Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Beʾure ha-Gra

Eliyahu ben Shelomoh Zalman
<א"רגה> ומלז המלש וב והילא

Ṿilna, 620 = 1860

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10078

Visual Library

ספר

באורי הגר"א

על שלחן ערוך

אורח חיים

מאת אור ישראל וקדושו · גאון הגאונים · צדיק יסוד עולם · מאור הגולה · החסיד האמתי. נודע בשם הגאון החסיד רבינו אליהו זצ"ל מווילנא

זה כבר נדפס סביב השו"ע · ולכל ישראל הי' אור · וכבר ספו כמעט · וכמטמונים יחפשוהו · ויען כי השו"ע עם הביאורים מגן אברהם וטורי זהב וכו' · נדפסו זה פעמים גם בעירנו · ויד כל אדם ממשמשין בהם · אך נחסר להם ביאורי הגר"א זצ"ל · ע"כ ראינו להדפיסו לבדו למען ישיגו הקונה במחיר לא רב לכל החפץ לקנותו ויחדיו יהיו תמים ביד הקונה :

ולהאיר עיני החכמים למען מצוא דברי חופש ומטמונים נצטיינו בכל דברי קדשו הסעיפים ע"פ השו"ע וציוני הס"ק להורות הענין אשר ירה אבן פנתו עליו השמטנום והדפסנו ההתחלות במרובעים :

הובא לביה"ד על ידי הרב ר' שמואל ווילענסקי נ"י

VEITEL EPHRAIMSCHE LEHRANSTALT
Aus dem Midrasch

ווילנא

בדפוס ר' יוסף ראובן ב"ר מנחם מן ראם

שנת ואביטה נפלאותך לפ"ק

БИУРЪ ГАГРА АЛЪ ОРАХЪ ХАИМЪ,
т. е.
Толкованіе славнаго Здѣшняго Раввина Эліугу на сочиненіе Орахъ Хаимъ,

ВИЛЬНО
въ Типографіи Р. М. Ромма
1860.

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по напечатаніи представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.— Вильно, 17 Ноября 1859 года.

Цензоръ, Стат. Сов. и Кав. *А. Мухинъ*

UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek
1757

הקדמת

הרב הגאון הגדול ובקי בכל חדרי תורה · אשר יצק מים על ידי אליהו · ולקח כפיו הקדוש תורת ה' התמימה · נ"י ע"ה
פ"ה מוהר"ר **חיים** נ"י אב"ד דק"ק וואלאזין יצ"ו :

ברוך ה' אלהי ישראל כן השלם העליון שבעליונים · עד העולמות התתתונים :
ע"י האדם אשר יצרו עפר כן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים כן העליונים · ויהי האדם לנפש היה של כל העולמות וחיותם של כל השלשות המה ע"י האדם , להרבות אורם או למעט · להעלותם או להורידם · לתקנם או לפוגמם · לבנותם או להרסם · הבל לפי מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו של האדם · אם טובים המה או רעים ח"ו · ואם אמנם מחשבת האדם היא העולה למעלה ראש להדבק בשרשו אבל לא המחשבה היא העיקר אלא המעשה הוא העיקר בעבודתנו והמחשבה טובה מצורפת למעשה · שהרי האוכל את הפסח לשם אכילה נסה עליו אמרו רז"ל נהי דלא עביד מצוה כן המובחר מצות מיהו קעביד וכן בהקרבת הקרבנות קי"ל דסתמן בלשכה רמי·ואם יחשוב האדם בעת הקרבת הפסח מחשבה טהורה שבטהורות · וגבוה שבגבוהות · וחדל מעשות הפסח ונברתה הנפש ההיא · כי באשר לא יוכל האדם לעלות במעלות העולם העליונות · אם יחסרו מדרגותיו התתתונות · כן אנחנו בני אדם אשר דירתנו בהיונו הוא בעוים המעשה · חובה עלינו לקיים את המעשה בכל חומרי פרטי דקדוקים · ובל המרבה לדקדק במעשיו ה"ז משובח · ואם אפשר לצרף גם טהרת המחשבה אל דקדוקי המעשה ה"ז משובח יותר ויותר אבל חלילה לנו להזניח את המעשה בשביל סגיעת טהרת המחשבה · ומכ"ש שלא להזניח ח"ו את לימוד התלמוד הקדוש תמביא לידי מעשה וזה כל פרי לימוד הש"ס להוציא ממנו הלכה למעשה · אשרי השונים הלכות ע"מ לעשות ולקיים · המה המקיימים את העולם כולו : **ובראות** רבותינו הכתבים הראשונים ז"ל אשר אחר תתימת התלמוד · כי מחמת כובד הגלות נתמעטו הישיבות · וראו כי מעטים המה בני עליה השוקדים בים התלמוד · למצוא בו את כל המעשה בכל דקדוקי פרטי דינים ואתב"ו אשר בגולה יפוצו בכל פנה · ונתרבו הקהלות מבני ישראל · והמורים מתוך הש"ס נתמעטו · לזאת חיברו חיבורים שיזכה בהם הלכות פסוקות · וכן ברורות שאחריהם ואחרי אחריהם · הבל לפי הספיקות ופשיקי ספיקות · המתרחשים בכל דור ודור , עד שקמו רבותינו בעלי הש"ע ז"ל · ועדכו השלחן לפני כל מי שיש לו פה לאכול ולטעום דבריהם ממקורם הברוך · ועם היות שהמה היו לנו לעינים ,
להורות את הדרך אשר ילכו ב"י ואת המעשה אשר יעשון · ולמי שקצרה יד השגתו להבין ולהורות מתוך הש"ס · מה טובו ומה נעמו דבריהם הלהות פסוקות וברורות · אמנם העם בכל דרכי ה' הישרים צדיקים ילכו בם כו' · כי רבים יבשלו לפרוק מעליהם על יניעת ליטוד הש"ס · להוציא ממנו הלכות ואומרים כי הלימוד אשר למעשה הוא רק לימוד הש"ע · ואף אם לומדים גמרא אינם לומדים אלא לחדד השכל · ויש שמניחים את התלמוד לגמרי · ומסתפקים בלימוד הש"ע לבד · ולא זו היא הדרך הישרה שחננו ה' בינה להות ממעמקי דברי הש"ס · אשר כל מה שתלמוד ויקיע עתיד להדיש הכל נכלל בדבריהם הקדושים · וצדיקים ילכו בישור דרכם · להיות עיקר תוראתם בן הש"ס · ולימוד הש"ע הוא להות לחם למובחת לזכור הדינים · כי הוא המולת הנלקט משיטות הש"ס : **ובל** מעיין בתיבור הזה אשר חיבר רבינו הגדול והקדוש אשר צדקתו ותורתו הבריחו עליו מסקף העולם עד סופו גדול מרבן שמי השוב בכוד שם קדושתו ותורתו הגאון רבינו אלהנו החסוד נ"ע · על הש"ע · יראה שזו היא דרכו של רבינו הגדול נ"ע · לעורר ולהוביר בלמוד הש"ע · את מקורו מן הש"ס ע"פ שיטותיו · זולת היודשים מתוקים ועמוקים הנמצאים בדבריו הקדושים · ואף כי דבריו קצרים המה בכוכבים הנראים קטנים , וכל העולם עומד התתיו · ואף כי באמת אם היו מבוארים יותר בארוכות · היו נתנין אותו יותר · אמנם לא רצינו לשנות מלשון רבינו הקדוש · הנמצא בכתב ידו הקדושה ממש · אשר לפי שיטתו בש"ס הרחבה מני ים · והיה מסתפק בקיצורו וגם עתה אחרי העין · כל מעיין ימצא בו מבוקשו · באשר ישית לבו לדעת דברי רבינו הגדול בראור לתלמיד למיקם אדעתיה דרב רבנן והכם החכמים · לחלות מים חיים מביאוריו העמוקים · וכות רבינו הגדול והקדוש נ"ע · יעמוד לחתנו ומתנו מתניתיה · הב"ד הקטן מהנזל להקרא בשם תלמידו · ואהיה כחנב של הגדול בענקים · ובושני ומתיירא בנשתי אל קדושת תורתו ומשתעשע בזרועו השוב · באימה וביראה ובשמחת נפשי · בקרבתו זה המעם אשר וכיתני לשמשו , ולשמו ולזכרו תאות נפשי ·
נפש ה**חיים** בא"א מ"ו **מהררי"ץ** זצ"ל ה"ה :

הקדמת

הרב המופלג הדריף ובקי חכם ושלם נבבר לבית ישראל מוהר"ר **אברהם** נ"י · ואחיו הרב המופלג בתורה וביראה חכם ונבון
כבוד מוהר"ר **יהודא ליב** בני הגאון האמיתי חסיד ה' **רבינו אליהו** זצלה"ה מווילנא נשמתו ערן ·

במה אלקח ובמה אקדם · על כל אשר גמלנו כרחמיו על לתן ידו ועם מרעיתו · ולגיסתם תסוקתו · מיום היותה עד היום הזה · לא זז מהכבה · מבקש מהכמה · כיד תלהימו המופה · דור הולך ודור בא · ויבלחל עומדים על תלה של מורם תליות ונבלה · וחרת המתם ובא · עד שלח שקעה שמשו של לדיק זה להפשר מהמה · זהמה שמשו של לדיק תחר על תרן רכה · תבי רלה גם רלה · רכה המזופה · עדן ועדנים · תב לבניס לח יוכל לכודיע תחתה של תורה מיום לרות וחומים · כי תרכו לנו ימים מהרבן בית מקדשנו · ותשב כחנו · ומשם לבנו · ולפו ידינו · וכחו עינינו · וכבדו חוזינו · ונלהם לכומינו · ויעל ריח מדבינו · ונסתתה מעיינות הכמתינו · ונשתבשו הסברות · ונדלו המחלוקת ורבו הדעות · ולא נשתיר הלבה פסוקה שלין בה דעות שונות · התומנם יולר לור כמוהו מחדש תמיד מעשה בראשית · מחורות הלדיקים נהן סביבות זמן תשבת הגלות · כבין ופעל זהרי מהבריס מזהיקים כזהר הרקיע · לח זכינו טולנו לחורס ונעשה כעורים בלהרים · הן תרחלם · לבן של רחשונים כפתחו של חולם · וחלהתו יתמי דיתמי בלי נשמע קולם · חס הקדמונים כולם עמדו בריש שולם · סומין מתולנין לבריכין · ומלחמתה של תורה עבדין קריבין · ומשתיעים ימד קול מלך שולם · תין לנו פה ולבון · ולור תורתם תין מחיר עיניה · בלילון · כי עוניה כסו פניה · ושלומיה תת מחור חולחנו · כי כל ימינו פנו בחורה שלח נשמה בליה · עניו בהבל של חטא :

לולא ה' שחיר לנו תשיבה תחת בעולתו · ד' תחות של הלבה · הות שלקו של הקב"ה · הות זיו והדרו · הוסיף לורו בכפת תפ"ב נחלף הכשר · זה היום יום רחשון של פסח · שמעט קול רגה וישועה · בתהלי לדיקו של שולם הרב הגדול המפורסם זקיני מוה' **ש ל מ ה ז ל מ ן** מק"ק סטלץ שיר מלחה תכמים וסופרים · סמוך לק"ק בריסק לליטת · קול נתנו שמקים · כגה בן ניתן לו · הוא יקים שול תורה · יגלה עמוקות · יבביע נפש סוקקות · נס בחיים המוקות · קדושתו ופריסתו · הולך וגדול ושוב מיום הולנו · רק לף על פגה פנים למוד תלל רב · ומחו קול ה' לעיר יקרא · בחוני מבחר הכתובים · הביטו בעיתא פקיחא על הגפר הזה · בוליא דגפרית · פה מפיק מרגליות במושב זקנים · שפתותיו שושנים · פה שמוה חילוקים · ביות שפה פנים ומלי · דרש בפה"כ חילוק תבר למדו תביו · ובפעודה שלישית של שבת הביתו תביו למני הרב הגאון ל' הפשיל תב"ד דק"ק **ווילנא** זללה"ה · תמר הרב ל' העשיל נגלוים תבר יפתו לפניו · הגמלא תכם וכבן כמו חילר הוה · המה השיבו תמריהם · תין זאת מהפלאות · רק אות על טוב השגתו · הן תביו למדו ויוכרו ויתמר לו פעם פנים שלפה וקיבל היטב · ויען הרב ל' העשיל · בכן לבי בעות בילך הזה ומעשיו · כי יוכל להגיד כזאת וכזאת מלבו · תתן לו שפה תחת להתעטן תרתו וגלוות · ויתבונן בפלמו ערך שפה תחת · והקשה עוד קושיות רבות ותירן טולם בפגנון תחר · המה שמעו כן תמהו · לטן תחתם לגפקן ולהבקן · תחרי שמעו על זאת תמרו תין בבן וחכם כמוהו :

בהותו בן תשע פנים ויהי רב לו במקרא במשנה ובגמרא · ויבבע מסכתות דבריהן · גם מדרשי תגדות טומתם תחריהן · רות מביעתו הקיעו ותתמר לו :

למי שיח סודות המעלמות מכל ממלא הות בספר עץ החיים · תס תתום הות מעיני כל מי ה' ילתה לו · ותם בדבריס התמורים בשיטות הש"ס כפוסקים וסו"ס · ומפרשי קדמונים ותחרונים · דעת מביעתך יפתק לו :

יגעת ולח מלאת לל תאמן לבבך · מיד הביע ללמוד ספריס בנגלה ובנסתר ולמד כל כתבי עץ החיים מתלי שנה · תה' היתה לו :

מי אסף רוח תכמה והנגה לספר כל ההלוחין · הן בהיותו בן י"ג שנה ויום ח' קבל תוקף תסידותו ופרישותו כתועפת רחם לו :

מאז לח הסתבל עד יום מותו מד' תמותיו תולה · ושלח להנות מעט"ו רלה · תלב לחם לר לממה · ברויה במיס שיעור ב' זתים · ותלב תותן ערב ובקר · ולח טעמן בחתו רק בלעגן שלימות תותו לתוף מלכה · יהתורה והעבודה עס תפריון טעה לו · עס לילות כימים · לעגות דבר ה' תמתה של תורה ·
תחרי נמכר בידי תגמידים שלח שמעו כל לריכן · נאולה תבי' לו :

מי כמוהו מורה פנים חדשות בהלכות ותגדות · מי פתי יסור מהבניל לבבו · ולרך תבונות מבר ימהבניה לו :

הן הות הבין את דלכה · והות הודיע את מקומה · ידיו רב לו להניף תטפה במלחמתה של תורה להמתחה : ברחיב נאולה בתלמידים רבים ומכבדים · טמקים בטמקי הלכה ישדדום · וכולם לח הניעו לחלי קרסוליו · לשלים ולריבע ספק קריב לו :

כל ימיו וכעניו ועתותיו · כחורת ה' הפלו וכה נגבו דבקה · הקציב על שבת תמת ולן בעומקה וילא לחקים לו :

ששה פנים לתן וחקר הימב תלמוד בבלי וירושלמי ותוספתות מכילתא וספרא וספרי וכחיר תפילת תשבת עבי המוסחתות ודרך תכמה שכבשה בשלשלת יחידת תבר תין יולא ולין בה · ופתח לרחה ותמרו הכל · תבני העם שככה לו :

הז מי כמוהו נעב תורת תמת כתוקנו · כמוהו מורה תמת לאמתתו · תכמה ודעת קדושים · ומבין ממנו עלה ותושיה · פרי יטוב לו :

עוד שמה פנים · עסק בדברי פוסקים לחמומים ותחרונים · המה הגדולים לתר מעולם תבי השם נאונים קדמאי ובתראי · ולח פנה לל גדולת נאולתה · ולהילום מכל מכשול ועבירה · ולתרץ דבריהם · רק בכל כתו עבד ושמר להבין ולהשכיל דברי תכמי הגמרא הקדושים

הקדמה

הקדושים · תצר כל דבריהם בנחלי תג מלהשים · תצר בתוח תחת מדברי
ח"ל דמה סלבה מדברי המחברים · תרוכות תור ממרום נפתחו לו כי הפליח
ה' חסיד לו :

האומנם לוד נעיז פניו · לבאר ידיעתו וחכמתו · ולמדוד מדתו על פי
מדותיו · ה' הכושה תותו שלח לפניו תורו ותחתו · להדריכו
בדרך יב · לתמת סיתה בר לרגלו · להגיע לסוף הסכרה וידיעה · להביל
בתורת ה' גדולות וכטורות תצר לא ידע תיש מקומה · כי פועל תדם ישולם לו :

ואחר למיתה לו קרן ישועה · לפחוד סברות נפסדות כה תתר מחברת
ותגלה לו תעלומות תורה · תם תפקח עינך לתו · ותעביר עיוור
בתילורו על ש"ם תפער לבער · ומסיתן לסיתן בתבתך ובתמלתך על התמת ·
עינך תחזינה מישרים כי תג"ן ב"י ז"ל הוא ה' התלוף לכל הדעות ונצא
ותן בכם כפי דעתו הרתבה · ותפסק בשמיר נוזרה בתיתורו הקלר · וקניתו
הרב הגאון תסר"ת שתיבר בתר העלה · גילה תקור הדיתים וכל הדעות דלה
ממתיתורו הגדול של תג"ן ב"י · (כתבותר בהקדמת בתב"ן) ותר תבת הגאון
זצללה"ה בתיתורו זה · הרתה תת תקונן כל תיבה ותיבה היה גתגת תפורש,
בכלי לו ירתלתי לו דברי רש"י ותוס' · תה שלא שתרו תג"ן ב"י וכל קדתוניו
זולת פלפולים עתוקים ותקוקים · ותתי רוח לבריהם · ותלתה פיהם תדשות תלוי
כל הדעות · תרושה ה' נתן לל תחד לתמן · לא ידעתו תה היה לו :

כמה תושלה לו תשוקת התמת · היא נתנה לפניו · תסילה בכוחה ויצרה ·
עתה נגרי של בתיתו בתעצים · להכתיסם בתסורות הבריות · הקדיח
נפשו ולבו לל ה' תגשוניו דודי לי ואני לו : לא הספיקו דמיון תפקידים תהלות
עה"ח · להתשותו תפקודי ה' בשום ה' תדקדוקים · ותזדו לפתול לותם בכל
הכתוב · ולא ימלא לו עון תצר תעת לסתוך של דברי התיקל · ונתן לות נפשו
לקיים כל דקדוק תתורי חז"ל גם תה שלא תוכח בפ"ש · כי תמר ה' יזרי
תצמן לעבד לו :

אספר לל חוק ה' תהגבותיו · פעם ה' בדיוקי בדרך · זן לגל לות יפר
תוקן · בערב נתן הבשה"ב לפניו לתכול · והפליגו לתכול · ויבש כפיו
ותקילקלה תסמוכתו : ויבא בשה"ב ותלת הקערה שלימה בבתילה ·
ויקער לותו עוד הפעם · ויהל לתכול ותקילן שוב · ושפה כן ג' לו ה' פעתים ·
ושלל לותו ה' תגדולי תלמידיו תתפרסתים שהיו עתו בדרך · תדוש תלער נפשו ·
כתער לו תוכל שלא לותו בעת לתכול · והשיב הלא תל"ג כל תה שתומר לך
בשה"ב עשה וכבו תקום שתאתר עשה תפי' בדברי סופרים · פיצולו לקיים עד
שתלת נפשו · כי הוא תדוקך ותשתחוה ט :

בתה תסר נפשו להרתיק תבהרת ביתו בניו ובתותיו · רק ירתלת ה' עתורים ·
לשכנה דרת · בין בחיפוי שכן · עד שתיתיו לו שלא תת בניו ובתותיו בעסק
פרנסתם · ותהות תלבם תיתיו לו כתב לליסם תינוות לשתול בשלותם · ותם
בת ה' תבניו לעטלו · גם כי הגדיל השתתה · כי לו רתה לותו עשה לו
שתיתם · תפם לו שלא לותו של עסקי שלום בניו וביתו ועניין פרנסתו ·
ולתצר גת תדלקו פיצור עשה תחת תסור יתקלו שוב לקבוע סדר לימודו
וכה תתר בדרך בשלת תלכלים פיצור סדר לימודך · הוא יפולם בביתי ·
לל תחתו דתי ט :

ראה תני והביטה · תה רב טוב הטוע והצרכות · בעשות הילדים ·
הטוכים דרכי הטה"ק ויסקין · לעשות בהורה ותלה · כי יניעם
ערבות · ושוע · יסקיע להתשיכם בכת גדול · להפיד תדרכי הטולם · ותשוקותיו ·
להתקודד בדרכי ה' ותורתו · עד שהתתיקות והצרכות תשולתים בה · יתתק
תיתרי העבע · ותעלים עפיותיו תבבת הבריס · גם תם הוא יתידים לכם · תתי
הרב הגדול תיש תם ויצר וילע תלקים התעה תו' שלמה זלמן ז"ל ·
בביותו בן תמש שתים לו בבן עב · כי' רך וימיד לתביו · ותביו תכבו
שעשועי בכל עת · כי הביל בו תדת טיבו ודקדקו · פעם ה' יפל לעטבב ·
ותים אב לאיתתו · הסביים תר תבת הגאון ז"ל בדעתו לעסוב אל התקום תצר
הכין להתקודד בפעם בפעם · שתה יפבין תעיותיו העבע · עד שבבת ביתו
הוא להתקודד בפעם בפעם · שתה יפבין תעיותיו העבע · עד שבבת ביתו
וביו יותר תתודם ימים · פעם ה' הלך לבית הבילה · גלוי וידוע שתור
לבהרה עם בת"ת · התחיל לעיין בעיניתו · ותבר כי בדרך זו הלך תביתו
יותר תתודם ימים · ובו תביבו · תתלבך בחוותו · ועזוב תתנו תטבבה של ערב
דוי · ובתתו רתתיו · ויהי לתסור רבבו · לשוב לביתו · לפקוד שלותו · לדעת
תה יעשה לו :

ותדע ותבביל יריד הקולל · כי ילתתו וחורתו · הוא בשיעור ותרך יותר תתה
שבערו ולא הוזר לתו תלני · בשבעים לב · לל כל התעשים לתר
עשתם · תספר ימי תייו תתחלה ועד סוף · תרתה שבלם בתו בתבלית
התילות והשלימות · תם בתה שבער עליו בהסתבבותו בתלחתתו עם בתות
נושו · ותם בכוכד העבודה שקר" וקבל על עלתו כל ימיו · שלא ניבן יותר
תל' שעות בתעת לעת · ותימיו לו יבן יותר תפלי שעה לרופא · וכתותה התלי
שעה היו שפתותיו תרתבן בקול שלות ותצדות · בבלות התלי שעה התעבר בתלי ויטול
ידיו וכתחיל לגמול בקול רם ויישן עוד הפעם תלי שעה · וככה היתה שיעור
שיתתו ג' תלתים הפעה בלילה · ותחלתים הפעה ביום · ועם תחבטותיו נגד סילר ·
תם שתיה לבו תפץ · גזר עליו תומר שתיה עוכה תמיתים · והתרתק ממנה
ויש שכתו לפבול תעבר של רשבון · והדפק של ניישר תפיעה · כי תמר
הבה נתחכמה לו :

רוב פקפוקיו והתחדלותו בעבודת ה' · היה שעתודה לו נגד כל תעיק לו ·
והיה שהסיר הכל דלגה וכל עלב · לעבוד תת ה' בשתחה ובשוב לב כל
הימים · בכל יום ויום נתעלתה בידו ההשכלה התמיתית · עד שהסכימה עתו
דעת קונו · ולא עשה תדעתו קשה תו גדולה · שתיה זו שתשתי תפיו הקדוש
והטהור שלא הסכימה עתו דעת קונו ולא עשה · לעת זקנתו שלחליו פעתים
רתות תדוע לא נפש לתרך הקדוש ולא עתני · פעם ה' הפליגתו בו הרבה ·
והשיבני תין לי רשות תן השתים · וכן הבטיח לי · שיעשה פפקי תלבות

תחרבעה טוריס בדעה תכתוב לך· דעה ה' היתרה בעיני תכתתו ·
בהלויות חקות ופלוטות שתין להביב עליהם · בקשתיו כתה פיים לפני פעילתו ·
והשיב לי פעם ה' תין לי רשות תן השתים לתרתי לתני הי' וכו' תלא שתין
הדוב נתלה יפה · הלא ה' זו הטלתו ט :

לא נהגה לא בתשבתו · ולא בדיבורו וכתעציו · כי תם תעציני דעת
וירלתת ה' ובבת בורתו · ותבר יתיבך תתתו תוכה תתיתים ותשובת עולתיים ·
ותבר תינו תעבין הזה · ביד תוקף שלתם · וכזרוע תטה נרתם תעל גבולו גם
פליטה לא תיתה ט :

הזקנים שבדור · והסרידים הנעשים לל ה' · השבילו קלת דלבו בקודש גם
שהבירו שפניהם עבין נפלא בהלתם · והנעתו עליהם ופללתה ·
גם שידעו כי לל תחשבותיו תחשבותיהם · ולא דביהם דלבין · ת"ת לא התשלתו
תלא' לב של עניינו · וכיו תפתוקים וכספים לרתותו פעם ה' ביום לו בשבוע ·
לתען יביעו לל פעולת ה' · והתייעבו לשתוד תרתוק נבח פניו · תולי יתר פניו
תליהם ויחנגם · תדי דברו בו · על כן הטו תעיי ט :

בכל עת רבים תעדה ה' · תכל תקומות תשבותיהם · עם תורתו בלבבם ·
היו בתים בלל קורתו · להחפלל בביח תדרשו · לשתוע תפלת ה' בפיו ·
תמה בלן בן תמתו · לוך יניע תיש · לל שיעור תחבת ה' בקרבו · בהביעם
כל תיבה ותיבה תחפלתו · ה' יולית תשורשת תפיו בקדושה וטהרה · עם
התחבבה טובה ויושר לבבו · בתלית כלתו נחוסף לו תדע בכל תיבה · ותיבת
ה' בכל תלב בלבותו · כל היום התחוו תחוה לגבה בדרכיו לעבוד תת ה' תתחבת
כתותו · תתה רתו והבטילו שתין כח בדורינו חזק להדבק בדרכיו וכן התבוננו
היטב · שלא ישופר תק לתצתות גודל בקיותתו ודקות שבלו · כן תעשיניו היתירה
והעבודה תחוברים בו קיום שבשני · תחות לבו ניתה ט :

תלמידין בהתשוניס · ילו בכל כחם · תיום היותם בביח תדרשו ·
לקרב היתוקם · לל תקום היותם · ולא נתעללו בהלילתם · ולא
תיינעו בתרוצתם · תפני שהרגישו בשולם ריתוקם תתתו · וידעו כי רב תסם
הדרך להגיע לל תחוז תפלס · תה שוב תלקם ותה נעים טוילם :

הראשון הוא היה הרב הגאון תוסהר **חיים** נרו תכ"ד דק"ק ווילוזין נ"י ·
הוא היה שפה ותביע בעינת פקיחת · ביופי לדר תולתו · גם
כי כתו חזק תעשוניו לן בעומקה של הלכה · וידיו רב לו בפלפול של תורה ·
וכללה התלון · לך כתיבים היה תתו בעקב עתה וילתת ה' כל היום · ובבותו
לעתוד לפניו לעתוק תעיו דברי תלקים תיים · ויום תביעת תר תצת זצללה"ה ·
עבהיר על פני הריעותו ופלפולו · ותשהרת ובתבותו ממתק ההבם · ותתו
הביע בעיני שכלו · תה גדלו תעביו ותה עתקו תתבבותיו בגללה ובנפתר ·
תחת לל קורתו תוח לעוסק ט :

והשני הרב הגאון תוסה"ר **שלמה** ז"ל תכ"ד דק"ק ווילקומיר תריף ובקי
בתדרי התורה · ותובתר בעתה וילתת תעת · פעתיים רבות בעתה
היה תופק על דלתותיו · כתער תתע דברי תמת לתתותם יולת תפיו תקדוש
ותטהור · תבב תלתתו שעתל בכם תספר ימי תייו · לתלתה תתבה ותם ·
ובבותו לפניו לל הקדש פתעה · שלל תתתו כל דבר הקבה ט · ותען לו די
תחסרתו תבר יחסר ט :

והשלישי הרב הגאון תוסה"ר **שלמה זלמן** זצללה"ה תחיו
של הרב הגאון ר' חיים הנ"ל · בבותו לפניו · היו כל כתותיו
נכנעים · טרם נכנס לפניס תן הקלעים גם כי כל רז לל תבס לי · תדר עתה
לתדתו · בעל עתה ותעסר · כל תדם יקרה לל תסר · תה יקר תתכתה וכבוד
עתו הטוב · לתוב לתעלה ותתתל למטה ותר תבת זצללה"ה תלבבת נפשו תרבו
להבותו נפלו ותם על כל תלתידיו · וה' הניח ט :

והרביעי הרב הגדול התופלא בתורה וביראת התפורסם תוה' **סעדיה** נרו
ניסו של הרב הגאון תו' שלמה זלמן הנ"ל · עוב ביתו , ובת
לשתוע תורתו , ותתע לתותו שניס רבות , ולתד תתתו הרבה וכל יום ויום ובבותו
לפני התלך עם הספר · פניס תסבירות הרלה ט :

והחמישי הרב התו"ב התפורסם תו' **שלמה** ז"ל תפלתעתן תניד
דבריו ליעקב בק"ק ווילנא · כתה תיבה יתידה תדפת לו
שלתד תתו זוהר וספר יצירה · וכל דבר הקבה לו בבתבי נורי הת"י ז"ל הסביר
לו פניס לפי כתו ותבונת תדעו · והתה דברים העליס תתתו ולא הניח לו ·
ותחר פטירתו של הרב ר' שלמה הנ"ל · הלך בי' ותחר תדוע בספיתי תתתו
דברים הבבושים · הלא בכל כתו היה יכול תת ה' תעשיריו · כי פועל תדם
ישלם לו :

והששי הרב הגדול התריף ובקי התפורסם תו' **צבי הירש** נ"ז
תפשתילתין · כתו רב בגללה ובנפתר עתם לותו פניס רבות ·
דבק בקלת דרכי הסידותו ופרישותו · וכן נתה לו :

והשביעי הרב הגדול התריף ובקי התפורסם תה' **שלמה** ז"ל תק"ק
תלטילתב · תזיין היה בתלתתתם של תורה · ירת ותדך לדבר
ה' · פניו פני להביס בעוה טילתה והעבודה · לעוד תתתו הרבה ותתו הניע
תליו תלתוד ותיק היה ט :

אשריך עיר התלה **ווילנא** · טולם לתגדולם ועד קטנם קבלו קלת
תושלת נפשיו · תיש לפי הכנתו · וכל פעולותם בתלתוד תורה
ועבודת התדקה · תם הוא ה' עושה · בעוה ירתתו ותוכתתו על פניהם · כי
תתה הטולה היה תקום להם עד בלי יהי · בעתו ותוכתתו · נעתו קבל נחל
תרבילי תורה · תדקדקים בתעות · שוותי הרעות , תכבדי התלקים · בעשרים
לל נבה לבם · כל תפקח ה' יפתח בהם · עתו יתרתם קבע ופפקיהם שרתי
ותלתתם נעתה ע"י תפני ביתם · התורה והעבודה תם לבדם עפקיהם · ותח"כ
קבלו עליהם בתעם כל תפני תדינתו · כי עיקר תוכתתו היתה לל הקהיבים
הטומדים לפניה , להודיע גם לל הרתוקים · שלא יוליתו זמה בלבם תקום
להיות כל תיש עיניו פקוחות על תלקי זמו · לרגעים יבתנו · ותתיה תולתת
זמו בדברים היותר יקרים שתעבר והוא עסק התורה והעבודה · ולהדרה בה

הקדמה

לפעול בעולם התחתון · כי כל ההתחלות וכסדרן מעשה שלת זה לת יועיל מאומה · הלא דכי הכל בעבודה הכוללת הוא רק להכיר רע של זולתו ולהמוף את עצמו · זולת התורה והעבודה מתישן כל מעללי יגרי לב אדם והתבוליותיו · וכל למה נדקה ותהלה נגלו בעיניו ומקומו · ונם התחוקים תאבר לת ילחו תת נגלו ותת נדקה · המידותיו · המתוקקן לנכת כחם בהתגברו תאבר חורם להם :

במה מעלות שיכות למקום תאבר עתיד שם לפני ה' בתורה ובעבודה יותר מחמשים שנה · וכמה מיכם יהיהם מדעת לעיר החהלה אחת · תאבר נעשית שותפו · לקבל זו הכמתו · ושוכר קיומן שניו בכל עת · הוא הקבלו שיעור מהשנתו עליהם · כשיעור שהתלוותם לקרב לת הקדש לתקן עניניהם למען ילכו בדרך טובים :

וגם תלה להמשים · עיר וקדש קבלה קדושה **שקלאוו** תשיב ילחו מבוהם בחכמת הפלפול היהודים תם בחהד בוהם · וכת חביבו ומשילו · ושוחם בשורת מר תכת הגחון זלי"ה · לפו ולחו כי הוא זכה לדביים הרבה · תאבר זכה הלמוד תורה לשמה · כי עגלה לו רז תורה · ומכיון מתמו עלם ותוסיף · וכל מידוש תורתו ממקור החתם מובע · מיניו נחמיים ת"ם כרכיו נפתל ועקש · קולע לל שבית החתם ולת יחטיא · ולבית לנכון נקל ה"ם ברב המשלגו בתורה וכעבודה הגדיל המפורסם לנכה · תים חי רב פעלים · פרי קדש סילולים בכוד מו' **בנימין** נר"ו מק"ק שקלאוו · עלה למרום שכרו לק"ק ווילנא · לעשות מחת רוח ליוצרו · ותלד שכרו מעיניו · וכה לשמוע מפיו הקדוש ושמור בלימודים · ותור תורתו וירחתו עיר עליו · מתו כדרכו ומכשרו · ונם של ידו עכתה עיר התלה ק"ק שקלאוו של תלה · קיומו וקבלו עליהם ברכה מהשגותיו בדרכי הלימוד · ומחיבות המלות בתיקון · ברכה מלכו עירו ומדינתו עשו כמו ברב ר' בעימן הג"ל ולת עלתה בידם · לקרב לל הקודש · רק לשני תרי תת עלתה ומתן ר' הגלות בידם · ה"ה ברב הגדול המשלג בתורה וירחה מפארו בלימה המפורסם' לנכה מו' **שמחה בונים** נר"ו · ותזיו ה"ה ברב הגדול בתורה ועבודה · החועה בשושנים דעת והשכל מכל לחקה רוכל · המפורסם לנכה מו' **מנחם מענדל** נר"ו · נם המה נמוכי כח עושים דכריו · ברבים לל דבר ה' לשבחו ולשמרו יומם ולילה · המה בלו בכל קורתו · לעת זקנתו · כי בת המתם פרח רוח ערב · לגבה ברוח זו תורתו וחכמתו · לתו תור נדול · המו לילות ביתים · לגלות עמוקות מני חך המציקות במתם וכשוכחת בתולדת ומפרת ומפרי וירושלמי וד' טורים · הן כל לחתה עיני · ועלימו ושלי תשוף תור תורתו · והוא ז"ל אמת לת קולם מתלך בגן התורה · ומלת כוחם ומעשיהם רבים לפני ה' · השיק הוא להם לזכו ויותר שניה תכוה · למד דעת לת העם · וחזקם ותמכם · שלמהו בסדר נכון שלת יעמדו רגליהם · ברחשונה חזיר לעמוד עבודתו ית' לשוח בקר ברחשונה כל כ"ל ספרים עם העקודות ומעשים עתיקים בכל ומטורים · עד שבדק חותם בכל תלה ועל נבחם הגל תכמת הדקדוק · וכבר בחנו מקרים ושלמים שבחכמת הדקדוק · בדבים עמו לת מלתו ידם ורגלם · שתו בלמת דבריו · ולבו מעמיקים כלת מיו · וכשוכם לתהליסם · עם ותמרו · מי שלת שמע דבריו · לתן רוחם ותין יודע · תחר הוא להיות שפה סדרי מפנה שנורה בפיו · עם כללות פירושים המפורסמות · ועל נבחם הגל נרסותיה הנכונות · תלמידיו הגדולים · המה לתו כי תכמת תלהים בקרבו · כי ממודל בקילותו ושלום תריפותו לתחתם של תורה · סודיב הדמות תחר לת שבריהם לפומיו המפרשי הקדמונים · והחתם מדבריהם הנהבים מסדר המשנה · תו מכפל תיבותיה · וכיוצו · כי יודעי שרשים ושיקריהם · המה הולכים למישרים בלתי מקבלים · פירושיהם רחוקים :

אחר הזכיר · של הדבי הציון בית התלמוד · ולציון פיעב בפ' רב"י כי הם נהמשים מחוד למכון ובחידוקי בעלי תוספת ז"ל · מתחלים שיחת יפי הציון · שוחת רב הקושיות · מודה של החתת תפ' מפי תמוקות של רבן , וכל תפלו מדהך הבכל לת יפוו נגד החתת כי תו יללות ויבכל בלמודיו · ודברי מחדוין הוא להמציע · נם מתלמידים החברים · וילדים הביים · הן לחתת ההריסים הבלמים · בלחב שחעו דברי תחת יוחלון מפיו הקדוש והטהור · לת מוחר בהן רוח , ותחזו לריק יגעתי , כל מספר ימי חייו :

ולהשלים לת בני דורו · יסד בית תלת תורה · לביות תמיד תניד שיחדיים של מתמחים סביב לשולחן ה' · דמיים ודעניים ממקלת מעבד ומגדל · והוא נם הוא היה מסד עתהם בריחם לעתיד קבועים · וסדר לפניהם מעשה השולחן לכל מעשי עבודתם · לך בימיהם ימים יפיעו לדעת כל התלמוד ערוך בפיהם · ודעו מקור הדיעים והסוחות של כל תרבעה טוריס בתבלי' הבליחות · והסיר שלת לעסוק הרבה בפלפול · לתר סופו להשכל · ולפעמים שהות לקמחר חלכה · היה הריסים נדולה לל רלוו יחכך כי בו תרבה הפעם ותגדל השגו · ויוסדר החיבור הביעים ויוחם החמת מעדת ה' · והפלפול טוב לעיון לל הסלבה · וקיומו וקבלו עליהם ולמדו בחיים חיותו שמוחם עשרים שנה בביחם · והוא ה' נרבה מחת רוח בעשה לעומו הטוב · והמה בהשקפתם בזו תורתו ערב ובקר · זכו לל תעמוד הפלגה · תעמוד וזו שלוו לעבר · לוי לבניהם שנגלו מעל שלחן לביהם · זלת נחמדיהו לתר זכיהו לתור תורתו בביותיהו על תרבעה טוריו ז"ל · ומכה כלמו להמות מלוהן · תאבי הממכה ויניע · לתור תורתו שיפלו מעשיותיו · לגלות ולהסקות לתן קדושה · התחלוים להמות מזו תכמתו בנגלה ובנסתר · לתן לעבר תוב תכמתו · ולתן להגיע עד סוף תבונתו · ולתן לספר תבלית קדושתו · ולסיכות דרכו בקדש · תפס קלסו ספרינו מקלת תבלתו כמר מלני · הטוען תן הוא יכיה לחני לרמוז לעמוק קלת מלמודיו · היוצר עין הוא יאיר עיני להבין קלת כוונתו :

דברי בניו הבחים עה"ח וידיעו טופחות מול עובר · ותרכבותיו דת לנת נקצץ · וכל נופיו · יפרו · כתבר יוסד כתר הקנה בחים · מקומות זכרון קדשו · ובכח מעשי ידיו הפחורים :

יהודה ליב בהגחון החמיתי החסיד רבינו **אליהו** ז"ע :

אברהם בהגחון החמיתי החסיד רבינו **אליהו** ז"ע :

הקדמת

תלמידו הרב הגדול בתורה ויראה החכם השלם נעבר לבית ישראל כבוד מוה' **מנחם מענדיל** נרו מקהלתנו יצ"ו :

ברוך תלהינו תאר טוב נמלנו · וכיוב חסדיו הנדיל עמנו · ועיר וקדים מפחים סוריל לנו · ובדוב החפל כוב בתור בחיר תחיר עיניו · ובמפחה פחורה שבחכמות נכוה שבנסחות · סוריל תמרות פחורות מוקק שבעתים כיון מנה הפחם תמרות · כל רוחיה' יבירות כי בחתת הפ תמרות : ויהיו לתל על חכמתו תאר נתן ליריחיו לנמד ולפחות · **א**תרי ספר בנגלה ובנסתר בחודה של מתו פתח לנו · כי כל דבריו תאר עזב בתרן הביים תחנו · חיים תחד מני תלף מקלח תכמתו רק לפי תיעוב הבנתינו · הפה מרוכים ומפלחים בעריכו · תבל דבריו התחומים והנבוהים בעלותו הבמים נם הפה הלנו מתחנו**ל**ת התמיכו כל מלבי תרץ מתן מלבי רבנן · ברחותם הפחור הנדול תאר הנן תותם תלקים בדור החפל כוה להסיק בתורה תת כיסוי עב הענן · **ו**ילתו עיניהו · ויפתח לבנו · ותגל נפשנו · תם נעה תת לבנו · ונביע בעיניו · ומחפשה ומהקרה מקור המקומות תאר הרחה לנו · תו יהיה לתור מחוק לעין ובדבה לפי נפשות הן המפעמים המחוקי' תאר הביה של הפלחן עריך תאר תחנו · **ה**ות רב תת ריבנו ורן תת דינו · תאר כל רותיהם יבירות בחתת שהות הולית כתר דינו · ובפברות יברות עתידות ובדורות הלור עיניו · כל הדבריה הפחורים והחתורים · המתפרוים והמחבוהים בשיעות הפ"ח לת נעלם ממנו · **ו**יהי בעלות תליהו בפעבה הפמים · הוא הלך למחוות בתרלות החיים · ותוהנו עזב לתחות ובכרון

הקדמת

הרב המופלג השנון החכם המשכיל הנגיד המפורסם כבוד מהו' **יעקב** נרו מק"ק סלאנים בן בנו של רבינו הגאון המחבר

תופשי כנור ועוגב תוף ומחול · יפרדו לשני מחנות · והיה מחנה אחת · להרנין לב עמים רבים · בשירי ערבים · ויפה קול ומפתי רננות · והמחנה השנית אשר היטב נגן לא ידעו, · ובעימות אין אותם אפס להרעים בקול, אשר לו יקהת עמים · ישמיעם או יראם נפלאות, אשר עוד לא ראו, מעשה כזה נעשה תחת השמש:

כן עושי מלאכת ההקדמה, הבאים להתילב פתח שער אוה חיבור, יפרדו לשתי ידות, זה יכתוב ידו במליצות לאמות נשגבות, ובכחו לקחת חקרי לב, אשר כמי' עמוקים עלה בלב איש ובתבונתו ידלנה, ועל שפתיו יוסף לקח, ויערוף כמטר לקחו, אל הכתב והמכתב, להכתב לדור אחרון בלשון למודים · את לשון הזהב מדברת גדולות, נופת דבש אמרי נועם, ואתי בפי הקורא כדבש למתוק ושומע אמריו כי נעמו, ויש אשר ידו הרה, לכתוב אשר לא כדת המליצה והלשון, ומבלי יכולת להכתיר דבריו במועצות ודעת, ואשר הטב תמהו, בל יוכל באר אותם על הלוחות, וגם המעט אשר לפניו ישכל את ידיו, לכתוב פתשגן הכתב ולבבו לא כן יחשוב, כ"א יתן בקולו קול עוז, קול אומר קרא, את כל הדברים האלה אשר אנכי נותן תוך החיבור, וירעם בקול גאונו, גשו נא אלי כל פנות העם הציצו אל תמונתו, לראות חכמה או מוסר, או לדעת כי יש משכיל דורש על כל קוץ וקוץ תלי תלים כו':

יודע אנכי נמהר לבב נלעג לשון אין בינה, כי אתפאר בדברים האלה, ואולם באתי היום לאשון למחברת, לא ארוה מידכם לקחת לפלאי עטרה, ולא תפארת, כ"א להעביר הרנה במחנה ברעם ורעש וקול גדול, להקיץ נרדמים שוכבים הוזים אוהבי לנום, לאמר הבו לכם אנשים חכמים וידועים, ושימו לב, להבין ולהשכיל, על כל דבר ודבר מדברי החיבור הלזה, והמשכילים יבינו המה יראו כן יתמהו, הנמצא כזה, איש אשר רוח אלקים דבר בו, ואשר נתן ה' חכמה ומדע לדעת לעשות את שולחן הערוך, ואת בדיו ואת כל כליו, הלא המה הגבורים מערכי השלחן, את מקורם הראה, ופתח התיבה בלדה שם, ועל פתחיו כל מגדים משנה גמרא תוספתא ובריתא, מסכתות חיצונות מדרשים ספרא וספרי כו', וגם נירסו' חדשות אשר העלה והביא, ממסכת למסכת, ומירושלמי לבבלי, ומבבלי לתוספתא ובריתא, דברים נפלאים ונחמדים אשר לא שערום כל מי שקדמוהו:

לא אלקוט באמרים הנאמרים תוך החיבור, לקחת גרגרים מראש אמירי אמריו ולהכניס פה לראיה ולדוגמא, במה כחו גדול את אשר נעלם מעיני העדה, והוא ידע ורשם, שורש כל דין וכל תיבה, ולהבין הקורא זאת בפרוט תלי תלים של הלכות ממראה מקום אחד, ויליטו מהצרה קטנה אשר לו, כמה ישובים על קושיות קדמונים ואחרונים, ע"ד הפשט והאמת ודרכי התורה השתולה בבית ה', זואר הקדוש הוריד עוז מבטחה, להפריחם בחצרות בית יוסף:

כי לא תוכל נפשי להעיז כ"כ, לשע' אע"פ שאני הוא מלאתי ראיתי באספקלריא המאירה, ובידי לבחור המובחר שבטוב, מה שלא יראו עיני החכמים וזקני העדה, ואף גם כי לצעיר אנכי לימים ולא אוכל עדיין לצאת ולבא לפני גדולי גאוני בני עמינו, כי לא למדתי חכמה ודעת קדושים, ואדע כי ערו' אנכי ואתבא מאוות דעי', בשגם שאין הדיבור שידבר אדם בימו ובין אחוזת מרעהו, כדיבור היוצא על פני תבל ארצה, כי שמה ישבו כסאות למשפט על כל אשר נעלם מעיני המדבר · כי רבים וכן שלמים אשר אתם מאשר אני ומדוע אעשה בנפשי שקר להלינה בראש מרומים עלי קרת · להיותה תופת לבני עמי · וקלסה לכל קורא:

אבן שמעו שמוע אלי רודפי צדק, מבקשי שלום, ורע אמת, כי לא באתי עד הנה רק לעורר את לבב הקורא שלא ישים מגמתו בקראו דברי החיבו' לרוץ אנה ואנה, עד אשר ימלא ממנו לחפץ תשוקתו, מאיזה מידום דין, ושאלת קושיא, אבל כל לעדיו ירוצה, ולבבו יבין, ויתור לדרוש ולתור בחכמה, מה פעל הגאון המחבר בכל תיבה ומאמר ויבקשנה ככסף וכמטמונים יחפשנה, או יבין תעלומות חכמת כוונת הגאון המחבר, וימלא מרגוע לנפשו בכל דבר מדברי החיבור:

כי ידענו את האיש ואת שיח א"א מ"ז הגאון המחבר זצוק"ל, שקיצר בדיבור בכל היותר אפשרי כראוי וכנכון לפי הפלגת גדל מעלת הגאון זצוק"ל · ולדבר זה הסכימו חכמי המחקר כולם, אמרם שכל מה שיתגדל האדם בבחינת שכלו, תקצר נפשו בשמוש כלי הדבור, והוא מסכים לדעת חז"ל, (חגיגה ה' ב') גברא דלא ידע מאי מהוי ליה במחוג יתיר קמי' מלכא, והוא כי משפט המלך והשרים וכל גדולי המעלה · למעט תשמישם בדיבור הגשמי המעלב גבוה ואמרו (פסחים ג' ב') לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, והעלו במסקנא דלשון קצרה עדיף מלשון נקיה, והדבור שהוא ע"ד המחוג הוא המובחר יותר, ואת לא זאת, כי כאשר הועתק אזה ענין מכלי הדיבור אל כלי המכתב, יקצרו הדברים ביותר, כי חוק טבעי הוא אחד המרבה ואחד הממעיט בדיבור, יצמית במכתב (*) איש איש לפי ערכו, אשר מלד זה נכלל בכל מאמר ותיבה מדברי חיבורי אאמ"ו הגאון זצוק"ל, כומות שומות עמוקות עמוק עמוק מי ימצאנה, עד בא איש תבונה ידלנה, יתפשו ויתחדשו ויתבררו דינים רבים, והוא הדבר אשר נזהר בו אותו צדיק, וכאשר שמענו ונדעם שלא הניח דבר קטן וגדול, הויות דאביי ורבא אגדות ודרשות ואסמכתות וסיפורי חז"ל, עד אשר יגע וחפש וחתר ומצא מקומם איה בתנ"ך מפורש ושום שכל בלי שום דוחק · ולא זו

(*) ולבעבור זה היה מן הצורך שיעיד הכתוב (שמו' ל"ב ט"ז) והמכתב מכתב אלקים הוא נא לבורות, כי לא נגרע דבר במאמרי המכתב מאשר היו בלשון שמנבא והוא ע"ד כי לא מחשבותי מחשבותיכם ודרכיכם דרכי וגו' ·

דברי חז"ל אף זו שרש"י וכל גדולי מפרשי הקדמונים הי' מוחזק לדעתו שאין חכם מוליא מת"י דבר או אות שאינו מתוקן ומכוון, כמו (מ"ק י"ו ב') על שמנה מאות אלף בפ"א שסי' זורק חן ומפיל ח' מאות אלף בפ"א, והי' מתאונן על מאתים, שנאמר איכה ירדף א' אלף, יאתה ב"ק ואמר' רק כדב' אורי' החתי, ופירש"י בדבר אורי' החתי נטלו לו מאתים עכ"ל, באין מבין מנ"ל לרש"י שנטל ממנו דלמא לא ניתן לו מעיקרא, עד שבא הגאון המחבר זצוק"ל, ופירש כל חילופי השירות תהלים בשירות שמואל, שממו ז"ל במ"ס פ"ח לכולם נתן טעם בדבר מפני מה נשתנו אלו מאלו, ועל פסוק האמור בשמואל, תשמרני לראש גוים, ובתהלים תשימני לראש גוים אמר הגאון זצוק"ל, כי שירת שמואל אמר קודם חטא אורי' החתי לכן בא המאמר **תשמרני** שעולה מספרו אלף, לרמז שהיה מכה אלף בפ"א, ושירת תהלים נאמר אחר החטא וניטל ממנו מאתים, בא המאמר: **תשמני** בלא רי"ש, והוא המקום אשר מצא רש"י מרומז שניטלו לו מאתים, הראית בן האדם מה הוא עושה, ה' הגלית בידו להבין אמתת הדברים, עוד תשוב תראה נפלאות גדולות מאלה, במה שתרגם אונקלוס, בפסוק עם נבל ולא חכם, עמא דקבילו אורייתא ולא חכימין, והיה כל הבא אל הפסוק הזה, ישתומם מה ראה אונקלוס הא נקטם לפרש במלת נבל דקבילו אורייתא, וכי מקבל התורה נקרא נבל ח"ו, עד שבא הגאון זצוק"ל, וגילה את עינינו, אשר חשכו מראות, מדרש מפורש ברבה סדר בראשית וז"ל ר"ה בר"י אמר ג' נובלות הן, נובלות (*) מיתה שינה נובלות נבואה חלום כו', ר' אבין מוסיף עוד תרתין, נובלות אורה של מעלה גלגל חמה, נובלות חכמה של מעלה תורה עכ"ל, והוא הדבר אשר מלא המתרגם לכוין במשמעות נבל דקבילו אורייתא ויהי' נבל כמו נובלות ע"מ חכם, מי אוהב האמת, ואשר לא נשא לשוא נפשו, יערבני לאמר, שיש אחרי דברי הגאון האלה להימין או להשמאל, הראית בן אדם מה הוא עושה עוד תשוב תראה איך הפליא עלה הגדיל תושיה, בהגהות וגירסות נפלאות ונחמדו' במקומות אשר נלאו כל חכמי לב להגיד, כמו (ברכות מ"א א') תוס' ד"ה מיתבי כו' לכן לריך כו' וקליות עכ"ל, עיין מהרש"א שהגיה דברי התוס' בל"ע, עד שבא הגאון זצוק"ל, והאיר עינינו בדפיהם בהגהתו ושרושו (תמלאהו בביאורו זה על הש"ע סי' רי"א ס"ק י"א ע"ש) ובזה יפלו כל הקושיו', וכן בפירושו (פ') ל"א מלד שאין עכ"ל, באין יודע ומבין פשט מאמר ההוא, עד שבא הגאון ואמר של"ל בכ"ד שאין כדפס בביאורו כאן בסי' (שס"ו ס"ק י') שדברי הש"ע (שם הוא פשוט מפורש בגמרא, ולא כדברי הב"י והבאים אחריו, שאמרו מקור זה הדין הוא בדברי ה"ה, נפלאות אלה וכאלה נמלאו בדברי הגאון אין מספר ובפרט בסדר טהרות, הפליא לעשות אזן וחקר ותיקן, משאות והגהות ופירושים אמיתים (ופלאות רבות, בגי' התוספתות, כמו בתוספתא רפ"ב דכלים רשב"א אומר מיטמאין בכלי אבי וכלי שלם, שהר"ש ז"ל נדחק שם מאד, והגאון ז"ל האיר עינינו ואמר שט"ס הוא ול"ל בכלי חרס ובכלי שטף, ולפי שהיה כתב בר"א כל"א ובכל"ש. ונפל הטעות מהמעתיקי' והמדפיסים והיפכו עוד שם תי' ככ"א, ע"ש בפי' בארוכה ואלף אלפים כיוצא בו, וכן ביאר בפי' לנגעים במתני' אחת דל"ח בבות והוא שם בפ"ק משנה ה' ע"ש) ובחיבורי אשר על מס' שמחות שחיברתי בהיותי בן איש ח"י, שמה הביאותי כי כדבר א' מדברי אדמו"ז הגאון זצוק"ל, נתיישבו ספיקות רבות ועלומות, ונתבררו ונתלבנו דינים רבי', אשר כל הבא עליו יתנו עידיקן וילדקו כי נמצא בחיק שכל אנושי לעלות אל הר מרום בית אלקינו, לכוין אמתת כוונת התורה, אם לא אחרי עזר אלקי אשר נשפע עליו ממרומי' ע"י רוב עמלו, ויגיעתו בתורה יומם ולילה זה יותר מששים שנה, ולא שח שיחה בטילה מימיו, ולא נהנה מעוה"ז אפי' באצבע קטנ' · ולא הלך ד"א בלא תורה:

מעתה לא טכל להתעלם מלבדוק ולחפש, ולהתייגן על מלפוני דברי חיבורי הגאון הלדיק מה פעל בכל תיבה ומאמר, ונפתחה את אמתחתו, ונמתקה את מסרותיהו בעיון היטב ושקידה ויגיעה רבה, פן נוכה להבין עומק כוונתו ונרלה הדבש מנויית סתרי הגאון זצוק"ל · ותפקחנה עינינו לדעת טוב, אשר מתחת כל דבר ילמח, ותעלומה גליה לאור, ואשר הורה אותנו החסיד בעל של"ה ז"ל הדרך הב' שיעיין תמיד בספרים שחיברו' גדולי החכמים · שדבריהם רבי הכללו' עם הקילור עכ"ל · ומרוב גודל חכמת הגאון המחבר זצוק"ל, הכלל הרבה והרבה בכל דבר מדבריו בקיצור נפלא, ואין בידינו להתבונן עדיו, כ"א אחרי השתדלות רב, וכמאמר החכם (משלי י' י"ד) חכמים יצפנו דעת, ופי אויל מחתה קרובה, ולפי הנראה אין סוף המאמר מתייחס על תחלתו, ולדעתינו ביאורו הוא, כי איש ואיש החכם יהיה או סכל, כאשר יתן אומר, טכל לכוין פי שניס ברוחו · אפס נבינו מלפוני דברי החכם · ותגלה לנו דברי דעת · ואם נחפש פי אויל · תגלה בקאל, איזה כסל ורשע וסבר ומחתה, ולזה בא המאמר חכמים יצפנו דעת ר"ל לא בנקל תמלא כוונתו המסותרת · והוא הדעת · כ"א אחרי העיון והתבוננות גדולה על כי היא יושבת במצפן · ואולם

(*) כתב בעל מ"כ · נובלו' מיתה שינה, כמ"ש חז"ל שינה א' מס' במיתה, וכן חלום אחד מס' בנבואה עכ"ל, מבואר דעתו לדברי חז"ל כמ"ש ומדרש א' הם, ולדעתינו עכ"ל פליגי אהדדי כאשר נבאן, מה זה הגדר אם' מנאו חז"ל לגדור דברים רבים אחד מס', נראה הדבר, כי הוא הדבר אשר דברו חז"ל לגדור דברים רבים ברוב האיסורין, נתבטלו בס', הייני שבא להם ע"י הנסיון או הקבלה, כי הלק א' מארבעים, יש בו טעם רב, וא' מנ' טעם מוס, וקלוס האחרון שנאמר שאין בו טעם כ"א טעם מן השמים עד אשר נוסף עוד מעט על הכלל יתבטל טעמו לגמרי הוא אחד מס', לזאת כשרלו חז"ל לשעריך דבר אל דבר, ולרמז שאין בו מן הנערך כ"א מעט מזעיר, לקחו לנוית המליצה בינותם א' מס' אולם נדר נובלות הייט על נערך אשר כלגמי ובתבונתו, ואף כי נובלות הוא הפרי עלמו, אלא שלא נתבשל כל לרכו, וע"כ דפליגי אהדדי:

כוונה

הקדמה

כוונת הענינים בדברי המחבר . ולא התחיל ליעצ ולחפש לחדרים כי היא קדושה במוכן . וכן אמר בשיר' (ת' י"ב) ניהר המור דודי לי . לומר לך שבהשקפה אינה נראית . מה מעלות דוד מדוד . והוא משני שהוא נדמה למור הנאהל . אבר לא יתן ריחו עדי תפתח מוסרות לריחות . ותל"ב תתלה למור המאהל . ולפי שהיה מעיין בדברי הטור אבר במלפני דודי עדי תיגע מעדנים לנפשך ככה לא תוכל להבין הטוב אבר במלפני דודי עדי תיגע עכודה רבה :

ועתה לכו נא הגבורים ושבתו את עבודת משכן ה' , דכתי ח"ת מ"ו הגמון החסיד תמיתי זוק"ל , אשי כפי עבודתו והשכלתו , אשר חלק לו ה' בחכמה , ובעבודתיהו לא יעזבנו ה' תלמיו להשכיל אל דברי התורה , ולאהב בדרך ביעה , ולילך בדרך עזובים , ויעלה התלון דעה את ה' כמים מכסים :

אנכי בדרך נתני ה' , ממקום קדוש אלכה , הן ושובר אחי , לחומתי תרוחת מלך , נתנה לי דבר יום ביומו , את פניך ה' אבקש , לב טהור ברא לי אלקים , ורוח נכון חדש בקרבי , למען אחזיק בחומת ה' ובתורתו לאהגה יומם ולילה , ותלמדה מלותיך ותלמותיך ומשפטיך למדני , לעשות לעזך אלך תפלתי , ולך ה' עת רצון , תכין בטובתך עמה , זו עת לכל חפץ ושלחתי אשר שלחתי מלחמך , היום יום ז' תלד פם שלחים , לו יגל י ע קב ו ש ה בהרת מוכר"ב א ב ר ה ם בן להמגן החסיד תמיתי המחבר זוק"ל :

הקדמת המסדר׳ וכללי הספר להדר

אשר המסדר הנה נעיר תגכי לימים , נכסף להתחבק בעפר רגלי החכמים , על כן זחלתי ואירא מחוות דעי לף לפי , גם שלום אחרי רועי , לתרי משם היקרים , המשולחים בספרים , מרבותי החכמים הגדולים , אשר קמתם עבה ממתני , פיהם פתחו בחכמות לספר אחר מני אלף אלפי תלמים , מקלות דרכי רביגו הגדול והקדוש הגמון המחבר ל"ע , ומי תגכי בער מתים ולא ביתם אדם לי , לגשת אל הקדש פרמה , כי היתכן ליתום הקטן שברחמים , שיערב לבו לגשת מול הדתם פני האלי המלך הגדול שבחיות הגבורים והחלפים , אמנם כבר השביל החכם בחמרו , הסכרת לא יגונה , אף כי לא ישובח , כי אחר כל דבריה' הגעימים מקום הניחו לי , לבאר פרטי הכללי' הסכרמים , בחיבות רביגו הגמון המחבר ל"ע , למען ידעו החכמים והחלמידים כולם , למדולם ועד קטנם , הדרך אשר ילכו בה , בביאורי העמוקים , להבין כל עמקי כוונותיו המתוקים , מדבש ומופת טופים , גם הנה עפתי לא אחלה מלאודים לרבים , מעפי ופופל ידי , בסדר החיבור הקדוש והנורא העמוק הזה כי מתוכם ילמדו להשביל , וידעו ולהבין דבר דבור על אפניו , כבר עודע בשבריס גלו לכל , עיניהו רלו ולא זר , כי חיבוריו הקדושים על כל האדבע ס"ע, המה כ"י עלמו הקדושה ולשונו הזהב ממש , וסדר חיבוריו כך הם, ראשונה חיבר רביגו הגדול ל"ע , על כל האדבע שו"ע בארבע כרכים על סדר סימני השלחן והמשישים , אח"כ חזר ושנה רביגו הקדוש ל"ע , ואחדש לו שוב כפלים לתושיה , כי היה מעיין האתגבר , בכל רגע ורגע , וחיבר שוב שלש מהדורות , בשלש כרכים , על כל האדבע ס"ש , היו נקראים אלו בשם ליקוטים , מפי שלא כתבם על הסדר שבראשונה , רק כל מה שעלה במעולת שכלו הקדוש ושבור , רשם אלו בכתב אחת , וזה הליכות דלכו בקדש , בשלו האחרונות , מקום אבר בראשונה , הניח איזה פעיף , מבלי ביאור , או רק בארלה מקום , או כלי האדבע בין שני דיוקות מחולקים , אז האחרונות במקום הזה , שם הניף ידו הקדושה בביאור רחב , בפלפול עמוק , שוכך מלחמה שול האחברים , ומכריע בין הראשונים והאחרונים , כנהם או סובר , מייחד דבריהם , או משיג עליהם , ילמו ישבים ויעמדו , גם פעמים הרבה , אבר בראשונה הניח איזה מקום בלילך עיון , ובאחרונות הל"ל , במקום הזה כתב שיעמו אבר העיון מחוק מדבש , או לביאור , ופעמים כתב כל' האחרונות , ג' תיבות על עניין אחד , מבש לאיות מסשות , כראי שולקות , או ממתיק , טועק כוונתו בחיבות שונים , הן כל ראשה עיני , בשיון היבר ובקידה ויניבה רבה , הם היש כל יניעתי , לסדרם על נכון , ולאבר ל"ת אל מקומו הלאי , ושיהיו כלילו בדיבור אחד נאמרו , כי היו מפוזרים מאד בשלש האחרונות , אלקים ילאה לי אח עניי ואח יניעי כפי כחי השגל שעשלתי , עד הוליאי לאור מפעם הספל הזה ומעשהו , ואיבריאי מותם אחד לאחד , מלאכות רבות מאד היה לי בזה שהיי יכול לפורמם , ושיושם רבים בהלמוד , ובדברי הראשונים והאחרונים , אבר לפעמים היתי צריך לאמוף מני מקומות האחרונות ולאבדם למקום א' מאיזורו הראשון , כאבר יראה האעיון בסי' רס"ח ובסי' ש"ח ובב' נע"ו ו"ה' שבת ומסי' תקצ"ח ואילך ו"ש הרבה שאיבדתי שם מהרבה מקומות שקדמו א' אחרים למקום אחד , וכל דבר הגדול הראיתי לפני רבותי הגדולים . האה ראו בעיון רב , ו"ש תמיד לא נפל דבר מסדרי אבר סדרתי , גם לעזול הביאות נפלאות האיזורי' הקדושים האלו , אבר האה עיקרי איזורין בעגלה , כ"י עלמו הקדושה , וגזל יניעתי בסידורם , הכנסתי שול ח"ע בשול גדול , לעמוד על האמור בהבנת ספר הקדוש הזה , לשמרו מכל סיג ושעות , כי בגזל נעיונות עמקות לשום האדם אם יפול פעות בקורי עכביש , יקלקל בעבות העגלה , להפסיד בחבלית כוחת רביגו האחבר , בכל כחי הכנסתי עלמי בזה , שלם פעמים שאעתי מפי הקולת להגיה , ועל אדבעה לא אחיבתי עד שעיינתי שול פעם בביאורי הגמון ז"ל , ואחה אלה מלאתי לילה ויום , במלאכה זו מלאכת שמים יניעתי , ואבר קביעותי בלימודי בקבע זיית האחתי , רק בעיונים האלה שאתי אנגתי ולכבוד רביגו הגדול אחד אדלתי , ושלח יכומה לות"ת מלשום הזהב בו אחוד אזהרתי , רק במקום אידור אבור מהאחרונות בכל אלי יכול אחיבאתי , ושלא יהיה איזר אקום אידור בכל אלי הידור הלהתי , עד שאשלם לא היו יודעים ענין האחרונות אם לא אחרתי :

ואלה הכללים אבר בחתי עליהם אחר רוב יניעתי . **א**' כ"ע שאחלת בביאורי הגמון ז"ל , אחיבא אם קאי על ליזי בחר העולה . אקום שבאחי"ג אלין אחיב אדאשי אקום בש"ס . ואיבינו האחבר הזקן ליעת ולין במקום הזה אחלבת הקלוקר לא ליין תו הלה , רק כ' אי' שם , כ"ל הלה שבאחי"ג , ובבוחב אי' שם ושם קאי על כ' אקומות האלייזים בבאחי"ג . או אקומות שבביא הוא בעלמו קודם לזה . גם בשלייזין רביגו אישב אקום בש"ס ושם בלה הזה בנשבת בלידו אדלה אקום אחר בחוכו אלין ענין לעגין . ולכו בשלייזין האקום אבר בשוך לכחוב אי' שם וקאי על ליזי הגמון שבלה הקודש שבביא . וכן בשבוחב על אישב ירושלמי שבביא אי' שם . קאי על לוחו סוגיא ומתני' שבביא הוא או בש"נ : **ב**' לא האלי בביאורו זה שום דבר שבאחנו אישב נאלן או אחבר עלא כ' שם אחבר הל"ל בסוף דבר הסח בהפרש נקודה . וכן הוספחא וירושלמי שבביאים אישב אחבר וזביאים ג"כ רביגו לכלו לכחוב שם האחבר שבביא בסוגר בהפסק נקודה : **ג** לכלו בשבביא אישב הוספות או רש"י אינו מוחב רק ד"ה שלבש ואח"כ אי' כו' . ואח"כ מביא מלבריהם האביות האלייזים בבלך לעשוק כוונתו . ואלחבת קלוקו עשה הרבה פעמים נקודה ת' אחר ד"ה על הוס' או רש"י בשקף אי' כו' : **ד** פעמים הרבה האלה שאלייזין בס"ק ת' בשה אישות בפרדות מסביך באח"ו . בהפסק נקודה בין כל אישב . וזהו לפי שבבלוקו בס"ק זה ממשיך אלו האישות בבוחבו : **ה** הוספחא וירושלמי ופסיקחא ומדרש ושארי מיבורים שאינם מלויים . לכלו לבאמיהם בלשונם . ואם יש ע"ם שם מעשיק בקלין נירסחו הגפלאה . וכשלוח מוחב לשון האוספחא או הירושלמי רק מליין אי' הוספחא או ירושלמי לבד . הוא מפני שהוא בנמרא או באחבריים הידועים כמו הרי"ף והרא"ש וביולא : **ו** דלכו לבחוב שורש לכל מבא האמלא בהבאחם רמ"ח . ומלאה מקורו בגמ' או הוספחא ושארי מיבורי האגדות הקדושים ממש אשר לא שזפחו עין האחבר' . גם מה שכ' רמ"ח מספרת אישבורו הגדול ז"ת וכבא"ח בדשם אחר דבריו ז"ע . מלאה הגמון ז"ל בגמרא מפורשת או ממון בפשט לשון אחבי' . לחוכמת עיין בסי' ע"ד ס"ק ד' . וכן בסי' ל"ג ס"ק כ"ח . ולאך כיולא בו : **ז** גם בשבה"ל מליין על לזיה דין בלזה ספר אחבריים אלה פלאות או בדברי לזיה אחבר . דלך רביגו להרחות דבר הבוא מדברי האחבים אלה פלאות , ובאקומות הרבה אחבר מה שהוא דיוק לעמוק או לא או מניה הש"ע ומבאר ע"ם שבאל בו בלזיות מרלאות , ובאחה מזה הדין בלזיה לעניים אחר : **ח** בשחמלא בדברי רביגו שבאחר שיעות או שבוחב בזה הלשון וכחב הרא"ש או הרשב"א , חדש שאחיר עיניו בהבנת עומק דבריהם לאבר ק' להולמו בל"ו , לדוגמא עיין בסי' קל"ח ס"ק ו' ומוחם כו' וכ' הרא"ש לאבל ליון כו' , שבאחעיין היטב שם לאיר עיניו בדברי הרא"ש שבוחב שם לאבל ליון כו' בשם הלי' , ולא האלה בדברי הל"י כלל זה רק שבאחנו היטב משיעות הרי"ף שם , והוזה לנו הגמון שזי' לאבל ליון דברי הרא"ש היליה הוא והרבה כיולא בו : **ט** בהלבאחו המיוחסת לזיזה מסבת כתו ה' שבת לחמ' שבת . ולכו שלא להזכיר שם המסבת רק בש"ס בדף פלוני , בשוחב עיין שם אם לא יעיינו שם , יחסר הבנת דבר הטוח , וכן בשמסי' תי' וכ"כ על לזיזה מאבר אם יקשה לך תעיין במאבר שבביא כי קילר מלה במקום שקדמו א' בחיזה עניין : **י** בשמליין עיין מ"א או עט"ז הוא שאחמלא חילוק בשיטאם משיטאו , ואם שלא מידם רביגו במקום הזוח רק מליין עמ"א או ט"ז הוא מסביא לדבריהם : קלנו על דבר , כל מי שיבא לגשת להחדבק בחיבוריו הלו על השולחן ערוך הקדושים והטולאים , אין חבלית נדול מזה , כי ממש אם יעיין הקורא פעם פעמים בסוגיות שמלאה הגמון , ואח"כ יסתכל בלשון רביגו הקדוש , יחזור כל שיעות הש"ס והרי הראשונים למסוך שמעאחתא לגיבא דהלבאחא , שלא פלאי פלאות חריפות ועמוקות למיחות שמייסב דעת הראב"ד והרי"ף לאלפים , בשבל מחוק ולא אחמאחה של חורה , וכן דברי האוס' והרא"ש מבהר בשמלה , במקום אבר נדולי הדור שסחבבו בדבריהם , וקיים בהו רביגו הגדול מ"ם חי"ל בדים פסחים לשולם יעסה כו' לחלמידו בדרך קלוסה אבר במשך זמן מעט יוכל המעיין לבא לחבלית נדול ומרחק נם חוקן לשום הזהב ונשים ומחוק להבין מקור דבריו , לך כל לוחיותיו הקדוש' שמור לעומק כוונתו , הביאו לא ולהו , מ"ם הגמון מהבה"ח בחידושי מגדות בפ"ג דסוטה על מ"ם שם החלים מבלי שולם כו' שמוריים הלכה מחוך מסגחם , וי"ל שם , ובדומות הללו אותן שמוריים הלכה מחוך ש"ס והרי הם חיים יודעים פעם הטעין על כל דבר אם לא יקדקדן החלב בדבר מחוך החלמוד שהוא שמוש ח"ם ומעות נפל בהוחלחם , והרי הם בכלל מבלי שולם ויש לנעור בהן ע"ל :

הקדמה

הן עתה עלינו לבאר ברוב ההודאות לשמו הגדול יתברך , שזכינו לאור הגדול של בימורי הגאון ז"ל , המאיר על כל תיבה ותיבה של הש"ס והמ"ח , מקומות מן הש"ס וכל התורה כולה , אשר פתח כל המעיין בש"ס עם בימורי הגאון ז"ל הוא ממש מלקוק ככל סוגיות ושיטות הש"ס , ומלאה התורה דעה כמים לים כו' , ומשל למי שהיתה לפני כל תעיין בש' הקדוש והטהרה הזה , שם ימצא שיחה מקומות מיושב לשם מקום לפקפק יחלה בחסרון ידיעה , לו בהשגחת העליונה , ובמאמרי דבריהם הבאים מענות הדשים ומסירותו , אשר ח"ו להאמר מהולם , וידעני לכף זכות , כמ"ם בפי"ח דשבת קכ"ו ב' הדן כו' לכף זכות דיין תורו לזכות כו' , וכל אדם ישמור מאד לנפשו לשמור פיו ולשונו מלדבר ח"ו עתק על רבינו הגאון המאכר , וזכות רבינו הגדול והקדוש נשמתו עדן , ישמוד לימיני , לשמרני מכל מכשול ובניחה , ולהוליכני בתיב היישר בסדר שהרי הלקי תיבורין הקדושים של התיבת ב"ש , כל תוהלתי וסברי הוא זכותו הגדול , אשר זיכני השי"ת כ"ה , להאות בתור פני המלך בחיים חיותו . תלי שמה עלים ינתבקש ביאיבה של מעלה , וזכיתי לבתתו ולהיות כשבר לפני המלך , זה עשרים יום לפני גויעתו , התיבה פעמים קריתי ושניתי לפניו , ולא זוה ידי ממנו , עד הלקה מה שהתיחמו , מעל רחמנו , ומשם כל לבבו , אל הלקה תורן תלקים ותזמנו , הוא ז"ל יבקש טוב בעדינו , להשות לבבנו , לעבודת בוראנו , ויבא משיח צדקנו , בתיבה ביתיו . תבי"ר :

דברי תקופיה הנדרשת בפני רבני ת"ת . **ישראל** בלע"ז כמוהר"ר **שמואל** נרו בן הרה"ג הירא מלהים המפולג המעולה מוהר"ר **עזריאל** ז"ל **משקלאוו** יע"ל שמשב לתרן הקדושה :

כדי למלאות רצון כל · הצגנו פה מה ששמענו מפה קדוש של הגאון ר"א ז"ל השיכים לר"ח

טעם שבשבת מחלקת לפתר"ח תלקים הוא מפני שבגמרא אמרו (ר"ה כ"ח ע') אין מיזופין של לבנה פחות מכ"ט יום ומחלה וכ' שליטי שבת ושע"ג תלקים · ומשו"ה לא היה נשתר ותם"ך תלקים הוא כ' שליטי שבת ומשתייר מן תשל"ג ע"ג תלקים · ומשו לא היה נשתר רק ע"ב תלקים לא היינו לריכים לתלק את השבת תלת שבתות וחיה יתרון תולד ע' ע"ח תי"ב וכ' שליטי שבת וחלק תן ע"ו בשבת אחד תלק שכשיו שבשתר שה תלק לתד יוצר תע"ב הולרכו לתלק השבת לפי תותו החלק שהוא לתד מתחר"ף :

פירוש על יעלה ויבא מהגאון הנ"ל

יעלה כו' עד ויזכר · הזכיר כאן שמשם מיני הנשמות והתקרבות כענד שבשבת רקיעים אשר בתשליו עלתה השכינה למעלה מו' רקיעים · ואמתו מתחנים לפני הש"י שיעלה תפלתנו למעלה ברתצון הנקבת ויהן המבדיל ביניהו וכן אנינו שבשתים וזהו יעלה : **ויבא** · נרקיע הנקבת רקיע שבת המבדיל בין השתים אשר מעל נרקיע וכן השתים כו' ושם מתיכבת דרקיע וכש"ם (תהלים ק"ת) כרוך שבת בשם ה' · למתיכבת דרקיע ורקיע זה נקרא רקיע שבת כנ"ל והיא המבדלת בין נוף לנוף ואחר שפרידם תשוב שם הנשם כמתיכבת דרקיע הנ"ל וז"ש (שם) כרוך שבת ונו' : **ויניע** · על שחקים שנאמר (ירמיה כ"ג) כי נגע ונו' עד שחקים משמשם כי שם שוחקין מן לנדיקים שיהיים מזיו השכינה · והוא מכוונ כשם מן לפי שכל אחד משיג לפי שכלו ושמעו כמו שהיו מרגישין שעם כמן כל אחד לפי הרגלו והרגשים בשחקים נאחר אחת רצלי הלדיקים · שכלם ככללו כמן כש"ם בגמרא (יומא ע"ה) הת כילד כו' לדיקים כו' ניומים כו' רשעים כו' ע"ש שכל אחד היה ע שמל לחבר : **ויראה** · ברקיע הנקבת מצון שנאמר (דברים כ"ו) השקיפה ממעון קדשך כו' וכרך את עמך · כי מן לשקי"ם מצון מיוחד כי מלא כל הארץ כבודו · רק ממקום שמברך עם נחלתו שם משוש ושורת רוחו יחב' · לכן אמר וירלה כש"ם (שמות כ"ג) שלש פעמים בשנה ירלה ונו' ואמרו בגמרא (חגיגה ב') כדרך שבא לרלות כו' אי כדרך שבא לרלות את עם נחלתו כך בא לרלות לברך את שמו הגדול כש"ם בגמ' (ברכות ו') ישמעאל בני ברכני כמו שהחמוים לריכים לעליונים כן שעליונים כו' כידוע : **וירצה** · ברקיע הנקבת זכול כי שם מקטירין זכחי רלון כש"ם בגמ' (מנחות ק"י) לשלם זבח על ישרחל מ"ר ניהל מ"ר ואיכחל מדרשות תלקין לי מי שאומר כשהחיין ומקריב עליו קרבן ואכח תום' שם ד"ה ואיכחל מדרשות תלקין לי מי שאומר כשהחיין בתפלת י"ח בעבודה ואחי על לדיקים ומי שאומר ככשים של שם ושיטו דאמרינן בתפלת י"ח בעבודה לדביר ביתך ע"כ ע"ש ושם תבים הדיש קף ע' כתב עד שלא תרב בשם"ק היה מיכחל מקריב כדמותן קרבן ישרחל לפני ה' ואחר שחורבן ב"ל הקב"ה לא הקריב לי דמות קרבן שור וכבש ועז כי לא תכנס לירושלים כו' כ"ה בשות לדיקים ושיטות שלא תשתו ושם שוים לריה ניחות ע"כ · וכמדרש הנעלם אמר רבי חייא הקריבה ו תיבה כשאר הקרבות שלא כתדם המקריב דורון לפני המלך ע"כ · וכענד מה שתומרים בתפלת י"ח ואחי ישרחל כו' הקבל כרלון · קבעו לומר ביעלה ויבא שלא תלא וילה · כי בשבת יובלני אצי ריח ניחות : וישמע · ברקיע הנקבת מכון כש"ם (תלים ג' ח') ואחה השמע השמים מכון שבתך · כי בשמיעה והקבלה הכפרה ב"ה כ"ש כמכון שבתו · וברקיע השביעי נקרא שמי השמים · והוא כדמות רקיע אשר ממעל והכן : ויאמר ויזכר · הוא ברקיע הנקבת ערבות שם אשר בשבועת כש"ם ועל נשמותיו השקודות · והוא כשור וה' שקר את שרה ונו' · כי יזכירם ושקרה אמת היא כי הנשמה היא השמעלה וכרונו ושקודת משביעו כש"ם בגמרא (תענית י"ת) היא מעידה כו' : זברונינו ושקרונינו כו' עד וזברון כל עמך ב"י כו' · הזכיר כאן ה' פעמים זכרון ושם ג' שקדון כמו שאמרנו ה' זכרונות לעומה ושקדון ג' לנבחה · ג' גם ואת ושזכור ונו' · וד' פעמים כפ' כתוקותי וזכרתי ונו' · ושם ג' שקדה כפ' שמות שקר שקריתי ונו' : לשובה לתן ולהשחר כו' · שם אלו כענד שם אתו תומרים בברכת שים שלום טובה וברכה כו' · וסם כענד ו' נרטת שבברכת כהנים · שלם · כענד ויסם לך שלום · סוכה · כענד יאר ה' כו' כש"ם ויחי ותלסים את השור כי טוב מי יודתו טוב ונו' שור עניך ה' (תהלים ד') · נרכה כענד יברוך ה' · תן כענד ויתוך · ותשר כענד וישמרך כש"ם (דברים ז') ושמר לך ונו' ואת התבר כדי שלא נתכר כעוניו ונוסף פנים אליו כש"ם בפ"ג דברכות : כענד יאר ה' פניו אליך כי הוא טשא עון וכוסה ושוסף פנים אליו כש"ם בפ"ג דברכות :

א א יתגבר כו' לעבודת כו' · כמ"ש בפרק ה' דאבות הוי כו' וגבור כארי לעשות כו': כארי לעמוד · מ"ר פ' בלק · הן עם כלביא יקום וגו' עומדים משנתם עומדים כאריות תופסים ק"ש וממליכים להקב"ה ומעסיקן כאריות כו': שיהא כו' · ירושלמי פ"ק דברכות מ"מ לא הוה שחרא אתיא ומשכח לדוד דמיך הוא שדוד אומר עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר אתער יקרי מן קדם יקריה דמארי יקרי לא חשיב כלום מן קדם איקרי דברי'. אעירה שחר אנא הוינא מעורר שחרא· שחרא לא הוה מעורר לי וכיום יצרו מקטרגו ח"ש יתגבר כו' וע' ע"ז: ועכ"ש כו'. כמ"ש בפ"ק דברכות דף ה' אימתי עת רצון כו' וכן באבות שינה של שחרית כו' מוציאין את האדם מן העולם ובאבות דר"נ פ"ה שינה של שחרית כיצד מלמד שלא יתכוין אדם לישן עד שתעבור זמן ק"ש כו' וכן פירש"י שם באבות : שויתי כו' · כלל גדול בתורה כמ"ש בברכות ס"ג א' דרש בר קפרא כו': ובמעלת הצדיקים אשר כו' · כמ"ש איש צדיק תמים את האלהים התהלך נח וכן בחנוך וכן באבות אשר התהלכו אבותי לפניו (בראשית מ"ח) וזהו כל מעלת הצדיקים : כי אין כו' . מיד יגיע כמ"ש בברכות כ"ח ב' י"ר שתהא מורא שמים עליכם כו' ולואי תדעו כו': ולא דבורו · בברכות פ"א א' לעולם יהא דבריו של אדם מועטין לפני הקב"ה כו': כ"ש כשישים · כמ"ש בפ"ב דאבות והסתכל בג' דברים כו' ואין אתה בא כו' ובפ"ב דחגיגה ע"ז א' רי"א זה העובר כו' ובקדושין ל"א א' ועיין רש"י שם ד"ה ולא כו' וזהו שאמר עומד עליו ובבבא קמא ע"ט ב': ומיד כו' · ובושתו כו' כמ"ש בפ"ב דנדרים כ' א' תניא בעבור תהיה יראתו כו' לגלוי תחטאו אחרים אומרים כו': תמיד . כל"ל שויתי כו': ולא יתבייש . כמ"ש הוי עז כנמר ועיין טור ואמר בעבודת הש"י אבל בלא"ה אמרו ועז פנים לגיהנם ובפ"ב דחגיגה וכן הן עזי פנים שבדור וכמש' כלה עז פנים וכו' ושארי מקומות: גם כו' · סוכה מ"ט ב'. הגיד לך אדם כו' והלא דברים ק"ו וכו' · ור"ל אף שלא יהום מ"מ כל מה שיעשה בהצנע עדיף : ובשכבו . ר"ל גם בזה יהא בצניעות כמ"ש בשבת קי"ח ב' מימי לא ראו כו' וריש פ"ה דיומא : ומיד שיעור כו' יקים · כמ"ש וקל ככשר לעשות רצון כו': **ב** המשכים להתחנן · שעיקר הזמן בלילה להתחנן כמ"ש קומי רוני בלילה : לשעות כו' · כמ"ש לראש אשמורות וכרים ברכו' ג' א' ג' משמרות הוי הלילה ועל כל משמר כו' ואבל"א כולהו כו' וז"ש שבתפלה כו': ולסוף הלילה · דחמור נוער וכלבים צועקים עד חצות ובסוף הלילה אשה מספרת עם בעלה וע' זוהר חלק א' דף רמ"ב ב' ת"ח בשעתא דאעיל ליליא כו' וח"ב א' קע"ג ב' תלת אשמורות איטון בליליא לקבליהון תלת משריין דקא מתפלגי כמה דאתמר וכו' ושארי מקומות : על החורבן כו' · שהקב"ה זוכר או : **ג** ראוי כו' · כמ"ש בב"ב ס' ע"ב מכאן אמרו כל המתאבל כו' כמ"ש אם אשכחך ירושלים כו' וע' בפ"ב דב"ב : **ד** טוב כו'. כמ"ש במנחות ק"י ע"א נאמר בעולת העוף כו' מאי קרא כו' מתוקה שנת העובד אם מעט כו' ברכות הטובה כו' : **ה** טוב כו' · כמ"ש רש"י ביומא כ"ח ב' בשם ירושלמי כדי להזכיר זכות אבות מזכירין חברון וכן קודם התפלה ובבראשית רבה פ' נ"ז רי"א א"ל רבון העולמים כו' יהי רצון מלפניך כו' : ופ' המן · בפ' בתרא דיומא שהלנו את רשב"י כו' ובסוטה מ"ח ב' דתניא ר"א הגדול אומר כו' ובמכילתא ל"ד ב' שבשעה שאמר ירמיה לישראל מפני מה אין אתם עוסקים בתורה א"ל במה נתפרנס הוציא להם צלוחית של מן א"ל הדור אתם ראו דבר ה' אבותיכם שהיו עוסקים בתורה ראו במה נתפרנסו אף אתם אם תעסקו בתורה הקב"ה מפרנסכם מזה : ועשרת הדברות · כמ"ש בפ"ק דברכות י"ב א' שבקשו לקבעם בק"ש רק מפני תרעומות המינין וז"ש בצנעה ודוקא כו' : ופ' עולה כו' · שהן כל כללי הקרבנות : **ו** פרש ות כו' · כמ"ש ביום נותו כבפ"ב דמגילה וכרים פ"ג דיומא ובתמיד לאו ורגו כו' ובשארי מקומות : **ז** כשישים כו' · כמ"ש בתענית כ"ז ב' ת"ר אנשי משמר מתפללין כו' : מפני כו' · מגילה ל"א ב' : **ח** יאמר עם הקרבנות כו' · בויקרא רבה פ"ב . ובאלו הוא אומר לפונה לפני ה' · אמרו בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו התקין הקב"ה ב' כבשים א' של שחרית וא' של ערבית וכל כך למה שבשעה שהיו ישראל מקריבים תמיד ע"ג המזבח וקורין את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר הקב"ה עקידת יצחק מעידני עלי את השמים ואת הארץ בין גוי בין ישראל בין איש בין אשה בין עבד בין אמה קורין את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר הקב"ה עקידת יצחק: **ט** יש כו' · כמ"ש בפ"א דתמיד עד שמגיעין כו' נטל כו' ובפ"ב דיומא וזה כו': ואח"כ פ' מובח כו' · שהקטורת היתה קריבה בין דם לאיברים כמ"ש בפ"ג דיומא במתניתין ובגמרא שם אביי הוה מסדר כו' ובתמיד וכל הכפרה בדם כמ"ש בכמה מקומות : ואומר פ' מזבח · לפי שבו נאמר והקטיר כו' : ופ' שמני כו' · ועפייתו · ויאמר ועשית :

ב א לא ילבש · כמו בפשיטתו וע' בה"ג הר"י בשם' סירהו וטור : **ב** אל יאמר כו' · שם ושם : **ד** ובמנעלים שלנו כו' . דהברייתא הוא עיקר ולא קאמר א"נ שמיע ליה כו' אלא נרוחא דמילתא דאל"כ בכל תיובתא נימא הכי וע' תום' שם שכתבו טעם אחר : **ו** אסור כו' · אע"ג דבקדושין אמרו ד' אמות אבל בברכות מ"ג ב' ני' הרי"ף ורא"ש ולא יהלך בקומה זקופה משום מלא כל הארץ כבודו וכן סתם הרמב"ם וטור : ויכסה כל גופו · מ"ר פ' מצורע דף קמ"ד · ר"א בעגלתים ימך המקרה ע"י שאדם מתעצל לכסות ראשו כראוי ימך המקרה נעשה דומי פי' ניזוק ובשפלות ידים על ידי שאדם מתעצל לכסות גופו כראוי יעלה גופו מטין ד"מ : ולא ילך כו' · שבת פרק י"ח ופרק כ"ג ופסחים פרק י' : וירגיל עצמו כו' . ברכות ס"ב א' ופ"א דתמיד : שהוא זריזות ונקיות . ר"ל אע"ג דזהו דוקא לדידהו כמ"ש המפרש בתמיד מ"מ אמרו שזהו זריזות :

ג א ועכשיו כו' · עפ"ז : **ב** יהא צנוע · ברכות ח' ב' ושם ס"ב א' ב' ופ' בתרא דעירובין : ולא יגלה · שם ס"ב א' ופ"א דתמיד : ולא כו' · תמיד שם : גם כו' · רש"י בברכות שם ד"ה וכית הכסא של כו' ודבריו צ"ע למה לא פי' כמ"ש בתמיד שם למימרא דלא כו' : ויפנה . שם ושם : **ג** בצירוף כו' · לפתות שבת פ"א א' פ"ב א' : **ה** במקום מגולה כו' . ירוש' שם ובלבד במקום שאין שם כותל : יכוין כו' · כר"ע דרבה עביד כוותיה : שיהיו . ירושלמי שם תני המטיל מים ה"ז הופך פניו לצד צפון המיסך את רגליו ה"ז הופך פניו לצד דרום ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים רע"א בכ"מ ובלבד שאין שם כותל תני המיסך את רגליו לא יתן פניו למזרח ואחוריו כלפי מערב ולבדין ר"י אומר בשעת המקדש ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים כו' וכתב ב"י והפוסקים השמיטוהו משום דכיון דבגמרא דידן סתמא קתני משמע דבכ"ע שרי וז"ש שיהיו כו' או כו' ועמ"א אבל העיקר דשם איירי בגליל וירושלמי אזיל לשיטתו דאין חושש אלא במיסך מאחוריו כמ"ש בברייתא שאחריה ואחוריו למערב ושם איירי ביהודה ור"ע פליגי ולא ס"ל כלל האי ברייתא וכן שם בתוספתא דמגילה שכ' למטה המיסך את רגליו פניו כלפי הטעם המטיל כו' ע"ש וצ"ל כלפי הקודש ור' יוסי קאי אשניהם דת"ק הוא ת"ק דגמרא שלנו דאין אוסר אלא כלפי הקדש אלא דבתוספתא לא תם אלא על אחוריו וכן בירושלמי אמר לא יתן כו' ואחוריו כלפי מערב אבל בגמרא שלנו חושש גם לפניו מפני המילה שפחיים : ולהטיל וכו' · כן מדייק ב"י מן הירושלמי שם תני המיסך את רגליו לא יתן פניו למזרח כו' מדקאמר המיסך כו' · וליתא דהא בברייתא דלעיל שם משמע דגם במטיל אסור וגם מה שמדייק מדברי הרמב"ם רפ"ז המטיל כו' כני' בב"י וש"ע ישב ופניו כלפי הקדש או יסלק כו'. ואין ראיה מנ"ל דלמזרח המקדש איירי וגם אין הגירסא נכונה כמש"ש והעיקר דלצד מערב אסור שהשכינה במערב ולפנות הוא דאסור לשני הצדדים משום שני גילויין : **ו** אם אשתו עמו · תום' נלמד מעניינו ה"ל בנים זכרים כו' : **ז** המטיל מים כו' . נירסא הגהוה כמ"ש בב"י וש"ע ולא כמ"ש הכ"מ והג"ה אלא דבמקום ופניו לצ' ואחוריו וכ"ה בתוספתא דמגילה פ' בתר' המיסך את רגליו פניו כלפי הקדש המטיל מים אחוריו כלפי הקדש א"ר יוסי בד"א מן הצופים ולפנים אבל מן הצופים ולחוץ א"ל אבל דברי הרמב"ם צ"ע דר"י לשיטתו וכמ"ש בירושלמי הנ"ל ר' יוסי אומר כו' אבל ר"ע אוסר בכ"מ וכן שם במיסך את רגליו ר' יוסי אומר מן הצופים ולפנים רע"א בכ"מ וכן בגמרא שם ר"י מתיר שהיה ר"א כו' תניא אידך כו' ור"י מתיר שהיה כו' : **ח** כשנפנה · כרב אפי ובאחורי הגדר ע"כ ס"ל כעולא מדמשני הברייתא שניה ולא ס"ל דהקילו בטהרות וברייתא ראשונה עדיין קשה וצ"ל ע"כ כעולא : ובבקעה · כאיסי וכר"א דמפרש דבריו מש"כ בריש . רי"ף ורא"ש ואתיא ברייתא ראשונה כשניהן : **יא** לא יקנח · שבת פ"א ב': ולא בעשבים · שם פ"ב א' : ולא בצרור · ברכו' נ"ה א' שבת פ"א א' ועב"הג : וכן נהגו · כמ"ש שם בפ"פ י"ח כיון דהשו כו' כו' ד"מ : **יד** יזהר שלא יאחז כו' · דהלכה כר"א דאף חכמים הודו לו לבסוף ומדפריך שם אמשנה והתני' רא"א כו' ובברכו' מ"ם א' אין מי רגלים כו' וכנגדה ס"ו א' שלשה פגלתי כו' וע' תום' דיומא ל' א' ד"ה מלוה : אם לא כו' · אא"כ כו' אפי' כו' · ג' אוקימתות שם ולא פליגי מר אמר חדא כו' וכ"ה ברי"ף ורא"ש : **טז** לא הותר לנשוי כו' · וכ"כ הרמב"ם וכמ"ש במתני' שם כל היד המרבה כו' ומשמע אף בנשוי :

ד א ירחץ ידיו · לתפלה ברכות ט"ו א' וכן סידר בסוף סימן ב' ויבדוק עצמו כו' . ופירש בסי' ג' הלכותיו וכאן ירחץ ואח"כ הלכות ק"ש ותפלה : ויברך כו' · שם סי' ב' · ובשביל תפלה : וי"א · כשיטת הרשב"א בסימן קנ"ח שכ' דנשתנה שחרית ממנחה וערבית מפני שנעשה כבריה חדשה כמ"ש במדרש על פסוק חדשים לבקרים כו' ולריך להודות לו ולשרתו ותיקנו ככהן לקדש ידיו ותיקנו אלהי נשמה וזהו על הנשמה ואשר יצר על הגוף ולכן נוסחת כל הראשוני' אלהי נשמה תיכף אחר אשר יצר וכ"ה סדור הטור וש"ע בסי' ו' וברכת התורה אחר כל ברכות השחר קודם פ' התמיד וכן סדר הטור וש"ע סי' מ"ו מ"ז מ"ח אלא שהרב שינה הסדר בסוף סי' מ"ו וכ' ונהגו כו' והטעם מפני שמתחילין בבה"כ מאלהי נשמה ועמ"א סי' ו' ס"ק ח' ואין מברכין בביתו אלא ענט"י ואשר יצר כמ"ש הטור שם ופעמים קורין פסוקים ותחנונים קודם הליכתו לבהכ"נ וז"ש בסוף סי' מ"ו לא יקרא כו' אבל המנהג כו' ונהגו כו' ר"ל לגלות ידי ס' ראשונה והוא כסברא שניה בטור סי' ו' שא"ל לסמוך אשר יצר לאלהי נשמה אבל סברא ראשונה שם דצריך לסמוך כמ"ש הרא"ש ברים כלל ד': מים הפסולים כו' · דלא גרע מצרור וקיסם וכל מידי דמנקי · שם : מיהו כו' · ר"ל שיאמר על נקיו' ידים כמ"ש בסעיף כ"ב אלא דרא"ה לא ס"ל כא דס' כ"ב כמש"ש דלא אתקין הברכה אלא על הנטילה ועמש"ש : **ד** אפי' כו' · רש"י שם כאמה ופי הטבע' וכ' ב"י שהכריחו לרש"י מדלא מפרש גמ' הסיזק כאן כמו בעיין כו' ומזה למד ב"י לחסודה וגינית וז"ש רש"י אחר יד מטמא כו' מעלה פוליפוס וצ"ל כו' אבל קשה לאומרו מפני הפסד שכר תיקון ומפני שמשרה רוח רעה ומזיק לבריות ניחא וכ"כ ב"ח וט"ז וגם דברי רש"י אין מוכרחין די"ל במקום דמותר כגון גשוי או מעטרה ולמטה וכן *נאמה פי' במקום הנקב דקור' נטילה מזיק לכל נקב שבגוף : **ו** אין צריך כו' · דלא גרע מכל מידי דמנקי ומיסו לדעת הרא"ש בס"א י"ל גם כאן דלא מברך וכמ"ש בס"ז : **ז** טוב להקפיד כו' · ממ"ש בפרק כ"ה נוטל אדם ידיו שחרית ומתנה עליהם כל היום מדקאמר שחרית משמע באותה נטילה שנוטל לתפלה בה מתנה אלמא נוטל כדין נטילה ובברכות שם ויטול ידיו כו' וכן אמרו שם כל הנפנה ונוטל ידיו ול"ק רוחץ כמ"ש רוחץ אדם פניו כו' ובכמה מקומות אלמא נטילה כדינה בעינן והטעם ככהן המקדש לשרת כנ"ל: מיהו כו' · ר"ל בדיעבד אבל לכתחילה צריך להקפיד כנ"ל וכ"כ ב"י בשם רד"א וצריך כח גברא וכשם זוהר ח"א קפ"ד ב' וחד כלי מלמיל' כו' אלא דדעת כל הפוסקים דא"ל כנ"ל ס"א רק הרשב"א ומ"מ אין מעכב בדיעבד דלא גרע מצרור כו' כנ"ל וז"ש מיהו כו' ר"ל אע"ג דלכתחילה צריך כמ"ש זוהר ורד"א וכ"כ בש"ע טוב להקפיד אבל לדעת הרא"ש בס"א לא יברך ולכתחילה מעכב דהא דמערבא מי שאין לו מים וגם ר"ח דלייט בעינן לנוטל וכ"ש לפי הני' אבל לתפלה מהדר : **י** נוטל כו' · שם קל"ח ב' דבעי לי' לנב"ל לנטולה ימינה בשמאלה אלא דכמ"ב קנ"ד ב' אמר מאן דנטיל מיא בידא ימינא במנא קדמאה לארקא מיא בשמאלא כו' ופי' ב"י דר"ל ליתן הכלי מימין לשמאל : **יא** לא ישול כו' · ר"א שם ושם וברכות נ"א א': **יב** אם שכשך כו' · ז"ל הרשב"א שם ושכשך ידיו בתוך הכלי וס"ד כין בנהר כין בשעת אכילה מדאמרינן בכיור ממנו ולא בתוכו הא בעלמא אפי' בתוכו והוא כשיטת בה"ג בתו' דפ' כ"ה ק"ז א' ד"ה דלא וע' סי' קנ"ט ס"ח אבל הרד"א כ' דגם כאן בעי כח גברא וכנ"ל ס"ז כהג"ה ע"ש: אבל לא כו' · דבפ"א נטמאו הידים ועטו בשופכין ובעינן ג"פ וז"ש ואם שכשך כו' דבגמ' משמע דשני בהכי דקאמרינן ומקפיד עד שירחון כו' אבל בזוהר שם קאמר דבעי עירוי מן הכלי : **יג** אם היה כו' · להתפלל דהרא"ש ריש כלל ד' כ' טעם הנטילה דשחרית משום שבשינתו נוגע במקום המטונף דידי' עסקניות כמ"ש בפ"ב דסוכה וכמ"ש בברכות שם כל כו' דכתיב ארחץ בנקיון כו' אלמא משום נקיון הוא ולפ"ז כאן א"ל ולפי' הרשב"א לכתורה נ"כ א"ל דלא שייך בריה חדשה בניעור כמ"ש במדרש כ"ו נותן פקדון כו' אלא די"ל דלא פלוג רבנן כיון דתקנה קבועה היא לפי' הרשב"א: ולהעביר כו' · דא"ח כ' הטבים קודם אור היום י"א כשיאיר היום שצריך לחזור וליטול שבת מלך שורה כל הלילה עד היום על הידים אבל בזוהר קפ"ד ב' בהדיא משום דנשמתא נפקת כו' וכן שם קס"ט ב' וז"ש הטבים כו' · ולהעביר אבל לתפלה ודאי א"ל ועמ"א: **טו** ישן כו' · דלמ"ה א"ל כנ"ל וכן בזוהר קס"ט ב' קפ"ד ב' משמע ג"כ דוקא בלילה אלא די"ל דל"ד ואורחא דמילתא נקט ועמ"ש בסי"ח והטעם משום שינה וכמ"ש שם ר"ז א' דיוהר משתין נשמי טעים טעמא דמותא וכן משמע בגמרא דפ"ב דסוכה אסור לישן ביום כו' משום האי טעמא: **טז** דוד כו' . שם : ובנם' כו' · עמ"א ומ"ש והא דאמרינן דה"ל כנור כו' · עיין זוהר שם ר"ו ב' הא תנינן דדוד מלכא כו' א"ל בשעתא כו' לדרכי אמר כו': **יז** יש נוהגין כו' · כדי להתפלל בנקיות הפה שם וכמ"ש הרא"ש בפ"ג ס"ע בשם הירושלמי רי"א אפי' רוקק כדי שיהא פיהו נקי: **יח** בני במרדכי מסתפק בזה וכו' שיש לעשות לחומרא משום ספק סכנתא כמ"ש בפ"ה ובפ"ב דע"ז אמרו פירוקא לסכנתא : תקפי שבת שם וזוהר שם ושם : ותיוצא מבבה"כ גמרא פ"ק דב"ק ופ"ד דסוכה מ"ו א' וזוהר שם יו"ד ב' ושם משמע דישן אפי' ביום צריך דקאמר או הכי ביממא דלא נאים כו' : והגוטל צפרניו . פ' ע"פ : והרולץ מנעליו , למדו מברכת כהנים וכדעת הרמב"ם שכ' הנטילה שם משום טומאת ידים וע' בב"י סי' קכ"ח ומ"ש בגמ' שנאמר שאו ידיכם כו' ר"ל שצריכין להיות נקיות בשעת הברכה : וי"א אף כו' · כמו בשחרית משום רוח רעה כמ"ש בפ"ק דחגיגה ובפ"ב מיתות ודורס אל המתים זה הלן בבה"ק כדי כו' ועמ"א ומהרי"ל הכ"ב: והמשמש מטתו · בפ"ב דסוכה שכח ושמש כו' : והנוגע · בבנת והנוגע כו' · דלדעת הרא"ש להכי תקינו נטילה בשחרית וגם לתרומה בפ"א דשבת וכן כל הני דחשיב שהן מקום הטנופת וכלל מ"ש ידים עסקניות הן וע' רש"י דנזיר נ"ט א' ד"ה א"ד וד"ה א"ל כו' וז"ש בסכ"א צריך כו' : ומי שעשה א' כו' · בברייתא דמעשה תורה של רבי א' דברים כו' ויש שם ג' תלוקות וע' בכלבו ובר"ח : **כ** פניו כו' · או כו' . שני פירושים ברש"י ע"ש : **כא** צריך

ליזהר

ליוהר כו׳ · כנ״ל ס״ח וע׳ רש״י בשבת י״ד א׳ ד״ה עסקניות כו׳ ופי׳ הרשב״א דכ״ז נקרא מקום הטינופת וכמ״ש בש״ח והנוגע כו׳ ומה״ט נ״כ כמשמש מתו כנ״ל וכמ״ש בסוכה כ״ו ב׳ מ״ר שכת כו׳ עד שיטול ידיו מפני כו׳ : כב ויברך כו׳ · כ״כ הרא״ש והוא כשיטת מרדכי וסמ״ג שכ׳ דאין מברכין ענט״י אלא כשנוטל מן הכלי וכמ״ש בס״ס קל״ט ס״כ בהג״ה אבל הרשב״א והר״י כ׳ שם שמברך לעולם ענט״י שמחמת הנטילה בטנו עליה ובכלל מאתים מנה וכ״כ בש״ע שם : אבל לא כו׳ · כמ״ש בשבת שם ומקפדת כו׳ וזוהר שם ושם : כג לא תקנו כו׳ · כמ״ש בברכו׳ ס״ו א׳ וש״מ לק״ש אבל לתפלה מסדר כו׳ : ז אבל ברכות כו׳ · דכולהו נתקני קודם הנטילה כמ״ש ס״כ ואמרינן במגילה י״ח ב׳ הנוטל ידיו לפירות כו׳ וכה דאמרי׳ בברכות מ״ג אורחין כו׳ התם כשאין ידו נקי וכמ״ש תוס׳ שם במגילה ולקמן סי׳ קנ״ח ס״ה בהג״ה וז״ש שם אלא א״כ כו׳ והיא דברכות ס״ב דמשתמא יכן עדים ע׳ ברשב״א וכ״ש לשיטת הרמב״ם שכתב דסתם ידים בשינה אין נקיות וצ״ל הטוה דברכו׳ הנ״ל שא״צ לברכו׳ אלא נקיין וז״ש עד כו׳ :

ה א יכוין כו׳ · ברכות מ״ז א׳ ולא יזרוק כו׳ : פי׳ קריאתו · פס״ג דפסחים ור״פ ד׳ דקדושין : שהוא כו׳ · כמ״ש בברכות ז׳ ב׳ מיום שברא כו׳ : ויכוין כו׳ · טור והוציאו מדברי הר״י בס׳ הירא״ה שכתב אבל פסוק ראשון שבק״ש ובכל א׳ מב׳ שמות האמורים בפסוק ראשון יצריך עד שיחשוב היה הוה ויהיה כו׳ ואח״כ כתב ובכל פעם כשהזכירו שם המיוחד יחשוב בו פי׳ קריאתו שהוא אדון הכל אבל משמע שם שא״צ לחשוב אלא פי׳ קריאתו רק בק״ש ששם ב׳ השמות מורין על היה כו׳ וכן עיקר לפי עומק הדין כי בכל הולכין אחר הקריאה וא״צ להרהר כלל על הכתיבה לפי שיש בכתיבה סודות גדולות ושם הלכה למשה מסיני וכן כאן הולכין אחר הקריאה בנקודתו וכן כשיבא וכל״ב לפניה אלף נחה וכלב בפתח מש״כ בכתיבה היה צ״ל בחירק וכן נמה לפניה רפה וכן בנ״ד כפ״ת אחר השם הוא תמיד בדגש וכן מונה במסורה אדני כם ג׳ מפקן רפויין והקריאה האלף בח״פ כי ניקוד השם לפי קריאתו כמו בכל הקריין שבתורה וכן לה׳ אדני למות תוצאות הלמ״ד בצרי והוא פשוט מאד ולכן בשני שמות הסמוכין פעמים ניקודו בניקוד אלהים אבל השם בעצמו ניקודו נעלם כמו כל כתבין שבתורה וניקודו הוא סוד שם המפורש וגם אם בא לחשוב פי׳ כתיבתו אין פירושו כן אלא נמצא קיים וכמו שם אהיה הוא וכמ״ש הרמב״ם וש״מ : שהיה כו׳ · כמ״ש ויקרא האדם כו׳ כי היא כו׳ וע׳ רשב״ם פ׳ שמות ואנו י״ב אותיות בהתחלקם לאותיות שוות יהיה ג׳ שמות הויה וכן ג׳ שמות דמלך מלך ימלוך וכן ניקודיהן רק בלא וא״ו הפעולה והתחלפות סופן בתחילתן וכן י׳ אותיות ועיין י׳ וי״ב ידוע למבין : ובהזכירו כו׳ · כמ״ש בתרגום אונקלוס בני אלקים בני רברביא וכן כל השופטים עד האלקים יבא כו׳ ובמעשה בראשית הכל בשם אלהים וז״ש ובעל הכחות כולם :

ו א שבריאת האדם כו׳ . כן פי׳ ב״י לדעת הטור שלא פי׳ על בחכמה שידוע הוא שבריאתו בחכמה נפלאה : וי״ם כו׳ ברלקמן כו׳ · פרש״י פי׳ שם על ומפליא לעשות שהאדם כו׳ וזהו פליאה וחכמה אבל תוס׳ פי׳ על ומפליא לעשות כפרש״י וכמ״ש בריש ב״ר ר׳ תנחומא פ׳ כי גדול אתה ועושה נפלאות אר״ת שנוד הזה אם יהיה בו נקב כתוך של מתן רוחו יוצאה והאדם הוא עשוי מחולים מחולים נקבים נקבים ואין יוצא רוחו ממנו ודרש על עושה נפלאות ועל בחכמה פי׳ כמ״ש בתנחומא ויברא אלקים את האדם א״ר נון בחכמה שהתקין מזונותיו ואח״כ בראו וכמ״ש בסנהדרין ל״ח א׳ ד״א כדי שיכנס כו׳ משל כו׳ שנאמר חכמות בנתה ביתה כו׳ וכל צרכי עולם כו׳ : חלולים · כ״ה גי׳ רי״ף והר״א דלא כגי׳ שלנו ורש״י וכ״כ הטור וכ׳ ב״י משום דחלולים קאי אחלל עלמו ולא שייך ביה בריאה אבל חלולים קאי על אבר כחלול וז״ש אברים רבים חלולים : פי׳ נקבים רבים וגם כו׳ · ר״ל שלכך קאמר שני פ׳ נקבים ושני פ׳ חלולים להורות על ריבויים : כגון כו׳ כמו כו׳ · רש״י שם : שאם יסתם כו׳ · כן הוא גי׳ הרמב״ם אבל גי׳ שלנו ורש״י ורי״ף והרא״ש אם יפתח קודם : כלומר כו׳ · ר״ל דגי׳ הרא״ש והטור אפי׳ שעה אחת וכ׳ הרד״א והכלבו בשם הרמ״ע דל״נ שהרי אדם יכול לסתום פיו הרבה שעות ולהתקיים והטור מקיימו דקאי על יציאת האדם מבטן אמו שאז אין יכול להתקיים כמ״ש בספ״ג דנדה שהגלגל כן כו׳ ועדיין קשה מאי שאם יפתח א׳ מהם הא אינו אלא כפה לבד וז״ש שבנקבים יש נקב א׳ כו׳ אלא די״ל למה אמר בתחלה נקבים להורות על רבויים כיון דלא קאי אלא על א׳ מהם אלא דאיידי שאם יפתח קאי על כל החלולים אמר נ״כ נקבים רבים וקאי על ובכח וז״ש והאיברים החלולים אם היה כו׳ וכ״ז לפי הטור וע״ז הקשה ב״י דא״כ אחד מהם דיסתם אחד בלבד וא׳ דיפתח על כל אחד ועוד שאם יפתח קאי על יציאתו לאויר העולם ואינו לעשיית צרכיו ולכן כתב וצ״ל שבגבול כו׳ ולא על יציאתו לאויר העולם וקאי על כל הנקבים ואע״פ שאם יסתם הפה אינו מעשיית צרכיו מ״מ פי הטבעת והאמה הוא מעשיית צרכיו ממש אפי׳ שעה אחת וז״ש וכיון שבכלל כו׳ ומ״מ גם לפ״ז עדיין אם יפתח אינו מעשיית צרכיו אלא דהחלולים הוא לעשיית צרכיו שהן כרס ומעים והוי מעין הברכה וז״ש ובכלל האיברים החלולים כו׳ ומפני שלא נחה דעתו בזה כ׳ ולפמ״ש עוד כו׳ שגם יפתח הוא מעשיית צרכיו וכ״ז דחק גי׳ אפי׳ שעה א׳ אבל בגי׳ שלנו ניחא וא״צ לכ״ז וגם שאם יפתח הוא מעשיית צרכיו שאם היה פתוח ולא היה כח המחזיק עד שיוצא מהנקבים א״א להתקיים וכן עיקר : רופא חולי · כ״ה גי׳ הרי״ף : על שם כו׳ · הרד״א : מפני כו׳ · כפרש״י ותוס׳ כנ״ל : ועוד יש לפרש שמפליא כו׳ · ר״ל ע״י המזון : ב יש נוהגין כו׳ · להוציא ע״ה כמ״ש הרא״ש : ובני כו׳ · דלכתחלה יש לברך עובר לעשייתן מ״מ לא יאחר יותר מדאי : ועכ״פ כו׳ · דכולם נקיאין בהם ותפסא בעלמא הוא : ומי שלובר כו׳ · דהפסק גדול הוא : ג ברכת כו׳ · כ״כ תוס׳ מ״ו א׳ ד״ה כל כו׳ ודלא כהרא״ש ריש כלל ד׳ שכתב מפני שסמוכה לאשר יצר וסתר בטור דבריו דהא בגמרא אמרינן כד מיתער אומר כו׳ וכן כתבו תוס׳ בפסחים ק״ד ב׳ ד״ה כל כו׳ : ד יש נוהגין כו׳ עמ״א : כפני כו׳ ואפי׳ כו׳ · כמ״ש בסוף פרק ג׳ דרא״ש הסכה :

ז א בין קטנים · שכ״כ צריך אדם לקטנים כמו לגדולים · רשב״א : ולא כו׳ אף כו׳ · שלא תיקנו אלא בשחר משום שנעשה כבריה חדשה או בשעת אכילה וכ״מ מסידור הגמ׳ כד נפיק כו׳ : ב הטיל מים ולא כו׳ · יומא ל״ט למ״ד : אלא כו׳ · א״ת וכמ״ש בפ״ו דברכות סדר הסיבה כו׳ : או כו׳ · הגמ׳ ועפ״א דשבת : ג הטיל מים כו׳ . כמ״ש טעם ולא התפלל שחרית מתפלל כו׳ ועב״ח ומ״א שהשיגו ע״ז מבהמ״ז כמ״ש תוס׳ בס׳ ע״ש :

ח א יתעטף · ר״ל דהעיטוף נ״כ מעומד כמ״ש בסמ״ק סי׳ ל״ב דתקיעה וציצית ילפינן מג״ש לכם לכם מעומר דכתיב בקמה ואמרינן אל תקרי בקמה כו׳ כמ״ש ברא״ש בסוף ע״פ וסימן על״ת ה׳ לעולם תעמוד : ויברך · נראה ליתן טעם למה בקצת מצות אין מברכין · א׳ כל מצוה שאין בה מעשה כגון השמטת כספים · ב׳ שאינה תלויה כולה ביד עושה כגון צדקה שמא לא יקבלנו וכן משפט שמא לא יקבלו הבעלי דינים וכיוצא · ג׳ מצוה הבאה ע״י עבירה כגון השבת גזילה שלא נזונו לגזול כדי להשיב · וכן על מיתות ב״ד שם על בריותיו ואינו חפץ כו׳ וכמ״ש אין מברכין על הפורעניות ומה״ט אין מברכין על מים אחרונים ומתנות כהונה דלאו אינו קיו״ב דמשולחן גבוה קוכו ועל חלה וכיוצא מברכין על הפרשתה וכמה שכתבתי לעיל שמא לא יקבלנו כולל מצות הרבה כגון כיבוד אב ואם דלפ מחלו מחול ומיעקרא וכמ״ש בכתובות מ׳ ע״א היכא אמרינן כו׳ וכן מצוה הבאה בעבירה כמ״ש ברפ״ט דב״ק וע׳ באבודרהם ס׳ ברכות ובתשובת הרמב״ן סי׳ קפ״ט בשם ראב״ד ורי״פ : מעומד · כ׳ בא״ח בשם הירושלמי כל הברכות מעומד ופי׳ הוא דבברכת המצות קאמר דא״א לפרש על ברכת הנהנין דהא אמרינן ישבו כ״א מברך לעצמו הסיבו כו׳ וכן דאמרינן כילד סדר הסיבה כו׳ וכן בבהמ״ז ובהגה רבות . ועמ״א שהקשה ממתניתין דתלה האשה היושבת כו׳ והתם משום הברכה ועיי׳ רא״ש פ״ד דסוכה סי׳ ג׳ אבל הר״י לא כתב אלא עטיפתו מעומד וקודם לכן בעניין הברכה לא כ׳ מעומד וכן הטור ודברי מ״א שכתב שהלה אינה מלוה דבריו אין להם שחר והלא אסור לעשות עיפתו קנין ואמרינן בפ״ג דפסחים מאי דעתך לתומרא תומרא דאתי לידי קולא כו׳ : ב סדר כו׳ · ע׳ תוס׳ דערכין ב׳ ב׳ ד״ה הודע כו׳ ושלא כדעת הגאונים שכ׳ המרדכי והטור בשמם כעטיפת ישמעאלים כמ״ש במ״ק כ״ד א׳ ואמרינן בברכות ס׳ ב׳ דמברכין להתעטף בציצית וליתא מדאמרינן גבי אבל ס״מ דכשאר מקומות א״ל ועיטוף לא כתיב בקרא אלא אפר תכסה כם כדרך ב״א שמתכסין כו׳ ולהתעטף היינו כסוי דדוקא שם דגלי קרא לא תעטה כו׳ וכל עטיפה שאינה כו׳ בע״ה · אלא כמ״ש התו׳ בשם ר״י ס״ע : ועוסקין במלאכתם · ל״ד ולשון בע״ה שמתכסין בכסותן והולכין ועוסקים בעסקיהם : ונכון כו׳ · לשון הטור ומכסה ראשו שלא יהא בגילוי הראש · והוא מדברי בע״ה וכ׳ ב״י וכראה דלאו בגילוי הראש לגמרי קאמר שאין זה מעין ציצית ועוד האיך הלך ע״כ לעשות צרכיו והלך דברים אלא שאע״פ שראשו מכוסה דרך לגועים להטיל סודר או טלית על ראשם כו׳ ואפשר דה״ק שלא יהא בגילוי הראש מציצית כו׳ וז״ש ונכון כו׳ . אבל פירושו דחוק דזה לא מקרי גילוי הראש ומלינו בש״ס בכמה מקומות שדרכם בסודר לכסוי הראש בקדושין ח׳ א׳ וברכות ס׳ ב׳ וס׳ ע״פ ופט״ז דשב׳ ופ״ח דשבת ובפ״ג דמ״ק לא בכומתא וסודרא וכן בפ״ח דעירובין ולפי גי׳ הרי״ף שם בברכות ברכת ציצית אחר מלבים ערומים ולבסוף כי פרים סודרא אריש׳ כו׳ וגם מ״ש האיך הלך כו׳ מ׳ מדבריו שאיסור הוא מדינא לילך בגילוי הראש וליתא מדאמרי׳ בפט״ז דשבת תיתי לי כו׳ וכן בפ״ק דקדושין ר״ה ברי׳ דר״י לא כו׳ ושם כמה הליך האי גברא כו׳ שמא ממתא מחסיא כו׳ אלמא דמותר רק לפני ת״ח וכן במס׳ ד״א בהסיא.ב׳ תיוקת ושם בקדושין ברב המנונא אלא דשם בקדושין אפשר כפי׳ הב״י משום נגיעות ועוד בנדרים למ״ד ב׳ וכן הא דסוף שבת כסי רישך הוא כפשטי׳ וכמ״ש בקדושין ל״א א׳ ר״ה ברי׳ דר״י לא הוה כו׳ וכמו לפני ת״ח ובפ״ג דמגילה פוחח כו׳ ופי׳ במס׳ סופרים בראש מגולה וכן הא דקידושין ח׳ א׳ כפשטי׳ דאדם אחר א״ל כלל לסודר וכמ״ש בפ״ח דשבת ופ׳ ע״פ וכמ״ר גבי ק״ס והביאו ב״י בסי׳ פ״א לא הפרחתי עליכם כו׳ ומ״מ כוונת בע״ה וטור שיכסה ראשו בטלית כמ״ש וסדר עטיפתו כו׳ והלך כו׳ ומחזיר כו׳ ומכסה כו׳ ומברך כו׳ אלא משום דעיטופו להתפלל אמר שיכסה ראשו וכצ״ם סי׳ צ״א ס״ג ועמ״א שם ס״ק ב׳ וע״ס ס״ס ואע״ג דבכר כ׳ הטור בסי׳ ב׳ מכסות הראש התם כאקראי וממדות חסידות עד שיתעטף וכאן כתב מדינא ולאו מדינא כמ״ש דמדינא אפי׳ להתפלל ולכנס לב״ה הכל מותר וכמ״ש למעה אלא דכאן יש לב״א להחמיר מש״כ בסי׳ ב׳ אינו אלא לגנועים וכמ״ש בקדושין ח׳ א׳ וגם שני בכל דהו עד שיכסה ראשו וכאן בטלית או בסודר אבל בר״ת ח״נ קכ״ב ב׳ ובגין דאיסי כו׳ משום תפלה וכה״כ ונ״מ הטעם שאין להם סודרין וכ״מ בשבת קמ״ז א׳ בטלית המקופל׳ וערש״י שם וכמ״ש סי׳ פ״א סכ״ט דהיינו לאחר כו׳ וכן בפ׳ התכלת טלית שהקטן מתכסה כו׳ וע׳ זוהר ח״ג קכ״ב ב׳ וגם מ״ש במס׳ סופרים שי״א שאסור להוציא הזכרה בראש מגולה נ״כ מדת חסידות הוא דבגמ׳ דברכות ס׳ ב׳ לא משמע כן וכמש״ל סי׳ מ״ו ס״ח וכן ממ״ר הנ״ל לא הפרחתי עליכם כו׳ כללא דמילתא אין איסור כלל בראש מגולה לעולם רק לפני הגדולים וכן בעת התפלה או בכון הדבר מגד המוסר ושאר היום לקדושים שעומדים לפני ה׳ תמיד : ג טליתות כו׳ · אע״ג דנוסח הברכה היא להתעטף לאו דוקא אלא לפי מנהגן ורחמנא אמר בגדיהם וכסותך וכל בגד וכסות במשמע ואמרי׳ טלית שהקטן מתכסה כו׳ ואע״פ שאין לגדול עטיפת הראש וכיסוי רוב גופו ואמרינן אפר תכסה לרבות כו׳ ולא אמרי׳ דקרא אתי דוקא שמתכסה כו׳ : ושוב להניח כו׳ · כי כן דרך העיטוף כמ״ש בע״ה והטור והדרך העטיפה כו׳ : ויעמוד כו׳ · ואח״כ כו׳ כי אין קפידא רק משום הברכה כי אין מחוייב להתעטף בבגד שחייב בציצית וכמש״ל סעי׳ י״ז ע״ש : ד מחזיר כו׳ · מדרש אגביר כס׳ והמים להם חומה למים שאחריהם הוזרו כו׳ ועב״י ובילקוט וב״י בשם הג״מ בשם הירושלמי לא מ״ד כו׳ וע״ל ס״ס י״ז ונפסיקתא והובא בילקוט תהלים סי׳ תשכ״ג כל עצמותי כו׳ מאחורי ומלפני הבלכתי ב׳ כנפות של טלית כשאני עומד בתפלה : ה מברך כו׳ · ברכות ס׳ ב׳ ובתוספתא וירושלמי פ׳ בתרא דברכות : אם ענים כו׳ · משמע מדבריו דיותר נכון שיהא כ״א מברך לעצמו וליתא דדווקא א׳ מברך לכולם לכתחלה כמ״ש בפ״ח דברכות וכן לשון התוספתא עשרה כו׳ היו עושין מצוה אחת א׳ מברך לכולן יחיד כו׳ וכן בפ״ו דברכות לאחר המזון כו׳ וכן בברכת המוציא ובהמ״ז ושאר ברכות כמ״ש שם : והאחרים כו׳ · לכתחלה אבל בדיעבד אפי׳ לא ענה יצא כמ״ש בפ״ג דסוכה וכמש״ל סי׳ רי״ג ס״ב ושם משמע דלכתחילה יש לענות וכן בספ״ח דברכות : ו וי״א כו׳ · כיון שאין בו עיטוף וע״ל סי׳ ד׳ סכ״ב ובנדרים מ״ט ב׳ שנעטי מעיל וער״ן ורא״ש שם וס׳ הרא״ש ס״ל דאין קפידא דנוסח הברכה כך הוא כמו לישב בסוכה וערא״ש פ״ד דסוכה וכיוצא בו וקושית מהרי״א האיך מברכין הא בעינן עובר לעשייתן ור״מ דחק עצמו בזה ואיני מבין קושייתו וז״ש בדבריו וערא״ש פ״ק דפסחים : ז צריך להפריד כו׳ · כפרש״י וכ״כ כל הפוסק׳ דלא כבע״ה שכ׳ בתכלת להפריד תכלת לגד אחד וכו׳ ויפה לדקדק לעשות זכר לתכלת ולפ״ז א״צ להפרי׳ כל חוטי הציצית · בתוס״ע אמר זה מזה וכמ״ש הטור וכו׳ ציצית ע״ש חוטין הנפרדין כמ״ש ויקחני בציצית ראשי וע״כ צריך להפרידם כו׳ וכ״מ בגמ׳ דקא׳ אין ציצית כו׳ שנאמר כו׳ כי טליתא דארמלי : ח יכוין כו׳ · עסי״ח וכמ״ש בנדרים עשה לשם פעלם כו׳ ולא יהא מאותו של׳ עליכן ותסי ירלתם כו׳ : ט קודם כו׳ · אע״ג דאזלינן בתר חזקה כמ״ש בחולין י״ב מ״מ כיון דאפשר לברורי כמ״ש בפ״ק דפסחים חזקתו בדוק כו׳ למג״מ כו׳ ובפ״ג די״ע לענין הבדיקה של בהמה ואע״ג דאזלינן בתר חזקה כמ״ש לענין הגביות כמ״ש בי״ד סי׳ פ״א והיינו כמיעוט המצוי כמ״ש בי״ד סי׳ א׳ וכ״ם כה״ג דרגיל לפסוק לא אזלינן כמ״ש מ״א אלא דראייתו ממקום נכסי׳ ר״א ששם היה אינו מוכרח דשם י״ל דהעמד טמא על חזקתו כמ״ש בר״ן שם אבל ראייתו מקדושין ע״פ ב׳ בתוס׳ שם בד״ה מי ור״י פי׳ כו׳ ואמרי׳ שם ע״כ ל״ק ר״נ כו׳ ור׳ יעקב ע״כ ס״ל דלא הוי חזקה כיון דהתולי מצוי אף לרב דאל״כ ליפרך אדרבה העמד הגוף על חזקתו כמו שפריך שם א׳ וגם לר׳ נתן אלימא חזקת הגוף מממון וקי״ל כר׳ יעקב כמ״ש בח״מ סי׳ רל״ה ס״ב בהג״ה וכן קי״ל כרב שם : אם לובש כו׳ · מהא דברכות י״ד ב׳ וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה ומנח כו׳ ומהא דספ״ג דמנחות ל״ו א׳ וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה וכשיגיע כו׳ וז״ש ימשמש כו׳ : ויברך · עתוס׳ דסוכה ל״ט א׳ שהביאו בשם הירושלמי דאף לאחר שנתעטף יכול לברך כיון דהמצוה נמשכת דדווקא בגמר אמרו בפ״ו דברכות לא יברך ואין כוונתם דלכתחלה יעש׳ כן דהא אמרי׳ בירושלמי פ׳ בתרא דברכות מצות מאימתי מברך עליהן ר׳ אחא אמר עובר לעשייתן ר״ה אמר בשעת עשייתן וקי״ל כרב אחא וכן בתפלין אמרי׳ בפ״ג דמנחות משעת הנחה כו׳ אלא במקום דא״א בענין אחר כמ״ש בלולב וכן כאן ובלא״ה כה״ג אפי׳ גמר המצוה כמ״ש בברכות שם כיון דלא חזי וכן בפ״ק דפסחים ובירושל׳ לענין ברקים הביאו הרא״ש פ״ט דברכות : או כו׳ וא״צ כו׳ · כמ״ש בסי״ב : יא עיקר כו׳ · כמ״ש ורא״ש כו׳ ובמנחות

מ״ג ב׳ רלא׳ מבילה כו׳ ועתוס׳ דמנחות מ״ג ב׳ ד״ה הותם כו׳ ובשבת נ״ח א׳ ד״ה במאי
כו׳ אבל בדעבד כו׳ שצריך לגרלו׳ בחותם שהוא עבד וגם ממ״ש בשרבלי חתימי שהוא
כנגד העליון ועוד בתחתון לא היה ניכר לגם מופסק ולא הי׳ צריך לקפל: יב אם יש כו׳ ·
במנחות מ״ג א׳ ר״י רמא כו׳ כי מבני כו׳ והקשה הרא״ש א״כ בגלגלא נמי יברך וכ׳
נ״ל דטלית של לילה לא הי׳ פוטרו ביום ומכאן ראי׳ כו׳ וע״ש ל״ד א׳: ואם לבשם כו׳ ·
בתוספתא פ׳ בתרא דברכות יהיד שהי׳ עושה עשר מצות מברך על כ״א ואחת הי׳ עושה
מצוה א׳ כל היום אינו מברך אלא אחת הי׳ מפסיק ועושה מפסי׳ ועוס׳ מברך על כל
א׳ וא׳ וכן כתבו׳ של כשם בפ״ח דברכו׳ וברעמי׳ ירושלמי בעירובין ומופסקין והביאו
הרא״ש שם ובשחיטה פ״ו דחולין שחט מאה כו׳ וכן בברכת הנהגין בירך על היין שלפני
המזון והרבה כיולא: וה״ה כו׳ · כמ״ש בתלמידי דרב בפ׳ ע״פ וגם באתמר נמלך כו׳
ופריך מינה לשחיטה בפ״ו דחולין ובפ״ח דחולין מברך על כל כוס וכוס כו׳ ועסי״ג וסי״ד:
וכן אם פשט כו׳ · כ״כ בתה״ד בתחלה אבל במסקנא כ׳ דא״ל ע״ש וכמ״א וכ״מ מדברי
כל הפוסקי׳ שהביאו דברי מהר״ם שפשט טלית גדול והסיח בדברי׳ אחרים כדי לברך
על טלית קטן ועב״י וע׳ מהרי״ל סי׳ יוד ובתוספתא הנ״ל הי׳ עושה מצוה אחת כל
היום כו׳ אע״פ שנגמר מצוה הראשונה וכמ״ש בי״ד סי׳ רס״ה ס״ה וכן בשחיטה כנ״ל
וע״ל סי׳ ל״ד ס״ב: יג הלובש כו׳. כ״כ הרא״ש סוף הלכות ציצית ומפ׳ ב״י משום
דהליכה הוי הפסק כמ״ש וליתא דמ״ש מפנה לפנה בטרקלין גדול כמ״ש הר״ם רע״ג
וע״ל סי׳ ק״ד ס״ב וס״ג ועמ״א שם ס״ק ג׳ אלא משום שינוי מקום כמ״ש מ״א וגם זה
ליתא כמש״ל סי׳ ר״ז ס״א ודווקא כו׳ וכמ״ש הג״מ פ״ו מה׳ סוכה הל׳ י״ב וכ׳ וכ״ל
שאם יצא כו׳ וכמ״ש בסי״ד ע״ש אבל דעת הרא״ש הוא משום דמפסיק בתפילין בשארי
דברים וכ״ה בטור אם מפסיק כו׳ ע״כ כו׳: בשיחה · דעתו דשיחה הוי הפסק וכדעת
בה״ג ורא״ד ורא״ש בפ״ו דחולין בשם ר״ת בין שחיטה לשחיטה וכמש״ש דווקא בתקיעת
שופר וקריאת הלל כיון דבאמצע המצוה כיון דלא סגי דלא גמיר אין השיחה הפסק
משא״כ שם כיון דהוי בעי לא שחיט היכא גמר מצוה והפסק וכ״מ בר״ף סוף ר״ה שם
בענין התקיעות וכ״כ בי״ד סי׳ רס״ה ס״ה אבל בתוס׳ דחולין שם נסתפקו בזה והרמב״ן
במלחמות בפ׳ ע״פ כ׳ דוקא בשתי מצות שהובה ניניהו כמו תפילין אז שיחה מפסקת
בהן אבל כל שאין א׳ הובה לחבירו אין שיחה מפסקת בהן אלא דוקא דבר שהובה כמו
אגדתא בין הכוסות וכשוי בין השחיטות בחולין שם משא״כ כמה שאין הובה לכן
לכן בירך על היין לפני המזון פטר כו׳ וכן התפלל באמצע הסעודה בפ׳ ע״פ וכן במצוה
א׳ כמו שואל ומשיב בקרית שמע והלל ומגילה ע״ש וער״ן שם ובפ״ו דחולין ועי״ד סימן
י״ט: יד אם פשט כו׳ כמסקנא דפ״ד דסוכה בסוכה ותפילין וכן אמרו בפ״ד דמנחות
לענין ציצית ברב יהודה דעבד כר׳ כו׳: וי״א כו׳ שמפרש הסיא דשם באין דעתו וכ״כ
ב״י בסי׳ תרל״ט בשם המ״מ וכ״כ הג״מ בשם ראבי״ה בפ״ו דסוכה הלכה י״ב וכ״מ
בתוספתא הנ״ל הי׳ עושה מצוה א׳ כל היום כו׳ וכמש״ל ר״ס רי״ז וכבר נתב׳ שאין
השיחה הפסק אלא דלכתורה הוית דרבא בתפילין בסוכה שם מסייע לפסק הש״ע אבל
כבר תירץ בד״מ דתפילין מפני בה״כ שאני כיון שצריך לחלצן בע״כ הוי הפסק ועוד דשם
מפסיק ממש ודוקא שמחזיר מיד וגם דעתו לחזור מיד כמ״ש בסי׳ רע״ג אבל העיקר
כדעת הש״ע: וי״א כו׳ · כ״כ אגור בשם מהר״ח אבל מהר״ח מיירי בסתם וכמ״ש בי״ד
סי׳ י״ט ס״ז וע״ל סי׳ ר״ו ס״ה וכמ״א שם: טו אם נפלה כו׳ · כמ״ש בפ״ד דסוכה
רבנן דר״א כל אימת דממשמשי כו׳ ופי׳ הרא״ש בשם תוס׳ וה״ר יונה וש״פ דבנשמטו
ממקומן איירי: והוא שנפלו כו׳. למד ב״י ממ״ש סי׳ ל״ז ס״ד אבל בב״י שלפנינו כ׳
אפי׳ נפלה מרוב הגוף ועט״ז: טז הלן כו׳ · כן למד הרא״ש מעובדא דר׳ יהודה
במנחות דמשני כר׳ כו׳ עט״ז שהקשה עליו וכן ב״ח · ולי נראה דראייתו מהא דס״ד
דס״ל כרבנן ולרבנן לעולם אינו מברך אלא אחת כמ״ש בסוכה כל שבעה אינו מברך
אלא יום ראשון ואעפ״כ בציצית מברך אי לאו דס״ל דלילה זמן ציצית וכן בלולב אמר
שם כיון דמפסקי לילות מימים מברך כל שבעה אף לרבנן ואף מאן דפליג אינו אלא
משום שהוא מצות זקני׳ וס״ה לרבי אף בלא שבע דהא לרבנן השמיטה אינה מעלה
כלום: וכן יעשה כו׳ · תוס׳ במנחות ל״ו א׳ ד״ה וכשיגיע סי׳ ע״ש: יז נתכסה
כו׳ · ר״ל דוקא בנתכסה כמ״ש במנחות מ״א א׳ נהי דחייביה רחמנא כו׳: בישל כו׳ ·
אע״ג דאמרינן שם מ״ה א׳ שעובר בה׳ עשה מ״מ אינו אלא מצוה א׳ כמו שהאריך
הרמב״ם בשורש תשיעי ע״ש:

ט

א וי״א כו׳ · דהלכתא ורב יהודה ורבא פליגי עליה דרב נחמן ורבא בתראה הוא
ולאי משום תנא דר״י הא אמר אביי האי תנא מפיק כו׳ ורבנן נ״כ פליגי עליה
כמ״ש בפ״ק דיבמות ה׳ ע״א וס׳ הראשונה ס״ל כיון דבשבת כ״ו כ״ז שקיל וטרי אמוראי
אליבא דתנא דר״י ורנב״י אמר לאתויי ציצית הלכה כותיה: ב חוץ כו׳ · ע׳ תוס׳
דכתובות מ״ם א׳ ד״ה כגון כו׳ וע׳ תוס׳ יבמות ה׳ א׳ ד״ה דאפילו כו׳ ממ״ש במנחות
מ״ם א׳ כיון דאפשר כו׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה כיון כו׳: בוה״ז כו׳ · ע׳ מ״ר פ׳ שלח ובכביו
אין לנו אלא לבן כו׳: וי״א כו׳ · וכ״כ הרא״ש בשם בע״ה דקי״ל כריב״ג שם ל״ח ב׳ אין לו
תכלת מטיל לבן ר״ל לאו דווקא ולאו דקאמר שם ל״ט ב׳ לו נמר או פשתים ר״ל
הוא דס״ל הכי כיון דמדרבנן הוא אבל לדידן דקי״ל דאורייתא פשתן לא פטר כלל ע״ש
והסמ״ק כתב וז״ל וכלאים בציצית לגמרי אסור לדידן שאין לנו תכלת וטלית של פשתן פטור
אפילו במינו ולמר ופשתים פוטרים בין במינם בין שלא במינם ושאר מינים במינם
פוטרים ושלא במינם אינן פוטרים בזה יש שני פירושים ול״ע במס׳ מנחות מיהו נכון
שלא לעשות שום ציצית משתן ואפילו בטלית של משי וז״ל המרדכי סי׳ תתק״ג ויהא
אדם נזהר שלא יעשה שום ציצית מפשתן ובטלית של משי יעשה ציצית של משי וגרסינן
בפ׳ התכלת למר ופשתים פוטרים בין במינם כו׳ בזה יש שני פירושים וע״ש בתוס׳
ור״ל כמ״ש בהג״מ פ״ג הלכה ה׳ הנה מורי רבינו שיחיה א״ל הא דאמרינן למר
ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן היינו דווקא יחדיו ולפיכך נהגו לעשות
לטליתות של משי ציצית של משי אבל על הגביעה כו׳ ר״ל דז״ם במנחות מ״א ב׳ טלית
אין פוטר בה אלא מינה וכמ״ש בתוס׳ שם ד״ה אין כו׳ ותימא כו׳ ועוד נראה כו׳
ומ״ש שם ומה דפי׳ בשירתים ל״ד כו׳ · ליתא לפ״ז דדווקא יחדיו וכאן לא מיירי בזה
וגליון הוא וז״ש במרדכי וע״ש בתוס׳ אלא דאמרינן שם ל״ט ב׳ אימא או למר כו׳ וז״ש
הסמ״ק ול״ע במס׳ מנחות אבל כבר כתב הרא״ש בשם בע״ה דלר״נ דס״ל מדרבנן משני
הכי אבל לדידן דקי״ל דאורייתא כמ״ש בס״א בהג״ה מוקמינן כדקאמר מעיקרא וכמש״ל
וז״ם דאין לעשות שום ציצית מפשתן ואפי׳ כו׳ דבטלית של פשתן אין לעשות כלל ובשל
למר אסור משום כלאים וכן בשאר מינים דא״א לעשות אלא שניהם יחד ולדידן אסור
וס״ה דאין לעשות של למר אלא בשל למר ולא נקט פשתים אלא משום דאין לו מקום
בשום טלית: יש להסתפק כו׳ · עיין מגן אברהם: ה י״א כו׳ · מ״א ב׳ וכפירש״י
שם וד״ה מיתבי וכ״כ הרמב״ם: והאשכנזים כו׳ · כמ״ש ל״ח ב׳ מידי ליבעא כו׳ ·
ורא״ד מתרץ בהפנות דלא פריך אלא לענין הקדמה וע׳ תוס׳ שם ד״ה מידי כו׳ ושם
מ״א ב׳ ד״ה אין כו׳: ו י״א כו׳ · כפי׳ תוס׳ מ״ם א׳ ד״ה סדין לדהכי קאמר פוטרין
דאפילו ממינו פטור ולהכי קאמר סדין ול״ק כלאים בציצית ובספרי כשותך פרט לסדין
וז״ש מלאכא לרב קטינא סדינא כו׳ וז״ש בשבת כ״ה ב׳ והיו תלמידיו כו׳ וע׳ תוס׳ שם
וכן עיקר: ואע״פ כו׳ · שהרבה פוסקים חולקין וס״ל כפירש״י בתכלת דווקא: ועושה
כו׳ · כשיטתו בס״א: ומיהו כו׳ · ואין לחוש בכה״ג לסברת וי״א דס״ב:

ד יש לה כו׳ · דלא כר׳ שמתה דפטר כי הך ברייתא דפטר בפ״ב דזבחים וכפי׳ מ״ש
במנחות ל״ז ב׳ בעלת חמש היכא בינייהו ר״ל דלרבנן פטורה ולר״י חייבת ולאפסיק
שם כרבנן וגם האי מאן דבלריס לגלימי׳ כו׳ ר״ל מעשה להטיל בה ציצית לא עבד ולא
כלום דפטורה היא מ״ש שוייה בעלת חמש כו׳ וע׳ הג״מ פ״ג · ואע״ג דבספרי תניא
ד׳ כנפות ילאו בעלי שלש ובעלי חמש ובעלי שש ובעלי שבע ובעלי שמנה וכן בזבחים
י״ח ב׳ פי׳ הרא״ש היינו שאין להטיל בכל כנפים רק בד׳ ובעלת ג׳ פטורה כיון דאין
בה ד׳ וכן הסוגיא דספ״ב דמנחות ל״ז ב׳ דחייבת וכפירש״י שם האי מאן דבלריס כו׳
ולא כפי׳ הנ״ל וסוגיא דשם מ״ג ב׳ דכולהו ס״ל דלא כברייתא דפטורה: ועושה כו׳ ·
כת״ק שם ל״ז ב׳ כמש״ש דלית הלכתא כותיה: הברוחקות כו׳ · רמב״ם וכן מוכח
שם דקאמר האי מאן דבלריס כו׳ ולא כלום ומדקאמר בהאי ליפגא ול״ק דלא פטרה משמע
שאינו מעלה ולא מוריד ואם איתא הרי עשה מיהא שיכול לעשות ציצית בהנו ולא בשאר:
ו אין כו׳ · כר״פ דהלכה כותיה ממש״ש רבה בר״ה כו׳ ומפרש מ״ש לאו היינו כנף כו׳
אפי׳ בעודה כפולה מהדרייה ולא כפלה וכן מדקאמר מי סברת כו׳ ולא א״ל לכפול: אבל
צריך כו׳ · כן פי׳ ב״י אבל ד״מ חלק עליו דלשון פוטר לא משמע כן: ואפילו · כן
מפרש הרמב״ם מש״ש דנקיט בשיכי: וי״א כו׳ · כת״ק: וטוב כו׳ · והו לפי ס׳
שכ׳ דלהרמב״ם אין מטילין ציצית כלל ועמ״א: הטיל · לשון הרמב״ם וכפי׳ מש״ש העשה
ככל תוסיף כו׳ פריך על דברי ר״ז כלשון בתמיה דודאי איפסלו שתיהן משום בל תוסיף
כ״ש דהוי מעשה לפסולה ור״ם משני ממאי כו׳ ולכך כשר בלתרונות: ויש כו׳ · כפירש״י
שם וכרבא דלא כר״פ דקושיא בעלמא הוא: וקודם שיתתך כו׳ · ממ״ש ומי אמרינן
העשה כו׳ אלמא דקודם לכן הוא בפסול וכן בדברי רבא ור״ז: הראשונות · כתב כן
לפי מה דמסיק בב״י מדברי הרא״ש דדוקא אתך הראשונות. ואינו מוכרח דעיקר הרבותא
הוא שאינו תולמ״ס וע״ז קאי קושיית הגמ׳ ודברי רבא ור״ג אבל בחתך אחרונות א״צ
וכן בדברי רמזים ורי״ו וכ״כ מ״א: ז מלבושים כו׳ · בספרי זוטא אשר תכסה בה
פרט לתלוקים ופירש ר״י שעשוי כתוס למעלה כמין חלוק הג״מ: אם רובו כו׳ · כמ״ש
בגמ׳ מ״ס ב׳ דבתר עיקר בגד אזלינן: ח משום מראית העין · כמ״ש תוס׳ שם ובפ׳
כ״ס לענין טלית שאולה אחר שלשים: ט הכנפים כו׳ · בספרי כסותך פרט לתיכלא
לתיכלתא נתיפלטהין לסקרקן לגורסין לגורדסין לפי שאינן מרובעין: י בצנפת כו׳ ·
בספרי בה פרט למטפורת שאין מתכסה בה ראשו ורובו: בין כו׳ · כמ״ש מוכרי כסות
כו׳ אלמא כיון דאין עשוי להגין מפני החמה לא קרינן ביה תלבש ה״נ לא קרינן כיסוי
הגוף: יא סודר כו׳ · שאין עיקרם ללבישה אלא לתשמיש ומטעם הנ״ל בסי׳ שקדם:
יב שרבושים כו׳ · עיין מ״א:

יא

א החוטין כו׳. ואם כו׳ · כשמואל וכרשב״ג דסוגיא דגיטין ל״ד כותייהו וכן
סוגיא דסוכה ט׳ א׳ וכן שם מסקינן דבעינן לביעה לשמה וכן ס״ל לרבא
בסנהדרין מ״ח כותייהו לפי׳ תוס׳ שם ושם: ויש מחמירין כו׳ · והמנהג כו׳ · כיון
דלא אמרו אלא טויה אבל היה מחמירין ס״ל כיון דס״ל כשמואל כל העשיות יהיו לשמה
כמ״ש בסוכה שם ה״ה לניפוץ אלא דקאמר טויה משום לאפוקי דרב: שיאמר כו׳ ·
אע״ג דבהפרשת תרומה סגי במחשבה כמ״ש בקדושין מ״א ב׳ וש״מ וכן שליחות יד אע״ג
דכתיב על כל דבר פשע וע׳ תוס׳ דב״מ מ״ג ב׳ ד״ה החושב דלא כ״כ וכן רש״י שם בד״ה
החושב כו׳ וע׳תוס׳ דפסחים ס״ג א׳ ד״ה ר״מ כו׳ מ״מ בפיגול מליט אע״ג דכתיב לא יחשב
ובעינן דבור וע׳ בגיטין ל״ד ב׳ הרא״ש בה׳ ס״ת בשם ר׳ ברוך וכמש״ל סי׳ ל״ב סי״ט
וכי״ד ס״ס רע״א ור״ס רע״ד: בתחלת כו׳ · עמ״ש בס״ב ועיין תוס׳ דזבחים ב׳ ב׳ ד״ה הא
כו׳ וכמ״ש בגמ׳ שם כל העושה כו׳ ואע״ג דלמסקנא א״ל לזה מ״מ הכי קי״ל כמ״ש בשבת
נ״ח א׳ ולכן דוקא בתחלה דספוקי מספקא לן אי אמרינן הוכיח סופו כו׳ בסוף פ״ב
דחולין: שהוא כו׳ · דסתם טוויית חוטין לאו לשם ציצית וז״ש או שיאמר כו׳ דאז
סתמא לשם ציצית וע׳ גמ׳ דזבחים שם ובמרדכי שם: ו להרמב״ם פסול · כמ״ש בגיטין
כ״ג א׳ אלא מעתה כו׳: ולהרא״ש כשר · כמ״ש בע״ג כ״ז א׳ אע״ג דלרב יהודה
בעינן מילה לשמה אפ״ה כשרה בנכרי ואולי שהרמב״ם והרא״ש לשיטתן כמש״ל בס״ה וע׳
סי״ד ס״ב וכ׳ הרא״ש בה׳ ס״ת והטעם דל״ד לגט דשם בעינן כל התורף לשמה וע׳ תוס׳
דגיטין ה׳ ב׳ ד״ה אפי׳ כו׳ משא״כ במילה וס״ת וציצית וכיולא שא״ל אלא בתחילה כיון דרגע
הוא עושה אדעתא דישראל אבל תוס׳ בגיטין שם וע״ז שם וזבחים שם הירלו דמילה
בסתמא לשמה משא״כ גט כמ״ש בזבחים שם וה״ה לס״ת מדאמר בהנזקין כתב שלא לשמן
ועוד דאמרינן שם מ״ה ב׳ ורשב״ג עיבוד לשמן כו׳ וע׳ תוס׳ דע״ז שם וה״ה לציצית כנ״ל
וכ״כ במרדכי ה׳ ציצית סי׳ תתקמ״ט ובהג״ה שם בשם א״ז״ק: ונותנין כו׳ · כ״כ ב״י
דלדעת הרא״ש צריך נ״כ שיסייע כמ״ש שם וכ׳ הר״ר ברוך דאם הגוי מטבן וישראל
עע״ג וכיעו מסייע זה יש בו ממש דנכרי אדעתא דישראל עביד כו׳ וכמש״ל סי׳ ל״ב
ס״ט אבל ממסקנת הרא״ש שם ומדברי בע״ה שם משמע דא״ל וכ״מ מדברי הר״ר ברוך
עצמו דתלאינהו במה שאדעתא דישראל עביד וכ״כ ב״ח וש״ך בי״ד סי׳ רע״א דל״ק מסייעו
אלא עלסי״ם דמסייע אין בו ממש וז״ם מסייע זה יש בו ממש כו׳ ר״ל העיקר משום
דישראל עע״ג וכ״כ מ״א בסי׳ ל״ב ס״ט אבל לדעת הרמב״ם ותוס׳ לא מהני כ״ז:
וצריכין עז״רה · עירובין צ״ו ב׳ וספרי פ׳ שלח ועשו להם ציצית שומע אני יעשה
כמות שהוא ת״ל על ציצית הכנף פתיל הכלת בטווי ושזור אין לי אלא פתיל תכלת טווי ושזור
לבן מנין הרי אתה דן כו׳ ואמרה תורה הן תכלת ותן לבן מה תכלת טווי ושזור אף לבן
טווי ושזור ודלא כהרמב״ם וע׳ תוס׳ יבמות ב׳ ד״ה ואמר כו׳ וע׳ תוס׳ דנדה ס״א ב׳ בד״ה
פוע כו׳ ומש״ס אלטריך כו׳: ובשיהיו כו׳ · כמ״ש בסוכה עשיה לשמה דמטויה ואילך
ודאי בעינן לשמואל לשמה: ג אם כו׳ · דה״ל כגרדומין: ד אורך כו׳ · כפי׳ הרמב״ם דע״כ
אגדילים קאמר וכפירש״י בבכורות ל״ט ב׳ בפי׳ הראשון: השמונה · כ״מ בגמ׳ שם דקאמר
משולשת וכ״ם לפר״ת דקאי אגדיל: גודלים · שם ובכורות שם: וי״א כו׳ · כפי׳ הוס׳ שם
ושם דאגדיל קאי וז״ש משולשת לשון גדיל והוא שלש הגדילות כמ״ש ל״ט א׳ וכ״ה בספרי
אגדיל והביאו תוס׳ שם ע״ש ולרש״י ו׳ גודלין וע׳ תוס׳ שם ובבכורות ל״ט ב׳ ד״ה
כמה כו׳: ואם עשאו כו׳ ולא כו׳ · כיון שאינו עשוי בפיסול וכמ״ש ל״ט ב׳ מיהבי
כו׳ אימא כיון כו׳: אחד כו׳ · שם א׳ תוס של כרך כו׳: ושיעור כו׳ · כמ״ש רש״י
בבכורות שם ד״ה משולשת תלויה כו׳ וכ״ש לפר״ת: ה אין עושין כו׳ · רמב״ם וכן
פי׳ הגאונים וכמ״ש הרז״ה בשמם בפ״ק דסוכה וכ׳ ובזה ניחא הני׳ בסוכה שם אלמא
בעינן טויה לשמה ומשמואל פריך ולכן כתבו הגאונים דהלכה כשמואל דסוגיא דגמרא
שם כותיה ואוקמינן למתניתין וקראי אליביה ובזה ניחא מ״ש במנחות מ״ב ב׳ מנין לציצית
כו׳ אע״ג דגוי אדעתא דנפשיה עביד ואפי׳ ישראל עע״ג כמ״ש בפ״ב דגיטין · מלחמות
שם ובשיטת הרמב״ם ואזיל הרמב״ם לשיטתו אבל הרא״ש דפי׳ כאן כפירש״י דגם לרב
בעינן עשייה לשמה לכן מכשיר בישראל עע״ג וע׳ סי״ד ס״ב וכ׳ עוד וז״ש בסוכה שם ועשו
להם משלהם ואלו לרב קרא נועשו להם אתרים: והטעם כו׳ · ב״י אבל הרז״ה כ׳
הטעם שהם פסולין אליבא דרב משום דבעינן מין כנף ואין ג׳ מינין הללו ראוין לעשות
מהן בגד שהם פסולת הצמר ואין בגד נעשה מכמותן: ו ודיוקא כו׳ · בירושלמי והביאו
מ״מ הדא דתימא בגזל לולב ושופר כו׳ וכמש״ל ס״ס תנ״ד ור״ס תרמ״ט: מיהו כו׳ ·
כ׳ ב״י משום מצוה הבאה בעבירה אבל בפ״ג דסוכה משמע דליכא מצוה הבאה בעבירה
בה״ג אף לכתחלה כמ״ש בהנהו אווכרי וליקניתו בשינוי השם כו׳ אלמא אף לכתחילה
מותר וכמ״ש תוס׳ שם אלא דמשום ברכה אסור לכתחילה כמש״ל ולענין ברכה וכמ״ש

 לענין

לענין תרומה בלאם ושרום ואינו שומע ומ"מ קשה קושיא הנ"ל וכן מצאתי למ"א בסי' תרמ"ט
שהניח בנ"ע ונראה דשם כיון דחששא בעלמא לענין זה שיקרא מנאן וכבר קני לה לא
חייטינן וכמ"ש במ"א שם ס"ק ה' מש"כ בודאי וכן לגאת במצוה חייטינן אף לספק מש"כ
בברכה בנזולה דאשמכתא בעלמא ובמ"ש שכבר קנה אף לגאת י"ח המצוה : ז חוטים
כו' דלא כו' כמ"ש בב"ב קל"ז א' ב' אלא הכא אי מיפק כו' וע' א"ה סי' כ"ח סי"ע
אבל בלא"ה לא נפיק בשאולים מהאי קרא דלהם וכמ"ש כ"ז ב' וכמ"ש בלולב וכמ"ש
הניא ר"א אומר כו' ורבנן האי לך כו' אבל שאולה כו' דוקא משום דכתיב כל האזרח וכן
דרשינן כשוקר למעוטי שאולה כמ"ש בחולין קל"ו : ח המשתחוה כו' · בעיא דר"ל
ולא אפשיטא וכמ"ש שם תכלת דמאי כו' ולדעת ר"ח ברפ"ג דסוכה וכמ"ל סי' תקפ"ו
פסול בדיעבד אבל לדעת ר"י חי' ראשון שבתוס' אינו פסול אלא לכתחילה וע' סימן
תרמ"ט ס"ג : המשתחוה לפשתן כו' · שם בעיא דרמי ב"ח וסוכר דמש"ש הכי השתא
אפשיטא הבעיא וכמ"ש בפ"ג מה' איסורי מזבח ובפ"ד שם כ' בבעיא דתכלת לכהנים דלא
אפשיטא אע"ג דנמרא אמרו היינו בעיא דרמי ב"ח וכמו שחילק כאן בין אמר לפשתן
ול"ק היינו בעיא דרמי ב"ח אלא בעיא דמשתחוה לכר כו' כ"מ ולכן בלילית קאמר היינו
בעיא דר"ל דלא כתוס' שם ד"ה היינו וכ"כ מ"א : ט היינו גודלין · גמ' שם : משום
שנאמר כו' · שם במימרא דרב : ואם היה כו' · סמ"ג ור"ל דמקשר גודל עד ג' אצבעות
נקרא כנף ולמעלה אין כנף אלא בגד ולמטה נקרא קרן ונאמר על כנפי ר"ל בכנף עצמו
ב"י : ומודדין כו' · דל"ת דזוית הבגד נקרא קרן וא"כ הרחקה מן הקרן שאמרו שם מזוית
אלא סוף הבגד נקרא קרן כנ"ל ב"י : י ונותנין כו' · ר"ל שלפעמים יעילו הלילית אחר
כך : וכן עושין כו' · ובסמ"ק ומרדכי כ' עוד טעם אחר ועמ"א ס"ק י"ז : י"א כו' ·
ממ"ש כמאן אזלא הא דא"ר לילית צריכה כו' והיינו לאורך הטלית כמ"ש רש"י שם ולקמן
בסע"ו י"א שצריך כו' ועוד מדקאמר על הגדיל אבל חוץ לגדיל כשר בכ"מ ונדיל הוא
מפרש כלשון ב' ברש"י וכמ"ש בסי"א ואמר אין לו שיעור ר"ל למטה אבל למעלה ודאי אין
חילוק ב"י : וי"א שרין כו' · ממ"ש הטיל על הקרן או על הגדיל אלמא כי הדדי מינהו
וכי היכי דבגדיל אין חילוק דשם הטעם משום דאינו מן הבגד ה"נ בקרן ועסי"א :
יא אם הגדיל הוא כו' · בא לתרץ קושיא הנ"ל דקמ"ל דאפילו הוא רחב יותר מקשר
גודל : אורייל"ו · פי' השני שברש"י : ואם הטיל כו' · כראב"י דרב ס"ל כוותיה וז"ש
דעל כנפי כו' ממימרא דרב וכן ר' יוחנן : אבל כו' טוב · סוף ב"ק אר"י הכל עולה
כו' וילחק כו' : יב מנין כו' · שם מר בריה דרבינא כו' וע' רש"י ד"ה כדידן וכמ"ש
בספרי ובש"א מד' חוטין של תכלת וד' חוטין של לבן והיינו אחר שכפלו תוס' מ"א ב' ד"ה
ב"ש וקי"ל כב"ש כמ"ש בנמרא שם ואע"ג דל"ל תכלת מטיל לבן במקום תכלת כמש"ש ל"ח
ב' אין לו תכלת כו' וכ"מ שם מ"א ב' ל"ק כאן כו' וכמ"ש רש"י ותוס' שם במתניתין ר"פ
ל"ח א' וכ"מ בנמרא שם מ"ס א' דפריך ולא יהא אלא לבן כו' : ואם כו' · רשב"א וכמ"ש
בסנהדרין פ"ע א' ואי ס"ל דקשר כו' וע' תוס' שם ד"ה קשר וכ"מ במנחות מ"ס ב' ומי
אמרינן תעשה כו' ובעל העיטור כתב דלכתחילה יוסיף כמו שירצה ולמד ממש"ש מ"ב רב
ירמיה מדפתי רמא תמניא כו' וכן שם מ"א ב' ל"ק כאן בטלית כו' וכן בספרי והביאו התוס'
שם כמה גדיל נעשית אין פחות משלשה כדברי ב"ה בש"א מארבע כו' וכן פי' בע"ה מש"ש
מ"ב אין לו שיעור למעלה בין באורך בין במנין י"ל דגם קושיית הגמרא למימרא כו'
קאי על שניהם אבל לתוס' דחקו ההיא דסנהדרין וכ' דמשמנה עד ט"ז יכול להוסיף דכ"ז
במשמעות גדילים או מכ"א לבד או משניהם יחד אבל יותר גרוע ועומד אבל הרשב"א
ס"ל דלעולם פוסל והני אמוראי דשם מ"ב א' פליגי אהדדי וע' תוס' ר"פ ד"ה התכלת
כו' אבל להלכה נראה כדעת בעל העיטור דלכתיר וסברתו נכונה ועיקר דכי פסלינן
בסנהדרין שם דוקא בשהוסיף מין אחר ודומיא דלולב שם דבאותו המין מכשרינן אפי'
לכתחילה להוסיף כמה שרוצה : יתתוך כו' · שם מ"ב א"ר אחא בר יעקב כו' אלמא
לכולם צריך לכופלם ועבדינן כמר בריה דרבינא וע' תוס' ר"פ סד"ה התכלת ומה
שאנו כופלים כו' ואמר יתתוך דלכתחילה יתתכם קודם שיתתכם דס"ג דיעבד דוקא
וכמ"ש בסוכה י"א א' הטיל כו' כשרין דיעבד דוקא ודלא כמ"ש ב"י דעצה טובה וכ"מ
מלשון רי"ו וכ"כ מהרי"א : יג שמונה · כן פי' תוס' מ"ש ופותלהו כו' : שאם כו'
בסוכה שם והא תני שמואל כו' וכ' סמ"ג ומרדכי שאם לא יתתכם עד אחר קשירה
וכריכה נמצא שהלילית נעשה מאליו ופסול משום תולמ"ה ועשמו משום דאמרינן ל"ע ב'
ורב סבר כו' דס"ל דתרווייהו בעינן לעיכובא וכמ"ש שם א' תכלת שכרך רובה כשרה
ואפילו לא כו' הא לא"ה פסולה וקי"ל כרב וכ"ה בספרי והביאו תוס' שם ב' ד"ה או
כו' וכ"כ המרדכי בס"ם תתק"מ ואמרינן שם דקשר העליון דאורייתא ופירש"י קשר שאחר
הגדיל וכ"כ ל"י שם ואפי' לא כרך כו' ומיהו בשעשה קשר אחר החוליא כדינו דחוליא
בלא קשר אינו מתקיים ואין כאן גדיל וקשר העליון דאורייתא והוא שבסוף הגדיל
כפירש"י כו' ולפיכך מ"ש סמ"ג שאם כרך כו' היינו בכה"ג כיון שבכך מתכשר ורש"י
בסוכה שם ד"ה תלאן שכ' עד שעשה כל הגדילים וקשריהם ל"ד כולן אלא לרבותא דרב ·
ב"י · ועשמם שמכשירין כ"ז שאין מתכשר בעשייתן דע"כ ל"פ שמואל שם עלה דרב אלא
משום דס"ל דקלילתן לאו מעשה אבל כל שנעשה מעשה להכשיר ודאי נקרא מעשה וע"ש
ט"ו א' בשלמא ב"ה כו' אי כו' : יד יקח ד' חוטים כו' · הרא"ש ומרדכי דבהכי
מתקיימין כל החוטים יותר דלא כר"ת ור"י שהיו עושין הקשרים מחוט של כרך וכן
הוכיח שם בתוס' ל"ח ב' בד"ה כדי כו' : ויקשור · לחוש לפי' הב' שכ' תוס' בשם רש"י
ל"ע א' ד"ה קשר : ב"פ · דקשר אחד אינו קשר של קיימא ואינו קשר · מרדכי וע'
סי' ט"ו : חוט הארוך · שם חוט של כרך כו' : וקושר כו' · ל"ח ב' ש"מ צריך כו'
ואע"ג דדחי ליה דיחויא הוא ולא דחינן מילתא דרבה משום זה וזמ"ש דלמא כו' · וכמ"ש
המפרשים : וכן יעשה כו' · שם ל"ע א' תנא הפותח כו' תנא כשהוא כו' וכ' תוס'
שם ד"ה לא דעל כל ב' חוליות א' של לבן וא' של תכלת היה קשר אחד ובסופו קשר א'
והוי ה' קשרים ובע"ה כ' דעל כל חוליא היה קשר אלא דאנו עושין הקשרים של לבן
לבד : אין שיעור כו' · דוקא בתכלת אמרו הפותח כו' ושיעור של חוליא שם אבל בלבן
אין לדקדק במנין החוליות דמניינם נגד הרקיעין כמש"ש לפי שתכלת דומה לרקיע משא"כ
בלבן תוס' שם וש"פ ומ"מ עושין לזכר כמו בתכלת תוס' ורמב"ם : רק כו' · לשון
הרמב"ם יתכוין להיות הכרוך שלוש והענף ב' שלישים וכאן כ' ע"פ פי' תוס' בס"ד והוא
מדברי הרא"ש והטור : והקשרים · שהן ממנין הגדיל מרדכי בשם ר"י סי' תתק"מ
והרא"ש : ואם האריך כו' · מדברי הרמב"ם הנ"ל וכמ"ש בגמ' ונויי תכלת כו' : נותנים
כו' · בתוס' שם כ' וי"מ הפותח כו' קאי אמנין הכריכות ע"כ בראשונה ז' ומוסיפין
והולכין שנים שנים עד שהאחרונה י"ג אבל האחרונים כתבו שבין הכל ל"ע כמנין השם
די"מ הפותח כו' קאי על מנין החוליות : טו נתנו כו' · ע"ל ס"ג ולכתחילה בעינן
שלמים : י"א כו' · שכן פי' הא דאמרינן שם מ"ב א' שתהא נוטפת כו' : י"א כו' ·
דכתיב הכנף מין כנף : ויש כו' · דהא קי"ל היא של בגד וכנפיה כו' דבתר עיקר בגד
אזלינן ואף למ"ד בתר כנף אזלינן בתר עיקר כנף ואין עושין אלא לחוץ ובתלילה במחופה
עור כשר דהוא עיקר בגד ואין חוששין להפסק וכן בעלית כפולה שחייבת לרבנן ואע"ג
שכנף א' מפסיק את חבירו עב"י :

יב א אם נפסקו כו' · כפי' הרא"ש דמ"ש אי אגרדום כו' היינו שנפסק חוט א' לגמרי
דלרבי דמצוה א' הן מועיל השלם לחבירו אבל לרבנן דאין מעכבין בין יש לו
בין אין לו לעולם צריך ד' חוטין אם נפסק א' מעיקרו ור"ל דלר' אין מנין החוטין מעכב

אלא שיהיה תכלת ולבן אבל לרבנן אין תכלת מעכב רק שיהיו ד' חוטין אבל אם נפסקו
כל ארבעתן ונשאר כ"ע כשר לד"ה ולא מייתי הא דבני ר"ח אלא דלא בעינן סופן כתחילתן
וכ"כ תוס' בד"ה אלא לתי' בתרא : כל החוטין · שם בעיא דלא אפשיטא ולחומרא :
התפסוקים · כ"ה במרדכי · ב"י : ואם לא כו' אפי' · כן פי' ב"י מש"ש אם נפסק חוט
כו' : ולר"ת כו' · תוס' הנ"ל כפי' דאי איגרדום תכלת כו' אפי' נשאר כדי עניבה
וכשיעתם דנותן ד' חוטין תכלת וד' לבן וע"ש ל"ח א' ד"ה התכלת כו' ומ' א' בד"ה בש"א
ארבע טעמא כו' וכ"ד רש"י וע"ש בד"ה מתיבי עלית אין כו' וכ"ה בספרי פ' תלא
מכמה גדיל כו' ובש"א ד' של תכלת וד' של צמר כו' והלכה כב"ש וכ"פ בגמ' שם כב"ש
אבל דעת הראב"ד שאני חוטין בלבד של תכלת וששה של לבן והרמב"ם כ' דחוט א' לבד
של תכלת וז' של לבן · ועשמם ממש"ש בספרי ועשו להם לילית שומע אני יעשה אותן
אחד בפ"ע ת"ל גדיל מכמה גדיל אין פחות משלשה דברי ב"ה ובש"א כו' כנ"ל והביאו
תוס' הנ"ל ד"ה בש"א כו' מדקאמר שומע אני כו' משמע דפחול תכלת הוא אחד לבד
וגדיל לא כתיב אלא בלבן ומפרש הראב"ד חוט שלם והרמב"ם מפרש חוט א' ממש וע'
בתוס' ל"ח א' סד"ה הנ"ל התכלת כדמוכח בספרי פ' שלח ופ' כי תצא כו' וע"ש סד"ה
בש"א הנ"ל ולכך דחקו תוס' במנין תכלת כו' · ועוד דחקו בתוס' במנין ח' חוטים
דגמרא לא קאמר אלא ד' גדיל גדילים כו' ומפרשים ופתליהו מחוכו היינו שיכפלם ע"ש
בד"ה הנ"ל · אבל בספרי עוד ל"ע דבה"א שלש ובש"א שמנה והא לא פליגי אלא בג' וד'
אבל הענין כך הוא דודאי פחול משמע אחת וכן לילית דלבן נמי משמע אחת אבל לעולם
שניהם שוין וב"ה מפרש גדיל ג' חוטין וה"ה ללבן ג' ובש"א גדילים הוא ארבעה כמ"ש
בגמ' גדיל גדילים דב"ש סוכר דגדיל משמע שנים דלא כב"ה דמפרש ג' ולא דרשי לשון
רבים ג"כ וה"ה בתכלת ומ"ש בגמ' ד' שלשה הכל במין א' בלבד תכלת או לבן וכן מוכח
כל הסוגיא : ומ"ש תוס' בסד"ה בש"א הנ"ל ומיהו בספרי איכא דאמרי כו' · ליתא בספרי
אלא שלמדו מתחלת ספרי ועשו להם כו' כנ"ל וכמ"ש בסד"ה התכלת ואפשר דמפרשי
שדברי ב"ה דאמרי' ג' היינו ג' בלבן וא' בתכלת ול"פ ב"ש וב"ה אלא בתכלת אבל ליתא
דבגמ' מוכח דבמנין הלילית קמפלגי : י"ב גודלים · כשיעת התוס' הנ"ל : ג ולר"י
כו' · ממש"ש ש"מ צריך כו' דאי בפתיל לא משתרי ובספרי גדילים כו' בד"א בתחלה כו'
מ' דאגדיל קאי ורש"י פי' דרב דאמר ש"מ כו' פליג ולא מצריך כ"ע ודחקו לזה משום
דקי"ל כרב דאמר גדיל ופתיל בעינן לעיכובא כמש"ל מרדכי :

יג ב אפי' בזה"ז כו' · דקי"ל כרבנן ובלא"ה כיון שאין דעתו להשלים כפי' תוס
בשבת שם וכ"ש לפירש"י דוקא תכלת : רק כו' . גמ' קמ"ז א' : ומוקפינן כו' ·
כיון שבדקו בשעת לביטה בזמן מועט כזה אין רגיל לפסוק ואינו מצוי וע"ל סי' ח'
ס"ע : ג ואפי' כו' · עמ"א : וה"ה כו' ודוקא כו' · דאין איסור בלביטתו דלא כתיב
לא תלבש כו' אלא המצוה לעשות לילית בבגדו ולכן בשבת שא"א אין עובר משא"כ בתול
ודאיה ממש"ש כרמלית דרבנן ולא חששו לביטול העשה :

יד א ויש מחמירין כו' · כמ"ש בפ' השולח בתפלין וקשרתם וכתבתם כו' · וס'
הראשונה ס"ל דוקא בתפלין דכתיב עיכובא ודאיה ממה שהצריכו ב"י למעוטי
עו"ג ועוד סוכת גנב"ך ובפ' הספינה דביתהו דר"ח בן דוסא אבל הג"מ כ' בשם מהר"מ
דמבני ישראל ממעטינן בנות ישראל כמ"ש בכמה מקומות והא דפ' הספינה היינו בעוית
לילית דאף בתפלין בכה"ג כשר באשה כמ"ש בע"ג ל"ע א' ע"ש פ"א מהלכות לילית :
ב הטיל כו' · דרמב"ם אזיל לשיטתו שפי' מש"ש מ"ב ב' מן הגרדין כו' לאו משום
לשמה כמש"ל סי"א ס"ה ודאיה מדס"ל לרב לילית בנכרי כשרה וגם בנכרי פסול משום
דבעינן לשמה כמש"ש כ"ג א' ואף לליטא בתרא דוקא משום דכתיב מיעוטא וז"ש
בסוכה ט' א' אלמא בעינן עויה לשמה ל"פ אלא מעויה וכן לפירש"י · וע"ל סי' ט"ו
ס"ד אבל לפי' תוס' מן הגרדין כו' צריך לשמה וכ"כ הרא"ש ואזיל לשיטתו דס"ל דאין
ראיה מגע וכמ"ש בע"ג כ"ז במילה דכשרה לר' יהודה ועמש"ל סי' י"א ס"ב וס"ה :
ג דכתיב כו' · שם קל"ו א' : ספני כו' · תוס' שם : ואם כו' · דאז אין נראית
כשלו : שאלת כשהיא כו' · דאמרעתא דהכי שאלה לו וכמ"ש בב"ב קל"ז ב' אי מיפק
כו' ובמ"ק כ"ו ב' רשב"ג כו' : ד מותר כו' · כמ"ש בפסחים דף ב' ובבכורות י"ח :
וה"ה בתפלין · ר"ל אע"ג דאמרינן בב"מ כ"ע ב' המוצא תפלין כו' לאו דבלא"ה אסור
להניחן אלא התירא אתי לאשמועינן דלא כנ"י : אבל אסור כו' · כמש"ש השואל ס"ח
כו' מ"ד כו' והעשם דבמקום פסידא לא אמרינן ניחא כו' וז"ש לעיל ובלבד כו' וכמ"ש
בבכורות י"ח ב' ר"ע סבר כו' ור"ע סבר כו' :

טו א אבל שלא כו' · תוס' בשבת שם וז"ש בגמ' מבגד לבגד : ודוקא כו' · שם
וכמ"ש במנחות מ"ג א' עד שיחיר ליליותיו : ב אינו כו' · שם מ"א א' ושוין
כו' משום כו' · רש"י שם : ג שלית כו' · מהנ"ל ושוין כו' אבל לילית של שאר כנפים
לא נפסלו וכן מש"ש עלית שנקרע כו' : ד נקרע כו' · כר"מ דר"י ס"ל כוותיה וג"י
גרים בהיפך וזה נכון דסייעתא מרבנן וגם סוגיא דשם מ' ב' כוותיה : וי"א דלר"ע
כו' · וס' ראשונה בשם ר"ע הוא הרא"ש וסוכר הש"ע דפליגי וליתא דע"כ גם להרא"ש
משום תולמ"ה כמש"ש מ' ב' ועוד דתפירה ודאי הוי חיבור כמש"ש מ"א א' ושוין שאם
כפלה כו' ושם ל"ז ב' האי מאן דחייטיה כו' אם איתא כו' הלא"ה שפיר עביד וכ"כ
ט"ז ע"ש ועל רש"י ל"ק דהוא פי' דחוט התפירה פסול משום תולמ"ה וכן פי' שם מ"ב
ב' מן הגרדין כו' ג"כ משום תולמ"ה ור"ל שלא קלגן אלא הניחן בבגד וס"ל לרב דלא
בעינן לשמה כלל ולהכי בסוכה ט' פריך משמואל ולא מרב ומפרש שגם רבא שם מ' ב'
ס"ל כרב ואזיל לשיטתו דפי' פלוגתא דאביי ורבא בסנהדרין מ"ח דרבא כרבנן ואמרי'
כאן מ"ב ב' כתנאי כו' אבל תוס' לא ס"ל הא דרש"י כמש"ש מ' ב' ד"ה שמא כו' אלא
כר"ע ושם מ"ב ב' ד"ה הקוצים ואזלי לשיטתייהו דמפרש שם ד"ה עד דרבא כרשב"ג
וקי"ל שם כפי' תוס' לכן פי' תוס' ור"ע עיקר וכ"כ ב"י שהעיקר כפי' ר"ע אלא שהתוס'
מפרשים נקרע חוץ לשלש שנשתייר ג"ע באורך הבגד שלא נקרע וג"י בשם ר"ע פי'
שהקרע חוץ לג' ברוחב הבגד וכן י"ל דברי הרא"ש דלא כב"י ודבריו אין מובנים דהא
כ' בב"י וש"ע בשם רי"ו דלפי' הרא"ש בשם ר"ע אם נשתייר כ"ש כשר ואח"כ כ' שדברי
הרא"ש ורי"ו כפי' תוס' אבל לפי' ג"י ניחא : ה אם נקרע כו' · ר"ל ולא תפרו אע"ג
שלא נשתייר קשר גודל כמש"ל סי' י"א ס"י ב"י : לב"ע כו' · דלרש"י כשר כיון שהוא
של צמר ולהרא"ש כיון שנשתייר כ"ש ולג"י כיון שקדם התפירה : לא יתפור · עס"ו שלא
כו' : ואם נקרע ותפרו כו' · ר"ל שלא נשתייר כ"ש : איכא לספוקי · לכולהו פירושי
ב"י · ור"ל להרא"ש ורש"י אע"ג דנשתייר כ"ש כשר להרא"ש כנ"ל וכאן כל הבגד שלם
מ"מ מקום הטלת לילית כמאן דפסיק דמי וכן לרש"י שמא משום חששא הנ"ל אף
בדיעבד פסול וכן מבואר בדברי ב"י שם שכ' ואם נקרע ונשתייר ממנו כו' לדעת רש"י
כו' דלשמא ישייר כו' הלא"ה לא וע' מ"א ס"ק י"ב וט"ס בדבריו וג"ל היינו לרש"י
ורא"ש אבל לג"י כו' : ו לבן כו' · ע' מ"א :

טז א באורך וברוחב · א"ח וכן משמע לשון מתכסה כו' : ודוקא כו' · שור ונמרא
שם וכפירש"י והרמב"ם וש"ע השמיטו ופירש רי"א ורי"ח דמ"ש והגדול כו'
לא לשיעורא אלא לדינא אם הגדול לובשו ערלי דחייב דקטן לאו בר חיובא הוא וז"ש
בסיפא אין הקטן כו' אע"פ כו' ולא קאמר או שאין הגדול כו' · וקשה להולמו כמ"ש מ"א
דא"כ ל"ל יוצא הל"ל לובשה ועוד תיקשי למ"ד חובת עלית ועוד מאי פריך והא אין תנן
אין כו' ואין לומר דפריך אמ"ש דוקא שהקטן מתכסה כו' דזה לא שייך לארעי ובלא"ה
א"א

ס"ל לייב שהוא מפרש כפירושו ופי' שהוסיפו הוא ע"ש הכלבו וכ"כ בחיבורו כ"י סלקא ד"ח וז"ל מלי פריך הגמ' וע"כ גירסת אחרת ס"ל להרמב"ם ומזה למד דין ס"ל להתחלך לגבו כו' דוק ותבין הטור וכ"מ מפרשים כפירושי ז"ל הרי"ח :

יז א וקרא כו' . כ"ם דסתמת הגמ' שם מ' כ' כוותיה וכן בכתב כ"ם ב' וז"ל נקט שם שלח שיעשה וע שיהיו נפרשים בפוסקים ס"ל להרמב"ם ומזה למד דין ס"ל מהתלך לגבו כו' דוק ותבין הטור וכ"מ מפרשים כפירושי ז"ל הרי"ח : וכן בזבחים י"ח ובקדושין ל"ג ב' מ"ר כו' ובכתב כ"ד ב' הכוונה לתחויי כסוס כוותיה . וכן בזבחים י"ח ב' דחיק לאוקמיה הגאי כר"ם ואידך מחבר כו' הוא שם ובס : ב נשים כו' . ותמ"ג דכירוזלמי דקדושין וכפירוש הוא מ' ב' ד"ה מכוס לחוד הוא היא כו' ח"ר אלא כו' וא"כ אין לחוש מהכ"ל דנם רבנן ס"ל דכסות גילה פעור גמ' דיהן לח ס"ל הא דירוזלמי כמ"ם מ"ג ח' ונם מהמת הגמ' דקדושין הכ"ל דפעורות כר"ם : ועבדים . תניגה דף ח' ומ"ש : ס"ם כו' . כר"י ור"ם דנשים כוסכות רשות ותב"ע דסתם מתני' כר"ם ב"ב ב' דלא כווחייהו מ"מ מעשה רב כתניגה ע"ז ב' וכפירוזלמי ל"ו ב' וב"ש כהרמב"ם דלא פירוזלמי דכרכות אמתו על יום כוסכה ותיכל מיהו כה חכמים וע"ל סי' תקפ"ט ס"ו : ולברך כו' . ממ"ם בפ"ק ה"ו ח' מרים כו' והם ליתא הרי מפסיק הכרכות אהכ הרמב"ם ס"ל דאין רשאי לברך כמ"ש בפ"ג ובכמ"ם נהגו להניח סם ושעטו דאין יכולין לומר ולהו דסיא לף כמה שחמוייבים מדרבנן פריך ואיכן לעו כו' בפ"ב דסכת ושכוסא אין רשאי לברך מדרבנן ולילה ממ"ם בפסחים קט"ו ב' סוגיא פשוט כו' דקאמי רבנן כו' ור"ל כיון דמחייבי מדרבנן לכך יכולין לכוליה דרבנן כמ"ם בברכות כ' ולכך יכול לברך כמ"ם בפ"ב דסכת וה"ד דסוכה בגר תושב ובמצוה כ"ד ב' ר"ח כל שלא כו' הא דאף מוליא בחתים י"ח אהכ אינה פשוטה לף מדרבנן כמ"ם בברכות שם וכסוכה ב' כ' ועיין הום' בעירוכין וכר"ם פ"ב ה"ב ומ"מ ס"ל מפ' ציצית : תיאיל כו' . מ"ח ס' נכי כו' וב' הום' שם דלא ס"ל כר"ם ב' ב' ד"ה מכל : בלא ברכה . ע' מ"ם בסי' תרפ"ט ס"ה : ולפי כו' דקי"ל כר' יוסי ור"ם דלמרי כשים סוכות רשות וס' הרלשוב ס"ל כיון דסתם מתני' דס"ד דר"ח כוותיה ס"ל סתם כתני' ותלוקת בכריימא ולכלה כסתם דתני' כמ"ם בפ"ד דיכמות וכמ"ם בעירוכין ל"ו ח' לף ט"ם סבר כו' : ג ודוקא כו' . ירוזלמי שם לף סוף דבר לחתעטף חלף לסלוין ש"ע כשפוח לאחוריו ושתי כשפות נפניו כשהוא בשעת ק"ש . סג"מ ונ' סתרדכי כשהוא שם לפניו ואחת בציצית

כשהוא כו' וז"ם ויוהד כו' וע' הום' דערכין ב' ד"ם כיוהב כו' :

יח א להרמב"ם . וכן פי' רש"י בתחות מ' ב' ובכתב כ"ם ב' לף פ' כן : ולהרא"ש כו' . מלחמר בכל המקומות בשבת ותנחים ותחתות שם ושם כשות ליום ועיין הום' דקדושין ל"ד ד"ה תפלין כו' והכ"ן כתב שם שאינו חייב חלף כשות יום ד ובכתב כיוס לכבי בירוזלמי דקדושין שם לף משעה כן ול"ל בירוזלמי שם ואינו מ"ש שלא כז"ב לכבוד הקון ומעלה ציצית שהוא מ"ש שאומן נרמה לו"ל ד"ם אין לתם מוזיס כי שהוא מ"ש שהוא כשות ליום שעור מן ציצית שהוא מ"ש לעשות לכם ציצית ופי' הרא"ש שעשה דהכין שבן הם היו מיוחדות לו ליום ולילה שהוא חייב בציצית ושם כדברי הר"ן לחכי בלילה פעור ועיין ר"ן שם ודלמי שהוא מכרעת הום' ול"ל : או ליום כו' . ירוזלמי פ"ק דקדושין ושפרי הכילי הום' מ' ב' ד"ה מכוס מ"ם ג' סד"ה תלת ומשם לשם נפי' הרמ"ם : ב סרינים כו' . הרמ"ם וכשיטתו לכל"הרמב"ם חייב כמ"ש בפ"ג ה"ב שם ונפי' כל ס"ע מלוה לעשות ציצית ולילה פעור מן ציצית ש"ע ס' ע' לגלן בסרדכי כ' בשם ספרי כשהוך פרש לפרין וכ"ל משום דאין חלוק דרך לביאה דכתיב אשר תבא אליה ונכתב ונכ"ם בספרי כשהוך פרש לפרין כשהוך פרש לבר ושמ"ח דפ"ונתת דפ"ם ג' פאיפתי כו' . כמו שהוא דר"י בר אלעי דכתב והרב קנינא הרכלה בשיטתו כו' : ג פאיפתי כו' . מ"ג כ' כיון שנחחייב במלוה כו' ול"ל כיון דחחייב בק"ח ותפלין ועיין רש"י שם ד"ה כיון ול"ד כתרדכי והכ"ם ואם לבשו כו' וכ' שעשה הרמב"ם ותיאיתם חוכו בזמן רחוק ודברי הרמב"ם וש"ע עיקר דחפלין מנו ידעינן חלוק ש"ב בין ולילה לשאר ציצית שבחחייב במלוה זו כו' ובמ"ם בירוזלמי ובכילי הום' שם ד"ם בין ולילה לשאר מן הסעור ותזוק שכרת הערדכי דכתיב ולילה כו' דלהרמב"ם משם מוכח לסיפך : ואם כו' ל"ו ג' וע' הום' ד"ם וכציונים כו' :

יט א ציצית כו' . וכ"כ הום' מ' ב' ד"ה סדין . ועוד דק"ל כו' וע' הום' דערכין כ' ב' ד"ם ביהוד כו' : ולפיכך כו' . נמ' סנ"ל : ב אע"פ כו' . ע"ש דלהרמב"ם חייב דלא כר"י וכ"מ ב"י שכתב משום דכסות גילה כו' כציעת הרא"ש וכ"מ בנמ' מדקאמר ומזה שאומל כו' :

כ א ואיבר כו' . דמשמע דלא מרע בפשים לוחר שקר וכמ"ו : ב אפי' כו' . דלסכי נקט הרמב"ם וס"ש ס"ב שמא כו' ולחומרא :

כא א שנפסקו כו' . ל"ל דכבכ"ג מיירי שם וכמ"ו וכמו ל"ח וסוכה ודם בפ"ב דשבת ושאר מלות כגון לחרחו וכיולא ושוד לחריהן בשלות שבשת נדול קודם החפלין כב"ל פ"ח ונם קודם שלינה לשיכה"ג דס"ל יולחין בשלות קשן וב"ם חם רולה להחעטף בשלות נדול קודם ולחר שחעטף בשלות קשן וב"ם חם רולה להחעטף בשלות נדול בפ"ח ס"ב דכרכות ופ"ב דסוכה : ד צריך כו' . ג הרא"ש כו' . דקרלחן פ"ח דמ"ם ומחכ"ל : ר' יוסי וכ"כ הום' י"ד ב' ד"ה ומנח כו' ותבלה כו' : ה יסיון כו' . טור וכ"כ הר"י על מ"ם פרוש שקבל עליו כו' : על כו' ועל כו' . כמ"ל כו' ס"ז ס"ח וס"ם : שהם מורים כו' ואשר כו' . כמ"ם לעמן תדע כו' וכבל לוקח מלרים כו' . וכיוצא בו ברכה : שהיא בשות . שבת פ"ח ב' : שהוא עיקר כו' . כמ"ם בפ"ב דחלות שבבל דבריו דבריכה ולמרו בירוזלמי דברכות לי חת יסיב לכך לי לעת ידע דחת כולה דילי ולמרו במ"ך סלב הוסב עיקר וכ"כ הרמב"ן בחבוחו דערוכה דילה לכוחב שם בחפלין לקבל עול מלכות שמים בלב ונפש : ויניח כו' . ל"ו ב' : ויברך כו' . שם : ה"א כו' . לפי הום' שם ואלו כחילן הפי דלעי' בפרוש שלו חור ומכרך ב"ח לפרש חלת כפי הום' ולמי פריך ומלי מפי ל"ם בחוספות ולעי' הרי"ף ורמב"ם ורמב"ם דל"ג חוזר ולומד מכרך ע"ב כפירוש"י ועוד רש"י ורי"ף ורמב"ם עיקר וכ"כ הרמב"ן בחבוחו דערוכה דילה לכוחב שם בחפלין לקבל עול מלכות שמים בלב ונפש בחוספות דברכות פ"ו ח"ל ובספות מיהו לחור לבר קלבוה כו' להניח חפלין וקיימ"ל נבי ברכת הרואה ומעבר ול"ל היה מהלך לבפרים הרואה ומעבירות מכרך ברכה לחת וכן פסק הרמב"ם בפ"ל מה' מעבירות הלכה י"ו שהם הפרוש כיומם מעבר ומ"ם ומ"ם וס"ם בבת לחת ולא הת כיומין מכרך ברכה לחת והם הפרוש כיומם מכרך על כל לחת ברכה הרלוים לו וכ"ם סוס"ע ד"ה כו' ול"ל שלא פעיף ע"ח ולא הניח שם הרב כלל כרי דיכול לברך ברכה לחת שני לכמה מלות שהלוקם כ"ש ברכות על ע"ח כבבת כיומם לחר שם רק שם לא לחת לפרוש . ושוב פירש חיפך מהיתין לברך ב' ברכות על ע"ח כבבת כיומם לחר שם ככר מוכח וכן בחפלין ו' ולא הם"ל כמ"ם כו' כ"ו פ"ב והיל יחחר כ"ם ולוכו על מלה ו' וס"ם מכחב עלילות של שני הם לכבת בבת לחת המכרך רק ברכה ל' כלמה הפרוש כיומם ולפן יברך ב' ברכות לבד לשאת בבירך כבר על ע"ו ופקיים כר ע"ו ופקיים ומעבר כו' ע"כ ד"ה לחבר כו' שדוחק לפרש שם כמ"ם בשור שה שמבחת ולפן ברכה ל' ברכות ב' ברכות ס' ברכה כו' שדוחק לפרש שם כי מנח מהדיעים כו' מהיכים כו' בהפרוש . קשיישיהם פריך נמ' במנחות ל"ו ל' ומבני הח מבכך ב' לח הח כו' ול"ל דבכרכות שם הניח כלר ברכות ותבב נמי כמה ברכות מלמלו במלות חפילין כמו בהרומה ומעבר כ"ל בהפרוש כיומין ולפ"ז לח פלינו נמ' דילן שם בהוספות ס"ל ולירוזלמי פ"ד דמסלי נבי תרומה ומעבר וכן עם שהוכר כ"ל וכן דעת רב שלי נחון ור' לחת מבכתת וכן עיקר : ושוב כו' . ע"ל סי' ל"ו ס"ו : ו אם פנע

כו׳ · יומא ל״ג ב׳ לפי׳ ר״ת שם כפרש״י ומנחות ל״ו א׳ ד״ה וקשרתם כו׳ : ז יברך כו׳ · כמ״ש להניח ברכה כו׳ : ח לפיכך כו׳ . גמ׳ שם : וכן בשל ראש כו׳ · הרא״ש דעל שניהם קאמר משעת כו׳ וכפי׳ ר״ת שם דקשירה היינו הידוק כמו קשירה דחולין ע״ז ב׳ ונדה כ״ו ב׳ וע״ז ס׳ א׳ דא״א גומר קשירה ממש הקשר בכ״י כפי׳ ר׳ אליהו דא״כ איפכא מיבעי ליה משעת קשירה עד כו׳ ובעירובין צ״ז א׳ קרי לה קשר של קיימא ואם איתא לאו קשר של קיימא הוא כמ״ש ברפט״ו דשבת ופ׳ בתרא דמקואות ותפלה ש״ר כו׳ ושל זרוע כו׳ וע׳ תוס׳ דמנחות שם ד״ה משעת ובחולין ט׳ א׳ : ט אסור כו׳ · כפי׳ תוס׳ שם ד״ה פה וכ״כ כל הפוסקים דלא כפירש״י ד״ה פה וכמ״ש תוס׳ בשמו בד״ה עבירה : ואם כו׳ · כפי׳ רש״י : ולדידן כו׳ · כפי׳ תוס׳ : י אם סח כו׳ · ברכות מ׳ א׳ וע׳ תוס׳ שם : אם כו׳ · כמ״ש בסוכה ל״ח ב׳ מכאן כו׳ וע׳ רש״י ותוס׳ שם : יא אחר כו׳ · דהברכה קאי על שניהם לכל הפי׳ ולכן סח כו׳ וטוב למעט ההפסק : ויש כו׳ ואף כו׳ · כמ״ש ביומא ל״ג ב׳ לפי׳ ר״ת כנ״ל ס״ו : יש כו׳ · וסימן לדבר ברכת ק״ש ותפלה והוליאו מזוהר ס״פ במדבר ק״כ ב׳ בקדמייתא בשעתא כו׳ ולבתר תפלה ש״י דאיהו כו׳ ומיהו איהו הברת דווקא מיושב וע׳ בפ׳ תרומה קל״ט ב׳ מחלוקת השמאי והלל כו׳ וע׳ זוהר ס״פ חיי שרה קל״ב ב׳ והסובר הרב דווקא מיושב וליתא דתפלה היוצר איהו דוקא בישיבה כמ״ש בספ״א דברכות בה״א עומדין וקורין יושבין כו׳ וע׳ בפ׳ תרומה כנ״ל : ובבריגות אלו כו׳ · הוא ע״פ מ״ש ברש״י א׳ בשם הירושלמי שכל ברכות המצות מעומד אבל כבר כתבתי שם דליתא ואין פלוגתא בזה אלא תש״ר מעומד על פי הזוהר ותש״י אין קפידא כנ״ל וכן סמ״ק וש״ס לא כתבו מעומד אלא עומר ליצית ותפלין משום דכתיב לכם וכו׳ דלכן נוהגין להבדיל מעומד דכתיב והבדלתם לכם ותוס׳ כתבו להבדיל מיושב וקידוש לכ״ע מיושב כמ״ש סי׳ רע״א : יב נשמטו · שם וכ״כ הרא״ש בה״ק בשם הר״י וז״ל כשיצא וצריך לברך כשימשמש בכן אחר הנחתן דקי״ל כרבנן דר״א כו׳ וממורי הר״ר שמואל בר שניאור שמעתי שא״צ אלא כשנשמטו כו׳ אבל הוא דחוק וכל הפוסקים כ׳ כסברא ראשונה שתם : הויום כו׳ ובבר כו׳ · עמש״ם : הי שמניח כו׳ · אף לפ׳ מפסק בהזיזן כו׳ שצריך לברך וכ״ש בנשמטו דלכ״ע צריך לברך וכאן הוא כנשמטו מ״מ כיון שבתחילת ההידוק נפסק עדיין לא חלה ברכה ראשונה על שום מצוה ועכשיו הנחה ראשונה הוא כ״י : אם הותר כו׳ אבל כו׳ · דס״ל כשמטו כנ״ל אבל קודם הנחת תש״ר אף כנשמטו א״צ לחזור ולברך דהא עדיין ברכה הראשונה קאי על ש״ר ולכן סח כו׳ וא״כ ה״ה בנפסק הקשר אפי׳ אחר ההידוק קודם הנחת ש״ר דא״צ לחזור ולברך ודלא כמ״ש בתחלה ובתחילת ההידוק כו׳ וכ״כ בט״ז ומ״ש מ״א ס״ק כ״ד משום דעשיית קשר מפסיק ליתא דא״כ כ״ש בתחילת ההידוק כמ״ש ברכות מ׳ א׳ ויותר הפסק הוא בין ברכה להתחלת המצוה מבין מצוה לחבירתה או באמצע המצוה וע״ל סי׳ ח׳ ס״ד אלא ודאי דאין עשיית הקשר הפסק דלא הוי הפסק אלא שיחה או היסח הדעת וא״כ דינה כמו בהותר וכ״כ בד״מ ס״ק ח׳ ול״נ דל״ד כו׳ דהתם כו׳ אלא דסוף דבריו אין מובנים שכתב וכמש״ל סי׳ ח׳ דלפ״ז אפי׳ אחר הנחת תפילין ש״ר א״צ לברך וכמ״ש כאן בהג״ה אלא צ״ל דכאן הוא כנשמטו כנ״ל וא״כ צ״ד לכאן ועמ״א ס״ק כ״ג : מותר כו׳ · כמו בסוכה ובלולב מיום ב׳ ואפי׳ במקדש ובשאר מצות : ולא כו׳ · אפי׳ אחר יאוש ושינוי רשות כמש״ל סי׳ תרמ״ט ס״א דלא כמ״ש בכ״י בשם א״ח ולכן השמיטו בש״ע · ואיסור גזולין משום מש״כ כמ״ש ברפ״ג דסוכה ואפילו אחר יאוש ולענין ברכה אפי׳ אחר שינוי מעשה כמש״ל סי׳ תרמ״ט ס״א וכ״ש יאוש וש״ר וכמ״ש תוס׳ שם : יג שלש קדושות · ט״ם וז״ל להוסיף וכ״כ בשל״ה והביאו מ״א וז״ל ס׳ המוסר ל״א ב׳ ראוי שלא יסירם עד שיאמר קדיש תתקבל שאחר סדר קדושה בענין שיענה עם התפילין ג׳ קדישין נגד ש״ין של ג׳ ראשים שיש בתפילין וכן יענה עמהם ד׳ קדושות כנגד ש״ין של ד׳ ראשים שבצד שמאל והם ברכו את ה׳ שהוא דבר שבקדושה. וקדושה בשפה ברורה וקדושת העמידה וקדושה ומקבלין דין מן דין :

כו א אם כו׳ שכל כו׳ · גמ׳ מ״ד א׳ אלא מאן כו׳ : וה״ה כו׳ · כ״ש הוא כמ״ש שם ועיין מ״א :

כז א בזרוע · בכמה מקומות בש״ס : שמאל · מנחות ל״ו ל״ז : בבשר כו׳ · שם וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה קיבורת כו׳ : שבין כו׳ · תוס׳ שם מש״א דאהלות הזרוע הוא בין קוכדו כו׳ ע״ש : בראש · ר״ל בגובה העלם כו׳ · וז״ל סמ״ק ואמרו רבותינו שצריך להניח במקום גובה של זרוע כו׳ וכ׳ בהג״ה ומיהו אין כולו כשר להניח כ״א חצי הזרוע של צד הקיבר״ו כ״ו איתא בשימושא רבא פלג זרוע · ור״ל על הגבוה שבחצי עלם כנ״ל דהא אמרינן קיבורת דוקא וכ״כ כל הפוסקים שבמקום גבוה דוקא · בד״ס · ודברי הגהת סמ״ק צ״ע מנ״ל לחלק דהא בגמ׳ אמרינן שמא ידך זו קיבורת ואולי דבריו צ״ל דמ״ש בכ״ד פלג זרוע קאי על כל הקיבורת שהוא פלג זרוע ול״ד פלג אלא ר״ל מקלתו וכשיעור מקום הנחת שני תפילין כמ״ש בריש פ׳ בתרא דעירובין וכן נראה לי עיקר דכל הקיבורת כשר להניח בו תפילין : גידם כו׳ · ז״ל ר״מ במ״ז כ׳ גידם פטור אע״פ שנשאר לו זרוע אבל בתוס׳ מ׳ דחייב ור״ל דבתוס׳ ד״ה אין לו פי׳ דל״פ ע״ש וכ׳ מ״א דני׳ א״ז כגי׳ הרא״ם בגמ׳ אין לו אלא זרוע כו׳ ופ׳ כת״ק ול״ל דלר״ה גידם איטו מניח בשמאל אלא דלאחרים גידם מניח בימין וכמ״ש במכילתא פ׳ בא ר״י התורס אומר מליטו שהימין קרוי יד כו׳ ומה ת״ל על ידך להביא את הגידם שיהא נותן בימין ור״ל דנפקא ליה בשמאל מידכה כרב אשי אלא ידך דפ׳ קדם שהוא ימין לדידיה דרים לגידם אבל אחרים ס״ל כת״ק דידך הוא שמאל ודרים מידכה לגידם שנותן בימין דס״ל ידכה זו ימין כו׳ אבא וז״ם כתנאי כו׳ ור״ל דמילתיה דרב אשי ור׳ אבא כתנאי דלפרש״י ק׳ נ״ל כתנאי מברייתא זו שלא ת״ק דברייתא ראשונה ור׳ נתן כולם לא ילפי מידכה וז״ם ג״כ תניא אידך כגי׳ הרא״ם כנ״ל ות״ק דס״ל דפטור הוא ת״ק הנ״ל דיליף מידכה ליד שמאל ואחרים לשיטתייהו אבל גי׳ שלנו הוא יותר נכונה דמשכח תיתי לפטור גידם מתפילין דהא כולם יד וקיבורת נקרא יד וכמ״ש ברש״י דערכין י״ט ב׳ אלא גידם דסוגיין הוא שנחתך גם הקיבורת וכמ״ש הב״ח ונראה דבזה הלכה כת״ק דפטור וכרב אשי ואע״ג דמילתא דר״י התורס מש׳ ות״ק ור״נ ילפי ממקום אחר מ״מ אין מוכרח דדרשי ידכה כאחרים דהא נתי׳ ראשון דיליף ר״י התורס מסיכא דנ״ל לר״נ ידכה מלא עביד ליה דהא הוא דריש מידך לגידם אבל גידם שנשאר זרוע לכ״ע חייב ובשמאל כנ״ל ומגלא שפסק התוס׳ עיקר לדינא לפי הגי׳ שלנו וכן פסק במ״ז כת״ק לפי הגי׳ של הרא״ש וכנ״ל ונראה דזה דתקו לתוס׳ לפרש דל״פ משום דמפרש גידם ביד שמאל וע״כ בנשאר זרוע אבל לפי מש״ל דעל יד ימין קאי פליגי כנ״ל ולדינא אין נ״מ : ב המנהג כו׳ · ל״ט ב׳ וצריך שיהא כלפי כו׳ ופי׳ בכ״י דהקשר של יד קאי שיהא מסים לתפילין נגד הלב וכן פי׳ רב האי גאון ורא״ש בשם רב עמרם אלא שהם פי׳ גם מש״ש צריך שיהא למטלה כו׳ ג״כ אתפ״י ור״ל שלא ירחיק הקשר מן התפילין שאז יבוא למטה דהתפילין צריך להטות נגד הלב כמ״ש הרא״ש שם בשם רב עמרם וכע״כ בשם רב האי דלא כהרז״ה שפי׳ למעלה מגד תוך : יש ליזהר כו׳ · כנ״ל וזוהר ח״ג רל״ו ב׳ : ג המנהג כו׳ · בזה יפה כתב המנהג כו׳ וכמ״ש בתה״ד דאין קפידא כ״כ אבל בסעיף שקדם דינא דגמ׳ הוא לפי הגאונים : ד לא כו׳ · זבחים י״ט א׳ וערכין ג׳ ב׳ וכפי׳ הרא״ש משום חלילה דלא כפרש״י ותוס׳ בערכין שם ד״ה שלא כו׳ דלפירושם מאי פריך בזבחים שם דרלם נמי כו׳ הא שם כתוב וראו כל עמי כו׳ כמ״ש במנחות ל״ה ב׳ וכמ״ש תוס׳ שם בפר״ם אלו וכ״כ בברכות ו׳ א׳ ד״ה אלו והטעם משום דכתיב על ידך בין עיניך שלא יהא חולץ כמ״ש בבגדי כהונה וז״ש בין כו׳ וכמ״ש בזבחים כנ״ל : ודוקא כו׳ · דלא נאמר לך לאות על ידך אלא על הקליפה ממש״ש ל״ז ב׳ לך לאות ולא כו׳ במקום כו׳ ואלו רצועה עוברת על סיד ונכרכת באלבע כ״נ להלכה אבל לא למעשה בין ש״י בין בש״ר כו׳ ועט״ז ומ״א : ה אדם כו׳ · שהרשב״א מתיר כתש״ר על הכובע ממ״ש במגילה כ״ד ב׳ ונתנה על כו׳ וע׳ רש״י שם ד״ה ה״ז דרך כו׳ מ׳ דוקא משום דרשא לך לאות משא״כ בשל ראש דכתיב וראו כל עמי כו׳ כנ״ל ואף שהרשב״א כ׳ רק להלכה וגם כל הפוסקים חולקין עליו מ״מ במקום דלא אפשר יש לסמוך ע״ז : הכובע רק · אבל עבה ודאי אסור מדאמרינן בירושלמי פ״ב דברכות ר׳ יוחנן בקייטא דלא הוה חזיק רישיה הוה לביש תרוויהון בסיתווא דהוה חזיק רישיה לא הוה לביש אלא דאדרעיה וע׳ רא״ש ה׳ תפילין ובזה מיחה מ״ש בע״ג מ״ד א׳ והא בעי אגומי כו׳ : ויכסם כו׳ · ע״ל סי׳ ל׳ ס״ד ימיח ידו כו׳ ועמ״א שם ס״ק ו׳ : והמניחם כו׳ · דהא כל הפוסקים חולקים ואף הרשב״א נסתפק כנ״ל : ו י״א כו׳ . כרב אשי שם : וי״א כו׳ · כר״נ דדרים וקשרתם כו׳ וכן ס״ל לר״י התורס לתירוצא קמא דאחרים ס״ל דלא כרב אשי . ואע״ג דת״ק ס״ל כרב אשי מ״מ בתניא אידך תרווייהו ס״ל דלא כרב אשי לפי׳ תוס׳ דל״פ אבל ס׳ ראשונה ס״ל דפליגי וקי״ל כת״ק וכרב אשי וכנ״ל ס״א וכ״כ במרדכי בשם ר״י דפליגי אלא שכתב דתרווייהו ס״ל כרב אשי אלא דאחרים ס״ל תרתי ש״מ ול״ע א״כ מאי כתנאי וגם כ״ז לר״י התורס אבל ת״ק והאי ל״ל דר״נ ולא ידכה וע״כ לדידיה נ״ל חילוק דכתיבה ודאי הולך אחר רוב כל המעשים ואף לר״נ ולר״י התורס לתי׳ ראשון אין מוכרח שיהא הולך אחר הכתיבה דידיה ועמש״י ד״ה מה כו׳ ואף שים לפרש דברי רש״י כמ״ש במרדכי דלא ס״ל הא דאיטר כו׳ אבל דחוק הוא דמנ״ל דר״נ לא ס״ל הא דאיטר אלא שעיקר כמ״ש דרש״י מפרש דאין חילוק בכותב לתוד כנ״ל ודחקו לרש״י ממ״ש אין צריך ואם איתא הרי פליג את״ק ודברי רש״י הן עיקר ובלא״ה כן עיקר כנ״ל ולכן ס׳ ראשונה עיקר : ז אע״פ כו׳ · עד שתי תפילין · כן מ״כ ומ׳ הא במכה גדולה פטור וכמ״ש ס״א · מ״א : כי העצם כו׳ · לשון המחבר וכמ״ש בהגהת סמ״ק וטעה בהבנתו אבל בבד״ס תור כו וכן מ׳ שם בעירובין שבקיבורת עלמו יש בו להניח שתי תפילין שאמר ה״ק מקום כו׳ תנא דבי כו׳ וכמש״ל בס״א ע״ש : ח אורך כו׳ · עתוס׳ שם ד״ה וכמה · אבל הערוך כו׳ וי״מ עד כו׳ ופשוט היינו כו׳ וכן פי׳ כל הגאונים ורי״ף וכ״ה לשון הרמב״ם כמ״ש בש״ע ומפ׳ מש״ס רבה קטר להו ר״ל על האגבע וצריך שיעור יותר רב אחא כו׳ ר״ל שכורך ג״פ וקושר והג״ל להיפך אלא אגב רבה דנקט קטר קודם נקט ג״כ מר בריה כו׳ כדיקן שלא היה קושר על אגבעו כלל · מרדכי · ויותר נראה דקטר דקאמר היינו על הזרוע והוא הקשר וההידוק וז״ש קטר תחלה וז״ש רבה קטר להו ופשט שאחר הקשר היה מושח ופרי להו שלא היה כורך על אגבע אמלעי רב אחא כו׳ ומ״ש הרמב״ם ויקשור משום דבלא״ה לא קיימי הכריכות ולכן אין אנו נוהגין לקשור שם כי אינן לעיכוב רק נקט שיתקיים וכתב המרדכי שתפסו עיקר כרב אחא וע״ש מ״כ א׳ דתפסו עיקר דברי מר בריה דרבינא וכ״ל דלאומרא מש״כ שם דהוי בל תוסיף : ותמתח · כמ״ש פשוט רבה קטר ופשט כו׳ : אצבע אמצעי · כמ״ש תוס׳ שם דלגדה הוא אמלעי כמ״ש בתוספתא וכ״מ בספ״ק דיומא : ונוהגים כו׳ · ליתא מדינא דגמ׳ ואפשר שבכלל דברי מר בריה דרבינא הוא : ואין כו׳ · עט״ז ומ״א : ט מקום כו׳ · ממש״ש ב׳ מקום שעושה קרחה ודאי ליטמא כו׳ ומ״ש מקום שמוחו כו׳ ר״ל עד שם וכ״ש למטה שזהו יותר בין עיניך ואמריק בר״ם בתרא דעירובין מקום יש כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה מקום כו׳ וע׳ מרדכי וכן משמע בירושלמי פרק בתרא דעירובין הלכה א׳ והביאו בסה״ת ה׳ תפילין א״ר ירמיה בשם ר׳ שמואל שיערו לומר עד מקום גבהו של ראש מחזיק וכמה מחזיק שתים מעתה אפילו בחול א״ר חגי אין כשי מיתב יהיב ר״ל אף בחול א״ל ליתן במקום א׳ אלא פעמים במקום זה או במקום זה א״ר זריקא אסברא׳ רב המנונא עד מקום שמוחו של תינוק רופס מדקאמר עד מקום גבהו כו׳ עד מקום שמוחו כו׳ משמע מתחלת הראש עד שם וכן מדקאמר מחזיק והיינו מהתחלת השער וע׳ סה״ת שם : י צריך כו׳ · כפירש״י שם : צריך כו׳ · כמ״ש בין עיניך · רמב״ם : וגם כו׳ · שם וכפי׳ ראשון שברש״י : צריך כו׳ · כפי׳ השני שם וכפי׳ ראשון מ״ש וטייקן לבר וכן משמע בעירובין ל״ז א׳ וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה וטייקן : וה״ה כו׳ · דאתרווייהו קאי וכן לפי׳ השני וכמ״ש בס״ח : יא צריך כו׳ · כפי׳ השני וכ״מ במנחות שם וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה וטייקן ורש״י שם וכ׳ הרא״ש ומרדכי דאתרווייהו קאי כנ״ל : בין כו׳ · מדאמר וטייקן לשון רבים ולא אשכחן חילוק בין ש״ר לש״י · מרדכי : וישלשל כו׳ · עתוס׳ ל״ה ב׳ ד״ה עביד כו׳ : ויגיעו כו׳ רוחב כו׳ · עתוס׳ שם סד״ה וכמה אבל הגאונים כתבו כדברי הרמב״ם וש״ע וכ׳ בהגמ״ר סוף ס״ק משם ר״י החסיד רמז לדבר רפאות תהי לשרך זו אורך ושקוי לעצמותיך והשיבותו של עלם הוא בשעורה כמ״ש לענין טומאה ע״ש : אם פיחת כו׳ · שמדברי תוס׳ הנ״ל משמע דפסול וכ״פ הרמב״ם אבל הרא״ם מכשיר וכן הטור ונראה דדוקא אשיעורא דשימושא רבא אבל אורך רצועה ש״י פסול בגמ׳ להדיא כמש״ם א״ם נרדומי כו׳ מכלל כו׳ וכן בש״ר לפרש״י וכ״ה במרדכי ע״ש : תפילין כו׳ · ברכות ז׳ ל״ז סוטה י״ז חולין פ״ט מנחות ל״ה וכפי׳ תוס׳ שם וכנ״ל ס״ד : אבל תלמיד כו׳ · עמ״א שכן דרך כבוד דכתיב וראו כו׳ : ובשל יד כו׳ · ל״ז ב׳ לך כו׳ רב אשי כו׳ ועמ״א :

כח ב ויניח כו׳ · כפי׳ ר״ת במנחות שם ד״ה וקשרתם וביומא שם : ג מנהג התחכמים כו׳ · רד״א וא״ח בשם גאון וכמ״ש בפ״ד דסוכה בשעת שטירתן כו׳ וכמ״ש בגמ׳ שם :

כט א אין לברך כו׳ · אע״ג דבנדה נ״א ב׳ ושפ״ו דברכות אמרי׳ דבני מערבא היו מברכין כו׳ מפר״ת דווקא כשחולצן סמוך לשקיעת החמה ולמ״ד לילה לאו זמן תפילין דעובר בל״ת כמ״ש במנחות ל״ו ב׳ אבל אנן קי״ל כמ״ד לילה זמן תפילין כמש״ם הלכה ואין מורין כן וכר״ע דושמרת בחוקת הפסח הכתוב מדבר : אפילו בשחולצין כו׳ · ר״ל אע״ג דשבת ודאי לאו זמן תפילין כיון דלא נפקא לן מחוקה לא מברכין כמו ליליא דדוקא אתפילין היו מברכין משום דכתיב חוקה אבל אנן דילפינן מוהיה לאות כו׳ כמש״ם לא מברכין וכמ״ש בירושלמי פ״ב דברכות בשהוא חולצן מהו אומר ברוך אקב״ו לשמור חוקיו ואתיא כמ״ד בחוקת תפילין הכתוב מדבר ברם כמ״ד בחוקת הפסח הכתוב מדבר לא וכ׳ תוס׳ בנדה משום כיון דילפינן מושמרת אין חייב לסלקן ועב״י ומ״א ועיי׳ תוס׳ דנדה ודברכות ומנחות שם ועירובין ל״ו א׳ :

ל ב אסור כו׳ שמא כו׳ . ר״ל דקי״ל לילה זמן תפילין כר״ע דהלכה כר״ע מחבירו וכן ס״ל לר׳ יעקב וחכמים וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה ר׳ יעקב כו׳ וכ״ש ר״ל דגיסגא קמא וכן ס״ל לר״ת ורבה בר״ה וכן ס״ל לרב אשי כמש״ם וקסבר כו׳ ופרש״י שם ודלא כהרמב״ם דס״ל לאו זמן תפילין כר״א ור״י וס׳ גם לרב אשי דסובר דאין איסור אלא להניחן וכ״ה בירושלמי פ״ב דברכות ר׳ אבהו בשם ר״א הנותן תפילין בלילה עובר בעשה כו׳ אית דבעי מימר לא אמר אלא הנותן אבל אם היו עליו מבעוד יום מותר וכמו לנוטרן דמותר בעודן עליו ומורין כן כמש״ם ולר״א כו׳ ואף למ״ד לאו זמן תפילין הוא דהא איהו גופא אמר דעובר בעשה אבל כל הפוסקי׳ פי׳ דרב אשי ס״ל דזמן תפילין ולפ״ה אסור להניחן כמ״ש ומודים חכמי׳ כו׳ וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה ר׳ יעקב כו׳ והא דאמרינן בעירובין צ״ו א׳ אלא הא כו׳ הגיעור בלילה כו׳ ר״ל מניחן עליו וכגי׳ הרי״ף בשובתא דרב אשי ותסן ולא סליק תפילין וז״ש אם הניחם כו׳ וכחכמים דרב אשי ס״ל כוותייהו : אם לא חלץ כו׳ · הרמב״ם ומש׳ מ״ש ואם

ואם לשמרם מותר אתלים קאי דלא כרש"י ואע"ג דכה"ג אף שלא לשומרן מותר שם אין מורין כן משא"כ כאן וז"ש ומורין כן וכ"מ בעובדא דרב אשי דאמר לשמרן : ג ויברך · אבל בהגהת סמ"ק כתב דווקא למ"ד לאו זמ"ת אבל לדידן דקי"ל זמ"ת יברך בלילה וכ"כ הטור משמו וכשיטתו דס"ל דאתי כמ"ד לאו זמ"ת ודווקא משום שמא יאבדו ואין מלוה בהנחתו אבל לדידן דקי"ל זמ"ת אלא שמדרבנן אסור שמא יישן בכה"ג דל"ל מניח לשם מלוה ומברך אבל מדברי הרי"ף ורא"ש שהשמיטו הא דשמא יאבדו וע"כ כמ"ד זמ"ת ואפ"ה כ' וכשיגיע כו' מ' אפי' למ"ד זמ"ת וז"ש הטור וא"א הרא"ש לא כתב כן ואע"ג שבלילות כ' למ"ד זמן לילות יש לברך אף בלילה כמש"ש בעובדא דרב יהודה יש לחלק כיון דאין מותר כאן כ"א בכה"ג : דליכא לטיחוש כו' · הגה"ת סמ"ק ור"ל אע"ג דאסור לד"ה להניחן כמ"ש בס"ב כיון דקי"ל זמן תפילין ואין איסור אלא משום שמא יישן ולהכי כתב שם בהג"ה ונראה דאפי' בלא חששא דשמא יאבדו מותר בהשכים כו' דליכא למיחש שמא יישן כו' וכן השמיט בש"ע ואע"ג דבגמר' קאמר שמא יאבדו היינו לת"ק דסבר לאו זמן תפילין הוא כמ"ש ועד מתי כו' ומכאן ראייה לפרש"י דלשומרן מותר אפי' להניחן ואף למ"ד לאו זמן תפילין וכ"מ פשטא דגמ' דאר"א ואם לשמרן מותר וקאי אמ"ש למעלה כל המניח תפילין כו' ושם דווקא במניח כמ"ש בס"ב וכ"ש לפי מאי דקי"ל דזמן תפילין דאף הרמב"ם מודה דאף להניחן מותר לשומרן דהא ברייתא ערוכה היא כמ"ש כאן ולכן השמיטה הרמב"ם לפי שסובר דאליבא דחכמים היא דס"ל דזמן תפילין הוא והוא פ' כמ"ד לאו ז"ת אף שפי' דחוק דרישא דברייתא לאו דברי ת"ק הוא אף דמלינו כן בריש ברכות ג' א' ומ"מ דברי הש"ע ל"ע דכאן פ' דלא כהרמב"ם שהשמיט' וכש"כ פ' כהרמב"ם והרמב"ם לא פי' אלא לשיטתו ואף בזה חולק רש"י כנ"ל : ה יש מי כו' · דלא ליהוי תרי קולי דסתרי אהדדי ושתו' ריש ברכות בד"ה מאימתי · מ"מ קשיא כו' וכמ"ש בעירובין ז' א' :

לא א אסור · לשון המחבר ומדברי מדרש הנעלם הוא כמ"ש בס"ב וכ"כ הרא"ש בהלכו' קטנות בשם ספר העתים אבל הרמב"ם והטור לא כ' אסור אלא לאו זמן תפילין הן וכמש"ל סי' כ"ט דאין איסור לדעת הטור ועיין סי' ש"א ס"ז : מפני כו' · כר"ע וכנ"ל : ב בחול המועד כו' · ר"ל במלה וסוכה וכ"כ בהלכות גדולות וספר העתים בשם הגאון וכ"ה כו"ת ל"ח ג' : וי"א כו' · כמ"ש במ"ק י"ט א' דאי להניחן לאחר המועד מ"ל לעלמו מ"ל לאחרים אבל אין ראיה מזה כלל דר"מ ור"י לטעמייהו דאית להו בפ' בתרא דעירובין דשבת ויו"ט זמן תפילין הן וכמ"ש במ"ק שם וכן הרא"ש בס"ק דמה ראיה זו וכן תוס' דמנחות ל"ו ב' ד"ה ילאו כו' וע' תוס' דמ"ק י"ט א' ד"ה ר' יוסי כו' ובעירובין ל"ו א' ד"ה ימים וירושלמי שהביאו תוס' במ"ק שם ושם אין ראיה כלל דשם אליבא דמ"ד שבת זמן תפילין כדקאמר שם מתניתין פליג' עלה דרב כותב אדם תפילין כו' לעלמו ופריק שם מתניתין אליביה דרב ומתניתין רבי יהודה הוא דקאמר כותב כו' דס"ל שבת ויו"ט ז"ת הן ועיין ל"י שם בסוגיא דשם ואין לדחות זו עיקר כלל דמה שהביאו תוס' בעירובין שם משמעות קצת מסוגיא דספ"ק דביצה גבי מפלחין כליס בין תפורין כו' וקאמר לאתויי תפילין כו' ע"ש ליתא דע"ש במתניתין דבירושלמי פ"ק דמסכת ביצה מפורש להדיא במתניתין אע"פ שאין לצורך המועד וכן ל"ל במתניתין הנ"ל ואל"כ אין משמעות כלל בסוגיא הנ"ל ע"ש :

לב א מצות כו' . מתני' כ"ח א' : שהן כו' . רש"י שם ומכילתא סוף פ' בא והיה לאות על ידך שד' מקומות מזכיר פרשת תפילין קדש לי כל בכור והיה כי יביאך שמע ישראל והיה אם שמוע מכאן אמרו מצות תפילין ד' פרשיות של יד כן כרך אחד ארבע פרשיות של ראש כן ארבע טוטפות ואלו הן קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע וכותבן כסדרן ואם כתבן שלא כסדרן הרי אלו יגנזו וז"ש וצריך כו' : ולכתחלה כו' · כיון דקודם בפסוק רי"א וכ"ס ולא מעכבא : ג יכתבם כו' · ירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהו כותבין בעורות בדיו ועבה"ג : שחור בין כו' · דמ"ש בדיו למעוטי שאר לבעוני' כגון סקרא וירוק וכיולא · רמב"ם בפ"א וכמש"ו כ' אפי' אות כו' ואמר בין כו' דלא כר"ת שאוסר במי עפצים כמ"ש בתוס' שבת כ"ג א' ומגילה י"ט א' וגיטין י"ט א' ונדה כ' א' אבל הרא"ש סתר דבריו דמי עפצים לבד לא אבל עם קומוס וכיולא אפי' על קלף מעופן טוב וז"ש שיש בו כו' וגם ל"ד במי עפצים כמו שהוכיחו בתוס' הנ"ל ובירושלמי פ"ב דגיטין הני בני מדינתא ערומין סגין כו' ושופכין עליהם דיו שאין בהם מי עפצים אלמא בין כך ובין כך נקרא דיו : ולכתחלה כו' · שבת כ"ג א' כל הטעמים כו' וערש"י שם : כתב אפי' כו' · רמב"ם ור"ל הא דאמר שם האזכרות ל"ד ה"ה בשאר כיון שכ' שלא בדיו אלא דבר בהוה : אם זרק כו' · כן פי' ר"י דמ"ש את האזכרות כו' זורק זהב עליהן וכ' ב"י דלהכי נקט אזכרות דבשאר מעביר הזהב כו' כמ"ש שם : ד ויכתוב כו' . שבת ק"ג ב' : שלא כו' · מנחות ל"ד א' : ויהא כו' · שם פ"ט כ' : וכן מצוה כו' · שבת קנ"ג ב' וכ"ס מכפנים ממסכן מרדכי וכן בארון ועיין יומא ע"ב ב' מבית כו' אבל תוס' ל"ב ב' ד"ה הא ואור"ת דס"ת כו' וכ"כ רמב"ם : ה צריך כו' · מנחות ל"ז א' מה כתיבה כו' : אפי' כו' · שם : ואם כו' · שבת ק"ג א' ואריכא קאי אבל שולט בשתי ידיו כשר בדיעבד כמש"ש : אם אפשר כו' · משום דבסה"ת כשתפ' כדבר דאפשר שבת שאני דמלאכת מחשבת בעינן כמ"ש כי"ע י"ג ב' ושאר פוסקים לא הזכירו : ואיטר כו' · מנחות ושבת שם : ו אין כו' · לשון ש"ע אין לשרטט וכמ"ש תוס' במנחות שם ד"ה הא כו' וי"ל כו' ורמ"א הגיה תיבת צריך כמ"ש בטור א"ל כו' ואם ירלה לשרטט הרשות בידו וכמ"ש בסה"ת דלא מקרי הדיוט אלא כשעושה משום תומרא אבל כה"ג שכוונתו לכתוב יותר ביושר ס"ד : כי אם כו' · תוס' שם מהא דגיטין ו' ב' ותוס' שם ד"ה א"י כו' ועי"ד סי' רפ"ד ס"ב בהגה : ואם אינו כו' · תוס' דגיטין שם משום זה אלי כו' : ולא כו' · שז"ש כמ"ש מסרגלין בקנה לאו לאפוקי סכין אלא לאפוקי עופרת וכיולא כו' · סה"ת והג"מ : וי"א כו' · ר"ל שלריך ד' שרטוטין דלא כש"ע שאין מלריך רק א' למעלה וכ"כ תוס' בגיטין שם סד"ה הנ"ל דהא דקאמר ידיעה שאינה מסורגלת פסולה היינו ד' שרטוטין מלמעלה ומלמטה ומלצדדין וה"ה לתפילין דהא לדעתם ס"ת ותפילין שוין וכמש"ש וכ"כ סמ"ג וסמ"ק ומרדכי וערא"ש אבל לדידן דקי"ל ס"ת לריכה שירטוט כמ"ש בי"ד סי' רע"א ס"ה א"ל לזה : ז ולא על הגויל · שבת שם ועתוס' דמנחות ל"ב א' ד"ה שין כו' : ואם כו' · קאי אכולם כמש"ם ושם ובירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהו כותבין בדיו וכעור מסורגל וכורכין בשיער וטולין במטלת ודובקין בדבק ותופרין בגידין וכותבין על הגויל במקום שיער ועל הקלף במקום בשר ואם שינה פסול וכ"ה כמ"ש פ"א : מתו כו' . וקלפים כו' · תוס' בשבת שם : ח צריך כו' · כמ"ש במגילה י"ט א' דיפתרא כו' וכ"ש סת"מ דבעי ספר כמש"ש ט' א' ובמנחות ל' ל"ד ובפ"א דמ"ש אין כותבין על הדיפתרא : או בסיד · דהוא כמו עפצים ממ"ש במנחות ל"א ב' הא דתפילין וע' תוס' שם ובשבת ע"ט ב' ובמגילה י"ט א' : וצריך כו' · גיטין ל"ד ב' הסוא כו' ושם מ"ס ב' ובסנהדרין מ"ח ב' ומנחות מ"ב ב' כרשב"ג דרבא ס"ל כוותיה וכפי תוס' שם ושם : טוב · בתחלת · כמש"ל סי' י"א ס"א : או כו' . דחמירא מתפילין כמ"ש בברכות ספ"ג ומותר לשנותו כמ"ש במנחות ל"ד ב' : אבל כו' . דקילא מתפילין כמש"ש ל"ב א' ושבת ע"ט ב' : ט אם עיבדו כו' · נתבאר בסי' י"א ס"ב : יא עור כו' . נת' בטור שם וברא"ש ה' ס"ת בשם גאון דכשר בכה"ג : יב ועוף · מימרא שם : ולא כו' · בעיא דלא אפשיטא שם ולחומרא : יד המוספרים כו' · ע"ש ונתחלף

והיה אם שמוע עם והיה כי יביאך וכ"ו משום זה אלי ואנוהו כמ"ש וזהו כו' : טו אם כו' . רמב"ם וכלשון שני בפרש"י וכ' סה"ת שזה עיקר דתוכו מ' חללו כמו חק תוכו' וכן בירושלמי כמ"ש למטה אבל לשון ראשון ל"ג דמ"ש רגל ימיני או שמאלי : שהנקב כו' · כן פירשו כל המפרשים דסתמא קאמר ופליגי עם הירושלמי : אבל בירושלמי כו' · אמר אפילו ניקב נקב באמצע הבית אם היה גויל מקיפו מכל לדדיו כשר וא"ל פסול : ניקב כו' · שהרא"ש כ' דלשון ראשון עיקר דללשון שני קשה אמאי נקט הא' יותר משאר האותיות שיש להן תוך אבל סה"ת כ' דלשון שני עיקר וקושייתו י"ל דנקט אגב שר"ל רגל הימיני וז"ש אבל שאר כו' : טז הפשוטות כו' · כ"כ המרדכי לחלק בין עובדא דהכא שהוא מהפשוטות כמש"ש וי"ו דויהרג להכיא דסט"ו : וא"צ כו' · כ"מ מרש"י שם ד"ה דלא חכים כו' · מ"כ : פיהו כו' · שתועלת קריאת התינוק דגילוי מילתא הוא שהאות כתיקונו שם : הא דמכשרינן כו' · ממש"ש כל אות שאין מוקף כו' וז"ש נשט"ו אם לאחר שנכתב כו' וז"ש בלי היקף קלף מתחלתו כו' : או אם כו' · אע"ג דבירושלמי פ"ב דברכות אמרינן עירב האותיות אית תני כשר ואית תני פסול מ"ד כשר מלמטה מ"ד פסול מלמעלה כגון ארלנו ותפארתנו אבל ארלך תפארתך לריכא ור"ל מלמעלה שעד שלא נעשה האות נפסלה משא"כ למטה שאחר שנגמר לורת האות נדבקה ובאמצע איבעיא להו כ' המרדכי וה"פ אמנם בתלמודנו אמרו כל אות שאין מוקף גויל כו' ולא מפליג בין למטה או למעלה שלעולם לריך היקף ע"ש : יז אם כו' · וה"ה כו' כמ"ש בגיטין כ' א' : לתוך האות כו' . דלא כסמ"ק שמכשיר בנפלה לאחר שנגמר האות מירושלמי הנ"ל דקי"ל דלא כירושלמי ועוד הוכיחו מפ"ה דמ"ם הלכה ז' אבל הדיו שנטפה ע"ג הכתב מותר למחקו כו' ואינה ראיה דשם למחקו כל האות וכמ"ש בי"ד סי' רע"ו ס"א בהג"ה : דלי"ת כו' ב' במקום כ"ף · שבת ק"ג ב' ואפי' בדיעבד מדפריך על רב חסדא ור"ת דיעבד קאמר : יח ה"ם נתוחה כו' · שם בברייתא דלא כרב חסדא וכן כל הפוסקים הביאו הברייתא לבד ובסה"ג דמ"ם כל האותיות הכפולים בא"ב כותב את הראשונים בתחלת התיבה ובאמצע התיבה והאחרונים בסוף ואם שינה פסול : אם נדבקה כו' . מנחות כ"ט ל"ד ודלא כירושלמי כמש"ל סט"ז : ואם נרד כו' · ממ"ש בשבת ק"ד ב' כגון שנטלו לגגו כו' · מרדכי סי' התקכ"ב ול"ע דהא אמרי' שם ג"כ שנטלו לתגו כו' : אם נגעו כו' · בברייתא שם ק"נ ב' וה"ה לקוף דתלייתם חד טעמא להו כמש"ש ק"ד א' ומנחות כ"ט ב' . ריב"ש . וג"כ אינו מוכרח דשם משום שנדמה לאחרת כמש"ל סי' ל"ו ס"א ובי"ד סי' רע"ד ס"ה וע"ש בטור וכ' הריב"ש ואע"ג דאמרינן במנחות שם חזיק לספרי כו' ומשמע דמלוה מן המובחר הוא וכמ"ש במרדכי סי' התקכ"ג יש לדחות דשם שהיו מפרידין הרבה וערש"י בגיטין פ"ה ב' ד"ה ולא לכתוב למחק כו' אבל פשטא דשמעתין משמע כדברי המרדכי ואע"ג דאמרינן בשבת שם לעיכובא הכין מימן כו' כיון שהטרי לגגו דחי"ת היה ניכר בלא"ה וז"ש חטרו כו' ותנו כו' : אם נגע כו' וכן כו' · אע"ג דאין נדמה משום זה לאות אחרת י"ל דהוה שינוי בצורתו וכמש"ל סי' ל"ו ס"א וכמו קוצו של יוד לפי' תוס' כ"ט א' ד"ה קוצו : ואין כו' · כיון שנגע האות : יט בתחלה בפיו . כנ"ל : לשם כו' · גיטין מ"ה ב' ורשב"ג עיבוד כו' : וי"א כו' · כ"מ לכתורה שם ושם כ' א' ושבת ק"ד ב' הרי שהיה לריך כו' מ' דווקא משום שכוונתו להיכה אחרת אבל כוונתו לשם שני נכתי : כ צריך כו' · עתוס' מנחות ל' א' ד"ה אבל כו' ל"ב ב' ד"ה כתבה כו' : כא כל פרשה כו' · ויחזור כו' כמ"ש בגיטין י"ט ב' ועיי' תוס' שם ד"ה לריכי כו' והיה רגיל ר"י כו' : כב טוב כו' · עפ"ה דמסכת סופרים ה' ו' : וכן כו' · משום דאין תקנה כמ"ש בסכ"ג : כג אם כו' . כמ"ש במכילתא הנ"ל ס"א ובירושלמי פ"ק דמגילה תולין בספרים ואין תולין בתפילין ומזוזות דלא כתוס' ל"ב א' ד"ה דילמא כו' : והיו כו' . כמ"ש בברכות ומגילה וסוטה : אבל אם כו' · כמ"ש ברפ"ב דמ"ם עירב את האותיות או שהפסיק באמצע השם לא יקרא בו : כד מותר כו' · למ"ד כ' וא"ר הלכה תולין כו' ורבה בב"ח כו' וכפי' תוס' שם דתולין גרע ממוחק דרב עלמו ס"ל בירושלמי דמוחק כו' וא"כ גרר ומחק לכל האזכרות מותר ועי"ד סי' רע"ו סעיף ו' ז' : ולא ימחוק כו' · עתוס' שם ד"ה ר"י כו' ואינו הדור כ"כ ולכתחלה עדיף ילא דברי הכל : כה או שהיתה אות כו' · וזו מן הפסולין דברייתא דשבת הנ"ל שנדמה לאותיות אחרות וכן בריש' נגע רגל כו' שנשתנה לורת האות וכמש"ל סי' ל"ו ס"א שלא כו' ולא כו' משא"כ בסיפא : כו אם אותיות כו' · כמ"ש בפ"ה דמ"ם המוחק אות אחת מן השם עובר בל"ת כו' אבל הדיו שנטף ע"ג הכתב מותר למחקו שלא היתה כוונתו אלא לתקן : כז אותיות כו' · שם פ"ג הלכה ח' ע"ש וכמ"ש בפי"ב דשבת ובפ"ב דגיטין דכתב ע"ג כתב לא הוי כתב וע' תוס' דשבת ק"ד ב' ד"ה אמר וי"ל כו' ובכאן אף שמשמר שלא יתקלקל אח"כ בהר השתא אזלי' ועיין ל"ד ב' אמר כו' וקי"ל כר"ש ע' תס"ד : כח יש ליזהר כו' · עתוס' דגיטין כ' ב' ד"ה ל"ל · ור"י אומר כו' אבל הרמב"ן כ' שזה יותר קרוב ליפסל שמבטל לורת האות אלא כמ"ש ריב"ש שם וכמו שמשיים בתוס' שם וער"ן שם : כט אם כו' · כן דייק הרי"א מלשון סמ"ג . וליתא דלעולם לריך לקרות בפיו ועסי' תרל"א ס"ב : לב צריך כו' · ל"ב א' כמלא כו' ופי' הגאונים כחלי לפורן וכמ"ש בי"ד רסי' רפ"ח וכ' בסה"ת הטעם כדי לכתוב גגה של למ"ד וכ"ף וגוף פשוטה : שיהיו כו' · כמש"ל סט"ז : ובתחלתן כו' · עתוס' שם ד"ה ועושה כו' לכתחלה ע"ש ול"ל בתחלה ור"ל כמו ספרים וכמ"ש ר"י בתוס' דב"ב י"ג ב' ד"ה ועושה וכ"כ כל הפוסקים שם וה"ה בתפילין וכמש"ל שמ"ד ינגלל כו' וכ"כ המרדכי בה' מזוזה אבל בה' תפילין כ' אומר ר"ל שא"ל להניח במזוזה ותפילין כדי היקף אחרי שאין להם עמוד בסופה כמו ספרים וגם כי אין קורין בהם כמו בספרים ועוד דבמזוזה נהגין לכתוב שדי מבחוץ כתחלתן וא"כ ע"כ אין שם היקף כלל וכ"כ בסה"ת ודברי הרא"ש סותרין זה את זה שבה' תפילין פ' שא"ל כדעת סה"ת ובה' מזוזה חזר בו וכ' שלריך וכ"ה בטוש"ע שבי"ד סי' רפ"ח פסק שלריך וכבר הקשה ב"י בעלמו ואיני יודע למה סתם כאן ודאי אין לחלק בין תפילין למזוזה : וצריך להניח כו' . ל' א' : גם צריך כו' · דבריו תמוהים דהריב"ש שאל השואל אם יש לפוסלו אם הניח מעט חלק והשיב אע"ג דבפ"ג דמ"ם פוסל היינו בנקד בדיו אבל בלא"ה אין לפסול כיון שאין שיעור פרשה וגם אין לפסול משום שעשאה כשירה דשם דווקא אריח על לבינה וגם שם לריך שיעור פרשה ורבותא קמ"ל אע"ג דעשאה כשירה אפ"ה פסולה ע"ש וכמש"ש ס"ס רע"ד בהג"ה והוכיח עוד ממ"ש הרמב"ם וש"ע סי' רע"ג ס"ד ואם לאו כו' אבל לכתחלה ודאי אין להניח ועמ"ה : לג יעשה כו' · ר"ל לכתחלה משום זה אלי ואנוהו : יזהר כו' · שהם כאן כדעת הרא"ש שמ"ש שם נזדמנה לו תיבה בת כו' דדוקא בת חמש קאמר דיותר משתי אותיות אין לכתוב חוץ לדף דאל"כ הל"ל בסתם לא יכתוב רוב התיבה חוץ לדף אבל הרמב"ם פ"ז כ' אפי' תיבה בת עשר אותיות או פחות או יותר מותר לכתוב חליה חוץ לדף והיקל עוד דאף חליה מותר ולמד ממ"ש תיבה בת שתי אותיות כו' דוקא כולה אבל חליה מותר ומשמע מדבריו דאף בתיבה בת שלש אותיות ב' אותיות אסור חוץ לדף אבל הרא"ש כ' דמותר ממ"ש תיבה בת כו' משמע דוקא כולה אסור הא"ה לעולם מותר וז"ש כאן ב' אותיות בין מתיבה גדולה בין מקטנה אבל בי"ד סי' רע"ג ס"ד ב' דברי הרמב"ם ובתיבה בת ג' אותיות פסק כדעת הרא"ש : לה אותיות השם כו' · תוס' שם ד"ה שלשה כו' דחוץ לדף מדין תליה הוא ואין תולין מקלת השם כמש"ם אר"ח הלכה כר"ש שזורי והביאה הרי"ף ורא"ש שם וכ"פ כל הפוסקים וכמ"ש בי"ד סי' רע"ו ס"ו ול"ע דאמרינן בחולין ע"ס ב' א"ל אנא כו' ועתוס' שם ד"ה אנא כו' : לו יעשה כו' :

לד א לרש״י כו׳ · כמש״ש והקורא כו׳ ובמכילתא טותבן כסדרן כו׳ כמש״ל רסל״ב : ולר״ת כו׳ · מדחילקן בסדר הזה קדש כו׳ שמע כו׳ וראיות הנ״ל דמו כתוס׳ שם ד״ה והקורא כו׳ והרא״ש וס״פ דמכילתא בכתיבה איירי ומ״ש והקורא כו׳ הוא סיום הברייתא דכולה סודרן שמפרש דעל הקורא קאי כסדר שהן מפורשין בברייתא : ומנהג כו׳ · וכן האריך בתשובת הרמב״ן סי׳ רל״ד להוכיח כרש״י גם מה שהקשה ר״ת על רש״י מש״ש קדש והיה כי יביאך מימין שמע כו׳ משמאל ויישב שם וכ׳ שם וסוף דבר דעתנו כרש״י והרמב״ם ז״ל ועליהם אנו סומכין ועושין מעשה וכן היו נוהגין הרי״ף ז״ל והרמב״ן ז״ל ועושין מעשה בעצמן וכן עיקר : ב י״ש כו׳ · לשון הרא״ש וטור וש״פ : ויכוין כו׳ · כי א׳ מהן ודאי פסול כמש״ש החליף פרשיותיה כו׳ ולכן ליכא משום בל תוסיף אע״ג דבכשרים יש בו משום ב״ת כמ״ש ברפ״ו דעירובין ואף בפסולין אם הוא בא׳ קשור עם הכשר כמ״ש בסוכה פ״ג ופ׳ הנחנקין ועמ״א ובזה מיושב ל׳ הרא״ש וטור : כי כו׳ וכן בזרוע · עירובין שם : וי״א שאם כו׳ לא יעשה כו׳ · קאי על י״א כמ״ש בתשובה הנ״ל כי העיקר כרש״י וכ׳ כמו שעושין בבריכה בפ׳ ע״פ בלא ברכה : ד לא יניח כו׳ · כמ״ש בפ״ג דברכות האי סודרא כו׳ :

לה א ואם כו׳ · ממ״ש ל״ד ב׳ ומודה לי כו׳ תפלה של יד כו׳ ושל ראש כו׳ לא קשיא כו׳ :

לו א שלא כו׳ · כ״ט א׳ : ולא כו׳ · שם ב׳ ושבת ק״ג ב׳ : ולכתחלה כו׳ · והוא מבואר בגמ׳ בכמה מקומות עכ״י : מיהו כו׳ · דל״ק אלא שלא יכתוב אלפין עיינין כנ״ל : ב כל אות כו׳ · מדלא חשיב בגמ׳ אלא ה״א וקו״ף ופריך מ״ט כרעיה כו׳ : לכך כו׳ · וכאן לא מהני קריאת התינוק כמש״ל סי׳ ל״ב סט״ז והטעם דכל שנפסק כמאן דליתא כנ״ל ממ״ש איפסקי׳ ליה כו׳ וא״כ נשתנה צורת האות : ובארות כו׳ · כמש״ש כ״ט ב׳ איפסיק׳ ליה כרעיה כו׳ : ג והסופרים כו׳ · כמ״ש ברמב״ם ובפוסקים בשם ס״ר : ואם כו׳ · כ״נ מדברי הרמב״ם וכ״כ רי״ו בשם ר״ה גאון אבל ר״ת פוסל וכ״ד הרבה פוסקים ממ״ש בשבת ק״ה א׳ ל״ק הא כו׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה והתגיה כו׳ ושם ק״ד ב׳ ד״ה נתכוין כו׳ וכ׳ מרדכי ריש גיטין בשם ריב״א דצריך ג״כ בגט דבלא״ה לא מיקרי אות מהנ״ל וסה״ת חלק עליו ופי׳ הא דבעי זיוני בסת״מ או נתכוין לכתוב כמו בס״ת ומ״ש הא דבעי ר״ל שרוצה לזיין והא דלא בעי זיוני בגט וכיוצא והידי מיירי שלא עשו זיוני וראייתו כמ״ש למטה מ״מ דעתם דבסת״מ פסול בלא זיוני אבל הג״מ בשם ר״מ כ׳ פי׳ זיונין שלא יעשה ראשו עגול אלא משוך פיהא לכל ראש שלשה פינים וראייתו ב״ת שעושין תגין מלמעלה וטעות הוא בידם כו׳ וכ״כ במרדכי וראייתו ממ״ש בשבת ק״ד ב׳ כגון שנטלו לגגו כו׳ ובחי״ת ליכא זיונין אלא דמש״ש דבעי זיוני בתיקון גוף האות כנ״ל והוא דעת המכשירין אבל הס״ת פי׳ בגיטין שם כגון שנטלו כו׳ במקום שא״ל זיוני כנ״ל והנה הרמב״ם לא כ׳ אף לכתחלה שצריך זיונין שהוא מפ׳ מ״ש שבעה אותיות כו׳ לא קאי אלא אמזוזה כמ״ש בגמרא אפיסקא דמזוזה ולא כל האותיות שבה אלא מקצתן וסימנא יהיב וע״ש בפ״ה הלכה כ׳ ג׳ וצריך לזוהר בתגין שבה כו׳ על כל אות מהן שלשה זיונין ואלו הן כו׳ ופרשה שנייה כו׳ וכ״כ בהג״מ שם ובפ״א ואף בזה כתב ואם לא עשה תגין או הוסיף בהן או גרע בהן לא פסל ומה שלא אמרו בגמ׳ ג״כ על תפילין כמה אותיות צריכין לזיין ס״ל מפני שאותן שבתפילין הן ג״כ מזויין בס״ת כמ״ש בפ״ב הלכה ח׳ וצריך לזוהר בתגין כו׳ כמ״ש כתובות בס״ת ואלו הן כו׳ ואם לא עשה התגין או הוסיף וגרע לא פסל וע״ש פ״ז הלכה ח׳ משא״כ במזוזה :

לז ב מצותן כו׳ · ואמרינן ולבני מערבא כו׳ ופי׳ תוס׳ דוקא שהלך בלילה ור״ת ורב״ה מגלי בהו באורתא וע׳ במנחות ספ״ג ופ׳ בתרא דיומא ופע״ז דשבת ופ״ב דסוכה ופ״ד דמגילה וש״מ : אבל כו׳ · פ״ד דשבת מ״ט א׳ : ושלא כו׳ · כמ״ש בכמה מקומות חייב אדם למשמש כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה שלא כו׳ ולכן השמיטו טוש״ע כאן דבכלל אנו הוא : נהגו כו׳ · כמש״ש ק״ל א׳ ועתוס׳ מ״ט א׳ ד״ה כאלישע כו׳ ואין תימה כו׳ : וס״ם כו׳ · כמ״ש בפ״ב דברכות ובזה בקל יכול ליזהר · הרא״ש : ג שלא כו׳ · כן פי׳ סה״ת וסמ״ק וכמ״ש בפ״ב ושלא ליכנס כו׳ · כן פירש רש״י שם : וי״א כו׳ · כמ״ש בברכות כ׳ וע׳ רש״י ד״ה קטנים וד״ה ומן התפילין כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה וקטנים מדחקו עצמן הרבה אבל לפ״ז ל״ק וכן מה שהקשו מק״ש דהא לא הגיעו בתורה ולא נקרות בעונתה וגם א״ל רק פסוק ראשון וערש״י הנ״ל ד״ה וקטנים :

לח א אפי׳ כו׳ · דל״ת הא כל חולה פטור וכמ״ש בס״ע והביאו ראיה מירושלמי פ״ב דברכות ר׳ ינאי הוה לובשן אחר חוליו ג׳ ימים כו׳ : ב מי שברי כו׳ · כמ״ש בשבת מ״ט א׳ כנ״ל ובירושלמי הנ״ל תמן אמרי כל שאינו כאלישע בעל כנפים לא ילבש תפילין ואמרי׳ בגמ׳ שם כל הקורא ק״ש בלא כו׳ וגם התפלה צ״ל בתפילין וכמ״ש בסי׳ ל״ז ס״ב וראיה מרפ״ב דברכות י״ד ב׳ ברב שהגיה כו׳ שאוחא כו׳ ועמ״ש בסי׳ פ׳ : ואם יראה כו׳ · כמ״ש י״ד ב׳ וכמש״ל סי׳ פ״ו ס״ב וכ״ש בכס״נ : ג ואם נשים כו׳ · שאינן זריזות לשמור בגוף נקי שם ועתוס׳ דעירובין צ״ו א׳ ד״ה מיכל בפסיקתא כו׳ ונראה לפרש כו׳ ואע״ג דבגמ׳ אמרו דלא מיחו כו׳ וקי״ל כמ״ד סומכות רשות כמש״ל סי׳ י״ז חם לה לנברי פסיקתא כ״י · וכ״ה בירושלמי פ״ב דברכות תמן תניתן נשים ועבדים וקטנים פטורים כו׳ והרי מיכל בת כושי כו׳ ר׳ חזקיה בשם ר׳ אבהו מיכל כ״ש מיחו בה חכמים אשתו של יונה עושה וי״ל דגם הגמ׳ ס״ל כן אלא לא הוצרכו להביאו אלא מ״ד דנשים חייבות ודחו ליה דס״ל כמ״ד רשות ומותרות אבל ר׳ אבהו ס״ל אע״ג דסומכות רשות אפ״ה אסורות כנ״ל : ד המניח כו׳ · בכל בו כ׳ בשם הר״מ שאסור להניח וכמ״ש בהג״ה אבל ב״י חלק עליו וכ׳ ודאי יש ליזהר אבל אין לפוסלו מתפילין משום זה וכמ״ש בסוכה כ״ו ב׳ לימא כו׳ וערש״י ד״ה סרגילין כו׳ ודחק עצמו לתרץ ועמ״א : ה שבאן כו׳ · לשון הטור כאן והוא כשיטת הרמב״ם בספ״ד שם שכתב סתם דביום השני מניח ולא חילק כלל וסמך על הסוגיא דפ״ב דסוכה אבל הסוגיא דמ״ק שם דוקא שאינו חולץ בפנים חדשות וכ״כ ברי״ף פ״ג דמ״ק ואע״ג דבסוגיא דשם משמע דוקא לאחר מקצת יום השני משום מקצת היום ככולו וכמ״ש סי׳ ספ״ת ס״א אבל הרי״ף סמך בזה על מ״ש בפ״ב דסוכה וה״מ כו׳ ומש״ש במ״ק שני ימים וכ׳ לאו משום אבילות אלא שבלא״ה לילה אסור בתפילין אמר ב׳ וג׳ הה״א וכ׳ שכ״מ בא״ר וירושלמי דשם תניא אבל ביום ראשון אינו נותן תפילין ביום ב׳ נותן ואם באו פנים חדשות ה״ז חולץ כל ז׳ דר״י דה״א ביום א׳ וב׳ אינו נותן וכג׳ נותן ואם באו פ״ח אינו חולץ ובזה מתורץ מה שק׳ על הרמב״ן דס״ל דביום ב׳ לאו משום אבילות ואמאי ס״ל דחולץ אבל לפי הירושלמי ניחא דכל ז׳ הדין כן ולאו משום חומר דיום ב׳ וכ״כ ס״פ וכ״כ בטוי״ד סי׳ ספ״ת אבל בש״ע שם השמיטו וכ׳ הרא״ש וטוש״ע שם דוקא אחר שתכן שממה וכ״מ בגמ׳ שם דקא׳ שני ימים כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה מעליפי כו׳ : ו בט׳ באב כו׳ · תוס׳ שם · דלא אמרו בסוף תענית כל מצות כו׳ אלא הנוהגות כל ז׳ ופרושי קמפרש תדע דהא מותר בעשיית מלאכה במקום שנהגו כמו אבל שא״ל מה יאכל וכן בשאילת שלום מטיב כמ״ש בתוספתא שם כמו נאמר ג׳ · הרא״ש סוף תענית : ז חתן כו׳ · עתוס׳ שם פר״ה חתן ואק״ם להודיה כו׳ וכן פרש״י וס״פ ופ׳ כר׳ שילא וכמש״ל סי׳ ע׳ ס״ג דסתם מתני׳ כותיה וכש״ע השמיט דין התפלה וטעמו כמ״ש תוס׳ והרא״ש דהא דפטירי לאו משום דעוסק במצוה דא״כ אפי׳ מק״ש נפטרי אלא משום דאין יכול לכוין משא״כ עכשיו וכמש״ל סי׳ ע׳ ס״ג : ח זולת כו׳ · כ׳ ב״י שהרמב״ם השמיט לדין זה וכ׳ שסמך על הירושלמי פ״ק דברכות

ר׳ יוחנן בשם רשב״י כגון אנו שעוסקין בת״ת אפי׳ לק״ש אין אנו מפסיקים ר׳ יוחנן אמר על גרמיה כגון אנו שאין אנו עסוקין בת״ת אפי׳ לתפלה כו׳ אנו מפסיקין א״ר יוסי קומי ר׳ ירמיה אתיא דר׳ יוחנן כר״ח בן עקיבא דתני כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק״ש ואין מפסיקין לתפלה ר״ח בן עקיבא אמר כשם שמפסיקין לק״ש כך מפסיקין לתפלה ולתפילין ולשאר כל מצותיה של תורה ולא מודה ר״ש שמפסיקין לעשות סוכה לעשות לולב כו׳ טעמיה דרשב״י זה שינון וזה שינון ואין מבטל שינון מפני שינון כו׳ וכ׳ והפשר דברייתא דגמ׳ לא פטרה אלא כל היום זולת כו׳ והכר הקשה בד״מ דהא בגמ׳ פטרה אף מק״ש ותפילין אלא שבש״ע סמך על הירושלמי והרב פ׳ בגמ׳ שלנו וז״ש ואם כו׳ : דכל כו׳ אם כו׳ · מתני׳ סוכה כ״ה א׳ שלוחי מצוה כו׳ ופרש״י ותוס׳ אפילו בשעת חנייתן כמש״ש כ״ו א׳ הולכי לדבר מצוה כו׳ ושם י״ב אבן שלוחי כו׳ והקשו ממ״ש בנדרים ל״ג ל״ד פרוטה דר״י לא שכיח אלמא לא מיפטר אלא כ״ז שעוסק בה כגון לשוטתה וכיוצא ואל״כ שכיח ושכיח ותי׳ דבסוכה שם ושם איירי בכה״ג שאם יחזרו אחר הסוכה יבטלו ממצוה אחרת וכ״כ הרא״ש ורי״ו אבל הר״ן שם הקשה עליהן דלא משמע כן דבשביל זה היו מבטלין ועוד דאמרי׳ התם פטור מק״ש עד מ״ש כו׳ ואם איתא ה״ל ליתובי דעתיה כמ״ש כאבל שם בסוכה וא״ל דה״א ליתובי דעתיה דהא תנן חתן אם רצה לקרות כו׳ ועוד התופר כוך כו׳ וא״א דלא נח עורתא ועוד המשמר את המת כו׳ כמ״ש ברפ״ג דברכות והא אפשר לו לקיים כמה מצות אלא ודאי מיפטר אע״ג דאפשר לקיים את שתיהן אלא דוקא בעוסק שעוסק עדיין לקיים משא״כ ההיא דנדרים שאין עוסק וכ״כ בהג״א שם וכ׳ הר״ן ומ״מ מודינא שכל שא״ל טרוח כלל אלא כי אורחיה יכול לעשות שתיהן יעשה שתיהן וזה שפריך שם וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה שאין דרך לשמוח בחופה בלבד אלא אף בחדרים ועליות וסוכה : ט מצטער כו׳ · ירושלמי פ״ב דברכות ר׳ יוחנן בקייטא דלא הוה חזיק רישיה הוה לביש תרוייהו ברם בסיתווא דהוה חזיק רישיה לא הוה לביש אלא דאדרעיה ובתחן אמרי׳ משום דטריד רק כאבל ובטירדא דרשות אמרי׳ ס״ל ליתובי דעתיה הא כל שא״א פטור : י הקורא כו׳ · מכילתא פ׳ בא למען תהיה תורת ה׳ בפיך מכאן אמרו כל המניח תפילין כאילו קרא בתורה וכל הקורא בתורה פטור מתפילין והביאו תוס׳ בר״ה י״ז א׳ ד״ה קרקפתא : זולת כו׳ · ה״ר יונה כמ״ש בפ״ב דברכות כל הקורא כו׳ והקשה ברא״ש בשם ר׳ שמואל בן חפני דהא חזינן לרבנן קשישאי דהוי מנחי תפילין ומברכי עלייהו · וכן מלינו בגמ׳ בכמה מקומות כמש״ל סי׳ ל״ז ס״ב ובפ״ד דסוכה חזינא ליה לרבא כו׳ חזינא ליה לר״פ דכל אימת כו׳ ובפרק שלישי דמנחות רב חסדא ורבה בר רב המנונא הוו מגלי בהו באורתא כו׳ ובפרק שלישי דברכות כי הוה אזלי׳ בתריה דר״י כו׳ כי הוה נקיט תפילין כו׳ ואמרי׳ בספ״ו ולבני מערבא כו׳ ומפרש תוס׳ דוקא שהולך בלילה ובירושלמי פ״ב דברכות ריב״ז לא הוה תפילין זזין מיניה לא בקייטא ולא בסיתווא כו׳ ר׳ יוחנן בקייטא כו׳ כנ״ל כד הוה אזיל מסחי כיון שהיה מגיע אצל אולייריו היה חולצן א״ר ינאי עד יעקב תרמוסריה הוה לובשן וכד הוה נפיק מסחי הוו יהבין ליה כו׳ ובכמה מקומות בש״ס וירושלמי אבל המרדכי כ׳ דוקא בשעה שעוסק בתורה פטור מלהניח דהעוסק במצוה פטור ממצוה וגם אם רוצה לפסוק ולהניח רשאי אבל קודם שעוסק או בשעת ק״ש ותפלה חייב להניחן ולהיות עליו כל היום אף בשעה שהוא עוסק וכמ״ש בפ׳ שקדם בהג״ה ודוקא מי שתורתו אומנתו כרשב״י וכמ״ש בירושלמי הנ״ל ולא מודה ר״ש שמפסיקין לעשות סוכה לעשות לולב ול״ל לר״ש הלמד ע״מ לעשות ולא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא כו׳ טעמיה דרשב״י זה שינון וזה שינון כו׳ כנ״ל ולהכי פטור ג״כ מתפילין שהוא ג״כ שינון וז״ש למען תהיה כו׳ מכאן אמרו כו׳ אבל בשאר מצות חייב וכמ״ש בפ׳ קמא דקדושין כל מצוה שהזמן עליו מפסיק מד״ת ע״ש ל״ב א׳ ולכן לא אמרו שפטור אלא מתפילין ודוקא כגון רשב״י אבל אמרו בפ״א דשבת ל״ש אלא כגון רשב״י וחביריו כו׳ אלמא כגון אנו מבטלין שינון מפני שינון ועב״י : יא אלא יפנה כו׳ · כן פירש״י שם וס״ד פי׳ שלא יחלוץ קודם שחלץ רבו : יב היה צריך כו׳ · ירושלמי סוף מגילה תפילין ומזוזה מי קודם שמואל אמר מזוזה קודמת ר״ה אמר תפילין קודמין מ״ט דר״ה שכן נוהגין במפרשי ימים והולכי מדברות וכ׳ הרא״ש ומסתברא דהלכה כר״ה דמצוה דגופיה עדיף וגם מפרש טעמיה שם · ואע״ג דאמרי׳ שם מתני׳ מסייע לשמואל תפילין שבלו עושין אותה מזוזה מזוזה שבלתה אין עושין אותה תפילין למה שמעלין בקדש כו׳ ההוא דלא כהלכתא דבגמ׳ פ״ג דמנחות אמרי׳ לסיפך והוי סייעתא לסיפך : יג מנודה כו׳ · עבה״ג וכ״כ בטוי״ד סי׳ של״ד בשם י״א אבל הרי״ף והרא״ש פסקו לקולא וכ״כ הטור שם בשמם והראב״ד כתב שאין אסור מכל הנך אינכעיות שם רק נעילת הסנדל וכ״ש בש״ע שם ס״ב וע׳ ש״ך שם :

לט א אפי׳ הגיע לחינוך · אע״ג שהוא חייב בתפילין כמ״ש בריש ערכין ובספ״ב דסוכה היינו מדרבנן כמ״ש רש״י שם וכמ״ש בפ״ד דנזיר ובפרק בתרא דיומא וכרים חגיגה דחינוך מדרבנן וכאן הוי פסולי דאורייתא כמש״ו משום דכתיב כו׳ : לע״ז · דהוי מומר לכל התורה כולה כמ״ש בפ״ק דחולין ועי״ד סי׳ ב׳ וה״ה כאן : או אינו כו׳ · רש״י שם : ב כל כו׳ · ל׳ הטור וכ׳ הרמב״ם שעשייתן ככתיבתן מפני הטי״ן שעושין כשור לפיכך אם חיפן או תפרן גוי פסול וה״ה לכל הפסול לטותבן כו׳ וכמ״ש שבת כ״ח ב׳ : ג גר כו׳ · עמ״א שרש״א הקשה מש״ש והא דתניא קורין כו׳ הא אוקימנא בגר כו׳ דעביד לשמה והני תלתא ברייתות דפליגי בגוי איירי ותי׳ במ״ב דמ״ש לוקחין ספרים כו׳ בגוי שמת איירי ומעשה דרשב״ג בגר ומייתי ראיה מיניה דלא דרשי׳ וקשרתם וכתבתם וז״ש תוס׳ בר״ה והא כו׳ ר״ל והא דתניא קורין מ״ק דרשב״ג דאמר לוקחין כו׳ : ד תפלין כו׳ · רמב״ם וכ״ה ברי״ף ורא״ש וכ״ה בטור שלפנינו וכמ״ש ב״ח וע״ז דהא קי״ל כר״ז וכמ״ש בי״ד רסי׳ רפ״א : וי״א יגנזו · כנ״ל רי״ו וס״ל דל״פ אלא בס״ת דתפילין מסתמא אין כותב לשם ע״ג דלא אשכחן דפליגי על הברייתא וקשרתם כו׳ אלא בס״ת כן ס״ל ויחידאה הוא : ה נמצאו כו׳ · רמב״ם וכליסנא בתרא וכ״ה הטור כאן אבל הרי״ף והרא״ש גורסים לסיפך ולפי״ז נקטי׳ דיגנזו וכ״ה הטור י״ד ברסי׳ רפ״א ורי״ו וכש״ע שם כ׳ ב׳ דיעות הנ״ל ועב״י כאן שדחק לתרץ דברי הטור וכנ״ל לחלק בין ס״ת לתפילין אבל דוחק הוא אלא תלוי בחילוף הגי׳ כנ״ל וכמ״ש הר״ן : ו הרבה · גמ׳ שם ועתוס׳ שם ד״ה מעלין כו׳ : בדי כו׳ · רמב״ם וערש״י במתני׳ ד״ה מפני תיקון כו׳ וכמש״ש א׳ איכפיא להו כו׳ ומסתמא חד טעמא לכולהו ורמב״ם אזיל לשיטתו שכ׳ גם שם משום דלא ליגרבו וכמ״ש הר״ן בשם י״א אע״ג דלא איפשטא הכא מיפשטא בכתובו׳ כ״ב רשב״ג אין פודין כו׳ ופסק הרי״ף ורמב״ם שם כרשב״ג וטעמא משום דסתם מתני׳ דגיטין כותיה וא״ל דפליגי בפי׳ דמתני׳ דהא רשב״ג ליסנא דמתני׳ נקט · ר״ן בגיטין שם ועתוס׳ שם ושם ועי״ד סי׳ רנ״ב ס״ה : ח שבקי כו׳ · כפי׳ תוס׳ שם ד״ה תפילין כו׳ וראיה ממש״ש ספרים ומזוזות כו׳ ועי״ד סי׳ רפ״ח ס״ה בש״ך שם ובתוספתא פ״ג דע״ז אין לוקחין כו׳ ואם לקח כו׳ בודק כו׳ ע״ש בתוס׳ ובתוס׳ דעירובין צ״ז : ט שלשה כו׳ · דלא כתוספתא הנ״ל : שבל צבת · מסקנא דגמ׳ שם וכ״ה בתוספתא הנ״ל להדיא וכן ברכיעי : המוכר כו׳ · כמ״ש בי״ד סי׳ קכ״ו ס״ג : תפילין כו׳ · תוס׳ הנ״ל דמנחות ובמכילתא כו׳ ובירושלמי שם מסיק הלל הזקן אנו תפילין כו׳ וכן העתיק הרמב״ם ספ״ב ופ׳ כותים וכ׳ הר״ן בפ״ב דמגילה דמ״ש שם והלכתא מזוזה כו׳ משום דנבדקת פעמים בשבוע משא״כ בתפילין : ואם כו׳ · כמ״ש במזוזה ביומא י״א א׳ ועמ״א :

מ א אסור כו׳ · כסוגיא בתרא רי״ף וכל הפוסקים : ב והוא כו׳ ואם כו׳ · רש״י שם ד״ה אפי׳ כו׳ דלא כהר״י · ב״י ועט״ז ג אפילו להניח כו׳ · מדקא״ל אפילו

לאשתו

אסתו עמו ול"ק אפי' תחת מרגלותיו דהא ע"כ בכלי תוך כלי כשאשתו עמו : אפי' בבלי כו' ואפי' · עתוס' שם כ"ד א' ד"ה והא כו' ולומר הרב כו' וכ"כ הר"י וע"כ דבאין אשתו עמו וכמו שמקשה תוס' ומ"מ כו' ומזה דייק נמי דבאין אשתו עמו ושלא כנגד ראשו א"צ כמ"כ וז"ם אבל כו' ואם כו' ור"ל שסבר הוא כלי שני כמ"ש בתוס' שם ומ"מ כו' דלא כהרמב"ם : ד אשתו עמו כו' · עמ"ז : ה להניחם כו' · ז"ל שם לנאיתם כו' כר"ה דאולינן לחומרא בפעמים מהספק כמטה ויסבב עליהן : ו ושמא כו' · רש"י : ז עד כו' · רש"י וכמ"ש דבעל קרי מותר בתפילין : ח אבל כו' · כ"מ בגמ' דקאמר קבע וערש"י שם ובירושלמי פ"ב ר"ז בשם ר' אבא אוכל כגון אכילת ערלאי ואין אוכל כגון אכילת קבע :

מא א הנושא כו' · ב"מ ק"ה ב' בר' סילא דאביי מפ' למלתיה הרמב"ם והר"י : אבל דבר כו' · ע"ל סי' ח' ס"ב ומלגפת כ"נ ועטרת דוד יוכיח כמ"ש בזבחים ובע"ז : ואפ"ה כו' · כן תירץ בר"מ קושית הר"י שהקשה על הרי"ף וכן הרא"ש וטור שהבילו גם לר' ינאי ור' חייא וגם דרבי סילא ומי' דר' ינאי בכה"ג מיירי : נרחקות שם רוגלות :

מב א ואפי' ליקח כו' · דתשמישי קדושה הן כמ"ש במגילה כ"ו ב' ואין מורידין כמ"ש שלי תיבותא דאורפע כו' שלי כו' : שרובו כו' · רש"י ואף שתוס' הקשו עליו כבר יישבו המרדכי : ב אם התנה כו' · גמ' שם : ג סודר כו' לעולם ·ן ע' רש"י בע"ז מ"ו ב' ד"ה הכנים כו' : לעולם כו' · כמ"ש בהג"ה ואם כו' וכנ"ל ס"ב וכמ"ש הרא"ש בפ' בתרא דמגילה בשם הירושלמי ע"ש : וקלף כו' · כפי' תוס' במנחות מ"ב ב' ד"ה עד כו' מיהו כו' דלאי מילתא כו' ואפ"ה בעיבוד מהני אלמא כה"ג מילתא וע' ל"י שם דלא כמ"א ולכן כ' ל"י אבל עיבוד של רצועות כו' דקשה מ"ש התורג בגד למת מעיבוד אלא כמ"ש הרז"ה פ"ק דסוכה שבגד למת ממשמשי הדבר משא"כ בעיבוד אלא שהרז"ה כ' שם דאף הרצועות הן עיקר הקדושה שקושר בהן וע' בסנהדרין מ"ח א' לאפוקי ענלה כו' וע"ש ב' תגלי כו' ופירש"י דרבא כת"ק וכ"מ במנחות מ"ב ב' דאביי ס"ל כרשב"ג דה"ל אביי נרב שמואל כו' והקשה תוס' על רש"י מגיטין ל"ד ב' דקי"ל שם דבעינן עיבוד לשמה ועור תפילין נמי גוף הקדושה הן ועוד הקשו דרב ושמואל פליגי במנחות שם ואוקמוהו נ"כ כתנאי ושמואל כרשב"ג ובפ"ק דסוכה פריך מדשמואל אלמא הלכתא כוותיה אבל הריטב"א תי' שם דת"ק דרשב"ג לאו משום הזמנה דלגוף הקדושה והאי מילתא כ"ל אלא דס"ל לשמה בתפילין ואפי' בכתיבתן ובזה קל מש"מ ומזוזה כמו בשירטוט ורשב"ג פליג אפי' בתשמישין כאביי והגה דאמר לאומן עשה לי כו' ס"ל ברבה דהזמנה בתשמישין לאו מילתא דהא ספר ודאי בעינן לשמה וקי"ל כרשב"ג בהא דבעינן לשמה בגוף ובשמואל אבל בתשמישין א"ל לשמה ולאו מילתא היא דלא כרשב"ג ואביי וצריך עיון דהא רשב"ג לא הוזכר אלא גוף הקדושה וכזה מודה רבא וא"כ מאי תגלי דכ"ע ברבא ובגמן פליגי וע' תוס' שם ובמנחות ומשמע דאף בגוף הקדושה לאו מילתא וכמ"ש במנחות שם ד"ה עד מיהו ר"ת כו' וי"מ כו' כנ"ל :

מג א אסור · בעיא דאיפשטא : ואם כו' · שם ב' פשטא בהכ"ם קבוע כו' ה"ק כו' ועע"ז וכ"ה בתר"י להדיא דבעינן בבגדו וידו וכ"מ בגמ' : והיינו כו' · כמש"ם ה"ק בהכ"ם קבוע לליכא כו' והקשה הר"י ורא"ש הלא א"א לגדולים בלא קטנים וכמש"ם רש"י ד"ה אלא אידי כו' ותי' דגדולים עושה מיושב כמ"ש בפ' בתרא דברכות ובפ"ח דתמיד ובספרי פ' תצא והיה כשבתך ולא בעמידה ואז ליכא ניצוצות כמש"ם מ"ת וערש"כ דנדה ח"ם וה"ס כו' : ובבהכ"ם עראי כו' · תוס' שם ד"ה תיפוי' מדלא איבעיא להו אלא בבהכ"ם קבוע : אבל אם כו' · שם ב' : אפילו אם כו' · רי"ף ורא"ש וכ"ה בגמ' שם בשמא כ"ה קבוע כו' : ומדברי הרמב"ם כו' · כמ"ש תר"י בשם י"מ דל"ג בהאיבעיא קבוע וכמ"ש שמא יפיח ור"ס נאון גורס לגוע פי' שסופו להיות קבוע · תר"י ורא"ש ור"ל בפאר בהכ"ם עראי ודאי מותר ובזה איבעיא להו ומי גזרינן שמא יפנה ע"ש דקשה ליה דתניא הנכנס לבהכ"ם כו' משמע דמשום כניסה לחוד צריך להנון אבל הרא"ש חולק דלאו משום הכניסה אלא משום מרולה לעשות צרכיו ועס"ה : ד אם הם כו' · זו היא טיפה אחרת דלא פריך אלא נב"ה דמתירין בהכ"ם קבוע בידו לבד אבל נר"ע ל"ק מידי ולכן ל"ם אליביה וחולק על מ"ש בכ"מ : ה אם כו' · ו"א כו' כנ"ל ס"א : וגוללן כו' · מסקנא דגמ' שם : ובבגדו · כר"ע וכמש"ם שתקינו שיהא כו' תר"י : וכשיוצא כו' · ברייתא שם : ו חית לבוש כו' · כ"ז ל' הרמב"ם וכפי' תר"י בשם ר"ס גאון דמש"ם ביום גוללן כו' קאי נמי אנכנס לבהכ"ם : ואפילו להשתין כו' · ס"ל דקאי אכל מ"ש למעלה : וא"חז כו' · כמש"ם ולא יניחם בחורים כו' : ז ברא כו' · כמש"ם בראשונה כו' התקינו כו' ועדיין כו' : ט מותר כו' · דהא אפי' להשתין מותר בהם בבהכ"ם עראי ואפי' בקבוע היה מותר אי לאו דחיישינן שמא יפנה ואף שאסור מן התורה כנגד העמוד כ"ם בכה"ג :

מד א כל זמן כו' · ל' הרמב"ם וכפי' פי' בגמ' שם דלפירש"י הל"ל הא דנקיט להו בידיה בסוף אבל כל הפוסקים ס"ל כפרש"י וכן הר"י והטור : ולא כו' · שם ב' וכר' יוסי דהלכה כר"י מחבריו כמ"ש בפ"ד דעירובין וס"ל דילדים ל"ד : וכיצד הוא כו' · כר' יוחנן דרבא ל"ם עליה בתפילין כמ"ש רש"י שם וסובר דרמי בר יחזקאל פליג עליה והלכה כר"י וכ"ע חדא דמ' דל"ם אלא ליהו מפ' שיטולא ור' יוחנן קאמר שאף בשאי שיטולא צריך דוקא דאשו בין ברכיו ושלא ירדם ועוד דהא ת"כ דרמי בר יחזקאל : ואם אוחון כו' · ברכות כ"ג ב' וכן הקשו על הרמב"ם ורמ"ך מזה הברייתא ומי' ב"י וכ"מ דשם בטי' כרוכים ולכן כ' הרמב"ם כרוכים דלא חיישינן שמא יפלו : ודוקא כו' · ערש"י ברכות שם א' ד"ה עושה כו' ולפ"ז בכים טפח דוקא וע"ל סי' מ"נ סעיף ו' :

מה א ואם הם מכוסים מותר · עיין מה שכתבתי לעיל סימן כ"ג סעיף א' :

מו א כשיעור כו' · כ"ז סידור הרא"ם וטור אבל רי"ף ורמב"ם סידור אחר וגירסא שלנו בגמ' נ"כ סידור אחר : או לובש כו' או מצנפת · שלכן הוזכרו בבתי ברכות אנו ישראל שאם מאוזן על קן : בא"י נוטל כו' · כ"ה גי' הרא"ם וטור וכ"ה בספרים שלנו אבל הרי"ף והרמב"ם לא גרסי לעמו ישראל : ואין לענות כו' · שלכן אינה מתחלת בברוך ולכן יש לומר ויהי רצון כמ"ש בפ"ע תוס' מ"ו א' ד"ה כל כו' : ב עכשיו כו' · צריך לב' טעמים דאף שא"ל טובר לעשייתן בברכת השבח כמו בכל ברכות הראיה דפ' הרואה מ"מ סמוך לעשייתן בעכ"ד בעי כמ"ש בברקים בפי' רכ"ז ס"ג וכ"ז לדעת הרמב"ם דאינו מברך אא"כ נתחייב אבל הרמב"ן וש"ם כתבו דהברכות הוא על מנהגו של עולם וכמ"ש בם"ת בהג"ה וע' ר"ן בפ"ק דפסחים גבי על ביעור : וגם כו' · וכמ"ש בר"ם כ"ט א' ובירושלמי פ"ג דברכות והביאו הר"ן סוף פ"ק דר"ה וכ"ם כלומו יודע כמ"ש הר"ן שם וכ"ם כמה שהוא עצמו חייב שבכולן מוציא ואף בברכת המזון אפילו בבניס כמ"ם רפ"ז דברכות : ועונין כו' · ע' מא"ל בסי' ח' ס"ס : ד שלא עשני · כן הוא ברי"ף ורמב"ם וכן הוא בתוספתא סוף ברכות וירושלמי שם אבל גי' ספרים שלנו שעמי ישראל וכן הוא ברא"ש וטור : ואפי' גר כו' · שיאמר שעשאני גר דזה נמי נקרא עשייה כמ"ש ואת הנפש אשר עשו בחרן וכמ"ש בב"ר שם פרשה ל"ט ובפ"ק דע"ז : והנשים כו' · טור שכן נהגו : ה אם קדם כו' · עמ"א : ו יש נוהגין כו' · טור וע"ש המדרש ועיין ילקוט תהלים סי' תש"ב ועיין תוס' מ"ו א' ד"ה כל · ואין כו' · דלאו לחנם ברכה אחר כגמ' כמ"ש הרא"ש בפ"ק דקדושין וזה שכתב בסעיף ז' יש מוכנין כו' : אך המנהג כו' ·

כמ"ש בירושלמי וכמ"ש מנהג עוקר הלכה ובכמה מקומות בש"ס : ח כל כו' ו"א כו' · כן כתב הר"ן בשם הרמב"ן וכל בו בשם הגאונים וכתב שכן פשט המנהג אבל הרמב"ם קרא תגר ע"ז וכתב שלא יברך פי' שום ברכה אפי' ברכת אשר נתן כו' וכ"כ בתוס' שם בד"ה כי פרים כו' והרא"ש והטור אלא שכ' בד"ה כי שמע כו' דשם אפי' לא שמע וכן כתב הרא"ש וכוסיף הטור אלהי נשמה ורוקע כו' והמכין כו' שהם נ"כ על סידור העולם וכתב ב"י כיון דאיכא פלוגתא אומר אותה בלא כו' וד"מ כתב ולי נראה דאל ישנה מן המנהג וכנ"ל : ט אבל המנהג כו' · וכן מנהג הקדמונים כמ"ש בטור וכמ"ש למטה : ונהגו לסדר כו' . בטור כתב ובסידורי אשכנזים כתב אחר יהי רצון רבון כל העולמים והוא ע"פ מ"ש בתנא דבי אליהו העטופים ברעב ברא"ם כל חולות אין רעב אלא מד"ת שנאמר לא רעב ללחם ועל אותו סדור הוא אומר לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כו' וכתב שבולי לקט והנהיגו קדמונינו לומר אותה בכל יום קודם התפלה ועיקרו נתקן משום דורו של שמד וזהו שאמר ירא שמים בסתר וזהו שאמר ואומרים שמע ישראל כו' כי גזרו שלא לקרות ק"ש ולכן אומרים נ"כ אתה הוא ומקדש את שמך ברבים והוזכרו בתוס' ברכות מ"ו א' ובפסחים דף ק"ד ב' וכתב בטור שנתקנה ע"פ הירושלמי אתה הוא כו' כמ"ש בעת שהיא כו' ואח"כ ברכת התורה ופ' התמיד כו' וכתב הטור והוקשה לי ע"ז שסדר לומר פסוקים קודם ברכת התורה ונהגתי בעצמי לברך אחר ברכת אלהי נשמה כו' וכתב בדרכי משה והמנהג לברך אחר אשר יצר ועושין כן ע"פ הטור ולע"נ שהוא כתב אחר אלהי נשמה היינו לסברא שלא להפסיק בין אשר יצר לאלהי נשמה אבל אנן ס"ל דמותר להפסיק כמו שכתב לעיל סי' ו' . אבל ראיתי בכל הספרים קדמונים ואחרונים שהגוסחא תימי אבותינו אשר סדרו לנו הברכות לברך אחר כל הברכות קודם פ' התמיד וסידור אלהי נשמה אחר ברכת אשר יצר מיד וכ"כ הר"י בשם ה"י דאשר יצר סמוכה לברכת אלהי נשמה וכ"כ כל הפוסקים ועי' תוס' ברכות מ"ו ד"ה כל כו' והרא"ש בפ"ח סי' י"ג ומי שמסכים כו' בסקורא פ' קרבנות כו' ובתשובה ריש כלל ד' והמסכים ללמוד יברך ענ"י ואשר יצר ואלהי נשמה וכל סדר הברכות עד ברכת התורה וברכת התורה בכלל כו' וכן הוא בסידור הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תפלה ובכל הספרים והסידורים הראשונים וכן הוא באבודרה"ם ומה שהקשה הטור היינו לסברתו דסבירא ליה כסברת הראשונה אבל לסברא אחרונה וכמו שהסכים בהג"ה אין לחוש ואף לסברא ראשונה יאמר קודם הסידור לעולם יהא כו' וכן הוא בסידור התפלות של הרמב"ם כמ"ש בריש הסדר נהגו העם לקרות כו' לעולם כו' ועי' פ"ז מהלכות תפלה הלכה י"א וגם שהגאונים כתבו שאין להפסיק בין ברכת אשר יצר לאלהי נשמה ומאלהי נשמה מתחיל סדור הברכות עד הגומל כו' : ושוב כו' · כי בלא בשכמל"ו אינו אלא כסיפור דברים : ויוצא בזה . כמ"ש בפ"ב דברכות ואף למ"ד תוזר ונומרם מ"מ שלא בזמנה קורא ול"כ שאין נכון בזה לגאת בלא ברכות וגם מחמת זה לא יסמוך גאולה לתפלה :

מז ד המהרהר כו' · דקי"ל דלאו כדיבור דמי כמ"ש תוס' כ"ב ד"ה ור"ת וכמ"ש בשבת ק"נ א' ווה סותר למ"ש בסעיף ג' הכותב כו' וכן הקשה הט"ז : וה"ה כו' · ממ"ש בע"ז מ"ד ב' תנא בשילא כו' ועי' תוס' שם בד"ה תנא כו' פי' רשב"ם כו' ואורי"י כו' וכן כתב הר"ן בשם י"מ אלא שכתב לא משום איבה אלא שבבית האמצעי הרהור מותר וכל שאינו אומר עצמו של דבר הוי כהרהור ולכן בכל מקום שמותר להרהר גם זה מותר וכמ"ש לקמן סי' פ"ד בהג"ה וס"ם פ"ה בהג"ה אבל כ"ז צריך עיון דכאן מברך על שמגוה וכי ליכא מצוה בהרהור והלא נאמר והגית בו כו' ר"ל כלב כמ"ש והגיון לבי וכ"ם לפסוק דין כו' והלא למקרא צריך לברך וכן בסקורא בתורה בליבור : ה על דברי תורה · כן הוא גירסת הרי"ף והרמב"ם וכ"כ תר"י שכ"ה בנוסחאות המדויקות ונוסחתנו לעסוק בדברי תורה וכ"ה ברא"ש וטור בשם קצת נוסחאות ועיין בס"נ : ו אומר כו' · רש"י שם דהכל ברכה אחת וכן כתבו תוס' שם מ"ו א' ד"ה כל כו' ובע"ם ק"ד ב' ד"ה כל כו' ובכתובות ח' א' ד"ה שהכל כו' וכמו ברכות שבבחירת הנ"ל וברכת הבדלה וברכת נשואין שפותחות בברוך אע"ם שסמוכות משום שלפניה היא ברכה קצרה ה"ה כאן אלא ע"כ ברכה אחת היא : וי"א כו' . ואין ראיה מברכות השחר שכל אחת בפני עצמה היא כמ"ש שם כד לגיה כו' וכן כתבו התוס' שם בברכות אבל ברכה זו אף דברכה בפ"ע היא אינה פותחת בברוך משום שסמוכה לחבירתה ומ"ם ר"ת דברכות קצרות פותחות בברוך אף בסמוכות ליתא דבירושלמי פריך והרי הבדלה, ומשני ר' היא מעון וכן הקשו התוס' דפסחים ק"ד ב' ד"ה תון ומברכת התנים כבר פירש"י שם הטעם ע"ש : אבל כו' · עיין ע"ז : ח ויש להסתפק כו' · עיין ב"י שהאריך בפי' דברי הרא"ם והטור אבל פירושם כך הוא דיש לפרש ב' פירושים בדברי הירושלמי א' שאינו פוטר אלא מה ששנה על אתר אבל אח"כ אינו פוטר אף אם שנה לאלתר משום הפסק ומ"כ ה"ה בברכת התורה · ב' שאינו פוטר כל היום אלא אם שנה על אתר ואז פוטר כל היום · ועל פירוש השני קשה נ"ל ששנה הא קרא ק"ש ומדקאמר ששנה ולא קאמר שקרא משמע דווקא ששונה כמ"ש הרשב"א · ועל פירוש הראשון קשה אמאי אמר באהבה רבה ולא קאמר בכל ברכת התורה כמו שהקשה הרא"ם הנ"ל בעלמא כו' ולכן הסכים לפי' השני וקושיא הנ"ל תירץ דדוקא אם שנה על אתר אז נראית ברכה לשם כו' משא"כ בק"ם לבד וכתב ולא לא כו' וכתב וכן המברך כו' לאפוקי מפירוש ראשון משום קושיא הנ"ל כמ"ש דאלת"ה כו' וקאמר המברך על התורה ולמד דווקא שלמד מיד אז פוטר כל היום אבל בלאו הכי צריך לחזור ולברך וקאמר ואף את"ל כו' ר"ל ואף אם אקיים פי' הראשון ומשום קושיא הנ"ל י"ל דכאמת אין תינוק והדא מינייהו נקט גם לפי' זה מ"מ מסתבר כו' אבל בין ברכת התורה ללימוד אין שום ס"א להרא"ם שיכול להפסיק אלא צריך לחזור ולברך דבזה אין מועיל אם אין מסיח דעתו כמו בברכת המוציא שם מ' וכן בכל הברכות של מצות או שנהגין דדוקא בתמצע המצוה או הסעודה אין הפסק מפסיד ומועיל שאין מסיח דעתו משא"כ בין ברכה למצוה כיון שאין עדיין על מה לחול כמ"ש הפוסקים וכ"ה דברי הטור ודווקא אם כו' או שבירך ברכת התורה והתחיל ללמוד כו' דוקא שלמד מיד אז פוטרת אלא שנקט כמסקנת הרא"ם שכתב ואף את"ל כו' לפי שבתשובה כלל ד' ם"ב כתב כן אלא שכתוס' שם ד"ה שכבר כו' משמע שאין צריך ללמוד מיד וכן העתיק במרדכי דברי התוס' כהווייתן אבל כבר כתב רש"ל שאינו כן וכן כתוב בסמ"ג בשם תוספות כמ"ש הרא"ם דדוקא שלמד מיד אחר ברכת התורה וכלא"ם דברי תוס' שכתבו והלרפתים כו' משמע שהיו פוטרין בזה כל היום דא"א שהיו מברכין כל פעם שהיו יושבין ללמוד הוא ליה למימר יותר והצרפתים מברכין כל פעם כו' ומסיימין מפני הירושלמי ולפי פירוש בירושלמי אין מועיל מה ששנה מיד לכל היום ודברי הרא"ם וסמ"ג עיקר וכ"ה ברמב"ם ושאר פוסקים ולכן מה שכתב בש"ע והנכון כו' הוא מדינא ואם הפסיק צריך לחזור ולברך ומ"ש כאן ויש להסתפק כו' אין ספק שאין ק"ש מועיל שכל בניינו של הרא"ם הוא על זה וכן משמע מדברי תוס' שכתבו ועוד אפילו לפי הירושלמי כו' ע"ש וכן משמע בסמ"ג ומרדכי וש"פ וכמ"ש הרשב"א לגיר' ששנה על אתר וכן כתבו תוס' ורא"ם וש"פ הגיר' ששנה ואף לפי' השני שמסיק כרא"ם דאין פוטר אלא מה שקרא ושנה לאלתר ואין פוטר בכלל כל היום אלא שלאחר שדעתו פוטר כל היום על לימודו פוטר מסברא וא"כ אין ראיה מירושלמי מ"מ סברת הרא"ם ותוס' נכונה דבק"ש אין ניכר כו' וגם פי' הראשון הוא מסתבר אלא שגרוותא דמלתא ולחומרא בעלמא כתב פי' השני כמ"ש רי"ת : י אם הפסיק כו' · כפירוש השני כנ"ל : וה"ה לשינה ונרחץ כו' · לפי שאין מסיח דעתו מלימוד הנ"מ בשם מהר"מ והאגור כתב שגם שם צריך ליזהר בדיעבד וצריך להרהר שם דיניהם ושני הטעמים צריך עיון · טעם

הראשון

הרשפון מ״ש מתפילין שבספסק בה״ב לריך לחזור ולברך כמ״ש בפ״ד דסוכה וכמש״ל סי׳ ח׳ וסי׳ כ״ה וגם תירוץ האגור אינו נכון כמו שכתוב לקמן סי׳ פ״ה בהג״ה ואפילו כו׳ ועיין מס״ם ומעשה אינו לימוד והאגור וס״ע בסעיף ד׳ כתבו המהרש״ר כו׳ ובסיעתו דאל״כ אסור לפנות קודם וכן כל מצוה ומעשה אבל כבר כ׳ שם דאינו נכון וכל שאינו מתכוין ללימוד אין לריך ברכה ועיין לעיל ס״ס מ״ו : יא וי״א כו׳ · כבר תמה עליו בב״י :
יב אף אם כו׳ . כמ״ש במנחות מ״ג א׳ ומ״ש מלפרא כו׳ ולפ״ז אף נמחר ביום אין לריך ועיין מ״א ומה שהקשה מ״א לסברת הי״א דספי׳ י״א כבר כתב ב״י שאינו עיקר והאגור עלמו לא כתב אלא להקל בברכות משא״כ להחמיר : כל זמן כו׳ · דלא כר״ת כתוס׳ שם וכמ״ש במנחות שם או הכי כל שעתא כו׳ : יג המשכים כו׳ . גמרא שם השכים לשנות כו׳ : ואין צריך כו׳ · ר״ל ול״ד לקורא בתורה כמו שתקנו שם ברכה לאחריה וברכה למפטיר דאינו אלא בליבור : המשכים כו׳ · כמ״ש בגמ׳ כד מיתער כו׳ אלא משום ידים שאינם נקיות כנ״ל : ואם כו׳ · דלא תקנו נטילת ידים אלא לק״ש ותפלה כמ״ש לעיל ססי״ד ולכן אין מברך עלי׳ לתורה כמש״ל ר״ס ז׳ אבל לכתחלה יטול ידיו משום הכון כמש״ש סעי׳ ב׳ וסי׳ ד׳ ספי׳ י״ח : כדלעיל כו׳ · שבספי׳ א׳ שם כתב כל הברכות ואח״כ כשיטול ידיו · הרא״ש : יד נשים כו׳ · עיין מ״א בשם אגור ובריהם דחוין מכמה פנים וקרא לוות ולמדתם את בניכם ולא בנותיכם היאך אמר ולוו וכמן לגו אלא שעיקר ע״פ מ״ש תוספות וס״פ דנשים מברכות על כל מ״ע שהז״ג וכמו שכתבתי לעיל סי׳ י״ז סעיף ב׳ ואף דקי״ל כאינו מלמדה תיפלות דווקא בתורה שבעל פה כמ״ש בי״ד סי׳ רמ״ו סעי׳ ו׳ :

מח א ואומרים כו׳ . ע׳ לקמן ריש סי׳ נ׳ : וי״א כו׳ · כמ״ש בסוף תענית וסוף מגילה וסוף מנחות : ויכוין כו׳ · עמ״א והוא לשון הטור : בשבת כו׳ · ע׳ מ״א ר״ל דלא כבעל המנהיג ועב״י : אבל לא כו׳ · משא״כ בשבת כמש״ל סי׳ רפ״ג ומטעם זה קורין פ׳ התמיד · כל בו : וי״א כו׳ · כמ״ש בסוף שקלים וסוף סוכה : ונהגו כו׳ · ע׳ זוהר ח״ג רי״ח ב׳ רי״ט א׳ :

מט א אע״ג כו׳ · גיטין ס״ב תמורה י״ד ב׳ : כל דבר כו׳ · אבל העיקר כמ״ש הטור בשם הרא״ש דדוקא להוליא ליבור ידי חובתן וכן כתבו תוס׳ בתמורה שם וכן כתב הכלבו בשם הרי״ף וגמרא ערוכה היא בסוף תענית ע״ש וכן כ׳ תוס׳ ישנים במס׳ יומא ע׳ ד״ה ובעטור הטעם שאין אסור אלא להוליא רבים י״ח והביאו ראיה מהא דתענית אר״י וכי היאך יחיד כו׳ וכן עיקר :

נ א קבעו כו׳ · תוס׳ קדושין ל״א וע״ז י״ט ב׳ ובחרו בזו משום שהן משניי הקרבנו׳ וכלולה שם כל הקרבנות והיא הלכה למשה מסיני ברורה וברייתא דר״י לפי שהיא תחלת ת״כ שהיא ראש לכל הקרבנות · טור :

נא ב אם סיים כו׳ · כמ״ש בברכות מ״ה ב׳ הטונה כו׳ והטעם דאמן הוא הסכמה כמ״ש בשבועות אמן קבלת דברים וכמ״ש שם א״ח אחר המברך ואחד העונה אמן כו׳ וא״כ אחר המברך בעלמו מה לריך עוד לקבלתו וה״ה כאן דלא כמ״א וכמ״ש פ״ז דברכות ולא יזרוק כו׳ ושיר׳ הר״י לחד פרושא כי שהם נפטר בברכת הש״ץ בעניית אמן לא יאמר חתימת הברכה עם הש״ץ דא״כ הוי עונה אמן אחר ברכותיו ור״ל דלכתחלה לריך להפטר בעניית אמן דדוקא בדיעבד מפטר בלא עניית אמן כמ״ש בפ״ג דסוכה שמע כו׳ ילא מ׳ בדיעבד : ג אחר כו׳ · שם וכפי׳ רש״י ותוס׳ בשם ר״ח וה״ג וכל הפוסקים וכמ״ש הרא״ש דא״א לומר דוקא אחר בונה ירושלים משום פועלים דהא ר״א עני ליה בלחישה ובירושלמי פ״ה תני הפורס את שמע והעובר לפני התיבה והנושא את כפיו והקורא בתורה והמפטיר בנביא והמברך על אחת מכל מלות האמורות בתורה לא יענה אמן אחר עלמו ואם ענה הרי זה בור אית תניי תני ה״ז בור ואית תניי תני ה״ז חכם א״ר חסדא מאן דמר ה״ז חכם בעונה לבסוף ומאן דמר ה״ז בור בעונה על כל ברכה וברכה ולא אמרו בגמרא בונה ירושלים אלא לרבותא אע״פ שיש אחריה הטוב והמטיב ודעת הגאונים שאחר כל סוף הענין עונה אמן אפי׳ אחר ברכה אחרונה של אכילת פירות וכשיטתם שכתבו שטעם דה״ז בור משום שמפסיק אבל שיטת רש״י דוקא בסיום ברכות וכן סיום שבחות או תפלה וכ׳ כמו בסוף ברכות דק״ש שחרית וערבית וכ׳ הרא״ש ומרדכי וס״ה ישתבח ויהללוך וסוף שמונה עשרה · והרמב״ם כ׳ דוקא שקדמה לה ברכה אחת או יותר ור״ל שיהו שתי ברכות או יותר סמוכות זו לזו והתנאי השני שיהי׳ בסוף הענין לא בתחלתו וכתב כמו ברכת המלך וכהן גדול וסוף ברכות אחרונות דק״ש דערבית לאפוקי של שחרית שאין בה אלא ברכה אחת וכן ברכה אחרונה של ברכת הפירות וכיולא ולאפוקי סוף ברכות של שתים לפני ק״ש וכן לפני מגילה ונר חנוכה שהן בתחלה וכדי שלא יפסיק כנ״ל וכ׳ הר״י בשם תוספתא אחר המלות ואחר הפירות עונה בסוף אמן הרי זה דרך בורות אלא שמפרש דקאי על ברכה שלפניהם אבל לשון בסוף משמע כדברי הרמב״ם לכאורה אלא שבירושלמי הנ״ל דקחשיב קורא בתורה ומברך על המלות לכאורה דלא כהרמב״ם דבשלמא להגאונים י״ל לבני מערבא דמברכי לשמור חוקיו אלא שי״ל דה״ז חכם לא קאי אכולהו ואחר ברכות ק״ש דערבית כתב הר״י והרא״ש בתשובה דהיינו אחר שומר עמו כו׳ וכמו בבונה ירושלים כבה״מ וכמו שכתב לקמן ס״ס רל״ו ובסי׳ רט״ו סעיף א׳ סתם כדעת הרמב״ם אלא שכ׳ ונהגו כו׳ וכתב הרל״ח שהוא ע״פ סברא אחרת דודאי סברת הרמב״ם נכונה דוקא בברכות סמוכות דלהכי נקט בגמ׳ בונה ירושלים אלא דוקא כדבר שאין לה אחיזה הראשונות עם האחרונות שיכול להפסיק ביניהם משא״כ בישתבח ויהללוך דהוי כסמוכות והוא דעת הטור שאע״פ שכ׳ בסי׳ רט״ו שהרא״ש היה נוהג כהרמב״ם אעפ״כ כתב כאן לענות אמן אחר ישתבח ובסי׳ קי״א אחר גאל ישראל בלי שום מחלוקת ומ״מ נהגו שלא לענות אמן אחר גאל ישראל ע״פ הזוהר וכמ״ש לקמן ר״ס קי״א : ועיין לקמן כו׳ · דשם כתב דנוהגין כמ״ש תוס׳ ומרדכי שם דנהגו שלא לענות כ״א בבונה ירושלים לבד ולא מדינה אלא שכן נהגו : ד צריך כו׳ · הרי״ף והרא״ש וטעמם דכיון ב״ם לישתבח לא יפסיק דכן סמוכות שלכן אינה מתחלת בברוך כמ״ש תוס׳ בברכות מ״ו א׳ ופסחים ק״ד ב׳ וכמש״ל ר״ס נ״ד וכין ישתבח ליוצר גם כן כמ״ש בירושלמי ושם ס״ג ובברכות ק״ש כמ״ש במתני׳ רפ״ב וכין גאולה לתפלה כמש״ש דף ב׳ וערש״י שם ושם ע׳ ב׳ ל״א א׳ וכ״ש בתפלה כמ״ש במתני׳ רפ״ה ושם כ״א ב׳ : ואפי׳ כו׳ · ר״ל אע״ג דבין ישתבח ליולר מותר כמ״ש סי׳ נ״ד סעיף ג׳ לפי שהוא ענין אחר משא״כ כאן כנ״ל : ה בין כו׳ · דלא עדיף מברכות ק״ש והלל וגם כ׳ התוס׳ שם ושם דלהכי אינה מתחלת בברוך משום דסמוכות : ו צריך כו׳ · כמ״ש כמ״ש ספ״ד אלא שהקורא כו׳ וזה נ״כ בסי׳ קל״ב ס״ב בהג״ה וכשמגיע אל כו׳ וה״ה בכ״מ כיולא בו :
ז צריך לכוין כו׳ · דעיקר אמירתו משום זה הפסוק כמש״ש ד׳ ב׳ : ואומרים כו׳ · כדי לסיים הללויה הרא״ש ור״ל כדי לשלשולי הללויה בתר הללויה כמו בכל המזמורים שאחריו דהללויה דכאן ריש פירקא הוא כמ״ש בפ׳ ע״פ טור בשם ר״ע וכל בו בשם בעל האשכול ואומרים ג״כ במנחה משום לא פלוג ב״י וכ׳ בכל בו עוד ט״א ע׳ מ״א : וכופלין כו׳ וכן כו׳ · ול״ל סו״ס בפ״ג דסוכה ל״ט א׳ ר׳ כופל בה כו׳ : כשמגיע כו׳ · ברכות ל״ד א׳ ב׳ ועתוס׳ שם בד״ה מלמדין כו׳ : ונהגו כו׳ · לאומרה בעלמא וע״ל ר״ס נ״ג : ח א״א כו׳ · ע׳ סוף ת״ז סוף תיקון נ׳ קל״ט א׳ : ט שבל השירות כו׳ · מ״ר פ׳ ט פ״ט וס׳ אמור פ׳ כ״ז ר׳ פנחס ור׳ לוי ור׳ יוחנן בשם ר׳ מנחם דגליא לעתיד לבא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינה בטלה כל התפלות בטלות והודאה אינה בטלה הדא דכתיב קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה׳ לבאות וגו׳ זו הודאה מביאים תודה בית ה׳ זה קרבן תודה וכן דוד אומר עלי אלהים נדריך אשלם תודות לך תודה אין כתיב כאן אלא תודות ההודאה וקרבן תודה : וא״א כו׳ · שאין קריבה בכולם כמ״ש בפ״ב די״ט י״ט ב׳ :

נב א ואח״כ תהלה כו׳ · כמ״ש בפ״א דברכות : ואח״כ הללו כו׳ · כפירש״י בפע״ז דשבת שהן הן פסוקי דזמרה · הג״מ : ואם יש כו׳ · ר״ל אחר שאמר כל הללויה שהן קודמין כמ״ש הרי״ף ורמב״ם ורא״ש שהן הן פסוקי דזמרה שאמרו שם וכ״כ שבולי לקט בשם מ״ס וכ״כ מ״א : ואם כו׳ · כ״כ סמ״ג וטור בשם הגאונים כפי׳ : אם עוד כו׳ · כמ״ש בפ״א דברכות : ואם כבר כו׳ · כי התפלה בלבור לטיס כמ״ש בפ״א דברכות ופ״א דר״ה וס״מ : ואח״כ כו׳ · הגאונים כתבו שלא יקרא כלל כי לא נתקנה אלא קודם תפלה כמ״ש בפ״ה ובפ״א דע״ז דלא כהרי״ף אלא שיכול לומר כקורא בתורה. ב״י : וס״ס כו׳ · ר״ל אחר התפלה ור״ל שחייב לאמרם ממ״ש השכים לשנות כו׳ ודוקא ברכת התורה שנפטר באהבה רבה והוא שנה על אחר משא״כ בשאר :

נג א אומר כו׳ · להסמיך לקדיש שאסור להפסיק ביניהן הג״מ וס״ם כנ״ל : ב אין כו׳ · דהיא ברכה אחרונה כנ״ל: ג אין כו׳ · כנ״ל סי׳ נ״א : ד ש״ץ כו׳ · תענית ע״ז ב׳ סימה לי כו׳ : ואיזהו כו׳ · שם א׳ וס״ל לטוש״ע דס״ס בשאר ימות השנה וכן משמע מדברי הפוסקים דלא כמ״ש בכל בו בשם רב האי גאון : שיהא כו׳ · והסמיע מטפל ואין לו ויש לו יגיעה בשדה דזהו דוקא לענין תענית והסמיע ולשנות כו׳ דליתא בגי׳ הרא״ש וגם ובקי בכל הברכות כולן השמיטו הרמב״ם והטור אף לענין תענית וע׳ לקמן סי׳ תקע״ט : ושלא יצא כו׳ · טור וכפי׳ מ״ש שם וביתו ריקם וכ״כ בסי׳ תקע״ט וכתב שם בשם הרמב״ם שמפרש בבניו ובני ביתו וכל הנלווים אליו כו׳ וכ״כ בס״ע שם והוכיח שם בב״י כפי׳ הרמב״ם דלפי׳ הטור ל״ל מפרקו נאה ס״מ : ה אם אין כו׳ · ממ״ש וייבכי ביה רבנן כו׳ : ואם היה כו׳ · ערש״י שם ד״ה אע״ג כו׳ וה״ה כאן : מי שעבר כו׳ · ע׳ מ״א בשם ד״מ וכמ״ש ר״ת דעל שבא לידו עבירה במקרה ושב ע״ז אמרו במקום שב״ת עומדין כו׳ : אבל כו׳ · מתני׳ פ״ג דמגילה כ״ד א׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה ואינו כו׳ והאדקתני כו׳ וכ״כ ספ״ג דסוכה ובחולין שם : ו ובלבד כו׳ · דאז הוי קבוע · הרא״ש שם : ז אם אין כו׳ · כמ״ש ספ״ג דר״ה כל שאינו מחוייב בדבר כו׳ אם כה״ג מוליא . שם : ח מי שאינו כו׳ וכן כו׳ סרים כו׳ · פי״ד דמ״ם הלכה י״ז העובר לפני התיבה והנושא את כפיו עד שיהא בן עשרים שנה ובעל זקן ואפי׳ אין לו זקן והוא בן עשרים אע״פ שנראה כסרים וי״א אפי׳ סרים עצמו מותר אבל אם עלה זקנו אפי׳ מבן י״ח מותר לעבור לפני התיבה ולישא את כפיו : י יש לרמר כו׳ · שהרא״ד פי׳ על הנ״ל דקטן אינו עובר כו׳ אע״ג דתפלה דרבנן ואתי דרבנן ומפיק דרבנן כמ״ש בפ״ג דברכות אלא משום כבוד הלבור ולפיכך כל שמוחלים על כבודם ש״ד אלא דרש״י מפרש משום שאינו מחוייב י״ל כיון דרשות היא ועוד שאין מחזירין התפלה ועב״י שכ״ז נדחק לקיים המנהג וז״ש בהג״ה ובמקומות כו׳ וע״ל סי׳ קס״ו כמ״א ס״ק ג׳ : אפי׳ הגיע כו׳ · ע׳ מ״א : יא ש״ץ כו׳ אם כו׳ · כמ״ש בתענית שם ויש לו נעימה ובפסיקתא פ׳ ראה כתיב כבד את ה׳ מהונך קרי ביה מחונך שאם היה קולך ערב והיית עומד בבה״כ עמוד וכבד ה׳ מקולך נבות היה קולו נאה כו׳ וע׳ ילקוט משלי סי׳ תתקל״ג וכמש״ל וקולו ערב : והוא כו׳ · כמ״ש במשנה ובגמ׳ רפ״ה דברכות אין עומדין להתפלל כו׳ : אבל כו׳ · כמ״ש בפ״ב דתענית נתנה עלי כו׳ : וס״ם כו׳ · כמ״ש בברכו׳ ל״א א׳ כך היה מנהגו של ר״ע כשהיה מתפלל בלבור כו׳ וכן אמרו בכ״מ מפני טורח לבור : יב והוא כו׳ · ז״ל הרי״ף שם והוא מי שבגדיו קרועים וכתיפיו וזרועותיו מגולים שמגלה בגדיו שעליו כעין אזור תחת אלילי ידיו ולמטה כמ״ש ופחתת השק כו׳ ותרגום יונתן איזיל ותיסיר סקא על חרצך וכתיב ויעש כן הלוך ערום ויחף ויאמר ה׳ כאשר כו׳ ות״י פותח כו׳ אלמא שהוא התגור על מתניו וכתיפיו וזרועותיו פרוצות ובירושלמי ספ״ק דמ״ק מת לו מת קורע מת לו מת אחר מרחיק שלשה אלבעות וקורע שלמו מלפניו מתחיל מאחוריו שלמו מלמעלה מתחיל מלמטה שלמו לו אנו ואלו ר״ח בר אבא דמן יפו אמר נעשה כפותח וכן אמרי׳ להדיא ביומא ע״ז א׳ דאלת״ה כו׳ ומשמע מדברי הרי״ף דוקא שגם כתיפיו מגולין וכ״ה לשון הטור : יד סומא כו׳ · ע׳ בה״ג ולא נקט פורס אלא משום פלוגתא דר״י וקי״ל דלא כר״י בפלוגתא דפ׳ החובל לענין חיובו בכל המלות ואף לר״י משמע דיכול להוליא דלמר דוקא כל שלא כו׳ וע׳ תוס׳ דר״ה ל״ג א׳ ועירובין ל״ו : ובלבד כו׳ · כמ״ש לעיל סי׳ מ״ע : טו ש״ץ כו׳ · ע״ל סי׳ קל״ט סעיף ב׳ והוא תמוה דהא בהדיא אמרינן בערכין י״א ב׳ א״ר אמי מידי דהוי אשליחא דלבורא דלריך למימלך כו׳ : טז טעם כו׳ ולא כו׳ · שם שלשה כו׳ : ואם כו׳ · כמ״ש בספ״ו דפסחים : יח באותה תפלה כו׳ · רמב״ם וטור וכ״מ דקאמר אף כו׳ ולא קאמר אינו עובר : ואפי׳ אם כו׳ · מדקאמר אף בלבנים כו׳ ול״ק רבותא יותר אף בלבועים לא יעבור אף שחוזר בו וכ״ש כמעמיד דבורו אלא דמיירי בכה״ג משא״כ בחוזר בו אגלי מלתא למפרע דמינות היה בו בתחלה : יט יש כו׳ · כמ״ש בפ״ק דביכורים ובהוא בבכל״כ כו׳ : ונדרו כו׳ · ע״ש בר״ש והדר קאמר תני בשם ר״י גר כו׳ וכ״כ בתוס׳ דב״ב פ״א א׳ ד״ה למעוטי בשם ר״י דלא כר״ת וכ״ש הפוסקים ומעשה רב : אפי׳ יחיד כו׳ · כמ״ש בתענית ע״ז א׳ וערש״י שם ד״ה ומרוצה כו׳ ומסכימים לתפלתו והיאך ילאו אם אין מסכימין לתפלתו וה״ה במקום הקרבן כמ״ש ברפ״ד דברכות ואמרינן בסוף תענית וכי היאך קרבנו כו׳ וכ״ש כשאין חפץ בהקרבתו ואמרינן בנדרים ל״ס ל״ו הכל לריכין דעת כו׳ : ואם הוא כו׳ . כנ״ל : ומי שהוא כו׳ . ס״ח משום סכנה ע״ש ועמ״א ונראה כמ״ש בכנה״ג : כ אם אחד כו׳ · מטעם הנ״ל בסעיף הקדם : כב ש״ץ כו׳ · עמ״א : וכל מי כו׳ · כמ״ש ברש״י דב״ק אין זה מברך כו׳ ואסור לענות אמן אחריו : כג שכר כו׳ · דכל שהוא תקנת הקהל ונעשית ע״י ממון ניבין לפי ממון · רשב״א : וי״א כו׳ · כמ״ש בב״ק קט״ז ב׳ ואם שכרו כו׳ ופי׳ הרא״ש והטור שתלי לפי ממון ותלי לפי נפשות ועיי׳ ח״מ סי׳ קס״ג סעי׳ ג׳ וה״ה כאן כי התפלה שהיא *תמידין ומוספין שהן באין ממחלית השקל דל כעשיר כמ״ש בפ״ד דשקלים וכן קדיש וקדושה שהכל חייבין בה אבל בדברים אחרים שמשכירים בשבילם ג״כ החזן כגון בחופות ומועדים שהן כמו דברים הבאים מנדבה וכן שבוחרים אותו שקולו ערב יותר זהו לפי ממון וע״כ חלי וכו׳ ומהרי״ל סי׳ ס״ו כתב לפי שהיו לריכין לילך למקום אחר והיו מסתכנין נפשות וממון וס׳ הראבוה ס״ל דאינו אלא סכנת ממון כמ״ש בהג״מ פ״ח מהל׳ תפלה ע״ש וכמ״ש בריש בב״ק שם וכן בפ״ק דב״ב ע״ש ובמרדכי בפ״ק דב״ב ועיין לקמן ס״ס נ״ה שכ׳ בס״ע כדעת הג״ה כאן : כד אם הוא כו׳ · כמ״ש בריש פאה ובפ״ק דקדושין : כה אין מסלקין כו׳ · עיין בגיטין בס״פ הניזקין ס׳ ע״ב מערבין כו׳ משום תמדא : ואין מסלקין כו׳ · עיין בגיטין פ״ט א׳ כתובות ל״ו ב׳ : אבל כו׳ . כמ״ש לעיל ס״ד : וש״ץ שהוא כו׳ · כמ״ש בפ׳ ע״ו דשבת בגדים שבישל כו׳ : ואם אינו כו׳ · לאפוקי אם מחליף אף שאינו מחליף כל היום אע״ג שהוא בכלל מסניאי כו׳ כמ״ש בשבת שם מ״מ אין מעבירין משום זה. שם : וש״ץ כו׳ · כנ״ל : או כו׳ · כמ״ש לא תקים מלבה כו׳ ואמרו אהובה היתה בימי אבות וכמ״ש בספרי שם ועמ״א וש״ץ כו׳ בנו קודם לכל אדם כו׳ · כמ״ש בת״כ פ׳ לו תחתיו מבניו מלמד שבנו קודם לכ״א יכול כו׳ ובספרי פ׳ שופטים הוא ובניו בקרב כל ישראל מלמד שאם מת בנו עומד תחתיו מנין שכל פרנסי ישראל בניהם עומדים תחתיהם ת״ל בקרב ישראל כל שהוא בקרב ישראל : אם ממלא כו׳ · כמ״ש בת״כ הנ״ל יכול אע״פ שאין ממלא מקום אבותיו ת״ל אשר ימלא את ידו בזמן שממלא מקום אבותיו

ושפי"נ דכתובות וז"ם מע"ם בתין כו' ס"ם ס' כמ"ם בכתובות שם: ואין כו'-כמ"ם כתוספתא פ' בתרא דכ"מ מי שיש בנו נרכים ספר נרכים מתחום נרכים שלחן נרכים ואין שם לחד חלת הוא והגיע שעת הרע"ן ומבקש ליתן לחוך כיסו יכוונו לעכב על ידו עד שיעמיד לחד תחתיו ואם אחזה שמחה כך"ר לו שיעבור עליו את הדרך הרחוקה כידו חלמא לף כשחה לאיש דוקא משחה הוא ורשאי לשחות לחר לפרקים: בן קהל כו' אפי' כו' • כמ"ם כ"מ פ"ג ה' רשב"ג לומר לא היה כ"ל כו' לחלת המנהג הוא כלשון החוה בהריח ושם כ"מ פ"ג ה' ומי שיש לו נרכים ואין לו נרכים אלא נרכים אחרים מכלל שהנרכים אלו נרכים ולא נרכים אחרים כמ"ש הרמב"ם ז"ל ולא כו' ומ"ש ונם ליכא חשבה כמו בסיפורא ניסין פ"ב: ק"ו כ' ורשאין לחתרין כו' והעשור כו' • שחוה שם ואע"נ דקי"ל כריב"ל הלכה כחוה ועוד ישי"ל כו' • עט"ו:

נד א ישחבה כו' • חוס' ברכות מ"ו ה' ספחים ק"ד כ' ותע"נ דשקוקים משקוקים כיניסה לא חוי ספסק כמו ברכה לחרווה שבק"ח כמ"ם רס"י כברכות שם:

ב אין כו' עמ"ש: ג ויש כו' • שלין זה עבירה וכמ"ם הרמב"ם על סחוה דספ"ג דמנחות הנח לח כו' שלא לחרו עבירה כו' אלא בספסק כדבר ברכות כו' וכ"כ הרמ"ם שם שלין חוזר עליה כו' ותע"נ שכתב שם דמ"מ לישורת מיסה לוכה וכ"ם כעור וס"ע כפי' כ"ה הא כתב שם משום שנורה לנרך ברכה שחוה נריכה מספ"ק כלן ועב"י שם ס"ו וכ"ה כמדרש שם ס"ק י"ז: אבל בין כו'. דמשם הוא לכחחלת יוצר וע"ל סי' ס"ו וכ"ה כמדרש וע"ל סי' כ"ג ס"ג חם"ם:

נה א זברים כו' • חוס' ברכות מ"ו ה' ספחים ק"ד כ' ותע"נ דשקוקים משקוקים כיניסה לא חוי ספסק כמו ברכה לחרווה שבק"ח כמ"ם רס"י כברכות שם: ב אין כו' ע"ם ומ"ש בסי' ד' ושתוה מ"ח ה' כד"ה ולית הלכחא כו' ומ"ש לחפלה כו' ויוקה נמי כו': וה"ה כו'. כ"ל דכל דכר שבקדושה כו' ובקדושה קי"ל כריב"ל ברכות כ"ם ב' • ובמתיתין ס"ג דמגילה אין פורסין כו' מנם"ם כו' וכמ"ם ספ"ג ה"ם ומ"ש ס"ק ב' ג' ד' ה' ו' וז' חום' דמגילה שם וכמ"ש דכרכות שם מלינו כנוסח"ב ק"ל כריב"ל ס' ט' ב: ב אם התחיל כו' • יהולמי שם מכיון דחניא לחן פורסין על שמע בשחוא מעשרה מי לח חניא לחן שוכרין לפני החיבה לכן לריכה להדא דחניא לחן פורסין על שמע בשחוא מעשרה ואפי' בשחוא מקלחן נומר לחן מטפין כו' כשהילו ט' לחן קורין כו' ועל כרחן הוא לומר ושוחי כ' יכלו ור"ל דמניחין לומר דכל שהה כוה דבר כפ"ש ולחן נומרין לחת לשוחו לחדר ח"ם ולחן שוכרין כו' ע"ש שבשחלת פרישת שמע היה כו' וכן כרחן ח"ם לשוחו כו': אבל אם כו': כ"ם בירושלמי הל"ל: ג אם התחיל כו' • עמ"ש שו"ע ס' ס' ס"ל כל י"ח וכמ"ש בירו' פרנים כו': ואם יצאו כו': אבל אין כו': כ"ל מירוש' דכ"ש בפ"ש הוח ו"ח כ"ב ופפלת ס': ואם יצאו כו': אבל אין כו': כ"ל מירוש' דכ"ש בפ"ש הוח ו"ח כ"ב ופפלת פרנים כו': וקרושה: לפי דוקח עמ"ש: ד יש שחירון כו' • ממ"ם כברכות מ"ז ה"ח לפ"ש שחמרו קטן המוטל על מ"ר קטן פורס על מ"ר ולית הלכחא כו' ופירש"י שם קטן פורס קטן שכשים שערות וחוס' שחרו פירושו דא"כ מלי לאחויי כו' ומי כשם ר"ח כשחוא ר"נ וכשים שערות לפי שחין נכון כדי לכוף רפקן לעיקרן ו"ש פורס שפרחו כשערות ע"פ ר"ח קטן כו' וכן פי' כל הנלוזים ומפרכסים ופי' שוד מ"ם שם ולית כו' לפי דע"ל לפרוס דע"ל מרוויחו נעי' וכ"כ רפ"ם כשם ר"ח ורי"ף כשם נאונים לפי שחין נכון כו' לפי דע"ל לפרוס שערות מכל כרי"ף פי' לפי שחין לריך לנשים לפי כן ל' ו' וכ"כ הרמב"ם וכ' בן ס' שערות מכל כרי"ף פי' לפי שחין לריך לנשים לפי כן ל' ו'. וע"ם פי' דמ"ם ולית הלכחא לח קפי' לנשי מימרות ירושלמי ולישנא כמ"ם בגימרא ר"פ ח'. ועי"ם פי' דמ"ם ולית הלכחא לח קפי' לנשי מימרות כרשבוחות לריב"ל שכרי ספסק נגמרא לחריכים כרכים לחרים ושם כוח לעשרה וכלן כוח לנ' וכ' דס"ם לחפלה דמלרפן קטן המוטל בעריסה דעון מדפרין עם מיחני כו' ומיהו ספוסקים חולקים על"ה ול"ל דלחן מלרפין לח לחפלה ולח לנרכה"ז לח כן ני' כין נ' עד שיכיאו ב' שערות וכמ"ם ביהו מה מיחמה עוכין לחת מניח לפרוס לחתפלין כשם שמוכל מ"ם כדי שיכא יודע בעוב ברכה וה"ם שיכא יודע נמי מכלך לחר ר"ל כמה זימנין לכלוים עם חחלפא לכא ושם ר' חניא נמו כגדול מכלך ושוד כ' עם וגם מה שחומרים כעולם כו' ר"ל דלפי' מקום ש"ם שלין מכניע ש"ב דלח כשחוזר וישרי דכא עם ר"ה הוא ס"ק בשלמא נמה שחומרים כעולם לח לחיבעי בין רגא לשכרך ל"ז כיון שלין מכניע כשכר יו"ד והוא כפ' שחוס' לכל דין זה ז"ע שהוא עכד נמרא שהוכה ל"ע שבשים הוא חכר יו"ד והוא כפ' שחוס' לכל דין זה ז"ע שהוא עכד נמרא שהוכה ל"ע ס' ועמ"ש ותירולו לימ נכון דהא כד"ת נמה מדכרי הל"ח ושם כ' כדכרי נמ' הל"ע וגם דיוכ של הל"ח ל"ע כין דקי"ל לחיכוך מילחא ה"פ ל"כ ס"ם כין שחיס לנרכה: וי"ש לעשיר כו'. ירושלמי דכר לחנים נ' לוקך מכלך חר"ח כד עניך חיכ"ר וכ"ר שכרוכוש בני לעיקם חרע"ש: ומי שבא כו'. לשכח ס"ע הוא וגם חדיין לח נשלם עניך לקדים ל"ר לעניים חמן יהומה ועמ"ש: ובשחתיל כו' • ע"ם יפגבל ויש בה כ"ח חומות וכ"ח ביכות כ"ם מהרי"ח וס"ם וכ' ע"י כל כחו ל"ם כוחר: זכור כו': שוכר רחמיו כאוחה שעה כ"ם כברכות ג' ה' שור: ב בשש"ץ כו' • רמב"ם ושור כפ"ו ה': ולא נהגו כו': עור: ולא אפיק כו'. עמ"ש ל"ל ע"ם כו' ושפרש דקדעת מפיס ונרוך הוא מחחיל ברכה חחרת ודברו ל"ע דעלוה דקדעת נרוך הוא קלי של שמו יח' ולעילא מחחיל וקלי לומעלה שמר יחנרך כו' וכ"ש נרמב"ם וס"ע שכ' שחחר כ"ש עוטן לחן ונשור כפ כפ"ש ופ"ע ופוחר יחנרך חחן יפחנח ויפפחר כו' שמיה דקב"ה ותמרו חמן לעילא מכל כו' ונגנ"ם ה"ה: ג השונים כו' כו'. כחחרם חר"ח כו' יוסי פ"ח הייתי מלכך נדרך ומלחתי לגיהו ל"ל ושמו ד' לוקים נמלים עשוים לחמרתי לו מה לנו עשוים ל"ל לף ומימה למה לעשות נקמה כף ומימה ממי שמפער כיון דקדים לנרכו בין נרכה לנרכה כין סרך לפרק כין חחן יש"ר ליחנרך וכ"ר חרי"ג שים למעוך ע"ם הסוד חכל כל הסוסקים כ' לעשות עד עלמית נלבר שים כו כ"ח לוחיות וכ"ר נהלוים וכ"ר חרמב"ם כחזור ונרוכו ונין נרכה לנרכה ולח חפר חלא עלה יזכר כיומם לפי שיחיה עוסה עד שם חפעלות שם ומסחדרם הרחיה לשפך כדכריהם חמיה לה כנין הפרקים וכנין קדים לנרכו וכין נרכה לנרכה ולח חפר חלא עלה יזכר כיומם לפי שיחיה עוסה עד שם עלמית ולכחמלא כנרכה וכן מ"ם הרי"ג ע"ם הסוד ל"ע דלא עדיף מכין הפרקים שם"ם ושוחש מסם ושוחק וכיולין לזכר הדיוחות וכן כין קדים כו' ולכן לא חפר ממי שמסחר קודם הסוד כן הכוחות כידוע למנין סהן מכולנות ולחן לך קיקוץ יוחר מסם ולחר כ"ש כמדרש כל"ל ולפ"ם ס"ל כלחה וקו יוחר מכלחלא הפרק כמ"ם כמתני' חלא מפשיטו ר"ע ורמב"ם כ' לעשות חמן לחר יחכיר ממש שסם סניף עניינה ולכן כ' הפור יכחכה כלא חיילי ומה חלא חלא קלנו כחפלה כמה מקנאו חפי' ס"ו כחפלת י"ח חן לכחוב הסוד חפילו הסוד שכוחלה כל ברכת המזון וכלל הרי הן מנוסה: ה לאחר כו' • ולחר"ש כמו לחר י"ח כמ"ש כר"ם ס"ק כ"ג ע"ם:

נז א המבורך כו' • כר"י סכן מסקנת דנמרא שם: ושונים כו'. כמ"ם כחתני' כעניו כמכוך כך שונים כו' וס"ם כתן: וחוזר כו' • כמ"ם כברכות ז' שם מ"ו כ' מוזר למקום שספק ושפי' הרי"ף שם ולפ"ג דלמרו כיהולמי שמועה לחבר חיפו מוליח לח עלמו מן הכלל כ"ג מומרים בברכה כחוכה לומר ג"ר חבין מכיון דלומר המכוך לימו מוליח לח עלמו מן הכלל כ"ג מומרים בברכה כחוכה לומר ג"ר חבין מכיון דלומר המכוך לימו מוליח והגהוים נ"ל כחכוחו וכן הטור קרא חבר כמ"ם כשוחש מ' ס' ולכן הסחיים בפ"ש חכל כפ"ם הרמ"ם כחב לניישב שחומרים כעור כו' כמ"ם כתן וכ' פימן לנבר מוריש דרבנן ס"ם ב' חום' שם ושם ופ"ש כמ"ם כירושלמי שם מ"ד כדי שיהא לחוק ד"ח כמ"ש כין

תפלת ללבן אבל אמרו מצותה עם הנץ החמה כדי כו' וכן בתוספתא פ"א אחרים אומרים כדי שיהא חבירו ברחוק ד"א ומכירו מצותה עם הנץ החמה כדי שיהא סומך לה כו': סוף ג"ש כו' · רמב"ם והג"מ וס"פ דלשון שלש שעות משמע כל השלש שעות דאל"כ הל"ל עד שעה שלישית ובירושלמי פ"ק ר"ז בשם ר' אמי ביומי דר"י הוינן נפקין לתעניתא וקרינן שמע בתר תלת שעין ולא הוי ממחי בידן ר' יוסי ור' אחא נפקין לתעניתא אתו ליבורא ומקרי ק"ש בתר ג' שעין בעי ר' אחא ממחי בידיהון א"ל ר' יוסי והלא כבר קראו בעונתה כלום קורין אותה אלא כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת א"ל מפני ההדיוטות שלא יהו אומרים בעונתה הן קורין אותה וכפ"ד שם ר' יוסי מצלי בתלת שעות ר"ח בר בא מצלי בתלת שעות ר' ברכיה חמוניה קרא ק"ש ומצלי בתר ג' שעין והא תנינן הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כו' כבר קיבל מ"ש בעונתה ובגמ' ז' א' בהנך ג' שעי קמייתא כו' דלא כרא"מ ורפ"י שכ' עד תחילת שעה ג' ממש"ש ג' ב' ופרתי דיממא ועי' תוס' דע"ז ד' ב' ד"ה בתלת כו' ובזה נסתר ראייתם דקיימין כל שעה ג' ובהג"מ תי' בד"א ע"ש: שהוא כו' · וכ' הטור דאיתא במדרש דיום שהעמיד יהושע החמה תקופת תמוז היתה ואמרינן במס' ע"ז כ"ה א' וכמה כ"ד כו' ועמ"ש סי' המ"ג ס"א: לקרותה מעט כו' · כן פי' הרמב"ם והר"י שזה מ"ש גומרין כו' דלא כר"ח שפי' גומרין ר"ל קורין אחר הנץ החמה ממ"ש ייראוך עם שמש כמ"ש תוס' בשמו ביומא שם וסתרו דבריו דיראוך קאי אתפלה כמ"ש בפ"ד דברכות וז"ש כדי שיסמוך כו' ועוד דספ"ג תנן אם יכול לעלות כו' עד כו' וגם דלא כר"ת שפי' דלא ותיקין ע"ש: ומי כו' · עתוס' שם ד"ה כל כו': שיעור כו' · ע"ש הוא כאן וצ"ל שיעור שלש עישור שעה: ב אם לא כו' · ממ"ש ביומא שם לאחר כו' אע"ג דאביי עלמו אמר לק"ש כותיקין ותי' תוס' שם ושם דהיינו לציבור שלא היו יכולין לעשות כותיקין וכ"כ תר"י וס"פ: ג ומי כו' · ממש"ש ח' ב' הלכה כר' שמעון ב"י והקשו דהא קי"ל כאחרים וכותיקין ופי' הרי"ף וס"פ דשם מיירי בדיעבד א"נ בשעת הדחק כגון שהיה משכים ללאת לדרך וכיולא וכמ"ש באידך דרשב"י כי אתא כו' בשעת הדחק והקשו ע"ז ממ"ש למ"ד א' השכים כו' כשמניע כו' ותירץ הרשב"א דהיה דפ"ק שיולא במקום כו' והר"י תי' שבני השיירא כו' וכמ"ש והא דאמרינן ביומא שם הקורא עם כו' ר"ל לכתחלה ולא ילא מלוה מן המובחר ב"י ועתוס' י"ב א' ד"ה משום כו' וע"ש שם וצ"ל כדאמר ביומא הקורא כו' וכמ"ש ברש"י שם ושם ויכול הברייתא כו' ר"ל הברייתא דיומא הנ"ל ר"ל ולא ס"ל הא דרשב"י וכן מוכח להדיא בפ"ק דירושלמי דברכות דפליגא ברייתא הנ"ל עלה דרשב"י דקאמר שם עלה דר"נ אתי' ר"נ כר"ם דתני בשם ר"ם כו' א' לפני ע"ה כו' הא ר"נ כר"ם בערבית אף בשחרית כן או יהא כי מה דאר"ז אחוה דרב חנה כו' הקורא עם אנשי משמר כו' ומתורץ השגת הרז"ה על הרי"ף מברייתא הנ"ל דטעמו של הרי"ף דפסק כר' שמעון בן יוחאי דפליג על ברייתא הנ"ל וכן מוכח בגמרא שם דאריב"ל הלכה כר' שמעון בן יוחאי ולכאורה מאן פליג עליה דרשב"י דקאמר הלכה כמ"ש בכ"מ הלכה מכלל כו' אע"כ ברייתא הנ"ל פליגא עליה כנ"ל ופסק ריב"ל כרשב"י ולכן פסק הרי"ף כוותיה אבל הטור מפרש דהא דרשב"י במקראו אבל ברגיל לא ילא אף בדעבד ובכה"ג איירי הסיפא דיומא וז"ש הטור וכן אם קראה בדיעבד ילא וא"ל לקרותה פעם שניי' והוא שלא יהא רגיל לעשות כן וכן נראה מדברי הרשב"א וס"ע: וגם שאיר כו' · ויליף מאנשי משמר ר"ל מר"ל דאמר יולר אור ול"ע דהא מסקנא דגמ' שם דאהבה רבה הוו אמרי ולא יולר אור משום דלא מטי זימניה וכ"ה בירושלמי וכן פסק הרמב"ם ולפי' התוס' הוי דלא כהלכתא: ד אם כו'. כנ"ל: ואם כו' · יתבאר בסי' ס' סעיף ב': אם נאנס כו' · כמ"ש שם בגמרא להדיא כי אתא כו' בשעת הדחק וכ' הרא"ש והשמטא לא פליגי הא דרשב"י אהדדי וכן הא דפסק שם כר"נ דבלא אונס עד ע"ה ובאונס עד הנץ החמה וכן בק"ש של שחרית בלא אונס כנ"ל ובאונס מע"ה והקשה תוס' שם כד"ה לעולם כו' וביומא דהא קי"ל כאחרים ור"ע עלמו אמר בין חמור לערוד וכאן אמר בלא אונס מנץ החמה ותי' שם ושם והקמ"ל דבלילה אינו יולא אחר הנץ החמה אפי' באונס וז"ש כיון שעדיין כו' וכ"כ הרא"ש ועוד תי' דקמ"ל דאינו יכול לקרות שניהם וכ' ברמזים וב"י שקורא של ערבית דשחרית אפשר לקרות אח"כ וז"ש ואם היה כו' ובטור השמיטו דס"ל כתי' ראשון וב"י ס"ל דשניהם אמת לדינא: ו ואם עברה כו' · דטעם מש"ם לא הפסיד הברכות דברכות לא שייכי לק"ש כמ"ש הרשב"א וה"ה כמו תפלה ולפיכך דינם כמו בתפלה: ז אם לא כו' י"א כו' · מדמתחייבו בהדא מחתא שם כ"ו א' ותי' דכמזיד ס"ל דקאי אתרווייהו: ויש חולקים כו' · דבשלמא תפלה כמש"ם כיון דרחמי כו' · ומ"מ ל"ע דמאי תשלומין שייך כאן ומאי איסור הוא כיון שאינו אלא כקורא בתורה:

נט א תקנו כו' · שם: להוציא כו' · תר"י: שאומרים כו' · כמ"ש בסנהדרין ל"ט א' וחולין פ"ז א' וערש"י שם ד"ה מי כו': ב אם טעה כו' · והה"ה כו' · כן פי' בדברי הטור שלריך ב' הגאונים א' שבפתיחת הברכה לריך שיזכיר יולר אור או בתחלה או באמלע · ב' שבחתימה ל"ל כדינו ואם חסר א' מהלכה לא ילא ול"ע כי דברי הרא"ש לא מ' כן וגם בגמרא אין נראה כן דקמשני שאני התם כו' אלמא בחתימה לבד סגיא וגם למסקנא דמשני אלא כיון כו' מ' נ"כ דסגי בחתימה אלא שדבריו הוא לפי דקי"ל הבעי' לקולא ואתיא הברייתא כפשטא מחמת שחור ואמר יולר אור לפי' הרי"ף אבל ממ"ש בברייתא כלנו ש"ד כו' משמע אחר חיתום הברכה ולכן עיקר שאם סיים יולר המאורות אע"ג שאמר בתחלה הכל מעריב ערבים ילא לכל הפירושים שבגמרא: ג י"א כו' וי"א כו' · וכ"מ במתני' דמגילה כ"ג ב' וערש"י שם ד"ה אין פורסין כו' ולכאורה ברכה ראשונה ל"ל עשרה אלא משום קדושה וכן כתב הר"ן שם וכבר הרגיש ב"י וד"מ בזה בסי' ס"ט ע"ש וכל דבריהם דחוקים וכ"ד הגאונים והרמב"ם וכן הוכיח הר"ן במגילה שם ועוד הוכיחו תר"י בפ"ג דברכות ממ"ש בירושלמי התחילו בעשרה ויצאו כו' ומי שהתחילו בפריסת שמע דהיינו הברכה ומאי נומר אף שרחה שם כמ"ש בב"י שם וכמ"ש למטה ומ' ראשונה היינו עלמן מספי"ו דמ"ם והביאו המרדכי בפ"ג דברכות וז"ל שם וקטן שאינו פורס על שמע אין יכול לומר קדוש ביולר ביחיד אבל בלבור עונה עמהן וגדול פורס את שמע יכול לומר קדוש לפי שהוא כסדר אבל קדוש של עמידה כיון שא"ל נעריצך ונקדישך כו' אינו הדין לאומרו בפחות מעשרה אבל מהם משמע להיפך דלכאורה קשה דקא' וגדול פורס כו' ע"כ מיירי ביו"ד א"כ מאי לפי כו' אבל כו' אלא דה"ק דאע"ג דלענין פורס על שמע סגי בשמע שלא שמעו כמ"ש שם בש"י אבל לענין קדושה של י"ח לריך י' שלא שמעו כמ"ש במתני' דמגילה וכמ"ש שם וא"א קדיש וברכו בפחות מעשרה רבותינו שבמערב אומרים בשבעה וי"ט לדבריהם משמע בריסא לריך עשרה דווקא שלא שמעו ואף לרבותינו דווקא נברכו דיליף מקרא אבל קדושה נסמך על דין הראשון וז"ש וקטן כו' ר"ל כיון שאינו יכול לפרוס על שמע א"י לומר קדושה נ"כ אבל בליבור כו' וגדול כו' י"ל נ"כ קדושה בשבעה או בששה כיון שהוא כסדר של פריסת שמע משא"כ בשל י"ח וכ"כ בזוהר להדיא והביאו ב"י אבל בד"מ כ' כיון שמפורש כמ"ש אין לחוש לזוהר וז"ש בהג"ה וכבר כו' אבל כבר כתבתי שגם המ"ם סובר להיפך וכן תיקנו הקדמונים לומר במקום קדושה ברייתות משום דס"ל כס' אחרונה דלס' ראשונה ל"ל דהא לא עדיף מסדר קדושה ויולר: וכשעונין כו'. ירושלמי ותוספתא פ"ק ואין עונין עם המברך ר' יהודה היה עונה עם המברך ק' ק' ק' י' צ' מכה"כ ובכי"מ כל אלו היה ר"י אומר עם המברך ומפרש ראבי"ה שר"ל עונה בקול רם מלאון ותנן להם מרים כו' וענו הלוים כו' והביאו הג"מ בנוסח התפלות פ"ק נ' ועמ"ש לס"ד: ד ברכת כו' · כ"כ הרא"ש שכן היה נוהג מפני חסרון

כוונה ומפסיד כל הברכה כיון שלא שמע אבל בקריאה אין מפסיד כמ"ש ברפ"ב מכאן ואילך מלות קריאה ועתוס' דר"ה ל"ז ב' ד"ה ועיין כו' בירושלמי כו': בנחת כו' · כ"מ מהתוספתא הנ"ל לפי' הג"מ שפי' עונין בקול רם אבל הרא"ש אין מפרש כן שמדבריו מ' שלולי הספא הנ"ל לא היה מברך ומ' שבימיו לא היו מברכין אלא הכל שומעין מש"ץ והוא היה חושש לכך ממנו נסתרבב מנהגנו והתוספתא אתיא כפשטיה כמש"ם כל אלו היה כו' מ' שהש"ץ לא היו אומרין והטעם שהיה אומר כ"ז כמש"ל בסי' מ"ע בשם הרא"ש לפי שא"י להוליא י"ח בע"פ וכמ"ש בטור שם אלא אומר בנחת לפי שעיקר הדין לשמוע מש"ץ: ויטהר כו' · כמש"ל ר"ס נ"א: ומיהו כו' דברכות כו'. כמ"ש בתוספתא ואף ר"י לא היה אומר אלא קדושה והר"ן כ' במגילה שם בשם הגאונים אין פורסין כו' ר"ל אין מתחילין בברכות של ק"ש שיברך הא' ויצאו האחרים בברכתו אלא בעשרה משא"כ בשאר ברכות כגון קידוש והבדלה וכיולא שאף בשנים א' פוטר את חבירו חוץ מבהמ"ז דבעינן שלשה ע"ש הטעם וכ' הטעם משום קדושה שבהן ואף בערבית לא פלגי רבנן בתקנתן וכ' וזהו כאינו יודע מוליאו בפחות מי' חוץ מקדושה שבו וכמ"ש בבהמ"ז בפר"ז דברכות וכ"כ תר"י בפ"ג דברכות משום קושיא הנ"ל דס"ל דקדושה זו יחיד אומרה ע"כ פי' דאין נפטרין אלא בעניית אמן ואינו פוטר אלא בי' ורומז מ"ש בפ"ג דירושלמי לא מסתברא בק"ש שיהא כל א' מפנן בפיו וע"ל סי' תקל"ד בהג"ה ועמ"א: ולא יענה כו' · כמ"ש הטעם דעונה אמן אחר ברכותיו ה"ז בור משום שאין להפסיק בין הברכה ובין דבר שמברך עליו: וע"ל כו' · שם פסק כדעת הרא"ש ורמ"ה לענות אמן והטעם משום דברכות אינן על ק"ש כנ"ל אבל ברמב"ם כ' שאחר אהבה רבה אין לענות אמן אחר עצמו וצ"ל משום ה"ט כנ"ל ועבי"ה דהיינו כו' · כמ"ש בירושלמי שטעם דהוא בתחלת הברכה ועתוס' שם שהביאו: ואם כו' · כ"מ בירושלמי הנ"ל וכמ"ש במתני' שם:

ס א ברכת כו' · ני' הרי"ף ורא"ש ורבנן אומרים אהבת עולם תנ"ה א"א אהבה רבה אלא אהבת עולם וכה"א כו' וע"ש בספרים שלנו וכ' וקי"ל כרבנן דת"כ והא דאמר שם הספרים לשנות כו' ושם מאי ברכה אחת כו' הכל מימרא דשמואל הוא ואזיל לטעמיה אבל אנן קי"ל כרבנן: וי"א כו' · מכל הנ"ל משא"כ בערבית דלא מיירי שם תוס' ורא"ש: ואינה כו' · כמ"ש בפסחים קד ב' וברכות מ"ו א' ולא הולרך שם אלא בברכה אחרונה שק"ש מפסקת ביניהם ובמתני' שם אחת ארוכה כו' פי' הרמב"ם קלרה שאינה מתחלת בברוך וכן פי' הרשב"א וכ' דה"א לומר להאריך ולקלר כמשמען דהא אמרינן מגימין רעי' כו' ומאריך פתח בדסברא כו' אע"פ שמאריך לפי' הרי"ף ועוד הוכיח מירושלמי דלא כרש"י ותוס' ועמש"ל סי' ס"ט: ב קרא כו'. מתני' רפ"ב היה קורא כו' ואמר עלה בירושלמי א"ר בא זאת אומרת ברכות אינן מעכבות ואף הר"ס נאון כ' דוקא ביחיד אבל בליבור מעכבות כמש"ם י"ב א' דסדרן דוקא אינו מעכב ושם בליבור כמ"ש א"ל הממונה וה"ס דמעכבות לק"ש מ"מ הספרים הרשב"א לס' ראשונה דהברכות לא קאי על ק"ש דאל"כ היאך מקילין להפסיק בין הפרקים ומקילין בהן יותר מבאמצע כ"מ וע' מ"א סי' ר"ו סק"ד: וחוזר כו' · ר"ל אע"ג דאינן מעכבות לק"ש ויצא י"ח ק"ש אף אם לא בירך כלל מ"מ י"ח ברכות לא ילא ויכול לברך בלא ק"ש כי לא נתקנו על ק"ש שאינו מברך ולוטו וז"ש בספ"ג אם יכול לעלות כו' אף שאין פנאי לברך ויברך אח"כ ובספ"ק לא הפסיד הברכות אף שהפסיד הק"ש ואינו אלא כקורא בתורה וז"ש לעיל סדרן אינו מעכב ומברך אחר ק"ש וגדולה מזו אמרו כל שלא אמר אמת ויציב שחרית כו': וכ"ל כו' · כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת כמ"ש בירושלמי פ"ק ר"י ור"א נפקין לתעניתא כו' כמ"ש לעיל ר"ס נ"ח אע"ג דבעי למסמכי לגון משום שקראו שלא בזמנו כמש"ם: סדר הברכות כו' כנ"ל: ד י"א כו' · כמ"ש בר"ה כ"ח שלחו ליה כו' א' רבה זאת אומרת כו' רבא אמר ללאת כו' והוי ר"ז יחיד לגבייהו וכן ר' יוסי יחידאה הוא דת"ק פליג עליה כמ"ש כפ' ע"פ קי"ד ע"ב וכן מסקנא דסוגיא דר"פ בתרא דערובין וכן קי"ל כרב בפ"ב דחולין בנדה שנאנסה וטבלה דר"ל ס"ל כוותיה כמש"ם הפוסקים: וי"א כו' · כר"ז בר"ה שם ואע"ג דשלחו ליה ורבא ורבה פליגי עליה קי"ל כר"ז דר"ל דייק מתני' דפסחים שם כותיה ור"י נמוקו עמו ובירושלמי על מתני' דר"ה שם היה עובר כו' דייק הד"א מלות לריכות כוונה ותנ"ה נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע כו' ואע"ג דבגמרא שינהו שנויי דחיקי נינהו וגם הא דשלחו ליה כבר פי' הרמב"ם אע"ג דס"ל כר"ז כמ"ש הר"ן דלר"ז אמריק כמש"ם מ"ד התם אכול כו' דלא כרבא וגם ל"ל דר"ז ס"ל נ"כ דמ"ל כוונה והא דאמר מיכוין כו' לשם תקיעה כ"ד כמו שפי' קלת מפרשים דהא אוקים ליה כר"י ור"י ס"ל בע"פ דלריכית כוונה ועתוס' שם: קט"ו א' ד"ה מתקיף כו': וכן הלכה · דפשטא דמתני' וברייתות דספ"ג דר"ה כ"מ ושינויי דגמ' שינויי דחיקי נינהו כנ"ל וכן בירושלמי הנ"ל: ה הקורא כו' · דס"ל מדקבע שם כל הסוגיא ע"כ בעי כוונה כתר דאמר ס"מ מלות כו' בקורא כו' מ' דסתר אף בקורא להגיה וערשב"א בחי' ובתשובה סי' שמ"ד שתמה על דבריו:

סא א יקרא ק"ש בכוונה כו' · דלא אמרו עד כאן לריכות כוונה אלא בדיעבד: באימה כו' · ממ"ש במ"ר פ' אמור פ' כ"ז א"ר ילחק משל למלך ששלח כו' לא עומדין על רגליכם כו' מ' הא איכך לריך: ב אשר כו' · ספרי פ' ואתחנן: ג מסיים כו' · אבל בגמרא משמע דהיחיד מסיים אמת ואינו חוזר כמש"ם חוזר ואומר כו' אבל הש"ץ אינו מסיים תחלה באמת כמש"ם ההוא דנחית כו' כל אמת כו' ודאי כי אתא עולא מן המנין אע"ג דהוא מן הברכה ורמ"ה שאף ע"ו ווי"ן עולין וכ"ש לפי פי' הרב בהג"ה ויש עוד ע"א כו' אלמא אמת כולה מן המנין ודבריו עיקר כמש"ם וכ"כ המ"א בשם י"מ דלא ככ"י שנדחק מאוד: ובזה ב"א כו' · כמ"ש בז"ח ס"א א' וכל האומר ק"ש שלא עם הלבור כו' ואף שאינו אומר עם הש"ץ כמ"ש בגמרא חוזר כו' ופי' תר"י כשמסיים וממתין על הש"ץ וכמש"ל סי' ס"ו ס"ו: ואם כו' · דדוקא אמת לבד אסור לחזור. ד"מ: ואם הוא כו' · ז"ח שם: שעולים כו' · כן פי' הב"י ודברי הרב הם עיקר חדא דבי"ג ווי"ן סגי ועוד דאמת מפסיק ביניהם ועוד דמכוון עם ה' אלהיכם אמת וכן כאן סגי שמות אלו: ויש שב' כו'. כ"כ בתנחומא ובתיקונים תי' י' כ"א ב': והוא במקום כו'. כמ"ש בפט"ז דשבת: וצ"ל כו' · שהרמ"ה קרא תגר ע"ז דעבדין הפסקה והרי אף בעונה אמן על ברכותיו אמרו ה"ז בור מטעם זה ואף בשבמג"ז אמרו נימריה לא אמר משה וכן בתיקו' תיקון יו"ד שם אמרו ונגין דלא עבדין הפסקה כו' אלא דמ' שם משום דאפשר בחזרת התיבות משא"כ ביחיד ואע"ג דאפשר בכוונה הווי"ן מ"מ קורא בז"ח שם מעוות לא יוכל לתקן: רק כו' · שהוא במקום אמ"נ כמ"ש בשבת שם ועתוס' שם וס"ל כהרא"ש דאמן אחר הש"ץ לא הוי הפסק וכמש"ל סי' ל"ט ס"ד ע"ש: ד נותנין כו' · כמ"ש הר"י על מ"ש בשבת שם בכל כחו משום ה"ט לעורר הכוונה כמ"ש רש"י שם וע"ל סי' ס"ג ס"ה: ה נוהגין כו' · י"ג ב' כי מנח כו' לפי' הרא"ש: ו צריך כו' · כ"כ תר"י וסמ"ק וז"ש שלא יחטוף בחי"ת אבל רש"י וס"פ פי' שיטון הכל בדלי"ת וכ"כ בזוהר ותיקונים: ויש נוהגים כו' כ"כ תר"י שלזה היה מנח ידיה כו' אף שהרא"ש דחאה כנ"ל: ח ולא כו' · כ"ה בירושלמי · ב"י: ט אסור כו' · שרש"י פי' בכפילת הפסוקים משתקין אותו אבל תוס' ורי"ף וכל הפוסקים כ' להיפך ומ"מ אסור בשניהם לר"ה: י בשקורא כו' · ירושלמי פ"ק ר"ם בר כהנא כד הוי נחית לציבורה הוי מקבל גבי ר' יעקב גרוסה והוה ר"ז מיטמר ביני קופייא משמעא היאך הוי קרי ק"ש ושמע דהוה קרי וחזר וקרי עד דהוא סקע מיניה גו שינתיה ותי' בסמ"ק משום שטופל כל הפרשה אבל בה"ג כ' דוקא על מטתו וכ"כ הג"מ וז"ש בשקורא כו' כל הפרשה כו': יא ויש כו'. דשמא שם

ג"כ לא היה אומר פ' ראשון מהרי"א: האומרים כו' · ואין לחלק בין יחיד לצבור דהא בירושלמי אמרינן איפכא שם הכ"מ בציבור אבל ביחיד תחנונים אלא שפטור כ' כיון שבגמ' לא חלקו אין לחלק ועמ"א: יב ה' הוא האלהים כו' · דהרי ב"פ אלינו בפסוק: וי"א כו' · טעמו ממ"ש אמן אמן · אמן מלים זה אמן מלים אחר כו' ול"ע שהרי בנחמיה ח' כתיב שענו ב' פעמים אמן ומ"מ נומר דב"פ קאי על כל הטעם שענו דהרי כתיב בד"ה ויאמרו כל העם אמן כו' אבל בירושלמי סוף מגילה איתא נהריא שלא לענות ב"פ אמן כמ"ש שם ודכוותה אמן אמן שמע שמע ול"ע ועמ"א: יד צריך כו' · עיין בה"ג וש"ל לטור דה"ה לדידן בין ועד לאהבת אבל הרוקח פי' בין אחד לברוך וכמ"ש בהג"ה: ויש כו' · כן פי' התוס' שם סא' ור"מ הנ"ל וכ"כ רוקח: ובין כו' · רוקח ושבל כ"ז אמרו לא הו מפסיקין וכמ"ש כדי כו' . ודעת ס"ע כפירש"י וב' הפירושים איתמר בירושלמי שם כיצד היו קורין את שמע א"ר אחא א"ר ר"ל שמע ישראל י"א י"א אלא שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה דר"מ ר"א מפסיקין כו' ר' יוסא אמר ר"ש א"ר"ל שמע ישראל י"א י"א אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך דברי ר"מ ר"א כו': טו ובין היום כו' · טור וגמ' הדא נקט: יז וכן צריך כו' · ראב"ד מטעם הנ"ל: יט צריך ליתן כו' צריך בכל כו' · תוס' שם בשם ר"ף: כב אף כו' . וה"ה כו': ולא הוזהרו על ק"ש אלא משום שמסורה לכל ויש גם יחוד שמים רד"ק: כג צריך לדקדק כו' · כן פי' מ"ש כל הקורא ק"ש ומדקדק כו' וז"ש בשי"ת ידנים כו': כד צריך כו' · כן פי' הר"י מ"ש בפסחים שם ולא היו מפסיקין שלא היו קורין בטעמים וכ"כ בטור בשם ר"ע שכן פי' בירושלמי שלא היו מפסיקין בין תיבה לתיבה אלא שי"ל דל"ד בטעמים אלא כעין טעמים להפסיק במקום הראוי להפסיק וכמ"ש בירושל' וז"ש בהג"ה אבל כו': כה כשיאמר כו' · כמ"ש חייב אדם לממשם כו' ופי' בכל שעה שנזכר: כו יש כו' · ממ"ש בפסחים בבשכמל"ו שיאמר בחשאי ושם מתני' תרעומת כו' מ' דכשאר אין קפידא:

סב א אע"פ כו' · ט"ו ב' א"ר ח ב"ח כל כו': קראה כו' · שם א"ר טבי כו': ב יכול כו' · דאין הלכה כרבי מחבריו כמ"ש בפ"ד דעירובין ועוד דת"ק שם ט"ו א' ס"ל כוותייהו ופסיק שם כת"ק כמ"ש בה"ג ועוד דסתם מתני' דסוטה כוותייהו: ויזהר כו' · כמ"ש שיהא מוהך שם כו' ב"י: ג צריך כו' . שם הלכה כר"י שאמר כו' והלכה כו' ושם הלכה כדברי כו': ובלבד כו' · שם כ' ב' כר"ח מדמפרלי ר"א ור"ח נמילתיה תוס' שם בד"ה ור"ח וכן הסוגיא דשבת קי"ג א' כוותיה הר"י ורא"ש: ד אם פתחת כו' · כ"כ א"ח לדעת הירושלמי ונראה מש"ש על מתני' הנ"ל רב אמר הלכה כדברי שניהם להקל דלא כן מה אנן אמרין שתמא ור' יוסי הלכה כשתמא ר' יוסי ור' יהודה הלכה כר' יוסי ומה נריכה רב למימר הלכה כדברי שניהם להקל אלא בגין שמע דתני לה ר' חייא בשם ר"מ לפום כן נריכה למימר הלכה כדברי שניהם להקל והיינו מה דאמר בגמ' דידן א"ל ר"מ הה"א אסר כו' אחר כוונת הלב כו': ואף לבתחלה כו' · דאמרי' במדרש אמרי האזינה ה' אמר דוד רבש"ע בשעה שאני יכול לדבר אמרי האזינה ובשעה שאיני יכול לדבר בינה הגיגי ור"ל כמו הגיון לבי בהגיגי כו' וז"ש בינה כו' הר"י וילקוט תהלים סי' תרכ"ז רגזו ואל תחטאו כו' אמר הקב"ה אני אמרתי להתפלל בבה"כ שבעירך ואם אין אתה יכול לילך התפלל על מטתך ואם אין אתה יכול הרהר בלבך שנאמר אמרו בלבבכם על משכבכם כו': ובלבד כו' · כמש"ל סי' פ"ה ס"ב וכגון בית אמלאי של מרחץ ועמ"א:

סג א קורא כו' · מתני' י' ב' וגמ' י"א א' ת"ר כו': או רוכב כו' · רמב"ם דלא גרע ממהלך ובכלל בלכתך בדרך הוא וע"ל סי' ל"ד ס"ד: אבל לא כו' · ע' תוס' דנדה י"ד א' ד"ה אפרקיד כו' והרמב"ם נקט כשני הפירושים לחומרא הג"מ: אבל קורא כו' · רמב"ם וכ"כ רש"י שם ותוס' שם ד"ה ק"ש ממ"ש בברכות כ"ד א' שנים כו' וכ"כ הר"י בשם י"א וכמ"ש מטין וקורין והם כ' דוקא שכבר שוכב ופשט את בגדיו משום ערוה וכמו שאמרו בעל בשר הוא ה"ה כאן וז"ש בהג"ה מאחר כו' ופליג על הס"ע: ב מי כו' · כמש"ש כדאי הוית כו' ועבה"ג: ג היה כו' · דקי"ל כר"מ ול"פ בתוס' שם ד"ה על בירושלמי כו' וכן הלכה כו' וכן איתא בתנחומא כו' וכ"כ הרי"ף כמו דאמרינן ואודא ר"י כו' ה"ה רב יהודה ס"ל מצות כוונה כר"א אבל הראב"ד פסק עד על לבבך דוקא דטעמיה משום דלא נשוי ערלי כמ"ש בס"ו וכ"כ לעיל סי' ל"מ ס"ג בשם הרשב"א וכ"כ הרשב"א בתו' בשם הרי"ל נאות דבלא"ה ק' דרבא אדרבא מ"מ משם ואילך מותר בהליכה משום דכתיב ובלכתך ול"ע דא"כ מאי ואודא ר"י לטעמיה מ"מ הא כתיב ובלכתך וע' תוס' שם ט"ז א' ד"ה הא וכ"כ רז"ה דה"ה לאו דפ"א דיומא שלא ירמוז כו' אבל הרי"ף וכל הפוסקים פי' בשניהם פ' ראשונה ממש ונ"ל דכ"א כדאיתא וג' תינוקות כבכר: מהלך בדרך כו' · לשון ירושלמי הנ"ל והביאו הרא"ש ורשב"א ותוס' הנ"ל: ד עיקר כו' · כרבא דבתרא הוא: ואפי' כו' · ורואה דהא רבא ס"ל דא"ל כוונה בפ"ג דר"ה ועמ"א: ה שאע"פ כו' · הר"י ורא"ש דודאי צריך לקרות כולה כמ"ש חוזר וגומרה ואף למ"ד אין חוזר וגומרה היינו משום שכבר זמן ק"ש ומקודם פטור היה כמש"ל ס"ס ק"ו בהג"ה: ו שהוא עיקר כו' · ב"י וכמ"ש בירושלמי מה בין פרק ראשון לבין פרק שני א"ר"א כל מה שכתב בזה כתב בזה מעתה לא יקרא אלא אחת א"ר אילא הראשון ליחיד השני לציבור הראשון לתלמוד השני למעשה: מפני כו' · דא"א לומר משום טורח דא"כ אמאי קאמר ולא אותי קראת כו' ולא הביא הפסוקים דפ"ב דברכות וכן אמר שם והברת גם עתה כו' וכמ"ש ועוד דרב עצמו ס"ל דפסוק ראשון נבר בעי כוונה כמ"ש בברכות שם א"ר אילא כו' ונאגם כו' . מלחמות: ז היה עוסק כו' · אע"ג דבגמרא אמרו משום כוונה וא"כ בפסוק ראשון סגיא וכ"ד התוס' שם מ"מ דעת הרי"ף וש"פ בכולה פרשה מדקבלה רבא לתשובתו של רב מרי ואף שיש לדחות דרבא לא קבלה אלא גם' של ר' יוחנן שאמר והוא כו' ור' יוחנן לטעמיה ועוד דאפשר נמרא קאמר אליבא דר' יוחנן כני' א"ר"י כו' מ"מ בירושלמי מ' לאריא דטעם א' לכן עם הנ"ל דס"ו דאמרי' שם פ"ב תני לא יהא מרמז וקורא תני הפועלים שהיו עושין מלאכה אבל בעס"ב כו' א"ר מנא זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה בשעה שיברך כו': ח וכן בעי"ה כו' · טור מדחולק שם בתפלה ולא בק"ש: ט הבתף כו' · תוס' וירושלמי פ"ב ומסיים שם ושם בין קך ובין קך לא יתפלל עד שיפרק ור"ל במשא של ד' קבין כמ"ש בירושלמי שם ובב"מ פ"ט ומכאן דבק"ש אף כד' קבין מותר:

סד א בר"א כו' · פי' שאינן סמוכות בתורה רמב"ם ור"ל שאינו אלא תקנת חכמים כמ"ש במתני' למה קדמה כו' ובגמ' י"ד ב' בדין הוא כו' ועתוס' שם בד"ה למה כו': ב אם יודע כו' · תוס' שם ד"ה הקורא כו' וכ"ה בתוספתא פ"ב הקורא את שמע למפרע לא יצא וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הקורא את שמע וטעה והשמיט בה פסוק א' לא יחזור ויקרא את הפסוק כפ"ע אלא מתחיל מאותו פסוק וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הנכנס לבה"כ ומצאן שקראו חציה וגמר עמהן לא יחזור ויקרא מראשה עד אותו מקום אלא מתחיל מראש וגומר עד סוף וכן בהלל וכן בתפלה וכן במגילה הקורא את שמע וטעה ואינו יודע כו' כמ"ש בגמ' שם ומכאן מ' לכאורה דלא כהרמב"ם דקא' השמיט כו' הנכנס כו' מ' אפי' בפ' ראשונה ואפ"ה קאמר עד סוף ומדמי לתפלה והלל ומגילה: ג ויתחיל כו' . רש"י דלא כהרמב"ם שכ' ואהבת: ד דסירבית כו' · הרגלו לומר למען כו' אחר פ' שנייה טור וכ"מ מדברי כל הפוסקים דלא כרש"י:

סה א קראה כו' · מגילה י"א ב' ועתוס' שם ד"ה נקוט כו' וער"ה ל"ד ב' וע' פ"ג דברכות כ"ג א' דכ"ע אם כו' וכ' הרי"ף שם דוקא בתפלה אבל ק"ש והלל ומגילה ותקיעות חוזר למקום שפסק: בין בדיבור כו' · הג"מ דהדיבור אינו הפסק דהא שואל ומשיב ואם היה צריך לחזור היה אסור כמ"ש בתפילין: אפי' היה כו' · מדפריך בר"ה שם והא רבי אבוה כו': וי"א כו' · דהוקשה להם לחלק בין כל הנך לתפלה וס"ל דהכא שוין ומי' דבתפלה שם משום דמיירי מחמת אונס ועוד הוקשה להם דקא' בר"ה שם לדידיה כו' שאין דרך שיהיה הרב לתלמיד כן כיון שהוא שואל ממנו ועוד מנ"ל דר"א סובר כן אלא ה"ק לדידי לא ס"ל להפסיק כלל כמ"ש בברכות ל"ד ב' לכן א"צ לחזור אבל אתה שהפסקת לדידך מחמת אונס צריך לחזור לראש וע' תוס' שם כ"ב ב' ד"ה אלא כו' ושיטה אחרת נר"י. שם בתוס' דאף בתפלה א"צ לחזור דלא כרי"ף ואף מחמת אונס וכ"ה דעת תוס' דמגילה הנ"ל שסתמו ולא חילקו כלל אבל בתוס' דר"ה שם ד"ה לדידי כו' שיטה אחרת דבכולם צריך לחזור אף שלא אונס ולכל הג' שיטות שלהם לא ס"ל חילוק הרי"ף וע' במלחמות: ומשערין כו' · ירושלמי רפ"ב כקורא משערין או בכל אדם משערין א"ר מתנה משתברא בקורא משערין: ב קרא כו' · כ' כ' כדי שלא כו': וה"ה כו' · כמש"ש ונגרום כו' בדבר כו': ג טוב כו' אבל כו' · הרוקח כ' שיקרא כל ק"ש ופי' ב"י דהיינו בדרך על צד היותר טוב וכמ"ש בה"ג ויותר נראה דס"ל דצריך לקרות כולה שהרי במתני' אמרו מהרהר בלבו על כל הק"ש ואף שבגמ' אמרו שאני תפלה דלית כו' מ"מ הצריכו להרהר כל הק"ש ועוד דבמסקנא משני אלא ק"ש ובהמ"ז כו' ודברי בה"ג צ"ע:

סו א כגון אביו כו' · הרא"ש דכאביו נאמר איש אמו ואביו תיראו וכרבו תנן מורא רבך כו' דלא כרש"י ורמב"ם שפי' אגם דוה א"נ"ל כמ"ש בפ"ב דפסחים וש"מ שאין לך דבר שעומד בפני פ"ג כו' ואף לתפלה מפסיק כמ"ש בפ"ה וז"ש וכ"ש כו': או מי כו' · רשב"א וכמ"ש בב"ק מ"א ב' עד שנא ר"ע כו' ועתוס' שם: ואפי' כו' · ירושלמי שם עד כוון באמצע שפרשה אפי' באמצע הפסוק ר' ירמיה מרמז ר' יונה משתעי ר"ה בשם ר' יוסף ודברת בם מכאן שיש לך רשות לדבר בם ור' ירמיה יחידאה לגבייהו: חוץ כו' · כ"מ בשם רמ"ך שכ"ה בירושלמי וז"ש בפ' ויפול יוסף כו' שיעקב היה מקבל עמ"ש או: אם לא כו' · כנ"ל וכמו בתפלה: ב אם שכח כו' · עתוס' י"ד ב' ד"ה ומנח כו' הנה דעת ר"י שבין תפילין ובין טלית יניח ויברך מדכ' והר"מ מקולי כו' ודעת תוס' דבתפילין מנח ומברך וטלית לא יתעטף וכ"ד הרא"ש והטור ודעת הר"מ מקילי דבין תפילין ובין טלית יתעטף ויניחם בלא ברכה אלא שבב"י נסתפק בדעת הרא"ש דאפשר שסובר כהר"מ מקולי נ"כ שלא יברך על התפילין ובטלית ס"ל כדעת התוס' שלא יתעטף כלל וכ' דזהו דוקא בין גאולה לתפלה אבל קודם גאל ישראל ודאי שמותר להתעטף בציצית דהא אף במלאכה מותר חוץ מפ' ראשונה כמ"ש בסי' ס"ג ס"ז ופי' שלא יברך על שניהם כדעת הר"מ מקולי וכפי שיטתו דהרא"ש והרשב"א ס"ל כוותיה וכמ"ש בסעיף ח' בס"ע אבל בד"מ דחה דבריו ופי' דהרא"ש ס"ל דמברך אתפילין וטלית יתעטף בלא ברכה אלא שפי' דמיירי קודם גאל ישראל אבל אחר גאל ישראל הסכים לפסק הב"י וכמ"ש בתוס' י"ג ב' ד"ה שואל כו' דבין גאולה כו' וכמ"ש בהג"ה שם וכ"פ בהג"ה כאן שכתב והכי נהוג כו' ומ"ש ויש אומרים כו' הוא דעת הר"מ מקולי אבל דעת הס"ע להכריע דבאמצע הפרק לא יברך על שניהם ובין הפרקים יברך על שניהם דלא כמ"ש בב"י ולמד כן מדברי הרא"ש בתשובה כלל ד' ס"א וכמ"ש בטור סי' פ' ובהג"ה שם ומברך עליהם וכשיטתו דמפ' דברי הרא"ש דאין מברך על תפילין ואפ"ה ס"ל כאן דמברך וס"ל דה"ה בטלית וכ"כ בבדה"ב אבל לפי מ"ש בד"מ דהרא"ש ס"ל דמברך אתפילין אף באמצע הפרק ע"כ אין מחלק בין באמצע לבין הפרקים: ג לקדיש כו' · דלא גרע ממפני יראה וכבוד ועוד מדאיבעיא להו שם כ"א ב' אם להפסיק בתפלה מכלל דבק"ש ודאי מפסיק: וכן למודים כו' · כמ"ש שם אם יכול כו' אלמא הוי כמו קדושה ואף שרש"י ותוס' פי' משום השתחואה מ"מ כ' בר"ה עד מיהו לכתחלה כו' וז"ש וי"א דאמן כו': אבל לא כו' · עתוס' שם ד"ה עד כו' אבל אין נראה כו' וז"ש בהג"ה וכן כו' מהאי טעמא נ"כ: וי"א כו' · תוס' שם בירושלמי שם כו' ועמ"א ס"ק ו' ומ"ש אבל בתוספתא פ"ק כו' . עתה כפי' התוספתא דשם אקדושה דיוצר וכמש"ל סי' נ"ע ס"ג ומ"מ דברי נ"א עיקר וגם מ"ש ונ"ל כו' אינו עיקר כמש"ל סי' נ"ו שהרמב"ם וטור וכל הפוסקים איתא להדיא עד עלמיא: ד יש כו' · כמ"ש בסעיף הקודם: ויש כו' · שלא אמרו להקדימו אלא משום כבוד הכהונה וזה שאי' אין זה הקלה בכבודו ואף שמצוה לקרות בתורה לא אמרו להפסיק אלא בתפילין וכמש"ל בסעיף כ' רשב"א סי' ק"ש וכדעת תוס' הנ"ל: ה לאמת ויציב כו' · ל"ד אלא אמת בלבד כמ"ש בגמ' שם וה' אלהים אמת וכ"כ בתר"י להדיא וכמ"ש בס"י בהג"ה וכש"ו וכס"ע וכפי' תר"י בגמ' שם חוזר ואומר אמת כו' וכ"כ בטור ותנ"ג דבמתני' קא' בין ויאמר לאמת וליב ל"ד כמ"ש בין שמע לוהיה אם שמוע: אלא כו' · תר"י ורא"ש דלא כהרמב"ם שכ' דגם בין אלהיכם לאמת מותר כמו באמצע הפרק דלשון לא יפסיק מ' לגמרי ומזה נראה דאיה נמ"ש בס"א דכ"ש בפסוק ראשון ולענין הלכה אין נראה כן דלא עדיף מאמצע הפרק דהא עיקר הטעם הוא מפני שהוא פסוק אחד וכבמ"מ שמותר להפסיק באמצע הפרק אפי' באמצע הפסוק מותר כמש"ל ס"א: ו אם כו' או כו' · כן פי' תר"י כנ"ל: ז אינו כו' · ר"ל אע"ג דאף על ברכת עצמו יש לענות כמ"ש בסי' ל"א מ"מ כאן לא יענה אף אחר ברכת הש"ץ משום הפסק ע"פ הזוהר כמ"ש שם: אבל אם כו' · ר"ל כשיטתו וכמ"ש תוס' דאין לענות רק אחר בונה ירושלים כמש"ש: ח צריך כו' · ד' ב' ט' ב' ל"א ב': ט אין לענות כו' · תוס' י"ג ב' ד"ה שואל וכמ"ש ל"א א' אין אומר כו' וכמ"ש ברא"ש שם מפני שצריך כו' ודברי התוס' צ"ע דתנו תניא בדלא תניא בתפלה אמרינן שם בהדיא ל"א ב' ובין גאולה לתפלה ממשמעות קל וכבר תמה בת"ה ותמה עוד דבין גאולה לתפלה אין שם משמעות וע' מ"ש שם דלא משמע שם כן: וכיצד כו' · תוס' שם: י י"ח המצוה כו' · אבל ידי ק"ש יצא דברכות אין מעכבות טור וכמש"ל סי' ס': מי שהוא כו' · עמ"א וכמש"ל סי' ס' ס"ב:

סז א ומברך כו' · רמב"ם דקשה לו קושיות תוס' שם ד"ה ספק ועוד למה לא יקרא מחמת ספק אלא דפי' עם הברכות ומשום לא תשא וכיון דקי"ל כר"א כמ"ש הרי"ף וכמש"ם אלא ק"ש ובהמ"ז כו' אבל מ"מ ל"ע דהא הרמב"ם פסק בכ"מ דעל ספק לא יברך וכ"פ בס"ע בכמה מקומות ועמ"ש בסי' תרפ"א ומ"ש הרב"י וכ"ד הר' יונה שנגה היא דהרמב"ם חולק על הר"י וכן הרא"ש בר"פ כיסוי הדם וכן טעה בזה בס"ז וכבר פסק בס"ע סי' י"ז וביו"ד סי' כ"ח וסי' רס"ה כדברי הרא"ש והרמב"ם וע' רשב"א סי' ס"ך והביאו כ"מ וכ"פ לפי מש"ל דברכות אינן על הק"ש והייתי יכול לומר דמיירי שיודע שלא בירך וקמ"ל דברכות אינן על ק"ש וכמש"ל סי' ס' ס"ב אלא דלשון אבל אם כו' קשה: אבל כו' · כמ"ש ק"ש דרבנן וה"ה לדידן בכל ברכות שהן דרבנן כמ"ש הרא"ש שם וכמש"ל בסי' ר"ט וה"ה בברכות ק"ש כמ"ש במתני' שם ואינו כו' וע' רש"י שם וכמ"ש בגמרא שם:

סח א ונמן כו' · כמ"ש בפ"א במתני' במקום כו' לקצר אינו רשאי להאריך כו' וכ"כ הרמב"ם בפ"א ברכות אלו אין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהן ואמרינן בפ"ו כל המשנה ממטבע שטבעו כו' טור ע"ש וז"ל הרמב"ם בפ"א מה' ק"ש ברכות אלו עם שאר כל הברכות כו' ואין אדם רשאי לפחות מהן ולא להוסיף עליהם מקום שפסקינו לחתום כו' מקום שהתקינו שלא לחתום כו' כללו של דבר כל המשנה כו' ס"ז טועה וחוזר

ומברך

ומכרך במעבע וכל שלא אמר אמת וליבב שחרית כו' לחבל בפ"ת מס' ברכות חזר כו' וכ' ונוסח כל הברכות עזרת ומ"ד הקהל ואין רשאי לשנותם ולא לכוסיף על ג' מסכ ולא לגרוע ממנה וכל האומרם משנכנס כו' אינו שלא כסדר ברכות כולן נאמרין כו' ועוד שיאמר כיון שהקהל חכמים ואם שינה את משנתו כאילו רואים אותו מתן עצרת והיציאה רואים אותן יורד לפני התיבה ומתיישן בסוף כ"ס ל"ג לעולם אחר' הכיר ואף שהם"ן כבר התפלל ומ"ם בתחלת רבותינו שבמערב כו' היינו אחר' אין בכולם רק שבעה וחולק על ס"ת ל"ג ומ"ם מלשון שם שאמר וא"ת כו' רבותינו וכן הסכים הרא"ם שלא אר"ת לא רצה למוסך ע"ז כפי פי' כמ"ם כל"ל לכן כ' בס"ג וירץ כו' ואם תימה כו' דדברי הי"ר סם שיקר וכן בסבימנו הפוסקים : ום"ם אם כו' • לפי שהוא חולקן ג"כ על ס' וז' וכ' שאין לחוש מחמת"ח וע' ברא"ם שם ופ"ע שם : ומי שיעבר כו' • ספר המכיל כל"ל וכן ס' מכוך מעשה ועד שעשה ואחריו נכתן כן ל"ק פרס : אבל האחרים כו' • שם"ל שלא לשנות קדושה מהרי"ן : וב"ש כו' • שם משמשק כזה ואף שבמשניתינו מ' כן ומפו שהקשה בירושלמי למה תלקן לחרתי ומשני שאם התחיל כו' שם תירני שהתחיל כבר ועש"ה : ואפשר כו' • כמ"ם שם וכבר תיקנו חכמים לחזיק טיבר לאחר גאולה יפי שם ס' מכוך מעשה ועד שלום ואחריו נכתן כן ל"ק ס' וז"ם וכל הברכות כולן כו' ואם שינה שמעו כו' וע"ע שם : ומכאן לבעי מערב מוצאי שבת לעמרו לאחר שושם שלום כנ' תפלת של י"ח כו' וע"ע שם : והתחיל כו' • לחבל לא התחיל לומר ס"ל בכרכו סופר המכיל וצע"ג ועש"ה דשוכח כ"ג ב' : ום"ם אש כו' • אפילו כו' • כ"מ במ"ם הכ"ל והמחיק בברכות ג' ס' מכוין רשפא כו' ולברכו כו' : רק כו' • כמ"ם כאר נברא כאדי בפרק בפ"ו דיומא ע' ס' תלמה ט' :

ע א מפני כו' • נמ' שם : ונבון כו' ויקראו כו' • לשומרת בשלמא לגא כאם"ם שם שחיטות שבכנ' לא משמע לן בקמ"ש ס"ל כוחיל כו' ומירושלמי שם שבדים מיון שאומר שמע ישראל ס' פלטיו ס' אחד לא עלין לו לחזון לגא הקב"ה יגא שעבד שים לו לחזון לאחר : ב קצעים כו' • מתני' שם : לר"ת כו' • ולרש"י כו' • עיהספת שם ד"ה וקצעים כו' ומירושלמי מ' כרש"י ולאשר שם קצעים מיון שנאמר למען יאמרו ימים ושנות ס' כשיך בשעה שהוא עדיר כה ובגא"ם סיר"ת לחוק כמ"ם כתוספת ומה שהקשה לו ממ"ם בשם"ג דשוקם קען שיודע לדבר שם ולפי משום ק"ם ומזמן ק"ם גא לגמרו תורה ילמדו גלו ב' שסוקים ומ"ל ס"ם ל"ג : ב ג' ימים כו' • כעור כ' ד' ימים ול' גילות ר"ל שם נשא כרביעי קודם שהגא שחרית ועד מ"ם ועד בכלל דמ"ם פעור ביום שבעת משום בעילת לילה שלחריו וכן בפ' בתרא דגדה עד מ"ם ד' גילות וה"ק בכתובות ו' ב' פעור לף בשלישי וק"ק ברביעי משום דיום הרביעי חייב וכ"ש ק"ן ב' ימים משום דדרך ליעשת לחר ק"ם של שחרית ומ"ם לא ביאר יפה דהל"ל ו' גילות וכ"ם כתר"י : ד היה כו' • דמ"ם ו' ב"י שכו' מירושלמי שם"ם ר' ירמיה אחר לא ישמעו שהם ויתבעלו גלא מתוך דין של שלשה כ' ירמיה אמר בשובם בגרבי לגור בשוסק כדי"ת ומפ' הרמב"ם כם"ג ונקט שם שהשתחוה לו' ירמיה שהדורי וכ"מ בס"ו מס' תפלה ומפ"ל ס"ם ג"ג והרא"ם שם דקל לחלשלה לענין לעשות מתוכו להתבעל ומפ"ם • לחל כלן ג"ל כ"ז שהשרש"ם שם בתוספתא פ"ם אר"י פ"ם שיהו מהלך אחר ר"ש ואחר רחב"ע הגיע זמן שיקים במהומה מי שהניחנו מלקרות גלא שעשוקין בגרבי ניבור קריתי ומיהו ואח"כ שהחילו הן וכבר נלחמה ממש על רחם שהסיח וכ"כ בירושלמי פ"ל וש"ם שם ב"ש בפרק במה מדליקין ובירושלמי שם ובבבלי ד"ה חייב בק"ש אחי ורבי"ו בתפלה כמ"ם בפ"ת ג' מתוהין רחה גם בשוסק בר"ת חייב בק"ש אחי ורבי"ו בתפלה שאיר לגא מה שהיו בגרבי"ו ובבריו ומ"ם הרמב"ם שם וכן הקשה בלח"מ וכן רחה בכ"מ שם : ויקרא כו' • ר"ל חל"ים פ"ל כמ"ם בם במוחש לפי כו' : ה חית שוסק כו' • ולף מוסר לשחיל שעון לשחרית גלא לאמרו גלא שעון לשחר לאמרה שהוא עלני כמ"ם בפ"ו מס' תפלה וכ"ש פ"ם ודייק מדקאמי שעון לאמרה שהוא עלני כמ"ם בפ"ת ג' ומפסיקין לק"ם כפ"ת ג"ת ג' דכתרוייהו מפסיקין לף בית שהוא וכבבת ב' ג' מפסיקין לק"ם כו' ובגמ' פריך לפ' אמי ליט ריבא כו' לחל מפסיקין לק"ם גא פריך לחל הרמב"ם ס"ל דסוגיא דבם ומם הוא כר"י בש"ם לאמר מפסיקין לקדוש לחל לר' יוסי דל"ל ין מפסיקין וק"ל כמי דהגדלה אינה קובעת לחלת לאין מפסיק לף שהוא ל"ת אלהיו ניהו הני סוגיות ח"ם כאן לחל מפסיק לף שהוא ל"ת ומפסיק לף בית ש"ת אלהיו ניהו הני לשחרית גלא דרבותא קמ"ל כ"ל ובתפלה כ' דמתחיל ואח"כ מפסיק ל"ל דלף' לאמר אין מפסיקין וכן לף ס"ל להרמב"ם מיהו כין ליכא שהוא לו לף וכן הסמיע ג"כ בתפלת המנחה וכן בלוח שהסמיק כל הסוגיא דבם ומם ואחריו כתב שאין שלין לאיש מכרח' לדחות סוגי' דחיהו כין שהוא לו לף כ' ואם היא מתיישר' וכ' ושם בסוגיא ל"ר זירא לגמרא מוסב לפסחי כו' וצ"ע כי"ד סי' ו"ד ס"ם ואם קלף כו' ודעת הרא"ד בשיטת הסוגיא כאיסור :

עא א שהוא כו' • אפי' כו' • שם ר"ש אמר כיון כו' ופי' הרמ"ם כל שחייב להתפלל ולא כר"ת : ואפי' אם כו' • ירושלמי שם אפי אם רצה להתפיר על עלמו אין שומעין לו מפני כבודו אל מת לו מפני שלין לו מי שיעשה מפלה מה נפיק מכיונהן היה לו מי שיעשה מפלה אין לו מי שיעשה מפלה ואחני פעור מנשילת לוכב תפיר כחול ואחני שעור מפקיעת שוער אים לך מימר כחול לף כ"ש ל"ת מכיון שאוא זקוק לו להניא לו מרון ואחריכן כי דמניע ממן מחכיכון על שחתוח לפקח כו' כמי שאוא נוגע מפלה דמי וכמ"ל פי' אע"פ שאין כבודו של אבל כלום כיון דלא חיפשא ופשיקא דרבנן היה לון מוחין כיהו ליה כ"כ כלן ון"ם ולם כי' : ועב"ד כו' • שם כ' דכרי הגור : ב אם כחשיך כו' • לף הקשי הירושלמי הל"ל מיירי בכה"ש וכמ"ש מכיון שאוא מת ואוכל בשר כו' ואי' הרמ"ם הכיהו הל"ל מיירי בכה"ש וכמ"ש מכיון שאוא מת ועוד אי' דה"ק כיון שמוכר לקברו ע"י עממין וגם להחכיר על שחתוח ול"ד שאוא שאוא לכך מוכא כו' מכה"ש בשבת וה"ם ו"ם לחגון כו' ואם היו ל"ת ומקל ו"ט עי' כמ"ם בה"ש ול"ת שבי אם כמ"ם ד"ה ו"ם שי לגבי מת כו' וכמ"ק הסכים לפי' הל"ל דבשבת לילכא מ' מפני שחשיך ומ"ם כ' שחשיך וגם לא ילכו בשבת ול"ת שבי אם כמ"ם ד"ה ו"ם לחגון ע"י עו"ג ממחשך כשבת : ו כל הצריכין כו' . דוקא כשיך שהיו מחיק לגא ל' לחגון היו שבת כו' ת"ש : ז או כו' • שם :

עב א בין כו' • כפי' הפוסק שם ד"ה פ"ג כו' וכ"ה בגי' הירושלמי : פשוט כו' ושאר כו' • כן פי' הרמב"ם : ב שאין שחוח כו' • תר"י והרא"ם כמ"ם הירושלמי שני לון מוליחין לת כמת שמוך ל"ם ל"ם הקדימו שבת אחת לו לחיהו שבת אחת כדי שיקראו ויתפללו : ג תע"ב דבסיפא שי קורין ומתפללין ובריש ל"ם לגא קורין מ"ש ל"ה לגא דבסיפא בת לבסמיעבו היכך יעשו ל"ם ויכך בתפלה ורלוה מ"ם בפוסקת פ"ב ובירו' שם הסופר כו' ובשוסקים בהסדר אפסיקים ל"ם ולף מפסיקים לתפלה ומעשה היה ובפסיקו לבתרי ל"ם ותפלה ומעשה רב תר"י ופ"ע הירושלמי מפיים שם ולחגון לא יכולין לחתחיל ולגמור מחני' ביום ולחגון ול"ת דחני גגא ביום שני לגמל דקל לחשיב לחגון מוכל לפניהם ע"ש טור וכ"י ופ"ז : ה השניים כו' • לשון הטור וכ"ל מ"ם הרוחה פניהם כ"ל פי שבל לחגון שעומד פניהם :

עג א מפתניתין ולמשנה כו' • דזהו השיעור לענין עירוב כמ"ם כ"ד כ' היחה עליהו כו' וכמ"ם כם"ם ב"ד : ב בהזדת פנים כו' • ל"ל לחי' הוא מחזיר לבד וכמ"ש בגמ' זה מחזיר פניו וקורא ט' וכ"מ מהרחי רמב"ם דלא כמ"ם ופ"ע וכרמ"ם שם ד"ה ולחי' מחני כו' : ויש כו' • כבריית דפליגא על רב יוסף לחומרא ולא"ג לחומרא יכול לעבד

בברייתא דוקא לא שמיע ליה וכמ"ש בשבת ס"א א' וז"ש שם אטו כולהו כהדא כו': ד התינוק כו' · מדקאמר תינוקת בת כו' ול"ק עד י"א כו' מ' דוקא בת י"א שנה אז נעיין שדים כו' ולא פחות ויותר א"ל:

עד א היה כו'. כ"א דסתמא דגמ' פריך שם כ"ה ב' והרי לבו כו' ועוד מדפליגי בעקבו רואה כו' ש"מ דכלבו ס"ל לאביי ורבא דאסור ולקמן דשמואל בסוכה י' ב' ס"ל דמותר הלכה כאביי ורבא רא"ש · ול"ל שרש"י שם כמ"ד מותר אזיל לשיטתו שפי' שם ד"ה והרי עקבו כו' קס"ד כו' ר"ל דק"ל דכיון דמשני קסבר לבו כו' מאי פריך מעקבו לכן פי' דעקבו חמי' מלבו כיון שאין דרכו לראות: וה"ה אם לבו כו' · כמש"ש כ"ה ב' נכרי ערום כו' קמ"ל דאינהו כו' וכולהו משום לא יראה כו' וקאמר ישראל פשיטא כו': ב ודוקא כו'. מהג"ל וכן שם בגמ' וי"א על לבו מ' דוקא כנגד אבל בידים לא וה"ם וכ"ה כו' ונלמד מזה ועמ"א: ואם אין כו' · דמ"ש שם ישב עד טבורו דל"ל עד טבורו אלא משום וי"א שבכה"ג דוקא עוכרן ברגלו וזהו דפריך שם והרי עקבו כו' ור"ל הא בלא"ה אסור לי"א משום עקבו והא דפריך שם על מתני' וא"ל יתכסה כו' והרי כו' אחר דמשני ותיקין פריך דע"כ גם מתפלל שם דטעמא דותיקין הוא כדי שיסמוך ותפלה קאמר שם א' עד שיכסה את לבו: ג אם האדם כו' · יש שי כו' עט"ז ומ"א: ד ואם הם כו'. פ"ב דחלה: שוחות כו' · גמ' שם כ"ד א' ול"ע ועמ"א סי' ר"ו ס"ק ס': ה שאר כו' · דל"ד עקבו אלא משום שעומדת נגד הערוה: בין כו' · כמש"ש כ"ד מהו שזה יתויר כו': וירכותיו כו' · ראב"ד וכנ"ל: הגיד כו' · לאפוקי הכים דאין בו משום הרהור וכמ"ש רפ"ב דנדה:

עה א במקום כו' · דקאמר שם טוק כו' ולכאורה ל"ל אלא משום דר"י כה"ג מיירי וקמ"ל דשוק אע"פ שאינו מקום שדרך לכסותו באיש מ"מ באשה דרך לכסות והוי ערוה אפילו לגבי בעלה דפכ"א בשם ראב"ד: וי"א כו' · ג' הרא"ש שם ל"ק הא באחרת והא באשתו ולק"ש וכ"ש לפי מ"ש בס"ו דאף שאין מסתכל בערוה אסור בק"ש ק' ל"ל באשתו: ונראה כו'. ול"ע מ"ש וע"ל סי' ע"ד ס"א בהג"ה וגם לשון הרא"ש קשה שאמר ודוקא באחרת לאשה אחרת אבל דבר שמה אלא ש"ם ול"ל ודוקא לאחרים ר"ל בין לבעלה בין לאנשים אחרים: ב שדרכה כו' אפי' כו' · כמ"ש בס"א: אבל כו' · כמ"ש כרפ"ב דכתובות ודאשה פרועה כו': וה"ה כו' · ככ"ל משום שאין דרכן לכסות וכמו בבשרה: וב"ש כו' · כמ"ש בפ"ו דשבת יוצאה בחוטי שער כו': ג יש כו' · שם קול כו' ופי' הר"י והג"מ ומרדכי וש"פ דה"ל לענין ק"ש איירי אלא דמיירי בקול זמר אבל הרא"ש והטור כ' דלא מיירי לענין ק"ש וכן הרמב"ם וז"ש יש ליזהר לחוש להפוסקי' הנ"ל: ד אבל כו' · כנ"ל: ויש מתירין כו' · ממ"ש ואם היו בניו כו' ול"ל דרואה שאני משום דאיכא הרהור טפי דא"כ מאי קאמר שם א"י אילטרכא ליה כו' קמ"ל דאינהו כו' אלמא דתלי אי מיקרי ערוה או לא וכ"מ במגילה כ"ד ב' דקטן ערום אינו אסור אלא מפני כבוד ליבור ודברי רש"י שם ל"ע ועמ"א אלא דלכאורה הנ"ל עד י"ב שנה ושדים נכונו כמש"ל וכמ"ש לענין יגן בקירוב בשר: ו והחזיר כו' · רמב"ם וכמש"ש כ"ד א' מהו שזה יחזיר כו' ולקמן למאן דאסר משום שמהוריקן נוגעין: או שעצם כו'. כן למד ב"י מדברי הרמב"ם הנ"ל בהחזיר וכמ"ש בסעיף שקדם דבראיה תלי רחמנא וכמ"כו ול"ד למ"ש בסי' ע"ט ס"א דהתם לא תליא בראיה כמו שחילקו בגמ' וכמ"ש בסי' ע"ו ס"א אבל הרוקח כ' דלא מהני וכן הסכימו האחרונים ולא מהני אלא הזרת כל גופו דכה"ג גם בגואה מהני לענין שא"ל מלא עיניו וכ"מ מירושלמי הנ"ל גבי גואה דקאמר מכיון דאינו הוי בימנא הוו חמיין מה קומיהון ברם כדין אסור ושם לענין מלא עיניו לאו משום הריח אלא משום הראיה וז"ש מכיון כו' ואפ"ה אסור גם בלילה וה"ס כאן וכן למד המרדכי משם לענין שבכאן בפ"ג דברכות ואוסר כמו שאוסר בגואה בלילה בירושלמי הנ"ל:

עו א והוא כו' · שם בעיא דלא איפשטא וכפי' הרא"ש ולחומרא וכ"כ הרמב"ם: ב אין כו' · הר"י: ג יש כו' · דה"ס רבים דר"ח ועוד דבפ"ג דיומא פריך מיניה: ד וי"א כו' · דאולינן לחומרא: וי"א כו' · מדפריך ביומא שם ה"ד אי דגרלית פשיטא ואם איתא מאי פשיטא והא ר"ה שרי ואכתי לא אסיק אדעתיה במקומה כו' כמו שפריך שם ומ"ש מדר"ס כו': וש"ז כו' · ע"ל סי' מ' ס"ז בהג"ה ושי' הר"נ סי"א אבל ממ"ש בסוכה כ"ו ב' לימא קסבר ר"י כו' מ' דאפי' בשעה שרואה קרי מותר ועמ"א: ה לד"ה אפי' כו' · שם: ח במקום כו' · ממ"ש הואיל והוא כו' ואי במקום שאין ראוי להסתפק לא הל"ל הואיל והוא כו' ועוד ממש"ש ורואה גואה כנגדו כו' ודי בזה ול"ק שצריך לחזור ולהתפלל אלא דשם במקום שאין ראוי להסתפק תר"י ורא"ש וע"ל סי' פ"א ס"ב: ומ"ר כו' · תוס' עירובין ס"ד א' · ועמ"א:

עז א ול"ש כו' · טור ור"ל אפי' בכלי דאינו נבלע ומוכח ממש"ש ת"ר גרף כו' ומ"ר עלמן כו' מ' אף בכלי וערש"י ד"ה ומ"ר עלמן כו': ובלבד שלא כו' · ממ"ש ומ"ר עלמן כו' מ' דלעביט לא מהני: ל"ש כו' · הר"י ור"ו דמעשה רב כמ"ש בספ"ז דשבת וש"מ וערש"י בד"ה איתי כו': ב רביעית כו' · ול"ע דלא המתין והפסיק באמלע צריך ב' רביעית ואינו היה ממתין בפ"א א"ל רק אחת אבל העיקר נראה כהרשב"א שכ' דאפי' בתוך הרבה פעמים די ברביעית דומיא דכ"ש לת"ק דודאי אין חילוק וכ"ה בירושלמי א' כלי גדול וא' כלי קטן וכן הוא בה' שבת סי' ש"ב ס"י ועמ"א ודבריו דחוקים:

עח א אפי' כו' כיון כו' · עתוס' ד"ה ממתין כו' וכיון שעומד כו' ודאיה מדל"ק שם מרחיק כמש"ש בגואה הרשב"א ודעת הטור דה"ה לק"ש והג"מ כ' דאף בתפלה לריך לכסות בבגדים או להרחיק כשיעור והכריע כדעת התוס' בתפלה אבל בק"ש כדעת הג"מ כיון דיכול להלוך וז"ש כיון כו' ואם כו': או ממתין כו' · כמש"ש כ"ה א' וכמ"ש בס"ם פ"ב: וי"א כו' · שם וכמש"ל סי' ס"ה:

עט א היתה כו' · וכן אמר בירושלמי כר"ח דת"כ ואע"ג דאדחי לא אודחי אלא מגואת כלבים וחזירים: ומלפניו כו' · שם בברייתא והיינו מלפניו כמ"ש שם כ"ו א' ל"ם כו': או כו' · מירושלמי הנ"ל: ואם הוא כו' · שם כ"ב ב': ב או שהיתה כו' · כמ"ש בפ"ע דערובין וכמ"ש בס"ג וז"ש אפי' הפתח כו': ויושב בצידה כו' · כמ"ש בסוכה נבוה כו': ורואה כו' · כמש"ל סי' ע"ו ס"א: אם אין כו' · כמ"ש למטה: להרא"ש · ממ"ש סוכה נבוה כו' ואם לאו מרחיק מלא עיניו כו' אלמא דברואה עסקינן ואפ"ה בנבוה כו' מותר ועוד דגואה לא תלי רחמנא בראיה כמש"ם והרשב"א ס"ל דמיירי שיש סוכה שמונע מראות אותה ובשאינו נבוה מ"מ אסור וכמ"ש בס"א: ואם יש כו' · ממש"ם ריח רע שיש לו עיקר כו' ובריסא דברייתא חשיב גואה ודכוותיה שמרחיק ממנו ולכאורה היינו ריסא ועוד דפסיקאמר כמלא עיניו וכאן רק ד"א ועוד מאי ריח רע כו' מרחיק ממנו כו' משמע מן הריח ול"ק מן הדבר בעלמו עד שיכלה הריח אע"כ דמיירי בכה"ג שממנו עלמו א"ל להתרחק כגון שהוא בבית אחר או שהוא מכוסה וכמ"ש הרשב"א וא"ל להרחיק אלא מפני הריח וכן פתם בס"ג ובסי' פ"ג ס"א וס"ד: וי"א כו' · תוס' שם ד"ה ריח כו' וע"ל סי' פ"ג ס"ד דלא כתוס': ד בדין כו' · כמ"ש בירושלמי שם מרחיקין מגללי בהמה ד"א רשב"א אומר ברכים ובלבד של חמור רתב"א אמר ובבא מן הדרך הא שאר לא: ואם יש כו' · כן פי' דברי הרמב"ם שמצריך להרחיק מכל גואת בהמה וטעמיה דלא גרע מאשפה שר"ר וכן נבילה מסרחת וגואת חמור הרכה וכיוצא: ה צואת כו' · כנ"ל: וצואת כו' · שם מרחיקין מגואת חזיר ד"א ומגואת הגמיים ד"א ואע"ג דבחזירים אין הלכה כן כנ"ל וכ' תר"י ורא"ש ודין התול כדין גמיים ע"ש:

ונבילה מסרחת כו' · שם: אם אין כו' · עמ"א: ו ארומה כו' · עמ"א: ז צואת כו' אבל כו' · עתוס' כ"ה א' ד"ה לית כו' ולפ"ו כו':

פ א מוטב שיעבור כו' · אינו נראה כן להלכה:

פא א לכלל כו' · עמ"א: ב ולהר"י כו' · כמש"ל ס"ם ע"ו אבל ס' ראשונה ס"ל דכאן ל"ל הואיל וחטת כו' דלא פסע בזה לבדוק סביביו ולהכי ל"ק כאן דמרחיק דאלו לדברי הר"י מאי פסקא דשם במקום הראוי וכאן לא:

פב א צואה כו' · הרמב"ם ותר"י דליסנא קמא הוא חומרא ובדאורייתא לחומרא ול"ע דשיטת הרמב"ם לפסוק כליסנא בתרא אף באיסור דאורייתא: וי"א כו' · כפירש"י דליסנא בתרא לחומרא ועבדינן לחומרא כנ"ל הרא"ש: ב פי רגלים כו' · דהא דאמר כתנאי לא קאי אמילתא דרבא דא"כ מאי קא' דכ"ע כו' דמ"מ הוא כתנאי וכ"ש לפי' הרמב"ם דרבא כר"י ומעיקרא נמי כר"י אלא אפלוגתא דרשמן ניכר ומטפיחין ומילתא דרבא כר"י ולסונו: וי"א כו' · כנ"ל דרבא לא הכריע אלא דרישומן ניכר ובפלוגתא דתנאי הלכה כת"ק וכ"ם כמילתא דרבנן כמש"ל בסי' ע"ו ועב"י וב"ח:

פג א ויראה כו' · ממה דפריך שם איני והאמר כו' ואם איתא שם במחילות ומאי פריך ב"י · ועתום' דסוכה ל"ו ב' ד"ס בשבת כו' ועט"ז ומ"א: ב אבל כו' · רמב"ם וס"ל כיון דאיבעיא להו בנדרים ז' א' וסלקא בתה"ל איפשטא כדרכו בכ"מ ועוד מדקא' ר"ח מתפלל כנגד כו' ומוקי בתרתי מכלל דבתוכו ס"ל דאסור הרא"ם ואינו מוכרח דא"כ סדק"ל והא מיבעיא ליה כו' ותפסוט אלא דגם לר"ח מספקא ליה: ג ואם כו' · שם בעיא דלא אפשיטא אבל ברא"שונה ס"ל דודאי הוא כנ"ל: ד ברחוק ד"א כו' · ע' בה"ג וליתא ברש"י שלנו: אם כו' · טור וכשיטתו כמש"ל סי' ע"ש: וגם כו' אבל כו' · תר"י: אסור להרהר כו' · כמ"ש בסי' פ"ה סעיף ב': ה וכל שי כו' · כמש"ם כ"ב ב' והא זנת כו' הואיל כו':

פד א מרחץ כו' · ול"נ בנדרים שם הזמינו למרחץ כמ"ש בשבת שם ועתום' בנדרים ובשבת שם: ומותר להרהר כו'. בקדושין ל"ג א' ל"ק הא כו' ופי' ס"ך בי"ד סי' רמ"ד ס"ד דהיינו בבית האמלעי כיון שיש שם שאילת שלום וכ"מ מרי"ף ורא"ש וש"פ שכתבו להאי מימרא ואם איתא דבבית החילון מאי למימרא שם מנית תפילין כו' וכן טוש"ע שכתבוהו ועלה קאמר בגמרא ה"נ מסתברא כו' משמע דמותר להרהר שם אבל הרמב"ם השמיטה שם ס"ל דבבית החילון ממש ועמ"ש ס"ס פ"ה: ואסור כו' · ירושלמי פ"ג דשבת שאל שמואל לרב מהו לענות אמן במקום המטונף א"ל אסור ואסור דאמרית לך אסור ור"ל שאסור לומר ולהורות זה שם:

פה א לא ילך כו' ואפי' כו' · הר"ח וה"כ דכמה אמוראי שם כותיה לא פסק מאי כו': אפי' כו' · כמ"ש סוף ר"ס: וי"א כו' · כנ"ל: ב אפי' להרהר כו' · ברכות שם ובכמה מקומות: ובמקום כו' · ברכות שם ת"ח אסור כו': ואפי' כו' · מדפריך בשבת מ' ב' והיכי עביד הכי כו' ומשני אתרוסי כו' והוא דברי הר"ן ובירושלמי פ"ג דשבת ר"י בר אידי בשם ריב"ל שואלין הלכות המרחץ בבית המרחץ כו' כהדא רשב"א עאל מסחי עם ר"מ שאל ליה מהו להדיח א"ל אסור כו' ולא כן שמואל שאיל לרב מהו לענות אמן במקום מטונף א"ל אסור ואסור דאמרית לך אסור אסכח תנאי תני שואלין הלכות המרחץ בבהמ"ר והלכות בהכ"ס בבהכ"ס והיה לכאורה הלכה כריב"ל אלא בגמ' דידן לא מ' כן כמש"ל ובנוסחא דידן בירושלמי אסכח תנאי תני אין שואלין והוא ע"ם: ובעניני קודש כו' · רמב"ם ועמ"א בשם כ"מ וכ' הרשב"א דמאי פריך וכי ס"ד דליסבקיס לעביד איסורא אלא דלא הל"ל בלשון הוראה אלא כמאן דלא לריך להכי וז"ם תדע כו' דר"ל דאף שאמר שם בלשון הוראה ממש: ובמקום כו' · ע' תוס' דמס' ע"ג מ"ד ב' ד"ה תנא כו' ותור"י כו' וכ"כ הר"ן אלא שכ' דלאו משום איבה אלא ששם מותר בהרהור וכל שאינו אומר טעמו של דבר הוי כהרהור וכתב עוד פירוש אחר כפירוש רשב"ם:

פו א שום כו' · כ"ו א' וס"ל להטור דקאי נמי אמים הרעים כו':

פז א של חרס כו' · תוס' שם וש"פ דבולע כמ"ש בפ' בתרא דאבות דר"נ ג' דברים בכלי חרס בולע ואינו פולט · כו': אפי' כו' · ממ"ש ומ"ר עלמן כו': או של זכוכית כו' · כמ"ש באדר"נ שם שלש דברים בכלי זכוכית אינו בולע כו' והטעם דהוא טיט וה"ה לאוינך: אם הם רחוצים כו' · אבל כריסא לא מהני רחוצים הרא"ש וש"פ וכמש"ם בחזיר אע"ג דסליק מנהרא וכמש"ל סי' ע"ו ס"ג ע"ש: ב יש מתירין כו' · כמו גואה בעששית ול"ד לגואה דטוקה בבגדו כמ"ש הרשב"א דשם מתגלה בדרך הילוכו: ויש אוסרין כו' · כיון דבלוע כרו כתוכו וכולו הוא כגואה: מותר כו' · שם ורבא אמר אין כו': וכן כו' · שם או מניחם תחת המטה וכמו גואה בעששית: אע"פ כו' · כמש"ם עד כו' או כו':

פח א קורין כו' · כ"ב א': וקורין כו' · ממ"ש במתני' זב שראה כו' הא נדה שראתה מותר וכן מסטבל לקריו: חוץ כו' · שם ושם ועכה"ג: כדי כו' · שם: ובק"ש כו' ובלא כו' · דלא כמ"ש הרי"ף בשם א"ד דוקא לד"ת אבל לק"ש בעי וכ' בשם ר"ה גאון בע' קבין אלא כס' ראשונה שם ורא"ה ממ"ש בירושלמי פ' בתרא דיומא הסה"ח ברחילה אסור בתשמיש המטה לא כ"ש ר"ל דאסור להתפלל ומפני במקום שאין טובלין אלמא אף רחילה א"ל שם: וי"א שמותרת בכל כו' · כמ"ש במתני' שם ונדה כו' · כנ"ל ולף ס' ראשונה לא כ' אלא לחומרא בעלמא וצי"ד סי' רפ"ב ס"ט ועמ"א: בימים כו' כי כו' · כמ"ש בפ"ב דחגיגה כדי לעשות נחת רוח לנשים כו' ואע"ג דקרוב לעבודה בקדשים כ"ש כאן:

פט א כדכתיב כו' · שם פ' ג' כ"ט ב': ואם כו' · כמש"ם ל' א' ועתוס' שם ד"ה לבוש כו' וכמו ק"ם וכן כל שמותן ביום כמ"ש סוף פ"ב דמגילה וזמנה הוא בזמן התמיד כמ"ש שם ואמרינן בפ"ג דיומא וברפ"ג דתמיד נאו ורלו כו' וז"ם והאיר כו' וכ"ה כרא"ש ועמ"א: ונמשך כו' · כ"ז א' א"ר כהנא כו': שהוא כו'. כמ"ש בסי' נ"ח: ואם טעה כו' · שם כולה יומא כו' וה"ס לר"י מר' שעות הרי"ף והרא"ש וש"פ אלא דמדברי הרי"ף והרא"ם מ' דוקא טעה וכ"מ בגמ' דהא מדין טעה ולא התפלל שחרית אתי ושם במזיד לא יכמ"ש שם אבל הרמב"ם והטור כ' אפי' עבר מתפלל עד חלות ועב"י שרחק בזה וכבר השיג עליו לח"מ ול"ע: ואחר כו' · מדקאמר מתפלל מנחה שתים ול"ק שמתפלל כל היום אלא דוקא עם מנחה וכן בכולם ועמ"א דזמן מתחיל מחלות כמ"ש ברפ"ג דיומא כ"ח ב': ב להקדים כו' · שם: ואפי' זה כו' · תר"י שם אבל שלום אסור אף בכה"ג ולף שאמרו שם במשכים לפתחו היינו לאפוקי שפגעו באקראי כמ"ש תוס' שם ד"ה במשכים כו' ורש"י שם · ב"ח בשי' הר"י: וכן אסור כו' · כן פי' ר"י בשם גאון נתינת שלום הנ"ל: ואם התחיל כו' · א"ח שם ועמ"א ובזה מתירץ דל"ק דבס"ג פ' עד סוף י"ח ואהדדי אתמר בגמ' שם אבל לפ"ז ל"ק דבריסא לפי' א"ח באינו משכים לפתחו לא הוזכר בגמ' כמ"ש מ"ח: ואם אינו כו' · קאי אלעיל וכפי' רש"י ותום' שפגעו כנ"ל: וי"א כו' · שמפני זה אמרו אסור לעשות חפליו כו' הרשב"א: ג אסור כו' · ה' ב' וכפי' תוס' שם ד"ה אלא כו' וכ"ם לפי' רש"י: או כו'. י"ד א' וכגי' הרי"ף ורא"ש וש"פ לגאת לדרך וע' רמזים פ"א ס"ז ופ"ב ס"ו: ושוב להתחויר כו' · שהרי לענין שאלת שלום ודאי בתפלת י"ח איירי כמש"ם מתיב כו' בפרקים כו'

כו' וה"ה לזה דהא כהדדי מיתנייא ת"ה : אבל כו' וכן אוכלים כו' · דבזה לא שייך נאוה ולהכי אמר א"ת גוף כו' ול"ק כפשטיה להורות דבמקום שלא שייך נאוה מותר ועכ"ז : ובין כו' · ואין אסור משום קודם קידוש דאפי' מים אסור כמ"ש בסי' רע"א כיון שלא הגיע זמן קידוש · טור בשם הרא"ש : וכן כו' · רי"ו כנ"ל : ד הצמא כו' · הרמב"ם לא כ' אם רצה אלא אל יתפלל כו' וכמ"ש בפ"ו דעירובין כל שאין דעתו מיושבת כו' ובספ"ד דברכות לעולם ימוד כו' אלא דבסי' ל"ח ס"ב כ' הטוש"ע ועכשיו כו' וכ' ב"י ומ"מ סגולה לסמוך כאן על הרמב"ם הרשות בידו וז"ש אם רצה : ה וי"א כו' · הוא דעת הרשב"א וכמ"ש במנחה וס' ראשונה הוא דעת תר"י והרא"ש ול"ד למנחה דכאן איכא לאו דלא כו' : ו אפי' כו' · כן פירש"י שם : והיינו כו' · דאל"כ קשיא קושיית ממש"ש י"ד ב' ומתני' כו' וערש"י שם שפי' שהקושיא הוא ממתני' כו' ואמרו שם וכ"ת בדלא כו' אלמא אפי' בדמעלא מותר והולך רש"י לזה ממה דפריך וכ"ת כו' ואי מתפילין מאי ס"ד הא גם תפילין א"י להגיה או דומן א' להם וכ"ת כותיקים הא טעמן של ותיקין הוא משום סמיכות גאולה לתפלה ורב לא היה חושש מדמנח תפילין בין ק"ש לתפלה לפום ס"ד והא דלא פריך גמ' מתפילין משום דבראשונה פריך אומר דאמר ריב"ק כו' ופריך ותו מי כו' ר"ל דאף בקריאה לקריאה דלא ס"ל כלל דריב"ק ולכן קא' מי סבר כו' ול"ק ותו והאמר כו' וע"ש ברש"י שם בד"ה ומתני שכ' דהיינו עשייה ול"ל קריאה : ואם הוא כו' · שם י"ג ב' : ז מותר כו' · מדקאמר במתני' סמוך למנחה דוקא : ח בשעת כו' · כת"ק וכאבוה דשמואל ולוי ואע"ג דרב אמי קאמר לא הוינא כו' הייתו בשבתא דרגלא אבל בדרך מודה וערא"ש : אם כו' · ע"ל סי' ר"ח סעיף ג' : ואעפ"כ כו' הכי כו' · גמ' שם :

צ א ע"ג מטה כו' · כ"ה גי' הרי"ף וכ"ה בפ"ג דתוספתא : ואפי' כו' · ממ"ש ולא ע"ג מטה כו' ומקום גבוה כיון דאמר במקום גבוה איכך ל"ל אלא דשם דוקא כמ"ש הרמב"ם וכמ"ש בס"ב וכאן אפי' אינו גבוה ג' דהא סתם קאמר מטה כו' מאח"כ מקום גבוה דאין נקרא גבוה בפחות מג' כמ"ש בכמה מקומות דכלארעא סמיכתא הוא ומ"ש אח"כ כו' תוספתא שם : או שהיה כו' · א"ח וש"פ : ב שיעור כו' · כנ"ל : היה כו' · שהוא שיעור בית רמב"ם שם וכמ"ש גבי' סוכה : ג לעלית כו' · כמ"ש וכוין פתיחין כו' : והטעם כו' · כמ"ש בירושלמי וכ"כ תר"י : ד בנגד כו' · דהא יליף לה ממ"ש וכוין פתיחן כנ"ל : ה מגני כו' · רש"י שם : ו ואחורי כו' · הוא פי' התוס' : וי"ם כו' · הוא פירש"י ועתוס' שם א' ד"ה אחורי ולפי' תוס' קרי אחורי שפני הטעם למערב כמ"ש התוס' והביאו רש"י שם ואחוריהם למזרח ולפירש"י קרי אחורי ר"ל אחור בתות שהמערב נקרא אחור כמ"ש בכמה מקומות ודחקו לרש"י משום דלפי' התוס' מאי אריא חוץ לבה"כ אפי' בבה"כ עצמו אם מתפלל כן נקרא רשע וז"ש רש"י ד"ה אחורי כל פתחי כו' ור"ל שמתפלל בצד שכנגד הפתח ומביא ראיה מהתוספתא שפתחיהם היו למזרח וקאמר כאן אחורי בה"כ והיינו במערב וקאמר דע"כ צריך לפרש כן והא דר"ה מוקי לה אביי כו' ואם איתא ל"ל אחורי ב"ה כנ"ל : וגם כו' · הג"מ דאחורי מ' מכל הגדרין כמו אחורי הגדר וכיוצא וכאן לכל הפירושים רשע הוא אם אינו מחזיר כו' תר"י : ח בצד שהפתח כו' · כתב תר"י דכאן נר"ה בצד שהפתח פתוח וע' תוס' דעירובין י"ח ב' ד"ה ולא כו' ומרש"י דברכות ח' ב' נראה שמפ' ג"כ במערב כשיטתו ובערובין לא פי' כן : כיון שאינו כו' · כמ"ש שם כדו בר כו' : או שרוכב כו' · שם פ"א א' : ט ישתדל כו' · טור לא יתפלל אלא בבה"כ עם הציבור דא"ר יוחנן אין תפלתו של אדם נשמעת אלא בבה"כ פי' עם הציבור והוא כגי' הרי"ף והרא"ש שם ח' א' דא"ר אין תפלתו כו' שנאמר ואני תפלתי כו' אימת עת רצון כו' : ואם הוא כו' · שם ולימא מר כו' : וכן אם נאנס כו' · שם ו' א' תניא אבא בנימין כו' : יג ודורסו ברגלו כו' · ירושלמי ר' יונה רקיק וסייף : או כו' · תר"י : טו בבה"כ שבשדות · תוס' שם בשם ר"ח : או כו' · כן פי' הרי"ף וכ"כ תוס' שם : ויש כו' · שם בתוס' בשם ר"י : טז ההולך כו' · פ"ג דפסחים ופ"ט דחולין : יח והוא כו' · ורבותיה אע"ג דבבה"כ איכא ברב עם הדרת מלך תר"י : וי"א כו' · תר"י בשם תוס' וכ"מ שם ל' ב' מהא דר' אמי ורב אסי שם ובתוס' שם ד"ה אין כו' : ודוקא כו' · כ"כ בתשובת הרא"ש ותר"י שאף לדעת הרמב"ם מודה כה"ג וכ' תר"י דהא אפי' תפלה עצמה מבטלין כמ"ש בסוף ר"ה דר"י הוה מצלי מתלתין יומי לתלתין יומי וכן רשב"י מבטל תפלה כמ"ש בפ"ק דשבת אבל לפי' הר"י בשם תוס' אף מי שאין תורתו אומנתו : כ י"ם שיעור כו' שרא כו' · רש"י : דהיינו ח' טפחים · א"ח וכמ"ש בפ"ק דעירובין וש"מ : כא ודבר קבוע כו' · תוס' שם וכמ"ש העובר לפני התיבה ובכמה מקומות : ולא חשיב כו' · עספ"ב דעירובין : אדם כו' · כמ"ש בפ' ואלו נאמרין כו' פסוקא אריכי כו' ובפ"ד דברכות בעובדא דר' ירמיה ושם לא יתפלל אחורי רבו כו' וכ"ה בהדיא בירושלמי בפ"ב דר"ה וס"ל לש"ע דכ"ש בע"ת אבל בסג"ה ס"ל דבע"ת לא : כב ויש מי כו' · ע' זוהר : כג ולכן כו' . תוס' ביומא כ"ד א' : אבל כו' · שנאמר לא תביא תועבה כו' ועע"ז : כד ולא לפניו כו' · כמכ"ש תר"י וטור : י"א כו' · הייתו לפירש"י ותוס' שם ד"ה ולא כו' וי"מ כו' : ואע"פ כו' · די"מ הטעם שמצער לרבו שאינו יכול לפסוע ג' פסיעות וכ"ה בירושלמי ולפי זה אין חילוק מהרי"א : אם הרחיק כו' · דרשות אחרת היא כמ"ש לענין לעבור נגד המתפללין ב"י וכן ליטב כתוך ד"א : ובשם כו' · כ"ו א' וכן לתפלה ושם רפ"ג מן הק"ש כו' וה"ה בכולם :

צא א ואם לא כו' · דלא שייך כאן מ"ש כ"ב ב' הואיל והמא כו' : ב אפילו כו' אבל כו' · ממש"ש הני תברין כו' אע"ג שהיו צריכין לברך עלי' והמוליא אלא ע"כ בכה"ג : ג י"א כו' · מ"ש פי"ד ה' ט"ו : וי"א כו' · עפ"א דמס' כלה ופ"א דקדושין ל"ג א' · וכמ"ש בס"ה אם דרך כו' : ד כובעים כו' · כמ"ש בתוספתא פ"ב לענין ערום הרי שהיה עומד בשדה ערום או עושה מלאכתו ערום ה"ז מכסה א"ע בתבן או בקש ובכ"ד אע"פ שאמרו אין שבחו של אדם להיות יושב ערום ה"ז מכסה עצמו בתבן ובקש ובכל דבר כו' וע' בגמ' כ"ה א' וכמ"ש בכתובות עב דקלתה דרך מבוי ש"ד ומדאורייתא אפי' בשוק וכ"ש בכה"ג ובפט"ז דשבת סורך עליו גמי כו' קסבר אסור לעמוד כו' : אבל הנחת כו' · ע"ל סי' ע"ד ס"ה : ה ולא ברגלים כו' · כמ"ש בפ"ב דחגיגה : ו דרך כו' רפ"ה דברכות : ובשעת כו' · פ"א דשבת :

צב א ואם התפלל כו' · שם : וצריך כו' · רמב"ם וטור ועתוס' כ"ב ב' ד"ה אע"פ ור"י פי' כו' וכ"מ ממ"ש תפלתו תפלה מכלל ברישא לא כ"מ : יצא בדיעבד · כגי' הספרים שלנו תר"י ורא"ש ורמב"ם : אבל לכתחלה כו' · כמ"ש ארשב"ג אר"י הלכך כו' ומ' אף ע"פ שיכול לעמוד על עצמו תר"י וגם לגי' תפלתו תפלה מכלל דלכתחילה לא לה"מ · אבל בירושלמי פ"ב מ' דלכתחלה מותר : ובל הנצרך כו' . נלמד מתפלה שם : ב אם באמצע כו' · כמ"ש שם כ"ב ב' ת"ר היה כו' ומים כו' אלמא אינו פוסק ללכת למקום אחר אלא עד כו' ומתפלל במקומו וכ"ש בשיכול לעמוד ע"ע עד שיסיים וכן בגדולים : ואם בשעת כו' · ר"ל לרבותא אפי' בשעת ק"ש אלא דכאן אם רצה להרחיק להטיל מים מותר שם : ודוקא כו' · דבהמ"ד פ' דאסור להעמיד ע"ע וחולק בכך דלא ליסתרי אהדדי ועמ"א : ג צריך כו' · כמו בלרכיו משום הסכן כמ"ש משום שנאמר כו' רמב"ם : ד וצריך כו' · כגי' רש"י וכ"ה ורי"ף ורמב"ם דלא כתוס' : יותר מטיל כו' · כ' ב"י שכ"ה גי' הרמב"ם בגמ' ודקדק כן מלשון שכ' עד מיל אבל יותר א"ל לחזור ואינו מוכרח וכן בכ"מ חוזר בו : ואם מתיירא כו' · דאז יש לסמוך אגי' התוס' ע"ש

כד"ה אמאן כו' וכ' הטור בסי' רל"ג ודוקא להעביר זמן תפלה ולגי' הגאונים הכ"ל צריך להעביר אף זמן תפלה עד שיעור הכ"ל בשם רב עמרם וכ"מ מפרש"י : ה רוחץ כו' · כמו בנט"י לאכילה כמ"ש בפסחים קט"ו ב' וע"כ לא נגע ממש דא"כ אפי' לברכה פסול כיון דאין ידיו נקיות וכמ"ש בפ"ו דברכות לענין סדר הסיבה נוטל ידו אחת כו' וכמ"ש בנזיר נ"ט א' אלא שהר"ן בפסחים כ' דאף לתפלה בשרות רק לטומאה גזרו להיות שניות לכך שם לאכילה צריך נטילה וז"ש ואם אין כו' דבכה"ג יש לסמוך עליו וע' ב"מ פ"ה כ' : ו העומד כו' · כנ"ל : ז מקום כו' ולכן כו' · כמ"ש בנזיר נ"ט א' : וכן כו' · כיון דקראן בגמ' בפ' המקבל טוא"ה ולא גרא"ה : ט ודוקא כו' · שם אבל אינו רוקק רי"א אפי' רוקק כו' כ"ע מודו *שמגנטולין דהוא אסור פי' כמטייל שלא מתוכם הרא"ש פ"ג סי' ל"ע : י טוב כו' · כ"ב י' א' :

צג ב באימה כו' . גמ' שם : והכנעה כו' · רש"י ד"ה כובד כו' : לא מתוך כו' · שם ל"א א': ולא מתוך כעס כו' · כ"ה גי' הטור שם ועיי' פ"ו דעירובין ס"ה א': כגון כו'. רש"י שם בברכות: ג והיינו כו' · תוס' שם ד"ה רבנן כו' וכ"ה בטור ע"ש : ד העוסק כו'. תוס' שם ד"ה ר"א בשם הירושלמי והרא"ש שם: פי' כו' . טור: וי"ם כו' · וכ"ה בתוספתא דברכות פ"ב כותבי ספרים תפילין ומזוזות · מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה ר' אומר כשם שאין מפסיקין לתפלה כך אין מפסיקין לק"ש ר"א בן עקביא אומר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפלה אר"א בר' צדוק כשהיה ר"ג וב"ד בינה היו עסוקים בצרכי צבור לא היו מפסיקין שלא להסיע מלבן :

צד א ויכוין גם כו' · כן מפורש בהני מקראות שמביא גמ' : ב אם מתפלל כו' · ב"ב כ"ה ב' הרוצה כו' דמצדד כו' ופי' שמ"ג שמצדד למזרח אבל רש"י פי' לצד דרום : ואנו כו' · תוס' ברכות שם ד"ה לתלפיות כו' : אין כו' . כ"ב שם א': ומי כו' · לפי' הסמ"ג כנ"ל : ד וכן אם היה כו' · שם הסכים ליסב כו' מ"ם תפלה מעומד כו' : או אם כו' · תוס' שם ד"ה הלכה כו' : כי אם כו' . רש"י שם ד"ה שאין כו' : והבל כו' · רי"ו : ויש כו' · א"ח ותר"י וכמש"ש ל"ד ב' דשם בעי טוהם : ה יחזיר הבהמה כו' · כמו שהיה עושה לפני המלך כמ"ש בפ"ה דיומא : ו תולה כו' · דלא גרע ממהלך בדרך וכמ"ש בפסיקתא והביאו הילקוט על פ' אמרו בלבבכם אמר הקב"ה אני אמרתי להתפלל בבית הכנסת ואם אין אתה יכול התפלל על משכבך ואם אין אתה יכול הרהר בלבבך שנאמר אמרו בלבבכם כו' וז"ש אם כו' : ז פי כו' · נלמד מהנ"ל וכמ"ש בגמ' שם לפי שאין כו' : ח יש ליזהר כו' · עמ"מ פ"ס כ"מ וממש"ש סי' י"ז ס"א : ט מי שהוברח כו' · שם רב אסי כו' ועתוס' שם ד"ה משכך כו' ועוד פי' הר"מ כו' : שלא ישסיקוהו · שם ג' א': ולא כו' · עמ"א וערש"י פ' והרא ע"פ כלאתי את כו' :

צה א וי"א כו' · נגד ג' הגשות לתפלה וינש אברהם וינש יהודה וינש אליהו שם : ג מניח כו' · פ"ק דשבת דסובר דלא משני בשלמא אלא בלביסה· ב"י: ועוסר כו' · שם : ולא נית כו' · ברכות כ"ד ב' וכגי' הרי"ף ולא היה מניח ידו על סנטרו ופי' הוא על לידו ועסי' ל"ז ס"א : ד טוב כו' · שאומרים כשם שמקדישים כו' :

צו א ולא ספר כו' . כמ"ש בפ' בתרא דעירובין שכל כתבי הקודש אם נופלים יש בזיון וה"ה לכל ספר כמ"ש בפט"ז דשבת שאף אותן שאין קורין בהן צריכין גניזה ואפי' קמיעין וברכות וכן אמרו שם בפ"ו ס"א ב' ת"ש היה כתו' כו' וכ"ש ספרים האידנ' שקורין בהן ומלין אותן מפני הדליקה כמ"ש הרא"ש פט"ז דשבת וא"כ לגו עדוד כאן : ולולב כו' · ספ"ג דסוכה : ב וש"ם כו' · מהג"ל דעריד :

צז א יניח כו' · כגי' רש"י ופי' : ויזהר כו' · כגי' הרי"ף : ב אסור כו' ואם כו' . שם וכירוש' אבל אינו רוקק כו' רי"א אפי' רוקק כו' דכ"ע מודו אמגנטולין דהוא אסור : טבליעו כו' · גמ' שם : ואם א"א לזורקו כו' · ירושלמי שם לפניו אסור לאחריו מותר לימינו אסור לשמאלו מותר וכ' תר"י דלמדנו מכאן דאם א"א לאחוריו מותר לשמאלו והרמב"ם וש"ע השמיטו כיון דבגמ' שלנו לא אמרו אלא לאחריו : ג אבל לא כו' ודוקא כו' · נזיר נ"ט א' וערש"י שם ד"ה א"ד כו' וכן כאן אמרו בבגדו :

צח א המתפלל כו' · ל' ב' לעולם כו' ל"א א' ת"ר כו' ות"ה כו' : ויחשוב כו' · יומא נ"ב ב' · וערש"י שם ד"ה לשמאל כו' סנהדרין כ"ב א' : ויסיר כו' · ערובין ס"ה א': ויחשוב כו' · שם ס"ד שיכור כל כו' : וצריך שיחשוב כו' · כמ"ש אין עומדין כו' חסידים שעה: ויחשוב קודם כו' · שם שוהין כו' כדי כו' וכ' תר"י אין ר"ל בתפלה דא"כ הכ"ל בתפלה אלא שיהיה לבם שלם למקום שיחשוב ברוממות ה' כו' ויסיח כו' ועי"ז אמרו שם סימן לדבר תכין כו' והוא על שהרת האדם מתענוגי העוה"ז שזה צריך סיוע מהמקום כמ"ש והכן לבבם אליך וז"ש סי' לדבר ולא אמר ראי' אלא מפני שפשטא דקרא לא על כוונת התפלה אלא סיפא דקרא תקשיב כו' מורה ע"ז : ואסור כו' כדי כו' · ע' זוהר ח"א קל"ב ע"ב ות"ח דהא אוקמוה לא ילגי כו' כגון כו' לא ישוי כו' ע"ש : ב ועכשיו כו' · הג"מ בשם תוס' : ג יתפלל כו' ושלא כו' · כר' אושעיא ודבק דלכתחלה לכ"ע תרווייהו בעי · טור וב"י : ד התפלה כו' · כ"ו א' : ולכן כו' · כמ"ש בס"א : כמו כו' : כמ"ש לא יחשב : ושעוסר · למ"ד א' : דומיא דעבודה · רפ"ב דזבחים ויליף לה שם שנאמר לעמוד לשרת כו' : וקביעות כו' · ו' ב' ז' ב': כמו כו' · פ"ס דזבחים : ושלא כו' · ס' ב' : דומיא כו' · זבחים כ"ד א' · וערש"י שם ד"ה לא כו' ועתו' שם : וראוי כו' · ברכות ל' ב' מליין כו' ושבת קי"ד א' מנין לשינוי בגדים כו' : ה אל כו' · ברכות ל"ג ב' ועתוס' ד"ה כל כו' ור"ה פ"ז ב' ועתוס' שם ד"ה ועיון כו' :

צט א כדי רביעית כו' · עתוס' שם ד"ה שתה יש ספרים דגרסי כו' וכ"ה ברמב"ם וטור ואף תוס' מודו בזה : וצריך כו' · תוס' שם ד"ה שיכור וכנ"ל פ"ם ע"ו ור"ם ל"ב : ואפי' כו' · ורא"ה דדין אוכם לו ממש"ש ע' א' דההוא זוגא כו' ובמזיד א"י להתפלל אחר ע"ה כמ"ש הרי"ף וש"פ שם : אבל כו' · ירושלמי ריש תרומות והביאו תוס' שם ד"ה שיכור והרא"ש בפ"ה דברכות סי' ט' וז"ל שתוי אל יתפלל כו' אינו שתוי כל ששתה רביעית שיכור ששתה יותר תמן אמרין כל שאינו יכול לדבר לפני המלך ר"ז בעי קומי ר"א שיכור מהו שיברך א"ל ואכלת ושבעת וברכת אפי' מדומדם לא צריכה דלא מהו שיקרא שמע וז"ש ודין ק"ש כו' לחומרא אבל נראה שט"ס שם בירושלמי דאמרו שם הך חסיד שאיל לאליהו ערום מהו שיקרא שמע א"ל לא יראה בך ערות דבר ערות דבור ותני חוקיה בין לקרות ובין לברך וכל זה אינו מובן דהא אמרו אפי' תרומה אין יכול להפריש משום הברכה וכן אפי' נגד ערות חבירו וגם ערות דבור אינו מובן דלמה לא אמר ערות דבר כפשט' אלא נ"ל שט"ס הוא וצ"ל שיכור מהו כו' וכן הר"ש פ"א דתרומות הביאו ולא כתוב שלא ערום כלל וצ"ל שיכור קאי וחוקיה פליג ואמר שבין לק"ש ובין לברכה אסור ופליג גם על ר' אסי שאמר ואכלת כו' : ב וה"ם במהלך כו' · גמ' שם והוא לשון הטור בשם בה"ג וכ"כ סה"ג והשמיטו מש"ש דג' מילין נמיק ונראה דס"ל כדעת הגאונים כמ"ש בס"ג כ"א שהוא שתוי כו' ולכן לא קאמר ר"נ יטייל ג' מילין אלא עד שיפיג יינו וקרה שבג' מילין פג ועוד השמיטו מש"ש הספא דאתית כו' ואפשר שסוברים שדיחוי' הוא והרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו דין רכוב לגמרי והג"א שם כ' כל דברי גמ' שם: ג כ"א כו' . כנ"ל : ולכן כו' . כמש"ש ביין האיטלקי וש"ה לסיפך : וכ"ש אם כו' · ערמ"מ :

ק א של מועדות כו' · כן פירש"י שם מש"ם של פרקים והרי"ף והרא"ש כ' תפלה שהיא ללמ"ד יום ורמב"ם וש"ע כתבו של מועדות ור"ת דס"ל פ"ם בגמ' שם לתלתין יומין וכן ברי"ף ורא"ש לאו דוקא אלא קרוב ללמ"ד יום :

קא א אם לא כו' · למ"ד ב' ועתוס' ל"ד ב' ד"ה יכוין כו' : אע"פ שכוון כו' · טור ירא"ה לי אפי' כו' וכ"ה בגמ' מדקאמר באבות מ' אבל באחרת לא וכן הא דר"ח : והאידנא כו'. עתוס' ר"ה ע"ו ב' ד"ה ועיון וכו' וכ"ש האידנא וכן הוא בירושלמי פ"ב דברכות בהדיא א"ר ירמיה בשם ר"א המתפלל ולא כוון לבו אם יודע שהוא חוזר ומכוון את לבו יתפלל וא"ל אל יתפלל אמר ר' חייא רבה אנא מן יומי לא כוונית אלא חד זמן בעי מכוונה והרהרית בלבי ואמרית מאן עליל קומי מלכא קדם ארקבסה או ריש גלותא שמואל אמר אנא מנית אפרוחיא ר' בון בר חייא אמר אנא מנית דימוסיא א"ר מתנא אנא מחזיק טיבו לרישא דכד מטי מודים הוא כרע מגרמי' והביאו תוס' בר"ה שם ד"ה הנ"ל שאין מכוין לבו בתפלתו כדאמר בירושל' אר"ח כו' : ב ומשמיע כו' · ירושלמי פ"ב הני התפלל ולא השמיע לאזנו יצא למי נצרכה לר' יוסי הידן ר' יוסי הדא הוא דתנינן הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יצא ר' יוסי אומר לא יצא וכן מ' בגמ' שאמרו כל המשמיע קולו כו' ר"ל לאחרים וכ"ה בזוהר ויקהל ודלא כמ"ש בתוספתא פ"ב והביאו הרשב"א והטור יכול יהא משמיע לאזנו כבר מפורש ע"י חנה כו' אבל פ"ש הוא וכ"ה בתד"א ר"פ כ"ח ואפשר שגם שם פ"ש שהרי בגמרא הביאו התוספתא ול"ק באזניו וכ"ה בתוספתא שלנו וכן בירושלמי אמרו יכול יגביה קולו כו' וע' טור : ולא כו' · שם וכ"ד ב' : להגביה קולו כו' · כ"כ הרא"ש שם אף ע"ג דבגמ' לא אמרו אלא המשמיע אבל בירושלמי פ"ד אמרו ר' יונה כד הוי מצלי בכנישתא הוי מצלי בלחישה כד הוי מצלי בביתא הוה מצלי בקלא עד דילפון בני ביתא צלותא מיניה ופי' תר"י והרא"ש שכ"כ היה מתפלל בקול נעורר הכונה עד שב"ב היו שומעין ולומדין התפלה אבל הרשב"א וטור פי' שכוונת השמעתו היתה רק כדי שילמדו התפלה ממנו וכ"ה במרדכי כי היכי דילפין כו' וכ"מ בהג"ה ואם כו' : וה"מ כו' · גמ' שם : ג י"א כו' · כמ"ש סוף ר"ה משום דאושי ופי' רש"י דנפישי וכן פי' הרמב"ם בפ"ח מה' תפלה וכמ"ש בפ"ד דעירובין אושי דיורין וכיש נדרים משום דאושי ליה מפרש כו' אבל התוס' פי' מתוך שאין רגילין מטמיעין קולם ומטעה א' את חבירו וזהו אושי כמו בפ"ג דחולין דיתה דאושי' אוושו עליה כ"ע דפ"ז דברכות ופ"ד דכתובות · אושי ביני קני דפ"ז דב"מ וע' הגמ' שם וכן פי' הערוך שם : וס"ם יזהרו כו' · דהוי מנבילי הסקר מהרי"ו ולפי' הרא"ש בס"ב אין חילוק שב' דאם הי"י לכוין לפי' להגביה מותר וכר"ה אפי' בציבור מותר וכבר תמה כנה"ג עליו : ד וה"ם בציבור כו' · גמ' שם ל"ג א' : וי"א כו' · כמ"ש לרכיו ועגמ' ע"ז ח' א' והטעם לציבור א"צ מליץ : וי"א כו' · דהם מכירים בכל לשון רק דלשון זה מגונה בעיניהם וז"ש אין נזקקים נו וכזה מתורץ קושיית התוס' דשבת י"ב ב' ד"ה שאין כו' ותמהו על תוס' מנין להם שמכירין מחשבות שבלב ונראה שלמדו ממ"ש ג' דברים מזכירין כו' וציון תפלה ועתוס' שם אבל בזוהר ח"א ק"א ב' לא ידעו בהאי עלמא אלא מה כו' ואע"ג דבגמ' ב"מ פ"ז א' אמרו יודעין היו כו' מ"מ אמת הוא אף לבגמ' וכן לשון אין מכירין מ' אין מבינין ולכן לא אתמסור להון וז"ש אין נזקקין :

קב א בין פלפניו כו' · עמ"א וע"ז ס"ק ב' : ואם עוסק כו'. כל כו בשם הירושלמי ע"ש : ויש מתיר כו' · עט"ז : ויש מי כו' · וזה שכתוב בז"ה נ' י"ב ד"מ ובבה"ג מייתי ברייתא ע"ש ד"א : ב יש מי כו' · עט"ז ודבריו תמוהים דהא מ' שהם קודם לכן הוה : ג אם היושב כו' · עמ"א ובזה תירץ קושיית הטור דהא עלי ישב מקודם כמ"ש ועלי יושב ועט"ז : ד ודוקא כו' · לשון הטור וכ"כ תר"י וע' זוהר ח"א קל"ב א' : ולעמוד · עמ"א : ה אם השלים כו' · ירושלמי פ"ב דר"ה ר' חייא בר בא כו' וע' יפ"מ שם וכ"מ בגמ' דברכות כ"ז א' : וצריך כו' · מהרי"א :

קג ב ונצטער כו' · רמב"ם וע"ל סי' ל"ב ס"ב אם כו' וכ"ה בכה"ג : וחוזר כו' · עבה"ג ובגמ' שלנו ליתא בהדיא וכ"כ ב"ח וע"ל סי' ק"ד ס"ה וס"ו : י"א כו' · עמ"א ס"ק ד' ס' וכ"מ בגמ' דברישא בס"א אין אומר רבון כו' ועפ"ג דברכות הנכנס לסעודת כו' אלמא גנאי הוא וכ"ה בכה"ג אבל העיקר כמ"ש בב"י דקשה הדבר מאוד לבדות חילוקים מן הדעת כו' ע"ש :

קד א אבל כו' אם כו' · גמ' ל"ב ב' : דהיינו כו'. ערש"י שם ל"ט א' ד"ה מעין כו' והוא קורה כמ"ש נ' א' וכאן ע"כ כרב : או אם כו' · ירושלמי שם חני היה עומד ומתפלל בסרטיא או בפלטיא ה"ז מעביר מפני החמור ומפני הקרון ובלבד שלא יפסיק את תפלתו וכ' תר"י והרא"ש דמלכי א"ה שאני שצריך להסיב שלום ומ"מ בלא דיבור אבל אם אפשר ה"נ : ב אבל בענין כו' · עתוס' ל"א א' ד"ה ומוגלתו אבל הרא"ש הסכים לסר' יוסף וכתב דאי בתוך י"ח היכי קאמר ומוגלתו בזוית זו והלא אסור לגאת ממקומו כו' וז"ם בש"ע אא"כ הוא בתחנונים כו' ור"ל כמ"ש במתני' אפי' נחש כרוך על עקבו כו' ובדישא אמר לא יפיבנו בדיבור ושפא בסילוק וזה שמסיים והולך הש"ע ואפי' נחש כו' : ג אבל יכול כו'. דלא מצינו הליכה שנקרא הפסק תר"י ופי' לא יפסיק בדבור ואזיל לשיטתו שכ' ובירושלמי אומר אפי' נחש אם היה בא כנגדו מהרחק נגד אחר ולא הוי הפסקה וה"נ התם היה מרתיע וכא כנגדו מפטר מלפניו ובלבד שלא יפסיק את תפלתו ולשון מפטר הוא כמו מפטר מסכנא ור"ל דוקא בכרוך שההליכה לא מהני ליה שכבר כרוך אבל בא כנגדו שיכול לילך נגד ילך דהליכה לא הוי הפסק ולאו משום סכנה דהתם אין בו סכנה וז"ש ובלבד שלא כו' ושם בכריעות דר"ע ס"ל כפי' התוס' ולא שהסכים לפי' הרא"ש דלאחר התפלה משום דקשיא ליה איסור הכריעות כקושית תוס' אבל לפי' הרא"ש הנ"ל כש' שקדם הוי הפסק ובירושל' הנ"ל פי' תוס' ל"ג א' והרא"ש שהוא כעוס ומסוכן הוא וכמ"ש כש"ע וכתם נמי כו' ומ"ש בלבד כו' משום דאפשר בהליכה כמש"ם גבי חמור וקרון וכנ"ל גבי מלכי א"ה : ד ואם כו' · כמש"ם ריש תורה כו' : ה אם שהה כו' · לפסק הרי"ף וש"ע דמחלק בין ק"ש לתפלה · רשב"א בחי' אבל לפי דברי התוס' והג"ה דמחלק בין דהוי או לא כ' ב"ח דוקא שנברא או שמקום דהוי נפיכך לא כתבו התוס' והרא"ש וטור כאן דחוזר לראש בשהה ועמ"א בשי' ב"ה ס"ק ב' : חוזר לתחילת כו' · תוס' בר"ה אבל כו' וכבר תמה הרשב"א מ"ש ממים שותתין על ברכיו דקי"ל דחוזר למקום שפסק וכן בקם להתעטף ואומר רבון כו' חוזר למקום שפסק ואפי' באמצע הברכה כמו בק"ש דפוסק באמצע הברכה לשאול מפני כבוד ויראה וחוזר למקום שפסק ומ"ש ב"י לתרץ דהתפלה חמירא ליתא דהא בירושלמי והביאו תוס' ל"ג א' ד"ה מהיכן כו' פריך מתפלה לק"ש וגם אמרינן בפ"ב בקור' לסניה ואע"פ שמפסיק הרבה בין פרשה לפרשה בדברים אחרים ואין לחלק בין רשות למצוה ועמ"א בסי' ב"ה ס"ק י"ז וכן ברכי אמרינן חוזר ונומרה ואע"פ שמפסיק הרבה בין פ' ראשון לשאר הפרשה רפב"א · וכן שמע תשע תקיעות כו' ואע"פ שכל סדר כברכה א' תשיב : ואם פסק כו' · תוס' שם דכל אלו כברכה א' חשיבי כמש"ם בגמ' טעה בג"ר כו' : ו הא דאמרינן כו' · ירושל' וכמש"ל בסי' ס"ה : אם שח כו' · דלא כרד"א ומ"ש שכ' דלעולם צריך לחזור לראש אבל טוש"ע בסי' קי"ד ס"ז כ' בשם ראבי"ה שבמזיד לעולם חוזר לראש וכבר תמה עליו ב"ח אבל לרשב"א לעולם חוזר למקום שפסק אפי' באמצע הברכה כנ"ל : ז אלא ישתוק כו' · כמ"ש בסוכה ל"ח ב' שמע כו' רש"י שם ועתוס' שם ד"ה שמע כו' ובברכות שם ד"ה עד כו' : היה כו' · דאפי' לק"ש אינו פוסק וכ"ש כאן שאינו פוסק אף מפני היראה או הכבוד ואף האולקים ומדמי לגולל כו' כאן מודה :

קה א כדי הילך כו' · תוס' שם בשם ירושלמי והוא בירושלמי שם : כדי שתהא כו'. לשון הרמב"ם וערש"י שם ד"ה שמתולל כו' ונקט לשון המבורר עפי :

קו א כל הפטורים כו' · מכ"ש דק"ש דאורייתא ב"י וערש"י שם י"ז ב' ד"ה ואלו כו' : חוץ כו' · מתני' שם וכפי' הרמב"ם דמ"ש שאין המטה כו' היינו המלוין כמש"ל סי' ע"ב ס"א : ב מפני כו' · עתוס' שם ד"ה בתפלה כו' : שרגישו כו' · אף לפי' תוספת כמ"ש בתוס' שם בד"ה וקטנים כו' : ג ואם כו' · ומ"מ כו' ברכות י"ג ב' : ואם אין כו' · תוס' דשבת שם ד"ה כגון כו' וכ"כ הרז"ה דודאי לא גרע מסעוד' ושאר דברי' דשם וכ"מ בירושל' פ"א דברכות ול"ל נר"ם הלומד ע"מ לעשות ולא הלומד ע"מ שלא לעשות שהלומד שלא לעשו' כו' זה שינון כו' ע"ם :

קז א אם הוא כו' · כר' יוחנן ופי' הרי"ף דר"י לא פליג אשמואל דאמר שם היה עומד כו' פוסק כו' דר"י ל"ק אלא בתור' נדבה לאפוקי הא דשמואל שעמד להתפלל בתור' חובה הוי כמקריב ב' תמידין ודוקא יחיד אבל צבור לא דאין מקריבין עולת נדבה וכן מוסף אפי' ביחיד לא שאינה באה בנדבה אבל תר"י והרא"ש בשם ר' האי כ' דוקא ע"י חידוש ורא"ים ממש"ם התפלל ונכנס כו' אם כו' וא"ל דוקא עם הצבור א"כ מאי קאמר וצריכא כו' אלא דאף ביחיד ע"י חידוש ועוד דאמרינן ל"א א' יכול יתפלל כל היום כו' ודאי א"א לומר דחובה להתפלל כל היום אלא נדבות ועוד דתובה מאי קאמר וזימנין תלתא כו' ערב כו' הא קי"ל תפלת ערבית רשות וכן קשה על המקרא ודוקא בודאי אבל בספק א"ל חידוש דאין לך חידוש גדול מזה שילא ידי ספיקו וז"ש ואולי כו' ומה דפריך בפ"ד דפסחים אודאי משום דשם הוא בחידוש וכ"כ תוס' בד"ה ור"י כו' וכ"ה שיטת רש"י אלא שמפרש דפליגי : חוץ כו' · וכ' תר"י והרא"ש מפני תפלת שבו וקשו ממוסף שבת ותי' שאני שבת שאין מקריבין נדרים ונדבות ועבפ"ב די"ט ובפט"ו דשבת וי"ט ובשבת כו' וכ"כ הרמב"ם בשם קצת גאונים : ואם כו'. גמ' שם וכנ"ל : ב חרוש כו' · ממש"ם אם יכול לחדש כו' וכי יש לך אדם שא"י לחדש בה' מכאן וכן שם כ"ט ב' כל שאינו יכול כו' אלא כו' אבל הרא"ש בתשובה והג"ה פי' בנתחדש אלנו דבר כו' משום קושיא הנ"ל : ואם חידש כו' · דעעמא הוא כדי להודיע כו' כמש"ו : ג אין כו' · כנ"ל וכבר הקשו עליו הרז"ה ותר"י ממ"ש בשקלים שם לנדבה וכזבחים ק"ג א' וכתמורה כ' א' ב' מותרות לנדבת ליבור אולי וכת"כ ריש ויקרא קרבנכ' מלמד שהיא באה נדבת ליבור ועמ"א וכן דחקו עצמן תר"י : ד הרוצה כו'. כמש"ו ל"ל כו' וכמ"ש למ"ד ב' לעולם ימוד כו' ואע"ג דפי' באבות היינו בתפלת חובה וכמש"ל ל"ד ב' צריך שיכוין כו' שלא יתבטל ממ"ע מש"כ בנדבה :

קח א הראשונה כו' · ואם כו' שם מבדיל כו' ואם כו' וכמ"ש בס"י : ב לאחר שאומר כו' · כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת וע' תוס' ל"ח א' ד"ה ורבנן ובלא"ה נ"ל אשרי יאמר עכשיו וז"ש וכן כו' ר"ל אע"פ שאל"ל אשרי עכשיו מ"מ יאמר לתשלומין שחסר אשרי במנחה כמו בתפלה עצמה אבל מדינא א"ל אלא כדי שילך ד"ת כמש"ל סי' ק"ס : ג הא דמשלם כו' · מהג"ק בטעה ולא התפלל קודם אוכל יתפלל לאחר אכילה וכן במנחה דקאמר יתפלל מנחה שתים ולא קאמר יתפלל אחר אכילה רשב"א : ד אין כו' · דלכאורה ל"ע דלמה לא הזכיר במימרא קמא לא התפלל במנחה דהוא רבותא יותר או לא הנ"ל אלא לא התפלל ערבית לבד אלא דה"ק לא התפלל שחרית אף שחרית אפ"ה לא יתפלל אלא שתים ולהכי לא קאמר מנחה דהוה כ"ש ועתוס' שם ד"ה טעה כו' : ה אע"פ כו' · כמש"ל ר"ם ק"ז : ו עבר כו' · תוס' ד"ה איבעיא כו' וכ"כ הרשב"א כיון דמזכיר קרבן שם עבר יומו כו' ועוד אין קרבן בלילה· אפי' כו' גמרא שם : ז וא"צ כו' · ב"י וצ"ע מ"מ ממ"ש בפ"ה וכ"ש הוא דהא ס"נ וכמה גאונים סוברים דאפי' לאחר כמה תפלות יש להם תשלומין ולא יהא אלא ספיקא דדינא א"כ א"ל לחדש כמ"ש בסי"א ול"ש כאן שהוא דינא דגמרא ועב"ח : ח מי שלא כו'. דהכ"נ אנוס הוא ממ"ש ב"ק כ"ג א' נחייבו בד' דברים וכ' נ"י בשם הרמ"ה שם ול"ד למ"ש כ"ו ב' הכיר בה ושכחה לענין ד' דברים שפטור דאנוס הוא דשם ליכא אפי' תחילתו בפשיעה דבתחילה כיון שיכול לזכור לאו פושע הוא ולאו משום דשכחה אנוס הוא כמ"ש גבי שבועה בפ"ג דנדרים ובפ"ג דשבועות ומכאן מי שלא התפלל כו' וכן מי שנשבע כו' ושכח כו' וכמ"ש ביו"ד סי' רל"ב ס"ב בהג"ה ואף שהאגודה חולק והביא ראיה ממ"ש בגיטין ע"ד ע"ה תנן התם כו' ואם איתא אנוס הוא אלא כיון דה"ל פשוי בתחלה לאו אנוס הוא וע' באגודה שם וכן כ' דעתו בהג"ה שם כבר דחאה ע"ז שם ומ"א כאן וע"ל סי' תקכ"ז ס"ז וסי' תקל"ח ס"א : וכן מי שהיה טרוד כו'. דזהו מקרי ג"כ אונס כמ"ש רש"י בברכות ד"ה מחמת כו' וכמ"ש בפ"ג י"ד א' בעי ר"ז כו' כיון דאנוס כו' דלורך ממונו נקרא לורך מצוה כמש"ם למזוזות כו' וע"ל ס"ם רמ"ח בהג"ה י"א שכל כו' : וכן כו' · כא"ש ס' א' דהיתה זונה כו' אע"ג דדוקא נאנס כמ"ש הרי"ף שם וש"פ שלכן במתנ' שם א"ג אם לא עלה כו' דלא הוו אנוסים : שיהו לכתוה לה כו'. כמ"ש באבות הוי מחשב כו' ואפי' בת"ח אמרו זמן תפלה כו' : ט של שבת כו' · כ"ה גי' רי"ף ורא"ש כמו נסיפא : ואם לא כו' · כמ"ש בס"י : י של חול · גמ' שם : ואם לא כו' · שם ואע"ג דסליק בקושיא כיון דלא אמר תיובתא הלכתא הוא רא"ש בשם ר"ס גאון וכ"כ רשב"א בשם ר"ח בב"ב ל"ב ב' אף שחלק עליו לא קי"ל כן וכקושית פי' הרי"ף והרא"ש ועמ"א וכמ"ש בס"א : יא טעה כו' · ע' תוס' שם ד"ה טעה כו' וכ' תר"י כיון שהדבר ספק יתפלל בתורת נדבה וא"ל כו' וכמש"ל סי' ק"ד ס"א אם הוא מוסף כו' : יב השועה כו' · מהג"ל אם הבדיל בתפלה ילא ועט"ז וכן בכ"ה חלק ע"ז דשאני כאן דזמן הבדלה הוא וע"ש כ"א א' אימי והא ר"ג כו' הכי השתא כו' : מיהו כו'. כמש"ם פוסק כו' אימי כו' הכי השתא כו' :

קט א הנכנס כו' · כריב"ל דהלכה כמותו אפי' לגבי ר"י כמ"ם רפ"ד דמגילה וכ"ש לגבי רב וכ"ם לגבי ר"ה ועתוס' דברכות מ' ב' ד"ה ור"י כו' וכן סתמא דפ"ג דמגילה כותיה וכ"ש למודי' דריב"ל מודה לר"ה כמ"ש במאי קמפלגי כו' : או לקדיש כו'. דלא גרע מקדושה מדלגי שם בשם הר"י וש"פ : וה"ה כו' · תוס' שם וש"פ : ואם כו' · שם : ב אם מתחיל כו' · שם ד"ה אין כו' : וכן כו' · כדי שלא יצטרך לענות אמן שם כמ"ש בסי' נ"א ס"ב : וגם יכוין כו' · כמ"ש בס"א : אבל לכתחילה כו'. כמ"ש בגמ' שם אם יכול כו' : ג אינו כו' · שאין כו' ואין זה אומר עם הציבור ע"ש :

קי א בשעת כו' · למ"ד א' מאי איכא כו' וכי מטא כו' וכ' הרי"ף והרא"ש מהא שמעינן דלא מצלי אלא בשעת הדחק כגון בדרך וכיוצא בו וז"ש שם לייט עלה אביי כו' אע"ג דבכולא סוגיא מ' דמותר כמ"ש כל השנה כולה כו' ושם ל' א' כנ"ל אלא דלייט אשלא בשעת הדחק ועתוס' שם ד"ה לייט כו' ועי"ש ג' א' וז"ש או שהיה כו' וע"ש רש"י ותוס' ד"ה היה כו' : או שלא כו' · כמ"ש במתני' כ"ח ב' וכר"ע דהלכה כמותו וכמ"ש הרמב"ם בפי' : מתפלל כו' · ל' א' : הבינגו · כשמואל דכולה סוגיא כוותיה : ואינו כו' · כ"ט א' : ב והאידנא כו' · דכל דמשכיר אדעתא דמנהגא משכיר כמ"ש בר"פ הפועלים : ג ואם יכול כו' · רמב"ם שמפרש מש"ם והיכי מצלי אתפלה קצרה וז"ש והלכתא כו' וכ' הרי"ף דהלכתא כר"ם ומיהו דר"ח עפי עדיף כמש"ם דר"ם גופא אמר מהיות טוב כו' : ובשיגיע כו' · שם : ואם לא כו' · מהג"ל וערש"י שם ד"ה וכי מטי כו' : ד ואם אשר כו' · כנ"ל וכפירש"י ותוס' דאתפלת הדרך קאי : ואם היה כו' · כמש"ם לענין תפלה : ה אצ"ל כו' · כמו ברכות התורה ושאר הברכות : אבל כו' · כיון שנמלך וה"ה לכל הברכות וכמש"ל סי' ח' ע"ש : ו הר"ם כו' · שלכן איכה מתחלת בברוך · שם וכל בו שם וש"ל כמ"ש הרא"ש והגאונים דברכת אלהי נשמה אינה פותחת בברוך שסמוכה לאשר יצר אבל ר"י פי' דשם הודאה וכאן תפלה ועיין טור : ז ואין לאומרה כו' · כפי' בה"ג : לא יחתום בברוך · טור וכל בו : ולכתחילה כו' · לאום לפרש"י לכתחלה : ואם כו' · דהעיקר כפי' בה"ג דלא כרש"י וכמ"ש שם נ"א א' וכן בברכת המלות

שמלות וכמ״ש בתוס׳ בסוכה ל״ט א׳ סד״ה עובר ׳ תר״י : ובלבד כו׳ . כפי׳ בה״ג דבפתות מפרסה ליכא סכנה כנ״ל :

קיא א ולא בשום כו׳ ׳ דאפי׳ על ה׳ שפתי כו׳ תקנו בגמ׳ ומשני כיון דתקינו רבנן כו׳ משא״כ דלא תקינו : וי״א כו׳ ׳ וכ״כ רש״י מ״ה ב׳ ד״ה הא בבונה כו׳ ות״פ שם : וי״א כו׳ ׳ ערש״י ד׳ ב׳ ד״ה זה כו׳ וסמיכת כו׳ ועמ״א: ב החזן כו׳ . כמש״ש כיון דתקינו כו׳ כתפלה אריכתא והוי מענין התפלה עצמה :

קיב א ודוקא כו׳ ׳ ולכך אומרים יעלה ויבא בעבודה כמ״ש בפ״ד דברכות ובפ״ב דשבת ופ״ב די״ע וכן זכרנו כמ״ש במ״ש ועתוס׳ שם ד״ה אל כו׳ וכן על הניסים בהודאה כמ״ש בפ״ב דשבת ולמ״ש אומר בשם (עיין במ״ש פי״ט הלכה ז׳) ובפ״ד דר״ה קדושת השם וכולל מלכיות עמהן כו׳ : ב אין כו׳ ׳ כמש״ל סי׳ ס״ח בש״ע : ויש כו׳ ׳ תוס׳ הנ״ל וכנ״ל :

קיג א אבל באמצעיתן כו׳ . עתוס׳ ל״ח א׳ ד״ה ומודאי כו׳ וכן במרדכי ורא״ש : ב הנוהגים כו׳ . שם : ג הכורע כו׳ ׳ ל״ד ב׳ וש״ס לתקן : ד ולא יכרע כו׳ ׳ תוס׳ י״ב ב׳ ד״ה כרע כו׳ וכן איתא כו׳ וכ״כ הרא״ש בשם הערוך על הגמ׳ וירושלמי הזה והוא מה שפי׳ הרא״ש בפ״ה סי׳ כ״ב בשם ר״ח כדי שיראה כו׳ טור : ה ולא ישחה כו׳ ׳ ירושלמי והביאו התוס׳ ספ״ק שם : עד שיהיה כו׳ ׳ הג״א ספ״ד ד״ה הכורע : ואם הוא כו׳ ׳ גמ׳ כ״ח ב׳ כשהוא כו׳ וכפירש״י : ח המתפלל כו׳ ׳ כמ״ש במס׳ ע״ז י״ב א׳ הג״ה הנ״ל : ט ודוקא כו׳ . תוס׳ כ״ט א׳ ד״ה מפני ונראה כו׳ כלומר כו׳ שהרי ספר תהלים מלא שבחות רא״ה :

קיד א בתפלת כו׳ ׳ כ״ה הסכמת כל הפוסקים וכמ״ש שם ד׳ ב׳ וכפי׳ תוס׳ שם ד״ה הא לן כו׳ וד״ה והא להו כו׳ דהשאלה קאי ומ״ש ואמן דאית לן תרי יומי כו׳ ע״כ אליבא דכ״ע הוא וע״ש שם בתוס׳ ד״ה הא לן וצ״ל שם פי׳ לבני בבל אין שואלין עד ז׳ במרחשון כו׳ ורש״י דמפרש דאהזכרה קאי נוהר בזה וכתב דלר״י קאמר ולא אליבא דהלכתא וליתא אלא דהלכה כר״י בכ״מ אבל נ״ע דהא לקמן בריש סי׳ קי״ז פסק כש״ע דבא״י מתחילין לשאול בז׳ במרחשון וזהו דלא כתוס׳ ולא כרש״י דאמר שם בגמרא השתא דאתית להכי כו׳ וע׳ רש״י שם ד״ה אלא כו׳ וע׳ לח״מ פ״ב ד״ה תפלה ול״ע וע׳ בר״ן ומ״ש לקמן שם : ב אסור כו׳ ׳ ירושלמי והביאו הרא״ש שם וס״פ : וי״א כו׳ . מדבריו מ׳ שסובר דהש״ע ס״ל שיכריז היינו הזכרת הש״ץ בחזרת התפלה ולא יזכירו הצבור במנחה וז״ש כדי כו׳ ר״ל במוסף וליתא שגם הש״ע ס״ל כן כמ״ש הלכך כו׳ ומטעם זה כו׳ וכן הוא בהדיא ברא״ש וס״פ ומה שפי׳ מ״א כלומר כו׳ ליתא חדא מאי לא יקדים כו׳ אף עמהם אסור להקדים קודם שיזכיר הש״ץ ועוד מאי קאמר ומטעם כו׳ התחילו כו׳ מ׳ מיד בהתחלת התפלה וגם לשון שיכריז וגם לא ראיתי למי שסובר כן אלא ר״ע והגאונים וכן סוברין בחזרת הש״ץ כמ״ש בש״ג בהג״ה ועט״ז : הלכך כו׳ . ברא״ש ומרדכי שם בשם ראבי״ה : אבל כו׳ ׳ ומטעם כו׳ ׳ ירושלמי שם קמון ללוותא כמי שהזכירו כו׳ והביאו שם ושם : ג וכן בטל אם כו׳ ׳ ירושלמי והביאו תוס׳ שם ד״ה בימות ובברכות ל״ט ב׳ ד״ה הא כו׳ : או כו׳ ׳ גמ׳ תענית שם תנא כו׳ ולא עוד כו׳ : ואנו כו׳ ׳ כ״מ שם תנא בטל כו׳ אבל בירושלמי הנ״ל היה עומד בטל כו׳ מ׳ כש׳ הראבונה : י״א כו׳ ׳ הרא״ש בשם ר״ע ועיין הטעם במ״א ועוד לפי׳ הר״ן שכל הקושיות שבירושלמי ויזכיר מבערב ובשחרית קאי אטל ולא אגשם כי בגשם כבר פי׳ כדי שיצאו המועדות בטל ועו״ז אמרו אסור להזכיר עד שיזכיר ש״ץ וכפי׳ ר״ע הנ״ל ופי׳ מ״א הוא לפי מ״ש הב״ח דאסור להזכיר כו׳ בין בלחש או בקול רם בחזרתו וערא״ש שם : ד וחוזר לראש הברכה כו׳ ׳ רא״ש בריש תענית ומרדכי בשם ראבי״ה ול״ע הא אמרינן בברכות טעה בג״ר חוזר לראש דג״ר חשובות כאחת ונראה כמ״ש הרמב״ם דלעולם חוזר לראש : ואם סיים כו׳ ׳ כמ״ש בברכות ל״ד א׳ טעה כו׳ : ואפי׳ במקום כו׳ ׳ תר״י בפ״ד דברכות וכמ״ש בספ״ק דתענית שלחו בני נינוה כו׳ ולא ישנו ממטבע חכמים : וכן אם כו׳ ׳ ירושלמי והביאו תוס׳ שם והתניא בטל כו׳ ולא דמי כו׳ : ה וה״ה כו׳ ׳ ירושלמי שם ושם הרי״ף ורא״ש ודלא כפירוש הר״ן בשם הרמב״ן שם בתענית דבכה״ג אין מחזירין ע״ש : ו ברא״א כו׳ אבל כו׳ ׳ שהרי לא קבעוה חכמים מקום בתוך הברכה אלא אמרו סתם בתחיית המתים רק שנהגו לומר לפני מכלכל שהוא פרנסה כמ״ש בריש תענית גשמים היינו פרנסה אבל עיקר הענין להזכירו בתחיית המתים כמ״ש מתוך ששקולה כו׳ הלכך באיזה מקום שיזכור שני : ואפי׳ כו׳ ׳ כמ״ש בברכות מ״ט טעה כו׳ ל״ש אלא שלא כו׳ : קודם שהתחיל אתה קדוש כו׳ ׳ רא״ש שם בשם ראבי״ה ומביא ראיה מהטוב והמטיב ע״ש וקשה הא משם מ׳ איפכא דאין אומרים שם דאי אומרים שם אמאי הוצרכו לתקן ברכה חדשה ועוד הא הרא״ש עצמו דחה במס׳ ברכות ראייתו ועוד דאמרינן שם בברכות טעה ולא הזכיר בעבודה חוזר לעבודה וע״כ לא התחיל עדיין מודים דהא אמרינן שם נזכר בהודאה כו׳ : בלא חתימה ׳ הג״מ ומרדכי כמו בר״ח שם דמספקא להו ומספיקא לא חתים ואע״ג דיותר יש לדמות לשבת ויו״ט כמ״ש משום דהוכה הוא י״ל דשם לאחר סיום בהמ״ז הוא משא״כ כאן באמצע י״ח הוי הפסק מ״כ ועט״ז : שלשה כו׳ ׳ ל״ז א׳ וע׳ תוס׳ שם : ז בבל כו׳ ; ע״ל סי׳ ק״ד ס״ו : ח בימות כו׳ ירושלמי ׳ והביאו תוס׳ י״ב ב׳ ד״ה והלכתא כו׳ : וה״ה כו׳ ׳ משא״כ לדידהו כמ״ש בס״ה : ט אם ביום כו׳ ׳ כמ״ש בב״ק כ״ד ריחק נגיחותיו כו׳ אבל הר״פ חלק עליו דאינו דומה לשם דכאן בהרגל הלשון תלוי והוא דוקא בהורך הזמן וראיה לדבריו דאל״כ למה טל ומטר שוה למשיב הרוח הרי שבת ויו״ט עודפין ועד״מ שחק בזה ועוד דר״י פליג אר״מ וקי״ל כוותיה ובפ״ג דתענית כ״א ב׳ כמאן כר״מ כו׳ :

קטו א מפני כו׳ ׳ ברכות ל״ג א׳ גדולה דעה שנתנה בתחלת כו׳ : שאם כו׳ ׳ טור בשם ירושלמי :

קטז א אע״ג כו׳ ׳ ענה״ג : ה״ם כו׳ ׳ לשון טור בשם רמ״ה ה״מ במתרגם הפסוקים וה״ה במתכוין לקרות הפסוקים כו׳ וכ״מ בתוספתא שם והביאו הרי״ף ורא״ש שם שאמר שם בסמוך המתרגם פסוק כצורתו כו׳ ב״י : וה״ם כו׳ ׳ כן תי׳ הר״י ורא״ש שם :

קיז א בח״ל כו׳ ׳ רש״י שם שכל מנהגינו אחר בני בבל וכ״כ רש״י בפ״ג דחולין לענין חלב הקיבה : בתפלת כו׳ ׳ דלא כהירושלמי דאמר מונין מעל״ע וכ״כ ראבי״ה ולא נהגו כן הרא״ש וכ״מ פשטא דגמ׳ כמו בכ״מ שמתחיל מבערב הג״מ : ויום כו׳ ׳ דקי״ל יום התקופה מתחיל כר׳ יוסי בסנהדרין י״ג א׳ וכמ״ש בר״ה כ״ח א׳ וע״ש ברש״י ותוס׳ בד״ה כי הוית כו׳ : ובא״י כו׳ ׳ אע״ג דשם ד׳ ב׳ אמרי׳ והאר״י התחיל כו׳ סוברים הרי״ף והרמב״ם שהשמיטו סוגיא זו דאידחיא האי סוגיא כיון דלא איתמר בהוכחא שם י״ד א׳ ושם ובגולה כו׳ והוא דלא כשינויא הא לן כו׳ וגם ממש״ש שתמא הלכה כר״ג מ׳ אפי׳ בזה״ז וער״ן שהאריך בזה : ושואלין כו׳ ׳ ד׳ ב׳ פסק כו׳ ובזה ליכא אמורא דפליג עליה : ב ואפי׳ עיר כו׳ ׳ שם : או ארץ כו׳ ׳ דלא כהרא״ש שכ׳ לחלק בין עיר אחת לארץ וכ׳ דמ״ש רש״י דאנו בתר בני בבל גרירן היינו מילתא דתליא בעיקר הדין אבל במה שתלוי בצורך השעה ראוי לילך אחר המקומות וכמ״ש בגמ׳ שם אבל הפוסקים חלקו עליו וכ׳ מהרי״א מאחר שדברי הרא״ש נראין אלא שאין לעשות אגודות מאחר שלא נהגו כן אבל יחיד שטעה ושאל אין מחזירין אותו אבל ב״י כ׳ כיון דסוגיין דעלמא דלא כהרא״ש נראה שצריך לחזור וכמ״ש בפ״א דסנהדרין אלא כיון שמהרי״א פסק כן ראוי להתפלל בתורת נדבה כמו בספיקא דדינא כמש״ל סי׳ ק״ח סי״א וז״ש ומיהו כו׳ אבל בד״מ הסכים לדברי מהרי״א וז״ש בהג״ה אבל אינו כו׳ : ד אע״פ כו׳ ׳ אע״ג דבירושלמי והביאו תוס׳ בפ״ד דברכות ובפ״א דתענית מ׳ דבכה״ג אין מחזירין וכמש״ל סי׳ קי״ד ס״ה היינו דוקא בהזכרה שהיא שבח אבל בשאלה כיון שהטל אינו נעצר הוי כאילו לא שאל כלל תר״י ור״ן ורא״ש : אבל כו׳ ׳ גמ׳ דתענית בטל וברוחות כו׳ הלכך כו׳ וה״ה לשאלה : ה אם לא כו׳ ׳ ברכות שם : ואם היה כו׳ ׳ עמ״א : אם לא כו׳ ׳ בתוס׳ דברכות שם בשם הירושלמי כ׳ שחוזר לשומע תפלה וכ״פ תר״י ורשב״א בשם ר״ה גאון אבל הרמב״ם וראב״ד ורא״ש פ׳ דחוזר לברכת השנים וכמ״ש ל״ג א׳ טעה בזו ובזו חוזר לראש : ואם עקר כו׳ ואם כו׳ ׳ שם כ״ט ב׳ ועתוס׳ שם ד״ה א״ד כו׳ :
ואם נזכר כו׳ ׳ ב״י וכמש״ל סי׳ קי״ד ס״ו :

קיט א וכשהוא כו׳ ׳ כמ״ש שם בברכות כו׳ בסוף כו׳ : ולהרר״י כו׳ אם סיים כו׳ ולא כו׳ ׳ והו מש״ש אבל אם בא לומר כו׳ : ואם שואל ׳ זהו מש״ש אם יש לו כו׳ : ובברכת כו׳ . כמש״ש ובברכות ל״א א׳ שואל אדם צרכיו בש״ת ולימתר בשני המימרות הנ״ל ש״מ שהכל מותר שם : וכן כו׳ ׳ שם ושם אפי׳ כסדר כו׳ והרבותא אפי׳ קודם יהיו לרצון אע״ג דהוא שייך לתפלה כמ״ש בפ״ק דברכות כיון דתקינו רבנן כו׳ וכמש״ל סי׳ קי״א ס״א מ״מ לא עדיף מש״ת וקל מזו שאפי׳ כסדר כו׳ משא״כ בש״ת וכ״ש באמצעיות וז״ש בש״ב יש כו׳ וכ״כ תוס׳ בע״ז שם ד״ה אם כו׳ : ג אם דלג כו׳ ׳ עתוס׳ ל״ד א׳ ד״ה אמצעיות כו׳ : ד ש״ץ כו׳ ׳ תוס׳ שם דקי״ל בפ״ב דשבת דימים שאין בהן קרבן מוסף אין מחזירין אותו ונקט ש״ץ דביחיד אפי׳ לא סיים רק ש״ת אין מחזירין אותו כמ״ש בסי׳ רל״ד ס״ד :

קכ א ורלא כו׳ אלא מתחילים ואפי ישראל כו׳ משום דאמרינן כל כהן שאינו עולה ברלה כו׳ ובמנחה אין נ״כ ועיי׳ בפ״ב דמגילה י״ח א׳ דכתיב וירד מעשות כו׳ וס״ל כפי׳ הראשון שבתוס׳ דמנחות ק״י א׳ ד״ה ומיכאל כו׳ אבל העיקר כפי׳ האחרון וגם אין תלוי רלה בנ״כ וע׳ טור :

קכא ג יחיד כו׳ ׳ כי נתקנה נגד נ״כ שאינה אלא בעשר׳ כמ״ש בפ״ג דמגיל׳ :

קכב א אם כו׳ ׳ דתפלה אריכתא היא כמ״ש בפ״ק כיון דתקינו רבנן וכמ״ש שם שאמר דוד אחר י״ח פרשיות ועוד מדאמרינן בפ״ד לא אמרן אלא שאינו רגיל כו׳ מ״מ דיל״ר אומר מיד דא״כ הל״ל ל״ש אלא כשלא אמר יל״ר ואין להפסיק וז״ש בהג״ה ודוקא כו׳ רשב״א ספ״ב ותר״י בפ״ד : אבל במקום כו׳ ׳ ואינו מוכרח דתחנוני׳ אפי׳ באמצע התפלה מותר ובש״ת מותר לשאול כ״ל וכ״ש קודם יל״ר וכמ״ש בסי׳ קי״ט ס״א וכמ״ש תר״י בפ״ה : ובמקומות כו׳ . וכן מ׳ בספ״ב דקא׳ מר בריה דרבינא כו׳ יל״ר כו׳ מ׳ שאח״כ אומרה רשב״א ותר״י ואף שיש לדחוק שאומר אח״כ פ״א כמ״ש בש״ב וכמ״ש תר״י בפ״ד מ״מ פשיטא שמותר דלא עדיף מש״ת כנ״ל שם : ושיתו כו׳ ר״ל אחר יל״ר אע״ג דלא עקר רגליו עדיין מ״מ אינו מתפלל וכמ״ש בפ״ד שם ל״ש אלא כו׳ אלמא דהוי כעקר רגליו לענין חזר׳ ומ״מ יקצר כדי לעקור רגליו ועמ״א : ב אין כו׳ ׳ כנ״ל : ואם כו׳ ׳ כנ״ל :

קכג א ואחר כו׳ ׳ שם : כשאמר עושה כו׳ כן פי׳ המרדכי וש״ס מש״ש שמתן שלום כו׳ : ואח״כ כו׳ ׳ כעבד כו׳ ׳ מרדכי שכן נוהגין וכמ״ש בגמ׳ לתלמי׳ כו׳ וכמ״ש בתמיד והשתחוה ויצא וכן בקדים וכמ״ש בפ״ה דיומא כנ״ל : ונתנו כו׳ ׳ כי כו׳ עתוס׳ ספ״ג דמגילה : במקום כו׳ גמ׳ שם : ב ולא כו׳ ׳ רי״ף ורא״ש שם : והש״ץ כו׳ ׳ וכן כו׳ ׳ כמ״ש תוס׳ ספ״ד בשם הירושלמי וכמש״ל סי׳ ק״ה : ג כשפוסע כו׳ ׳ מדרש ס״ע : ושיעור כו׳ ׳ שצריך להדמות לכהנים בעבודתן כמש״ל סי׳ ל״ח ס״ד ואמר בירושלמי ריש ברכו׳ ככהני׳ דכתיב לא תעלו במעלות על מזבחי שהיו מהלכין עקב בצד גודל וגודל בצד עקב ואע״ג דלענין עמידה בתפלה כמ״ד כמלאכי׳ קי״ל מ״מ כ״מ לענין זה וע׳ טור סי׳ צ״ה ותר״י פ״ק אה״מ ואה״ת : ולכתחילה כו׳ ׳ כנ״ל ועוד כמ״ש היוצא מבה״כ אל יפסיע כו׳ וכ״ש כאן : ה גם ש״ץ כו׳ ׳ דליחיד דמי : וכשיחזור כו׳ ׳ ואם לא כו׳ עמ״א ס״ק י״א י״ג : ו כשיחזור כו׳ ׳ דהא אמרינן דכתפלה אריכתא דמי ומענין התפלה הוא : אבל כו׳ ׳ עמ״א ודברי של״ה עיקר :

קכד א יכוין כו׳ ׳ וצריך כו׳ ׳ תוס׳ שם ד״ה קך כו׳ ובברכות כמ״ש בד״ה טעה כו׳ וכמ״ש בספ״ג דר״ה עד שיתכוין שומע ומשמי׳ ושמיעתו הוי כמתפלל כמ״ש בפ״ג דסוכה ששומע כעונה וז״ש ואינו מפסיק כו׳ ועתוס׳ דברכות כ״א ב׳ ד״ה אין מסיחין כו׳ וע״ל ר״ס קנ״ג : ב ש״ץ כו׳ ׳ עמ״א : עד לאחר כו׳ ׳ ע״ל סי׳ קי״ט ס״ב מש״ש : ג קהל כו׳ ׳ ע״ל סי׳ רל״ו ס״ב וסי׳ רס״א ס״ט וסי׳ רס״ט : ד ואם אין כו׳ ׳ דהתפלה להוציא שאינו בקי כתקנת חכמים כמ״ש בש״ג וע״ל סי׳ ל״ח ס״ד בהג״ה מיהו כו׳ וזה הטע׳ שכ׳ י״א שכל כו׳ : ה על כו׳ ׳ כמ״ש ביומא ל״ז א׳ תניא רבי כו׳ תניא כו׳ וע׳ טור : ו ויענו כו׳ ׳ בין כו׳ ׳ עתוס׳ דסוכה נ״א ב׳ ד״ה וכיון כו׳ וכמ״ש בס״ת : ובכונה כו׳ ׳ טור וכמ״ש בשבועות ל״ו א׳ אמן בו כו׳ : ז כי שיד כו׳ ׳ סנהדרין ק״י ב׳ : ח דהיינו כו׳ ׳ רש״י שם : וכן שלא כו׳ ׳ כפי׳ הערוך : דהיינו כו׳ ׳ כפי׳ רש״י : גם כו׳ ׳ כפי׳ הערוך : דהיינו כו׳ ׳ כגי׳ הרי״ף בירושלמי שם״ת איזו היא אמן יתומה ר״ה אמר הכו׳ דמחיי׳ למברכ׳ והוא עני ולא ידע מה עני ועתוס׳ דסוכה נ״א ב׳ ד״ה וכיון כו׳ : וי״ם כו׳ ׳ רש״י ותוס׳ בברכות שם : ולא כו׳ ׳ כפי׳ הרד״א : בדי כו׳ ׳ עתוס׳ דשבת קי״ט ב׳ א״ר כו׳ ועבה״ג : ולא כו׳ ׳ גמרא שם : ט אם יש כו׳ ׳ גמ׳ שם מ״ש רוכא כו׳ א״ל כו׳ : י מי ששכח כו׳ ׳ תוס׳ כ״ט ב׳ ד״ה טעה כו׳ ׳ ומשמע מדבריהם דקי״ל כר״ג בכל השנה וע׳ במרדכי סוף ר״ה אבל אנן קי״ל כמסקנא דגמרא סוף ר״ה דלא קי״ל כר״ג אלא בר״ה ויו״כ לבד וכמ״ש רי״ף ורמב״ם וש״פ ומ״מ דינו של בש״ג אמת שכן מוכח בגמרא שם וכתי׳ של תוס׳ נ״כ ולשון הרא״ש בסוף ר״ה מדוקדק יותר שכתב ואע״ג דאמר לקמן לא פטר ר״ג כו׳ אבל כו׳ אף את הבקי כו׳ וכ״מ בפ׳ תפלת השחר כו׳ ומשמע מדבריהם דר״ג לא פטר את שבקיא כלל בתפלת הש״ץ אבל הרי״ף כ׳ שם אבל דציר אין ש״ץ מוציאן י״ח אלא עד דאתו לבי כנישתא ושמעו מש״ץ מתחלה ועד סוף ומייתי ירושלמי ר״ה לפורנאה בשם ר״י הלכה כר״ג באלין תקיעתא והוא שיסבו שם מראש התפלה וכ״כ הרא״ש שם בלשונו וכ״כ הג״א ספ״ב ד״ה כגון כו׳ ובר״ה וביו״כ כו׳ וכ״ה שם בתוס׳ נ״כ ע״ש וכ״כ הר״ן וכ׳ ורא״ה ממש״ש בגמ׳ א״ל לר״ג לדבריך למה צבור מתפללין אלמא מוציאן י״ח אותן שכן בבה״כ ועמש״ל בסי׳ תקצ״א שאין מוציאן אל׳ בברכו׳ של מלכיות זכרונות ושופרות לבד ואפ״ה שצריך בירושלמי שישמע מראש התפלה וז״ש כאן וישמע מש״ץ כו׳ וזהו טעמו של הר״מ בתוס׳ שם דברכה שלימה אינה פוטרו ועפ״ש רס״ת ואפשר משום דתפלת ערבי׳ רשות : יא אם בעוד כו׳ ׳ דאמן מן הברכה הוא כמש״ש וערש״י שם ד״ה עד : ואפי׳ אם כו׳ ׳ כמ״ש בס״ת ועמ״א :

קכה א אין הצבור כו׳ ׳ כמו בקדיש שא״א עם הש״ץ אלא יש״ר מברך כמ״ש בס״ת : ויש כו׳ וכן כו׳ ׳ היכלות וכ״כ רש״י שנא׳ וינעו אמות הספי׳ כו׳ ועמ״א בשם תנחומא : ואין לדבר כו׳ ׳ ע״ל סי׳ נ״ו : ב טוב כו׳ ׳ כיון שאומרים כשם כו׳ ׳ וכמ״ש בס״ת :

קכו **א** וכשמוכירין כו' · דאל"כ הא אמרינן בספ"ק יעבור אחר תחתיו וכמ"ש בס"ב : **ב** אם היה כו' גמ' שם ל"ד א' : **ג** כ"ש כו' חוץ כו' · למ"ד ב' כגי' הרי"ף ורא"ש וכמ"ש תוספ' ד"ה והתניא וכפי' רש"י בשם בה"ג : **אבל אם** כו' . דשם קאי על מש"ש דאי והדר אלי רש"י בתשובה : י"א כו' · נ"כ מטעם הנ"ל : **ד** אם טעה כו' · **אלא סומך** כו' · כמכ"ש מש' שקדם דסומך על תפלת המוספין וטור דאמרינן סוף ר"ס דאינו אלא להסדיר תפלתו : והוא כו' · בכ"מ כתב שמלא ני' כ"י ברמב"ם וכ"ה ני' הטור והוא שלא טעה בתוכו של קול רם כו' ואין חילוק בנ"ר ועמ"א :

קכז **א** ולא ישחו כו' · רמב"ם ועתוס' דספ"א י"ב ב' ד"ה כרע כו' ובלגר כו' ומפ' הרמב"ם על הציבור במודים דרבנן דעלה קאי בירושלמי שם וע"ל סי' קי"ג ס"ס: **והותם** כו' · ירושל' פ"ק דברכו' והרמב"ם כת' בלא חתימה כמ"ש בגמ' דיזן והכריע ב"י מספיקא לומר בלא הזכרת השם ודע' הטור לחתום בשם וכתב שכן נהג אביו הרא"ש ז"ל וכן עיקר וע"ל סי' ר"ז : ויש מי כו' · כן פי' הרא"ב"ד מ"ש בספ"ה דברכות ל"ד ב' רבא כרע בהודאה תחל' וסוף דש"ץ ויחיד המתפלל פסיע' דטועין תחלה וסוף כמ"ש בברייתא שם אלא על מודים דרבנן קאמר וכן הוא בירושלמי פ"ק דברכות תנא ר' חלפתא בן שאול הכל שוחין עם ש"ץ בהודאה ר"ז אמר ובלבד במודי' ובירא הוא סבר לקרובה כדי שיהא שוחה עמו תחלה וסוף ובגי' שלנו ר' זעירא כו' אבל ס' דאמוה ס"ל דזעירא היה מחמיר ע"ע אבל הלכה כר"ז דקא' ובלבד במודים · ב"י · אבל הרשב"א פי' מ"ש ובלבד במודים היינו שא"ל לשוח כהטוב שמך עם הש"ץ אבל בסוף מודים דרבנן צריך לשוח וזעירא היה מכוין לסיים עם הש"ץ כדי לשוח עמו כמ"ש הרשב"א שם אבל נראה שאין הפירוש כן אלא שה"פ שר"ז קאי על סטוסתאות של מודים ואמרינן שם אמתין דנתנין ומלחשין פי' שהיו כופין והיו אומרים כל המודים בשעה שהם כופין וע"ז קאי ר"ז שסבר לקרובה פי' שהיה אומר הכל בשחייה אחת כמ"ש בהג"ה והיה מאריך קרוב לסתרכת הש"ץ עד שבשעה שהש"ץ היה אומר הסוף היה הוא עדיין בשחייה של מודים וע"ש שם בירושלמי וג"ל כא דר"ז אמר אית דאמרי הרא או הרא אבל לשחות בסוף אינו ה"א כלל בשום מקום ולענין הלכה נראה שאפי' כל המודים א"צ לומר בשחייה דאמרינן שם עליה תנן בר בא פליג דתנן בר בא אמר חזינא לרב דהוי שוח בברוך וזוקף בשם פי' וע"כ בשהיה מגיע לאתה הוא ה' היה צריך לזקוף וא"כ הא דחזו דנתנין ולתשין היינו עד אתה ה' ואנן קי"ל כרב וע' בפי' על הירושלמי : **ב** אם אין כו' · עתוס' דברכות ל"ה א' ד"ה לא כו' : עד ואני כו' · עמ"א וע' טור בשם רש"י : ואין כו' · דאין עונין אמן אלא אחר המברך אבל כאן סדור תפלה הוא :

קכח **א** והכהנים שהמנין כו' · רמב"ם ממ"ש בסוטה ל"ח ב' בה"כ שכולה כו' ואוקמוה דלא אישתייר כו' מכלל דבישראל כה"ג מהמנין : ואין כו' אפי' כו' · עתוס' דשבת קי"ח ב' ד"ה אינו כו' אם לא כו' והקשה בר"מ דהא אמרי' בכתובות כ"ד ב' דהוא בעשה ותי' דתוס' מיירי עם כהנים אחרים ושם משום ברכה לבטלה דוקא ועמ"א : **ב** אע"פ כו' ה"ז כו' · עכש' שמלות להרמב"ם בפורש פ' ודע כי אתה אפי' תמלא כו' ועפ"ג דיבמות ל"ו ב' : אם כו' · ירושלמי ר"ש בן פזי *כד הוה חזיק רישיה קאים ליה אחורי עמודא ר"א נפיק לברא : כשקורא כו' · דבלא"ה אינו עולה כמ"ש בספרי פ' נשא מנין שהחזן צ"ל להם אמרו ת"ל אמור להם והוא קריאת כהנים כמ"ש בסוטה ל"ח א' וכמ"ש תוס' ברכות ל"ד א' ד"ה לא כו' : **ג** אם כו' · ר"ה ל"ה ב' ועתוס' שם ד"ה הכא כו' : **ד** התזן כו' · רא"ש פ"ג דמגילה וכנ"ל : **אבל** כו' · כמ"ש בסוטה שם ב' רב אמר חוששין כו' אלא דקא' שם ול"פ הא כו' ולכך כ' הרא"ש רק בקריאת כהנים משום דריב"ל אבל גמ' ל"ק אלא לנחזיק אותו בכך אבל הכהן צריך לזה ועי"ש מ' א' שמא תפסק לו כו' ואמרו כו' : **ה** **אבל** כו' · דליכא טעמא הנ"ל : וי"ם כו' · משום ל"ס כמו סנדלים שלנו : **ו** אע"פ כו' · תוס' שם ל"ע א' ד"ה כל כו' ע"ש : עד כו' · דהא איתקש למשרת שם ל"ח א' ובפ"ד דתענית ועפ"י בחולין ק"ו ב' ד"ה עד הפרק הטליון כו' : והלוי כו' וקודם כו' · שם קמ"ו ב' : ולא כו' · ד"א גם בכהנים כן וכמ"ש בס"ז : **ז** אם כו' · בטור כ' לברך אלא שבלא"ח כ' בשם הרמב"ם שסומך עכש"י שחרית ולא אמרו אלא בשלא נש"י והכריע שלא לברך בכה"ג מספיקא ועבד"ס : **ט** כשעוקרים · רמב"ם וטור כפשטא דגמ' : ומאריכים כו' · רש"י שם ב' ד"ה לעקור כו' יש ללמוד כו' : **י** עומדים כו' · רש"י שם ותוס' ד"ה כי דאין עומדים אחוריהם לקדם אלא בשעת נ"כ משום אימת ציבור כמש"ש מ' א' וכמ"ש ל"ע ב' אין הכהנים רשאין לחזור כו' ושם א' כי מהדר כו' : עד כו' ואז כו' · שם ושם : **הש"ץ** · רמב"ם דלא כתוס' דברכות ל"ד א' ד"ה לא כו' ספי' דחזן העוסק בצרכי ציבור הוא הקורא כמ"ש בספרי הנ"ל שחזן כו' וטור ממ"ש בסוטה ל"ט ב' מפי הקורא והדר קא' שיתחיל ש"ץ כו' ש"מ דקורא לאו ש"ץ : י"א כו' · תוס' דברכות שם בשם ר"י וכ"כ רמ"מ אבל אח"כ חוזר בו ועב"י : ומחזירין כו' · ל"ח א' ל"ט א' ב' מ' א' ותוספתא דמגילה הביאו רי"ף ורא"ש בפ"ג : ואם כו' · גמ' שם ל"ח א' : אלא כו' · רש"י ל"ט ב' ותוס' שם א' ד"ה כי כו' : **יב** מגביהים כו' · מתני' שם ובפ' בתרא דתמיד ומגביהים כו' הג"מ דידו כתיב ובזוהר קמ"ו א' : ופושטים ידיהם · ל"ע ב' ועפרש"י ד"ה לסוף כו' : וחולקים כו' · בתנחומא פ' נשא מציץ מן החלונות מבין אלבשותיהם של כהנים מציץ מן החרכים בשעה שפושטים כפיהם : ומכוונים כו' · הרא"ש שם ור"ל ה' חרכים : ופורשים כו' · א"ח : **יג** מתחילין כו' · ממש"ש ל"ע ב' ואין הכהנים כו' מפי הקורא ור"ל יברכך עד שיסיים הקורא כהנים שאין הברכה מעיקר דינא כמש"ש א' ולא כאותי כו' ואם אימא אלו רבותיה : וי"א כו' . שמפרשים לברכת אקב"ו כו' קאי : ואח"כ כו' · כמ"ש במדרש והביאו תוס' בברכות שם · ואז כו' · מתני' וגמ' מ' ב' שם ושם ל"ע ב' : **טו** ואומרים כו' · שם א' : ויאריכו כו' · רש"י ותוס' שם : ואם כו' · הג"מ וכמ"ש בפ' בתרא דברכות ומסיים כו' ולאי לא כו' : **טז** ויש כו' · דהוא סיום הברכה וכמש"ל סי' קכ"ד ס"ח : **יז** כשיורדין · עמ"א : **יח** ואין הכהנים כו' · ע"ל סי"ג : ואחר כו' · שם ואין כו' בברכה אחרת כו' · ופי' ב"י דסיינו יברכך לדעת הרמב"ם אבל לדעת החולקים בסי"ג צ"ל דקאי ארבון עולמים וכמ"ש בהג"ה ולא כו' והוא דחוק ועוד סי' דבגמ' קאמר לפי מנהגם שלא היו מקרין אבל עכשיו עד שתכלה התיבה מהמקרא וה"ם וכן כו' : מפי כל הציבור · עתוס' שם ד"ה עד כו' : ואין כו' · גמ' שם : ולא כו' · עמ"א והגהון כמ"ש בס"ע כנ"ל וע"ל סי"ג : **כ** אם כו' · דמש"ש ואם הבטחתו כו' קאי אואם אין שם דלבך קא' ואם ולא קאמר אפי' כו' : דהא כו' · כמ"ש בס"א : וביצד כו' · ל"ח ב' : ומסיים כו' · רש"י שם וברכות שם וכמ"ש ושם ואם כו' וחוזר כו' : ואם המקרא כו' · שמהר"מ כ' שהמקרא מסיים ס"ם ופי' הטור שבכה"ג מיירי ומתני' לא איירי בכה"ג ועמ"א וכ"ז דחוק ודברי רש"י עיקר : **כא** אין כו' · ממתני' הנ"ל : **כב** משתרלין כו' · ירושלמי והביאו תוס' ל"ח א' ד"ה לפנים ור"ל החזן המקרא כמ"ש תוס' בברכות שם בשם ספרי וז"ש וכשהחזן כו' : **כג** בשעה כו' · ולא כו' וגם כו' · עתוס' דחגיגה ט"ז א' ד"ה בכהנים כו' וה"ה לכהנים עצמן וכמ"ש בפ"ד דמגילה כ"ד ב' מפני שהעם מסתכלין בהם ואמר בירושלמי שם א"ר יוסי ולא אומרת שאסור להסתכל בכהנים בשעה שהן מברכין את ישראל א"ר חגי כלום אמרו אין מסתכלין אלא מפני היסח הדעת ר"ל שבועה במשה דלא מסתכל ולא מסיח דעת : ע"ב

כו' · ובגמ' דמגילה ש' כמנהג הראשון וע"ש ל"א : **כד** ובצידיהם · ע"ש תוס' ל"ע א' ד"ה והוא כו' ר"ל בצידיהם ממש דלדין שלאחריו ודאי כלאחריו דמי וכן לפניו כלפניו ולא קמיבעי לנו אלא בצדדין ממש ופשיט מדלא קאמר לצדדין שלאחריו כלאחריו ש"מ דלצדדין ממש קאמר שהם כלפניו כ"י שלא חולק בירושלמי וכן הרמב"ם וטוש"ע : ולאחריהם נמי כו' · תוס' ל"ח ב' ד"ה מחילה כו' : **כה** ומי כו' · ירושלמי פ"ה דברכות : **כט** כהן שלא כו' · עתוס' ל"ח ב' ד"ה כל ר' אבהו כו' : **ל** מי כו' ות"ח כו' · רמב"ם וכגי' ספרים שלנו מגילה כ"ד ב' תנא כו' : וכן כו' · שם וכלגן וכפי' הרמב"ם : או כו' · כפי' רש"י : וכן כו' · גמ' שם : ואפי' כו' · ב"י שם דמג"מ כיון שבטל מום מותר וכמ"ש בפ"ד דתענית כ"ו א' : וכל כו' · דהסרגל תלוי בל' יום כמ"ש בירושלמי לענין משיב הרוח ובזולא וכן בגמ' פרק בתרא דב"ב לענין הוחזק והרבה כזולא וא"ת א"כ למה קאמר בעירו דמ' יב"ח כמ"ש בב"ב ח' א' כמה יהא כו' ל"ק כו' י"ל דאתא לאשמועי' דדוקא בעירו מהני כו' כמ"ש משום דלא רגילי אינשי ליסא וליתן עמו וז"ש ואפי' כו' דבהכי רגילי ליסא וליתן עמו : **לא** אם כו' · דטעמא משום הסתכלות כמ"ש רש"י שם וכמש"ש ואם היה דם כו' כנ"ל : **לב** היו ידיו כו' · רמב"ם וטור ופ' כר"י משום דבגמ' מפ' דבריו תנא כו' : **לד** קטן כו' · תוס' שם א' וספ"ג דסוכה ופ"א דחולין : וכל כו' · כמ"ש בסי' ל"ג ס"ח : **לה** אפי' כו' אפי' כו' · הרמב"ם וכמו כעבד ע"ז לדעתו כמ"ש בס' ל"ז : וי"א כו' · כמ"ש בירושלמי דפ' הגוזקין שמא תאמר כהן זה מגלה עריות ושופך דמים והוא מברכני אמר הקב"ה וכי הוא מברכך אני מברכך שנא' ושמו כו' · והרמב"ם מוקי לה בלאינו ידוע אלא במרננים כו' וז"ש בסל"ו ואם כו' : **לו** טל כו' · עמ"א : **לז** טומר כו' · אפי' בשוגג אפי' עשה תשובה דאיתקש לעבודה כנ"ל ס"ו ואמרינן במנחות ק"ט א' הכהנים ששימשו כו' וקי"ל כר"ש שם דאפי' שגג בזריקה וכ"כ גם' קוטיר : וי"א כו' · עתוס' שם במנחות ק"ט א' ד"ה לא כו' ובתענית כ"ו א' וע' תוס' דסוטה ל"ט א' בד"ה כי בשלמות פ' קרח כו' וברא"ש דמגילה : ואם נאנס כו' . ב"ז דכה"ג לא איקרי מומר ומ"ש הרמב"ם אפי' באונס היינו כעבד ע"ז ולא בנשתמד · כר"ה ע"ש : **לח** שתה כו' · כ"ז לשון הרמב"ם וכמ"ש בתענית כ"ו ב' למה נסמכה כו' מה משרת כו' ואמרינן בכריתות י"ג ב' שתה כו' רא"א כו' ואיפסיק שם י"ג ב' כר"א : ואם כו' · שם ל"ק הא כו' ושוכר הרמב"ם דה"ה נרישא דפסק בה : **לט** לא כו' · מירושלמי כנ"ל : שאין שאר כו' · ר"ל אפי' ידועין בו מדקאמר כהן שהרג כו' מ' דוקא שידעו ובשיטתו דבלא עשה תשובה כמ"ש בסל"ה ומ"מ אף הרמב"ם מודה לזה כמש"ש : **מ** כהן כו' ואין כו' נשוא כו' · הכל מסוגיא דבכורות : **מא** י"א כו' · סנהדרין ל"ב נוהגין בו חול ופי' המרדכי בשם רש"י מש"ש ל"ב א' הכ"ל שאם היו נוהגין בו קדש כו' פירש"י לפתוח ראשון ולברך ראשון כו' וא"ל מורי קרובי דרשות הוא לנהוג בו חול כו' דאתחלל מכהונה וכ' וכ"ש בנשתמדו וז"ש אין מתחייבים כו' ועמ"א : **מב** החלל כו' · דאינו כהן ועא"ה סי' ז' ס"ך : **מג** אחר כו' · אפי' בתוך ז' דאוי הוא דחייב בכל מצות האמורות בתורה כמ"ש בפ"א ובפ"ב דברכות ובפ"ב דסוכה וטעם הג"ה משום שצ"ל בשמחה כמ"ש טוב לב הוא יברך ואמרינן בסוטה שם א"ת יברך כו' וכן אמרינן בזוהר בכמה מקומות שצ"ל בשמחה וב"י כ' דאין לסמוך על זה אלא בתוך ז' ודוקא שלא מבה"כ כי בלא"ה עובר בעשה כנ"ל וצריך לצאת : **מד** כהן כו' · מדמשקין קטן בפ"ג דמגילה ומשתמא אינו נשוי : וי"א כו' · וכ"ה בזוהר קמ"ה ב' וטעמא כנ"ל שאינו בשמחה כמ"ש בפ' הבע"י כל כו' וקטן שלאי שאינו מילר בשינה אשה ד"מ וז"ש דסברו כו' : רק כו' · כנ"ל : **מה** והמקרא · משום ערוך כנ"ל ס"כ : אס"ר כו' · ירושלמי פ"ה דברכות : אם לא כו' · כמ"ש בגיטין ל"ע ב' לכדמר כו' דלא כהרמב"ם כס' המצות שכ' שמ"י למחול שהרי נאמר וקדשתו בע"כ ע"ב וכהג"מ בשם הר' פיטר הוכיח דיכול למחול ממ"ש בפ"ק דקדושין דאין עבד עברי כהן נרצע ופליגי אם רבו מוסר לו כו' אלמא שיכול להשתמש בו ועמ"א שהוכיח משמעיה דרבא ורמי ב"ח שהשתמש ברב חסדא ועס"ז וע' יפ"מ שם :

קלא **א** אין כו' · ממ"ש בכ"מ ל"ע ב' לא הוי כו' וא"מ שלא היתה זוז ממנו לעולם אלא שהיתה מפסקתו ואין תפלתו נשמעת או : נהגו להטות · במגילה כ"ב א' דמגלי אגלוי וכמ"ש בס"ה : על כו' · פ"ל ודר"א ע"ש שמאלו תחת לראשי וע"ש במדרש : וי"א כו' · שהוא שמאל שהכינה כי שיל"ת וכמ"ש בפ"ס דיומא : תפלין כו' · דהם אות ועמ"א ודעת פ"ע עיקר : ומנהג כו' · שהתפללנו בכ"ע שיוכל אדם להתפלל בישיבה ועמידה ונפילה כמו שעשה מרע"ה שנא' ואשב בהר ואנכי עמדתי בהר ואתנפל כו' ולא כדע יותר · טור : **ב** י"א כו' · כמ"ש ביהושע ויפול ע"פ לפני ארון ה' וע' גמ' דמגילה שם : **ד** נהגו כו' · דאתקש לתג בפ"ג דמ"ק ט"ו ב' : ולא כו' · דאתקש נ"כ לרגל כמ"ש בפ"א דמ"ק ובפ"א דכתובות : ביום מילה · שקבלו עליהם בשמחה כמ"ש ברפי"ע דשבת שנא' שם כו' : בחתן שא"א כו' · אע"פ שחופה לאחר מנחה כמו בע"ש שהוא י"ט אע"פ שמיעת פסחים אחר תצות מהרא"י : **ו** נהגו כו' · כמ"ש בפ' בתרא דתענית לא היו כו' : ולא בפ"ו **בשבט** · שהוא ר"ה לאילנות וכמו כל ר"ה שהן י"ט : ולא בר"ח · שהן כולן י"ט ואסורין בהספד ובתענית ולכך א"א גם במנחה בשם כמ"ש בס"א : ולא במנחה כו' · שאז התחלת איסור הספד כמ"ש בפ"ג דמ"ק מלומתי ווקפין כו' פרדס : בל"ג כו' · שבו פסקו תלמידי ר"ע למות וכמ"ש בסוף תענית על מתי מדבר : בעי"ב כו' · ובאשר ע"ש אנ"ל כמ"ש בס"ז ועכשפ"ה דחולין פ"ג א' ועתום' שם ד"ה כדברי והא דלא כו' : **ז** ומנהג כו' · פ' בתרא דמ"ס ס' ב' : ולא בע"ב · שנא' קרא עלי כו' : ולא כו' · שאז כשלם בנין בהמ"ק כמ"ש בפ"ק דמ"ק : **ח** כשמתפלל כו' · תוס' שם בשם ירושלמי : וכן כו' אפי' אין כו' · שהרא"ש פי' טעמא דאביי ורבא דמגלי אגלויי משום איסור אבן משכית דלא כהרי"ף שכ' שהוא משום דר"א והביא ראיה דגמ' מייתי לה בספ"ה דברכות לענין השתחואה בפישוט ידים ורגלים וכ' ריב"ם בפי' ת"כ בשם רב שרירא דחיישי לאבן משכית אף שלא היתה שם שמא היתה שם והרב המקום ונבנה עליה כשהוא שם אבל דעת הרמב"ם להתיר בדבר מפסיק בין פניו לאבן משכית ע"ש : אבל אם כו' אם אין כו' · אבל באבן משכית אסור אפי' בכה"ג כפי' הרא"ש דמש"ה הוי מגלי דס"ל אפי' בלא פישוט ידים ורגלים אסור מדרבנן וזהו רבותייהו וכ"כ תוס' שם ד"ה ואב"א כו' וכתו' דאשון בגמ' ולפי' ר' שרירא רבותייהו דאף בלא אבן משכית לא הוו נפלו כנ"ל אבל בלא פישוט יו"ר מותר אף לתי' ראשון אף לפי' ר"ש דלדרבנן לא גזרו : וכן כו' · עמ"א :

קלב **א** מתרגמין כו' · ערש"י שם ד"ה אקדושה כו' וכ"ה בזוהר פ' תרומה ע"ש : וצריך כו' · דעלמא קאים עלה כמ"ש בגמ' שם : ובקדושת כו' · זוהר שם : **ב** אסור כו' · מטעם הנ"ל : ואומרים כו' · בתנא דבי אליהו קטן האומר יתגדל פודה את אביו מן הפורעניות ומעשה שרועה באגדה : וי"ל פיטום כו' · שהיה קרב בבקר ובערב כמ"ש בתורה ועפי' א' ס"ס : ואומרים כו' · עמ"א : ואמרינן כו' · בפ"ד דיומא ובפ"א דכריתות : ומשתחוה ויוצא · כמ"ש בתמיד בגמר עבודתו והשתחוה ויצא :

קלד **א** ואומרים כו' · מהרי"א בשם הגאונים : משום כו' · עתוס' ב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו' : **ב** מראה כו' · מ"ס פי"ד ה' י"ד וירושלמי פ"ז דסוטה הלכה ד' כתיב ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וכי יש תורה נופלת שמעון בן יקים אומר זה החזן ופי' הרמב"ן בחומש שם שאינו מקים כתיקנו בארון א"נ שאינו מקים הס"ת להראות

לראות פני הכתיבה נעם אבל ני' שלנו זה החזן שהוא עומד וכ"ה ני' תוס' דסוטה : ונהגו כו' · אבל במ"ש שם מ' כדברי הש"ע : כשמוציאין כו' וי"א כו' · מ"ש שם : ויש כו' · שנא' וימינו התבקני מהרי"ל וכמ"ש פ"ב ה' י' והטעם ס"ת לחבירו לא יתנהו אלא בימין והמקבלו לא יקבלנו אלא בימין שכן נתינתה היתה בשיני שנאמר מימינו אש דת למו :

קלה א ואם כו' בי"ט כו' · כמ"ש בפ"ק דכתובות סוף ישן כו' מסייע כו' ובפ"ק דמ"ק חתן שנולד כו' ודוקא שני חתנים וכמש"ו דלדידהו דוקא וכמש"ש נו ולביתו כו' : ונראה כו' · כמ"ש בסי' תקנ"ט ס"ט ואינו מוכרח ועמ"א : ב אם בטלו כו' · כמ"ש בתפלה שעה ולא התפלל כו' : ד הסנהג כו' . שע"פ הדין ת"ח קודם כמ"ש במגילה כ"ח א' ואפי' הכהן ת"ח וישראל גדול ממנו הוא קודם כמש"ש אלא שמלוה להקדים הכהן ועתוס' שם ובגיטין נ"ט ב' דרב ור"ה קרי בכהני ע"ש וכ"ד כל הפוסקים רק ע"פ המנהג שנהגו מקדם כמ"ש הרמב"ם וש"פ רק הגאונים ס"ל דאינו רשאי דדוקא רב ור"ה דכייפי ליה כמש"ש ודוקא שכפופים מלד חכמתו אבל בלא"ה אינו רשאי כמ"ש בטור אפי' נשיא ישראל ורא"ה ממש"ש שאחריהם ת"ח הממונים פרנסים כו' ועוד דוקא שכל הכהנים כפופין לו בכל העולם כמש"ש אפי' ר' אמי כו' והסיא דמגילה כמ"ש תוס' שם דלר' פריד' היו כפופין הכהנים לו כמ"ש בשם רש"י דבכהמ"ו מיירי : והוא כו' · מיהו כו' עיין מ"ש סי' קל"ט ס"ב : ה אינו כו' · אע"ג דאמרינן בברכות י"ד ב' רב משי כו' דוקא בתפילין כמ"ש תוס' שם ד"ה ומנח כו' : וקוראים כו' · ואין כאן משום חילול כהונה כיון שאינו יכול לקרות וגם אין ממתינים לו מפני כבוד ליבור דהא אפי' במקום ת"ח גדול ממנו דוחין קדושתו כ"ש במקום טרחא דליבורא שהתירו נכ"נ לקרות בע"פ כ"ש כה"ג : וטוב כו' . משום פגמו כמ"ש שם בכהן אחר כהן כו' ובנשיאת כפים וע"ל סי' קכ"ח ס"ד · מהרי"ק אבל ב"י השיג עליו דהא רב ור"ה דקרו בכהני לא מלינו שהיו מלריכין הכהנים ללאת ועוד דאם ילאו לא הל"ל שאני כו' דמיקף בלא"ה כיון שילאו מותר אלא ע"כ בפניהם היו קורין ולא היו חוששין לפגם דמינכר ה"נ דמינכר לכן כ' וטוב כו' : ו אם נכנם כו' · דאם מפני כבוד ת"ח אינו קורא כ"ש משום ברכה שאינה לריכה שהתירו לקרות בע"פ לכ"ג ביה"כ כמ"ש בפ"ז דיומא ועובר משום לא תשא כמ"ש בפ"ה דברכות ל"ג א' : אבל כו' · כיון שאמרו בי"ס ל"ו : ועומד כו' ואז כו' · שלריך לקרות כמ"ש בפ' בתרא דברכות ל"ס א' שלשה כו' : ולא יעלה כו' · רמב"ס וכפי' ראשון שברש"י שם ורא"ה ממ"ש בפ"ב דכתובות כ"ה ב' מוחזקני כו' שקרא אחריו לוי ועתוס' שם ושם ורמב"ס כ' אחריו לוי כלל והש"ע השמיט תיבת כלל שכ' בש"ע נהגו לקרות כו' : אבל ראשון כו' · כמ"ש הרמב"ס וש"ע אחריו וכמ"ש הרא"ש שם כדאריב"ל מימי לא ברכתי לפני כהן ולא בירך ישראל לפני : ובשקוראין כו' · כמ"ש מוחזקני כו' ומשום היוחסין ותספת בעלמא הוא : ז אם כו' · כמ"ש בסעיף שקדם : ' נהגו כו' · ולא חיישי' לפגמו של שני שקוראין אחריו לוי ולא חיישינן כולי האי וכמ"ש בכתובות שם שקרא אחריו לוי : וי"א כו' · דחיישינן ליוחסים וס' התשובה ס"ל דלא חיישינן לזה דא"כ גרוע שקורא ראשון יחוש לזה שיעלו אותו כמ"ש שם : יא יש מי כו' · כנ"ל בכהן אחר כהן לוי כו' : ש"ץ כו' · עמ"א וט"ז : יב וכל שאין כו' · נלמד מירושלמי הנ"ל שאין משום פגם כה"נ רשב"א וז"ל ומכאן אתה למד כל שאין כו' : יד בני אדם כו' · בירושלמי פ"ז דיומא בכל אתר את אמר הולכין אחר תורה והכא אימא מוליכין תורה אגלו על ידי שהם בני אדם גדולים בתורה התורה נתעלה בהם וז"ש ואם הוא כו' ודוקא תשוב בתורה וכמש"ש והא תמן מוליכין אורייתא גבי ריש גלותא אר"י בר בון תמן ע"י שורעו של דוד מסוקע שם אינון עבדין (ולא) כמנהג אבותיהם וע' רמ"פ סי' פ"ח :

קלו א ששואלים כו' · רש"י שם וכמ"ש בפט"ו דשבת ובפ"ב דקדושין :

קלז א ואי סליק כו' · ירושלמי שם הביאו הרי"ף שם וכ"כ תוס' שם וש"פ : ג אם דילג כו' · מ"ם פי"ח הלכה ו' : ואפי' אחר שהחזיר כו' · שם פ' בתרא סוף הלכה ז' : ואפי' הפטיר כו' · שם פי"ח : פרשיות המועדים כו' · מדל"ק שם רק שבת והא דקאמר שם בריטא מנחה של יו"ט ול"ק יו"ט שחרית משום שר"ל בין קרא עשרה פסוקים כמו בב' וה' ומנחה של שבת (ודלא כמ"א שכ' בס"ק ג' דע"ם שם דהא מפורש בבריתא שם הלכה ה' ובמנחה של יו"ט כו' ובמה קורין במנחה של יו"ט בסדר שפסק מפני הרגל ע"ש) : ד אם קרא כו' · כמ"ש שקורא בתורה לא יפחות כו' ומשמע דאף לעיכובא ועוד דאל"כ לא היו נריכין במעמדות ור"ח לדלוג ולפסוק כיון דמ"א כמו פ' עמלק אלא צ"ל דשם אין עיכוב כדיעבד משא"כ כאן וז"ש ואם לא כו' ורא"ה ג"כ מפ"ש דשבת שאין קורין כמש"ל סי' רפ"ג וכ"ז הסעיף לשון שבולי לקט ול"ע שכתב אבל אם קראו כו' דמשמע אף בכ"א קרא ג"פ כגון שקרא למפרע דאל"כ הל"ל אותו שלא קרא רק ב' פסוקים לריך לחזור ועוד כבר כ' אם קרא א' ב' פסוקים כו' וקשיא מאנשי מעמד ומר"ח וכמ"ש בס"ו או אפי' שנים כו' ואין לומר דשאני שם דלא אפשר א"כ גם מפ' עמלק אין ראיה וכמ"ש איהא להדיא דוקא שקראו עשרה פסוקים אבל פחות חוזר וכ"כ הג"מ וכמ"ש בס"ג וכ"ה בתוס' דמגילה כ"ג א' סד"ה חד וכן עיקר כל שלא קראו עשרה פסוקים חוזר : ואם לא קראו כו' · וזו סותר למ"ש בס"ג וכנ"ל ועמ"א ודוחק : ה אם קרא כו' · עמ"א : ו הקורא כו' · במקום כו' כמו במעמדות ור"ח וכמ"ש בפ"ג דמגילה כ"ב א' שאני התם כו' : ואם לאו כו' · ממש"ש דולג ופוסק ולא אמרו שיקראו שנים פרשה אחת ב"פ : רוצין כו' . לתרץ קושיית תוס' שם ד"ה שאני כו' :

קלח א ואין כו' . דגם סתומה נקראת פרשה כמ"ש בפי"ב דשבת פ' פתוחה כו' וכת"כ בפ' ואם מן הלאן כו' ליתן ריוח כו' ועוד ממ"ש במגילה ניקרי תרי מהא ותלתא מהך פסו כו' ואע"ג דבחדם הראשון סתומה : ופרשה כו' · ממש"ש ניקרי ארבעה ארבעה כו' ניקרי תרי כו' הא בלא"ה מותר לסיים אגל וביום השבת : ויבוין כו' · ירושלמי פ' בני העיר ע"ש :

קלט א פעמים שלש כו' . כ"ה בתנחומא פ' יתרו אבל במ"ר ריש פ' תשא איתא דוקא ד' פעמים ע"ש : ב טי כו' · כן למד הרד"א מהג"ל בה' שקדם ול"ל דס"ל אפי' במקום שהחזן קורא לריך העולה לסדר דלא כב"י אבל הרא"ש וריב"ש למדו ממ"ש בתוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ג דמגילה סי' י' בס"כ שאין בהם כו' כמ"ש בס"ס קמ"ג : ואם צריכים כו' · כמ"ש גבי ביכורים וכל מי שאינו יודע לקרות כו' ויוצא ידי קריאה : ג אפילו ראש כו' . תוספתא הביאה הרא"ש פ"ג דמגילה סי"א : ובמדינות כו' · לפי שאין ש"ך קורא במדינות אלו מדעתו אלא מדעת הסגן ועד"מ : ומי שאביו כו' . כמ"ש הידעתם את לבן בן נחור ומפיבושת בן שאול כו' שם · וכן ותבאנה אל רעואל אביהן וכמ"ש במכילתא ורש"י שם וע' ביבמות ס"ב ב' : אבל לא כו' · דוקא כו' שלא כו' · כמ"ש גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה כ"ש בכה"ג וכמה הקפידו על הלבנת פנים כמ"ש נוח ליפרק כו' וכמ"ש בתמר ובעובדא דמר עוקבא : וכן אם כו' · דהא התירו ליילד ארמאית ואפילו בשבת שברו להתיר משום איבה אי לאו דיילי דידן כו' וכן בר"י נשיאה למישקל מההוא מינאה ביום אגו אלא שמגליא תתגולה ועיין יוסיפון שקראו לכהנים על שם אלכסנדר מוקרן משום כה"ג וע' מרדכי שם וכן כמה דברים וכ"ה כה"ג שאין בזה איסור כלל דמ"ש ושם רשעים ירקב היינו דלא מסקינן בשמייהו וכן לקללם אבל לייחם פנו אחריו ס"ד בין ברשעים כמו אחאב בן עמרי וכיולא

בהם ובין בצדיקים כמ"ש מלך חזקיהו בן אחז וכיולא : ואפשי · עמ"א : בשם אבי אמו · כנ"ל דבני בנות ה"ה כבנים כמ"ש ביבמות שם : ואם אינו ידוע כו' · כמ"ש בירושלמי פ"א דביכורים והביאו הר"ש שם תני משם ר"י גר עלמו מביא וקורא מ"ט כי אב המון גוים נתתיך לשעבר היית אב לארם מכאן ואילך לכל הגוים וע"ל סי' נ"ג ס"ע : סומא כו' . כמ"ש בפ"ג דמגילה סומא פורס שמע ומתרגם משמע אבל אינו קורא דקאמר ומתרגם וע' תוס' דסוטה ל"ע ד"ה כיון כו' : לפי כו' · גיטין ס"ב תמורה י"ד ב' : ומהרי"ל כתב · דמברך על קריאת הש"ץ כמ"ש בתוספתא דמגילה פ"ב ובירושלמי שם שאחד קורא וא' מברך וכמש"ל סי' תרל"ב ס"א בהג"ה ודוקא לקרות אסור בתורה לסומא ומה שהוכיח הרא"ם פ"ג דמגילה ס"י וזו היא ראיה כו' · אינו מבין דבימיהם לא היו מברכין אלא ראשון ואחרון כמ"ש בעלמו שם ולמה יעלו ודבריו נ"ע : ד ולאחר כו' · דל"פ אלא בלפניה משום טירחא דליבורא וע' תוס' שם וכ"פ רמב"ם והוא להדיא במ"ס פי"ג ס"ח והדא אומר פותח ומברך ומ"ע דכתיב ובפתחו כו' ומה כתיב כו' ונוללו אומר ברוך כו' : ובשעה כו' · כנ"ל דבזה ליכא טירחא דליבורא : וג"ל כו' · דהוא ימין הקב"ה כמ"ש בפ"ה דיומא : ה ובמדינות כו' · כמ"ש במ"ס הנ"ל ונולל כו' וש"ע כתב נהגו כו' ר"ל אף על גב שכתב גולל ומברך היינו מדינא אבל נהגו לכסות קודם הברכה וכן הוכיח המרדכי ממ"ס פותח כו' כמ"ש בהג"ה ובמקומות ב"י נהגו לכסות במקום שגלילה ועמ"א · מיהו יש לדחות דמיירי קודם תקנה דראשון מברך דהבריית' קודם תקנה נשנו וכמס"ם כ"א ב' הנא כו' ועס"ם קמ"ג : ו אום' ברכו כו' · כ"ה בברכות נ"א קס קרא בספרא כו' : וי"א כו' · כמ"ש כ"ד שבקדושה א"א בפחות מי' ול"ל עשרה דלייתי וכן במ"ס פ"י ה"ז וא"א קדיש וברכו בפחות מי' · וכמ"ש במתניתין ואין פורסין כו' : ואם לא כו' · כמ"ש ברפ"ז דברכות בא ומלאן כו' : ז אחר כו' · כמו בבה"מ דאמרי' שם חוזר למקום שפסק ופי' הרי"ף וש"פ דחוזר ואומר ברוך שאכלנו כו' : כדי לכלול כו' · ואע"ג שאמר המבורך דה"ל כבהמ"ז אומר נברך לכלול עלמו ואפ"ה חוזר ואומר ברוך כו' וכמ"ש בירושלמי פ"ז דברכות שמואל אמר אינו מוליא עלמו מן הכלל התיבון הרי ברכת התורה ה"ה אומר ברכו א"ר אבין מכיון שאומר המבורך אף הוא אינו מוליא עלמו מן הכלל : ח אפילו בירך כו' דמשום כו' · כמו כהן שקורא במקום לוי שחוזר ומברך וכמ"ש בירושלמי פ"ז דברכות ר"ז קם מקרי כהן במקום לוי ובירך לוי ובעון משתקוניה א"ל רב חייא בר אשי ארפוהו הכי אינון נהגין גבייהו . ר"ל שהתקינו שכ"א מברך וקודם התקנה לא היה רק עומד ויושב כמ"ש בתוספתא בה"כ שאין בהם שיקרא כו' וע' לקמן וס"ם קמ"ג וע' תוס' דר"ה ל"ג א' סד"ה הא ולור"ת דאין כו' : ט דלא גרע כו' · כמ"ש בפ"ק דברכות : י ברכה אחרונה · מתניתין וגמ' רפ"ג דמגילה וברכות כ"א א' וכמ"ש פי"ג ה"ח ובירושלמי פ"ז ר"ז בעי אלו ג' קריאות כו' לא למדו ברכת התורה מברכת הזימון אלא לרבים ואם לרבים בינו לבין עלמו לא יברך ר"ל אפי' לפניה כו' ומשני עשאוה כשאר מלות של תורה מה שאר כו' וז"ש בסי' תרל"ב ס"א בהג"ה ואין כו' : וו תורת שבכתב . כמ"ש וכתוב יושר דברי אמת : וחיי כו' · סיפא דקרא דברי חכמים כו' ודרשו בפ"ק דחגיגה מה הדרבן כו' להוליא חיים לעולם וסיפא דקרא וכמסמרות נטועים והוא תורה שבע"פ כמ"ש דברי חכמים כו' וכ' בעלי אסופות ודרשו אלו סנהדרין כו' : יא הקורא כו' · ממ"ש בספ"ג דסוטה כך היתה מנהגן כו' קורא בתורה כו' מרדכי וטור · וכה"ת בשם ירושלמי מאן דבריך ניקט עמודא דתורה בידים שנאמר לקוח את ס"ת הזה ובב"ר לא ימוש ס"ת הזה מפיך מלמד שהיה ס"ת בידו של יהושע שא"ל הזה אלא למי שתופש התפץ וכשהיים א"ל חזק ואמץ ומכאן נהגו כו' וכמ"ש בהג"ה וכ"ה להדיא במ"ס פי"ג הלכה ח' :

קמ א הקורא כו' · ירושל' פ"ה דברכות ר"ח בשם ר"י היה קורא בתורה ונשתתק זה שהוא עומד תחתיו יתחיל ממקום שהתחיל הראשון וא"ת ממקום שפסק הראשונים נתברכו לפניהם ולא לאחריהם והאחרונים נתברכו לאחריהם ולא לפניהם וכתיב תורת ה' תמימה שתהא כולה תמימה ופי' הרא"ם וש"פ שהאחרון מברך גם לפניה וז"ש מתחיל ממקום שהתחיל כדי שיברך על הכל לפניה ולאחריה וער"י שם : ולהרמב"ם כו' . שמפ' שסומך על ברכות הראשון ואילו התחיל ממקום שפסק או היה נראה כאילו קריאתו מובדלת מקריאת הראשון משא"כ עכשיו שנראה כאלו קריאה אחת היא : ואפי' כו' · דהא דייקין לקריאת החזן כאילו קרא הוא · שם : ב העומד כו' · כמ"ש בהלל ובמגילה פוסק ואין בכך כלום ולא הפסיד הברכה ול"ד לנשתתק כמ"ש בפרקים הואיל כו' ואלו נשתתק חוזר לראש כמ"ש תוס' ספ"ה שם בשם הירושלמי בטיטי כו' ע"ש : ג העולה כו' · בירושלמי פ"ו דברכות ר' זריקן אמר ר"ז בעי אהן דנסב הורמסא ומברך עלוי ונפל מיניה מהו מברכין עלוי זמן תנייתות מהו בינו לבין אמת המים אמרין תמן לכך כיון דעתו מתחילה ברם הכא לא לכך כיון דעתו מתחלה והכי כמי לא נתכוין ע"ז הפרשה ואמר תני ר"ח אין מברכין על הפת אלא בשעה שהוא פורס אר"ח בר בא הדא אמרה אהן דנסב פוגלא ומברך עלוי והוא לא אתא לידוי לריך למברכה עלוי זמן תנייתות וטעמו משום הפסק נטילתו אע"ג שהפסיק בשתיקה וה"נ הפסיק בגלילה וטעמו של ס' האגודה דבטעות שם ס"ל כמ"ש הראב"ד דס"ל הטעות לקולא וגם סיפא דר"ח ב"ב היין הלכה כמותו דס"ל כר"ח ואנן קי"ל כרבא בברכות נ"ט אבל הפוסקים ס"ל הטעות לחומרא כמ"ש בסי' ר"ו ס"ו וגם פ' נהא דר"ח ב"ב כמש"ש ס"ס וע' תוס' ורא"ש שם ותר"י שמפ' הירושלמי במאי תפול הפרוסה מידו כו' וכ"ס דאתי כרבא ואע"ג דגמ' פליגא בטעמא מ"מ הדין אמת אלא שהם מפרשים לנהא דר"ח ב"ב נ"כ שאם נפל מידו כמו בריסא ור"ל שפושט את הטעות דלריך לברך פ"א ועתר"י שם אבל הרמב"ם בפ"ד מה"ב מפ' כמ"ש בס"ע שם ס"ס אלא שמפ' לאו משום הפסק אלא משום שאינו לפניו וגם לרבא א"ם ולאפוקי קודם שמביאין לפניו וגם מ"ם הראב"ד דקי"ל הטעות לקולא וכן הג"מ בשם ר"ת ולמד מכוס של ברכה שכולן שותין מכוסות שלפניהם בברכתו של מברך וכמ"ש בפ' ע"פ בסעות סבא דנהין ופתי ובספ"ז דברכות כולהו נבגא דברכתא ועב"י שם ס"ל הפוסקים דאם נפל שאני ע"ש וכ' והתחיל ואע"ג דהפסקה באמלע אינו מזיק כמ"ש בס"ב מ"מ כאן דטעם משום שאין דעתו עליו אף באמלע לריך לחזור ולברך וכמ"ש בסי' ח' סעיף י"ב ע"ש :

קמא א ואפי' לסמוך כו' · דהוי כישיבה כמ"ש בזבחים י"ט ב' ובירושל' לסדית לענין קריאת התורה ועיי' תוס' שם ד"ה עמידה כו' וז"ל הירושלמי פ' הקורא עומד ר' שמואל בר ר"י על לגי כנישתא חוא לחד ב"נ דתרגם וסמיך לעמוד א"ל אסור לך כשם שניתנה באימה כך אנו לריכין לנהוג בה באימה והביאו הרא"ם רפ"ג וש"פ ועיפ"מ שם וז"ש או לעמוד : אא"כ כו' · מרדכי פ"ק דברכות בשם ירושלמי ר"י איקלע לסכות אתרא חזא גברא דקאי בסמיכה א"ל אסור לך שנאמר ואתה פה עמוד עמדי א"ל בעל נסר אני והתיר לו : וכן החזן כו' · דהא עיקר הקורא הוא עכשיו : ב אלא כו' · הוא דינא דגמ' : או כו' · כן הנהיגו עכשיו שלא לבייש את מי שאינו יודע וכמ"ש בפ"ג דביכורים תוס' מגילה שם בפ"ג דר"ה כ"ז א' ובפ"ג דמנחות כ"ח ופ"ח דב"ב והרא"ש כ' טעם אחר משום אותן שא"י ורולין לקרות בע"פ והגיטור אינן יולאין בקריאתן ע"ש : ומ"מ כו' · הרא"ם ברפ"ג שם וכמ"ש בסי' קל"ט ס"ב ומ"ש שלא יקראו שנים הייט בקול רם תוס' דב"ב שם מ"ו א' סד"ה שמונה כו' ע"ש וגם בימי הגמ' היה הש"ץ מסייע לעולה בלחש וכמ"ש רש"י בשבת י"ב ב' ד"ה ראשי כו' : שלא כו' · כמ"ש בזוהר ה"ג ר"ב א' ולוי

הוה נשמע ליה אישתמע לאודנין דכ"נ כו' בג"ד מאן דקרי באורייתא חד קרי וחד לשתוק כו' ומ' דומיא דתפלה שלא ישמיע לאזניו וס"ל כתוספתא אבל בפי' ק"א פ' דגם בתפלה משמיע לאזניו וז"ש כהג"ה ואפי' כו' · ואין ראיה מהאוהל דשם אמר שלא ישמע לאחר וכמ"ש מ"א שם : ג יש כו' · דהטעם הוא משום דתרי קלי לא משתמע כמ"ש בר"ה כ"ז א' משא"כ בכה"ג כמש"ש לכך מצריך כשופר : ד אם ש"ץ כו' · ירושלמי דמגילה שם ועיפ"מ והביאו הרי"ף ותוס' דכ"ב ע"ז א' ד"ה שמנה כו' ותוספתא שם והביאו הרי"ף והרא"ש שם סי"א חזן העומד לקרות כו' : שבשם כו' · ירושל' שם : ו יבולין כו' · דלא כהא"ח שכ' דאסורין לקרות משום שנא' עדות ה' נאמנה והן פסולין לעדות והרי נשים וקטנים פסולים לעדות ועולין כמ"ש בפ"ג דמגילה וכן עבד כמ"ש בירושלמי ספ"ב דכתובות מברייתא שהובא בגמ' שם קרא ג' פסוקים כו' : ז העולה כו' · כמ"ש הנכנס לעזרה נכנס בקצרה ויוצא בארוכה אבל אין נראה דאין זה בשום מקום לא תוספתא ולא גמ' שהנכנס לעזרה נכנס כו' ועוד דיותר נראה ללמוד ממזבח שהיו מקיפין בתחלה ויוצאין בקצרה : ואם כו' · כמ"ש בכמה מקומות כל פינות כו' ואמרינן בסוף מגילה הנכנס לבה"כ להתפלל כו' וגי' הרא"ש מטה כו' וכמ"ש בקרא שם לא ישוב כו' ובזבחים ס"ג כל הפונין כו' ובפ"ב דמידות כל הנכנסין כו' : ולא ירד כו' · כמ"ש בפ"ה דפסחים מקבל את הפלא כו' מהרי"ל בשם מרדכי ועי"ל ס"ס קמ"ט : ח כל כו' · כמ"ש בנדרים ל"ד ב' שהוא הלכה למשה מסיני :

קמב א קרא כו' · ירושל' פ"ד דמגילה טעה בין תיבה לתיבה מחזירין אותו אפילו טעה בין אם לואם ואמרו שם דאפילו בטעה בתרגום מחזירין אותו וכמ"ש הרא"ש בפ"ג דמגילה ס"ו וכ"ש בדקדוק דכולהו ילפי מחד קרא כמ"ש בפ"ק ויקראו בספר כו' · הג"מ ועוד ראיה ממ"ש בירושלמי דמגילה פ"ב אין מדקדקין כו' חד קרא יהודיים כו' משמע הא בתורה אף בה"ג מדקדקין וע' סי' תר"ן ס"ד : אפי' בדקדוק אות · מירושלמי הנ"ל יהודים דמשמע בס"ת אף בה"ג צריך לחזור וכ"ש בטעות גמור דאף במגילה מחזירין ממה דפריך שם אטו אנן כאתמתרגים כו' וכן בחסר בס"ת אפי' אות א' אפי' קריה כהלכתה אטו כלום דווקא במגילה אמרינן השמיט הסופר אותיות כו' וראיה ממ"ש בפ"ג דמנחות אפי' כתב אחד מעכבן ואמרינן שם פשיטא לא נצרכה אלא לקוצו של יוד ושם כרעא דה"א בנוקבא כו' ותנן בפ"א דמגילה אין בין ספרים לתפילין ומזוזות כו' רמב"ן והביאו הר"ן בפ"ב דמגילה ואף שדחהו אין דבריו מוכרחין שכתב דהשלה לענין שחייב אדם לכתוב ס"ת לעצמו אותמר אין בין כו' דהא אטו כתפילין אינו יוצא ידי המצוה של כתיבת ס"ת ודבריו תמוהין דזה לא מצר במתני' כלל ועוד דהספרי' של ל"ו לא מצר אפי' בגמ'/וגמ' מוקי' למתני' בשאר ספרים אלא פי"ל דמתני' לענין לטמא את הידים כשניות/וזה שפריך בגמ' שם ורמינהו מקרא כו' וכ"מ בכמה מקומות לענין לטמא את הידים ומ"מ כיון דאינו מטמא את הידים ה"ל כחומש בעלמא ואין קורין בו וע' ברפט"ז דשבת ועוד נ"ל אי ס"ד דבס"ת לא היה מעכב לא היה פריך שם אתפילין ומזוזה פשיטא : וכן כו' . דל"ת משום ברכה דהא אין מברכין על התרגום ועוד דבימיהם לא היו מברכין אלא הראשון והאחרון : ודוקא כו' · כמ"ש במגילה בירושלמי וע"ל סי' תר"ן סי' י"ד ול"ע דמשמע דדוקא במגילה אין מדקדקין בה"ג : ב וישוב כו' · כמ"ש בתוס' דע"ז כ"ב ב' ד"ה רגלא כו' ובמדרש כו' וכ"כ רלב"ח והטור דמ"ש אין מחזירין אלא מיהו דוקא בכה"ג וכמ"ש בשבת שם והוא דל"ל רבא כו' וכן בכה"ג :

קמג א גדולים כו' · ע"ל סי' נ"ה ס"ד : ב והם כו' אבל כו' · דהא אין בגלילה וכן אין תפורין בגידין ולא בקלף וכל דין ספר תורה : ובמקום כו' · כמו שכתב בסימן קמ"א סעיף ג' עיין שם : ג אפילו כו' · קאי אס"ב אחומשין בגלילה דלא כמרדכי שכתב בפ"ק דכיון שאמרו מפני כבוד הציבור אם מחלו על כבודם ש"ד וכ"ש בכה"ג אבל בירוש' רפ"ג דמגילה אמ"ר,מנו דנפשיהון הוי עגומה אינון זבנין תורה אבל בב"י משמע דקאי אחומשין שלנו כמ"ש בשם תשובת הרשב"א ע"ש שכתב ובסוף התשובה כתב וז"ל כו' אבל בש"ע לא הזכיר חומשים שלנו וצריך לומר דקאי אס"ת שלמה שאין מברכין עליה ועיין ס"ד בהג"ה אבשטת סרחק כו' : ד אם נמצא טעות כו' · דהרמב"ם כתב בתשובה ס"ת שנמצא בו טעות קורין בו וכ"כ הר"ן בפ"ב דמגילה בשם התוס' וכמ"ש במגילה שם השמיט הסופר אותיות או פסוקים כו' וראיה ממ"ש בגיטין ס' א' ס"ת שחסר יריעה כו' דוקא יריעה והרמב"ן תירץ דוקא בחומש אבל באמצעה אפילו טעות כ"ש פוסל והקשה עליו הרשב"א אדרבה בתחלתה ובסופה יותר מיפסיל דנראה כחסירה משא"כ באמצעה שאין חסרונה ניכר והראיה שהרי במגילה אפילו עד רובה כשירה ואינו בראשה אמריך שם אפילו למ"ד מאיש יהודי כו' וכמש"ל סי' תר"ן ס"ג אבל כל הפוסקים חולקים וס"ל דאפילו בטעות כ"ש פוסל מלקרות כמ"ש בפ"ק שם אין בין ספרים לתפלין ומזוזות כו' וכתפלין ומזוזות אמרינן בפ"ג דמנחות ואפילו כתב אחד מעכבן ואמרינן שם פשיטא לא נצרכה אלא לקוצו של יוד כו' . ושם אופסיק ליה כרעא דה"א דהשם בנוקבא כו' כרעא דו"ו כו' וכ"ש בטעות ממש ועוד דאי בס"ת כשר לא היה פריך בתפלין פשיטא כמש"ל בסי' קמ"ב ובמסכת סופרים פ"ב הפסיק באמצע השם אל יקרא בו ופ"ג שם נרפו או שעיר' בו את האות אל יקרא בו אלא דוקא במגילה כשירה ומקולי מגילה היא והיינו דתנא במגילה ועוד דבס"ת תניא ס"ת שיש בו שלש טעות בכל דף כו' והוא כו' ובמגילה משמע אף שמאוד בכולה אבל דעת הפוסקים הנ"ל דבאמת בס"ת פוסל אפילו קוצו של יו"ד והוא לגמר בו המצוה שחייב לכתוב ס"ת כמו בתפלין ומזוזות שאין המצוה לקרותן אבל לקרות שאינו אלא דרבנן ואין פסול פוסל בו כמו במגילה ועיין רשב"א בגיטין שם ור"ן בפ"ב דמגילה והיא דמ"ש מוקי לה ברובו של ס"ת כך וראיה מהסיא דגיטין כנ"ל ורשב"א תירץ שם דל"ד יריעה אלא נגד חסרון ד' חומשין אמר לרבותא אפילו יריעה ודרך התלמוד לקרב השנויים והרא"ש בפ"ק תי' דהתם בשכתובה היריעה אלא שאינה תפורה בו וכמ"ש טוש"ע י"ד ס"ס רע"ח והכריע הר"י בי רב כמ"ש בש"ע שבדיעבד סומכין על הרמב"ם בתשובה ותוס' ולכתחילה יש להוציא אחרת ולקרות מכת; וכלאה כדעת כל הפוסקים ועיין בתוס' דמגילה ט' א' ד"ה בשלמא כו' . והבריתא דתוקן דהא במתניתין תנן אינו מטמא את הידים כו' ועלה קאמר בשלמא תורה כו' ורב אשי מפני שם כי תניא ההיא בשאר ספרים מכלל דמעיקרא ס"ד אפילו בתורה וע"כ צ"ל בינר שהדוחא אבל קושיית התוס' י"ל בע"א דלקרות קל דאפילו בפסולה יוצאין כמ"ש הרמב"ם משא"כ לטמאת את הידים וראיה ממ"ש כאן במגילה ובמגילה והלא אם השמיט אלו התיבות כולם כשר כמ"ש בפ"ב דמגילה ת"ר השמיט וזו ראיה לדעת המקילין לקרות בס"ת פסולה ועוד ראיה דלקרות קל שהרי קורין לנועזות בלעז אם כתובה בלעז וכאן אמרי' בכתובה תרגום שאינה מטמאה ידים אבל מ"מ בירושלמי פ"ב דמגילה אין מדקדקין כו' חד קרא יהודיים כו' משמע לכתורה דבמקום אחר מיפסיל בה"ג אבל אפשר לומר דקריאת ס"ת לא חמיר ממגילה לבר מ"ש ברפ"ג דמגילה משא"כ בתורה מ"מ הוא דמ"ם הנ"ל מכרעא ועמש"ל בסי' קמ"ב ס"א לדחות דברי הר"ן ע"ש וכן עיקר דאין לחלק בין לקרות בין להכשירה בס"ת דאמרי' בשבת ק"ג ב' כתב את האזכרות בזהב כו' וכתבו המפרשים דאזכרות אורחא דמילתא נקט ואע"ג שאין מיעוט דמיעוטא של ספר . ושם או שכתב את השירה כו' ואע"ג שאינו יריעה א' וכ"ש נתחולקין על א"ת דבמגילה אין פסול משום עניין את' ועיין בב"י י"ד סי' רע"ם דהאי"י בי רב ס"ל לדינא כדעת התוס' ורמב"ם הנ"ל לכן פסק שלא ידי קריאה בס"ת הכשר עם מה שקרא עד עכשיו ולדעת הפוסקים הנ"ל דפסלי צריך לחזור לראש בס"ת הכשר כמ"ש שם · ודעת המרדכי שם דיקרא הטעות בע"פ ויגמור קריאת אותו העולה בס"ת הפסול ואין משום איסור דברים שכתב כו' כמו במגילה כיון דלא אפשר וכמ"ש בפ"ז דיומא בכה"ג דקורא בע"פ משום דלא אפשר משום פגמו של ראשון או משום ברכה שא"ל וס"ל אע"ג דאין כאן משום פגמו דהא פגומה היא מ"מ משום ברכה שא"ל דמר אמר הדא ומר אמר הדא ולא פליגי ועוד כתב דכ"ז בא"א להפסיק שם כגון שלא קרא ג"פ או סמוך לפרשה ב"פ או רביעי בר"ח וא"ה שצריך לגמור שאין מוסיפין אבל כשאפשר להפסיק פוסקין ומוציאין אחרת וכמ"ש ביומא שם ונייתי ס"ת אחרת כו' ואין כאן משום פגמו כנ"ל וגם משום ברכה שא"ל בתרי גברי וכמש"ש וז"ש בהג"ה ואם כו' וריטב"א דמרדכי לא הביא דס"ל כמ"ש בש"ע אבל כל האחרונים הסכימו לדעת המרדכי שעליה אין להשיב : והא כו' · כמ"ש בקדושין למ"ד א' וליתי ס"ת כו' : ובשעת כו' · הוא פלוגתא הנ"ל : ואם כו' · כ"כ הרשב"א בגיטין שם וכמ"ש התם מחסר במילתיה ומפרש דר"ל באותו חומש שקורין בו משא"כ בכה"ג דאין החומשין מעכב אלא משום כבוד ציבור שלא ירלה בעניות משא"כ בכה"ג שם ורש"י לא מפרש כן ע"ש ברש"י : ה בה"כ כו'. תוספתא דמגילה הנ"ל יעמוד ויסב וכ' הרא"ש היינו קודם תקנה דכולם מברכין :

קמד א והוא כו' · ר"ל אע"ג דבכה"ג בי"כ קורא ע"פ משום דלא אפשר כמש"ש בגמרא : שאסור כו' · כמש"ל סי' קל"ט ס"ד : ב נותנין כו' · עפ"ז : ואם אין כו' · דדוקא במקום כל ישראל ביחד כו' :

קמה א אין הקורא כו'. מתני' דמגילה שם כ"ג : ואין המתרגם כו' . ואין הקורא כו' סוטה ל"ט ב' : ואין כו' ולא כו' · ברכות מ"ה א' : ואין כו' · מגילה ל"ב א' : ו האידנא כו' · שגם בימי חכמי הגמ' היו מקומות שלא נהגו לתרגם כמש"ש כ"ג ב' ל"ש אלא במקום כו' תוס' שם ד"ה לא כו' ובירושלמי והביאו הרא"ש שם והטור א"ר מן מה דתנן חמיין דרבנן נפקי לתעניתא ולא מתרגמי הדא אמרה שאין התרגום מעכב :

קמו א אסור כו' · ואפי' בין פסוקא לפסוקא אסור דתיקו דאורייתא לאומרת תר"י וטור והשמיט הש"ע שאינו נוהג עכשיו שאין מתרגמין עכשיו ואין מפסיקין בין פסוק לפסוק : ב כיון שהתחיל כו' · רש"י ורמב"ם ומש' דל"ד שנפתח ובפתחו דקרא לשון התחלה אבל בירושלמי וכמ"ש דמש' שעמא דפותח ואח"כ מברך שנאמר ובפתחו ואח"כ ויברך כו' מ' פתיחה ממש : אפי' בין כו' · דל"ק כ"ז שהוא פתוח אלא כיון שנפתח תר"י : ואפי' אם כו' · שלא לפרוש מן הציבור כמ"ש למטה : ויש כו' · כ"ז לתרץ מ"ש בפ"ק דברכות רב ששת מהדר כו' וג' ס' הראשונות כתובות בתוס' דברכות שם : וי"ש לפי שקודם כו' · שכיון שכבר התחיל במצוה אין לו לפסוק ולגמר כה"ל דאו אותו שקבע וז"ש מהדר כו' וגם' הראשונות דתקו עלמן דלברותא קאמר : ולקרות כו' · דאסור הוא כמ"ש בפ"ג שם שלא יצא הציבור כו' בדבר שהציבור עסוקין בו משא"כ בכה"ג : ופ' פרה · עמ"ש בסי' תרפ"ה שאינו עיקר : ד ויש שמתירין כו' · שנא' ובפתחו עמדו כו' וס' הראשונה כ' דהא אמרינן אין עמידה אלא שתיקה וכן בירושל' אסור לקורא ולמתרגם בישיבה וכן בגמרא רפ"ג מכלל דלכ"ע מותר וכן עיקר :

קמז א וי"א כו' · תוס' בשבת י"ד א' ד"ה האוחז כו' וב"ח ומ"א כ' דאף בעמודים אסור דמטמאין את הידים כמ"ש הר"ש ספ"ג דידים·בשם תוספתא שמטפחות הספרים והרצועות כו' תיק כו' ואינה ראיה דתפילין יוכיחו דמטמאין את הידים כמ"ש במתני' ב' ואפ"ה כ' תוס' בחגיגה כ"ד ב' ד"ה דתנן כו' ועי' הר"י כו' וכ"כ הר"ש במתני' ב' וא"מ ספר שהם מ' כל כתבי הקודש : ושוב כו' · דמרדכי כ' דוקא אם לא נטל ידים וכ"מ לכאורה שם מדפריך הי גזור בריחה כו' אבל תוס' שם ד"ה כיון כו' ס"ל אפילו נטל ידיו ע"ש והכריע כאן מדעתו כן : גדול כו' · רש"י והר"ן ובפ"ה לפי' קמא פי' גדול מאותן שבבה"כ אלא דבע"ה לאידך ליסנא פי' מאותן שקראו ועשרה הייתו ז' שקראו בתורה ומתרגם וש"ץ ומפטיר ופי' קמא עיקר : ורגילים כו' · ע"ש פ"ג דסוכה ול"ל באלף זו כו' : י"א כו' · כמ"ש בהיכל ויקף שלמה את הבית מפנימה כו' : ולא נהגו כן · וכן עיקר לדינא דמשם אין ראיה כיון דנראה וראיה מאחר הדלתות שלא היה עוה בזהב כמ"ש בפ"ד דמדות וכן מתפלין ומזוזות דא"ל שרטוט ומסקנא דמזוזה צריכה שרטוט משום דנבדקין פעמים בשבוע משא"כ בתפלין דאינן נבדקין לעולם : ואין לגלול כו' · כמ"ש בנגד כהונה בפ"ב דזבחים מקורעין פסולין ועיין רש"י שם : ואין לעשות כו' · כמ"ש בסוף זבחים קי"ז ב' מה מזבח שלא כו' ובתוספתא פ"ב דמגילה והביאו מ"א כלים כו' אבנים כו' : ב יכול כו' · כמ"ש בפ"ה דפסחים נותנו לחבירו כו' ומאי קמ"ל ברוב עם כו' ולא שוכה בו הראשון כ"ש בכה"ג : פירוש כו' · וכן פי' תוס' שם ד"ה גוללו כו' אלא דהרא"ש מפרש גם לריטא אמספתא : הגולל כו' · שמ"ש בסוף מגילה גולל מבחוץ פירוש דהיינו תוך לתיק ריב"ם סי' ל"ב וטע"ז ועריב"ם סי' ז' : ביום כו' · שאין עושין מצות חבילות כמ"ש בפ"ח דסוטה אין משקין שתי כו' ולכן י"מ הטעם בס' שקדם אין המפטיר כו' משום ס"ע וטעם הל' בש"ע שם הוא פי' רש"י שם : ואין בה"ק כו' · כמ"ש מקבל את הפלא כו' מהרי"ל ועמ"ח : ומוציאין כו' · ובירושלמי לא כ"כ :

קמט א אין כו' · כפי' הרי"ף בפ"ד דמגילה בשם הגאון וכפי' מהרי"א דמ"ש ריב"ל עד שינטל ס"ת היינו עד שיגיע במקומו וכ"ש בנוסחת ספרים שלנו ויניחנו במקומו בין כשמגניעין אותו בבה"כ בין כשמוליכין אותו למקום אחר צריך ללותו עד למקום שם אלא דבקדימה ואיחור לא מיירי ומותר לצאת קודם ס"ת אלא שצריך מ"מ ללותו ושמואל הוסיף שאסור לצאת בפתח קודם הס"ת וקאמר גמרא ולא פליגי כו' : ובמקומות כו' וכן כו' · כנ"ל : ויש כו' · כמ"ש בב"ר פ' מ"ח ויקן אל הנער זה ישמעאל כדי לזרזו במצות :

קנ א בונין כו' · תוספתא בסוף ב"מ : ב בירניות כו' · רש"י : וגג כו' · רמ"א וטור והג"מ : ובשעת כו' · דאין בו דין בה"כ כמו רחבה וכמ"ש בר"ס קנ"ד וכמ"ש בגמ' רפ"ד משום דהוי אקראי : ובלבר כו' · ע"ל סי' נ"ה ס"ך וי"א כו' כ"ש למעלה : ג שי כו' · כן כתב הרא"ש בשם י"מ מש"ס אנא עבדי כו' : ואם עשה כו' כן פי' שם בשם ר"ח שלא להגביה כה"כ : ד הבונה כו' · עתוס' דכ"ב ז' א' ד"ה א"ל כו' ונראה לר"י כו' והא דאמר כו' ר"ל דהא דתנן מכנגדן ד"א אפי' בבתים דאין סברה שיאפיל עליו לגמרי אלא כאן ברחוק ד"א הרחקה שצריך לאיספלידה וע' מהר"י שם וה"ה לבה"כ דצריך אור גדול · אגודה : ה אין כו' · תוספתא פ"ג דמגילה הביאה הרא"ש בפ"ג ורש"י בפ"א דברכות ותוס' רפ"ג דעירובין : נגד הארון · תוספתא שם והביאה הרא"ש שם חזן הכנסת וכל העם פניהם כלפי הקודש וכתב הרמב"ם כשמתפללין כמ"ש בהג"ה אלמא קביעות ארון הקודש ברוח שמתפללין שם וע' רמב"ם וב"י : ועושין כו' · סוכה נ"א ב' וע' תוס' שם ד"ה וכיון כו' והא דעושין כו' וז"ש בתוספתא שם ובמצ:יחין התיבה פניהם נגד העם ואחוריהם כלפי הקדש ר"ל שיסיבת אחורי התיבה לנגד הפתח שהביאה באמצע בה"כ ופני התיבה הוא הצד שבו קורין בתורה ואחורי היינו הצד שכנגדו שהכתב מהופך וע' כ"מ הטעם שלנו נוהגין להעמיד בסוף בה"כ ע"ש : ובשמתפלל כו' · תוספתא שם :

קנא א ובתי מדרשות כו' · כה"ג' הרי"ף והרא"ש ותו"ס ומש"ס ואין כו' חכמים ותלמידיהם מאי כי רבנן כו' : כגון כו' · רמב"ם וטור וגי' ואין אוכלין כו' דלא כרש"י : ולא משקשטין כו' · רש"י ועפ"א דיומא : מרוחק · ממש"ס ואין נכנסין כו' כי הא כו' : וי"א כו' · כפשטא מותרים ביתא דרבנן לגמרי אבל עובדא דרביה בבה"כ ושם דוקא מרוחק ר"ן וכתב בשם הרמב"ן דמ"ש על אבוי הן עמוין אפי' בבניינ אלא דוקא מרוחק כגון לאורחים עניים כמ"ש בפ' ע"פ וכן להסיבנ שם לגוזרך כמ"ש בר כ"ב ובירושלמי אמרו ר' אמי מפקיד לספריה אלו אתי לגביכון אינש מגוכלך באורייתא

תהון

כלי וכמ"ש בפ"ת דכלים ופ"ע דאסלות כורת פתוחה ופקוקה כו' ועט"ז סס"ק א': אבל אם כו' · כמו כברזא ת"ה · ולפי מ"ש בס"ה בהג"ה וכ"ה כלי כו' אין ראיה מברזא וכן מגלגלי בב"מ ועיין ר"ש ספ"ק דידים הפקיע את המולייר ונטל סימנה לידים או שנטל מן הסילון שיש בו כדי קבלת רביעית ידיו טהורות ור"י אומר ידיו טמאות ומודה ר"י שאם קנה הבית בין ברכיו או בין אגלי ידיו ונטל שידיו טהורות כו' הפקיע את המולייר שעשה בו סדק וילאו המים כו' והיינו אחר בה ראשון אחר הפקעתו והיינו דהתם בר' יוסי וקי"ל כר' יוסי כמ"ש למטה וז"ש בס"ע וצריך להחזירה כו' מ"מ נשמע דדוקא משום מן נברא אבל בלא"ה כשר דבכה נברא פליגי ת"ק ור"י כמו בסילון וז"ש ומודה ר"י כו' דזה נקרא כח גברא ודעת הסמ"ג והג"מ דאפי' דרך הנקב אסור כשניקב בכונס משקה ובמוציא משקה אז מותר דרך הנקב וכ"כ הסמ"ק וכתב דנייחנו לזיתים דוקא בניקב כמוציא זית אבל בפחות מכאן מותר ליטול דרך הנקב אם מחזיק רביעית מכאן ולמטה עכ"ל וכ"ה דברי הרמב"ם כלי שנשבר שבירה המטהרתו מידי טומאה אין נוטלין ממנו לידים כו' וכ"מ בת"ה ועט"ז ומ"א וכ"מ בתוס' הביאה הר"ש פ"ק דידים מתני' ב' שולי כלים כו' אין כו' קרקסן וספן ועשאן כלים נוטלין מהן לידים אם יש בהן קבלת רביעית ואף שנ"ו דחק עצמו ופי' קרקסן כו' שיכולין ליתב שלא מסומכין לקבל רביעית אין הלשון משמע כן וכבר הקשה מ"א עליו ממתניתין דפ"ל דכלים שולי הקערה ושולי אסקוטלא של זכוכית שהתקינה לתשמיש קרסמן או ספן בשופין טמאים: ג כלי כו' הלכך כו' · שם בתוס' ד"ה מנופות כו' וכן הכריתו תר"י דאי כפירש"י ק' מאי קמ"ל פשיטא דכלי גמור הוא: ד ועשה להן כו' · דומיא דמנופה הנ"ל כן נראה מדברי סמ"ג · וכ"כ תר"י שתיקן ניסיבתן כו' ע"ש: אבל שק כו' · שם וכגי' הרי"ף אע"פ שתיקן כו' וכ"כ תר"י שם ולא הוה ל"ל בחמת וכפיפה כיון שתיקן ניסיבתן דנוטלין מהן אלא משום דא"צריך לומר בכיפא דשק וקופה אע"פ שהיקן כו': לפי כו' · רש"י ות"ה ור"ת: ה כלי כו' · כמ"ש בפ"ד דכלים שולי קורפיות כו' וע' ר"מ שם והתנאי אמר התנינו כו' ר"ל שאמרו הדקין שבכ"ח כו': לפיכך כו' · פ"ב שם מתניתין ו' טיפרום כו' וקי"ל הלכה כרבי יוסי מחביריו כמ"ש בפ"ד דעירובין וער"ש שם ר"ה ור' יוסי כו' וכ' הר"ש ומיהו לשון המשנה כו' וע' ר"מ שם ואמרו מפני שהוא כו' כי לוה נעשה וכ"כ הכ"מ פי"ח דכלים אבל מדברי הרא"ש וטור וש"ע משמע שאינו מחלק בין נקבים גדולים או קטנים וכפי' הרא"ד שם ופרועות כמו הפורעים ע"פ הגבל כו' פעם מוליא ופעם אינו מוליא כשבונר מלמעלה אינו מוליא מלמטה הלכך אינו כלי נקוב שאינו עשוי אלא לכתחלה ופי' הר"ש והרא"ש ע"ש אבל הרמב"ם אינו מפרש כלל כשמגיה אלבנו מלמעלה כותש הנקב אלא משום שהנקב קטן ואינו מוליא אלא פרועות ומקבל בלדדין ונעשה מתחילה לזה ועמ"א: וכ"ש כו' · נ"כ לפי' הר"ש כנ"ל: ו שאין כו' · מתניתין שם שאין כו' וכנ"ל וע' במרדכי: וה"ה כו' · מהג"ל ובתוספתא פ"ב נוטלין ד' וה' זה בלד זה ואין חוששין משום ד' דברים משום שמא נטמאו ר"ל מן הידים של ראשון כיון שנוטלין כולן כא' ס"ל כב' ידים של אדם אחר שנוטל כאחת ומשום שמא נעשתה בהן מלאכה ומשום שמא לא נטל מן הכלי ומשום שמא לא ניטלו מן הרביעית אבל הנוטל ונותן לחבירו בחפניו ידיו טמאים שמתחלה לא נטל מן הכלי: ור"ת כו' · מהתוספתא זו שאמר שמתחלה כו' מכמע הא נטל תחלה מן הכלי כ"ד וע' בפסקי תוס' כריש סוטה סי' ה' ומפ' מ"ש אבל כו' שנטל מתחלה אלא מן הכלי ומ"ש וזה בלד זה כריתא ל"ד דס"ה וא"ו אבל ס' הרא"ם דוקא זה בלד זה ודא כיד א' חשוב וע' כו' קס"ב ס"ה ותוך כו' ועכו' ק"ם סי"ג: והוא כו' · בד"ס · רבי לא"ה כבר נטמאו המים אבל כפי מש"ל נראה דעת ר"ת דאין לחלק וכמו רישא דתוספתא שאינו חושש משום ד' דברים משום שמא נטמאו המים ר"ל בידים של ראשון ולמ' בד"ה הנותן לחבירו בחפניו כו' נ"כ ש"ד כמו שדייק מהתוספתא הנ"ל וכ"מ מדברי תס"ד בשם התוס' בריש סוטה וכמ"ש בפסקי תוס' שם: אבל הסברא כו' · וכ"ד ס"ס: ז צריך כו' · מדברי הרמב"ם · ור"ל ע"ג דלא בעינן כח גברא לדעתו מ"מ כח נותן בעי כמ"ש הלכה י"ד הפוקק כו' בהרי אין כו' וכ"כ בסוף פ' מקואות פי"א ואלו נתינה היא מכח נותן ואינו כו' דבכפ"ג דידים תנן הכל כשרים כו' ר"י פוסל כו' וכו' תוס' כו' יוסי משום דבעינן כח גברא דלאו כוחים ופי' בשני אלו בקוף ותבריא וכן פי' כל המפרשים אף שהר"ש פי' בתחלה דוקא בקוף ופמ"ו דריפא את"כ חזר בו ע"ג בכב"ה וכן פסקו רוב הפוסקים כר' יוסי · אבל ה"ה פסק דנוטל ידיו בתוך כלי דלא בעינן כח גברא וכת"ק שם וכמ"ש בס"ה וע' תוס' שם ד"ה דלא כו' ואריתא דלאו לא ששמא הוא כח גברא אלא משום דלאו כלי הוא וכמ"ש תוס' שם דקרקע הוא ובכ"ב הרשב"א בחידושיו ובה"ה ובתבנה פי' תקנ"ש ובתבנה פי' ב"ק הדה דיחיד ורבים הלכה כרבים ועוד דמדאמרי בחולין כו' קפידינו אמנא כו' ול"ק קפידינו אכח גברא וע' תוס' שם ד"ה קפידינו כו' והרמב"ם פ' ב"ג כח"ק אבל פ' שצריך ליטול מכח נותן ור"ל אפי' קוף והבריא דמטה הבית על לדם פי' ד"ה כפי' קמא דר"ה שם סכ' ול"ד לה דאר"ש הא אריתא כו' אבל הכא כו' אבל הרשב"א הכה מפם שנה עליו דנתיבת סקוף לא מעלה ולא מוריד דהא יש להם מעשה כמ"ש בפ"ק דחולין מש"כ בקוף כמ"ש בתוספתא שם דהא בתוך קוף פסולה והוי כפולה מעלמה אע"ג דלא בעינן כוונה לפחשה · ות"ק לא בעי אף כח נותן דאפי' כחבית מוטה על לדה או נקובה ונוטל מקילוח ש"ד לת"ק וכמ"ש בתוספתא והביאה הר"ש שם הפקיע את המולייר כו' ומודה ר"י כו' והרא"ה בבד"ה הסכים לדעת הרמב"ם והביא ראיה לדבריו דע"כ ת"ק כח נותן בעי דהא"כ ל"ל הכל כשרין ליתן כו' כיון דלא בעי כח נותן וכן מאי אפילו חש"ו וכן מניח חבית בין ברכיו ויש לדחות משום ר' יוסי קתני לה דמודה בהלו כמ"ש במד"כ שם והא דהפקיע המולייר פי' דסוא כח נותן דת"ק כח נותן פליגי בענין וס"ל דבעי אלא דקאמר כח נותן בזה אלא בנוטל בכלי ור' יוסי ס"ל דוקא כמ' שאה ועוד מה' ע"ש: לפיכך צינור כו' · נמרא דחולין שם: אע"פ שאינו כו' · דמ"מ עדיין מכחו הן כמ"ש ע"ז א' הא בכח כו' · תר"י: ואם השביל כו' · מפני שהם פלולים · כ"ה בג' הרי"ף שם ואין מטבילין את הידים מפני שהם פלולים וע' ת"ה: והא"ם ה' דשאובים כו' · אע"ג דלענין מקוה קי"ל כרלב"י בתמורה י"ב לענין נט"י סמכינן ארבנן דנט"י דרבנן ושאובין נ"כ דרבנן כמ"ש בכ"ב ס"ו: אע"ג דניצוק כו' · כמ"ש ספ"ח דטהרות ובפ"ו דמקואות עירוב מקואות כו' וע' תוספ' פ"ק דיבמות ובפ"ב דגיטין ופ"ב דחגיגה וס"מ וע' תוס' דחולין שם ד"ה ואי כו' ובנדה ס"ט א' ד"ה אם כו': ויש חולקין כו' · לגי' הרי"ף ובגרונין ואי כוזיב דולא בכונם משקה אין נוטלין ממנו לידים כלי הוא דאי"ר כו' ואלו"ז גם אין מטבילין כמו במקוה · הרא"ש: אין כו' · תוספתא והביאה הר"ש בפ"ק דידים התוקק בחמת המים ועשה לה בית קבלה אע"פ שהלבנה מים והבירו אין מצלין בה ואין מקדשין בה ואינו פוסלת את המקוה והוגרה ותושב עליה אחר תלוחים מסלאין בה כו' ופוסלת את המקוה וכמו שכתב בבבא בתרא ס"ה ב' אמר רבנן לגור כו' ובפרק חמישי דפרה הסוגיא כו' סיתה כלי כו' והוא הדין לנטילת ידים כמו שכתב פרק ראשון דידים שדיגן הוין כמ"ש בכל הכלים כו' שאין כו' וכן קיימא לן דתלוש ולבסוף חיברו הוי כתלוש לכל מילי בפרק קמא דחולין ועיין מה שכתב בה"מ סי' ל"ט ס"א בהג"ה: ח אם הכנים כו' ואם כו' · תוס' שם בשם בה"ג ס"ל דמותר בתוך הכלי והביאו ראיה מש"ב דזיבים דאריביית לשם כזיבר מנגו ולא בתוכו כו' מסא"כ בנט"י ותוס' חלקו עליו מסוגיא דשם דבעינן כח גברא וכן דעת רוב הפוסקים והמעט כולם ואף הרמב"ם בכללם דמ"מ כח נותן בעי כמ"ש לעיל והרמב"ם ורא"ש דתיטוים וכמ"ש תוס' לפי' קמא דל"ד כח גברא אלא כלי בעי ואריתא לאו כלי אלא מטעם טבילה

וטבילה בשאובין ליכא וכמ"ש הרי"ף בכ"ל וכ' הרשב"א בחידושיו דס"ה לבלי המחובר לקרקע דשאובין הוא והיינו כעין אריתא דדלאי והיינו שתקקן אחר שקבעו וכמ"ש בס"ה בהג"ה אין ליטול כו' וע' לשון הרמב"ן שם' קושית תוס' חולין ק"ז א' ד"ה דלא וק' לפירושו כו' ומירץ כנ"ל דשאני התם שמחוברת בקרקע וטבילה הוא ושבילה בשאובין ליכא אבל מישך ידי' במגא דבנטילה מגא הוא ש"ד ע"ש ובתורת הבית שכתבתי: ובשעת כו' · עט"ז: ט חבית כו' · מתניתין דידים לד"ה דמודה בה ר"י כמ"ש בתוספתא שם והביאה הר"ש ומודה ר"י כו' וכנ"ל: ואם היתה כו' · דאף להרמב"ם דפסק כת"ק דוקא במטה כו' דהטיב כח גברא וע"ש כמ"ש הר"ש שם שם לפי' קמא וכת נותן לבהרמב"ם כנ"ל והביא דתוספתא הפקיע את המולייר כו' או שנטל כו' כבר פירש הרא"ש דחשיב כח נותן לת"ק מש"כ בנקובה מעלמה או שנטל מן הברזא: או שעירת כו' · אבל לדעת ה"ג ורשב"א אף בכה"ג כשרה דלא בעי כח נותן כלל וכמ"ש בתוספתא הנ"ל וכנ"ל: ואם היתה כו' · ורלוה מבור סס"ת · וכמ"ש בפ"ק דחולין בשרה ובכח לתאש דחשיב כח גברא וז"ש וצריך להחזירה כו' ועמ"א וכ' ב"י שאפי' יש בו קבלת רביעית מנקב ולמטה וכמ"ש ס"ס בהג"ה: י אם השחי' מתניתין שם ובתו"ק הרמב"ם ועיין מ"א שמחלק בין כך דהכלא להסיא דס"ע שם כל' ונריך להחזירה כו' שאף להרמב"ם סירין בן לפי שלא עשה מעשה בגוף המים כו' והוי כמו סרגא דמיא שפוטר את הדף לבן כ' ונריך להחזירה כו' משא"כ הכא דהוי כמו סרנא דסחרה דאפילו בכח שני חשיב כח גברא אבל לא נראה שסתרי פסק כת"ק ות"ק מכשיר אף בכה"ג כמ"ש בתוספתא שם שהפקיע את המולייר כו' וא"ל דהתם בשפיכה ראשונה דא"כ לא הוי פליג ר"י דמ"ש מבור והסבר דלא פסק כת"ק אלא כת"ק דמתני' אבל בתוספתא פסק כר' דטובלת וחולין כוחים דפוסל בסילון וס"ה למולייר דכבר פסק מכח גברא וכמו סרנא דמיא ובזה מתורץ קושית ת"ס מהתוספתא' על הרמב"ם וע' בספ"ב שכ' גם דעת ר' יוסי ומ"ש מ"א ס"ק כ"ב דמעשה הבית היינו שמועה מאליה ובכה"ג פוסל ר' יוסי לא נראה דהא קאמר בתוספתא שם ומודה ר"י שאם הניח הבית בין ברכיו או בין אגלי ידיו ונטל שידיו טהורות משמע דוקא בכה"ג וכן במתניתין שם מטה הבית כו' והא ודאי משום ר"י מיתמית וכמו שכתב וכן משמע בר"ש אין מטעמות כרור שם ע"ש שקראו מוטה בעת שנטל ידיו ואסור שכ' חבית מוטה משום שיפה ואם סיתה ברוח כו' והרי כ' ברייתא דוקא מניחה על ברכיו כו' וכ"כ תוס' ומניח חבית על לדה ש' ור"י פוסל כו' וכ"ד ש"פ נמלא ג' שיטות הן דעת בה"ג דא"ל כלל כח גברא וסבירא דאריתא דדלאי דס"ח בלאו כלי כלל כמ"ש תוס' או קבעו ולבסוף חקקו כמ"ש בה"ה · ודעת תוס' וס"ס כר' יוסי ולבן בהטה הבית דבאן וכקוף פסולין וכן כלשוגר דמ"ש אפי' חקקו ולבסוף קבעו ובכנרא לריך להחזיר כו' כמ"ש בס"ע אבל הרמב"ם: פולק בה"ז ופסק כת"ק במטה ובקוף וכן בנרא כמו במולייר אף לת"ק אבל בלאומר דבז"ה דמ"ה בה נותן בעינן וכנרא ומטה חבית חשיב כח נותן: יא הכל כו' · אף לר"י כנ"ל: א"ו ונדה · ר"ל אע"ג דתנינן בתוספתא שם והביאה הר"ש שם הכל כשרין ליתן לידים אפילו טמאות אפילו בוטל נדה כל שאינו מטמאה במשא כשר ליתן הא נדה שמטמאת במשא וכן עו"ג כו' כמ"ש בנדה ל"ד א' וש"מ אסור כמ"ש תוס' שם ע"א כו' · ב"ס מערס דהסיה לתרומה או לחולין שנעשו על ט"ת וכ"כ בה"ה וש"פ: ואיבא מ"ד כו' · שאין בו דעת וכמ"ש דנעינן הפטנות כו' וכמאן דס"ל כוונה בעינן וכמ"ש הר"ם פ"א מתניתין ה' ובתוספתא בעי ר"י כוונת נותן ונוטל והא דמשמע הכל דמודה בחש"ו הכנה בני כוונה נינהו ולמד מזה דדוקא כשהגיע לעונת הפעוטות דיש לו דעת קצת כמ"ש בס"ק המקוזן ופי' הסהקל · ול"ע כמ"ש משום דאין משלו ונתנו כלום אף בהמטלטלין כמ"ש בפ"ב דכתובות ועיין בכרש"י ותוס' ועוד דזה נר"י אבל אנן קי"ל כת"ק דבכוונת א' מהם סגי כמ"ש בכ"ג וכ"ש לגיס דלא מדרכי כוונה כלל וכמו שבחשיש דחש"ו כשר דלא בעי כוונה וקוף פסול ואמריק שם בחולין י"ב ע"ב דיש לו מעשה ואפי' מחשבתו ניכרת כו' יש לו מדרכין ועיבי כו' ד"ה ותיבתה כו' אלא דיש"ל דוקא בקטן כס"ג ומ"מ לדעת ת"ק א"ל כנ"ל: יב אם הקוף כו' · פלוגתא הנ"ל דהלכתא כת"ק או כר"י וש"מ ועמש"ל: יג ולכתחלה כו' · עמש"ל סי' קנ"ח ס"ו: יד השביל כו' ואם כו' וי"א שצריך כו' · כמ"ש בחולין ק"ו א' הטביל כל גופו כו' ובפ"ב דחגיגה ולהקדש מטבילין אלמא דמסתי טבילה ובתוספתא המטביל ידיו כו' כמ"ש בפ"ה בס"ה אלא דדעת וי"א שצריך כו' הוא רש"י שם ד"ה דאפסקינהו ס"ל דבעי דין מקוה כמו לכל גופו וכ"מ במתני' פ"א דכלים מתני' ז' למעלה מהן מקוה כו' ומטבילין וע' רמב"ם שם וז"ש במתניתין הקודמת וליטול מהן לידים דוקא ליטול וכ"כ להדיא בתוספתא פ"א דמקואות הביאה הר"ש שם מתני' מהב"ל וז"ל למעלה מהן גבי מי תמצית אלא פסקו שמטבילין בהן את הידים ואין מטבילין בהם אדם וידים וכלים טובלין בו לרבנן בי הכלל מקוה שאדם טובל בו ידים וכלים טובלין בו או אין אדם טובל בו אין ידים וכלים טובלין בו וכ"מ בהנורה בנג' דלא אכשר אלא מטעם קי"ו השטח כל גופו וכן דעת הרמב"ם שם וכמ"ש בספ"ו וכ' בהדיא דאם אין במקוה מ' סאה אין מטבילין בהן כ"ל בהן הידים ודעת החולקין ל"ע והרא"ב מפרש לקדשים דוקא ולאין דבריו נכונים ונראה טעם החולקין דהרשב"א ותר"י פי' דאפסקינהו כו' פי' לגמרי ואף שאין בהם מ' סאה ולא מתורבין עם המקום דפסקינהו לגמרי משמע וכמו כלים דסגי מן התורה ברביעית כמ"ש בפ"ק דפסחים וכו' דבזירו דמוני אמרינן דחכמים בטלוה כבכלים לנט"י דרבנן לא בטלוה וכ"כ תוס' שם ד"ה דפסקינהו דלאו ובאיה מאריתא דדלאי דפטמא לית בהן מ' סאה ואי לאו דשאובין ניכהו מטבילין בהו כמ"ש דבבר"א בתו' ועוד דוקא שאלן אבל אם המעיין מותר (ואף את"ל) דמחוברין למקוה מ"מ הא אמרי' דקטפדם אינו חיבור ובעו אמרינן דיולק אינו חיבור ועבו' דבכפנות הנוד · וכ"ש החטא כל גופו כו' לענין מרידוהם דלא חיישינן למרידוהם וה"ל דכחמקים חשבינן לה ואף בפחות ממ' סאה וה"ש מ"ש גוזרין ומהתוספתא הנ"ל אין ראיה דהא דאמר שם נ"ב כלים ודי ברביעית אלא לאגל המים קאי אותן מים ואמרי תמצית דריפא בסה"ע אבל כו' ראמר מתני' א' היה בתוספתא כו' אבל מעיין כבר אף לאדם כב"ש כמ"ש בפ"ה ופ"ס דמקואות וכמ"ש הרמב"ם כ"ס דכשר לידים אלא שר"ב כ' דוקא לכלים אבל לאדם בעינן רביעית מ"מ כרש"י דחגיגה דהא לדעת תלמודי מתחלתה וזה לא שייך אלא במעיין ועתוס' בפסחים י"ז ב' ד"ה אלא וכן הסכימו רוב הפוסקים וכ"כ ב"י דר' פ"ה שם כ' בשם מ"ג כיון דכנט"י דרבנן אזלינן לקולא ובתה"ד הרשב"א והר"י מכשירין בה במקוה ברביעית · ולי נראה דכאן דאמר ס"ל דלדעת דיוסי מגלים כמ"ש בתוספתא דמקואות הנ"ל ומעיין לא נטבולה מכלים לכ"ע כמ"ש הרא"ש ובתוספתא דפסחים הנ"ל כמו שהוכיחו מדאמרינן והמקוה במ' סאה וע"ג לאחר שנבטלו: טו מי גשמים כו' · ר"ל דבפ"ב המפקו"ב וכמ"ש אף לכלים כמ"ש כמ"ש שאין מקוה משטרת בזוחלין וכמ"ש בפ"ה דמקואות ובבה וכדרים ובכורות ונראה לי דאין להקשות בזה כלל דהר"י לא הכשיר אלא מטעם טבילה כלים ובהדיא אמרינן בתוספתא הנ"ל זה הכלל כו' ומ"ש כאריתא דדלאי דשאובין ניהו ר"ל אף אם ששם מהמעיין וטופלת מיניה קאמר דאף שאינן כן: טז ארבעים כו' · כמ"ש במשנה מאריתא הנ"ל: ולהראב"ד כו' · דהא אף בעלי קריין טובלין בכן כמ"ש בפ"ב דברכות ופ"ח דמקואות ולבגורה אריתא דדלאי דשאובין ניהו מפני להרמב"ם אלא ס"ל לדעת הרא"ש דהתם בכלי שמחובר לקרקע וכמ"ש בס"ה וכמ"ש כפ"ב דברכות בקרקע אין כלים לא: ושאובה כו' · כנ"ל ס"ו: יז ולא כו' · אף לר"ם בס"ו וע"א: יח ידו כו' · גיטין ע"ז ב': יט השט כו' · כמ"ש בתוספתא לענין ניגוב וה"ה לכ"ד דטעם אחד לכולן שאין כאן מים

טמאים: כ המטביל כו׳ · עס״ז: וי״א כו׳ · עמש״ל סי׳ ה׳ ס״ו וסי׳ ד׳ סכ״ב:

קס א בין כו׳ · טור אבל במתני׳ דידים לא שנו אלא נפל לתוכו כו׳ משמע דוקא מחמת דבר שנפל לתוכן ואפי׳ כמי תמלת תנן בספ״ח דפרה דכשר וכ״כ הר״ש בשם התוספתא פ״ח דפרה וכ״פ הרמב״ם שם ומיהו ש״בור למד ממ״ש בפכ״ס קפידתו אחזותא משמע כב״ע וכיון בזה לתרץ קושיית תוס׳ דחולין ק״ז א׳ ד״ה קפידתו כו׳ אבל ליתא כנ״ל ועתוס׳ שם ד״ה קפידתו הנ״ל וכן הסינו כל האחרונים: בין מחמת שקומן פסולים · רמב״ם וכת״ס בתוספתא הנ״ל מחמת עצמן כשרים מחמת עסן או ד״א פסולים: ב אפי׳ נתכוין כו׳ · דלא כשמעון התימני שם: ואם צ״נן כו׳ · דנעשה בו מלאכה שם וע׳ בגיטין ל״ג שסקל כקן כו׳: אבל אם כו׳ · מתניתין וכפי׳ הר״ש שם: או שהפן כו׳ · כפי׳ הרמב״ם שם וכת״ה: כשרים אם לא כו׳ · תוספתא והביאה הר״ש שם וכשהוא נוטל כו׳ וזו התוספתא מסייע לפי׳ הר״ש וגי׳ הרמב״ם נוטל בידיו ולכן כ׳ הרמב״ם שחפן מהם כו׳ כנ״ל וכמ״ש כת״ס אבל לשון מתניתין משמע יותר כפי׳ הס״ת וכמ״ש בהג״ה: וה״ה כו׳ · כן פי׳ בסה״ת וכן פי׳ תוס׳ בסוטה ט״ו ב׳ ד״ה מה כו׳: ד מים כו׳ · מתני׳ סיה בפ״ע דפרה מ״ג שתה מהן כו׳ כל השופות כו׳ ופירש״י בחולין ט׳ ב׳ בלשון ראשון מפני שנעשה מלאכה אבל בלשון אחרון פי׳ משום תוחן בכלי וע׳ תוס׳ שם ד״ה אם כו׳ ור״ש בפרה שם וז״ש ואין דבריו נראים ואפי׳ ללשון ראשון של רש״י דוקא כמי מטלת משום תערובות אותן שנפלו מפיהן אבל לנט״י כמ״ש במיעוטן ורלוים מת״ם נפל לתוכן דיו כו׳ דוקא משום שינוי מראה וכ״נ מת״ם הא״ז בשם ר״ת וכ״כ במרדכי בשם תוספתא דמים שלקק מהן הכלב פסולין הא כשאר כשירין תס״ד והב״י כ׳ להסביר אף בכלב מטעם הנ״ל אבל הב״ח כ׳ דטעם הר״ם משום דנעשו כשופכין וכמו עשה מלאכה שכ׳ בת״ה משום דנעשו כשופכים ועס״ז סק״ד בשם ב״י: ה אין כו׳ אבל כו׳ · דאפי׳ למקוה כשרים כמ״ש בפ״ז דמקואות וכי״ד סי׳ ר״א סכ״ה וכן אם כו׳ וכ״ש במעיין וע״ש סכ״ח וכמ׳ דסוטה ט״ו ב׳ מה מים חיים כו׳ אלמא לא אתכשן מים מחוברין שנעשה בהן מלאכה: ו חבי כו׳ · כרי״י ק״ו א׳ וכליסנא בתרא ק״ס ב׳ וע׳ תוס׳ ק״ו א׳ ד״ה תמי כו׳ ומזה הטעם פסק כרי״י משום דקי״ל בכ״מ כליסנא בתרא וכ״כ הרא״ש: ז חבי כו׳ · שם וכגי׳ הרי״ף וס״פ חוקיה אמר אין מטבילין אבן לידים ורי״א כל גופו טובל כבן ידיו לא כ״ש א״ר״ש כו׳ וכ׳ הר״ש בפ״ק דידים שכן גי׳ ר״ח ור״ג והכריח שכן הוא דאל״כ ר״י נגד סתם מתני׳ דפ״ק דידים המים כו׳ ור״י אמר הלכה כסתם משנה בכ״מ ופ׳ הרי״ף כחוקיה דרכיה דר״י הוא ואע״ג דס״ל פימודא אזלינן בתר אמוראי וע׳ ת״ה וצ״ע על הרמב״ם שפ׳ ברפ״ז דשבת כרב ושמואל וע׳ כ״מ שם (וע׳ מ״ס בס״ע) וע׳ רש״י שם ד״ה דאפסקינהו כו׳ ואין כו׳ אבל כו׳ וז״ס בס״ע ואם המשיך כו׳ אם יש כו׳ ואם כו׳ וכ״כ בת״ס דהא אינן מחוברים בלא״ס אין נוטלין כיון דליכא שיעור טבילה בעינן נטילה דהא בעינן כלי וכ״כ תוס׳ שם ד״ה דאפסקינהו כו׳ א״נ כו׳ וכ׳ תר״י דהולך לפרש בשאין בהן מ׳ סאה דא״כ הקי״ל כל גופו טובל בהן כו׳ וכמ״ש במקומן כו׳ והולך לפרש כשהם מחוברין דאל״כ היאך אר״י כל גופו כו׳ אלא בכה״ג פליגי דחוקיה גזר וי״ל הטעם כו׳ דבגמרא גופו ל״ל אמו כלי מסא״כ כאן שירא שמותר להטביל ידיו לא יאמר מפני העירוב אלא שאין איסור במי טבריא כלל אבל הר״י כתב דפסקינהו לגמרי משמע וכפי׳ הראשון שבתוס׳ שם והסתא חוקיה גזר שירא שאין בהן מ׳ סאה ולא עירוב ואפ״ה מותר כ״ש בכלי ורי״א כל גופו כו׳ לא בהן ממש אלא באותן המים כשיש מ׳ סאה ועמ״ש בסי׳ קנ״ט סי״ד: ח טעם כו׳ · וכמ״ש בס״ע דמשום תמימות אין לפוסלן כמ״ש בס״ו שם וע׳ רש״י שם ד״ה דל״ע שפי׳ ט״ה וכ״כ הרי״ף אבל ממ״ש בגמ׳ שם כתנאי כו׳ משמע כפי׳ הר״י וע׳ רש״י שם ד״ה שנפסלו כו׳: ט פים פלוחים כו׳ · שם כתנאי כו׳ וקי״ל כרשב״א דקאי כחוקיה וכמ״ש בת״ס ודינם כמו בחמי טבריא בס״ז וכמ״ש בס״ח טעם כו׳ אבל מלשון הרי״ף והרא״ש שהשמיטו כל הסקלא ושריא משמע דלא גרסי בגמ׳ כתנאי כו׳ ולכן פי׳ טעם חמי טבריא משום דלא ה״ל טעמ הטוסר ולכן פסק כחוקיה ומתרץ תמיהת הרשב״א בת״ס והא״ל כר״י דקאי כת״ק ומ״מ צ״ע על הטוש״ע שהשמיטו דמותר להטביל בהן ידיו: ואם כו׳ · ע׳ תוס׳ בחולין שם ד״ה מים וכזבחים שם ובספ״ק דסוכה: בין לנט״י כו׳ · צ״ע דשם משמע דוקא להסלים דנבי יבחושין פריך אפי׳ כעיניייהו כו׳ וכן בספ״ק דסוכה טיט הנרוק יוכיח שמלטרף כו׳ והפסר לומר דלשון עכורים מחמת טיט משמע שנם יש בו מים וכמ״ש במתניתין ספ״ב דמקוואות ר׳ יהושע אומר במים וכשיש בתוס טיט מטבילין כו׳: י נוטלין כו׳ · זבחים שם אלא למעוטי יבחושין כו׳: ונראה כו׳ · עי״ד סי׳ ר״א ס״ל בהג״ה ולקמן סי״ב: וכל ספק כו׳ · שם ופ״ד דטהרות: יא ויש מי כו׳. דס״כ אמרינן שם ספק ר״ה טהור ובעי״ז ל״ז ב׳ כי אתו כו׳ וע׳ כ״מ שם וכמ״ש בתוספתא הביאה הר״ש פ״ב דמקוואות מתניתין ג׳ רי״א אומרים לו שלא יטבול כו׳ למה זה דומה כו׳ מזה ספק ידים: מי שלא כו׳ · כמש״ל ס״ב אבל אם טבל כו׳: אבל אסור כו׳ · ע״ש קל״ע ס״ו ובתוספתא הא״ל כשביל ד׳ דברים כו׳: יב השלג כו׳ · כמ״ש בזבחים שם כל השאלים כו׳ ולא ממעיט אלא כתן סלה כו׳ וכמ״ש בפכ״ס הסתא כל גופו כו׳ וברפ״ז דמקוואות יש כו׳ והמידו כו׳: אם ריסקן כו׳ · ע׳ מרדכי פס״ד דשבת שמש׳ המתניתין במשור אבל בתוספתא הביאה הר״ש שם עיגולי שלג שמסוקמין במקום הרי אלו מעלין וכן הכריע בב״י ביו״ד שם לענין נט״י לפתות וכש״ע שם ס׳ דלף למקום כשר וע׳ בהג״ה שם ועמ״ה: יש מי כו׳ · ברכות נ׳ ב׳ ת״ר יין כו׳ ופי׳ הראב״ד שלא לנט״י לאכילה דאין נטילה אלא במים ולא בשום משקה דעשאוהו כטהרת מקוה לתרומה שמשום דכתיב וידיו כו׳ אלא לנקיות בעלמא קאמר: וי״א כו׳ · הוא דעת הרשב״א שכ׳ בת״ס ול״נ דא״כ ליתא ואין רוחצין את הידים דנטילה נקרא ע״ש נטלא שצריך כלי וכו׳ ומסתברא שבין לר״א בין לחכמים אין האיסור אלא משום זלזול אחר שהוא עומד כעילויא ורלוי לברך בפס״ג אבל בדיעבד לעולם עלתה הנטילה · וז״ש אלא שאסור כו׳ עד שקובע כו׳ לאפוקי אחר מסקין שאפי׳ לכתחילה מותר ואין משום זלזול כיון שאין קובע ברכה לעצמו: וי״א דוקא כו׳ · כמ״ש בפ׳ כ״ס קפידתו אחזותא כו׳ וס׳ הראשונה ס״ל כמ״ש הרא״ש דוקא מים שנשתנו מראיהם כמ״ש נפל לתוכו כו׳ מסא״כ מי פירות ורלוים שאין פוסלין את המקוה וכשרין בנתן סלה וע׳ במשמרת הבית: ויש מ״ש שבל מי פירות כו׳ · ר״ל דיין פסול לנט״י אבל מי פירות כשרין והוא דעת רש״י ע״ש כר״ש ונוטלין כו׳ ומשכן כו׳ ואע״ג דבזבחים כ״ב א׳ אמרינן למעוטי כתן סלה כו׳ לאו במי פירות אלא באותן שאינן ראויין לנטילה ולהכי לא קאמר למעוטי מי פירות וכגון שנתן סלה כו׳ ודומיא דריסא דמוכיר שמין טיט ויבחושין: וכ״ש דמותר כו׳ · ודאי פסם מים כמ״ש ברפ״ג דעירובין סכר פוסל את המקוה בג׳ לוגין וע׳ תוס׳ שם כ״ט ב׳ ד״ה הכא כו׳ אך צ״ע דלפסול משום הוותא וכן מדמו שם בגמ׳ למי נבע דבעלמא מי פירות לא קפיא כמ״ש תוס׳ והרא״ש שאינן מים וחולקן כ״ם וצ״ע: יג צריך כו׳ · וה״ס כו׳ · ק״ז א׳ וא״ר כו׳ מיני כו׳ אבל דעת הראב״ד והר״י דלעולם צריך רביעית אלא דכי אתו משירי טהרה א״ל רביעית מכונס במקום אחר דכי משלים אח״כ משמיעת אחר ש״ד כה״ג ודעת הרמב״ם דמ״ש כאן הוא במים שניים נ״כ כנון לתרומה לדעתו אבל במים ראשונים לעולם רביעית: וכלבד כו׳ · שהרשב״א הקשה מאי סוה דאתי משירי טהרה אכתי אין בו רביעית ותי׳ שאינו פוסק קילוח וכמ״ש במקוה פ״ב דתניא אם היו רגליו כו׳ ע״ש ונט״י ממעלות דרבנן וא״א לומר בכת אחת ממש דא״כ היאך קאמר משירי טהרה

כו׳ מינייהו בתרא: ויש מתירין כו׳ · שם בת״ס וכפשטא דגמ׳ דלאו כו׳: יד צריך כו׳ · תוספתא והביאו הר״ש במתני׳ קמייתא דידים שנים שנטלו שתי ידיהן כו׳ פי׳ כו׳ וה״ס לאחד דהא אין חילוק בין א׳ לב׳ כמ״ש במתני׳ מי רביעית נוטלין כו׳: טו רביעית כו׳ · תוספתא הביאו הר״ש פ״ב מתני׳ ג׳: נטלו כו׳ · שם ושם: שאין כנ״ל:

קסא א כגון כו׳ · מתני׳ מקוואות פ״ט מתני׳ ב׳ ובלק כו׳ ומתני׳ ד׳ שם ואלו כו׳ ותוספתא הביאו הר״ש טיט שתחת הצפורן כו׳ והבלק כו׳: ורטיה כו׳ וטיט כו׳ · מתני׳ ב׳ שם: אבל כו׳ · עתוס׳ דחולין ק״ו ב׳ ד״ה וכ״ד כו׳: אבל אם כו׳ · דבידים תליא כמו שחילקו בין אדם לאדם במתני׳ ג׳ פ״ט דמקוואות וכן בין נסולה לפנויה כמ״ש בתוספתא והביאה הר״ש ספ״ח שם ובזבחים נ״ח ב׳ א״ר פשיטא כו׳ ת״ס וע׳ ר״ש פ׳ בתרא דמקוואות מ״ד בשם תוספתא קשרי עני שמקפיד עליהן ושל בע״ה הרי אלו חוצצין ושל בע״ה שאין מקפיד עליהן ושל עני הרי אלו אין חוצצין כו׳ וז״ש כש״כ כ״ד כו׳ היה דרכו של כו׳ כילד כו׳: בי וי״א כו׳ · ממ״ש בתוספתא דמקוואות והביאה הר״ש שם בפ״ט מתני׳ ד׳ ר׳ יונתן כו׳ והיית דחולין הנ״ל פי׳ בחולין שנעשו על טהרת קדשים ותרומה · בסה״ת בשם י״מ אבל סה״ת הקשה עליהן דהא כל פרקין בחולין גרידא משתעי אלא היא דתוספתא בנגיעה וכמ״ש בפ״ב דחגיגה ובחולין שנעשו על טהרת תרומה או בידים תחלות וכמ״ש בפ״ב דחולין וכמ״ש בת״ס וכ״כ הר״ש שם ותוס׳ דחולין שם בר״ס הנ״ל וכ״ד כל הפוסקים: ב שתרין כו׳ · בפט״ז דשבת ור״ל וס״ה ללבנים שהם כמו דיו וכמוהם דוקא שממשו עליו: וכן כו׳ · כיון שאין מקפידות כנ״ל: נלדי כו׳ · הא ל״ס חוצץ במקוואות שם מתני׳ ב׳: ג צריך כו׳ · כתוספתא הביאו הר״ש שם והטבעות אינן חוצצין רפין אין חוצצין וז״ס ונהגו כו׳ ומ״ס ואפי׳ כו׳ כמ״ש למטה אבל יש כו׳ וכ״כ ב״י: ואפי׳ כו׳ הואיל כו׳ · ו״ל כת״ס וא״ת שבעת למה חוצץ הלא מיעוטו שאינו מקפיד הוא כבר פי׳ הראב״ד כיון שמקפדת בשעת לישה ובישולה וכן תוטי למר ופשתן ורצועות אע״פ שאין מקפידות בשעת טבילה מקפידות בשעה שהוספות הרא״ם וכ״כ הרא״ש משום בגדים: ד שיעור כו׳ וי״א כו׳ · ערש״י שם ומסקנא דגמ׳ שם כשמואל וזהו וי״א שבכאן וכ״ד הפוס׳ שם ד״ה אמר אבל בשם ר׳ אברהם פי׳ דפרק דחולין עד סוף קשרי אצבעותיו וא״כ כי קיימא לן כשמואל הוא עד הקנה כפי׳ הראשונה אבל תוס׳ שם דחו אותה מגמ׳ דערכין ועתוס׳ במנחות ל״ו א׳ ד״ה קיבורת אבל הרי״ף גרים בחולין עד הפרק והוא סוף קשרי אצבעותיו ובקידוש ובתרומה עד הפרק והוא עד הקנה וכי קי״ל כשמואל צריך בחולין נ״כ עד הקנה ונחלקו דרב גורס בחולין עד הפרק ור״ס גם בתרומה ושמואל גרים בכולם עד הפרק ועתרי״י שם והוא ס׳ ראשונה ועתר״י שם שהא״ח לפרש עד פרק ראשון שבקשרי אצבעותיו א׳ שהוא דבר מועט ועוד שלא ישוה הגודל להם בשלמא לפרש״י ישול מכ״א ב׳ פרקים והגודל פ״א ע״ש · ושיטה אחרת לרמב״ן דבברייתא ה״ק דתרומה עד פרק ב׳ שבאצבעות ובחולין עד סוף קשרי אצבעותיו וכמ״ש בירושלמי בשם רב נט״י לתרומה עד לפרק ולחולין עד קשרי אצבעותיו וכ״מ בגמ׳ שאמרו שהיו מפה כו׳ וכ״ד הרא״ש והריטב״א ומ״מ נראה ס״ל כפי׳ רש״י ותוס׳ וגי׳ הספרים כמ״ש בפר״ח ובר״ף מסייע ליה שבי׳ קידוש ואח״כ חולין ואח״כ תרומה כ״כ הרא״ש וכן י״ל דברי הרי״ף כן והסתא ס״ל לרי״ף כס׳ האחרונה אבל הרשב״א השיג עליו ואמר יליכא כו׳ ואין ראיה ממפה דהתם הטעם שהכהנים אריזין הם ופי׳ דה״ק בירושלמי לתרומה עד הקנה ולחולין עד קשרי אצבעותיו וכן בגמ׳ שלנו אמר רב ע״כ כו׳ נ״כ כמו הירושלמי ומחמיר בכ״א פרק יותר בחולין כמו לתרומה ובתרומה כמו לקידוש ושמואל מחמיר יותר בשניהם כמו לקידוש וז״ס בין כו׳ לחומרא · דלפרש״י אין שום חומרא בתרומה ור״ס א׳ שיכון לקולא פי׳ עד סוף קשרי אצבעותיו וקולא מדשמואל קאמר וכולם המתירו יותר מהברייתא ובזה מתורץ קושיית תוס׳ אבל לר״ם קשה וא״ל לדחוקי לרב ששת כפי׳ הברייתא כמ״ש תוס׳ שם וי״ל דר״ס כו׳ והוא דוחק בקושיית תר״י כנ״ל וקי״ל כשמואל והוא כסברא ראשונה:

קסב א הנוטל כו׳ · שיטת רש״י וסה״ת שאין השם יציאת מים חוץ לפרק וחזרה אח״כ שלטו מים ראשונים לבד חוץ לפרק ולא האחרונים וה״ה בתוך הפרק היה שייך חשש זה אלא שבתוך הפרק ע״כ צריך ליטול בין הראשונים בין האחרונים ודוק ברש״י שם ותוך לפרק לב״א כדאית ליה דהיינו עד מקום שצריך נט״י והר״ש כ׳ עליו דהגב הורפים לא עיין במתני׳ דבמתני׳ תנן הידים מטמאות ומטהרות עד הפרק כילד נטל את הראשונים עד הפרק ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טהורה נטל את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק וחזרו ליד טמאה ע״כ · פי׳ שאין מים שניים מטהרות את הראשונים חוץ לפרק וז״ס ומטהרות עד הפרק ואין תפיסה לרש״י שגירסא אחרת לרש״י כמ״ש הפוסקים וכמ״ש ברש״י שם ודעת הרא״ש והרמב״ם וס״פ כדעת הר״ם · והרשב״א בתשובה כתב שאין החשש שילכו המים מעל היד עצמה אח״כ חוץ לפרק אלא אותן המים שסופך חוץ לפרק יטמאו שם מחמת הידים ויחזרו לפרק ומתני׳ ס״ל כדעת הברייתא עד פילול אצבעות והידים מטמאות עד הפרק של כף היד וכתב אבל לדידן דקי״ל שצריך נט״י עד סוף כף היד א״ל לזה ולכן הסמיט דין זה בת״ה שדעתו כדעת הרי״ף שצריך נט״י עד סוף כף היד כמש״ס אבל לשיטת רש״י והר״ם אין חילוק ולעולם צריך להגביה ודעת הטרוך נ״כ כפי׳ הרשב״א אלא דס״ל שנ״כ בזרוע מקום טומאה · ולכן צריך להגביה לעולם · והקשה מהרי״א לרש״י והר״ם שהחששא מפני יציאת מים וחזרתו א״כ ה״ה דמהני בהשפלה ותי׳ דחיישינן לחששת הרשב״א וכ׳ דלשיטת הרי״ף והרשב״א דצריך נט״י עד סוף כף היד סק״ל דליכא לחששת הרשב״א כנ״ל ותי׳ ב״י דאין ה״נ אלא דה״ק שלא יגביה ואח״כ ישפיל ואף שלדעת הטרוך לעולם חיישינן כנ״ל מ״מ יחידאה הוא דכל הפוסקים ס״ל דאין טומאה חוץ לכף היד וכ׳ המרדכי וסמ״ג בשם התוס׳ דמטביל ידים א״ל להגביה וכ׳ בסמ״ק דה״ה בשופך רביעית בפ״א וטעמם דס״ל כשיטת הר״ם דהחשש משום יציאת המים וחזרתם אבל כמטביל ורביעית אין מים טמאים כלל וכן לרש״י אבל לרשב״א וערוך אין חילוק וע׳ כ״ז בב״י: דהיינו · רש״י שם והרא״ש וכשיטתם דס״ל שאין מקום נטילה אלא באצבעות כנ״ל: שלא כו׳ · ער״ם בפ״ב דידים מתני׳ ג׳ בפ״ק דסוטה כו׳ וכ״ד הרא״ש וס״פ דאפי׳ יצאו שניים נמי חוץ לפרק אפ״ה מטמאין את הידים וכנ״ל: וה״ה אם כו׳ · ב״י בשלמא לדעת רש״י שנוטל עד קשרי אצבעותיו ומשם עד הקנה מקום טומאה שמא יצאו המים משם אבל לדעת הרי״ף דצריך נט״י עד הקנה ומשם ואילך אין מקום טומאה ואף דערוך ס״ל דשם נ״כ מקום טומאה יחידאה הוא וכל הפוסקים חולקים עליו וכמש״ל ואין חשש אלא לאותן המים שילכו מהיד לשם א״כ כי מגביה מתחילה ס״ד מהרי״א וכמש״ל. וכתב ב״י ומ״מ רצו חכמים לתקן יותר בהגבהה על סמך הקרא וינשאם וינטלם כמ״ש הטור ושיטה אחרת לרשב״א כמו שכתבתי לעיל דס״ל שהחשש דגמ׳ הוא שמא ילכו הראשונים חוץ לקשרי אצבעותיו ויטמאו מחמת כף היד ששם מקום טומאה ורב כשיטתו דס״ל נט״י עד קשרי האצבעות אבל אנן דקי״ל עד הקנה א״ל ולא ס״ל פי׳ הר״ם והרא״ש וז״ש והיינו כו׳ וז״ס בהג״ה ויש חולקים בזה והוא שיטת הר״ם והרא״ש וכן מ״ש בהג״ה הראשונה וס״ה אם כו׳ היינו לשיטתם אבל לשיטת הרשב״א לא מהני ומ״ש נ״כ בהג״ה דהיינו כו׳ נ״כ כשאינו נוטל אלא כו׳ כנ״ל: ובן המטביל כו׳ · תוספתא ברפ״ב דידים והטעם שאין שם מים טמאים כלל למד ב״י מזה דס״ה לרביעית בפ״א וכמ״ש תוס׳ בפ׳ כ״ה ק״ו א׳ ד״ה דלא כו׳: וי״א כו׳ · ר״ל אם יש לכלוך ואם אין לכלוך אפי׳ בכ״פ וכמ״ש בס״ב דס״ל כרש״י דמים שניים מטהרים הראשונים בכ״מ ולא חיישינן נ״כ שילכו הראשונים ולא השניים וס״ל דא״נ שניים

שניים אלא כשאין מגביה ידיו : ב הנוטל כו' · תוס' בד"ה הנ"ל דהא דתקן בפ"ב מים ראשונים ושניים אף לחולין דלא כהרמב"ם כמ"ש לקמן ודוקא כשאין לכלוך בידיו : ואח"כ שופך כו' · ירושלמי פ"ח דברכות ופ"ב דחלה הביאו הר"ש פ"א דידים והרשב"א בת"ה ע"ש תני המים שלפני המזון רשות ושלאחר המזון חובה אלא שבראשונים נוטל ומפסיק ובשניים נוטל ואינו מפסיק מהו נוטל ומפסיק ר' יעקב בר אחא אמר נוטל ושונה כו' וכ' הרשב"א פי' הראב"ד ז"ל שופך פ"א ומפסיק ואח"כ שופך פעם שנייה כדי לטהר המים הראשונים וכמ"ש בפ"ב דידים כו' וכן הסכים הרא"ה שם ומשמע אף לחולין מדקאמר שם ר' שמואל בר יצחק בעי נוטל ושונה ולא אמר רשות אית בעי מימר מהלך ד' מילין ולא אמר רשות ואר"י בר אידי על הראשונים נאכל בשר חזיר ועל השניים יצאה אשה מביתה כו' וזה ודאי לחולין דלא כהרמב"ם אלא שהר"ם פי' פירוש אחר לירושלמי וע' בת"ה ומזה ראיה למ"ש בסי' קס"א ס"ח י"א כו' דכל שא"צ מים שניים א"צ ניגוב כמ"ש בס"ם קנ"ט והרמב"ם שם אזיל לשיטתו : וגם אלו המים כו' · כ"כ תוס' ורא"ש כנ"ל אבל הרמב"ם כ' דוקא לתרומה וכמש"ל בשמו ועיין בהקדמתו למס' ידים וכן נראה מפי' הר"ש כן במתני' א' פ"א בד"ה מוסיפין על השניים קך דין ל"י כו' מנגב ידיו במפה וכן טהורות כו' וכנ"א שם כתב דהמים שניים צריך מפני שאם ינגע במי השפשוף או ככר תרומה יטמא וזהו לתרומה וכ"פ הרע"ב שם בד"ה מוסיפין כו' אע"ג דידיו טהורות כו' : ואם כו' וה"ה כו' · שם בתוס' ממתני' דרפ"ב דידים אבל דעת הראב"ד ורשב"א דבכ"ע צריך ב"פ : הנוטל ידיו צריך כו' . תוספתא הביאה הר"ם פ"ב דידים מתני' ב' וכ' שם ובשלא נטל כ"א הראשונים כו' ומיהו לאפוקי דשפשוף בעי לעולם אלא שפי' דשפשוף היינו ניגוב אבל הר"ם בחולין כתב שפשוף כמשמעו וכ"כ הטור ורי"ו וכ"כ הרמב"ם בריש ידים בהקדמתו : ג נטל כו' · גיטין פ"ו ב' : ואם כו' · שם בעיא דלא איפשטא ולקולא בדרבנן וכל ספק ידים טהור : בר"א כו' . מתניתין ריש ידים מוסיפין כו' וכפי' הר"ש והרא"ש שם : ד ששף כו' אפי' כו' · מתני' בפ"ב מתני' ג' : לפי כו' · ר"ש והרא"ש : הלכך כו' לפיכך כו' · רמ"ם בפכ"ה והטור : ואם אין כו' · שם ושם וכמ"ש בס"ה : או ישפוך כו' · שם ושם וכנ"ל בס"א שאין שם מים טמאים כלל ומשמע כאן דאף ברביעית צריך שפשוף : שעשו כו' · ב"י וכמש"ל סי' קנ"ט סי"ט : אם נגע כו' לכך כו' · או כו' · הג"מ : ה מתוך כו' · כמ"ם במתניתין שם נוטלין ד' וה' כו' וכן בתוספתא והביאה הר"ם שם וז"ם ולפי' ר' כו' : ו נטל כו' · תוספתא הביאה הר"ם שם : ז אם כו' · היינו כשאינו נוטל רק עד קשרי אצבעותיו כמ"ש בס"א לבד דעת הערוך · ב"י : ח נטל כו' · תוספתא הביאה הר"ם שם מתני' ב' : אע"ג כו' · מתני' שם ותוספתא שם וכפי' הר"ם שם על התוספתא במתני' ב' וכ"ז במים הראשונים שם : ט ואם כו' · ב"י כנ"ל : י מי כו' · ולא הוי נטילה לחולין דהוי כמו נקטע האצבע ואע"פ שאמרו התירו מפה כו' כאן שאינו מסירו מחמת כאב ל"ל וכמו שמותר לאוכלי תרומה דזריזין הן : וצריך כו' · כנ"ל ס"ע :

נוטלים כו' · פ' כ"ה ק"ס א' :

קסג א אם כו' · פ"ג דפסחים ופ"ט דחולין ומדברי כל הפוסקים מ' דבכה"ג מותר כלל בלא נט"י אבל הערוך מפ' דוקא במפה : *ימול כו' · אבל בלא"ה אסור במפה כמ"ש בפכ"ה ק"ז ב' התירו כו' ודוקא לתרומה משום דזריזין אבל לא לטהרות וכ"ם לחולין גרידי · תר"י והרא"ש וס"פ ודלא כהרמב"ם שמתיר לחולין גרידי ועתוס' ביומא פ"ם ב' ד"ה הא כו' י"ל כו' וע"ם ד"ה נטלו כו' ונראה דרש"י ס"ל דחולין גרידי סיתה : או אוכל בכף · בטור כ' זה לאיסורא וכמ"ש בס"ב ול"ע : ב וה"ה לאוכל כו' · נלמד ממה שקדם · תר"י והרמב"ם והטור : ואסור כו' · כמ"ש בפכ"ה שם לא יתן כו' :

קסד א אפי' כו' · כליסנא בתרא דבדרבנן אזלינן לקולא תר"י והרא"ש וס"פ : ובלבד כו' · רמב"ם וכמ"ש ברפ"ג דיומא הפתין נוטל כו' דבר עם חבירו והפליג כו' אפי' באמצע אכילה וז"ש בס"ב מי כו' ויברך כו' ובס' ע"פ ל"ל נטילה אגדתא וכלילא אסח דעתיה ונגע וכס בברכה : ולא כו' · רש"י וז"ש כגון אתון דלא כו' ולליסנא בתרא אפי' שלא בשעת הדחק מאי כגון אתון אלא דה"ק אתון צריכין להכנים עלמיכם בזה הטורח לשמור הידים כו' תר"י : ואם כיס כו' . כתי' אחרון בתוס' שם ד"ה נוטל כו' ובפסחים ק"ו ב' ד"ה הנוטל כו' וז"ש כגון אתון כו' ומתורץ קושית תר"י : והא דמתני כו' · כתי' הראשון בתוס' ד"ה הנ"ל וכ"כ הגהת סמ"ק וכתב בתר"י דס"ה כל שאינו לצורך אכילה וכ"ה כוונת התוס' . ב"י : ב מי כו' · כמ"ש בנזיר ג"ט א' וכפ"א דשבת ידים עסקניות כו' · וערש"י שם :

קסה א העושה כו' · רש"י שכ' בספר הפרדס שדעת רבנו ר"י בר יקר שצריך ב' נטילות ומברך על הראשונה אשר יצר ועל השניה ענט"י ולא שני בנטילה אחת משום הפסק אשר יצר בין נטילה לברכת ענט"י אבל רש"י חלק עליו וכתב דנטילה א' עולה לכאן ולכאן וכ"כ הר"ש דלא הוי הפסק וראיה מהא דרב ור"ל דאמר יקנ"ם דיין א' עולה לכאן ולכאן וכ' בהג"מ ומרדכי והגמ"ר שכן הסכים הר"מ כרש"י וכתב שמברך בתחלה ענט"י ואח"כ אשר יצר ואע"ג דתכף לנט"י סעודה לא הוי הפסק כיון דלטהרת ידים כמו כן בא לא גרע מגביל לתורא וכ"מ בתשובת הרא"ש ריש כלל ד' בדברי השואל ע"ם אבל הטור כתב להיפך שבתחלה אשר יצר ואח"כ ענט"י וגם כתב להיפך דר"מ מרוטנבורג ס"ל כר' יעקב בר יקר ואפשר דאף דס"ל כרש"י מ"מ היה טוב לכתחילה כר"י בר יקר וכ' הטור שכן נהג הרא"ש והטעם משום הפסק בין הנטילה לברכת ענט"י כנ"ל והכריע הטור דלאחר ששפך פ"א על ידו ומשפשף יברך אשר יצר ויגמור הנטילה כו' ויברך ענט"י וכ"ה בתשובת הרא"ש שם וז"ש בש"ע העושה כו' כר"י בר יקר שכן דעת הטור · ואם כו' כנ"ל : ומשפשף · כדעת הרא"ש שהנוטל ידיו צריך לשפשף וכמ"ש בתוספתא והביאה הר"ם בפ"ב דידים מתני' ב' אבל הר"ם פי' שם השפשוף דשם היינו ניגוב וכמש"ל ולכן השמיטוהו הפוסקים : ב והרא"ש כו' · כמ"ש בגמ' שם ישב גדול ויטמור ידיו כו' א"ל לאלתר כו' וערש"י ד"ה לאלתר משא"כ עכשיו ועע"ז :

קסו א י"א כו' · דהוה תכף לנט"י סעודה דפ"ו דברכות מפרשים הפוסקים במים אחרונים סמוך לבהמ"ז וכן פי' רש"י ותוס' שם : וי"א כו' · כ"מ בירושלמי פ"ק דברכות ג' תכיפות הן כו' א"ר יוסי בר בון כל מי שהוא תוכף סמיכה לתפלה אין פסול נוגע באותו קרבן וכל מי שתוכף לנט"י ברכה אין השטן מקטרג באותה סעודה כו' ואי במים אחרונים מאי דהוה הוה ונמצא ערוכה היא בברכות נ"ב ב' ועתוס' שם ד"ה תיכף כו' ועמ"ש ברש"י קצ"ט ותר"י תי' דלא תניב אלא הכי דילפי' בירושל' מקראי וס' דאשונה ס"ל שהיא דירושלמי ג"כ במים אחרונים ור"ל אין מקטרג על אותה סעודה וכ"ה בתוס' דסוטה ל"ט א' ד"ה כל דירושלמי במים אחרונים איירי והביא דפ"ח דברכות מפ' כמ"ש תוס' בפסחים ק"ו ב' ד"ה זימנין כו' : ואם שהה כו' · תוס' דסוטה בד"ה כל מגמ' דזבחים ל"ג א' ערש"י שם ד"ה מרחק כו' ועמ"א שהקשה לפי הס"ד שם דאתיא כרבי א"כ אפי' שהה כיהא הא ליכא כ"כ אמה ונראה שודאי לכתחילה שתכיפה אפי' פסיעה (אחת הוי הפסק) אלא דלענין עיכוב מפ' תוס' ולמד תוס' ממש"פ מאי קסבר כו' ולכן פריך אחר שאוקמה כר"י ב"י דוקא וע' הג"מ שם ומ"מ לדינא דברי המ"א נכונים :

קסז א בוצע כו' · רמב"ם וטור וכפי' אחרון שברש"י שם וכמס' ד"א פ"ו לא יפרוס אדם המוציא ממקום הקשה [illegible]

לפרוס את הככר בולע ממקום הגלוי : ובפת דידן כו' · ל"ע מ"ש דידן ודברי פ"ז תמוהים : ויחתוך כו' . כפי' השני שברש"י שם דקדים בשולא כו' ופליגי בזה רש"י וריב"א בשבת כ' א' ויש יוצא ידי שניהם : ויחתוך כו' . תוס' דברכות ל"ע ב' ד"ה והלכתא כו' ופי' ואח"כ בולע ר"ל שמשבר אבל החתיכה הוא קודם משום הפסק : וצריך כו' · עה"ג וכל"י : ואחר כו' · מסקנא דגמ' שם : ולא יבצע כו' · בפ"ז דברכות בעה"ב בולע כדי שיבלע בעין יפה ובירושלמי והביאו רוקח שיעור בליעה אית דאמרי בכזית ואית דאמרי פחות מכזית : ולא פרוסה כו' · בספ"ז דד"א ולא יאחוז אדם בגילה פרוסה בידיו ולא עושה כן ס"ז דעבתן ועפ"ו דברכות ופ"ו דשבת : ובשבת כו' · תוס' בברכות בד"ה הנ"ל : וש"ם כו' · דהוי כשלם כמ"ש בידים כנ"ל אלא משום חשפת שלא תשבר כולה ולא יהא לו לחם משנה לא יחתוך לכתחילה : אבל בשבת · כמ"ש בברכות ובשבת שם ושם : או בחול כו' · שאין הקפידא רק שם לא יאכל מפרוסה כבילה וכמ"ש סי' קע"ו ס"ו : ב ואם רבים כו' · ירושלמי פ"ג שאכלו ר' אבא בר זמינא הוה משמש קומי ר"ז מזג ליה כסא א"ל סב וברך וסב דעתך דלא מסתי תורנא דתני השמש מברך על כל כוס וכוס ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה א"ל כמה דלא יהיב דעתי מספקא יקר ידי תוכתך כברכתא קך הב דעתך מפקי ידי תוכתי כאמן א"ר תנחום בר ירמיה מתניתא אמרה כן המתעסק לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא והטעם דאמן מכלל הברכה הוא וערש"י מ"ז א' ד"ה עד כו' : יתן כו' · עתוס' ד"ה והלכתא כו' שם וכמ"ש בגמ' ע"ו ב' : ג אין לברך כו' · כמ"ש במנחות ל"ט ב' ועתוס' דסוכה ל"ט א' ד"ה עובר ומיהו כו' : ד יתן כו' · ירושלמי ספ"ק דחלה עשר מצות אדם עושה עד שלא יאכל פרוסה משום לא תחרוש וכל תזרע וכל תחסום לקט שכחה ופיאה תרומה ומ"ר ומ"ש וחלה אבל נראה שט"ס הוא וכל"ל שם לקט שכחה ופיאה תרומה ומ"ר ותרומת מעשר ומ"ש וחלה וביכורים ולדקה ר' ילחק כידו אתי מיסב לידו הוא משום עשר אלבעותיה ואמר הרי קיימתיה עשר מצות : ולכך יש כו' · טור : ויו"ד כו' · תוס' בד"ה הנ"ל : ה ואם כו' · כפרש"י שם : או כו' או כו' · כ"כ הטור והג"מ בשם פי' ר"ח : או שנתכוין כו' · כפי' הערוך בשם פי' לפתן כמ"ש היאכל תפל כו' ור"ל דבר שצריך לפתן ואמר שאין זה צריך לפתן וכיון שאין דעתי לאכול עמו לפתן א"ל להמתין על לפתן · כ"מ · וז"ל הערוך לית דין כו' היאכל תפל מבלי מלח תרגומו כמה דלא מתאכיל מידי בשם בלא מלחא פי' כ"ד שנאכל עם הפת בשם שמו ובלשון משנה לפתן ובלשנא דרבנן שמו בשם ועוד בא"י נותנין ממלח בקדירה ובלים ופלפלין ומבשלין אותו וקורין אותו תבשיל בשם · פ"א א"ל המברך להתבושש ולחזור על לפתן אלא מברך לאלתר מפני שיש בו מלח · פ"א מפני שהוא לחם יפה וא"ל לא מלח ולא לפתן עכ"ל : וכ' הג"מ שכם פי' ר"ח היא ע"פ פי' בעל הערוך וע' טור וז"ש או שהיא כו' כי הטעם הואיל ואינו נאכל בלא מלח ולפתן שלא יפסיק בין ברכה לאכילה צריך להמתין עליהם וע"פ פ' הנ"ל היאכל כו' וכנגד זה אמר מתובל והוא לפתן או כו' נגד מלח ולכן כתב רמב"ם או שנתכוין כו' דהטעם משום הפסק כנ"ל ויש לקיים דברי רמב"ם נ"כ ע"פ פרש"י : וש"ם כו' · והוא כו' תוס' סד"ה הביאו כו' : כי השולחן כו' · כמ"ש בסוף חגיגה : ו מענין דברים כו' · כן פי' הרמב"ם והטור : תנו לפ"לוני לאכול כו' · רמב"ם וכני' הרי"ף וש"פ בגמ' טול ברוך וז"ש בש"ע מענין דברים כו' וכנ"ל : וש"ם כו' · כ"מ בגמ' שאמרו א"ל לברך כו' : והא כו' · דאיתו מספ"ג דערובין ליתביה לינוקא כו' וכבר חלקו עליו ב"י וכל האחרונים דשם לא ישתה אבל כאן שיאכלנו א"כ הוי הפסק בין ברכה לאכילה ונראה שראייתו ממ"ש בע"פ ק' ב' א"ר ידי קידוש יצאו ידי יין לא יצאו משום הפסק שינוי מקום דוקא דהוי הפסק אפי' באמצע סעודה כמש"ש דהוי כהיסח הדעת כמ"ש הרא"ש שם ורי"א אף כו'. ואין דעת התוס' כן שכ' שם בד"ה ורי"א ומיירי כו' וכ"כ רשב"ם בד"ה ידי יין כו' ועס"ז ומ"מ מדברי הרא"ש ומרדכי אין ראיה שכם לא כ' רק על המקדש ע"ם דלא כמ"א : ז ראובן כו' · כיון דברכת נט"י לצורך אכילה לא הוי הפסק כמ"ש בס' שקדם : ח אם הוא כו' · כמ"ש כ"ה א' ספק כו' וערא"ש שם ונגמרא שם ועוד תנן כו' ועתוס' ל"ה א' ד"ה לפניו כו' : י אם כו' · עתוס' שם ד"ה ור"י כו' : או כו' · שם בגמ' בבהמ"ז וה"ה לברכת המוליא וכר"מ שם דפ' בירושלמי כותים וכן ר' יוחנן ס"ל כותים אע"ג דדחו שם ור"י א"ל כו' הא אדחו במסקנא כמש"ש אלטריך סד"א כו' : טלבא כו' · כר"י דקי"ל כותים וי"ם גורסין בסדיא וגר"י דאמר כו' וערא"ש שם : יא אם היו כו' · לשון הטור וע' תוס' מ"ה א' ד"ה אם כו' וז"ש שנים או רבים משום דבבהמ"ז יש חילוק בין ב' לג' · ב"י : ודוקא כו' · מתני' מ"ב א' ועתוס' שם ד"ה הסבו · בגמ' מ' כו' וערא"ש שם : או כו' · ירושלמי והביאו הרא"ש ותר"י שם א"ריב"ל בשבועה כן הוא מתני' בהורמין אבל בע"ה בתוך ביתו לא תני ר"ח אפי' בע"ה בתוך ביתו ופ' תר"י כריב"ל : אבל כו' · מתני' : ואם כו' · גמ' שם : נאבל כאן · רא"ש ותר"י וערש"י ד"ה בדוך כו' דקבעו כו' וגמ' דיבר בכוס : והאידנא כו' · תוס' בד"ה הנ"ל משום דאין אנו רגילין בהסיבה ועוד כ' תר"י דוקא בימיהם שהיו שולחן ומטה לפני כ"א וא' אבל לדידן שאוכלין כולן על שולחן ומפה אחת א"ל הסיבה וכ"ה בתוס' שם וז"ש בשולחן א' כו' ולמטה אא"כ ישבו בשולחן כו' : ולדידן כו' · ב"י וכ' משום דבלא ישיבה ליכא קבע כלל וכ"מ מברייתא שם ישבו לאכול כו' מוקי דאמרי ניזול כו' ואפ"ה ישבו בעי ולא הוי קביעות בלא ישבו וה"ה לבע"ה עם ב"ב ועמ"ש בסי' רי"ג : בשולחן כו' . ל"ע מ"ש מדידהו שקביעות מהני בישיבה בלבד כנ"ל וכן הדיוק שמדייק מהטור סי' קע"ד אינו אלא ישיבה בלבד ועתוס' מ"ג א' סד"ה הואיל וכ"כ בסי"ב אם היו כו' ונראה דט"ם הוא וטיטפיה דליסנא דלעיל נקט וכן בכ"י לא כתבו ודלא כמ"א : יב אם היו כו' . בברייתא הנ"ל וה"ה כה"ג דוקא רוכב והולך כמהלך דמי : אבל כו' · בברייתא שם וכנ"ל דדוקא כישבו מהני קבע : כיון כו' · כמש"ם דקבע בעי שיאמרו ניזול כו' ועוד ישבו במקום א' משמע וז"ש ואוכלים מפוזרים והוא טעם אחר דתרתי בעינן וכמ"ש בריסא ואמרו נאכל כו' כיון כו' ואפשר שמזה דייק בש"ע בס' שקדם וכ' אא"כ כו' ואינו מוכרח רק שלא יהיו מפוזרים ויקבעו יחד דקביעות מקום לדידן לא גרע מלדידהו וכנ"ל : יג היכא כו' · דשים בבהמ"ז הוי כמו בלא הסיבה וכמ"ש תוס' מ"ו א' ד"ה אם כנ"ל דאמרינן שם ב' אלא תסתיים כו' ויולא בדיעבד קא' דקי"ל מצוה לחלק וכן מרפיך מאי קמ"ל כו' וגם דקטני כ' בשם ריא"ז שכן דעת ר"ת אבל אין דעת הרא"ש כן וכן רש"י ס"ל כדעת הרא"ש דלא יצא כיון שלא קבעו ולדעתם צריך לחלק בין בלא קבע למקום שאין מזמנין ומ"מ דעת הרוקח וס"ע עיקר וכן בברכת הפירות אף שאין זימון לפירות אלא שלכתחילה אסור ע' סי' ר"ט : אם כו' · מ"ז א' והלכתא כו' וה"ה להמוליא כמש"ם מ"ו א' בולע מברך ועתוס' שם ד"ה לא כו' וכן בכל הברכות כמ"ש מ"ג א' מדקתני כו' : יד ואם הם כו' · מגילה כ"ד א' ועתוס' שם ד"ה כי כו' וקשה כו' וי"ל כו' ורש"י כו' וה"ה להמוליא דהא הבולע מברך וערש"י שם ד"ה ולא כו' : ואם יש כו' · שם מ"ז א' : ואפי' כו' · עתוס' שם ד"ה לא כו' : והמברך כו' · כמש"ם כ"ה א' שנאמר ראו כו' : טו אין כו' · שם מ"ז א' : אבל מותר כו' · עתוס' דברכות הנ"ל והסר מקולי כו' ולא קי"ל כתירוצו אלא כמ"ש בירושלמי וכנ"ל ול"ל דמ"ם הבולע כו' היינו לטבול כמ"ש שם : והם כו' · כנ"ל דלא כהסר מקולי : ואם כ"א כו' · תוס' שם ד"ה אין ובפסחים ק"ו א' ד"ה דהוה מטובדא דשם וכמש"ז בשם הירושלמי : ואם כו' · בפסחים שם סד"ה הנ"ל : יז הבוצע כו' . כי"מ בתוס' הנ"ל ובירושלמי פ"ו שם תני המברך פושט ידו תחילה אא"כ רצה לחלוק לו כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בתורה ברשות כידו רב כד הוי קלי הוה פשיט בשמאליה

ומפלוג בימיניה מ׳ כפי׳ הראשון בתוס׳ דפרוסת הבליעה קא׳ וכן כל הסוגיא שם כפרוסת הבליעה דקא׳ שם אח״כ ר״ה אבן דמר סב בריך סב בריך אין בו משום הפסק ברכה כו׳ וכן קודם לכן אמר מסובין אסורין לטעום כלום כו׳ והביאו התוס׳ כנ״ל וגם מ׳ משם שמותר לחלק קודם שיאכל כנ״ל סט״ו בהג״ה מדקא׳ רב כו׳ ממרת חסידות שלא יגמרו להמתין עליו כמ״ש המפרש שם וגם מ׳ דלא כהסר מקולי׳ ומ׳ ג״כ משם דבפרוסת הבליעה אם בא לחלוק כבוד כו׳ וכזה מתורץ קושית הסר מקולי׳ שכ׳ וכן מ׳ בסמוך כו׳ וכן פ׳ הרמב״ם ע״ש: יח הבוצע כו׳ · כנ״ל בירושלמי רב כו׳: ואין כו׳ · אוכם רכתי · כנ״ס: יט אבל לקטנים כו׳ · דמש״ש לבניו וב״ב היינו לקטנים דלגדולים לא שייך חוטך ועוד מדקא׳ שם ת״ש כו׳ ואריסיה מכלל ב״ב הוא ול״ד לב״ב דה״ה לאחרים ולורתא דמילתא נקט · ב״י: כ אפי׳ כו׳ · ממש״ש איבעיא להו כו׳ וכמש״ז אלא ברכת ט׳: בין כו׳ · ע״ל סי׳ רע״ג ס״ד בהג״ה וסי׳ תפ״ד ומרדכי הביאו בהמ״ז ולי כו׳ אבל שאר ברכות מברך לכם אפי׳ ברכת סירק וכ״כ הטור בשם הרא״ש ע״ש:

קסח א היו כו׳ · כר״י דהלכתא כותיה לגבי רב כמ״ש בפ״ה דיו״ט וכ״ש לגבי ר״ס תלמידיה דרב כמ״ש בפ״ד דערובין הכתא במקום ר״י ליתא כו׳: אפי׳ כו׳ · תוספתא והביאו תוס׳ ורא״ש וס״פ פרוסה של גלוסקא ושלימה של בע״ה מברך על שלימה של בע״ה: וקטן כו׳ · כפי׳ תוס׳ שם דלהבי נקט בריסא פתיתין וכיפא פרוסה דפרוסה מ׳ קטנה מהשלימה לכן והאשכלתיו פרס שלא יטול פרוסה וכיולא הרבה אבל בריסא הפתיתין גדולים דבלא״ה לא הוי פליג ר״ה וע׳ תוס׳ שם ד״ה מברך כו׳: אבל כו׳ · גמ׳ שם ולרינא ודאי הפרוסה עדיפא אלא לגלא י״ם כמש״ש י״ש יולא כו׳ ולפי׳ תוס׳ קאי אסיפא דממין א׳ לר״ס שלם עדיף כיון שהוא פרוסה קטנה ועתוס׳ שם ד״ה ומנית כו׳ ופי׳ הר״י דידי שניהם הוא סוגיתא דת״ק ור״י בכלל וע׳ רש״י ד״ה כתנאי ותוס׳ ד״ה כתנאי להתגא ומר בריה דרבנא ס״ל כמ״ד דפליגי אפי׳ באיכא כאן: משתיהן יחד · כלשון ראשון ברש״י דלשון שני ק׳ מאי קא׳ הכל מודים בפסח כו׳ בפסח ע״כ בולע מהפרוסה כמש״ש · הרא״ש · וגם א״א לומר מהפרוסה לבד כמ״ש תוס׳ שם ד״ה מנית כו׳ אבל לא כו׳: ב אם כו׳ · דל״פ ר״י אלא משום דהיית שלימה: אם יש כו׳ · ערובין פ״א א׳: ג שני כו׳ · כנ״ל ס״א: ד פת כו׳ · בירושלמי שם ר״י בשם ר׳ זעירא דר׳ יהודה היא דאמר אם יש ביניהן ממין שבעה מברך עליו וע״ל סי׳ רי״א ס״א וס״ב: פת נקייה כו׳ · תוספתא והביאו תוס׳ וס״פ מברכין על הרגן שהוא ממין המובחר כילד פלימה של גלוסקא ופלימה של בע״ה מברך על פלימה של גלוסקא: ואם כו׳ כנ״ל שהוא ממין המובחר וכ״ז איתא בירושלמי ג״כ: ה פת כו׳ · ירושלמי והביאו תוס׳ וס״פ פת נקייה שמאה ופת קיבר שהורה ר׳ חייא בשם ר׳ אחא אומר על איזו שירלה יברך וכ׳ התוס׳ וס״ה לכה״ג וכ׳ המרדכי כלומר נזהר משא״ג וכה״ג דירושלמי כ׳ תוס׳ ומרדכי וס״פ אבל הבר מקולי לזה לסלק והרא״ש פסק כסברא דלאבוה והש״ע פ׳ כותיה כאם נזהר וס״ל דהרא״ש ודאי היה נזהר ולכן לא היה עוש׳ כירושלמי ועמ״א וס״ז: ואם כו׳ · ואין כו׳ צריך כו׳ כמ״ש בס״א בהג״ה: ואם בע״ה נוהר כו׳ · דס״ל דהירושלמי הנ״ל מיירי בנוהר וז״ם יכלא כו׳ ר״ל דרשות בידו אם רולה ושיתר אכילה אשמועינן כאן ועמ״א: וביון כו׳ · כמ״ש ביבמות פ״א ממוך שהותר כו׳ ובפ״ד דערובין כיון דעל עול ומותר לכתחילה לעשות כן כמש״ש אי פקח כו׳: ודוקא כו׳ · כמ״ש ס״א בהג״ה ובע״פ כי הוה אכילא ליה ריפתא כו׳: ו ולאחריו כו׳ · כמש״ש מ״ד א׳ כל כו׳ ועתוס׳ מ״א ב׳ ד״ה אלא כו׳ וכמ״ש בירושל׳ והביאו תוס׳ בסוכה כ״ו ב׳ ד״ה ולא כו׳ ורא״ש בברכות פ״ו סט״ז עש״ו: ואם אבל כו׳ · שם שאני התם כו׳: שאחרים כו׳ · שם וערש״י שם ד״ה אר״ב עדי כו׳: ואם מתחילה כו׳ · דלא תליא זה בזה כמ״ש בירושלמי והביאו תוס׳ פ״ג דסוכה והרא״ש בפ״ו דברכות סט״ז התיבון הרי פחות מכזית כו׳ לשאר מינין גלרכה כו׳: ואם אבל כו׳ · וכ״ה בהרי״ף ר״ס אגיל משת הבאה בכיסנין כו׳ אלא אר״ג כל שאחרים כו׳ וכל שאין אחרים קובעין עליו מחמת הסעודה א״ל לברך: ז י״ם כו׳. הר״י בשם פר״ת וע׳ הג״ה: וי״א כו׳ · כן פי׳ הרמב״ם: והוא כו׳ · כן פי׳ הב״י דבריו מדקא׳ שעירב בה תבלין ולכן כ׳ בש״ע ג״כ אלא דבש ושמן וחלב ג״כ שעירב אף שהרמב״ם כ׳ בכן פניטושה אבל הרב בהג״ה ח״ק עליו וכן פירש״י מ״א ב׳ תבלין הרבה כו׳ ועמ״א וכן עיקר: וי״ם שהוא כו׳ · כמ״ש וכל לחם לידם יבם היה נקודים תרגומו יבם הוא כסנין אבל בתוספתא פ״ו משמע כפי׳ הראשונים דתניא שם הביאו לפניו מיני תרגימא מברך עליהן בורא מיני כסנין והביאו בערוך שם אבל גי׳ הרא״ש בפ״ב דסוכה בורא מיני מזונות: ח לחתכיות כו׳ · ע׳ תוס׳ שם ד״ה לאתגיות כו׳: ואי אכיל כו׳ · שם מ״א ב׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה אלא כו׳ ומ״ש משום דהוי דבר מועט היינו לר״ה אבל לר״ח ור״ב א״ל לזה ושמעינן דטעונין ברכה לפניהם דבוה ל״פ: אבל כו׳ · כמ״ש מ״ד א׳ הביאו כו׳ זה הכלל כו׳: ט פת כו׳ · הרא״ש שם סט״ז ותוס׳ בסוכה כ״ו ב׳ בשם הירושלמי: אבל כו׳ · ע׳ ס״ס קפ״ד: י חביצא · ל״ז ב׳: דהיינו כו׳ · כמו חבילא דקמרי תוס׳ שם סד״ה חבילא: אם נתבשל אם יש בהם כזית כו׳ · שם א׳ ואמר בירושלמי שם עד כמה יהו פרוסות ר׳ יוסי בר אבין ר״כ בר מלכיה בשם רב עד כזית ולא חילקו בין יש בו תואר לחם או לא כמו שחילקו בחבילא וכ״כ הרא״ש שם וס״פ ודלא כמ״ש בפ״ב דפסחים ובה׳ חלה פ״ב בשם הר״ש דהיא ר״מ היא אבל אנן קי״ל כר׳ יוסי דאמר אין יוצאין במבושל אע״פ כו׳ וליתא דכאן אין ליגמר לענין ברכה כמ״ש בברכות ל״ח ב׳ ולא היא דכ״ע כו׳ וע״כ ל״ק ר״י כו׳ וכן קי״ל שם ועמש״ל סי׳ ס״ח ס״ה: ואם אינו כו׳ · שם ב׳ חבילא כו׳ וכפי׳ תוס׳ ד״ה חבילא וכתב הרא״ש פי׳ ר״ת ע״י דבש וחלב והערוך פי׳ ע״י מרק והביאם תוס׳ דמנחות ע״ה ב׳ ד״ה היה כו׳ ע״ש והכריחו תוס׳ דל״א לומר דאיירי בנתבשל כפרש״י חדא דהילך פליג רב ששת אברייתא הנ״ל ועוד מאי פריך מליקט מכזית כו׳ הא שם לא נתבשלו וע׳ תוס׳ שם ד״ה ליקט וכ״כ הר״י וכ׳ ועוד שהילך קאמר ואם מלה כו׳ והא אמרינן בפרק כל שעה מלה הנאכלת בכל מושבותיכם כו׳ וא״ל גם בכה״ג הילך מדמה למ״ש בעין שא מתלקין לנמשה ואם אינו לא כו׳ דווקא לענין תואר לחם דלא נפיק מתואר לחם כיון שהוא בעין אבל לענין כזית אין לחלק וז״ש א״ר והוא כו׳ ול״ק והא דליקט איירי בדאיכא ת״ר וכן שם ל״ע א׳ פת לנומה כו׳ וכ׳ תוס׳ מ״ב א׳ ד״ה ברך כו׳ כפר״ת כו׳ דלית בה כו׳ וא״ל לזה כיון שהוא פת בפ״ע וז״ש אם אינו כו׳ וכ׳ התוס׳ דקי״ל כר״ש דרבא בתרא הוא: יא יש כו׳ · שם ד״ה תוריתא כו׳: יב יש כו׳ · הוליל ונתהרס ילא מתורת לחם: ונראה כו׳ · כמ״ש בס״י: יג אם בשלה כו׳ אפי׳ שיש עליה כו׳ · לאפוקי סברא שניה שמחייב אם בשלה ודוקא ס״ל תוריתא דנהמא כמ״ש בהג״ה ודלא כמ״א שכתב דבבשלה לא שייך תוריתא דנהמא ואשתמיטתיה דברי הרא״ש בפסחים שם ובה׳ חלה שם שכתב ועוד היה אור״ת כו׳ אבל דבר שבלילתו עבה כו׳ ואפי׳ סופו לבשלם במים כו׳ ה״ל מברך עליה המוליא נאמר בישול כו׳ וה״ה נמי למבושלים במים דלא מסתבר לחלק בין מים לשמן כו׳ ור״מ הכסיג כו׳ כדי לבשלם כו׳ אחר שנתבשלה כו׳ ע״ש ואע״ג שכתב בס״י דמ״ש הר״ם דבישול מבטל לאפיה דלא קי״ל כוותיה מ״מ בזה אפשר לומיפסק כמותו דשם דוקא שאפאם מקודם וכמ״ש הרא״ש בה׳ חלה שם וכן הקטובקאות כו׳ וז״ש כיון שאפאם בתנור או באלפס ועשית לחם כו׳: ויש חולקים · הוא דעת ר״ת דהא דפליגי ר״י ור״ל בפסחים ל״ז א׳ דוקא בבלילתו רכה כמו סופגנין כו׳ דשם דסופגנין תחילה וסופו פטורה סופו עיסה חייבת כמ״ש בפ״א דחלה ופליגי במעשה אלפס אי הוה לחם או לא אבל בבלילתו עבה כ״ע מודו דחייב ואפי׳ בשלה במשקה דמודי ר״י מ״מ כיון שתחלתו

עיסה חייבת כמש״ש תחלתו עיסה כו׳ ועוד כ׳ ר״ת דס״ס לענין המוליא ממ״ש במנחות ע״ה ובברכות ל״ז נטלן לאוכלן כו׳ ומ׳ אפי׳ מחבת ומרחשת אע״פ שמטוגנת בשמן וס״ה לבשלם במים ועתוס׳ שם ד״ה לכ״ע כו׳ ושם בברכות ד״ה לחם כו׳ ועתוס׳ בפסחים ל״ז ב׳ ד״ה פרט כו׳ ולקמן מיירי כו׳ והר״ם והרמב״ן חלקו עליו וכ׳ שא דתנן תחלתה עיסה היינו שעשאה מתחילה ע״ד לחם גמור ואח״כ נמלך לעשות סופגנין אבל עשאה מתחילה ע״ד לעשות סופגנין היינו רישא שם תחלה וסופה סופגנין ורא״ה ממ״ש בברכות שם לחם העשוי לכותח פטורה וכן הקשו תוס׳ שם ומש״ש כעבין חייבת היינו משום דמיתלפא כשאר עיסה וזהו שאמרו שם מעשים מוכיחין כו׳ א״כ שמא תמלך לעשות לחם כמ״ש בירושלמי שם חדא איתתא שאלה לר׳ מונא בגין דאגא בעיא למיעבד אלותי איטרי ותהא פטורה מן החלה ר״ל עיסתי סופגנין א״ל למה לא ר״ל פשיטא דפטורה אתא שאל לאבוי א״ל אסור שמא תמלך לעשות עיסה כו׳ רב אמר עיסת כותח חייבת בחלה א״ר כון שמא תמלך לעשותה חררה לבנה א״ר מנא צריכין אנו מכריזין בגלין דעבדין פבילין ר״ל תבילין דיסון עבדין נון פחות מכשיעור דאימן סברין שהיא פטורה והיא חייבת והטעם משום גזירה כנ״ל ול״ת שהירושלמי חולק על גמרא דידן דל״צ י״ל דשם מיירי בלקח ממנו מעט לאפותה ונזריך פל כולה וגמ׳ דידן בלא לקח ממנו כלום וכן כותח כלימודין אבל כעבין חייב כ״ע דבה שייך למיגזר יותר ועי״ד סימן שכ״ע וס״ב וס״ז ועוד ראיה ממ״ש בירושלמי שם וברפ״ד שם העושה עיסה על מנת לחלקה בלק פטורה מן החלה א״ל והתנינן נחתום שעשה שאור לחלק חייב בחלה אמר לו אל הסיבני נחתום נחתום לא בדעתו הדבר תלוי בדעת הלקוחות הדבר תלוי שמא ימלא לקוחות והוא חוזר ועושה אותו עיסה וכן הוא הטעם בחלות תודה כמ״ש בירושלמי שם ובגמ׳ פ׳ כ״ש לענין מלה אלמא בתר דעתו אזלי׳ וכן בעיסת הכלבים ואמרו שם איזו עיסת הכלבים רשב״ל אומר כל שצירב בה מורסן מתניתא אמרה כן בזמן שהרועים אוכלין פעמים שאין הרועים אוכלין ממנה ר״י אמר כל שעשאה כעבין ותני כן עשאן כעבין חייבת עשאן לימודין פטורין ר׳ בא בשם שמואל ר׳ אמי בשם ר״ת רובה אפי׳ עשאה קלוסקין והא תנינן אם אין הרועים אוכלין ממנה הפתר שעשאה משעה ראשונה שלא יאכלו הרועים ממנה אלמא אזלינן בתר דעתו ואפי׳ ר״ל ור״י דפליגי היינו משום דמיתלפא כמו בעיסה לכותח וע׳ ר״ן בפ׳ כ״ש וכן לענין המוליא פטור והא דאמרי׳ נטלה לאוכלה כו׳ במנחת סולת א״נ אף במחבת ומרחשת אלא משום דשמנה מועט הוי כמו אפוי · ותר״י כ׳ אף דבר דמחייב בחלה אפ״ה לענין המוליא פטור דחלה תלוי בגלגול משא״כ בהמוליא וכס׳ ראבו״ה של ר״ת בברכות בר״ס הנ״ל אלא פר״ת חזר בו מכח הסיא ברייתא הנ״ל נטלה כו׳ ובכר תי׳ כנ״ל וכ״כ רי״ו וז״ם ס״ע בס׳ ראבו״ה אפי׳ דבר כו׳ ואפי׳ כו׳ ר״ל במולך אפ״ה לענין המוליא פטור כמש״ו וכנ״ל ועוד שהיא הר״ם והרא״ש בפ׳ כ״ש ראיה דאין מברך המוליא ממ״ש בס״פ רי״א יולאין כו׳ אבל לא במבושל כו׳ וקי״ל כר׳ יוסי והא דאמרי׳ בברכות שם בזמן שהפרוסות קיימות שהיא דר״מ היא · ול״ע הא מסקינן שם ל״ח ב׳ ע״כ לא קאמר ר״י כו׳ ואע״ג דבפסחים שם לא מסקינן כן כ׳ תוס׳ שם שהיא לפי הסוגיא דפלוגת מברך שנ״כ אבל אנן קי״ל דמברך בפה״א וג״כ קי״ל כהאי ברייתא הנ״ל ובזמן שהפרוסות וכנ״ל ס״י: ונהגו להקל · ר״ל כס׳ ראבו״ה דספיקא דרבנן היא ואף בבהמ״ז אם לא אכל כדי שביעה ומזה הטעם פ׳ נ״כ בס״ז והלכה כו׳ ועמ״א ושם בס״ח א״ח להמלא דאורייתא ועי״ד סי׳ שכ״ע ס״ג שמתם כס׳ ראבו״ה: וי״ש כו׳ · הרא״ש בפכ״ש שם: כ״ז כו׳ · תוס׳ שם ושם אף שחייב בחלה אף לדעת ר״ת: לאחר אפיה כו׳. עמ״א אבל הרא״ש בפ״ב דפסחים סט״ז כ׳ ועוד היה אור״ת כו׳ לאחר הבישול כו׳ אבל ורימז״ם כו׳: ואין לאכלם כו׳ · כמ״ש בס״ע וי״ש כו׳: יד וכן דבר כו׳ · כר״י בפכ״ש שם ועתוס׳ שם ד״ה לכ״ע ולר״י נראה כו׳ ולור״י כו׳ ולור״ת כו׳: אבל דבר כו׳ · כנ״ל דע״י מסקין ר״י מודה תוס׳ שם ובברכות שם סד״ה לחם כו׳: טו שרוקנין כו׳ · ל״ז ב׳ וע׳ רש״י שם · ושם ל״ח א׳ הלי כותח כו׳ ולכן חייבת בחלה כיון דמברך המוליא בקבע · דחלה ויולא י״ח בפסח והמוליא דין א׳ להם וכמ״ש בירושלמי ואמר שם עריתא כו׳ ס״מ דאפי׳ בקבע מברך כמ״מ וז״ס אבל כו׳: דהיינו כו׳ · הוא גביל מרתח: טז ובן לחם כו׳ · ל״ע למה לא חילק בין כעבין ללימודין כמו שמחלק בטור ורי״ו וכמ״ש בגמ׳ לענין חלה ומשם למדים לענין המוליא דכל הנ״ל לענין חלה איתמר שם וכ״כ הרא״ש החילוק בה׳ חלה ס״ב וס״ג וכן הר״ש וס״פ וכ״כ בי״ד סי׳ שכ״ע ס״ז ונראה דהש״ע סובר דוקא לחלה שייך לחלק משום דמיתלפא בשאר לחם או גזירה שמא תמלך משא״כ לענין המוליא: יז פשטידא כו׳ · עמ״א: ודוקא כו׳ · כנ״ל ס״ג דהוא תחלתו עיסה וסופו סופגנין ובפלוגתא דשם אבל הפ״ז חלק על כ״ז ואמר דהוא כיסנין כנ״ל ס״ז וס״ג כהג״ה וכ״ז כו׳ ולכן דוקא בקבע עלייהו ועמ״א:

קסט א ב״ר כו׳ סיר · כתובות ס״א א׳ הכי משמע כו׳ וז״ש מיד ושם בגלא כו׳: ומרת כו׳ · שם אביה בר איסי כו׳ וערש״י ד״ה ותד כו׳ וז״ש מיד מכל כו׳ והולרך רש״י לזה דא״א לומר לגמרי מחד מין דהא אמרינן משיירין כו׳ כמ״ש סי׳ ק״ע ס״ג: ודוקא כו׳ · שלכן אמרו לשמש ומע״א: ואסור כו׳ · כגי׳ הרי״ף שם דל״ג לתוך פיו ועב״י: ב לא יתן כו׳ · מהג״ל ס״א ואסור כו׳: וי״ש שקילין כו׳ · נראה דלמד ממ״ש ברפ״ג דדמאי והכ״א כו׳ וער״מ שם ואולי יקשה עליך כו׳: ג וברכה אחרונה כו׳ · תוס׳ שם פ״ו ב׳ ד״ה אסור כו׳ וכע״פ ק״כ א׳:

קע א אפי׳ כו׳ · ירושלמי הביאו הרא״ש פ״ו דברכות ס׳ ל״ד ועסי׳ קע״ד ס״ח: ואם לא כו׳ · דלכן אינו נוטל רק ידו אחת ושם בשלמא רגלים כו׳ זאת אומרת כו׳: והא דבעינן כו׳ · רש״י שם וע״ל סי׳ קנ״ח ס״ו ורא״ה לכאורה ממ״ש בפסחים קט״ו ב׳ נטל ידיו בטיבול כו׳ מ׳ דקודם הטיבול א״ל ועתוס׳ שם ד״ה לריך כו׳ אבל י״ל משום דלנטתים א״ל אלא ידו א׳: ב שבשאחר כו׳ · ב״י: ג והוא כו׳ · רש״י שם: ה הנכנס כו׳ . ספ״ז דפסחים ורפ״ו דמס׳ ד״א: ו לא יהא כו׳ · שם: ח סיהו כו׳ · פסחים שם: ט ולא יאכל דרך כו׳ · כמ״ש בכמה מקומות והא מתחזי כרעבתנותא וכנ״ל וכד״א זוטא פ״ו ולא יהא אדם לא נוקדן ולא טומקן ולא גרגרן: ולא יאחוז כו׳ · פ״ז דד״א ומעשה בר״ע כו׳ וני׳ הטור שם הפקת שבהם אחז הקלת בידו ותלשו כו׳ השפס שבהם אחז הקלת בב׳ ידיו · ומ״מ יש לפרש כני׳ שלנו שם דלא כהרב: י לא ישוך כו׳ · שם פ״ע וני׳ לתוך הקערה: יא לא ישתה כו׳ · שם ספ״ו ועספ״ז דברכות וכרא״ש שם ס״ם ל״ס: יב שנים כו׳ · ברכות מ״ז א׳ ורפ״ג דד״א: יג הנכנס · שם רפ״א לא יאמר אדם כו׳: אבל כו׳ · ד״א שם לא יאמר כו׳ ובירושלים כו׳ וני׳ הטור וב״י ובירושלים היו הופכין אכסניא לניסוחין ופי׳ בד״מ דהיינו כה״ג שאומר בתחילה בא כו׳ ואמר לנסוחין ר״ל אפי׳ בסעודה גדולה וז״ש אפי׳ כו׳: יד לא יפרוס כו׳ · רפ״ט שם: כב אחר ששתית כו׳ · פ״א דתמיד וע׳ במפרש: וכן נוהגין כו׳ · וכ״כ תוס׳ בפ״ק דעירובין י״ז ב׳ ד״ה מים כו׳:

קעא א עושת כו׳ · כשמואל דשמעתא דגמ׳ בפ״ב די״ט כוותיה: וה״ם כו׳ · שבת נ׳ ב׳ ולכן אע״ג דקי״ל כרבנן בברכות נ׳ ב׳ מ״מ קי״ל כשמואל ועתוס׳ שם ד״ה כמאן כו׳: הלכך כו׳ . גמ׳ שם: אם הוא כו׳ · תוס׳ בד״ה הנ״ל כיון דקי״ל כשמואל: ואין נוטלין כו׳ · כרבנן שם וכנ״ל כיון דממאיס וז״ש אפי׳ כו׳ וכפי׳ הראב״ד וע״ל סי׳ ק״ם ס״ב: ואין כו׳ · וכזה מודה שמואל תוס׳ ד״ה אין כו׳: ובשם כו׳ · גמ׳ שם: ב לא ישב כו׳ · פ״ג דמ״ם והביאו הרא״ש שם: ג מותר כו׳ · כיון דקי״ל כשמואל

כשמואל וז״ש וסוא שיאכל כו׳ וכל״ל · תוס׳ ורא״ש שם : והמדקדקים כו׳ · כמ״ש במ״ס שם וסברא ראשונה ס״ל דהויא פלוגתא ארשמואל · שם ושם : והנשאר כו׳ · ככ״ל : ד והוא כו׳ · רש״י שם : ה הזורקים כו׳ · תוס׳ שם ד״ס ולא כו׳ : וגם כו׳ · הג״מ פ״ז בשם הר״מ :

קעב א ואינו כו׳ · רש״י שם וכן פי׳ ר״ת וכמש״ם ל״ח א׳ : ברכה ראשונה · כ״מ דברי הרמב״ם ופשוט : וי״א כו׳ · דמשמע כולהו ופולטן ומסלקן הכל בענין אחד ול״ד למש״ם ל״א א׳ · רא״ש ועמ״א :

קעג ב וחמירא כו׳ · פ״ק דחולין : ג וחוץ מניגוב כו׳ · שאחרונים א״ל ניגוב כיון שאין שם מים טמאים שהרי הידים טהורים שהרי אף בראשונים א״ל ניגוב במטביל וע׳ תוס׳ דברכות כ״ב א׳ ד״ה גוירה כו׳ ועמ״א : וי״א כו׳ · עמ״א :

קעד א יין כו׳ · מתני׳ מ״ב ב׳ וגמ׳ מ״א ב׳ שאני כו׳ : ב יין כו׳ · שם ואע״פ דפליגי עליה דר״ח בפת ליכא מאן דפליג · תר״י ורא״ש ודלא כתוס׳ שם ד״ה ויין כו׳ : אפי׳ כו׳ · מדאמר ופליגא משמע אכולהו וע׳ תר״י וע׳ רש״י שם ד״ה פת כו׳ וה״ה ליין : ד אם קבע כו׳ · מתני׳ וגמ׳ מ״ב ל״ם כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה ור״ס ונראה דיין כו׳ ומה דנקט כו׳ וכ״כ הרא״ש שם ממש״ם ר״י בר יוסף כו׳ א״ל נמלך אנא אלמא לא תליא בשבת ויו״ט אלא בדעתו ונקט שבת ויו״ט לפי שלא היה מצוי להם יין והכרו בהוה וע׳ רא״ש שם : וכן יין כו׳ · כנ״ל דיין שלפני המזון פוטר שבתוך המזון במכ״ם דאם פוטר של אחר המזון כ״ש שבתוך המזון דלברות וה״ה ליין קידוש דאף רב דאמר בע״פ ק׳ ב׳ ידי יין כו׳ משום שינוי מקום דוקא וע׳ רשב״ם ותוס׳ שם ד״ה ידי יין כו׳ : וכן כו׳ · כמו קידוש אע״ג דס״ל לרב יש קידוש שלא במקום סעודה וא״כ ה״ה להבדלה · שם ושם : וי״א כו׳ · בברכות בד״ה הנ״ל וכמש״ם מ״ג א׳ דדוקא לאחר נט״י פטר ועתוס׳ שם ד״ה בא כו׳ דא״ל נט״י וכ״כ הרא״ש בע״פ שם אפי׳ שהבדיל קודם נט״י וכמו קידוש דקודם נט״י הוא ועמ״א : ה כל מה כו׳ · פסחים ק״ג ב׳ ואף לאיתמר משום דנמלך וז״ש אא״כ כו׳ : וכן כו׳ · ע׳ רשב״ם שם א׳ ד״ה לא הוה כו׳ ואף תוס׳ שם ד״ה לא כו׳ לא נחלקו על רשב״ם בהס״נ אלא שפירשו שהיו יודעים שיתנו להם כ״ל ע״ש : וכן כו׳ · כפי׳ תוס׳ הנ״ל : ו אין כו׳ · מטעם שהוא דברים הבאים מחמת הסעודה כמ״ש מ״א ב׳ רק לענין ברכה ראשונה דגורם כו׳ וכמ״ם תוס׳ בפסחים ומשמע אבל בהמ״ז* אינו פוטרתה ואע״ג דבסי׳ ר״ח סי״ז כ׳ אבל כו׳ דוקא אם בירך על היין עצמו או שנתכוין לפוטרו וכמ״ש רש״י מ״א א׳ ד״ה אבל כו׳ וז״ש בירו׳ והביאו הרא״ש שם סכ״ח ר״ס אכיל כו׳ וכזה מתורץ קושיית הרשב״א וע׳ ב״י בס״ם ר״ח וז״ש ולענין יין כו׳ ועתוס׳ דפסחים הנ״ל ועתוס׳ שם ד״ה אגא כו׳ : וכן כו׳ · דאנ״כ שצריך לברך מקודם לא היה פוטר את שבתוך הסעודה וע׳ תוס׳ שם סד״ה ידי יין : ואפי׳ לא כו׳ · הרא״ש בע״פ סכ״ד דלא כתוס׳ שם ק׳ ב׳ סד״ה ידי יין כו׳ וע׳ רש״א שם בשנה כאן : ז או כו׳ · וי״א כו׳ ויש כו׳ · עתוס׳ דברכות מ״א ב׳ ד״ה א״ה כו׳ : וי״א לברך כו׳ · הרא״ש בשם בה״ג : והרוצה כו׳ · שם : דלא כו׳ · הרא״ש שם : וי״א כו׳ · לפירש״י שם ועתוס׳ שם ד״ה הואיל שהביאו ראיה לזה מירושלמי אבל תר״י ורא״ש פי׳ לענין הסיבה וע׳ סי׳ קס״ז סי״ח :

קעה א אע״ג כו׳ · דלא כרי״ו. ב״י : ול״ד כו׳ · טור וכן מ׳ בירושלמי הביאו הרשב״ם בפסחים שם והרא״ש בברכות שם : ודוקא כו׳ · לתרץ דל״ת מ״ש המרדכי ובס״ע ס״ג · ד״מ : ב מברכין כו׳ · כפי׳ רשב״ם וכמ״ש בתוס׳ בפסחים שם ד״ה שינוי כו׳ ופי׳ רשב״ם כו׳ מיהו יש כו׳ ואף שהברכה חולקין כמ״ש בתוס׳ שם ובברכות שם וס״פ כ׳ ב״י דסוגיין דעלמא כרשב״ם : ואין חילוק כו׳ · ר״ל אע״ג דבירושלמי אמר דוקא חדש ויש׳ן ר׳ פליג עליה כמ״ש תוס׳ שם ושם ועוד כ׳ בברכות שם וי״מ דההוא כו׳ אבל לא מלינו כו׳ וז״ש ואין חילוק כו׳ ר״ל בין בברכה בפה״ג ובין בברכת הטוב והמטיב : ואפי׳ כו׳ · דלא כאגור בשם ר״ת · תס״ד וטעמו של ר״ת כמו כל הברכות דפ׳ הרואה שהן דוקא ללמ״ד יום כמ״ש תוס׳ נ״ד א׳ ד״ה הרואה כו׳ וטעם הרב דלא אמרו ל׳ יום אלא בברכה הראיה ואפי׳ כאן אברקים ורעמים מברך כל פעם ועמ״א סי׳ רי״ח ס״ק ה׳ וע׳ רא״ש שם : ג כי לעולם כו׳ · כמש״ם מ׳ ב׳ ואף רי״ל ל״פ אלא בז׳ מינין ושם ל״ע א׳ כשברכותיהן שוות לד״ה חביב עדיף וע׳ תוס׳ שם ד״ה חביב כו׳ : ד וה״ה כו׳ · שם ד״ה הא כו׳ : ה אם רבים כו׳ · עתוס׳ מ״ג א׳ ד״ה הואיל כו׳ ור׳ יחיאל כו׳ : אבל כו׳ · מתני׳ שם : ו אם כו׳ · דבזמן זה עדיין חדש הוא ומשתנה הטעם וכמ״ש בעדיות רפ״ו ועל כו׳ וכ״כ הרא״ש שם בשם ר״ת :

קעו א דהיינו כו׳ · ע׳ תוס׳ שם ד״ה ברך כו׳ ונראה כפי׳ ר״ת כו׳ ותר״י סתרו פירושם וע׳ רא״ש סי׳ י״ד ולא כדברי ר״ת כו׳ אלא דהוא חבילא השם וכמ״ש סי׳ קס״ח ס״י · ב״י : ברך כו׳ מעשה כו׳ · גמ׳ שם א״ר אסיפא כו׳ וקי״ל כת״ק וס״ה לסיפך וכמש״ו :

קעז א דברים כו׳ · עתוס׳ שם ד״ה הלכתא ורא״ש שם : כגון כו׳ · שם ושם תר״י : כגון תאנים כו׳ · כר״ה ור״ש : ואם בתחלת כו׳ · עתוס׳ בד״ה הנ״ל פי׳ הקו׳ ללפת כו׳ וג״כ דא״כ מתני׳ ועוד כו׳ ועוד הקשה תר״י שלטון כתיך לא מ׳ כן דהנ״ל ללפת הפת וכתב ונראה ליישב פירש״י שבתחלת קביעותן היה בכברים אחרים ואחר כך הביאו פירות ללפת הפת ואכלו עם הפת ועכשיו אוכלין בלא פת וכוונתם לאכול בסוף עם הפת כו׳ ואתי שפיר מה שפריך יין כו׳ כיון דעיקרו בא מחמת הסעודה ועיקרו בשביל הפת כו׳ ע״ש : ב ודין זה כו׳ · תוס׳ שם : ג ואם קובע כו׳ · רא״ש שם סכ״ח ואדם כו׳ וע׳ ברמזים וטור דגירסתו ברא״ש ואדם שאוכל כו׳ יש להסתפק אם אכל מהן בתחלה בלא פת כו׳ וסברא כו׳ והוכיח מירושלמי · ממ״ש שבקינהו בתר מזוניך ואם איתא הנ״ל אכול בלא פת בתחלה ומ״ש הרא״ש ואדם שאוכל בתחלה פי׳ בתחלת סעודתו שקובע עליהם אבל ני׳ הר״י על פסיתיה ר״ל אח״כ ועל שאכל עם הפת לא הקשה לו כלל אלא על מה שאכל אח״כ ולא הנ״ל אכול בתחלה בלא פת ומ״ש שבקינהו בתר מזוניך כו׳ בין לפי׳ ר״י בין לפי׳ הרא״ש ר״ל דקאמר פליג כו׳ ר״ל דרב ס״ל כאמוראי דטעונה ברכה לפניהם דלא כר״ח ואם אין אתה רוצה להכנס במחלוקת נגד ר׳ חייא שבקינהו כו׳ וסבור היה שלא היתה עיקר סעודתו וא״ל איתן כו׳ ומכאן מוכח דין הנ״ל דם״א ואם כו׳ שלא מהני תחלה לבד : וי״ח כו׳ · תר״י שכ׳ דוקא שבתחלה יאכל עם פת וכמ״ש ולכן כו׳ ואע״פ כו׳ ויליף לה נ״כ מירושלמי שמביאו הרא״ש שם אלא שנ׳׳ אבל תמרי על פיסתיה כמש״ל ר״ל שאכל אחר שאכל עם הפת : ד אע״פ כו׳ · כ״כ המאור להרץ קושיית תוס׳ הנ״ל וג״כ דא״כ מתני׳ כו׳ דקמ״ל כה״ג : ה אם כו׳ · כמש״ם נרך על היין כו׳ ושם בגמ׳ א״ל נמלך אנא וכן בע״פ ועתוס׳ שם א׳ ד״ה אתכא כו׳ וז״ש שאינו סמוך כו׳ : וע״ל סי׳ ר״ו · שם ס״ה אבל כו׳ :

קעח א היה כו׳ . שם שינוי מקום כו׳ ל״ש אלא בבית כו׳ וכרב ששת דר״ח איתותב ואע״ג דסמיכהו רנב״י לא סמכינן אשנויא · רי״ף · ואף שהרא״ש תמה עליו וכ׳ שאין בגמ׳ שנויא מבורר מזה כיון דאסכתן דר״י ס״ל כן ות״ק פליג עליה יחידאה הוא וכ׳ בכ״מ כיון דר״י וריב״ל פליגי בספ״ז דעירובין וס״ג דסנהדרין אי כר״א לפרם וקי״ל בכ״מ כריב״ל כמ״ש בתוס׳ ברפ״ד דמגילה וס״פ אזלא תי׳ דרנב״י : או שהיה כו׳ · בתוספתא והביאו תוס׳ הפליג כו׳ וכמו שכתב הר״ן שם דשינוי מקום הוא כין שהלך הוא למקום אחר ולא חזר למקומו בין שהלך וחזר למקומו ממש״ם בני חבורה כו׳ : לפתח ביתו כו׳ · ר״ל מפתח ביתו וכ״ש בכ״מ דהוי כמו מבית לבית וכנ״ל ואף

שחזר כמו בס״ב : אבל כו׳ · כמ״ש בס״ב שמשנה וכמ״ש בגמ׳ שם וכגי׳ הרי״ף ורא״ש אבל משנה כו׳ ועתוס׳ שם בד״ה אלא ושינוי מקום הייתו כו׳ ובד״ס כשהן בתוספתא דברכות בע״ס כו׳ הפליג כו׳ ולרמב״ם הפליג מסילא מפתח ביתו : אע״פ ששנה כו׳ · שם אבל משנה כו׳ ופי׳ הר״ם אע״ג דרנב״י תי׳ מאן תנא כו׳ תי׳ אליבא דר״ח דר״ח ס״ל בר״א לחלוק אבל ר״ם ס״ל כריב״ל דכר״א לפרש וכשיטתו בסנהדרין ל״ד ב׳ וכן קי״ל : וע״ל כו׳ אם כו׳ · ר״ל כמו בקידוש דדין שינוי מקום שוה בשניהם ועיין תוס׳ שם א׳ ד״ה אבל ממקום כו׳ והרא״ש שם ס״ה אבל משנה כו׳ והכא גרסי׳ כו׳ ודלא כהר״ן : ב חברים כו׳ · כפל כאן משום חדושו דהניחו שם כו׳ ובס״א השמיענו דמבית לבית הוי שינוי מקום וכן חזרתו לבית כנ״ל : מקצתן כו׳ · דמש״ם וכן כו׳ ל״ד וכמש״ם בברייתא שנייה : ובן כו׳ · קמ״ל בזה אף ר״ח מודה דגם בזה מהני מקצת חברים ועמ״ש למטה בהג״ה והמשנה מפנה כו׳ וכמ״ש ר״ח שם ור״ח ודאי בפירות מיירי כמש״ם ותו יתיב כו׳ : אבל כו׳ · ירוש׳ והביאו תוס׳ שם ד״ה אלא כו׳ : וי״ח כו׳ · ממ״ש שם בחולין ק״ז הסמש מברך כו׳ ולא הצריכו ברכה למפרע וע׳ ר״ם קע״ם ואם אמר כו׳ אבל הרי״ף סובר דוקא בהיסח הדעת · אבל לא בשינוי מקום ועוד הביאו תוס׳ ראיה ממ״ש וכשחוזרין טעונין כו׳ ואם איתא הסיפא אלא דה״ק לכתחילה קודם שילכו צריכין שמא ישהו כו׳ וכמ״ש למטה מ״מ לכתחלה כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה כשהן וכחולין פ״ו ב׳ ד״ה אסור : ודוקא כו׳ או כו׳ · כר״ח דא״כ · רשב״ם ותוס׳ ד״ה אלא ורא״ש וש״פ וכ״ל דרי״ף ל״ג לאפי ת״כ וכ׳ ודוקא כו׳ וכ״ד הרמב״ם וש״ע לעיל שכ׳ וכן אם היו כו׳ מ׳ שהן שוין · וכ״כ סמ״ק דלא כב״י שכ׳ דבדברים שאינן טעונין ברכה במקומן אין חילוק בין הניחו או לא כיון דדבר שאין לו קבע הוא וליתא דא״כ ל״ל לגמ׳ לדייק מדקתני עקרו רגליהן מכלל כו׳ : ולכן כו׳ דהא כו׳ · כמ״ש בס״ח דברכות : מיהו אם כו׳ · כמ״ש בתוספתא דפסחים וחולין בד״ה הנ״ל וכמ״ש בתוספתא שהביאו שם הפליג כו׳ וכשהוא חוזר כו׳ וכפירושם דא״ל לברך אלא על מה שרולה כו׳ וה״ק כשיוצא צריך לברך בהמ״ז ואם לא בירך בהמ״ז כשיוצא מ״מ כשהוזר צריך לברך לכתחלה וכמו שפי׳ בברייתא דפסחים כנ״ל : ואין חילוק כו׳ · כמ״ש בס״א בשם הר״ן וכן לענין טעונין ברכה במקומן שנתחדש בהג״ה וכמ״ש ר״ח שם מבית לבית ובברייתא חברים כו׳ דפריך חזרו כו׳ : פ״ם כו׳ · תוס׳ שם ושם דז״ש בגמ׳ כשהן יוצאין טעונין כו׳ : מיהו כו׳ · כמש״ם בני חבורה כו׳ ומ׳ דוקא בכה״ג וז״ש לעיל מ״מ לכתחילה כו׳ : כגון כו׳ · שם בברייתא שניה : ג יש מי כו׳ והוא כו׳ · הוא שיטת הרא״בד בהשגות על הירושלמי הנ״ל אבל במזרחה כו׳ כ׳ והוא שלא היה דעתו מתחלה לכך וכמ״ש בס״א בהג״ה וע״ל כו׳ והוא כו׳ וז״ש כאן אבל מגן כו׳ ואפי׳ אם כו׳ וע׳ תוס׳ ק׳ ב׳ ד״ה ידי קידוש כו׳ ודעת הרמב״ם וש״ע בס״ב כיון שאינו רואה מקומו ואינו מוקף מחיצות לא מהני דעתו ועב״י ומ״א : ד אם אבל כו׳ · כ״כ הר״ם בהגהות סמ״ק וכפי׳ רשב״ם שם ורש״י בד״ה אבל דברים כו׳ על קביעות כו׳ וד״ה לקיבעיה כו׳ ודלא כמ״ש סמ״ק לקיבעיה כו׳ שצריך לחזור למקום הראשון וזה דרשב״א בפ״ח דברכות מיירי שלא ס״ל פת שם : כמו כו׳ · בספ״ז שם האוכל ומהלך כו׳ ופי׳ סמ״ג שיושב במקום האחרון : ה וי״א כו׳ · רשב״ם שם ד״ה אבל וכגי׳ בת״כ דר״ח לשתות יין כו׳ : וי״א כו׳ · תוס׳ שם ד״ה אלא כו׳ ע״ש וראייתם אין עליה תשובה וכן עיקר וכ״כ הרי״ף ורא״ש : וי״א כו׳ · מדסתמו בגמ׳ ולא פירשו ש״מ שסמכו על מתני׳ דברכות ולא הוזכר שם אלא פת והוא ס׳ ראשונה בתוס׳ אלא פת כו׳ ונזכר תוס׳ מקושיא דא״כ מאי דברים וכ׳ וכל מיני פת אבל עיקר כמ״ש אח״כ דאכתי לא הנ״ל דברים דהכל בכלל פת הוא : ו מי שנזכר כו׳ · עתוס׳ שם ק״ב א׳ ד״ה ועקרו כו׳ ובחולין פ״ו א׳ ד״ה משתה כו׳ וערא״ש בע״פ כפ״ד ועמש״ל סי׳ תע״ד : ז אדם כו׳ · דלא כהראב״ד שפי׳ מ״ש בתענית י״ב א׳ א״ר א״ר ל״ס כו׳ אף באמצע סעודה דטעון ברכה למפרע ולכתחילה ובפסחים ק״כ ב׳ א״ל אביי מינם כו׳ דהוי הפסק סעודה וליתא דשם לאחר אכילה קא׳ ולקולא והא דפסחים שם כפי׳ רשב״ם במלא אפיקומן משום ב׳ מקומות ע״ש ול״ד למ״ש בתוספתא דברכות הנ״ל בע״ס כו׳ הפליג כו׳ דשם איכא היסח הדעת אבל שינת עראי ליכא היסח הדעת ותדע דאמרינן בפ״ב דסוכה דישן שינת עראי בתפילין ואע״ג דאסור להסיח דעתו מהם וכ״כ תר״י ורא״ש בפ״ג דברכות : וכן כו׳ · אה״מ · וכמ״ש בתוספתא הנ״ל דוקא בהיסח הדעת : דברי רשות · ר״ל כמ״ש בסי׳ תע״ד דאחר שהתחיל הדבר לא הוי הפסק אלא דבר הקבוע הובה ואף תפלה בס״ו ואין שהות כו׳ אע״פ שחובה אינו קבוע לה ועמש״ם :

קעט א ונטל כו׳ · כ״ה מסקנא שם : עד כו׳ · ערש״י שם ד״ה אסור מלאכול כו׳ וכ״כ הרמב״ם בפ״ו מה״ב משום דתכף לנט״י כו׳ · ע״ש והטור חלק עליו ומשום להב ונברך וכ״כ ברמזים אבל ב״י מדייק מרא״ש שם שכ׳ ואי אמר הב כו׳ לפי׳ רש״י כו׳ מ׳ שם״ל כרש״י וז״ש עד כו׳ אבל ברא״ש בע״פ ס״ח מ׳ כדברי הטור שכ׳ אע״ג דמשו כו׳ הא קי״ל כו׳ וכן שם ס״י דהא ליתא דהא מכי כו׳ וע׳ תוס׳ בברכות שם בד״ה תיכף כו׳ כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך וה״ה כו׳ אבל תר״י שם כ׳ כדברי ב״י וז״ש שם תיכף כו׳ ועמ״א שיישב דברי הרא״ש בברכות וגם דברי רש״י שם י״ל שהויל לשיטתו בפ׳ ע״פ ק״ג ב׳ ד״ה כיון כו׳ כ״ש בנט״י אבל בחולין פ״ו ב׳ חזר בו וכ״ד כל הפוסקים וכמש״ו ואם כו׳ : ואם כו׳ · עתוס׳ בחולין שם ד״ה אסור כו׳ ורא״ש שם : ואבילה כו׳ · וכ״ד תוס׳ שם ד״ה תיכף וד״ה אתכא ושם מ״ז א׳ ד״ה אילו וע״ל סי׳ קנ״ז ס״א וסי׳ תע״ד ס״ב אבל כ״ז דברי תוס׳ כן אבל נראה עיקר כהר״י מעובדא דשכ״ם וכזה מתורץ קושית תוס׳ דפסחים ק״ח ב׳ ד״ה כשהן והשתא אם לא היה כו׳ דכל אמוראי דמעתין ס״ל סילוק כמו נט״י וז״ש ולית הלכתא כו׳ וכן נראה דבריו שצריך בהמ״ז דוקא בנט״י : אבל להר״י כו׳ · מדקא׳ נט״י דוקא מ׳ אבל הב ונברך לא ולכן אמרו שסילוק לא מהני אע״ג שבפתיה מהני הב ונברך שהוא מטעם סילוק ומש״ם ולית הלכתא כו׳ משום דלאכילה כו׳ כנ״ל וכ״מ שם מ״ח א׳ שמלמרף שב״ם אע״ג שאמרו הב ונברך ולא תלקו עליו אלא משום שלא אכל כזית דגן ועתוס׳ מ״ז א׳ ד״ס אילו כו׳ ול״ע : ב מי כו׳ · כמש״ם אתכא כו׳ בסילוק לסברתם : ג אם לא כו׳ · כמו בנט״י משום דתיכף כו׳ ואסור להפסיק וה״ה כאן כמש״ם ל״א ב׳ ועתוס׳ שם ד״ה אין כו׳ : ד בשארם כו׳ . כמ״ש בע״פ ק״ג א׳ תיתי בי ר״נ כו׳ : ה הקרואים כו׳ · עתוס׳ דברכות מ״ב א׳ ד״ה אתכא כו׳ :

קפ א אין כו׳ · תוס׳ מ״ב א׳ ד״ה סלק כו׳ ע״ש : ב אבל לא יביא כו׳ · ר״ל אם יש פתיתין על השולחן אבל אם אין פתיתין על השולחן מותר להביא אפי׳ שלימה : ג שמותר כו׳ · כן הוא מסקנא שם : ה נוהגים כו׳ · עמ״א דהטעם כו׳ שולחן דומה למזבח כמ״ש סוף חגיגה ובפ״ג דמדות שהיזבח נקרא להאריך כו׳ וכן בשולחן כמ״ש בפ״ט דברכות ג׳ דברים כו׳ :

קפא א מים כו׳ · פ״ח דחולין וספ״ק דעירובין : ב מים כו׳ · חולין ק״ה א׳ : מאי כו׳ · שם ב׳ : ואם אין כו׳ · שם א׳ וכליסנא כתרא וכ״פ בס״ה והטור אבל הרמב״ם פ׳ כליסנא קמא וכ׳ בכ״מ שטעמו כיון דליסנא קמא סתמא דגמ׳ הוא ועוד דמילתא דסכנתא אזלינן לחומרא כמ״ש בפ״ק שם וכ״פ בש״ע וכאין לו פ׳ פיס לסמוך ארשב״א וטור : ג בחמין שהיד כו׳ . כלי׳ במרא שם וכמש״ל סי׳ ק״ס ס״ו : ד א״צ כו׳ · וכ״כ בה״ס ס״א בשם הרא״בד ז״ל ועמ״א וכ״ו לפירש״י ורשב״א ורא״בד וש״ס שמש׳ לחולין עד הפרק היינו עד פ״ב של אצבעות ואע״ג דקי״ל כשמואל לחומרא בתרומה היינו משום סרך תרומה משא״כ באחרונים וזהו דעת הרא״בד והרשב״א כאן כמש״ל : ו מן

המברך

המברך כו' · כמש"ש ולמקום כו' מסייע כו' אלא משום דגדול מברך כמש"ש מ"ז א' לס"ק מן הגדול ופרש"י ד"ה למקום כו' : ונוטלין דרך כו' · כמש"ש מ"ז א' אין מכבדין כו' והא דבחמשה האחרונים מתחילין מן הגדול לאו משום כבודו אלא משום הברכה וכמ"ש שם מסייע כו' וכדי שיעיין בבהמ"ז כמש"ש בר פחתי כו' רשב"א ועמ"א : ז אין כו' · עתום' דחולין שם ד"ה מים כו' ואסמכתא כו' ובס"ג כו' וכ"כ הרא"ש ספ"ח דברכו' והרמב"ם ועתום' דשבת כ"ה ב' ד"ה חובה כו' והרבה חולקין וע' בראב"ד ות"ה ורא"ם וטור : ח י"א · עמ"ש בסי' קע"ג ס"ג דאף במים ראשונים כל שאין תשם טומאה כגון מטביל ורביעית פ"א א"צ ניגוב כמ"ש פ"ם קכ"ח כ"מ כאן ולהרמב"ם ספ"ו דברכות ובשיטתו דלא כתב במ"ר דמטביל א"צ ניגוב ולא נקרא נטילה בלא ניגוב : ט שים כו' · ע' רא"ש פ"ו דברכות סל"א ואית דגרסי מפנתן כו' : י יש כו' · משום דמלח סדומית אינו מצוי ביניגו תום' ספ"ק דערובין וספ"ח דברכות וע' רא"ש שם ובס"ג דרכים שתם מקרא אסמכתא הוא כמש"ש על שמן ושם מ"ב א' כגון אגן כו' וע"כ מש"ש שמן מעכב את הברכה הייתו לרגילין וס"ס מש"ש בשם שמזוהם כו' ועתום' דחולין שם ד"ה מים כו' וז"ש ואפי' כו' לידיים הוי כו' וכ"כ הרא"ש ספ"ח דברכות והטור ובכס"ג אמריין וסייתם כו' אבל כל זה ליתא ומ"ש תום' בספ"ק דערובין י"ז ב' ד"ה מים כו' עכשיו כו' דבריכן דהוויין מעיקרן דהם קאי על מתני' דארבעה דברים פטרו במחנה כו' ומרחלת ידים כו' ואמר אביי שם דמים אחרונים לא נפטרו במחנה משום דהוכה משום מלח סדומית כדמפ' ר"ח בר אבי שם ואי ליכא עכשיו דמלח סדומית או פטורין במחנה ממים אחרונים כמו ממ"ר אבל בלא מחנה חייבים כמ"א כמו במ"ר וכן תי' הרא"ש בסברא · הנ"ל בספ"ח דברכות סוגיא דחולין ק"ה וכ"כ ר"ן וכ"ה בר"מ ח"ג רמ"ו וכן עיקר :

קפב א י"א שברכת כו' · מתני' פ"ח דברכות בא להם יין כו' ופסחים ק"ה ב' וע' תום' שם ד"ה ש"מ ברכה כו' וכ"כ הרא"ש שם וכן מסיק הרא"ש בפ"ח דברכות ושם י' דברים בכוס של ברכה ובכמה מקומות כוס של ברכה כו' : אפי' ביחיד · מדקאמר ברכת המזון ולא קאמר ברכת הזימון ופסחים שם הנכנס כו' ואם איתא יאכלו כ"א בעצמו ולא יאכלו קודם הבדלה : וצריך כו' · ממה שהתירו לאכול בלא הבדלה וכמ"ש הרא"ש בפ"ח דברכות ותום' בפסחים ק"ב ב' סד"ה ומניחו : ולא יאכל כו' · טור וכמו בהבדלה בפסחים ק"ז א' דבת טוות וכן בבהמ"ז כיון דטעונה כוס טור וע' רא"ש בפ"ח דברכות ס"ב הלכך גר' לפרש כו' וז"ש אם הוא כו' אפי' כו' ועמ' רל"ו ס"ג ועמ"א שחלק ע"ז והביא ראיה ממש"ש ואם א"ל אלא כוס א' אומר עליו כו' ובעירובין מ' ע"ב מ"מ בעי כוס : ולפ"ז · הפנים מטה לחלק : וי"א כו' אלא בג' · דאל"כ קשה גר"ג דמברך ג' ברכות א"כ לא יפטור לעולם לדעת תום' דאפי' בכוס צריך ברכה ועוד דמלא לוגמיו דוקא בדיעבד כמ"ש המקדש כו' לוגמיו ילא ועכי' תע"ב וע' תום' דברכות נ"ז א' ד"ה נתן ובפסחים ק"ה ב' בר"ס הנ"ל שנדחקו בזה וכ"כ בהג"מ בשם ר"י כדעה זו וכ"ד הר' אלחנן שם וע' בכס"ג וכ"כ בזוהר בהרבה מקומות : וי"א כו' · הרמב"ם ובמסקנא דגמ' דפסחים ק"ד ב' והא דאמרינן שם ק"ה ב' דטעונה כוס כ' הרשב"א דלא קי"ל כותיה וא"ל משום דב"ש היא כמ"ש שם ובברכות נ"ב א' אלא דהם במתני' וגמ' דב"ה ס"ל דטעונה כוס דקא' מברך על המזון כו' אלא דהיא י"ל למצוה מן המובחר כמ"ש ה"ר מנוח וכן הסיא דאמרינן בכמה מקומות כוס של ברכה וכן הא דאמרינן כוס של ברכה טעון י' דברים אם יש לו יין וכ"ה ברמב"ם פ"ז אם היה שם יין מביאין כוס כו' אם כבר על היין כו' צריך שידיח כו' וכתב הר"ן בפסחים שם הא דפריך שם ש"מ בהמ"ז כו' ודאי למצוה בעינן כנ"ל אלא משום דבמתני' תנן ואפי' מן התמחוי ובכס"ג פריך ש"מ כו' דקסבר דכוס ג' משום בהמ"ז בלבד הוא וז"ש בהג"ה ומ"מ כו' וכ"ד תר"י בספ"ז דברכות דאמרי' שם הסוחה כפלים כו' והקשה הא בע"פ אמרינן דכוס של ברכה מצטרף כו' ותי' שאני שם דמחוייב הוא עכ"פ כו' ע"ש : ב אפי' קבע כו' · ערשב"ם שם וכ"כ הרא"ש ומרדכי שם אבל בסה"מ תמה על הרמב"ם וכן הרי"ף ובס"ג ור"ת ומ"פ גורסין בגמ' כן ועהג"מ בפ"ז מה"ב אלא שמפרש דהיינו במקום שאין יין מצוי ורגילין תמיד בו וכמ"ש בפ"ו דברכות דאין נקרא קביעות אלא אם אחרים קובעין כו' וכ"כ בשם תום' דבכס"ג מברכין כמו בהבדלה וכ"כ הרא"ש שם וז"ש ואם אין כו' : וקובעין כו' · ר"ל לאמפרשים דמש' כפשטיה כנ"ל ועמ"א : ויש מדקדקין כו' · כמ"ש בזוהר וכמ"ש שאין לברך ביחיד בכוס ולצאת ידי הפוסקים דאף ביחיד טעונה כוס ע"כ מברכין ואין אומרין כו' וז"ש ונכון כו' הר"ל דע"פ קבלה אין לברך כ"א בג' וע' בזוהר דעיקר קפידא לאחוז ביד ע"ש : ג צריך כו' · ולפע"ג דר"א קאמר טעמו כו' עתום' שם : או כלי כו' · ערא"ש שם ס"ב והביא דירושלמי יש לרחות כו' : יש כו' · זהו מש"ש אהלכתא פנימא : ד אם היו כו' · תום' שם ד"ה דהוה ומיהו כו' : וע"ל כו' · דשם ושם שתם כס' ראשונה : ה אם כו' · כמ"ש בס' בתרא דמס' ע"ז ובפ"ז דחולין ופ"מ : ו יכולין כו' · תום' בברכות נ"ב א' ד"ה טעמו כו' והרא"ש שם ובפ' ע"פ וע"ש ובמרדכי בברכות שם : ז בשעת כו' · עתום' דפסחים ק"ו א' ד"ה קפיד כו' :

קפג א ואם כו' · עתום' שם ד"ה שטיפה מבחוץ כו' דלא בעינן כו' וע' רש"י בשבת ע"ה ב' ד"ה טוס כו' : ב יתן כו' . שם א"ר"ח ובחי' א"ר"ש כו' וע"ש הוא וא"ל כמ"ש ברי"ף חי א"ר"ש עד ברכת הארץ ותי' בזה מש"ש נ' ב' מודים כו' וכמ"ש תום' ד"ה מודים כו' וי"ל כו' : ויש אומרים דאם כו' · עמ"ש סי' ער"ב ס"ה בהג"ה : ויוציאנו כו' · רש"י שם ד"ה חי ותום' ד"ה הנ"ל : וגום כו' · גמ' שם : ג צריך כו' · כפי' בתרא של תום' הנ"ל ועתום' דשבת ע"ה ב' סד"ה כדי ואתי שפיר כו' וכ"כ רא"ש וש"פ לכל הפירושים : ד מקבלו כו' · שם ועתום' שם ד"ה אין כו' ולפיכך כו' וא"ל שמ"ש אין לנו כו' לעכוב ובזה ניחא מש"ש הואיל וראשונים כו' אגן כו' דלכאורה מאי אגן אלא דה"ש דלראשונים א"א נומר לאומרת דאתי לידי קולא מש"כ לדידן דאינו מעכב והרא"ש כתב דר"י לא אתי למעוטי רק עיטור ועיטוף וכ"כ הטור בשם התום' ע"ש ושם וכן השמיטו בש"ע והג"ה ועיקר כמ"ש וכ"כ ל"ח : ולא כו' · שם כנ"ל דאשונים כו' : והיינו כו' · כמ"ש בשבת ל"ג ב' אף אגן כו' קיבל כו' : ומגביהו כו' · שם : ואם כו' · דעעמו שיהא נראה לכל המסובין וישהבלו כו' · טור וכ"ה בירוש' שם וצריך שתהא ידו גבוה מן השולחן טפח : וע"ב כו' · עמ"א וכד"מ כו' רבא כו' והוא בספ"ד דסוכה כו' דלמא כו' וכ"ה בתום' דשבת ד"ה הנ"ל וברא"ש דברכות שם : ה יש כו' · כמ"ש בתפילין ספ"ג דמנחות ועמ"א : ו והמסובין כו' · תום' שם ד"ה אין : משהתחיל כו' · רא"ש וטור : לא טיבעיא כו' · שם ושם וכמו בין הפרקים דברכות ק"ש ועש"ת : ואם עברו כו' אבל כו' · תום' שם : אפי' כו' · עמ"ש בסי' ק"ד ס"ה וס"ו : ז נכון כו' · עפ"ז וע' סי' תר"ן ס"ב : ויקרים כו' כדלעיל כו' · עמ"ש שם : ח לענין כו' · וכמו הלל בימים שגומרין וכ"ש בבהמ"ז שהוא מפורש בתורה : ט בביתו כו' · פסי"א : וגם כו' · שם : י י"א כו'. הרמב"ם ובשיטתו אנם מעין שלש צריך לחזור למקומו וליסב שם ולברך וערמב"ם : יא אם כו' · כמו בתפלה בפ"ד שם : יב אסור כו' · ירושלמי פ"ב אהא דאמרי' בגמ' שם ובירושל' שם תני הפועלים כו' א"ר מנא זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה בשעה שמברך :

קפד א מי שאכל כו' · כמ"ש בסי' קע"ח ס"ב בהג"ה ע"ש : ואם יצא כו' · שם בגמ' נ"ב ב' : ואם בירך כו' · ודוקא כו' · ממש"ש תר עביד במזיד כב"ה והלשון תמוה דהא במזיד ל"פ אלא דגם במזיד פליגי בדיעבד כי היכי דפליגי לכתחילה בשוגג דבין לב"ש ובין לב"ה מזיד נחית דרגא משוגג ועב"ח : ואם היה כו' · כב"ה וכמ"ש נ"ב ב' בכולה פרקין כו' : ולהרר"י · עתום' דסוכה נ' א' ד"ה דאמר : ב ברא"א כו' · ממש"ש נ' א' נ' שבאו מג' חבורות כו' וע"כ שהיו כ"א במקום אחד דאל"כ בלא"ה מצטרפין וצ"ז כמש"ש במתני' ומ"ש רש"י שם בד"ה ג' ואפי' לא כו' ר"ל ביחד אבל לבדן אכלו ועמ"א ס"ס קל"ג וע"ל סי' קע"ח ס"ד : ד אבל כו' · כ"א א' ספק כו' וע' רא"ש שם ובירושלמי ריש ברכות ר"ז בשם ר' ירמיה ספק בירך על מזונו ספק לא בירך צריך לברך דכתיב ואכלת ושבעת וברכת ספק התפלל ספק לא התפלל אל יתפלל ודלא כר"י כו' : ה וכמה כו' · כר"י : ומשעה כו' · בירושלמי עד שירעב : ו שיעור כו' · כר"מ דר"י ס"ל שם ל"ח ב' כותיה ושם מ"ח א' וכן סוגיין דירושלמי והביאו תום' דסוכה כ"ו ב' ד"ה ולא כו' ר"י נסב ויתא כו' ואמרינן בירוש' בתחילת כו' התיבון כו' ורא"ש פ"ו דברכות סמ"ז ופ"ז סכ"ד :

קפה א בה"ם כו' · עתום' דברכות י"ג א' ד"ה ותכ"א כו' ועוד דר"י נופיה שם ע"ו א' לא ס"ל כרבי ועוד דסתם מתני' דסוטה ל"ב א' כרבנן · רא"ש שם : ב צריך כו' · גמ' שם במסקנא דאף רבי יהודה דיעבד אין כו' ושם לא יברך בסמ"ז ופרש"י ד"ה בלבו כו' : ואם לא כו' · שם ואם בירך יצא ושם אר"ש הלכה כו' א"ר יאשיה הלכה כו' ושם א"ר יוסף מחלוקת כו' : ובלבד כו' · ע"ש תום' כ' ב' ד"ה ור"ח והרא"ש שם : ג יש סי כו' · עמ"א : ד אפי' כו' · עתום' שם ל"א ב' ד"ה מכאן כו' : ה אם כו' · עתום' דערובין ס"ז א' ד"ה סיכור כו' :

קפו א נשים · מתני' כ' ב' : וספק כו' · גמ' שם : אלא כו' · שם ת"ש כו' ואמה כו' וכמ"ש בס"ב : ב והתיא דבן כו' · והר"ן בספ"ק דקדושין כתב דאפי' בכה"ג אינו מברך דחובה לאו עליה רמיא אפי' מדרבנן רק אאביו ורמיא מדאינו פורס על שמע אף שאינו רק מדרבנן ולכן סומא פורס על שמע אפי' לר"י מדקאמר כל שלא ראה כו' ומ"ש בן מברך כו' בגדול מיירי והכיא אוקימתא דפ"ג דברכות משום אשה הוא וא"ל דלא גרים שם ולימעמיך כו' וכ' שם דאע"ג דמסקינן בפרק ע"פ דכל דאית ליה עיקר בדאורייתא אינו מוציא אחרים י"ח כל שאינו מחוייב רק מדרבנן היינו במלה דבזמן הבית היה מדאורייתא א"כ בזה"ז נמי דכל דתיקון רבנן כו' משא"כ בדבר שלעולם מדרבנן ע"ש :

קפז א ברוך כו' ואין כו' · מש"ש בירושלמי והביאו תום' בפסחים ק"ד ב' בד"ה תוך כו' והרי נברך פי' כו' שנייה היא שאם היו שנים כו' ואם איתא הרי היא שמונה לברוך משביע לרעבים פ' הפרדס שחיברו בשם רש"י והביאו המרדכי סוף ברכות וכמ"ש כל שמשנה כו' ועמ"ש בסי' ס"ח : אם אמר כו' · שם : שלא · כר"י שם וע' רא"ש שם : וי"א כו' · כמ"ש בספ"ק מקום שאמרו כו' וע' מ"א וע"ל סי' ס"ח מש"ש : ב להרא"ש כו' · עתום' מ"ח ב' ד"ה ברית כו' ורש"י ד"ה ולריך כו' והרמב"ם נקט פשטא דגמ' : אפי' כו' · בתוספתא ר' יוסי אומר אף מי שלא הזכיר ברית בארץ מחזירין אותו ובירושלמי ספ"ק ריב"ל אמר לא הזכיר תורה בארץ מחזירין אותו מ"ט ויתן להם ארצות גוים מפני מה בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצרו ר"ב כר' אחא בשם רב אם לא הזכיר ברית בארץ או שלא הזכיר בבונה ירושלים מלכות ב"ד מחזירין אותו וז"ש מחזירין ולא כר' יחיאל שכ' דלא יצא היינו למצוה וע' טור : ג ונשים כו' · שם מ"ט א' ברית לפי כו' ומ"ש כאן ברית לא קאי אלא * אנשים ועתום' שם כ' ב' ד"ה נשים כו' והג"א שם : ואומרים כו' · פ"ב דשבת : ואם לא כו' · ע"ש בתום' דאזי' בתפלה אין מחזירין וע' בברכות מ"ט ב' דאף בר"ח בבהמ"ז אין מחזירין :

קפח ב אמן כו' · כרב אבי דבתראה הוא ועוד דלדידן ליכא פועלים · תום' שם ד"ה רב כו' ועוד אף פועלים האידנא מברכין כתיקנן כמ"ש סי' קצ"א ס"ב בה"מ : ג ואין להזכיר כו' · שם מ"ט א' אלא תוידי כו' וכ' תר"י והרא"ש ולא תקינו בבונה ירושלים עלמו נאמרו משום דנ"כ לאו אורח ארעא לספוותן : והאומר כו' · תר"י כנ"ל : וכן כו' · הרא"ש כנ"ל : ד נוסח כו' · נוסח רמב"ם ועתום' שם ד"ה מתחיל כו' וכ"כ הרא"ש ותר"י והביאו ראיה מירושלמי שמביאו תום' שם מהו לומר כו' טופס כו' אלמא שאין לשנות הנוסחא בשבת וערש"י ד"ה ובשבת כו' אבל הרי"ף כתב שבשבת יאמר נחמנו ה' אלהינו כו' ובחול יאמר רחם כו' וכ"ה ברוקח וכן עיקר וכן הוא על דרך הקבלה : וחותם כו' או כו' . שם מ"ט א' כר"ל והרי"ף ורמב"ם כ' מנחם עמו כו' אלא שהקשה הר' אפרים עליו ממש"ש אר"ח בגורתא כו' אף שיש מתגלים כיון שלא אמר ובונה אלא בבנין לא הוי חותם בשתים אבל תר"י הקשה דהא בבנינו היינו ושמחנו ודייקים בבנין עיקר בשתים וכתב הרא"ש אבל לאו כו' לא הוי תרתי דליון וירושלים חדא הוא : ה בשבת כו' · שם ואומר קדושת כו' : ובר"ח כו' · שבת כ"ד א' ימים כו' ועתום' שם בד"ה בבונה כו' : ואם כו' · כמו בתפלה כמ"ש בפ"ב ד"ע וספ"ג דערובין : ואינו מזכיר כו' · כיון דמזכיר פ"א סגי : ו ואם חל כו' · תום' שם סד"ה ברוך כו' וכנ"ל ס"ס : וכל ברכות כו' · תר"י ורשב"א וש"פ וכמש"ש מ' ב' כל ברכה כו' וע' תום' הנ"ל ד"ה ברוך כו' והא דסני כו' · גמ' שם : ז בין בלילה כו' · אע"ג דבתפלה אין מחזירין ה"מ לסתיר אבל להוסיף ברכה אפי' בלילה · מרדכי וטור בשם ר' יוסף : ואינו כו' . בגמ' מספקא לה וע"כ פ' הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וש"פ דאין לחתום אבל בה"ג כתב שיש לחתום בה וכ"כ הרוקח וכ"ה בירושלמי : וחת"ם כו' · וי"ח לכאורה נראה כדבריהם וכמ"ש ההלל והשמחה שמונה ורא"ח י"ד סעודות כו' וכת"כ מקרא קידם כבדהו באכילה ושתיה וכסות נקיה ואמרי' בתניגה י"א א' תאמר בחה"מ כו' אבל אינו מוכרח : אם חל כו' · אע"ג דלא סגי דלא אכיל מ"מ לא בכביל ר"ח · וי"ח וכמ"ש בפ"ב דשבת יום הוא שנתחייב כו' · ונראה דל"ד לשם דשבת חורה ליכא כלל בר"ח ודמי לר"ח שחל בשבת שם וכ"כ בהגמ"ר דפ"ב דשבת : ואם שכח כו' · עמ"א : ואם פתח כו' · אפי' שבת של שבת לחוד כמ"ש מ"ח דכלא בירך דמי : ויש מי כו' . כיון דליכא חתימה בר"ח כלל ועפי' רפ"ד ס"ב וי"ח כו' ובר"א"ש דשבת שם : ח סעודה כו' · תום' בברכות שם ד"ה אי בעי כו' וסעודה כו' וספיקו לסקל וע"ל סי' רל"א ס"ה והיינו לפי' ר"ת דמפרש שא"צ לחם לסעודה ג' אבל אותן המלריכין לחם לסעודה ג' דינה כשאר סעודת שבת : י היה כו' · ירושל' והביאו הרא"ש בפ"ח דיומא שם"כ אתו דאמי' דר' אחא הוה סייר גולתא דרב א"ל כי תהוי כו' מתולפא שיטתיה דרב כו' א"ר מתנה מדרב היה מאריך בגלותא פניא היה מגיע כו' אלמא כיון שהתחיל ביום לא איכפת ליה במה שמשיים בלילה וע"ש תרל"ה ס"ג :

קפט א לא כו' · שהרי כבר אמר ברוך כו' ב"י : ולא כו' · כמ"ש בס"ב : וג' כו' · רא"ש שם בשם המדרש ותום' בע"פ ק"ד ב' ד"ה הטוב :

קצ א אחר כו' · מתני' פ"ח וכב"ה ועכס"ג : ויטעום המברך כו' . שם נ"ב א' ואח"כ כו' . עתום' דפסחים ק"ו א' ד"ה דהוה כו' : אחר כו' · דלא כה"ג והביאו הרא"ש בפ"ו דברכות סכ"ז וכפ' ע"פ ס"י וחלק עליו וסמ"ג כ' בע"פ הוא כה"ג וע' רשב"ם שם ק"ג ב' סד"ה אמור וכה"ג כו' ונראה אף לגי' הרא"ש י"ל דק' לו קושיית תום' בברכות ל"ז א' ד"ה נתן וא"ת לר"ג כו' ועתום' ק"ה ב' ד"ה ש"מ ברכה כו' : ג שיעור כו' · עבה"ג ועפ"ו : דב"ד כו' · כמ"ש בע"פ בקידוש וה"ה לכ"ד שטעון כוס : שהוא כו' · עתום' שם ד"ה אם טעם כו' : ד אם המברך כו' · עפ' רע"א מש"ש : ה כששמובין כו' · פסחים ק"ג א' ועתום' שם ד"ה לא כו' לכך נראה כו' :

קצא א מקצרין כו' · אבל בברכת השמונה לא הזכיר מני' הרי"ף ורא"ש ומברכין לפניה וכ"ה בתוספתא וכ"כ הרשב"א בשם הגאונים ואע"פ שהרא"ש בפ"ו סט"ז

ספ"ז כ' ואין מברכין לפניה כמסך אחר תוס' דיומא ע"ט וסוכה כ"ו שכן גי' תוס': ב כל ד' כו' · רי"ף ורא"ש וכן הוא בירושלמי שם וכן כסיפא בבעל הבית מיסב כו' · שם ושם :

קצב א נברך כו' · ג' א': ברוך כו' ובטובו כו' · שם : והוא כו' · מ"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה נסיבן כו' ע"כ נ"ל כו' וכ"פ הרי"ף וש"פ: ואם הם כו' אבל כו' · מ"ט ב': ואם כו' · מ"ט ב': והם כו' · מתני' שם כענין כו': ואין כו' · תוס' שם ד"ה נברך כו' : ובין כו' · ג' א"ר הלכה כר"ע: ב יחזור כו' · דאין זה כמו שבירך כיון שלא עמו עדיין מהא"כ בריפא ובדיעבד יוצאין בזימון בלא שם :

קצג א שנים כו' . מ"ה ב': אע"פ כו' · עתוס' שם א' ד"ה הא כו': אם כו' אבל כו' · עתוס' שם סד"ה שאני כו': וצריך כו' · וכמ"ש במגילה שמעה מתגמגם לא יצא ועסי' תר"ל סי"ב : וצריך כו' · כמ"ש ספ"ג דר"ה : אבל ג' כו' · מתני' שם ושם כ"א : ושנים כו' · ממה שכתב שם מ"ה א' את שמע השמש כו' ובחולין ק"ו א' ש"מ אין כו': ובן כו' ואז כו' · מתני' שם ג' א': ראו יכולין כו' · רש"י שם : ומצוה כו' · שם קם ר' חמא כו' וש"ה לדידן בעשרה : וזה טוב כו' · הרא"ש וכ"כ רש"י שם : שהרי כו' · עסי' קנ"ה ס"ג : ב אפי' כו' · מ"ז א' רב ושמואל כו' ואף שי"ל כמ"ש בהג"ה ומ"מ כו' הרא"ש לא ס"ל זה כמ"ש שם : כיון כו' ומ"ם כו' · כמש"ש מ"ב ישבו לאכול כו' ורמינהו עשרה כו' ובבהמ"ז איירי כמ"ש תוס' שם וכ"ה בירושל' והביאו תוס' שם מ"ה א' ועט"ז ס"ק ו' ועוד ממ"ש והשמש שאכל כו' מ' שהא אחר לא וז"ש אא"כ כו' וערא"ש שם : ומ"מ כו' · ב"י ס"ם בשם ריב"ש וכמש"ש ל"ג א' וערא"ש שם שמחלק בהסיבה דשם לקך דהכא ועב"ח : ג אם כו' · ע"ל סי' קס"ז סי"ב : ד אפי' כו' · ג' א' כגי' שלנו וכ"ה גי' ר"ח ורי"ף ועתר"י ורא"ש שם : ואפי' לא כו' · שם קמ"ל כי הא כו' · ופי' תר"י בשם תוס' שלא אכלו עדיין כזית והקשה עליהם ממ"ש בירושלמי שם ריש פרקין הכא אמר אין רשאין לחלק והכא אתמר חייבין לזמן שמואל אמר כאן בתחילה וכאן בסוף ואיזו בתחילה ואיזו בסוף תרין אמוראין ח"א נתנו דעתן לאכול זהו בתחילה אכלו כזית זהו בסוף וח"א אכלו כזית זהו בתחילה גמרו אכילתן זהו בסוף ותי' דמ"ש אכלו כזית זהו תחלה ל"ד כזית אלא לאפוקי ס' ראשונה דכזית הוא בסוף וכ"פ הרא"ש אבל הרשב"א פי' להיפך דס' ראשונה שם ס"ל דפחות מכזית הוי התחלה וס' אחרונה דוקא כזית ופ' כס' ראשונה והכל א' אבל דעת הר"י אפי' לא אכלו כלל כס' ראשונה וכפשטא דליסנא דגמ' שם ע"ש: ה אם זימנו כו' · כפרש"י שם וכן פי' תוס' ד"ה שלשה כו' אלא שהם פי' דפטורין אבל רשאין לזמן אבל רש"י פי' דאין רשאין וז"ש תוס' ורש"י לא כו' ופ' הטוש"ע כרש"י ועב"ח : אפי' אכלו כו' · שם א"ר יהודה הקשה מאי קמ"ל פשיטא ועוד מאי פרח דהא יצא ידי זימון ועוד ל"ד למשה שחלקוה ותי' הרא"ש דקמ"ל כה"ג ע"ש : ואפי' לא כו' . רש"י ד"ה ג' כו' : ו שלש כו' · כן פי' הר' יהודה ע"פ קושיתו ע"ש : והה"ה כו' · בזה ניחא דקאי מילתא דרבא אר"מ דקאי של ג' בני אדם : שלש כו' · כן פי' ר"ה גאון ג' שבאו כו' אינן רשאין לחלק מחבורתם הראשונה כי היכי דלא ליפוק זימון מחבורתם וז"ש ר"ח והוא כו' לאפוקי אם באו מחבורה של ד' וז"ש אבל כו' וכ' הרשב"א וצ"ל שהוא גורם א"ר ואי אזמין פרח זימון מינייהו ול"ד למש"ש הני ג' דברכי כו' דשם לא יצא זה הג' ידי זימון ועסי' קצ"ד ס"א :

קצד א שלשה כו' · מ"ה ב': ובן כו' · ממש"ש ג' א' וקדים חד אר דוקא וכמש"ז אבל כו': והם כו' · שם : ואם כו' · כמש"ל ס"ס קנ"ג : ב שלשה כו' · מ"ה ב': ג ובוריעים כו' בדי כו' · כן פי' תר"י והרא"ש מ"ש דקרו ליה ועני : שלשה כו' · עתוס' שם ד"ה ולמ"ד כו' וכשיטתו שפ' בסי' ר' ס"ב כר"ג ולר"ג לכ"ע הטוב והמטיב לאו דאורייתא וכן המסקנא דגמ' שם וז"ש ולע"פ כו' :

קצה א ובנון כו' · ירושלמי שם ר' יונה ור' אבא בר זימנא בשם ר"ז לשני בתים נגררס א"ר יוחנן והוא שנכנסו משעה ראשונה ע"מ כן כו' והביאו הרא"ש שם ועמ"א וכ"כ הרשב"א אבל ב"י וד"מ בשם א"ז כ' דבבית א' א"ל וכ"מ בירושלמי דקא' אלין בית נשיא כו' והביאו הרא"ש שם אך נראה שע"ש שם בירושלמי וצ"ל שאי א"ר"י והוא כו' קודם ר"י ור"א בר זימנא לשני כו' והיינו שהוא שנכנסו כו' קאי על השמש מלרפין דאל"כ אינו מצרף ועלה קאי לשני בתים נגררס אבל בבית אחד א"צ שיכנסו מתחילה ולכן בעי אח"כ אלין בית נשיא מאי כו': ויש כו' · עפ"ג דב"ב נ"ה ל"ו : ב אבלו כו' · ירושלמי הנ"ל ברא"ש שם ר' ברכיה כו': ג כל כו' . תוס' שם ד"ה שמש כו' וכמש"ש א' וניפקו כו': ושאר כו' · עסי' קפ"ג ס"ו אבל עיקר ברכת זימון שיהא כולם שומעין כל בהמ"ז כמ"ש בכמה מקומות וז"ש אבל כו' :

קצו א אע"פ כו' · מ"ז ב': ואין כו' · כמ"ש בפ"ק דדמאי הדמאי כו' מברכין עליו הא בשאר אין מברכין וכמ"ש במזמנין ובתוספתא פ"ב דדמאי ע"ה שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין עסרות לע"ה היה גדול מן הככר וא"ל תן לי ואוכלנו אבטיח ויקר וא"ל תן לי ואוכלנו יין ונתבלה וא"ל תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו כיוצא בו לא יושיט ישראל אבר מן החי לבני נח ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר שהוא אסור לו ועל כולן אין מברכין עליהן ואין מזמנין עליהן ואין עונין אחריהן אמן ובפ"ק דסנהדרין ובפ' בתרא דב"ק הרי שגזל סאה כו' אין זה מברך כו' ובפ"ק דמס' חלה בירושלמי תני מצה גזולה אסור לברך עליה כו' ועב"י : ב אם כו' · דלא שייך מנאץ ועס"ם תרי"ח : ג שלשה כו' · עתוס' מ"ה א' ד"ה אבל כו' : והה"ה כו' · אע"ג דיכול לאתשולי השתא מיהא לא אתשולי · תוס' שם דאל"כ ל"ל למימר שם קמ"ל כיון כו' : ד אין כו' עס"ם קפ"ד :

קצז א והוא כו' · תוס' שם ד"ה אלו וכמ"ש בע"פ ועתוס' דברכות מ"ב א' ד"ה תיכף כו' וז"ם ונטילת כו': ב כזית כו' · מרדכי ונראה שלמד ממ"שם ט' שאכלו כו' דמ' שאינו חלוק מכן אלא במין שהוא אוכל ירק אבל בשיעורין שוין אבל ל"ע דהא אמרינן שם נגררת אחת והוא פתו' מכזי' במ"ש בר"פ י' דשבת וג"כ אמרו עלה של ירק : שיש בו רביעית · מרדכי וכשיטתו כנ"ל : והוא כו' · שם אר"י שב"ש דעביד לגרמיה כו' כזית דגן כו' ופי' הרמב"ם דהיינו פת שמברכין עליו בהמ"ז וברא"ש שם מספקא בזה : אבל ששה כו' · כגי' שלנו ששה ודאי כו' · דלא כרש"י שהיה קובל ע"ז : ג המצטרף כו' · עסי' קע"ז ס"ב ודברים הבאים כו' דהשתא ובהמ"ז אינן כו' כ"ש זה שלא אכל פת כלל וכמו יולא נבוק מ"ה ב' שקוראין לו כו' שחזר ומברך בהמ"ז לעצמו והא דשמעון בן שטח משום דיין בהמ"ז פוטרו וכמ"ש סי' ר"ח סי"ז · רשב"א : אבל לשלשה כו' · וי"א דבירק כו' · כמו בעשרה דהא שם מ"ה פסקו כמר זוטרא דעשרה אמירי מג' ועוד ממ"ש להוליא את הרבי' כו' משמע דוקא להוליא ועוד בירושלמי שם אמר בהדיא אף בשנים וס' הראשונה ס"ל דוקא לענין הסיבה יחד מחמרינן בעשרה אבל בלא"ה אמרינן שם אדרבה כו' וכן שם מ"ז ב' אריב"ל אף ע"פ כו' ועסי' קנ"ו ס"י בשם ר"ה גאון ומהירושלמי מ' איפכא דאמרינן שם תני עלה והיסב ואכל עמהן אפי' שלא אכל כזית דגן מזמנין דברי חכמים ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן לעולם אינן מזמנין עליו עד שיאכל כזית דגן והתניא שנים פת וא' ירק מצטרפין מתניתא כרשב"ג ועתוס' שם ד"ה תשעה כו' וס' האחרונה ס"ל דהסיא דירושלמי פליגי על גמ' דידן דשם פליג ר"י על רשב"ג ובגמ' דידן משני אוקמוהי כו' וכן הסיא ברייתא דשם תני עלה כו' רשב"ג היא כו' ול"פ בין ג' ובין י' ור"י ס"ל בכולהו אין מצטרף : וי"א דבבזית כו' · כמ"ש בירו' הנ"ל וע"ל ס"ב דרמב"ם מפ' פת והוא ס' הראשונה דכאן שהיא דעת הרמב"ם : הלכך כו' ואם כו' · הג"מ בשם הר"מ : ד חברים כו' · מצוה כו' · דהם אינן חייבין אלא מדרבנן כמ"ש כ' ב' ושם תבא מארה כו': ואם אין כו' · עתוס' מ"ח א' ד"ה עד כו' ומ"מ לכתחילה יש לנהוג כדברי הס"ג וכמ"ש בירושלמי כל מקום שאדם פטור בהן מוציא את הרבים י"ח חוץ מבהמ"ז והא תנינן כל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים י"ח הא חייב מוציא א"ר אלעזר שאני בהמ"ז דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא מברך א"נ שהרא"ש כתב דאסמכתא בעלמ' הוא ומדרבנן הוא : וי"א כו' · דהא קי"ל כר"מ כמ"ש ס"ס קנ"ו ואמרינן מ"ה ב' דלר"מ ושבעת זו שתיה ועתוס' ד"ה ר"מ וכמ"ש בש"ע ולכן השמיט בש"ע : ושוב כו' · כנ"ל :

קצח א ובן כו' . מתני' ספ"ח עונין אמן כו' ובגמ' נ"ג ב' כשלא אכל כו' ושם אמר הכל עונין כו' ועסי' רט"ו ס"ב : ואם כו' · תוס' הנ"ל :

קצט א ע"ה כו' · תוס' שם ד"ה אר"ס ע"ש : ע"ג כו' · מתני' מ"ה א': אבל כו' · גלמד מהנ"ל : ולומר כו' · עתוס' דנ"ב פ"א א' ד"ה למעוטי כו' . ולר"י נראה כו' עמש"ל סי' נ"ג סי"ט: ו אבל כו' ולא כו' · גמ' שם ב': ובלבד כו' · דכן אין מצטרפין לכ"ד שצריך עשר' דיליף מונקדשתי כו' : ז נשים כו' · עתוס' שם ד"ה שאני כו' וכ"כ בערכין ג' א' ד"ה מזמנות כו' וצ"ל כו' והרא"ש הקשה עליהם הא בערכין שם אמרינן הכל חייבין כו' ודומיא דכהנים לוים וישראלים ותי' הסמ"ג דשם כשאוכלות עם האנשים וכמש"ש וצ"ל דמ"ש דתניא נשים כו' וא"כ כשאוכלות עם האנשים חייבות ודוחק ודברי הרא"ש עיק' וכ"כ תר"י ע"ש : ויוצאת כו' · דלא מספקא בגמ' כ' ב' אלא אם הנשים מוציאות את האנשי' : אע"פ כו' · ברא"ש קנ"ג לא כ"כ וצ"ע ואפס' שדעתו כמ"ש ע"ז שם וצ"ע : ח אדרוגינוס כו' · טומטום כו' · תוספתא דברכות שם : י קטן כו' · ממ"ש קטן היודע כו' ופחות מעונת הפעוטות אין דעתו כלום כמ"ש בפ' הנזקין ופ' ג"פ ודלא כר"ת שכ' דוקא קטן פורח שנכנס בשנת י"ג ועמ"ש : בין כו' · דלא כר"ה גאון שכ' דוקא ט' וכמ"ש ריב"ל בקטן המוטל בעריסה וכן בירושל' שם ר' יעקב בר זבדי בעי קומי ר' יוסי בר' אלעזר תמן קטן עושין אותו סניף לעשר' אמר' אוף הכי עושין אותו סניף לג' מה תמן שמזכירין את השם עושין אותו סניף לעשרה כאן שאין מזכירין את השם לכ"ש א"ל והא אינו כ"ש תמן ע"י שהן מזכירין את השם עושין אותו סניף לעשרה כאן שאין מזכירין את השם אין עושין אותו סניף אבל הרמב"ם ס"ל דכ"ז בקטן המוטל בעריסה אבל קטן כה"ג אין חילוק וכ"מ בגמ' דקא' ריב"ל אע"פ שאמרו כו' אלמא דהאי מזמנין הייגו בג' ובז"ו אר"י ור"נ דמזמנין לקטן כה"ג ועתוס' שם ד"ה ולית כו' ואור"ת כו' מ"מ הרמב"ם לא ס"ל כר"ת מדקא' ולית הלכת' ככל כו' מ' אף כריב"ל : וי"א כו' עתוס' הנ"ל ומיהו קא' בירושלמי אר"י זימנין כו' וזה לשון רבינו כו' ר"ל דלא עבדינן עובדא עד שיביא ב' שערות כמ"ש תוס' שם מ' דלהצטרף לזימון לא עבדינן כו' אע"ג דבגמ' שלנו מ' אף לענין מעשה דקאמ' אביי ורבא כו' ועתו' שם ד"ה אביי כו' וכן לשיטת הרי"ף שפי' דצריך שיגיע לעונת הפעוטות : דאז כו' · עמש"ל פי' ל"ה ס"ה בהג"ה : יא מי שנידוהו כו' · עמ"ש שם סי"א וסי"ב :

ר ב א"צ כו' · עתוס' מ"ו ד"ה עד כו' ופ' הרי"ף כר"ג וכ' וכן עמא דבר דהא יחיד כד מברך מתחיל מברכת הזן כו' וכן מסקנא דירושל' והביאו הרי"ף שם ע"ש : וי"א כו' · דהלכה כר"ם באיסורי וע' תוס' הנ"ל ועוד הכי קי"ל כו' לכן כו' ולא משום כו' ובזה נסתר ראיית הרי"ף : ואם היה כו' · דלא כפי' תוס' שם ב' ד"ה נסיבן · והר"מ כו' אלא כפי' הראשון שם וכמ"ש ברא"ש קנ"ב: וחוזר כו' · מדקא' מפסיק מ' שחוז' לסעודתו · הרא"ש ודלא כהראב"ד ול"ד למ"ש בפ' כיסוי הדם משתיא וברוכי כו' ועתוס' שם :

רא א אפי' אם כו' · הרא"ש משובבא דר"ת ורב וזה שלא כדברי התוס' וכנ"ל ואם רלה כו' ומ"מ ראוי' לרין הנ"ל ממ"ש ל"ט א' נתן בר קפרא כו' וכ"כ המרדכי בפ"ד דמגילה ועס"ב : וכה ברכה כו' · גמ' שם : ואם בעה"ב כו' . כנ"ל דהטעם כדי כו' : ב דרך חוק כו' · דהא בלא"ה יכול לכבד הפחות ממנו כנ"ל ס"א · מרדכי שם : אבל כהן כו' · עתו' שם וע"ל סי' קס"ז :

רב א בין כו' · ירושלמי פ' כסרא דפסחים ובשקלים וס"מ דמבושל וקונדיטון יין גמור הוא ויולאין בו ידי ד' כוסות ומקדשין עליו וע' תוס' דב"ב צ"ז א' ד"ה אלימא כו' ובפסחים ק"ט ב' ד"ה ארבעה כו' ועמ"ש בסי' ער"ב ס"ח : דהיינו כו' · כמ"ש בפסיקתא פ' יתרו בפ' בחדש השלישי : ואם נתערב כו' · מתניתין מ"ד א' כל שהוא עיקר כו' ועסי' ר"ד סי"ב אבל לא נראה דהא קי"ל כל חמרא דלא דארי עלי' תלת מיא לאו חמרא הוא והרי הוא רוב מים ואפ"ה מברכין בפה"ג אלמא דלא אזלינן בזה אחר רובו וממתני' אין ראיה דמתני' לא איירי כלל בנתערב אלא שאוכל כ"א בפ"ע ואינו אוכל הטפל אלא בשביל העיקר : ב הבוסר כו' · ספ"ז דכלאים מאימתי תבואה כו' ועבפ"ב דעירובין כ"ח ב' ועתוס' דברכות ל"ו ב' ד"ה שיעורו כו' וכמש"ם למימרא דאביונות כו' ר"נ ס"ל כר"י כו' ובשאר כו' : ומתוך כו' · כמ"שם מ' א' בירך על פירות כו' · הרא"ם וע' תוס' שם ד"ה ר"י כו' ועסי"ת בהג"ה : ובלבד כו' · כמש"ם בפלפלי וזנגבילא : וי"א כו' · שם ובה"א כו' אבל הרא"ש כ' וכל האילן משיוציאו וכ' בד"ה הטעם דאין ללמוד לענין זה משביעית לענין ברכה דהא חרובין אף משישרשרו מרים הן ואינן ראויין לאכילה וז"ש בש"ע ובלבד כו' . ודבריו תמוהין דא"כ כ"ש משיוציאו אינו אוכל' עדיין שהוא קוד' שיעורא דמשישרשרו ונראה שגם הרא"ש ס"ל כן שחרובין משישרשרו אלא דלא הזכיר רק שאר אילנות כמו סיום דברי ב"ה ושאר האילנות משיוציאו ע"ש ברא"ש פ"ו דברכות ס"ה אבל צ"ע על עיקר הדין דמה ענין זה לשביעית דהא אפי' בשביעית אסור לאכול עד שיעשה' אוכל דהיינו שיבואו לעונת המעשרו' דאז הוי פרי אבל * שביעית אינו תלוי בפרי ויותר נראה שתלוי בזמן חיוב מעשר דהוי פרי אף לענין ברכה : גרעיני כו' · עתו' שם ד"ה קליפי כו' : ג ואם כו' · הרא"ש שם וכנ"ל אבל הרשב"א חולק על תוס' וכ' אדרבה לא חשיבי פירי מדהולרך לרבות מאת הטפל כמו קליפין וכ' ואגרעינין מרים לא מברך כלל ולאו אדעתא דידהו נטעי להו ואי מתקן כו' כמ"ש בש"ע וצ"ע דהרכיב דעת התוס' והרשב"א ועמ"א וודאי דמ"ש ואם מתקן כו' הוא דעת הרשב"א דפליג על התוס' והעיקר נראה כדעת הרשב"א דכן סתם מתני' דפ"א דתרומות ובבכורים ובעוקצין דגרעינין אינן פרי כלל ועוד ראיה דהא מותר ברבעי וע"כ הא דאסור בערלה מכח ריבויא דקרא את כו' וכן עיקר : ד אינו כו' · רש"י שם והרי"ף וש"פ : אם הוא חושש כו' · ערש"י שם ד"ה התושש כו' וכ"ד הר"ר יוסף והטור שאינו תלוי בחושש בגרונו אלא אם נותן בו שמן הרבה או לא אבל דעת בה"ג והרמב"ם והרשב"א וש"ע דלא תליא בהרבה אלא בחושש או לא כפשטא דגמ' : שהבל · אע"ג דשם ל"ט א' אמרינן מיא דסילקא כסילקא מ"מ כיון דלשתי' מברך שהכל כמ"ש תוס' שם ל"ח א' סד"ה הא ובד"ה והא כו' : ה שקדים כו' · בשחם כו' · כמו בפוגלא ל"ו א' ואע"ג דלענין מעשר' קי"ל כמ"ד דז"ו פטורי' כמ"ש בפ"ק דחולין מ"מ יש לחלק לענין ברכה הרא"ם ע"ש ודבריו צ"ע וע' מע"מ ומ"מ הדין אמת כמו בפוגלא : גדולי' כו' · וכמ"ש לענין

מעשר

מנעי' נר"ה וכנ"ל ס"ג : ואם מתקן כו'. כמ"ש בעירובין כ"ח ב' מי איכא למ"ד כו' וכ"ז לענין ברכה ועתוס' שם ד"ה א"ב כו' אבל ראוי למתקן לאו כלום הוא לענין ברכה וע' רש"י שם ד"ה ויכול כו' אבל כו' וכן לענין ברכה כנ"ל : ו צלף כו' · עיין תוס' שם ד"ה והלכתא כו' וכיס כו' וכן הקשה הרא"ש · ולי נראה דלכאורה י"ל מאי פריך שם וליעבד מר כב"ש כו' הא אמר שם קמ"ל כל המיקל כו' משא"כ לב"ש דאינו מיקל אלא בח"ל וכ"ל דלכך לא אמ' אלא כר"ע דמיקל ודעתו שהם כדברי המיקל ולא משום המיקל בארץ וז"ש והלכתא כמר בר רב אשי ולא כרב יהודה ועי"ד סי' רנ"ד ס"ג · ול"ה פי' לתרץ קושיית תוס' וס"ק מדלגבי ערלה כו' ר"ל כיון דמספקא לן ואזלינן לחומרא כמ"ש ולקולא בח"ל דלכן המיקל בארץ כו' משום דספקו בח"ל מותר וה"ה לענין ברכה דקי"ל כדברי המיקל דספק ברכות להקל וכמש"ל וז"ש כר"ע דמיקל : ז וי"א כו' · כפירש"י שם בד"ה ערימה כו' ואינו מרוסק וכ"כ הטור ותולקן על הרמב"ם וש"ע שכ' ועשה מהן עיסה : ח הוב · דלא כה"ג וע' רא"ש שם ואפשר דטעמא דגאון כו' אבל תוס' כ' בפשיטות שלא כה"ג וכ"ד הרמב"ם ולכן כ' הטור הוב · ב"י : וכן כו' · שם כמאן כו' · וז"ש תוך כו' כמ"ש במתני' שם וע' תוס' שם ד"ה הלוי כו' : סופי כו' · טור בשם רמ"מ ואף שהטור חלק עליו ודעתו לברך בפה"א כמו בנוסר דעת הש"ע כרמ"מ ועמ"א וכ"כ הב"ח וכ' דלא עדיפי מטובלות וכמש"ש : וכן כו' · מתני' שם מ' כ' : שהם כו' · גמרא שם א"ד בשלמא כו' אלא בטובלות כו' : שבשלו' כו' · רש"י שם אבל הרמב"ם והר"י והר"ש בפ"א דערלה ובפ"ח דדמאי והרא"ש שם וכל המפרשים פירשו שאינן מתבשלין כאילן וכ"כ הטור בר"ס ר"ד ואתמיהותיה להב"י שהשיג בר"ס זה על הרי"ו וזהו דעת הרמ"מ בסופי ענבים וכ"ד הרמב"ם וע' סע"ו וכן פירש הערוך פגין שאין נכברין לאכילה וכומרין אותן בעפר להתבשל וכ"ה בסי' ר"ד והביאו מ"א שם ס"ק כ' שנה בזה שסובר הרמב"ם ועור פי' תמרי דויקא והוא טעות גדול דבגמרא אמרינן דלכ"ע בפה"ע ואם איתי' לימא כה"ג קוד' בישולו אלא כמש"ל וכמ"ש בב"מ ע"ד א' מתוסר מכמר כו' ושם פ"ט כ' לא יכמור באדמה כו' והב"י בי"ד סי' רצ"ד ס"א כ' והתמרים כו' וזה אינו בשום מקו' וע"ש ומש"ש : י פירות כו' · והרא"ש כו' · כמש"א ל"ט א' מיא דכולהו כו' ול"ד למ"ש בס"ח על כו' דשם אין טעם הפרי במשקה ודישה בעלמא הוא משא"כ בבשלן וז"ש ומיא כו' אבל הרשב"א כ' דשם אין דרכן נמשלקנהו ולא למשתינהו משא"כ בירקו' דרוב אכילתן ע"י שליקה ועמ"א : מי שריית כו' · ע' תוס' מ' ב' ד"ה ור"י כו' : יא אבל בברכה כו' · לפי שהרא"ש מסתפק בזה שכ' ואפש' שלם כו' כמ"ש בס"י וה"ה בשריים דהא כבוש כמבושל : ואם כו' · דלאו נקר' יין לענין יי"נ כמ"ש בע"ז ל"ס ועי"ד סי' קכ"ג סי' ז ועמ"א : יב כל כו' עתוס' ל"ח ב' ד"ה משכחת כו' ועמ"ש בסי' ר"ה ס"א : אגוז כו' · ע"ש : יד אגוז רך כו'. כ"כ ב"י דמ"ש תוס' שם וס"פ ואגוז שמטגן כו' היינו אגוז גמור כמ"ש בסי"ג אבל זה דמיא לקורא שם ל"ו א' ושקדים הרכים שכ' התוס' שם ד"ה לא כו' וז"ש וכן כו' : טו על הסוקאר כו' · אבל תוס' שם ל"ו ב' ד"ה ברטיבא כו' כתבו ועל צוקרו כו' בפה"ע וכ"כ הרא"ש וס"פ והגאונים ובעל הלכות גדולות ומרדכי לברך על הצוקר בפה"ע והרמב"ם השיב עליהן מדבש תמרי' וכ"ש הוא שהרי נשתנה ע"י האור ודעתו כדע' הרשב"א דס"ל אבל הטור דחה דבריו והשיב עליו דתמרים פירא הן ונעשי' להו אדעת' לאוכלם הלכך כשנשתנו נשתנית ברכתן וכן כל הפירו' חוץ יין ושמן אבל משא"כ אלו שאינן ראויין לאכילתן ועיקר נטיעתן ע"ד הצוקר וזה פריין וכב"מ דחה דברי הטור ודבריו תמוהין וגם הט"ז הקשה עליו גם הג"מ בשם מהר"מ השיג עליו ודעת הגאונים עיקר : וכן המוצץ קנים כו' · שם ברמב"ם ותנוי ג"כ בפלוגתא הנ"ל דהגאונו' יברך בפה"ע · שם : טז על פלפל כו' · כ"כ הרי"ף והרמב"ם ורס"ג אבל הרא"ש והרשב"א והרא"ב"ד כ' בפה"ע וכן עיקר : ועל כו' · תוס' ד"ה הנ"ל ונלמד מהנ"ל : יח כל הפירות כו' · כמ"ש בצלף כו' · ואם כו' · כנ"ל : בפה"א · כיון שיוצא בדיעבד וז"ש ל"ז א' א"ל ר"ג עקיבא כו' ולכאורה תמוה דלמשמיך יכניס עצמו במחלוקת החכמים אלא דר"ל כמ"ש בפה"א דאפי' בירך בנוסחא יצא וכמ"ש ס"י והשיב לו יחיד ורבים כו' והוי ודאי מעין ג' : ואם כו' · כנ"ל סי"ח :

רג א על כו' · ע' תוס' שם מ' א' ד"ה איתיה כו' : ב דלא כו' · כ"כ המרדכי והטור טעם על התותים וכתב גאון דהכי איתא בתוספתא וכ"כ הרא"ש בשם התוספתא וז"ל התוספתא פ"ג דכלאים זה הכלל כל המוציא עליו מעיקרו ה"ז ירק וכל שאינו מוציא עליו מעיקרו ה"ז אילן וירושלמי פ"ה דכלאים תני ר"ח בר פפא את שהוא עולה מן נזעו מין אילן מן שרשיו מין ירק ועי"ד סי' רצ"ו סס"ו : ג על כו' · נ"כ מטעם הנ"ל תשובת הגאונים : ד ע כו' · כמ"ש בירושלמי דכלאים הסיגין והאטדין מין אילן הם ואינם כלאים בכרם ותתניא אלו הן מיני דשאים הקינרס והאטדין כו' תמן לברכה כו' ועתוס' שם ד"ה איתיה ומרדכי ועמ"א : ה בני כו' · כמ"ש ד' מינין שבלולב בנים עושין פירות כו' וכנ"ל ס"ד שם : ו כשהוא כו' · כ"מ שם דאמר ל"ק כו' : ונראה כו' · דמ"ש ל"ק כו' דוקא בעין אבל היינלתא נעולם לרטיבתא דמיא · ל"ח : ז בשמים כו' · כנ"ל ס"ו וכמש"ל סי' ר"נ סי"ג ועסי' ר"ד סי"א :

רד א ונתקלקל · לשון הטור : שהם התרים כו' · ע"ל סי' ר"ב ס"ט : ועל מי סלת · וכו זמית לפי' הטור ובשם רס"ג פי' שהוא הקלף ע"ש הקדירה ורש"י פי' שם ל"ו א' שלמיירא וכן פי' בערוך לחד פי' וכ"כ רש"י והרא"ש ור"ן בנדרים נ"ס ב' וכתב בהגהת סמ"ק שהוא מי מלח : ועל השרק · כן פי' הערוך וכ' שבלשון יון קורין למרק זומין : ועל קורא כו' · ל"ו א' : ועל כו' · ועל כו' · תוס' שם ל"ו א' ד"ה לא כו' : ועל חזיז · ערובין כ"ח ב' : ועל קרא כו' ועל כו' · ברכות שם ומ"ש קימחא דשערי מילתא פסיקתא נקט ועסי' ר"ח ס"ה : ועל שכר כו' · ב"ב ל"ו ב' : ועל מי כו' · תשובת הרא"ש ועתוס' ברכות ל"ח א' ד"ה שאני · ושכר כו' וד"ה והא כו' ומ"מ כו' : ועל עשבי כו' · טור וא"ח בשם הרא"ב"ד וכמ"ש בסי' ר"ג ס"ד וצ"ע הא כמיהן ופטריות אין זורעין ואמרינן בברכות ל"ט ב' שמרבי נא רבי כו' מ' אם היו רבו מארעא היו מברכין עליה בפה"א וכן מ"ש הכמון והסבור לטעמא עבידא ומברכין שהכל הא אמרי' גבי שבת דלטעמא עבידא ומברכין בפה"א וגם על שבת עצמו צ"ע דא"כ מאי מיבעיא להו שם ל"ט א' מיא דסיכתא כו' ועש"י שם ד"ה למתוקי כו' וכ"כ בש"ג שאפי' על מימיהן מברכין בפה"א ואפשר דוקא במימיהן : ועל התומץ · מתני' מ' ב' · שעירבו כו' · כמ"ש לענין יה"כ ביומא פ"ב ויה"כ וברכה שוין כמש"ש ובברכות ל"ו ב' וז"ש כש"ב על כו' · הרא"ש שם : ג ריחיה כו' · עתוס' דב"ב ל"ו א' ד"ה דרומאי כו' וע' סי' ער"ב ס"נ : ד כל כו' · שם ל"ה ב' א"ר יין כו' מודה ר"י בפורלמא כו' ואף דקי"ל כר"י ביין המבושל נהגות כמ"ש בש"ג מ"מ בש"ג מודה ר"י שזהו פורלמא וז"ש ריחיה כו' כר"י כל כו' : שמרי כו' · דע"כ ל"פ שם ל"ו ב' אלא ברמא תלתא כו' : ח נתן כו' · שם וכפ"ק וכמש"ש רבה וכ"י כו' ופי' הרמב"ם והטור וש"ס דרישא רמא תלתא ואתא ארבעה דוקא וכ"מ מפי' רשב"ם שם בד"ה שם לכו · וחד פלגא כו' ואע"ג דלענין יי"נ קי"ל בשם לחם ביין גמור ולמהו מהא דע"ג פ"ה שני טוסות כו' וז"ש בהג"ה ובלבד כו' וקאי איין גמור ועב"י בשם אגור ועמ"ש בסי' ער"ב ס"ו : והיינו כו' · כמ"ש בר"פ"ח דשבת יין הכירוני לאוד כו' וכ"ש בייגות שלנו כמ"ש בתוס' ורשב"ם בפסחים ק"ח ב' וכמ"ש בסי' ער"ב : ו תמר כו' · עתוס' דב"ב שם ד"ה אין כו' : וה"ם כו' אבל כו'. שעדיין בה תחת כו ומ"ם אלא נ' שאם אלא ד' ע"פ חלק ה' יין ומ"ם בסי' ער"ב :

ונים כו' · וכ"כ הרא"ש ותוס"ע סי' ר"ה ס"ב אע"פ שהירקות הם העיקר ומשמ"א : ז תשותה כו' · ערש"י מ"ס א' ד"ה מאי כו' ותוס' ד"ה ר"ש כו' : ולאחריו בנ"ר כו' · עתוס' מ"ד ב' ד"ה עבידנא כו' : ושתה מים · דוקא מים וכמ"ש בס"ח רא"ם : לא כו' · עתוס' מ"ה ד"ה דתנקתיה כו' ור"מ כו' וכן הכריח הרא"ש דהא אינו נהנה ועוד דלר"ע דטעמא משום דאגים מאי קמ"ל : ח כל כו' · ל"ז א' ל"ח א' ועתוס' ד"ה כיון כו' : אם אנסוהו כו' · עמ"א דדמי לאנס כו' וכמ"ש בפ"ד דכתובות וה"ה כלאן וידוע דיה"כ וברכה שוין כמ"ש בברכות ל"ו ב' וביומא פ"ח ב' וכמ"ש הרא"ש אלא הומץ כנ"ל ס"ב ואמרינן בירושלמי ובמ"ר פ' נשא פ' קנ"ב ב' הסיה איתתא דאתי' לקמי' דר"י א"ל נבעלתי באונס א"ל ולא ערב לך א"ל אילו טמן א' אלבעו בדבש ביה"כ ונתן לתוך פיו לא ערב ליה ויאודה לה ר"י : הואיל כו' · כבר תאהו ס"ז ומ"א ס"ז ע"ש : ט אבל כו' · דלא שייך בולע בירך דהא מצוה קעביד כמ"ש ותי בהס והתירא קאכיל ועמ"א ועס"ם תרי"ח : י דבש כו' · מתני' מ' ב' וכנ"ל ס"ח וע' סי' ר"ב ס"ח : יא חבושים כו' · ערש"י דיומא פ"ח ב' ד"ה סימלתא כו' וז"ש אפי' הם כו' : ועל של ורדים · אע"ג דפרי עץ הם כמ"ש בסי' רי"ו ס"ג מ"מ כיון שאין עיקר הפרי מברך בפה"א כמו בקפריסים משא"כ בריח כמש"ש : וכל כו' · כמ"ש ל"ח א' בסתיתא אבל ש"ב הסמיכו כמ"ש בכה"ס דאין הטעם שם משום רפואה כמ"ש בסי' ר"ח ס"ו ועמ"א : יב כל כו'. מתני' מ"ד א' ועה"ם רי"ב לא מנעית כו' : וב"ד כו' אבל כו' . כמ"ש בסי' ר"ח ס"ב ג' ועמ"א : ונראה כו' אבל כו' · ע' בפסחים מ"ד א' והתמן המקפה כו' ועסי' ר"ח ס"ו וכבר הסינו מ"א דדוקא כה' מינין אזלינן בתר עיקר אבל בשאר הולכין אחר הרוב : יג ב"ד כו' · כנ"ל ס"ם ר"ב וכ"כ תוס' מ"ג א' ד"ה ועל כו' וכ"כ הרמב"ם :

רה א ואפי' כו' · גמ' שם קתני ירקות כו' : וכן כו' · הרב ומאול ורתב"א ור"ח ואבי' והכב"י ור"ז וכא דשולא ודר"ג אידמי שם : אבל קרא כו' · שם כרש"י דלא כרי"ף ועתוס' שם ד"ה משכחת כו' : דמחשבי כו' · תוס' שם ועמ"א : ב אבל כו' · עמ"א : ג אם כו' · כמ"ש ל"ח א' ביין תפוחים כו' וכש' הרא"ש בסי' ר"ב ס"י : ה הלפת כו' · ממש"ש ומיא דלפתא כלפתא וע"כ כמבושל או כבוש איירי ודלא כרש"י שם ד"ה פרמי כו' ועס"ם מ"ד ב' אוי לו לבית כו' ואע"ג דברס"ג דסבת אמרי' וה"מ דאית ביה בסרא מ"מ הלפת עיקר וכמ"ש במ"א סק"ם וצ' טור דקאמר ס"ל כרס"י או כבוש כו' · דכבוש כמבושל אף לענין ברכה דאפי' מליח כמבושל כמ"ש ל"ח ב' וכ"ש כבוש דהא אמרינן מליח ה"ה כו' כבוש כו' :

רו א בורך כו' · עתוס' שם ד"ה ר"י כו' : הלכך כו' · כנ"ל סי' ר"ב ס"ג וסי"ח : ואפי' כו' · עתוס' שם ב' ד"ה ור"י וכ"כ הרי"ף וס"פ שכן סתמא דסוגיא דפשיטא פשיטא כו' : ב היו כו' · כנ"ל ור"ל מ"ש רש"י מ"א א' ד"ה אבל · ואע"ג כו' שם כשאינו מתכוין : ג יותר כו' · כמ"ש בירושל' והביאו הרא"ש סי' כ' הדין דנסיב פוגלא ומברך עליה והוא לא אתא לידיה לריך לברוכי עליה ויעגא הגייתא ומפרש פ"א משום הפסק ושיעור כ"ד וכמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ש שם פ"ט סי' י"ג היה יושב בנכסים כו' ועס"ם : וצריך כו' ואם כו' ובלבד כו' · כנ"ל ס' קס"ס ס"ב : ונאמרים כו' · כמש"ם ס"א : ולא כו' · פ"ג דברכות ופ' כ"ג דשבת ופ"ט דכ"מ : ברי"א כו' · דסלה : ופגיה כו' · ברכות כ"ד א' ובמ"א : ד ואפי' כו' · כ"ה ב' ועתוס' שם ד"ה וסרי כו' ועה"ם פ"ט סי"ג ר"י בעי כו' · וכ"כ הג"מ דבכל ברכות אסיר ודלא כהר"ן פ"ק דשבת כו' · כ"י · ואיתא דגם הר"ן ס"ל כן וכמ"ש בסי' נ"ח ס"ב : אא כו' · כמש"ם ס"ג : ה אין כו' ברך כו' · רמב"ם וטור מירושלמי הנ"ל הדין דנסיב פוגלא כו' אבל מי כו'. כמ"ש בספ"ו כולהו נכנא כו' ועמ"ז אבל העומד כו' וע"ל סי' קנ"ז פ"ד וכמ"ש בירך על הזית שלפני כו' וכרים פ"ם פליגי בשינוי מקום אלא סי"ל לסוקך ל"ש אלא בשבתות וי"ע כו' וכ' ב"י בשם כל בו דר"ת על הרז"ס שם וכ"כ ב"י ר"ס ס"ו בש"ע וז"ם בהג"ה וטוב כו' : ו נטל כו' · נ' הרמב"ם וכ"ד הרא"ש מירושלמי שם ופ' הכניה לתמרה : או נמאס · הר' מנות : רק כו' · הוא דעת הרא"ב"ד וכ"ב בשם ר"ת לפסוק הכניה לקולא וכ"ד מהרי"ל ועד"מ ועסי' ר"ם ס"ב בהג"ה :

רז א היין כו' · כמ"ש בר"ם ר"ח : וב"ר כו' · ע' תוס' שם וכנ"ל : ואם אבל כו' · כמו בברכה דאשונה כמ"ש ל"ש אלא כבברכותיהן שוות וכ"ה ברמזים וערש"י מ"ח א' ד"ה בסברכותיהן כו' : וברכה כו' · עתוס' ל"ז א' ד"ה בורא כו' ובירושלמי מסיים ברוך אתה ה' חי העולמים וכ"כ הרא"ש אבל תר"י כ' כיון שנגמר' שלנו לא סוכר ים לחתום בלא שם ודעת הרא"ש עיקר וכ"ה ברוקח וע' בטור ועמ"א נוסח כו' ומ"ש לומר סברתא בנוכח ליתא אלא העיקר לומר סברת וכ"ה לשון הגמ' שם ל"ז א' וב"ה ברא"ה פ"ו סי' ת' ורמזים שם וכ"ה בבטור ומ"ש בעירובין י"ד ב' סברתא ע"ם הוא דגמ' מביא שם מתני' דברכות מ"ד א' וגם ליתא בשום דברי ר"ש רק וחסרון פ"ם ומ"ש בשם תו"ס סוף תמיד לומר חי בגמרי כן עיקר :

רח א על כו' · ל"ז א' מ"ד א' מתניתין וגמ' : והמרה · מ"א ב' כותבת כו' ברוך כו' : ב חמשת כו' · שם ל"ז ל"ז ל"ח מ"ד : ששלקן כו'. לשון הרמב"ם וכ"ל שחלקן כו' וכמ"ש ל"ז א' אלו הן מעשה קדירה כו' וכמ"ש בספ"ב דמ"ק חילקא כו' : ודייסא · ל"ז ב' : אפי' כו' · שם : הרבה · ל"ז ב' דמספי ביה קמחא : יותר מהם · שם האי ריהטא כו' ופי' הרשב"א רוכבא עיקר פי' שרובו דבש ומיעוטו סולת עס"ד ועוד פי' הרשב"א פ"א רוכבא עיקר דעיקרו דבש וסולת להטעימו כו' ע"ש וכ"ה בסי' ר"ד סי"ב אבל אם כו' : אבל כו'. ל"ט א' וכמש"ם : ג בשעותנים כו' · תוס' ל"ז א' ד"ה כל כו' : ד קליות כו' · תוס' שם בד"ה הכוסס וש"פ וכמש"ם אלו הן מעשה קדירה כו' משמע דוקא כה"ג וז"ש והגרעינין כו' : ולאחריו בנ"ר · רמב"ם מדל"ק בכוסס מעין שלש כמו בשיפא שם בטחנה כו' וכמ"ש מ"ד א' ור"נ נמי כו' ורבנן ל"ז בכא : והא כו' · מדקאמר תנ"ה וביומא פ"ח א' זר הכוסס כו' ובברכות ל"ס ב' מדמי להו ה"ד אלימא כו' משמע כדברי אנודרסס דאין מברך כלל אלא שהב"י הקשה עליו כיון דנהנה למה לא יברך וכמ"ש ל"ז א' בקימחא דשערי כו' וע"כ הטיה דתרומה לאו דאיה היא לכאן דהא בירושלמי דפ"ו דתרומות גרסי' תני הכוסס את החטה של תרומה את הקרן ואינו משלם את החומש ר' אומר אני אומר משלם קרן וחומש אלא שם שם פסק כר' והרא"ב"ד השינו וטעמו של הרמב"ם שכ"מ ביומא כנ"ל ומיהו אי אלא שהכל כמו קימחא דשערי שאף למ"ד קימחא דחטי במ"מ דשערי שהכל כמ"ש ל"ז א' ופי' תוס' שם בקמח של קליות וז"ש אפי' כו' : והתוס' כו' · בד"ה הנ"ל ע"ש : כו' · כר"נ הרי"ף והרמב"ם וכ"ש הרא"ש כיון דפלוגתא היא : ל"ש כו' · ע' הר"ש ד"ה קימחא כו' : ו קמח כו' · הרמב"ם וע' תוס' שם ד"ה והא כו' אבל דרב כו' כו' וכ"כ הר"י דמשום לרפואה לא גרע הברכה אלא דה"ק אם היתה רכה כמין לרפואה ע"ש : וללועסו · לאו דוקא רק שאינו לשתיה כמ"ש תוס' שם : ואחריו בנ"ר · אפי' לדעת תוס' דס"ד וכמ"ש למעה בבשלו כו' ואחריו כו' · וע' רש"י שם ד"ה ולא כלום וכ"כ ס"ם בסי' ר"ז ולשון הרי"ף והרא"ש בפ"ו דברכות ס"ת וקי"ל דכל לבסוף ולא כלום בנ"ר כו' ולכאורה אינו מובן לפרש ולא כלום על ב"נ ומנא לכו זה ונראה דס"ל דאמרינן בסוף פ"ו מ"ד ב' א"ר ב"ה משום רבינו על סביצא כו' וקופרא כו' ולבסוף בנ"ר כו' אבל שאר דברים לא ואמוראי בתרא' הוסיפו ירקא ומיא ורב אשי אמר אנא כו' עבידנא ככולהו ופסקו התוס' וכל הפוסקים כרב אשי דבהרא"ש הוא לברך ב"נ בתר

ירקות

ירקא ומיא וש״ד וע״ש תוס׳ ד״ה עבידנא כו׳ וכן אנו נוהגין כו׳ · ומנהג הראשונים לא היה לברך אלא על ביעא וקופרא לבד והטעם שדייקו לבון נפשות מיני נפשות כמ״ש בירושלמי דברכות פ״ו רבי כשהיה אוכל בשר וביצה כו׳ מברך אחר ברא נפשות כו׳ ולכן בברייתא דאורז ודוחן תני ולא כלום דבאמת לא היו מברכין אחר פת אורז ודוחן כלל כמנהגם אך לדידן דנהגינן כרב אפי׳ כל נבסוף ולא כלום דברייתא לדידן כנ״ר וז״ש וקיימא לן כל נבסוף כו׳ כנ״ר: ז ואם בשלו כו׳ · שם הביאו לפניו פת אורז כו׳ ושם אלו הן מעשה כו׳ והוא מבושל וכן שם אע״פ שפרוסות כו׳ וה״ה כמו פת בעיניה כמ״ש בחטין ומדקאמר אע״פ כו׳ משמע דה״ה אם אין הפרוסות קיימות והוא כמו מבושל לאחד כמש״ש בחטין: עד שנתמעך כו׳ . כנ״ל כה׳ המינין כס״ב ול״ד שנתמעכו אלא שלא נשארו שלימין כמש״ש וב״י השמיטו בש״ע דס״ל דיש לחלק בין חטין לאורז דחטין אין דרכן אלא חלוקין או כתושין משא״כ באורז כיון שדרך אכילתו בכך אפי׳ שלם מברך כמ״מ וכ״מ בגמ׳ דקא׳ אלו הן מעשה קדירה חילקא כו׳ ואורז · ובזה דחה הרר״י דברי הרי״ף שכ׳ דוקא אורז אבל דוחן לא מדנקט אורז לבדו כמ״ש בש״ח וע׳ מ״א: ואחריו כו׳ · כנ״ל: והוא כו׳ · ל״ו ב׳ גופא רב ושמואל ולריכא כו׳ ואע״ג דבתרייתא דרב ושמואל לופריך מ״מ קדמייתא לא אפריך · הרי״ף וש״פ: והתבשיל כו׳ · הרא״ש שם דאם האורז הוא הרוב ה״ל כאילו בעיניה כמ״ש בכמה מקומות משא״כ בה׳ המינין וכמ״ש בס״ב: ח על כו׳ · רי״ף ורמב״ם ואע״ג דבברייתא שם תניא פת אורז ופת דוחן מ״מ כיון שבברייתא דהכוסס לא תני רק אורז וכן שם אלו הן מעשה כו׳ ואורז ש״מ דאדוחן לא מברכין כ״א שהכל אבל הרא״ש דחא׳ וכ׳ דנקט אורז לאפוקי דריב״ל אבל ה״ה לדוחן והר״י כ׳ משום דאורז אפי׳ כשהוא שלם לאפוקי דוחן דוקא בחילקן שאין דרכו לאכול שלם וכמש״ל ולפני התירוצים קשה לתי׳ הר״י ק׳ למה לא נקט בברייתא דהכוסס ועל תי׳ הרא״ש ק׳ למה לא נקט בברייתא דמעשה קדירה דוחן וצריכא ב׳ התירוצים וכ׳ תר״י וטור בשם גאון וה״ה לפניו שהוא נמי זיין כמו דוחן והוא דוחן לפירש״י שם אלא שהם מפרשים כפי׳ תוס׳ בד״ה רש״י כו׳ וי״מ כו׳ וכ׳ ב״י דסוגיא דעלמא כהאי פירושא וש״ע שהם כהרמב״ם שכ׳ פת דוחן כו׳ או של כו׳ והוסיף בש״ע ופניזו ונראה שזהו פניצו אלא שבלשונם קורין פניזו: העושה כו׳ אם כו׳ · כנ״ל פי׳ ר״ה: ואם נתמעכו כו׳ · כמו בפת וכ״כ הטור פת או תבשיל וכ״ה ברא״ש שם ופי׳ ב״י דהיינו שנתמעכו לגמרי שאין דרך אכילתן בכך וע׳ פי׳ ר״ב ס״ז בדין הפרימא: או כו׳ · כמ״ש בסי׳ ר״ה: ט עירב כו׳ · כנ״ל ס״ב וכמ״ש כל שיש בו כו׳ וכ״ש לענין המוציא וז״ש ואם עשה כו׳: ואם עשה כו׳ · כמ״ש בפ״ג דחלה מתני׳ ז׳ העושה עיסה מן החטין כו׳ וכ׳ הראב״ד והוא שיש כזית בכא״פ ואפי׳ לפי׳ הרמב״ן והרשב״א שחולקין וס״ל דא״נ ומשום גרירה דוקא באורז וע׳ בסי׳ תנ״ג ס״ב ומש״ש: ודוקא כו׳ אבל כו׳ · דכל השיעורין אינן מצטרפין ביותר מכא״פ וע״ל ר״ס ר״י האוכל כו׳ וע׳ מ״א: כדי שיאכל · ר״ל ודוקא שיאכל נ״כ בכא״פ: בתחלה מברך המוציא · דכאן א״ל בכא״פ כמ״ש כל שיש בו מה׳ מינין כו׳ רק שאינו לדבק כנ״ל וכמ״ש ואם בשלו בקדירה מברך כו׳ וה״ה לענין המוציא: ולבסוף על המחיה · ט״ס הוא ול״ל בורא נ״ר וכמ״ש בסיפא ואם בשלו כו׳ דמאי שנא וכן עיקר דבכל הברכות בסוף צריך כזית בכא״פ: ואם בשלו כו׳ ואחריו בנ״ר · ערש״י מ״א ב׳ ד״ה פת הבאה כו׳ ומתוך כו׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה אלא שחולקים על זה וכ׳ ול״נ כו׳ אבל הר׳ יונה שם אע״פ שגם הוא פי׳ כפי׳ תוס׳ לא מחמת קושיא זו ומ׳ שסבירא ל״פ עליה ע״ש: ואם בה״ל כו׳ · כמש״ש לינהו מיכל כו׳ אלא כו׳: בברכה כו׳ · תוס׳ שם ד״ה על כו׳: יא אלא כו׳ · הראב״ד ותר״י והרא״ש וכמו בתחלה שפותח על הגפן וכגי׳ הרי״ף ורא״ש וכל הפוסקים בגמ׳ דתמרא על הגפן ועל פרי הגפן אלא שבחתימה לא נזכר בגמ׳ ביין במה חותם: או כו׳ · כ״כ הרמב״ם וכ״כ סמ״ג בשם ר״י וכ״ה בתוס׳ שם וטעמא מדהוזכר פתיחה דיין ולא נזכר חתימה ש״מ שבכלל שבעת המינין היא ובסי״ב שהם כש׳ דהאוכה והעיקר כסברא אחרונה שיחתום על הארץ ועל הפירות כי לא נזכר בגמ׳ חתימה אחרת וגם מ׳ שם דמאי דאמרו מהתם במאי כו׳ קאי על תרווייהו על יין ועל פרי העץ כו׳: יב מזכירין כו׳ · ירושלמי והביאו הרא״ש שם וש״פ: אבל כו׳ · דאף בבה״מ א״ל להזכיר אלא הדין כמ״ש בפ״ב דשבת אלא אגב המנהג משא״כ כאן שאין מנהג כלל וע׳ תוס׳ שם: אם אבל כו׳ · כמו שכולל שבת וי״ט בתפלה כמ״ש בפ״ב די״ט ובפ״ג דערובין ועתוס׳ שם ד״ה הא״ל: יכלול כו׳ · כמו בשבת וי״ט דקי״ל כב״ה שכולל בברכה אחת: ויקדים כו׳ · שם וכמ״ש בסי׳ רי״א: וחותם כו׳ · עתוס׳ שם ולא הוי חתימה כו׳ וכמ״ש בגמ׳ מ״ט א׳ ועיקר שחתימה בארץ: ועל פה״ג כו׳ · לשון הרא״ש אבל ל׳ התוס׳ רק על הפירות וכנ״ל: יג אם אבל כו׳ · כמ״ש בסי״ז אבל ביין כו׳ וה״ה כו׳ וכ״ש כאן: אבל כו׳ וה״ה כו׳ · כמ״ש בסי״ז ברכת שלשה אינה כו׳ וכ״ש שמעין ג׳ אינה פוטרת בנ״ר: יד שתה כו׳ · אע״ג דבסע״ו כ׳ אם בדיעבד כו׳ כאן לא נפטר כמו בכפס״א וכולא פס״ע וכמ״ש רש״י מ״א א׳ ד״ה אבל כו׳: אם כו׳ · כמו על פס״ע בפס״א: טו שתה כו׳ · שם ב׳ ויין פוטר כו׳ ופי׳ המרדכי בין מברכה ראשונה ובין מאחרונה וכמו פת נר׳ חייא ועסי׳ קע״ד ס״ב: יז ברכת כו׳: שם הביאו לפניהם כו׳ ועתוס׳ דפסחים ק״ג א׳ ד״ה אגא כו׳ וע׳ ברכות י״ב א׳ מ״ע דתמרי כו׳ שא לא״ס לא ואף ר״ה ור״ג ל״פ אלא משום שבאים בתוך הסעודה וכאן מיירי לאחר הסעודה: שאם כו׳ · עבה״ג: אבל כו׳ וה״ה כו׳ · י״ב א׳ וכ״ש ביין ממ״ש ל״ה ב׳ א״ה נצריך כו׳ ול״פ אתמרים ש״מ דיין זיין טפי מתמרים · תר״י ורא״ש: ואפי׳ כו׳ · אע״ג שאין בו מעין שלש מ״מ כיון שאמרו משום דמיזן זייני ילא · שם ושם: ואם נזכר כו׳ . דלכתחילה אין לברך בהמ״ז ואף אין לו לפטור בבהמ״ז כמ״ש בירושלמי והביאו הרא״ש שם סי׳ כ״ח ר״ה אבל תמרי כו׳ תחלה וסוף ואף שמעון כ״ש שם מ״ח א׳ בריך אין אמרינן שם לגרמיה הוא דעביד ועיין ב״י בשם הרשב״א ול״ע:

רט א לקח כו׳ · הרמב״ם ומפ׳ כפי׳ רש״י ולמד מזה דה״ה לסיפק והבעיא לקולא ומ״מ ל״ע למה השמיט עיקר הדין וגם ל״ד לזה וכבר השיגו הראב״ד ועכ״מ פ״א מה׳ ק״ש שנדחק מאוד: או כו׳ · לאפוקי תשובת הרמב״ם ועמ״א: וי״א כו׳ · גמ׳ שם לפי׳ רש״י והבעיא לקולא כמ״ש הרי״ף: וב״ש כו׳ · גמ׳ שם: ב לקח כו׳ . כפי׳ הרי״ף וערא״ש שם: ותב״ד · תוס׳ שם ד״ה לאו כו׳ וכ״ה להרי״ף דודאי לאחר כ״ד לאו כלום הוא ואין חילוק בזה בין רי״ף לתוס׳ אלא דלתוס׳ דוקא שיודע שהוא י״ע דאו שיהיה תחלת ברכתו כהוגן כשיטתם שם׳ לחומרא אבל להרי״ף א״ל: ואם כו׳ · כדעת ר״ת בסי׳ ר״ו ס״ו וע׳ מ״א: ג כל כו׳ · שהברכות כולן דרבנן חוץ מבהמ״ז כמ״ש כ״א א׳ ועוד תנן כו׳ ושם ספק כו׳ ועתוס׳ ל״ס א׳ ד״ה אלא כו׳ ור״ה לפניו כו׳ אלא דשם מ׳ דמעין ג׳ הוי דאורייתא וכן שם מ״ד א׳ וכ״ד הרשב״א אבל דעת הרמב״ם דכ״ז הוא אסמכתא מדהולרך מתחלה לדחוקי ללמד מקמה וכרם וכן הברייתא דיליף מקדש הילולים ש״מ דל״ל בז׳ מינין דאורייתא:

רי א האוכל כו׳ בין כו׳ · כר״מ וכמש״ל סי׳ קפ״ד: בין כו׳. ל״ט א׳: והשותה כו׳ · דשיעור משקין בכ״מ ברביעית כמ״ש בכמה מקומות: שברך תחלה כו׳ · תוס׳ שם וכ״כ הרא״ש וש״פ שם בשם הירושלמי והביאו תוס׳ נ״כ בסוכה פ״ב וכפ׳ בתרא דיומא: ולאחריו כו׳ · רמב״ם וכנ״ל: ויש כו׳ · תוס׳ שם ושם ועבה״ג: ולא סקרי כו׳ · כ״כ הרשב״א שבירושלמי הנ״ל מיירי שאכל עם הגרעין דלא כהרא״ש ע״ש: ויש שמסתפקין עוד כו׳ · תוס׳ שם ושם וע״ש: ב א״צ כו׳ · רמב״ם שסובר דמ״ש עד רביעית קאי אף אברכה וע״כ דמיירי כבולעו דאי סולטו לעולם אינו מברך כמ״ש הרא״ש שם דהא לא נהנה ומ״ש ר״ת דסולטו התענית לבד וז״ש ואפי׳ כו׳: וי״א כו׳ · הוא דעת תוס׳ שם ד״ה טועם כו׳ ומש״ה כו׳ וז״ש ואז כו׳ · הרא״ש שם:

ריא א היו כו׳ · כר״י דהא רב יוסף ס״ל כותיה כמ״ש דאר״י ולאי תימא כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה אמר כו׳ ולא נהירא כו׳ ר״ל כמ״ש תר״י והרא״ש דמאי פריך דלמא תמרי חביב לר׳ המנונא ולשיטת הרא״ש ל״ל בברכותיהן שוות וגי׳ אמר רב יוסף כמ״ש למטה: ואם כו׳ · דר״י ל״פ בזה ארבנן הרא״ש שם: ואם אין ברכותיהן כו׳ · שם פליגי בה כו׳ וכיון דעולא ס״ל דוקא בשוות ס״ל אידך תד לגבי פרי וכ״פ הפוסקים ונראה בגי׳ הוא א״ר יוסף וס״ל דר״י נמי איירי בברכותיהן שוות וכעובדא דר״ח ור״ש וכדומה וכמ״ש הרא״ש שם דהל״כ ס״ל נר׳ יוסף כאידך וכמו שהקשו תוס׳ בד״ה הנ״ל ותי׳ כשאין חביבין כו׳ וזהו לשיטתם משא״כ לשיטת הרא״ש כנ״ל: ואפי׳ כו׳ · הרא״ש שם ודלא כתוס׳ שם ד״ה אבל וראייתו ממש״ש ד״ה מברך כו׳ מ׳ דאין שום לד מעליותא בשום דבר מדל״ק דר״י מודה לרבנן אבל דעת תר״י ורשב״א וש״פ כתוס׳ דחביב עדיף וז״ש וי״א כו׳ וכ״מ שם ל״ט א׳ אם חביבך כו׳ אע״ג שבה״ק סובר דשלקות בפס״א כמש״ש מאי לאו כו׳ והא דקאמר שם דכ״ע כו׳ ול״ק דכ״ע ס״ל בפס״א לרבותא דאפ״ה ס״ל כרוב עדיף כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה חביב: ונקרא כו׳ · תר״י ורא״ש וכגי׳ שלנו מין חביב עדיף: ב ולהרמב״ם כו׳ · שפסק כרבנן וגי׳ א״ר יוסף כנ״ל מפ׳ כתוס׳ וי״א הנ״ל וכ״ש לאידך מ״ד דאף בשאין ברכותיהן שוות מחלוקת כן מפרש הב״י בדברי הרמב״ם דסובר שפליגי בתרווייהו בין בברכותיהן שוות ובין שלא בברכותיהן שוות והלכה כרבנן אבל נראה שסיטת הרמב״ם דגרס אלא למ״ד בשאין ברכותיהן שוות מחלוקת ול״ק אף בשאין כו׳ והיינו דוקא בשאין ברכותיהן שוות פליגי אבל בשברכותיהן שוות לא שייך קדימה כלל אלא מברך על א׳ ופוטר את חבירו ובשאין ברכותיהן שוות פסק כרבנן דחביב עדיף וז״ש מברך על איזה שירלה כמו שאמרו חכמים במתני׳ על איזה שירלה מברך וגרים דא״ר ירמיה ולכן פ׳ כמ״ד בשאין ברכותיהן כו׳ ורב יוסף איירי נ״כ בשאין ברכותיהן שוות ואז כל המוקדם כו׳ אבל בשברכותיהן שוות אין שייך קדימה והא דכתב ותמרי וענבים מברך על התמרי היינו יין של ענבים ודלא כרבינו פרץ כמ״ש בב״י דלא קי״ל כר״פ אך קשה הא אמרינן שם בגמ׳ אייתי לקמייהו תמרי ורמוני בריך אתמרי בריסא א״ל לא סבר מר להא דר״י כל המוקדם כו׳ משמע דר״י אמר גם אברכותיהן שוות (וי״ל דגי׳ הרמב״ם שם בעובדא דגמרא כלשונו בחיבורו שם ענבים במקום רמוני ושליפי במקום תמיסי ופי׳ נ״כ כנ״ל דאין ברכותיהן שוות וא״ש דלא משנה הרמב״ם מלישנא דגמ׳ שם לפי גירסתו וכנ״ל) ושיטת התוס׳ דפליגי בתרווייהו בין בברכותיהן שוות ובין בשאין ברכותיהן שוות ופ׳ כר״י וכר״י דכל המוקדם כו׳ אך בשאין מין ז׳ סברי שר״י מודה לרבנן דחביב קודם: החביב כו׳ · כן מפ׳ מ״ש חביב וכ״ה כמתני׳ שם מברך על כו׳: ואם כו׳ · דהא ל״פ חכמים מדקא׳ עדיף וכן מדרב יוסף ור״ח ור״ה וכמ״ש תוס׳ שם ד״ה אמר · אבל ר״ש כו׳: ג וכן בפה״א כו׳ . שם: איזה מהם כו׳ · עתוס׳ שם מ״א א׳ ד״ה אבל כו׳ וי״ל כו׳ וכ״מ בגמ׳ שם דקא׳ מברך ע״ז כו׳ מ׳ איזה שירלה קודם ולפי׳ תוס׳ החביב קודם כנ״ל: וי״א כו׳ · בה״ג והביאו תוס׳ ותר״י ורא״ש וש״פ וכ׳ שבה״ג מפרש דל״ק אלא שאין א׳ פוטר חבירו ע״ש ותוס׳ כ׳ שהוא כמ״ד אפי׳ בשאין ברכותיהן שוות ע״ש תוס׳ ד״ה אבל כו׳ וד״ה מיתבי כו׳ לכן לריך כו׳ וע׳ רש״א שנתקשה בזה מאד והעיקר נראה דט״ס בתוס׳ ד״ה מיתבי כו׳ ומ״ש לכן כו׳ שייך לסד״ה אבל כו׳ ור״ל דלא מתוקם פסק דה״ג אלא למ״ד באין ברכותיהן כו׳ ופליגי להקדים ופ׳ כר״י וא״כ בפס״ע קדים ובפסק דה״ג משא״כ להאי לישנא דבאין ברכותיהן כו׳ ד״ה מברך על כו׳ ולפי פי׳ תוס׳ ורא״ש בשם רה״ג והרי״ף דר״י מודה לחכמים לא מתוקם פסק דה״ג בלמון וזית דבפס״ע תקדום כנ״ל וע״ז כתבו לכן לריך כו׳ בתפוחים וקליות ור״ל דבתפוחים וקליות שפיר מיתוקם פסק דה״ג אף לפי המסקנא דבאין ברכותיהן ד״ה מברך על כו׳ דבפס״ע תקדום אע״פ שאינו מז׳ המינין וכנ״ל: ד ודוקא כו׳ · הגהת סמ״ק וכמש״ז וכמ״ש בגמ׳ מ״ד א׳ דתמרה ע״פ הגפן כו׳ אלמא היא מבוררת וכן לענין ברכה ראשונה כמ״ש במתני׳ והוי כמו בפס״ע גבי שסכל: אבל מעשה כו׳ · שהיא נ״כ מבוררת וה״ה קודם ליין בפסוק · שם וטור: כל כו׳ · תוס׳ שם ד״ה זה כו׳ ועמ״א: ה הא כו׳ · טור בשם בה״ג וכ׳ דאזיל לשיטתו דבפס״ע קודם אבל להרא״ש דפליג י״ל אף בטעם ודבריו ל״ע דהא קי״ל דבאין ברכותיהן שוות אין דין קדימה כמ״ש בס״א וכ״כ תר״י לסדיא ומוקמי בדייסא ועפ״י שם ד״ה דא״ר ילחק כו׳ והרשב״א כ׳ מטעם אחר דקרא לא מיירי בכוסס כמש״ש מ״ד א׳ וג״מ לדבריו בכוסס אף חיטין אין קודמין לשעורין אלא דלפי מ״ש בסי׳ ר״ח ס״ד בהגה והא כו׳ אין נ״מ בזה: ו היה כו׳ מ״ם כו׳ · וגם הן בכלל חיטין ושעורין דהא מברכין עלייהו במ״מ והמוליא וכהמ״ז וערש״י מ״ד א׳ ד״ה המסת כו׳ וכמ״ש בפ״ב דפסחים וע״א:

ריב א בין כו׳ · ק״ו מדברים הבאים מחמת הסעודה מ״א ב׳ וע׳ תוס׳ שם כד״ה הלכתא כו׳ ול״נ דא״כ כו׳ ע״כ פי׳ ר״י כו׳: לא מבעיא כו׳ · כמ״ש כל שיש בו מה׳ מינים כו׳ והאי כמלתא כו׳ וכן אם אוכל שניהם יחד כמו כמתניתין דכאן וכמ״ש כהג״ה הא כו׳: אלא אפי׳ כל כו׳ · שם א׳ בלמון וזית וכמ״ש בדברים הבאים כו׳ ותמרי׳ בירך על הפת פטר כו׳: ואפי׳ פת כו׳ · ע׳ תוס׳ שם ד״ה מברך כו׳: וי״א כו׳ · ל״ע דא״כ מאי פריך שם לית ליה לר״י כו׳ הא כיון דחביב קודם כ״ש מין ז׳ דהוא עדיף מחביב לר״י רק הנ״ל הא אין ברכותיהן שוות וכן שם והסורי מחברא כו׳ בד״א כו׳ ד״ה מברך כו׳ ולפי׳ תוס׳ ותר״י ד״ה מברך כו׳ ר״ל דחביב עדיף ש״מ דברישא אינו מועיל חביב ועוד דהא בסי׳ ר״א ס״ה כתב״ה ברכת המוליא כו׳ ואע״ג כו׳ וכאן כתב בש״ע ואפי׳ פת כו׳: הא כו׳ · כמ״ש בריש פרק ו׳ דאסור לטעום בלא ברכה: תחלה · וז״ש מלית בתחלה וכ״כ בתי״ט אלא שאח״כ דחה דמתני׳ קאמר אע״ג שאין אוכלין יחדיו וזהו לפי׳ תוס׳ בד״ה כאוכלי וכו׳ והפת שלאחריו כו׳ אבל תר״י כ׳ ואוכלין אותה עם הפת וכ״כ בטוש״ע ואוכל פת עמו כדי כו׳: אבל אם כו׳ רק כו׳ · תמוה וגם מ״א חולק על זה ועט״ז: ב מרקחת כו׳ · כנ״ל וכמו לדבק:

ריג א על כו׳ · פי׳ הרא״ש שם דבין בליסנא קמא בין בליסנא בתרא ר״י לא פליג ארב אלא ביין אבל בשאר דברים מודה לרב ופ׳ כליסנא קמא דבדרבנן אזלינן בתר המיקל וכ״מ בעובדא דב״ק ל״ט א׳ והלכה כר״י וז״ש חוץ כו׳: אם היו כו׳ · עתוס׳ מ״ה א׳ ד״ה אם כו׳ ובחולין ק״ו ד״ה וש״מ כו׳ והוא משום דאין זימון לפירות כמ״ש בפ״ח דחולין ואפ״ה בעובדא דב״ק נתן רשות כו׳ וכן בשאר ברכות כמ״ש בפ״ח בברכת המאור ושאר ברכות כמ״ש בהרבה מקומות: ומירו כו׳ · טור ס״ס קע״ד וכ״ה בתוס׳ דחולין שד״ה הנ״ל ובכ״מ שהא׳ כו׳ · ב״י · ואין ראיה מתוס׳ דהם ס״ל דכל הפירות הן בכלל יין ור״י דפליג ביין ה״ה בפירות וכמ״ש תוס׳ שם ע״ש וכן בתוס׳ דברכות ל״ט א׳ ד״ה נתן כו׳ וכ״כ ב״י בעלמו והטעם דבעי ישיבה משום דמ״מ לריכין קביעות כמש״ש שאני אורחים כו׳ וערש״י שם ד״ה שאני כו׳ והא דאמר כו׳ אלא ישיבה כו׳: דדוקא כו׳ · כנ״ל: ולדידן כו׳ · תוס׳ מ״ג א׳ ד״ה הסיבו כו׳: ולפ״ז כו׳ · ב״י: והא כו׳. חולין שם ועתוס׳ שם ד״ה הנ״ל: וי״א כו׳ · שפסק כליסנא בתרא: ולכן כו׳. אבל תוס׳ כ׳ דאין אנו רגילין לקבוע כ״א על הפת ולפי׳ ביין לא ועתוס׳ הנ״ל בחולין ובברכות ל״ט א׳ ד״ה נתן ושם מ״ג א׳ ד״ה הסיבו וכו׳: ב ואז יוצאין כו׳ · דבלא״ה

כיון שברכתו לבטלה אמן יתומה י"ח ועש"י רי"ט ס"ד בהג"ה : ג והמברך כו' · גמ' שם וע' מ"ש בסי' קפ"ז ס"ב בהג"ה :

רטו א אין כו' ונהגו כו' וי"א כו' · עמ"ש בסי' נ"ח ס"ג : ובמקומות כו' · דשם הוא סיום הברכות כמ"ש במתני' בשחר מברך כו' וכמו נוהג ירושלים :

ב חייב כו' · רמב"ם דמפ' מ"ש אחר הכל עונין אמן חוץ מקט' וכמ"ש פי שם ה' כו' וכמ"ש בספרי שם ומנין שעונין אמן אחר המברך שנא' הבו כו' וע' גמ' דיומא ל"ז א' ותענית ט"ז ב' : אבל כו' · רמב"ם וכשלא שמע כל הברכה וכמ"ש במתני' שם בכותי וה"ה לאפיקורוס דהד טעמא לשם אבל בתינוק וגדול כו' אפי' שמע כל הברכה ותינוק שם נ"ג ב' וכמ"ש בש"ג וה"ה למשנה ממטבע כו' וכמ"ש הרמב"ם דהטעם דאין עונין אמן אחר תינוקות משום דהברכה לבטלה ואע"ג דמותר כ"ש במשנה דקי"ל דלא יצא והוי לבטלה וכר"י מ' ב' דהלכה כר"י אבל הרא"ש שם כ' בשם ירושלמי דהלכה כר"מ וע' סי' קפ"ז ס"י ואפשר כמש"ש ע"כ נ"ק ר"מ סתם כו' וברמב"ם שם הלכה ט"ו : ועונין כו' · נ"ע דבתוספתא וירושלמי אמרו באינו יהודי אע"ג שלא שמע כל הברכה והביאו הרא"ש שם וז"ל בירושלמי ספ"ח דברכות גוים א"י שבירך את ה' עונין אחריו אמן ולא בירושל' יש לפרש כדברי תר"י דבשמע כל הברכה איירי וקמ"ל דאף אחר א"י עונין אמן אבל בתוספתא לא מ' כן דקא' שם פ"ו א"י המברך בשם עונין אחריו אמן כותי המברך בשם אין עונין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה ודברי ב"י צ"ע יותר שכ' דלהרמב"ם בא"י אין עונין אחריו לעולם וכותי עכשיו כא"י כמ"ש בפ"ק דחולין ולכן שם הרמב"ם וכ' דאין עונין אחריהן ואף שרחק ואמר כיון דבגמ' לא הוזכר ע"כ פליגי אתוספתא וירושלמי ודבריו המוזכרין תמוה וכן מלשון הרב משמע דבכותי אפי' שמע כולה לא וכ"ז תמוה וכ"ל דע"כ ס"ל כרמב"ם וכדין ברוך דבכותי ששמע כולה וא"י אפי' מקצתה עונין אבל לגי' שלנו ברמב"ם א"א לייסבה כלל דודאי מ' אפי' שמע כולה מדסתם ועוד מדכייל בהדי תינוק וגדול כו' : ג שמותר כו' · רמב"ם ומנמ' ה"ל : אבל כו' · שם בגמ' וכפי' הרא"ש בשם הראב"ד : ד כל כו' . נ"ב א' : ואסור כו' · רמב"ם ולמד מהא דהתינוקות כמ"ש בס"ב :

רטז א אסור כו' · מ"ג ב' מנין שמברכין כו' : ב אם זה כו' · שם הלוי נרקוס כו' : · ואם אינו כו' · שם א' : המוס"ק כו' · עמ"א ס"ק ג' י"א כו' וכהרר"י כו' וכ"ל כו' · וכל זה כתב הרא"ש פ"י סי' ל"ה ועמ"א שהאריך בזה ולהתמיהתיה מ"ש הר"ן בספ"ב דע"ז ל"ט ב' על מ"ש לאו משום אערובי מברי כו' וז"ל אי משום איערובי דבר טמא מברת ברת הלכך לא מערבי ואחרים פירשו אי משום איערובי שרוך הוא לערב בדבש דברים אחרים ונימוחו בתוכו וחוזרין דבש ליכא למיחש להכי לפי שהמתערב בו עד שלא נימוח מברית ומותר כדאמרי' בתמורה בפ' כל האסורין אגרות בילת טריפה מותר דאימת קנדיל לבי מברת הכילה שבהא טפרה בעלמא הוא : וה"ה כו' · ע' תוס' מ"ג א' ד"ה ועל כו' לאפוקי כו' ר"ל דאין מברכין כלל דהו"ל כה"ל לאפיקי מוס"ק וכל כיוצא ועתוס' שם ב' ד"ה הלי ממ"ש נ"ג א' למישרא דכל היכא דלאו כו', וע' ברא"ש שכ' דמ"ש הלי מאן דמרח באתרוגא מיירי כגון שלקחו להריח בו או לאוכלו ולהריח כו' אבל כו' דלא כרש"י ותוס' אבל העיקר כדעת רש"י ותוס' : ועל בולם כו' · שכן בחנות של בשם מברך כמ"ב ועתוס' מ"ג א' סד"ה ועל כו' והר"מ מקולי כו' כמו שהכל שכולל כל ברכת אכילה שע"ד שאין גידולו מן הארץ אומר שנ"ב כך במ"ב בברכת הריח וכמש"ש ועל כולם אם אמר שנ"ב יצא כן כאן בברכת מ"ב : הלכך כו' · תוס' שם וכמו בשנ"ב : על אגוז כו' · כמש"ש באתרוגא : ג על הורד · קמ"ל אע"פ שראוי לאכילה כיון שאין עיקרו לאכילה כמ"ש הרא"ש שם ודלא כגאון שכ' לברך הנותן ר"ט בפירות וקמ"ל בורד שהוא פרי אילן וע' בהג"מ שכתב בשם מהר"מ לברך על שושנים בורא עשבי בשמים ועב"י שמחלק בין הגדלים כו' ע"ש אלא שהרמב"ם משמע דשושנים אילן ורדים אבל כ' לברך על שניהם עצי בשמים וכתב הערוך בשם הגאונים כל שמוציא מעלה עץ הוא וכ"כ הרשב"א וז"ל רד"א אמריק בירושלמי כל שתמרתו כשהיא משנה לשנה מברך עצי בשמים וכל שתמרתו מתייבשת וכלה בחורף מברך עשבי בשמים ורש"י פי' חבצלת השרון וכ"כ הטור וכמ"ש בס"ט · וכמי ורד קמ"ל דמברכין אותה ברכה עצמה ואף שאין ראוי ממשמשא כבישה לגרש"ם דכבוש כמבושל אף לענין ברכה כמ"ש ל"ח ב' במליח וכ"ש בכבוש כאן מודה כמ"ש כ"ח ועמ"א וע"כ נ"ל כן דהא הרא"ש והטור כתבו כאן בעצמם כן : הקנמון · כמ"ש קנה וקנמון כו' : שהוא עור הערי · ע"ם ונ"ל עוד הגדי בדל"ת שכ"כ הרמב"ם בפירושו במס' כריתות פרק א' וכ"כ בחיבורו בפ"ב מה' כלי המקדש והוא ל' ערבי וע"ם בפ"א ור"ל הגדי מאדו כמש"ש ועוד הוא בלשונם עץ כמ"ש בפי' שם עו"ד בלע"ז אבל הסמ"ג חלק על זה שהרי אמרו בפ"ו דשבת שנגזו כו' וע' כ"מ שם בפ"ב : ועל הלבונה. כמ"ש עלי לבונה : והמצטכי · ע' רש"י פ"ד דיו"ט ל"ג ב' ד"ה במוסתכי כו' שרף כו' וכן הר"ן בפ' שמונה שרצים ואע"פ שהוא שרף רק מן האילן עצמו : ד על שמן כו' . שם א' : ה שמן כו' · כן מפרש הרמב"ם משחא כבישא או טחינא ופ' כנהרדעי וכ"פ הרי"ף והרא"ש ופ"ש ודוקא שמן שעיקרו עץ · מ"א : ו שמן שבשמו כו' · הוא כפרתא לפי' הרמב"ם ואף שהרמב"ם כתב כמ"ב לפי גי' אבל גי' שלנו בע"ב וכ"כ הטור והיינו שבשמו בעלי בשמים ורמב"ם מיירי שבשמו במינים הרבה וע' ב"י וז"ש ואם היו בו עצים ובשמים כו' וכ"כ הרא"ש שם פי' בערוך כו' ואם היו מעורבי' כו' : ואם היו בו עצים כו' · כמ"ש בחנות של בשם ועמ"ש בריש סי' ר"ג : י"א שמברך כו' · כמו שמן אפרסמון · טור · שמפרש דלהכי מברך בשמן אפרסמון בש"ע לפי שאין בו בשמים בעין וז"ש הלי משחא דאפרסמא מאי מברך : וי"א כו' · שם ועפי' רש"י ס"ג ועמ"א ודעת הראב"ד שמברך במ"ב ע' רא"ש וטור ודעת תוס' ד"ה משחא שמברך כמו אם הבשמים בתוכו : ז שילק כו' · עמ"א בשם הרשב"א שכתב כן בשם הגאונים וכ"כ הערוך בשם הגאונים וכ' דהא פשתן אע"ג דרכיכי נקרא עץ : י"ט רוסמא"רין · כ"כ ב"י בשם תר"י · וטעם דתר"י לא כתבו אלא על אלפי דימא וכן פי' בערוך בשם הגאונים וע' בש"ם בגליון שפי' גרופלי ול"ע דא"כ יברך שנתן ריח כו' כמ"ש בספ"א : שבולת נרד · רש"י שם וכן פי' רש"י ג"כ בפ"ק דכריתות וכן פי' הרמב"ם שם בפי' שכן הוא בלשון לע"ז : ח סיגלי · ע' בסנהדרין ל"ט א' וכמ"ש הדודאים נתנו כו' : ויאולי"ש · ברכות שם ברש"י : ט חבצלת · רש"י ותר"י בשם ערוך · וכמ"ש אני חבצלת ותרגומו שם אנא מתילא לנרקוס כו' : וי"א · תר"י בשם י"א : י היו לפניו כו' · כמו בברכת הפירות כמ"ש בסי' רי"א כו' ור"מ ועפי"א : ואם כו' · כנ"ל ס"ב : ואם צריך כו' · ר"ל דתליא בפלוגתא בס"ג ותוס' כמש"ש ס"ג : יא הביאו כו' · כגי' הרי"ף דל"ג ולא סיה וכב"ה ועבה"ש : אם · כגי' הרי"ף דגרס ופוטר כו' : ואם כו' · כגי' הרא"ש וגי' שלנו וחוזר ומברך כו' וכל הספ' אמת · טור : יב קודם כו' אבל כו' · גמ' שם ועמ"א : יג המוגמר כו' · עתוס' שם ד"ה כל וד"ה ועל כו' · ומ"ש על כל כו' ר"ל אם הוא של עץ אבל של עשב מברך עש"ב · טור : של שאר כו' . שם חוץ כו' : יד וי"א כו' · דלאו לריחא עבידא וכמ"ש בסי' רי"ז ס"ב ותוס' הראשונה ס"ל כיון שמותר להריח בו כמ"ש בפ"ג דסוכה דלא אקליה מריחו מברך עליו ונראה עיקר כסברא שנייה כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמ"ש בחנותו של בשם בגמ' אע"פ שמתכוין להריח ועמ"א ברא"ש רי"ז ס"ק א' : י"א כו' · נ"ל דתליא ג"כ בפלוגתא הנ"ל דס' אחרונה ס"ל דוקא שעומד להריח וס' הראשונה ס"ל כיון דנתכוין להריח בנטילתו והוי כמו נטלו לאכלו ולהריח וס' האחרונה עיקר כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמ"ש :

ריז א מברך במ"ב · כמו כפרתא לפי' הרמב"ם וכמ"ש בסי' רי"ז ס"ו : ודוקא כו' · כמו בברקים ורעמים בסי' רכ"ז ס"ג אע"פ שבכל פעם ברק אחר היא כיון שלא הסיח דעתו ובירושלמי מדמי להו אהדדי כמש"ש והביאו רי"ף ורא"ש בפ"ט ס"ג תיליה דר"י מן הדא כו' · ודברי מ"א בתי' דלשון ליתא ועמ"א בסי' ר"ח ס"ק ס' : ב אין כו' · כ"נ א' לגמירא כו' : ג וכן כו' · למד מדין המוגמר כמ"ש לפי שלא כו' אלא כדי כו' : ד בשמים כו' · הרמב"ם ולמד מדין בשמים של ע"ז דש"ה ואפשר שגי' בהוספתא שם בשמים של מרחץ גי' של ערוס : כגון כו' · וכן פי' הרד"א דברי הרמב"ם : ה נתערב כו' · למד מס' הקודם דאם רוב כו' אע"ג דנתערב הריח .

ריח א ובין כו' · עתוס' שם ד"ה הרואה כו' והרא"ש שם : ב על נס כו' · תר"י דכל שאינו רוב ישראל יחיד מקרי ועתוס' י"ד א' ד"ה ימים ל"ד כו' ורא"ש שם : ואפי' כו' · ירושלמי והביאו הרא"ש גם של שבטים כו' וכתב הרא"ש ופלוגתא כו' וכ"כ הטור ודעתם דבברכות הלכה כדברי המיקל ועמ"א : ג כל כו' · תוס' שם והרא"ש שם בשם הירושלמי וכן בגמ' לפרקים עד כמה כו' ודלא כהראב"ד שכ' דאין חובה רק בפעם ראשון מכאן ואילך אינו אלא רשות וז"ש ואז כו' ולהראב"ד ג"כ יכול לברך קודם שלשים יום וז"ש אינו אלא כו' דלא כותיה ועב"י : ד וכל כו' · כגי' הרי"ף שם הוא ובניו ובר בניו ופי' הרשב"א דל"ד אלא כל יוצאי ירכו : ו על כו' · ירושלמי והביאו הרא"ש שם מהו שיברך כו' וכ' בתוס"א וכיון דאיפשטא בגמ' שלנו נלאביו ה"ה לרבו : י"א כו' · שם בירושלמי ואם היה משויס כו' ואדם כו' ומפ' ברואה את האדם : ז על כו' · ירושלמי הנ"ל מהו כו' וחביריו מברך · ופי' ב"י דמ"ש מברך הוא פוסק לכולהו שיברך אאביו ורבו ואדם משויים ואדם שנתקדש כו' אבל הטור מפ' דל"ק אלא אאדם משויים כו' אבל לפי הגי' שלנו בירושלמי מהו כו' דגמל וחביריו גם של שבטים כו' ול"נ מברך לא נפשט הבעיא בכולהו ועמ"א וכ"ל בירושלמי היה אדם כו' ול"נ ואם היה כו' : לפיכך כו' · גמ' נ"ז ב' : ח הרואה כו' · כ"ה ברא"ש וטור וע' פ"ו : ט י"א כו' · שהר"ג בן שלמה כ' שמברך על הנס אינו מברך הגומל ואמרינן שם ד' צריכין להודות ועפי' רי"ט ס"ט · וכ' ב"י ובסי' רי"ט יתבאר שיש חולקין בזה ר"ל שהריב"ש כ' לברך גם הגומל וע' מ"א שם סק"ט והוכר לפ"ו שיש שמברך על הנס במקום הגומל ואינו מוכרח גם דבריו תמוהין דא"כ כל חולים ויולדות צריכים תמיד לברך וכן יוצאי ירכן וא"כ כל א' חייב לברך תמיד ועמ"א :

ריט א וסימנך כו' · טור : ב ומה כו' · כגי' הרי"ף וש"ס אלא שגי' הרי"ף גומל אבל גי' הרמב"ם הגומל : והשומעים · כו' · רמב"ם וטור : ג תרי כו' · הרי"ף ורמב"ם ודלא כתוס' ורא"ש שכ' לאומרה בר"ת ובשיטת הרי"ף דכ"מ שאמרו קשיא אינו נסתר הדין ועוד מדאמרינן שם והא אמר אביי כו' ש"מ דאין צריך רק עשרה : ואם לא כו' · מרדכי וכ"ה בתוס' וע"ש שם בתוס' והולי נסיעתם בס' כר"א ופ"ל הא דפריך גמ' מאביי ולא פריך מהא דר"ח משום דלא מעכבי : ונתנו · שם ושם : י"א שיצא · טור מדקא' צריך מ' לכתחילה ובדרש"י ט"ו א' ד"ה אלא · וכל צריך כו' : וי"א כו' · מדפריך והאמר אביי כו' והא דדייק שטור צריך אינו מוכרח כמש"ש כ' ס"ת צריך כו' ובערובין מ"ח א' ויומא ס"ח ב' וש"מ : ד אם בירך כו' · טור ולמד מהא דלמשה וכן כו' : מלכא כו' · רא"ש כר' יוחנן ועתוס' שם ד"ה פטרתון כו' : ואין כו' · קמ"ל אע"ג דלא הוי אפריה ולא נפטר זה וכמ"ש תר"י שא"ל י' לגדידיה וזהו שפריך בגמ' והא אביי בעי כו' ועמ"א : ה אם כו' · טור בשם הרא"ש דמה שפריך שם והא אינו כו' היינו משום שהמברך לא נתחייב בברכה זו אבל בלא"ה הא אמרי' שמע ולא ענה יצא וכמ"ש בסי' רי"ג ס"ב : ו באשכנז כו' . רא"ש וטור : ובספרד כו' · רד"א וכן דעת הרמב"ן וכמ"ש בירושלמי גבי תפלת הדרך ר"ש בר בא בשם ר' חנינא כל הדרכים בחזקת סכנה ר' ינאי כד הוי אזיל לגבי אכסנייא הוה מפקד גו ביתיה כו' והרא"ש חולק וכ' דזה לא נאמר רק לענין תפלת הדרך : וביתו כו' · כמו בתפלת הדרך : ואם כו' · עט"ז דס"ס בתפלת הדרך : ח בבל כו' · כמ"ש בירושלמי שם ר' חנינא בריה דר' אבהו בשם ריב"ל כל החולים בחזקת סכנה וע' בהה"ת : ואין הפרש כו' · עמ"א וכ"כ שם : וי"א כו' · תוס' שם והרא"ש ובפלוגתא הנ"ל דס"ו : ט הני כו' · שהרי סכנות מדברות הוא מפני אריה וגנבי · שם : וי"א כו' · מדנקט הני דוקא וס' הראשונה ס"ל דנקט הני מפני שהן מצויין יותר ברוב :

רכא א אם היו כו' · כל נו וכמ"ש בהג"ה ומה כו' : אע"פ כו' · ר"ן וכמש"ו מסירדו כו' : שיעלו כו' · כן פי' הרמב"ם והר"ן בפי' הראשון : ב עד הן כו' · כגי' הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וש"ס : ואם כו' · כפי' הרי"ף והרמב"ם שם אבל הרא"ש מפ' כפרש"י שם ד"ה ה"ג כו' וכמו במה אביו בסי' רכ"ג ס"ב : י"א כו' · גמ' שם נ"ק כו' וכ' הרשב"א דאף לפי המסקנא כ"ה ועמ"א :

רכב א גם היא כו' · כמש"ש דנימא לה כו' : ואם כו' · כמש"ש וכל כו' והתניא א"ל ילדה כו' התם כו' : ויש כו' · כמ"ש בספ"ג דערובין : ב שאין כו' · שם : ג ול"ד כו' · ירושלמי שם והביאו תוס' שם ד"ה ור"י ורא"ש שם וגי' וקן חדשים לו ופי' בבה"ש כמ"ש בס"ע שלא היו אלו כו' וכ"ה בטור אם שם חדשים אלנו וגקנה חדשים לאפוקי אם כו' כמש"ו : ד בשעת כו' · ירושלמי קנה כו' · עמ"ו : ה קנה כו' · כנ"ל ס"ב וכמ"ש בגמ' קלרו כו' : שהיא כו' · הרא"ש · וכמה דבריו תמוהין דא"כ גם המתן יברך מלבד זה כו' אבל הירוש' ס"ל דאין חילוק בין י"ל אחרים או לא רק אם הוא דבר הרם כמו מציאה ומתנה וילדה זכר וירושה וכיוצא הטוב והמטיב אבל קנה שהחליף מעות בכלים שהחיינו וזה היה ס' המקשן בגמ' שלנו דפריש וכל היכא דליתא כו' וגם מבנה בית כו' ובברייתא קלרו ש"ד כו' אלמא דס"ל דוקא כיוצא דבנה כו' משא"כ בנכסים לעולם הטוב והמטיב · ועיין במ"א שהביא בס"ע ועיין פ"ק דקדושין דוקא שעשיר אדם הטוב ולא קשה קושייתו ע"ש : ו ע"ד כו' · דכלים דומיא דבית . תוס' שם : ואם הוא כו' · כמ"ש בנדרים מ"ט דביתהו דר"י כו' : וי"א כו' · מס"ד וס"ל לתס"ד דתוס' פליגי על הרא"ש אבל רדב"ז כתב דלא פליגי ועיין בס"ג ומ"א :

רכד א או כו' · תוס' שם בדיבור הראשון הרואה כו' בתוספתא כו' ודלא כמש"ש בדיבור השני : ואם כו' · כמש"ל סי' ר"ח ס"ג וש"ס זה וכמש"ש בע"ז כ"ד א' : ב אם הוא כו' · ירושלמי והביאו תוס' והרא"ש שם וע"ש שם בתוס' ד"ה שעקר כו' מכל א"י כו' וכ"ל מא"י וכ"ה ברא"ש שם וכמ"ש כאן בס"ע וכן מוכח ממש"ש נ"ז ב' וכשם שנעקרה ממקום כו' ובח"ל כו' : בשתיהן כו' · הרמב"ם והרשב"א דמסתבר טעמיה כמש"ש שלא כו' · כ"י · וכמ"ש בע"ז כ"ד א' : ואם כו' · תוס' שם בשם ירושל' : ד לב"ו · לב"ו כו' · כגי' הרי"ף וש"ס : יג כל כו' · וכמש"ל סי' ר"ח ס' ג' :

רכה א והוא כו' · וז"ש שם א"ל בהדי דחזיך כו' ושהחיינו דלכאורה לא הודיעו בשהחיינו כלום : ב מי שלא כו' · עמ"א וכמ"ש בס"ח והוא כו' : י"א מי כו' · ב"ר ריש פ' תולדות פ' ס"ג וכ"ה במהרי"ל בכלל קריאת התורה וז"ל שם מהרי"ל שנ"ל בזמן שבנו נעשה בר מצוה וקרא בתורה היה מברך עליו בא"י אמ"ה אשר פטרני כו' וכן איתא במרדכי הגדול ברכה זו בשם ומלכות ונ"ל וכן עיקר : ג מתחדש כו' · ע' ס"ו פרי כו' אבל שאין לו כו' וכמ"ש בעירובין מ' כיון דמזמן לזמן כו' : ואפי' רואהו כו' · כמו בקנה כלים חדשים כו' כפי' רכ"ג ס"ד וכ"כ הרשב"א : ונהגו כו' ·

עמ"א

עמ"א בשם סמ"ק: שעת אבילה · כמו בקידוש כמ"ש בפ"ד דסוכה : ואין לברך כו' · כמו בבנה בית דקאמר בנה ולא הבונה : ואם לא כו' · דהא אנו מברכין בשעת אבילה וכנ"ל · מהרי"ל סי' קנ"ב : ד אם בירך כו' · הוא מס' חסידים סי' תתמ"ה והביא ראיה שם מפ"ד דתרומות תאנים שחורות ולבנות דפליגי שם · והוא תמוה חדא דר"י פליג ור"ש דוקא בידוע כיון שניכר ואפי' במינו אין הם ניכר א"כ בטל ועוד דא"כ ענבים ותאנים נמי וגם דברי הס"ד שם תמוה שכתב ביין וענבים דבתר שמא אזלינן וקשה דא"כ תאנים שחורות ולבנות ודאי שם א' לענין מעשר וגם אין ראיה מרים פרק ראשית הגז דקאמר שם ב' מינים שחופות ולבנות דשם קאמר לדברי הס"ד דבזכרים ונקיבות ודאי ליכא לספוקי · וכן מפ"ד דכריתות אין ראיה וערש"י שם דף כ' א' ד"ה ור' יהודה סבר כו' הואיל והם כו' : ה אם כו' · אע"ג דקי"ל כרבה בפ"ק דמס' ע"ז דבתר שמא אזלינן כיון דחד טעמא לא מברכינן דהא אם בירך על לולב בשעת עשייה אינו מברך בשעת נטילה וע' רא"ש בפ"ק דפסחים מ"ש בענין שהחיינו שאין מברכין בשעת בדיקה · וצ"ע ועי"ש במהרי"ל בסי' קל"ה וסי' רי"ג : ו פרי כו' · עמ"א : שמתחדש כו' · עתוס' דברכות ל"ז ב' ד"ה היה כו' : ח שהוא כו' · רש"י שם וגמ' בכורות מ"ה ב' : שבטנו כו' · טור ופי' הראשון שברש"י שם אבל בגמ' הנ"ל איתא כפי' שני וצ"ע : דהיינו כו' · טור : שבל כו' · שם ורש"י : ט והוא מי כו' · עמ"א וכ"ה בקרא בהק הוא כו' : ויש מי כו' · לא קאי רק על דיין אמת אבל משנה הבריות לא גרע מפיל וקוף ועמ"א : דדוקא · וכמו בס"א לענין שהחיינו : ואינו כו' · הראב"ד דאזיל לשיטתו כמש"ל סי' רי"ח ס"ג וז"ש וי"א כו' וכ"כ הטור ע"ש וכן מ"ש בס"י ואינו מברך כו' ג"כ לשיטתו דלא כב"ה : י אפי' כו' · גמרא ע"ז דף כ' א' : או בהמה · ירושל' הביאו תוס' שם ד"ה הרואה וש"פ :

רכו א שמוציאין פרח · היינו דמלבלבי שאמרו שם כמ"ש והנה פרח מטה אהרן ויצץ ומתרגמינן ואפיק לבלבין כו' : ואם איחר כו' · כ"כ הטור אבל המרדכי וכהג"מ כ' דאם לא ראה עד אחר שגדלו הפירות יברך אחר כך וכן עיקר :

רכח א ועל כו' · דר"י ל"פ את"ק · תוס' הרא"ש כ"ד ס"ד : והוא כו' · כמ"ש בקרא אבל הרא"ש בתשובה השיב דוקא ים אוקיינוס : אומר כו' · פ' הר"י משום דאזיל לשיטתו דאמר כן לו מעין ברכותיו : ב לא על כו' · עמ"א דל"ד וכמ"ש בס"ג בהרים דשם ל"ל כן :

רכט א נאמן כו' · כ"ה גי' הרי"ף ורמב"ם וטור דלא כתוס' שם וכ"ה גי' שלנו אלא שב' ונאמן וע"ם הוא : ביותר · טור ורד"א דהא צריך לראות כדי לברך ולשון הסתכלות הוא בעיון הרבה : ב דהיינו כו' · וכן פי' בסמ"ק בשם הערוך ותר"י בשם ר"ח ובהג"מ וש"פ :

רל א עד כו' וזו כו' · כל כו : ד רופא חולים · כ"ה גי' בה"ג ורמב"ם וכ"כ סמ"ג וטור וכן עיקר :

רלא א אם כו' · עפ"ב דסוכה : וי"א כו' · כמ"ש בפסחים ק"י א' וליסן כו' · מהרי"ו ס"ו : וכן בבל כו' · כדכתיב כו' ברכות ס"ג א' ובאבות דר"נ פי"ז וכל מעשיך כו' שנאמר בכל כו' : ואמרו כו' · פ"ב דאבות : שאפי' דברים כו' · פ"ב די"ט אבל הלל כו' ואמרו שהיה הולך למרחץ ואמר אני הולך לדבר מצוה וכמ"ש בפ"ד דשבת רוחץ אדם כו' : וכן אפי' כו' · כמ"ש בנדרים ס"ב א' : וכן בתשמיש כו' · כמ"ש בפ"ב דשבועות וע"ז נא' קדושים תהיו ועבק"א וכמ"ש בפי"ב דכתובות ברבי זקף כו' ובזה מתורץ קושיות תוס' דע"ז י"ח א' ד"ה לטון : ואע"ג כו' כמ"ש הלא אביך אכל כו' : כללו כו' · כמ"ש סלם כו' :

רלב א אם כו' · דאין יוצאין י"ח בין יחיד בין ציבור אלא בלחש · ס"ל · ודבריו צ"ע בסוף ר"ה תניא א"ל לר"ג כו' וז"ש בהג"ה וי"א כו' וכ"כ בסי' קכ"ד : ב אפי' סעודה כו' · עבה"ג ועוד הוכיח הר"י ממש"ש התם לא שכיחא כו' ואפי' בסעודה גדולה שכיחא ובכיתא : אע"פ כו' · עתוס' שם ד"ה ולא כו' וד"ה למ"ד כו' וי"ל כו' : והוא כו' · שם ד"ה ולא כו' : ולדידן כו' · וכ"ה בירושלמי שם ר' ירמיה ור' זירא מ"א מסיימתו בדין ות"א מסיימתו טעטותיהם ומ"ש ור' יוסף ע"ש הוא וכ"ל ור' יונה : וי"ח כו' · שם ד"ה בתספורת כו' וכן עיקר : וי"א כו' · דגמ' לא מוקי במנחה גדולה רק משום דריב"ל ולית הלכתא כריב"ל כמ"ש בפ"ד דברכות ועתוס' הנ"ל : וי"א כו' · וכ"כ הרא"ש בברכות ושם דלא קי"ל כריב"ל ואפי' להתחיל מותר אבל תוס' פי' שם לענין להפסיק לית הלכתא כותיה דוקא כמ"ש בח"מ סי' ה' וכ"כ תוס' בשבת שם להדיא דסמוך למנחה קטנה אפי' סעודה קטנה אסור ואפי' התחיל מפסיק מדלא משני כמ"ק ולא קי"ל כריב"ל אלא בהא קי"ל כריב"ל בהתחי' סמוך למ"ק וכמ"ש בח"מ ופי' שם דהכא לא קי"ל כריב"ל דס"ל דאפי' פירות אסור לטעום וכ"כ הרא"ש שם כ"ז : והשעה כו' · עמ"ז ועמ"א ס"ק י"א : ג והא כו' · כנ"ל בפי' תוס' ורא"ש : וה"ה כו' · שזהו נ"כ נקרא טעימה כמ"ש בסוכה כ"ו א' כל טעים כו' ופי' הרי"ף ותוס' שם ד"ה תרתי דהיינו כביצה ובזה לא קי"ל כריב"ל דאוסר לטעום דלא אסר אלא קבע משא"כ כת"ב שנקרא ארעי כמש"ש וז"ש תוס' דמותר פירות כנ"ל דפירות לעולם ארעי הוא כב"ש כזימא ע"ש ב' וז"ש היינו כו' דהיינו כו' ועתוס' בסוכה שם ד"ה תרתי כו' ושיעור זה כו' :

רלג א מי כו' ועיקר כו' · כ"ו ב' ופי' הרמב"ם דזמן מ"ג הוא לענין דיעבד אבל רש"י מפרש אף לכתחלה אלא דעיקר זמנה מזמן מ"ק וכ"ד הטור וש"פ : שהוא כו' · שם : ומשערינן כו' · ממ"ש בפסחים ד' ב' דכ"ע מסס כו' וע"כ שעות זמניות כמ"ש לא שתשע על תמן כו' ושם י"ב ב' וז' חמה במערב שית יומא בקרנתא כו' וכע"ז כ"ה א' כיום תמים וכמה כו' : והוא שיעשה כו' · תר"י והרא"ש וטור וכמ"ש בפ"ק דערובין קבועין דמר ס"ו : ועכשיו כו' · תר"י וכ' בהג"מ שם כ' ר"ת ועכשיו נהגו כל ישראל כרבנן וכר' יוסי דאמר בירושלמי לא הוקשה תפלת מנחה לתמיד של בין ערבים אלא לקטורת שנאמר תכון תפלתי קטורת לפניך וכמ"ש בגמ' כ"ט ב' אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין תרווייהו כל כו' מצוה להתפלל כו' ואע"ג דלייטי עלה במערבא מ"מ מאן דמאחר עפי אבל קודם ביאת השמש כמעט ס"ד ירושלמי ר' יוסי הוה מצלי עם דמדומי החמה בלא' כל חשיד אליך לעת מלוא לעת מילוי של יום ואע"ג דשעת מנחה מו' שעות ומחצה מאן דמצלי מפלג ומנחה ולמעלה עפי עדיף ובלבד שלא ידחה השעה ע' הנ"ל ר"ת : ואם בדיעבד כו' ובשעת כו' · ערא"ש בפ"א ס"א ומיהו ק"ק דלענין כו' וי"ל דלענין כו' ואף ע"ג שלא נראו לרא"ש דברי ר"ת מ"מ בדיעב' או שע' הדחק יש לסמוך על דברי ר"ת וכ"כ תר"י בהדי' שבדיעבד יצא ועבהג"מ פ"ג סי' ח' : דהיינו צ"ה · דהא לכ"ע סיום המנחה עד התחלת ערבית ממ"ש דעבד כו' : ב אם כו' · עמ"ש בסי' ל"ב ס"ה :

רלד א הרוצה כו' · דקי"ל כר"י דאמר ולואי כו' ופי' הרי"ף דוקא דרך נדבה וכמ"ש בסי' ק"ז : אין כו' · רמב"ם וכשיטתו דס"ל דיעבד דוקא אבל הרא"ש כ' בכלל ד' ש"ט שיתפלל הגדולה חובה וכמש"ש בסיו לפניו מוסף ומנחה שמתפלל של מנחה ואח"כ של מוסף דתדירה כו' וכ"ש חובה ונדבה ומ"ק יתפלל רשות ועוד אמרינן מי שלא התפלל מנחה בשבת כו' מבדיל בראשונה כו' אלמא יתפלל קודם המוטל עליו ואח"כ לתשלומין אף שהיא נ"כ חובה וכ"ש נדבה אבל הרמב"ם כ' שהדין נותן מפני שהוא נגד דבר שאינו תדיר בכל יום ונזכר מסכ"ל מתפלת המוספין דאמרינן שם תדיר כו' וכן מנחה ומעריב שאינן תדירין משא"כ כאן : ואם כו' · כנ"ל וכמ"ש בסי' ק"ז : אבל כו' · שם : אין לומר כו' · עמ"א דהא עיקר כו' : יש כו' · כמ"ש תפלות כנגד כו' וכ"ש לירושלמי שאמר שהוא נגד קטורת ותמיד קודם לקטורת כמ"ש ברפ"ה דפסחים : ב אם כו' · עמ"ש בסי' ק"ח :

רלה א זמן כו' · מתני' ובריי' שם ותכ"א כו' ור"י באידך ברייתא ואע"ג דבמתני' מסיים דר"א היינו אשפה עד סוף כו' וכמ"ש ואג"א רישא כו' ואף לתי' ראשון גם ר"א הוא אבל כחכמים פשיטא דהל"כ ס"ל לרבנן לפלוני גם ארישא וע' רש"י שם במתני' ד"ה עד סוף כו' וכ"כ כל הפוסקים לבד ר"ת וכבר חלקו עליו כל הפוסקים וכ"ם כל הגאונים : שלשה כו' · עבה"ג וכן אמרו בירושלמי בריש ברכות שם לענין ק"ש : קטנים · עמ"ז ומ"א : ואם הוא כו' · דספק דאורייתא הוא ובירושל' שם ספק קרא ספק לא קרא מהו כשמעינן מן הדא הקורא קודם לכן לא יצא י"ח וקודם לכן לאו ספק הוא ולא אמרת צריך לקרות הה"א ספק קרא ספק לא קרא צריך לקרות וז"ש ואם כו' : ואם הציבור כו' · היינו למי שנוהג כר"י וכמ"ש בסי' רל"ג ס"א וערא"ש בריש ברכות ואלו מרב האי כו' והשיב כו' מפלג המנחה ולמעלה כר"י כו' ותר"י כ' לקרות גם ק"ש כראשונה כקורא בתורה וכמ"ש רש"י שם כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה וגם הברכות יכול לקרות כיון שמשקעה חמה הוי לילה קצת לענין זה וכמו שנחשב ערבית לענין תפלה לר"י אף שלענין ק"ש אינו לילה דאינו זמן שכיבה וי"ל גולל אור כיון שמשקעה חמה והשכיבנו רבה י"ל ג"כ שעיקרן אינן על ק"ש וע' מ"ש בסי' ס' ס"ב : ומיהו כו' · כנ"ל ס' רל"ג דקי"ל דעבד כו' ובדיעבד כו' ובשעת הדחק כו' : ב אסור כו' · עתוס' ד' ב' ד"ה וקורא כו' אבל תר"י כ' דאפי' קודם זמנה אסור ממש"ש כדי כו' אם רגיל כו' ר"ל שלא יאמר כיון שלא הגיע הזמן אלך כו' אלא נכנס כו' וכ' ב"י דהיינו חצי שעה וכמ"ש במנחה ובע"פ : אחר שהגיע כו' · דבהתחיל בהיתר א"ל להפסיק אף לק"ש כמ"ש בע"פ דאין מפסיקין לשבתות וע' תוס' שם ד"ה אין מפסיקין כו' ואע"ג דר"י פליג שם וקי"ל שם דפורס מפה ומקדש משום דקידוש מקמי סעודה איתקן · ר"ן : וקורא כו' · רשב"א ור"ן בשם ר"י דברכות דרבנן וכמו בתפלה כמ"ש במתני' דשבת וגמ' דסוכה וכמש"ו אבל כו' : אבל אם כו' · הרי"ף בשבת שם שאמרו שם ולמ"ד חובה מטרחינן כו' וכתב הרי"ף והאידנא קבעום חובה ואע"ג דהרא התיינא מטרחינן ליה וה"ה לנט"י וכ' הרשב"א אבל התחיל לאכול לא ממש"ש והא תפלת המנחה כו' ואר"ח כו' ולכאורה הוא מיותר דממתני' גופא יכול להקשות אלא דמשהתחיל לאכול אף למ"ד חובה א"ל להפסיק וה"א דמתני' משיתחיל לאכול · רשב"א בחידושיו פ"ק דשבת : ואם אין כו' · כמ"ש בסי' רל"ב ס"ב : ג לכתחילה כו' · ממ"ש ד' ב' כדי שלא כו' אלמא דאפי' קודם זמנה חששו והצריכוהו לקרות ולשנות כ"ש כשהגיע זמנה שלא יאחר לכ"ע ופלוגתייהו במתני' לענין דיעבד דוקא · תר"י : ומנת כו' ואם עבר כו' · רמב"ם וכמ"ש בירושלמי שם ור"ג פליג על רבנן ועבד עובדא כוותיה והא ר"מ פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה והא ר"ע פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה רשב"י פליג על רבנן ולא עבד עובדא כוותיה והביאו שם עובדא דשבת ק"מ א' ובנזיר נ"ב א' וע' תוס' שם ד"ה מעשה כו' ודפסחים כתום' ד"ה אני נ"א ב' וע' גמ' דברכות ל"ז א' ותי' בירושלמי שם תמן היו יכולין לקיים דברי חכמים ברם הכא כבר עבר חצות ולא היו יכולין לקיים דברי חכמים א"ל עבדן עובדא כוותיה וז"ש אם עבר כו' אבל באונס אף לאחר ע"ה יכול לקרות כמ"ש בס"ד ובסי' נ"ח ולא כרא"ש שם ס"ט שכ' וא"ל להתמיר כו' דהא חכמים כו' אבל הרמב"ם ס"ל דלחכמים אפי' דיעבד לא יצא ולא יקרא כלל אחר חצות כמ"ש דבשב ואל תעשה יכולין לעקור ד"ת וכ"כ תר"י שם וכ"מ בירושלמי הנ"ל דפריך ועביד עובדא כותיה ושם בדיעבד הוא אלא דבגמ' דידן לא מ' כן דאמרינן ע' א' ועד השתא כו' ס"ק כו' ומתורץ קושיות ירושל' ג"כ אבל י"ל דת"ק אליבא דחכמים לא ס"ל כן והלכה כר"ג בדיעבד ובפרט שהרמב"ם תמיד נוטה אחר הירושל' : ד אא"ב כו' · שם כי אתא כו' : ואנוס כו' · תוס' שם ד"ה ובגבד כו' : אבל כו' · כ"מ שם :

רלו ב אין כו' · עתוס' ד' ב' ד"ה אר"י כו' וז"ש ואף כו' ועיין פ"ז ודעת רשב"ם ורמב"ן עיקר וכ"כ בשמו תר"י בריש ברכות ע"ש : ומיהו כו' · כמו הוא ברוך וכ"ש זה שהוא צורך התפלה ממש וכ"ש בתפלת ערבית רשות שם סי' רל"ג : וכן כו' · טור בשם ר"ע ועב"י מטעם הנ"ל כמו הוא ברוך ואע"ג דלאחרים : כי נתקנו כו' · תוס' שם ותר"י כ' שבתחלה שת"ע רשות היו אומרים אלו הפסוקים במקום תפלה י"ח וחותמין ואומרים קדיש ויוצאין : ג מצא ציבור כו' · ע' רא"ש ריש ברכות ואלו מרב שמי ז"ל כו' וחזינן כו' היכא כו' ובזה מתורץ קושיות תוס' שם ד"ה מאימתי ועוד קשה דא"כ כו' ואנן קי"ל כו' · רשב"א שם ואע"ג דבשחרית אין לעשות כן מ"מ בערבית כיון דרשות לא חיישינן לסמיכה כולי האי ועב"י : ד אחר כו' ולא כו' · כמו בבהמ"ז שאין עונה אחר הטוב והמטיב :

רלז א אין ש"ץ כו' · שאין תפלת ערבית חובה לפיכך לא יברך לבטלה שאין כאן מי שנתחייב בהם כדי להוציאו י"ח · הרמב"ם שם :

רלח א צריך כו' · חגיגה י"ב ב' ע"ז ג' ב' עירובין י"ח ב' יומא ע"ז א' מנחות ק"י א' סנהדרין ע"ז ברכות ד' א' : והמבטלו כו' · פ"ק דאבות וכמ"ש בסוף תענית ובב"ב קכ"א ב' דמוסיף כו' וסנהדרין ל"ב א' :

רלט א ויקרא כו' ואין כו' ואם קרא ק"ש כו' · ירושלמי פ"ק רשב"נ כד הוה נחית לעיבורא הוה מקבל גבי ר' יעקב גרוסא והוה ר"ז מטמר ביני קופייא משמעה היאך הוא קרי שמע ושמע דהוה קרי וחזר וקרי עד דהוה שקע מיניה וגו סינתיה ומ"ע ר' אחא ור' תחליפא חמוי בשם רשב"נ רבזו כו' ודומו שלה ואע"ג דאמר שם מילתא דריב"ל פליגי דריב"ל קרא מזמורים בתרה וקי"ל כריב"ל מ"מ נלמוד משם דצריך שיהא סמוך לשינתו והמזמורים כק"ש אריכתא דמיא : ואין מברכין כו' · ע' תוס' ריש ברכות סד"ה מאימתי ומכאן כו' ועתוס' דחולין ק"ס א' סד"ה מים כו' :

רמ א אם כו' · עבה"ג וכן מוכרח דהא על הכל גזר טבילה : השיילים כו' · לשון הטי"ר וכמ"ש אביו שם וכ"כ הרי"ף ועבה"ס סי' כ"ה ס"ב מש"ש אבל הרמב"ם כ' כרבנן : ולבין כו' · ג"כ ל' הטור וכ"כ רא"ש וכ"ד ר"י כר"ב בתום' שם ד"ה והתניא וכ"כ בח"ס סי' ע"ו ובהג"ה ס"ב אבל ש"ע שם פסק כס' ר"י ורמב"ם : ואף כו' . כנ"ל סי' רל"ח : שהיו לו בנים כו' · עבה"ס מש"ש : וכן כו' שבששה כו' · נדה ל"א א' סנהדרין ע' ב' : ואם הוא כו' · יבמות ס"ג א' : ומלילות כו' · תענית כ"ג ב' : כי אבר כו' · סנהדרין ק"ז א' : זו עצת כו' · שבת ק"ה ב' : ג בני כו' · ל"נ שם בני אימה : ד אסור כו' · דחכמים לא פליגי אלא אהפיכת שולחן ורחים מתגינה ס' ב' ועמ"ש בח"ס סי' כ"ה ס"ב : שבל כו' · שלך הביאו שם היפך ברייתא תניא כו' : ועיבר כו' · ע' א' ס"א בהג"ה : ומעביר כו' שבל כו' · נדרים שם : ועוד כו' · כמ"ש בס"א : ועוד שעובר כו' · כמ"ש במכות ט"ז ב' : ו אם כו' · ממ"ש בפני · שם · ובכתובות ס"ה א' מנין לאכסניא כו' וכמ"ש בסי' נ' הא לבע"ס מותר : ואפי' כו' · נדה שם מקרקם כו' ועתוס' שם ד"ה שמשמשין כו' : או חומשין · תום' שם : העשויין כו' · הרא"ש שם : או ספרים · שם ברא"ש : אפי' · רא"ב"ד ועמ"א : ואם פירש כו' · גמ' שם : ח וישמש כו' · ע' פי' הרא"ש שם ד"ה מגלה כו' : פי' באימה כו' · טור : וי"ם כו' כלוחר כו' וכן פי' הר"ן שם : וי"ם כו' כדי לטעט כו' · טור בשם י"מ וכן פי' בפי' הרא"ש שם לפי' השני וכמ"ש בפ"ק דיבמות בירושל' ר"י בן חלפתא כו' והדך סדין בעל והביאו הב"מ פכ"א

ולקמן סי"ל יכנסה שלמי מ"מ נכון נ"כ בלשונו : בט שאינם ט' · נדרים סם : לא ט' · סם : ולא ט' · תגינה סם : י עד שיסייכנה · תגינה ס' כ' עדותן ק' כ' פסחים מ"ם כ' ועתום סם ר"ם מה ט' : יא אע"פ ט' עכ"ל סם ס"ם מם"ם : אבל אם ט' · וכמו כם"ת דדי בטבריה · ברכות כ"ו מ' : אע"פ כ' · מרמ"י פ' סם כסדרן : וח"ח ט' · נדה סם ופ"ם הקנה : ב' וח"ח ט' · ירושלמי פ"ר מבין כתיב כתוב וכנסן גלמוד כשעה שלמחה רואה חסרון בע לעולם עשה לפתך גלמודים : ג' ואם ט' · כמ"ם כיומא י"ח כ' : יד ש"ו ט' · כמ"ם כתי ורמ"ם כיכמות ע"ו מ' : וכ"ו ט' · כמ"ם מל תתן לנסים חילך ט' : וכל השטוף ט' · שבת קנ"ב מ' : וכתו תשש · כל"ל וסם נם מנטוף ילתו ט' וסם כיום סיזומו ט' וחסכו הרואות ט' וזה שלמחר ושיומו ט' ע"ם : אמרו ט' · עיין כ"מ פ"ו מ' ורמ"י סם ועיטין ע' : מנו לא יבעול ט' · כן פי' ממפרשים מ"ם כל הטוען מעתו בין לפון לגרוש : ולא ביום ט' ולא ביום הקודם · ניטין סם : ולא ט' · או ביאת ט' · סם הבא ט' וסם כסדרן מת שלא ט' ואפי' קלת מסם מזיק מיסת לף לנריות ע"ם :

דיוקים בנוסחי התפלה והברכות מהגאון ר"א ז"ל

בברכות השחר אמר נָתַן לפטוי ט' · ע"ם נסון המקנא (תיוב ל"ח) מו מי נתן לפטוי כיום : פעמים לי כל נרכי · כלפון עכר ע"ם סוד : המכין ט' · וכן הוא בגמ' : מקדם לת שמו ברגים · וכ"ה ברמב"ם : (בתהלה לדוד) נָבָר רב מוכך · כפנול מתת הזיי"ן כדעת הרד"ק וכן בפרפא זכור לת נָבָר נו : (בפירת מו יסיר) מן לומר פסוק כי בת פוס וגו' לף שהוא מהפיוסים לך שלת תקנוהו בתפלה והעד על זה שכופלין פסוק ס' ימלוך לפוסם הפיוסים כמו שכופלין פסוק כל הנשמה לפוסם פסוקי דזמרה · גם מן לומר ובתורתך כתוב לגמר פפע ישראל כו' קודם ישתבח · ונפל ע"ם כפדורים מפוס ': פסוקי מלכיות דר"ה ; (ביתבתא ני הפעולתים · בלי"י תחת פתי"ת דוקא כמ"ם פתי"ע סוף תמיד : (ביומר לפר) רלון קודם דוקא ולא קודמים : (בברכת י"ח) וקנס כלל · ומ"ם במ"ח לומר קודם שיסיה לפוחיות ונקה הוא פעות דקנה לפולם תפר וח"ב וקנה הוא לפוחיות ונקה בניפעניות קס"ת כמ"ם : (בקדושה) וְשַׁבְּחֵיךָ נקמ"ך תחת הסדרת) וְנִשְׁלַחְנִי נקמ"ך תחת הפי"ת ופת"ח תחת הלמ"ד · וכ"ה בהרניפות דהפי קרע (ביתוקפל ני י"ב) דפוס ויניציפ · וכן עיקר כי מלת ושלחני הפיה שני פיות כיתב ופיני הפיה נתלקת לפנים פיה נפמר ופפל לפוחי רוח וכיה הרניפות וְנִשְׁלַח יהי רוחה כמ"ם ופפל לפוחי רוח (יחוקפל מ' ג' ומ"נ) שהי"ם פם וְנִשְׁלַח יהי ולכן כפיפ תיכה תחת ופפלחני הרניפות וְנִשְׁלַחְנִי וכ"ה בכל הפידורים הישנים מפה"כ נפ' ורות נפפלחני פיהי הרניפות נכ' פיהי וְנִשְׁלַחְנִי יהי לכן כ"ל שם וְנִשְׁלַחְנִי כמ"ם נד"כ : (בקדיש) כרעותיה · כל"ף דנוסח דקפי על יתגדל ויתקדש ולא על תיכת דברת ורלוים פיהפת על הכל יתגדל כו' · ולתגדל ויתקדש כיכמות ע"ו מ' : וכ"ו ט' · כמ"ם מל תתן לנסים חילך כו' : וכל השטוף כו' · שבת קנ"ב מ' : וכתו תשש · כל"ל וסם נם מנטוף ילתו ט' וסם כיום סיזומו ט' וחסכו הרואות ט' וזה שלמחר ושיומו ט' ע"ם : אמרו ט' · עיין כ"מ פ"ו מ' ורמ"י סם ועיטין ע' : מנו לא יבעול ט' · כן פי' ממפרשים מ"ם כל הטוען מעתו בין לפון לגרוש : ולא ביום ט' ולא ביום הקודם · ניטין סם : ולא ט' · או ביאת ט' · סם הבא ט' וסם כסדרן מת שלא ט' ואפי' קלת מסם מזיק מיסת לף לנריות ע"ם :

השמטה מהלכות שבת סימן שלה שלו

שלה א דאלו ט' · סם ק"כ מ' : ואומר · מתני' סם : דהיינו · רמ"י : שלא · נמ' סם : להבנים · רמ"י : חיישינן שיתקננה · כתוס' פע"ז סם נמל יוליח לי"ה וכ"ה בגמ' סם : ב ואם מצול · ק"כ מ' כל"ל : ג ומזהו אם · ל' הרמב"ם ואם הטרים כיכר זה מותר וכ' הגמ"ו ופ' כריב"י ופ' כ"י שהשמטה בכה"נ הרמב"ם מוכ לפישתו לתמרי' במ"ק י"ב ב' מ"ר מוחזין כו' וכמיהו כו' תנפי היה הנינת כו' וע"ם הרמב"ם יהודפ הוא ג"כ כר"י כר' יהודה והעור תולן עליו סם וכן כ"י כ' סם הרמב"ם יהודפ הוא ולא ק"ל כותים דם כיהודפ ולכן הטמוע כתן בה"ע הרת הרמב"ם וכ' כדברי העור וכפירש"י ויהשעם שם כריב"י משום דתמרינן בשבת קנ"ע ב' משרים הרם כו' מ"ם משל כו' שהם כו' מ' דקי"ל כהשיל בריית"ה דריב"י רק החילוק בין מוכחת לו לא ו"ם הרמב"ם שם כפ"ו משי י"ע ה"ם שתין הטרמה זו ניכרת לרואה וכן כל כיולא בזה וכן כתן כ' ושם הטרים בדבר זה מותר כ"ל בכה"נ דוקא דלא מוכחת כל"ל ושמו מ"ל כדעת הרמ"ם שם המחלק בין הטרמה לטרמה וקושיית הגמ' שם כיון דשלי הטרמה מותר מ"ם דלרך שוכחה ושם לגמ"ד תמרינהן ל"ל שוכחה ושכי' מקו"ע שהם כדעת הטור : ד שעריין לא נדרכו · דלמ"כ היו מותרין כמ"ם קמ"ם כ' : שחרי כו' · שם קמ"ג כ' : ואינו רשאי · שם מ"ג מ' : כיצד יעשה כו' · י"ע ל"ו כ' וכמ"ם נסי' ס"ת סנ"ח : ה ארת הנה כו' אא"כ כו' · שהקנו מכת דמתרי' קמ"ב מ' ולישרינהו כו' ותי' הר' יונה שהשמיטו מ' הנה כו' ו"ם כשהזו הרמב"ן ת' שהשמיטו לך לפוק מהוכן שפר ולרוחות ושפר וכ"מ בתוספת פי"ו פיות שהשמיטו מלקח מ' מ' ומוכל כו' לו מלקח מהוכן שפר ולרוחות ושפר וכ"מ בתוספת קלמר כחנר וק"ק כנית שהשם בית עשוי לשהכנד · ר"ן : ואוכל כו' · כן נסון נמ' ורי"ף והרמב"ם ור"ן ומ"מ דלא כתוס' והש"ם · ע"ם :

שלו א בין ט' · נסון הרמב"ם וכ' המ"מ שהשמ"ט על מ"ם שם רב קקשה וכו' וכ"כ המ"מ : ואין נתלין כו' · שם : עלה כו' ואם כו' · שם ו"ק כתן כו' ותב"ע כו' ופי' המ"מ שהפי' עלה מכע"י כמוכ ע"ד ניכר שם כשבת מוכר לירד וה"ם בכל נוונע שבל הטור כ' דווקא כפיים דעתו כמ"ו ו"ל כו' : והוקא כו' אבל · שבת מ"ם מ' ושם

רמב א אפי' כו' · פסחים ק"נ א' תנא דבי אליהו כו' עושה דבר מועט כו' ובשבת קי"ח א' מ' דאל"ל כלל וע"כ שם בעני לגמרי כמו שמפורש שם ובפסחים איירי שאותו דבר מועט יש לו משלו וז"ש ואל תאמרו כו' דתוקה לו ביותר והיינו כשאין לו ממי ללוות וכמ"ש התוס' רפ"ב די"ט ט"ו ב' ד"ה לוו עלי כו' וש"ס שם כשאין לו לפרוע וצ"ל כשאין לו ממי ללוות : ע"כ צריך · פסחים שם כדתנן ר' יהודה בן תימא אומר כו' והוראיות הוא ע"כ בכה"ג : נוהגין ללוש כו' · ירושל' הביאו הרא"ש סוף ר"ה אי מגית כו' והא דאמר שבעה ימים משום דבשבת וי"ט בלא"ה לאין בבית : יש שכתבו כו' · עתוס' דערבי פסחים ק' ב' ד"ה שאין · ויש מפרשים כו' : זכור לכן · כמ"ש ביומא פ' יוה"כ כתיב וכרדת הטל כו' :

רמג א לא ישכיר כו' אבל כו' · כרשב"ג אע"ג דרשב"א פליג שם ופסק בירושל' בהבל ובשבת ובע"ז הלכה כרשב"א מ"מ בזה הלכה כרשב"ג דסתם מתני' כוותיה שם ובכ"מ לא כו' ומשמע דשדה מותר תוס' שם ובס"ק דשבת : ותנור כו' · מטעם הנ"ל : ואע"פ כו' . שם בגמ' מ"ט אריסא אריסותיה כו' : ב אפי' מרחץ כו' וכן אם כו' · שם אריסותא למרחץ כו' : ואפי' במקום כו' · שם מפני שנקרא כו' : ואם עבר · עמ"א :

רמד א פוסק כו' · מתני' דעורות לעבדן כו' ושם בגמ' אין משלחין איגרות כו' וכ' תוס' ד"ה אא"כ כ"ה עורות כו' ע"ש ובע"ז כ"א ב' ד"ה אריסא דבירו' דפ"ק דשבת כו' אומנים כו' דבין תלוש ובין מחובר דוקא בקבולת : בר"א בצנעה · ירושלמי הנ"ל דבתלוש בביתו של א"י דוקא ובמחובר בעיר אחרת וגמ' דמ"ק כמש"ו : ואפי' אם · עמ"ז : ב לפסול · דמדאסר במחובר בביתו של א"י וע"כ בכה"ג איירי · תוס' שם : ואם · נלמד מש"ג : וי"א כו' · דהחילוק בין תלוש ובין מחובר הוא משום שהוא מפורסם כנ"ל בס"א : ג מיהו אם · מהא דספינה ופוסק עמו ע"מ לשבות כו' : ה אם שכר כו' ויש מי · דל"ד לקולן וקיבולת הנ"ל דאין ישראל מרוויח במה שעושה הא"י בשבת · והרמב"ם למד מדין נאן לדיר מ"ק י"ב א' דשכיר שנה מותר וכמ"ש בסי' תקמ"ו ס"ד : והוא שלא יחשוב · ע' תוס' דכתובות ס"ד ב' ד"ה דמחוי כו' : ולא · ירושל' הנ"ל : ודוקא · שזהו לא קצן כמש"ש : ו ולא חיישינן כו' . ועוד דכאן משכיר לשבת לחוד : דבמקום כו' · שבת קנ"ג א' : ואע"פ · ג"כ משום פסידא כמ"ש סי' רנ"ב ס"ה בכנס מיהו כו' : ויזהר שלא כו' · עירובין נ"ח נ"ט לא יהלך כו' :

רמה א או תנור · תוס' שם : או מרחץ · שם בשם תוספתא : או שהם · רמב"ם : אם מעט ואם הרבה . ס"ל דמ"ש שם ואם בלא לחשבון אסור קאי אף אם התנו בתחלה וכמ"ש בפ"י מהל' מ"א וש"ע י"ד סי' רל"ד סי"ג ואם התנו כו' ובלבד שלא יבואו לחשבון כולל כגון שיחשוב כו' ע"ש : ואם לא התנו · פי' לתומרא משום דקשה שם הפשוט דאסור דהל"כ אמאי איכסף רבא וצ"ל דמספקא להו לליסנא בתרא וכיון דליסנא קמא סתמא דגמ' קאמר כן הלכה · ר"ן : ויש מתירין · לקולא : וי"א · כנ"ל בסי' רמ"ג ס"א בהג"ה : דא"י · כנ"ל שם אריסא כו' : וש"ם לא · ב"מ נ"ח א' השוכר כו' וכמ"ש בתוספתא סוף שבת ולא יאמר תן לי שכר שבת אלא תן לי שכר עשרה ימים והביאה הרי"ף : ב היכא שהתנו . תוס' שם ד"ה ואם וע"ש : ג היכא · שם ד"ה לא : ואם ירצה . וכ"ע דדוקא במקום פסידא ועמ"ז ומ"א : ד יכול כו' · ממ"ש אריסא אריסותיה קעביד וכמ"ש בס"א בהג"ה אבל בשכיחים כו' · וז"ש ודוקא בכה"ג כו' : מפני שאין כו' · שאם היה מוטלת עליו אסור כמ"ש בס"א שאם לא התנו שאסור : וכן אין כו' · שאם היה ניכר אסור כמ"ש בסי' רמ"ג ס"א לא ישכיר כו' דסתם מרחץ כו' ואמרי כו' : ודוקא · כנ"ל בס"א : ה מותר לישראל כו' · כנ"ל : ובלבד · יתבאר בסי' רמ"ז ס"א ע"ש : ו אם אפו כו' · שם בגמ' ואם בלא לחשבון אסור אף בדיעבד :

רמו א מותר כו' · כדעת הרי"ף שהשמיטה דס"ל דב"ש היא דס"ל דמצוין כו' : ובלבד · מהא דב"מ נ"ח כנ"ל : ולהשאיל · שם לא ישאילנו כו' כמ"ש בס"ב : אע"ג שמתנה · דכאן לא שייך טעמא דשכירות דיש ריוח לישראל כו' ע"ש ברא"ש וע"ש בהג"מ פ"ו ס"ק ק' תניא בתוספתא דמשכיר כו' ומחליף כו' וצ"ל דאין משכיר ממש אלא הדא קתני כולל מחליף דממש שכירות אסור בע"ש דשם סתמא קתני : ב אסור להשאיל · נלמד ממש"ו ואפי' בע"ש כו' : ג אסור להשכיר · ע"ז ט"ו א' : כדי כו' · ל"ל שמא יעשה בה מלאכה : אבל יכול כו' · כמ"ש בספ"ק דע"ז אבל נכרי כו' דאמרינן ליה וליית כו' : כי אין כו' · דאין העו"ג נאמן להתיר מהא דפ' גיד הנשה לא יאמר אדם לעו"ג ניקח לו בשר כו' · ולא לאסור מהא דסוף יבמות של עוקה הן כו' וסוף פ' השולח אין עדות לעו"ג ובתוספתא פ"ה דדמאי גוי שהיה לווה כו' קחו לכם פירות עוקה הן כו' אבל אם א"ל מאיש פלוני גוי לקחתי כו' משלי הכאתים נאמן להחמיר דברי ר' רשב"ג אומר אינו נאמן שדברי הגוי לא מעלין ולא מורידין ואף ר' ל"ק אלא משום שהוא בידו וע' ר"ס רמ"ו : יפקירנה . נדרים מ"ה א' ע"ש בפי' הרא"ש ד"ה ר"ת כו' שמחלק דבדיעבד אפי' בינו לבין עצמו וכ"ה בח"מ שם וז"ש כאן כדי שיצלל דמדרבנן בעינן ג' ונלמד כ"ו דס"ה בינו לבין עצמו ושני בכך מניגית כר כו' לב"ש בפ"ק דשבת ועתוס' שם ד"ה דמפקרא כו' דהכא שאני כו' וכאן נ"כ א"א בענין אחר ודלא כמרדכי וש"פ שכ' דדוקא בפני ג' והם לשיטתן שחולקו בין נגינת כו' לבהמה דנגינת סתמא מפקר להו וצ"ל משום שהוא דבר ההוה תמיד משא"כ בבהמה ולכן אפי' בדיעבד דוקא בפני ג' אבל לחילוק הרא"ש אפי' בינו לבין עצמו כנ"ל : דודאי אין כוונתו · ר"ל ליום השבת בלבד ועמ"ז בשם ב"י נדרים מ"ד א' : ודוקא בשבת כו' · דקדק התי"ע בספ"ב דיו"ט פרתו יוצאה כו' ומקרדין את הבהמה ביו"ט מדקאמר ביו"ט משמע דרישא דוקא בשבת והירושל' שאמר ברוכב על הבהמה משום שביתת בהמתו איירי בשבת שאמר היה רוכב על הבהמה א"ל רד כו' ולכן לא אמר בגמ' על המתניתין דאין רוכבין משום שביתת בהמה ודלא כרי"ף ורא"ש וז"ל ירושל' בפ"ה די"ט מ"מ אמרו היה רוכב ע"ג בהמה א"ל רד כו' שהוא מצווה על שביתת בהמתו כמותו למען ינוח שורך וחמורך כמוך והאי קרא לא נאמר אלא בשבת ועמ"א בשם יש"ש · ואפשר דס"ל כנ"ל כיון דבגמרא אמרינן משום טעמא אחרינא כמש"ל ולהלכה אין נראין דבריו אלא שעיקר דביו"ט נמי מצווין על שביתת בהמה כמ"ש ביש"ש : ד יש מתירין · יבמות ס"ו ב' והסברא נסי כו' הא ל"ד אלא כו' משמע דבכה"ג הוי שלו : וי"א דבזין · שם כרב יהודה דקי"ל כוותיה שם דאמר אפי' בכה"ג לא הוי שלו ומדייק שם ת"כ דר"י המכנסת כו' אלמא כל שאינו יכול למכור אינו שלו ופלוגתתן של אלו ב' הדיעות תליא בספיקת הרי"ף שם ויתורץ מה שקשה על הרמב"ם דפ' כרב יהודה שם ופ' שם כברייתא דת"כ דר' אמי עבדי ל"ב כו' · והענין כי הרי"ף נסתפק שם בברייתא דמכנסת לא בריר לן כו' · והענין כי אמרו שם א"ל רבא לר"נ והא ית"כ דר' אמי כו' ולכאורה קשה וכוותיה דר"י לא תניא ויש לתרץ בב' אופנים הא' דאינו דומה לר"י דאף דאינו יכול למכור מ"מ שלו הוא כמש"ש הא ל"ד אלא כו' והב' דברייתא יחידאה היא דרשב"ג אזיל לטעמיה בגיטין מ"א א' ולא קי"ל שם כוותיה ומשני אע"ג דתניא כו' ודינא דברייתא דעבדי ל"ב כו' אמת מ"מ כאן מסתברא טעמא דר"י כו' ולשני האופנים הרמב"ם פ' שפיר כברייתא דעבדי ל"ב רק ל"מ בין אלו האופנים לענין המכנסת אם יש לפסוק כאותו הברייתא או לאו (ר"ל דלאופן הא' י"ל דגמ' ס"ל דברייתא נאו יחידאה היא כמ"ש המאור בר"פ אלמנה שם ד"ה מכרו כו' באורוס דבהא ל"פ רבנן עליה ע"ש) וז"ש הרי"ף לא בריר לן כו' וגם כאן תליא הפלוגתא באלו ב' האופנים דלאופן הראשון דהגמ' לא ס"ל סת"כ דרב יהודה דאע"ג דאין יכול למכרו מ"מ ה"ה שלו ולאופן השני משום דיחידאה היא אבל הדין אמת דכל שאין יכול למכרו אינו שלו ומפרשים הגאוני' אותה הברייתא דמכנסת לענין מעשרין כפלוגתייהו היא לומרת כלי כו' וכן הברייתא דשכר פרה ושם כו' ובזה מתורץ מ"ש הרמב"ם וש"ע ח"מ סי' ל' סי"ד אין האיש רשאי כו' ואם מכרן כו' משום דלא בריר לן הסיא ברייתא דעביד עובדא כמ"ש הרי"ף שם כנ"ל ולכך פי' דלכתחלה לא ימכור ואם מכרן מה שעשה עשוי : ה אם ישראל · כנ"ל סי' רמ"ה ס"א וה"נ דלא קנוי לישראל ביום השבת : ואם ילוה כו' · כפ' שנייה בס"ד : וי"ם כו' אפי' . כפ' הראשונה שם : ויעשם אפותיקי . ואע"פ לא קנה ישראל כמ"ש בפסחים ל"א ורבא אמר מכאן ולהבא היא גובה כיון דאי הוה ליה זוזי כו' אתפסה דשבתא הוא דקני ומטעם זה נ"כ אפי' באפותיקי כמ"ש בש"ע ח"מ סי' קי"ג ס"ו אפי' שיהא משכנתא בידו או אפותיקי מפורש כיון כו' וע"ש מש"ם וז"ש או ישכננס וכמ"ש בפסחים שם דישראל מגוי לא קני משכון : ובלבד שלא · שם וע"ל סי' תמ"א : וי"ם כו' · היא נ"כ כפ' הראשונה דס"ד : ויכתוב כו' · עמ"א :

רמז א עם חשיכה · מתני' שם : ובלבד · שם ק"נ א' ואפי' קודם שבת מדאסור בלא קצן דמיחזי כשלוחו ומי שהחשיך בדרך לפירש"י שם דמיירי מבע"י לא התירו אלא משום דאין אדם כו' : אפי' ביום ראשון · רי"ף שם מדאמרינן שם והאמר' אין משלחין כלל ומשמע כיונא דאיגרות שם : והוא · גמ' שם : וי"ם · הרא"ש שם כברייתא הראשונה שם דמיירי בכה"ג : ב אם התנה · כן פי' הרשב"א קצן הנ"ל ולא קצן פי' בשכיר כמ"ש בס"ו : אבל · מדאמר קצן : ג אם שברו · כן פי' הר"ן כיונא בו הנ"ל : ד אם העו"ג וי"ח · פלוגתייהו תליא בפי' הירושלמי ויתבאר בסי' רנ"ב ס"ב : אבל במקום · כן פי' הר"מ את דברי מהרי"א הלא לשיטתו וכמ"ש בפ"ד דמגילה ופ"ב דב"מ ל"ס א' מתנה כו' : ה אם העו"ג הולך · עמ"א מ"ש בשם ראב"ן אח"כ ראיתי כו' משמע כו' · ואבאר הענין ויבא הש"ע על נכון דראב"ן כ' שם כלשון דמילתא כו' ומתיר בין קצן בין לא קצן בין קביע בין לא קביע ואמר דב"ש שמצריך עד כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה לטעמייהו כב"ה דברייתא אליבא דת"ק שם י"ח ב' אבל לר"ע שם ולב"ש דמתני' דמתירין עם השמש א"ל כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה אפי' לא קצן ואח"כ אפי' לא קביע נמי מותר ובזה אנו מרוויחין דא"ל לאוקמי מתני' בקצן כמ"ש תוס' ד"ה אא"כ כו' ואע"ג דלא קי"ל כראב"ן וז"ל בזה ומחלקין בין שאלה ומכר דאדעתא דנפשיה קעבד משא"כ כאן לאינו לפירוש בי דואר כו' אבל לפי' ראב"ן בי דואר על השאיה ודאי אין חילוק ומותר בקביע לפי פי' בכל גוונא : ו מי שיש · דזהו לא קצן לפי' הרשב"א כנ"ל ע"ש לשיטת הרא"ש הנ"ל בס"א בהג"ה :

רמח א אבל קודם כו' · אפי' בספינה · ל"ד קודם דאפי' תוך ג"י מותר כמ"ש בס"ב אבל אין איסור כו' ולא נקט קודם אלא משום איכך דנקט א"נ דנקט דוקא ג"י דס"ל כמ"ש ב"ח דמדברי הר"ן ורז"ה שכ' הטעם דכל ג"י קודם שבת קמי שבת מקרי משמע דכל ג"י אסור אף בד' אבל מדברי הרא"ש שם מ' דבד' מותר וכ"ה להדיא בתוספתא הביאו הרא"ש שם דבש"א אף ברביעי וב"ה כו' וכ"ה בירושלמי הביאו הרשב"א שם אין מפליגין בים הגדול לא בע"ש ולא בה' בשבת בש"א אף בד' וב"ה מתירין וכ"פ הרשב"א שם להדיא דבד' מותר וכ"כ בהג"ה שם להדיא ד"ה אבל כו' ור"י פוסק כו' וכ"מ בתוספת דעירובין מ"ג א' ד"ה הלכה כו' וכ"מ בירושלמי כו' : ואפי' אין בנובה · דלא כדעת הרי"ף שם דאפי' ביום הראשון אסור מדאוקמא להו בפ"ד דעירובין אם יש תחומין למעלה מי' ואם במקום שיש תחומין אסור אפי' קודם ג"י א"כ הנ"ל מברייתא הואת דמותר : ואפי' במקום · כפי' הרז"ה דברייתא מיירי במקום שילטרך הישראל לעשות מלאכה וכמ"ש בס"ד : בבקר · שמ"ג דהל"כ א"א לאגיע : מפני · עמ"א : ב הא דאין · דומיא דאורך בריית דאין צרין : ולפיכך מותר · וכמ"ש בירושלמי ותוספתא דב"ה מתירין : והוא שלא · דכיון דמדרבנן הוא כמ"ש בסי' ת"ד ס"ב הולכין בספקו לקל : אבל כו' אסור כו' · ר"ל אפי' מיום ראשון כדעת הרי"ף וכמו שרמה בב"י דברי מהרי"ק וז"ש אסור אפי' שפליג ביום ראשון אסור בשבת במקום כו' והוסיף הרמ"א לצאת שאין איסור אלא לצאת בתוך ג"י וז"ש וכן כו' שלשה ימים שגם במה שהוסיף בש"ע ג"כ שלשה ימים : וכן בספינה · כנ"ל : אבל אין · דמשום משתמש בבע"ח ליכא דלידי לדין הן ומותר שבת קנ"ה א' ועמ"א : ג היכא דמותר · דספינה מהלכא אולא וכב"ה פורסין מצודות כו' ואע"פ שניצוד בשבת ולהלכה נראה דאסור ועתוס' בפ"ד דערובין מ"ג א' ד"ה הלכה כו' : והוא · שבת קל"ט ב' : וי"א דאפי' כו' · עמ"א : וי"א שעושין כו' · עמ"א : היוצאי' כו' והעולה כו' · מברייתא דאין מפליגין הנ"ל לפי' הרז"ה כנ"ל : ואם נכנס · כיון דבאונס יצא תוך לתחום עירובין רפ"ד מ"ח ב' : ואפי' כו' דכיון כו' · ר"ה כ"ג ב' : לסחורה · כמ"ש בב"מ למ"ד ב' וערש"י שם ד"ה זה כו' ואפי' להרווחה כמ"ק כמ"ק פ"ג י"ד א' : או לראות · ערובין ל"ו ב' ורבנן זימנין כו' ושם פ"ב אר"י אין מערבין כו' : רק כו' · מ"ק שם :

רמט א וה"מ כשהוא כו' ואם · כמש"ש אפי' כסא דהרסנא כו' : ב שאינו רגיל · כן מוכח מהא דע"פ ל"ט ב' אוכל והולך כו' : ואפי' הוא · ירושלמי : וכל היום · דסתמא קא' שם בע"ש : וסעודה שזמנה · דאפי' סעודת אירוסין אם אירס כבר מותר כמ"ש בפ"ג דפסחים מ"ט א' ואפי' סעודת נשואין כמ"ש בפ"ק דמ"ק וכולם מותרין בערב הרגל : ולאכול . פסחים ל"ט ב' כר' יוסי דמתני' שם כותיה וע"כ בלי קביעות מיירי כמ"ש למטה וכן מ' לשון אוכל כו' וע"כ בסעודה שרגיל מיירי כנ"ל : אבל מצוה · שם ק' א' הלכה כר' יוסי בהפסקה ושם רי"א אין מפסיקין מ' דאין מתחילין אלא דשם בקביעות סעודה ועתוס' בשם כס"ג : ד אם קיבל · דכל תענית שלא שקבה כו' כמ"ש בתענית י"ב ובשעה קבלה צריך להשלים : אם לא · כפי' הרא"ש בעירובין שם דמתענין ומשלימין ר"ל אם ירצה וכן כ' תוס' שם ד"ה והלכתא כו' : וי"א דלא · עתוס' דע"ז ל"ד א' ד"ה מתענין כו' ומיהו כו' ועמ"א : ואם הוא · דאפי' בשבת ערי שבת י"א א' :

רנ א ואפי' יש כו' · ושם ילמוד · קדושין מ"א א' : כי רב כו' · שבת קי"ט א' : ולא יאמר כו' כי זה · שם אילו מקלטין כו' : ויש · ספרי וידעת כי שלום אהלך זו כו' : ב ירבה בבשר ויין · שבת שם אנן דאית לן בשרא וחמרא וכו' ואמר ירבה · שם ר' אבא זבין מתליסר כו' : ומגדנות · שם קריבו ליה תלת סאה כו' וע"ל סי' ר"ל ס"א :

רנא א י"ם · מדקא' שם סמוך למנחה לא משמע דאין חילוק בין ע"ש לע"פ רק סמוך למנחה ועוד מאי ס"ד דמקשה בין תלות למ"ק רחוק מאוד : וי"ם · מדקאמר שם הכא מחלות ולא קאמר סמוך למנחה נמי כמש"ש ל"ט ב' · ורא"ה גם כן משם תקיעות להבטיל ממלאכה ועמ"א : ודוקא בשעושה · דהא אף בע"ש מושיבין סוככין ורוכפין כו' ומרכיבין כ"ש בע"ש : ולכן · דאף בח"ה מותר מ"ק י"ח ב' וע"ש קיל אף מע"פ כמש"ש בפסחים וכ"ש מח"ה דחמיר אף מע"פ כמש"ש נ"ה ב' סיפא כו' נ"ק כו' : ב לתקן · דאף בח"ה הדיוט תופר כדרכו מ"ק ח' ודוקא לצורך המועד כמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' תקמ"א ס"ה : וה"ה בגדי · דנ"כ בח"ה שרי כמש"ש י"ב א' רב חמא שרא כו' וכמ"ש הרא"ש שם דבמלאכות המותרות בח"ה כגון לצורך המועד ומעשה הדיוט : אם הוא · כנ"ל : ואינו נוטל · כנ"ל שהשווי כו' וכמ"ש בסי' תקמ"ב ס"א : וה"ה לשי ·

שם אין כותבין ספרים כו' כותב תפלין ומזוזות לעצמו כו' אע"ג דלכאורה מ' דספרים כלל לא כ' הרמב"ם דוקא שא"צ לקרות במועד כמו ספר העזרה אבל אם צריך מותר כמו תפלין ומזוזות כמ"ש בתה"ד סי' פ"ה וכב"ע סי' תקמ"ה ס"ב: אבל אסור · כנ"ל אע"ג דבתפלין ומזוזות מותר היינו אם אין לו מה יאכל להרמב"ם או להרווחה להרמ"י והרא"ש: ומסתפרין · ל"ע דהא מה שאסור בע"פ אסור בע"ש ולא חילקו בגמ' אלא בין מנהג לתלות ובע"פ אסור כמ"ש שלש אומניות כו' · ובכל בו כ' מעשה הדיוט מותר להסתפר דלא גרע מהדיוט תופר כדרכו אבל מלשון רמ"א משמע דבכ"ע מותר ועוד דמ' דאפי' בספר מותר וכזה אף מעשה הדיוט אסור כנ"ל וגם על הכל בו ל"ע דלהסתפר אף מעשה הדיוט אסור מדאמרינן שם המיינין שבן הדיוט כו' ספפרין שבן כו' ולא אמרו נ"כ כספרין שבן הדיוט וה"ם כפ"נ דמ"ק י"ד א' ופאר כל אדם אסורין מ"ט אלו דוקא מעשה אומן לא שאינו מ"ט מידי דהוה כל מעשה אומן ועמ"א ס"ק ה' שמסתפק בדין זה וע"ש: ויש · מדרש אגדה:

רנב א מותר · מתני' וירושלמי שם דה"ה בכל מלאכה שם: סמוך · שם במתני' וכוונן כ"ה כו': וי"ם · פסחים ו' א' וע"ש בתוס' ד"ה יתד כו': ויש להחמיר · דמ' שם לסיפך דאינו מותר אלא בתמן משום שנאמר לא ימלא כמ"ש למימרא דשירות כו' מרדכי: אם קצץ · מסא דאיגרת כנ"ל כסי' רמ"ז: או שעושה דייש הולכין אם פלונתייסו יתבאר למטה: והוא · כנ"ל כסי' רמ"ז ס"א: וגם · ירוש' כמש"ל סי' רמ"ד: אסיר בע"ש · נשיעתו כסי' רמ"ז ס"א ולש"ע אסור בכ"ע ולכך סתם דווקא אם קצץ: ואם ראוהו כו' אם · ירושלמי · ומזה הוכיח הב"י שנשובת הגה' מותר רק אם רואהו בשבת כמ"ש דאל"כ היאך מניחו בידו בשבת וזה דוקא נשיעתו דלא קצץ נעולם אסור אבל לשיטת הרמ"א דבר' וכ' מותר י"ל שנתן כר' וכ' וו"ם רמ"א ואפי' נתנם לו כו' וכ' זה של"ם הא כ' לעיל דים חולקים אם עושה כו': ג ואם היתה · עפ' רמ"ד ס"ד ועמ"א וג"ע: ד כל שקצץ · ויש אומרין · כמו א"י שהדליק כו' ואם כו' קכ"נ א' משום דישראל נהנה ממלאכה בשבת והר"ן כ' דל"ד לשם דהתם אדעתא דישראל קעביד ועמ"א: וצריך להמתין · בילה כ"ד ב' ערובין מ' א': אם יש כו' · שבת קנ"א א' לפרש"י וע"ל סי' שכ"ה ס"ע ושב"ז דפ' כרי"ף שם וכ"כ כאן רוקח וש"פ ושמ"א: ודוקא כו' · דמותר כמו פירות הנים שנתלשו ונלודו מבע"י שמותר לקבלן כמ"ש ברפ"נ די"ע: אבל כו' · מ"ק י"נ א' ואע"נ דשם בכלים לצורך המועד מותר היינו כמ"ש נ"י שם משום דלצורך המועד מותר לגמרי בשוקא משא"כ בשבת:אבל א"י · דלא עשה אדעתא דישראלי עירובין שם: לילך · ל"ע מ"ש וכנ"א המעשה שהיה שלקח ממנו וע"ש ובמ"א: ובלבד · בילה כ"ח ב': ה קילור עבה · דאנ"ם אף בשבת מותר כמ"ש בסי' שכ"א · תוס' ורא"ש: ואפי' מונם' · שם בגמ' והא דאמרת דלב"ם כו' אבל לב"ה מותר בכ"ע: ולתת · שם כנ"ל: ומיענין כו' · מתני' שם: והשמן כו' · שם שמן של בדדין כו' וכפי' תוס' שם ד"ה שמן: וכן בוסר · ר"ל אפי' מתוסרין דיכה דהא בגמ' מדמי להו למתני' והאי נמי כו' והלא כתי' ראשון של תוס' שם ד"ה ר' ישמעאל אלא כתירוץ שני וכמש"ל סי' שכ"א סי"ט ובברייתא דזיתים וענבים שם וה"ה לשאר פירות ומתני' דטוענין דהא מדמי שם כולהו עם מתני' דטוענין וע"ל סי' שכ"א סי"ט אבל פה"א וסמ"ג ומ"ק פ' כתירוץ הא' של תוס' שם ובמתוסר דיכה אסור המפקה: ומותר כו' · כרב יוסף דר' אושעיא כותיה וע"ם תוס' ד"ם ולימא ור"ם והמתא: (וע' בה"נ פ"ק ס' פלין כרבה ושנגה היא): ויש אוסרין כו' · כרבה וע' תוס' שם ד"ה והמתא כו' ועוד דסוגיא כו' ר"ל כמ"ש בד"ם ולימא כו' ונראה כו' וכ"ה תוספתא א"ל ב"ש לב"ה א"א מודים כו' אלא שבש"א ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך שתהא כל מלאכתך גמור' מע"ש וב"ה אשת ימים תעשה מלאכה עשה אותה כל ששה אלמא לאו בשביתת כלים פליגי במתני' אלא כרבה וכסוגי': ו בידו · שם כרבא וכר"ש דסוגי' כותיה וכמש"ל סי' ס"א סי"ב אבל לא כר' כן להלכה אלא כר"י דר"ש ור"י הלכה כר"י וגם סתם מתני' כותיה: אבל מותר לצאת בתפלין · שם בגמ' י"ב א' תנא דבי רבי ישמעאל כו' והקשו ב"י ומ"ז דהא בלא רבה בר רב הונא נמי מותר דאלא דהא לא גזרו אלא אם היה בשבת חייב אם יוצא ובתפלין לא היה חייב וע' מה שנדחקו וג"ל דנקט לפי שאינו שוכחן דוקא דבלא"ה אסור אף לרבה דמודה רבה דהיכא דוכתא דנגזרינן גזירה לגזירה והיינו שקרוב לבא לידי פשיעה וכמ"ש כל שאסור לצאת לר"ה אסור לצאת לחצר ואפי' בדברים שפטור אבל אסור וה"ע שהאשה עשויה לפשוט תכשיטיה וכן האיש להניח כליו והעיקר נראה דלא גזרו סמוך לחשיכה אבל עם חשיכה גזרו ולכן אמר שם תנייא תנגיא לומר חייב כו' לממשמש כו' עם חשיכה שאף אם היה יוצא בשבת לא היה חייב מכל מקום חייב למשמש שבעם חשיכה גזרו:

רנג א שהיא עשויה בקדירה · לשון רש"י: ע"ש כו' למעלה · לשון הטור משום דתנן אף מחזירין: ויש בה · שם ל"ח ב': שהיא פסולת · לשון הטור וכ"כ הרמב"ם כפי': להשהותו עליה אא"ב · כר"נ שם בתר כל הסוגיא דמשמע שהוא מסקנא דסמכתין: או שהוא חי · י"ח ב': אבל אם · שם: ואפי' נתבשל · שם ל"ו ב' במילתיה דר"נ: חיישינן · שם י"ח ב' והסתא כו': אא"ב · מתני' ל"ו ב': שהוציא כו' · ירוש': דהיינו כו' למעם · שם בירושלמי ובגמ' ל"ז א' נתגים ממעמו כו': שני בירות · שם בבעיא דלסמוך: אפי' לסמוך · שם כאביי ובגיא כותיה: ואפי' אם · כאוקימתא דר' אבא דודאי שמגיסין הפי' כר' אבא מרגא קאמר דלמא משמע שהוא מסקנא דשמעתא רק שהלכה כאביי נ"ב מתוך הברייתא: ב"ו שהיד · שם מ' ב' אחד מים ואחד שמן כו' וכ"ם בכירה וע"ש ברא"ש ס"י · תימא מ"ש הכא כו' ולעיל אסרינן להטים ע"נ כירה כו' וי"ל כו' בירושל' מותר להסיר במקום כו' ע"ש וכ"ה בירושלמי כאן: וב"ש · שם מתני' וברייתא: שהוא מקום · שם בגמ': אם הוסק · מתגיתין שם: והתנורים · ב"כ ל' ב': ואם שכח ושהה · שם בעיא השניה ומפרש הרי"ף בשוגג ובמצטמק ויפה וכן פי' תוס' שם ד"ה עבר ונראה לר"י כו' ור"ל אם היתה הגזירה גם אם מצטמק ויפה לו וכן משמע שם דבמצטמק ויפה הבעיא מדפשיט מבגים ע"ם ופסק לקולא: ואם · שם הבעיא ראשונה: ואם עבר · כר' יהודה שם: עד בבדי שיעשו · שם י"ח ב': ואם התוירם א"י · דמזיד בא"י לצורך ישראל כשוגג בישראל דהא בישראל ק"ל כר' יהודה בכ"ק ע"ח א' דבמזיד לא יאכל עולמית וכא"י מותר בכדי שיעשו כמ"ש בשבת קנ"א א' ובילה כ"ד כ': ואם התוירם · ר"ל אפי' בשוגג אסור אם מצטמק ויפה לו דהורה מצטמק ויפה דינו כלא בשל כ"ל בשהה דאף להגיה דכמב"ד מותר חורה אסור לעולם כא"ם למטה: ואם מצטמק ורע · ר"ל אע"ג דלכתחילה אסור כמ"ש הר"ן מהא דאמרינן שם ל"ח ב' ואף ר' אושעיא כו' ותמין מצטמק ורע לכן כמש"ם א' וע"ש בתוס' ל"ו ב' ד"ה תמן נ"ל הא דאמרי כ"ם כו': מותר שחרי · מדמתירין שם י"ח ב' בכדי שיעשו אע"ג דנתבשל באיסור כיון שלא נהנה: וי"א שכל כו' · שם ל"ז ב' כתגיה דסוגיא דשמעתא כפ"ק כותיה ועוד מדמתפריך ודחקינן לאוקמיה מתגיתין אליביה וע' תוס' שם ד"ה לעולם כו' ועוד דר"ש א"ר יוחנן ושייעיה רבא ואמרי' תרוייהו תנגלי ותמגיע דיוקא דמתני' קמ"ל אלמא מתניתין כותיה דייקא וכן פ"ל לרב שמואל בר יהודה אלא דקמ"ל דמצטמק ויפה לו מותר כמ"ש רב ששי דרבותא קמ"ל אע"ג דאיכא למיגזר כיון דבחיתוי מועט מועיל יתיב דעתי' ומתמה ורב דרב אמר במצטמק ויפה לו ובפ"ק אמר רב עד כמב"ד ואע"ג דרב ושמואל פליגי אר' יוחנן הא הלכה כר' יוחנן לגבייהו כמ"ש בריש יו"ט ובפ"ד דעירובין ועוד דמר עוקבא ממישן אמר נר"א אתון דמקרביתו כו' אנן כו' אלמא הלכה כר' יוחנן אלא שאתון לריכין לנהוג משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור ובסוריא משהו ואפיל וכן רבנ"י מרא דעובדא כו' ומעשה רב כמ"ש בספי"ז דשבת · וסברא ראשונה ס"ל כיון דבמסקנא דגמ' אמרינן אר"נ כללא דמילתא כו' ס"מ דהכי קי"ל וכ"ש בשלא נתבשל כ"ל וכמו שהקשה הרשב"א דמגיס סתמא קאמר כל שנתבשל כמב"ד משמע משם ואילך ומסוגיא דספ"ק אין ראיה דשם כ"ע מודים כמ"ש הר"ן שם ורא"ים כנ"ל דרב אסר במצטמק ויפה ושם התיר כמב"ד וכן הא דסייעיה רבא נרב ששת אין ראיה וע' רא"ש ומר' יוחנן אין ראיה דאין הלכה כמותו נגד רב ושמואל כמ"ש הרי"ף בכמה מקומות וכמ"ש בספ"ב דע"ז ואין דבריו של א' במקום שנים: או אפי' · דאין חילוק בין תנור לכירה אלא מה שאסור בכירה בשאינה גרופה אסור בתנור אפי' גרוף כמ"ש ל"ח ב' הכא בכופח כו' אבל מלשמוך כמ"ש דאל"כ מאי פריך שם במאי עסקינן כו' וע"ש ברא"ש אבל בדין שהיה הוא תנור לכירה בין לרי"ף בין לשברא זו כמ"ש בספ"ק סאי קידרא חייתא כו' בתנורא דבשיל ש"ד ולכ"ע כפירושם ועיין הגמ"ר: ולא הוחרה · ר"ל בפוסקים דאילו מתני' לא הוזכרה אלא לחזרה כמ"ש שם: ואם שכח כו' אסור · שם ל"ח א' ומשמע אפי' אחרים דלא כהגמ"ר שכתב דלאחרים שרי כיון דהוא משום קנסא אבל ליתא ממש"ש ול"ם שבשוגג ומזיד שוין ומזיד אסור אף לאחרים כמ"ש רש"י ותוס' דמזיד דר"מ שוגג דר"י: ואצ"ל · שם: וכל זה בענין · כמ"ש בסי' רנ"ז ס"ז ע"ש: וי"א דאפי' · תוס' ריש פ"ד מ"ו ב' ד"ה כמה ונראה נר"ת לחלק כו' ע"ש: רק שנותרים · שבת ל"ה כ' סילק שמסלק כו' לדעת הרי"ף דמצטמק ויפה אבל ני"ת נ"ל משום זה: יש להסירו משם · דפסיק רישא על ידי א"י מותר כמ"ש בה"ס בהג"ם: ויזהר שיקחהו · דאף שאינו מתכוין מ"מ אסור משום פסיק רישיה וע' תוס' דכריתות כ' ב' ד"ה פסילא כו' ומ"ת כו' וי"ל דהכא ה"ע דמחייב כו' והוא אסור מדרבנן ולכן מתיר ע"י א"י כיון שאינו אלא שבות כמ"ש התה"ד ולקמן בסוף הסימן לכן נוהגין שא"י מוליאין הקדרות כו' ונמש"ש וז"ם ואז אף כו' כמ"ש תוס' הנ"ל וי"ל כו' משא"כ אם לא יקח בנחת דהוי פסיק רישיה וכ"ז דלא כדעת הערוך בסי' ש"כ סי"ח אבל משום טלטול הנחלים ודאי אין איסור דאף טלטול מן הצד ליכא וע' מרדכי שם וכמ"ש קכ"נ א' וערש"י שם ד"ה אם מגולה וז"ם המרדכי דאף כו' כנ"ל ר"ל דאף לת"ק מותר: ב כ"ז שהיא רותחת · אע"ג דאין בישול אחר בישול מדמותר לשהויה בשבת בגלטנן ים בישול מדאמרינן שם ל"ד גזירה שמא יחתה ורמב"ם פ"ג ה"י: ועידה בידו · פסק הלוכעיות דשם לתומרא כמ"ש הרא"ש: ולא הניחה ע"ג קרקע · לשון הרמב"ם ופסק הלכביא לקולא שאזו דרך הירושלמי כשיטתו בכ"מ ובירושלמי שם הניחו בארץ אסור לטלטלו כו' תנוי ביתר אם היה עדיין הם מותר אלא שאח"כ אמר שם א"ר יוחנן ברם בשלא העביר את ידו ממנו אבל אם העביר את ידו ממנו אסור משמע כדעת הגה"ם: ודעתי · שם וכלישנא קמא נחומרא וכמ"ב הרא"ש פ"ד ס"ב בשם ר"ח משום חומרא דשבת חשיבא כשל תורה והרמב"ם וש"ע השמיטו הא דאביי נמשכו אחר הירושלמי שלא הזכיר דאביי: ודוקא · רמב"ם מהא דאמרי' שם י"ח ב' שמא יגים כו' ואף שהוא רותח וכמ"ש הרא"ש בפ"ג ס"י שם אלא שכתב על כמב"ד וע' סי' ש"ח: ואו כותר · ירושלמי: אבל · כנ"ל: וי"א · כ"ה בירושלמי וע' ר"ן: וי"א · ירושלמי סוף פ' במה טומנין וע' רמב"ם: וי"א דכל · תוס' שם ל"ו ב' ד"ה וכ"ה מדאמרי' אף בשבת פ"מ שאף בחול פליגי ומיגה לב"ה בשאינה גרופה וקטומה: לברכו שהוא · לדעת תוס' ורא"ש בסי' רפ"ג ס"י ויש לו דין תפלה כמ"ש בסי' רס"א ס"ד ע"ש: אם הוא סמוך · תוס' שם וע"ש: דינו כמו בשבת עצמו · לאו דוקא אלא דאסור בשאינה גרופה וקטומה אבל בגרופה מותר בכ"ע ואין חילוק בין הניחו ע"ג קרקע או עודן בידו כמ"ש הרא"ש שם ואע"ג דבפ"ד לא כתב כן שם העתיק לשון התוס' וכדרכו אבל בעצמו ס"ל דמותר כנ"ל · ויש ראיה לדעת זו בירושלמי שם נעלו מבעוד יום מחזירו מבעוד יום משחשיכה מחזירו משחשיכה נעלו מבע"י וקדם עליו היום העמידו בארץ אסור כו' אבל בהאך מותר בכ"ע ולדעת הר"ן ל"ד מבע"י לחשיכה: ויש מקילין · ר"ן דא"א למילף מב"ש לב"ה דב"ש לטעמייהו דכל שאסור בשבת אסור אף בע"ש שם י"ז ב' כמתניתין וו"ם אף בשבת דס"ד דכ"ע ס"ל דאסור בשבת רק פליגי בע"ש ואולי כ"א לטעמיה כנ"ל: אבל לסמוך · שם ל"ז א' וע"ש תוס' ד"ה מהו כו': אפי' סמוך לאש כו' אפי' סמוך · ר"ל אף שבשבת אסור סמוך נאש כמ"ש תוס' שם ד"ה ת"ש מ"מ בע"ש מותר בכה"ג אפי' סמוך לחשיכה אף לדעת האוסרין: ובתנור · כנ"ל ס"א: ודוקא · כנ"ל שם: ג ישנה · בילה ל"ד א': ריקנית · משום היא נוסה: ע"ם הבירה · עמ"א: ויותר כו' ובבר · כמש"ל בס"ב: ד ויש · עט"ז ומ"א: ה מותר לתת כו' לפי שאין דרך בישול כו' · וטיינו ע"פ מ"ם בסי' ש"ח סע"ו בהג"ה ויש מקילין כו' · והוא דעת הרשב"א וכמ"ש בתולדותיו דאינו אסור כנגד המדורה ולא בכלי ראשון אלא נותן שלא נתבשל וגזירה ששמא במקום בישול אמו בישול אבל נותן שנתבשל אפי' בכלי ראשון או נגד המדורה ואפי' במקום שהיד סולדת בו מותר והוא שלא יתן ע"ג או ע"ג כירה ממש ותדע דאמרינן כל שבא בחמין כו' ואע"ג דתולדות האור כאור והמבשל בה חייב הא כמ"ש בה"ג גלגל חייב ועוד אמרינן שמן אע"ג שהיד סולדת בו מותר קסבר שמן אין בו משום בישול ומלח אפי' בכלי ראשון מותר משום דאין מתבשל בכ"ר ותמן דאפי' דבר שלא נתבשל כלל אם הוא דבר קשה כגון בשר מותר אפי' בכ"ר או נגד המדורה ואפי' במקום שהיד סולדת בו מותר · וכללא דמילתא כ"מ שאין בא שם לידי בישול וכ"ד שאין בו משום בישול או שאין מתבשל מותר בין בכ"ר בין נגד המדורה ואע"פ שאסרו להחזיר ע"ג כירה שאינה גרופה וליתן לכתחלה אפי' ע"ג גרופה ואפי' דבר חם ומבושל נגמרי התם ה"ע משום דמיחזי כמבשל לפי שדרך בישול בכך וכן ע"ג האש אבל בכ"ר או נגד המדורה שאין דרכן של ב"א ברוב פעמים לבשל כך אין נראה כמבשל אלא כמפיג צינה ואין אסור אלא במקום שיבא לידי בישול ומכלל דברים אלו מותר לתת ע"ג קדרה כו' לפי שאין דרך בישול בכך ואינו אלא כנותן בגד שמיחם או כנגד המדורה · וסברא ראשונה בש"ע שם דדבר שיש בו מרק אסור בגלמנן הוא דעת הרמב"ם דמוקי מתניתין לכל דבר שבא בחמין כו' איירי בדבר יבש והברייתא ממ"ש גזירה שמא יחתה וכפירוש רש"י נראה דאין קושיא על הרשב"א די"ל שמא יחתה ע"ג המדורה או כירה וכן מ"ש בס"ד תבשיל שנתבשל כו' כ"כ לדעת הרמב"ם כנ"ל ואינו מוכרח: אבל להטמין כו' · דאפי' מבושל כ"ל דאין בישול אחר בישול בכה"ג אעפ"כ אסור בהטמנה כמ"ש סי' רנ"ז ס"ז כל סיבה דאסרינן כו' מדאיפלגי בפ"ג בשהיה ולא איפלגי בבי הטמנה ש"מ דהא בכ"ע אסור וה"ה כאן: וה"ה שאסור כו' דלא התירו · כנ"ל דוקא מבושל כ"ל חורה מותר ואפ"ה בעינן כל התנאים וחורה דוקא ואפי' מצטמק ורע לו דוקא חורה מהא דאמרינן שם ל"ח ואף ר' אושעיא כנ"ל ואף שאין בישול כנ"ל: ובלבד · כנ"ל: וי"ם בזה שאם כו' · כנ"ל וכנ"ל: ובכל הדברים · שאף באיסור דרבנן אסור אמירה לנכרי כמ"ש בכ"י שבת לכבות כו' ואף שא"ל לנופה: ואם עשה כן · דאף באיסור דרבנן אסור אף בנכרי אף בדיעבד כמ"ש בבילה כ"ס א' חוץ לתחום אסור כו' וכ"ם לפי הפוסקים דבגלמנן אסור מדאורייתא דלא כמ"א: אמנם אם לא · כמ"ש בס"א ואם החזירם א"י כו' דאפי' מצטמק ויפה לו מותר אע"ג שנהנה כיון שיכול לאכלו בלא כך: ומבערת את"ב התנור · דאין מתכוין בשביל הקדירה ואע"ג דפסיק רישא הוא מ"מ אינו אסור אלא מדרבנן כמ"ש תוס' בכריתות כ"ב וביומא ל"ד ב' והוי שבות דשבות ואע"ג דאף בדרבנן אסור פסיק רישא כמ"ש בבילה ל"ו והסברא כו' ואע"ג דאין במינו נילוד ובשבת ק"כ ב' בהא אפי' ר"ש מודה כו' וכן אמירה אסור אף באיסור דרבנן כנ"ל ואפי' עשאו מעלמו כנ"ל מהא דבילה וכן מנכרי שבא לכבות

שם קכ״א א׳ דכותה גבי נכרי כו׳ מ״מ אמירה בפסיק רישא מותר שניהם אסורין קלין . תה״ד · ול״ע דפסיק רישא דוקא בדלא ניחא אבל בדניחא אסור מדאורייתא מדאמרינן קי״ג א׳ והא אביי ורבא כו׳ ופריך שהתא חייב ושם קל״ג רבא אמר אפילו קימא כו׳ וגם מה שחילק האיסורין דוחק גדול · ונראה שגם רמ״א לא סמך עצמו ע״ז ואין מתיר רק בהפ״ג שלא נעשה לגמרי וז״ש לכן נוהגין כו׳ ר״ל בהפ״ג : אבל ע״י ישראל · בילה ל״ד א׳ אחד כו׳ : חם ומבושל · כנ״ל בס״ג :

רנד א אע״פ · תוס׳ שם ד״ה האי · כ׳ בה״ג דבגלי איירי מדפריך מאין גולין וכן לקמן מהלגלין כו׳ ולהכי גרחא ולא פריך אפי׳ בהייא אסור : שאצל אש · לשון הש״ע מדוקדק שר״ל לאפוקי ע״ג גחלים שאז בכ״ע אסור כמ״ש בס״ב והטור שכ׳ אבל האש ר״ל בתנור וכמ״ש רש״י : שמשתרי · תוס׳ הנ״ל : בבשר שור · רמב״ם וכ״ה בירושלמי פ״א הלכה ה׳ : או עז · פ׳ כר׳ ירמיה לגיסנא בתרא מדאמרינן שם הלוי קרא כו׳ וכן שם כ׳ א׳ והאמר מר גדיא כו׳ רי״ף ותוס׳ שם אבל סה״ת ומרדכי פ׳ כהגאונים שפ׳ כרב אשי ומ״מ כתב דלא מינתחי אסור ואף ר״א מודה שגי׳ שלהם והא אר״א בין שריק בין כו׳ התם מינתח כו׳ ול״נ תי׳ גדיא ופי׳ דלא מינתח אינו מתבשל מהרה ולפיכך מודה ר״א דאסור ובזה נסתרה ראיית תוס׳ וכן ראיה שנייה של תוס׳ מדמשני למעלה משום דקשי ליה זיקא אלא כו׳ ג״כ אינה ראיה כנ״ל דהא ל״ק אלא במקום שא״ל נחיתוי בשר מטותח דוקא : ועוף · סה״ת והג״מ : שהם · שם כ׳ א׳ : ואין חילוק · ר״ל במקום שמותר אפי׳ כבשיל קלא ולא הגיע למב״ד מותר מדפריך מאין גולין : וב״ז שחלל · מדאמר גבי פסת התם לא מנתח ושם גא׳ על ראשו ועל כרעיו : ויש מחמירין · לשיטת רש״י דטעם דגדיא משום דקשי ליה זיקא ולכן מה שאוסר בס״ב ע״ג גחלים ל״ד דה״ה אבל הגחלים ואף בתנור כ״ז שהוא פתוח דלא שייך קשי זיקא שבלא״ה פתוח וז״ש וע״ג האש שהוא מגולה ר״ל כ״ז שהוא מגולה נקרא בשרא אגומרי וכ״ל דל״ת לשון הגמ׳ בשרא אגומרי דמ׳ ע״ג האש וכן לשון הטור הנ״ל אבל האש וכן הוכיחו תוס׳ שם ד״ה התם וא״ת לרב אשי דשרי *מתני׳ דאין נותנין את הפת כו׳ ומהלגלין כו׳ בגא״ה אסור וי״ל דמיירי שהתנור פתוח דהוי כמו בשרא אגומרי ולא כ׳ דאתר כמב״ד מותר כמ״ש בס״ב דהוא,פוסק כי״א דסי׳ רנ״ג ס״א ובגא״ה שרי : ב ע״ג גחלים · דוקא לפי׳ הרמב״ם : חצי׳ בשולו · כן פי׳ הרמב״ם עמ״א : אפי׳ הוא · כמ״ש התם בבשרא כו׳ ולרב אשי אין חילוק בין גדיא או ברחא וע׳ מ״ש רמ״א בס״א : דכיון · הוא טעם לשיטתו דהטעם מפני שיתחרך : אבל בשנצלה · ר״ל אע״ג דלשיטת הרי״ף ורמב״ם אין חילוק בין כמב״ד או קודם כאן ע״ג גחלים מהני : ג אם עבר או שכח · שם כ״ח א׳ : ד פירות · כיון שראויין לאכלן חיין לא גרע ממב״ד · תוס׳ מ״ח א׳ ד״ה דותים ולשיטתם דאתר כמב״ד שרי : ומיהו כו׳ · שם ור״ל אע״ג דמותר לגלות ולהוסיף כמש״ש כ״ח א׳ בהה״ג אסור וכמ״ש בסי׳ רנ״ז ס״ד והוא שנתבשלה כו׳ : ה פניו כו׳ ולא כו׳ · ברמב״ם כתב אשניהם אפת ומרה פניה שהם מדובקים בתנור או באש והב״י חולקן וס״ל שהרמב״ם פ׳ כר״א כמ״ש המ״מ ולא הרויח כלום כמ״ש בט״ז · וכ״ל שהרמב״ם פ׳ כת״ק כמ״ש בסי׳ המשנה שאין דרכו לפסוק כיחידאה משום בעיא דגמרא אליביה כמ״ש בהרבה מקומות רק דקשה ליה למה לא מיבעיא לגמ׳ אליבא דת״ק ופי׳ דלא כרש״י ותוס׳ דאינו לא קולא ולא חומרא דפעמים זה מתקרם כראשונה ופעמים זה ולא מיבעיא אליבא דת״ק דלאליביה ודאי בחדא סגי דסתמא קאמר שיקרמו פניה וז״ש בתנור או באש וכ״כ הטור : וכל שאורסה · מנחות ע״ח ב׳ וע״ש תוס׳ ד״ה פורסה כו׳ : ופשטידא · כ״כ סמ״ג וסה״ת וכס פוסקין כר״א ומש׳ כפי׳ תוס׳ דלהקל בא כמו שמפורש בדבריהם שם ולענין המגולה רק בפשטידא מודה ר״א כמ״ש תוס׳ בשם ירושלמי ומודה ר״א בלחם הפנים כו׳ ר״ל מפני שעב ואינו מתבשל מהרה כמ״ש בפ״ב דפסחים ובסוף פ״ב דבילה וס״ה כאן ולא היה צ״ל למטה רק לשון התוס׳ הנ״ל נקט בשם הירושלמי שכאן אף למעלה · ועל רמ״א ל״ק שאפשר שרלה לגאת גם פרש״י וזה דוקא בפשטידא מפא״כ בפלר דממ״כ בתחתון סגי וע׳ הג״מ פ״ז מה׳ ברכות והג״א פ״ו דברכות ד״ה אמרי׳ בחלק כו׳ ולעיל סי׳ קס״ז ס״א · ויותר נראה דאף הם מודים דאפשר שיתקרם לפעמים העליון תחילה רק שדרך התחתון ליקרם תחלה לכן כאן דקרימה מעליא בעי׳ צריך שניהם משא״כ בפלר דפשטי׳ כר״א אין חשש ובזה יבואו דבריהם על נכון עם פסק הרמב״ם דבחדא סגי בכ״מ אף דחלוקין בפי׳ כנ״ל : ויתבשל · כשיטת הי״א דבסי׳ רנ״ג ס״א : ואם נתן כו׳ אם · שם קי״ז ב׳ ת״ר שבת מ׳ דבמזיד אסור : עד · שם י״ח ב׳ : אם אין כו׳ שאין להם כו׳ · ר״ן · מהא דאמרינן ג׳ ב׳ הדביק כו׳ וע״ש תוס׳ ד״ה התירו ואע״ג כו׳ והרי״ף לא רלה כתי׳ כמ״ש הר״ן דאדרבה מפ׳ כל כתבי מוכח דאף מדרבנן אין איסור רק משום עובדין דחול כמש״ש מה דאפשר כו׳ דאל״כ לא הוי פריך גמ׳ מידי שם ותי׳ הרי״ף דשם התירו משום שאין לו מה יאכל לכבוד שבת משא״כ כאן דעדיין לא נאפה ואינו ראוי ע״ש בר״ן : ואם א״א · שאמר כל מה כו׳ משום דאפשר וכמ״ש קכ״ח ב׳ דכמה דאפשר כו׳ ואמרו שם ואם אינו סיפק בשעה כו׳ : ואם נתנה בברי · מדאמרינן שם ל״ז ב׳ הא קרמו פניה שרי וכשפ״ב וסוסה כדי לגלות כו׳ וע״כ לצורך שבת וע״כ רודה בשבת וכמו בתקיעות כמ״ש הר״ן ומדאמר שם שבת מ׳ דבאיסור : וצורך כו׳ · ושלא לצורך דדמי לתקיעת שופר כמש״ש ובתקיעה שופר אמרי׳ בר״ה ל״ג א׳ אבל מתעסקין כו׳ ל״ק הא כו׳ וכפי׳ תוס׳ שם דבקטן שהגיע מותר דאיכא צורך היום קצת ושלא הגיע אסור וכ׳ הרי״ף ברים שבת וכמ״ש במלחמות מדקא פריך רדיה כנ״ל ותי׳ רי״ף דע״כ לא פריך אלא לצורך שבת משא״כ בשא דרב ביבי כו׳ ע׳ במלחמות ובר״ן שם ריש שבת : אפי׳ בשינוי · מדדחיק שם ולא התיר בשינוי ע״כ דאסור אף בשינוי דהשינוי אינו אלא להתיר במקום שמותר כמ״ש כמה דאפשר : וב״ז בתנור · לשיטתו בס״א כפירש״י שם : או שאינו אופה · אע״ג דבשאר דברים אין חילוק דלא אמרי׳ רק בהייתא דע״כ מסיח דעתו הא״כ לפלוג בבשיל ולא בשיל מ״מ כאן כיון שאופה למ״ש ע״כ יש לו לשבת ואסור לרדות כלל וע״כ מסיח דעתו והרי״הוא כהייתא כל בו : ו אפי׳ כו׳ · כמסקנא שם : ז בתנורים כו׳ בסבין או · קכ״ג א׳ והדרים שטמנם כו׳ תומבין כו׳ : יותר מג׳ סעודות · כן פי׳ הב״י דבריו דאל״כ אף בשלשה מותר : וכ״ש שהוא · כמו מרדה שלהם וכפי׳ הרי״ף משום עובדין דחול ובשלנו רחת עובדין דחול שאנו רודים בו בחול : ח וה״ה לבירה · דבשאינו גרופה הוה כתנור כמ״ש בס״א אבל בהגמ״ר שם סי׳ קל״ט בשם רמ״כ כ׳ דמותר אף בה״ג : אפי׳ בשוגג · ירושלמי והביאו סמ״ג ע״ש ועב״י וז״ל הירושלמי שם פ״ג הלכה א׳ תני לא ממלא אשה עססיות ותורמסין כו׳ ואם נתנה מ״ש אסורין בכדי שיעשו ר׳ אחא ר׳ יוסא אמר בשוגג כר״י א״ר מנא ילות אמר ר׳ יוסא דתני הטומע בשבת שוגג יקיים מזיד יעקור ובשביעית בין בשוגג בין במזיד יעקור ר״י אומר חילוף הדברים הטומע בשבת בין בשוגג בין במזיד יעקור בשביעית שוגג יקיים ומזיד יעקור למה מפני שהגיית שבת עליו וכאן מכיון שלא לומר ימתין למ״ש בכדי שיעשו כמי שלא נהנה מחמת שבת כלל כו׳ ע״ש ואנן קי״ל כר״י במבשל וכמש״ש כר״י דמבשל וה״ה לנוטע ועמש״ל סי׳ ש״א ע״ש ומש״ל הטעם מפני שהדברים אלו אינו לריכין כו׳ הוא דלא כרש״י והזקיקו לפרש כן לומיא דמים ורש״י נזהר שם :

רנה א בענין כו׳ · שם תני ר״ח כו׳ : ואם לאו · כלמד מהנ״ל ס״ס רנ״ד : ע״ג הסגורה · כגי׳ הרי״ף וכ״ה בתוספתא : ב י״א · ס״ל דלא פליג את״ק : ג וכן · לגי׳ הרי״ף שם במילתיה דר״ה בשניהם כרישא לריכין וכסיפא א״ל ופ׳ כרב חסדא

וכרא״ש גרס כהסיפך וז״ש וי״א וט״ס ברא״ש שלפנינו וצ״ל כגרעינין כמו בקיים :

רנו א כשהיו · מתני׳ פ״ה דסוכה נ״ג ב׳ ושבת ל״ה ב׳ :

רנז א אין · ל״ד א׳ נ״א א׳ : אבל בספק׳ מתני׳ ל״ד א׳ : ואין טומנין · שם ב׳ : ואם הטמין · ל״ט ב׳ וע״ש בתוס׳ ד״ה ממעשה · והר׳ שמואל כו׳ : ודוקא כו׳ · מדקאמר במתני׳ כתמין שהוחמו כו׳ : י״א דאם . כמו בשהיה בבשל כ״ל לדעת הרי״ף כמ״ש בסי׳ רנ״ג ס״א : וי״א דב״י · כ״כ ס״ל דסבור דכל שמותר בשהייה מותר בהטמנה וסובר דהייתא דמותר דה״ה בבשיל ולא בשיל לצורך מחר : ובלבד כו׳ · שהרי נדחו דבריו דהטמנה אפי׳ בהייתא אסור כמ״ש בתוס׳ הנ״ל והר׳ יונה כו׳ וכמ״ש בס״ז ואפי׳ בשהייה בבשיל אין חילוק כנ״ל בסי׳ רנ״ד ס״ה וכן י״א דשכח נדחה דהוא נ״כ סובר דהטמנה שוה לשהייה אבל אנן דקי״ל דאפי׳ מצטמק ורע לו אסור כמ״ש ס״ז דמיא להחזיר ישראל בסי׳ רנ״ג ס״א : ב אפי׳ · שם נ״א א׳ ת״ר אע״פ כו׳ אם בא כו׳ וע״כ בנתבשל כ״ל איירי כמ״ש בס״ד והוא שנתבשלה כו׳ : וה״ה · שם ב׳ מניחין מיחם כו׳ ועת כו׳ ולא כו׳ : ג או של שומשמין · דכיון דלא איפשטא מוקמינן למתני׳ סתמא בכל נפת ועוד מדנקט ר״ז לענין אסוקי הבלא של זיתים ש״מ דבכה״ג דמתני׳ אסור בכל נפת ואע״ג דבעי למפשט מדר״ז היינו לפום ס״ד דאין חילוק בין אסוקי כו׳ : ותבן · הוא תוס׳ רמ״א וש״ע כתב לשון הרמב״ם דלא כתב תבן וז״ש שבלשון : או · דמתני׳ קתני בהווה שמלוי לכן כנפי יונה : י״א · כ״ב י״ט א׳ וע״ש בתוס׳ ד״ה משום · ועוד יש לפרש כו׳ אבל ר״ת בס נתוס׳ כ׳ דאין הסלעים מוסיפים הבל כלל ולא אסרו בב״ב שם אלא משום שמלקין הקרקע וכן הספרים ר״י שם וכתב שכ״ה בירושלמי שם הכא אתמר שהסלעים מרתיחין והכא אתמר שאין הסלעים מרתיחין א״ר יוסי כאן וכאן אין הסלעים מרתיחין אלא מפני שעושין עפר תיחוח ומלקין ארעית הכותל : ד ונתגלה משחשיכה · כ״כ סמ״ג וסמ״ק וסה״ת ומ״ש ונתגלה ל״ד דהא אף לכתחלה מותר כמ״ש למטה אלא דאף בכה״ג דוקא משחשיכה והביא סמ״ג ירושלמי דדוקא משחשיכה וז״ל הירושלמי ספ״ד נתגלה מבע״י מכסהו מבע״י נתגלה משחשיכה מכסהו משחשיכה נתגלה מבע״י וקידש עליו היום תני אין טומנין משחשיכה ובגמרא דילן שם פ״ב דשבת ול״ד מ״מ אמרו אין טומנין כו׳ וגרים שם הרי״ף להיפך וכן הרמב״ם ומפרש שמא ירתיח שתרתח הקדירה וילטרך לגלותה ולחזור ולכסותה ובדבר המוסיף ודאי אסור אף שהיה מכוסה מבע״י ופריך א״ה בס״ש נמי כו׳ ופי׳ הרמב״ם דבס״ש מותר אפי׳ בדבר המוסיף הבל והקשה עליו הראב״ד דבס״ש יהיה קל מבע״י ע״כ פי׳ הר״ן דה״ק דבס״ש ליתסר אפי׳ בדבר שאינו מוסיף הבל מה״ט שמא ירתיח ויגלה בס״ש כו׳ : וכן · כמ״ש הרא״ש בשם הר׳ יונה ע״ש דרשב״ג פי׳ על ת״ק : והוא · כנ״ל סי׳ רנ״ג ס״ב מהא דמגים : ו בדבר שאינו · כמ״ש בריסא שם אע״פ שאמרו כו׳ ומדקאמר הפתא כו׳ ארתוחי כו׳ וזהו בדבר שאין מוסיף הבל דהגזירה הוא משום שמא ירתיח כמש״ש ל״ד א׳ וגי׳ רש״י : כדי שלא · כן פי׳ הרמב״ם כמו כל הטמנה דמתני׳ וברייתא שם דכולה פרקין בהטמנה דלהחם איירי ועוד ממש״ש אי מתמני׳ ה״א ה״מ דבר כו׳ ואי כפרש״י דאין לך דבר שאין דרכו להטמין שלא יתחמם יותר מן המים בימות החמה אלא כנ״ל וכמ״ש שם וכשם שאין כו׳ כך כו׳ רבי כו׳ : אבל בדבר המוסיף הבל כו׳ · ממ״ש ברפ״ד חזייה דמנח כוזא כו׳ מסיה כו׳ א״ל מ״ש כו׳ ועתוס׳ שם מ״ח א׳ ד״ה מ״ם תימא כו׳ אבל הר״י כתב דעובדא דשם בהטמנה איירי ותדע מדמייתי מיחם ע״ג מיחם דבהטמנה איירי מדעירב אותו עם דיני הטמנה ובתוספתא שם תניא בהדיא טומנין מיחם ע״ג מיחם קדירה ע״ג קדירה ואי שם בהנחה איירי ה״ל לאתויי ברייתא מביא אדם קיתון של מים ומניחו נגד המדורה כו׳ אלא שהיה רולה להטמין שניהם כדבר שא״מ הבל וכגון שנתגלתה בשבת דמותר לכסותו והיה סבור דמותר דקי״ל מותר להטמין את הצונן ואסר רבה שע״ג המיחם הוי כדבר המוסיף הבל ולא התירו בשבת אלא מיחם ע״ג מיחם לשמרו כנ״ל : ז כל היכא כו׳ · ל״ט ב׳ וכמ״ש תוס׳ ד״ה ממעשה · והר׳ יונה כו׳ והיינו כו׳ לגמרי מכ״ד · ומשמע דה״ה מבושלת כ״ל ואף דמזין מלטמק ורע להן כמש״ל וכדעת ר״ת מ״ז ב׳ ד״ה במה ואין כו׳ בשתם קדרות כו׳ והוא מגמ׳ דיו״ט כ״ז א׳ : ויש · שם בשם ר׳ שמואל דבשניהם הטעם משום שמא יחתה ועל מבע״י קאי הנ״ל : ח אע״פ שהבגדים · שם מ״ז ב׳ קופה שטמן כו׳ : ומיהו כל שהוא כו׳ · כמ״ש תוס׳ מ״ח א׳ ד״ה דותים · ועוד יש כו׳ ול״ד למטמין כו׳ ושם ברא״ש יש לחלק דהא כו׳ וכמ״ש בפ״ק קדרה חייתא ובשיל ס״ד בתוך התנור ולאו הטמנה אסור כנ״ל : ואין · לשיטתו שם : ואם נתן · כנ״ל : וכן מותר · דבה״ג מותר בשיסוי : והוא כו׳ כיון · כנ״ל : והטמנה · לשיטתו בסי׳ רנ״ד ס״א :

רנח א מותר כו׳ שאין · ע׳ ע״ז בשם ב״י וכ״כ תוס׳ הנ״ל בשם ר׳ גרוך אבל בשבת אסור אע״ג דמותר להטמין את הצונן דוקא כדי שלא יצטנן או כו׳ כמ״ש סי׳ רנ״ז ס״ו וכמש״ש חזייה כו׳ דאגת כוזא כו׳ וכמ״ש הר״ן בשם ר׳ יונה דבהטמנה מיירי מדתני בהאי פירקא וסבור ר״ז דמותר כיון שאין מוסיף הבל ומותר להטמין את הצונן ואסר ליה כנ״ל :

רנט א דרך סקרה · לשון הגמ׳ וכי מפני כו׳ ולאפוקי ייחדן כמש״ז : ואם ייחדן כו׳ · מדקאמר וכי מפני שאין כו׳ וכמ״ש בגיזי הפתק : אבל אם . כמ״ש הרא״ש שם בלשון ראשון דמוכין תשיבי מגיזי למר ואפי׳ סתם כשל הפתק : אפי׳ לא · כרבינא שם : ב צריך כו׳ לעולם · כרבה קכ״ה ב׳ אבל במניח כו׳ ועסי׳ ש״ח סכ״ג : ג וי״א שאפי׳ כו׳ · וכ״מ בירושלמי ספ״ד נטלו מבע״י מחזירו מבע״י נטלו משחשיכה מחזירו משחשיכה נטלו מבע״י וקידש עליו היום ר׳ בא בשם רב יהודה אם נתקלקל הגומא אסורה ר״ל מן ר׳ יהודה תוכל לפשוט כמו שאומר שאם נתקלקלה הגומא שאסור דהוי כטומן לכתחילה וה״ה שאם נטלה מבע״י שאסור שהוא לכתחילה : ו יו״ט כו׳ יש · דבניין ערלאי וכמ״ש בי״ט ל״ב ב׳ : ויש מתירים · כמו שהתירו שם מפני כבודו ה״נ משום כבוד שבת : ז מותר לסתור · שבת מ״ח וכי מה בין זו כו׳ וע׳ רש״י ד״ה מגופה כו׳ ואע״ג דל״ד דשם כלי אבל בקרקע אמרי׳ בי״ט ל״ד ב׳ הותמות שבקרקע כו׳ ה״מ בדבר שעומד להתקיים כמ״ש בסי׳ שי״ד ס״י דגם בקרקע אינו רק גזירה דרבנן כמ״ש רש״י בעירובין ל״ה א׳ ד״ה ובעי כו׳ : ואם יש · כנ״ל בסי׳ רנ״ג ס״ה בהג״ה דפסיק רישא מותר ע״י א״י וכאן הוא פסיק רישיה דלא ניחא : ויש · שם דמסתפק כנ״ל :

רס א כל גופו · שם כשיתי טובה כו׳ : ומצוה · שם ל״א א׳ ואגל מעשה דאביי : ולגלח כו׳ ואם כו׳ · כמו בעי״ט וכמ״ש בירושלמי שם א״ר חני ר״ס כו׳ פ״ק דר״ה וכמ״ר הביאו הרא״ש סוף ד״ה ומגלחין זקנם כו׳ ר״ל כמו בכל עי״ט : ואם היו · תענית ס״ו ב׳ וכמ״ש במ״ק י״ז א׳ כדי שלא כו׳ ומטעם זה מלוה לגלח הלפרנים כמ״ש ביבמות מ״ח א׳ : ב בלשון · שם : הפרשתם כו׳ · שור · כמקום עשרתם : ובמקום כו׳ · וכן אמרו בירושלמי שם א״ר חני ר״ס בר רב ילחק הוה מפקיד על בייתיה עירבתון הדליקו את הנר ולמה לא אמר עשרתם אלא כל מה דהוה אביל מן שוקא הוה אביל :

רסא א ותוא · שם כ׳ : והיינו · שם ברכה : ושיעור · פסחים צ״ד א׳ וע׳ סי׳ תנ״ט ס״ב ומש״ס : ואין מערבין · גמ׳ שבת שם : עירובי · שם : ומותר לומר כו׳ וכן · ע״ש רש״י ד״ה ספק חשיכה אבל הרמב״ם סובר דאתי אפי׳ כרבי ולא אמר רבי אלא בהה״ג ורחיה דלא אשכחן מילתיה דר׳ אלא לענין עירוב וע׳ סי׳ תט״ו ס״א אין כו׳ או מפני כו׳ : וכן מי שקבל · עמ״א : ב י״א שצריך · כתב בלשון יש

אומרים

אומרים לפי שהרמב"ם לא כתב תוספת אלא בשינוי יוה"כ אבל בשביתה לא כתב שום תוס' וע' בהלכות שביתת עשור פ"א וטעמו מדאמרי' בירוש' ריש שביעית ר"ג וב"ד התירו באיסור ב' פרקים הראשונים ר' יוחנן בשם ר' יוחנן כשי לא כן תנינן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד כו' ר' אחא בשם ר' יוחנן כשעה שאסרו למקרא סמכו וכשעה שהתירו למקרא סמכו כשעה שאסרו · למקרא סמכו בחריש ובקציר תשבות כו' וכשעה שהתירו למקרא סמכו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך מה ערב שבת בראשית אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה אף ערב שביעית שנים אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה וכ"ה בגמ' ריש מ"ק ד' א' וכ' ר' יוחנן אמר כו' ואע"ג דפריך שם ע"ז מ"מ משבת לא חזר וכן משמע בספ"ב דשבת דקאמר עם חשיכה אין ספק חשיכה לא ואם איתא הרי תוספת שבת קדים ותוס' פ"ק דר"ה ע' א' דחיק משום דתוספת ל"ל שיעורא וכבר כ' הרא"ש בפ"ד דברכות סי' ו' דע"כ יש שיעור ממ"ש הרפב"ג דשבת קמ"ח ב' דהא תוספת יוה"כ כו' · וע"כ אין מניחין אותן לאכול עם חשיכה ליגע באיסור כרת דהא גם שם לא אמרינן אלא תוספת דוקא וכן עיקר וכ"ה מסקנת התוס' שם דא"ל תוספת אלא ביוה"כ כהרמב"ם וז"ש וב"ה מתירין עם השמש ותנן · בפ"ב דשבת ל"ד א' ספק חשיכה אין מעשרין כו' אבל ודאי מצוה להוסיף וזהו התקיעות שהיו : וזמן תוספת זה מתחילת כו' · ר"ל דג' תקיעות הן כמ"ש תוס' בשבת ל"ה א' ד"ה תרי מלתא דפסחים צ"ד א' וכ"ה בהבריאם בברכות ב' ב' וכפי' תוס' שם : שאין השמש · דקודם לכן א"א כמש"ש י"ז ב' במתני' וכל זה דחוק לשיטת וי"א הנ"ל שצריך תוספת אבל מתניתין מכרעת כהרמב"ם ותוס' דא"ל וכמש"ל : עד זמן · דאל"כ ג"כ לא אסר דבלא"ה אסור : שהוא ג' · מהא דפסחים כנ"ל בתוס' הנ"ל · וכל זה הוא לשיטת התוס' הנ"ל אבל ליתא דא"כ מצ"ס עד סק שוה כמן התקיעה עד לאת הכוכבים ובאמת אינו כן כמ"ש לעיל והתוס' מכחים לכל רואה שמצ"ס הוא שיעור גדול הרבה מאוד על לא"כ אחר השקיעה ובמדינות הנוטין לצפון שע"פ מתחיל בקיץ כתוי הגלים א"כ אין נ"ס כלל בקיץ אלא דבה"ש מתחיל מתחלת השקיעה תיכף עד הכסיף התחתון והוא ג' רביעי מיל באופק בבל ובזמן תקופת ניסן ותשרי ובתחלת השקיעה כמ"ש בטור וכ"מ שבוכבר משתשקע החמה הוא בתחלת השקיעה וכן לענין תענית כל תענית שלא שקעה כו' ובתחילת השקיעה מיד מותר לאכול דקי"ל ספקו שלו מותר וע' מרדכי בפ"ק דתענית אלא שנהגו להמתין על נ"ה משום דמספקא לן אי הלכה כר"י או כר' יוסי כמ"ש הלכה כר' יהודה לענין כו' ושיעור בה"ש דר"י אחר הכסיף כמ"ש שם דשלים בה"ש דר"י ולפיכך צריך לעשות בתענית כר' יוסי וכמש"ש והלכה כר' יוסי לענין תרומה ואע"ג דמקילין בתענית דספקו שלו מותר לא מקילין תרי קולי לעשות נ"כ כר' יהודה וע' רא"ש ספ"ב דשבת סכ"ג ולענין תענית אף שדבריו תמוהים בודאי שצריך לנהוג בתענית כר' יוסי כיון שנפסק הלכה כר' יוסי לחומרא אבל לענין שבת הוא כנ"ל וכן לענין תוכה נ"כ מתחלת השקיעה וכ"ה בר"ן ורשב"א שם אבל תוכה דלא כדברי הטוש"ע וע' ר"ן שם וז"ש בשבת שם הרוצה לידע שיעורו של ר' נחמיה ינית חמה כו' אלמא דבה"ש מיד משתשקע ובתוך שיעלה הוי לילה דשיעור עלייתו מן הים הוא חצי מיל ועתוס' שם והרשב"א נתקשה בגמ' שם מאד ע"ש שדחק הרבה · וקושיית תוס' הנ"ל מהא דפסחים צ"ד א' נראה דלא קשה כלל כי והאי שיאת הכוכבים וביאתן שוין וכן ביאת האור ויאתו שוין שלכן במדינות הנוטים לא כלה האור כלל בקיץ אבל כוכבים עומדים אבל לה"כ דפסחים היינו כל הכוכבים שאין כל הכוכבים נראים עד שיהא לילה משיעבר האור לגמרי מחמת קטנות הכוכבים דומיא דקאמר שם מצ"ס עד נ"ס דבצ"ם עדיין כוכבים עומדים זמן הרבה ועד שתכן החמה הוי ד' מילין כן מש"ם משקיעת החמה עד לה"כ היינו נ"כ שיצאו כל הכוכבים דכך הוא מדת עובי הרקיע דקא מיירי בסוגיא דפסחים שם וז"ש בשבת שם ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה ר"ל אחר ביאת האור שאז נראין כל הכוכבים הקטנים ג"כ כנ"ל אבל יציאת הכוכבים דאמריק בכל מקום שהוא לילה הוא בג' כוכבים לבד וביגונים כמ"ש בשבת והוא חילוק כהרתי וכן נראין בהכסיף העליון והשוה לתחתון ולפי שצריך בקיאות גדולה כזה לידע ג' כוכבים לבד ויהיו בינונים וכמ"ש בתוס' לכך נתנו שיעור בהכסיף כו' וכן אביי דהוי דלוי כו' · ובזה מתורץ קושייתם התרונה ג"כ מה שהקשו ועוד קשה ניחוי אהן ובהאדם כו' וליתא כנ"ל ומלבד זה ל"ק מידי שהשיעור הזה של ד' מילין אינו בכל זמן ובכל מקום שמשתנה בכל זמן וזמן וגם מה' שהירלו שם י"ל דמספקא להו הוא תמוה דכבר הוא משוער בפסחים שם אבל לפמ"ש הכל ניחא ולפ"ז השיעור מן השקיעה עד הלילה אינו אלא ג' רביעי מיל ואף שבמדינותינו יותר הוא כנ"ל לפי שינוי האופקים ושינוי הזמן והזמן של הד' מילין ושל ג' רביעי מיל הכל על אופק שלהם בא"י ובבבל אבל כאן מתארכת יותר וכן הזמן על סימים הבוים בתקופת ניסן ותשרי שבהן הכל משתער · ובזה מתורץ שלא תוכחה מ"ש הרמב"ם וא"ע שהשיעור הנמנף הוא כ' מעלות שיעור שעה ושליש ולפי דעת הגמרא הוא שעה ומחצה וגם שם דברי הגמ' מוכחים כתוס' שלפ"ז לא יהיה לילה ד' חדשים במדינותינו אבל שיעור הרמב"ם וא"ע על קו השוה ודברי הגמרא על אופקם · ולפי מה שכתבתי מתחיל בה"ש תיכף בשקיעת החמה וזהו בה"ש בין ביאת השמש לתחלת ביאת האור שהוא בהכסיף שאז נשקע אורה מלאחדים וכן דם נפסל בשקיעת החמה וכן אין להתפלל מנחה או וז"ש ליים כו' אמאן דמצלי עם דמדומי חמה ואילו לדברי התוס' עוד היום גדול וכן או יתחיל שבת וז"ש ב"ה מתירין עם השמש ותוס' שבת ל"ל כמ"ש תוס' פ"ק דר"ה ובירושלמי הנ"ל וכ"כ בס' יראים והביאו המרדכי בספ"ב דשבת וכתב דמשתשקע החמה דהם היינו תחילת השקיעה וכן בתוספתא דיפון משתשקע הוא זמן קודם לשקיעה כמ"ש בפ' הפועלים משיפקסו עד שיפקסו מבצית ליס ובהא ניחא מ"ש אדשימשא אריס דיקלא כו' במתא חוי תרנגולא ולפר"ת הוא קודם לזמן קבלת שבת אלא שדעתו שם שבה"ש הוא קודם לתחילת שקיעה משמשס מעט ומבירין בעולם שרוצה ליכנס ברקיע וכל הזמן דתלתא רבעי מיל הוא קודם לשקיעה ודבריו אינן נראין בזה נומר הכסיף התחתון והעליון הכל קודם שקיעה ואביי דהוי דלוי כו' וכן תנן וב"ה מתירין עם השמש · ועוד נראה שם דג' כוכבים שהוא לילה הוא מהלך חמש מילין אחר השקיעה כדעת ר"ת כ"ש סי' ס"א אלא נראה בזה ג"כ דבריו דאם כן שיעור ג' כוכבים מופלג הרבה משיעור הכסיף עליון ולמה אמרינן שם הלכה כר' יוסי להחמיר וכה"ש שלו הוא תיכף אחר בה"ש דר' יהודה ואפי' שיעור טבילה אין ביניהם כמ"ש תוס' שם ואילו כאן א"ר יוסי כוכב א' יום כו' ג' לילה ועמש"ל וכ"כ במרדכי פ"ד דברכות סי' ע"ח משם רב האי גאון באחר השקיעה יכול להתפלל מעריב כו' ע"ש ולפ"ז ניחא הכל · אך עדיין ל"ע לפמ"ש לעיל דהלכה כר' יוסי לענין תענית א"כ קשה קושיית תוס' שם ד"ה א"א לענין טבילה קשה דמשום שיעורא פירתא כו' ודאי דקושיא גדולה היא ותירוצם דחוק מאד דהא בהדיא אמרינן שם דשלים בה"ש דר"י והדר מתחיל כו' משמע שידוע להם שמיד הוא מתחיל וכן הרא"ש נדחק שם בתירוץ תוס' הנ"ל ודוחק גדול הוא אבל אחר העיון נראה לי שעיקר שאין לזוז ממנו דטעות נפל בספרים וכצ"ל דלא אכלי כהנים תרומה עד דשלים בה"ש דר' יהודה דבבה"ש מיד מותר לאכול תרומה כמ"ש ובא השמש וטהר אלא דג' שקיעות הן אחר התחלת השקיעה והוא בה"ש לר' יהודה והשני סוף שהשמש מאדים ומכסיף שאז נשקע גילוי החמה והוא בה"ש דר' יוסי אחר בה"ש דר' יהודה תיכף והוא נ"ס דאמר שמואל כוכב אחד יום שנים כו' הכל אליבא דר' יוסי ורא"ס דהא עלה א"ר יוסי לא כוכבים כו' והנה הכוכבים עולים זה אחר זה תיכף וז"ש כהרף עין ולעיל אמר שמואל ג' רבעי מיל אליבא דר' יהודה וכאן אליבא דר' יוסי וזה שקשה בגמ' דבריו כאן

אחר שאמר הלכה כר' יוסי ומ"ש בריש ברכות דאין אוכלין עד נ"ס היינו לר' יוסי ומש דאוקימנא שם ביאת שמשו או ביאת אורו · ביאת אורו הוא משקיעה שליסית דפסחים שהוא ד' מילין אחר השקיעה שאז כלה האור לגמרי כמה שכתבתי לעיל וזש"ש כדאמרי כו' אוערב שמשי ודכי ר"ל תיכף כשערב שמש ולר' יוסי הערב שמש דכל מקום בנ"ס ניטולים המאדימין את המזרח אבל לר' יהודה תיכף משתשקע החמה ובזה מתורץ קושיית תוס' דשבת שם ל"ה ב' ד"ה הקשה הר' פורת כו' ותירוצם דחוק מאוד ולפי מש"כ ניחא וכן לענין תענית כמ"ש בריש ברכות שלי ובא השמש ביאת שמשו כו' דתוס' דחקו שם לומר דביאת אורו הוא קודם ביאת השמש והוא תמוה מאוד אבל לפי מ"ש ניחא דביאת אורו הוא בלאת כל הכוכבים וביאת שמשו הוא בג' כוכבים וס"ל לר' יוסי דבג' כוכבים הוא שקיעת השמש שאז נשקע טיהב והתוס' דחקו כנ"ל לשיטתם · ומ"ש שם והדר פשטו כו' ה"פ מדקאמר סימן לדבר ולא בכל הכוכבים א"א לאת סימן בהם : ואם . ברכות כ"א וע"ש תוס' ד"ה דרב : ד אחר · תוספתא פ' בתרא דסוכה אע"פ שהמיחה בידו כו' וברכו הוי קבלת שבת · ברכות שם הרא"ש ספ"ב דשבת :

רסב א ויתקן כו' · כפי' תוס' שם בד"ה ומלא · דערוך הוא במקום אחר וע"כ הטעם כדי שימלאנו כו' : ויהיה · ולכן לא הזכיר בפ' ע"פ ק' ב' רק משם שטל הפת לפי' תוס' בשם י"מ זכר למן : ג ילבש כו' דר' חנינא כו' · שבת קי"ט א' ב"ק ל"ב ב' : וילביש עצמו · שם קי"ג ב' ורחצת וסכת ושמת כו' :

רסג א יהא זהיר · כ"ג ב' : יפה · שם א' : ויש · נ"ג ב' : ויכולין כו' כי יבולין · מס"ג דמגילה אבל מוסיפין : דבר המבוון · שם נגד מי : ב אחר . כ"ה ב' : אפי' . כ"ג ב' א"ר פשיטא לי כו' וקידוש קודם לכבוד היום כע"פ ק"ה א' ב' וכבוד היום דבר מועט שוה לד' כוסות כמ"ש שם קי"ב א' פשיטא כו' תנא דבי אליהו כו' : ד ואם היה · תוס' כ"ה ב' ד"ה חובה מהג"ל לא יקרים : ה בשירליק · ירושלמי פרק סרוהם : אחר · ככ"ל ס"ב : גם בי"ש · ירושלמי שם : וביה"כ · דמנהגא הוא כמ"ש בפ"ד כ"ג ב' דפסחים ולא מברכינן אמנהגא כמ"ש בפ"ד דסוכה מ"ד ב' : יש מי · פ"א דפסחים ז' ב' : ויש · כדעת בה"ג ס"י : ו בחורים · משום שלום בית כמ"ש פ' ב"מ : אבל · שם בג"מ : ז אורח · שם בג"מ : ח ב' או כו' · שלא מצוה : ויש · דליכא טעמא דשלום בית כנ"ל : ט המדליקין · ע' בתשובת מהרי"ל סי' נ"ג מ"ש בזה וכש' שקדם : י לבה"נ כו' · כיון דבשביל שבת בא כמ"ש בספ"ג דעירובין מ"ב ב' לענין זמן וזהו שקבעוהו הדלקה מלאכה אחרונה ואפי' להטמנה אף דתנן ספק חשיכה אין מדליקין כו' וטומנין כו' וכמ"ש ל"ה ב' אחר הדלקה שגר היו תוקעין ג"ח וסוכת וכא דטומנין כו' לפי שהולרכו לשהות עד שידליקו כולם או רובם : ועפ"ז · תוספתא בפ' בתרא דסוכה אפי' נר בידו כו' : וי"א · פלוגתתם תליא בחלוף הני' בפ"ד דבילה ל' ב' אבל עלי סוכה כו' ויש שאין גורסין וער"ן שם שפי' דה"ק כלומר אני בודל כו' וחזר בו מתני' הראשון דאפי' בעלי סוכה דמלוח מתני : ויש חולקים · מהא דטוכין אחר הדלקה ככ"ל ומהא דריב"ח שמעתי שאם בא להדליק כו' : אלא בתפלת כו' · כמ"ש בפ"ד דברכות כ"ז וע"ל סי' רנ"ג ס"ב וסי' רס"ח ס"ד : ואפי' תנאי כו' · תוספתא פ"ו דטהרות וע' מ"ש בי"ד סי' ר"י ס"א : ועיקר הדלקה · שבת כ"ס ב' ועתוס' ד"ה הדלקה : וצריך · כ"ג ב' : יא אע"פ · ברכות שם : יב אם רוב כו' אדם שבא · מתוספתא הנ"ל : יד אם כשהתפללו · ברכות שם : ואם יחיד כו' · שם : ולענין עשיית כו' · תוס' שם דכשלמא בתפלה לא מטריחינן אבל במלאכה אין חילוק : וי"א שאותם כו' · דס"ל דקבלה בטעות הוי קבלה ומתפלה אין ראיה כיון דתפלה בטעות איגה כלום ואף בנכור רק משום דלא מטריחינן להו הקבלה ג"כ איגה כלום משא"כ בקבלה דהדלקה וכזה יפה כיון שכ' וי"א דר"ל דאף בהתפללו מעריב הדין כן ואף דשם במרדכי שלא התפללו עדיין מעריב ועמ"א : וי"א שאותו · דהוקלה למלותו אע"ג שלא הוקלה לאיסורו וכמ"ש מ"ס א' ועמ"א ול"נ כו' : טו אבל אם ענה כו' · מהא דטעם כו' וכמ"ש סי' ק"ח ס"ט : טז הואיל והתחיל כו' · שבת פ' ב' ואם התחילו : בהיתר · תוס' שם מהא דסוכה ל"ח ע"ש · ואע"ג דהס"ג מיקרי התחיל באיסור כמ"ש בע"פ ק"ז ב' וע' רשב"ם שם ד"ה סוף סוף כאן לא מתמרינן כולי האי כו' · ועמ"א : יז וי"א שמי · ק"ח א' מותר לאדם כו' : וכ"ש בס"ש מי כו' · דיש היתר אף לעצמו בהבדלה, וכמ"ש שם ק"נ ב' מותר לאדם לומר כו' וע"ש תוס' ד"ה לכך כו' :

רסד א בין נר כו' בין · מדאמרי' שם כ"א פתילות ושמנים כו' : כגון צמר ושער · שם בגמ' תנא כו' ונקט הרמב"ם היותר גרועים לדמיון : כגון פשתה · שם כ"ז ב' : נפוצה · שם כ' ב' : ובגד שש · כ"א א' : וצמר גפן כו' · דלא כרש"י שכ' שקן יולאין מן הען ורא"ס ממנחות קנבוס ולוף אמרס כו' ומברכות מ"ס כל היכא כו' : ואם הדליק · כמש"ל דנ"ס ס"א ואם לא כו' : וי"א דאם · מדאמרי' שם כ"א פתילות ושמנים כו' מ"ט כו' ואסור להשתמש לאורה ושם אמר רבא וצריך נר וכו' ולמדו מכאן דכל שיש נר אחר אגלה מותר להשתמש לאורה וכמ"ש בסי' תרע"ג ס"א ואפ"ה מותר להדליק בפתילות ושמנים שאין כו' · אבל לפרש"י שם דמשום היכר לא מ' מידי וטעמו של רש"י דהא רבא ס"ל דמותר להשתמש לאורה והא דאמר רבא פשיטא לי נר ביתו כו' משום דנ"ח מדליק מבחוץ · וגם ר"ן מפרש משום היכר אף על גב דס"ל דרבא אוסר להשתמש לאורה כמ' הרשב"א כ' דמניחה על שולחנו ע"כ משתמש לאורה וצריך נר אחר משום היכר · וע"ל סי' תרע"ג ס"א ונוהגים לעשות כו' · אבל לדעת רש"י ור"ן לא מהני : וכן דבר · שם אסור להרצות כו' והקשו ל"ל לאשמועינן את כל תשמיש אסור ותירצו דתשמיש ערלי מותר : ב נותנין נרגיר · תוספתא פ"ב דמכילתין : ט ומ"ש נתנו · כמ"ש שם ל"א ב' הכא כו' · דר"ע לא פליג אלא שמדליקין בהם : י אין · ע"ש תוס' כ"ט א' ד"ה ולא כו' :

רסה א בדיל · פסחים י"ח א' אליבא דר"י וס"ס לרבנן בכס"ג : ג ואין בו · עירובין פ"ד א' בטיבלא ומשתמשין בו בכי מרפסת : ס"ם אסור · רי"ף ורא"ס פ"ק דר"ע בשם ירושלמי גבי אבל כופין כו' ובלבד שלא יגע בבילה : ד שמקרב זמן · לשון המחבר : ומ"ם כו' וי"א כו' . פלוגתתם תליא בשני תירוצים של תוס' שם ד"ה מפני · ונראה דלפי כו' ועוד כו' · דלפי תי' הראשון תנם במחילה של מים מותר אלא כל שנופל להדיא לתוך המים אסור וכל שאין נופל להדיא כמו טלית שאחז בו האור מותר ואפי' מתכוין ה"ה כאן וז"ש וי"א כו' · ולפי תי' השני דבמחילה של מים כיון דאין מחילה מפסקת אסור והא דטלית משום שאין מתכוין ה"ה כאן כיון שאין מחילה מפסקת אסור אא"כ שאין מתכוין :

רסו א ואפי' לא נתן · מדפריך בגמ' מ"ס סרו כו' ואי בקלן הא ב"ס מתירין בכולן עם השמש בפ"ק אלא כיון דבלא נתן סבר ניחא כמ"ש תוס' י"ס א' ד"ה אלא כו' וע"ל סי' רמ"ו ס"ב אבל בסתם כו' · וסובר הרמב"ם דמתני' איירי מבע"י מדקאמר ואע"פ שנתנו משמע דע"כ איירי מבע"י כפשטא דמתני' דע"כ צריך ליתן מבע"י משום מוקלה : ואע"פ שנתנו · מדאמרינן אבל מליהם כו' ולא אמרן כו' ואי מבע"י הרי יכול ליטלו וע' ברא"ש : ב וי"א שצריך · ב"מ פ' המוכר את הפועלים ל' ב' הבהמה בקול ולא התירו אלא מעשה בתמור וכמ"ש אי הכי אפי' תבירו נמי אמר רב פפא כל כו' וכה"ג הוי מעשה בעצמו : והוא . דשבות בעצמו לא התירו כנ"ל : ואפי' · עמ"ז : ו וי"א שבשנותנו · תוס' ד"ה מי שהחשיך מהא דפט"ז אבל קטן שבא כו' דקטן העושה כו' : ודוקא כו' . וכמ"ש ס' ב' סיו טעון אוכלין כו' ועמ"א : ז ודוקא כיסי כו' · לאפוקי

לאפוקי הרמב"ם פ"ו ופ"ך מהל' שבת שכתב שכ"ג אפי' מציאה דלא אתא לידיה והשיגו הראב"ד והרמ"ך וה"ה וע' במ"מ וכ"מ ומ"ע שהאריכו בעדו וכן הרמב"ן ומלאו של הרמב"ם מפ' בתרא דע"ג ע"א ולשיטת הפוסקים נ"ל המציאה שהוציא בשוגג אבל הרמב"ם פרש כפשטיה שמלא וכ"מ פשטא דגמ' כמה כיסי מתכחין בשוקא · והטעם כיון שהוקם אדאורייתא אז אין חילוק בין כיסו או מציאה · אבל בב"מ ע' א' משמע כדברי הסקין עיין רא"ש שם וע' ס"ג : ח י"א דרוקא · קמ"ב ב' ואפי' שכח לאו ולא התירו דרכים אלו ואפי' ר' יוחנן דמתיר שם לא התיר אלא במחילה של בני אדם דלא כרש"ום דלפירש"י מה שהשבית ע"י הככר בטלטול פנס בהוצאה · רשב"א בשם רמב"ן : בהשתתפות · רש"י : שאין כו' לכלום . דבלא"ה מותר דקי"ל בסוף שבת כמוקצה מתא מיאוס כר"ש אלא משום דאין כו' וכמש"ש מ"ו א' בשרגא דנפטא משום דחזי לכסויי' הא לא"ה לא : לא יניחם כו' · ר"ל אפי' לבטל כלי מהיכנו מותר דקי"ל לגבר נ"ח דאורייתא כמ"ש בפ"ב דב"מ ל' א' וז"ש ולא כו' ר"ל בכ"ע ומדאמרי' שם והאיכא ו' משמע דגמ"ד לגבר בע"ח דאורייתא צריך לפורקן : י השבה כו' או · כפירש"י שהטיל סי' ל' ס"ד כ' כפי' תוס' : יב י"א · דרוקא מדלא הזכיר במתניתין סימר זה ולגבנ' דאמרו אין שם כו' : וי"א דה"ה · ובמקום שאין יכול מאלו האופנים הנ"ל ולכן לא הזכירו ועמ"א : ומי ששכח כו' אם · מ"ג א' בצריך למקומו אלמא כיון שהוא כבו בידו יכול להוליכו לכ"מ שירצה ואין משום איסור טילטול · אבל נ"ל דשם התחלת הטלטו הוא בהיתר וכל הטלטול הוא בהיתר משא"כ כאן שבאיסור הוא ומי שאבל שום ורין נודף וכו' ורא"ש ממ"ש בשפ"ב דשבת אריב"ח שמעתי כו' מקום לגוע כו' ואף שנדחק מ"א לייסבו לא נראו דבריו כלל וכלל וכן בתוספתא סוף סוכה שמשלכת הפתילה מידה קבלת שבת : ואם הוא בשוק · כנ"ל ס"ח : יג מצא ארנקי · מהא דב"מ ע' א' דלא כרמב"ם כנ"ל ס"ו :

רסז א בתלת המנחה · מ"ק כ"ז א' מאימתי זוקפין את כו' : ב ובפלג · אליבא דר' יהודה כמ"ש בגמ' בהדיא וקמ"ל דאף בשבת ואין זו הקדמה כמש"ל בסי' רס"ג ס"ד ובי"ד ס"ח ס"ב בהג"ה : ולאבול מי"ד · שם ואומר קדושה כו' : ג בברת · ירושלמי הדא דתימר בחול אבל בשבת אומר ופורס כו' :

רסח א ל"צ כשמתא דגמ' אותה ברכה : בין כו' וי"א · דאמרי' שם הכי השתא כו' שא"כ במוסף דאף בחול א"א רק שבע ברכות · וס' הראשונה ס"ל משום דגם במוסף בדיעבד יצא בי"ח כמש"ל ס"ד בהג"ה · ועוד דמ' בירושלמי דאף לכתחלה היו מתפללין כתי במוסף מ"י ברכות כמ"ש בתוס' שם ד"ה עד · ומתוך הירושלמי כו' · ומיהו שם דהוו תג' ורא"ש ומגיהין הירושלמי וע"ש בשם תוספתא : ג אם היה כו' · אע"ג דאתה הולג"כ בתפלת שבת כיון שדעתו לשל חול וכמ"ש בברכות י"ב א' פשיטא כו' דמ' דאם אוזן בתר עיקר ברכה לא יצא אע"ג שהוא טוה וכמ"ש תוס' שם ד"ה לא כו' והיה אומר ה"י כו' וכן כתב הרא"ש דאתי חסרון כוונה מכוונה לדבר אחר וזהו החילוק כאן בין צבור כו' להיה יודע כו' : ד ואם · דאמרינן הכי השתא כו' דלא אטרחוהו כו' וכמש למטה במוסף : ובמוסף · ירושלמי הביאו הרא"ש שם : ה טעה והתפלל · שם כ"ב ב' : ו השועה כו' וי"א כו' · תליא פלוגתייהו כמ"ש בסוף ר"ה כיון שאמר ובתורתך כו' דר"ת פי' דוקא פסוקי דמלכות · אבל פסוקי דמוספין אף דיעבד לא יצא והוא הי"לשבכאן · וס' הראשונה ס"ל כמו שהקשה הרא"ש שם עליו דעשה העיקר טפל אלא כפרש"י שם · אבל מ"מ או אחרת במוסף ס"ל דהזכיר דבר שלא בזמנה דהוי הפסק ולא קי"לכן כמש"ל ס"ס ק"ח ע' ב"י שם · גם נ"ע להי"א דאמרינן סוף פ"ד דברכות טעה ולא הזכיר של ר"ח כו' בשחרית כו' במוסף כו' וערש"י שם ד"ה טעה ואף לגי' הרי"ף דל"ג במוסף כו' הוא מטעם אחר כמ"ש הרא"ש שם ע"ש · ואפשר דלא ס"ל טעמו ומשם לא מדלא קאמר אלא בשחרית · וערבית בלא"ה ל"ק כמ"ש תוס' שם דבלא"ה אין מחזירין · משחרית ל"ק למ"ש כאן דאם מתפלל מוסף במקום שחרית דלא יצא שכאן שאני שאמר שם כהוגן : ז ואומרים כו' · עמ"א וז"ש בגמ' אפי' יחיד דלכאורה מ"ש יחיד מציבור ופ"ז כיוה דאמציק דשמכיק אר' נתן בסנהדרין ל' אבל יותר עדיף כת"ק : ח ואין היחיד · שלא נתקנה אלא לש"ץ כמ"ש ש"ץ היולד כו' וכן עיקר : יא אף בשבת · משולא פלוג ועוד דגם בי"ט שכיחין בשדות כמ"ש בסוף ר"ס הלכה כר"ג בר"ה וי"ט ושם לא פטר ר"ג אלא עם שבשדות כו' וכן ביומא סומרי פירות כו' : יב אין לדבר · כמו בבה"מ · ברכות נ"א ב' : יג אם כו' או כו' · שהגאונים מפרשין שם משום סכנה אותן שבאין אחר התפלה כדי שלא יצטרכו להתפלל ויוצאין בש"ץ אלמא נתקנה להוציא מי שלא התפלל וכ"ש מי שלא הזכיר של שבת שמוציא אפי' הבקי ובשאר ימות השנה דבהא מודין חכמים וכמ"ש תוס' ב"ש ב' ד"ה טעה בשם בה"ג ע"ש :

רסט א נוהגין לקדש · פסחים ק"א א' : ואין כו' · שם : אלא · עירובין מ' ב' : ומעיקרא · פסחים שם : ועכשיו לא בשלה · כמש"ל סי' רס"ח ס"ח ובסי' רל"ו ס"ב · וע' גמ' פ"ג דתענית כ"ד א' ובפסחים תוס' ק"ו א' ד"ה זכרהו דאין יין קידוש מד"ת או הטעימה איננה מד"ת ומוליאין מד"ת :

ער א נוהגין · שנה דיני הדלקה ושלשה דברים שצריך כו' וז"ש והספרדים אומרים כו' והוא הנכון דלאח"כ מנ"מ : ב יש שאין · דל"ל עשרתם · טור : ויש · משום פיסול שמניס שנותר בחנוכה : ואין · דמ"מ לשבת אסור לצורך היום : ובשבת כו' וכן נו' · דעיקר נתקן משום המאחרים ולא שייך כ"כ :

רעא א כשיבא · פסחים ק"ו זכרהו כו' ומפרש הטור תיכף כשיכנס · ושם ק"ס ב' וברכות נ"ב א' עיולי יומא כו' ש"מ דממהרין לקדש : ב ומוציאות · שם דמספקא בבה"מ אי מוליאות : ג והא דתניא · שם : ד אסור לטעום · שם ק"ס א' : אפי' מים · שם לקידוש קובעת ולא כו' וה"מ בתמרא כו' משמע דבקידוש בכ"ע אסור : ואם היו · ע' רא"ש סוף סי' ד' בשם הירושלמי ותוס' ק"ג ב' ד"ה רב אשי כו' ושם ק"ד ב' ד"ה תון כו' : ואח"כ · שם בגמ' כמר זוטרא וכתלמידי דרב : ואם אין · כנ"ל בברכת היין : וי"א . כמ"ש בחולין פ"ז א' וכמ"ש תוס' בפסחים ק"ב א' ד"ה ועקרו דדוקא בה"מ דהוי גמר סעודה : ה שנים שהיו · שם ק"ה א' נפסיק ונקבעיה ופי' הרמב"ם באמירה וכמ"ש בבה"מ שם ק"ג ב' : קודם שאבל · עמ"א ועש"ב : דהרי אין · מדאמרינן שם ק"ז א' בת טוות משא"כ בקידוש שקידש על הפת : ו וצריך כו' · תוספתא ומדאמרינן בפ"ד דברכות כ"ו ב' ת"ר טעה ולא כו' אע"ג שמתפלל בשביל חול וה"ה כאן : וי"א דאיני · עמ"א ס"ק ע"ו ובסי' קפ"ח ס"ק י"ז : ויש מחלוקת · אם נחשב אותו הכוס לסעודה ומותר ואע"ג דלר' יוסי שם ע"כ טעם משום דאזיל לטעמי' דא"ל להפסיק : גם אם · אם נחשב מה שאכל למקום סעודה כיון שהיתה של חול וע"ש תוס' ד"ה ונימריגהו דר' יוסי אפשר דסבר כרב דא"ל במקום סעודה : וי"א · דסובר שצריך לאטול אחר קידוש א"כ נ"ל לברך בה"מ וכנ"ל : ומברך · כפ' הראשונה שכם"ד ופ' תוס' ק' א' ד"ה ר' יוסי כו' וזהו דעת הרי"ף ותוס' ק"כ ב' ד"ה ראשון כו' וכ"ה ס' הרי"ף הנ"ל : ח ואומר כל · שם בגמ' : מלבד · דלא נתקן אלא בע"ש שבת קי"ט ב' : י מקדש על · מהא דירושלמי ר' יונה טעים ומתקן כו' והביאו הרא"ש בפ"ח דברכות ע"ש וע' ברש"י פסחים ק"ו א' ד"ה קפיד וברשב"ם שם ורש"י בברכות נ"ג א' ע"ש : ושעון · הרמב"ם מפרש מ"ש כוס של ברכה טעון עשרה כו' נאמר על כל הדברים שטעון כוס דלדידיה בה"מ אינה מצוה כוס כמ"ש בהל' ברכות מאמציא דפסחים קי"ז

ב' וכ"מ שם ברי"ף · מ"מ · ועוד פסחים ק"ה ב' המבדך כו' ובברכות שם והאמר מר המבדך כו' · ואמרינן בירושלמי בפ"ז דברכות ומודים חכמים לר"א בכוס של ברכה כו' והכי נהגין רבנן בכסא דקידושא כו' : ואומר ויכולו · פסחים ק"ו א' בתוס' ד"ה זכרהו ורשב"ם שם ב' ד"ה דאביכא : בפה"ג ואח"כ קידוש · מתני' בפ"ח דברכות ופ"י דפסחים : ויותר טוב · עתוס' ברכות מ"ג א' ד"ה הואיל וכן עיקר : כי מתחילין יום השישי · הטעם משום דקאי אתוספות שבת כמ"ש בבראשית רבה פ' בראשית ע"ש פרשה ע' · ועמ"א ס"ק כ"ב · וברמב"ם פ' כ"ט מש"ה הלכה ב' ליתא להני ג' תיבות כי הוא יום וכן עיקר שמיותרים הם אבל כי בנו בחרת אין לדלג וכ"ה ברמב"ם שם וברא"ש פ"ד דר"ה סי' ג' אבל לענין תוספת כו' : יא אם אין לו . רא"ש בפ"ח דברכות בשם ירושל' וכפי פירושו וכמ"ש בגמ' שם נ"ב א' והאמר מר המבדך כו' : ואם לא היה · הוא טובדא דירושלמי הנ"ל : דקידוש · כנ"ל ס"ג : יב וי"א · כפי פירושם שם דאין חילוק בין מקדם אתמרא או אריפתא וע' רשב"ם שם : דלכתחילה · הוא דברי הרמ"א וע' ברשב"א סי' תשל"ב וכ' הטעם שאמרו הנוטל ידיו לא יקדש שנראה כמזלזל בקידוש שאלו היה דעתו לקדש על היין לא היה נוטל שתי ידיו שכל הנוטל ידיו לפירות כו' ומ"ש זימנין דחביבא כו' אין זה כמזלזל דילמא היה דעתו לקדש על הפת ולפיכך מקדש בין אריפתא ובין אתמרא וע"כ נהגו עצמיו הכל ליטול ידים קודם קידוש חוץ בערב פסח והטעם לפי שא"א לו בפת דכוס ראשון אומר עליו קידוש היום עכ"ל והעיקר כדעת הס"ע וכ"ד הט"ז : יג והוא רוצו · שם ק"ח ב' וע"ש תוס' ק"ז א' ד"ה אם טעם כו' : יד אם לא · שם ק"ח א' נ"ל לקדושי בבי כנישתא כו' אע"ג דאין המקדש טועם כנ"ל סי' רס"ט : ואין שתיית · דהגמה בעינן כמ"ש לענין יה"כ פ' א' וב' · וכמ"ש ק"ח ב' והוא דאפתי כו' אע"ג דב"ב שתו השאר וי"א ס"ל והוא קאי אכולם יחד : ומ"ש מצוה · פסחים ק"ו א' : והגאונים · שהם מפרשים שא' מן המסובים קודם בבהכ"נ וע"ל סימן רס"ט : אבל בשאר דברים · עירובין מ' ב' וליתביה לינוקא כו' : טו ק רש · ברכות מ' א' וע"ש בתוס' ד"ה הביאו כו' : וא"צ לחזור · דבפס"ג אינו מעכב הקידוש כנ"ל ס"ד וכ"ש בסדר להקדים · ועוד דקידוש ד"ת בלא יין כנ"ל : וה"ה אם נשפך · רא"ש כפ"ו דברכות סי' כ' בשם ירושל' הדין כו' ועט"ז ומ"א : טז לא יטעמו · תוס' בשם ירושל' וג"כ משמע מהגמ' שלגו בהא דנחין ושתי · וכפ"ז דברכות מ"ז א' אין המסובין וצ"ל כתי' דירושלמי : יז א"צ לשפוך · כן הוכיחו תוס' מירושלמי הנ"ל דאג"כ לעולם זקוקין וכן משמע בעובדא הנ"ל מדלא האמין עד ששפך לתוך הכוס · הר"ן :

ערב א אע"ג דריחיה · כמו בנסכים דפסוג דאג"ה בל"ז פסול כמו קוסס אע"ג דפלוגתא דר"י וריב"ל ובנסכים מודים שפסול : אפי' האידנא · כמו בימיהם במסכנת · שם : ואין מקדשין · טור · כיון דקי"ל דהכל (הולך) אחר הטעם · אבל הוא דבר שאינו כמ"ש תוס' שם ל"ו א' ד"ה הבודק כו' : ג ויש אוסרין · מנחות פ"ז א' ר' יוסי בר יהודה אומר שיש בו כו' ור' יוחנן בעי שם אגיביה · ובב"ב אמרינן דמה שפסול לנסכים פסול לקידוש · ונ"ל מ"ש שם שנפיה מיירי בה"ג : ומ"ם מצות · ירושלמי בברכות ושבת ושאר מקומות מגוה ביין אדום שנאמר כו' : ד מקדשין על יין לבן והרמב"ן פוסלו · שדיעה ראשונה גורסין שם בב"ב נ"ז ב' נורק ובדיעבד כשר לנסכים א"כ הכא אפי' לכתחלה . ומה שאיבעיא בגמ' רב כהנא שם חמר חוורין מהו לא שמיעא הך ברייתא אבל לדידן מותר · ועוד דאיה מירושל' שבת פ"ח שקלים פ"ג פסחים פ' בתרא מגוה לקדש על יין אדום שנאמר אל תרא יין כי יתאדם דמשמע מגוה לבד אבל לא איסור · ועוד דאיה פסחים ק"ח ב' פלוגתא דת"ק ור"י וסבר הת"ק דא"ל טעם ומראה יין והלכה כת"ק · ועוד דאיה מנחות פ"ז א' אין מביאין יין יבן כו' היינו טעמא דרבי דכתיב אל תרא כו' דמשמע לכתחילה לבד · והרמב"ן גורס נורק שם בב"ב והביא כך פירושו אם הלכה כר"י או כת"ק ופסיק אל תרא כו' והנכה כר"י · והירושל' הנ"ל ג"כ משמע אפי' דיעבד כיון שהוא מביא ראייתו מפסוק : אבל סברילין · דלא גרע משכר ומיירי שהוא חמר מדינה ועש"ע : ה יין חי כו' · בפסחים ק"ח ב' משמע דוקא דיעבד וכ"כ תוס' שם ד"ה שתאן כו' · אבל בב"ב שם דפריך א' למעוטי מזוג כו' מ' דחי ודאי מקדשין לכתחילה · וצ"ל דהא דפסחים משום חירות כמ"ש שם · ומ"מ לכתחילה ודאי טוב למוזגו כמ"ש בכוס של ברכה ובירושל' הכין נהיגין רבנן בכסא דקידושא וז"ש ומ"מ כו' : ויינות · פסחים שם ברשב"ם ותוס' שם ד"ה שתאן : ו והוא שיש כו' · רי"ף בשם הגאונים וע' ריב"ם סי' ע' בזה : ז שמרי יין כו' · עא"ל סי' ר"ד ס"ה וס"ו וכמ"ש בב"ב צ"ו ב' ת"ר כו' אמר רבא כו' כי פליגי כו' ודוקא תלתא ואתא ארבע הא פחות לא וע' רשב"ם שם ד"ה שם לאו כו' ואע"ג דבי"ד סי' קכ"ג ס"ח וסי' קנ"ד ס"ה פ' דוקא בשפה וי"א בשפים התם ביין גמור ולמדו מהא דפ"ה דע"ג ע"ג ב' שני כוסות כו' וס' הראשונה ס"ל דמיירי בה' ושברא האחרונה ס"ל דמשתמא מיירי בכוסות שוין ש"מ דבשפה וכמ"ש ב"י בסי' קכ"ג ל"ס א' בר"ה יין מזוג כו' וכ' הר"ן אוכא מ"ד כו' ואינה ראיה כו' והרשב"א כת"ה כו' · מיהו בתרלגים שלא נעצרו בקורה אין להם דין שמרים ואפי' מלא כדי מדתו או פחות קלטו טעם התרלגים ואסור וכמו ביין גמור אם לא שיה במים ששה פעמים נגד כל התרלגים וכן ביין ממש וז"ש לעיל בסי' ר"ד ס"ה בהג"ה ובלבד כו' ר"ל ביין ממש וכמ"ש באגור עב"י · ומ"מ בשמרים ובתרלגים של יי"נ היה נ"ב הדין כן בתלתא ואתא פחות מארבעה דמותר וכ"כ הרא"ש שם בב"ב בשם הרב אב ב"ד אבל בשם הר' יונה לא כ' כן שמדמה תרלגים ושמרים של היתר לענין מגע נכרי לשמרים של מעשר דאשון דפעם ראשון אסור וכפי' הרשב"ם שם דכל הברייתא מיירי הכל בכדי מדתו ע"ם ד"ה ראשון כו' ובשני מותר אא"כ רמי תלתא ואתא ארבע דבזה לעולם אסור ומיהו כשלא נדרכו בקורה אף פעם שני אסור אף בכדי מדתו כנ"ל אלא דהר"י סובר כן דוקא לענין יי"נ אבל לענין ברכה לא ואנן קי"ל אף לענין ברכה כן כנ"ל וביין נסך שנתערב מדמי לסקדם דלעולם אסור כיון דנאסרו מתחילתן · והא דאמרו המתמד ונתן מים במדה כו' דפטור אף בפעם ראשון ס"ל כפירוש רשב"ם הנ"ל דכל הברייתא משום תומרא ולר"י במתמד לענין טבל שם אוקמוה אדינא דאורייתא דשם א"א להחמיר משום דאתי לאפרושי מן הפטור כו' כמ"ש בפ"ד דפסחים וכן לענין ברכה ועתוס' שם ל"ו ב' ד"ה וביותר כו' וקשה מהא כו' וי"מ כו' וכן בחולין שם ע"ש · וז"ש בש"ע י"ד שם ס"ע מים כו' כיון שלא נעצרו בקורה ואף לענין ברכה הדין כן כנ"ל ומש"ש ואם נעצרו בגלגל כו' קאי אפעם שני אבל בראשון אפי' כדי מדתו אסור כנ"ל וכמש"ש בשי"א בשמרים ושם סי"א ופעם שני מותר היינו עד ארבעה אבל באתא ארבעה אסור ודבריו סתומים ביותר · ומ"ש המ"ך שם ס"ק י"ח ומלא ארבע ל"ד כו' טעה בדברי הרשב"א שהרשב"א ל"ק אלא בשמרים של יי"נ כבר וכמ"ש ב"י שם בר"ה וכ' בת"ה שמרים של יי"נ כו' וכ' שם לדברי האומרים בס' ה"ב בס' ע"ש וכמ"ש שם בר"ה יין מזוג בשם הר"ן והרשב"א דבשמרים כ"ע מודו דדוקא אתא ארבעה וגמ' ערוכה היא פלוגתא דאחרים ורבנן ושיטת הרשב"א שם ל"ו א' דברייתא מיירי ביותר מכדי מדתו כמ"ש שם דכל שנעצרו בגלגל וקורה כל לחלוחית שבהן יולא אלא דמיירי במלא יתר מכדי מדתו שביין גמור כמ"ש לגמר בס' ולמר כו' ובכס"ג החמירו במעשר ותרומה והקדש וביי"נ גמור החמיר כמו שם אבל בהיתר ס"ל כמו בטבל וברכה ועב"י שם ד"ה הנ"ל וכ' בת"ה וכו' : או חרצנים · במכ"ש משמרים דבעינן תלתא ואתא ארבעה וכ"ז בתרלגים שהם גרועים יותר כמ"ש בפסחים מ"ב ב' אבל או אתא ארבעה ודאי יין הוא : ח מקדשין כו' וי"א שאין מקדשין · זהו פסק הגאון דפסול ורא"יתו ממנחות פ"ו ב' במתניתין ולא מבושל ואם

הכיא

הביא פסול וא"כ לקידוש נמי פסול · ומלשון הרא"ש שם בב"ב א"כ הלשון הנפן ע"ב תלוים דפסול לנסכים בכורות י"ז א' ה"נ לפסול ועוד קשה דפריך הגמ' הכא בב"ב אי למעוטי מזוג, עילויי עלויי' ותהוי עלויי עלויי' הא פסול בדיעבד בנסכים אלא אין ראי' משם ועוד "למה לא קתני הגמ' בב"ב למעוטי מבושל. אך זה יכול לתרץ דקי"ל דשלקות כיון דהשתנה לגריעותא מברך שהכל. אם כן לפ"ז לא קתני הגמ' כאן כיון דמברך אפי' שהכל עליו · ועתוס' פסחים ק"ט ב' ד"ה ארבע כוסות מביא ירושלמי דתרומו' תמן תנינן כו' א"כ יונתן ארבע' כוסות במבושל ומקדשין עליו. וא"כ לפ"ז קשה על הש"ע ביו"ד של' תרומו' סעיף ס"ב אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל הא מבושל מעליי' והרמב"ם פוסק כעצמו כת"ק דר"י ול"ל דהרמב"ם פי' דאי טוחלפת השיט' ר"י מחליף שיטתו ופוסק הכא כת"ק שממעיטו ולפ"ז קשה נמה פוס' הרמב"ם בברכ' דמברכין בפה"ג ובהל' פסח פוסק כתנותין דמקדשין וצריך לתרץ דאיתא בירושלמי פ' שני דתרומות במתניתין ר' כל מקום שיש כהן תורם מן היפה וכ"מ שאין כהן תורם מן המתקיים ר"א לעולם הוא תורם מן היפה ומקשה שם בירושלמי הנכה ד' הא ר"י מתיר מפני שהוא משביחן ותר"י מחלפא שיטתי' דר"י ר' אלעזר אמר איכה מחלפא תמן בכהן וכאן בבעלי' ר"א ור"י חד אמר מפני שממעיטו מגותיו וחד אמר מפני שממעטו ממדתו ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאר"י מחלפא שיטתי' דר"י הוי ר"י אמר מפני שממעטו מגותיו וא"כ לפ"ז יוכל לומר דכולהו סוברים דמשביחו וא"כ כאן נכון דמקדשין עליו אך הפלוגתא ר"י סבר מפני שממעטו מגותיו דהרמב"ם פירש דאין הכל שותים וכיון דאין הכל שותים אף ע"פ שמשביחו לאו כלום הוא ות"ק סבר מפני שמשביחו עדיף טפי אבל לענין קידוש לא איכפת לן שממעיטו מגותיו כיון שהוא משביחו וני' שאמיתית כמ"ש בפירוש על טירו' של"ל הוי ר"א או' מפני שממעיטו מגותיו וע' מש"ש · וע' רא"ש בב"ב ל"ז ב' שמאריך בזה ועוד ראיה מירושלמי שבת פ"ח ושקלים פ"ג מהו לגאת בקונדיטין מן מה דתני בר קפרא קונדיטין כיין הוא אמרה יונתן בקונדיטין מהו גאת ביין מבושל ר' יונה אמר יונתן ביין מבושל כו' ע"ש וע' י"ד סי' רי"ז סס"ו בקונדטין פי' כו' וכן פי' מהרי"ל כמ"ש ב"י שם משמו וכ"ה בילקוט פ' יתרו פ"ם ער"ב אר"א ד"ת נמשלו כקונדיטין מה קונדיטין הזה יש בו יין יש בו דבש יש בו פלפלין אף ד"ת כו' והוא בגמ' שלנו נק' אנומלין בפ' כ' דשבת ק"מ א' ובפ"ב דע"ז ל' א' :

ט במקום שאין · וי"א שמקדשין · וי"א · והסברא האחרונה מביאין ראיה מירושל' מבדילין בלא יין ואין מקדשין בלא יין וע"כ במקום שהוא שכר "מדינה דא"כ הא גם אבדולי לא מבדילין כמ"ש בפסחים ק"ז א' וש' דאשונה דחו ראיה זו דירושל' סבר כש"ד דגמ' שלנו שאמרו שבור קדושי' לא מקדשינן כו' ובשלשו חמר מדינה איירי אבל בחמר מדינה מקדשין כמו בהבדלה דחד דינא אית להו כמ"ש כשם שאין כו' : אלא על הפת · דודאי מקדשין כנ"ל סי' רע"ח סי"ב : ואם יין כו' דלר"ת אין מקדשין על הפת ומביא ראיה מירושל' רפ"ח דברכות אר"י ברבי נהוגין תמן במקום שאין יין ש"ץ יורד לפני התיבה ואומר ברכה א' מעין שבע וחותם במקדש יום השבת ועוד דקידוש חמור מהבדלה דהא קובעת מאה"כ בהבדה ואין מבדילין על הפת מהא דאמימר ועוד דאיבעי' להו בפ"ב דשבת נר ביתו כו' ואם איתא יקדש על הפת והרא"ש דחה ראיה א' דשם להוציא האורחים דא"א בפת בבה"כ כו' ושניה דהבדלה לא שייך בפת ע"ש והא דשבת מ"מ עיקר מצותו יין וס"ד דידחה כו' ואף לדברי הרא"ש לא יקדש במקום שיש יין מהא דשבת הנ"ל וכמ"ש הרא"ש : ומי שאינו · מהא דערובין מ"ב : ואם אין כו' ולא כו' · מהא דנזיר ד' א' וכי כו' וע"ש בתוס' וכנ"ל : י ברכת כו' · כן מ' בפסחים ק' ב' ובברכות מ"ב ב' וע' בתוס' שם ושם : ואינו פוגן . דאל"כ היאך יכול לצאת ידי יין ולפטור ע"ש: בין דהוא כדברים הבאים מחמת כו' הרא"ש בפ' ע"פ סל"ד :

רעג א ובבית א' · עתוס' ע"פ ק"א א' ד"ה אבל כו': וגשלד' לרבותא וכמ"ש למטה: ומבית לסוכה · יתבאר למטה: וי"א שבלי' עשי' קע"ח ס"ב אבל במזרחה כו' וע"ש מ"א ס"ק ה' : וי"א שאם. רא"ש בשם ר"נ גאון מירו': והוא. ממש"ש ולשמואל ל"ל לאקדושי וכו' אם איתא ל"מ בהש"ג תוס' ק"ב ד"ה ידי קידוש ופי' את טירו' בהש"ג והמרדכי שם פי' את טירושלמי דמפינה לפינה חילוק בין דעתו לאכול בפינה האחרת או א"צ לחזור ולקדש אבל ממקום למקום אף אם דעתו לאכול צריך לחזור ולקדש ולכן פי' פלוגתא דירושלמי במפינה לפינה וגפי פי' מבית לסוכה חשיב מפינה לפינה כמ"ש בירוש' לפי פירושו וז"ש בהג"ה לעיל ומבית לסוכה כו' ול"ע שעירב דברי המרדכי עם דעת התוס' וע"ל סי' קע"ח ס"א בהג"ה: ב אם קידש · שם ק"א ומירושלמי הנ"ל וכפי' התו' הנ"ל: ג וצריך · מהא דיומא ג' א' וע' בתוס' דפסחים ק"ב א' ד"ה כשהן דאמר בפ"ג דיומא כו' וה"ה כו' וה"ה כאן דחד דינא אית להו כמש"ש בגמ' ובתוס' ד"ה אבל ממקום כו': או שהא כו' · אפי' איזה אורס ולא אבל מיד ודעת מר' הוגא דאיתעקרא ליה שרגא כו' מ' דאם נשאר במקומו אע"פ שהפסיק א"צ עמ"ש: ואפי' עט"ז: ד יכול אדם· תוס' שם ד"ה ידי קידוש והא דאמרי' לאפוקי אורחים ומשתמא א' מבני הציר היימקדם: ואפי' בקידושי שם כיון דלתובת הוא כו' וכמסקנא כנ"ל : והוא · ברכות מ"ה ב': ה ב' תנאונים · שם שעימו מידי: ודוקא אבל . מדקא' במקום שעודה מ' דוקא דבר שסועד וה"ה ליין שסעיד כמ"ש בברכות ל"ה ב' ועמ"א סק"ח : ו ואם קידש מהא דמקדשין בבה"כ לאפוקי אורחים אע"פ שאין אוכלין בבה"כ כמ"ש תוס' ק"א שם ד"ה דאבלי כו':

ז וי"א שאין · שפי' הא דאביי משום שלא יאכלו כמ"ש רש"י ורשב"ם שם :

רעד א על שתי כו' · עמ"א והטיק' כמ"ש רש"ל ופל"ה לחתוך שניהם כפי' הרשב"א והר"נ אבולה שירותא דלפירוש רש"י קשה אמר מאי מחוי ברעבתנותא גם שלשון אבולה שירות' רחוק וע' ב"ח : שלימו'. כן מ' בברכות ל"ט ב' מניח פרוס' כו' ובשבת חייב כו' : שאותו כו' . ובולע · ברכות שם ושבת שם : ג ואם יש · מהא דפסחים ק"ז א' וכמ"ש תוס' שם בשם הירושלמי וכנ"ל ס"ס רע"א: ד סעודה זו ושל · ברכות מ"ט ב' וכפי' תוס' ד"ה או כו' :

ערה א ואפי' אינו כו' הוא פשוט דאיסור הוא בעיון כמ"ש אפי' לעיין בין בגדיו כו' תני חדא שמש בודק ומפריך שם והא אמרת ריפא רואה דלא כהג"א ומ"ש רש"י ומרינן בשיו ל"ד אלא כקט לאשמועינן דתפ"ה פרי שם דל"ת דוקא רואה בעיון בעלמא קמ"ל רש"י דלא ורפ"י ממ"ש מיתיבי רשב"ג א' התינוקות כו' אב"א דאפי פרשיותיו אלמא דאפי' בקריאה מותר שם וכנ"ל : וכן בנר· דבשעוה נמי שייך שמא יטה כמ"ש כ' ב' שעוה אגמריך כו' ואפי' לפרש"י שם מ"מ מדס"ד דאסור להדליק בפסול פתילות ושמנים הוא מבו' שמא יטה וערש"י שם ד"ה ומותר להסתפק כו' ואפי' למסקנא קמ"ל שאין מסכסכת כמו בשמן ע"ש: ב וי"א דבשני · כ"ש מב' ענינים : ג אם יש · כ"ש מנים אע"ג שמנים ערודין ; ד מותר · כמ"ש בפסחים י"א א' הוא עצמו מחזר כו' וכביעת הרי"ף ותוס' וש"פ כשי' ת"ה דלא כרש"י שאוסר בפסח מפני שאיסורו איסור כרת וע' ר"ן שם : ח נוהגין . מהל"ל ס"ו וה"ה כאן אימת שכינה עליו וכמ"ש בפ"ב דהם אב"א בעתותא דשכינה : ט דהוי · כמ"ש בש"י : יב שמש שאינו . כפי' הרי"ף שם דשמש שאינו קבוע גרע רק ספי' טעם אחר משום שאין מכירן ובשמש קבוע ברמשה פי' משום שמא יסתפק ובנפש פי' כמ"ש הרי"ף שאורו רב וגרס בגמ' ואב"א הא והא בשמ' קבוע כו' איבעי' להו שמש קבוע כו' ומספק' להו כשאין מכוי ליפגה נעביד : שאורו רב . ר"ל להכי מחלק בליפנא בתרא בין נפש לשמן אבל לרב דאמר הלכה דמותר ע"כ לא ס"ל ה"ט דאורו רב ואמר אין מורין כן כדי שלא יסתפק ממנו והיתר דשמ' קבו' מפ' משום שמכירן וא"ל עיון הרבה כנ"ל וכ"ז דלא כ' הרי"ף ותוס' : יש מתירין · כגי' ר"ת שם בתוס' ורי"ף: נתנו כו' · שם כ"ב א' וף פ"ב דסוכ' מאי מיכלא כו' ע"ש :

רעו א אפילו לכי . דומיא דרישא מחמם כו' ושם לא טולק בבבילוע' תוס' שם ובפ"ב דיו"ט כ"ה א' ברש"י ותוס' שם : ואין חילוק כו' . תיא דנכרי שבא לכבות שם שאמרו נכרי אדעתא דנפשיה קעביד וע"כ בהס"ג איירי שלא נכרי שהדליק דאל"כ ליפלוג בהדלק' או בכיבוי עצמה ול"ל משום דנהנה ממלאכה למה ואפי' בהס"ג אסור כאן ובלא"ה הא קעולת בביתו של ישראל כמ"ש בירושלמי ביאור תוס' בפ"ק דשבת וש"פ . הגמ"ר פ"ק דשבת סי' כ"ד ע"ש בארוכה: דהואיל והיראל כו' · ר"ל משא"כ באגרת שאין שישראל נהנה מגוף הטולה רק מאגרת: או לצרך חולה · חולין ט"ו ב' הלכתא השותה כו' וכן בחולה שאין בו סכנה בפ"ו דעירוב ניתום לי' אבב אימי' ושם אחר ז' הוה כמ"ש תוס' בפ"ק דהא ביום המילה הוי ע' וכמש"ל סי' תרי"ז אבל סברא אחרונה עיקר כמ"ש בחולין שם במבשל לחולה וכן כתוכמ"ש תוס' דגיטין שם דדוקא במילה התירו לזרכות ע"ש : או לצורך קטנים . כמ' הר"ן גבי יומ' דלהכי רביתייהו ביה"כ דלא כהרשב"א שמוכיח משם דאיסורא דרבנן שן נהו בידים לעולם וע"ל סי' שמ"ג ומ"ש לצורך קטנים היינו מה שהם צריכין הרבה גם בלא"ה לא כמ"ש בעירובין פ"ו ניתום לי' אבב אימי' : ויש אוסרין · כמ"ש בד' שאין מכירו כו' וש' הראשונה ס"ל דגם במרובה בין לא' בין למאה : מיהו אם נ"ה כו' . אבל כשרובה צריך למחות בידו ואפילו בביתו של נוי אמרי' בירושלמי אם רוב עושה צריך למחות בידו אם עושה בחנם וכאן אין חילוק בין חנם או שכר כנ"ל וכ"כ הוא דהא שם אם אינו רוצה מותר ומותר להנות ממנו וכ"ש כאן דאסור ואסור להנות ממנו וכמסכת אמרינן דא"ל אל תכבה משום דהוי אדעתי' דנפשיה עביד משא"כ כאן וע"כ צריך למחות וע' בהגמ"ר שם שמאריך בזה הרבה : אף ע"פ שרוב . דע"כ בש"ג מיירי שם מדאהדריינהו לאפיה בתחלה : ב וי"א דמותר · כגי' בש"ג בהא דעירובין ס"ח א' דל"ב דהא מר לא אמר ליה כו' אלא דחילק בין שבות בישראל עצמו לבין אורה לנכרי וז"ש בין שבות דאית כו' וע' בפר"א דמילה בריף שם ורמ"ש : דהא רוב הוסקיפי שם ושם וכני' בגמ' שם דהא מר כו' ועוד הקשו בתוס' בפ"ק דגיטין ח' ב' א"כ ל"ל למימר שם בעובדא אמריכ' ליתים אבב אימי' ופירש"י ע"י נכרי וע"כ ל"ל ן דלאחר ז' ימים היה ביום המילה ועוד דע"י ישראל אסור להרבות כמ"ש בפ"ק דחולין נ"ל ובני' הגמרא שנו מפורש נחים ליה נכרי ועוד הקשו מגמ' דגיטין שם ואע"ג המירה כו' משום ייבוב א"י לא גזרו מ' דמשום מטוב אמרה אסור ואף בשבות דשבות אסרים וע"ל סי' ש"ו ס"ה : ג אם אומר כו' · דבין טעם דרש"י שלא יהנה ובין טעם דתוס' שלא יאמר שייך כאן : כיון שעיקר כו' · ממ"ש והא ר"נ מכירו הוה ואע"ג דעשו הגוי נ"כ בשביל עצמו וכל שעושה לגרכו אע"ג דרוב ישראל מותר כנ"ל פ"ב מהא דשואל · ולרבא י"ל דלהכי מותר משום דנר לא' כו' אבל לאביי דאמר שאסור כפניו קשיא דשואל ותי' הרשב"א כיון דר"ג נשיא והר היה עיקר העשיה היתה בשביל ר"ג וכא ס"ל כיון דנר לאחד כו' עשאו בשביל עצמו וה"מ בעיקרו בשביל ישראל ל"פ אביי וכא וד"ה אסור : ומותר · לפי' ר"ת שם ד"ה מפקס ואור"ת מדנקט בשמתו כו' וכתב שאפי' לכתחלה מותר והביאו ראי' מדאמרי' ק"ל ב' מותר לומר נכרך פלוני כו' וכמש"ל סי' שכ"ה ס"י ויש מתירין כו' וז"ש רק שלטול כו' ור"ל ויש היתר ע"י טלטול מן הנר ועמ"ז: ד אם יש כו' ובן כו' · מדמתירין שם קכ"ב א' וקכ"א א' וכילה כ"ד ב' בכדי שיעשו לאמאכל שאינו נהנה ממנה אע"ג שבאיסור נעשה מותר ליהנות ממנה וכמש"ל סי' רנ"ג ס"א : ווהר לסתות · עט"ז: ה בארצות · שבת קכ"ט א' ואפי' במקום שנראה גבר כמ"ש שם ק"מ א' וע"ש בתוס' ד"ה וממאי ובפ"ב דכתובות ס"א' תניא ר' מריגם כו' וע"ש בתו' ד"ה נוגחיונק כו' ועיין בהגמ"ר פ"ק דשבת סי'ק"ו שמאריך בראיות הרבה ממ"ש בפ"ז דפסחי' הכותולין כו' ומפ"ד דיבמו' אבא שאול כו' ומקמי לה בלמר של רעב ובפ"ב דיו"ם למחת עיגא מכרי ופ"ג דשבת מכבין גחלים של מתכת כו' שאי קוץ ברה"ם כו' ופ"ב דיומא מפילין עשיות א ברזל כו' ועל כולן יש להשיב עליהן אבל ראיה ממה שהתירו נמפים מורשה וליטול את הקוץ :

רעז א כדרכו · עמ"א : אבל לנעול · תוס' ד"ה פותח עס"ב : לנעלו כדרכו · כ' ע"פ שמ"מ שכ' על הרמב"ם פי' הר"ת והרמב"ם כ' ג"כ ולמעלו כדרכו כו' אבל הרמב"ם מפ' כפי' תוס' ועמ"א סק"ד : כדרכו · הרמב"ם והוא לשון גמ' : ובנר · כן מוכח מש"כ מהא דנר ע"ג טבלא וכמ"ש בהג"מ : ואפי' גמ' שם : ב אבל. תוס' הנ"ל וכ"מ בגמ' דלא הזכיר אלא פותח : ג אבי' אם · רש"י שם וכ"ה בגמ' דלא כמ"ש בירושלמי : ושוב לעשות . כיון שבירושלמי אוסר בדולק : ובלבד · כן פי' בהג"מ פ"ב דגמ' שלנו בכל ענין וירושלמי בשל שמן ע"ש וזהו דוקא לדעת תוס' והפוסקים אבל לדעת ר"ת והערוך מותר בכל ענין דפ"ד דלא ביתא לי' דשמן וגם נליבור הגמ"ר שם : או . תוס' ורא"ש שם דלא כערוך ועפי' שכ"א ס"ח : אבל · ירושלמי הנ"ל ותוס' שם : ומ"ש מותר כו' והה"ה כו' ובלבד כו' · ע"ל סי' רס"ה ס"ג וכמה שאמר סכין ומריחין :

רעח א נר · קכ"ז א' : אע"פ · שם ושם : וכן · רי"ף בפ"ג מהכ"ל: ב נר זה י"א · כמו מלאכתו לאיסור קכ"ג וקכ"ד ותוס' הראשונה הוכיחו מזה לסיפק דע"כ פלוגתייהו לצורך גופו ומקומו דבלא"ה אף ר"ש מודה כמו שהוכיחו תוס' שם ל"ו א' ד"ה הא ר"ש כו' ועש"ה וכ"כ בהג"א פ"ג ד"ה ודוקא לצורך כו' ע"ש. ועוד מדר"ש דאומר חוץ מן הנר הדולק ע"כ אף לצורך גופו ומקומו כמש"ש שנה לנר כו' וע"כ אפי' בהה"נ כמש"ש קמ"ב ב' ועב"י : וי"א דמי כו' · שם קכ"ז א' הני קערות כו' והמחמיר יתחיר והשקיל כו' · כנ"ל ועט"ז וכ' המרדכי דאין לומר אוספנים אני וע' בסוף פ"ב דברכות ברא"ש בשם ר"ח גבי אוספנים שם וע' בגמ' דשבת מ"ז א' : ג לטלטל. קמ"ב ב' : יש · שם א' ומ"ז א' : ואין · ערש"י ותוס' שם ד"ה בגלילא כו' ורא"ה מהכ"ל סי' רע"ז ס"ד מותר לפניח ואם איתא אפי' בשבת אסור : ד אם התנה · ירוש' וע' בר"ן : וי"א דלא · פ"ד דיו"ט ל' ב' אבל כו' ומ' הראשונה ס"ל כגי' הרי"ף שם דל"נ סיפא אתאן כו' ותוס' שם ס"ל דהדר מבטייא קמא ועב"ן שם ורמב"ן בספר המלחמות והוא דעת הראשונה כאן ועתוס' דשבת מ"ד מ"ז ד"ה שנגר כו' : ונוהגין · ר"ל אף להחולקין על ר"ת במילא מים : ואין בזה · עמ"א : ה נר כו' וה"ה · פ"ב דיו"ט כ"ו ב' כליפנא בתרא : ו נר שלא כו' · ר"ל זה הכל"ע כמ"ש שם פשוט כו' : אפי' הוא . ק"ט א' וכמ"ש פ' כירה טלין כל היכא דפליגי כו' רי"ף בפ"ג : ואפילו היא · מ"ז א' ר"ל דגרב יהודה אפי' ר"ש מודה והלכה כרבה ורב יוסף דמותר וכן רבא ס"ל כנ"ל : ז אם היא . אבל בלא"ה שרי שם קכ"ב א' וכפי' תוס' שם ל"ה ד"ה אפי' כו' :

רפ ב צער · ר"ל כי הסיא דאין יורדין לקורדימא לפי' הרמב"ם שיתגלגל משום דפוחה ומגער אותו :

רפא א אין לשחות · ברכות שם ס"ה ל"ד א' ב' וע"ש בתוס' ד"ה מלמדין ולשון הטורע בהודאה כו' כל הודאה במשמע רק בהודאה שבתפלה וכמ"ש ואם בא לשחות כו' : ונוהגין . יומא ל"ד א' נאמר במוספין על עולת התמיד דמ' שקרב עמו וכמ"ש ביומא ע' ב' וכר"ע שם : ונוהגין להרבות . מגילה פ"ג דבפים סדורא דיומא : ובבה"ד אם . כמ"ש התוס' סוף פ"ק דברכות גבי זכרנו וכמ"ש סי' תקפ"ב ס"ה :

מלבד

מלבר · עמ"א : ויש להאריך · מדקרי להו בפט"ו דשבת פסוקי דזמרא : אין למחות כו' אע"פ . שם י"א חוייס לר"ה כו' : וה"ה · בפ' אלו דברים הכל מודים בשבת כו':

רפב א וה"ה · דס"ל דאבל מוסיפין קאי אכולם וכמ"ש רש"י שם דטעם דאין מוסיפין הוא משום ביטול מלאכה : וי"א · דס"ל דלא קאי רק אשבת וטעם דאין מוסיפין משום דא"כ ישוה חול לר"ח וכן בכולם וכמ"ש כ"ג ב' נקוט האי כללא כו': גם בכל י"ט · ר"ל דגם בזה נוהגין כמ' דאסור' וכמ"ש בס"ד בהג"ה וכמו דקי"ל מפטי' עולה שם כ"ג א' וע"ש : ב מותר לקרות · סוכה ל"ד א' דמדלגי דגוני : ויש אוסרים · וכתב"מ משום דלא אפשר וכמ"ש בר"ת שם כ"ג א' ואמרו שם ואם איתא כו' שאני כו' אלמא דאסור במקום דאפשר וס' הראבו"ה ס"ל דהאיסור שם הוא לצאות ממנין הקרואים רק במקום דלא אפשר וכמש"ל סי' קל"ז ס"ו וע"ש : ג שיודע · ירושל' ה"א כדי שידע בטיב ברכה וה"א שיודע למי מברכין וכ"פ מהר"מ עכ"ל הג"מ פ"ב וע' בברכות מ"ח א' : אבל · מגילה שם : ואלו דוקא · דקאמר עולין וקאמר אפי' קטן אשה וג"ק כשים קטנים וגי' הפוסקים הכל משנימין כו' : ודין עבד · בפ"ק דחגיגה מכדי כל שאשה כו' ובירושלמי ספ"ב דכתובות הלכה י"א אר"ז בשם ר"י העבד עולה מז' קריות וידבר עולה מעשרה פסוקים : אבל אם · כמ"ש בפ"ד דיבמות עבד הבא על כו' ושם מ"ה ב' ברב מרי כיון דאמו מישראל מקרב כו' : ואסור לקרות · מ"ש פי"ד פותח הגראין כרעיו או בגדיו פרומין או מי שראשו מגולה פורס שמע וי"א ברעיו ובגדיו פרומין פורס אבל לא בראשו מגולה ואינו רשאי לשואא אזכרה מפיו כו' : וממזר · דישראל הוא לכ"ד כמ"ש בפ"ב דיבמות ופ"ה דקדושין : ד נוהגים · תוס' במגילה כ"ג א' ד"ה כיון דעושין כל"ע שאין המפטיר עולה ותקנו קדיש בין הז' והמפטיר כדי שידעו שאינו מן המנין ולכן גומרין עם הז' דאין לומר קדיש באמצע הקריאה ואע"ג דמגמ' לא מ' כן נפי שבימיהם היה מפטיר בנביאי כמ"ש כ"ע ול' : וכן נוהגים · שם ד"ה חד : אבל · שם : וביום · שם ד"ה כיון · ועי"ל כו' ותוס' בשבת כ"ג ב' : וקטן · מגילה כ"ד א' ואף בכה"ג דהא עולה אפי' למנין ז' כנ"ל : אע"פ ש"ש חולקין · ע' בר"ה ס"ס דלא מסתבר דקטן כו' : ואומרים קדיש כו' ואין חילוק · ר"ל אע"ג דמוסיפין וא"כ בלאו המפטיר הוסיפו והנ"ל הקדים א"כ וכן כשמוציאין ב' או ג' שאין המפטיר קורא מה שקרא הז' כמ"ש בתוס' ורא"ש שם מנהג רש"י ורבותיו דלא כר' משלם וע' בר"ש שם : ה אם לא כו' צריך · שם כ"ג א' המפטיר בנביא צריך כו' : אבל אם · כמ"ש בס"ו : ואם · עס"ס קמ"ג מתוספתא : ו אם קרא · מס' סופרים פי"א ה"ד ס"ו ובתוס' ד"ה חד כו' :

רפג א מה · ואין נקרות שלא מעכייתו של יום תוס' ורא"ש שם ורא"ה מר"מ :

רפד א שמפטירין בנביא · כ"א א' : מעניינה · כ"ג א' תוס' ד"ה כיון : ואין כו' אא"כ כו' כנגן כו' · שם בגמ' : ודוקא · שם כנגד כו' : ולא נתקנה כו' · שם אין קורין בתורה ואין מפטירין כו' : אחר · שם א' שמפטיר כו' : ב וי"א שאע"פ · דלא עדיף מתפלת החובות ליום בשחרית מ"מ שאין מזכיר בחתימה כיון דליכא כדידהו וכמ"ש פ"ב דו"ט י"ז א' ורא"ה מנ"ש תוס' שם דהדא מכלל כו' וע"כ דרב גידל מכלל איך איתמר וכיון דנדחית אידך נדחית נמי דרב גידל : שמזכירין · דלא כרב גידל וכפירש"י שם ורי"ף וכפשטא דגמ' כה: הכי שמעתתא ועוד דתרווייהו דרב הוא וחדא מכלל חברתה איתמר וס' הראבו"ה ס"ל כיון דנדחו משום דריב"ל אין נדחות דרב גידל : והמנהג · תוס' שם : ג צריך כו' · ע"ל סי' ר"ל ס"א וכמ"ש בספ"ח דברכות אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע : ד קטן · כנ"ל סי' רפ"ב ס"ד : אבל לבתחלה. שם המפטיר בנביא צריך כו' כנ"ל אבל בדיעבד ס"ד כיון שאמר קדיש קודם מוכחא מילתא שבשביל ההפטרה : ה אם נשתתק · כמ"ש בר"ה ק"מ מירושלמי : ושנים · כ"א ב' : דתרי · ר"ה כ"ז א' : ז בשבת שהפרשיות · תוס' ד"ה כיון ובשבת כ"ג ב' : ונהגו להזכיר · בספרי כפר נעמך ישראל אלו החיים אשר פדית אלו המתים מכאן שהמתים צריכין כפרה וקבעו בשבת שהכל בבה"כ ואתי יתן אל לבו : ולברך · ע' בפ"ק דכתובות ז' ב' : ונוהגין לומר · בפ"ק דר"ה כמאן מצלינן כו' ומכאן כתבו נומר יקום פורקן · מרדכי וכ"ז בשבת כנ"ל :

רפה א אע"פ כו' · לאפוקי מרמב"ם דלא כמ"ש ראב"ן דביחיד שלא שמע איירי דמשתמא רב ביבי לא קיה ביחיד וכ"ש לגי' ר"ח ז"ל דהלה שהיו רוב עם. הג"מ פי"ג : ב אם למד. דהתרגום אינו אלא משום פי' כמ"ש הרא"ש פ"ג דמגילה וכמ"ש בגמ' ג' א' מפורש זה תרגום ועכשיו יותר תועלת ברש"י וי"א כמ"ש תוס' בברכות שם משום דתרגום ניתן בסיני וז"ש וי"ש יקרא כו' : ג מיום ראשון · כיון שמתחילין במנחה כמ"ש במגילה ל"א ב' : ד ישלים אחר · עד שמתחילין פ' הבאה : וי"א עד רביעי · כמ"ש בפ' ע"פ : וי"א עד · שם בברכות סבור לאשלומינהו כו' תנא כו' והיינו לכתחילה ויש גורסין לפרשיות דכלה ר"ל של יומי דכלה שהיה ערוד ולא היה יכול נקרותן לפ"ז מ' כה' ראבונה : ה יכול · דמ"ש בסוטה ל"ט אפי' בדבר הלכה היינו כמ"ש בפ"ג דברכות וגרסם בפרקא אהריכא בדבר שהגבור עסוקין בו : ו שלמדי · כנ"ל ס"ב אם למד כו' : ז א"צ כו' וכן · דלא כי"מ שהטעם משום שידע מה יקרא למחר וא"כ בי"ט נ"ל חייב וכן ההפטרה דא"כ היאך סבור רב ביבי כו' : ובשבת · עמ"א ס"ק י"ב ור"ל אע"ג דמה שאנו קוראין הפטורה משום טעמא שידע כנ"ל וא"כ צריך שיקרא מה שיקרא בציבור ולא של שבת מ"מ כאן כיון שמלוי הרבה ושגור בפי הכל א"ל :

רפו א ובן כו' · ממ"ש בספ"ד דברכות אני ראיתי את ר"י דגלי וסדר גלי ובספ"ב דמגילה כל היום כו' ועוד מדאצטריך קרא בפ"ג דיומא ל"ד א' דנסכים קודמין למוספין אע"ג דנסכים כ' בבקר אשר לעולת הבקר' ת"י שם: כל היום · מדלא אמרינן כמו במנחה עד הערב ש"מ שכל היום זמנה : ואעפ"כ · כת"ק שם : ואם · מדלא איכפיא להו כמוסף נ"כ ואמרו שם דרחמי כו' משא"כ כמוסף דלא נתקן אלא משום קרבן עבר יומו כו' כמש"ש : ואם · מנחות מ"ט א' ב' דהא תפלות כנגד תמידין תקנום ובהדיא תניא בתוספתא פ"ג דברכות המתפלל תפלת המוספין בין משקרב תמיד של שחר בין עד שלא קרב תמיד ש"ם יצא ועמ"ש במקומו : ב ואח"כ · ברכות ל' ב' כלבור שנו ותוס' פ"ג שם בשם ירושלמי : ג אפי' מעימה כו' · מהא דרב הוי"א שם : אבל · מהא דתענית כ"ו ב' שחרית ומוסף לא שכיח שיכרות וע"כ פי' א"א כלל דהא גם במנחה לא שכיח כמ"ש בפ"ק דשבת : ד ומיהו · דאצ"ג דחשוב קודם אינו אלא למצוה כמ"ש בזבחים פ"ט א' כל התדיר כו' תמידין כו' ואפ"ה אינו מעכב בדיעבד כנ"ל ס"א : וי"א כו' ירושלמי : ומיהו · שם : ויש מי שהורה · זה כ' ע"פ הקושיא שמקשים על יה"כ ועיין בטור וב"י בשם הג"מ בשי' תר"כ : וי"א ראצ"י · כת"ק שם :

רפח א ואפי' · כנ"ל מ"א סי' רפ"א : ג אדם · וכן מ' בפ"ו דפסחים אמר בריה דרבינא הוה ליים כו' : י"א כו' · ע' פי' קס"ז ס"כ אפי' כו' ועמ"א שם ס"ק מ"א כ"מ בגמ' כו' ועמא כו' : ד מותר · שבת י"א א' תענית י"ב ב' : וצריך · ברכות ל"א ב' ותענית שם : ביום ראשון · כיון דלהגין אין לעכב כמ"ש בכריתות כ"ה א' אמרו עליו על בבא בן בוטא כו' : י"א כו' כו' באלו · דמ' בירושלמי דנדרים פ' קונם והביאו הרא"ש פ"ק דתענית ס"ב דגם בבה"ג מיקרי תענית ואפי' שעות אסור בשבת כמ"ש בפ"ג דערובין שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה ודוקא שעה מועטת בשביל

תוס' תענית התירו שם : ה הרואה ס"ת · עבפ"ג דשבת ובפ"ג דמ"ק : או קורות · ע' במדרש פ' מקץ וסדר איכה ור' יוחנן היפך לטובה : והא דרואה · פ"ט דברכות וג"ל · דעליהן היך לומר שאין נקיאין : ו המתענה בשבת · הפ' כמ"ד בירושל' פס"ק אומר ברכה כפ"ע וע"כ ביחיד ל"ל אחר תפלתו וע' ברא"ש פ"ה דברכות : ויאמר · בספ"ב דברכות : כמו בחול · גלמד מענינו כנ"ל : ח אין מתענין · מדפריך בתענית י"ד א' סופרות בשבת כו' אף שאינה רק חכמה כו' כ"ש תענית וז"ש על סוס כו' ר"ל אף באלו שמתריעין וכמ"ש בס"ע וממש"ש על אלו מתריעין מ' אבל לא מתענין : ט אין · תענית י"ט על אלו כו' דוקא : שצועקים כו' ולא · תענית י"ד א' כנ"ל : ואפי' על כני' הרי"ף ורא"ש : אא"ב · שמפ' שם תנאי היא דר"ל ת"ק ור"י דלר"י ע"כ אף בשופר כיון דפיקוח נפש ות"ק לא פליג על ר"י אלא ר"י פליג על ת"ק ופ' כת"ק : י נרדף כו' כפי' הר"ן שם דטעם דר"ר משום שהוא מסוכן וכן מתריעין על החיכוך מה"ע כמ"ש בספ"ח שם :

רפט א יהיה . כמ"ש בפ"י דפסחים כבוד יום קודם כו': ואח"כ יטול · כנ"ל סי' רע"א סי"ב : וגם זה . כנ"ל: ב ואם אין · כן מ' בעובד' דאמימר :

רצ ב אחר סעודת כו' · בתנחומא פ' ויקהל ב:לי אגדה היו אומרים מתחלת התורה עד סופה אין בה פ' שנאמר בה קהלה בראשה אלא כו' ומביאו ב"י וכ"ה במדרש הנכיר והביאו הילקוט שם ע"ש ובמדרש אמרה תורה לפני הקב"ה רבש"ע כשיכנסו ב"י לארץ זה רץ לכרמו כו' א"ל י"ל זוג כו' ושבת שמו והביאו הטור ע"ש : קובעים מדרש . גיטין ל"ח ב' ושבת פט"ז שאין קורין בהן כו' ל"ש אלא בזמן בה"מ : בנביאים . ולא בכתובים · שם שקורין בהן כו': ופועלים · ירושלמי פט"ו הלכה ג' ר' חגי בשם ר"ש ב"ל לא נתנו שבתות וי"ט אלא לאכילה ושתיה ע"י שהפה הזה מסריח התירו לו לעסוק בד"ת ר"ל שהפה רגיל לדבר דברים בטלים וכיולא ר' ברכיה בשם ר"ח בר בא לא ניתנו שבתות וי"ט אלא לעסוק בהן בד"ת מתני' מסייע בינלדין כין לדין כילד הוא עושה או יושב ואוכל או עוסק בד"ת כתוב א' אומר שבת הוא לה' וכתוב א' אומר עצרת לה' אלקיך הא כיצד תן חלק לת"ת ותן חלק לאכול ולשתות וע"ש יש כאן · ובתנחומא ול"פ מ"ד ר' ברכיה לת"ת אלו הפועלים כו' ומה דאמר ר"ח להתענג אלו ת"ח כו' ע"ש ולכאורה מ' דפליגי בפלוגתא דר"א ור"י ובגמ' דידן אמרינן הכל מודים כו' וע' ב"י ר"ס רפ"ח :

רצא א יהא זהיר · שם כל המקיים כו' יהא אוקי ואף בעני אמרינן בסוף פיאה שבת כו': בבביצה·גלמד מסוכה כמ"ש בה"ה ובסוכה אמרו מיומא ע"ש כ'·לכבילה בעי היכ' אע"ג דדחי בסוכ' מ"מ ביומא רבי ירמיה ור"פ ורבא לא ס"ל כן : ואם א"א . כנ"ל סי' רפ"ח ס"ב: ומי שלא · תוס' בפסחים ק"א א' דאמרי' שם טעימו כו' : ב ומנה . בפט"ז דשבת במנחה מזון כו' דלא אכל ושם בלהרים מדיקן כו' לאכול במנחה : י"א · בשם מדר' הטות' כתב' בה"ם גוזל קרוביו המתי' ועיין רשב"א סי' אלף קי"ט בשם הירושל' : דאז חוזרי' · ע' בסנהדרין ס"ה ב': וי"א דיותר · עמ"א והוכיחו מגמ' דפ"י דפסחים ולקידוש קובעת ולא לההבדלה וה"מ כו' : ומ"ש · כן פי' המדרש הנ"ל : וי"א דאין . כנ"ל קרוביו המתים וכמ"ש בנדיות ספ"ב : וי"א דאיסור · ספ' ב"הם של ליל שבת שולאין מנסים ומתקדרין : ד א"צ לקדש · ועט"ז : אבל צריך כו' ואם · כ"מ בברכות ל"ט ב' מנית פרוסה כו' ובשבת מ' דמשום בליעה ולא משום סעודה : ולפתו' · מרדכי בשם מכילת' עט"ז : ה צריך · עט"ז וכ"כ התוס' דמן כתיב בו הוא הלחם כו' : וי"א כו' וי"א · מסוכה שא"א י"ד סעודות כו' ואמר אם הפלים כו' אלמא דנקרא סעודה ומתולקים בפי' תרגימ' דרש"י מפ' פירות וכתי' ראשון ביומא שם · ותוס' דתו דהא קי"ל ברכה דפירי לא בעי' סוכה ור"ן כ' ליסב פי' רש"י דלא קי"ל כרכה אלא כתי' דגמ' שם והרא"ש פי' מיני מזונות שאמרו בתוספתא המברך על מ"ה כמ"ש : ו נשים · כתובות ס"ד ב' :

רצב א אשרי · עבפ"ק דברכות : ובא לציון · ע' בסוף סוטה : ואני · ע"פ המדרש ועט"ז : וקורין · מגילה ל"א א': עשרה · שם ב': כפרשה' שם ל"א ב': ב אומרים · תוס' במנחות ל' א' ד"ה מכאן כו' : ואם חל · ע"ל סי' ת"כ ס"ב בהג"ה : במנחה · ע"ל סי' רפ"ז ס"א ומ"ש שם : ונהגו · תוס' הנ"ל ובט"ז וע"ש וגמ' פט"ז דשב' אבל שלא בזמן כו' בנהרדעי כו' וז"ש היה המעלות בחורף שמתפללין סמוך ללילה משא"כ בקיץ שהוא זמן בהמ"ד מ' הוא במקום אגדה :

רצג ב רצופים · ירושל' ריש ברכות לעניין לילה א"ר יוסי בר' בון ונלמוד תלתא כוכבים דדמיין כחדא סובבא וכ' הר"ן בספ"ב בשם הרמב"ן דשיעור התוס' שלא נתנו בו שיעור מסתמא הוא כשיעור הנ"ל ועמש"ל : ג יכול להתפלל · היינו למאן דעבד כר"י שם : ולהבדיל · שם : אבל · דאין זמנה אלא בלילה וכמ"ש בפ"י דפסחים אבל לא על האור ועוד אין מברכין עד שיאותו כו' : וכן אסור · תוס' שם דאפי' ר"י מודה לעניין מלאכה ואפי' בע"ש כמ"ש בשבת י"ז ב' ובכולה ב"ה כו' וכמש"ל סי' רפ"א ס"ב וע' רמב"ם פ' כ"ט :

רצד א בחונן הדעת · עט"ז וב"ח שהאריכו ליתן טעם על מנהגינו והלכתם נתקשה מאד בזה וכ' לומר ב"פ ותגנו ע"ש · וב"ז ליתא וא"ל לכל החותקים שנדחקו בזה אלא נראה לי שיסוד מנהגינו הוא ע"פ פלוגתא דר"י ורבנן בברכות ל"ג א' ר"י אמרי לפי שהיא חכמה כו' ורבנן אמרי מתוך שהוא חול כו' ושנרת פלוגתתם שהוא כמ"ש בירו' פ"ה דברכות וז"ל ר' יוחנן אומר מטבע ברכות ואח"כ מבדיל ואתיא כרבי דרבי אמר תמיהני היאך בטלו חונן הדעת בשבת אם אין דעה תפלה מנין וכא אם אין דעה הבדלה מנין א"ר יצחק בר"ח מבדיל ואח"כ אומר מטבע ברכ' ר"א בן אנטיגנוס בי ר' ינאי בשם ר"א זאת אומרת שאסור לעשות מלאכה עד שיבדיל ודכוותה אסור לו לאדם לתבוע צרכיו עד שיבדיל וכ"ל שם ור"ל דלכך צריך לומר תחלה הבדלה קודם ברכה דחול ובהכי תליא פלוגתא הנ"ל וגמ' דילן דר"י ס"ל כר' יוחן דתמן אם אין דעה הבדלה כו' וז"ם לפי שהיא חכמה כו' ורבנן ס"ל כר"י ב"א דתמן דס"ל אסור לתבוע צרכיו כו' וז"ם מתוך שהיא חול ר"ל שעל ידה מותרין במלאכה קבעוה כו' ולפ"ז מנהגינו אליבא דכ"ע שאנו אומרים תחילה אתה חונן כו' כסברא דאמוה הנ"ל אם אין דעה כו' ואח"כ הבדלה קודם הבקשה לצאת נ"כ סברה שניה הנ"ל דס"ל אסור לתבוע צרכיו כו' : ואם טעה כו' · שם כ"ו ב' כ"ט א' : ואם טעם · ל"ג א' : ב טעה ולא כו' · שם מפני היכול כו' : ג ת"ב · כמש"ל סי' רל"ט ס"ו ועמ"ש : ד במקים · שם כ"ט ב' בעבודה חוזר לעבודה אלמא מיד כשסיים מקרי חוזר א"כ במקום שאמרו אינו חוזר אפי' בכה"ג : ה במקום · עמ"א :

רצה א אומרים כו' שאו · דע"כ נמשכת קדושת שבת ועתוס' בפ"ד דפסחים ל' כ' ד"ה שטושה כו' בשם ירושלמי וע"ש : ובזמן · ע' ט"ז ס"ק ב' ג' : מבדיל · בפסחים ק"ח א' ושמואל ל"ל כו' אבל בהבדלה מודה לרב ובתענית כ"ד א' דיירנא כו' : ונהגו · עמ"א :

רצו א וצריך ליזהר · שם ק"ה ב' וש"מ טעמו פגמו ושם ק"ב ב' אין לו ש"מ דס"ל טעמו פגמו וכן בקידוש והבדלה שם אמרי מדלא כו' : יתנו עיניהם בכוס . כמ"ש בספ"ז דברכות וה"ה לכל הטעון כוס שכולם נקראים כוס של ברכה וכמ"ש בסי' רע"א ס"י : ובנר · ע"ש בהג"ה והטעם משום שהו מהדר למאור עיניו כמש"ש : גם כו' כ' במרדכי דאמרינן בפ"ב דסוכה ש"מ שירי מצוה כו' : ב אין מבדילין · מהא דאמימר בת כו' : וה"ה חוץ · רשב"ם שם : ושוב · ר"ל במקום שאין חמר מדינה כמ"ש

מ"א

מ"ח דכמה שנים מבדילין כמ"ם בסי' קפ"ב ס"ו וכמ"ש רשב"ם מסא דתמרינן קסיר כו' וכשכר לף בשבת כדחתן לף מסא דתמיתר כ"ל : ונתנו להבדיל · כ"ל במקום שהוא חמר מדינה כמ"ם מ"ח וסס צנע ק"ו כ : וכי"ש שחל ט' · מסא דשירונין ס"ת כ' כיון דכ"ש ט' : וי"א . ע"ל סי' רע"ח ס"ט : ג "א שסתר . פסחים ק"כ טכנסם כו' וסא דתמיתר מתיתר על עלמו סיס : וי"א · מסא דתמיתר : ואם . כן פ' הכרייתה הל"ל : לדברי האוסרים · שם ק"ס ס"ש כרכם ט' וכפ"ח דכרכות ל"כ ח' : ושירי שכום · נרכות שם נצע · וכבר היה ט' · יהונ' שם הסיכו ט' ויסיבה דינן כשו הסיכו · שם · ד דקידוש · פסחים ק"ו כ' : ו אומר · מתני' שם הסיכו ט' ויסיבה כרם"ם שם : ד דקידוש · וכן עיקר : ז אם נתבוננו · כ"כ הר"ן נמ"ד מטת מ"ש כוונם וכמ"ש שם · כשוכה ל"ח ס' ח' ד"ה שוכר וע"ל סי' ס' ס"ב וס"ג : ח נשים · הכבדלה למדוה מזכר דקידוש וע"ל סי' רע"ח ס"כ : ויש · עמ"ח :

רצז ב ורוקא הנתונין · טור כשם יהונתן : ולא על הבשמים של טת · ר' מזקיה ור' יעקב ב"ח כשם ריב"ח הר"ם נכתונין נמעלה ממטתו אל מת אבל לם מכל לם סיו נתונים לפני מעשו אל מת אני מותר לכבוד סחיים הן נתונים : ג שמותר · עמ"ם ס"ד ס' ק"ח ועמ"ו ועוד שלן מכון מכרים נרית סיין אלא נרית סתבנין . טור סי' ק"ח כשם רשב"ם ועמ"ם ס"ו אבל בלמ"ם סיה אסור כמ"ם תום כע"ז ס"ו ב' ד"ה אבל ני כ' ולפיית רשב"ם דכתב"ג מותר מפני תיסה שם וכפ"ק שם י"ב ב' כוודד וסדם דאסור ונרוך לחלק בכתב"ג : אין מברולין · שם ס"ו ס' כעי ל"ל כו' מי מלים ט' : ד נתנו לברך · נרכות ל"ם כ' שבת ק"ט ע' כ' ני אומר ט' : ה מי שאינו ט' אא"כ · ל"ה ס"ק ס"ד לף יפרום כו' אבל פרום ט' : או להוציא · שם וכמ"ש מי' ער"ה ס"ד יכול אדם ט' וחוא ט' : וסוכר ד"ה כתן טור ל"ע ועמ"ש :

רצח א י"א שאחר · רמ"ה שפשם שע"כ סיה אסור ועכשיו מותר ונייך להבדלה ונרוך לחזר מפלי"כ כמ"ם וכ"ש כפ"ד דפסחים ל"ד ס' ועי' כשם שכתב לקי תפיכה ופירש שאין · שם : ב ויש · מנום סיכר וע' שבת כ"ם ס' ועמ"ש ועי' כשם שכתב"ר וחוא לכלול : ונר · שם כ"ב ס' וע' סי' תרע"ח ס"ד ועמ"ם שם : ג נוהגין ט' · וכוותר מכתב כנ' סריטה מחזרים ומ"ם לקידוש כי' וחא דאמר ט' כשם שמפסיק ניתא ע"ם · וע' ר"ח שנורס שם כר"ם וס"ם לקידוש כי' וחא דאמר ט' כשם שמפסיק ניתא ע"ם · וע' ר"ח שנורס כני' הגלוסים חזי לי נגם יומא ט' ופ"ם ולף שהרי"ף והרא"ם וכרמ"ם שקנו עליו מלי תרים קנישות מעבר לפיקוח כבר מי' כמלחמות הש"ב כיון שאסור בפיקוח ע"כ לאסור בחולי דאל"כ לף טוי כמקנו ונם טעות מתחיל לו כמ"ם כברכות ע"ם : ב היו שות ם · כיון דמ"ל לפפסיק וכפי' הרמב"ם נפפיק וקנביות כל' כפי' רע"ח לאכל לסבדלה לין קונצת : ויש ט' · טוס מהרי"ק שם כמ"ל ונכ"ם וטוס ל"ם דמ"ח דלף נאכל כמ"ם וע' מהרי"ק : ג כשפפסיק · לפי' ל"ח דמ"ח כמו בקידוש נפי' רע"ח ס"ד : וי"א . טוס מהרי"ק · לאכל לף כ' כן לנף על דברי רמב"ם שאסור כוסו ונכדיל כמ"ם כפ"ב מ"ע ד' דמלטנו מ' כמ"ם כתן מ"ם שעיקר כמ"ם וע"ם ועמ"ש : ד בשחוח אובל · מתני' דפ"ח דברכות ל"ח ב' ובפסחים ק"כ ב' וע"ם בתום' ד"ם מ"ש ט' וחקפה הר' ניסים כו' ותי' כ' : ואם יש · שם אין לו אלא : ו שבח · כלישנת קמא דסוח אחמת הנא' ושוה דמפקפא שם כן כשובת דאמיתר וע"ב בתום' ד"ם דאמיתר וד"ם ס"ת : וי"א · כל"ב ומ"ל כמ"ם ס"ש כ' שלא סיה נורס רק ל"ק ויסיה נורס כו כל סיום ולכאורה נשפק הרי"ף אין מכדילין כמוצאי ס"ב אחל לסות בשבת וכמ"ם בתום' כל"ל ד"ם דאמיתר וה"ב דפ' רל"ח ס"ב סיה כפ' דאמנום · אבל כי מעיינת ברי"ף שם ק' לכאורה שב' בשובת דאמיתר וס"ת כ' כל דשבת כולו ט' וכי מצרפי ניה עד סוף יום ג' מכדילי אלא שאסור כדעת כפ"ם שביאו מרן שם והרמ"ם בסוף תעניה נבי ע"ב אחל לסות בשבת אבל בחולה ע"ב ואע"ג ט' כל סיום כולו אין שפי לא ס"ם סיכת דסוס ברי למיכל כו' ע"ם ולמר מדברי דאמיתר דאמר ס"ת ט' כו' כל"ל : ויש פי · מקומ"ם תום' אל"ל ק"ב כ' ד"ה מניחו מכא דאמיתר ע"ב ת' ס"ת סיכת ט' : שבע הבדלה · ט' ער"ב ס"ם : יכול · לע"ב דאמרי' בפ"ג דשירונין כיון דקבלים לסור נמפיקים נגדיים כלך אחר נשן ב"ח ולא ולא : ז הסבריל · דל"ם רב ול' יוחנ שם ק"ח אלא מנום סיגי מקום אבל בחותו מקום מודם רב לע"ב דלא ס"ל קידום במקום שעורה ול"ב ס"ם להבדלה וכפ"ו דכרכות מ' כ' כיכך על סין כו' וכ"ם דשוער לח שכתוך סחזון חום' ולר"ת · שירונלמי אל"ל שב' כפ"ו ע"ם : וי"א · חום' בכרכות : ח בשפשר · שם ושם : אפי' הבריל · כן מ' ברל"ם פ' ע"ם : וי"א · חום' בכרכות : ח בשפשר · ל"ב לא סיה יכול לעפור : ואם אין · שור ועפ"ו וע"ל סי' קצ"ח פ"ו וסי' ער"ב פ"י וסוא דברי ברמ"ם כפ"י דפסחים נבי ד' כשות שכ"ד ועמ"ש אבל קצה כו' : בו אם · שם ק' כ' : ותם כניס וע"ם ברמ"ם כשם ירושלמי שב' כמ"ם כתן : י אם הבריל · כן פרש"י שם וכפ' המקשה לבבדיל בחפלה מע"ב שלא אמר בתפדיל : וי"א רב"ו · רום"ם ד"ה ותע"ב כו' אבל על סיוקר וכוונה בלא זה שריך ממש שפתיהו לשיבתו עיוא וכיוצא בזה כי"ם שני ועפי' פ"ג ס"ג ואל"ל ממש שפתיהו כו מלאכות נמורות ד"ל דאלמנה קודם הבדלה דרבן ומיהו כמו בי"ם ב' : א לדרלות · לעדה :

ש א כרי לדוות · רב"ח שם ועמ"ש דפסחים ק"ג ב' מצל דריב"ח בן : לבויות · כל' נמנ' וכפת דוקא כמו בע"ם דמיתר ל"ח וכ"ם כהדי מיתר שם ק"ט ב' ע"ם :

שא א אין · אלא · בנון · או · אבל בברכות ו' ב' : לדבר מצוה · ב"ם ברכות ק"י ב' : בוי נירסת כרי"ף ורמ"ם שם לשולם כו' נדבר מלוה : ואשור · שבת ק"י ב' : לוות · כל' ושיכוון מ"כ ת' מלוים פשוטה כו' ורמ"ם בשבת : אם אפשר · שבת ק"ם ס"ב ס"ו ב' : לבויות · כל' לוות אסבר · כו' ב בחורים כו' וכן · מוספתא מן נרון כדי להסעמל מלמת דאין איסור מלוה להסעמל שלוה תעמה · וכן מותר · מוספתא שם : ג יכול לדלג ולקפוץ כו' ומוטב שידלג · רב"ח שם מותר לף נדלג · לאסור לקפוץ · ב"ד נדלג · ונראה כוונתו דקשה נמנ' דתניא לם יכול כו' דתני כיכול ואין יכול וכ"ק שלאסור ומנים מ' דכמקום איכול לף נדלג כו' מותר ובמקום שאיכו יכול לף לם אין מדלג לאסור ואיכך לאסור ול"ל בקופץ שעוקר כ' דנניו כל' כמ"ם כירושלמי סוף י"ם וכבויות כת"ם שם וע' ר"ם בפי' דאלמנה מתני' ס' ומיהא לישן קל מדילוג שבאיסור כתן מוכסק דנניו בסרתם כעין שכשם נפי שלאסור כו' מלא כו' מ' דכרכות לאיסור נ"כ בכפ"ב וס"ם ל"ף נדלג לף נדלג מותר וכן כתן ל' לסור ומוטב שידלג כו' ולא כ' לאסור לקקוף דוקא לאל לעבור כ' ולאסור לבעבור לדבר הרשות כמ"ם בפ"ד ע"ם : ד לדבר מצוה · דוקא מדכעי שם רב מלל מלמיד מפי ר' לחומרא : ובלבד · כדי כו' · הרמ"ם והר"ן שם הקשו מסכ"ל ס"ב ולאו מלוה לאסור כו' ואי"כין שלא אסירנו מלל כדרך שהוא לבוש כדאמר לקמן ובלבד שלא כו' מעבר מילת ולא כו' והבית ר"ן כלי' מפ"ב ד"ה ע"ח ל' כ' יוסף אמר נזירה אמת ואסורה מיסוב כו' נדם כו' ובעובדא בבגדיה שאני התם מתוך שלא הוצרם לה אלא ע"י מלבוש וכורם

שב א מן השל . כתו בעובדת הרב יוסף תום : שהנישור . ג' סטור והוליך לפרס והוא . נמ' סם : ש"א . רמ"י סם : וכ"ש . מסום סותם כל כו והוא פוגעת כירושלמי סם מסום סותם : ודוקא . נמ' סם ותצ"ע שתמרו דוקא כתוכמי סיינו כשל תו כמים מעם שהינו מקפיד הלה כתוכמי ומצ' דכולה מסום סותם ובצ"ע לתמרו דוקא דקפיד לכל כמיס הרכה ולפי מקפיד ה"ס הלה טעם . לפיטתו דמפ' כתכה כ"י : דוקא כמ"ש דמפי מים לה נפמים שמשו על מיניהו ועיין כ"מ : י"א . רמ"י סם : בגד . תרפ"ח כתורם כ"ל : אבל כותר . ירושלמי פ"ק כגד שכתכה כקלים מפריטן כו' ו"ס כתן וכן מפרש"י שכתב שכתכה מקלקל מלשתן מצ"ב כתיורי וכ"ס כמולות ועמ"ש והוא מירושלמי זה וכ' הרמב"ם ג"כ : ב יבולה כו' כגון כו' . כ"ז לפון ר"מ"ב ומשמע מדכריו שג"כ כרין הרמצן דס"ח מפ' דקפיד כל שהיו דרך עפר וצ"ע וכ"מ שמשמע כפי' רבותיו על רש"י : ב אבל בקשלא . כריימיה סם וכמ"ם רבינו : בפין צ"ץ . ריי"ף : ולא כו' . והוא נ"כ . והוא . מתני' וגמ' שם : דלמא שלפא כו' . גמ' שם ל"ב ו"ס ס"ל ממר מבני כו' ש"מ : ו"א . ערוה"י כתתני' ר"ס כזמן כו' : בשבכה כו' . רש"י : ג ורחבים . כרתמרינן כתוגרן קל"ח ס' כיפה של ממר סיס מוסה כרחק כ"נ ועליו סיס לין נתון כו' ריי"ף : כשישוה צ"ץ . שכת ס"נ . סוכה ס' : דהיינו . שם כלים פרוחי וכפי' הרי"ף שם ובירסתו שם כלה פרוחי : ד ור"ח . מדממרי' כסוגיא שם ומ"ש רבינו : בפין צ"ץ . ריי"ף : עיר כו' : ה כלילא כו' . כמסקנת גמרא שם ומ' דבכל ענין הלה כרמ"י ר"ס כלילה שרי : שמניחתו כו' . רש"י : בין כו' . כ"ל וכלישנא כתרא כתכת וכפי' הרי"ף : ז בקשלא . עט"ז סק"ד כשם הוס' וש"ס ג"ז ר"ס שכת : ח שפני . רש"י : ובמקום . עט"ף מכל כו' ומ"ש שם : מ אם מעפרת . כ"פ"י שם ר"ש שכתוב וכפי' הוס' ר"ה וחילו וכ"מ מדכרי הרמ"ם שם שנקוטיות והכוי יניח כו' סוכר כפי' רש"י וא"ל לכל הפחוקים שהמקו ט"ו ומ"ש ופ"ש הרמ"ם שכ' ויותר נרחק לפ' כו' והכתכה כו' . כ"ל דלפירש"י ק' למאי מדמי לגרירת כפקטורה ס"ל למיפתך דכולהי לה תנלה כעבה לכל לפי הוס' דלניה מנלה כעבה מיד ל"ק לכתורם ולריך למיפתך מכיריות מ' ממ' כפרש"י דשקופיות מסום גילו כעבה ולעמן שקופיות שמקפין הום' ד"ה והכוי על רש"י ל"ל דכיון דעדיין כת מסוקים קטורים לה נפלי שכתי שוקיים לפי שם"ד וזוקה כשלישה נקונה כמ"ש כ"י כשם שפוקים ס"ם ופ"ש ובלישה נקונה כו' וכ"מ כגמ' דלפי שם"ד כתמני' כאונפ שם ס"ם כמוכח כמ"ם כשעה נקונה זוקה . וע"כ ל"ל כמ"ש כשיטת ס"ם מוכיח מפרש"י והום' דשקופיות כגמ' ס"ל כפרש"י כל"ל דלעולי לשיטת הום' כל"ל מ"ש ס"ז ומ"ש תפ"ש דלה שי תכשיט שפ"ם מוכר כיון דמעמדת קטורים ס"כ אפי' מחק נקונה ליפתרי כמעמדת דשה נם שלישה נקונה משפני הוא לה תנלה מסום דמעמדת שפ"כ כמ"ש כשיטת ס"ם : ואם כו' אסור . לעולי מנני וכ"מ הום' ר"ה וחילו . ובשאר . עיטום . כ"ז ס' ד"ה כמה ות"ם כו' ו"ל כו' ומכ"מ שכל כולה יוצא כתוכ כו' : ד וקנה בע"ל . כני' הום' וז"ל ז וריי"ף ורמ"ם נורסין כני' שלמ : כמו יוצאה . כ"ל כ' והכי כקמיע כו' ופרפ"י ד"ה תומרתה : ושתורך . רמ"ם ו"ל דמפ' דלה כפרש"י דלכ"י נ' פירושים ס"ל מהוכך דלה שמפ' ושתני רמי כו' ושמתי מוקין עליו וכה דלה פריך ממתני' שתום' דפ"ק ס' ד"ה מיתבי כו' : שלא יפור . הום' ד"ה ומוך ומ"ם כפי' ס"ם כו' : אפי' . נמ' שם וכפרש"י ור"ח נתון לפל כרמב"ד פי' דקפי לתוך כשהוא ו"ם שפתה לה כו' וע"ק לפי' כ' כירושלמי להניח שם : ובכל כשם כו' . מתני' וגמ' שם : ובלבד . פתום שם לי קלי שכל הוך לי לה וכ' כ"י שכרמב"ם וכ"ה ס"ל כ"ל דלה קלי לוקי לוקי לפיטת הום' מלמון מוקם מדוקין הקיפתה שהוא קלוטיע מוחתה שמוכר כמ"ם הום' ל"ה ת' ד"ה כמה ות"ם כפרש"י דלכ"י נ' פירושים שהוא קלוטיע מוחתה שמוכר כמ"ם הום' ויוצאה כו' . מדפריך ותני לעיל מלעיה מעמה לפל מיולפה לה פריך : והוא . רמב"ם שם ולשיטתו שפי' ככלים מסום דרפויים לפל כיניה ולעיה דפוקה וכן מתיר בלעיה נ"כ : וישב כו' . רש"י שמ' מסום שלפא רק כשוך לפיטה מנלה שוקים וש"ם והוא שלה כדקדוק דכה"נ לרש"י שפי' כשוך לפיטה ולה שרי לוקי על כ"ם : לב בכל פה . דממ"נ לם זכורים כו' וכ"ם כקמיע ס"ם ת' והא דלשריך לשמושינן כקמיע דשם ס"ד לשאר כמ"ם כשם"ו ועלכ"ל ת' ישי אוסרים . ירושלמי והכיולו הרמ"ם פ' מעשה נר"ש כו' ור"ל כיולו של שלבעו לפיולו כיולו ממם פ"ב מפי קלמר הר"ש כו' הלה כל התכשיטין מייבן מעפת שם מוציאין ביד וכמ"ם דלמת שלבת כו' וש' נמ' ס"ב ב' לה תלה שם כמפתח כעיפה כו' ואפי' רבנן מודים שם ואפי' פי זהב שאר וכ"ם ירושלמי לכל פיניוסים שם וערפ"ם וכ"ם פ' כרגל שהוא מבוי דרשות כ"ל ב' ס"ם ואשר אפי' כמ"ם ירושלמי ר' מעשה נר"ש וכפי' מייבים שבפי"ת שהם פיש לוסיפים שבכלן שהם הרמב"ן וכפ"ק הלכ' בידו מוכר כמ"ם פ"ו ב' הפיניס כי ס"ם בכל הכלים כו' : דה כל שאפשרו . כרב דשהם לן תנא כמפתח כוקיס . כרי"ף ורמ"ם : שאינה מעורבת . הרמב"ם וכפי' הום' שם דלה נם כאור מעורבת פ"ב לף כנית לפור ולפ"ל פ' כרגל שהוא מבוי ס"ל ב' ס"ם ואשר אפי' כמ"ם ירושלמי ר' שלישה מעורבת יהיו לף ל"ה לשהר דניים לפור כאור שלמ"ם לפל כמעורבת ל"ל . פ"ו ומ"ם : תוץ . וס"ה לימשמ שכפ"ם כמ"ם ל"ה ב' : דהיינו . רש"י : וי"א דכל . ר"ן ומ"ם ובמ"ם כו' ובכל מלר מלר דלי"ב מפי שקלמר פ"ו ב' מי לה תמיה הפיניס והמוסים כו' ולפ"ל לף לנובעין מוסר ום' רלשונם מוקי לה כאור שלישה מעורבת שבפתו כתוכה . ר"ן . וקמ"ל לאסוקי מפ' ר"ן קכ"ד ב' שלפור "לניכי כאור לפל כו' וכפרש"י עירובין ס"ם ל' ד"ה כתומרתא . ותומר מני כו' ותמרו במ"ש י"ב ב' ר"י נשיאה נפך כו' מ"ם לוקפר כו' ותכשיט הפיניס כו' ולו פי פירוש לפני' למעורבת לפור ומעורבת מיירי מפי רלשה מייתי מדרכה מפ"ם ! לפור וכפו הפיניס ס"ם בפרוכין הום' בפרוכין נם ד"ה כיון וכפנת מ"ן ד"ה ולפור לוקי לפור מעורבת מיירי ור"י נפך כמעורבת ומייתי רלשה דכאור מעורב שרי לנפת מדפור כפ"ם כפ"ם לפ"ל כ"ל ושתום' שם ושירוסם כתומרת כ"ם ש"ס : וי"א שהכל . שם כפ' עניני כר"ה כשון דכל סוכרים לוך לחר המיקל כפ"ם כפ"ז וכפי פירוסם לפור מעורבת מיירי כ"ל ולפיכך לפ"ל ולפ"ל כפ"ם קפ"ח כ' ופ"ד ד"ה ולפור ד"ש כ' ופ"ם דפנת ל"ם ל' ד"ה ופ"ע וש"ל סי' לפ"ח : וש שלישבו' . עפי' ב"ל"ד ס"י כפ"ם ו"ל כו' וכפי' פ"ז ס"ע כפ"ם : ו"א שור . ולפיס מכלינה לניהו : ושיהו . ולפי לף לפרוסם דכפ"ע לפי' כ' ל"ה מודם . ופפום לפור לפור כפלי"ם פ"ב כפ"ע כ' ס"ם ופ"ע ל"ם כפ"ח ס"ל דפנת"פ ופ"ע כ' מודם . ולכן ר"ם מתיר כו' כ"ל ס' ס"ח והוא כרשם הרמב"ם דלר"ח שם נתום הכ"ל מותר ביין דלר כו נזיפה לפי' ס"ר כרולה ביתי לפי' דמ"ר כרולה ביתי לפי' דמפנין לה ביון כפוהרין כמ"ם כתום שם וכ"ל ולרשת הרמב"ם דמתיר כפוהרין לפי' מיס כמ"ם כפי' ס"ח ס"י וכ"ל דלרידיה לפי מיולן כן מילון כיון מיום ליין מפום ליכון וזרייתו הוי כיכוטו כ' לעיל דס"ל כרעת הסמ"ג דדוקא כמתכוין לכיכוס לכל מפום סחיפה ל"ל דמפנין כפוהר ולין קפיד עליה וכמ"ש בפ"ד מ"ח ס' כ"ל : ג ואפי' . כמ"ק שם : אבל כו' אפי' . ככוביית הגמ' שם :

שג א שבראשה . לפפוקי שכתוהרה כמ"ם בגמ' וכמ"ם כפ"כ : ואם הם . כמ"ם בפכ"ו : וי"ש . עכ"ח שכתוב ונ"כ דס"ק דלמת מתרמית כו' וע"כ הרפס מפ"ם דכשכתה לפור וכרוה וז"ם עד שתרפס ול"ק שהם ולה תכוכו כהן לנה לפם פיס לומר שהם נת פיס חפם דע"כ היה נריך להניר מפ"ש . וכ"ד כי' ק"ק ס' כמ"ש : ואם וכ"ד כי' כ"ש כתיפת כהפ"ם דמיור כפוהרין לפי' מיס כמ"ם כפי' ר"ח ס"י וכ"ל דלרידיה לן מילון כין פפום ליכון וזרייתו הוי כיכוטו כ' לעיל דס"ל כרעת הסמ"ג דדוקא כמתכוין לכיכוס לכל מפום סחיפה ל"ל דמפנין כפוהר ולין קפיד עליה וכמ"ש בפ"ד מ"ח ס' כ"ל : ג ואפי' . כמ"ק שם : אבל כו' אפי' . ככוביית הגמ' שם :

שג א שבראשה . לפפוקי שכתוהרה כמ"ם בגמ' וכמ"ם כפ"כ : ואם הם . כמ"ם בפכ"ו : וי"ש . עכ"ח שכתוב ונ"כ דס"ק דלמת מתרמית כו' וע"כ הרפס מפ"ם דכשכתה לפור וכרוה וז"ם עד שתרפס ול"ק שהם ולה תכוכו כהן לנה לפם פיס לומר שהם נת פיס חפם דע"כ היה נריך להניר מפ"ש . וכ"ד כי' ק"ק ס' כמ"ש : ואם וכ"ד כי' כ"ש כתיפת כהפ"ם דמיור כפוהרין לפי' מיס כמ"ם כפי' ר"ח ס"י וכ"ל דלרידיה לפי מיולן כן מילון כיון מיום ליין מפום ליכון וזרייתו הוי כיכוטו כ' לעיל דס"ל כרעת הסמ"ג דדוקא כמתכוין לכיכוס לכל מפום סחיפה ל"ל דמפנין כפוהר ולין קפיד עליה וכמ"ש בפ"ד מ"ח ס' כ"ל : ג ואפי' . כמ"ק שם : אבל כו' אפי' . ככוביית הגמ' שם :

אפי' לסברא ראשונה כמ"ש תוס' הנ"ל ד"ה ואע"ג כו' וכן לכל הסברות דמתני' שאינה מעמדת קשוריה אינה תכשיט כלל וחייבת חטאת כמ"ש בש"ע ע"ש : יט צריך · קל"ג א' : אא"ב · כמו אבן בשל"ג : כ וה"ה · שם במתני' : כא שהפנים · ע"ש בטור וז"ל חוץ מהשיניים וע"ש פ"א : כב שיחדתו · דבלא"ה אסור כמ"ש בסי' ש"ח סכ"ב : כג אם · עגמ' דע"ז ו' א' : אם לר"ה · טור : כד ובמשקל · כר"מ משום דאביי שקיל ומרי אליבייהו : ואפי' · שם : כה ומטעם זה אסורה לשוח · ערש"י ל"ד ב' ד"ה וכן הפוקסת · ורמב"ם מפ' כפי' ראשון שכ' אין גודלין שער הראש ואין פוקסין אותו משום דהוי כבונה וזה כפי' ראשון של רש"י · מ"מ · וסמ"ג כ' בירושל' הפוקסת חייב משום טובע ופי' הסמ"ג כפי' השני · ב"י · וכ"כ התוס' במ"ק ט' ב' ד"ה פוקסת · ור"ל דירושל' ל"פ אגמרא דידן אלא בפי' דמתני' בב' הפירושים הנ"ל · אבל הירושל' פליג אגמ' דשם אמרו כוחלת משום כותבת כמ"ד דגמ' : כו יש אוסרין · כפי' פי' שם ובשבת למאי חזיא · והתוס' מפ' למאי חזיא לגלות כיון שאינו תכשיט ולא מלבוש : כז אסור לסרוק · נדה ס"ז ב' שכן אשה חופפת בע"ש כו' ופי' בשאלתות משום שאינה יכולה לסרוק בשבת וע' ברא"ש סוף נדה שלדקי הסרת פי' רב סעדיה גאון מסרקות גדולות וע"ש : שא"א כו' אבל מותר · שבת פ"א ב' ל' ב' וערש"י שם :

דש א אדם · הכלל דעבד כנעני ג' הם הא' עבד שמל וקבל עליו מצות כמו גר צדק רק שגר חייב בכל מצות הנוהגות באיש ועבד במצות הנוהגות באשה . הב' עבד תושב והוא כמו גר תושב · הג' עבד נכרי כמו נכרי דעלמא ושניהם אין מהולים כמו נכרי וגר תושב יתבאר למטה : על שביתת כו' · יבמות מ"ח ב' למען ינוח כו' הרי עבד מהול : שמל וטבל · דקי"ל כר' יוסי שם מ"ו וכר' יוחנן דאינו גר עד שימול ויטבול וה"ה לעבד דחד דינא להו ושם כי הא דמנימין כו' : וקבל עליו · כדעת רי"ף שם דבעי קבלה מדאמר* שם מ"ח ב' לא רצה כו' וע"ש ברא"ש פ"ס ל"ח ועבר"ף שם וספ"ע דשבת : הנוהגות בעבד · חגיגה פ"א מכדי כל מצות שהעבד כו' : אבל אם · כריתות ט' א' תניא כו' רש"א א' גר תושב כו' ושם הלכה כר"ש : אלא קבל כו' · ע"ז ס"ד ב' כחכמים וע' רשב"א סי' נ"ע בארוכה : ה"ה כו' ומ"תר · כריתות שם : אבל לא כו' · כריתות שם ויבמות שם ויפשם בן אמתך כו' כמ"ש למטה : ואסור לכל ישראל · מדקא' לעצמו דוקא ועוד דומיא דגר תושב שאין לו רבו וע"כ לכל ישראל ממעט לעצמו דוקא : לומר לו · דוקא אמירה ובזה הוא חלוק אחר מרבו כמ"ש למטה : ואם לא קבל · מ"מ בשם הרשב"א מהא דיבמות שם ויפשם בן אמתך בעבד ערל ופי' הוא בכה"ג מדלא הוי כמו בכריתות עבד תושב ועוד דל"ל קרא הא בכלל גר תושב הוא : ולפ"ז · דלענין איסור מלאכה אין חילוק לשאר נכרי דגם בשאר נכרי אסור אמירה כמ"ש בשבת ק"נ א' וכן לצורך רבו כמ"ש למטה אלא שבשאר נכרי אין איסור רק מדרבנן כמש"ש וכאן אסור מן התורה כמ"ש ביבמות שם והכ"מ הוא כמס"ו : צרכי כו' · שם קכ"ט א' : וכן · ביצה ו' א' וע"ש כ"ב א' : וי"א כו' · ר"ל בנכרי גמור שכ' שהוא לעבד תושב ומ' דאפי' לישראל אחר אסור באמירה כמ"ש בשם מהרי"א וצ"ז חולקים ומתירים דהתורה לא הזהירה אלא על רבו כמ"ש ביבמות והיא דכריתות דמדמי לגר תושב שם בעבד תושב דוקא כמש"ש וא"כ צרכי חולה כו' מותר לישראל אחר שאמר לו כל שאינו רבו וז"ש ויש חולקים כו' ר"ל על מ"ש אפי' הוא ע"א כו' וכ"כ בע"ש אע"ג שבב"י לא הביא חולק ע"ז : וכ"ש כו' · ולישראל אחר כו' ובלבד כו' · כל אלו החלוקים מבואר שבת קכ"א א' אם היה עושה כו' וא"ל להפרישו אפי' כו' · דלא עדיף מקטן שמצווה ג"כ על שביתתו אפ"ה כל שניכר שאין עושה לדעתו א"ל להפרישו כמש"ש ש"מ קטן כו' בקטן העושה כו' אבל בלא"ה מותר · ולישראל אחר כו' אפי' שם דכוותיה נכרי כו' נכרי אדעתא כו' וה"ה בעבד כנ"ל דאפי' קטן שמצווה על שביתתו אדעתא דנפשיה מותר וש"מ דאין חילוק בין נכרי דעלמא לעבד והוא דין דמתני' אבל נכרי כו' ואל תכבה אבל אמירה אסור כמש"ש א"א לו כבה ולרבו אפי' בלא אמירה אסור לדעתו כמ"ש דכוותיה כו' נכרי אדעתא כו' ר"ל כיון שאין שישראל אומר לו ומתחיל הנכרי מאליו כמ"ש סי' רמ"ז ס"ד דהוי כקבלן דאדעתא דנפשיה עבד אבל לרבו אדעתא דרבו עביד כמש"ש ס"ו : ובלבד שלא יהנה · כמש"ש קכ"ב א' ואם בשביל ישראל אסור ואע"ג דנכרי אדעתא דנפשיה עביד והרי בכיבוי כאן שישראל נהנה בשבת אסור וז"ש בסי' רע"ו ס"א בהג"ה ואין חילוק כו' והרי כל השטה חלוקים הנ"ל מבוארים במתני' ומותר כו' לעצמו · נכרי שהדליק כו' משתמש כו' · אבל לא לרבו · כמו קטן אבל קטן שבא כו' · ואסור לכל ישראל · א"א לו כבה · ולישראל אחר כו' · ואל תכבה · ובלבד שלא · ואם בשביל ישראל אסור . והדין השני ומ"מ אם היה עושה כו' בגמ' ש"מ קטן כו' בקטן כו' כנ"ל : ולפ"ז כו' · ר"ל דלדעה זו מותר אפי' לרבו לומר לו משא"כ ליש חולקים הנ"ל : וכל עבר כו' · שבת נ"ח א' ושמואל אמר כבלא כו' ומי אמר כו' ורמינהו כו' לא אידי ואידי כו' : ואם העבד כו' · אבל הטור השמיט דס"ל למסקנא אודא האי סברא דר"ל לימא הא כו' ושדר לא כו' וא"כ קמייתא נמי מיתרצא בהכי וחזר מש' ראשונה וס"ל דאין חילוק בין של רבו לשל עצמו : ב והיכא · וזהו בכלל לעצמו דהא יכול לומר עשה עמי ואיני זק כמ"ש בפ"א דגיטין : ובלבד בצנעה כו' · דהא אפי' מכיר מרחצו לגוי אסור מפני שנקרא ע"ש וכ"ש כה"ג דאין נקרא יותר על שמו שעושה בבית ישראל הגמ"ר פ"ק דשבת ע"ש : ג עו"ג · קל"ג א' : שהוא שביר · מ"ק י"ב א' היה שכיר שבת ומשמע שם דלאף בשבת מותר ע"ש :

שה א אבל אם · שם נאקה באפסר לא כו' : או הוי נטירותא · שם נ"ב א' כרב וכמ"ש בסי"ז : ביותר · הלא"ה אע"ג שמשתמר בפחות מותר מדאמרי' בגמ' יוצא לובדקין באפסר אלמא משתמר בו ובמתני' ולובדקין בפרומביא אע"ג שהוא נטירותא יתירתא מאפסר מדאסור לחמור כמ"ש בשם אע"ג דיוצא באפסר תוס' שם ד"ה או כו' : וכן כ"ד כו' · שם : הלכך כו' · מתני' וגמ' ורש"י שם : ופרד · נ"ל וכן פרד וחמור : וסוס יוצא כו' · וכן הוא בגמ' ותוס' ד"ה אמר כו' וכ"ה בטור וכ"כ ב"ח וע' מ"א : פרי"נו · הוא ברינא הנ"ל שהוא פרומביא · ב"י · אע"ג דדי לו באפסר מ"מ כיון דאורחיה בהכי מותר · תוס' הנ"ל וכמו לובדקין הנ"ל : אבל לא · תוס' שם דהשני משוי הוא : ומותר לכרוך · תוס' שם מהא דעגלי דר' הונא כו' ומולאות כו' שם : ומותר לטלטל · תוס' שם דמוכן הוא לבהמה וכמ"ש שם נ"ג א' וע"ש תוס' ד"ה מהו : ובלבד · רא"ש בשם ירושל' כפי' קשורה מע"ש : ב אם קשר כו' · ע"ש בעי ר"י תחב לה בזקנה כו' : ג לצאת · שם נ"ב א' חמור שעסקיו כו' הכי אמר אבוך כו' ואנן קי"ל דלא כשמואל דהלכה כרב באסורי כמ"ש בנדה כ"ד ב' ועוד דאביי ורבא ורבינא אליבייהו תוס' ורי"ף ורא"ש שם : ה כגון · רש"י שם : ויכולין · מתני' שם : ו אלים כו' · והשמיטו הרי"ף והרא"ש וטוש"ע בבגולות ורמב"ם כתבו : ודוקא · כפי' הרי"ף שם נ"ד א' ורב אמר הלכה כת"ק ואת"ק דברייתא קאי ורא"ש שם : כדי כו' לשמור כו' · כפי' רש"י שם במתני' נ"ב ב' : ז ושאר כו' · ערש"י במתני' ד"ה חמור וכ"מ מל' דמתני' חמור יוצא דוקא חמור וכמ"ש בגמ' : ח אבל על הסוס · סמ"ג וכמש"ש לחממה אית לה לצרא כו' דאמרי אינשי כו' ומש' דאמרי אינשי קאי ארישא על לחממה אית לה לצרא משא"כ בסוס אבל שיטת רש"י דאין אסור אלא ליטול המרדעת מן החמור אבל מן הסוס בין ליטול בין ליתן מותר דמפרש חמרא כו' לשיך אסור ליטלו : ולהסיר · שם כאן לגננה כו' לגננה ל"ל לצרא ומש' רש"י בכל הבהמות אין צער בחימום דלא כפרש"י מחמת דאמרי אינשי אלא שאין צער לבהמה בזה אבל בשה"ת ומרדכי נסתפקו בזה ולרש"י פשיטא ליה דמשמע מדבריו דמותר כנ"ל שכ' בד"ה כאן לחממה כו' אבל נטילת אוכף כו' שהרי הוא יצטנן מאליו דאמרי אינשי כו' משמע אבל סוס מותר דלפ"ד הסמ"ג מ"ש בגמ' דאמרי כו' קאי ארישא כנ"ל אבל בנטילת האוכף א"ל שום טעם ואפי' בסוס אסור · אבל לרש"י הוא להיפך דבלחממה א"ל שום טעם ולפ"ז הסוס קל דהכל מותר בסוס ופשטא דשמעתין משמע כדברי רש"י דאתישא קאי : ואוכף אסור · שם אוכף שעל כו' השתא ליטול כו' וערש"י ד"ה מ"ש מאוכף ואפי' למסקנא כאן לחממה אוכף אינו מחמם כמש"ש ולא כאוכף אע"פ . ואע"ג דבמרדעת מותר משום חימום כמ"ש רש"י במתני' וערש"י שם ד"ה אף באוכף כו' : ט מתיר החבל · מתני' קנ"ג א' וע"ש רש"י ד"ה ושאין כו' : י אין כו' · כר"י וברייתא דאוכף שכין ומפרכסין כותיה תוס' ד"ה דשמעי' כו' : אבל אין כו' · שם בברייתא : יא לא יצא כו' · ברייתא הנ"ל ורש"י שם : שלא ישרטו · כפי' השני של רש"י שם ותוס' ד"ה כאן · ור"י פי' וצ"ע למה חילקו טוש"ע כאן נמי בין ליבש בין לחלב כמ"ש שם בגמ' אמימר כו' ולא כו' והתניא כו' ולבר"א הא והא ר"י כו' : ופוקק כו' · אע"ג דאוקים שם ס"ד ס"ה כתנאי ואנן קי"ל כרב שם הסיא סוגיא דלא כנחום איש גליא בכתובות ס' א' וע"ש תוס' ד"ה ממעכן ואנן קי"ל כנחום איש גליא שם וע"ש תוס' ד"ה נוטה · ע"כ נראה כו' ע"ש : יג והוא בשין כו' · רש"י בגמ' ד"ה בפלייתה : אלא כו' או כו' · גמ' שם : יד אבל אם כו' שם במתני' אבל מכניס כו' וערש"י שם : ויש מי · טור שמפרש הא דאמרי' ל"ש אלא כו' קאי גם אאבל דכה"ג מותר בכלאים מדמליין נמי אאבל ופי' ראשונה ס"ל דלא קאי אלא אגלגל וכמ"ש רש"י שם ד"ה לענין כו' : יז אין כו' · מתני' וגמ' ורש"י : ולא בזוג כו' ולא בזמם · ב"י בשם הפוסקים ונלמד מהנ"ל : ולא תצא פרה · תוס' נ"ב א' ד"ה אמר וגמ' שם מיהבי קפרה כו' : אבל · תוס' שם ועבה"ג : תבהמת · גמ' : יח ולא נתלין · עירובין ק"א ואין כו' א' אילן ול' כו' : ואם עלה · ר"ל אע"ג דבאילן חילק בין שוגג למזיד כאן אין חילוק והוא מירושל' פ"ה די"ט : ומטעם זה · שם אמורו של ר"נ כו' קסבר לצער ב"ח אבל אנן דקי"ל שהוא דאורייתא כמ"ש קכ"ח ב' וב"מ ל"ב ל"ג מותר : כיצד עושה · שם תניא רשב"א היתה כו' ועלה קאי אמורו כו' ועש"י רש"ו ס"ט : שמשתמש בבהמה . דיושב בקרון כרכוב דמי כמ"ש בפ"ט דכלאים : גם כו' · בתוס' רפ"ד לא כ' גם דהד טעמא הוא כמ"ש בפ"ה די"ט וז"ל דה"ק דאף לאומרים דאין כאן שמא יתתוך זמורה אסור משום שמשתמש דלא פלוג ועוד דזה שמא יתתוך גם כן שייך כאן : כ מותר לומר כו' · כן למדו מס' שקדם : שהחלב מצערה · כמ"ש באשה קל"ה א' וע"ש תוס' ד"ה מפני : והחלב · י"ט ג' א' כר' יצחק ואפי' ר' יוסף מודה כאן : וי"א שצריך · זה הס' פליג אסברא ראשונה ולא ס"ל אמירה לחלוב כלל ואפי' עושין מעצמן אינו מותר אלא בכה"ג דאדעתא דנפשיה עביד וכמ"ש בסי' רנ"ב ס"ב בקבלן מע"ש אבל אמירה אסור בכ"ע לס' זו : כא גבינות · עבה"ג וכמ"ש קנ"א א' דמכבה מעצמו מותר דאדעתא דנפשיה עביד וז"ש כיון שאינו כו' והוא ס"ג וצ"ע דבשפחה אסור אפי' בכה"ג כמ"ש בסי' ש"ד ס"א ובסי' רמ"ז ס"ו דאפי' קבלן אסור בשכיר וע' מ"א : כב מי שיש · ל"ד א' וערש"י ד"ה מתיר כו' : אבל כו' · כמ"ש בס"א : כג מותר · כמ"ש בפ"ה די"ט האומר כו' ומ' דאפי' רועה נכרי : כיון שרא · כמ"ש בסי' ש"ד ס"א בעבד וע' תוס' קנ"ג א' ד"ה מעמיד כו' והטעם כיון שאין המלאכה נעשית בשבילו רק בשבילה : ואם רואהו · כמ"ש בסי' רנ"ב ס"ב : וכ"ש דאין · קנ"א א' כ"ג ב' וע"ש רש"י ד"ה שהיה ומיהו כו' : דהא · כנ"ל סכ"ב וכמ"ש קנ"ג ב' כל שחבירו פטור כו' :

שו א שבצא · שבת קנ"ג א' וקי"ג א' וע' רש"י שם ד"ה ממלא : שמעיין כו' · או · עירובין ל"ח ול"ט : וה"ה · נלמד מהנ"ל : ב ויכול לומר · שם בברייתא מחשיכין לפקח כו' ור"ל שאומר לחבירו לפקח וכמש"ו ואומרים לו כו' : למחר · ע"ש בתוס' ד"ה לעולם : ואם א"א . ק"נ א' : ויש אוסרין · דאין מותר אא"כ יש ענין שמותר בדבר הרשות כמו לך כו' שאם היה בורגנין כו' אבל בלא"ה אסור שהרי נכרי שהביא חלילין אסור · הר"ן ועמ"א : ד ולא יאמר · תוספתא סוף שבת בשיום הברייתא השוכר כו' ולא יאמר כו' אלא תן לי שכר עשרה ימים וה"ה לשכר שבוע : ואם שכרו · כן מ' שם במורד שאמרו דמחזי כשכר שבת אע"ג שנותן לה בהבלעה כיון שנתוסף יום יום : ה אסור . כמו בס' שקדם : ויש מי · כמ"ש בס"ו וכ"מ בפסחים ל' ב' דמחזי כשכר שבת : ואם שכרו · עמ"א וכמ"ש בס"ד : ו ודוקא · כנ"ל בס"ג : ז מותר · קנ"ז א' ב' : כגון · רמב"ם בפי' שם : וללחוש כו' · כמש"ל סי' שכ"ח סמ"ה ובירושל' פי"ד דשבת הלכה ג' לוחשין לעין ולמעיים ולנחשים ולעקרבים ומעבירין ע"ג העין בשבת : וט"ס כו' · מכילתא פ' יתרו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך וכי אפשר לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים אלא שבות כאילו כל מלאכתך עשויה : ט אסור · דאפי' נכרי שהביא חלילין אסור : אבל חולה כו' · כמ"ש בפ' מי שמת קונין מש"מ בשבת כו' ועתוס' שם : יא דאינו אסור · והוי שבות דשבות כמ"ש גבי מילה דלא התירו אלא שבות דשבות וכמ"ש בסי' ש"ז ס"ה : ומשום · גמ' שם : יב מותר · לשכריז דחפצי שמים ודבר מצוה הוא : הואיל והוא · עמ"א : ובבד"ה כ' בשם ר"ו כו' · וכמ"ש קנ"ז א' מפירין נדרים אפי' שלא לצורך שבת ע"ש : אבל · שם כמו נשאלין לנדרים כו' : יג להבריז כו' · ואם לאו · דוקא בכה"ג אסור דהוי כמו התלמיד אבל בלא"ה מותר כמו בסיקריקון שאמרו בירושל' שהיו מכריזין בי"ב חודש ד' שבתות וכן במורדת בפ' אע"פ בגמ' וכ' הריב"ש לכך היו שולחין לה קודם ההכרזה מבחול ולא אמרו כן בתוך ההכרזה הוי יודעת כו' משום דבכה"ג אסור : יד מי ששלחו כו' · עתוס' דשבת ד' א' ד"ה וכי כו' וה"א דתנן כו' שאני כו' וצי"ל כו' וכב' התירוצים של התוס' ואינו מותר אלא בלא פשע ומצוה רבה ולכן דוקא אמר שהוציאו ודוקא בכה"ג משא"כ בסי' שכ"ח ס"י אע"ג דעבירה גדולה מ"מ אין מחללין שבת עליה דאין מצוה גדולה משמירת שבת משא"כ כה"ג להביאה לכלל ישראל · והנה הרשב"א בתשובה אוסר וכ' דלא שרינן אלא היכא שנעשה האיסור על ידו כמו בפ"ג דעירובין וכן תחילת דברי תוס' דשבת הנ"ל אבל תוס' מסקו שם דבמצוה רבה מותר כנ"ל ובתי' הב' כתבו דהיכא דלא פשע מותר · והרשב"א אזיל לשיטתו שכתב בחידושיו שם תי' ראשון של התוס' דמצוה רבה שאני וכ' ול"ל כו' אלי בן חורין לית ביה משום תשבודו משום לך חירות שנו והסיא דשפחה אליה בת חורין דעבדו בה איסורא שם כיון דרבים נכשלים מצוה דרבים ודאי שאני כמ"ש בהדיא בפ' השולח ובפ"ג שאכלו והנה המחבר פ' כדברי התוס' כמש"ל וע' סי' שכ"ח ס"י בהג"ה דאוסר שם וזה ליתא כמש"ל ועב"ח וט"ז ומ"א שהאריכו בזה : בייפינן · כמו שם :

שז א הלכך · רא"ש בשכ"ג סס"ו ועתוס' ק"נ ב' ד"ה אבל · וכ"מ בגמ' שם : להרבות · אבל בלא"ה מותר וכן בירו' שם דהוא משתעי שני וכן לשון הרמב"ם וכ' בס"ו אבל אם פרעם כו' וכ' הרמב"ם שהוא שיחה בטלה : ובני אדם · כמ"ש בסי' פ"א ס"ב בחורים כו' : ב ולא לומר · גמ' שם פשיטא כו' : אע"פ · שם דהא שכר פעולים על מחר : שכל · שם פשיטא כו' : אפי' · מההוא דשולח איגרת כו' ומי שהסמיך לפרש"י : אבל מותר · כמ"ש הגה"ה בעיניך כו' שמבין מדבריו כמ"ש רש"י שם ואע"ג שדוקא לערב אבל בשבת עצמו אסור כמ"ש בסכ"ב שאני התם שהאמירה בשבת משא"כ בחול מותר : ג אסור ליתן · כנ"ל בס"ג אפי' לומר כו' : אבל יכול · כמ"ש הרא"ש בשם תוספתא בפ' כל שעה לענין חמץ ע"ש : ד מותר לתת · וכן מותר . מ' אפי' לא קבלן כמ"ש בב"י בשם סמ"ג ובסי' רמ"ה ס"ה ס' כסמ"ק דוקא בקבלן מותר וצ"ל

ול"ל דכאן מיירי דאפשר לקנות ולמכור מבע"י כמו באיגרת אם לא קנן כרי כו' ואפשר דגם הסמ"ג וסמ"ק ל"ס כנ"ל : מי שאבר · כמ"ש י"ח ב' כרי שיהא מפתח כו' :
ה רבר שאינו · ערובין ס"ו וס"ח ומש' הרמב"ם דלאו ביום מילה קיימא אלא משום לערת ...רו התם וה"ם לרחוץ המלטער וה"ה במקום מלוה כמש"ם מהולה ותי' ולא שני לך כו' וכפי' הרי"ף והרא"ם כפי"ט דשבת ע"ם : ויש אוסרין · שכ' דלא שרו אלא במילה שהיא עלמה דוחה שבת וכן משום יישוב א"י מ' אבל במלוה אחרת אסור ומדהולרך לומר משום יישוב כו' ותילוק בין שבות לשבות אינו אלא במילה בלבד ותדע שאמרו בספ"ב דיו"ט אמימר כחיל עילא מנכרי בשבת א"ל רב אשי מאי דעתך כו' אלמא אפי' שבות ע"י גוי אינו כשאה אלא משום תולה דמותר גם שבות גמור וע' רמב"ן : ז אבל לא · דוהו דיבור ממש ואינו הירור · ב"י : ח וכן מותר · תוס' ד"ה לכרך כו' : וכן כל · גמ' שם תקן כו' : ובלבר שלא · רזה אין גד היתר היום : אפי' אם · שם בתיבלא הריא: וכן . מתני' וגמ' שם ושם : אבל יכול כו' · ואם לא כו' · ואפי' פירות מוקלין מתני' וכמ"ש בגמ' בתיבלא כו' : ט מותר · תוס' שם ד"ה ואין מדקדקי על סתחום : יא רסשפע לומן כו' . רש"י שם : ובלשון לע"ז . כן מ' שם בגמ' והא כיון דכתול כו' א"ל כו' : ובשלוה · מתני' שם : כשם שאין · גמ' שם קמ"ט א' : יב אפי' · שם כרכה : דהיינו · כפירש"י שם : ראפי' לעיין . רא"ש בשם התוספתא שם ע"ם : אבל אם כו' אבל כו' · שם והתגילא מוגה כו' : שוקעת · עמ"א : יג שטרי הדיוטות · שם וקמ"ז ב' : דהיינו כו' ואגרות · רש"י קמ"ז וכ"מ בגמ' דאסור כ' שמהלך תחת כו' שם וכן מדאסר ר' נחמיה אפי' בכתבי הקדש וע"כ ל"פ רבנן אלא בכתבי הקודש · הרא"ם בפכ"ג : ואפי' · כנ"ל תוספתא כתב שמהלך כו' אסור לסתכל בכן והביאו הרא"ם :
יד לקרות כו' · הנה כאן יש ד' תשובות אחד משום שטרי הדיוטות דרש"י בפ' כל כתבי כתב וכן הסכים הרא"ם דאפי' אגרות אסור אלא שיש מתירין וסומכין על מ"ש רש"י בפכ"ג קמ"ט א' דדוקא שטרי מקח וממכר וחזר ממ"ש בפ' כל כתבי כמ"ש תוס' שם בשמו כל"ס וכ"ם · והכן משמע בירוש' ותוס' מתירין אם אינו יודע מה כתוב בה דשמא לורך גדול בו ופיקוח נפש כמ"ש תוס' שם ע"ם · ועוד איסור ב' משום שהוא מתוך לתחום · והגה המרדכי ספ"ק דיו"ע מתיר משום דהאיסור שמא יאמר לא"י לשביא אבל כתב שהוא מעיר אחרת אין לחוש לזה שלא ידע מזה ושם כ' במרדכי שמא ילך בעלמו כדפרש"י וכ"ז ע"ם ול"ל שמא יאמר וג"כ ל"ל כדפי' ר"י וכ"כ הרשב"א בתשובה והביאו ב"י כפי' תקט"ו וכמש"ל בס"ע ס"ם תקט"ו והנה זה לדעת ר"י דוקא אבל לדעת רש"י אסור שהטעם שלא יהנה והנה מפורש בדבריהם הנ"ל שהוא דוקא לדעת ר"י כנ"ל ונפיק דברי ס"ע תמוהים שהוא פ' כדעת רש"י ר"ם תקט"ו אבל הסיא דלקמן בס' שופר ותגרת שהתירו אתיא אף לרש"י כמ"ש במרדכי פ' הדר סי' תקי"ד משום דמלות לאו ליהנות ניתנו ושם היא תשובת ר"ם ותשם לדברי שניהם אבל כאן דרלב"ה וס"ל כתוס' וכבר כ' תוס' בפ' כל כתבי שם דלאוי לגור ע"ם לגמיתו · ועוד תשם אחר משום מוקלה דתוך לתחום כמו במתיבר דים בו ב' איסורים כמש"ם והנה כבר כתב הרא"ם בפ' אין לרין שם כיון דמותר לישראל אחר לית ביה משום מוקלה וכ"כ המרדכי בפ' הדר שם ובספ"ק דיו"ט שם אלא שסטור כתב בשם הרמ"ה שלא יגע בו דשאני התם דמותר לישראל אחר אפי' באכילה אבל הוא דוחק גדול וכן מתירין כמה פוסקים וכבר כ' ב"י דליתא וה"ם כאן טוב כו' · אבל הרב בהג"ה ס"ם תקט"ו כתב ג"כ דאסור בכה"ג בטלטול אבל כבר חלק המ"א עליו שם ומסיר ע"ם לפיכך והאי בנגיעה מותר אבל הקריאה משום שטרי הדיוטות אסור אלא כיון שי"מ כנלה"ם ותוס' מתירין אם אינו יודע מה כתוב בה כנ"ל ויש מתירין כעיון כמ"ש הרא"ם שם בשם י"א וכן מתיר במרדכי בפ"ק דשבת בהג"ה סי' שנ"ב וטעמם דהאיסור משום ממלוא חפליך ואמרי' שם ק"נ א' דיבור אסור הרהור מותר ולפיכך מתיר הס"ע בכה"ג אבל משום שלא יהנה אסור כנ"ל ואפשר שאף המתירין שכן הרמב"ם וסיעתו ביו"ט שני ס"ל ג"כ כדעת תוס' דהטעם משום שלא יאמר ות"מ ס"ל דלא גזרו כולי האי לאסור ביו"ט שני דהא הרשב"א מן המתירין כמ"ש הת"מ ורי"ו והא"ם כתב בתשובה הנ"ל להתיר וכתב הטעם משום שלא יאמר וכאן ליתא כנ"ל וכמ"ש בב"י ס"ם תקט"ו אבל מ"א שם כפי' תקט"ו כתב דלכ"ע מותר כיון שאינו נהנה מן ההלכה עלמה והדברים לקוחים מדברי המרדכי בפ"ק דשבת סי' שמ"ו וסמ"ג וסה"ת שכתבו ואין להתיר מטעם דהוי כמו קנן כו' ע"ם וכסה"ת פ"ק דשבת ובתוספתא פט"ז קכ"ב א' ד"ה ואם כו' ול"ד כו' אבל דבריו אינם מובנים כלל דלא דמי לשם כלל וכלל דכאן בתגרות י"ל כן אבל בסימן תקט"ו מ"נ שלקיטה או שהבאה מתוך לתחום ואם כדבריו אפי' בלא מתוך לתחום יהא מותר אף לדידיה לרש"י שהטעם משום שלא יהנה ול"ל דתוך לתחום שעמא אחרינא משום שמא יאמר א"כ ל"ל לרש"י במתובר שלא יהנה ועוד מאי פריך רש"י ולחק שם מ"ם תוך לתחום ממחובר דמותר כיון דכאן עעמא אחרינא· וסוף דבר דבריו תמוהים מאד : ולא יקרא . כיון שיש מתירין בעיון כנ"ל טוב לנרף עם היתר של התוס' : פליצות כו' ואף בחול כו' · מדאמריך שם כתב המהלך כו' ודיוקנא כו' : ונראה לדקדק . עט"ז : יח לשאול · בגמר' פ' חלק ק"א א' ממריק אין שואלין מן השד בשבת ר"י אומר אף בחול כו' משמע דבשבת לכ"ע אסור ועמ"א : יט סחורה כו' · מדמתירין לומר כל המכבה כו' כ"ם לקרות לו . הרא"ם שם בשם כס"נ וה"ה כ"ד שיש בו הפסד כמו בדליקה : ויש מי · מדאמריך בריש המדיר ע' ב' בדליקה לתעוטי שאר איסורין דשבת ום' הרא"ם ס"ל דהיינו במקום שאין הפסד : כ ישראל · כמו בעושה מלאו שאסור משום שמא יאמר לו : כא אסור לומר · כמו חפוס פרתי ודם בה ב"מ ל' א' וכפרש"י שם ד"ה חסום וע"ם ב"ה נכרי הדם כו' וכן כ' ל"י שם וכן פי' הרא"ם דלא כתוס' ע"ם ואפי' בתבואה . בנכרי שהוא הגלא נכרי לממקנא דתוס' שם ד"ה חסום : אבל · שהוא כמו חסום פרתך מדל"ק אלא חסום פרתי משמע דבחסים פרתך והם בה ודאי מותר וז"ל ל"י שם וה"מ לענין סוגיין דידן דישראל דאומר לגוי חסום פרתי והם תבואתך או חסום פרתך והם תבואתי אסור ול"ד לסא דתגיא במכילתא דבמלאכת הגוי ליכא משום אמירה לנכרי שבות דשאני שם שאינו עושה בשביל ישראל כו' : כב כל כו' · עשי' רמ"א ס"א : כ"ד כו' אבל כו' . כריב"ק קל"ג א' ודוקא נערב :

שח א כל · מתגיתין קכ"ג ב': חוץ · קכ"ו א' : כגון · גמ' קכ"ג ב' וכפי' תוס' שם ד"ה וסכינא · וי"מ כו' : או · הרא"ם גלמד מסכ"ל: ואפי' · תוס' שם ב"ה הנ"ל וכ"ם בגמ' שם א' קסבר דבר שמלאכתו כו' לותביה כו' כיון דשמעם כו' וכ' בתוס' וכ"ם לגורך מקומו דחמיר יותר · וכ"ם שם אמר אביי התירו כו' וקכ"ד א' אמר רבה לגורך כו' : ואפילו תחובים · עמ"א : וה"ה לקירנס · שם קכ"ג א' כר"ח ב"א הרי"ף והרא"ם וכדרבם בכ"מ דקאמר מ"ד כו' : וה"ה כלים · מ"ט ב' נפרים כו' שאני כו' אבל שלחן דלא קפיד מותר כמ"ש אבל שלחא הוי וערש"י שם וה"ם כלים כו' ומקפיד :
ב בל כלי כו' לא כו' · קכ"א קכ"ב דאמריך שם קרומה של בית רבי כו' ופי' התוס' שם"ב ל"ס א' ד"ה ואפי' · בגדולות דהיינו בשני ב"ה אבל דתוליות מ"ו א' ואמריך בירושלמי שהוא נוטלו בב' מותר לטלטלו בשלשה בחמשה אסור א"ר ועירא מכיון דתוממא מותר לטלטלו אף בר' וה' מותר ולא כפירש"י שם שסט"ו דקטנות הוו דלפרש"י קשה כיון דשפיע ליה דבב' ידים דאסור מאי קמבעיא ליה בב' ב"א ועוד דהא אפי' אביי דממחיר כרפי"ז מתיר בב' ידים וכ"ם לרבא שם דאפי' בב' ב"א שרי וכן דאיית תוס' מפטורא דדוקא תוליות וחזקי וע' תוס' הנ"ל וע' הגמ"ר סי' קמ"ז : ולא · ערובין קי"ב א' : יא או נפחים · קכ"ב ב' : קורדום · שם : בין · קכ"ג וקכ"ד : ומותר

לו · מ"ג א' א"ר ילחק כו' מיתבי כו' ת"ם כו' בלריך למקומו וע' הג"א ריש יו"ם ושם בשבת קכ"ד א' גרבה אליבא דר' נחמיה כו' והא ע"כ מסלקין מכולה בית כתש"ם מידי דהוה אגרף של רעי וא"כ גם לרבא קשה לר' נחמיה: או ינגב·שם ב': כל מוקצת כו' · מתגיתין קל"א א' שכין כו' : וכן מותר ליקח · עירובין פ"ד א' ושבת קמ"ג ב' הא כיתגיתא כו' וכמש"ל ספ"ז ושם קמ"ג ב' הב"ע ברפוי : וכן כו' ולא כו' . שבת קכ"ג א' : ד כלי · קכ"ג וקכ"ד : אבל · שם ומזרו והתירו אפי' כו' ול"ק והתירו לגמרי וכן שם ואפי' מחמה לגל ול"ק שלא לגורך כלל : ובתבי · שלא היו בכלל הגזירה דנחמיה ועתוס' ד"ה מקלוע : ותפלין : ניטין פ' הניזקין האי ספרא דאפטרתא כו' : ושופר · ע' תוס' ל"ס ול"ז ד"ה והתגיא כו' ור"ה הא ר"ם ובירושלמי מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק : כ"א לצורך · ספ"ק דיו"ט ר"ם שרא לגדורי תפלין כו' : ה יש מתירין · קכ"ד א' איתביה אביי לרבא מדוכה כו' ועמ"א ומ"ם ולא אמרו ככר כו' היינו ככר שאסור לטלטלו לגמרי ואין תורת כלי עליו והרשב"א חולק ע"ז ועט"ז שהשיג על הס"ע בסעיף זה אבל אין קושייתו כלום דמגורה שהגליקו מוקלה מחמת איסור דחייה בידים ואפי' לגורך גופו אסור וה"ה כמו הרנקי אבל מ"מ האמת כדבריו וכמ"ם דלא התירו ככר כו' וכמש"ל סי' ש"א ס"ם ומדוכה שאני כמ"ש הרשב"א בעבודת הקודש מ"ו א' בזמן שיש שום למה מטלטלה והלא לא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד לפי שלא כאסרה המדוכה אלא מחמת מלאכה זו של שחיקת שום וכיולא ועכשיו ה"ה משמשת היתר במלאכתה נמלא האוסרה מתירה כקדירה המטלטלת עם התבשיל עכ"ל ולפ"ז אין מטלטלין אלא אם יש בתוכו דבר המיוחד לו וכן דייק לשון הגרייתא שום דוקא וכן פסק בחידושיו רפי"ז שם ע"ם : ו אפי' בשבת · גמ' שם וכת"ק : ואם · מ"ב א' : ז בחול · ל"ד ועמ"א : שכלי · כמ"ש : ואפי' חוי · מ"ז א' : ודוקא חתיכת כו' · כמ"ש בכל הני דמעתין שירי פרוזמיות וכן בכולהו ועמש"ם משום ראתי כו' דאל"כ וכי עדיפא מכיסוי כלים : צרורות · מ"ו א' : או אבנים · יו"ט י"ג א' : דכ"ד שאינו · קכ"ד א' : ח הנשלים · עתוס' ד"ה כל : בין · גמ' שם : י בשוי · אפי' לרי"ו וע' רש"י שם : ושל כלים · אפי' לת"ק : אפי' · שם קכ"ה א' כראב"י וכרבינא וכהא מודה ת"ק : ותוא · ר"ל דוקא כאותן שא"ל בית את·ו: שתקנם . כפי' תוס' שם ד"ה וכ"מ : או · הר"ן מהא דתריות ל"ם וכרב אפי דקי"ל כוותיה כמ"ש בס"כ וכ' דלכך הלריך הרי"ף בקנה וכיסוי כלים תיקון כלי ולא הולרך בפקק לפי שמתמא נשתמש בה מבע"י שלריך לסיות מכון למדתו של חלון ועסי' כ"ב וסי' סי"ג ס"א : וכסוי חביות הקבורות · רמב"ם וכת"ק דאיכהו נמי ס"ל הא דרלב"י אלא דמיירי בכה"ג ולכן פסק הרי"ף כת"ק וכרלב"י · ר"ן : יב ואם רקי כמש"ל כס"ז : יג ויש מתירין כו' אח"כ . שמפ' בכה"ג וכ"מ ברש"י שם דאל"כ לא גרע משירי מחללאות ותרם קטנה ועתוס' ד"ה מחלגת : טז ואם תחבו כו' אפי' · שם : וכן . גלמד מכירה את"ג דיל"ל דספסל ראוי לסמוך דהא גם כירה ראוי לסמוך מדשרי ת"ק בלחת : אא"כ ישב · קמ"ח ל"ם אלא כו' ועמ"א : גם . שם קל"ח ב' שמא יתקע : משום · עמ' סי"ג ס"ם : יט של שובך . דל"ם ב"ס על כ"ם אלא משום שמחת יו"ט כמ"ש שם ב' אלמא כו' : כ וכ"ש · דבסת כ"ע מודי : אפי' בחול · מדקאמר ומנלך כו' ורשב"ג אמר כו' דמ' אפי' בחול ואמריך שם ושמואל דאמר כרשב"ג וע' רא"ם : כא אבל נרבך · כמ"ש ולאחר לטעמייהו כו' וקי"ל כרבה שם וע' קמ"ב ב' : וי"א · עמ"א : כב אסור לכסות כו' אע"פ כו' · שם ורב יוסף כו' אבל במניח לעשה כו' ולא קי"ל כוותיה כנ"ל ובחידושיו הקשה דהא א"ר אמי דבהמה בעלמא שני וכן אמר שם לאו והשמשום ובמפי"ז אמר והוא שיש תורת כלי עליו ותי' דשם תשב מבע"י והתקינם לשבת לתשמיש זו ושני לרב אשי ביחוד לשבת א' ולכן הביא הסיא דהלכך שם ג"כ אין מיחדן לישיבה לעולם כמ"ש בפ"ג גבי לבנים דחזו למזגי עלייהו וגבי אבנים משני במקורזלות אלא אין אדם מיחדן לישיבה וכמ"ם בירושלמי שכן קשים לישיבה ולכן קי"ל כרבה : או בקעת או כו' · יו"ט ל"ב ב' ושם קכ"ד א' : אע"פ שחשב כו' · שם לאו וישבו כו' ולא קי"ל כוותיה כנ"ל : אא"כ · כמו במפר ב' א' · רשב"א וע' רש"י פ"ס ב' ד"ה אתמן כו' : וה"ם בדבר כו' · הר"ן כמו בתריות דמתקבת לגורך מחר לכך שני דלאו לעולם לא היה פלוג ת"ק ועוד דאמרי' שם ומאן תנא כו' שנכנס עליהם למחר והר"ן אזל לשיטתו שכ' בפ' נוטל ל"ם אלא בסוכה כו' ול"מ מ"ם מתריות כו' וי"ל דתריות עבידי לישיבה אבל אבן לא עבידא לכיסוי חביות : ויש מי · הרשב"א ול"ד לתריות : וי"א שצריך · כמ"ש בסכ"א ול"ד למפר דהוא קל יותר מתריות דאפי' ת"ק מודה והיא דפורסת מפ' בתיקון מעשה קלא : כג אם חשב · אפי' בחול כמ"ש בס"כ והא דקאמר לבנן תיקון מעלה נקט · הרא"ם שם : או שישב · תוס' שם ד"ה אבל דל"ד ילא : תו לית · תוס' ד"ה הנ"ל דל"ד אין יולאין דאף לטלטלם אסור : ומשום · רש"י שם : וי"א · לתרך קושית תוס' ד"ה ואם וכו' דמאי כמולא בשבת ולפ"ז הא דקאמר שם ואין יולאין בהם דוקא וה"ה ואם ילא דוקא ועסי' ש"ה ס"ג :
כה עורות יבשים · כפי' ר"ת שם כתוס' מהא דרי"ם י"א ושבת קי"ז א' : וי"א · כתי' רש"י שם : אא"כ · מהא דפורסין עור קל"ב א' לפירש"י ועתוס' : כו שראוים כו' · כפי' תוס' דבאינס דאוין אף ר"ם מודה כמ"ם שם מעבירים כו' וסתמא כר"ם : אבל אם · דהכא ל"ם : ואם יש · קמ"ב א' : ואם היה צריך · שם ב' וכמ"ש תוס' בריש י"ע דהני עלמות וקליפין הוו כסוכה מדמתיר לנערם : כט כל שהוא כו' אם יש · קכ"ח א' פילין לא שכיחא מי אית ליה פילין כו' ואע"ג דאין הלכה כרשב"ג משום דגעמיות לא שכיחי אלא בבני מלכים כמ"ם בגמ' שם וכ' הר"ן דת"ק דמתני' ות"ק דברייתא ל"פ אהדדי אלא מר כי אתריה כו' באתריה דת"ק דברייתא שכיחי יונים ע"ם : ולפ"ז · ז"ל הר"ן בפ' נוטל וכי קשרי ר"ם לטלטולי עלמות הראוין לכלבים כו' אע"פ שנתפרקו העלמות בשבת אבל אם נתפרקו מע"ם אפי' ר"ם מודה וכ' בר"מ הוליל ואין לו כלבים ולדעת האומרים דכאן לו אפי' מלוים אסור וה"ם כאן ולפ"ז כו' אבל דברי ב"י נכונים שהגיה אפי' ר"י מודה כמ"ש בנבלה קנ"ז ב' וכ"כ תוס' קכ"ח א' בר"ס מטלטלין כו' : ל וארם חשוב · ע' תוס' שם ד"ה שמואל : לא רחוי לאומצא · ר"ן וכ"ה ברמב"ם וכגי' הרי"ף והרא"ם וכן הכריח הרשב"א דאמר בשר חי מותר לטלטלו בשר תפוח רס"ח כו' אבל בשר תפל אפי' ר"י מודה משום דחזי לאומצא כמש"ם וקמ"ב ב' וי"ע ל"ב א' וכל בשר חזי לאומצא כמ"ם בפ"ק דחולין ושאר מקומות ול"ב שם וסתמא הר"ם והסור של' דחזי לכלבים הוא כפי גי' אימתר בשר תפל וע' בתוס' שם ד"ה דג : לד כ"ד מטונף · ל' הרמב"ם : בין של אדם · ר"ן לפי' הרי"ף וז"ל הרי"ף והרא"ם ואוקימנא של תרנגולים ובחלר אחרת אבל גואה של תרנגולין ושל ב"א בעוקה אלר מותר כו' ופי' הר"ן הא דנקט ברישא תרנגולין דסתמן כן בחלר אחרת ע"ם ול"ל לפ"ז דלא היה לרי"ף גי' בגמ' שלנו וכל שקלא וטריא ממעיטות הטובעים וכ"ז דוחק גדול וכן מה שהתחיל הרי"ף בתרנגולין וסיים בתרנגולין וב"א דלפי' הר"ן לא ה"ל להזכירן כלל אלא לחלק בין חלר אחרת וי"ומר קשה על הב"י שרולה לפ' דברי הטור כפי' הר"ן והטור לא הזכיר רק של תרנגולין ובגי' שלנו דשל ב"א בכ"ע מותר וכ"כ בהריא ברמזים וע"כ ל"ל שמפ' כן דברי הרי"ף והרא"ם אבל באמת שדברי הרי"ף ג"כ כדברי הרמזים רק של"ל אבל של ב"א ושל תרנגולים וקאי בעוקה אלר אתרנגולים והוא כגי' שלנו רק של' במקום גאמפה שבחלר בחלר אחרת והכל א' וכ"כ ב"ת שמלא בגי' זו ב"א קודם לתרנגולים כנ"ל : ואפי' · שם : אם ירא · מתני' שם : לו ואם · מדקאמר וכי טושין כו' ואם אסור אף בדיעבד אין איסור בעשייתן : לז במקום · כב' האי' של תוס' שם לאומרא · טור · וכדרכו בכ"מ :

ולכן

לה ולכן · ול"ד לתנן קל"ג א' דהתם כתנן שהכניסו לאוצר וט' גמ' כ' א' בגדי הפשתן ופ"כ ל"ל כן וקם פע"ג המטה שם : לט אסור . מהא דלמטה וכעודם עליו כו' מהא דס"מ : מ דהיינו · רש"י : אם צריכין · דאל"כ אסור מהא דמת קנ"א א' ובלבד כו' : ובלבד · מתני' שם וכמ"ש בעירובין פ' כ' כ"מ שאר"י כו' : מה אסור לשחוק · ירושל' פ"ב דתענית : ויש · וסירושלמי איירי בר"ה משום הוצאה וע' כתוס' פ"ק די"ט י"ב א' : מז יש אוסרים . סוף פ"ק די"ט אלא כלאים כו' : ויש · שקושית הגמ' משום דתנן שם כל שאוכלין בו כו' : מח מכבדות · ר"ל אפי' מתמה לגל ומה שאמרו שם קל"ד ב' היינו לפי סברייתא שם ל"ה א' אבל לפי המסקנא דשם וכפי' הרי"ף וכה"ג שם דה"ה בכיבוד מותר בטלטול · הרי"ף וכ"פ הרמב"ם לפי שיטתם שמותר במרזוף ועסי' שכ"ז ס"ב : נא מה שמורה · דדמי למדידת הזמן או הצל והוי מלאכתו לאיסור דמדידה של רשות אסור כמ"ש קנ"ז ב' אימור דאמרי רבנן כו' :

שט א ואפי' לאחוז · רש"י מהטעם שמפו' : דחיישינן · גמ' : וי"א · כפשטא דגמרא דאל"כ אפילו רואה התינוק אסור אלא דס"ק מתוך שמפירין לו טלטול הדינר אתי לטלטל ג"כ כשהוא יפול אבל או לא נקט לתינוק ל"ל : ב קשור יפה כו' · גמ' שם : ג אם הם · כגי' הרמב"ם דל"ג ולנעריגהו כעורי אמר ועסי' ש"י ס"ח בהגה"ה : ד ואם · גמ' שם : ע"ד שישארו . רש"י שם ד"ה אלא בשבת כו' ור"ל דאם לא היה דעתו שישארו כו' אף שהניח כחול מותר : בבגיסה · לפרש"י ל"א א' ד"ה אבל עמן כו' : וי"א · תוס' שם ד"ה או ממתני' שם נוער את הכסוי ועוד דאפי' מגולה מקצתה אסור ומהא דשם קל"ג א' תוחבה כו' ועתוס' שם ועסי' ש"א ס"ח בהגה"ה : ואז אפי' · מ"ב א' מ"ד כ' : וכן בבל . פ"ג דיו"ט כ"ו ב' : אם אדם · עתוס' שבת מ"ד ב' ד"ה יש וספ"ב דחולין : ה ולא הספיק · טור וכ"כ הר"ן אבל לצורך מקומו כו' שאם יטה הכר ויפלו שם המעות לא הועיל כלום שצריך להמקום כו' :

שי א עץ שתולין · כן פי' הרא"ש : מותר · דלא כרב דס"ל כר' יהודה שבת י"ט ב' ושאר מקומות וע' תוספ' שם ד"ה הכי כו' : רק"ל במוקצה כו' · קנ"ז א' וכמ"ש גריס פ' כיצד צולין כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא כו' וע' ברי"ף ורא"ש פ"ג דשבת שם מ"ד א' : ב אין שום אוכל · לשון הרמב"ם דבדבר שאין אוכל יש מוקצה אף לר"ש כגון מוקצה מחמת חסרון כיס כמ"ש שם קנ"ז א' וכסי' ש"ח ס"א וכן דבר שאינו כלי כמ"ש קכ"ד א' ואף ר"ש מודה בשבת אע"ג דמתיר ביו"ט וע' רא"ש בפ"ד דיו"ט סי"ב ופי' ר"ת כו' ור"ש מתיר כב"ש כו' ע"ש וכמו מעות בשבת מ"ד כ' דאף ר"ש מודה ולצרורות מ"ו א' וערש"י שם ד"ה שרי וד"ה אבל ועסי' ש"ח ס"ו וכן עצמות וקליפין כמ"ש תוס' קמ"ג א' ד"ה עצמות : תלוש · עפ"ג דיו"ט כ"ד ב' ורש"י שם ד"ה אם יש כו' : דראוי כו' · רש"י מ"ה א' ד"ה אין מוקצה דבדבר שאין ראוי אף ר"ש מודה כמו דג מלוח כמ"ש קכ"ח א' וע"ש תו' ד"ה דג כו' וי"ל כו' ועסי' ש"ח סל"ב וכן כל כיוצא בו : מוקצה לשבת · לאפוקי יו"ט דקי"ל כר' יהודה : דתמרים כו' · שבת י"ט ב' : מותר כו' בשבת · לשון הרמב"ם ותמוין למ"ש הרי"ף בסוף י"ט אשכחן לרבוותא כו' דס"ל כר"ש דל"ל מוקצה וכדאמר ר"נ עז לחלבה כו' ותמרי דעסק' כו' ואכן לא ס"ל הכא כו' · דהני מילי דאיתן עז לחלבה כו' בי"ט אסירי ומילי דחזי מגסון למיכל מינה בשבת כגון תמרי דעסקא שרי למיכל מיניה בשבת ע"ש : ועדיין · רש"י דבלא"ה חייב משום עוקר דבר מגידולו : הלקוטים · רש"י : שהן מסריחות · תוס' ורי"ף ורא"ש ורמב"ם בשם ירושלמי : וכיון · לאפוקי חטים כו' ותמרים כו' דחדא חדא אית בהם וכמ"ש שם כי ל"ל לר"ש כו' : וי"א דאין · ר"ל מה שאסור משום הכן כמ"ש בירושלמי גוי א"ל הכן אבל דבר שהוא אסור משום מחובר אין חילוק כמ"ש בפ"ג דיו"ט כ"ד ב' וערש"י ד"ה אם יש כו' וכן כל כיוצא בו : ג בין כו' · תוס' כ"ז א' ד"ה אלא · ועיין לעיל כו' ובשבת מ"ג א' ד"ה כשוכן · א"נ כו' : אבל דבר · שם בגמרא ס"ד או דלחזו כו' : ה אבל אם · גמ' שם : ו ובלבד · ירוש' מי וסבילו הרא"ש בפ"ק דיו"ט ועמ"א וכ"כ הה"ד ולמד מדברי תוס' שמתקן בטלטול מן הצד כן וה"ם מ"א ועסי' ש"א ס"ח ולישתמיטתי' מ"ש בס' התרומה לזה מותר לנסוך כו' והוא מתני' ערוכה שבת קנ"א ולא התירו במת דבר רק ככר ותינוק משום כבוד הבריות כמ"ש הר"ן ומזה המגי' גלמד היתר הנגיעה במוקצה והה"ד דחק עצמו ללמוד מעירובין פ"ד א' ולכן עלה בדעתו לחלק והעיקר כתי' המ"מ שלא ימנענו הבילה וכמ"ש בסי' רס"ה ס"ג ואסור ליגע בנר כו' אע"פ כו' מ"מ אסור מן כו' : ז ואפי' לצורך · דאינו מתמה לגל אפי' ר"ש מודה כמ"ש תוס' ל"ו א' ד"ה הא ר"ש ובגמ' קמ"ב ב' לא שנו אלא בשוכח כו' ל"ש אלא לצורך גופו כו' מ' דבמניח אסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו וכן שם א' מתני' לצורך גופו ברייתא לצורך מקומו ודוקא בשוכח ג"כ דבר היתר אבל בלא"ה אסור וע' תוס' מ"ד ב' ד"ה הא דהא אין גוררין כו' : וה"ה לכל · שם בחבית וכר ובסל לפני אפרוחים מ"ג א' : אבל אם כו' אפי' ייחדה כו' · שם דלא כרב דכר' יהודה ס"ל כמש"ש מש"כ בריש דקי"ל כר' יהודה בזה כמ"ש קנ"ז א' : ויש אוסרים · תוס' שם ד"ה הא בשם ר"ת כמ"ש קכ"ג א' הכל מודים כו' ור"ל אפי' ר"ש כמ"ש קנ"ז א' והוכיח כן מדאמרינן קכ"ח א' דבמוקצה דטלטול רב כר"ש ס"ל · הרא"ש · ור"ל כמוקצה שמקצה האדם מדעתו דהא התם קאמר ורב כר"י ס"ל ואפילו במוקצה דטלטול וע' תוס' י"ט ב' ד"ה הכי : אא"כ עשה בו מעשה · שהוא מבטל המחשבה דייחוד וכן המעשה כמ"ש בסוף פכ"ה דכלים ודוקא עשה בו מעשה כמ"ש שם : סיהו · עמ"א והג"א כ' לדעת הרי"ף ע"ש דמתמה לגל אפילו לס' דאשוגה אסור : וכן בכוס · מ"ד ב' תוס' ד"ה אין גוררין כו' : מותר לטלטל כו' · כנ"ל : אבל אין ללובשו כו' · דהיוצא במעות הצרורין בסדינו חייב וכל שאסור לצאת אסור אפילו בבית ללובשו כמ"ש ס"ד ב' ובאים כל שהוא מפוי וכמ"ש בסי' ש"ג סי"ח ע"ש : ח כגון מחתה · רש"י שם : וטעם היתר כו' ואם א"צ כו' · קמ"ב א' ולישדינהו כו' : או אם · שם כברייתא לצורך מקומו : ואם · שם מתני' לצורך גופו : וכן אם · שם לגי' ולנעריגהו נעורי : וכ"ז לא כו' · שם ב' ולא אמרו ככר כו' וע"ש ברא"ש : ט תיבה · נלמד מהנ"ל :

שיא א אם יש כו' אם יש לו כו' · כיון דלא שרי אלא משום דאי לא שרית ליה כו' אם יכול בהיתר או באיסור קל לא שרינן באיסור חמור כמ"ש קנ"ג א' טעמא דאין כו' : ואם אין כו' שמטלטלו · משום חששא הנ"ל דהא אפילו טלטול גמור אינו אלא מדרבנן · הרא"ש : וכ"ז באותו רשות · באותו רשות · אזיל לטעמיה שפ' בס"ב כהרמב"ם שלא התירו בחמה ודליקה לרשות אחרת רק משום כבוד החיים : דטלטול · שם : ב שהסריח בבית ונמצא כו' · פר"ל משום כבוד הבריות וכבוד החיים והבריתו כן דהוקשה לו מ"ש דבטלטול לא שרינן אלא ע"י ככר או תינוק : וי"א · רש"י שם · וסובר דהחמירו יותר באיסור טלטול מהוצאה וכמ"ש תוס' סוכה ל"ו ב' והר"ן תירץ במקום דאפשר לתקוני מתקן משא"כ באיסור הוצאה : ואם היה · לשיטתו דוקא משום כבוד החיים · אבל בלא"ה לא דלא כרש"י שם וכבר הקשה עליו במרדכי שם דהא אמרינן בס"פ כירה דמת בחמה דוקא ע"י ככר או תינוק ואפי' ממטה למטה לא למ"ד טלטול מן הצד כו' אלא רש"י ס"ל דטלטול חמיר מהוצאה וכנ"ל וכ"כ תוס' אלא דרש"י סותר עצמו בפ"ג דסוכה וכמש"ל ר"ם ש"ב בהג"ה וכבר הקשו תוס' עליו ועמ"א : וי"א שלא כו' · כמ"ש קמ"ב ב' וע' רש"י שם ד"ה הניחו כו' וטלטלוה כו' אבל הרמב"ן חלק עליו וכתב כפי' השני שברש"י שע"י מחילה של ב"א וז"ש ויש מי שאומר · דס"ל דכל שמסבית

בטלטול פוגם בהוצאת הככר ותינוק שלא לצורך וכ' דהא אין הככר והתינוק עפלין למטה ועוד הוצאה דככר קרובה לבא לידי איסור תורה יותר מהוצאת המת דאפילו מוציאו לקוברו מלאכה שא"צ היא כמש"ש ועוד משום מראית העין שלא יאמרו מטלטל עליו שבת וכמש"ל בקבורתו ע"י עממין בשבת אבל בכרמלית הכל יודעים שאין איסור מלאכה וע"ש בהש"ס וס' הראשונה ס"ל מוטב להרבות באיסור אחד מלעשות ב' איסורים וכ"ש לס' התוס' הנ"ל דיותר חמיר איסור טלטול מאיסור הוצאה כמש"ל : ויש מי שמתיר כו' · דמש"ש לכרמלית מעשה שהיה כך היה אבל באמת מותר אף לר"ה ומש"ש מי קאמינא לר"ה כו' היינו משום שאמר שם אפי' לר"י אבל לר"ש אף לר"ה שרי דהוי מלאכה שאצ"ל וכ' שם שר"ת אוסר שלא התירו אלא דבר שעיקרו מדברי סופרים כו' ואסור משום מראית העין כו' תדע שלא הכל התירו שהרי אמרו בפ"ג אי לא שרית ליה כו' ואם איתא נתיר ליה הכבוי עצמו ובפ"ק דר"ה אמרינן בשבת ויו"כ דלא אפשר בעממין ולא התירו בעממין אלא בי"ט ע"ש בס' תה"א בשער מ"ו שהאריך בזה : ע"י תינוק אבל · עמ"א פ"ק י"א : וה"ה · לפרש"י וערש"י שם או בבזיון כו' : וה"ה דמותר ם כו' · דהבות דלית בה מעשה כמ"ש בעירובין ס"ח א' ועסי' רע"ו ס"ג בהג"ה : ואסור לטלטל · דלא התירו אלא משום כבוד המת : אבל ע"י עו"ג · דהבות ע"י עו"ג מותר במקום מצוה או צורך גדול כמ"ש בסי' ש"ז ס"ה : ג יש מי שאומר · דל"ד ככר ותינוק כמ"ש קמ"ב ב' : ד יש מי · לפי' הרמב"ן שפי' שם מ"ד א' כגונא אגב קיטמא שהאפר מוקצה ומטלטלין אגב הכלי וה"א דהכלי בסיס לדבר האסור שהכלי חשוב ולאו בטל להאפר וכמ"ש בפ"ב די"ט כ"א ב' אגב שיורי כיסות ונטלטלינהו אגב כסא מי לא אר"ל כי הויק כו' ועתוס' שם ובשבת מ"ז א' ועסי' ש"י ס"ח : ה אם צריך · עפ"א ומ"ש שם : ו מת המוטל · אע"ג דאמרינן שם דס"ל כר' יצחק לא קי"ל כן כמו שהוכיח הרי"ף בס' מי שהחשיך קנ"ד ב' דרב הונא ל"ל דר' יצחק דאר"ש התם היתה כו' ופריך עלה והא קמבטל כו' ורב ששת סבר נמי כן אבל רב הונא לא ס"ל אלא משום דאין עושין אהל ארעי אפילו בשנוי אלא משום חי ולא משום מת : ושני קצותיהן · ור"ל זוקף שסומך את המטה דלא כפירש"י שם : ח מלא ל כו' · שהקשו הא דאמרינן שם דכ"ע טלטול כו' מ' דכן הלכה ובפט"ו קכ"ג א' אמרינן דלאו שמיה טלטול כמש"ו וחילקו כבה"ג : הלכך צנון · שם : ומקצת · ל' ב' : ולא השריש · תוס' שם ורש"י מ"ה א' : וגם לא · תו' שם מדקתני הטומן וכ"ה בירושל' פ"א דכלאים באגוד' מתגייא שהרי אינו רוצה בהשרשתן ועמ"א : ואע"פ שהוסיף · תוס' שם מהא דאמרי' שם ולא משום מעשר : ואפי' כו' ראוין · ר"ל דאין כוונתו שיהא אוכל משמש לכלי כו' ועמ"א וכ"כ הר"ן אהא דאמרינן ל"ח א' וכיסה בדבר שאינו ניטל כו' · וע"ש קושית תו' ממתני' וועור את הכסוי כו' ותי' הר"ן כנ"ל ולכן פנה שטמנה בתבן ותרדה כו' לא אמרינן דהוי בסיס : וטלטול בגופו · כן פי' הרא"ש הטיא דקס כמש"ו : וכן אם · כמ"ש כ' א' דעדיף יותר מהניח :

שיב א משום כבוד · רש"י ותוס' סוכה ל"ו כ' : דהוי פרהא · רש"י שם דלא כפי' תוס' ולכן לא חילקו הפוסקים בין קובע מקום לבהכ"ס או לא ועב"י : ואם אין כו' ואם נכר · תוס' ד"ה ואם וד"ה אמר : ה מצני שהם · עמ"א : ו אפי' הם · כפי' רבותיו של רש"י ע"ש : ח ואם ר לצאת בברזא · עמ"א :

שיג א כגון לוח או כו' · טור לאפוקי מדעת הר"ן שכ' דהא דפקק סגיא במחשבה משום דע"כ צריך לכוין למדתו מע"ש וכמ"ש בסי' ש"ח ולפ"ז דווקא בלוח ולכן כ' או שאר כו' דס"ל כדעת הרא"ש כמש"ו : ולא אמרי' · כשיטת רש"י דכל הסוגיא משום בנין דלא כתוס' וז"ש ולא אמרינן כו' והוא כו' ר"ל דבלא"ה אמרינן כו' וכן למטה כ' ומ"מ דמי לבנין יותר משפק משמע דבפקק *שתיקון סגר ג"כ משום בנין דלאו' הרא"ש שמחלק בין פקק וקנה ונגר ל"ל דכולם משום בנין ועברא"ש אע"ג שהתוס' ד"ה בין דתו פי' רש"י דא"כ מאי מקשה מנגר היינו לפי הסוגיא אבל למאי דדחיקן הסוגיא ע"כ משום בנין : והוא · שם בגמרא והוא שמתוקן וכפי' תוס' מדקאמר שם דס"ל כרשב"ג בקנה ורשב"ג ע"כ כמחשבה סגי כמ"ש מתריות · וס' כשתמא דפוקקין משום דמעשה רב כמ"ש שם : וס"ם דשי לבנין כו' ונגר כו' ודוחק שפי לבנין · דלטו בזה לתרץ קושיא על הרי"ף שפ' כאן בפקק דמתוקן ובנגרר כר"י ובגמ' מדמו להו אהדדי ועוד בקנה פ' בתיקון כלי ובתריות כרשב"ג ובגמ' מדמו אהדדי ותי' הרא"ש דלא קי"ל כהאי סוגיא אלא דלא דמו להדדי כמ"ש כאן וע"כ ל"ל כן דמתוא"פ בתריות כרשב"ג ובנגר כר"י וג' חלוקים כן א' פקק ותריות ב' קנה וכסוי הכלים שאין להם בית אחיזה ג' נגר הנגרר : ולא שני כו' וצריך · כר"י דס"ל כרשב"ג בתרא כו' כמ"ש בכסוי הכלים : ולר"ת א"צ כו' · דאפי' סברי כלים ואא הוי אלא חששא בעלמא אמרי' דחזי לכסויי מנא שם פי' קנ"ס: ומקרי · דמלאכת הכפילה הוא לסיתר : שהוא יתר כו' · רש"י : דהיינו כו' · רש"י : אפי' אם · כר' יוסי וכמ"ש בגמ' : ואפי' אם · תוס' ד"ה כי פליגי · א"נ כו' ומשמע מדברייהם דקשור לעולם בעינן וכ"מ בגמ' וכ"מ בתוס"ע : ואפי' אם התבל · כר' יהודה ואמר כלל כו' כמ"ש הרא"ש שם דל"ת דר"י מתיר בנגרר דת"ק שראהו א' כו' אלא אפי' כולו מוכח בארץ מתיר מדקאמר אלא איזהו כו' שסומטו כו' דדוקא בכה"ג אסור כמש"ו למטה שאין אסיר כו' : צריך שיהא כו' · מ' דבלא"ה אסור בכ"ע אפילו תלוי : ב ואסור · עמ"א · אבל הטור הממישו משום שמפ' כפרש"י דל"ק אנקמו אלא אאינו קשור וא"ל בוכנא כו' ר"ל הא תנין נגר שיש כו' · כמ"ש רש"י שם שראהו פכה וראוי לבוכנא והיינו דגלוסטרא ות' מרש"י דאפי' אינו קשור כלל וע"ש ד"ה עסה והא דקאמר כ"ש בשאינו כו' משום ר"א הוא וכ"מ מרש"י שם ד"ה כשאין ניטל ע"ש ובד"ה דין כו' : ג שאין נכנסים · כמ"ש למטה : אם יש · כאבי : או · כרבא: אפי' הם כו' · שם כברייתא : ובלבד כו' · וכמ"ש כה"ה : ופתח · הרא"ש אמתני' דנגר וחילק בין כאן לנגר משום דכאן אינו קבוע ועפ"ז וז"ש אפי' והוא נגרר · כיון דמדמה לנגר וכ"מ שם כרא"ש שאמר אפי' אין גבוהים כו' : ד או שאין · כפי' הרי"ף והרא"ש: אפי' יש · תוס' ד"ה דלת דאל"כ בלא"ה אסור וכגי' הנגררת אבל לרי"ף סגורם שאינה נגררת ור"ל אפי' אינה קשורה כלל וכמ"ש שסומטין ונועקרין אותה כנ"ל בכ"ע עדיין נשאר בקושיא דליר לא מהני בכה"ג · אבל הרי"ף אזיל לשטתיה שמפ' דווקא ברחבה שהוא מוקצה כנ"ל אבל בכנסין ויוצאין מ' מדבריו דאפי' אינה קשורה כלל מותר וכ"כ הרמב"ם ולפני דוקא דלת אלמנה והתוס' אזלו לטעמייהו דלאו דוקא מוקצה וכפרש"י וכמ"ש בד"ה כי פליגי ומתני' דלעיל דדלת כו' ולא נחתי לחלק כמו שחילק הראב"ד כנ"ל : אבל דלת כו' וה"ה במקום · ר"ל לשיטת הרי"ף דככה"ג אפילו אין קשורין כלל מותר דלא כמ"ש בס"ג והוא נגרר : אפילו לדוחקי · מדתני בתחתון דוחקין וערא"ש : ו משה · שם מאי דעקר בנין כו' : ואם תקע · שם : ואם היא · שם אלא כרשב"ג ס"ל : דרכה · דבלא"ה אסור כמ"ש בשבת קל"ב גזירה שמא יתקע וע' בהג"א סוף פ"ג ר"ה לפי ופ"ד ר"ה והגלגלים כו' : ובלבד · גמ' שם כנ"ל אסור להדקה כו' : וכום · עמ"א : ואם · כנ"ל : ז שהם כו' ראב"י רש"י : ט בין · ריש פ' הבונה : בין · סוף פ' כירה : ה"ז · בס' הבונה כרב : י אבל שם מטעם הנ"ל דצריך שיסנה :

שיד א אין · שבת קנ"ג עירובין ל"ס י"ע כ' ב' : וה"ם שאינו · דבנין מהדס הוי בונה כמ"ש ע"ז ב' וק"ב ב' וע' תוס' שם ושם ואפילו התורה הכלי אם הוא מעשה אומן כמ"ש מ"ו א' וע"ש בתוס' ומ"ז א' ב' וכן סתירה כמ"ש בערובין ל"ד ב' ואמאי הוא כו' ומשני במגדל של גנבים ש"מ דקס"ד של עץ וכן שם ל"ה א' במנעול קטיר

כו' אבל בפותחת לא וע' תוס' שם ושם : כגון · שבת קמ"ו א' והרשב"א והר"ן חולקים על זה וכתבו דהוקא לר"א מוקמינן הכי דלחכמים כיון דפטור אבל אסור במקלקל מותר לכתחלה וכן מוכח הסוגיא די"ט שם וכן הסוגיא דפ"ג דערובין לפי הס"ד ה"א במגדל של עץ דאהל הוא וכ"מ שם דקאמר מ"ס אהל הוא ומ"ס כו' אלמא דלמ"ד כלי מ"ד וכ"ד רש"י שם או הס"ד במגדל של אבן כמ"ש בירושלמי שם והביאו תוס' שם ושם וכן מש"ם הכא במגעול קטיר במיתנא כמי כה"ג דאהל הוא וע' בהג"ה שאינה כו' וע' מש"ל וכן עיקר : שאינה מחוקת · דתוס' בערובין שם תי' בתי' דאמון דהסוגיא דערובין במגדל גדול עסקינן וכן כ' שם רש"י ור"ן וכ"כ רשב"א וכ' דכן מוכיח סוגיא דשם וכ' בא"ו שאינה מחוקה כו' וכ"כ רש"י שם ל"ה א' ד"ה ומתני' וכמש"ם ל' כ' ופ"ם רש"י ל"ה שמיה כו' וכמ"ש בפ' ע"ו דכלים ופ"ח דאהלות וכאהל כ"ע ל"פ כמ"ש בעירובין שם ורש"י אזיל לשיטתיה דס"ל דאין בנין וסתירה בכלים לעולם כמ"ש בשבת ע"ז ב' וע"ש ברש"י והטיא דר"ש הבונה רב פ"ל דיש בנין בכלים אבל לדידן דקי"ל כרבה קכ"ג ב' קי"ל כשמואל דאמר משום מכה בפטיש דר' יוחנן שם פ"ל כותיה וכן פי' רש"י שם מ"ז א' וקכ"ב ב' משום מכה בפטיש וכן הסיא דחוליות מ"ז א' והשידה עירובין ק"ב ב' הכל כפי' משום מכה בפטיש וכן מ' בשבת ע"ח ב' המגפת בכלי כו' ומה שהקשה בהגמ"ר דרב אהדדי דקאמר מסיקן בכלים י"ל דגרמא מותר כמ"ש בפט"ז · והסוגיא דערובין קס"ד במיירי במגדל של אבן כמ"ש תוס' בשם ירושלמי והירושלמי מסייע לרש"י ומ"ם שם במגעול קטיר במיתנא פרש"י שם במגדל גדול וכאהל ודאי יש סתירה כמ"ש שם וכבר מן דין נ"ל במיתנא משום ובעי סכינא למפסקיה כו' אבל בשל עץ אפילו לר' נחמיה מותר והסוגיא די"ע דמוקים במוסתקי אדרבא משם מוכח דאין בנין מדפריך לר"א משום גזירה ולא משום סתירה לס"ד דלא איירי במוסתקי ומ"ש וכלבד שלא יתכוין היינו משום מכה בפטיש כנ"ל ועתוס' שם ושבת ק"ב ב' וקמ"ו א' : ודיבק · י"ע ל"ג ב' ואע"ג דאתמר אליביה דר"א גם לחכמים נ"ל כן דמה דחכמים מתירין קושמו להריח משום דס"ל בלאגות סיינו פטור הל"ס הוי אסרי וע' תוס' שבת שם ועירובין שם : יכול לשברה · קמ"ו א' : לנקבת נקב כו' · רש"י : אבל אם כנ"ל : ואפי' נקב כו' מחדש · ר"ל שלא היה בו נקב וקאי אלמעלה כדינק שבריה כו' וכמ"ש תוס' שם דכולה מעתין איירי במוסתקי וכו' כעירובין שם : ובלבד שיתכוין כו' · שהקשה במרדכי דהכא אמריך להרחיב וספ"ד נ' ב' אמריך דלה ושלפה כו' ואע"ג שמרחיב הנקב ותי' דהכא בכה"ג : ואם היה כו' ודוקא כו' · כ"כ תה"ד וגמ"ב וז"ל תה"ד סכין התחוב בכותל אסור להוציאו דקי"ל כרב ברים פ' הבונה דקודח משום בונה אפילו אינו נתמלא ואע"ג שאין מתכוין כאן ה"ל פסיק רישא ומ"ם במרדכי שם היה סכין תקוע בחבית כו' ומייתי ראיה מסכינא דביני אורבי דלה ושלפה כו' כיון דשם אינו אסור אלא מדרבנן כמ"ש קמ"ו א' מדאורייתא כל פתח כו' ובדרבנן מותר כל שאין מתכוין אף בפסיק רישא כמ"ש כתו בכרעלים ל"נ אמנם נראה דנ"כ בחבית איירי בדלה ושלפה מדמייתי מסכינא דביני אורבי והסיא ע"כ מיירי בדלא הוי פסיק רישא דר"י פי' שם מ"ד א' דלהכי בעינן דלה ושלפה משום טלטול עפר וע"כ מודה דאי הוי פ"ר לנרחיב הגומא הוי אסור דהוא דאורייתא כמ"ש בפ"ק די"ע ח' א' כדר' אבא כו' מ' דאם א"נ לעפרה חייב אבל קודח אין שייך ביני אורבי אפי' לא דלה ושלפה שאינו גוף א' רק הרחבת הגומא · וגיאור דבריו כפי' תוס' משום טלטול עפר ולא פי' משום הרחבת הגומא ש"מ דאיירי בכה"ג שאין מרחיבו ואף שבמסקנא אפילו לא דלה ושלפה ג"כ איירי בכה"ג ולא התירו רק טלטול עפר משום טלטול מן הצד לצורך דבר המותר כמ"ש בתוספ' לא כמו שהבין כ"י דהתשובה שם לא קאי לדברי כעל תה"ד על סכינא דביני אורבא רק על פליקוסתא ולכך לא כ' בס"ע דלה ושלפה דקי"ל לא בעינן דלה ושלפה אף ביני אורבי ועב"י וד"מ ועמ"א · ונראה שתור בו תה"ד מש"ם כתחלה דפ"ר בדרבנן מותר שהרי בחבית והוי אינו אלא דרבנן והסיא דכתו נאו ראיה היא דאף בר"ה ליכא איסורא ועמ"א ולדרבה מוכח בשבת ק"כ ב' ופ"ה די"ע ל"ז א' דאפי' בדרבנן פ"ר אסור וכמ"ש מ"א ואע"ג דאין זו קושיא די"ל כמ"ש הר"ן בשם ר"ת על מ"ש ל"ד ב' דמי קאמינא לר"ש דלר"ש אסור כיון שהיא מדאורייתא אף שמג"ל מ"מ י"ל דאין לחלק ח"ם בהג"ה והווקא שהוליאו דאף למסקנא שם כ' ב' מ"מ מיירי בכה"ג דלא הוי פ"ר כנ"ל אבל עיקרא דמילתא ל"ע דתוס' שם מ"ד א' מסיק משום הרחבת הגומא וכן מ' שם קי"ג א' וכמ"ש מ"א וכן הסיא דפוגלא קכ"ג קמ"א ממעט למעלה ע"כ מרחיב הגומא וגם מה שכתב בשא"ל לעפרה חייב אין נראה כמ"ש סמ"א דכ"ם דהוי מש"ל ועמ"א וט"ז ועיקר כמ"ש מ"א בשם מ"מ בשי' ס"ח פ"ק ל"ו וכ"ם כאן דאפי' גר"י אין כאן מלאכה שמקלקל כמ"ש ע"ב ב' : דעושה נקב · רלונו בזה לתרץ קושית ב"י דמסיק בתה"ד דבדבר תגום א"ל דלה ושלפה ומ"ם בחבית שאמר דבעינן ותי' כב"מ דכאן עושה פתח כו' ועפי"ב :

ב צריך פתיחה כו' וחשיב · שם דמדמי לפרץ פלימו ועדש"י : ג במקום · דנקב הם בכה"ג איירי : וי"א דלא · שם מ"ח ב' ועדש"י ד"ה מגופה כו' שהרי ליגמל כו' משא"כ כאן ד : ברוא · שהרי אף במקדח מותר כמ"ש בס"ג : מותר ליתן · קמ"ו ב' נוכחא כו' : ה אעפ"י · שם דרס כו' : שהעלה · כרב יימר וע"ש תוס' ד"ה משום : ויש מתירין · כרב אשי דבתרא הוא והרמב"ם וס"ע פ' כרב יימר משום דרב אשי דלא כהלכתא הוא דקי"ל אוכלי בהמה מותר לקטום ואף בקשין אינו אלא שבות כמ"ש בפ"ד די"ע ל"ג ב' ורב אשי לא אמר אלא לפרושי המותר וע' בר"ן שם שדחק לתרץ אף דרב אשי והביאו מ"א ס"ק ו' ע"ש : במקום שיש · בגי' בגמרא דקטים ומכתי ר"ל הרבה עלים קטומים דאין נחום : ו אבל לנקבה כו' · שם כרב הונא דקיי"ל כותיה נגד ר"ח : אפילו ברוחה · שם ומפרש הטור דהאוכמיא קאי אגרם במקום שאסור נקב וכ"מ מפירש"י שם דקיל מנקב בעלמא וה"ס אפי' כו' : ששה · רש"י : ודאי · גמ' שם : דלאו כו' שם :

ז ודוקא · מדאמריך בערובין במגעול קטיר במיתנא פ"מ דפותחת אסור ועתוס' ורא"ש שם והתוס' הקנו לשיטתן דס"ל הכל בכלי כנ"ל אבל לפי' הרשב"א והר"ן הנ"ל בש"א בתיבות מותר · וזה דעת המתירין דלמטה שכ' הסמ"ק ותוס"ע : ומטעם זה · עט"ז : ושבירת כו' · כמבן אחר ל' הטור שכ' ובסמ"ק כתב ושבירת כו' : ט מותר · דפסיקת החוט מותר כדבר תלוש כמ"ש בס"ז ועמ"א : י ודוקא כו' ומטעם · כמו דמותר להתיר וע' סי' ש"ז ס"ג בהגה"ה : יא או שמן · כ"ם הרי"ף כרב · ונראה שלא היה בגי' א"ל רב שמואל כו' וע' רש"י וע' ברא"ש פ' במה אשה בשם דכלילא והרמב"ם התיר אפילו דמיסכא ע"ם : אבל · כן משמע שם : ואם היה היין כו' · כן דייק ב"י מהא דפ' חולין קל"ם ב' וממ"ש רש"י שם וכמש"ו ואפי' ליתן כו' אבל ב"ח השיג על זה ואמר דאדרבא בשעה שהיין יוצא יותר ראוי להתיר משום הפסד וע' ברמב"ם שאוסר בכ"ד בסתם וע' כמ"מ וכ"מ וב"י ול"ע : ואם הוא · שם :

שטו א ודוקא · מהא דעירובין ל"ד א' ופי' רש"י פ"ק דסוכה ט"ו ב' ושם מ"ד א' וקכ"ב א' ושבת קכ"ח א' וילון כו' : אא"כ · עירובין מ"ד א' : או · שם ל"ד א' וכפי' תוספ' דרב קפיד משום אהל לשיטתו ושם פ"ו ב' וסוכה ט"ו ב' לגי' תוס' : אבל · עירובין ל"ד א' : ולכן · שם קכ"ב א' וע' רש"י ד"ה וילון : אע"ג · דלא כמ"ש ד"ה מותר לנטותו אלא כמ"ש רש"י בשבת קכ"ח א' ד"ה מותר לנטותו ועמ"א : וכן כו' ובלבד · עס"ב : וכן מותר · ערובין מ"ד א' : אבל אסור כו' כנ"ל אע"ג שבי"ע ל"ח א' משמע דמותר מיירי כמ"ש אם לא כו' וכמ"ש בס"ב : ד"מ : וכן לפני : כנ"ל : ב ובמשעם זה · שם : ושפח · רש"י בד"ה כרוך · עשה פרוסה וכ"מ בגמ' : ג שמה · עירובין ק"א

וי"ע ל"ב ושבת קל"ח א' לפי' תוס' שם : וה"ם · תוס' בשבת שם וי"ע שם · מדלא אמרו אלא בכה"ג שיש ג"כ מחיצות אבל בלא מחיצות מותר ואף במחיצות היכא שאין עושה עתה מותר כמ"ש ל"ח ב' מהדרין אף בשבת ושם ל"ח ב' מניחין מיחם כו' ואף ע"ג שכתב"ב וסי"ג מ' דאסור שם טוגתו לאהל ועמ"א ס"ק ז' ע"ש ס"ק כ"א ע"כ"א וט"ז ס"ק י"א : ד כשה כו' ואם · כמ"ש בס"ב : ה מותר כו' הואיל כו' · ממש"ם קל"ט ב' מערים אדם כו' ועדש"י ד"ה מערים כו' ולשיטתו אזיל שכ' שם קל"ח א' אלא אמר אביי מדרבנן היא כו' ושם הומרי מתנייתא דלאו בכולהו משום אהל אבל תוס' הקשו עליו ד"ה כסא גלין ע"ש ואע"ג דאמריך שם מדרבנן היא שלא יעשה כו' מ"מ משום אהל ארעי הוא דאיסור אהל ערעי משום זה וכמ"ש בתשובת הרמב"ם ולאיית רש"י ממ"ש שם לתלות בה רמונים ולאו משום אהל מה לי שמרים או רמונים וכן מש"ם והוא דתלה כו' וזה דחקו לרש"י · אבל א"א לומר כן דהא אמרי' שם קל"ז ב' הפשת ר"א תוספי אהל ערעי לא מוספיק למיעבד כו' אלמא משום אהל ערעי הוא ומה שדחקו לרש"י דלתלות רמונים שרי כפי מ"ש כאן ניחא ועתוס' הנ"ל ד"ה כסא ותי' הרשב"א שם בשם רבו · דתולה לשמרים צריך לתלל פתחתיו משא"כ ברמונים וע' ברשב"א שם ואף שיישב דברי רש"י לא כתב אלא ליישב דבריו וכן תוס' הנ"ל ד"ה כסא לא ס"ל כן ועתוס' דעירובין ק"ח א' :

ח כל אהל · כפי' הרי"ף אהא דטלית כפולה דלא כרש"י שם ד"ה כילה שיש כו' וע' ר"ן : ט משמרת · כמש"ם הפשת ר"א תוספי כו' ושם מנקיט אביי כו' וכמ"ש תו' ד"ה כסא גלין כו' דכולה שמעתא דלא כרש"י קל"ט ב' ד"ה מערים כו' ואע"ג שאמרו שם שלא יעשה כו' ר"ל דאיסור עשיית אהל ערעי הוא משום זה ועדש"י שם ד"ה ס"ל דמחייב וכמ"ש הרמב"ם בתשובה שלא אמרו שלא יעשה אלא בשעת מלאכה וה"נ משום אהל קבע דלא כמ"א ועמ"ש לעיל בס"ה : י טלית כפולה כו' · עתוס' שם ד"ה כרך · א"נ כו' וכ"כ הרא"ש שם וכל הפוסקים : וכן הארבת · כמש"ם בכילה הא כו' : יא כילת כו' הא כו' · לשון הרמב"ם וכ"כ הר"ן דלא תקשה קושיית הרא"ש מהא דס"ה והסמיע מ"ם ואין בשיפוע טפח דל"נ לה וכן הקשו תוס' בשם רשב"ם מהא דסוכה י"ט ב' דקי"ל דלאו כאהלים דמי וכ"כ ב"י דל"נ לגה דשיפוע טפח וכ"ה בדברי המ"מ אבל הרא"ש והטור כתבום וכן פ"ם וכפירש"י ולפשר דאף הרמב"ם גרים לה אלא דס"ל דאין הלכה בזה כמותו דהא ס"ל כרבנן דמתני' פ"ק דסוכה ואין לא קי"ל כן וע' תוס' ד"ה שאין כו' : יב שיש לה · עמ"א : יג וה"ם כשהטבא · כמ"ש קל"ט וכלבד כו' ועדש"י שם וכמ"ש בסי"א והוא כו' :

שטז א ושאר צפרים · שם דכבית כיון שהוא מקורה חייב במאר לפרים וכן לגיבר בכה"ג שמקורה · שם : שהם · כרשב"ג דקי"ל שם כותיה : אבל · ג' א' ק"ז א' : ב או תולה · כ"כ הרא"ש וטור ולא חילקו כמו שחילקו בגמ' שהם מפרשים כפי' ר"ח והרמב"ם דממתת אובגנא חייב וכמ"ש בהגה"ם והמסמס כו' ועמ"א סק"ד ולפיכך סתמו דסתם תולה מחמת אימתא : וי"א · ע"ז י"ח ב' וכולהו שם מוסב ללים ועדש"י שם : ג אבל אסור · י"ע ל"ו ב' : ולכן · כמ"ש בדבורים בס"ד : קטנה · עמ"א : ויש מקילין · טור וכ' ול"ד לבורח שהיא קטנה והדבורים גלודין בה ור"ל אף כשיפתח ועוד דשם נופא ג"כ אין איסור אלא במכוין · וס"ל כסוגיא דשבת מ"נ אבל בי"ע ל"ו ב' מ' דאין מיתק : וגם הוא · בילה שם : ה ואם הפתח · שם כל נמה זו דומה כו' וכפי' הר"ן שם בגמ' דפטור ומותר : ז ועקרבים · שם וממאי דפטור כו' :

ח אף ע"פ כו' · שם כ' : אא"כ · חולין מ"ו ב' : שלא · שם : או שהם · תוס' ד"ה הלכן ע"ש : ולהרמב"ם · שם ממאן תנא כו' והוא פסק כר"י כמ"ש בערובין מ"ו ב' · אבל כל הפוסקים פ' בזה כר"ש דרבא ס"ל כוותיה שם קמ"א ב' וכמ"ש תוס' ג' א' ד"ה הלד כו' ע"ם ושמואל ס"ל כוותיה שם מ"ב א' וכמה מתני' כותיה : ט הנקרא · תוס' י"ב א' ד"ה שמא כפי' ר"ת : אא"כ · כמש"ם כמפים מורסא ולידת נחש : ועוקצו · דוקא עוקלו כמ"ש ממפים מורסא דדוקא בלערא שבת : ואסור · שם ור"ל אפי' בכה"ג דאפי' נחש אסור להורגו אלא דוקא הממיתים כמ"ש בש"י דלא כר"ת דמתיר והביאו במרדכי ומדמי לפאר מזיקן דש"י ולימא ולשיטת הרמב"ם שהורגו חייב : ואף תוס' י"ב א' ד"ה נוטל · ובפרעוש אף ת"ק מודה : והמפלה · כת"ק וכמ"ש רב הונא הלכה וחולק הרמב"ם ורא"ש בין מפלה מדב"ם שם דמתירין וכ"מ בר"ף : אבל · הרא"ש מדקאמר רבה מקטע וכפירש"י ומ"ר"ג לנגמיה מ' דבמפלה ול"ל כה"נ : י כל חיה · כפרש"י שם · ואע"ג דבגמ' לא קאמר אלא תמשה ל"ד אלא הכל לפי המקום והזמן וז"ש הרמב"ם כל כו' : ואפילו בשתבין · מ"מ והר"ן מדקאמר לרעה אני הורג כו' מ' דאפי' במתכוין : יא שאינו מתכוין · כפרש"י שם ואע"ג דהר"ן כ' כאן ג"כ כמו גבי נחש בש"י וכן מ' מכל המפרשים ורש"י אזיל לשיטתו שכ' ג"כ גבי נחש שאינו מתכוין · לא רלה ב"י לפסוק כהבריסם כיון שאינו אלא משום מאיסותא ועד"ן : יב מותר · אע"ג דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור כאן ע"כ מותר כמ"ש בפ"נ די"ע כ"ד א' וע"ש ברא"ש בשם כעל העיטור וע"ש ומ"ם במתני' דשבת פטור משום דתני ברישא חייב וכמ"ש שם ל' א' ומיירי כו' · הג"מ : אסור · ולפי' חיוב תשלא אות היה כמ"ש בירוש' שם ולמר אסור משום שיפא אפילו בתלר אם כו' ושם ודאי אין חיוב כיון שעכשיו א"ל מגודר וכמ"ש בי"ע שם ה"ד מתוסר כו' וע' הג"מ : וי"א דאסור · כנ"ל דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור וי"ע שלפי משום שמחת י"ע התירו · הג"מ וע"ל סי' ס"ת סי"ע מ"ם שם ול"נ דא"ל לחלק דאף בי"ע אסור ואין מותר אלא אווזין ותרנגולים כמש"ם דלא עבידי לרבויי כו' ומתני' בשאר חיה ועוף וז"ם בהג"ה אבל פרה וסוס דאף שמותר בכן לכתחלה וכ"ם שאר כו' וז"ם מתול כו' ר"ל אוזה כמו אווזין ותרנגולים כיון דעבידי לרבויי ועד"מ :

אבל פרה · ירוש' וכנ"ל :

שיז א הקושר כו' · הכל ל' הרמב"ם וכפי' הרי"ף שם בגמ' : כגון · מתני' וכמ"ש בגמר' אלא קיטרא כו' ומדאמר הספנין ולא קאמר הספינות ש"מ של אומן קאמר וכן הגמלין הוא גמלין וה"כ של קיימא כמ"ש בגמ' : וקשרי כו' · גמ' בשניהם בדאוסכפי : אבל · שם " · בדרבנן וכפי' הרי"ף : ויש חולקים · כפי' רש"י ורא"ש : וי"א כו' של קיימא · ל"ד אלא לענין איסור וכן מ"ם ויש מקילין כו' ועמ"א ולמד מדאמר בדבני מחוזא ומנלן דנפקי בי תרי מ' דוקא ביומו וסברא דאמוגה נמד מדאמריכן שם בדרבנן ופי' בסה"ם שיפנים כל ימות השבוע במנעליהם עד שבת ועדש"י ד"ה קיטרא וד"ה בדחומרתא : וקשר שאינו כו' · כגון דבני מחוזא ונפקי בי תרי לפי' הרי"ף : כיצד נפסקת · שם איפסיק רלועה כו' : נפסק · קי"ג א' אבל דלי שנפסק כו' : או שקשר · מתני' שם קוטרין כו' : או שקשר · שם קשר הגמלין ודוקא של אומן כנ"ל מדנקט הספנין : וכן כל · מנעל וסנדל שפטור : וכל קשר · כ' ב"י שכ"מ מהרי"ף והוא בחומרתא דקטרי אינהו · והוא מתני' בגל אה"י כו' וע"כ בשל אומן וכן שם אמי קטר כו' אלימא כו' ושם יש לך כו' ומאי ניהו כו' : וי"א · לפי' הרי"ף ורמב"ם : שהוא שני · דבלא"ה לאו קשר הוא מדאמריך שם ע"ד ב' והוא שקבען ואם אימא הא חייב משום קושר אלא בקשר א' · הכל"מ : וח"ה בנ"ל וכן לענין כו' · והוא מתני' שם וכשם שהוא חייב כו' : וה"ם נראה · דל"נ על שבות במקום לערא כמ"ש בסי' ש"ז ס"ט ע"ם : והא דבעינן · כמו בב' תפירות שם : ב נשמטו כו' · תוספתא פי"ב ועבה"ג וכ"ה בגמרא שלנו דפ"ד ר"ת שרא לאסכורי אודרא כו' ועתו' שם בד"ה הא נחלתי וכ"כ הגמ"ר שם בגבס הג"ה : ודוקא · כמ"ש קכ"ב ב' שמא יתקע · תוס' : ג אפילו · כבר כו' ·

כמ"ש

כמ"ש רש"י שם ד"ה מגופה · הסרי כו' הא כלא"ה לא וע' הגמ"ר שם : ולכן כו' ראין · מדאמרינן ביו"ט ל"ג ב' מתיר אבל לא כו' וכ' רש"י מפני שאינו של קיימא ותו"ה לא מפקיע כו' : ויש מתירין כו' . דהא מ"מ הקליעה לקיום עומדת וע' הגמ"ר שהר' ממגנלא הקשה על מש"ש מה בין כו' זה חיבור כו' משמע דאלו היתה המגופה חיבור היה אסור והלא אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים ופירש הוא לסיפך זה חיבור ר"ל מגופת חבית חיבור וכבר נגמרה מלאכתו ואין בנין וסתירה בכלים ממש ומכה בפטיש נמי ליכא דכבר נגמרה מלאכתו אבל פותח בית הצואר אינו חיבור שצריך לפתוח וחייב משום מכה בפטיש . והוא כדעת רש"י ורא"מ דאין בנין בכלים כלל ואין חייב בכלים אלא משום מכה בפטיש ועמש"ל ר"ס סי"ד ועבהג"מ רפ"א סי' ק"ל בשם רא"ם : ה ואפי' · דקשר א' לאו כלום כמ"ש בס"א : ו מטלטלין · שם כלי קוואי כו' וכ' הרי"ף ורא"ש ואוקימנא כתבל דנרדי : ולא חיישינן . טור וכפי' רש"י וכלשון שני שבתוספות :

שיח א המבשל בשבת כו' . פסק כר"י ולא כר"מ משום דסתמא דחולין כוותיה אבל התוס' והייעתם פסקו כר"מ וראייתם ברורה מאד ומה שכתבו דסתמא דחולין כר"י משום הא לא אריא דסתמא דפ"ב דתרומות כר"מ וכן סוגיא דרפ"ג דשבת נסק ודרש כו' כוותיה וכן רב אורי כר"מ כו' ומה שדחה הרמב"ן והר"ן ז"ל משום דרב לטעמיה דס"ל מטין כר"י אבל אנן קי"ל כר' יוחנן דס"ל הלכה ליתא בגמ' שלנו אדרבה דר' יוחנן ס"ל כפ' הכותב מטין אלא דהם קי"ל כרשב"ל אלא דט"ס הוא בדבריהם וצ"ל דרב לטעמיה דל"ל לההי כללי עירובין מ"ז א' אבל אנן קי"ל כר' יוחנן אבל מ"מ אין נראין דבריהם דא"כ למה פסק הרי"ף וה"ה כר"ם במגית את ביתו והלך כו' הואיל ורב ס"ל כוותיה אלא כמש"ש היכא דאיתמר איתמר ואפי' אם תדחוק דשאני כאן דלא פסק הלכה בהדיא אלא אורי מ"מ לא נראה לדחוק וכר מינה דהאי כללא ליתא כאן דאף אם יסבור להלכה כר"י מ"מ כאן הלכה כר"מ דהא המחלוקת בברייתא והסתם במתניתין כמ"ש בפ"ד דיבמות מ"ב ב' וכמ"ש הרי"ף בפ' כל הכלים אע"ג דהסיא דחולין נמי סתמא הסיא דיוקא היא שבת דומיא די"כ ואע"פ שמתחייב כו' ולא פסקינן פסקא דמתני' וכל הראיות שהביא הרמב"ן ממ"ש בפ' תולין ק"מ א' רביתאו דוציי כו' אומיה דאביי עבדא כו' והני סוגגין ניכהו וכן מספ"ק דיו"ט ר"פ איקלע לבי רבה כו' אייתי ליה כו' כל אלו מוכרחין לסיפך דהא ר"מ בדרבנן קנים ור"י לא קנים וכל אלו דרבנן הן אלא היה לייסב דברי הרי"ף בזה מדאמרי' בירושלמי פ"ב דערלה והביאו תוס' בגיטין נ"ד א' ד"ה נפלו כו' טעמא דר"מ כו' טעמא דר"י כדר' אבהו א"ר יוחנן כל האיסורין שריבה עליהן שוגג מותר מזיד אסור כו' אלמא ס"ל לר' יוחנן כר' יהודה ור' יוסי וזהו דברי הרמב"ן דר' יוחנן פליג ארב ואולי לשיטתייהו כנ"ל בהאי כללא דר"מ ור"י כו' ור' יוחנן סתמא אחריגא אשכח ספ"ה דתרומות שהה תרומה כו' ואח"כ כו' אם שוגג מותר כו' והסתמא אתי נ"כ שפיר אע"ג דסתמא כר"מ מ"מ כיון דסתמא אחריגא כר' יהודה הדרינן לכללא ר"מ ור"י ורב לשיטתיה ור' יוחנן לשיטתיה כנ"ל וכ"ה בזבחים ע"ד ונפלה דוקא נפל מעצמו כמש"ש בתוס' דרב לשיטתיה כנ"ל אבל לר' יוחנן אפי' הפילה ודברי ה"ע שם אינם נכונים אף אם תוס' ס"ל כן להלכה כמ"ש כ"י · וגם מה שהשיג הרז"ה על הרי"ף בפ"ג דשבת על מה שכתב הרי"ף וה"מ דליתא לדר"י הסנדלר הילך הלכה כר"י והרמב"ן כתק לייסבו והרא"ש כ' בפ' מרובה סי' ה' וקלרה דעתי מהבין דבריו דהא הני אמוראי פליגי אליבא דר"י הסנדלר והילך כ' וה"מ דליתא כו' ולא קשה מידי שדבריו מבוארים היטב מסוגיא דגמ' שם ע"א א' דכל הס"ד של הרי"ף לפסוק כר"י הסנדלר נגד כללא דר"מ ור"י אינו אלא משום דמסקנא דגמ' דמאן חכמים ר"ש וס"ל כר"י הסנדלר וא"כ מדרבנן ס"ל כוותיה הלכתא כוותיה אבל למ"ד מעשה שבת דרבנן מסקנא דגמ' שם דחכמי' פוטרין אשארא קאי אבל בשחיטת שבת מחייבי רבנן ושלקא לה הסברא לאוקמי רבנן כר"י הסנדלר וא"כ נדיין דהלכה כמ"ד מעשה שבת דרבנן ליתא הסברא דרבנן ס"ל כר"י הסנדלר אלא הדרינן לכללא דר"מ ור"י כו' ופלוגתא דר"א ורבינא כ"מ לפי' דמתני' אי קאי וחכמים פוטרין אשארא או לא כנ"ל וז"ש הלכך הלכה כו' · ומ"מ דברי התוס' עיקר להלכה וכן יש להביא ראיה לדידהו ממ"ש בירושלמי פ"ג דיו"ט וז"ל של בית ר"ג היו שוחקין פלפלין ברחיים שלהן אר"א ב"ל פ"א אבל אבא אלל ר"ג והביאו לפניו אגינרין ובתוכו פלפלין שוחקין כיון שטעמן מסך ידיו מהן א"ל אל תחוש לכן מצי"ש כן שחוקין ושאלו שם ויעשה ר"ג אנג ר"ל כשוגג ויאכל אלא שלא להתיר מלאכה ע"י ר"ג ולפ"ז הראיה לסיפך אלא שבמלחמות רפ"ג שם כתב כיון דלא שאלו בגמ' שלנו ליתא אבל אין לדחות דברים המפורשים בירושלמי וגם י"ל כמ"ש בריפ"ג שאני מבשל דחמיר אבל האי כו' וכן כל ראיותיו נדחו כנ"ל ועוד דבהדיא אמר בירושלמי פ"ב דתרומות בשון קומי ר' יוחנן את מה את אמר א"ל אין לי אלא משנה המעשר והמבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל · וא"כ הלכה כר"מ דבשוגג יאכל כו' וגם בדרבנן לא קנים כדאמר ר' יוחנן הנ"ל ומ"ש שם ר' אבהו בשם ר"י כל האסורין כו' היינו בין דאורייתא בין דרבנן ולכן סתם רבי בתרומות שם המעשר והמבשל שהמעשר הוא דרבנן וכן המטביל כלים כו' והמבשל הוא מן התורה וכסתם זה פסק ר' יוחנן כנ"ל ומ"ש הגאונים וכן הר"ן והרמב"ן דלהכי יש לפסוק כר"י משום דנפישי ע"ה גבן כו' וכ"כ הרא"ש בפ"ק דחולין ליתא דהכבר כתבו תוס' בפ"ק די"ט וה"מ דלכן תשיבי בני תורה ואוקי מכיבולי עו"ג וכ"ש לאמוראי בהוראה דרב אורי כר"מ וכ"ש דסוגיא דפ"ב דשבת כוותיה וכל אמוראי שם וכן עיקר להלכה : או שעשה כו' . הרמב"ם בפכ"ג פ' המעשר והמטביל כלים כר"מ וכסתם מתני' דפ"ב דתרומות וטעמו דר"י ל"פ אלא בדאורייתא כמ"ש בגיטין נ"ג ב"ד וכן קי"ל בהא דמטמא כו' וכן נפלו ונתפלעו וכמ"ש ביו"ד סי' ל"ט ק"א ק"י ואף דבשבת פ"ג קי"ל בסוכה לאיסורא התם משום דאתי לאיערומי כמש"ש וכמ"ש בהא דמתפלעו לר' יהודה אף דלא קי"ל כוותיה מ"מ יותר אתי לאיערומי ומשום גזירה כמש"ש וכ"מ בגיטין נ"ד א' ברש"י ד"ה ואבן כו' ובתוס' ד"ה המעשר כו' ע"ש וע"ד סי' ק"י ס"ז ומש"ש ובת"מ סי' כ"ה ס"א ומש"ש וא"כ מ"ש או שעשה היינו בדאורייתא אבל בדרבנן כר"מ וזהו אף לשיטת הש"ע כנ"ל אבל לשמ"ל לא קנים ר"מ כלל לא בדאורייתא ולא בדרבנן כדמוכחא סוגיא דירושלמי וסתמי דמתני' כנ"ל : ב"ד · דלא כרש"י בחולין ט"ו א' וכה"ג שפירשו בכדי שיעשו ואולי לשיטתייהו שפי' שלא יהנה אבל תוס' בפ"ג די"ט חולקין עלייהו והרא"ש כ' דאף לשיטת רש"י א"ל כאן בכדי שיעשו דמילתא דלא שכיחא ועתוס' בחולין ט"ו א' ד"ה מורי : ב בין כו' · כמסקנא דשם דלא ס"ל מש"ש ע"כ לא קסבר ר"מ כו' אלא כמש"ש תמלה ודנמא שאני התם דרחיים כו' וכן ס"ל לסוגיא דפ"ק די"ט ו' ב' הפתח מוכן לאדם כו' וע"ש בתוס' שדחקו הרבה מאד ועתוס' דשבת קל"ז א' ד"ה לגר כו' וע' ר"ן ר"פ חבית כתי' הראשון בשם הרמב"ן וע' תוס' יבמות מ"ד א' ד"ה לא סוי כו' ואע"ג כו' אבל הרשב"א בחולין שם כתב בשם הר"ר יונה דסוגיא דהתם פליגא אהסיא דקאמר איסור דשמעת לר"מ כו' ומשמע שם דאפי' ר"ם מודה בזה ואפי' למר בריה דר"י דחלוק אפי' בבעה"ת שמתו ס"ל דוקא שמתו אבל שוחט לא אסיק אדעתיה אבל סוגיא די"ט שם ס"ל דאפי' לר"י הוא מוכן לאדם וכן הא דפריך שם ב' ב' שבת דעלמא תמברי אע"ג שהתרנגולת עומדת לאכילה מחמת איסור שחיטה ואפי' את"ל דגמ' פריך לדידן דקי"ל כר"ש מ"מ שמעי' דקי"ל כר"ם בזה אבל שיטת רש"י ותוס' ורמב"ן ור"ן דדוקא בחולה מבעו"י אבל מדברי רי"ף ורמב"ם מ' כדברי הר"ר יונה והרא"ש דבכה"ג מותר והרשב"א שם הביא ב' הדיעות ועסי' ש"י ס"ב וע' שבת מ"ה ב' : או עשת .

משום טעם זה נופא שאמרו בשוחט הרוקא משום שא"א כו' : או לחולה · רשב"א משום טעם זה ג"כ דמלאכת ישראל אין חילוק בינו לנכרית : ואפי' · תוס' בגיטין דמ"ש בעירובין ס"ו ניתוס ליה נכרי אגב אימיה דוקא במילה התירו : בשבת · לאפוקי כמ"ש ואין בו משום בישולי נכרים כיון דלא שכיחי אין בו משום חתנות : ואם כו' אפי' כו' · חולין שם כגון שקלן דלעת · ור"ל אפי' לחולה מבע"י דומיא דרישא בשוחט דלא כרש"י שם דלפי' אג"ל בדלעת אלא בשחט היום אלא כנ"ל ולא אמרינן דגדולין בטלין ברוב העיקר משום דהוי דבר שיל"מ כמ"ש תוס' דב"ק ס"ט א' אבל לפי מ"ש בסי' ש"כ ס"ב וביו"ד סי' ק"ב ס"ד בהג"ה מותר ועמ"א : משום שגדל כו' · משא"כ בבהמה דלא חשבו לזה ועתוס' י"ט ל"ז ב' : או לשברה כו' ואפי' כו' · אבל · ג' חילוקים בגילה שם ב' ב' וערש"י שם : ד תבשיל · ל"ד א' שמא ירתיח וערש"י שם ואפי' נתבשל כ"ל כמ"ש תוס' מ"ז ב' ד"ה כמה · בשהם קדירות כו' : וי"א · כן משמע ממ"ש בסוף ס"ח בשם רי"ו אבל ממ"ש בסי' רל"ו ס"ז כל היכא כו' ואפי' כו' מ' דאסור בכ"ע והרי"ו אפשר דלא ס"ל ג"כ כהטמנה במצטמק ורע לו : ואם לאו · מדאמרינן בפ"ד די"ט ל"ד א' ואחד מנים בה : ואפי' · דלא כרא"ם וטור ורמב"ם ועתוס' ל"ט א' ד"ה כל : וה"ה · נלמד מהנ"ל והרחמן כו' וכמ"ש בפ' כירה גלגל מאי כו' אף אנן כו' אלמא דה"ה בכל דבר שהוא גמר מלאכה : ה יש סי' · כר' יוסי פסחים מ"ח א' וכן בפסח גלאו כו' : אפי' בבלי שני · שבת מ"ב ב' ואפי' לליסנא בתרא משום דמילתא לריכה כו' אבל שאר דברים מודה ללישנא קמא : ויש · כמ"ש מ' ב' ושם מ"א וללישנא בתרא אידחי לישנא קמא : וי"ם · ע' תוס' דפסחים שם ד"ה עולא כו' ואנן קי"ל בברכות שם דהלכות בפס"א ובפסח כתי' דעולא בפסחים ואפי' לר"י למסקנא דברכות כמ"ש תוס' הנ"ל : ו אם יש · רש"י שם : אבל · שם ולא שיהומו וכמ"ש תוס' מ"ח א' ד"ה מ"ם כו' : ז י"ם כו' וי"ם · שהכלל כ"ד שאין בו משום בישול מותר נגד המדורה כמ"ש מ' ב' למ"ד שמן אין בו משום בישול מותר נגד המדורה וכן בתולדות האור כגון ע"ג מיחם כמ"ש בס"ו או בחמין כמ"ש בס"ד אבל ע"ג כירה והוי אסור דלא התירו אלא חוזר וכתנאים שנתבארו בסי' רנ"ג ס"ב וכ"ם ע"ג האש ולא התירו אלא נגד המדורה שהוא כסומך · מ"מ סכ"ב ור"ן פ' כירה אהא דמניח קיתון של מים נגד המדורה דלא כרא"ם שם שדחה סברא זו דסומך שאמר דל"ד לסמוך לכירה וכן תוס' ל"ד א' ד"ה ת"ש וכמ"ש בס"ח וסט"ו וכ"כ הרמב"ן ורשב"א והדבר שאין בו משום בישול הוא דבר שנתבשל כ"ל ויבש אפי' נצטנן או רוטב ורותח כמ"ש ס"ד ועתה לס' ראבוה דס"ל דאפי' המיחם ע"ג האש אינו כעל האש וע"ג כירה מותר באלו ב' דברים ולס' שניה שהוא כעל גבי האש אסור ובס"ו כ' דבר חם ובס"א כ' דבר קר והוא יבש דהד דינא אית לאו ועמ"א ס"ק כ"ד בשם רי"ו וס"ק כ"ו בשם מ"ע ותמ"ח והר"ן פ' כס' ראבוה בפשיטות וכן כ' רי"ו וס"ע ס"ח וראשון כו' וכ"פ בס"ע סי' רנ"ג ס"ג דלא כמ"א ס"ק כ"ו שרוצה לחלק שלא מ' כן בהר"ן ומ"מ : ח וכ"ד שמותר כו' · כנ"ל שנלמד משמן : אפי' אם · כמ"ש בסי' רנ"ג דאם לא נתבשל כ"ל אסור חוזר כמ"ש שם ס"ב ומצטמק ורע לו נלמד מחמין כמש"ם וכן לשמור חומו וכמ"ש ל"ח ב' : ומצטמק · לשיטתו כמ"ש בס"ד בהגה"ה ועמ"א : ט אבור לד"ה · ר"ל אף לס' ראבוה וכ"ז לדעת הרא"ש וס"ע ס"ד אבל לדעת המ"מ ור"ן בהג"ה בסע"ו שאפילו דבר שיש בו רוטב ונצטנן אין בו משום בשול כאן גם כן מותר : כ"ז שהיד . דאם אין היד סולדת אין בו משום בישול כמ"ש מ' ב' וע"ש תוס' ד"ה וש"מ כו' וז"ש כאן בכל הסי' יד סולדת ואפי' בתוך הכירה והגור מותר אם אין יד סולדת בו כמ"ש בסי' רנ"ג וכ"ה בירושלמי ר"פ כירה בתנור ע"ש · ומ"ש מ"א בס"ק כ"ח בשם הירושלמי לסיפך לא דק שכן איתא שם פ"ג סוף הלכה ב' ר' זעירא בשם רב יהודה מותר להפשיר במקום שהיד סולדת ואסור להפשיר במקום שאין היד סולדת עד אימת עד שיהא נותן ידו לתוכה והיא נכוית הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כלי ראשון לכלי שני א"ר יוסי כאן היד סולדת וכאן אין היד סולדת א"ר יונה כאן וכאן אין היד סולדת אלא עשו הרחקה לכלי ראשון ולא עשו הרחקה לכלי שני ור"ל ואע"ג שבכלי ראשון שנותן רק להפשיר מ"מ עשו הרחקה כדי שלא יתן שם עד שיחם כמ"ש הרא"ש בפ"ג ס"י וכר"ן ומ"מ וקורא הירושלמי אין היד סולדת מ"ש בגמ' יד סולדת בו : כיון שהעבירוהו · רש"י שם ד"ה דבבלי : ויש · הרא"ש שם ועפ"ז בשם הרא"ש והטור לא הזכיר אלות וה"ם בהג"ה וכ"ל כו' : ויש אוסרין · כלישנא קמא : והמחמיר . תוס' שם : אפילו הוא כו' · דע"ג האש אפי' לפסק ס"ע אסור כנ"ל : דהמלח · עמ"א · ומ"ש דמידי דטביל ע' בחולין ל"ז ב' ובע"ז ס"ע א' · ומ"ש דהוי זוז"ג · ע' בפסחים כ"ו וכ"ז וספור כמי לטעמא עביד · ומ"ש דדס"ילמ שבפ"ק די"ט ג' ד' · ומ"ש כיון שנתבטל · ע' סי' ס"כ ס"ב : י אסור · ירושלמי שם הביאו תוס' ורא"ש שם ולמד ממש"ם בזבחים צ"ה ובפסחים ע"ו דעירוי מבשל כדי קליפה : יא אבטי · אלו ב' פ' ס"א וסי"ב ל' פ"ע הוא לשון הרמב"ם וכמ"ש הרי"ף דר"ם ב"מ אריסא קאי ואין הלכה כמותו ועברא"ש : אעפ"י · תוס' שם דבור המתחיל אבל מדשביק מיחם ונקט אמבטי ועוד מדקאמר שפל אינו כאמבטי ונראה שגם הרמב"ם סובר כן מדאמר שהוא מחממן הרבה אע"ג שבכ"י דחה ראיה זו ועוד מדאמר בסי"ב והוא שלא כו' ולא ביאר אם חמין לתוך צונן . וא"ל שסמך אמ"ש באמבטי דא"כ למה חזר ושנה שם ועוד מדלא כ' הדין ומותר לצוק אלא אמבטי והפסיק במיחם אלא שבאמבטי אפי' בכ"ש אסור ולכן לא ביאר דין דכ"ר כמש"ם : יב מיחם שפינה · נקט תי' דרב אדא דרב ושמואל ס"ל טותיה : ומותר לצוק · שם מ"ב א' כב"ה וכמסקנ' דגמ' תזיכא ליה לרבא כו' : והוא שלא · דייק מדקתני כד"א בכוס · וכוס כלי שני הוא ולכן לא ביאר אם חמין לתוך צונן או צונן כו' משום שאין מבואר בגמ' רק לתירוץ דאביי במתני' והוא נקט תי' דרב אדא וכן לא הזכיר היתר דמים מרובים משום טעם זה : ואם הסים · טור ופ' כאביי ולא כ' שחמין לתוך צונן ג"כ מותר שסמך על מה שכתב בסי"א בהג"ה אעפ"י שהוא כ"ש דמ' דגם בכ"ר הדין כמ"ש תוס' בד"ה נותן כו' ע"ש ומ"מ אף לתי' שאביי מודה לתי' דר"א דאביי לא קאי אלא לר"י כמ"ש בגמ' ולכן כ' שניהם : יג מותר . שם : או · מ"א ב' : אבל · שם : יד אבל אסור כו' . ואפילו ירושלמי כנ"ל ובגמ' כני' הגאונים וה"מ שסברו לא זהו בישולו ואפ"ה אסור ושם מ"ח א' וכפי' התוס' ד"ה מ"ם : וה"ה · נלמד מהנ"ל : טו דבר · נלמד משמן למ"ד אין בו משום בישול וע' ס"ד וס"ח : ואפי' כו' אבל · כמ"ש ס"ד : ויש מקילין . עמ"א · שמש' מתני' כל שבא בחמין אפי' ברוטב ונצטנן וע' בר"ן ומ"מ ,ובתוספתא ס"פ ט"ו ואופין את האפוי ומבשלין את המבושל והא דאמרינן בפ"ב שמא ירתיח מפ' כפי' הרי"ף ורמב"ם דקאי אמבע"י בדבר המוסיף הבל ור"ל שמא תרתח הקדירה ויגלה מבע"י ויכסה משתחך וכן פי' הראב"ד אלא שפי' קושיא א"כ אפי' קאי אדבר שא"מ הבל וזה אינו סותר לגירסתינו לדינא : טז סותר . ול"ד למ"ש בסוף פ"ד אין מרסקין כו' דהם הטעם משום שמא יסחוט פירות הטוחנין למשקין כמ"ש בר"ן ומ"מ : וב"ש קדירה . אף לפי' רש"י משום נולד מותר כמ"ש אבל נותן כו' : ויש מחמירין · דס"ל כפרש"י ואף בקדירה משום שהשומן קף והוא כמין ועפ"ז ועיין בע"ש : יח אם לא · כמ"ש בס"ד : ואם . דאז אין בו משום בישול מדמותר חוזר וכמ"ש בתוספתא כנ"ל : אבל צמר · תוס' שם ד"ה דלמא : אעפ"י · כן מוכח בירושלמי · ר"ן · ולכן סתמו במתני' וב"ש מתירין ולא חילקו בין עקורה וטוחה

דבלא"ה מודה נב"ם משום דבלא"ה לא היו ב"ם מתירין משקלא הטין : יב אסור · עה"ש קמ"ט א' ד"ה שריקא :

שיט א או · שם היו לפניו כו' · ל"ק כו' וכפי' תוס' שם ד"ה והתניא כו' : לאלתר · כלומר : ובל מה · מדקאמר שם ולגו כיום כו' משמע דלאלתר לאו לאלתר ממש : ואפי' · תוס' ד"ה בורר : ג היו לפניו . עתוס' ד"ה היו : אבל כל · מדנקט ב' מיני אוכלין כו' : לאכיל בין כו' · עמ"א וכב"ל מדקאמר לגו ביום : ד הבורר כו' . נלמד מש"ס : ואפי' כו' ויש · שבי"ע בכה"ג בורר פסולת מתוך אוכל משא"כ בשבת וע' שם פ"ק די"ט י"ד ב' ורא"ה מדב"ש אוסרין אף בי"ט אף בכה"ג לברור הפסולת אלא בורר אוכל ש"מ דאף בכה"ג. נקרא בורר בבורר פסולת מתוך אוכל אלא שב"ה מתירין משום שמחת י"ט ובשבת מודו לב"ש ועפי' ש"ח שי' ע' וכתי' דאשון של פו' שם ד"ה הבורר ומתורץ קושיית תוס' בשבת ע"ד א' ד"ה בורר ואל"ח נומר כתי' הב' של תוס' שם א"נ כו' אלא דעדיפא כו' דלפי' הרמב"ם שמפרש מי איכא מאן כו' פי' פשיטא דבורר אוכל וכמ"ש בפי' תק"י ש"ב גאלר הקופיא וע"כ בכ"ע בורר פסולת נקרא בורר וזה הדין דייק ב"י מדברי הרמב"ם אבל הטור כתב שהכל כדין י"ט וכדעת רש"י והרא"ש בפ"ק די"ט כמתני' הבורר כו' וגמ' שם וכ"ד תוס' שם וכפ"ו דשבת : שפני · כני' ולא פלקי כו' : ו אין כו' . פ"ק די"ט י"ב ב' : אלא · שבת קכ"ח א' : ואע"פ · כפירש"י בשבת שם שמפרש כילד מולל דפ"ק די"ט קאי אשבת ורא"י שכרי בתוספתא די"ט תניא המולל מלילות מע"ש והמולל מלילות בשבת מנפח כו' דשבלא ע"ש : וי"ש · כפי' הר"ן בשם אחרים דוקא לרקך מותר וז"ש בשבת מולל כו' וכפי' תוס' בי"ט י"ג ב' ד"ה כילד כו' אלמא דבשבת אסור למלול כלל וכמש"ש י"ג ב' ופ' דאשונה ש"ל בהרי"ף ורא"ש דש"ל דקאי אשבת כב"ל ומ"ש שבשבת אסור היינו שלא ע"י שינוי ותרא אבולאו היינו ברא"ש אגבעותיו דשבת: ז ולא בשתי · שם כידו אחת: י ואע"פ שיש כו' · קמ"ט א' : אבל כו' · כשיטתו וכמ"ש כסי' ש"ב וכפי' שב"ד דאף אם אין עליו לכלוך יש בו משום ליבון והגרי מ"א נראין עיקר שטעמו משום סחיטה ומ"ש משום ליבון ל"ד דאין זה ליבון כמ"ש תוס' דשבת קי"א א' בד"ה הלי ובכתובות ו' א' ד"ה הלי · ואגו בפ' תולין כו' דדוקא יין בסודרין מותר דל"ל משום סחיטה והוא כשיט' הטור ומ"מ אפשר לומר דנקט הטור ליבון משום דלפי' תוס' אמא משא"כ משום סחיטה דהוא רק גזירה אבל עיקר הטעם כמ"ש תו' הנ"ל בספ"ד דשבת ופ"ק דכ' זובות ומרדכי וש"ס משום שמא יסחוט וכמ"ש גבי הסולך ופגע באמת המים כו' וגבי אנטפים וגבי הני נשי דלא משניין בפרום סודרא כו' אבל משום ליבון כבר כתבו שם דבדבר שאין בו לכלוך או שהוא דרך לכלוך אין בו משום ליבון וכמש"ל סי' ש"ב וכ' שם והא דלא גזרו בהולך להקביל פני רבו כו' וגדם מערמת וטובלת משום דבמקום מצוה לא גזרי' דשמא יסחוט וכ"כ במרדכי והגמ"ר וש"ס ול"ל שהוא דלא כרב יוסף בפ"ב די"ט דגזר בטבילת כלים שמא יסחוט וכן פריך לרב יוסף שם מהסיפא דגדה מערמת כו' ומשני שם סיפייא אתריגא אלא ברבא או ברבה שם : ויין כו' · כשיטת ר"ת דב' מיני סחיטות הן במים משום ליבון וביין ושאר משקין משום מפרק והיכא דאזיל לאיבוד ליכא למיגזר ביין דמ"רק אינו אלא בצריך למשקין ופ"ר בגלא מיתא ליה ד"ה פטור כמ"ש ק"ג א' וכ"ש שאינו משום ליבון ואפשר אף להחולקין על ר"ת והערוך ואוסרין פ"ר דלא מיתא ליה מ"מ י"ל דלא גזרינן כיון שאינו אלא שבות וע' בתוס' דכתובות הנ"ל דעת ר"ת ור"י שמחולקין בשאר משקין אם חייב בסוחט משום מפרק או מלבן ואפי' את"ל משום מלבן פ"ר דלא נ"ל אם מותר או אסור כשיטתו ומ"מ אף גר"י לא גזרינן שמא יסחוט בשאר משקין אף שהסחיטה אסור לצורך מטוש אף במים מותר כמש"ש אבל תי' אחר שכ' דבמתכוין ל"נ שמא יסחוט אינו נראה לי דא"כ מאי קאמר ליגחות כו' ובכמה מקומות וגם בעניין ליבון מחולקין כנ"ל וע' בספ"ד דשבת וכמ"ש בסי' ש"כ : ואם הם · ולהרמב"ם בשמשרת · מדקאמר במתני' בסודרין וצ"כ בגלגלים כמ"ש בגמ' ואפ"ה דוקא בסודרין וז"ש ואפי' בסודרין כו' וס"ל דמשמרת שאמרו בגמ' ל"ד אלא סודר וז"ש ויין כו' לתוך הסודר ושיטתם דהטור ס"ל דלהכי תניא במתניתין בסודרין לגרישותא דבו מים אסור ומשמרת דגמרא משמרת דוקא ולהרמב"ם סודרין למעליותא דמשמרת בכ"ע אסור ומשמרת דגמרא ל"ד ויין דמתני' נ"כ ל"ד ולזיל לשיטתו דס"ל דכל סחיטה משום ליבון וא"כ אף ביין ע"כ שייך ליבון והביא הר"ן ראיה מדאמרי' פ' טלב הגזול ופ' הגוזל לאתלה ולא לכביסה וכ"ל כמ"ש הסמ"ג כיון דאינו מתכוין לכיבוס א"א שרייתו זהו כיבוסו ועמ"א בשם הסמ"ג בפי' פי"ח ס"ק ל"ו וטור אזיל לשיטתו דס"ל דאין ביין משום כיבוס וס"ל דאף בלא מתכוין הוי כיבוס וכמ"ש תוס' וכב"ל · ואמר ואפי' בסודרין לאפוקי משיטת הב"מ ור"ן שכתבו דסודרין דמתני' גם כן למעליותא רק שפי' דלגולין מותר אף במשמרת ובסודרין מותר אף עכורין רק שלא יהיו בו שמרים ומשתתי הכי וע"ש בר"ן : יב ויזהר כו' · משום שינוי ולא משום אוכל כפי' רש"י דא"כ אף בסודר ועמ"א ס"ק י"ג וכ"ז לשיטת הר"ן דסודרין וכפיפה מצרית מותר אף בעכורין ומפ' משום שעושה שינוי וצ' ר"ן וכן שיטת הרמב"ם אפשר לפרש כן אבל לפי' הטור כיון דאין בו משום כיבוס ולסחיטה נ"ל שינוי הא אף במשמרת מותר בלא שינוי : יג קשין כו' · רש"י : יד ובלבד · שם : טו טיט · עפי' פ"כ ס"א בהג"ה :
יז המתבין . ל"ס א' : לשיבר . תוספתא :

שכ א זתותים כו' אם כו' · כר"י דר' יוחנן פסק כוותיה הרי"ף וש"פ · אבל אינו מוכרח דר' יוחנן לשיטתו דס"ל בילה משום משקין שזבו דל"ל סכנה ול"ל מוחלפת השיטה כמ"ש ברש"י ע"ש והיינו הך דתניא כמ"ש רש"י שם וע' תוס' דשבת שם בד"ה ור' יוחנן אבל אנן קי"ל כשמואל דרבה כמ"ש הלכה כרב בהני תלת בין כו' : ושאר כו' · שם סוחטין כו' · ולתנ"ג דרש"י ותוס' שם ב' דוקא למתק היינו לתי' הראשון אבל לתי' דר"ם משום דהוי דבר כו' אורח הלי טעמא ומה שאסור לסחוט רמונים נראה דלכאורה י"ל ל"ל נר"ב נומר הלכה כשל כו' דמאן פליג עליה הא משום בברייתא אבל לא ברמונים ול"ל דת"ק סבר דרמונים בכ"מ דרכו לסחוט ומ"ש ושל בית כו' הוא תנא אחריתי וז"ש הלכה כהאי תנא וכ"מ לשאר פירות אם נהגו בהם מקום ולמסקנא אין הלכה כמותו אלא במקומו דוקא כנ"ל אבל הרשב"א כתב דמש"ס כיון דאתסבינהו כו' דוקא בתותים ורמונים שקלגן סוחטין אותן למשקה אבל בשאר בטלה דעתן אצל כ"א וכ' שכ"כ הר"י והרמב"ן וכ"ד הרי"ף והרמב"ם וש"פ וכ' שם ולתנ"ג דר"פ ורבא פליגי בזה הטעם וכתב משום דס"ל דבר שאין כו' מ"מ ל"פ עליה דר"נ וס"ל שם הטעם דאתסבינהו אלא דוקא בדרב חסדא ומתניתין ס"ל מטעם אחר ופסק הרי"ף וש"פ כשמואל אע"ג דעולא ור' יוחנן פליגי אשמואל והך ברייתא דסוחטין מוקמי דוקא גר"י וכמ"ש רש"י ד"ה והכ"א כו' מ"מ כיון דסתמא דגמ' קאמר ותיובי נמי ר"י כו' ותשמע דס"ל לפסק גמ'כן וכן רב נחמן פ' כן דקאמר הלכה כו' : ובמקום . שם קמ"ד ב' אר"נ הלכה כו' מידי אריא כו' פ' דאם נהגו כל בני המקום ודאי אסור ולתנ"ג דרבן פליגי עליה דר"א הייגו בשאר מקומות אבל באותו מקום מודו ליה כמ"ש הרמב"ם וש"ע י"ד סי' רל"ו סי"ד ועמ"א : אבל אם · ולאיס מדלא הוכירו תפוחים אע"פ שהיו בימיהם יין תפוחים לרפואה כמ"ש בע"ז : וכ"ש · ר"ל כבשים ושלקות דאין בהם חוב תשלא : וי"א · כמ"ש בתולב שהוא נ"כ משום מפרק כמו סחיטת פירות לאמרו בכתובות פ"א גונח יונק כו' ודוקא משום לצרא וע' מ"א ס"ק י"ב : ב ויתים · קמ"ה ב' כר"א ול"ס דסתם מתני' דפ"ק אולא כוותייהו : ואפילו אם לא כו' · אף על גב דדבר שיש בו מתירין הוא כיון שלא ניכר האיסור מעולם ומתבטל מעט מעט ועיין תוספות דבבא קמא פ"ט א' סוף דבור המתחיל כל ולתנ"ג דהשל"מ כו'. ודוחק דמאי לגיעוה דמ"מ יכשלו באיסור דרבנן וטוב לעשות כמתניתין לגיין אבל לפי מ"ש הלכן ניחא : שבל יין כו' · שם למדו מפ"ק די"ט גבי עלים שנשברו כו' דקאמר ולר"א דאמר רשיל"מ כו' ה"מ היכא דאיתא כו' וכנ"ל : מתבשל · עמ"א · ונלמד ממ"ש ל"א ב' אבל נותן כו' לפירש"י דאסו' משום נולד : ג חרצנים · כמ"ש בס"ב אם יש יין כו' : ואפי' . כמש"ש שנתרסקו בפ"ש עמ"א : ד מותר · כפי' דאשבת קאי וע"ש תוס' : אבל . שם אבל לא כו' : יש כו' · מטעם הנ"ל : ה ור"ת · עמ"א בשם טור ומטעם זה פי' הא דתולב עו בי"ע כמ"ש תוס' ד"ה חולב כו' : ו מותר · כמ"ש בס"א ועמ"א : ז לסחוט · כשמואל דהוא מילת' מליעתא וע' ברי"ף : מותר · לסחוט לתוך · כמ"ש בס"ד · הרי"ף שם : ולר"ח · כר"י דקי"ל כוותיה נגד רב ושמואל : אפי' · מדלא חילק ש"מ בכ"ע אסו' ופליג נ"כ עלייהו באשכול וז"ש ולדבריו כו' והרי"ף כ' דאין ראיה ע"ש : ח וכן · לשיטת הרשב"א וכמו לתוך הכוס וכפי' פירושו משום שמא יסחוט ואינו אסור אלא בידים ורא"ה ממ"ש מ' ב' אשה ששכה כו' ושם שמן הוא קרוש וע' סי' פי"ח סט"ו ועמ"א : י מותר · דלא אסרו אלא כדי שיזובו מימיו אבל בלא"ה שרי : יב יש כו' · מטעם הנ"ל : יג דורס · עפ"י יד הר"ם · והרא"ש · עט"ז ומ"א : יז גזירה · ע"ס ול"ל משום סחיטה ועמ"א : יח יש מי כו' · ולאיוחיו מהא דשבת קנ"ג א' ל"ל כו' ופי' הוא דלפי' לכתחילה מותר ועוד ראיה ממ"ש שם קנ"ג א' ואי איכא אחר כו' ושם קי"ז א' דשקיל לי' בכרוי ובסוכה ל"ג ב' נ"ל דאית ליה כו' ובזבחי' ל"א ב' והא קא מכב' כו' ותוס' ד"ה ל"ל והרא"ש שם שתרו כל זה ושקשו עליו ממפים מורסא וגטילת קוץ דאוקימנ' כר"ש ואפ"ה דוקא משום לערל דנופא מותר וע' תוס' דיומא ל"ה א' ד"ה ה"מ כו' : אסור · קי"א א' וכפירש"י ותוס' שם וכו' דאשונה מפר' משום דמבטל אל הגיגית ועושה כלי כמ"ש בתוס' כתובות שם ובערוך פי' כו' : מידי כו' . עמ"א : לפי · עט"ז : יט ליתן · קמ"ט א' ועה"ש ד"ה לפי : ב יש · כסתלקים בפי"ח :

שכא ב אפי' מעט · ר"ן וטור דאל"כ בלא"ה אסו' : ג ד'נאו' לרש"י וטור : ב"א יטור: ד יש·מדקאמר מימלח כו' ורש"י כ' בתה"ג ד'לו ה'משמע דטבולי מותר אף בכה"ג וכהג"מ כ' מותר לה"ג עד שעה קטנה כמ"ש בירושלמי פ"ז דשבת ר' זעירא אמר לגון במלח ובלבד שלא ישהה וז"ש כדי לאכ"ם כו' : ה אסור · ע"ח ב' ועתוס' שם ד"ה אין כו' וכפרש"י בהסית דלגון נ"כ משום עיבוד ע"ש ק"ח ב' : להניחה · דמליחה דשם ע"ח ב' בכה"ג : ו אין · עמ"א : ז בותר · כפי' תוס' ורי"ף וש"פ דאשבת קאי דבי"ע מותר כדרכו וכמ"ש בתוספת' שפלפלין כתבלין וע"כ ל"פ רא"בע ותכמי' בספ"ב די"ט אלא בכרתים שלכן משום עובד' דחול ועוד דהא אף מלח ניחוך במדוך של עץ וכ"ש פלפלין דמשיג ולא ידע כו' ומה שרחקו גר"ח ושאלתות לפ' א"י"ט דקי"ל לפרש להתיר דיכה בשבת וליתא דהכי תני' נמי במלח בתוספ' וכמש"ל בס"ח וע' רשב"א : ובקערה . עט"ז · ולמד הרמב"ם ממ"ש בסוף פ"ב די"ט אין טוחנין כו' ופי' תוס' שם י"ד ושבת קמ"א א' משום עובדא דחול ועפ"י בשבת שם ד"ה דקתני ולתנ"ג דבמלח לא הצריך בקערה פלפלין תמור יותר בשבת מדר"י דאמר תרא תרא דווק' משא"כ במלח ובשבת הוי מכתשת נ"כ עובדא דחול : ח אין · תוספתא ס"פ ע"ז והוא מתני' בפ"ק די"ט ואף ב"ה ל"ם אלא בי"ע וכמ"ש סי' פ"ח סי"ע וע' תוס' שם ושבת קמ"א א' ד"ה הני : ט מותר · דאין מחיכה אלא בגדולי קרקע כמ"ש בעימור שם ע"ג ב' וה"ה לכל מלאכת הקרקע כמ"ש ע"ה א' : אבל אסור · לשון תה"ד דיש לגו ליגע ביה משום איסור שוויה אוכלא לבהמ' ומשו' מעדה באוכלין בבהמה כהאיא דפ' מי שהחשיך' ר"ל גר"ה ולר"י לכל חד כדאית ליה אבל לפסק ש"ע שם כפי' שכ"ד כר"י ל"ע ועט"ז ולתשו"י שכ' בתחלה שם עוד טעמא משום דאין דאוי לכוס אסור לכבוס לא סמך על טעם זה שכ' והו דיש כו' וכ"כ ב"ס : י אסור · כמו פלפלין כרתיים שלהם כנ"ל וכמש"ס בשבת האי מאן דפרים סילקא כו' ואף להרשב"א שכ' דלאלתר מותר כמו בורר לאלתר וכמ"ש בסי' בהג"ה היינו דוקא ביד כמו בורר או כלי שאינו מיוחד לכך אבל מורג תרון שמיוחד לכך הוי כמו נפה וכברה דאסור אפי' לאלתר וכמ"ש בפלפלין בשבת קמ"א א' דוקא בקתא דסכינא מותר בשבת וע' בריב"ש סי' קפ"ד : יא מותר להשקות · עפ"נ דשו' מ"ב א' ועמ"א כיון דירקי' כו' · כ"כ הרשב"א ור"ל דל"מ דשם אין מותר אלא להחזיר : יב המחתך כו' והי"ת ראשו' · הרמב"ם וכפי' ומ"ש דאסור כו' תוספתא בפט"ו דשבת אין מרסקין דבילה וגרוגרות וחרובין לפני זקנים בשבת כו' וכן ל' הרמב"ם ופי' רש"י בשבת קכ"ס א' גמתני' אין מרסקין אין מחתכין · דלא כמ"א שנדחק : ודוקא כו' דאין . תוספתא שם מוללין את המלול כו' וה"ה לכל מלאכה כמ"ש שם · וב"ז כו' · כמ"ש קכ"ס א' מרסקין כו' ושם בגמ' משום דמעדה באוכלא הלא"ה תוס' כו' : יג ודוקא · מדאמרי' שם מ"ב ב' דתניב עלייהו וע' תו' שם וכ"מ דקאמר הרודה · כ"ח : יד אין כו' אבל קשה · כני' וסתמיא אין נובלין : טו בבך · נ"ל בכף וכ"ה ברש"י : טז וי"א וכ"ה ברש"י כב"ל ור"ל זה מ"ס ולא ישרוף כו' : וי"א . כמ"ש בירושלמי פ"ז האי מאן דשחיק תומא בר מיפריך בריש"י חייב משו' דש בר מברר בקלופיה' משום בורר בר שחיק כמדוכה' משום טוחן בר יהיב משקין משום לש בר גמיר מלאכתן משום מכה בפטיש ומ"ש בגמ' שלגו היינו שנתן המשקה מע"ש ופ' דאשונה ס"ל דגמ' דידן פליג אירושלמי · הג"מ וע' מרדכי וש"ס שם ול"ל אם נתן המשקה כו' כמ"ש בהג"ה וי"א דלא כו' דלא כמ"א ס"ק כ"ח : יח שבעת · נ"ל שלשה כמ"ש בגמ' וטור : יט לפ'בך · שאין מחוסרין אלא שחיק' מעט · תשו' הרמב"ם : ומותר כו' וש"ס · שבת ע"ה ב' אין עיבוד באוכלין . ב' המרד' מכאן שהוחן טרטר"ש של תפוחים מותר להחליקן ואין בזה משום ממחק ומ"מ אין ראיה מכאן כמ"ש תוס' ד"ה אין כו' אבן מ"מ יש להתיר משום דאוכלת כמו שכן בנלא תליקה והמתמי' תנ"ב · וז"ש הוא"ל ואפשר כו' וכמש"ס ק"ע א' זעירי לעטמי' כו' : אסור לקלוף · ירושלמי כנ"ל : בשקולף כו' · עפי"ב :

שכב א פירות כו' · פסחים ל"ו א' במתני' ועב"ג : ולערב · עט"ז · ועתוס' דערובין ל"ט ב' ד"ה אי ודוקא בדבר כו' אבל בפירות הנושרין כו' כדאמרינן בשבת פ' שואל ק"נ א' כו' והסוא בר טבית מיירי בתלמיד מאליו כו' ע"ש : ד ואפילו בסכין · מדמדמיקן שם לשבירת חבית דאיירי בכלי ומ"מ ובוין שלא יקשמנו פרש"י אקיסם · הרא"ש שם ועפי' פ"ד ס"ו : ה מותר · וג' תינוקים דאוכלי בהמה מותר לטלטל ולקטום אפי' לחצות ובזני בהמים מותר לטלטל ולקטום לבריה אבל לחצות בו שניו פטור אבל אם ר וכן קיסם פטור נ"כ רק ששם אף בטלטול אסור · ורמב"ם כ' בקיסם אם קטמו לחצות שיניו חייב וכ"מ בתוספתא שביאו הרא"ם שם ומפ' ושוין כו' קאי אאכום וע' כרא"ם שם וכ"ה בתוספת' אבל לפי מ"ש הרא"ם שם ולעיל פ"ד דלא כתוספתא ורמב"ם ול"ע על מ"ש מ"א בשם הרמב"ם חייב דלא קי"ל כותיה כנ"ל : ומוללו · וקוטמו כנ"ל : ו והוא · דלא קי"ל כרב כמ"ש בפ"ד דב"מ פ"ה א' וא"כ אתי מתני' כפשטא : אבל · מתני' שם : ובחול · גמ' שם : וי"א · כשוניא דשבת סוכר דבכה"ג ליתיה לדרב :

שכג א מותר · כרבא דבתראה הוא · רא"ש ורמב"ם דלא כרי"ף : וה"מ · כמ"ש מלא לי כלי זה דמ' מדה דלוקח וכן במדה של מוכר כמש"ש דעבידי אינשי כו' : אבל למדוד · כמ"ש במתני' שהיה ממלא מדותיו מעי"ט כו' · ר"ן : ויש · כמש"ס לר' יהודה שלא ימלאנה וה"ה לדידן בכה"ג : ב מותר · ירושל' ר"א אמר לר' מגא מלא לי הדין מגא ולמחר אגן מכילין יתיה : אבל · גמ' שם : ד שם דמים · כני' הרי"ף

בת"ק

בת"ק סכום מקח וכמ"ש הר"ן דל"ד סכום וכמש"ש כ"ז ב' אין פוסקין דמים כו' וכמ"ש רש"י בד"ה סכום מקח דמים וכ' תוס' שם ד"ה שלא · וקשה כו' : ולא סכום מדה · כגי' רש"י כדברי ת"ק סכום מדה : ולא סכום מנין · כגי' ר"ח בת"ק סכום מנין : לומר הרי כו' · תוס' שם ונקט הטור כולהו פירושים להחמיר וכ"כ הרא"ש וכ"ל דט"ס בטוש"ע וצ"ל שם מדה וכמ"ש רש"י בד"ה סכום מדה כו' וכ"כ הרמב"ם שלא יזכיר לו שם מדה ולא סכום מנין וכ"כ הטור למעלה אסור להזכיר לו שם מדה כו' וכמ"ש רבא בגמ' וכ"מ מדסיים לומר הרי כו' ולא כ"כ במדה: וכן בסכום דמים הג"ה שמפרשים סכום מקח כמ"ש בסכום מנין: וכן בסכום מדה: כ"כ ד"מ ולמד מדברי הג"א שם"ס לסכום מדה: ואע"ג כמ"ש אין פוסקין כו' כנ"ל: היינו כו' · דבהמה אין מקחו ידוע הג"א שם ולמד ד"מ כן לענין מדה שא"ר שם נ"כ בכה"ג: וכיוצא בזה שם בגמ' אתקין רבא כו': אפי' אין רש"י שם ד"ה דדרו באגרא כו' : כגון · רש"י: וי"א כמ"ש בשבת קכ"ז א' וחילקו תוס' בפ"ד די"ט בין שבת לי"ט דבשבת כיון שאין מטלטל אלא מזויות לזויות מותר ולא הוי כעובדא דחול ולכן למעוטי בהילוך עדיף משא"כ בי"ט שמוליכו לחוץ ומ' ראשונה הוא הטור ס"ל שאין לחלק משום דכשנותן הכדים בקופה הוא עובדין דחול כמ"ש הר"ן ובסי' תקי"ז ס"ח פ' בהג"ה כי"א אלו : מותר להשביל · כ"מ מדברי הרי"ף בפ"ב די"ט י"ח א' שהביא תי' דר' יוסף ורב ביבי : ויש אוסרים · הרא"ש וכ' דתי' דרבה ורבא עיקר ע"ש : וי"א · ויתן במתנה כו' · דמותר כה"ג כמו שמקנין לולב בי"ט א' של חג ומקנה קמחו לאחרים וקונין מש"מ אפי' בשבת מרד' פ"ב די"ט : ויחזור · כמ"ש בע"ז ע"ס ב' : ואם הוא · פ"ב די"ט שם מדלין בדלי ול"ד דלי כמ"ש בירו' שם תני ר' הושעיא ממלא אדם כלי טמא מן הבור ומערים עליו ומטבילו : ט כוס · מדאמרי' שם כ"א ב' ונטלטלינהו אגב כסא ש"מ שהכוס עצמו ראוי : י אין · כמ"ש סי' ש"ך סי"ב :

שכד ג ומעביר בו כו' בין כו' · הרי"ף ורמב"ם לפי' על מ"ש היכי משני כו' : ומגערו · שם והא לא כו' : ומותר לערב · כן פי' הרמב"ם מש"ש מהו לפרק כו' · ס"נ : ויש אוסרים · כרבי דסתם מתני' דפ"ק כוותיה כמש"ש י"ח א' וסוגיא דפ' בתרא מיירי שנתן המים מע"ש וס' ראשונה פ' כריב"י משום דסתם מתני' דפ' בתרא כוותיה : וע"ל סי' כו' · ר"ל כמ"ש בד"מ דלסירוס' דחייב משום לש בנותן מים לתוך הקמח ס"ס כאן דחד טעמא להו ע"ש : ד וי"א · ע' גמ' דסוכה ל"ג ב' : ו והוא · רש"י שם וע' רש"י פ"ג די"ט כ"ד ב' וע' תוס' דחולין י"ד א' ד"ה מתכוין · וצ"ל דמיירי בנמלכו כו' : ז בין · שם מ"ה ב' וכמר בריה דר' יוסף מדסתמו הרי"ף והרא"ש ש"מ דס"ל דבכ"ע מותר · ב"י · ולאתמיטתא מייתי דברי הרא"ש שם ואוקימנא כו' וכ"כ הטור בסי' תקי"ח וכ"כ הסמ"ג ומרדכי ריש י"ט לפריא והביא ראיה מדאמרינן ריש פ"ד די"ט דוקא בסוכה רעועה שמנפה כו' ה"נ דוקא בחולה שמנפה וכמ"ש בפ"ג דיו"ט וכ"כ הרשב"א בס' עבודת הקודש מ"ו ב' בהמה בריאה שמתה בין בשבת בין בי"ט לא יזיזנה ממקומה ואפי' לחתכה לפני כלבו שאין אדם מנפה אימת תמות בהמתו וה"ז כגרוגרות וצמוקין שאין דעתו עליהם כלל היתה מסוכנת מבערב ולמחר מתה מותר לחתכה לכלבים שמוכנת זו מבערב לכלבים היתה חולה מבערב ולמחר מתה בשבת מותר לחתכה לפני הכלבים אבל בי"ט אסור שיש מוקצה בי"ט ואין מוקצה בשבת וכ"ז דלא כדברי הש"ע · אבל צ"ע ממה שפ' דאפי' בשוחט לחולה שנחלה בשבת מותר דל"ל מוקצה אלא דדחי' בידים א"כ כ"ש מתה מאליה דהא שוחט לא אסיק אדעת' כלל וכ"ת כמ"ש בפ"ק די"ט משום מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים וזה דווקא לר"י דא"ל מוקצה ואנן לא קי"ל אלא במוקצה מחמת איסור דדחי' בידים כנ"ל ול"ע על הרא"ש והטור וע"ל סי' ש"ח ס"ב וגם אפשר לומר דסוגיות הנ"ל דפליגי בחולה בשבת פליגי בפלוגתא דאמוראי דפליגי אליבא דר"ש בבע"ח שמתו ור"ד מנהרדעא פסקא הלכתא וכן הסוגיות דפ"ק די"ט כנ"ל מוכחות כמר בר' דר"י כנ"ל : וה"ה כו' · ולא כ"כ בדלועין מפני שאמן קשין כמ"ש בגמרא שם : וע"ל · ועט"ז ומ"ש לעיל שם : ט דהיינו · רש"י : למקום · טור ולמד מעגלים : ודין הרנגולים · גמרא שם : יא ויוני עליי' · גמ' : יב כותר · עט"ז :

שכה א לאכלן · ירושל' אין נותנין מזונות לעו"ג אלא וכ"מ בגמ' דקא' נטלן ויצא כו' : ודוקא · מדקא' במגר · תוס' · וכן מהירוש' שכל שידוע שע"מ לצאת אסור : או ליתן · מדקא' מזונות וע"כ לא פרי ב"ה אלא בע"ש כדי שיצא כו' ומירושלמי הנ"ל כמש"ש שידוע כו' שדרך כו' : ואפי' אם · לאפוקי מתוס' שמש' מתני' דריש שבת בכה"ג אלא כמ"ש הרא"ש ור"ן שם : ואפי' ביחד · דיש מתירים כמ"ש בפסחים ו' א' ודחה דלא אמרינן אלא בחמץ כמש"ש למימרא כו' שאני כו' וכמ"ש בפ"ק דע"ז בהדיא דשכירות לא קניא ואסור בשבת שכירות ע"ש שקלא וטריא בארוכה : ב היכא · כמ"ש בסי' ש"ז ס"ה ואפילו להאוסרין דשם כאן יש להקל : ג מותר · שלא אמרו ב"ה כדי שיצא אלא במוציאו להדיא : וטוב · פ"ה די"ט ל"ז א' ועיין שם רש"י ותוספות ד"ה משום ושבת קי"ג א' : ד יש אוסרים · שמא היתה בה"ש קמח או עסה שאינו ראוי לכום וכמ"ש בפ"ק דחולין בשוחט דאין ראוי לכוס ואפי' לפ' הרי"ף והרא"ש דאף שוחט מותר משום דלא דחאה בידים כאן דחאה בידים והוי כגרוגרות וצימוקים בפ"ג דשבת מ"ה א' ב' · ועוד כמו שהקשו על מתני' נכרי שהדליק כו' מ"ש ממשקין שזבו ופירות הנושרין שאסרו שמא יסחוט ושמא יתלוש ותי' דבמידי דאגילה דוקא אסרינן שמא יעשה ישראל משא"כ בנר וכבש כו' וא"כ ה"ה כאן אסור וע' תוס' דע"ז ס"ו ב' ד"ה אמר ופורש מתלקותם בכס"ת פ' כ"ב בארוכה ע"ש : וי"מ · דס"ל כתי' אחר שתירץ דסחיטת פירות ותלישה דבר קל משא"כ שם אדהכי והכי אדכורי מידכר וכמ"ש התוס' בריש י"ט ב' א' והרשב"א תי' דמשקין שזבו ופירות הנושרין כיון דממילא אתו לא צריך ליה אתי למעבד בידים דמיחלף ליה ואסרו ג"כ בנעשה ע"י א"י משום הכי דממילא וכולה חדא גזירה היא וכמ"ש בבילה ולפ"ז באפיה מותר וה"ה בבישול דבר דלית ביה משום בשולי עו"ג שם · ומשום מוקצה ג"כ ל"ל כיון דנגמרו בידי אדם כמש"ש כ"ז א' ומ' מדבריהם דנגמרו בידי שמים אף בידי א"י אסור כגון גרוגרות וצימוקין וכ"מ ממש"ש כ"ד ב' וערש"י ד"ה אם דלא כמ"ש בסי' ס"י ס"ב בהג"ה : ה א"י שצד · משום מוקצה ואף בטלטול כמ"ש בפ"ג די"ט כ"ד א' ב' מעשה כו' : או ליקט · שם ולטעמיך כו' ואף אם נשרו מעצמן אסורים כמש"ש ב' וכן נילוד מעצמו כמש"ש : ואפי' ספק כו' · שם ספק מוכן כו' : אבל לערב כו' אפי' · כיון שעשאו בשביל עצמו כמ"ש בשבת קכ"ב א' אם רוב עו"ג כו' : ו אם ליקט כו' · י"ט שם אר"פ הלכתא כו' ועירובין מ' א' : או בשביל · שבת שם מחלה על מחלה כו' וירוש' ס"פ כל כתבי אר"י בר אחא הד"א לצורכו ולצורך ישראל מותר א"ר יונה שנייא היא שאין מטריחין על האדם לצאת מביתו כו' ע"ש : ז ספק · כשיטת הרי"ף בשבת קכ"ב א' חיישינן כו' לחומרא ובעירובין מ' א' מאי אמרת מחוץ לתחום ול"ק מאי איכא כו' מ' דספוקי מספקא ליה ובשבת שם מחלה על מחלה כו' וכפי' הר"ף דתניא כותיה דשמואל מדאמרינן מחלה על מחלה כו' וז"ש ספק אם כו' וי"מ שם אם יש מלותו המין כו' : וי"א דלערב · כשיטת רש"י בשבת שם דפי' חיישינן לקולא וכמ"ש בעירובין מ"ה ב' ואב"א הוי ספק כו' והיא דמחלה על מחלה משום דבשביל ישראל וגו' כמ"ש בס"ו והיא דאם יש כו' תי' הר"ר יונה דכל שיש כו' הרבה של ב"א ללקוט ביומן ומ"ש בעירובין מ' מאי אמרת מחוץ לתחום כו' כ' הרשב"א דלרווחא דמלתא אמר כן ועמ' תג"ח ס"נ וס"ד בשם הרשב"א וכ' דקי"ל בכל מקום ספק דבריהם להקל ור"ן פכ"ג דשבת אבל ביומא ודאי אסור משום ספק מוכן כמ"ש בס"ה · וס' הראשונה ס"ל דסוגיא דעירובין סבירא ליה כרב בשבת קכ"ב א' לפירושו ואנן קיימא לן שם כשמואל ובפרק קמא די"ט ג' ד' וספיקה אסורה אפילו בדבר מדרבנן משום דהוי דבר שיש לו מתירין ותוספות בעירובין שם תרלו דבתחומין הקילו ומרדכי פ"ג דיו"ט תירץ דלא אמרינן דשיל"מ אלא בדבר שחזקתו לחומרא כגון ספק נולד וספק לידה משא"כ בתחומין וצ"ע כאן וצ"ל לדבריהם שלא אמרו וספיקה אסורה אלא משום ספק מוכן וכמ"ש שם בפ"ג כ"ד א' ובלא"ה צריך לחלק כן מהסוגיא דשם ועפ"ע וספ"ז ובסי' תקט"ו ששם כס' ראשונה ע"ש : ח אם הביאו · עירובין מ' וכ"ש הוא כו' : ואם כו' מותר · דאם היה בו משום מוקצה היה אסור לכל ישראל · מרדכי פ"ק ע"ט ובלא"ה כיון דמותר לאחר לא שייך מוקצה · הרא"ש פ"ג די"ט כמ"ש בספ"ב דשבת הוי נגמע לתינוק עני כו' : לטלטל אפי' כו' · ירושלמי סוף י"ט כלי שבא מחוץ התחום לתחום משתמיכה מותר לטלטלו ר"ש בר ברסנא כו' ובלבד בד"א בסדא במלילא זוגא אוקרי חד סירקייא כמהין אתא שאיל לר' מנא א"ל קבלין בגו מגיריון דידך כו' ע"ש : אבל כו' · י"ט שם ועירובין ושבת קכ"א א' : ולערב · שבת שם וכפי' הרי"ף שם וכמ"ש בסט"ו ע"ש : וי"א דאין . ופי' תוס' בעירובין ובי"ט שם ושם משום שלא יאמר לו ובלילה אין דרך להביאם : ולאחרים · שם ושם : וי"א דלדי · מדלא אמר בי"ט שם ג"כ בתחומין בכדי שיעשו כמ"ש בחסם מחובר ול"ד למת דשם אתמירו וע' ברא"ש שם : והא דשרי כו' · עירובין מ"ז ב' : אם היא · דלא אמרינן כל העיר כד"א אא"כ מוקפת חומה וראיה מפ"ב דר"ה כ"ג ב' וע"ש תוס' ד"ה לא כו' : והוא · כמ"ש בעירובין ס"ו א' שבת בתל כו' וע"ש רש"י ד"ה והוא כו' וע' תוס' שם מ"ז ב' : דהיינו · שם כ"ו א' : וסתם כו' וסתם · מטעם הנ"ל : ט אם הוא · שבת קכ"א א' לשיטת הרי"ף וכנ"ל ס"ז : דוקא כו' · ע' פ"ק דנדה ד' א' וכתובות ע"ס ב' ולא חיישי' אלא בבאו מחוץ לעיר בודאי וכ"כ הטור בסי' תקט"ו בשם הרשב"א וכ"כ הה"מ וכ"כ הר"ן בפכ"ג דשבת שאף לדברי הגאונים דוקא תלינן שדרכן מחוץ לעיר או עו"ג שסרוי תוך לעיר אבל השרוי בעיר מ"מ ניחוש לדרבה כאן נמלא כאן היה ועוד ספק דבריהם להקל וכ"כ הרשב"ד במשמעתא דנכסי הטו"ג וכ"ד הרשב"א בחידושיו שם בעס"ק ל"ז א' ור"ל אע"ג שסיעתם דספק אסור היינו במקום דאוקים אחזקתיה הוא לחומרא אבל בכלה"ס אחזוקי איסורא לא מחזקינן דאל"כ תיקשי הסיא דעירובין מ"ה ב' ואב"א הוי ספק כו' וז"ש וכ"כ הרשב"ד במשמעתא כו' וכ"כ הר"ן בפ"ג די"ט כבר כתב למעלה דדוקא בעו"ג שאינו שרוי כו' אחזוקי איסורא לא מחזקינן וכ"כ המרדכי שם וכ"כ ראבי"ה דדוקא בספק מוכן כו' אבל ספק כגון שי"ל ב' בתים וא' בתוך התחום שרי כו' דגרסינן בעירובין ואב"א כו' כנ"ל ואע"ג דהשיל"מ הוא ל"ד להא דרב אשי בבילה דהתם כי מוקמינן אחזקתיה ה"ס לא נולדה וכן בספק לידה שלא נילוד וז"ש כאן ואפי' אם יש לעו"ג שני כו' · מדברי המרדכי דלא כד"מ שתמה על ב"י שהעתיק דברי המרדכי שכן כדעת רש"י וכ' ול"ד להא דרשב"א אבל ליתא דהסיא דעירובין ע"כ נ"ל כדברי מרדכי והוא ג"כ דברי הרשב"א ור"ן וכנ"ל : י בכל מיני כו' · מנר וכבש דלא כי"א דוקא בבתים : אפי' · מהסוגיא די"ט שם דחילק בתחומין ולא חילק בריסא אם יש כו' ולערב כו' : ואם מילא כו' · מהסוגיא דתחומין שם : ויש מקילין · מדנקט בהמתו ועוד הביאו ראיה מעירובין מ"ח ב' אר"פ פירות כו' וע' תוס' שם ד"ה לא כו' וכן הא דנקט בהמתו דהה ר"י דוקא לרבותא דלא גזרינן שמא ירבה אע"ג דבהמה רגילה לשתות הרבה וע' ר"ן בפ"ג דסוכה וכן הריטב"א שם שהקשו שם כמ"ש בספ"ג דעירובין בגזז אסא בכדי שיעשו אע"ג דיכול לארותי במחובר כמ"ש בסוכה שם ע"ש : ויש מתירין · והוא דעת ראבי"ה והביאו בהגהות אשרות דמרדכי ס"פ כ"ו ע"ש שיטב שכ' ג' חילוקים בה"ג אפי' בדאורייתא ומ' שם אפי' לדבר הרשות שבריסא ושיפא הזכיר לדבר מצוה אבל כאן כתב סתם ובמקום מצוה מותר אמירה בדרבנן דוקא ובמקום דאתי לאתנופי בר"ה אפי' בדרבנן ובמקום מצוה אסור ע"ש וע' סי' רע"ו ס"ג בהג"ה ועמ"א שם ס"ק י"א בשם הג"מ וז"ל ר"ת ההי' כו' ומ' דאף באיסור דאורייתא דקאמר שם אבל אסור סירליקה עו"ג סברי דבר כו' : וכן נהגו כו' · כמ"ש בסי' ש"ד ס"ה וכמש"ו : ואע"פ · דדוקא משום צער גדול ואף בכה"ג יש אוסרין שם ואף בסיתר הראשון כתב והמחמיר תע"ב ע"ש כמ"ה : יא אבל אם סבירו · וסמיכו מי' דאביי שם דס"ל דלית הלכתא כוותיה כמ"ש בתוספתא והובא בתוס' די"ט ג' א' מפני שמרגילו לשבת הבאה וכ"כ בתשו' הרשב"א : יב אע"פ · שבת שם וע' תוס' ד"ה אהדרינהו : יג אם ליקט כו' · שם קכ"א א' נכרי שבא כו' וכמ"ש בתוס' קכ"ב א' ד"ה ואם · ול"ד לכא כו' ע"ש : אבל אם · כמ"ש בב"מ ל' הטרמה אטבר כו' : יד ודוקא · כפי' דקאי אסיפא ואם בשביל כו' ; ואפי' כו' אבלי' תוספתא סוף שבת עו"ג שהביא חלילין בשביל ישראל בשבת לא יספוד בהן אותו ישראל וישראל אחר מותר עשו לו ארון וחפרו לו קבר לא יקבר בהן אותו ישראל וישראל אחר מותר ופירש הרמב"ם דלאחר בכדי שיעשו במ"ש מיירי מהא דיו"ט שם דלאסור לכל בכדי שיעשו מדקאמר ולערב כו' והכא כו' וכנ"ל : טו ולא אחרים · ר"ל אע"ג דבתוס' הנ"ל קאמר שמותר לאחר מיירי בכדי שיעשו והביאו בפרהסיא שלו אסור כמ"ש בסי"ד וכמ"ש הר"ן שם והא דמחלק במתני' בין ארון לחלילים משום דסתם ארון בפרהסיא וסתם חלילין בצנעה · שם : בכדי שיבואו · כפי' הרי"ף שם אא"כ באו כו' אא"כ ממתין עד כדי שיבאו כו' וכן אמרו בפ"ב דמכשירין מלא בה ירק כו' ימתין כדי שיבואו ממקום קרוב : ואם ידע · דלא תלינן במקום קרוב אלא מספיקא וע' תוס' בעירובין שם : ואח"כ מותרין · שבת שם ולמאי ס"ל ימתין כו' לפ' הרי"ף ש"מ דבחלילין מותר אף לו : וה"ה · הוא פ' י"א דס"ה וכמ"ש בהדיא דהא דשבת דבעי בכדי שיבואו איירי ברה"ר אבל בתוך לתחום כיון שהוא רק מדרבנן א"ל ול"ע ועט"ז :

שכו א אסיר כו' · מ"א רב ושמואל כו' : בין כו' · שם ל"ע ב' וגר"ה אף ר"ש לא פליג אלא בשיפוף כמש"ש וקמ"ז : ואפי' · כר' יהודה שם אר"י הלכה כו' : או שאר · כ"מ שם מדקאמ' אבל לא כל גופו אבר אבר מ' דאי לאו כל גופו מותר : ואצ"ל · שם ול"ע ב' כרש"י : והא דשרי · דברייתא הנ"ל בקרקע מיירי מרחץ ספקקו נקביו שהיא ניסוקת מתחתיה ומתחמ' המים ועלה אמרו והתירו חמי טבריה ומתני' קמ"ז מיירי בכלי וז"ש שם קתני כו' מכלל דהסתפף כו' ול"ק אחמי טבריה גופא כן משום דמיירי בכלי ואף ר"ש מודה כמ"ש מ' ב' וע' תוס' שם ד"ה והא ותוס' ק"ט א' ד"ה רוחצין והא כו' התם כו' ר"ל דדמי לכלי כמש"ש כד"ה הא"ל : ב י"א · ממתני' הנ"ל וגמ' הרוחץ דיעבד כו' ואוקים בכה"ג כמ"ש בב"ק ל' ב' מערה כו' דלית בה הבלא משום דמטללא וכ"כ תוס' בשם ר"ת בשבת ק"ט א' ד"ה רוחצין : וי"א דמותר · דלא אסרו זיעה אלא מפני החמין ומתני' תי' כמ"ש הרא"ש שם דלא אתי אלא עלה דמי מערה דמיירי בחמין : ג אפי' מע"ש · דמע"ש האמיכו' כמ"ש בגמ' ל"ט ב' ממעשה כו' בשלה כו' ואפילו מבע"י : ופי' הסילון · מדמדמי להטמנה כנ"ל · תוס' : אפי' הסים · מדקאמר בשלה כו' ואפי' מבע"י וע' תוס' שם ד"ה ממעשה · והר' שמואל כו' : ד ונמצא מרוחץ כו' · רמב"ם ודייק כל גופו פסוב' דהימוס אינו אסו' כיון שמפסיר כמ"ש שם רק משום הרחילה והוי כחמין שהוחמו מע"ש דאין אסור אלא כל גופו כמ"ש בשם ובכם"ס: ה י"א · וס"ל כפי' תוס' שם ד"ה מפני כו' מרוחץ כו' ר"ל שהוחמו בשבת וכזה אפי' ידיו אסור כמ"ש ל"ט ב' וקל"ד ב': ו אבל מותר · שם : ז לפי כו' אבלי' כמ"ש יוצאין כו' מפני הגשמים ואין איסור מפני הגשמים עצמן ושבת קמ"ו ב' מי שנשרו כו' לפירש"י בגשמים אבל לפי' תוס' שם מ' דאפי' בריבוי מים מותר בלבושו

שבו א ובסמים · ע' רב"י כמתני' ד"ם מב. וסה כ' ד"ם מע"נ: ב להנאתו ·
רש"י · ולא · שם ובפרש"י ועפו' סכ"ח סמ"ב: ג אין · מתני' שם: בבלי ·
נרייתת שם ועיש"י כמתני': אא"ב . כרסב"נ: ד תתרשים · תוספתא פ"ד:

שבח א מי ש"ש ט' אשור ט' ואפי' דלמי' כוכבים שמוציאים מאור לעצמו ט' בשבת
כמתני' ק"ם כ' וסה ק"ח ג' ותוספתא' שביעי מכילתי פ"ף ורמ"ם מי שנתרפ
יד ט' וכ"ה בתוספתא ג"ה ג' ד"ה ה' ותוספתא' שביעי מכילתי פ"ף ורמ"ם מי שנתרפ
ומזרת רעייה וברכות ג"ה ג' ד"ה ה' שהוא שבות ולא תתירו לנו להולה ג"ם
וטוה כ' כבריית · ו"ם שם לו מיחם בעלמא כמ"ם ק"ח סחוסם ט' ותמרו בע"ז כ"ח
ג' חוסם טוה לנו כאיב ניח טובא ט' וכמ"ם כם"ב: נזירת · כ"מ סה כ"ג ג' ולא
תתירו כאדם סה לנו מפני שנראה ט': ג ושינים עצמן · בעיח לנו לשעיעה ושפך
נפשות לסקל כמ"ם כיומא פ"ב ג': והוקא . כמ"ם מכה של חבו: אבל מיחוש ·
כמ"ם חוסם טוה לנו מע"ג דלמ"ז טוה ג"כ בכלל סחבו: סיחו · כמ"ם סה לנו כאיב
ניח טובא ט' וקטיטן כהלי שבת כ"ל ופ' סי"ו ט': ד שבה של · סה ורש"י ב"ג
לו סה לנו סרי"ף וכל הפוסקים נורסין לה: ואפי' ט' אבל · כמו חיה מנ' עד ז' ש"ל
טומד ושפי' ש"ל ס"ד: ה שבת שאינה · מלאכתן שם כל מכה שמחלין ט' ס"ד כל
מכה שניה של חבו ט' וסה כל מכה שהיכה לומד מחלין ט' ול"ל ע"י לומד דכזה היה
מלוקה ממכה של חבו: נשאלין בבקי ובתולה ט' · יומא ע"ב ג' רוצה לומר ט'
כרמ"ם שם ברכה ומברה מ"ם טהן לתוך מיחנן ב"ד שלא מסוס לתון דרך לנטוע
ועמ"ש: לך לא תיקר · פוסקת סה ס' עפרי: לן ולא שפין בו · לשון הפוסקת
כסם ופ' כ"ח: לן לקצת דברים · כ"ל · מ"ח וכמ"ם ק"ח ג': ורוקא · ט', עמ"ש:
אבל אם ט' · עיין תוס' י"ח ג' ד"ם ומתרפת ט' וי"ל ט' ועמ"ם מסוסת ועי'
סל"ח: ובן אם · ולפ דברים שסתר לנברית מותר לו כנון מלאכה נמורה ע"י ג'
וכ"ם דכר הסותר לבניין · סה"ם: לך סותר לאבול · נלמד מסו"ע ולם מסוס ט': כיון
דלמו נרפוי · שם: לך ואם משעשע · כ"ם ק"ח ג' וסה קעבר מר ט': ובשבת
נמ' שם · ואפור לרחוץ · קכ"ג לסוגי יוקא ט' וז' כ"ה · מ"מ · ולפשר מסוס
דסמיהדא לפו לחרחים ולפ ר"ם מודם כמ"ם ולפי' ניחם מ"ם סחוס שם ולקה דמייתי לה
ט' ולפי' כרמ"ם ניחם דמי לה: כמ ולהעלות אונים · ע"ז כ"ם ג': בין ט' · כמ"ד
שם שיהוש דסוסק כ"ם כמ"ד ומ"ם מ"ם לפו לה ביד לפו מסוס לסוכרת לפו כמ"ם
מסוס דמרפ זריק ול"ל מסוס שכנס ולפן עיון לשבת וני ביד נמקו: כשם: דהיינו
תנוך · ר"ש · שם כ"ם ופיקר: שכ"א כאלו · כמ"ם כפ"ו ועמ"ם: כמ והוקא ·
ממש דקפי לפ לפרשים שניים שנדול וכזרסי"ו שם ר"ם כרשים ט': כמ והוא שם כרמב"ן
כז"ל ט': כז עצם שיצא · ע"ש ועמ"ש: כמ ואסור · מתניתין בעירוכין ק"ג כ':
וי"א · וכ"ה מוקי נוסס לפי שמרפת ו"ם וי"ה: כמ אסור · ע' שבת פ"ח ג':

שבט ד ל"ש פנעו · כת"ק שם: ז יש סי · כמו ע"ר שמוכה לספר כם"ו:
ח תרואה · תפנים שם ר"ם לעזרס ט' ועפ' רפ"ם ס"ם לבל לון ט':
ובן · שם כ"ב ב' וכני · כרי"ף מ"ר עיר ט' מתירינן עליהם בשבת ועל כולן ט':
ועירובין מ"ם ג' וי"ב כ"ב ג' ופסחים מ"ם ג':

של ב אפילו ברבר · רבלמ"ם לח סיה ס"ד לרב יוסף להתיר · תוס': ד כל ·
כני' כרי"ף: ז והותכין · כמו שם ל"ב קכ"ב כ' ושם ולפ"ר ט' כל שלמור
ט' : אא"ב · כרבי · יכמות ס' ב' ול"ע דמ' שם לפון שלכה כרבי חלפ"ב שפה שלשים
יום דסתניון מרבה ג"ב ועבנ"ע ס"ב כתנה"ם ס"ב ו"ל דוקא ט' ושוא מ"ם דלא
סתניון חלח לסניהם כמ"ם כרבים עבד ודברי הטור וכ"ם שם ל"ע ובסחם ולדות ליכא
מ"ר דלילך נמרו ועמ"ש לקמן כשי שלא"ם ס"ב ורמב"ם ופ"ע ס"ל דע"ב לם לפרו שם
חלח בולדות בן שמנה כאיב שם שמניון מרבה ל"ב נאוד כ"מ בשבת קל"ו ס'
דלכלה ברבה"ב כשהם וולדות ועי' תוס' שם ושם ול"ל דלם תוס' ורש"ם ל"ק חלח לשלשלו
ולשולו למילה אין לפרש כ"ם שם רק משום שלשול בשה שמניון לרבי לאוד ופ"ע: או
בשפך · בנמ' קל"ם ס' ובתוס' שם ר"ם כתב דמותר בכה"נ: ח ובן הוא · לפ
בולפי בן ס' משום לנרול כמו משום מוכה: ט מיישרין · כפי' רש"י קכ"ג ס' וכ"כ
בשבת ופ"ב ומיישרין דסיינו מעלנין דוקא כיום לידה ועפ"ו ופ"ח ופ"ע · ופ"ש ס' כתוס'
וכפרש"י בפ' כ"ח וס' מפני ומיישרין לשולם מותר דלמוכי לפו סיינו לשוכי וז"ם כאן
מיישרין ט' וכפ"י כ' מותר ט' ואין מילוק ביניהם ופ"ם לכלוכה דמוכי ומדכתאר למוכי
ופ"ח כפי' ם"ם בשבר מקומות וסה ואין מעלנין לא כ' כלל משום שנפפקר לנוכח
אין מילוק בין יום לידה לו לאר"ם דלשולם לאחר ולרא"ם כיום לידה מותר וכמ"ם רש"י
כפוס חבים וכ"כ הר"ן ומדברי הרמב"ם דלא מילוק מ' לשולם לשבי כתוס' · וא"ת לפ
לנרעת הרמ"ם מותר לשוכי לפ לייבר מבריו וזכו למוכי דברי לשולם ועמ"ש פ"ק י"ם:

שלא ג בן ח' אם ט' · ע"ם קכ"ח ג' ק"ו ג' וי"ח דיבמות ב' ג' ב' · וכפ' תוס'
שם ופ' כ' דרבב"ג וכבן בחרתי פלוני בולפי בן שמוכה לרבבן ולפי נפל
קיימ' הוא לסלק אחר רוב כנים כמ"ם שם ל"ו ג' לימ ט' ורמב"ן · בשיטם פפק נפל
עד שלפים ולאחר שלפים יש ס"ו ולפי בן קיימ' בשניהם דסונית דיבמות מ'
דפלוני בולפי בן מ' וכסונית דשבת וכפ"ם מ' דכפפק פלוני כמ"ם ול"ב כל הפוסקים וכ'
הרמב"ן ביבמות שם דבן בבבן בין לרבב"ן לא מילוק כלל בין נמרו לא לפ וכן מ' שם ופם
ס"ל לפ כוס לנילת לפון שלכה כרבי כמ"ם ביבמות שם כמלן כרבי ט' · וב"ב כרי"ב לרבבן
כפפק לפ טו לפ קיימ' עד שנמרו וכפ נראין דברי הרמב"ן לפון מילוק כל"ל וכ"מ כפ
לפנמ דכלדמסניהן מרבבן כמ"ם ג"ו ג' בפנמ כפן כיון דלא לפנמ ט' וכשבת ק"ו ג' לפר
לבני שיהם ופת דל"ש ל"ם ט' ול"ב כפיהם לכ"ש נפל ופפי' בפנמ כפן תולנת וס"ם פלה נרעת

קצת מפרשים כמ"ש הר' יונה והרא"ש אלא שהרב אלפס השמיט הא דאביי וכן הרמב"ם וש"ע ופסקו דכל ספק בן ט' אינה חוללת באשת כהן וס"ל דרבא דקאמר אם אשת כהן כו' ולא חילק בין פיסק פליג אאביי והלכה כרבא ובכלו חדשיו בודאי כגון שבעל ופירש אפי' רשב"ג מודה דמיד הוי בן קיימא כמ"ש בשבת שם ובנדה מ"ד ב' וכלו חדשיו להרמב"ם דוקא בן ט' חדשים גמורים וכ"ם בש"ע וכמ"ש ל"ח א' כ' אמר שמואל אין אשה כו' כחסידים הראשונים אמר מר זוטרא כו' אמר מר זוטרא אפי' כו' מ' דכולהו ס"ל כן וכן סוגיא דיבמות ל"ז א' מ' כן אע"ג דהרמב"ן חולק עליו וס' כר' יהודה בנדה שם אלא שהריטב"א פ' דעכשיו נשתנה הטבע ורואים שהוא בן קיימא ויולדות אפי' יום א' בחודש התשיעי וכ"כ כ"ה בא"ע סי' קנ"ו ס"ד וכמ"ש תוס' בבהמה שנשתנו עכשיו דאמרינן בבכורות י"ט ב' פרה וחמור כו' נמלא בכלו חדשיו לכ"ע בן קיימא הוא וכן ח' ודאי או ספק לרשב"ג עד שלשים יום ספק רק בן ח' ודאי ולא גמרו האי ודאי נפל ואם שהה שלשים יום בכ"ע ודאי בן קיימא בין בן ח' או ספק בין גמרו או לא ובשבת קל"ו א' איפסק הלכתא כרשב"ג ומפרשים אף לענין בן ח' ודאי בכ"ע הלכה כמותו אלא דבאשת כהן סמכינן ארבנן דס"ל דודאי בן קיימא בין גמרו או לא אבל בבן ח' לעולם חוללת וז"ל הרמב"ן ביבמות בקולר כלו חדשיו ולד מעליא הוא לא כלו ולא גמרו נפל גמור גמרו ספק אינו ידוע אם כלו בין גמרו בין לא גמרו הוא ספק שהה ל' יום לעולם כחתן שלם לכ"ד ובאשת כהן כו' כמש"ל וע' במ"מ פ"א מה' יבום הביא דבריו אבל הרמב"ם אחז לו שיטה אחרת דבפ"א מה' מילה כ' בן ח' אם שלם בשערו ולפרניו ה"ז ולד שלם בן ז' הוא אלא שנתאחר ומותר לטלטלו ואינו כאבן ומלין אותו בשבת ואם אינו שלם הרי זה בן ח' ודאי וה"ה כאבן ואסור לטלטלו ואעפ"כ אם שהה ה"ה בשאר הנולדים לכ"ד דכל ששהה ל' יום אינו נפל בן ז' אם נולד שלם ה"ז של קיימא ומלין אותו בשבת ספק בן ז' ספק בן ח' מלין אותו בשבת ממ"נ כו' ופסק בשניהם לקולא כרבי וכרשב"ג ומ"ם בן ז' שלם כ' דל"ד ועי' בטו"ד וב"י סי' רס"ו · אבל בשאר מקומות לא הזכיר כלל הא דרבי וג"כ בשאר דברים נראין כסותרין דבריו שבפ"ב מה' רוצח כ' דנולד לשמונה מט' חדשים ההורגו פטור עד ששהה ל' יום · ובפ"א מה' יבום כ' אם לא נודע שכלו חדשיו עד ל' יום ה"ז ספק ואם שהה ל' יום ה"ז בן קיימא ופטורה כו' · ובפ"א מה' שמחות כ' הנפלים אין מתאבלין עליהם וכל שלא שהה ל' יום ה"ז נפל אם אינו ידוע שכלו חדשיו בן שמנה אף לאחר ל' יום ה"ז נפל ואין כו' · ובפ"א מה' נחלות כ' אפי' קטן בן יומו ולא כלו חדשיו ה"ז נוטל ומנחיל הואיל וחי שעה אחת: והטעם הוא כמ"ש בפ"א מה' יבום מן התורה אם ילא הולד חי לאויר העולם אפי' מת בשעה שנולד פטורה כו' אבל מד"ס עד שיודע בודאי שכלו חדשיו או שישהה שלשים יום ואם לאו ה"ז ספק וצריכה חליצה מד"ס לכן בדין נחלות דאוקמוהו אדין תורה דבריני ממונות קולא לזה וחומרא לזה ובשאר מקומות פ' כרשב"ג רק באבל דקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל פ' בודאי כרבנן דאף לאחר ל' יום הרי זה נפל ובמילה כיון דחומרא בעלמא דממ"נ מלין אותו רק משום טלטול פסק כדברי רבי ורשב"ג לקולא וס"ל דדברי רבי לא אתמר אלא לענין מילה כמ"ש ביבמות שם ולכן לא הזכיר דבריו בשאר מקומות ופ' כרשב"ג אף ברוצח וע' מ"מ פ"א מה' יבום וב"י ח"מ סי' רע"ו ולמד הרמב"ם מדאמרינן באשת כהן דאינה חוללת ופריך איסורא דאורייתא ויותר היה נראה לסתור תגלח לבעלה שהוא דרבנן ולמד מזה שמדין תורה א"צ חליצה וע' בתוס' שם ובש"ע פסק כהרמב"ם שבח"מ סי' רע"ו פ' שם כדבריו בהל' נחלות ובא"ע סי' קנ"ו ס"ד העתיק דברי רמב"ם בפ"א מהל' יבום ובש"ע י"ד סי' שע"ד ס"ח כ' נ"כ כדברי הרמב"ם פ"א שם והוסיף שעד ל' יום אפי' נגמרו שערו ולפרניו כו' והוא מדברי הרמב"ן וטי"ד שם וכשיטתו כנ"ל ועל"י ביבמות שם ומ"ם שם וגם הרמב"ם יודה בזה כנ"ל אבל במילה כ' שדעת הרי"ף ורא"ש שלא כתב הא דרב אדא דאמר מלין אותו ממה נפשך שמע מינה דלא סבירא ליה הא דרב אדא וקושיית הגמ' מימהל היכי מהלינן בשנגמרו דמש"ה מהלינן כמ"ש ביבמות וכ"כ הרי"ף שם ורב אדא הוא דאצטריך לדחוקי כך אבל אנן דס"ל כאוקימתא דיבמות וז"ש כאן אפי' אם הוא ספק כו' וכ"כ בי"ד סי' רס"ו אבל ב"ה כ' שם כדעת הרמב"ם ועוד דאפי' לא נגמרו מלין אותו ממ"נ בספק בן ח' ובנגמרו אפי' ודאי בן ח' סמכינן ארבי אבל מ"ם בסי' ש"ל ס"ז דבנגמרו בין ספק בין ודאי מחללין עליו שבת לכ"ע ולאסור משום דספק נפשות להקל וסמכינן ארבי אלא דה"ה בספק אפי' לא נגמרו הכ"ל דמחללין כמו באשת כהן דסמכינן ארבנן וא"ל דס"ל כדעת הריב"ם דבלא נגמרו אף רבנן מודו דא"כ הל"ל באשת כהן נ"כ דוקא נגמרו וע' ספ"ק דערכין דאף על הספק מחללין וע' ר"ן פ' בתרא דיומא ומ"ש מ"א שם משום דאיכא ריעותא דלא נגמרו מש"ה אין מחללין לדעת הרמב"ן וכ"ם בש"ע א"ה סי' קס"ד ס"ו דבאשת כהן לעולם אין חוללת ולא חילק בין נגמרו או לא ה"ה כאן ואף לרשב"ג כיון דספק הוא מחללין כנ"ל ובספק נפשות אין לך יותר מכל"מ · וגם דברי הטוא"ם וב"ה בסי' קנ"ו ס"ד ל"ע דכ' דאפי' בשתם ולדות אין פוטר עד שיהיה בן שלשים יום ונגמרו שערו ולפרניו דזהו דלא כחד ואף לדעת התו' הכ' ביבמות שם ובשבת שם דרבי ורשב"ג ל"פ אלא דהכניס בעינן ל' יום ונגמרו היינו בודאי בן ז' אבל בספק כ' דא"ל וע"ם בתו' דשבת ד"ה מימהל · וא"ת היכי פשיט כו' וי"ל דא"כ הל"ל כו' ומדנקט רשב"ג ש"מ דבשתם כו' : **ה** ונולד כשהוא מהול · הרבה שם דאמר תיובתא כו' והל' כרבה נגד רב יוסף : ויוצא דופן ונכרית כו' ומל כו' · דמספקא לן כמאן משום דרב אסי דלא כת"ק ומספקא לן אי שמיע ליה וס"ל דלא כת"ק או לא שמיע ליה הברייתא ואי הוה שמיע כו' : **ו** לפיכך · שם במתני' : אפי' במקום · גמ' שם ב' כשם כו' וכ"מ אף לר"ם בכלים שנבנו בבית ע' רי"ף שם : שהעמידו · רש"י שם וגמ' פסחים ל"ב א' : ולומר לא"י · עירובין ס"ז ס"ח וע' רי"ף ורא"ש בשבת שם : **ט** לפני המילה ולאחר המילה וביום · שבת קל"ד ב' במתני' וכמ"ש שם בגמ' הלכה כראב"ע והטור כדעת הרמב"ם דראב"ע דוקא יום שלישי נקט אבל יום שני אין רוחצין : לפני המילה בחמין · וזהו נ"כ דיוקא דגמ' : אבל אם · שם נין בחמין כו' מפני שסכנה כו' : סירי דהוי · יומא פ"ד ב' מחמין כו' : **י** אדם כו' · כמ"ש בפ"ד די"ע מפני שצריך לבודקו · מרדכי ס"פ כיסוי הדם סי' תתר"ם : אבל אם כו' · ממש"ם הכא ברעפים חדשים כו' · דוקא חדשים שלא נתבשל מעולם וא"ל לאחזוקי נ"ם ול"ד לשחיטה דבעינן אחזוקי נ"ם · ת"ס סי' רס"ה : ואפי' אם כו' · תס"ד שם דלא כטוי"ד סי' רס"ו בשם ראבי"ה דאומר אם איכא אחר ממ"ם בשבת קל"ג א' ואם איכא אחר כו' אבל הוא חלק עליו וכ' דל"ד לשם דהב מתכוין לקון בהרתו מש"ה באחר אבל כאן תרווייהו מכווני לתיקון המילה ועוד דסוגיא דשם לס"ד אבל הא אמרינן שם דאביי גופא סבר דפסיק רישיה כו' ואע"ג דפסיק רישיה דלא ניחא ליה פטור כמש"ם ק"ג א' וע' בתוס' שם ד"ה ל"צ כו' מ"מ כאן דחייב משום מקלקל בחבורה אפי' כה"ג חייב דא"ל מלאכת מחשבת כמ"ש תוס' בכתובות ה' ב' בד"ה אמ"ל כו' ע"ש שהאריך בזה :

שלב א אין מילדין · והשמיט דין מסעדין משום שכ' הרא"ש דר"י נסתפק אם קאי איו"ט או אף אשבת וכתבה בי"ט בסי' תקכ"ג ס"ג : **ד** ואם הוא · כמ"ש בפסחים י"א גבי בכור וה"ה כאן דמתירין שבות :

שלג א אוצר של תבואה · מתני' שם ואמר אולר משום סיפא אסור כו' וכמ"ש לקמם: או של · גמ' שם : אע"פ שמותר · שם ת"ר תבואה כו' כר"ש : אסור להתחיל · שם ת"ר אין מתחילין כו' · ומפרש אפילו לר"ם : אלא לדבר · שם

ומאי אבל כו' שלא יתחיל כו' ומני ר"י כו' אבל לר"ם שרי וכ' הרי"ף דוקא לדבר מאוס מדקאמר במתני' מפני האורחים כו' ושם בגמ' אר"י גדולה הכנסת כו' מ' דמתני' משום מצוה היא וכ"כ שם הרי"ף ע"ש: כגון מתני' וביצד כו' כתירוץ דר"ח שם דסוגיא דשמעתין שם כותיה איבעי להו כו' איבעי להו כו' וכן בפ"ה די"ט אמרו ד' וה' אין עפו לה : שבכל · ירושלמי והביאו תוס' ד"ה מפנין : אבל כולו לא · בזה פ' כתירוץ דשמואל וכן אמרו בפ"ה די"ט שם התם תנן אבל לא כו' והני תירוצין לא שייכי אהדדי די"ל רישא כזה וסיפא כזה וכמ"ש בי"ט ורב חסדא דאוקים כר' יהודה לטעמיה דס"ל שם קכ"ח א' כר"י אבל אנן דקי"ל כר"ש נ"ל בסיפא כתירוץ דשמואל וערא"ם : וכל שבות · נלמד מהנ"ל וכמ"ש בגמ' שם גדולה כו' : אבל כשווין · ע' גמ' דמ"ק כ"ב ב' וכתוס' שם ד"ה ולשמחת · בירושלמי וכמ"ש כו' : **ב** או אחר · ע"ש רש"י ד"ה רבי בנפשיה כו' וע' תוס' שם ד"ה וליטעמיך · ומחולקין רש"י ותו' שם בזה הסברא ופ' כרש"י וכ"כ הכ"ח :

שלד א ודוקא כו' משום · כמש"ם קי"ז ב' : **ו** יש מתירים · כמש"ם קכ"ג א' : וי"א · מדאמרי' שם קט"ז ב' מצילין תיק הספר כו' ואע"פ כו' מ' דבלא"ה אסור ועוד דוקא מצילין אבל לכבות אסור אע"ג שהוא שבות לבד ואף להירוש' שאמרו דלר"ש מותר אף לכבות משום כתבי קודש דאין שבות עומד כו' לא התירו אלא מפני כתבי קודש ואף ע"י נכרי אסור דאמרינן נכרי שבא לכבות כו' ותדע שהרי כשמגיע לחצר החיצונה בגליפי רברבי אמרו שם קכ"ד ב' דאסור אף בהספר וי"ל דלא התירו אלא במקום דקרוב לבא לידי איסורא דאורייתא משא"כ שם וכן בכה"ג · ושם קמ"ג ב' בשבת אנקי כו' לא התירו כו' ופ' הרא"בוה ס"ל דל"ד לשם וע"ש קי"ז א' מי דמי כו' אלא אמר מ"ב ר"ת כו' ואפי' לפי' ס"ד דוקא משום ס"ת ושם קמ"ב ב' פ"א שכתו כו' רב אשי אמר אפי' כו' וע' בתשובת הרמב"ן סי' ר"ה ע"ש ועמ"א ס"ק א' ב' ג' : ואפי' לומר · כמש"ם קכ"א א' א"ח נו כבה ואע"ג דכיבוי משא"ל הוא: **ד** אבל מיה"כ · מדאמרי' אבל לא משבת ליוה"כ וע"כ למולאי יוה"כ קאמר וכ' אמרו בירו' שם ביוה"כ כו' כ"ע מודו דמצילין מזון סעודה אחת מפני הסכנה : **ה** מצילין כו' · ירוש' שם וגירסתינו לרעבתן כמזונו ע"ש : **ו** וי"ם · עמ"א דוקא כו' ויסיה פי' המשנה כו' : י"א דבל כו' ואף כו' · דסובר, דמ"ש לחצר המעורבת דוקא לשם אבל בבית או פמ"ל עירוב מותר בכ"ע ואע"פ שאין הוכחה מ"מ מדאמרינן שם קכ"ב א' וק"ל כאן נאותה כו' ואע"ג דלא קי"ל כותיה בברייתא דאותה חצר מ"מ יש ללמוד דיש חילוק בין חצר ומשום חשש הוצאה לר"ש : וי"א · דטעמא לאו משום הוצאה אלא משום חשש כבוי כמ"ש קי"ז ב' ולכן אין חילוק ועוד שאף בנשברה הבית דהטעם משום הוצאה אמרו נשברה כו' נראה נגו מ' דאף מן הבית אסור : **יב** כל כו' האידנא כו' · ר"ל אע"ג דלגירסא דגמ' קי"ל כר"ם דאמר אין כותבין כלה"ק אין מצילין משום דלא ניתנו לקרות אבל האידנא דאמרינן בגיטין ס' א' ולא היה שרי כו' וכן אמרו בפי"ז דמ"ם דברי חכמים כדרבונות כו' והכא מצילין כו' וכן ספרא דאגדתא כו' כנ"ל ע"ם וערא"ם · וכ' המרדכי דלפום גמרא דידן דוקא מצילין אבל לא מכבין אף לר"ם ר"ל דבגמ' דידן לא הוזכר חילוק בין ר"י לר"ם אבל בירוש' א' דלר"ם אפי' מכבין כיון דהוא משא"ל ואין שבות עומד לפני כתבי הקודש ולכאורה דברי הירושלמי נכונים להלכה כיון דל"פ בגמרא בהדיא עליהן וליתא דהירושלמי קאמר דוקא לר"ם דס"ל בפרק בתרא דעירובין דאין שבות עומד כו' אבל אנן לא קי"ל כר"ם שם ואף דקי"ל במשא"ל כותיה : וכן ספ"ב"ע · ר"ל אע"ג דדינא דגמ' אין מצילין וכנ"ל : וכן תרגום כו' · ברייתא שם ואף ע"ג דהיא ברייתא כמ"ד מצילין כנ"ל האידנא כו' : שאוח העם · דלא התירו אלא משום עת לעשות כנ"ל : וכן ס"ת · כרב הונא שם : **יג** יש כו' · ברייתא שם אין בין כו' וע"ש תוס' ד"ה מגילה · ומרלה לר"י כו' : **יד** הקמיעין · שם ובהם אין חילוק בין בימיהם להאידנא וכ"מ ברא"ש ע"ש : **טו** וה"ה לשאר · דהאידנא אין חילוק בין תורה שבכתב לתורה שבע"פ כנ"ל : **טז** אם כו' ויש · כמש"ם ק"ו והיא גופא מנא לן כו' · ופ' הרא"בוה ס"ל דדימויים בעלמא היא ומשם ראיה דמותר דקי"ל דלא כמו שתירץ ר' אשי שם דהקיל בברזי וכמ"ם הרמב"ם וכפשטא דמתני' ותדע דאמרי' קל"ג ב' מאן תנא כו' רי"ב של ריב"ב כו' ואם איתא אפי' רבנן היא ע"ם ונ"ל כתי' הרא"בוה אלא ה"ק אפילו תאוי נמי מייתוק דלא כמ"ם המ"א ס"ק כ' וכן מה שהקשה הרשב"א על סברה דראבוה מכלכלה דוקא שנעשה בהם נ"כ לדבר המותר מע"ם וא"י לנערו כבר תי' תוס' שם ד"ה מי כו' : **יז** או בו · כשיטתם דכל הפסד הוה כדליקה : ודוקא לרה"י · מדאמרינן מצילין תיק כו' דוקא משום ספרים וכ"ם לסברא אחרונה בסע"ז : אפי' לחצר כו' ולמבוי כו' · דבן בתירא מתיר אף במפולש וע"כ בשלא נשתתפו ורבנן ל"פ אלא במפולש ואע"ג שבגמרא אמרו ועוד לרבנן כו' עתוס' שם ד"ה ועוד וכ"ה בירושלמי שם בשלא עירבו אנן קיימין : **יח** שלא נשתתפו כו' דלכל האוקימתות' שאינו מתוקן כראוי וא"כ בעל השיתוף ובזה מתורץ קושיית הגמ"ר שם סי' קנ"ו בשם המרדכי ולדידן דקי"ל כרבנן אפי' אוכלין ומשקין נמי גליל כקושיית הגמ' שם · והא דלא תי' בגמרא כה"ג שאינו משותף כבר תי' בהגמ"ר שם משום דלשון אינו מפולש מ' שחסר בגוף המבוי שאינו מפולש וגם אינו מתוקן וכ"כ בשה"ת · ולא נראה דא"כ היינו פלוגתא עצמה דאוכלין ומשקין דת"ק קאמר לחצר שאינה מעורבת ב"ב כו' ולמה כפלו וג"כ למה היה הגמרא כאן לומר מפולש ושאינו מפולש : ב' משם · כמו שהתירו בלא עירוב : **יט** כל מה · ירושלמי שם וכ"מ בגמ' קט"ז א' ופי' תוס' שם ד"ה קך כו' : **כ** דגליונים · שם כי קא מיבעיא כו' ת"ם הגליונים כו' ואף על גב דדחי שם דיתוייה הוא · מ"מ ור"ן : **כא** האפיקורסים · ל' רמב"ם והטור ובגמ' ספרי לדוקים וכ' רש"י בחולין י"ג ב' זה הלדוק לע"ג וז"ש דהיינו כו' : וכן · ר"ן בשבת שם : ואף בחול · כר"ט שם ור' ישמעאל שם ס"ל כוותיה : **כב** ויש כו' · עמ"א דלא אמרו אלא מתכסה בה כדרכו ואם כו' : מותר · שם קכ"ח א' : **כג** י"א שאין · דלא כר' יהודה שם אלא כרב אשי · שם מ"ז ב' כמ"ש בירושלמי שם אסיא דר' יהודה עלית אמתו כו' ר' שמואל בשם ר"ז דר' יוסי היא ור"ל סברייתא דלא התירו אלא פוסטו כו' וכתירוץ גמ' שלנו א"ר ייסא הוה סברינן מימר מה פליגין ר"י ורבנן בשעשה מחילה של כלים אבל אם עשה מחילה של מים לא ממה דא"ר שמואל בשם ר"ז דר"י היא הר"א אפי' עשה מחילה של מים מחלוקת ובזה שלשון נ"כ אמרו בס"פ כירה אמתני' דכלולות וא"כ לתי' גמ' שלנו בסוף כירה דאף רבנן מודי נ"ל כסברא ראשונה דירושל' וא"כ שם בטלית אף לרבנן אסור : וי"א · כמ"ש התוס' ספ"ג שם ד"ה מפני · ונראה דלפי כו' ועוד דאיכא למימר כו' וכ"כ הר"ן שם כתירוץ השני : חוץ מן · עתוס' שם בפ' פ"ז ד"ה נותן כו' : וי"ם · כמ"ש התוס' שם קי"א ד"ה הא וי"ל דוקא כו' אבל הטור בעל הס' השנית אזיל לשיטתו דלא ס"ל הא סוגיא כמ"ש בסי' ש"ך ס"ט : **כו** אף אם · נלמד מהנ"ל יכול כו' וכ"ם בכה"ג : וכן כו' · שסובר שמ"ש בדליקה ל"ד ממ"ש בפ' המדיר בדליקה למעוטי כו' שלא במקום הפסד : וכל הדינים · כמו עיר הסמוכה לספר בפ"ד דעירובין : והוריז · כנ"ל סי' שכ"ח סי"ג ועגמ' די"ע כ"ב א' היכא דאיכא כו' : אבל בחשש · כנ"ל בעיר הסמוכה לספר וע' בערכין ז' וכנ"ל סי' ש"ל ס"ה : אפי' · כמ"ש בפ' בתרא דיומא פ"ד ב' לא הלכו כו' אפי' לחצר אחרת : אבל אסור · כמ"ש בי"ע כ"ב א' משום איבוד ממון כו' ואפי' לפי ס"ד דוקא בי"ט · ולא בי"ה דוקא לר"י אבל לר"ם כיון דמלאכה שא"ל פטור מותר בכה"ג כמו מפיס מורסא וכיולא וליתא דהא בפ"ב דשבת מוקי ר' יוחנן לר' יוסי כר"ם ור"י אפי' גרס כיבוי אוסר בפט"ז וז"ם ודוקא וכו' דהוי מלאכה שא"ל ומשום סיפא נקטיה אבל ברישא בכ"ע מותר כמ"ש פ"ב ל' א' : **כז** והרמב"ם · כשיטתו שם כר' יהודה :

שלז א דבר שאין · שבת כ״ב א׳ אמר אביי כו׳ וי״ט כ״ג א׳ אר״נ כו׳ : והוא · שבת ע״ס א׳ ופאר מקומות הרבה: הלכך גורר · שבת כ״ב וי״ט כ״ג ב׳ :
בין · שבת כ״ט ב׳ : ב אסיר · ס״ל כדעת התוס׳ שם דדוקא כריבון אמרינן דהרי כמ״ש בפכ״ה מכבדות כו׳ ובספ״ק די״ט נ״ד ר״נ כו׳ ועוד ראיה ממש״ש ק״מ ב׳ ואתום כו׳ ועתוס׳ שם שדחקו בזה ודחקו לשיטת בה״ג : אא״כ · גלמד מריבון לס״ד שם דאיצמר שרי כו׳ : ויש שתירין · כמו כריבון : ויש שתוירין · כמ״ש בה״ג ורא״ה מדאמרינן קכ״ד ב׳ אי מתמה גלל כו׳ משמע דאף גר״ש אסור דליכא למ״ד דשרי ואם איתא גר״ש הוי מלאכתו לסיתר ואפי׳ לדעת הרמב״ם כיון דמרוצף מותר וכמ״ש בפי׳ פ״ח שמ״ע ע״ם ומ״ם דגזרינן אטו שאינו מרוצף כמש״ם כ״ט ב׳ קנ״א ב׳ והא דשרי אמימר בכ״ל משום דכל העיר היתה מרוצפת וליכא למיגזר · ספר התרומה ועב״י : מיהו · דרש״י קכ״ד ב׳ כ׳ דאיסור כיבוד משום אשווי גומות ופסיק רישא הוא ורא״ה דאף גר״ש אסור ממ״ש קכ״ז א׳ דלמא אתי לאשווי כו׳ הא מני ר״ש היא כו׳ והמתירין כ׳ שם שמא ישוה במתכוין וכמש״ל וע״י עו״ג מותר כמ״ש בסוף סי׳ רנ״ג · ותוס׳ ל״ה א׳ כ׳ משום שלמול עפר וכ״ד הרמב״ם והראב״ד ור״ן וכ״ד הרא״ש וכל הנמשכין אחריהן וגם לדבריהם מותר ע״י עו״ג כמ״ש בסי׳ רע״ו ס״ג : וכן ע״י כו׳ · שמש׳ מכבדות של מילת אף לכבד הקרקע מותר ומדברי רש״י נראה דאסור : ואינו · לשיטת רש״י : ואסור לכבד · שמש׳ אסור הכיבוד משום זה הטעם ודייק שו״ם הרי״ף מכבדות של מילת כגון זנב שועל כו׳ שאין נכבר ע״ס : ג אפי׳ · קנ״א ב׳ : ד דכיון כו׳ · טור : ודאי ותוי כו׳ · לשון המחבר אבל התוס׳ שם כתבו שמא ישכח וישוה גומות במתכוין :

שלח א השמעת כו׳ · ברכה מדחירין ר״א בר יעקב כותיה ואמימר שם ס״ל כוותיה דלא כירושלמי . רי״ף · אבל העיקר נראה כירושלמי ואינו מותר רק אם אינו מתכוין לקול כלל כמו בור הגלגל וכדומה לו כמש׳ עירובין שם : ב יש מתירין · דשבות דשבות במקום מצוה מותר כמש״ל בסי׳ ש״ז ס״ה : ואפי׳ לומר · לדעת המתירין כפי׳ רע״ו ס״ג בהג״ה : וג׳ · עסי׳ רנ״ג סה״ה : ד לא יספוק כו׳ · לשון הטור ועיין רש״י שם אבל רש״י בפ״ה די״ט פי׳ טיפוח כף על כף סיפוק על יריכו וכ״כ תוס״ע בסי׳ של״ט וסי׳ ת״כ וסי׳ תקכ״ד וסי׳ תקמ״ז ובי״ד סי׳ ת״א וע׳ תוס׳ דפ״ג דמ״ק כ״ז ב׳ ד״ה אבל כו׳ וע׳ רא״ש פ״ה די״ט שכתב בשם הירושלמי שמניקן כף על כף אלא טיפוח מרלגו סיפוק הכא מחמתו כמ״ש ויתר כו׳ ויספוק וכזה מתורץ קושיית תוס׳ הנ״ל ולכן לא נזכר אלא אבל סיפוק וכן עיקר : ה ודוקא · כמ״ש שבת קכ״ד ב׳ וע׳ רש״י שם : ומותר לשחוק · גלמד מאגוזים שאמרו שם מ״ע לאו כו׳ : אבל כו׳ . ע׳ י״ט ל״ז א׳ : ומ״ם אין · שם ל׳ א׳ ושבת קמ״ח ב׳ : ו וי״א · תוס׳ שם : ז דרך ארובה · ר״ל אפי׳ בכה״ג דמותר בי״ט כמ״ש בסי׳ תקכ״א : אבל טותר . כפי׳ רא״ם בשם ר״י דכשבת דסיפא קאי גם על ומכסין מדספסיק בי״ט כו׳ בין הכנות : ח והוא כו׳ · שבת מ״ג א׳ : משום שאין · עמ״א ודחקו לשון הרמב״ם משום דקבעו שם הגמ׳ אמ״ז דין הנגרף ע״ס : ואם · עסי׳ פ״ח סל״ו :

שלט ב שבשהמים נעקרין · כן פי׳ מ״ם שם לא עקר ר״ל המים תוך לבריכה : ואם יש · שם : ג שמא · י״ט שם : להכות כו׳ · רש״י שם : או לשחק · שבת ל״ג א׳ וירושל׳ פ״ו דשבת יולא בזוג כו׳ ובלבד שלא ישמיע את הקול ע״ם : גזירה · גמ׳ שם : ד ויש מתירין · כפי׳ והא מצוה קעביד אמאי אסור לי״ל כו׳ : ואפשר · כן מ׳ בתוס׳ שם שהקשו על ר״ת מירושל׳ שהקשו על הכניסה לכה״ג ביוה״כ דע״כ צריך לכנוס אותה כמ״ש בגמ׳ פ״ק דיומא ותי׳ משום דאין שבות במקדש ע״ם בירושל׳ הלא״ם אסור : דלא קי״ל הכי · כמו שהקשו בתוס׳ עליו מירושל׳ הנ״ל : פ״ם סיפכין · כתב הר״ן שר״ם כתב בתשובה שאין מותר אלא בשעת הדחק : שלא כו׳ · מתני׳ שם : ואין כונסין · גלמד מאין מיבמין ובירושלמי פ״ק דיומא ופ״ק דכתובות · ר״ן : ואין פורין · כמו לא מקדישין כו׳ דדמי למקח וממכר ועוד דאפי׳ פריעת חוב אסור כמ״ש שבת קמ״ט א׳ · ריב״ש : ואין מגרשין · ר״ן בשם תוספתא וכ״כ תוס׳ בגיטין ע״ז ב׳ בשם תוספתא : ובלם אם · תוספתא וירושל׳ שם : ה הבונס כו׳ · וזהו כש״ד של תוס׳ דיומא י״ג ב׳ ד״ה ולחדא כו׳ ל״ל לפרס כו׳ דיוחד כו׳ אבל תוס׳ חזרו וכמ״ם בה״ם סי׳ כ״ס פ״א בהג״ה וי״א דהתוספה כו׳ וע׳ מש״ם בראיות ברורות שהעיקר שאין חילוק בין בתולה לאלמנה וכ״ד בע״ה וע׳ במ״ג סי׳ ס״ד ס״ה : ו אסור כו׳ ולכן כו׳ · ירושל׳ פ״ה די״ט ולא שמין ר׳ יעקב בשם ר׳ זכאי זאת אומרת שאסור להשיט דבר להוליכו מאצלו ודכוותיה אסור לאדם להשיט דבר ולהביאו אצלו ר׳ אבא מרי ור׳ מתניה הוון יתיבין תמיין לחד בר בם שליל מייא לכא ולכא ושתי א״ר אבא מרי לר׳ מתניה דא הוא דאמר ר״י בר זבדי אסור לאדם להשיט דבר ולהוליכו מאצלו : ז ספינה אם כו׳ ואם היא · שבת קל״ט ב׳ דאזיל ונאים כו׳ ול״ל בכה״ג וע׳ בעירובין מ״ב ב׳ בקופץ ושם משמע דמיירי בשטה מדאמר בקופץ ול״ל בקורה ול״ם בריסא דאינה שטה כלל :

שמ א בין כו׳ · שם בגמ׳ מחלוקת ביד כו׳ מחלוקת לעצמו כו׳ אבל לענין איסור כ״ע אסור : ומלקט כו׳ · סתם כדעת הרמב״ם דהלכה כר״י במלאכה שאצ״ל והסוגיא זו מוכח כן דהלכה כר״י והוא ראיה לפסק הרמב״ם : ב אסור להתוך כו׳ אבל פשר בכולן · רמב״ם וכ׳ המ״מ שלפי הסוגיא דעירובין ק״ג משמע דבלחה התוכך בכלי חייב ע״כ · שם׳ בעצמו שם כת״ד הא והא בלחה ול״ק כו׳ א״ל יבשה אפי׳ בכלי כו׳ ע״ם ושם כ׳ מדמי יבלת לצפרניו ובצפרניו פסק דבכלי בין לו בין לחבירו חייב : ג המותך כו׳ או · תוספתא והביאה הרא״ש פ״ז ס״ע : אסור לשבור כו׳ · דהוי פסיק רישיה ואסור אף בדרבנן : ד יש ליזהר . ק״ד ב׳ כתב כמסקין כו׳ פטור אבל אסור : אבל מותר · שם ק״ג אלא מעתה כו׳ משמע בא״ז דאפי׳ פטור ע״ם וכ״מ בס״ס מותר כו׳ וכ״ם כאן : ז אותם · ע׳ תוס׳ מ״ח א׳ ד״ה הא כו׳ : ט במקום גידולו · דוקא ממ״ם ביו״ט ל״ג ב׳ ת״ך כו׳ ובלבד שלא יעשנו ליבורים כו׳ כמאי כו׳ ול״ם אלא משום דמיתזי כו׳ אבל משום עימור לא דהוי כמו קצירה · פמ״ג וע׳ ר״ן שם בשם ריב״ם : י״ג אין כו׳ · שם ל״ב ב׳ ושם י״ג ב׳ ועיש״י שם ד״ה ושלא פיקסו :

שמא ב מי שנשבע · כמו בהפרה בס״א : ג נהגו · נ״כ כנ״ל דבתול אי אפשר לסתקבן · שם :

שמג א קטן כו׳ · דר״ם ור״י עבדו עובדא ושם קי״ג א׳ ובס׳ האיזקין וליכול קטן אוכל כו׳ ופ״מ : אבל אביו כו׳ · דאף לחנכו חייב כמ״ש ביומא פ״ב א׳ וב״י פי׳ כן כדברי הרמב״ם וכמ״ש בהג״ה וי״א שלא כו׳ : מאיסור · דוקא כמש״ם ע״ת ב׳ ת״ר תינוקות כו׳ ולא מצינו כהו חינוך · ר״ן ודוקא לצורך תינוק · שם : ולהאכילו · שבת ל׳ ב׳ ות״ק כו׳ א״ס כו׳ : ובן · יבמות שם : ואפי׳ דברים כו׳ · כמש״ם תולם בעלין נקוב ובפ״ב דעירובין אבל לא בטבל ואוקמינן בטבל דרבנן ואם איתא הרי חזי לקטנים וכמש״ם דמשום הכי טעמא מערבין לגדול ביוה״כ וכ״ד תוס׳ בר״ם ל״ג א׳ סד״ה תניא כו׳ · אבל הרשב״א כתב דבדרבנן מותר כיון דלא קיימא תי׳ דיבמות שם וכזה אתי שפיר הסוגיא דר״ם כאן בקטן כו׳ וכפי׳ תוס׳ ורא״ה מדאמרי׳ בפ׳ תולין וליתן לתינוק ישראל ואע״ג דמשנינן שם דאתי למסרך וזה לא שייך אלא בדבר שצריך הגדול ממ״ש בסוף פ״ג דעירובין דאתי למסרך ולכפורה קשה הא מאכילין אותו ביוה״כ כמ״ש בפ״ח דיומא ונזרו עליו לסאכיל כו׳ אלא כנ״ל ומ״ם מטבל לא דמי דשם איסורו מגד עצמו משא״כ ביוה״כ : וי״א דבז״ו · כנ״ל : וי״א דלא כו׳ · ורא״ה ממ״ש ביבמות וגיטין וליכול קטן כו׳ ושם אפי׳ בהגיע לחינוך ובנדה מ״ו ב׳ פ״מ קטן כו׳ ושם מופלא סמוך לאיש ושם אי

דאורייתא קטן אוכל כו׳ וכן מ׳ סוגיא דיבמות שם וע׳ תוס׳ דשבת שם שנדחקו בסוגיא דיבמות ועתוס׳ ישנים ביומא פ״ב א׳ ד״ה בן כו׳ וא״ת הא דאמרינן קטן אוכל כו׳ הסתא תנוכי כו׳ ואומר הרא״ם דחינוך לא שייך אלא במ״ע כו׳ ורבי אומר דחינוך לא שייך אלא כאב כו׳ וכ״כ הרמב״ם וכן הקשה הרמב״ן על סברא דאתויה ס׳ תוס׳ מדמקשינן שם מקטנה שאוכלת בתרומה ומשמע אפי׳ הגיע לחינוך ובנדה שם ואי מופלא כו׳ ס״מ קטן כו׳ אבל הקשה נ״כ על ס׳ הרמב״ם דא״כ ליפני בנדה שם ל״ג לאביו וע״ם ברשב״א דיבמות שהאריך שם והניח בצ״ע ובסוף כ׳ כס׳ ת״י הנ״ל דבמ״ע דוקא דכל הכי דחביב בסוף סוכה הכל במ״ע כו׳ : אע״פ כו׳ משמע דאינו מחוייב להפרישו : פ״ם · שבת ל״ו ב׳ שכל דין כו׳ וע׳ רש״י ב״ק ל״ח ב׳ וע׳ סנהדרין נ״ם ב׳ :

שמד א ואם יש כו׳ · מצומצמת · כמש״ם לימות כו׳ : ומותר ממש״ם כמאי מיגכר כו׳ :

שמה א ארבע כו׳ · עמ״א ס״ק א׳ ומ״ם נעץ קנה כו׳ · דקי״ל כרבנן · ומ״ם אבל בטרסקל כו׳ עמוד נגוה כו׳ פ״ם כדבריו וז״ל לסיפך בריסא בטרסקל אין תחתיו רה״י כמ״ש עגלות תחתיהן כו׳ וע׳ תוס׳ שם ובסוף דף מ״ם אבל בעמוד אף תחתיו רה״י כי ליכא ב״ג וסיימו שעיקרו רחב ג׳ כמ״ש בתוס׳ ק״א א׳ : סקים · פשוט בכמה מקומות ועיקרה בברייתא שם גדר דלא כפרש״י שם וע׳ בס״ג : וכן חריץ · שם : וכן תל · מתניתין ל״ט א׳ : י״א דבעינן כו׳ · כוונתו לפי׳ ר״ת בעירובין כ״ח א׳ וז״ם וכמו שיתבאר כו׳ בשם קיימא לן כפי׳ ר״ת אבל אין ראיה משם דהא הרמב״ם ס״ל שם כותיה וכאן לא ס״ל כותיה ועם״ז אם יש בו כו׳ וכן הרא״ש דחה שם דבריו וכן הטור לא הזכיר דבריו רק בסי׳ שמ״ע ולא הזכיר כאן ולא בתחומין ועסי׳ ת״ח ס״א בהג״ה כ״מ שסניח כו׳ אלא דקי״ל כרש״י שם ד״ה בן כו׳ ולפי מש״ם הוא כדעת ר״ת ומ״מ אבל אין הלכה כן : ד ואם הם · למד זה מדברי המ״מ בשם הרשב״א פי״ד הלכה י׳ וזה לשון הרשב״א בס׳ עה״ק י׳ ב׳ ומהו תורי רה״י תור שבכתלים כו׳ היו בכן תורין פתוחין כלפי חוץ ואין עוברין כלפי כו׳ והביאו ב״י אבל הרשב״א לא מיירי אלא למעלה מי׳ ואין התור רחב ד׳ דאפ״ה הוי רה״י משו׳ תורי רה״י ואפי׳ לרבנן דקי״ל כרב חסדא דבר״ה א״ל הנחת מקום ד׳ אבל למטה מי׳ הוי תורי ר״ה כמ״ש תוס׳ ז׳ ב׳ ד״ה והלכה כו׳ ומה שכתב מ״א כאן קשה לסולמו ועוד ראיה דאמרינן בעירובין ל״ת ב׳ ומשתמש בכל כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה ומשתמש בכל כו׳ ועתוס׳ הנ״ל ד״ה והלכה · והא דלא מוקמי מתניתין כו׳ דהתם תורין קך שם ועמ״ש בכסי׳ סנ״ג : ו אפילו תיבה כו׳ · י״ח א׳ קופתו כו׳ : או מגדל · עירובין ל״ד א׳ : או כוורת אם · שבת ח׳ א׳ :
ז איזהו ר״ה כו׳ · ו׳ א׳ וסימן לד׳ רשויות דשם א׳ ב׳ ג׳ ד׳ : הרחבים · נ״ט א׳ : ואינם · נ״ח א׳ : ואין להם · זהו סרטיא : ואפי׳ יש · זהו פלטיא וכמ״ש בעירובין ו׳ ב׳ ירושלים אלמלא כו׳ : אם הם · שם נ״ט ב׳ וע״ם רש״י ד״ה ואין לה כו׳ : ואין · שם ו׳ ב׳ כנ״ל : וי״א שבל כו׳ · עתוס׳ דשבת ו׳ ב׳ ד״ה כאן בזמן כו׳ : ח מבואות כו׳ ע״ם כאן וז״ל בקאן או שאין בכן י״ו אמה ואכבן נאורך ר״ה י״א שהם ר״ה וכ״ה כמ״מ ע״ם ודין האמון הוכח שם ז׳ א׳ וע״ם בתוס׳ ד״ה אבל כו׳ ודין השני מוכח מעירובין ו׳ א׳ ב׳ וע״ם תוס׳ ד״ה וכי תימא · וע״ל כו׳ וסובר די״ג אמה ל״ד וכ״מ שם דמדמי לבין העמודים ומוכח נמי מעירובין נ״ט ב׳ כמאי עסקינן כו׳ דעד ד״ה הוי ר״ה : ט מבואות הרחבים · שם נ״ט א׳ וע״ם תוס׳ ד״ה עיר · ומיהו בגמרא כו׳ וסובר הרא״ם דדוקא י״ג והוא דלא כרש״י בשבת ו׳ א׳ שכ׳ רחבים י״ו אמה וכ״כ התוס׳ בעירובין ו׳ ב׳ ול״ד למבואות המפולשין כו׳ וצ״ל דכאן מיירי שבני ר״ה בוקעין דרך המבוי מזו לזו כו׳ וכ״כ תוס׳ נ״ט ושם שאין בוקעין וכמ״ש בתוס׳ שם : י ב״ד שהוא · ח׳ א׳ : אפי׳ הם כו׳ · ז׳ א׳ : ואם · שם : ומשלש · ח׳ א׳ : ואם אינו · ז׳ א׳ ב׳ : מצומצמין · כפשטא דלישנא דגמ׳ : ורבים · דוקא וע׳ עירובין נ״ג א׳ וכ״כ מ״מ בשם הראב״ד דלא כהרמב״ם : אפי׳ אינו כו׳ · דרחב ד׳ לא איפמר אלא גרה״י וגם לכרמלית מקולי רה״י אבל בר״ה לא מדקאמר ואקילו בה מקולי רה״י כו׳ והא דאמרינן דבעי עקירה והנחה ע״ג מקום ד׳ בין ברה״י בין בר״ה כבר הקשו הראשונים ממ״ש ר״ח נעץ קנה כו׳ וגם ברה״ר קשה דלמטה מג׳ א״ל כמ״ש ה׳ א׳ אלא אמר ר״א כגון שבלבל ידו ובפ׳ הזורק אמר רבא למטה מג׳ צריך הנחה ע״ג משהו ולמעלה מג׳ א״ת אא״כ כרמלית או מקום פטור ולמעלה מי׳ רה״י ותי׳ דמיירי בבעלי חיים ואדם דאינן חולקין רשות לעצמן אבל בכ״ד ודאי א״ל מקום ד׳ וכ״כ הראב״ד והרשב״א ור״ן והרי״ו ומ״מ ואף שדחאו הראב״ד וכו׳ ועי״ל בעמוד תשעה כשיטתו דדוקא מקום ד׳ ליתא לדחוקי נפשין בה״ג דהא ע״כ ברה״י צריך לומר בבע״ח : ויש מי כ״מ שם וע׳ תוס׳ ד״ה א״ל וכן מ׳ דכל פחות כו׳ ודעת הרמב״ם כרש״י שם ד״ה מאי כו׳ : ואם לאו · ז׳ ב׳ : אפילו יש · שם וק׳ א׳ וכרבנן : יא גומא שם וכן בגומא וז״ם רב יוסף ורבא אלא בבין דמכתפין כמ״ש רבא דהטמים ע״י כו׳ אבל כמאר כל דין תל יש לו : יד ואצטבא ז׳ א׳ : והיא כו׳ · כנ״ל ס״י : ועד · וכשאין רבים מכתפין כנ״ל דאל״ס הל״ל עד תשעה לדעת הרא״ם הנ״ל :
כגון מבואות · ל״ד א׳ ושם י״ב ב׳ מבוי שאין ראוי לשיתוף כו׳ מפרש פרות הרביעי פרוץ שאז אין ראוי לשיתוף עד שיכשירו בלחי וקורה ושם י״א ב׳ למימרא גרים בבי׳ ר״ח מעלם הוא דאסור כו׳ משתים הוא דאסור ול״ג דמחייב וע׳ מ״מ פי״ז הלכה ט׳ וע׳ תוס׳ דסוכה מ״ז ב׳ ד״ה סיכך כו׳ וי״ל כו׳ ולא קי״ל כמ״ש כל הפוסקים בסתמא דאפילו בלחי משהו מסני וע״ם ברא״ם אבל לפסק הרמב״ם כאן ניחא וא״ל לכל זה וע׳ מ״א ס״ק י״א ומ״ם וברש״י כו׳ פלוני הרמב״ם ורש״י בפי׳ דשם מפשט פשטי כ׳ שרש״י מפרש דמ״מ איכא שעובר בתוכה : ואין · דכיון לחי הוי רה״י וקורה הוי מקום פטור כנ״ל שם י״ב ב׳ ועמ״מ שם ברא״ש הפרק שביאר שם דכל כרמלית מדין התורה מקום פטור וחכמים גזרו על מקצתו ועשאוהו כרמלית ומקצתו הניחו על דין תורה מקום פטור וכן במבואות שאינם מפולשין בלא קורה כרמלית ובקורה מקום פטור : ורי״ת · נ״ת א׳ : ויתל · ת׳ א׳ ל״ם א׳ : וכן חריץ · שם ושם ודוקא ארבעה על ארבעה ז׳ א׳ כנ״ל ות׳ ב׳ כגון דלית כו׳ : אפי׳ באמצע ררחוק · תוס׳ ד״ה ואם : גג · עירובין נ״ב א׳ וערש״י שם ד״ה אף גג כו׳ : וכן דיזין · גלמד מגג כנ״ל כיון דל״ל מחיצות : אא״כ חלון · שם ל״ת ב׳ וזה מדוקדק במתני׳ שלפני החלון · ומש״ם פ״ז ב׳ גזוזטרא כו׳ הא ע״ג מותר לטלטל מיירי נמי בכה״ג · הרא״ם פ״ע וע׳ תוס׳ שם פ״ע א׳ ד״ה במחיצות דלא מסיק הכי ומביא ראיה מירושלמי ע״ם וכן רש״י עצמו כ׳ ל״ח ב׳ ד״ה עד עשרה כו׳ ובמופלג לא אמרינן חורין כמש״ם פ״ז וכן תוס׳ שם ד״ה ומשתמש כו׳ הסכים עמו לדינא וכן הרמב״ם והרשב״א ועמ״ש בסוף סי׳ שנ״ג גם מדין המחיצה ע״ם : יח הלכך הנוטל · ק״א א׳ וע״ם בתו׳ ד״ה ר״י כו׳ : בור · רמב״ם פי״ד : יט מקום שאין · ז׳ ב׳ מקולי רה״י כו׳ ח׳ ב׳ עירובין ע״ז א׳ ק״א ב׳ : גבוה משלשה · ח׳ א׳ עירובין פ׳ א׳ : עד לרקיע · דעד י״ד אין כרמלית כו׳ ולמעלה מי׳ אין רה״י כנ״ל : או חריץ · ת׳ א׳ וכן בגומא וכמ״ש רש״י ד״ה פחות מכן או בגובה או כו׳ ואע״ג דאמר שם וכן קאי ארישא משום תשעה אבל בלא״ס קאי אסיפא ושם ל״ט פחות מכאן כו׳ וא״א דהוי כרמלית דאין כרמלית פחותה מד׳ : וכן המריצות · עירובין ע׳ א׳ : וכ״ז כו׳ אבל · שם התם דפתוח כו׳ : ויש חולקין · דס״ל דלא אמרו כן אלא בין לחיים : אבל · שבת ז׳ ב׳ א״ר״ח נעץ קנה כו׳ :

שמו א מן התורה · ו׳ א׳ : וזורק ומושיט · ל״ז א׳ ו׳ א׳ הג״ה כו׳ : וחכמים · שם : אבל העומד כו׳ · ולא כבן עזאי וכן סתם מתני׳ ל״ח ב׳ דלא כוותיה

וכפ׳

וכפ' בתרא דחיק בגמרא באסקופה ארוכה ואב"א כו' עיוני כו' ולא אוקים תיקף כב"ע וכא דא"ר יוחנן ומודה ב"ע בזורק לא דס"ל כותיה דרבה גם הוא ס"ל דלא כותיה כמ"ש בכתובות ל"א וכמ"ש תוס' שם ועס"ש: יש אומרין. כתי' דרבינא עירובין פ"ז ב' וכר' יוחנן ע"ו א' ושם ק א ב': ויש מתירין. כתירוץ ראשון אלא באנפי' וכר' יוחנן ואביי ור' חנינא ור' אמי כולהו ס"ל כתי' ראשון ובשבת ק"א א' וע"ש רש"י ד"ה אבל כו' ותוס' ד"ה ר"י כו' וקשה כו': ב מן התורה. ל"ו ב': והחכמים. ו' א': ום תר. א' ב' הוא ועירובו בכרמלית עירובין ס"ז ב' ק"א ב' צ' א' פתי כו': ג ולכן. תוס' שם ד"ה ומאי כו': ובלבד. ק"א ב' ואי אית ביה ארבעה כו': או שיש. ר"ל הפתח מחילה אחת ועוד מחילה א' מן הצד לאפוקי זו כנגד זו לא כמ"ש בסי' שס"א ס"ב: בהג"ה ואמרינן כו': שהן. דבפחות מד' אפי' ד' מחיצות לא הוי רה"י כמ"ש בשבת מקולי רה"י כו' וכנ"ל סי' שמ"ה סי"ט וכן המחיצות כו': ומשקף כו'. כמ"ש בסי' שס"א שם בהג"ה וי"א כו': ואפי' אם. ר"ל דהוי מקום פטור כנ"ל סי"ט: מאחר. מ' דקאי דוקא אגבוה ג' אבל בלא ג' בלא"ה הוי כרשות שלפניה דאינו מקום פטור כנ"ל שם אבל אינו כן כיון דיש לו ג' מחיצות אינו ר"ה וגם כרמלית אינו כנ"ל כיון דלא הוי ד' כנ"ל שם סי"ט וכן המחיצות ואף לדעת הרמב"ם דבג' מחיצות אינו רה"י מ"מ כאן כרמלית לא הוי כיון דפחות מד' ועתוס' דשבת ט' א' ד"ה אע"ג. ומיירי דקיימי כו' ושם ד"ה תוך כו' וא"ת כו' וי"ל כו': וכן אם. כנ"ל סי' שמ"ה סי"ד ור"ה שהוא מקורה: וכן בגגין. ר"ל אפי' יש מחיצות דא"א פי תקרה כיון שמשופע וכמ"ש בסי' שס"א ס"ב והוא כו' ואפי' המחיצות רחבות ד' כמ"ש בסי' שמ"ה סי"ד וקרן זווית כו' וכמ"ש בתוס' הנ"ל ד"ה אע"ג. א"כ י"ל כלחוך כו':

שמז א אבל אסור. ג' א' והא דלא כ' רק ב' בבות וכסיפא לענין חיוב כ' כל הד' בבות משום דר"ל חיוב ופטור בהוצאה והכנסה דעני והוצאה והכנסה דבעה"ב אבל כאן בשני בבות השמיענו הכל והא דתני במתני' משום דשם לא חשיב רק פטורי דאתי לידי חיוב כמ"ש שם: אבל אסור. כקושית התוס' ד"ה בבא וע"ש ברא"ש: ואפי' שם בתוס' ושם י"ט א' נוהגין כו':

שמח א בתוך כו'. כתירוץ הראשון דשם וכ"ש לפי' האחרים כמ"ש אידי ואידי למטה כו': מותר כו'. כתירוץ האחרון וכדעת כו': ואם בטו ד כו'. כתירוץ הא בסוגג כו' וגם לתי' האחרון כן מדקא' אידי ואידי בסוגג ולכן לא הביאו הרי"ף אלא תי' זה שכולל כל התי': וי"א. כתירוץ אדרבה איפכא וגם לתי' אחרון נ"ל כן דהא"כ הדק"ל וכמ"ש תוס' שם ד"ה בסוגג עד וא"ת וכ' הרא"ש שלא כ' הרי"ף שסמך על פשיטות דרב ביבי והר"ן כ' דאפשר שסבר כרש"י ד"ה בסוגג. ולאיסור נמי כו' ור"ל שאין הקושיא מדאמרי' מפתחה אלא מדלא משני איפכא וז"ש אדרבה כו' ומדלא כו': להחזיר. דוקא דומיא דדריית ספת דלא נתקיימה מחשבתו. רשב"א ור"ן שם: ברא"י. ומה שדקדק מלשון לר"ה ע' ברמב"ם פ"ו דשבת סי"ד ולקמן סי' ש"ג ס"ב. ולמד כן מדברי רבא י"א ב' אבל ל"ד דשם מבע"י נראה מותר כמש"ם מאי לאו בע"ש לא בשבת וכן המסקנא וכמש"ל סי' רנ"ג ס"ו וכאן אסור וכן עיקר וע' תוס' דה לין ק"ד א' ד"ה ומלא כו' וע' בפ"ב די"ט י"ח א' בסוגיא שם וציין מ"א:

שמט א כל אדם. ר"ל לאפוקי מדעת הראב"ד שכ' דדוקא ניטלא חוץ לתחום ותלו עליו ממ"ש בפ"י עומד אדם ברה"י כו' ובלבד שלא יוציא חוץ לד"א ובפ"ק דשבת ח' א' וכן בגומא מאי לאו אסיפא אלמא דמותר לטלטל מר"ה לר"ה בתוך ד"א וכן שם ע"ב אלא לאו בבור כו' אלמא כו' והראב"ד דחק דהסיא דבור מים דשבת שם יש לו ד"א לטלטל והסיא דעומד כו' היינו לטלטל למעלה מעשרה דוקא דאיכא תרתי לפטורא ואפ"ה חוץ לד"א חייב ודחקו כ"ז משום דלא מצינו שהתירו אלא במי שהחשיך עוד אמרת כו' ובמוצא תפילין והם חלקו עליו דשם משום דפחות פחות מד"א כמ"ש בב"ח: בינונית כו': שם ד' כ': ב ד"א שאמרו. כפרש"י שם כן כתבו. ואינו כן דלרש"י דוקא בהעברה דא"א לומר פיאות אבל כאן דאפשר בפיאות אין לו אלא ד"א מרובעות וכדעת הרמב"ם וכן פירש"י במתני' מ"ה א' ד"ה היו כו' שם אמות כו' אלא דעת ר"ת וז"ש הטור ומיהו פירש"י כו' ור"ת פי' כו': ויש מי. ונתן המ"מ טעם לדבריו מדאמרי' אינו חייב עד כו' אבל לאיסור לא בעינן אלכסון ול"נ מדקאמר שם מחלוקת להלוך אבל כו' מ' דלטלטל דומיא דלהלך וכ"ש לדידיה שפ' כרי"י כמ"ש בסי' שנ"ו ס"א וכסי' ת"ה ס"א ובהילוך ודאי בלא אלכסון כמש"ם ל' ב' הב"ע כגון כו' ועוד נראה שגם להרמב"ם מותר עם אלכסון רק לא לכל צד רק כריבוע' כמש"ם הלכה ע"ו י"ח ולאיזה צד שבורר לו הד"א שם מודדין לו כיושר ושוין לאותו ריבוע כנ"ל שבטלטול שוה להילוך וכמו בהילוך שכ' כרי"י שאם בירר כו' ומודדין הד"א עם זויותיהן וכמ"ש בסי' ת"ח ס"א בהג"ה רק ברוחב ד"א עם זויותיהן כו' ומודדין הריבוע באיזה צד שבירר הד"א ביושר הראשונה כנ"ל שפ' כר' יהודה והיינו בטלטול אבל מעביר ד"א א"א לומר כן שהוא באקראי וכפי' רש"י ד"ה כן ובי העברה כו' וגם בטלטול בקביעות אבל מי שמטלטל באקראי ודאי בלא אלכסון שהוא ד"א הראשון שבירר וה"ם ס' י"ט במלא כאן כו' ובהכ"נ כנ"ל: ג מותר. דאף רבנן ל"פ עליה דר"י אלא חוץ לתחום וכ"ש לתי' דרב אשי שם דהלכה כר"י כמש"ם מ"ו א': ובלבד. כרבנן שם דאף ר"י ל"פ אלא בתפלי הפקר וכמש"ם ול"ל לר"י כו': ויש דלית הל' כותייהו אלא כת"ק שם דאף בתפילין כה"ג אסור וז"ש ועיין כו' ושם פ' כב' ראשונה ודלא כת"ק גבה ור"י כ' ממ"ש ל"ב בשדה אין עירובו עירוב ע"ש: ד כגון שיש כו'. כגון שבין. הכל לפי דעת הר"מ וכן רש"י כנ"ל: ה אסור. שבת י"ז ב' וערש"י ד"ה נותן ועכה"ג. וע"ש מ"ב א' ולא התירו אלא למי שהחשיך וגיכא נכרי וכל הני שם ובמוצא תפילין: ואפי' בה"ש. עירובין ל"ד א' וע"ש בתוס' ד"ה ואמאי. ועוד נראה לר"י כו' וד"ה ה"ג לתי' הראשון ולהכי במגדל כו' וכן נ"ל לרש"י ג"כ כפי' הראשון ד"ה ל"א שמעתי ועיקר נתכוין כו' אבל לפי' הב' א"כ כו' א"ל לזה וכ"ד רש"י להדיא שם ד"ה למטה מי' כו' ול"נ א' ד"ה והוא כו': ואפי'. שם ל"ז וכן בנו בשדה והוא בכרמלית כמ"ש בפ"ק דשבת ו' א' ב' ואמר שם דאע"ג דקשיא כו' ע"ש דלא אמרו בפ"ק דשבת ופ' בתרא דעירובין דלא גזרינן גזירה אלא דוקא שאינו אסור אלא משום גזירה אבל דבר שאסור בר"ה משום שבות ה"ה שאסור בכרמלית וז"ש בשבת ל"ד ב' אימור דשפר ר"מ ואע"ג דלכרמלית הוא. שם בשה"ת:

שנ א הלכך מותר. מתני' ק"א א' וכמש"ם ל"ע ריפא רבנן כו': דבוין. שפירש"י שם: וי"ם. דלשון בחפלים מי' כדברי רמב"ם ומשמע דבשאר אפי' בגריכן מותר: ב או בכרמלית. דכאן מודה רבא: ואמרו. שם בעי רבא כו' וג"ם פיו עתוס' כ' א' ד"ה לא. וי"ל דלא כו' ואפי' מ"ש הרי"ף בפ"ו דשבת וש"ע בסי' ש"ג סכ"ג ה"נ בכרמלית מותר בכה"ג:

שנא א לא. ע"ש רש"י ותוס' ד"ה מן כו': אפי' אם. שם וכגי' ר"ת בתו' ד"ה לא ור"ל כאן אפי' תוך ג' לגג מותר כמש"ם:

שנב א אפי' כו' ואם. כרבה דתי' דאביי דלא כהלכתא הוא דתי' א' הב"ע כו' לא קי"ל כן כמ"ש סי' ער"ה ס"א וכתי' הב' ג"כ כמ"ש סי' שמ"ו ס"א וא"כ אין הלכה כאותה ברייתא שם וכקושיא דאביי. אבל לא נראה כן להלכה אלא כתי' דאביי ודוקא בכרמלית מותר ולא בר"ה וכ"כ התוס' בשבת ה' ב' ד"ה היה וא"א לאוקמה כו' ובעירובין שם ד"ה אלא כו': ודוקא. כן כ' המ"מ לפי שיטת הרמב"ם דפ' כאביי ולאביי דוקא בספר וכמ"ש התוס' ד"ה אלא. וא"ת כיון. ולפי הא' ליטנא כו'. אבל לא נראה כן להלכה אלא ה"ה בכל דבר ונקט ספר לרבותא דברא' גבו לא יגלול כמ"ש בשבת שם ובעירובין ד"ה הנ"ל וכמ"ש בערובין ק"ג ולאו אוקימנא כו' דכיון דאגודו בידו אפי' שבות נמי ליכא. והרשב"א פ' כבן עזאי כיון דבדרבנן הוא ובזה מתורץ מה שהקשו דר"י קא' ומודה בן עזאי בזורק הוא דלא כהלכתא וכל פרקין מילתא דרבנן ולהכי תני לה במס' עירובין והמ"מ לא כ' על דברי הרמב"ם דרמב"ם לא פ' כבן עזאי כי גם בעירובין אינו פוס' כיחיד נגד רבים וע' סי' של"ח ס"ה ולכן לא הזכיר כלל אסקופה אלא כ' הקורא בספר בכרמלית ר"ל שכל הרשות הוא כרמלית ולדידיה אין חילוק בין ספר לשאר דברים ואף לרשב"א דוקא בכה"ג דאביי אבל בכה"ג שלפניה כרמלית אין חשש וכ"ד מותר וכ"ש לפי' הרמב"ם וש"ע וכן במ"מ לא הוזכר שנפל לכרמלית אדרבה שם מ' שנפל לר"ה מדקא' אפי' תוך ד"א ובכרמלית אין חילוק בין ד"א או פחות רק שבי"ד וד"מ סבורים שקאי על דברי רמב"ם ואינו כן ועתוס' הנ"ל ותוס' דפ"ק דשבת היה קורא כו' הנ"א שם ד"ה ודוקא כו' וע' בחידושי הרשב"א פ"ק דשבת שכ' דל"ד ספר ופ' כאביי וכנ"ל: אבל כו' אפי' כו'. בזה מתורץ קושית הריטב"א ועמ"א סי' שנ"ד ס"ק ב': ב כ"ז שלא כו'. דבעינן הנחה ע"ג משהו כרי"י שם ל"ח ב' ואפי' תוך ג' כמש"ם בגמ' אבל לא נראה כן להלכה דהא קי"ל כר' חלקיה בר טובי בשבת ל"ז א' דתוך שלשה כלע"ל ל"ש דחייב כו' דתניא כותיה שם ע"ש:

שנג א והם של. שבת ל"ו שם: או. ע"ש רש"י ד"ה משום: מותר. עמ"א: אא"ב כו' ברא"י. נלמד מס"נ ועמש"ם: לר"ה. לאפוקי כרמלית כמ"ש בס"נ: למעלה מי'. כ"כ הרמב"ם דלמטה מעשרה כרמלית הוא אבל למעלה מעשרה הוא רה"י דלא כמ"ש הרא"ש וש"ע סי' שמ"ה סע"ו ואף שפ' הטור ג"כ סובר כמ"ש התו' דחורין שמפולשין למטה מעשרה אן חורי ר"ה דלא כמ"ש בהג"ה סי' שמ"ה ס"ד אבל לדעת רמ"א ל"ע ועמ"א: ויש בו ד' כו'. כן כ' רש"י לפי שיטתו ותוס' לפי שיטתם והטור ג"כ כשיטת התוס' דאף בכלים שאין נשברים מותר ע"ג אבל לשיטת הרמב"ם דאין חילוק בין ד' או לא כמ"ש למטה ובע"ג אלא לענין ב' זיזין כאן א"ל ולמטה פ' הרמב"ם ול"ע וא"ל משום חלון פתוח דבאין ד' א"ל חלון פתוח דה"כ הנ"ל ואפי' יש כו': וחלון. כ"כ הטור לפי שיטתו וכמ"ש בסי' שמ"ה סע"ו ע"ש: אם היו. כגי' הרמב"ם נוסף ס"ד או דלית כו' בכולה כותל לשתמש ואי דאית כו' ואפי' כנגד חלונו כו' ופי' הרשב"א בשני זיזין של כ"א וסובר הרמב"ם דגמ' מכן ארבעה אסור בעליון: ג כל זיז. לא כרש"י ולא כתוס' אלא בין ד' או לא כלים הנשברים מותר ואין נשברים אסור שהם הוצרכו לחלק מחמת פי' בברייתא הנ"ל: ודוקא. זה כ' לתרץ קושית תוס' ד"ה א': ואם היה. נלמד ממש"ם ל"ע א' א"ר היא כו' ואף אביי מודה בכה"ג כמ"ש ל"ח א' הכא באסקופה ודלא יה מדאמרי' פ"ד א' אביי אמר ולאביי עגייה כו' ועתוס' ל"ח ב' ד"ה ביתום כו' ומסיק הוא מוכח דלא כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ד בהג"ה דהא מתני' שלפני חלון ואמרינן בגמ' דחורי חלון הוא וכ' שם הרמב"ם והטור למעלה מעשרה וכן הרשב"א כמ"ש בסוף הסי' ואם היה זיז א' כו' וגם מוכח שלא כמ"ש בסע"ו כמ"ש רש"י ותוס' כאן כנ"ל וכן הרמב"ם והרשב"א כאן כאלו ב' זיזין ולא הזכירו שלפני כל זיז צריך חלון ובהדיא מ' מדבריו דבמתכון אין לפניו חלון ואפי' אם יש בו ד' אפ"ה מותר להשתמש בו וכן בסי' שנ"א בליטול כ' וכן למעלה מעשרה אסור משום גזירה אטו דאית ביה ד' משמע דאית ביה ד' הוי רה"י ומ"ש שם במ"א שק"ס הכא שאני דכיון כו' אינו מובן דהא רחוק מגג וערש"י שם:

שנד א ואם הוא רחוק. עשי' שמ"ה ס"ח ומכאן שעד ד"ע הוי ר"ה: ב ולא חיישינן. דלכך נקט במתני' אספה ולא סגי לו אל:

שנה א וחלון. שבית. כנ"ל סי' שמ"ה סע"ו וסי' שנ"ג ס"ב וכ"כ הרא"ש בפ"ט דעירובין על דין הגזוזטרא ע"ש: אא"ב. רש"י שם: והוא. רש"י שם וע' תוס' שם ד"ה עושה כו': ואין חילוק. מתני' שם וכפרש"י שם ועתוס' שם ד"ה בין כו': ועושה בו נקב כו' וא"צ כו'. המ"מ בשם ר' האי: גוף. כ"כ המ"מ והלשון ל"ע מאי גוף הלא אין בו רק ד' והיה ל"ל אמרינן גוד כו': וה"מ כשהוא. שם ק"א א' וע"ש רש"י ד"ה אבל כו': מוציא זיז. כמו לרב הונא למעלה מעשרה מארעא: ועושה בו נקב. כ"מ במ"מ ודברי המ"מ ל"ע שם ואינו מובן וע"ש גם לדינא ל"ע ועמ"ז: שהרי דרך. כיון מתירין דסי' שמ"ו סעיף א'. המ"מ ותוס' שם ד"ה ר' יהודה דלא כמ"א: ועיין לקמן. דשם כ' דלא בכל כרמלית כהו מותר ע"ש: ב' ספינות. מתניתין שם ק' ב': או את"ב. מרדכי שם ונמ' שם ל"ו א' ואפי' ר"ה מפסיק ביניהן וכמ"ש סי' שנ"ג ס"א: וצריכין לערב. בבא ראשונה שם ק"א ב' ועל בבא שניה שם ל"ו א' וערש"י וכנ"ל סי' שנ"ג ס"א: ב בה"כ שעל. עירובין פ"ו ב' אלא משום כו' וע"ש תוס' ד"ה אלא. וע"ז סומכין כו' ואף שהתוס' כ' כן לשיטת רש"י שם דמסקנא כר"ה שם אבל לדידן דקי"ל כר' יהודה צריך שיקוע שפה דוקא בבור משום דאו"ל דלי לאידך גיסא וכמ"ש ר"ח וע' ברא"ש שם משמו ור"ח כו' ותני אומר כו': ובלבד שתהא. כת"ק במתני' דלא כרי"י שאמר לא תהא כו' ועתוס' הנ"ל: ואם עשה כו' וה"ה. שבת ק' ב' דשדי אדפנא כו': פחות מג'. פי' סמוך לנקב והוי חורי רה"י והוי כרה"י שבת ז' ב' ונופל מרה"י לרה"י ואע"ג בנופל ממנו אח"כ לכרמלית כהו בכרמלית כ': ואם נשבר כו'. שם פ"א ב' עירובין מ"א ב' ודוקא שנשבר בשבת אבל בלא"ה אסור. שבת שם הכי ספתא וע' בתוס' סוכה ל"ו ב' ד"ה בשבת כו' ובשבת שם ד"ה מהו כו': ג אם. הג"מ ומרדכי שם: שלא התירו. שבת ק"א א' ב' ועירובין בכמה מקומות: אבל. שם: בכל כרמלית. ר"ל לאפוקי מדעת תוס' ורא"ש וכמ"ש רמ"א בסי' שנ"ז ס"ג ולאפוקי ממ"ש המרדכי שם על הדין זה דכאן כהו מותר אע"ג דכהו בכרמלית אסור וכמש"ם בהג"ה וי"א דאין כו' אבל כרמלית כו' ולשיטתו אזיל כמש"ם בס"א וס"נ ורמ"א לא הגיה כאן דמודה כאן: וי"א דאם. שבת ק"א א' וכנ"ל בס"א וכפי' תוס' שם ד"ה עמוקה כו' דאף בלא זיז מותר ולדעת הש"ע בס"א אפשר דכאן ג"כ צריך זיז שידוע דמהר"מ ומרדכי פוסקים כתוס' בכ"מ כמ"ש מהר"מ בתשובה. ול"ע דאף להמתירין דוקא בנה על מקום פטור דהא רשות דרבנן לא קי"ל אלא במקום שברשויות דאורייתא פטור וכמ"ש היא גופה גזירה כו' וכמ"ש הרמב"ם פ"ו דשבת וכמ"ש בסי' ש"נ ס"ב והוא פשוט בכ"מ והכא בשבת ח' פ' אמרינן לימא הסוי תיובתא כו' ואף ב"ע מודה בזורק דחייב ישתמשלה ע"ד שיהא מותר לטלטל ולזרוק לכתחלה מרה"י לכרמלית דרך למעלה מי' וע' תוס' ג' ב' ד"ה כאן כו' וי"ל כו' ואם איתא שהקי"ל מאי קמ"ל הא אף בכרמלית גמור מותר לכתחלה כה"ג ושם ל"ז א' תנ"ה תוך כו' למעלה מי' כו' ודוחק לאוקמי כל הסוגיא דלא כהמתירין וכן מתני' דערובין פ"ז ב' גזוזטרא כו' וז"ש תו' בשבת ק' ב' ד"ה נמירי כו' מיהו כו'. אח"כ מצאתי שכן כ' תוס' שם ק"א א' ד"ה רי"א כו' ואפי' רבנן כו' ונראה דהלכה כרבנן וכ"ה ברשב"א שם דלכן הצריכו לרבר"ה ור"א מקום ד' לר"י א"ל דיכול להשתמש דרך מקום פטור וחולק על הרמב"ם שכ' בס"א וה"מ שהוא כו' ודעתו של הרמב"ם כיון דגמ' מייתי סייעתא מר"י וכבר דחאו תוס' שם ולולי דבריהם נ"ל דר"י ורבנן ל"פ אלא בסניח על תודו של שם נה ובזה מתורץ קושי' תוס' הנ"ל וק' לר"י כו'. ועוד נ"ע נ"ל לאוקמי בעירובין ל"ב ב' ובשבת ח' ב' כרבי שם גם לרבנן יכול לשביאו דרך למעלה מי' וכיון שאמרו שם והא לי בעי מייתי דרך כו': וע"ל סי' שמ"ו דיש חולקין. עתוס' שם ד"ה ר' יהודה. וקשה לר"י כו' וי"ל כו': וי"א דאם. שם ז' א' ואף ע"ב דלא נכיסי שלשה ואע"ג דקי"ל כרב אשי שם משום דמפסע פסע לא משא"כ כאן. מרדכי

שם: די"ה וס"ל · מהא דעירובין ע' א': ולפי מה · דאם היה מקום פטור היה מותר גם' שמתירין לסתלף · וכמ"ש בעירובין פ"ז ב' והא ר' יוחנן ברשויות כו' ססוא זעירי כו' ושם כה"ג בין ב' רשויות ועמ"א פ"ק ע"ז וש"ם מ"ש בכרמלית ול"ל כרה"י: ראין מקום פטור ברה"י · מהא דשבת ז' ב': ב"ח העומר בין · עירובין פ"ז מתני' הנ"ל: דלא הוי · ר"ל אע"ג דכתו בכרמלית אסור לשיטתו מ"מ בחצר שאינו מעורבת מותר כנ"ל דלא כש"ע: וב"ז רוקא · כנ"ל: הולכי ספינות כו' דהואיל · כמ"ש בסי' שמ"ה סי"ח: ד היה שאין · שבת פ"ב וערש"י בעירובין כ"ד ב' ד"ה שאין בעומקן כו' ומה שהקשה ב"ח מתוס' דשבת ק' ב' ד"ה עושה כו' ומתוס' דעירובין פ"ז ב' ד"ה אא"כ ל"ק של הב"י דתוס' אולי לשיטתם דמדמי גזוזטרא לספינה אבל לפי תי' הה"מ בשם ר' האי כנ"ל בה"א מפני שאין יכול כו' ואף מחילה תלויה א"ל אף לר"ח ורבה בר"ה א"ל לתי' התוס' שם ושם וכן קושית המ"א ס"ק י"ז מקושית הגמ' מ' דלר"ח דס"ל כו' ל"ק דהא אפי' מחילה תלויה א"ל כאן וכנ"ל: וב"ש אם · עירובין ב' א' כלום נעשית אלא כו': ה בין אם כו' · רש"י שם פ"ח א' ד"ה בסמוכה · ואני שמעתי כו': בשותפות · אבל כ"א מקן · *גמ' שם: וב"ש אם · שם פ"ד ב': וכן אם עשו · שם פ"ח א' או הכי כי עשו כו':

שנו א עשיקת כו' · שם בגמ' וערש"י שם במתני' ד"ה שלא כו': ויתיה מפח כו' ואם היתה · שם פ"ו א' לענין בור וה"ה כאן · רי"ף ורא"ש: ואם התחיל · שם פ"ו ב' רבינא אמר כגון כו' וכת"ק דקי"ל כוותיה: ואם הנקבים · נלמד מהנ"ל: ב אם אינו · רש"י שם וכמ"ש בגמ' שם ע' ב' קטנה בעשר כו': ולהכניס לבית · כו' בחצר אבל אסור להכניסם לבית · תוספות שם דברי המתחיל הב"ע · וקשה כו' וי"ל דהכי פי' כו':

שנז א על ר"א · רש"י שם ד"ה דאריך כו' וכ"כ הרא"ש שם וע"ש: שהיא מסובה לר"ה · לאפוקי כרמלית כמ"ש נמטה: ביבות החמה · גמ' שם תנא בר"א כו': שארם · שם: ראוי · גמ' שם בר"ן ולפי שיטת הטור והרא"ש שם' כר"ן וכמש"ו: שתהא חללה · ע' רש"י ד"ה מן הנקב כו': וכל נומא · ספחים ק"ע א' ב': בין כו' · אלא · מתני' שם: וכיון כו' יכול כו' · גמ'. שם אילימא משום דנפישא כו' ועתוס' שם ד"ה מתזיק כו': ואם אינה · שם שמה אין כו': ואם יש כו' · דעוקה הוא שיעור ד"א דתיימי סאתים וכמו בעוקה מותר כ"מ שירצה וכ"ש לפי הר' יונתן וכן ב' דיוסאות לענין לירוף ואע"ג דנפישא מיא מותר כ"מ שם בגמ' אילימא משום דנפישא כו' וערש"י שם: אפי' הוא · בר"ז דקס בשיטתיה דראב"י וקי"ל כראב"י וכמ"ש תוס' ד"ה ביב והרא"ש שם: או ביבות · שם תנא בר"א וכפירש"י ושם סילקך אפי' וקאי אבימות הגשמים נותנין סאה ול"ד סאה דאין חילוק בין סאה ואפי' בלא עוקה כלל כפשטא דברייתא בר"א. הרא"ש שם: וה"ה ב' · כפי' הר' יונתן שכ' דלגי' וכן כ' כו' קאי למעלה אלירוף: ועליהם סעיבה · כר' זירא כנ"ל: ב ויש בו כו' · תוס' הנ"ל ד"ה ביב וכנ"ל: אפי' ביבות · דמתני' בימות החמה איירי כנ"ל וכ"ש לפי תוס' דבר"א קאי אביב: ובלבד · תוס' הנ"ל דטעמא דביב משום תיימי וכמ"ש בגמ' שם א"ל ר"ז כו' ומתני' דראב"י כו': אבל אם · תוס' שם: ולהרמב"ם כו' · ולדידיה ד' על ד' כריבוע ואין הטעם משום לבלוע ול"ע הא דקי"ל משנת ראב"י קב ונקי ואפי' בברייתא כמ"ש ביבמות מ"ט א' ושם ס' א' פריך גמ' והא דקי"ל משנת כו' וכהא כו' וס"מ ולע"ג: ג וי"א דאין · שם ל"ם אלא למלאות כו' וע"ש תוס' ד"ה הני ובשבת ק' ב' ד"ה כתו כו': ודוקא · שם ושם מהא דשבת שם: אפי' בות"ו · והו דלא כתירוץ דר' ברוך בתוס' דשבת ס"ד ב' ד"ה ר' ענני וע"ל סי' ש"נ ס"ח ויש שלימדו כו'; אבל כרמלית · כנ"ל מהא דשבת שם וע' חולין ק"ד ב': או חצר · עירובין פ"ט א' וע"ש תוס' ד"ה ל"ם וע' תוס' שבת ס"ד ב' ד"ה ר' ענני והקשה ר"י כו': ועיר המוקפת · ר"ל אע"ג דאמרי' שם ק"א א' ורבנן אר"מ כו' דמ' כיון שלא עירבו הוא כרמלית וע' רש"י שם ובפ"א ו' ב' ד"ה ירושלים ל"ד כרמלית אלא דאסור לטלטל כמו בכרמלית וכמ"ש רש"י דהוי כחצר שלא עירבו כו' ועתוס' שם מ"ו ב' ד"ה דכולא ואורי' דכפי נמי כו' אבל בלא הוקף לדירה כיון שהוא ככרמלית כמש"ש ס"ו ב' אין לו אלא ארבע אמות וברה"ם כ"ג ב' כתב תוספות דבגר המתחיל לא דלאתר שנפרצו הא קודם לכן כר"ה הוא: ואם הציבור. אפי' לדעת האוסרים להחליף בסי' שמ"ו ס"א ובסי' שנ"ג ס"ג מ"מ כתו בכה"ג לא גזרו:

שנח א כגון גנות · מתני' י"ח א' כ"ג א': ופרדס · כ"ה ב': וכורגנין · כ"ב א': שאינן עשוין · שם · ופ"ו א' ק' א': יותר מר"א · שם ושם ול' א': אבל אם · שם ושם ככל מס"ל: שהיא שיעור · כ"ג א' ב': בין שהוא · שהוא כוונתן באמרם בית סאתים: אסה · מתני' שם וגמ': ואם הוקף · ס"ח א' פ"ב א': וי"א כו' דרגילין · כ"ד א' וכמ"ש תוס' כ"ג א' ד"ה ובלבד · ומה שפרש"י כו': וי"א עוד · ה"ס בשומירה ובית דירה · שם בהג"א וטעמו מדר"י ב"ב נלמד לדין ביותר מבית סאתים: וי"ח · על ב"ז · תוס' הנ"ל והוכיחו בשלש הוכחות דלר"י ב"ב לא מהני ביותר מבית סאתים וה"ה לדין והוכחה אחרונה מוכח לר"ע נ"כ דלא מדפריך בגמרא ר"ע היינו ת"ק והא נ"ל ובלבד לאשמועינן ובלבד כו' כאן א"ל כלום דלת"ק מ' דבכ"ע לא מהני כין לפירש"י ת"ק דמתני' וכ"ש לפי תוס' דת"ק ר"י ב"ב דלדידיה יותר מסאתים בכ"ע אסור אלא ודאי גם לר"ע בכ"ע אסור וכן הספרים ב"י וב"ח דלא כמ"א ומה שהשמיט בהג"ם שומירה ובית דירה דס"ל דשומירה ודאי לא קי"ל כהג"א כמ"ש בס"ב בית דירה וע' ברא"ש שם אבל לגמי דפריסית בשומירה וב"ד כו'. וכן בית דירה היינו הוקף ולבסוף פתח וזה ודאי נ"כ לא קי"ל כוותיה ועמ"א: זה שבנה · כ"ה ב' עמ"א: ב או · כ"ז א': או אסה · שם: י"א כו' · עד שיתמעט עבפ"ז ע"ז א' ב': ורוחב כו'. תוס' שם ד"ה אם יש כו' דכל למעטו היכא מראש האלטבא עד ראש הכותל פחות מי"ט צריך ד' על ד' ע"ש: באורך עשר · ל"ד אלא יותר כנ"ל בש"ע: ואם אין · דאם העפר גבוה י"ט לא נפרץ כלום שהרי כאן מחילה חדשה כמש"ש כ"ה פחות מג' או על שפת הכתל כו' אבל כאן שאין גבוה י' לא בעפר ולא בחומה שעל העפר הרי הכותל כאילו נפרץ כולה וכמש"ש ע"ח א' כותל תשעה עשר כו' וכ"כ בהה"ד בהדיא שאין תקנה מועיל אלא לכותל י"ט דלא כמ"א סק"ז: ואף אם חוזר · שם כ"ה א' נבלעו כו': ובטלו · כפי' כמ"ש בסוכה ב' ד': שבנה אחת · כדעת רש"י שם: ויש חולקין · כדעת ר"ח שם וע"ש ברא"ש וראיה לרש"י בעירובין ע"ט א' הכא איסור שבת כו': אא"כ אין · ר"ל שיבטל בפי' לעולם דאין עתיד לפנותו לא מהני כמש"ש וכ"ז אין מוכן לי כלל דהא אמרינן ל"ג ב' גידוד תמסה כו' וגם שם לענין המיעוט לריך שלא יהא הטליבה התחתונה שלשה ואין בין זה לזה ג' ועוד לדבריו למה לא מלא תקנה קלה בסולמות יותר מעשר דזה ודאי עפי מהני מתקנתו ול"ק כל הקושיות הנ"ל וכמש"ש נ"ע ב' סולם תורת פתח עליו וכן שם ע"ז ע"ח וא"כ דשם פ' א' כותל שרלפו בסולמות כו' היינו לסקל כמ"ש רש"י שם אבל אני מודה גם בזה דל"ד כלל וכלל לשם ועבהי"ד קרפף כו' שע"י בעלם מחילה ראשונה כו' חוזר לאיסורו והרי שם כאילו נפרץ הכותל הראשון ואעפ"כ לא מהני וחוזר לאיסורו ואף לאותו שבת אינו מועיל כנ"ל ועל המ"א ל"ע שכ' בס"ק ז' דאם יש בגובהו כו' א' דהא כאן היה אלא הכותל וג"כ לא עיין בסי"ד: ג תל · ר"ל דאם הוא יותר מב"ס אין מטלטלין בו אלא בד"א כמש"ש ע"ו ב' ואם הקיף עליו לדירה מהני · ב"ה א' וע"ש בתוס' ד"ה שאם כו': ד אפי' יש כו' · מדקאמר אח"כ בנה בה עמוד כו': וה"ה לחופר · ה"ה בשם הרשב"א וע' רש"י שם ד"ה באילנות כו' וכתב שם ומזה הטעם ה"ה לחופר כו' דג"כ דרכו הוא וכוונתו לתרץ קושיית תוס' שם כ"ב א' ד"ה בור: ה בנה בו כו' · בכל אלו השלשה סעיפים פסק הטוש"ע כרבא לגביה דרבה וכרב ביימי דמתני לקולא ואע"ש שכ' הרא"ש בשם ר"מ שם ופ' ר"מ ז"ל דלית הלכתא כרב ביימי אע"ג דקי"ל ה' כדברי המיקל בעירוב ה"מ בתנאי אבל באמוראי לא כו' ועוד כו' הא חזר בו ר"מ מפני הסברות כמש"ש הרא"ש אח"כ וכ' ר"מ ז"ל מדבריו למדתי כו' ע"ש ופסק כרבא ואע"ג דהרא"ש דעתו שם לפסוק כרבה היינו לפי שנראה בתחילה לפסוק דלא כרב ביימי אבל לפי המסקנא דפסק כרב ביימי א"א לפסוק כרבה דא"כ אפי' הרחיק פחות מג' הועיל דהא ודאי ליתא דהא כ' הרא"ש שם והלכתא כמ"ד אין מועיל דקאי רב ששת בשיטתיה והלכתא כרב ששת כו' · אבל הרמב"ם פ' בליסנא קמא דלא ס"ל הלכה להקל באמוראי כמ"ש המרדכי והג"מ והג"א ס"י ד"ה מכאן כו' והוכיחו ממש"ש מ"ו ב' והא שמואל ור"י כו' אבל חומרו קולא הוא ופ' כרבה ובבנה עמוד ועשה מחילה אין כ"מ אלא בעשה שיש ותליא זה בזה דאם הלכה כרב ביימי ע"כ הלכה כרבא דר"ש ורב המנונא ס"ל כוותיה כמ"ש הרא"ש שם אבל ללישנא קמא הלכה כרבה דמאביי ואילך הלכה כרבא כמ"ש הרא"ש שם וע' ברא"ש עוד שיטה אחרת לר"ח וראב"ד שפ' בליסנא קמא וכרבא וכהג"א בשם א"ז פ' בליסנא בתרא וכרבה · אבל הרא"ש תי' שם קושיית הר"מ דדוקא במקום דלא איתמר כללא כו' ול"ע לשיטתו שכתב בפ"ה ס"ג בשם הר"מ דהלכה בעירובין להקל אפי' יחיד נגד רבים ואין לך כללא כמו זה דיחיד ורבים הלכה כרבים ספריך בפ"ק די"ט פשיטא יחיד ורבים כו' ובכ"מ וכ' במרדכי שם ומכח זה פ' בה"ג כר' יוחנן באבל במ"ק כ"ד א' דלא כרב ושמואל וכ"כ תוס' שם ד"ה הכי כו' ואע"ג כו' והוא סותר לתי' הרא"ש דהא בהאבל קי"ל אפי' יחיד נגד רבים כמ"ש תוס' בעירובין שם מ"ו א' ד"ה דאמר כו' ע"ש אלא שי"ל כדברי תוס' בכתובות ד' א' סד"ה אבל · ואורי' כו' וכ"כ הרא"ש שם במ"ק אבל דברי תוס' סותרין זא"ז שכ' שם"ו א' ד"ה יפה כו' י"א כו' וכדברי המיקל כו' וכ"כ הרא"ש שם ומדברי תוס' זה הוכיח המרדכי והג"א בשם ר"מ דס"ל אפי' בפלוגתא דאמוראי וכ' ואין נראה כנ"ל מהא דשם מ"ו ב': ו באורך עשר · ל"ד אלא יותר מעשר כנ"ל בש"ע: ח אפי' על · ע"ש תוס' ד"ה שאם: ט אפי' אין · שם כמאן כר"ש כו' לר"ש נמי כו' ועמ"א דל"ד כ"ש דאפי' פחות מב"ס וכמ"ש שם בגמ' אלא אי איתמר כו' דלא הוי ב"ס ואפ"ה כנזרע רובו אסור וכזה אין חילוק בין ר"ש לרבנן וע' תוס' שם ד"ה לא. ובנזרע רובו כו': י מי שיש · צריך להקדים ד' הקדמות לזה הסעיף א' פורעים מבטלין דירת החצר כמו שמבטלין דירת הקרפף כנ"ל בש"ע אע"ג שהרא"ש מסופק פ' הספור לחומרא · ב' שדין סאתים ופחות דין א' להם לענין כלים ששבתו בבית דאין סברא לחלק בין ג' משהויין כמ"ש תוס' שם ד"ה לא אמרן רק בדבר א' שיתבאר בסמוך · ג' בנזרע מיעוטו החצר הוי נפרץ במילואו ואסור כמו המיעוט בין אם המיעוט יותר מב"ס כמש"ש כ"ה ב' בין אם הוא בית סאתים לאסור לטלטל כלי הבית וכמ"ש תוס' פ"ט א' ד"ה רב אמר · א"כ פלוגתייהו כו' וכזה חלוק פחות מב"ס מן ב"ס דפחות מב"ס אין אוסר המילואו כמש"ש אלא אי איתמר כו' עתוס' שם ד"ה הנ"ל · ד' דנזרע רובו דין גודל כל החצר כדין גודל החלק של נזרע מיעוטו וכמש"ש כמאן כר"ש כו' כאן כו' וה"ל קרפף כו' אבל אם אין בכולו יותר מב"ס מותר כלי החצר: אפי' אין · ל"ד דאפי' פחות כנ"ל: מבנה · משום פחות מב"ס כנ"ל אבל ב"ס אפי' מחצר אסור ועמ"א:
יא אפי' כו' ואפי' · שם: יב מותר · כדברי המיקל · הרא"ש שם וכנ"ל:

שם א מחיצות גרועות כו' · רש"י וכן משמע בגמ' דק' וחכמים היינו ת"ק: וכן הדין · מדקאמר לכתחילה ג' נותנין להם בית שם פ"מ דבפים אין נותנין ב"ס: אפי' הוא כו' · ירושלמי אפי' כור ואפי' כוריים וכ"מ בגמ': בר"א · מדאמר רב לא הולרכו כו' ול"ק לא הולרכו אלא לד' והקיפו ו' ועוד דחכמים להקל על ר"י בר' יהודה ור"י ב"י לא אמר ובלבד וכן משמע נותנין כו' ובלבד דמשמע דמה שהן באין לתוסיף על ריב"י ובלבד כו' · וערש"י ד"ה לא פנוי כו' דלא כתב כן וכן הריטב"א וכ' דסיפא ובלבד שלא יהיה פנוי קאי אף לר"י בר' יהודה ואסיפא כי בריטא א"א ע"ש שכ' כן בפסיקות: ע"ג · ירושלמי סוף פ"א וז"ש הרמב"ם וש"ע לעיל ג' ישראלים: וי"א דה"ה · ירושל' קטן מהו שיעלים לשיירה וס' הרמב"ם לחומרא ותמה הב"י למה פסק לחומרא ולכן השמיט בש"ע וז"ש וי"א כו': ב היו · כרב הונא דהגיא כוותיה שם ע' ב' ואביי ס"ל כוותיה שם ל"ג ב': ג ואף בחיצונים · כמ"ש נותנים להם מ' לכולן: וי"א · שמפ' להם שמוסרין באמצעי: ואם א' כו' · הכל ממתני' שם חצר גדולה כו' ושם כ"ה ב': בר"א · שם ע' ב' קטנה כו': וכל זה כו' · בשבותלים כו'. שם:

שסא א בתוך עשרה · גמ' שם ובפי' ר"ח והרמב"ם: ולמעלה מעשרה לחצר · דאל"ה הוי כרמלית ולא מהני סולם כמ"ש שבת ז' ב' בית שאין תוכו כו' · אבל הסתא כיון שמלד א' הוא עשרה הוי רה"י כמו בור ותולייתו שבת ל"ע עירובין ל"ט: הואיל ורבים · שם בגמ' ודלמא כשרבים · וכ"ה ברמב"ם וט"מ ע"ש: ה"ז ברה"ה · מכאן ראיה לס' הרא"ש בסי' שמ"ה ס"י והוא לשון מ"מ בשם הרשב"א כל הס' עד סופו: ב חצר שנפרצה כו' א' כו' · מתני' ל"ד א' וערש"י ד"ה חצר במילואה או כו': מקום · שם בגמ' על מקום כו': בצידי ר"ה · שם ואב"א כו': שהוא כרמלית · מתני' שם: כמ"ש החצר · גמ' שם ורבנן א"ל ר"א לידי כו': ואם נפרץ · שם א"ר לעולם כו': וכן בית · שם מתני' וגמ' וכפי' תוס' ד"ה וקירויו: אפי' · בליסנא קמא דבטל סופרים אחר המיקל: והוא · שם כפירש"י ד"ה אמרי כו' וכמ"ש שם כ"ה ב' ובפרש"י שם דע"כ ל"פ רבה ור"ז אלא בקרפף מ' דבחצר מקומות מודים דלא אמרי' פי תקרה וכן לפי' תוס' שם ד"ה הב"ע כו' בכ"מ מודים דלא אמרי' בד' רוחות פי תקרה כמ"ש התוס' שם ובפ' כל גגות שם: וי"א דבעינן · שם פ"ז ובפי' תוס' שם ד"ה קורה כו' ובשבת ט' א' כגון סקירה כו' וע"ש ברש"י ותוס': ואמרינן פי כו' · ל"ד ב' וכן בית כו' מ"ש מרות כו' ולהכי נקט אכסדרה בבקעה דבחצר שהם אכסדרה יש לה ג' מחילות אבל בבקעה אין לה אלא ב' מחילות ועתוס' שם ד"ה בשתי רוחות ושם כ"ה א' ד"ה אכסדרה ובפ"ק דסוכה י"ח ב' ד"ה אכסדרה כו': אבל זו כו' · שם מתני' הבונה כו' וגמ' שם וסוכה שם בהסית מודינא לך כו' ומ"ש השמיט כ"ז דכדין הראשון פ' כרש"י שם פ"ז א' ד"ה קורה וכן הרמב"ם לא הזכיר רוחב הקורה וכ' בב"י דהכי נקטינן וכדין השני פ' כרי"ף ורמב"ם דפי' אכסדרה בבקעה שיש לו ג' מחילות דפלוגתייהו בהכי וכגי' ר"ח כי לית ליה בג' כו' וכמ"ש תוס' שם ושם דאכסדרה יש לו ג' רוחות כמ"ש בב"ב כ"ה ב' שהוא לאכסדרה הוא דומה כו' ולפיכך נקט בבקעה משום דבחצר יש ד' רוחות ולכן סתם בש"ע דכאן מיירי שנפרץ מרוח א' ואפי' במלואו מדקאמר ואפי' ביותר פ"מ דע"כ מיירי בעשר עתוס' שם ד"ה בעשר כו':

שסב א כל מחיצה כו' ארא או · כ"ו א': או לישב · כ"כ א': היא מחיצה כו' · כפי' הרא"ש שם סוף פ"ב וכ"ה שם כ"ב א' וע' תוס' כ"ה ב' ד"ה ההוא אבורנקי כו' אבל אם היתה עומדת כו' לכך אמר לתקן רק עד אבורנקי: ודוקא · עירובין שם ושם וסוכה שם: ב ולב"ד · שם לענין ב' חלירות: ג וה"ם שלא כו'. מדאמרינן בפסיקות תורו ונקטרו כו' מודין וכאן א"א נומר לזרוק דבלא"ה חייב ותי' תוס' ורא"ש שם דוקא שנעשה ע"י רש"י או חילק בין שוגג למזיד וז"ש כגון שנים כו' דאין הממגלגלות אלא שלא יאסרו וע"ז · ור"ן תי' בשם ר"ת דוקא שלא היה רש"י מתחלה וז"ש וס"מ ונקט הטור שני התירולים לחומרא כדרכו בכל מקום כנ"ל וכ"כ רי"ו ב' הפירושים

הפירושים של רא״ש ושל ר״ת ע״ש וכנ״ל כפי׳ שם״א ס״ב ועכשי׳ שנ״ב ובמאר מקומות ארכה : בר״ה · הב״י גרים ברס״י וכמ״ש תוס׳ ורא״ש אלא שרחק לאוקמי כשיטת רא״ש לכך ודבריו דחוקים וכן דברי מ״א : ה עד סאתים . גמרא שם : אפילו · כחכמים : ובלבד · שם ושם : ובלבד שיהיו כפותים · סוכה כ״ג א׳ ואע״ג דשם נר״מ אבל לר״י אליבא דר״ז ע״כ לא חיים להכי הייט לס״ד אבל למסקנא דטעמא דר״מ כדרבא״י ואף ר״י חיים לשמא יברח ופליגי בפיל קשור דע״כ ר״י חיים לשמא תמות כמ״ש בגיטין כ״ח ב׳ וכן מסיק רבא שם שמא ימות תגלי היא ואע״ג דדחי גמ׳ בסוכה הייט לפי הס״ד שם אבל לפי המסקנא שם קיימא פלוגתייהו בלוקח יין לשמא ימות כמ״ש בגיטין שם וחיים ר״י לשמא ימות וכן פסק הרמב״ם בפ״ט מה׳ תרומות ה׳ א׳ ושם בסוכה מ״ד שמא תמות כו׳ דחושש לשמא תברח ומתוס׳ שם ד״ה ולמ״ד כו׳ וכ׳ הרמב״ם כדי שלא ימותו · ר״ל כמש״ש והלמא רבעה כו׳ ואע״ג דלמ״ד שמא תמות אף בבהמה קשורה חיים הייט כמ״ש שם ומגין דמוקים לה כו׳ וגם האי תירוצא ליתו אלא לר״מ ולפי הס״ד : ואפי׳ כשהם · שם בהדי דאתא כו׳ : והוא שלא · גמ׳ שם כאן כו׳ : ואפי׳ אחר · ר״מ מיהא כו׳ : ואפי׳ אם · גמ׳ שם לשבתא אחריתי כו׳ וע״ש תוס׳ ד״ה אלימא בדלא כו׳ : ו אם באו . שם בהדי דאתא כו׳ וע״כ הרגישו כמש״ש לשבתא אחריתא כו׳ דה״ל כלדעת כו׳ : ז יש מי · עבה״ג : ואין · מדאמרינן ביבמות פ״ג ק״ד ז״ל דבר שליא ולא עשה ע״י מחיצות של ב״א וכמש״ו : ח אא״ב · עבה״ג ושם ע״ז א׳ כ״ש פחות מג׳ כו׳ : ט בין בערב · שם רב אשי אמר מחלה כו׳ אבל בערב לא מיבעיא ליה . הרא״ש שם : י וה״ם · מדאוקרכו פסי בירלאות וג׳ חבלים בסיירא תוס׳ שם ד״ה אלימא ועוד דבסיירא כו׳ : ולהרמב״ם · מכח קושיא דחבלים וכמ״ש הרא״ש בשם ירושל׳ אר״ז מודה ר״ל לענין שבת שאין סיפה מתרת ביותר מעשר כו׳ ע״ש ומ׳ דוקא סיפה אבל בעומד מרובה מותר כפסם מתני׳ דריש עירובין ואע״ג דבגמרא דידן אמרו דאפי׳ ביותר מעשר מהני אף לר״י כמ״ש לעולם כעשר כו׳ דיחויא הוא ולא קיימי ממתני׳ דחבלים כנ״ל : ואו פתני · מירושל׳ הנ״ל שהוכיחו כן ממתניתין דחבלים ושם הוא בסיירא בבקעה כנ״ל : יא כמה אמות · מרדכי והג״מ דע״כ רב ששת דאוסר איתו בפחות מג׳ וגם מכיפה שם שאם יש ברגליה עשרה כו׳ אע״ג דהכיפה רחוק הרבה : ובלבד שיהא · מהא דכיפה ושוין שאם כו׳ הכל מודים כו׳ : ויהיו כו׳ ואם כו׳ · שם כרב חסדא : או לא׳ מהן · ממ״ש וקנה על גביהן ול״ק על א׳ מהן וכן הטעם משום דצורת הפתח לא עבדי אינשי כה״ג ה״ה נ״ב בא׳ מהן מרדכי שם בשם הר״מ והג״א שם ע״ש : אבל קנה שע״ג כו׳ ואפי׳ · ירושל׳ שם : יא כיפה · כרבנן שם וערש״י ד״ה ושוין שאם כו׳ :

שסג

א מקום · ר״ל מבוי או חצר לכל א׳ כדינו כמ״ש שב״נ י״ד עירובין י״א ב׳ ולהכי נקט מקום שכולל שתיהן וכמ״ש בסי״ב וסי״נ וסי״ד : בשילואו עד עשר אמות · ט׳ ב׳ קטנה בעשר כו׳ ושם שקלא וטריא דפלוגתא דר׳ ורבנן בענין הפסין כ׳ או א׳ לקטנה אבל גדולה שאינה במילואה א״נ כלום וכן שם ל״ד א׳ אגימא בעשר כו׳ : בשם כו׳ ואם · שם י״ב א׳ משקלא אפלוגתא דר׳ ורבנן ומתני׳ ע״ו ב׳ כל פרלה כו׳ : וה״ה לנשתייר כו׳ או · י׳ א׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה ושני · א״נ כו׳ · וה״ם לנשתייר מרוח א׳ כשיעור דמותר מדאמרי׳ שם ל״ד לעולם כעשר וכגון כו׳ וא״א מן הצד אפילו כשתייר לאו כלום הוא ל״ל מג׳ רוחות : וכ״ז בגובה · י״ד ב׳ לימא תנן סתמא כו׳ ה״ק אותן כו׳ ושם י״ב א׳ מודים חכמים לר״א בפסי חצר כו׳ הלכה כו׳ : ואפי׳ אין · שם ל״ל רוב כו׳ : עד שיהא · דכל פחות מג׳ אין צריך תיקון שם ה׳ א׳ פחות מג׳ כו׳ וע״ש רש״י : ואם יש · כנ״ל קטנה כו׳ ושם ל״ד א׳ אלא ביתר כו׳ ומתני׳ ט״ו ב׳ וט״ז א׳ : בצ״ה · ט״ו א׳ : ג שיעמידנו בפתח · עסל״ח : ויהיה שם בגמ׳ : ובכל דבר · מתניתין שם : ובלבד · סוכה וכמש״ל : ואפי׳ קשר · מ״ד א׳ ודוקא שלא לדעת ולכן דוקא קשר : אם ישׁ · ס׳ ב׳ דתני ר״ח כו׳ : ובלבד · תוס׳ שם ד״ה כותל · ומיהו אי כו׳ : לחי דאי · ח׳ א׳ : צריך שלא · י״ד ב׳ : לחי אפי׳ · ס׳ ב׳ ומ״ד לחי אבל כו׳ פי׳ אבל לחי אפי׳ מיכתת כו׳ אפי׳ מפגרים ושברי סברים · הג״מ : ח ולכן עושין · תוס׳ שם ד״ה אבל · והר׳ אבריהם כו׳ : ובלבד שיוהר · הג״מ שם וכמ״ש שם בגמ׳ י״ד ב׳ : ט נגר חלל · כמ״ש בברייתא דר״ח כותל כו׳ וכמ״ש רש״י שם והביאו ראיה מדאמרי׳ בכנסים כותלי כו׳ ואי א״ל נגד חלל איכאו גופיה לא לחי : י אע״פ שאין בו · ירושלמי פ״א הביא דופן של סכעה ומסהו והגביהו מן הארץ פחות משלשה מותר כו׳ כל פחות משלשה כסתום ובגמ׳ ט״ו ב׳ כגון דאייתי מהלת כו׳ : יא כגון שהיה כו׳ רש״י שם וכעובדא דרב שם : יב לחי העומד כו׳ ואם העמידו · רש״י שם : מעם עב או · כפי׳ השני של רש״י וכ״כ הרי״ף : יג שהעמיד · ר״ל אפילו העמיד לשם לחי מממ״ש ולהסב״ג ליהוי כנראה כו׳ וע׳ רש״י שם ועוד ממ״ש פ״מ תלת ול״ק ד׳ ועהו׳ שם ס׳ ב׳ ד״ה פחות כו׳ : שאין תודו · רש״י : ומשתמש כו׳ · כן כן דברי המחבר ע״פ הגמ׳ והוא בב״י · ול״ע דהא אמרינן שם ס״ מ בין כו׳ ואם קי״ל דבין לחיים מותר וכבר תמה בע״ש על זה ותי׳ מ״א דמיירי כאן שהכתלים שוין וגמ׳ מיירי שלדו א׳ ארוך והלחי מוסך כנגדו וכן דברי הריטב״א וז״ל בחידושיו פירש״י ז״ל שהלחי כו׳ וקשה הלשון למה קראו לחי המוסך עם דפנו של מבוי ונראה כי כותל המבוי הא׳ היה ארוך וזה היה קצר והוסיף על הקצר לחי זה עד שהוא נמשך כנגד כל משך הכותל הארוך והייטו דסמטיק דבין לחיים אסור שאלו הלחי הזה עודף על הכותל שכנגדו לד״ה אסור להשתמש כנגדו דהא ליכא אלא חדא מחילה ולשון לחי המוסך עם דפנו של מבוי כלומר שמוסך בכותל זה שהוסם בכל משך הכותל האחר של מבוי שכנגדו שהיה ארוך כו׳ ע״ש · אבל דברי מ״א דחוקין ואינן מיושבין דהא בש״ע נקט לשון הגמ׳ כהוייתו וגם פשטא דגמרא משמע שהכתלים שוים והיה נראה לי לכאורה לומר דהמחבר מפרש דגם הגמרא מיירי כה״ג אלא דרב יוסף סובר כשמעתא דהכא במבוי שלדו א׳ ארוך שמניח כנגד הקצר ומשתמש באלכסון כמ״ש בירושלמי שם נותן את הקורה לוכסן ומשתמש לוכסן וכמ״ש בס״ל וכן פירש״י אבל לדידן דקי״ל כרבא דאזיל לשיטתו שמסיק בב״י שם דה״ה בלחי דאסור וכ״מ ברא״ש ועור שלא התירו אלא בב״ה אלא דמרא״ש אין ראיה שהי׳ אליבא דרבא דס״ל לחי נ״כ משום היכר כמש״ש ס״ו א׳ אבל אנן קי״ל כאביי שם והטור כ׳ משום דל״ה מהני אפי׳ ביתר מעשרה אבל בגמ׳ אמרו להדיא דאף קורה היה מותר אי ס״ל קורה משום מחילה וכ״פ ב״ח ולפ״ז ניחא מ״ש הרי״ף ואם יש באלכסון יתר מעשרה ד״ה איתו מניח אלא נגד הקצר משום לחי ומתורץ מה שהקשו עליו הר׳ יהונתן והרא״ם כן הייתי יכול לומר אבל ליתא דהא אמרי׳ שם דפליגי אי קורה משום מחילה או משום היכר אבל בלחי קי״ל דמשום מחילה אמת דהב״י אזיל לשיטתו דס״ל דלחי בלדו א׳ ארוך לא מהני ועמ׳ ל״א בס״ו ומ״א וכנ״ל · אבל עדיין לא מתיישב הסוגייא דאמר ש״מ בין לחיים אסור כנ״ל · אבל נראה דאף לחי אחד מהני בכה״ג ומשתמש באלכסון וה״ש ש״מ כו׳ ובזה מתורץ דפליגי אביי ורבא בבין לחיים ולא קאמר אביי מנא אמינא מהא דרב יוסף ולא הקשה לרבא אבל בזה ניחא דרבא דס״ל לחי משום היכר לא מוכח דס״ל דגם בלחי איתו מניח אלא כו׳ משא״כ לאביי אבל אנן קי״ל כאביי בהא דיע״ל קג״ם כנ״ל ולכן השמיטו הרי״ף והרא״ם וה״ם לדין זה כי החילוק שבין ד״א או פחות נכלל בכלל לחי הבולט כו׳ · אלא בזה יש ליישב דברי הש״ע בזה״ז שפתוחין לכרמלית וז״ש מ״א ועמ״ש ס״ל ור״ל דשם כ׳ דלחי לא מהני בלדו א׳ כו׳ לדעת ב״י · וסי׳ שס״ה ס״ד ר״ל דשם כ׳ וה״מ בפתוח כו׳ : יד וצריך · שם ע״ו א׳ כ״ש בלחי כו׳ וכקורה דל״מ משום היכר כמש״ש י״ב ב׳ : טו קורה זו לאיבוד · רמב״ם ונתכוין לחי׳

הראשון של התוס׳ שם ד״ה אבל כו׳ וכ״כ מ״מ : טז ועביה · ב׳ א׳ נעשו כו׳ : רק · כת״ק וכרב וכמש״ו : יח שאין · דאל״כ קן בעלמן תידון משום קורה כמ״ש סכ״ה : ולא · ע״ם : י״א · כר״מ דגדול מרבה בר״ה כמ״ש בשבת פ״ב א׳ : וי״א · כדברי המיקל בשל סופרים : ואין בין זו · וכ״כ המ״מ לדעת הרמב״ם כנ״ל סכ״א ומ״ש לרחבו טפח שיהיו שניהם רחבין כימד טפח : כב וי״א שצריך · כן פי׳ הריטב״א וז״ל אם מקבלות אריח לרחבו טפח הא והאי לא אתי לאשמועינן שיהלו שתיהן לאמת דהא אפילו של קש ושל קנים הרבה רק שיהא בריאה אלא כו׳ שיקבלו האריח לרחבו כאויר שביניהם טפח ואגבע כזו ואגבע כזו ורשב״א הכשיר אפי׳ אויר ב׳ טפחים ומחלה ואגבע כזו כו׳ ע״ש וכן דעת תוס׳ שם ד״ה ובלבד · ושתי קורות המתאימות כו׳ וע׳ תו׳ דסוכה כ״ג ב׳ ד״ה הא זה : כג היתה · כריב״י שם מדפרכינן מיניה לרבא בסוכה כ״ב שם ד״ה כוותיה ומדהביא הגמ׳ אותו שם : ולא יהיה · סוכה שם : ולא במשך · רמב״ם וכנ״ל : ויש פוסלין · דלא קי״ל כריב״י דס״ל כאבוה · הרא״ש שם ומה שהביא הגמרא אותו שם תי׳ הריטב״א דלמ״ד רואין אמרינן חבוט ובהא ל״פ רבנן ועתוס׳ שם ד״ה ובלבד ודלא כמ״א : כד אבל אם · שם דהא מיכסיא משמע דבלא״ה כשר אע״ג דנמשך · כ״כ הרא״ש ודחה דברי הרשב״א · ולי נראה כדברי הרשב״א שם׳ דאם נמשך פסול כמ״ש בגמ׳ בהריא שם ג׳ ב׳ חללה עשרה ומ״ש דהא מכסיא איירי למעלה מעשרה ופסול משום דמכסיא ומחילה כמי ליכא דהוי מחילה שהגדיים כו׳ · ונסתלקה קופיים הרא״ש : מרווחים · מצומצמות · שם ג׳ ב׳ : אלא בצ״ה · כתב מ״מ דפחות מי״ט אין מחילה כלום וכ״ש ל״ס · ויותר אני תמיה שהל״ס כ׳ בסי׳ שם״ב סי״א שצריך שיהיו גבוהין י״ט הקנים ומשמעות הלשון דכל המבוי פחות מי״ט וקשה ביותר מה מועיל ל״ה ואפילו כולו סתום הוא כרמלית כמ״ש בשבת ז׳ ב׳ בית כו׳ ול״ע אבל ברמב״ם כ׳ גובה הפתח וכ״ל שהל״ס יהיה גבוה י״ט ואפ״ה לחי של פתח המבוי לא מהני כיון שאין שם שיעור מבוי כמאן דליתא משא״כ כנ״ה ומ״ש באורט פחות מד״א ל״ה עמ״א וכ״כ בהג״א פ״א ד״ה ומ״ל כתים דתיקון חצר סגי וע׳ סל״ב וכ״ז כו׳ : בגובה חללו · ג׳ ב׳ : אבל ניתר · י״א א׳ וע״ש תוס׳ ד״ה איפכא : שיעשה בה · שם וכפי׳ קיני צורת קיני יונים וכיולא בהן מ״מ ופ׳ כמ״ד קיני כשיטתו ככ״מ שאמרו למ״ד כו׳ ולמ״ד כו׳ כאילך : ובנה בנין · כן פי׳ הר״י וכמ״מ את לשון הרי״ף והרמב״ם שכתב שמניח קורה וכ״ה בירושלמי עושה אלטבא על פתח מבוי כו׳ : בבנין רחב כו׳ · ממ״ש הרי״ף ממעטו בקורה רחבו טפח וקשה עליו הרא״ש אבל פי׳ כה״ג וכ״ה בתוספתא כילד עושה נותן את הקורה כו׳ : צריך לחוק · כאביי דסוגיא כוותיה שם י״א : על פני · רא״ש שם דלא כרי״ף והמב״ם : ושני בתים · שבת קל״א א׳ פ״ם בית איכא כו׳ : ויש חולקין · הרי״ף שם כרב וס׳ דאסוגיה משום שאמרו רב לא תני מ׳ דיחידאה הוא ואע״ג דרב לטעמיה כו׳ בהא לא פ״ל כוותיה דפתוחות מבוי נהו חצר אתת וכהשם מתניתין : ושלא · ה׳ א׳ וערש״י ד״ה ולי כו׳ : ושיהיו כו׳ אוכלים · ע״ד ב׳ : שםקום · שם וכרב ע״ג א׳ : אע״פ שהבן · ע׳ תוס׳ שם ד״ה כרבי · ומייתי ראיה כו׳ וכ״מ בגמרא מדקאמר וא״ל לערב : ואפילו צדו · גמ׳ ע״ה א׳ וע׳ תוס׳ ע״ד ב׳ ד״ה מבוי · וא״ת אפי׳ כו׳ ועוד דלמאי כו׳ : א נו ניהר אלא · שם י״ב ב׳ ותוס׳ הנ״ל ויש נומר דבצורת הפתח כו׳ דכל שאין לו תיקון מבוי דין חצר יש לו כמש״ש : דכל המבואות · עמ״א בשם תס״ד וע׳ סל״א : כז אע״פ · תוס׳ שם ד״ה וכתים כו׳ וא״ת כו׳ ונראה לפרש כו׳ וכ״כ הג״א שם : כח מבוי שאין כו׳ · ה׳ א׳ כנ״ל בס״ב : וי״א כדברי המיקל · והרמב״ם פסק כתי׳ השני כדרכו ככ״מ וכיון דר״א תנאי היא ושמואל ס״ל דלא כוותיה הכי נקטינן : כט ואין חוששין · כגי׳ ר״ח לא חיישינן כו׳ והיו מבואות מפולשין ופסיק בגאולי נגד אחר שלא במקום היה לפי סהי׳ קל להסירן וע״ש וחכמים אוסרין משום אמסה · המ״מ : ויש חולקים · כגי׳ רש״י : ל אבל אם · שם ואימא טעמא כו׳ אבל ל״ה נר״ה משום מחילה וע״ש י״א א׳ : יעשה · י״א א׳ : ותוך המבוי · ע׳ רש״י ד״ה באלכסון כו׳ : ומשתמש כו׳ · ירושל׳ מניח את הקורה לוכסן ומשתמש לוכסן : לא העמיד לחי · שם י״ד ב׳ : אם יש · כ״ט ב׳ וע״ש תוס׳ ד״ה מבוי כו׳ : ועשו נם . הרא״ש בשם הירושל׳ וע״ש : אבל אם עשו · שם י׳ א׳ ואי למסרייה נגדולה כו׳ וע״ש תוס׳ ד״ה ושני כו׳ : לב זה · ירושלמי הנ״ל : הלא״ה · כאן פסק כפירוש דבפתות מד״א סגי בתיקון חצר : לג וצריך ליזהר · הרא״ש בשם ירושלמי וכמ״ש בגמ׳ ט׳ א׳ : ומה שנן · תוס׳ שם ד״ה עושה כו׳ ולאו שכ׳ התוס׳ יותר מעשר היינו אליבא דשמואל וכמ״ש התוס׳ שם : וי״א · כ״כ הרא״ש וטור וכ׳ בר״מ דבפתוח מכאן סמיך על תי׳ הרי״לב״א שם בתוס׳ הנ״ל : עשרה אמות · ל״ל יותר מעשרה : לד או ירחיק אמה · גמ׳ שם אין ה״נ כו׳ : או ירחיק שתי כו׳ · שם ש״מ עומד כפרון מותר לעולם כו׳ הא מרובה מותר : ובלבד · וכנ״ל ש״מ עומד כפרון כו׳ : וצריך ליזהר · שם וליתום כו׳ : לה אא״ב · צ״ה · דאפי׳ מד׳ רוחות מהני שם י״א ולא חיישי׳ ואפי׳ להתוס׳ והרא״ם דאוסרים בבקעה אלו אחר מודו כנ״ל בסי׳ שס״ב : לו שם ות · ירושל׳ כל פחות מג׳ כסתום דמי כמ״ש בס״י וממ״ש עירובין ט״ז ב׳ אי מוקים ליה עילאי כו׳ אי מוקים כו׳ ה״ל עומד כו׳ אבל אי הוי עומד מלד א׳ בכה״ג ש״ד אע״ג דהוי ע״י פחות מג׳ ועתוס׳ דסוכה ט״ו ב׳ בד״ה בפחות כו׳ ותימא כו׳ וי״ל כו׳ ולא קי״ל אלא ליחיד כל צרכו : ווה התל׳ · שם :

שסד

א או צד א׳ או ב׳ כו׳ · שם ז׳ א׳ : אבל אם כו׳ · שם אם היה מבוי כלה לרחבה כו׳ ושם ח׳ א׳ בשלא עירבו פליגי בגרמא כו׳ ש״מ דאף בשלא עירבו א״ל אלא לחי ואף פי״ל דשם סגי לחיין ותיקון חצר כבר נתבאר לעיל סי׳ שם״ג סל״א לחלק דיורין שלא יאסרו אלו על אלו ולא עשו החילונים לחי לרחם מבוי א״ל אלא לחי או קורה וכ׳ ברא״ם משום דאין החילונים יכולין לבטל איכן אוסרין על הפנימים וה״ס כאן וז״ש להחצר שאינה מעורבת אבל לחצר מעורבת ולא נשתתפו במבוי צריך לגד החצר תיקון חצר כמ״ש שם : ב והוא דנגעלות · שם : וי״א אע״ג . שם ת״ח הני אבולי כו׳ ושערי נהרדעי שערי ר״ם היה בודאי כמו שערי מחוזא שם וכ״ש לשיטתו דא״ל ס״ר כמ״ש בסי׳ שמ״ה ס״ז : ואחר שעשה · שם ל״ט א׳ ב׳ ת״ר עיר של כו׳ ור״ה עוברתיכו׳ ואין מערבין כו׳ מ״ש לאלאין כו׳ מבוי מבוי כו׳ וע״ש ברא״ם בשם ירושלמי וכ׳ וה״נ כיון כו׳ שהרי העיר מתוקנת מב׳ ראשיה כו׳ : ג ואם עשוי · שם ההוא מבוי כו׳ ומשום דאמריה דשמואל הוי ועשו תומריה השמואל אבל הלכה כרב וכת״ק וכמ״ש רבא ח׳ ב׳ · רי״ף שם וכנ״ל בס״א וס״ה : ד מבואות המפולשים · נלמד מדין מבוי כגדל שהוא כאילו פתוח לר״ה כ״א : ה אפי׳ אין . לשון הרמב״ם וע״ש בתוס׳ ד״ה מבוי כו׳ ופי׳ הכ״א דאם היו כמגדן אפי׳ שמואל ואביי מודים שצריך ל״ה : ובמבוי הגדול אם · שם כגי׳ הרי״ף ורא״ם כמאן כשמואל והא הכא כו׳ והמבוי מפולש הוה וע׳ ב״ח : ואם הוא · כנ״ל בס״ב :

שסה

א אפילו לא · כר׳ תנן שם דר״ה בריה דר״י ס״ל כוותיה שם ה׳ ב׳ וטיין ברא״ם : רק ר׳ · שם דבזה מודו לר״ה : ג אם לא · שם כאן כו׳ : ואפי׳ כו׳ ואפי׳ · שם ח׳ א״ב : ובלבד · ט׳ ב׳ : אפי׳ אינו · ח׳ ב׳ ולרבה דאמר כו׳ : וכגון · שם א׳ : בענין כו׳ · עמ״א ועסי׳ שס״ג ס״ט : ואם נפרץ · תוס׳ ד״ה בעירבו · ור״י מס׳ כו׳ : ד אבל · שם מכא וס״ב כ״ד ב׳ : בין · רמב״ם וע׳ רא״ם שם : ה אבל על . עפ״ד דעירובין מ״ב ב׳ : ו דביון · נתכוין למ״ש בסי׳ תר״ח ס״ב בהג״ה ודוקא כו׳ וכגי׳ הראשונים בשבת דל״ג ולא היא אלא הכי קיימא במסקנא וה״מ כדרבנן אבל בדאורי׳

לא

לא וע' ר"ן: ז ויש מי כו' · שם ל"ד א' וכמ"ש שם י"ז א' וע"ש תוס' ד"ה עירב כו': ובכל זה · ע' תוס' שם ס"ה ב' ד"ה דאמא · אע"ג דבספינות כו': ואם · שם ל"ה א': ח מבוי שנשתתפו · עמ"א וע"ל סי' ס"ב ס"ב ועש"ו ע"ס א' ב' מתניתין וגמרא שם ותוספתא פ"ו שיתוף מבוי צריך שיהא עמהן במבוי עירובי חצירות צריך שיהא עמהן בחצר וכמש"ש בגמ' פ"ה ב' וערש"י שם:

שסו ו דהיינו שנובין · כמ"ש ממשה שנבנו את עירובן וכמה מקומות במתני' וגמ': פת · כר"י במתני' פ' ב' וכל הסוגיא דגמ' שם כותיה וכן שם ע"א ב': תותגים כו' · פ"ה ב' עירובי חצירות כו': שע"י כך כו' · שם מ"ט א' וכרבה דר"י שם פ"ו א' פ"ל כותיה וע' רש"י שם ד"ה דכולהו כו': ובאילו כו' · ערש"י שם ד"ה משום דירה כו' ושבת קי"ל וקל"א ע"ש: ב יושבי · ירושל' פ"ק תני אהלין שבמחנה צריכין עירוב שבשיירה א"צ עירוב אבל המפרשים כתבו שהירושלמי משובש וצ"ל כמ"ש בתוספתא פ"ב מה בין שיירה למחנה אלא אהלים שבשיירה צריכין עירוב שבמחנה פטורין מן העירוב ושאר שאין לכן אהלים ה"ה כשרויין בחצר והיינו מ"ש במתני' ד' דברים פטרו במחנה כו' ודוקא מחנה והיינו כמ"ש בירושלמי שם כמה מחנה עשרה שנא' עד למחנה גדול במחנה אלהים ספות מכאן שיירה ועמ"א: בתים כו' · תוספתא פ"א דשבת בתים שבספינה חייבין בעירוב ושאר ספינות שאין לכם בתים ה"ה כשרויין בחצר: ואם אין · עירובין מ"ב ב' א"ב שנפחתו כו' ושם נ' דהא איכא מחיצתא: ג וא"צ שיהיה כו' · כרבה ור"י כנ"ל: בבית שראוי לדירה · כמ"ש פ"ה ב' כ"מ שאמרו הדר כו' ואף דאמרו מוך היינו לשמואל שם ע"ה ב' ואנן קי"ל כר' יוחנן ולכן השמיטו הרי"ף והלא כתוס' ד"ה ור' יוחנן סבר כו' אלא כתי' דאמון של הרא"ש שם: ואפי' הוא כו' · שם ל"א ב': והמבתג כו' · היינו לדעת י"א שבסי' ספ"ז כנ"ס: וג"ל השעם כו' · אע"ג דבשיתוף ניתר ג"כ הבתים מגו דסמכינן ומתירין החצרות כמש"ש ע"א ב' ח"א בפת כו' כ"פ ביין כו' וערש"י שם ד"ה כ"פ כו': ד צריך · ואם · אלא · שם מ"ט א': והוא · שם מ"ח ב': ה לבך · שם פ"ח א' תוס' ד"ה כיון כו': ו ובלבד · רש"י שם ומתני' שם וכמה הוא שיעורו כו' וע"כ בשלמין דבפרוסה אפי' מלפה סלה כו' וכ"ד הטור דלא כמ"מ בפ"א הלכה פ"ו והרמב"ם לא הזכיר כלל שיעור בעירובי חצירות רק בשיתופי מבואות: אפי' לא · מדאמר כרי תלמים ותרעתא דהכי כו' · ר"ל אע"ג דאין מוכין אלא בידיעת בעל הפת: ויש שפירשו כו' · כמ"ש בהלות תורה שעסק ר' חנות כו' דאפרשינהו בכיסה כו' · רא"ב"ד וע' ריטב"א שם: וצריך ליזהר כו' · אף לדעת הגאונים וכמ"מ ע"ש: ז אם א' · שם משום איבה וכאן לא שייך ע"ש: ט וצריך לזכות · שם במתניתין: ולכל פי · תוספתא פ"ו דעירובין: וי"א שאע"פ כו' · ע"ל סי' קכ"ד ס"ח וסי"ד: ואם ניתוספו · עמ"א וכ"ה בריטב"א: י אפי' אם אינם · דבעירובין מודה שמואל לר' יוחנן: אפי' סמוכים · כנ"ל: אפי' הם קטנים · גיטין ס"ד ב' וע' בתוס' דעירובין שם וב"מ שם: וע"י אשתו כו' · ואפי' · נדרים פ"ח ב' כמאן אולא כו' ורמינהי כו' אלא אמר כו' וקי"ל כרבנן: אע"פ שהוא סגלה · דבלא"ה אף לר"מ מוכה על ידה ועתוס' בעירובין שם ד"ה ועל ולוי איכה מקבלת כו': וי"א כו' · אף שכ' תוס' שם ד"ה ועל כו' וי"ל כו' א"נ כו' היינו לס"ד אבל אחר שכ' ול"ת כו' ונראה לר"י כו' א"ל לזה · וכל זה תליא בפלוגתא דתוס' וס"פ בנדרים שם דתוס' פסקו כר"מ וסברא דהתוס' פ' כרבנן: אפילו אינה סמוכה · אלו לטעמייהו דס"ל דדמי למציאה ומציאתה לאביה משום איבה כמ"ש בכתובות ס"ו א' וכפי' ר"י שם בתוס' ד"ה משום · ע"ש וע' בתוס' דעירובין שם ד"ה ומוכה ובב"מ ד"ה ר' יוחנן: ולא ע"י אשתו · כר"מ שם בנדרים כמ"ש תוס' שם ובקדושין דקי"ל כר"מ: שמגלה לה · כנ"ל: או שאמר · שם בתוס' ורא"ש למסקנא: ואפי' יש · דסוגיא דנדרים כריב"ב בעירובין ע"ג א' ולכן קי"ל כסוגיין לנקל כמש"ל סי' ש"ע ס"ו: אבל כו' ועי"ו כו' · כנ"ל: וע"י אשתו · דע"כ צריך לאוקמי אותו בכה"ג כנ"ל: אפי' הוסי' כנ"ל: ובדיעבד סומכין · שם גמ' מ"ו א': וא"צ להודיע · שם פ' א' אם מגלו כו' וע' רש"י ד"ה צריך כו': אלא אם · שם פ"ב א' הודיעוהו ולא הודיעוהו כו': יא וה"ה אם · שם ע"ב א' מתני' וע"ש ל"ט ב' רש"י ד"ה עירובי כו': יב אמת"ופום · דלא גרע משכירו ולקיטו · שם ס"ד א': יד מברך · שבת כ"ג א': טו אימתי כו' · פסחים ו' ב' מנחות ל"ה ב' משעת כו': ואומר · ע' סי' תקכ"ד בנוסח עירובי תבשילין ממ"ש בשם הירושל': ואם נבו · ברכות ע"ו א':

שסז א אפי' אם מיחה · רא"ש שם וכ"ה בתוס' שם דפריך שם בגמ' מהא דאמר מבוי כו' רגיל אין כו' ושם אמר בע"כ: וה"מ כשאוסר · כפי' הרא"ש שם דפריך רגיל אין כו' וכאן אמר שהם אפי' אינו רגיל ותי' בדאסר אפי' אינו רגיל ורגיל אפי' אינו אסר: באחת רגיל לצאת כו' · כמש"ש מ"ט א': ואם אין כו' אם אין · שם פ"ח ב' וקי"ל כדברי המיקל בעירוב כנ"ל ושם אמר שמואל הלכה כר' יהודה: ואפי' אם היה · כ"י וע"ש: אבל אם · שם במתני' שאין מערבין כו' ובגמ' ובמספק לתוס' אם בני הבית מועיל ופ' לחומרא: אבל בני החצר · רא"ש שם מדפריך רגיל אין כו' ודילמא מיירי בלא דעתם ממש: אפי' רגיל · טור וכ"מ דלס"ד דשמואל אמר כו' באסר ואפ"ה מפ' הגמ' בדעת אמתו כנ"ל: וי"א · שמש' הא דאסר אמה דא' מבוי כו' ור"ל דאסר שאומר בפי' שאין רוצה לערב ולכן רגיל אין כו' וכן הסיפא דנשים שעירבו נ"כ בדאסר והשמואל קמייתא בדלא אסר אלא שלא בידיעתו: אבל כופין · תוספתא וגמ' עירובין פ' ב' ל"ט בב"ד שאני וכנ"ל וע"ש שם בגמ' שכ' מלך ע"ש: וחוזר פעירובו · שם ס"ב א' ונכרי לא מוגר וערש"י ד"ה הגא כו' בכל שבת ושפי' דר"ל אם יחזור כמ"ש סי' שפ"ב פ"ו וס"ס בעירוב: אבל אם · כנ"ל דמטלין במ"כ וכ"ם אם הוא גרשון ועמ"א סק"ה:

שסח א ואפי' מערב · כ"מ ממ"ש למטה: ואם בא כו' אם כו' ואם לא בלה כו' · גמ' שם: אם מערב כו' · שם פ"א בגמ' אם מגלו כו': אע"פ · כנ"ל: ג שהם כששה ביצים · שם פ"ב ב' כר"י ב"ב מדאמרינן שם פ"ג א' אר"ח כו' אבל מכ"א כו': וי"א שהם · כשיטת רש"י שפסק כר"ש שם מדאמרינן בכל דוכתא כבילה לטמאת טומאת אוכלין וע' רש"י שם ד' א' ד"ה פרס וכמ"ש תוס' שם פ' ב' ד"ה אבב וע"ש כאן וצ"ל ב' שליש מה' בילים וע' בתוס' וגמ' שם אבל בת"ס פ' כהרמב"ם ע"ש ק' ב' וע' פ"ש בפי' המש"ו פ"א בארוכה: ד אחר שנכנס · דקידש שבת ראשונה עדיין תחילת עירוב וכ"ה בירושלמי שם ספ"ז אזוב שהוא בו פ"א כשר מכאן ואילך שיריים אוף הכי כן: ה אם נתעפש · פסחים ט"ו ב' וע"ש: ולכן כו' ויכול · כנ"ל מס"ד: מ"הו אם · ברכות ל"ט ב' שבת קי"ז ב':

שסט א אפי' עירב · רש"י שם: וכן אם ויכה כו' אי כו' · הרא"ש שם דלא כתוס' שם כיון שרוצה בעירוב וגלה בדעתו זכין לאדם כו' ומ"ש במתני' שם שאין מערבין כו' מילתא באנפי נפשיה היא:

שע ב בעה"ב שיש כו' · מתני' וגמ' שם כגון כו': והשאילן · רש"י: או השכירן · רמב"ם וה"ה: פחות כו' · לגון הטור וכמש"ש ע"ו ב' וע"ח א' לענין מיעוט כסה ספל כו' וסולם צורי והבבבל וע"ל סי' שע"ב ס"ח וס"י: איסור · שם ס"ו א' תנ"ה כו': אפי' לצורך · שם סכל ועששית וכן אין נטלין אפי' כו' כמש"ש בשבת קכ"ד א' כ"מ דאיכא כו': לפי שנעשו כו' ולפיכך · כמ"ש בס"ח: ואם אין · שם כגון טוליום כו' וע' רש"י שם וכנ"ל: וי"א · כמו אחין דס"ה ודייק מדקתני אינו אוסר עליו לגי' הרי"ף ורא"ש ורש"י משמע הא על אחרים אוסר: אבל אם · עמ"א: ג אם המחיצות · גמ' שם: בתוך ג"ש · ס"ס וגמ' שם ע"ע א': אצ' הן כו' · שם נגיסנא קמא דפליגי במחילות המגיעות · וצ"ל דהן של ירישות דאל"כ מאי ומודים כמ"ש תוס' שם ד"ה במחילות: אם בני כו' · גמ' שם ומפ' תוס' דר"מ אפי' גב"ה בכה"ג: ובית · כנ"ל כפי' שם"ו: וכן אם · ממתני' דאחים: חלקו · ממתניתין הנ"ל: אפי' אם · דבגא"ס מודו כ"ש כמש"ש בגמ' כנ"ל: אם מקצתן · מתני' שם בזמן שמקבלין כו': ואם היו כו' · מדפריך פסיקא וע"ש בתוס': אבל מי · דלא גרע משכירו ולקיטו שם פ"ד א' וע' תוס' שם וע' מ"א: ד אנשי חצר · שם ע"ב ב' מתני' שאין כו' וגמ' פ"מ מקום לינה כו' משמע דאם אוכלין על שולחן אביהם ממש בכ"ע א"צ עירוב והיינו דתשיב כאן ג' ענייים שמחלק במתני' אימתי כו' אבל כו' לו שאין כו': וכן אם כו' · דהרמב"ם ופ"ע נקטי לשון מתני' על שולחן כו' · וכ' הרב דל"ד דאפי' כ"א על שולחנו אחר כיון שהם בבית אחד כמ"ש בפ' חבורות כו': ואע"פ כו' · שם ק"ב א' וע"ש רש"י ד"ה ויתן פ"מ דלא הוי קביעות דאהל קבע אסור ושם כ"ו א' אלמא כו': ה הלכך האחין כו' · שם פ"מ מקום לינה כו' וכנ"ל: ו אם אין · שם ע"ב פשיטא כו' משמע דבולם הוין עם אחין: ח המתארח · תוספתא כמ"ש בסוף שע"ח וגמ' פ"מ ב': אלא. תוספתא פ"ה קסדור · עד כו' ותוס' שם ד"ה ושלשם בשם הירושלמי: והוא והם · כמו בביטול רשות ביתו בפי' פ"ם פ"ב: ואפי' · שם חמשה נגבי חד כו' משמע באורחים אפי' בכה"ג אין אוסרין: ורוקא כו' אבל · כנ"ל בפי' שם"ו ס"ב:

שעא א אם הס"ח · מתני' שכבר כו' וגמרא שם דוקא כו' ופוכר הרמב"ם דל"ד ואורחא דמילתא וקנו מילתא פסיקתא בלא הס"ח כו': ב ישראל · כיון שאוסרים סותרים אבל רבים חולקים ורא"ש ממבטל רשות שחוזר ועוד מבא עו"ג בשבת והרא"ש כתב דלא דמי לבא עו"ג בשבת שמתחלתו לא היה ראוי להתקיים והוא מדברי תוס' שם ס"ה ב' ד"ה דאתא אבל ל"ע דא"כ אמאי אמרי' שם ע"ב ב' אחד כו' מפתיכה אוסר וכן הקשה ב"ח וע' ט"ז ס"ק ב' וכתב ולא דק כו' · והוא לא דק דהא דמיא לדין הזה בה"ג ועמ"א ס"ק ד' וכתב ולא ראה דברי רש"י ותוס' כו' · ולאן משמעות ברש"י ותוס' שם כלל וכלל אמת דהריטב"א פי' כן אבל דחוק אלא שיפרש מבני השוק בני חצר דוקא אבל בני השוק לא דלכל הפי' בני השוק ל"ד אבל בני השוק לא · ת"א: ג שהעירוב שעירב · ר"ל אפי' כבר עירב מדמפליג בין מבעו"י בין משתחשכה · הרא"ש: אע"פ · שם: ד א' מן כו' · כאן חמשה בני · ובבא א' וה' הוא דין של הברייתא שם אחד מן החצר כו' · ובבא שניה ואם לא כו' הוא הבעיה שם יורש מהו שיבטל והיינו ע"כ דמיירי בכה"ג שמת בשבת דאל"כ לא איבעי לאיערובי מאתמול וג"כ תיקשי מברייתא הנ"ל וע' רש"י שם ד"ה יורש כו' ומ"ש אם ירשו כו' כ"ז כו' · היינו דר"ם שהניח את ביתו וכפי' אפי' הלך בשבת וכנ"ל · ובבא הג' ואם ירשו אחד כו' והיה דר כו' הוא מתניתין חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד כו' ועיין רמ"ם שם · ובבא הד' ואם לא היה דר כו' ר"ל אע"פ שלא בא לגור בבית המורים כיון שדר בלותו חצר הוא דין הברייתא שם וא' מן השוק שמת כו' משתחשכה אוסר וכ' רש"י ותוס' שם דרישא דברייתא א' מבני חצר כו' אתיא אליבא דת"ק דר"י שם פ"ה ב' אבל כאן לא כתב כלום וכן בש"ע ס"ג כתב ואם מת משתחשכה כו' ולא כתב שבא לגור: כל זמן שאינו כו' · כ"כ הרא"ש אבל המ"מ בשם הרשב"א חולק על זה ומביאו ב"י וכמש"ש כל שנאסר למקצת שבת כו' וטעמו של הרא"ש משום דקי"ל כר"ש ואפי' הניח את ביתו כו' כמ"ש בס"ח ומפרש אפילו הלך בשבת אבל הרשב"א מפרש דוקא מבעו"י וכ"כ הטור שם ועמ"א ס"ק א' שרחק עצמו בדברי הטור ע"ש: והוא שבא · כנ"ל: ו אחד כו' · עד סופו הכל בתוספתא פ"ה בלשונו:

שעב א אפי' הם של · שם נ"ט ב' כ"ז שהם רבים כו': מחצר כו' או לגג ומגג ומתגג כו' · שם א' תניא א"ר כו': או לראש · נ"ג א': אפי' גבוה · פ"ט א' תוס' שם ד"ה כל כו': ב קרפף · מתני' ריש פ"ב לא אמרו בית סאתים ושם כ"ג כ"ד כ"ה ל' א' וכל קרפף ושם תנן ותנ"א כו' אמרי בי רב כו' אבל לר"מ ור"ש מותר וה"ה כה"ג: כי אם · שם ל' א' שתי אמות בגג כו' והכל אליבא דר"מ אבל לר"ש הכל פרי וע' כה"ג: שתי חצרות כו' · פ"ט ב' ע"ב ב' ע"ג א': ואם ירצה · שם ע"ב ב' תנא כר"מ כו' כמאן כב"ה: והוא שעירבו כו' או · שם ע"ג א' והא אין דכי כו': והוא שעירבו בני חצר · שם ע"ה א' נתנו עירובן במקום א' כו': ואין בני · שם ע"ב ב' מתני' אבל אם היה כו' א"ל נערב וכנ"ל סימן שפ"ו ס"ג: אא"ב יהא פתח · שם ע"ו ב': או חלון · שם א' וכתב הב"י ותו בגמרא אמר ר"י חלון עגול צריך כו' בהקיפו כ"ד טפחים וע' שם ב' בתוס' ד"ה ור"י אמר כו' אלא שהם"ם בסוכה ור' יוחנן דהכי טעו כדבריהם והיו סבורים כו' · עכ"ל · והן טעו אלא פר"י אמר בהקיפו ר"ל בריבוע החיצון ולאורך האלכסון בעיגול הוא ה' טפחים וב' חומשין וריבוע תומם נמלא היקף ריבוע החיצון כ"ב טפחים וג' תומשין ומ"ם ושנים ומשכו ר"ל בהיקף העיגול בפירם · אלא שהוא ליגר אחד שהוא נקודה · א"ב ולף שמשמע יותר משנים הוא מעט קט שיעור גודל הקשת על היתר והוא חצי תומש וע' בסי' תרל"ד ס"ד: וה"ה · ואפי' · ומ"ם בעינן · גמרא שם וכ"ם לארוכה דבעינן ד': ואם עשו · ירושלמי שם: ו בית שבין · נ"א א' ר"ם לטעמיה דלא כו': או שהיה כו' · שם בברייתא נ"ג ב': ואם היה כו' · יכולין כו' בין · שם נ"ב א': אבל פירות · שם ומתני' ע"ו ב': ואם אינו · שם ע"ד א' כר' יוחנן: ובלבד · שם ובפ"ו ב': ואם היה כו' · שם ע"ז א': בנין שקרקע · רש"י שם: אף בכלים · כנ"ל ובלבד קלו אבנים: והשני כו' אף · מ"מ: וה"א ש הא · כנ"ל: אבל אם · כנ"ל: ז והוא שלא · תוספתא פ"ו וקטנה שהיא אלא בעשר אמות נטלה דופנה גר"ס ונסתייר כשם מכאן ומכאן מותר נטלה כולה מותרין לאותה שבת ואסורין לע"ל דר"י ר"א אם כו' וגמרא ט' ב' קטנה בעשר: וב"ש אם · נ"ג ב' פחות מכאן מערבין אחד כו': כותל · ע"ו ב': באויר כו' · שם: אא"ב · שם ע"ח א' כרב יוסף כו' סולמות שבבבל כו' וע"ש תו' ד"ה סולמות כו' והטור אזיל גם עתה בפסק כהמיקל בעירובין אף כשמואל ועמש"ל סי' שנ"ז ס"ה וכ"פ הרמב"ם כאן כרב יוסף ושם פסק כרבה אליבא דליסנא קמא שהוא סתמא דגמ' ע"ש: במשך ארבעה · מדקאמר שם סולם מכאן כו' תקק בכותל כו' וע"ש ע"ז ב' תוס' ד"ה אם יש: בין להשתמש כו' בין · כל ענין לערב יחד ולהשתמש עליו יתבאר בס"ע: ט ובולטת ד' · תוס' שם שהקשו מגמ' שם ע"ח א' דבעינן שיגיע לראש הכותל או לפחות מג' ותי' דהתם אינו ד' ע"ד וכאן ברוחב ד' ע"ד: אבל אינו · שם כתי' הרא"ש בשם הר"מ דסולם שצריך עד ראש הכותל הוא לערב יחד וכאן להשתמש ופ' הטוש"ע כשני הפירושים לחומרא: ואם אין · כנ"ל נפי' תוס': י כנגד המיעוט · ע"ם: יא מתני להתיר · כנ"ל בתירוץ הרא"ש: טו היה אילן כו' · כרבנ"י דהוא בתרא: והרא"ש כו' · עתוס' שם ד"ה אמר' כו' וקי"ל כסוגיא דשם: והוא שהוא · דאל"כ אסור משום אילן והמ"א ס"ק כ"ו כ' ול"ע כו' ע"ש והגיה בקושיא ואין קושיא כלל דשם משום חומרא כמש"ש דרב נקטה מלא כו' וכמש"ש: טז כ"ז כו' · שם או בטולי חיין כו': י"א ראם כו' · ק"א והיינו בגבל ועמ"א: יז וה"ה אם כו' · הריטב"א: יח או שהוא · פ"ג ב': יט נתמעט בת ל · שם בגמ' דלמא דאמעיט כו': ולהרא"ש · כו' · דס"ל כפי' ראשון שברש"י דלמא ממעט מי' וזהו דוקא בתוך כנ"ל ומתניתין ע"כ בתול איירי מדקאמר נתמעט כו' מערבין כו' ואין מערבין בשבת ולכן לא פריך גמרא אמתני' פ"מ דיורין כו' וע' רא"ם. וס' הרמב"ם הוא פי' השני שברש"י משום מוקלה: אבל נריש כו' · צ"ע למה השמיטו הפוסקים מש"ם דוקא שהוא בתוך ג"ש למקרה:

שעג א ונתן ביניהם · כפרש״י שם : ואם אין · כפי׳ ר״ת שם ד״ה וכן והוא ג״כ בתוספתא פרק שמיני דמכילתין :

שעד א ואפי׳ אם · שבת ק״א ב׳ וכן שתי ספינות כו׳ ועתוס׳ בעירובין י״ז א׳ ד״ה עירב : ואפי׳ פתחת · שם פ״ח ב׳ מטלטלין וחוזרין כו׳ : ולהרמב״ם · כמו בספינות הנ״ל דנפסקו נאסרו מזו לזו והם דחו דשם שאני דאין קבועין ואתו לטלטולי מזו לזו דרך הים שהיא כרמלית והרמב״ם לשיטתו אזיל שפירש כפי׳ המשנה ובחיבורו שם אע״פ שמוקפות מוקפות מחילה אבל הם פי׳ כפרש״י סמוכות : ב אפילו כלי הבית · רש״י שם : אבל חצר · משום דליתנהו למחילות כמ״ש י״ז א׳ : חצר שנפרצה · מתני׳ צ״ד א׳ : לר״ה או · צ״ה א׳ וכרב וע״ש תוס׳ ד״ה ושמואל כו׳ : ג קודם שבת · צ״ג ב׳ צ״ת מר אומר כו׳ : ואין בפרצה · פ׳ ב׳ קטנה כו׳ : כלים ששבתו · כנ״ל רש״י שם במתני׳ : אא״ב עירבו · ז׳ ב׳ כאן כו׳ וערש״י שם : והיינו כו׳ ובשבותלי · צ״ד דאף כותל א׳ פני : ראב״ה · שם ע׳ ב׳ : ד קודם שבת · כנ״ל ס״ג : ששבתו · כנ״ל : אבל אם · רש״י שם ועתוס׳ שם פ״ט א׳ ד״ה במחילות ורא״ש שם : אא״ב פתוח · מתני׳ ז״ו כו׳ פ״ט ב׳ : ארבע · דהוי כתורי רש״י שבת ז׳ ב׳ :

שעה ב מרפסת שהוא · פ״ד א׳ וע״ש : אינם אוסרים · ל״ט ב׳ וערש״י במתני׳ פ״ג ב׳ : ובלבד שערבו · רש״י שם ושם : כדי שתהא · פ״ה א׳ : שהוא משותף · פ״ח א׳ יש גזל כו׳ הב״ע כו׳ : אם אינם · גמרא שם פ״ד : להוציא שם כלים שבבתים · צ״א ב׳ : ובתוך עשרה · גמ׳ שם פ״ד א׳ : ואם היו כו׳ · מתני׳ שם וגמרא שם :

שעו א אע״פ שהוא · כפי׳ דמופלגת לרבותא נקט : ודוקא · רש״י שם · כ״כ המ״מ כשמו שם : וי״א · שם ושם : ג דרך חלונות · רש״י שם וכשיטתו לעיל : ד בית הכסא · עתוס׳ פ״ו ב׳ :

שעז א והאחת עירבה כו׳ עד מותרת · לשון הטור ול״ע ועט״ז וס״ס הוא ול״ל והא׳ ע״ע לעצמה והשניה לא עשתה זו שלא עשתה כו׳ : דכתו בחצר · תוס׳ שם ודוקא בחצר אבל בכרמלית גזרו כמ״ש פ״ט א׳ ד״ה לא שנו ובשבת ק׳ ב׳ ד״ה כתו וע״ל סי׳ שנ״ז ס״ג בהג״ה : והוא הדין אם · מתני׳ שם פ״ח א׳ כנ״ל :

שעח ג עד שיבטל · ס״ו ב׳ ואפילו לרבנן ס״מ אליבא דשמואל דווקא : ואם נתנו · ע״ס ב׳ כחכמים : ד וה״ה רבים · ע״ג א׳ הא וכנו כו׳ וערש״י שם : ה שלשה · כפי׳ הרי״ף שם : זה הכלל · ע״ס א׳ מתני׳ וגמ׳ וכמ״ק :

שפ א שיאמר רשותי כו׳ · רמב״ם : וי״א שצריך · ע״ס ב׳ ואבל״א לעולם כו׳ וכפרש״י שם וע״ש תוס׳ ואבל״א : אם ביטל · כ״כ רמב״ם ועתוס׳ ס״ד א׳ ד״ה אם כן ועמ״א דנאמר שהחזיקו דאל״כ אסור כמ״ש בסי׳ שפ״א ס״א וכ״כ בלחם משנה וע״כ צריך לומר כן דהא מפורש במתני׳ לר״א בפ״ב כ״ג א׳ ביתו אסור כו׳ וה״ה לרבנן היכא דגלי וערש״י שם כ״ו א׳ ד״ה אבוי אלר ול״ל דשם קודם שהחזיקו איירי : אם לא · כנ״ל : ד וה״ה · שם הד לגבי תמשה · דוקא בכה״ג :

שפא א ולרש״י אין · שם ד״ה והוליאו : ב ל״ש שתי חצירות כו׳ או אם ערבו כו׳ · זו ואצ״ל זו קתני דלאביי בכה״ג מבטלין אף לשמואל כמ״ש מתוך שאוסרין מבטלין : ג שהיא של שניהן · פ״ח א׳ יש דין גזל בשבת והורכה כו׳ הב״ע כו׳ : ד ואפי׳ המבטל · תוס׳ שם וע״ש : אבל אינו יכול · שם : ונראה דאין כו׳ וכרא״ש בשם רש״י ולכך מועיל הביטול ולא אמרינן שיחזיק כו׳ כיון שאסור בכה״ג · שם : וכן אם · כמו במבטל רשות אלירו לבד כנ״ל · תוס׳ שם : וי״א דאין כו׳ ואו כו׳ · דס״ל כפ׳ דאמונה שבתוס׳ שם דאין חילוק בין להוליא או להחזיר וא״כ ישתכח כו׳ ולכן ישאיר כו׳ וי״ש ואו כו׳ ר״ל שחולק על סברא דאמונה בזה ג״כ : ו והיורש בא · כנ״ל בסי׳ שע״א ס״ד :

שפב א דר״ם כו׳ ואוסרין כו׳ · ל׳ הטור וכ״כ רש״י ונתכוין למ״ש המ״מ דאותן שאין אוסרין כמו שאותן שאוכלין כו׳ אינו אוסר ודייק מל׳ המשנה אוסרין דוקא וכמ״ש רש״י שם ובאין לערב כו׳ דאין עירוב מועיל : ואינו · שם ס״ט ב׳ : ישראל שהשכיר · ס״ד א׳ אם אמרו שכירו כו׳ ואע״ג דאפילו כאכסניא אם נכנס ברשות ודגיל אוסר מיד וכמ״ש בסי׳ ספ״ד ס״א י״ל כמ״ש תוס׳ שם ס״ו א׳ ד״ה מערב ועוד יש לחלק כו׳ ואין יכול לסלק כו׳ דסבירו דוקא אם יכול לסלק וכן כאן וכמ״ש בסי״ב וי״ג וט״ו וי״ח כמ״ש תו׳ וה״ה ישראל מישראל החילוק הוא ג״כ בזה ע״ב א׳ ד״ה ומודים ועוד דאין משאיל לכם רשותו לאסור עליו כו׳ ומאי לסלוקינהו וה״ל כה׳ שכירים כו׳ וכמ״ל סי׳ ס״ע ס״ג ואם אינו יכול לסלק צריך שיהיה שם תפיסת יד כמ״ש ס״ב וה״ה ישראל מנכרי כנ״ל וכן נכרי מנכרי כמ״ש סי״ח : אבל כו׳ ר״ל בענין שאין יכול לסלקו ובענין שהן מיוחדים כמ״ש בסט״ו והוא מירושלמי כמ״ש ולשון אבל צ״ע דאין חילוק בין ישראל מנכרי לנכרי מישראל כנ״ל : אין שבירות · כמ״ל ס״ך בהג״ה או לכבליטו כו׳ : ישראל שהשאיל כו׳ אע״פ · עמ״א ול״ע מ״ש מאחין שאוכלין כו׳ דאין הנכרי אוסר ואסר דמ״כ זו אוסר אפי׳ שם : ב אם כו׳ כגון · דלא אסר אלא במקום שישראל אוסר מדאמרי׳ ס״ט ב׳ ישראל נותן כו׳ ובנכרי עד שישכור במקום שישראל צריך לבטל נכרי שוכר ובכה״ג ישראל אין אוסר כמ״ש ס״ו א׳ ב׳ וז״ש אם אין כו׳ לאפוקי אם שם זו לפנים מזו דאוסר בישראל כמ״ש ושם בנכרי נמי אוסר כמ״ש בסי״ז והוא ג״כ מפורש בגמ׳ ע״ד ב׳ לפי׳ הרמב״ם וכמ״ש בס״כ וסי׳ ש״ל ס״ב ע״ש : ג דרך חלון · ר״ל לאפוקי דרך פתחים הפתוחים למבוי וכ״ה בגמ׳ לפי׳ הרמב״ם וכמ״ש בס״ך וסי׳ ש״ל ס״ב ע״ש ושם : ד השוכר כו׳ וא״צ · טור וכ״כ בש״ס או להבליטו כו׳ : וא״צ · כרב ששת שם וכן הוכיחו מדשוכרין בשבת כמ״ש בס״ה : ה שוכרין מנכרי · שם וס״ו א׳ : ומותר . שם ס״ה וס״ו : ו כ״ז שאין · דשוכר כמערב דמי לקולא שם ובעירוב מועיל כמ״ש פ״ב ב׳ אבל בשירי עירוב כו׳ וצ״כ לומר שבתות קאמר וכמ״ש שם״ת ס״ד וע״ש ס״ה ומ״ש רש״י שם ס״ב א׳ ד״ה אלא · בכל שבת ושבת פי׳ הרא״ש אם חוזר בו וז״ש כאן כ״ז שאין כו׳ : ואינו יכול · רש״י שם ס״ח ב׳ ד״ה עד והוכחת רש״י מדמוכיח בגמ׳ שם מדברי ר״נ דלדוקי אינו כנכרי שם ס״ח ב׳ וכ״ה מפורש בירושלמי דפירקין מעתה אפי׳ משכיר חזר בו כבגזל הוא כו׳ ע״ש : צריך לחזור · כ״כ תוס׳ שם ס״ה ב׳ ד״ה דאתא · דבעי תרתי כו׳ והוא בגמ׳ שם ס״ז א׳ הבתא תרתי כו׳ כמ״ש בסי׳ ספ״ג : ח די בשבירות · דאין הנכרי הראשון יכול לחזור כמ״ש בס״ו ואין יכול להשכיר חלקו כ״ז שאין מחזיר הדמים : אם · ס״ג ב׳ פ׳ א׳ : י אע״פ · ר״ל אע״ג דבישראל כה״ג מהני לענין בע״כ לא שייך למילף שכירות מעירוב · רמ״ם ר״פ הדר ס״א ועיין לעיל ס״ם סס״ז אבל אם כו׳ וע״ש מ״א סק״ה ול״ע שם וכאן דהוא דוקא לדעת הרמב״ם : יא אבל · שם פ״א : או · שם ס״ד א׳ : אע״פ · וזהו לדעת הרא״ש בסי׳ סס״ז : ושכירו של · שיכול להגית כליו של אדונו : יב ומשכיר · ס״ו אף שוכר כו׳ ור״ל מה מערב אם הוא שכירו ולקיטו של ישראל וכן מ״ש ס״ד א׳ נותן עירובו בכה״ג : וי״א שא״צ · רש״י שם ושם ופי׳ שוכר נכרי שכירו ולקיטו : יג אם ייחד · תוס׳ שם ס״ו ד״ה מערב מירושלמי וע׳ מ״א והוא כתוס׳ שם וכגון שאין יכול לסלק את הישראל · שם : יד שברו · כנ״ל ס״ח : אבל אם · דבכה״ג יכול לחזור לאחר שבת דאמונה אע״פ שאין מחזיר הדמים : טו אם יש · תוס׳ הנ״ל מגמרא הנ״ל :

וה״ה שני · ירושלמי שם : טז דשבירות של · כיון שיוכל לסלקו כנ״ל מדין שכירו ולקיטו : יז שתי חצירות · אע״ג דאוקמוה שם כר״ע · למסקנא שם ע״ה ב׳ נכרי ה״ה כרבים כו׳ א״ל למוקמי כר״ע : ואפי׳ · שם כפרש״י ותוס׳ : ויש · כפי׳ הרמב״ם שם ואע״פ שכתבו תוס׳ שם ד״ה נכרי דל״ל דביחיד כו׳ וכן מוכח כו׳ לשיטת הרמב״ם דשם לפי ס״ד דנכרי אינו כרבים : יח אם נשאר · רשב״א וכמ״ש בהג״ה דלא גרע כו׳ וכמ״ש ס״ד א׳ ליזיל כו׳ ולישאל מיניה דוכתא וליכה כו׳ : יט אבל · מדנקט תלונות והטעם דאז לא יזיקנו הנכרי : ויש מי · דל״ד אלא שאין דרך לעשות פתחים מבית לגית : כ דרך חלונות · כאן והאי ל״ד תלונות כמ״ש רש״י בס׳ שקדם : שאינה · כנ״ל סי׳ שס״ו ס״כ בהג״ה : ויש להם בתים שיוחדים · דוקא כמ״ש בתוספתא הנ״ל בתים כו׳ ושאר שפיכה שאין להם בתים ה״ה כשרוין בחצר : או · כנ״ל ס׳ א׳ וס״ד :

שפג א א״י · ס״ב ב׳ : בא א״י · ס״ה ב׳ וע״ש תוס׳ ד״ה דאתא : ושיהו · שם : ואח״כ יבטל · ס״ד א׳ : וכ״ש אם · שם :

שפד ב אנשי חיל כו׳ · אבל בתשובה שם כתב דאפי׳ אין לו שום תפיסה ג״כ אינו אוסר אם נכנס בלא רשות כמ״ש בירושלמי ובש״ע ס״א וע׳ ב״י שהביאו ועוד כ׳ בתשובה שם דבלא״ה אינו אוסר כמ״ש תוס׳ במלמד וסופר דאדעתא דהכי לא השאילם וכמ״ש סי׳ ש״ע סס״ג וה״נ בנכרי אף ברשות וכמ״ש בסי׳ ספ״ב ס״א וכמ״ש המ״מ משמו והב״י לא הביאו ראשית התשובה והיא בתשובה לרמב״ן סי׳ ר״ב אלא שצ״ע ממ״ש בירושלמי מהו לשכור רשות מהפונדק ר״ל מהמשכיר ר״ח ור׳ יוחנן סלקין למחת דגרר אמר נמתין עד שיבואו זקני דרום לכאן אתא ר׳ אפס דרומא ושיילי ליה ופרא לון שמע ר״ל ואמר וכי מאחר שהת״י כאן ומוליאם לא עשינו כלום ר״ל השוכר יכול להוליא שוכרים מהפונדק שמעון ברבי ור׳ יוחנן אמרי ומעתה אין הכותים שלנו ר״ל שהת״י היו בתים בבתיהם בע״כ ודרים שם עמהם ר׳ יוסתאי בר׳ סימון בשם ר׳ בייתום אומר אין כתינו לדור עמנו להוליא אינו יכול אבל בפונדק מוליא אותנו ר״ל שלא היו הנכרים הנכנסים אלא להכריחם לדור עמהם אבל להוליאם לא · שם בסימן רי״ת משמע אבל אי יכול להוליאם אוסר ולכן השמיט בש״ע מש״ש מסא דאכסניא דל״ד לשם אע״ג דנכנס שלא ברשות מ״מ א״י לכנוס בע״כ · ומ״מ ברשות קשה אמאי השמיט בב״י ובש״ע וכנ״ל בר״ם ספ״ב וגם זה לא קשה דשם יכול לסלקו בכל עת וכמש״ש ועמ״א בסי׳ ש״ע ס״ק ח׳ ואם מקום כו׳ וה״ה בשאלה וכמ״ש בס״ג :

שפה א צדוקי · כר״ג שם במתני׳ ואף לר״י כאבע״א שם ס״ט א׳ : אבל · ל״ה ב׳ כיון דליתא בעירוב אינו בשליחות וכמ״ש בפ״ב דגיטין : ג אפי׳ אינו · שם שלא נתן כו׳ וכב״י : אפי׳ מחללו · שם הסוא דנפק כו׳ וע״ש רש״י ד״ה כמומרא · ולומר אני כו׳ : ד הוא אוסר · דהוא מומר לכל התורה כולה שם : שחל · דוקא : אבל אם · שם מ״ט א׳ ס״ז א׳ וז״ש פתח קטן :

שפו א שנוכין · עבס״ג ושם פ׳ א׳ : וא״צ ליתנו כו׳ · רש״י שם ד״ה עירוב כו׳ : ב ודלתות כו׳ · ל״ד : ששיתוף כו׳ · תוספתא פ״ו דמכילתין שיתוף מבוי צריך שיהא עמהן במבוי · עירובי חצירות צריך שיהא עמהן בחצר שאם כן שותפין זה לזה בין ביין בין בשמן צריך שיהא עמהן במבוי · וגמ׳ פ״ה ב׳ אימא עירובי כו׳ וע׳ רש״י שם ורמ״א ס״ק א׳ : ואם עירבו · קאי אלגיל שתלוקים כו׳ : ג ושיעורו · פ״ב ב׳ : ושאשתו · פ׳ א׳ : ושמערבין · פ״א ב׳ : ושקטן · ל״א ב׳ : ושיכול · פ׳ א׳ : ושאם היו · ע״א א׳ וערש״י ל״א ב׳ ד״ה עירובי כו׳ : ואפילו · שם ע״א א׳ וכר״ם ואליבא דרב יוסף : הוא · שם : ה חוץ מגורגריות · כ״ח א׳ וכאבל״א : והבלין · כ״ט א׳ : ופולין · כ״ח ב׳ : ולא בעלי · כ״ט א׳ : ולא בכמהין ופטריות · רי״ף ורמב״ם · וטעמם מדפריך סתמא דגמרא שם כ״ז א׳ והאיכא כמהין כו׳ · אבל הוא תמוה מאד דהיכי דמי אי בכמהין ופטריות ח׳ ין א״כ מאי פריך מכמהין כו׳ שאינו נזכר בשום מקום שאין מערבין בהן הנ״ל מתבואה שאין מערבין בהן חיין כמ״ש כ״ט א׳ חטין ושעורין דלאו בני אכילה כו׳ וכן כל הדברים שאין ראויין לאכילה כשהן חיים ואי קאי אכמהין כו׳ מבושלין קשה ביותר מאד דודאי הוי אוכל כדמוכח בשבת ס״ח א׳ כל שהוא אוכל למעוטי ספיחי סטים כו׳ וגידולו מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות ומדלא ממעטינהו מכל שהוא אוכל מוכח דודאי הוי אוכל רק שאין גידולו מן הארץ ולעירוב ודאי לא בעינן גדולו מן הארץ כדקאמר שם ל׳ א׳ מערבין בבשר וכלים כו׳ וכמ״ש בס״ז לכן נראה עיקר דודאי מערבין בכמהין ופטריות מבושלים דודאי אוכל הן כנ״ל וכן לענין ברכה חשבינן להו אוכל ככל האוכלין ולא מערבין בכשות כו׳ כ״ש בכמהין כו׳ דהוי מאכל תשוב כמ״ש בברכות מ״ז א׳ אינו מייתי אדרדיליי׳ כו׳ וערש״י שם וכן אמרינן בעלמא דעולם על שולחן מלכים ומ״ם בספרים וחסר ת׳ וכו׳ ועיקר ראייתו מוכיח מסיפא הכל ניקח כו׳ ופריך והאיכא כמהין כו׳ דאין נקחין בכסף מעשר כדתניא להדיא בספרא פ״א פסקא ח׳ מכלל ופ״ע כילד כו׳ אף כל פרי מפרי כו׳ ילאו כמהין ופטריות ופייך שפיר לישנא דקאמר והאיכא ששים לשם ברייתא ידועה הובאה בכ״מ בש״ס וירושלמי : ולא · כ״ט א׳ : ולא בערשים ולא כו׳ · חטים ושעורים · כ״ט א׳ ועדשים שאינן בני אכילה כמו חטים ושעורים · כילה סוף פ״א י״ד ב׳ תניא ר״ם כו׳ ובתוספתא דמכילתין פ״ו אר״י כו׳ והיינו מבשלים קדירה של עדשים ולא עומד על פתח מבוי כו׳ : ולא בירק · כ״ט א׳ הסוא כו׳ וסובר הרמב״ם דה״ה לכל ירק : ולא בסים כו׳ אבל כו׳ · כ״ז א׳ : וי״א · שם בגמרא וע״ש תוס׳ ד״ה אבל וס׳ הרלמונה ס״ל דלא אתמר אלא לענין מעשר : וי״א · צ״ע : ו חומץ · כלישנא קמא׳ ועמ״א : וכן · שם : ז בין חי · שם כ״ח ב׳ בתרדין חיין וה״ה לכל ירק : בתפוחי יער · הג״א מדקאמר וכי מערבין בתפוחים וכן פי׳ המרדכי אבל תוס׳ כ״ז ב׳ סד״ה מאן סתרו פירושם דא״כ מאי פריך שם ולא והתנן כו׳ ע״ש : משתתפין אפי׳ · כ״ת א׳ : כגון · מתני׳ שם : וכן הנודר · ל׳ הרמב״ם ופסק דלא כרב הונא דאמר כיחידאה : וי״א · טור וכרב הונא וכפי׳ תוס׳ שם ד״ה ככר וכ׳ הטור נ״ל דבשתופי מבואות אפי׳ נשבע שלא יהנה ממנו אסור דמשתתפין אפי׳ שלא לדבר מצוה וט״ם כאן וכנ״ל דוקא בנשבע שלא כו׳ אבל אם נשבע שלא כו׳ אכילתו עלי : אין כו׳ ומ״ש הרמב״ם שלא יאכלנו דוקא קאמר דבהנאה אסור רק בשבועה כמ״ש בשבועות כ״ג א׳ והרי נזיר וע״ש בתוס׳ ד״ה מערבין וה״ה כאן בשיתוף כנ״ל וא״כ אין חילוק בין הרמב״ם לטור רק בקונם דאף באכילה אסור לתוס׳ וטור : ט היום קונם · לשון הטור ולשיטתו כנ״ל : וכן · כ״ש הוא :

שפז א המשתתפין · כר״מ בפ׳ שם כותים וסתם מתני׳ ע״ג כותיה וז״ש כדי שלא כו׳ שהוא דברי ר״מ דחכמים לא ס״ל האי סברא אפי׳ למ״ד ביין כ״ע ל״פ וביין דא״כ הוה יכול למוקמי מתני׳ כחכמים וביין : לפיכך · וכמ״ד בפת דכ״ע ל״פ מדאמר רבה פ״ז ב׳ נסמוך אשיתוף וע״ש תוס׳ ד״ה נסמוך : שהרי התינוקות · זו היא פי׳ הרמב״ם על כ״ע ל״פ דבתרא וע״כ צ״ל כן דהא טעמא דר״מ שלא לשכח כמ״ש ע״ג וטעמא מאי כו׳ ולפרש״י מה לי פת או יין : וי״א · ג״כ כר״מ וכשיטת הרמב״ם וכ׳ כן ב״י לפרש״י ד״ה מערבין כו׳ דכתב שם דלר״מ אע״פ שעירבו הבתים והחצירות יחד צריכין לשתף במבוי וכן אם שיתפו במבוי לבד צריכין לערב הבתים אבל החצירות יחד א״צ וכ״ז כ׳ גר״מ אבל לרבנן או מערבין הבתים והחצירות יחד או משתתפין במבוי לבד ובפת ר״מ מודה וא״כ צ״ע ועט״ז : וי״א · כחכמים : וצ״ל · עט״ז :

אם

שפח א אם לא · עירובין ל"ח ב' כר"ש וכשמואל ור' יוחנן וכמ"ש תוס' בשבת קל"א א' ד"ה מי : ולהרמב"ם · כרב שם וכפירושו שם מי גרס כו' לא הדר מטעם הראשון דבתים ותלירות וקאי אקושיא כי לא עירבו נמי ליתזיכסו כו' ע"ז קאמר דא"א למתוי כמאן דסתימי דמי גרס כו' :

שצא א בכל · שם ע"ב שהמבוי לחלר ומנ"ה נלמד כל הס' : אע"פ שהם · ענכס"נ ור"ל שלא נשתתפו והם רבים שכל בני החלר מ"מ הן כיחיד שא"ל ליתן בשיתוף אלא א' כמש"ל : אבל חצר א' · ככ"ל בסי' ס"ל ס"ב וסי' שפ"ב ס"נ : והוא · לכאורה אין שייך זה כאן וי"ל שקאי אב' אלירום דאוסר וכמ"ש בסי' של"ב ס"ס : והתם · וסתם · שם כ"ו א' עיר חרשה : צריכין · ככ"ל סי' שפ"ב סע"ו בהג"ה : ואין מספיק · וי"א דדוקא · ברא · כמש"ל שפ"ב ס"ח : או משביוו . שם סי"א בהג"ה ופירוש של כו' :

שצב א קנין יחיד · לשון הרמב"ם : של רבים · פי' הרבה ב"א ולא ברש"י שכ' ס' רבוא ואולי לשיטתייהו כמ"ש בסי' שמ"ה ס"ז : וכן · שם בברייתא : אבל · שם בגמ' א"ל כו' לדידי כו' והשתא כו' : ארא מניחין · ואפי' בס"ס של רבים מהני היור כמ"ש רש"י במתני' וכ"מ שם בגמ' בשוכרא דר' זירא ואמינא פ"מ עיר כו' וע"ש בתוס' ד"ה ולא כו' וברא"ש : אבי' חצר · כר"י שם דרבה עבד כוותיה כמש"ש וכמ"ש בס"נ : ויתיו אותם כו' בשיתוף כו' · שם כי טיכא דאיתו כו' : שעושין כו' · עמ"ו : ודבר זה · רי"ף וכ"כ רש"י במתני' : ואם רצו · דלרבותא נקט תולה לה דאפי' בכה"נ מהני · הרי"ו : וצריך · הרא"ש שם וכ"כ על סיור כו' וכ"ס ברמזים וה"ה דמלבה מהני כמ"ש בס"ד וכ"ה כאן · ועמ"א : ב שאין הסולם · שם : על רוחב · נ"ל עד יותר מעשרה : ג ואאי' הוא כו' אפי' · שם דהסא בי תיבנא ומשמע דבית א' היה וכמ"ש בס"א כו' ילחק שם : ד עיר שנשתתפו · בגמ' א' מבוי מבוי כו' והרמב"ם לא הוכירה ואולי ני' אחרת היה לו א' מבוי המבואות כו' : מצבה · כפירוש הרי"ף אמצבה וכ"כ הפו' ד"ס דעבוד וכ"כ הערוך : לפיכך עיר כו' · מ' דוקא בכה"נ אבל בהיתה של רבים א"ל וכ"מ בהג"מ ע"ש וכמ"ש המ"א לעיל פ"ק ד' : אין ע' מ"א : ה ברא"א שם י"ד ב' עשה לחי כו' וע"ש ל"ט ב' תוס' ד"ה מבוי וכמ"ש הרא"ש בשם ירושלמי ע"ש : ו היינו לומר · כמ"ש בברייתא עושה לחי מכאן וע"ז הקשו מבוי מבוי נמי כו' : אבל בפס כו' · סברי מהני בחצר שנפרלה במילואה לערב כפ"ע ואין אוסרין על החלר כמש"ש י"ב א' ב' וכמש"ל סי' שס"ג סכ"ו וע"ש סל"א : או יעשה · ככ"ל בס"ד : גבות עשרה · פ"ס וכ"ל אלבעה וכמ"ש בגמ' פ"א א' ועמ"א : י"א הא דעיר כו' · הוא דעת מהר"ם שפ' כליסנא קמא כמ"ש הרא"ש ומרדכי והג"מ בשמו ורמב"ם וש"ע פ' כליסנא בתרא כדרכם בכ"מ לפסוק כליבא דאמרי : ועושין תיקון · כ"כ הרא"ש בשם התוס' וז"ל וכ"כ התוס' על הסיא דלרחבה כו' : מהני לחי או קורה · כן למד מדאמריק מ"ם לתלאן דלא כו' מבוי מבוי נמי וע"כ בלחי או קורה קאמר דאל"כ לא אמרי אהדדי כמ"ש הרא"ש וכ"ל דדוקא בלחי וקורה כו' וע"כ לתלאן נמי בהכי קא מיירי דאל"כ לא הוי פריך מידי ואפ"ה אמרו בליסנא קמא דלרחבה מערבין אבל הוא תמוה דהרא"ש וס"פ כ' בהדיא דלריך תיקון חלר שכתב וכ"כ תוס' על הא דלרחבה כו' ולאחרים לא מהני אפי' בכה"נ דגמרא אמר בדרך כלל אין מערבין לתלאין לגמרי וכמ"ש רש"י הטעם אבל מבוי מבוי מערבין נ"כ בכ"ע אפי' בלחי וקורה ולכן פריך מ"ם לתלאין כו' מ"מ לחי וקורה לא מהני · וללישנא בתרא אפי' לרחבה לא מהני אפי' תיקון חלר ולא מהני אלא מבוי מבוי כפ"ע או באמלע מבוי וכן לסיור של עיר כמ"ש ברא"ש שם אבל לתלאין של עיר לא וקושיה הנ"ל מה שלמד ממנה הרמ"א נוהר ממנה הרא"ש שכ' דקושיית הגמ' היתה משום דברייתא מיירי שהמבואות אינן מתוקנים אלא בלחי וקורה כמ"ש עושה לחי כו' וז"ל הרא"ש שם והא דפריך הכא מבוי מבוי כו' דקתני בברייתא כו' וכן קשה על הש"ע דפ' כליסנא בתרא דלפולם אין מערבין לתלאין וא"כ לא מהני כלל תיקון חלר אלא בל"ס דודאי מהני דכשתום דמי ולאלשון רמ"א או יעשה כו' ולפתח מבואו אפשר לומר דמיירי במבוי מבוי כפ"ע ולפ"ז גיחא דברי ש"ע דהם מהני ככ"ל אבל לשון לתלאין לא מ' כן כמ"ש בגמ' ואין מערבין כו' אלא כו' : ז עיר של כו' · שם בגמ' וכמ"ש הרא"ש והלכתא לקולא : ח אם עירבו · ר"ל שעירובן תמיד א' שא"א לכן להתחלק ושם פ"א ב' הלכה כר"י כו' סתם כו' :

שצג א אין מערבין · בילה י"ז הלכה כר' ולאיסורא : ואם שבח · הרי"ף שם מדאמרי' שם מ"ם דלמקני שביתה משא"כ כאן ודמי לעירובי תבשילין : וה"ם · שם ו' א' ודלא כהארדעי : ב ואפי' אם · דע"כ בספק חשיכה כבר קבל ואפ"ה מערבין : ויש אוסרין · דמיירי דלא קיבל ולע"נ דמתילא כאסר מ"מ קל ממה שקבל בפירוש ורא"ס מתוספתא וכמש"ל סי' רס"א ס"ד ע"ם וכ"כ בסי' רנ"ג בהג"ה : ג אבל אם · מדלא השמיענו בלאם אחר ובכה"נ ש"מ דלאחר גברא לא :

שצד א ספק עירוב כו' והוא כו' · מתני' וגמ' לענין תחומין וסובר סטור דה"ה לע"ח דלא כמרדכי שכ' דכאן א"נ ככ"ל סי' של"ג ס"ג דספק הוחם ברע כמ"ש המ"א וי"ם כגון ספק אם כו' דוקא בכה"נ וע"כ נ"ל כן דאל"כ תקשי לרש"י ורמב"ם דס"ל דאף בע"ח כשר בס"ם בדיעבד כמ"ש סי' תע"ו : ב ואינו יכול · שם בגמ' ופסק כרבי · ומשם למד לע"ח דס"ל דגם הוא מלוה כמ"ש סי' שס"ו ס"נ וסי' של"ם : והעירוב א"צ · שם במתני' אם מבע"י כו' · וה"ה לע"ח ונלמד מסי' של"ג ס"נ : ויוכל · שם במתני' ל"ח א' וה"ה לע"ח וכ"ה בתוספתא פ"ה בע"ח : ויש לבציע · ברכות ל"ט ב' שבת קי"ד ב' : בשחרית · בהג"מ והג"א פ"ג כ' משתשיכה אבל במנהגים חששו בערבית שלא יאכל קודם חשיכה : אבל עדיף · דמה שהיו נוהגים בימי הגמ' בכל ע"ש משום שלא יתעפש משא"כ עכשיו שעושין מנ"ה · ר"ן : ג נתנו במגדל כו' אא"ב · השמיט כל הסוגיא דשם שהוא הכל אליבא דרבנן וכמ"ש התוס' שם ד"ה והאמר משום דר"א ע"כ כרבנן ס"ל וע"ש תוס' ד"ה פעי כו' : קודם שחשיכה · ל"ד כמ"ש בסי' של"ג ס"ג :

שצה א מצוה · פ"ח א' : ומברך · שבת כ"ג א' : ואומר · רי"ף בפ"ב די"ט : ושהם לבתים · עמ"א וכמנהגינו שם : איפתי · מנחות ל"ה ב' : ואם גבו · ברכות ע"ו א' :

שצו א שבו · ל"ה א' וערש"י והוא במתני' מ"א ב' וגמ' שם ילא לדעת כו' : ארבע אמות · כגי' ר"ח שם מ"ח א' ד"ה ר"י וס' כת"ק דר"י ור"א פליגי אליביה וס' כר"י בסי' ת"ה ס"א : בינונית כו' שבל א' כו' · נ' ב' : ואלו · כר"י שם מ"ח א' וכפי' הרי"ף והרא"ש : והוא באמצען · עמ"ז שפ"ם הוא וצ"ל אחר נכל לד וכ"ה בהדיא ברא"ש : וי"א · כגי' רש"י שם ופ' כחכמים : אבל ימלשל · גמ' שם : עם אלכסונן · שם נ"א א' לאו היינו כו' וכפרש"י שם וכ"כ הרמב"ם : ב בכ"ם כו' אפי' אין · שם בעיר מריבה כו' : ואם · ס"ו א' :

שצז א כל אדם · מתני' מ"ה ומ"ח : חוץ מר"א · נ"ב א' נ' ב' אבל במקום שאין מסויים כו' ושם כגון דאיכה כו' : או · פ"א ב' ושם נ' ב' מהלך את כולה כו' : ג ואם עירבו · שם ב' מ"ד פנים כו' : ה מסרה לרועה · ובכנו לא חילק כסי' שם דיקא נמי ר"ל בשלמא אי דוקא בבני רועים הייט דאילטריך למתני בנו ולע"נ שהוא רועה א' כו' וכמ"ש סמ"מ ע"ש : ו שור של כו' וכן אם · כ"ז לשון הרמב"ם שם : טו נהרות כו' ברגלי המטלא · עתוס' בעירובין מ"ס ב' ד"ה י"ט כן : טז מילא מים · כרב שמא שם וכפי' ר"ת שם וכגי' דרב שמא סובר דקנה מבירו ומטעם מינו דאי כו' לכך כרגלי הממלא :

שצח ב וכן אם היתה · שם מרוכבת אין עושין כו' דוקא מרובעת : ד כמין גם · רמב"ם וטור ולמדו מקשת כמו שהשוה אותם בברייתא : וי"א · דלא גרע מאילו ניטל אותו של מעלה תוס' ד"ה אם : וכ"ז · נ"כ מטעמא דגמרא סדר אתי דרך כו' · תוס' ד"ה פתות : ה כל בית · מתני' ל"ב ב' : דירה · ל"ה ב' וכמ"ש תוס' ד"ה נפש : אם היה · נ"ו ב' הקך אמשמתא כו' : שהוא צלע · כ"ג ב' : ובשמורדין · כחכמים במתני' נ"ז א' : וי"א · כר"מ שם שהלכה כדברי המיקל אפי' יחיד נגד רבים כמ"ש מ"ו א' וצוד דרבה ס"ל כוותיה כמ"ש שם נ"ג ב' וע' נ"ז ברא"ש בשם הר"מ וס"ל דמש"ם אלטריך סד"א כו' קמ"ל דבכ"מ הדין כן · ול"ע דא"כ למה לא פסק בכל יחיד כר"ם בספ"ד אפי' ע"ו אמה וכ"פ הרשב"א שם ובש"מ וגם אין הלשון משמע כן אלא כדעת הרמב"ם דקמ"ל כאן דהלכה כר"י ב"נ וכן כתב הרי"ף וש"ם : ו והוא שיהא · ע"ש תוס' ד"ה נפש : ושלש · מתני' וגמ' שם : ויש בהם · כ"ל : ומעוברה · פ"ם וליתא בגמ' ולא בכל ספוקים : ומודדין חוץ · הולך לשיטתו בש"ס : ואם היו · מסקנת התוס' שם ד"ה עיר ועמ"א שמגיה הלשון : אבל שתי · שם וכתי' הגמ' : ז וכן תוספת · ל"ס א' : אבל בית · מדאמרינן ל"א א' כתוך ע' אמה ושיריים וכן שם נ"ז ב' בקושיא אמר קמ"א אמה וכתי' אמר ע' אמה ושיריים וכגי' בסוכה עיבור לעיר וכמ"ש בירושל' דסוטה · תוס' ד"ה רב הונא נ"ז א' והרא"ש שם ותוס' בסוכה נ' ב' : ח שלבד רוחב כו' · נ"ל אחר תיבת פתות שלים : וי"א דאין · כפי' הראשון שבתוס' שם ד"ה התם דוקא אם בין שנים התילונים ד' אלפים אמה או אין מודדין כו' וכמש"ם בגמ' דע"ז היתה הקושיא וקתי' התם נ"ל כו' · אבל בקשת מודדין אפי' לאמלעית דמ"ש תוס' ורא"ש שם וה"ל בני ראש הקשת כו' ככר כתב רש"א ד"ס דמטעם מלי אסור ולריך לטעמא דהדר דרך בתים דלכתורה י"ל דמאי פריך והא"ר עיר כו' הא באלפים מותר אפי' בר' אלפים משום דמובלע בתוך לך אלא ד"ם דבקשת מובלע בתוך לך פ"ד משום דאיכא בתים אבל כאן לא הוי במובלע בתוך לך כמו שתי' שם התם כו' ולריך היינו מובלע מב' לדדין ותי' התם כו' ורס"ל ב' דתוס' כתי' הראשון ס"ל דקושיא הוא אליבא דרבר"ס דאל"כ לא פריך גמ' כלום והאמר ר"ס כו' כנ"ל אלא נרכה כר"ס דבעי מובלע מב' לדדין וז"ם בתירוץ השני ועי"ל דהתם כו' דבלאמת תי' של הגמ' כ"ס והוא אליבא דרבה בר ר"ס ודבריו כשונים ולע"נ שהוא שלא אליבא דהלכתא כ' הרא"ש משום גמ' דג' כפרים ולאסבורי לפי' דגמרא כתבה ועמ"א ס"ק י"ב ומ"ש מ"א בסק"ד לא עיין במהרש"א על תוס' הוה וכמ"ש בתוס' נ"ס א' ד"ה פתות והטור כתב נ"כ לשון אחרון של תוס' הנ"ל לאומרא וכ"כ הרא"ש והשמיטו הרמ"א : י אם אין להם · דאפילו אם היה רק בית אחד שם מותר כו' שהוקף לדירה :

שצט א לא · ולא · מתני' שם : שהוא · מפני · גמ' שם : ב אם יש · רא"ש בשם ירושלמי וכ' הטור מסתברא כהאי מ"ד : ד ובשיגיע להר תגיע לגיא כו' · שם אר"י א"ם ל"ש אלא שאין חוט המשקולת עד מתני' ושם בתוס' ד"ה אבל · ור"ח כו' ע"ש כמה פי' עד כמה יהיה הגיא כו' עד ורבינו שמואל · וכלל לשיטת טוש"ע בגמרא שם היא שם ג' בבות מילתיה דשמואל וליסנא בתרא דרב יוסף וליסנא בתרא דרבא · בבא ראשונה בקידור לבד ואחרונה בהבלעה לבד אמצעית בשניהם אמצעית בגיא לבד אחרונה בהר לבד וראשונה אף בהר ושם אף בהבלעה נמלא בגיא ב' בבות ראשונה ואמצעית א' בקידור וא' בשניהם ובהר ב' אחרונה וראשונה א' בהבלעה וא' בשניהם והכלל דהבלעה דגיא קל מכולם והר קשה מכולם ולפ"ז הכלל בקידור כי ראשונה בכולם לבד הבלעה דגיא שהוא קל בטורח מכולם ואחרונה בהבלעה דהר לבד שאסור בטורח מכולם ואמצעית בשניהם דגיא בהבלעה וקידור דשלא להבליע ולא לקדר ודאי שאין חילוק ביניהם ופי' אב"נ למפרע אבל רש"י לא כתב כן אלא מילתא דרבא בקידור והבלעה דהר אך דמשמע כדברי רש"י וכן בשמעתין של גיא חולק ג"כ רש"י שמפרש רק בהבלעה · וכלל אלו הב' סעיפים שפסק כאחרים שם וכליסנא בתרא דרב יוסף וכליסנא בתרא דרבא וים שם ג' חילוקים ככ"ל ב' בגיא וא' בהר האחד בין חוט יורד כו' · הב' בין עמוק אלפים או לא כשאין חוט כו' · הג' כמתלקט כו' וחילוק הא' לא קאי אלא אקידור וכמ"ש רש"י שם שהבלעה היא קל בגיא ככ"ל · וחילוק הב' לא קאי אלא אהבלעה שבהר הוא חמור שהבלעה ככ"ל · וחילוק הב' קאי בין אקידור בין אהבלעה וחילוק הב' לא שייך כלל בהר וחילוק הג' לא שייך כלל בגיא וחילוק הא' שייך נמי בהר אלא שאם קאי בין אקידור בין אהבלעה דשם חמור יותר שהבלעה שכל כמ"ש למעלה : ו הגיע · כל"ח שם ברש"י : ח היה לנו · שם מתני' וגמרא וכפי' הרמב"ם וע"ש בפי' המשנה : סרד כו' · הרא"ש שם פ"ס פ"ח ע"ש · אבל ליתא דהא ודאי כשמודדין התחום מאמלע העיר אלפים במישור אף שהוא ליון התחום לכל אותו הרוח אף שבמקום א' יש שם הרים שהיינו לריכים לקדר והיה שם ליון סוף האלפים קודם ליון תחום זה מ"מ ודאי אזלי' בתר מדידת תחום במקום א' דהולך אפשר שכל א' ילטרך למדוד ברוח א' בכל המקומות שבאותו רוח אלא כמש"ם שמותחין חוט שוה לכל אותו רוח וא"כ למה נחמיר כאן שימדדו לו כאלכסון ויפחתו לו בלד הב' הרכה בחנם א"ה נראה ברור דלשיטת התוס' שם הכי פי' אם מדד מב' רוחות דהיינו למזרח ולמערב ורבה ברוח א' וברוח הב' מיעט שומעין אף למקום שמיעט ולא יהבינן שם רק כפי שמדד ולא אמרינן שטעה אלא דתלינן בקידורין ובמדידה יפה :

ת א ומהלך את כולה · רש"י וכ"מ בגמ' שם א"ל משם כו' : אבל אם · וה"ה · כן מוכח שם ס"ב וערש"י ד"ה היה ולריכן דקי"ל הלכה כר' יהודה כמש"ם פ"א ב' לריך לחלק בכה"נ : ואם כלים · שם :

תא א משום דה"איל · רש"י שם וכ"ה בגמ' שם ור"ל דל"ת כקולי דמר וקולי דמר · הרא"ש : ברגלי מי · ע' תוס' מ"ה ב' ד"ה בי"ט : ובלבד · תוס' שם ד"ה דבולא ורא"ה מר"ס כ"נ ב' : ולבן · עירובין שם מוב' וכן המשאיל כליו לשו"נ כו' :

תב א חריץ · כפי' תוס' בשם ר"ת וכ"כ הרי"ף והרא"ש ורמב"ם ונראה שלא היו גורסין בגמ' אלימא משום דתני כו' וכ"מ כדברי ר' יוחנן שם וס"פ אבל לפי גירסא שלנו מותר בכ"ע וכ"כ תוס' שם בר"ס חרם והג"א שם ד"ס ודוקא כו' ומהרי"ת כו' דסכה ט' : בתחום עיר · ר"ל דוקא בין שני עיירות דאפי' ריב"ל מודה וכקושיית תוס' שם ד"ס חרם · וא"ת כו' וס"ד דמקשה הוי דלא איירי בין ב' עיירות רק ב' ב"א שסבתו : ושל קנים · שם :

תג א לדירה · רש"י : כיון · שם ועמ"א : שיכול · שם : אבל · עתוס' שם ומ"א · אבל רש"י חולק וכ"ד ר' יהונתן והג"א בשם א"ז וע' ע"ז וכן מלשון הרא"ש והטור שסתמו משמע כפי' רש"י וכן עיקר ורא"ה מדפריך בגמרא מאלפים כו' על ר"ס דוקא וכן בברייתא דמסייע לי' לא הוזכר כלל בוריקה וכן מדקא' במאי מטלטל כו' ודילמא כי מורתא וכן שאין זה נקרא פרוץ במילואו מאחר שכנס מותר לטלטל רק שאינו יכול להגיע לשם :

תד א ומה שיהיה · ע' רי"ף פ"ו דשבת גבי פורפת כו' וכ"ה בגמרא שם ל"ד א' עירובין מ"ה ב' י"ט ב' ב' ושארי מקומות בש"ם וה"ה בספיקא דדינא כמ"ש בפ"ק דע"ז : היהו · שם ושם : ולא ע"י · בגמ' שם : למ"ד כו' · רי"ף ספ"ק דעירובין בשם הירושלמי וכ"כ תוס' בחגיגה י"ז ב' בד"ס דכתיב כו' בשם י"מ אבל כתב דהש"ם שלנו פליג על הירושל' מדקאמר. בפ"ו דשבת ופכ"ד דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע ול"ק נ"כ

ג״כ אליבא דרבנן ובכה״ג וכן הקשה הרא״ש בפ״ק דעירובין וכן הריטב״א וש״פ והביאו עוד ראיות ממ״ש בכמה מקומות תחומין דרבנן עירובין דרבנן וע׳ תוס׳ שם ואיכא כלום דודאי ד׳ אלפים אמות דרבנן אבל ראיה גדולה יש ממ״ש מ״ה ב׳ ואמאי ליקני כו׳ ואב״א הוי כו׳ ושם כמה מילין : וה איל ואין · לשיטת הרי״ף בפ״ק דשבת דבמקו׳ שיש איסור תחומין אפי׳ מיום ראשון אסור להפליג וכמ״ש בסי׳ רמ״ח וצ״כ הא דספינה למעלה מי׳ כמ״ש הרי״ף שם וצ״ל דאין תחומין : מי שבא · שם נ״א בספינה כו׳ ת״ש מעשה שבאו כו׳ : מקום שנע · אפי׳ באמצע היום מדקאמר שם אא״ב כו׳ ודלמא עמדה ועתוס׳ מ״ה ב׳ ד״ה ליקנו · כעובדא דר״ג כו׳ וז״ש כאן לעולם היתה כו׳ : ואם הוא · כנ״ל דספיקא דרבנן הוא : ואם כבר כו׳ דאין לו · שם לו א״ב כו׳ דילמא עמדה : ש״ם אם צריך · כמש״ל סי׳ ת״ו : ה״ל כל העיר . שם הוליכוהו לפי׳ . וה״ה בכה״ג כמ״ש אא״ב כו׳ כנ״ל והלכה כר״ג וא״ל משום דשבת באויר מחיצות דמפריך דכ״ע מיהת הלכה כר״ג בספינה כו׳ ולא שאלו על ר״ג גופא מ״ע אלא ש״מ דאף ע״ג דילא לדעת לא מהני כמ״ש בסי׳ ת״ה ס״ו כאן ה״ל כשלא לדעת :

תה א מי שיצא · כת״ק וכא דאמרינן מ״ד א׳ דר״ג פ׳ כר״א הסיא באונס וכמש״ס מ״ה א׳ ומדר״א קמותבת למר אלמא אין הלכה כר״א ובמלחמות כתב דקן סוגיא מ״ד א׳ אודאים ליה מקמי האי סוגיא מ״ד א׳ ודברי רז״ה נכונים : מעמידת · ערש״י שם ד״ה מי שהא · כמזיד ומדעת כו׳ · כיון למש״ש שם מ״ה א׳ א״ל אין השמיע כו׳ וה״ה לאונס כמ״ש מ״א ב׳ וכ״כ הראב״ד אבל הרמב״ם מפרש אפי׳ באונס יצא לכך כתב מעמידת כו׳ שפסק כר״י שאמר אם נזכר כו׳ שם מ״ה א׳ וזה כיון שהתחיל באמ׳ כבר נזכר כו׳ : להיות כבני · אבל לעיר מותר לכנס כמש״ל סי׳ שנ״ז ס״א וערש״י שם ד״ה ולמודד כו׳ ובזה מתורץ מה שהקשה המ״מ על הרמב״ם שם : ד אבל אם · כמ״ש ס״ה אבל כו׳ ובס״ו אבל כו׳ ובסי׳ ת״ו ואם יצא כו׳ : ה או שאר · מהא דאמרי׳ שם עייל לתחומא כו׳ וע׳ רש״י שם ד״ה עייל כו׳ ובחזר לדעת לא מהני כנ״ל וכמ״ש למעה אבל כו׳ ושם מ״ע אנוסים הן כו׳ : או ששגג · מהנ״ל ס״ד בעובדא דר׳ תנילאי · וכ״ז הולך לאשמועינן משום סיפא החזירוהו : אבל · גמ׳ שם : וכן אם · כנ״ל בסי׳ ד׳ דספינה שלא לדעת וכמ״ש ת״ש מעשה כו׳ במהלכת ברקק ואפ״ה לר״ג מהלך את כולה ולר״ג ע״כ אין טעמו משום דשבת כנ״ל בס״ס ת״ד ע״ש כמ״ש שם : ו מוקפת · רש״י שם : לדירה · תוס׳ מ״ז ב׳ וכנ״ל : אבל אם כו׳ · מדתנן הוליכוהו ונתנוהו וכמו שדקדקו בגמרא הוליאוהו החזירוהו · רמב״ם ורמב״ן ור״ן והג״א ס״ם ב׳ ד״ה וכן פסק כו׳ וס״ג ד״ה ואם עבר כו׳ וכ׳ ב״י שכ״ד דשב״ס בתוס׳ מ״ג א׳ בד״ה הלכה כו׳ ועוד כו׳ אך כו׳ ואין ראיה די״ל דהרשב״ם ס״ל כדעת ר״ת הביאו הג״א שם׳ כשמואל וכרבה דוקא בשבת כו׳ אבל נ״ע דהא במהלכת נ״ס וכן לפי׳ ב״י וכן תי׳ במלחמות על מה שהקשה הרז״ה על הרי״ף כיון שפסק כרב למה הזכיר הא דרבה ור״ז ותי׳ הרמב״ן דה״מ לקופץ מספינה לספינה דהוי לדעת דאין לו אלא ד״א כשיעתם כנ״ל מ״מ מהלך את כולו במהלכת מטעמא דר״ז כו׳ וכ׳ ב״י אבל תוס׳ פליגי ע״ז שם הכ׳ ומה שפי׳ רשב״ם כו׳ וכן הרא״ם שם ומרדכי וסה״ת וכ״כ תוס׳ בהדיא כ״ע א׳ סד״ה והוסיפו וכ״ד הרשב״א והקשה דלדידהו מאי פריך פשיטא דלמא הא קמ״ל דאף כה״ג א״ל אלא ד״א וכמ״ש הרא״ש וש״פ בש״ת וע׳ במ״מ שהבי׳ קושיית הרשב״א ודבריו דחוקים ע״ש : ז הואיל ושבת · ל״ד ור״ל והואיל והיה באויר כו׳ ומקט ושבת לרבותא דסיפא וכמ״ש בהג״א שם ד״ה אי אפשר · ואם נפתחו כו׳ · ומ״א תירץ דמיירי בנכנס בשבת דה״ל כילא לדעת ואפ״ה כיון ששבת · ולכאורה כן מ׳ בגמ׳ דכ״ע מיהת הלכה כו׳ ואע״פ שהדיר ושהר לא מהני האונס אבל לשון ש״ע לא משמע כן ולא ה״ל לשבוק דינא דמתני׳ ובמ׳ שם וע׳ הג״א שם ד״ה ר״י ור״ה ואם עבר ותוס׳ שם ד״ה הלכה ועוד פסק רשב״ם כו׳ ומה שפי׳ רשב״ם כו׳ ור״י ס״ל דהוי כילא שלא לדעת כמ״ש רשב״ם שם דספינה ממילא אזלא כו׳ : ואם נפתחו · שם מ״ב ב׳ ומ״ג א׳ וקי״ל כרבה וכמ״ש למע׳ ואע״ג דאין נ״מ דקי״ל כרב נ״מ בכה״ג וכמש״ש נ״א ב׳ ושם משמע דקי״ל כרבה : ואם · ובראשו · שבת ז׳ ב׳ ואם חקק נו׳ כו׳ : דאמרינן · כר״מ ואע״ג דלא קי״ל כותיה בד״בן קי״ל כותיה דיש כרמלית הא כמ״ש בפ׳ הזורק ורא״ה מדר׳ ס״ל כותיה בעירובין נ״ג ואע״ג דלא קי״ל כותיה דר׳ בהא שסובר כר״י היינו משום דמתני׳ דלא כותיה נתנו בקנה כו׳ וטעמא דר׳ דס״ל כר״מ משום דבדרבנן הוא וע״ש תוס׳ ד״ה וכלכלה כו׳ ובזה אין צריך לפי׳ ולא לפירוש רש״י דברשויות דאורייתא לא סבר רבי כותיה אבל נ״ע דל״ל לכל זה הא קי״ל שם נ״ג ב׳ גידוד חמשה כו׳ ואפשר דסבר דהטעם בגידוד משום דאוקקין ולזה נתכוין מ״א ס״ק י״א ואפשר סר״ל כו׳ אבל אין נראה חדא דא״כ ס״ל כר״מ ועוד דאפי׳ ר״מ מודה בכה״ג וכמ״ש תוס׳ בשבת ז׳ ב׳ ד״ה והלכה כו׳ דקאמרין במקום א׳ עשרה לא אמרי׳ חוקקין וכן נ״ע מ״ש כאן דאמרי׳ חוקקין כו׳ ומ״מ הדין אמת מהא דגידוד הנ״ל וא״ל לחוקקין : ח לעירו · עמ״א וכ״ה ברא״ש ומרדכי : המוקפת · כנ״ל : כולה כר״א · ואפי׳ · מדפריך שם הא נמי תניא החזירוהו כו׳ ודלמא קמ״ל דאפי׳ בכה״ג אין לו אלא ד״א וא״ל א״כ ברישא דפריך פשיטא השתא כו׳ ודלמא קמ״ל כה״ג והרמב״ם וש״ע פ׳ לעיל ס״ד אבל אם יצא כו׳ וכמו שהקשה הרשב״א שם י״ל כתירוץ השני של מ״מ שם דלשמואל פריך שפיר דהוא פ׳ כר״נ בספינה אבל לא בדיר וסהר וא״כ אפי׳ כשלא לדעת אין לו אלא ד״א ופריך שפיר אבל בסיפא דגם שמואל מודה כמש״ש דכ״ע מיהת כו׳ מ״מ הואיל ושבת באויר כו׳ : ט שכל העיר כו׳ ואם הוא כו׳ · רש״י שם : ואפי׳ לאיתו · תוס׳ שם ד״ה לא הפסידו כו׳ ולמדו כן ממשמעות הגמ׳ לא הפסידו : אפי׳ מי שלא · תוס׳ שם ד״ה במזיד כו׳ מדקאמר סתם לא יאכלו וכמ״ש במכשל סתם לא יאכל אין חילוק רק במקום שחילק שם בפירוש : ויש מתירים · כמו ע״י א״י שם מ׳ א׳ ומ״ז ב׳ ופ״ג די״ט כ״ד א׳ :

תו א כיון שנכנס ברשות והוא אונס והוי כמי שהחזירוהו נכרים וכמ״ש בסימן ת״ה ס״ה · רש״י שם : ויתרחק כו׳ ואם נתרחק · דזהו נ״כ בכלל מ״ש גדול כבוד : ואם יצא · כנ״ל בסי׳ ת״ה ס״ח ילא לדעת והחזירוהו כו׳ : וי״א דוקא · דבקטנים ליכא כבוד הבריות כמ״ש בבכורות מ״ד ב׳ משתינין מים כו׳ · וס׳ ראשונה ס״ל כמ״ש במרדכי דהאבעי׳ הוא משום כבוד תורה וסברא ראשונה לא ס״ל ועוד דבגלגין מהר וע׳ רא״ש ועל ס׳ ראשונה נ״ע דאין לשון כבוד הבריות משמע כן :

תז א ואם הגיע · פי׳ ברשות הגיע : ב היה יוצא כו׳ ואם · כרב שימי דרבה קם ליה בקושיא · הרי״ף ורא״ש שם :

תח א מותר · ר״ל בזה לפי שלמון הרמב״ם וש״ע משמע דיעבד : מי שיצא כו׳ · ע״נ א׳ והרי נותן כו׳ : לפיכך כשהוא · ס׳ ב׳ : ואינו מהלך בעיר · כן מ׳ פשטא דגמ׳ ומפסיד את כל העיר כו׳ ואם איתא שמהלך בכל העיר אינו מפסיד אלא יתרון רוחק העירוב כ״ה בתוספתא דמכילתין רים פ״ח ולדעת תוס׳ נ״ל דתוס׳ מיירי כשלא לן בביתו : תתקצ״ו · כן משמע שם נעשית לו העיר כו׳ : וי״א תוס׳ שם אין · ומהר״י אומר כו׳ ולפי גירסתם שם ע״נ בסוף התוס ולתי ובית בבימיה ושם ל״ח ב׳ מי שהרת דמנת כו׳ וערש״י שם וע׳ בתוס׳ : ואם כו׳ דלא׳ כמ״ש רש״י ל״נ א׳ ד״ה והוא לענין ד״א ע״ש : כ״ש שהניח · ל״ו ב׳ : ואם אינו · מתני׳ מ״ט ב׳ : וה״ם אם · כנ״ל ונעשה לו כל העיר כר״א : ויש לו עמ״א : ב המניח · כר״א כנ״ל כדברי המיקל בעירובין :

אפי׳ שם : או · שם : ד ויש לו · רש״י שם ד״ה חוץ לתחום ס״ד כו׳ ומתני׳ שם א׳ מותר כו׳ ואסור כו׳ וערש״י שם ד״ה מותר לביתו כו׳ וד״ה אסור לעירובו כו׳ :

תט א ואם נתנו · מתני׳ שם : במגדל הפורח · אע״ג דקי״ל כר׳ שם ל׳ ב׳ היינו בסוכה שהיתה שמעמא באהל וכאן מיירי בבית הפרס שאין מעמא באוהל כמש״ו או סיכפת כו׳ והוא בגמ׳ שם וכמ״ק ס׳ ב׳ ובית הפרס מי כו׳ : צריך כו׳ · מתני׳ שם ל״ב וכמ״ש בגמ׳ שם ושבת ח׳ ב׳ : במקום כו׳ · ואין מערבין אלא לדבר מצוה או דחק כמ״ש סי׳ תט״ו : ג ויתחייב חטאת נזרו · עתו׳ שם ל״ג א׳ ד״ה והא וכ״ל כו׳ : ד נתנו במגדל · עמש״ל סי׳ שנ״ד ס״ג דסוגיא דשם כרבנן : כיצד · מתני׳ ושם בגמ׳ ל״א ב׳ : ואפי׳ · תוס׳ שם במתני׳ ואמר בגמ׳ ל״ח ב׳ דאזיל ושתיק ושם מ״ה א׳ מי שישב כו׳ לרבנן ומי שישן כו׳ וע״ל סי׳ ת״י ס״ב וז״ש ל״ש כו׳ משום דתוס׳ כ׳ שם ויש לחלק כו׳ אבל כו׳ : כפי מונו · עמ״א : כששה · כריב״ב שם : ואוסר · רי״ף בפ״ב די״ט : וחוזר ולן · מתני׳ ל״ח א׳ ושם ע״ב א׳ : ח אם ירצה · ל״א ב׳ : וכן רבים · מתני׳ ל״ב א׳ וכמ״ש בסי׳ ת״י ס״ג : ט אחד או · ל׳ ב׳ או שאמר לעבדיו כו׳ : האוסר לחבירו · גיטין ס״ה כרבה ובתוספתא פ״ב דמכילתין : בבית כו׳ · הכל בתוספתא שם : יא לא היה יכול להגיע כו׳ לא יזוז · נלמד ממ״ש למעה אבל אם אין כו׳ וערש״י ס׳ א׳ ד״ה ואסור לעירובו כו׳ : ודוקא כו׳ אבל · שם ל׳ ב׳ : ולהרמב״ם כו׳ · עמ״מ שפי׳ דרמב״ם מפרש דברי שמואל שקנה במקומו וס״ק ונעשה תחתיו של אילן כו׳ לפיכך לא קנה שם כלל אלא במקומו · ואין נראה לי פירושו חדא דנעשה תחתיו רחוק מאוד לפי׳ ועוד דא״כ מאי אמרו תניא כותיה דרב כו׳ לימא תהוי כו׳ אדרבא סייעתא היא לשמואל כמ״ש למעה אלא נ״ל שפוסק כרב דהלכתא כותיה באיסורי ודלא כרי״ף דסייעתא שהביא הרי״ף משנים שאלו תלוק בפ״ה די״ט אינו סייעתא לפי׳ הרמב״ם שפסק כרב דקנה שביתה במקומו ורב הונא ברי׳ דר״י סבר נמי כרב אלא שס״ע הא דסי׳ ת״ב שכ׳ הרמב״ם דהוא כותיה דשמואל ואמר שם רב תנא כו׳ ואפשר דני׳ אחרת לו שם : אלא במקום׳ כן פי׳ להא דרב וכמ״ש מותר לביתו ואסור לעירובו וכמש״ש בברייתא דתניא כותיה דרב לא יזוז ממקומו ופי׳ שנשאר לו שביתה במקומו : וכן אם אמר · שם א״ל שמואל וגם רב מודה בזה וכפי פירושו לא יזוז כנ״ל : והאומר · שם אמר ר״ה בריה דר״י כו׳ : וכן דעת׳ מדהביא מימרא הואת דר״ה ש״מ שמפרש כפי׳ המ״מ וכ״מ אף לשמואל : יג ודוקא לבא · מ״מ שם בשם הרשב״א וכמ״ש בגמ׳ שם נ״ב איתו כיון דנפק כו׳ ושם לתחויק דכ״ע ל״ש כו׳ וכמ״ש בסי׳ ת״י ס״א וס״ג ושם נ״א ב׳ אבל במקום פלוני כו׳ וערש״י שם אלא שכ׳ ואין עמו פת אבל הרשב״א כ׳ דהא בדרך אפי׳ יש לו פת כק׳ עני ובביתו אפי׳ אין לו פת אפ״ה לא :

תי א מי שנתבוין · מתני׳ וגמרא שם וכמסקנא כרב יוסף ואליבא דר״י כ״י : אלא החזירו · שם ושם : או · או · שם כדברי ר׳ יהודא כיון שהחזיק : ברא בעני · שם נ״א ב׳ וכמסקנא שם דקי״ל כר״נ ופי׳ עני ממש דלא כרש״י והרשב״א לעיל : או מרחוק · ל״כ א׳ : אנשי העיר · סובר דמש״ס כנון שיש לו שני כו׳ ל״ד :

תיג א וכן מי כו׳ וכן כו׳ · כמ״ש בפ״ה די״ט ל״ח א׳ דרש מר זוטרא כו׳ וכן פסק הרי״ף והרמב״ם והרא״ש שם וכמש״ל בסי׳ שנ״ז ס״י וביו״ד סי׳ שנ״א ס״א · וע׳ תוס׳ דיומא נ״ו א׳ ד״ה דברי כו׳ שהסכימו לתי׳ שני שם ועי״ל הסיא כו׳ דלא כמ״ש בגיטין כ״ה ב׳ ד״ה דברי כו׳ וש״ע ביש״ש וז״ל בקיצור הכלל דא״א ברירה בדאורייתא בין לקולא בין לחומרא ואף בדיעבד ואף שמברר דבריו ומתנה בפירוש בין תולה בדעת עצמו בין בדעת אחרים ואפי׳ מידי דרבנן ועיקר שם תורה עליו כמו מעשר ירק בפ״ג דעירובין וכמ״ש בתוס׳ ב׳ היכא שמתנה בדבר שעומד להתברר בודאי יש ברירה אפי׳ בדבר שאינו בידו כמו אם לא מתי · ג׳ בדרבנן לעולם יש ברירה בכ״ע · ד׳ לענין נדרים ונדר יש ברירה כפי׳ הרשב״א דלפיר״ת משום דויתור מותר בנדר הוה הלכה כמ״ד משהיימו משתמש · אבל כל הפוסקים כתבו שזה כמ״ד משימסור דליו והוא כפי׳ הרשב״א וכ״מ ג״כ לענין אתרוג בשותפות כמ״ש · והתוס׳ בשם ר״י כתבו דאף בדאורייתא יש ברירה כמ״ש בנדרים מ״ו ב׳ א״ר הלכה כו׳ ובב״ק ל״א ב׳ אמרי׳ דבברירה פליגי וכן בתמורה ל׳ א׳ פריך סתמא דגמ׳ ניפוק הדא כו׳ והיינו למ״ד יש ברירה כמ״ש בבכורות נ״ז א׳ מיתבי וכן השותפין כו׳ ובב״ב ק״ז א׳ והלכתא כו׳ וע׳ רשב״ם שם ד״ה יורשין כו׳ וד״ה והלכתא כו׳ ותוס׳ ד״ה והלכתא כו׳ וכמ״ש בבכורות נ״ז ואודא ר״י לטעמיה דא״ר א כו׳ ומה דפסיק בי״ט שם כר׳ אושעיא היינו במה דפליג על ר׳ יוחנן דבדרבנן אין ברירה : אבל ר״ת חולק עליו ופסק כדברי הרי״ף הנ״ל וסתר ראיותיו והביא ראיה מרבא ור״נ שאמרו בקדושין מ״ג ב׳ האחין שחלקו כו׳ אלמא ס״ל כר׳ יוחנן ובב״ב ס״ה א׳ אודו לטעמייהו כו׳ וכן ס״ל לר״נ ור״י בבכורות נ״ו ב׳ וכמ״ש בפ״ה די״ט ל״ט ב׳ והא דפסק בנדרים כרבא״י לאו מטעמיה אלא משום דמתני׳ אזלא כר״א דאמר ויתור אסור כמש״ש ל״ב ב׳ וקי״ל דלא כר״א וכ״פ ר״ת אבל כל הפוסקים חולקים עליו ופסקו כר״א דמתני׳ שם ושם כותיה וע׳ ר״ן שם ד״ה ולענין הלכה כו׳ · והרשב״א בשם י״מ תי׳ דמ״ש ר״א ויתור אסור היינו מדרבנן אבל בשם הרשב״א הנרפתי כתב תי׳ אחר וכ״כ הר״ן והרא״ש בשמו דקך ברירה דנדרים וקך דב״ק ל״א ב׳ בבור לאו בברירה דעלמא כו׳ וע״ע בג״ש וא״כ קי״ל כפסק הרי״ף וכ״ש רוב הפוסקים ועיין תוס׳ בנדרים שם ד״ה א״ר הונא ובגיטין מ״ח א׳ ד״ה אי כו׳ והרא״ש בנדרים שם ובב״ב ספ״ז וע׳ תוס׳ דגיטין כ״ו ב׳ ד״ה דברי כו׳ דאם מתנה כפי׳ יש ברירה אף בדאורייתא ובזה ניחא מה דקי״ל במתנה מסיום אם מתי כו׳ אע״ג דברירה הוא כמ״ש בגיטין כ״ו ב׳ דתנן מה כו׳ וכמ״ש בע״א סי׳ קמ״ה ס״ב ובסימות כו׳ וכן שם הריני כועלך כו׳ וכמש״ש שם בש״ע סי׳ ל״ח ס״ח ועוד כ׳ תוס׳ שם בד״ה ר׳ יהודה כו׳ דבדבר העומד להתברר בודאי יש ברירה ג״כ כן אף בדאורייתא וכן כתב תוספות בכמה מקומות בעירובין ל״ז א׳ דבור המתחיל דברי כו׳ ור״ה ר״י כו׳ וביומא שם ד״ה דברי כו׳ · אלא דקשה ממה שכתב בגיטין כ״ד במתניתין יתר מיכן כו׳ ובגמרא שם כ״ה א׳ בעא מיניה כו׳ אמר ליה תניתוה ותירצו תוס׳ שם דשם שאני משום דכתיב לה לשמה וכמ״ש בגמ׳ שם ולריכא דאי כו׳ · ואכן דקי״ל דיש ברירה במתנה בפירוש צריכין לחלק כה״ג וע׳ תוס׳ שם כ״ד ב׳ ד״ה לאיזו כו׳ ובב״ק ס״ע ב׳ ד״ה אלא כו׳ ורש״ל בפ״ה דב״ק שם השיג על תוס׳ בזה דא״כ מאי פריך בגמ׳ שם כ״ה א׳ איתביה האומר כו׳ דלמא גט שאני · וי״ל דסוגיא דשם כמסקנא דלריכותא דאין חילוק ועוד הקשה דל״ל שם ולריכא כו׳ אבל התם מכר כו׳ ופי׳ דס״ק ולריכא כו׳ לשמה ור״י ס״ל אין ברירה אבל התם מכר כו׳ דוקא בדמים אבל שלא בדמים אף במתנה לא הדר כר״מ קמ״ל כחכמים אבל בדברי רי״ף נ״ל כפי תוס׳ שם׳ שם כוציאי וכן הרא״ש ורמב״ם וש״פ ע״ש הטעם · וע״כ נ״ל דיש ברירה כמ״ש ור״א אף כו׳ ואודא כו׳ ונדחק בזה ביש״ש שם דוקא לפוסלה מן הכהונה אבל גט אינו כלל ואם קדשה אחר א״ל גט כלל · ואינו מיושב דמ״מ הא אמרינן שם להדיא דפליגי בברירה וצ״ל כמ״ש רש״י וכד״ה חוץ כו׳ דלחומרא כו׳ וכ״כ הר״ן והרמב״ם וש״ע סי׳ קל״א ס״ד והיינו כמש״ש ולאו אשמועי׳ סדה כו׳ אלא דקשה הא קי״ל בכמה מקומות דאף לקולא אין ברירה · כמ״ש בבכורות נ״ו ב׳ ורי״א אפי׳ כו׳ וכ״ש הרמב״ם שם כר׳ יוחנן וכן בספ״ז דב״ב דקי״ל בטלה מחלוקת לפי׳ ר״ת משום ברירה כנ״ל וכן האחין שחלקו כו׳ וכן קי״ל כמ״ש בת״ת שם ושם אבל לפי׳ תוס׳ הנ״ל ניחא דדוקא כאן אמרינן לחומרא יש ברירה משום דכאן מתנה בפירוש יש ברירה אלא משום דכתיב לה לשמה וז״ש דאי אשמועינן סדה כו׳ הא ר״י אף לקולא נמי קאמר בבכורות כנ״ל · וא״ל לפי׳ הרשב״א

וברירה

דבריה דנדרים כו' מאי פריך בפ"ה די"ט ל"ט ב' וסבר ר"ל כו' · י"ל דדוקא דאב"י הוא דמחלק בן אבל לרבנן אין חילוק ומתני' דהתם ע"כ אתי כרבנן כמ"ש תוס' בנדרים מ"ה א' בשם הר"ש והר"ן שם ד"ה ולא כו' וע' בה"ע שם ס' רכ"ד · כלל הטולה דבדרבנן יש ברירה ובדאורייתא אין ברירה. וכ"ז אין חילוק בין לקולא בין לחומרא וכמש שמתנה כפירוש או שעומד להתברר בודאי יש ברירה אף בדאורייתא אף לקולא אלא בשתי נשים אין ברירה לחומרא ובנדרים ובור יש ברירה · ודברי הרמב"ם שם סי' רכ"ד ל"ע וכבר השיגו הר"ן שם וש"פ · ואפשר דס"ל כתירוץ הראשון של תוס' שם אבל לפי' הרשב"א שכ"ל ל"ע ועוד בכמה מקומות דברי הרמב"ם תמוהין בענין זה וכבר השיגו כ"מ שם: וכן מי ששמע כו' וכן כו' אע"פ כו' · שם וכנ"ל:

תטו א של נשואין · אע"ג דשמרת אירוסין נ"כ מטה כמ"ש בפ"ג דפסחים מ"ט א' דוקא לאכול עלמו כמש"ם אבל חמיו: או חבירו · שם ורבנן ואמנן דגיתא כו': או שרוצה · י"ט י"ב א' וכפי' תוס' שם ד"ה ה"ג כו': ואו מותר · פ"ק די"ט ח' א' מי שזמן כו' לא יוליכו כו': ואם עירב · פסקים מ"ש א' ולשנות שביתת הרשות ובפרש"י שם וע"ש כתו': ב ואם עירב · רש"י שם מהא דלמעש ס"ג: כשמניח ואומר · כמש"ל:

תטז א או שני י"ט של גליות · ל"ט ב' מודה ר"י בשני כו': וכן · תוספתא פ"ג: ב המערב לשני · מתני' שם וכמ"ש: וכ"ש · ואם · שם: ד ה"ה כו' · כן מסקינן בכריתות י"ד וכ"כ תו' ביבמות ל"ד א' בד"ה אם היתה כו' אבל רש"י שם בד"ה אם היתה כו' כתב דמשיק שם דאין עירוב והולאה ופוכר דקושית הגמרא שם דחיות בעלמא הן ומש"ם ברותא היא הייתו אותא אומרת דלא מוכח משם אבל הסוגיא דיבמות שם מוכח כסוגיא דשם מרקאמר ומאן כו' ר"מ כו' אלמא דמשום הולאה דשבת ויס"כ חייב ב' אלא פרש"י דחק עלמו וכתב משום אכילה והולאה אבל כבר הקשה עליו בתוס' שם ד"ה והולא כו' ואמר ר"י כו' וכן פי' הרי"ף שם בארוכה וכ"כ הרמב"ן והשב"א ע"ש ומהסוגיא דיבמות מוכח דיש עירוב והולאה ניס"כ דאיה שאין עליה תשובה: ה י"ש · פ"ג די"ט ט"ו ב' מפני שאתה כו':

תיז א והנשים · מגילה כ"ב וע"ש רש"י ותוספ' בשם הר"א ורא"ש בשם ירושלמי ותניא י"ת א' ר"ח יוכיח כו' ועתו' שם ד"ה ר"ח כו' א"כ כו':

תיח א ר"ח אסור · תענית ט"ו ב' · י"ז ב' · ר"ה י"ט א' וירושלמי פ"ב דתענית: ג אם קבלו כו' ואם · מהא דלאמרינן בפ"ט דנדרים פותחין לאדם בשבתות וי"ט אלמא אפי' שבת וי"ט לריך התרה וכדקי"ל שם דנדרים חל על דבר מצוה ומפי' הרמב"ן דהכא מיירי שקבל בלשון קבלה דאינו נדר כמ"ש שם י"ב ב' וכי נדר הוא כו' ואפילו בליסנא בתרא אמר לא יהא כו' פ' דאינו נדר ועמ"ש בר"ס תק"ע: ד אם נשבע · דאיסור חלל על אפי' אאיסור דאורייתא · כמ"ש הרי"ף ורא"ש בסוף פסחים בשם סידור שבועה שלא כו' ועתוס' בפ"ג דשבועות כ"ד א' ד"ה אלא כו': נ"ל שחלה · נזיר ד' א' ובגי' תוס' שם וכן מוכח כו' ותוס' כרים פ"ג דשבועות ובפ"י דפסחים ק"ז א' ובמ' יומא ע"ד א': ביון שאינו · שהוא מימים הכתובים במגילת תענית ועתוס' בתענית י"ב א' ד"ה ואם כו' ותו' בברכות מ"ט ב' ד"ה אי: אלא שבדברי · כמש"ם י"ז ב' ר"ה י"ט א' ר"ח דאורייתא כו' דתניא כו' וע"ש ר"ח דאורייתא ר"ל שיש לנו סמך מדאורייתא: ה המתענה בר"ח או כו' · ר"ה י"ח ב' לא והתענו:

תכ ב אומרים צ"ה · דלא נרע ממתנות ומשפחות: ואין נוהגין · דאמרי' בפ"ג דמ"ק אין מניחין כו' שלא להרגיל שכל מה שהרגיל להספד אסור: וכן בבל · עמי' רל"ג פ"כ וע' כטור כאן: וכן בע"ש · ע' סי' רס"ז ס"ח: י"א שאם · ע' סי' קל"ח ס"ג:

תכא א נוהגין באשכנז · סוכה ל"ד ב' נ"ה א':

תכב א ואם לא · בין · ברכות ל' ב': ואם נזכר · רא"ש ומרדכי בפ"ה דתענית · מבה"מ קודם הטוב והמטיב ברכות מ"ט ב': ואם לא נזכר עד אחר כו' · שם כ"ט ב': ואם הוא ספק · ירושלמי פ"ז דברכות והש"ע השמיטו משום דלא קיימא כמסקנא שם והכי איתא שם שלשה שאכלו כאחד כו' תני היה יושב ואוכל בשבת ושכח ולא הזכיר של שבת רב אמר חוזר ושמואל אמר אינו חוזר שמעון בר בא בשם ר' יוחנן ספק הזכיר של ר"ח ספק לא הזכיר אין מחזירין אותו אבכה תנא פליג כל יום שיש בו קרבן מוסף כגון ר"ח ותש"מ לריך להזכיר מעין המאורע וא"ל הזכיר מחזירין אותו כו' ובפ"ה שם ר"י בר אחא ור"ש בר אבא בשם ר"א ספק הזכיר ר"ח ספק לא הזכיר מחזירין אותו לאיכן הוא חוזר כו' · ועוד דמ' שם דבה"מ איירי ופליג אגמ' דידן אבל בתפלה לא איירי כלל ועוד מדפריך מודאי לא הזכיר לספק ש"מ שחד דינא אית להו ודלא כר"מ ועמ"א וכה"ז ובלבוש כו': ב בין יחיד בין ציבור · ר"ל אע"פ שאמרו שם ובערכין י' וכברכות ימים שאין היחיד גומר את ההלל ל"ד יחיד כמ"ש בתענית הרא דמדלגי דלוגי ועוד אמשמיק אע"פ שאמרו שם יחיד לא יתחיל דס"ל להתחיל מ"מ יש לקרות שכבר נהגו וכמ"ש תוס' בברכות י"ד א' ד"ה ימים וכ' שם דאף ליבור אין חייבין רק משום מנהג: שבורכין עליו בתחלה · סוכה ל"ט א': לקרא · כיון שאין גומרין תוס' הנ"ל: ואם בירך · שם מדלא הבין רב שם בתענית מן הברכה: ולבסוף · סוכה שם ובירושלמי הביאו תוס' הנ"ל: והיחיד אין · מגמ' דתענית הנ"ל יחיד לא יתחיל וכיון שאין חיוב אין מברך אשר לונו ותוס' כ' בשם ר"ת דה"ש לא יתחיל בברכה · בערכין שם ד"ה י"ח כו': וי"א שאף · שם אמר מנהג אבותיהם בידיהם ואמהנגא לא מברכינן כמ"ש בסוכה מ"ד ב': וי"א דגם · תוס' הנ"ל מדאמרינן ימים שאין היחיד גו' אפי' באמצע הפרק כו' משמע הא בענין אחר לא יפסיק וכמ"ש בס"ד ואי בלא ברכה מאי הפסקה איכא ועוד מדרב שם חזינהו דמדלגי דלוגי כו' אמאי לא הרגיש שלא ברכו ומ"ש רש"י דאמנהגא לא מברכינן לאו דוקא דהא רק טלטול נבד אבל בלאו הכי מברכינן מדברכינן ליום טוב שני אע"ג דמנהגא הוא כמ"ש בפ"ק די"ט · והראב"ד כ' · הביאו הגמ"ר ספ"ב דשבת דר"ת פי' יחיד לא יתחיל בברכה ואם התחיל בברכה גומר וכיון דנהגו בתחלה נהוג שכן אנו לריכין לפרש לדברי ש"מ שמפרשים יחיד לא יתחיל לקרות והכי נהגו לקרות אפי' יחיד הלכך ס"ל בברכה לפי' ר"ת כנ"ל: וש"ם · כדי לגאת פ' הראשונה: וי"א כו' ראם · הפלגה מקרי רבים כמ"ש בגיטין מ"ו א' כר"נ דקי"ל שם טוטים: ונהגו · דהודו נבד מקרי ראשי פרקים כמ"ש בסוכה ל"ח ב' ע"ש ושם שמצוה לענות ראשי פרקים וע' ברא"ש פ"י דפסחים שכ"כ במדרש תהלים הקוראים לריך שיהיו שלשה כדי שיאמר א' לפניה הודו וע' בברכות מ"ה: ג בענין כו' וכן כו' · סוכה שם מקום שנהגו לכפול כו' ושם בגמ' כמה הלכתא כו' מממנהגא כו' אלמא מנהגא הוא: ד אבל בענין · כנ"ל: ודוקא בר"ח כו' אבל · שם וכפי' הרא"ש: מעה · עמ"א והוא תוספתא פ"ב דברכות: ז מצות · עפ"ז:

תכג א אומר קדיש תתקבל · תוס' במגילה כ"ג א' ד"ה תד כו': ב וקורא כהן כו' · שם: ולוי חוזר · כפי' הגאונים והלכתא דולג קאי אר"ח ואמלעי הייטו שני דא"א לומר דקאי אמעמדות דא"כ הלכתא למשיהא · אבל הר"ן בפ"ד דמגילה כתב שהרמב"ן ז"ל חלק עליהם והקשה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן והלא אותה הפסקה דנכנסין במקומה עומדת שהרואה אותו מתחיל בפסוק ג' שבפרשה א' יאמר הראשון לא קרא רק ב' פסוקים ואי לא חיישינן לנכנסין כדלא אפשר כו' יקראו השנים בפ' לו והג' יקרא וביום השבת ופסוק אחד מפ' וכראשי חדשיכם דמאי איכא משום דאין מתחילין כו' והא וכו אינו אלא משום הנכנסין וכיון דאפי' כדולג אכתי איכא הסיא הפסקה למה ידלוג

יקרא כדרכו ולא נחוש לנכנסין כו' כיון דלא אפשר לפיכך פירש הוא ז"ל דפלוגתא דרב ושמואל אמעמדות קאי דהתם ליכא אלא תמניא פסוקי הלכך לא אפשר אלא בדולג ופוסק עכ"ל הר"ן שם · וקושייתו ודאי קושיא גדולה היא מאד אבל שיטה המרווחת יותר נראה עיקר לנהוג כמ"ש כמ"ש פ"ז הלכה פ' וז"ל ובתחום עלמו קורא ג' בקרבן תמיד . הראשון קורא וידבר · לו · ואמרת · והשני קורא את הכבש האחד · ועשירית · עולת · ונסכו · ואת הכבש · והשלישי חוזר למעלה וקורא עולת תמיד · ונסכו · ואת הכבש · וביום השבת · עולת שבת · מפני שאמרו אין קורין בפרשה פחות מג' וי"א אין משיירין בפרשה פחות מג' ע"ש · ולפ"ז ליכא שום חשש דנכנסין ויוצאין כלל והא דקאמר בפ"ד דמגילה והלכתא דולג ואמלעי דולגן קאי אמעמדות שאין שם אלא ג' גברי לבד ושייך שפיר לשון אמלעי דאי קאי אר"ח הכ"ל ושני וכן פי' רש"י ז"ל שם דקאי אמעמדות וכיון דבר"ח לא איפסקא בגמ' דילן מסתבר טפי לנהוג כמו שמפורש במ"ש שהם בלי מחלוקת ובלי שום חשש וע' בתוס' דברכות י"ח א' ד"ה למחר · ובמ"ש כו' ובמגילה ל"א ב' ד"ה ר"ח כו' וכן אנו נוהגים ע"פ מ"ם כו' · (ומה שהקשה נפ"ז הלכתא למשיחא כנ"ל · אי משום הא לא אריא דכבר הקשו תוס' בפ"ד דזבחים מ"ה א' ד"ה הלכתא מכמה סוגיות בש"ס דפסיק הלכתא למשיחא ולא פריך נמרא הלכתא למשיחא בפ"ק דיומא ופ"ד דקדושין ופ"ו דפסחים וש"מ ואף שרצו ליישב אתלה מ"מ משקי בקושיא מהסיא דש"פ כתכלת דפסיק ר"י כאבא יוסי בן דוסתאי גבי תביתי כ"ג ולא פריך נמרא הלכתא למשיחא ושיטת רש"י והרמב"ן בוה כתירוץ הר"ח שם דלא פריך הלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא פרקי שהוא למשיחא וכ"מ לאיסורא כו' ע"ש ובסנהדרין נ"א ב' ד"ה הלכתא כו'): ורביעי כו' ובר"ח · גמ' שם ומתני' סוף מגילה: ג אומר קדיש ואשרי ובא לציון וא"א · תוס' שם ד' א' ד"ה פסק: ומחזיר ס"ת · היינו כמנהג מקומו כמ"ל סי' כ"ה סי"ג וכמ"ש תוס' הנ"ל ואין מחזיר ס"ת למקומו כו' וכן משמע שהיה בימי הגמ' כמש"ל סי' קמ"ח ע"ש: ועוטרם כו' ומחזיר כו' · ברכות ל' ב' וירושלמי פ' תפלת השחר הביאו תוס' שם כ"ח ב' ד"ה עד פ"ש:

תכה א ואינו מזכיר · כמ"ש שבת כ"ד א' ר"ח שחל להיות בשבת כו' וקי"ל כרב גידל כמ"ל סי' רפ"ד ס"ב ה"כ אלמלא אין ר"ח אין הזכרה בעבודה בשבת מרדכי והרא"ש כ' טעם אחר: ומוציאין שני ספרים · מגילה כ"ט ב' ר"ח שבת כו' ר"ח אדר כו': וקורין בראשון כו' · שם שני דאלו ר"ח קרו היתא כו' וכמ"ד מפטיר עולה למנין שבעה ולכן עבדינן לאפוקי נפשין מפלוגתא וכמ"ש תוס' שם כ"ג א' ד"ה חד כו': וביום השבת · דבכל שבת ראוי לקרות רק מחמת שהוא ב' פסוקים כמ"ש תוס' שם ד"ה כיון ולעיל סי' רפ"ג: חוץ מר"ח · שאין נדחין שבע דנחמתא: וי"א · דהשמים כסאי הוא דינא דגמרא: אבל ר"ח · כי מדינא דגמרא נדחים השמים כסאי מפני פורענותא דר"ח אב כמ"ש במגילה שם ל"א ב' וה"ה לדידן שמפטירין שמעו וכ"ה בתוס' שם ד"ה ר"ח כו': וי"א השמים · הג"מ ותוס' בפ"ב דפסחים מ' ב' סוף ד"ה אבל · ואע"ג דבגמרא אמרו בפירוש שאין מפטירין השמים כסאי בר"ח אב שחל להיות בשבת י"ל כמ"ש תוס' במגילה שם דר"ה סבר כמ"ד דאבילות חל מר"ח ולכן קי"ל כמ"ד דאין חל אלא בשבוע שחל ט"ב בתוכה ולכך אנו מפטירין חדשיכם בשבת שחל ט"ב אחריה וכ"כ בתס"ד שגדול אחד פסק בתחלה להפטיר שמעו וא"ל א' מתלמידיו שתוס' פ' כל שעה כ' להפטיר השמים כסאי וחזר ואמר הואיל ומימי התוס' אנו שותין יש לנהוג כדבריהם וכתב תס"ד ונראה דהכי עיקר אע"ג דשמעתי דתוס' דמג לא כתבו להפטיר שמעו לא ידעתי שמא תוס' דשנן הם כו' ע"ש · אבל האמת יורה דרכו דהעיקר כסברא הראשונה שאינו ראוי דברי תוס' הנ"ל שיה אותו גדול והאי פוסק כדבריהם והאי סברי תוס' דמגילה עיקר הוא שכ"ה בפסיקתא ותוס' דפ' כ"ש ע"ש הוא שסברי כתבו שם וכ"ה בפסיקתא והביאו במגילה ושם הוא שמעו ורש"י נמחק שם מאד אבל כל דבריו דתוין כן וכן פסק הרא"ש שם ומרדכי וסמ"ג ודבריהם ידוע שכן ע"פ תוס' שלנו ולא הזכירו כלל תוס' דפרק כל שעה וכ' תס"ד שכ"מ במ"ז כס' דאשונה וכ"ה במנהגים שלנו וכ"ש בר"מ: ואם אירע · מגילה כ"ט ב': ב ואם ר"ח ב' ימים כו' · כן מוכח ממרדכי שהביא בהג"ה לעיל ס"א וי"א השמים כסאי בר"ח אגול ועו"כ יום ראשון חל בשבת כמ"ש בסי' תכ"ח ס"ב: וי"א שאין · מגילה כ"ד א' יומא פ"ע א' · וש' הראשונה ס"ל כיון דהאידנא קרינן בחומשין אין קפידא כ"כ: אבל · שם: ג ותוחם מקדש כו' · שם כרבינא וכדמרינן כו' וע"ש בתוס' ד"ה אין הלכה כו' וה"ה לר"ח כמו שכ' בברכות מ"ט א' ובירושל' פ' בתרא דברכות בתפלה ר' יוסי בר נהוראי אומר מקדש ישראל ור"ח ר"ח בר אבי אמר מקדש ישראל ורלאשי חדשים:

תכו א ואין לקדש · ספי' סא דמ"ם כשבות מבוסם על הלבנה ר"ל שמתנסם אורה ושכן ממנה וה"ה בסה"ג: ב ודוקא אם כו' · מדאמרינן פ"ד דיבמות תלה בקטן כו' או בגדול כו' ואמרינן שם בגמ' מ"ט שהוי מלוה לא מסהיק ודוקא בגדול כו' שאפשר נבא לידי דיחוי אבל אם אינו כמ"ס ממתינין עלו: אין כו' קודם כו' · כנ"ל כשהוא מבוסם בשמחה: מעומד · גמ' שם: ואומר כו' ורוקד כו' ואומר כו' ויאמר · הכל כמ"ם שלבותו · כמ"ם כירח יכון עולם וע' ר"ס כ"ה א' וע' רש"י שם ד"ה דוד: ג ואין לקדש אלא · נמרא שם עד שתתמלא כו': ד ואין · שם מרימר כו':

תכז א כשראש חודש · נדרים ס"ב וע"ש בתו' ור"ן וע' הג"א פ' היו בודקין ורא"ש דבודקין בר"ח ממ"ש אימא בר כ"ע בניסן את ולא אמר ביום שלשים מהכרח"פ בסדר הנע סי' מ"ע: והבנין · מדקרי ליה חסר שם בגמ' וכמ"ם בזה יודע במיבורו כו' וע' הג"א הנ"ל דלמועדות כו' ר"ל בזמן הראיה דעכשיו א"א: כשמעברין · שם ס"נ א' וכר"י:

תכח א לא אד"ו · ר"ה כ' א' · סוכה מ"נ ב' וע"ש בתוס' בשם ירושלמי שנפ"ז יתבטלו כל הג"ם: לא וב"ד פורים · ירושלמי פ"ק דמגילה סוף הלכה ב' א"ר יוסי לית כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת חל להיות בשני טומא רבא בחד בשבא חל להיות בשבת טומא רבא בערובתא וזה ראיה למ"ש תוס' בפסחים נ"ח ב' ד"ה כאילו כו' וע' סוכה נ"ד ב' וכן נ"ל מתני' דמגילה הנ"ל כאחרים וירושל' לא ס"ל כוותיה וכן קי"ל: ב אלו הימים כו' · וסימן לקביעות · נ' לעולם כסדרן בין בפשוטה בין במעוברת · ב' וו' א"א להיות כסדרן בין בפשוטה בין במעוברת וכן ה' במעוברת · ה' בפשוטה א"א להיות חסירה הרי ז' מיני קביעות בפשוטה וז' במעוברת · ועוד נתנו סי' יום א' של שבועות הוא יום א' של חנוכה וסימן כי נר מלוה כו' א"ל בשלימה שאז הוא ביום ב' של שבועות ויום א' של חנוכה הוא יום פורים וזהו דוקא בשנה פשוטה חסירה: ג וסימן על כו' · עמ"ש בס"ם תט"ו: ד לעולם כו' · מגילה ל"א ב' ועיין תוס' שם ד"ה משה כו' · וסימן לפרשיות המחוברות · ויקהל ופקודי · א"מ וקדושים · תזריע ומצורע · בהר ובחוקתי · לעולם מחוברות בפשוטה וחלוקות במעוברת חוץ מס"ם שאף בפשוטה מתחלקין ויקהל פקודי משום שנתוסף שבת אחד קודם לפסח · וחקת ובלק אינן מחוברין אלא כשחל שבועות בשבת שנתוסף פרשה א' ובין בפשוטה ובין במעוברת · ומטות ומסעי אינן נפרדין אלא בה"ח וה"ם מעוברת שקורין א"מ קודם פסח ובשא קודם עלרת וחסר פרשה א' · ונלבים וילך אינן נפרדין אלא כשר"ה בב"ג כמ"ש למעה כ"ג המלך כו': ה תאוינו כו'. רי"ף: והשביעי · שם: ודוקא · דלא כרי"ף שם: ו בפסוקים · תוס' שם ד"ה מתחיל: וכן · שבועות ל"ז א' כנה כו': ח משבעה עשר בתמוז כו' · תוס' מגילה ל"א ב' ד"ה ראש חודש: וביום כו' · שם: ויש אומרים · שם: ובשאר שבתות כו' . ובשקורין שתי פרשיות כו' · תוס' שם כ"נ א' ד"ה כיון והא שאין כו': ובלבד · ע"ש ל"ה א' ב' וה"ם כאן:

תכט א שואלין כו׳ · עיין רש״י בסוכה ט׳ א׳ ד״ה כפ״א כו׳ וכב״ק ק״ג א׳ ד״ה ברינגא כו׳ ובסנהדרין ז׳ ב׳ ד״ה כשבתא כו׳ ובברכות ל׳ א׳ ד״ה שבתא כו׳ ותוס׳ דמגילה ד׳ א׳ ד״ה מאי כו׳ וכמ״ש בבכורות נ״ח א׳ וע׳ תוס׳ שם כ״ז ב׳ ד״ה בפרוס כו׳ וי״ל דלעולם אין יוס כו׳ ותמ״נ דבפ״ק דע״א אמרינן משום קרבן פסח ה״ה משום קרבנות חגיגה כמ״ש תוס׳ דבכורות הנ״ל ואף האידנא כמ״ש תוס׳ דע״ג שם · ולאיה דלאו דוקא קרבן פסח דאמרינן במגילה כ״ט ב׳ כמאן דלא כרשב״ג כו׳ ומתחילים מיום הפורים כמ״ש בפ״ק דסנהדרין וכמ״ש תוס׳ דבכורות הנ״ל ומ״מ בעצרת א״ל כמ״ש בספ״ב דברכות וע׳ רש״י שם ד״ה שבתא כו׳ ותוס׳ ד״ה תרי כו׳ וכן אמרינן בב״מ פ״ו א׳ איכא כו׳ וכמ״ד בבכורות שם בא׳ בסיון איידי דלא נפישי כו׳ ומ״מ מא׳ בסיון יש להקדים וז״ש במגילה שם מאי אריא כו׳ ומ׳ אף בעצרת והיינו לכ״א כדאית ליה ובירושלמי בפ״ק דפסחים שואלין בהלכות פסח בפסח והלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג בבית וועד קודם ל׳ יום אלא דשם כת״ק : ומנהג כו׳ חתים · ירושלמי פ״א דכ״ב שנים עשר חדש למיטי דפסחא בין ניסא בין ניסן : ב אין נופלין כו׳ · מ״ס פ׳ בתרא אין אומרים תחנונים כל ימי ניסן · והכלל כל יום שא״א תחנון א״א צ״ה ולא ט״ך וכ״ש הספד שנ״ס אין אסור רק משום הספד וע״ל סי׳ רל״ב ס״ב וסי׳ ת״כ ס״ב וכ״ז ממנהגא אבל מדינא דגמ׳ הכל מותר דהא קן מימים הכתובים במגילת תענית ועיין תוס׳ דר״ה י״ט ב׳ ד״ה מימות כו׳ : ואין מתענין כו׳ · שם ואין מתענין עד שיעבור ניסן אלא הבכורות מתענין בע״פ והמצטערין כו׳ והתלמידים מתענין בו ב׳ וה׳ כו׳ כד״א בלנעה אבל להזכיר בציבור אסור עד שיעבור ניסן : ונהגו כו׳ · ואף כמ״ש לא התיר בלנעה אלא התלמידים ב׳ וה׳ ובימיהם היה תענית קבוע כמ״ש בסי׳ תק״פ ס״ג יש מי שאומר כו׳ : וא״א מזמור לתודה · עיין פ״ק דפסחים ופ״ב די״ט אין מבילאין כו׳ : ונוהגין להרבות כו׳ · אבל מותר להתענות כמ״ש בספ״ב דתענית שבתות וי״ט כו׳ ושם ס״ג לא נגרכה כו׳ ובחגיגה י״ח א׳ מעשה כו׳ מפני כו׳ הא לא״ס מותר להתענות :

תל א שבת כו׳ · שבת פ״ו ב׳ ואותו היום חמישי בשבת כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה ואותו כו׳ וכ״ה במדרש ש״ט במזמור קל״ו ובילקוט ריש פ׳ בא ובפסיקתא שם והגמ״ר וכל בו כ׳ בע״א : והטעם · שמאז התחיל הגאולה ע״י לקיחתו אבל הוא דבר שאינו דהא מפורש במכילתא סוף פ׳ בא שומע אני מר״ח ת״ל ביום ההוא אי ביום ההוא יכול מבעוד יום ת״ל בעבור זה בשעה שיש מלה ומרור מונחים לפניך כו׳ :

תלא א בתחילת ליל · דמשום הכי נקט אור לומר בתחילת הלילה שיש עדיין אור שבלא״ה לא היה שם תקן לאור משום ליפנא מעליא · רא״בד וע׳ ר״ן שם : בחורין ובסדקין · גמרא מ׳ תנא אין מחייבין כו׳ ל״ל דנפל ושם זה יכול להכניסו כו׳ : ובכל המקומות · שם : ויזהר כו׳ · טור : שלא יתחיל כו׳ · כמ״ש בפ״א דברכות שתהא תפלתו סמוך וע׳ תוס׳ שם דללמוד מותר כמ״ש בפ״ב שם רק במלאכה אסור וכ״ש כאן שאף ללמוד אסור : ולא יאכל כו׳ · וכנ״ל דכ״ש הוא · מ״מ · ור״ל כמ״ש שם קודם מעריב אף שמותר ללמוד כמש״ש אם רגיל כו׳ : ואם התחיל כו׳ · מדקאמר לא ליפתח כו׳ ואף בק״ש דאורייתא אם התחיל בהיתר א״צ להפסיק : וי״א · כיון שאמרו דילמא כו׳ אין חילוק וע׳ מ״א שכתב דהיינו בהתחיל באיסור וכהא פליגי דמ״ס כיון שבדיקת חמץ מדאורייתא בלא ביטלו צריך להפסיק ומ״ס דהא מ״מ אינו מדאורייתא עד חצות היום · אבל דברי הטור לא משמע כן ונראה טעמו כיון דעיקר הבדיקה בתחלת הלילה כמ״ש בירושל׳ וכמ״ש הר״ן ויליף לה בירושלמי מקרא לכן חיישינן והוי כאין שהות אע״ג דל״ד לגמרי וכמש״ש דלמא ממשיך כו׳ :

תלב א קודם · שם דכ״ע כו׳ : על · שם : ואם התחיל כו׳ · כמ״ש בסוף פ״ז דברכות מי שאכל כו׳ · וע׳ רא״ש שם ול״ת ושם מדמי לברכת המצות שאמרו שם הלכך כו׳ דתניא טבל ועלה : כל זמן שלא כו׳ · אבל מסיים לא כמ״ש בברכות שם · ולא היא כו׳ דלא כהג״א סוף פרק קמא דברכות דבור המתחיל בדלא מטא כו׳ וכל היכא כו׳ · וכן הסכימו הפוסקים וטעמו של הג״א ממ״ש בברכות שם דאומרי׳ יוצר אור אחר ק״ש אבל לאו ראיה היא כמ״ש הרשב״א דברכות לאו אק״ש נתקנו : ויזהר · שם פ״ו מ׳ א׳ טול ברוך כו׳ ועתוס׳ שם : וטוב · שם שפ״ז אין מסיחין כו׳ וע׳ תוס׳ שם אבל משום הפסק לא כמש״ש פ״ב בהלל ובמגילה כו׳ פוסק כו׳ ועמ״א : ב בברכה א׳ · כמ״ש כפ׳ כיסוי הדם פ״ו ב׳ שחט מאה חיות כו׳ : ואם · תוספתא דברכות פ״ו עשרה שעושין מצוה אחת ברכה א׳ לכולם וע״ל סי׳ ח׳ ס״ה וסי״ב : ונוהגין כו׳ ומיהו כו׳ · ע׳ ד״מ ומחלוקתם תלוי בפלוגתת ר״ת ור״י שכתב הרא״ש בפ״א דברכות בברכת הסוכה על השינה וע׳ תוס׳ שם ובפ״ד דסוכה · ולאייה דא״ל מדאמרינן בפ״ק דפסחים יבדוק בתוך המועד וע״ל סי׳ תל״ה דיבדוק נברכה וע׳ פר״ח ועוד יש ראיה דא״ל מברכת התפיל׳ :

תלג א ואם עבר כו׳ · ירושלמי וכי יש חמה בלילה תיפתר כו׳ הד״א אפי׳ ביום צריך לבדוק לאור הנר : אם ברקת · לשון הרמב״ם וכ״כ הרא״ש אע״ג דבגמ׳ אמרו לאורה נבדקת קאי על מ״ש ולא לאור החמה שאם לא בדק בלילה כנ״ל דלא כפי׳ רש״י וש״פ שכתבו לכתחילה לבדוק דהא אכתי איכא טעמא אחרינא בשעה שבני אדם מצויים כו׳ וע׳ מ״א : ב ולא · כמש״ש הא׳ בעית כו׳ וע׳ רא״ש וטור : אבל · כמ״ש פ״ב דשבת עששית כמדורה כו׳ : אפילו קלועים · עמ״א : ג בודק · מהני׳ וגמרא שם ח׳ א׳ בי מילחי כו׳ והשמיט דין המטה החולקת משום דאין הלכה כרשב״ג אף לפוסקים כרשב״ג אלא במתני׳ דוקא ולפ״ז בכ״ע א״ל לבדוק רק לד האיצון טור · אבל להיפך משמע מדהשמיטו הרי״ף ורא״ש וש״ע משמע דלרבנן לעולם צריך לבדוק · אבל הטור פסק כרשב״ג וכפי׳ תוס׳ דלענין לד הפנימי וכפי׳ הראשון דמידליא צריך בדיקה כו׳ וכפי׳ ר״ח וני׳ ולפי׳ ע״כ נ״ל כפי׳ הראשון הנ״ל דמידליא כו׳ : ולכן · סה״פ להרא״ש וטור וירושלמי שם הרות והעליים כו׳ ובאוצן שלא נשתמש בהן חמץ אבל באוצן שנשתמש בהן חמץ אפי׳ גבוה כמה צריך בדיקה כו׳ : וז״דין · שם ושם וכנ״ל : שאין יד · כמש״ש בגמ׳ חור שבין אדם כו׳ שידו מגעת וכן בין יהודי לארמאי לת״ק ודלא כירושלמי שכ׳ למעלה מי״ט · שם ושם : והנגוהין · למד מירושל׳ שם וגג הבד וגג המגדל כדא דתימא בגבוהין נ״ט אבל אם אינן גבוהין נ״ט כארץ הם ועמ״א ס״ק ט׳ לול וה״ה כו׳ שם ושם ועפר״ח : ה שנגיהם כו׳ · רש״י : אפילו · טור : ו וכן אמצעה · רמב״ם ור״ן לאפוקי מורין · ובזה א״ל למ״ש רש״י ט׳ א׳ ד״ה שא״כ · ולאו כו׳ ונראה שהרמב״ם לא היה גורס ל״ל לארובה עד היינו אכסדרה ומפרש אלא לצדדין אחצר שלא הביא כלל דין הארובה וכן הרי״ף : וה״מ בספק · מדקאמר א״ל בדיקה מ׳ מספק ועתוס׳ שם ד״ה הכא כו׳. ושם ע׳ טעמא דלא חזינא כו׳ האי מאי כו׳ וכ״מ בירוש׳ שאכתוב למטה : אבל לקמן כו׳ · אע״פ שהאחרונים יישבו מ״מ נראה שהם דעות מחולקי׳ וכמ״ש רמ״א וז״ל הג״מ פ״ג ס״כ וע׳ הג״א פ״ב ס״ג ד״ה ריב״ק היה אוסר להשליך חמץ במקום ספקר דחיישן בתמורה כל אבורי הגאה מלריך לאן קבורה ר״ל אפילו לפוסקים כרבנן מ״מ קבורה בעי או כל דבר שמאבדו מן העולם ומביא ראיה מירושלמי לא יאכיל חמץ אפי׳ לכלבים כמה אנן קיימין אם לכלבו היינו הנאה אלא אפי׳ לכלבים אחרים · והא דתנן מפרר היינו משום דממתו ליה מיא קודם שיבא לידי איסור אכילה · מיהו קודם זמן איסור יכול להשליכו בכל מקום שהעורבים מצויין שם הואיל ולא נאסר בהנאה ר״ל דבין רבנן ובין ר״י הכל לאחר שנאסר בהנאה ובהא מיירי דחלר אינו צריך בדיקה ואם ימלא חמץ בחלר אחר זמן איסורו אסור להניחו שם כדי שיקחוהו עורבים דעיקר ביעור חמץ שריפה · ר״ל לר״י ולרבנן מ״מ קבורה בעי וכנ״ל ולכן כתב בש״ע סי׳ תמ״ה אע״ג דס״ל כרבנן הרי שמתיר אף בחלר מדקאמר ובהא מיירי דחלר כו׳ ולמד מספק חמץ לודאי וכ״כ ואם ימלא חמץ בחלר כו׳ והלא כמ״ש בט״ז שם וא״א לומר דסמ״ק וש״ע כאן לאחר זמן איסור הא כאן בליל י״ד מיירי אבל דברי הסמ״ק וש״ע שכאן עיקר כנ״ל ודברי הג״מ דוקא במקום הפקר לגמרי כה״ס שם נכונים דבריו מ״מ אם ימלא אחר זמן איסור א״ל לבער וכ״ה בירושלמי פ״ב הלכה ב׳ אית תני לך אין אתה רואה רואה אתה בפלטיא אית תני אפי׳ בפלטיא מ״ד לך אין אתה רואה רואה אתה בפלטיא בשהפקירו קודם לביעורו מ״ד אפי׳ בפלטיא בשהפקירו לאחר ביעורו מ׳ אפי׳ בפסח א״ל לבער כשהפקיר קודם זמן איסורו ואף באכילה מותר לאחר הפסח דלא אסרו בירו׳ אלא במפקיר בתוך ביתו משום הערמה וז״ש בש״ע סי׳ תמ״ה ס״ה בבית ישראל והרא״ש למד מהפקר ע״ש · וכ״ז בר״ס אבל בחלר אפי׳ קודם איסורו אסור : ז ושבין יהודי · דבמקום סכנה הולכין אחר המיקל · רא״ש : ח אבל בירוע · שם ל״א ב׳ וכפי׳ תוס׳ ח׳ א׳ ד״ה הכא : ט טרחא כו׳ · רמב״ם ורא״ש אבל רי״ף ורא״בי״ה ושארי גאונים פ׳ כשמואל דכולהו תנאי ס״ל כוותיה וע׳ תוס׳ שם ד״ה רב כו׳ · וכ״ל דודאי ל״פ בסברא זו אלא דודאי הדיוק מסיפא טוב יותר כמו שמסיים תו׳ אלא דרב ס״ל כרב יהודה שם ולא אצטריך למעוטי גוויאתא ושמואל כרי״י וקי״ל כרי״: י בתי · ירו׳ פ״א הלכה א׳ ר׳ ירמיה בעי בתי כנסיות ובתי מדרשות מהו שיהו לריכים בדיקה מה לריכה ליה שכן מכניסין לשם חמץ בעיבוריות וכר״ת כן גירסת הר״ן וטור והא פשיטא ליה הכין הוא לריכא ליה היאיל ואורן מרובה מהו לבודקן בתחלה ביום לאור הנר כו׳ ולמד הר״ן והטור ה״ה לשלנו מפני התינוקות וכמ״ש הרות הר״א לא תנו לנפילה מתיירא התינוק ניזיל לגם : יא התכבד כו׳ ושבוין · ר״ל לא מיבעי בסתם שאין חוקתו מתכבד כמ״ש בנדה ל״ו איבעיא להו עד כו׳ ומנ״מ דתאמר כו׳ ת״ס כו׳ ועתו׳ בפסחים ז׳ א׳ ד״ה עשוין כו׳ אבל י״ל מפני נומות וכמ״ש בגמ׳ רפ״א כגון כו׳ : אעפ״כ · כמ״ש בירושלמי שם ר׳ יוסא בעי תלירות שבירושלים שאוכלין שם תלות תודה ורקיקי נזיר מהו שיהא לריכין בדיקה בלא כך אין בדוקות מפני האותר יבא כהרא נדה הופסת ושורקת כהנא איכא הופסת ושורקת נדה כהנת הופסת ושורקת שלא תחלוק בין נדה לנדה אוף הכי שלא תחלוק בין ביעור לביעור · רא״בן · אבל הר״ן כ׳ דלא יבדוק בי״ג ביום לאור הנר כמ״ש בירו׳ שם מבואות האפלים מהו לבודקן בתחלה לאור הנר מיליהון דרבנן אמרין (לא) לא כמה דאינו מנהר בלילה מנהר ביממא כו׳ ע״ש וכן בגמ׳ אמרו בשעה שאור הנר יפה לבדיקה מ׳ אבל אם בא לבדוק בליל י״ג ס״ד וכ״ה שם בירושלמי למה בלילה א״ר יוסא שאין בדיקת הנר יפה אלא בלילה ר׳ מנא לא אמר כן ושמרתם את היום הזה לדורותיכם עשה שיהו היום והלילה משומרין ויתחיל בי״ג ויסא היום והלילה משומרין אוף אית ליה דאמר ר״י ר״ל שנים הוא אית ליה טעמא דר״י וג״מ מ״ש שיהא כו׳ שלריך לבדוק בתחלת הלילה וזה ראיה לדברי הרא״בד וש״ע סי׳ תל״א ס״א · ויתחיל אור לי״ג וזה פריך לר״ה · אן כיני אפי׳ מר״ח ומה שהביא רא״בן ראיה מירושלמי הנ״ל שאני התם שלא בדק משום פסח ומ׳ שם דאפילו אם בדקן ביום י״ג מהני בדיעבד כמ״ש שם אר״י מתניתא אמרה שבדיקת היום בדיקה כו׳ ע״ש וכן בגמ׳ ט׳ ב׳ ל״ק הא בי״ג כו׳ ועתוס ד׳ ב׳ ד״ה המשכיר כו׳ : ובל אדם · כמ״ש בנדה שם שחזקת בנות ישראל כו׳ ומסקנא שם דחזקתו בדיק ואעפ״כ בשעת ביעור בודקות דוקא : והבתים כו׳ שנותנים כו׳ · מתני׳ ובמה כו׳ וגמרא שם ח׳ א׳ כנ״ל ובמהרי״ו כתב כמו שאמר בפ״ק קמא דשבת הלכתא רבתי כו׳ :

תלד א או יתלנו כו׳ · סה״פ וטור וכמ״ש בפ״ג די״ע נשמרו מן העכברים : או יניחנו כו׳ במקום כו׳ · אבל סתם תיבות ותורות אין אגל העכברים כמ״ש בח״מ סי׳ רל״א סי״ג בהג״ה י״א כו׳ והכל כו׳ : ב מיד · שם וליבטליה כו׳ : כל חמירא · כ״כ הרי״ף והגאונים וכ״ה בירושלמי פ״ב הלכה ב׳ רב אמר לריך שיאמר כל חמץ שיש לי בתוך ביתי ואיני יודע בו יבטל · וכ׳ הג״מ והטור שלא יאמר בסדין ביתא אלא ברשותי כדי לכלול כל מקומות כמ״ש בגמרא אין לי אלא בבתים כו׳ וז״ש דאיתיה ברשותי וכ״ה ברי״ף ורא״ש : ויאמר · כמ״ש בתרומות ובשבועות שיהא פיו ולבו שוין ועמ״א ס״ק ו׳ : ואם אמרו · ר״ל בלשון תרגום : אבל בשאר כו׳ · שכל בו כתב לומר חמירא וחמיעא שחמץ ושאור ב׳ דברים הן וכ׳ ה״ס דלשון חמירא כולל אף חמץ כמ״ש בפ״ק בעירו חמירא דבני חילא דחמירא דידיה הוא ובפ״ב זכינו חמירא דבני חילא וז״ש בהג״ה אבל בשאר כו׳ · אבל בירושל׳ הנ״ל לא מ׳ כן שהרי בלה״ק ודאי חמץ ושאור ב׳ דברים הן כמ״ש בתורה ואעפ״כ לא אמר בירושלמי רק כל חמץ שיש כו׳ : וטוב · עמ״א · והגמרא לא הלריכוהו שאמרו ומה שמשייר כו׳ : שמשתגיע · גמרא שם : ואין לבטל · עמ״א ואע״ג שבגמרא משמע שהיו שורפין בשש כמ״ש איתמי בשעת ביעורו וע׳ תוס׳ ורא״ש שם וכן כאן כיון דלאו שעת ביעורו כו׳ לפי שלא היו מבטלין ביום : כדי לקיים כו׳ · דשיטת רש״י דביטול הוא מד״ת ולא הבדיקה ומהני אפי׳ לאמן ידוע כמש״ש ז׳ א׳ שכא בתלמיד היושב לפני רבו כו׳ ושפ״ג במתני׳ ההולך כו׳ ושם ו׳ ב׳ ותוס׳ הקשו עליו דא״כ כמאי איפלגו ר״י ורבנן בביעור חמץ ומפיק לה ר״י מקראי ורבנן השיבו לא מלא כו׳ והתורה אמרה תשביתו כו׳ ושם ה׳ א׳ ר״ע אומר כו׳ ומלינו כו׳ ועוד פריך בדיקה לאור הנר מנלן ופי׳ דבדיקה מדאורייתא והביטול מטעם הפקר הוא ועתוס׳ ד׳ ב׳ ד״ה מדאורייתא כו׳ אבל הר״ן כ׳ דמדאורייתא בחדא סגי אלא מפני שביטול זה תלוי במחשבתן של ב״א ואין הדעות שוות החמירו חכמים בבדיקה דוקא ומ״ל ביטול לדינא דמתני׳ ואח״כ חידש רב יהודה ביטול שמא ימלא כו׳ והוא ע״ד רש״י ע״ש בר״נ ריש פסחים ודעת הרב כאן לפ״ד התוס׳ שהלכו האחרונים לשיטתן ה״ה המרדכי והג״מ וסמ״ג ופייעתם : ג בבימור · דביטול היום אינו אלא משום הנשאר כנ״ל : ד שלוחו · כמ״ש בפ״י דנדרים ע״ב ב׳ האומר לאפטרופוס כו׳ ואפי׳ לר׳ יאשיה משום דכתיב אישה כו׳ וע׳ בפ׳ השולח בתוס׳ : ובשמבטל · דא״א לומר בהדין ביתא כנ״ל לכלול כל החזן שבכל רשותו : אם אין · כמ״ש בפ״א דפסחים הכא בתלמיד היושב כו׳ ובסיף פ״ג ההולך לשחוט כו׳ : ואם אינו · כמ״ש בפ׳ הדר מהו למינר מדביתהו הכא מ״ד כו׳ אשתו כו׳ :

תלה א ו״ל הבדיקה · כיון שמן התורה מותר באכילה רק משום קנסא וכ״ש לפי׳ ספי׳ משום בל יראה שלאחר הפסח אין עובר :

תלו א ואינו מניח · דאל״כ לא חל עליו חובת הביעור דשלוחו כמותו כמש״ל : ולא יברך · כמ״ש הרא״ש ותקנו על ביעור חמץ לפי שמ״ד הוא מבטל ומגיע את הידוע לו עד שעה ה׳ ואז מבערו ועל עסק זה נתקנה הברכה כו׳ ע״ש מכא״כ כאן שאין מבטלו וגם עדיין משתמש בחמץ : א״צ לבדוק · לשון הרמב״ם · ור״ל דוקא ספק חמץ וכמ״ש בירושלמי והביאו הר״ן וכספק אבל ודאי אפי׳ מר״ה וכ׳ אבל א״כ כן לפי גמרא שלנו שאמרו לבער וכ״כ הטור וש״פ אבל הרמב״ם דרכו לנטות אחר הירושלמי ברוב מקומות וכן פסק בכל בו וכן לשון סמ״ג וסמ״ק : ובשמגיע כו׳ · דאל״כ עובר משום בל יטמין כמ״ש בפ״ק מפא״כ ברישא דמבטל בשעת בדיקה כמ״ש שם הבודק כו׳ וניבטליה בארבע כו׳ משא״כ בסיפא וכ״פ מ״א דלא כט״ז וז״ש בפ״ב ואם שכח כו׳ מ׳ בלא״ה מבטל בשעת בדיקה ועמ״א שם : ואם דעתו כו׳ קודם כו׳ · למד מהירושלמי דפ״ק היולא לפרש כו׳ הדא דתימא בשיש בדעתו לחזור אבל אין בדעתו לחזור אפילו

קודם

קודם ל"ג יום צריך לבדוק כו' א"ר כא ואפי' יש בדעתו לחזור צריך לבדוק שמא ימלך ולא יחזור ור"ל אין בדעתו לחזור קודם פסח אבל בדעתו לחזור קודם פסח א"צ שיבדוק או וא"ר כא אפי' דעתו לחזור שמא ימלך ולא יחזור אלא בס"ם : וכן כו' קודם הפסח · כ"ז לשון הרמב"ם שם : מיהו לאחר · אע"ג דבירושלמי פ"ב אמר דבנפלה מפולת מותר לאחר הפסח שאמרו שם הפקיר חמצו בי"ג לאחר הפסח מהו ר"י אמר אסור רשב"ל אמר מותר אר"י לר' פנחס נסיר את כד הוין אמרין אתיא דר"י כר' יוסי ודרשב"ל כר"מ אינה כן אלא ר"י חשש להערמה ורשב"ל לא חשש להערמה מה נפק מביניהון נפלה עליו מפולת מ"ד הערמה לית כאן הערמה והוא מותר מ"ד זכייה לית כאן זכייה והוא אסור ור"ל פלוגתא דנדרים פ"ג א' במתני' ת"ק ור' יוסי ושם בגמ' א"ר"י מ"ט דר"י כו' כמנא בנפלה בין למ"ד משום הערמה מותר כנ"ל וכין למ"ד משום זכייה אתיא דר' יוחנן כר' יוסי ולא קי"ל כותיה דהלכה כסתם מתני' אלא שהר"ס גאון אסר כהכ"ג ונ"ל דכאן גרע ממפולת ודמיא להערמה : ואם אין כו' מותר כו' · אין שם בלותו תבוכה למכור אחר הפסח בספק חמץ אלא שדקדק כן מלשונו שכ' ואם היה ברור לנו שיש שם חטים כו' דס"ז כמבטל ומכוין כו' ול"ע שלא לידד שם בספק אלא שא"ל לפנות אף אם נעשה בתוך שלשים משום ס"ס ספק אין שם ואת"ל יש שם שמא נתעפש כו' : ב וי"א דקודם · וכ"מ פשטא דגמ' דפריך ואי דעתו לחזור כו' וע' רש"י שם ד"ה אפי' כו' וכן הטוסה אומר קשה לפי' הרמב"ם ועב"ח שנדחק מאוד · וכדעת הראשון בירושל' וכ"כ הר"ן : ואם שבת · כנ"ל : ולא יברך · ע' מ"א וכ"כ הטור : גם אשתו · ס"ל דאפי' מניח אשתו בביתו צריך לבדוק כדעת הירושלמי שאמרו שם לא תיתני נשים מפני שהן עצלניות וכן בודקות כ"ש ועפי' תל"ז ס"ד דלא קי"ל כהירושלמי : ג ישראל היוצא · דקדק מדאמרי' המפרש ויוצא בשיירא שאין נכנס בבית אבל יוצא לדרך לא ועב"ח וז"ש אבל אם הוא כו' : אע"פ שהא"י כו' · דטעמא דגמרא דתוך ל' יום חל חובת ביעור כיון שלא יבדוק בי"ד : וי"א · כיון שהא"י נכנס בו זוכה בחמץ וקודם זמן איסורו אם נותנו לא"י א"צ לבער כמ"ש בס"ב ול"ע לסברא זו דאף אם לא נכנס מ"מ הפקיר חמצו קודם איסורו בפלטיא וא"צ לבדוק כלל ומותר אף לאחר הפסח באכילה כמ"ש לעיל :

תלז א לצורך י"ד כו' · הר"ן ור"ל דקאמר שם שהמשכיר בית לחבירו בי"ד ואין נומר בי"ד ממש דהא קאמר אם עד שלא כו' ואם משמסר כו' וע' ב"ח : וקנתו באחר כו' · ר"ן ומ"מ דמסירת מפתח אינה קונה כמ"ש בפ"ס דב"ק אלא בכה"ג וע' מ"א ס"ק ב' וכ"כ הר"ן שם וע"כ בהחזיק בדרכי הקניה קאמר מדפסים ממאוס ושם כבר החזיק השוכר : ב אם הוא בעיר כו' · מדקאמר שם למ"ד ניסיילים והא כ"מ דא"ל לשאלו אלא דאם יכול לשאלו אע"ג דחזקתו בדוק צריך לשאלו וכן אמרינן בפ"ק דחולין כולהו כרבינא לא אמרי כו' רוב מצויין כו' לאך לימא כו' לעולפי לא חיישינן ודקדקו מדאמרינן כמומחין רוב מצויין כו' ובעולפי אמרו לא חיישינן מ"מ דאם צריך לשאלו אם ישנו וכ"ס כל הגאונים ורמב"ם ושו"ע וכ"כ תוס' בפסחים שם ד"ה לא · וקיימא מאי ס"ד דחזקתו בדוק ל"ל נאמנות דידהו וי"ל דכיון דאיתא בעיר צריך לשאלו ולהא מהני אמירה דידהו כו' ע"ש : ואם אינו כו · כיון שמבטלו הוי דרבנן · וכמש"ש ד' ב' י' א' וספיקא דרבנן לקולא : ושבטלו בלבו · דבלבו סגי כמ"ש בגמ' ו' א' ה' א"ב ל"א ב' מ"ט א' וכ"כ הרמב"ם ושו"ע כאן וכ"כ רש"י ד' ב' א' וק"מ ובסי' תל"ח ס"ב וסי' הל"ג סו"ת וסי' תמ"ב ס"ח וס"מ דלא כהר"ן בשם י"מ דבלבו ל"ד תנא צריך להוציאו בשפתיו וליתא : ג וי"א דצריך · דבפ"ב דב"מ אמרינן מ"ד ניחא לאינש דליעבד כו' וע"כ ל"ל דוקא בדבר שאין בו חסרון כיס וכמש"ל סי' י"ד ע"ש התינוק שבין תפילין לספרים אבל ממ"ש הכ"מ והכה"ס הואיל והתנה בהדיא אינו ענין לזה דבהא א"א לומר דניחא כיון שאומר בפירוש ומתנה ודאי צריך שישלם וקושיית הנ"ל כבר תירצו תוס' ומרדכי שם והג"מ בפ"ג בהלכות חמץ ומצה דוקא מדעתו ניחא ליה משא"כ שלא מדעתו וע' בגמרא דבכורות בפ' מעשר בהמה ע"ש · וע' מ"מ שמ"ש הואיל והתנה הוא תחלת דבריו אבל מסיים שם ופשט אביי דניחא כו' כיון דס"ם אתי לאשתלומי מיניה הא לא"ה לא אמרינן לס"ע משמע אפי' בסתמא ור"ל בזה קושיות המפרשים מש"כ דב"מ דלא אמרינן ניחא כו' וכנ"ל אבל הר"ן חולק על כל זה וס"ל דאין חייב לשלם ע"ש והוא דעת הש"ע בסתם : הואיל והתנה כו' · סברתו בזה דע"כ מיירי בכה"ג דאל"כ לא הוי ס"ד דגמ' דהוי מקח טעות כיון שאינו בגוף המקח כמ"ש בח"מ סי' רל"ב ס"ה ועמ"א וז"ל תחלת דברי המ"מ דלא אבעיא לנו אי חייב כו' ע"ש : ד והוא שיהא קטן כו' · ממש"ש תינוק נכנס כו' ואם איתא נשיילים וכ"ס לפי מאי דקי"ל חזקתו בדוק אפי' בשל קטן כמש"ש ועמ"א סי' תל"ח :

תלח א אפי' כדי · הרא"ש והר"ן וכמש"ז לפי כו' וכגי כו' : שחזקתו שאכלו ואלו כו' · לשון הרמב"ם וכ"מ בהרי"ף ע"ש : וי"א שאם · תוס' שם דאל"כ דלמא פייר וכמ"ש שם נכי עכבר בלחם מסיירא וס' דאתוה ס"ל דכיון דנפלו פירורין חזקתו שאכלו וכשיטתו דס"ל כתי' דרבתא דאמר הכי מאי כו' אבל כאן פורשי אכלו כיון שיש פרורין ורבא לא ס"ל דמסיירא ותוס' וטור כשיטתם דס"ל כר"ז אפי' ודאי אבל אמרי' מסיירא וכמ"ש בסי' תל"ט : ריפי עכבר כו' · הרמב"ם פסק כשיטתו לפסוק כאת"ל אבל הטור פסק דכולהו ספיקא נינהו וכבולא תליא אם בטלו או לא וע' ב"י שנסתפק בפי' דברי הטור אם בטלו אם דוקא שכבר בטלו או שיכול עדיין לבטלו ואזלינן לקולא והספיקים שהוא עדיין יבטלנו וכ"כ ב"ח דלא כר"מ וכן כתב הרא"ם להדיא בפ"א ס"כ וירלא כו' וכ"כ השו"ע בס"ב ומבטלו וסי' תמ"ב ס"ח וס"מ : ב בזית · כדרכו לפסוק כאת"ל ובסיפא ספיקא דרבנן לקולא כא"ל :

תלט א מיהו אם · תוס' שם ד"ה היינו · וכולה שמעתא כו' ולמדו ממ"ש שם טעמא דלא תזיגא כו' א"ר הכי מאי התם לאימור הוא כו' ואת"ל כו' וא"כ בכל הנך ספיקות אמאי חיישינן הא ספק וספק הוא ואף דרבא לא ס"ל כסתמא דמסיירא מ"מ בכה"ג בככר גדול ודאי הוא והוא דעת הטור וכ"כ בס"ב אלא ב' צבורין ואלא ספק על ובשאר לא כתב והטעם בקושיית תוס' ע' א' ד"ה ואת"ל כו' וא"מ כו' וי"ל כו' ולכן דוקא בג' אבו שא"י אם נכנס החמץ בכלל גבים משא"כ בשאר והרמב"ם שלא חילק ל"ל דס"ל דוקא בסתמא שלא נולד הספק כלל דלא תזיגא דשקל אמרינן אימור הוא כו' ואת"ל כו' משא"כ בנולד הספק אפי' בב' ספיקות חוששין וכמ"ש תוס' שם בד"ה ואת"ל וא"מ והא מדורות הנכרים רש"י ותנן כ"מ שאתה יכול להרבות כו' ורא"ה מדאמרי' הא תזיגא דשקל משמע אפי' לא חזינן דעל אבל הטור ס"ל כפי' רש"י שם ד"ה הא כו' : ב ב' צבורין · בכל הסוגיא פ' הרמב"ם כלישנא דגמ' וכדרכו בכ"מ כמ"ש המ"מ בה' מ"א אע"ג דלבתורה תליין זה בזה או יש לדמות ס' בכ"א כדינו ולכן נקט כאן פשטא דגמ' ובצבור א' פ' כסוגיא דכתובות ט"ו א' מ"ש משני שבילין כו' התם כו' כמ"ש כמשנה למלך ועפ"ז ובספק על פסק כחכמים והשמיטו בש"ע וכן בבדק ולא אשכח כחכמים ובבדק ואשכח פסק כרבי דהלכה כרבי מחבירו וכ"ס כאן בסוגיא דשמעתא כוותיה תינוק נכנס כו' ובפלוגתא דרבי וחכמים וכן רשב"ג וחכמים פ' כחכמים : אבל משקנת כו' · הטור אזל דרך רש"י ותוס' דמ"ס בפלוגתא לאו פלוגתייהו ממש דלפעמים כ"ע מודים ועתוס' ד"ה היינו · ל"נ לר"י כו' מיהו י"ל כו' ובד"ס ספק כו' ולעיל מדמה כו' ובד"ס על · וקשה כו' וי"ל כו' ולכן בס' צבורין וסיפא דפירש כ' דמיירי בלא ביטלו אבל בביטלו בכ"ע א"צ לבדוק כיון דגמרא מדמי לדאורייתא ובב' צבורין כ' דמיירי בביטלו אבל לא ביטלו צריך לבדוק וכן בצבור אחר כ' דמיירי בביטלו וס' כר' יוסי ובספק על בלא ביטלו וכן בדק ולא אשכח וכן בדק ואשכח כולם בלא בטלו דמדמי לדאורייתא כנ"ל אלא שספק בפלוגתא

דרבי ורשב"ג כרשב"ג וכמ"ש הרי"ף ורא"ש בפ' הניזקין ס"ה חזינן לגאון דפסק כרשב"ג ולא אמרינן הלכתא כרבי אלא לגבי חבירו ולא לגבי אביו וסוגיא דתינוק ס"ל כמ"ש תוס' ד"ה מפני כו' וכן פ' לעיל בסי' רמ"ח וכני' המ"מ שם בפ"ק דברי רבי · אבל הרמב"ם פ' שם כרבי ואע"ג שבפי"א מהלכות נחלותיו' כרשב"ג כהכרעת הרי"ף ס"ל דלאו בכ"מ אמרינן כן כמ"ש הרי"ף בפלוגתא דרשב"ג וחכמים דלא אמרינן אלא היכא דמסתבר טעמיה · ובפלוגתא דרבי וחכמים שם אפי' ביטל כיון דאף לקולא אמרי' דאחריני נינהו ע"כ חשבינן לודאי ובסיפא בזווית וו פסק נ"כ כחכמים אלא דמיירי בלא ביטל כנ"ל · וכתב עוד דחשש צבורין וסיפא פירש מיירי שהככר גדול וא"ת שיאכלנו · אבל בלאו הכי בכל ענין א"צ לבדוק וכ"כ בשני צבורין ובספק על ובשאר לא חילק ועב"י ור"מ ועתוס' ד"ה היינו · וכולה כו' : ב וי"א · כמ"ד בכיס א' מחלוקת הוא"ל ורב אשי שם אוקים כוותיה וס' הרמב"ם כיון דכאן לא חילק הגמ' ש"מ דס"ל כמ"ד בשני כיסין מחלוקת :

תמ א א"י שהפקיד כו' · השמיט דין ייחד לו בית כו' משום דס"ל כפי' הר"ן דהפקיד סתמא ס"ל כבטום כו' ול"ע שהרי אמטוט של א"י משמירס כמ"ש בח"מ סי' ס"א ס"ט וע' תוס' דשבועות מ"ד א' ד"ה שומר וכן קשה על הרא"ש שכתב מכאן מ' כו' : בגניבה ואבידה · רמב"ם ורא"ש בשם ר"י וכמ"ש בגמ' דאילו מגניב או מאביד כו' · ולשיטת רמ"ה בח"מ סי' ע"ב ס"ב צ"ל דוקא באונסין כמ"ש תוס' בד"ס הנ"ל ואף שבפסחים שם כתבו וכולה שמעתא כו' · ר"ל בסתמא שלא קבלו בפירוש אבל סתם אחריות בתורת משכון משמתא חייב : בין כו' · שם מניין ליתן את כו' : ואפילו תור כו' · עמ"א וכמ"ש בגמ' כדילכון דמי ועפ"ד אבל ביד בעליו שרי כמ"ש מ"א וכן משמע בגמ' שלא אמרו אלא לקבל פקדונות וקבל אחריות : וי"א שאפ' · דמג ניב או מאביד ל"ד כמ"ש הרא"ש ע"ש וראייתם ממ"ש שם הפקידו אצלו וסתם פקדון ש"ח וכ"ס לפי' רש"י דייחד לו בית בלא קיבל אחריות מיירי · ופי' הר"ן דבריו הפקידו אצלו דכיון שקיבלו ברשותו הוי כמ"ש כטום סוכך ברשותי דחייב לרבנן בב"ק מ"ז מ"ח וייחד לו בית הוי כמ"ש כטום סוכך ברשותך וז"ש שם למימרא דשכירות כו' וכתב הרשב"א שהרי"ף ס"ל כדעת רש"י ולכן השמיטה וכן דאי לשמיר וכ' הר"ן שכ"נ מדברי הרמב"ם ולכן השמיטו ס"ע נ"כ : ואפי' אם כו' · שם בעירו חמירא כו' דאילו מיגניב כו' וע"ס הדין אינו נעשה שומר לא"י כמ"ש בח"מ סי' ס"א ס"ט וכן מ"ש הפקידו אצלו וכו' מיירי נ"כ בכה"ג ובזה מתורץ קושיית הרא"ש ודבריו המוסין מש"ס דסתם כו' : ויש חולקין · הראב"ד דס"ל דתשלומין אלו היה מן הדין ותקון שהגבות עליהם : ב וצריך לעשות · כפירש"י ד"ה חמצו דבלא קיבל אחריות ואזיל לשיטתו דבאחריות לא מהני יחוד וכ"ד הרמב"ם ורי"ף דלא כרמב"ן ובעה"ס דס"ל אפי' בקיבל אחריות מהני דס"ל כר"ת בתוס' שם ד"ה ייחד שלפי' בקבל אחריות אבל בלא אחריות לא בעינן מחיצה · אלא משום לכ"מ כדי שלא יבשל בו ועב"י : ו א"י שהניח כו' · ודוקא כו' · גמרא שם המולא כו' חמצו כו' ומשמע דהמולא אפי' חמצו של א"י מדאמר אם של הקדש וע' רש"י ד"ה מוסם : ג א"י · שם ת"ר א"י כו' וע' רש"י ד"ה אין זקוק כו' : אבל אסור · כמ"ש בפ' כל הכשר : ואפי' · ע' מ"א וע' בפ"ד דע"ג ל"ט א' ולכן אע"פ שהתחלת דברי הרשב"א מ' דוקא במכירין אבל לפי מה שאמר אפי' בהפסק מפה אין חילוק ולכן סתם בש"ע : ד ישראל שהפקיד · כמ"ש ל"ת א' אבל א"י כו' ד"ה עובר ואף דהתוס' שם ב' ד"ה שקיבל כתבו וכולה שמעתא כו' לא כתבו אלא אחמצו של א"י וכ"מ שם מדפריך ממתני' לרבא תנן א"י כו' ולא קאמר דמתני' כשקיבל אחריות דהכי ברישא מותר ובסיפא אסור ואע"ג דחמצו של א"י יכול לאוקמי באחריות מ"מ מדרישא לאו מטעם אחריות נ"ל ג"כ בסיפא דלאו משום ה"ע הוא ושם כ"א א' ומוכרו לא"י פשיטא לאפוקי כו' וע"כ ל"ס ב"ס אלא במכירה · ר"ן · וא"ל א"כ אמאי אמרינן שם הו א"י קני משכון דאינו עובר בבר כ' בשבועות ד"ה הנ"ל דשאני התם דקני ליה ולדרבא מסם מוכח דלשיטת הרא"ש דמחייב אפי' בש"מ מאי פריך תנן א"י נכי דא"י שומר שכר לא הוה דלא שייך ביה פרוסם דר"י מ"מ ש"מ הוא לכ"ע והר' יונה סבירא ליה לזה ממ"ש ונוגב מבית הלים ולא מבית הקדש וכתב הרא"ש ולא הבנתי ראייתו ונראה לי דס"ק דר"ש פליג על ת"ק ואמר קדשים שחייבין באחריותן הייתי מבית הלים וע' ב"ק ע"ו א' ולא קי"ל כותיה : עובר עליו · לכאורה ראיה ממתני' א"י שהלוה לישראל כו' ואוקמינן אף שהרהינו אצלו דוקא בדא"ל מעכשיו ואף שיש לדחות דמתני' מיירי בדלא קיבל אחריות דומיא דישראל שהלוה כמש"ש בתוס' מ"מ מדדחיק בגמ' ולא אוקמוה כה"ג ש"מ דעובר · אבל הרמב"ן בתומם פ' כא כ' דמפקיד אצל א"י אינו עובר עליו מד"ת כמ"ש במכילתא רק מדרבנן אסור ולכן ייחד לו בית אפי' קיבל אחריות מותר כדברי ר"ת אע"ג דהוי כשלו כיון דייחד לו בית הוי כביתו של א"י ובכה"ג אפי' מדרבנן מותר וכתב שכשם שסברא מוכיח כן דאם תאמר שעובר בב"מ ועל של א"י אינו עובר אף בביתו א"כ בבתיכם ובגבולכם של התורה ל"ל דהא אין חילוק בין ביתו לבתי אחרים ע"ש ומה שפירש הרא"ש המכילתא בהלוה על חמצו דבריו תמוהים דא"כ מאי קאמר יצא חמצו של א"י בבית ישראל כו' הא בכה"ג חייב לבער :

תמא א ומשכנו · שם בשהרהינו אצלו כו' ל"ק הא דא"ל כו' ומשמע דקאי אהרהינו וכן בברייתא א"י שהרהין כו' ואם כו' ועמ"א : אפי' לא הגיע כו' · דאל"כ לא היה פריך לרבא ממתני' ול"ל מעכשיו · ודלא כהרמב"ם ור' אפרים שכתבו דוקא שהגיע זמן קודם פסח ודייקו מהתוספתא וע' רא"ש ומ"מ ומ"ש אפי' כו' משמע דגם הגיע זמן קודם פסח צ"ל מעכשיו והטעם משום אסמכתא כמ"ש בפרק א"נ ס"ו א' ב' ולמגיומי קשיא מתני' אב"א דא"ל כו' וכתב המ"מ אע"ג שדעת הרמב"ם שאין אסמכתא במשכון כאן ישראל מא"י אינו קונה כו' · ור"ל דהרמב"ם כ' בפי"א מהל' מכירה ובש"ע ח"מ סי' ר"ז סי"א דבערבון במחול לך אין אסמכתא וע' ר"ן בנדרים כ"ז ב' בד"ה שאני הכא דאמר כו' מ"מ כאן ישראל מא"י כו' · ולכאורה דבריו צריך עיון דישראל מא"י לא קני קודם נכייה אבל לקנות בשעתו אמאי לא וי"ל דהקשו עליו מהא דב"מ הנ"ל דדוקא בא"ל מעכשיו ותי' דשאני משכון דמעלמא דקנה לה וע' תוס' שם ס"ו ב' ד"ה ובגיעות כו' וז"ש כאן ישראל כו' אבל הוא כתב שם ברפי"א המקנה בין קרקע כו' וכ"כ בש"ע שם ס"ח וא"כ בטל התירוץ ההוא ועי"ש בח"מ וכ"מ כמה תירוצים · אבל דעת הראב"ד כאן דקודם הפסח א"צ למעכשיו דאין אסמכתא לא"י ודוקא אחר הפסח צריך למעכשיו וראייתו ממ"ש בתוספתא קודם הפסח וע"כ צ"ל כמ"ש הר"ן דתוספתא מיירי בלא אמר מעכשיו ועיין במ"מ שם שנראה מדבריו שלא הסכימו עמו לדין הראשון ש"פ וס"ל אפי' בא"י צריך למעכשיו ונראה דס"ע שמפרשים מ"ש בתוספתא קודם פסח על אמר לו קאי כמש"ש הרא"ש אבל דברי הראב"ד הן עיקר ואין בדברי הגאונים הכרח לסתירתו שלא כתב אלא דין הגמרא אחר פסח ועמ"ש בח"מ סי' ר"ז ס"ב דאין דעת הרמב"ם מש"ש בד"ה בשקנה כא' כו' דאין מה שהוא פתח ידו אסמכתא בין קרקע בין מטלטלין כמש"ש במ"מ וכ"מ אלא טעמא אחרינא בדבר דתליא אי קני ליה בע"מ דהוי כא"ל מעכשיו מה שאין כן כשאמר אם וכדברי רב האי גאון וש"ס לשיכך הנותן ערבון לא קאי אלא אסיפא דאם חזר בו המוכר וז"ש שם וכן מי שפרע כו' וכן כל הנאים כו' שכל האומר אם יהיה כו' משמע הכל דקאי אאסמכתא דלא קנה ולכן דברי הרמב"ם וש"ע כאן נכונים : ב אם משכנו כו' וא"ל · שם אלא הב"ע כגון כו' אבל א"י שהלוה כו' אבל אם לא משכנו אע"ג שא"ל מעכשיו לא קנה ישראל כיון שלא קנו ממנו בקניין ועמ"א ס"ק ס' אפי' אין כו' ואין כו' · תוס' ד"ה שקונה כו' וכולה שמעתא כו' :

רובתתע

תמב א תערובת כו' · כל ד' סעיפים הראשונים לשון הרמב"ם ספ"ד : עוברים עליו · כפי' רש"י וכן פי' הגאונים וכתב המ"מ דוקא שיש בו כזית בכא"פ הא"ס כיון שאין לאו באכילתו כמ"ש פ"א ס"ק בכל יראה ויש מן הגאונים שסוברין שאפילו בפחות מכאן עובר וכן פי' הרמ"ך דברי רבינו אבל הוא חלק עליו וע' מ"מ ספ"ד ודוקא בחמץ שיש בו כזית בכא"פ כו' אבל דברי הרמ"ך הן עיקר מדקתני כותח הבבלי ושכר המדי דאמרי' בגמ' דאין בהם כבא"פ ועוד מדמחלק בפ"א באכילה וכאן לא חילק ש"מ שבכ"ע הוא חייב וכ"כ כ"מ ומה שדימה המ"מ לאכילה הרמב"ם לא ס"ל כן שהם בחמץ נוקשה כתב ספ"ד בגדים שכבסו כו' וכן ניירות שדבקו ואין בהן משום לא יראה ולא ימצא שאין צורת החמץ עומדת משמע הא לא"ה עובר אע"ג שהם חמץ נוקשה כמ"ש במתני' קולן של סופרים כו' וע' מ"מ שם וראב"ד שם בהשגות : כגון המוריים · ע' רש"י בע"ג כ"ט ב' ד"ה המוריים וע' ברא"ש פ' כל שעה ס"א ובפ"ב די"ט ע"ז ב' משמע דנותנים לתוכו קמח : וכותח כו' · מתניתין : וכל ביוצא · שם : והתריאק"ה · כ"כ ר"ח גאון ולמד מהא"ל והביאו הרא"ש · וכ' כ"ש מן מלוגמא : ב הפת כו' ונפסלת · שם מ"ה ב' מ"ד הפת כו' וכ' הרי"ף הא אם נפסלה מלאכול לכלב א"צ שריפה וכמ"ש כמאן כו' כלל אמרו כו' ועיין תוס' כ"א ב' ד"ה חרכו : ומלוגמא · תוספתא פ"ג ואע"פ שכירות' פ"ב הלכה ו' דוקא בשנסרחה ואח"כ נתחמצה התם איירי שנסרחה בתוך הפסח · מ"מ · וע"כ נ"ל כן דהא עריבת העבדנין שלא נתן עורות ופת שנתעפשה כולן נתחמצו קודם · אלא בתוך הפסח וכמ"ש בס"ט דבעינן דוקא קודם זמנו ע"ש אבל דעת הראב"ד ורא"ש וטור דאף קודם הפסח דוקא שנסרחה ואח"כ נתחמצה וכתב הטור ומה שלא חילקו בתוספתא בקילור ורטיה ואספלנית נ"ל מה שם דמיד הן מסריחין : ג בגדים כו' · למד מקדירות שמותר להשהותן אע"פ שבלועין וזהו סברת יש מחמירין בהג"ה אבל ס' הראשונה בהג"ה ס"ל כמ"ש המ"מ שלמד מעריבה שנתן עורות וכ"מ לשון הרמב"ם שאין צורת כו' וכמ"ש בס"א אבל קילור שהרי נפסד כו' ושם החמץ בעין : וכן · כמו הקילור כו' ול"ד לקולן של סופרים דהתם איירי קודם שדבקו הניירות · מ"מ : ולכן · מדברי המ"מ שכ' שלמד מעריבת העבדנין כו' : ויש מחמירין · וכן משמע מדברי טור בשם ראב"י שכ' הטעם משום שאו ניכר וכן מפרש דברי הרמב"ם באינו נראה וע' תס"ד וע' ב"י ועיין מ"א : ד דבר כו' · מדקאמר שם ושם אינו חייב לבער משמע דבאכילה אסור שם כ"א ומותר בהנאתו פשיטא נ"ל שחרכו כו' אבל באכילה אסור : ואע"פ שאין · ס"ל דאף שנתבטל קודם פסח בס' בפסח חוזר וניעור במשהו וכן דעת הרבה גאונים · מ"מ וע"ל סי' תמ"ז ס"ד : ה שכר שעושין · דאף שכר המדי דרמי ביה שערי חייב לבער כמ"ש בס"א כ"ש זה שעיקרו משעורים ואף רבנן מודו בזה שהוא חייב כמ"ש מ"ד א' דרבנן מודו בכזית בכא"פ ואף גר"ת דמפרש מתניתין עוברין מן הסלקן אבל אינו חייב לבער מודה כאן · הרא"ש : וכן אם . ר"ל אף לר"ת כנ"ל משום דכאן בעיניה הוא ולא תערובות כמ"ש בע"ז ל"ס א' הכא כיון דאוקומי קא מוקים כו' · וכ"ז שם' קמ"ל לדעת ר"ת : ו נתנו · וסמך לזה בירושלמי פ"ב הלכה ב' רב אמר סטה ביתו בצק חייב לבער · רמב"ן ס"ז : ואם יש חמץ · כמ"ש בגמ' מ"ה ב' אם טח כו' ועיין ומרדכי וטור וכ"ה בירושלמי שם על מילתי' דרב כו' חייב לבער תניא ארשב"א בצק שעשאו טופס בטל פתר לה או חלוקין על רשב"א או אכן כופת מאוסה ור"ל שטח בטיט כמ"ש בגמ' וכ"פ הראב"ן וע' מרדכי : ז בצק כו' · כרב הונא שם דאמר שמי קילתי' כו' דתי' דאביי אתיא דלא כהלכתא דאוקים כרשב"א ואמרו שם דאין הלכה כרשב"א ורב אשי לפרושי מילתא דאביי קא אתי ולא לקבוע הלכה וע' רז"ה וס' המלחמות : או לסתום · כפי' ר"ח והראשונים שפי' העשוי לחזק היינו בצק שנתמלא וס' ר"ח כאביי וכ"ד רש"י ותו' וע' טור וע' ס' המלחמות ואין חילוק בין בפנים בין מבחוץ או אמפתה או למטה אלא דלאביי בתוך ק"ל כליסנא קמא ובפנים דיש לחוש שלא ידבק בלים' מחמרינן כליסנא בתרא וכ"כ התוס' ד"ה כאן כו' ושיטת הרז"ה כפרש"י דג' חילוקים שוליים ודפנות ושפה העליונה ולפרש"י שלא במקום לישה חמיר טפי דהיינו שפתה העליונה וכ"ש דפנות מבחוץ כמ"ש בגמ' שם אלא שהרז"ה וס' המלחמות אע"פ שפ' כאביי מ"מ בהא דאף כזית אין חייב לבער לא קי"ל כרשב"א כמ"ש בכופת אין הלכה כרשב"א · נמצאו ד' שיטות רש"י ותו' ורז"ה ורמב"ן ודעת הרי"ף ורמב"ם כר"ח ואין חילוק כלל בין מקום למקום ועוד יש שיטה שנית הר' יחיאל מפרים לפרש"י כמ"ש בסי"א : ח בד"א בעריבה · עמ"א ס"ק א' : אע"פ שאם · נ"ד דאפילו בלא חוט כלל כמ"ש רש"י שם וכ"מ בגמ' מדאבעי' להו בבית יעליים ושני בתים כו' : הואיל כו' · כ' כן לתרץ קושיות תוס' ד"ה כאן דלדעת התוס' שלא במקום לישה דאין חשש שיתערב אפילו אין עשוי לחזק פחות מכזית בטל וה"ה לבית משא"כ להרמב"ם לכך כ' שואל כו' והוי כעשוי לחזק וע' מלחמות שכ' כיון שהבוקה אין מקפיד כו' ע"ש : שבטלו · דספיקא דרבנן לקולא : ט חמץ· כנ"ל ס"ב ודעת הראב"ד דשאור לעולם חייב לבער וכמ"ש בי"ט ז' ב' אבל כופת שאור גי' הראב"ד פת שאור כו' ואין הלכה כרשב"א · וכ"ז יש לדחות דמיירי שלא נפסל לאכול לכלב אבל בתוספתא והביאו הגמ' שם שאור מחמץ אחרים חמץ שנתחמץ מאחרים מלומתי קרוי שאור משיפסל מלאכול לכלב וע"ש בראב"ד : קודם זמן כו' או ששרפו כו' קודם · כ"א ב' חרכו קודם זמנו כו' : ונתרך עד · תוס' שם ולמדו מפת שעיפשה כנ"ל ושם מ"ה ב' הפת שעיפשה חייב לבער כו' וכגון שלא נפסל מכלב · הרא"ש שם : או כו' · ופת · גמ' שם ודלא כרשב"א · דיו כו' · כמו חרכו קודם זמנו שמותר בהנאתו לאחר זמנו ול"ד לדיו מיי"נ שאסור בהנאה דהתם כחרכו לאחר זמנו וכמו מלוגמא בתוך הפסח שנתחמצה ואח"כ נסרחה שאסור לקיימו כמש"ל ואף שכ' בשם תו' דע"א פ"ב דלא מיבעיא לדעת האוסרין סתם יינם בהנאה אסור הדיו אלא אפי' לדעת ר"ת דמתיר סתם יינם בהנא' אסור הדיו ושמא יתן הקולמוס לתוך פיו וה"ה כאן דמ"מ אסור באכיל' כמ"ש בס"ד מ"מ האיסור אינו אלא כיון דבעי למיכליה אחשביה ולדידיה לא נפסל אפי' מאדם ועת"ש ר"פ כ"ש משא"כ כאן בלא כוונה ועי"ד סי' קל"ג סי"ג : יא והכלי מצרפו · לשון הר"י מפרים וכשיטתו שכ' בהגהת סמ"ק ע"פ שיטת רש"י דשלא במקום לישה כגון בשפה העליונה מבחוץ דאף פחות מכזית חייב לבער היינו דאיכא שני זיתים טובא והכלי מצרפן אף בלא חיבור חוט והא דבעינן חיבור חוט היינו בדפנות דאין הכלי מצרף בדפנותיה מבחוץ וכמ"ש למטה ובזה מתורץ קושית הוס' ד"ה כאן דבית אע"ג דדמי לשפה העליונה מ"מ אין הבית מצרף כמו כלי וצריך לטעם זימנין דמיכנש ועב"ח · וכ"מ במתני' דקאמר אם יש כזית במקום א' פחות מכאן כו' משמע שאינו במקום א' וע"ז אמרו ל"ש אלא כו' וכ"ה בירושלמי שם ר' ירמיה בשם ר"ז שני חלאי זיתים בתוך הבית אין הבית מצרף בתוך הכלי הכלי מצרף ודוקא בתוך אבל מבחוץ בדפנות לא וכנ"ל והוא כסוגיא דגמרא רק שבגמ' חשש זימנין דמיכנש ויש לייסב דהירושלמי ס"ל ג"כ לחשש דמיכנש רק שחשש מיכנש אינו אלא בבלק לא דמידבק אהדדי ונעשה כזית א' ובהסוגיא מיירי שני חלאי זיתים דגמ' כמ"ש אם נטל החוט וניטלין עמו וא"א אלא בלא כ"א"ש בירושלמי כמש"ל וירושלמי לא איירי בבלק לא ושם אין מועיל וכמש"ש על מתני' כזית במקום אחד כו' בנקלף כולו כאחת ואעפ"י שאמרו שם עד כדון לא יבש מאחר שאילו היה לא היה נקלף כולו כאחת התם שכבר מדובק כאחת אלא שאם נקלף היה מתפרד ובהסיא ניחא מ"ש בפ"ק אי נימא משום פירורין כו' ולדעת הרמב"ם כל שאינו דבוקים בכותלים כו' אפי' כ"ש חייב לבער ולא בעלי אבל לפ"ז ניחא דדוקא מחמת צירוף אין הבית מצרף ואף גזירה דמיכנש לא שייך בדבר יבש ודלא כהרמב"ם שמצריך דבוקים וכ"ה בירושלמי שם שהקשה על מ"ש בתוך הכלי הכלי מצרף והא תנינן פחות מכאן בטל במיעוטו וזה ראיה לפי' הרי"מ שמתניתין מיירי בכה"ג דאיכא פלגי זיתים טובא כנ"ל ומשני כאן בתלוש כאן במחובר דמתניתין במחובר והירוש' בתלוש אלמא אף בתלוש בבית א"צ לבער בלא טעמא דמיכנש והירושלמי לא נחית לחלק בין עשוי לחזק או לא ובין במקום לישה או לא שלא הזכירו מזה כלום שם מ"מ יש ליישב הסוגיא דירושלמי לפי הסוגיא שלנו דמה שחילקו בין תלוש ובין מחובר לשיטת רש"י היינו בדפנותיה וכעגין שאמרו שני חלאי זיתים וחוט כו' דמיירי בדפנותיה כנ"ל ובתלוש בכ"ע הכלי מצרף אבל הבית בכ"ע אין מצרף · וכן שיטת התוס' שכל הראשונים הסכימו לפירושם יש לפרש ע"ד הרי"מ אע"ג דמתוספת לא משמע כן מ"מ נריכא יש לפרש שיטתם לפי הירושלמי דבמקום לישה ואין עשוי לחזק דאף פחות מכזית חייב לבער היינו דאיכא פלגי זיתים טובא וכן שיטת הרי"ף בכ"מ שאין עשוי לחזק נ"כ דאיכא פלגי זיתים טובא ומ"ל לדחוק דשני חלאי זיתים בבית מיירי בדבוקים שבוקים הוי כמו עשוי לחזק וגם הסיא דפירורים א"א לייסב אלא כפי' הרי"מ וכן עיקר כשיטת הרי"ף דרשב"א יחידאה הוא וכפי' הרי"מ : וצריך ליתנן · כמ"ש בסימן תס"ח ס"ג מהתוספתא ועמ"א : או לשוחן · כנ"ל מהא דכופת כמ"ש בס"ו וס"ט : וה"ה לבצק · לרש"י דוקא בשפה העליונה ומבחוץ · אבל להרי"ף בכ"מ כיון שאין עשוי לחזק וכן לשיטת התוס' כיון שהוא במקום לישה ואין עשוי לחזק : ומפה שהיתה כו' · פ' סופט"א ע"ס א' ב' סבי דקולי כו' ועתו' שם ד"ה דליתנא כו' וז"ש המ"א בס"ק י"ט נ"ל כו' שבלק נדבק כו' ואף שבתוס' לא כ' לחלק בין נדבק אלא בדבר רותח וע"ש ברא"ש והג"א מ"מ מסוגיא דזבחים ט"ע ב' מ' אף בהשמישו בצונן וע"ש רש"י ד"ה ואפי' וד"ה שאני :

תמג א חמץ משש כו' בהנאה · הרמב"ם והרא"ש וכ' המ"מ שכן הסכימו כל הגאונים ואע"ג דלאחר זמנו קי"ל כר"ש בלפני זמנו קי"ל כר' יהודה דהתם מתני' כותיה כר"פ כל שעה עבר זמנו אסור בהנאתו וכן רבי פסק כותיה שאמר בתמיסית לא ומוכרה לא"י ש"מ שמכאן ואילך אסור דאל"כ ה"ל להמתין עוד דאוקמיה שם כת"ק דאמר אפי' כן אנודין כו' · ועברא"ש וראיה דר"ל ורבא פסקו בפ"ב כר"ש לאחר זמנו בלפני זמנו פסקו כרי"י דתולין כל חמש ועיש י"ג א' ואע"ג דר"נ משמיה דרב קאמר ורב אף לאחר זמנו כר' יהודה ס"ל שם כ"ט ב' מ"מ ר"נ לא ס"ל אלא כר"ש ועפ"ג דשבת מ"ז א' ומי א"ר יוחנן הכי כו' : אפילו חמצו כו' · ירושלמי פ"ב הלכה ב' בתוך הפסח מהו ר' ירמיה אמר מותר ר' יוסי אמר אסור התיב ר' יוסי והתניא לא ישכיר ישראל את בהמתו לא"י להביא עליה חמץ פתר ליה בבא עמו והתניא לא ישכיר ישראל את ביתו לא"י ליתן בתוכו חמץ אית לך מימר בדר עמו וסלקא שמעתא כר' יוסי ואף לתוספתא פ"ב דתניא שם משכיר ישראל חמורו לנכרי להוליך עליה חמץ ממקום למקום מ"מ מ' דאסור בהנאה דאל"כ מאי קמ"ל הא אף איסורי הנאה שכרן מותר חוץ מיין נסך כמ"ש בע"ז ס"ב ע"ש וכ"מ בפ' כל שעה כ"ח וכ"ש דקאמר שם מני אי ר"י חמץ שהמה קאמר אפי' דא"י וה"ס נר"ש בתוך זמנו דבתוך זמנו ל"פ על ר"י והוא כמי חמץ שהמה קאמר ורב אסה כ"י דס"ל שם דחמץ של א"י מותר תוך הפסח שא הדר ביה כמ"ש שם והדר ביה כו' ראב"י אמר דכ"ע דבר הגורם כו' ומ"ד מעל כר"ש אלמא דאף לר"ש לא מעל אלא משום דבר הגורם אבל בתוך הפסח אסור : ואסרוהו · שם י"ג א' ד"ה כר"י : ורשאי כו' · מתני' שם ומוכרו כו' ואוקמוה בגמ' בשעה חמישית וכר"ג וה"ה לר"י דבתולין ל"פ ר"ג ור"י וכן הוא להדיא בגמרא י"ג א' מאי לאו כו' : ויכול · גמ' רפ"ב לימא כו' : ובלבד שיעשוד · כמ"ש שם ע' ומה שמסייר ימיהו כו' שלא יגרור תולדה ומ"ש כר"פ כ"ש אבל היה דאי מסירה מלנע לה כו' ר"ל דילמא יעלים עיניו ממנה קמ"ל דלא חיישינן : ומתחלת · שם י"א וי"ב וכ"א ושם עבר זמנו כו' לא נצרכה אלא כו' : ובשנת העיבור · כ"כ הרא"ש בפי' בפ"א דברכות דכל מצות הנזכרות במשנה הם מצות זמניות וכמ"ש בפ"ק דפסחים ד' ב' דכ"ע משם מצות כו' וע"כ מצות זמניות קאמר כמ"ש שם ס' א' לך תלק ועש"י ד"ה לך ושם ר' א' מהכא לא תמתע כו' ועש"י שם ורא"ש מפ"ב דע"ז כיום תמים כו' · אנור · ולאמריקן כסדר עולם פי"א דיום תקופת תמוז היה : שליש היום · עמ"א ס"ק ג' וכ' הב"ח וכן פסק הרמב"ם וכמ"ש בפ"ע ר"ם רש"א ופי' תנ"ט ס"ב ועמ"א שם ס"ק ג' אבל לא דק דזהו לעולא אבל כבר אפריך עולא וקי"ל כר' יהודה וכמ"ש בפי' רש"א ולפ"ז הוא ג' שמינית והוא פחות מב' חומשין א' מארבעים ולא דקלא ועתוס' דפסחים י"א ב' ד"ה אחד כו' וכן בי"ד סי' ס"ט ס"ו וכנ"ל ועמ"ש בסי' תנ"ט : י"א עד · כמ"ש שם י"ב ב' משום טעות בשעה א' או . שתים ורבא אמר דיהבו ליה רבנן שעה ללקט עלים ואע"ג דלמסקנא משום יום המעונן וד' זמן סעודה מ"מ לדינא לא הדר ביה ול"פ וכמ"ש התוס' בכמה מקומות : ואם לא מכרו כו' · למד זה ממ"ש ס' ב' אבל אתה רואה כו' ועש"י שם שפי' של אחרים א"י וכ"ה בכ"מ מ' דבשל ישראל אסור מדל"ק אבל שאינו שלך אתה רואה ואוקמי' שם בשלא קיבל אחריות וכן שם ו' א' תאנו של א"י טושה כו' וע' רש"י ד"ה תאנו כו' משמע דבישראל צריך לבער דלא כב"ח ומ"ת:ג אם קנו כו' שהחמיץ· כמ"ש בחולין ד' חמצן של כו' ואף לר"י כמ"ש שם ואף שאמרו שם דילמא ר"ש היא היינו משום דלא תלינן שהחליפו ועש"י שם דאף בפסח מיתר כמ"ש בד"ה מפני ויו"א כו' ולכתחיל' ודאי אסור כמ"ש תוס' שם והר"ן בנדרים מהא דפ"ב דפסחים שאוכל תרומת חמץ כו' והרא"ש בנדרים שם כתב ממ"ש בפסחים כ"ח ב' כ"מ שנאמר כו' כדרך שפרט בנבילה לעו"ג במכירה אלמא דבאיסורי הנאה אסור ובדיעבד מן התורה ודאי מותר כמ"ש בקדושין נ"ח א' וע"ג נ"ד ב' ס"ב א' אבל מדרבנן אסור נעלתו כמ"ש מ"ז בעי רמי ב"ח כו' וכ' הרא"ש והר"ן דה"ה בכל איסורי הנאה מדבעי למיפשט ומכרן וקידש כו' ואע"ג דבקידושין נסה מכן עלמו עתוס' דע"ג נ"ד ב' והרא"ש כ' בקדושין שם דקדושין בדמיהן הוי חליפי חליפין וכ"כ הר"ן בנדרים נ"ז א' ד"ה בדבר והוכיח מכאן דחליפי חליפין מותרין וכו"ש מ"ז ב' דילמא לכתחלה כו' ר"ל לחלוף שהחליפין ואם חלפן מותרין אף לעצמן אבל לאחר אף החליפין מותרין כמ"ש בחולין כנ"ל וז"ש הטור שהשאחה קנתה כו' והביא ראיה מהא דחולין ולא הביא מהא דקדושין · אבל הר"ן בחולין שם כ' דאף לעצמו מותר והביא ראיה מירושל' שאמר קדשן בדמיהן מקודשת שאין דמיהן ור"ל בגזילה באו לידו ולא הוה דמי איסור כלל ואמרו שם א"ר זאת אומרת שמקדשין בגזילה וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מה' א"מ הלכה ט"ז ובפי"ג הל' ט"ו ואף שראיית הר"ן אינו מוכרח די"ל מ"מ לעצמו אסור משום קנסא מ"מ הר"ן אזיל לשיטתו שפ' בנדרים שם הבעיא לקולא והאי בעיא דשם לעצמו כנ"ל וכ"כ שם הר"ן ולאחר נמי לא מיבעיא ליה כו' דלא כב"י ביו"ד סי' רי"ו שכתב דלהר"ן אף לחבירו אסור שלא כ' כן אלא כמדיר על עצמו וע"ש וכ"כ שם שמ"ג בשם ר"י אבל הרמב"ם בספ"ה מה' נדרים כ' ס"ז ספק לפיכך אסור בחילופיהן ואם עבר ונהגה נהגה נ"ל דמ"ש שם לכתחילה כו' לא קאי אלא אנדרים אבל בשאר איסורי הנאה אף לכתחלה מותר ליהנות מהחליפין כמו שהקשו תוס' דהא בקדושין נהגה לכתחלה וקס"ד דמקשה דאף דיעבד אסור משום חליפי איסורי הנאה לכך פשיט מקדושין והוי שהבעיא הוא לכתחלה משום דדמי לחילופי הקדש כמ"ש הר"ן וז"ש לכתחילה הוא ולי קאי אמתני' דקידושין הל"ל דילמא דיעבד הא לכתחלה לא ולכן סתם הרמב"ם דבנדרים אסור אף לחבירו שלא החליף וכן סתם בטוש"ע י"ד סי' רי"ו ס"ב וכן כו' ובשאר איסורים אפילו לעצמו מותר ועתוס' דפסחים כ"א א' ד"ה כל ושם כ"ב ב' ד"ה ואגר וכן סתם כאן בש"ע ובטוש"ע לקמן סי' ת"ן ס"ד :

תמד א בודקין כו' · כמ"ש ר' א' והפתח דקי"ל כו' ארנב"י בשעה כו' וכמ"ש בירושלמי שם והבאתי בס' ת:"ג ס"א: ומבערין כו' · כר"מ שם: דר"א היא ברתוסה שם י"ג א' ס"ל כוותיה ואיפסק שם הלכתא כוותיה רמב"ם · דלא כרי"ף שכ' דר"א א"כ ס"ל כר"ש בן לזוק וסובר דמ"ש ומבערין הכל כו' קאי אשיפת על תרומה וע' בהכנות שם : ומשיירין · שם י"ג א' : דסעודה · עמ"ש סי' רל"א ס"ב : לא במצה · כמ"ש בירושלמי ר"פ ע"פ והביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ג דפסחים שם האוכל מצה בע"פ כו' : אלא כו' וצריך · כמ"ש ר"פ ערבי פסחים לא יאכל כו' ואמרו שם ק"ז ב' דסמוך למנחה קטנה ושם ק' ב' כאן קודם תשע וכו' · וכתב תוס' שם ל"ט ב' ד"ה לא יאכל כו' וא"ת כו' וי"ל דאיירי במנה עשירה כו' וכתב הרא"ש שכן היה נוהג ר"ת בע"פ שחל בשבת כו' : ובמדינות כו' יקיים כו' · דמחלוקת בפוסקים אם דוקא בפת או מיני תרגימא והכריעו כדעת האומרים דוקא פת אבל במקום דת"א יש לסמוך כו' וכמ"ש סי' רל"א ס"ו ועמ"ש שם וזה יכול לעשות אפי' לאחר שעה עשירית כמ"ש שם ק"ז ב' ודלא כתוס' דהוכחת תוס' דמנה עשירה מותר בע"פ מכח קושייתם מ"ש ע"פ סמוך למנחה כו' ע"ש תוס' דע"פ ל"ט ב' ד"ה סמוך אבל הרמב"ם פי' שם דאירקא וס"ד קאמר דאכילה אסור בהן וכמ"ש בסי' תע"א מעט כו' וכמש"ש ולכן אין נוהגין נ"כ במנה מנופלת וכ"ה בזוהר פ' אמור דסעודה זו נדחית מכל וכל ש"מ דאין תקנה לדבר כלל וכמ' דאין יוצאין בסעודה ג' אלא בפת וא"א כלל כנ"ל ועמ"א מ"ש בשם המרדכי וכ"ה וכל בו וכן עיקר: או · עמ"א : ב וביום · שם ז' א' בשלמא שבת כו' : ג אין · עפ"ז והדחה שלא לצורך אכילה אסור כמ"ש בפ' ט"ז דשבת: ואם כו' · עמ"א וע' תוס' ו' א' ד"ה כופה · א"נ כו' : ד ע"ם שלא · עמ"א וכמ"ש בירושלמי אין נותנין לא"י ע"מ לאכלה כמ"ש בסי' שכ"ה ע"ש : לר"ת · עמ"ז וכ"כ בסי' שכ"ה דהוי שבות דשבות במקום מצוה כמ"ש פ"ו דעירובין : ודבר · עמ"א וכמ"ש בשבת נותנין מזונות וכ' תוס' דוקא מזונות וכמ"ש הרמב"ם לאכלן : ה אם נשאר · כמ"ש בס"ב : ובזיפה · כמ"ש שם ב"ט : ו אע"פ · שמא ישכח כמ"ש סי' תל"ד ס"ב : ז ואם יצא · לשון הרמב"ם : עד כביצה · כחכמים : פחות מכאן · וכ"כ רש"י שם וכ"ה בירושל' שם והביאו תוס' ד"ה וחכמים : ח אבל אם · שם בגמרא :

תמה א שורפו · רמב"ם וכנ' אף מפרר ואף לש' דלא גרסי אף מ"מ פי' אף מפרר מדקאמר ר"י אלא שריפה ועוד דא"א לומר דכל המתני' דפ"ק וכל הברייתות דבכולם תנן דשורפין הכל כר"י ור"מ ור' יוסי ור' שמעון ור"ג ור"א ור' יהושע ור"א היא ברתוסא כולם כר"י אלא אף לחכמים עיקר בשריפה ושם כ"א ב' ולא יסיק כו' ל"ל אלא לר"י כו' מ' דגם לרבנן ניחא וע' תוס' ד"ה בהדי כו' : או זורקו ליס ואם · פ' כרב יוסף מדקאמר א"ל ר"י ול"ק ר"י אמר שמע מינה דלא קיימא מילתא דרבה וכן הסוגיא בהרבה מקומות : החמץ קשה · כגון חטים כמ"ש בגמרא ופי' שיפרר החטים דלא כרש"י : והמנהג · ר"ל דאף לר"י א"צ שריפה אלא לאחר שש כמש"ש י"ב ב' וכפי' ר"ת בתוס' ד"ה אימתי דטעמא דר"י דיליף מנותר כמש"ש כ"ז ב' והיינו לאחר איסורו וכ"ה בירו' פ"ב סוף הל' א' תני עד שלא הגיע זמן ביעורו אתה מבערו בכ"ד משהגיע זמן ביעורו אתה מבערו בשריפה ואתיא כר' יהודה וא"כ אף להפוסקים כר"י משום דמתני' דהמורה אתיא כוותיה כמ"ש בגמרא בסוף תמורה ע"ש ואע"ג דאיתותב מ"מ לסברא דרבנן לא איתותב וכמ"ש תוס' כ"ז ב' ד"ה אין וש"פ ומ"מ כיון דשורפין קודם זמן איסורו מן התורה אינו אלא מן המנהג ואף שכ' הרא"ש דאף לפרש"י שמפרש איפכא דבשש שורפין לר"י מ"מ קודם שש הכא כו' וקודם לא מודה ר"י בה"ל שריפה אלא דאף אם מוכרו ונותנו לא"י מותר כמ"ש בר"פ כ"ה וכמ"ש בס"ג בנר הקפה בטור ממ"ש רש"י כ"ז ב' כד"ה שאם כו' ואע"ג דאמרינן כו' והמנהג הוא ע"פ דעת רש"י אבל העיקר כפי' תוס' י"ב ב' ד"ה אימתי כו' וכ' שכ"ה בירושלמי וכן הסכימו כל הפוסקים : ושיב לשורפו · דלר"י ילפינן מנותר כנ"ל ובירושלמי פ"ב דשבת למ"ד יליף מנותר אין שורפין בי"ט וה"ה בגילה וכ"ז תומרת בעלמא דלא ילפינן אלא אחר זמן איסורו וז"ש אך כו' וע' רש"י ו' א' ד"ה עושה · ובגילה כו' ושי' המ"ז ס"א וי"ל שכ' אליבא דרבנן אבל לר"י שורפו ביום : אם רוצה · כן דקדקו ממ"ש מה שמשייר כו' דמה שמגלה שורף תיכף : ב ואם שרפו קודם כו' · שם עבר זמנו כו' ולא יסיק כו' הא קודם זמנו מותר ושם בגמ' הרמו קודם זמנו מותר בהנאתו לאחר זמנו : אבל אם · מתני' ולא יסיק כנ"ל : ואם בישל או אפה כו' · לשון הרמב"ם ומדסתם מ' אפי' ע"ג גחלים ואפי' עוממות וכן כתב בפ"ז מהלכות ע"ג לענין ע"ג אבל בפט"ז מהלכות מ"א פ' גבי ערלה דע"ג גחלים מותר אפי' הן עוממות והיינו כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש דוקא בערלה ובכלאים שאפרן מותר וכן גחלים אבל בחמץ שאפרן אסור וכ"ה גחלים אפי' כשלן ע"ג גחלים עוממות אסור ותוס' שם ד"ה בישלה ושם כ"א ב' ד"ה בהדי כו' וכן בהערה שאפרן ה' אסור כמש"ש הון מעלי אמרה וכן אמרו בסוף י"ט דגחלים של ע"ג אסור דלא ככ"מ שכתב שם ושם דוקא באבוקה כנגדו וכ"כ בב"י בי"ד סי' קמ"ב וכ"כ ב"ה שם ועש"ך שם שהשיג עליהם באריכה ודבריו נכונים מאוד דלא כמ"א כאן שנמשך אחר הכ"מ ולכן איבעיא נרמי ב"ח בעלי הקדש לרבנן ולא איבעיא ליה נ"כ אליבא דרבי בגחלים כיון דהקדש אפרן אסור כמ"ש שם משא"כ לרבנן דאין שבח עליה כלל בפת אפי' אבוקה כנגדו · ומ"ש כמ"א ואע"ג דחמץ כו' מ"מ הוי זוה"נ כו' לא עיין בר"ן בפ' כ"ש שכתב ואע"ג דזוה"נ מותר כו' הא אמרינן דיש שבח עצים בפת ותמור מוז"נ לפי שהאיסור ניכר בהיתר וכן מ"ש המ"א לאסור מטעם אחר כיון דאסור בכ"ש כמו בעלי הקדש לרבנן לא היא דהקדש אין הטעם משום כ"ש אלא משום דחמור וע' תוס' שם ד"ה הקדש כו' תימא כו' ור"ל תמא"כ בהסיקו דמקלא קלי איסורא ובטיל כמ"ש בי"ט ד' ב' דלא כמ"א וכ"ד כאן אין נראין : וכן הפחמין · כיון דהרכו אחר זמנו כנ"ל ואפי' אפרו אסור כמ"ש בסוף תמורה כנ"ל וכ"ש גחלים דחמור מאפר כמ"ש תוס' ד"ה בשלה : ג קודם · כמ"ש בירושלמי פ' כ"ש ועמ"ש בסי' תל"ג ס"י ודוקא בר"ה כמ"ש שם : ואם מצאו · עמ"ש דאין הלכה כן וכן פסק בט"ז כאן : ואם · עפ"ג דסוכה ל"א ב' :

תמו א המוצא כו' ואם · שם המולא כו' מ' דוקא בי"ט וע"ש רש"י ד"ה חמץ כו' · לפי שלא · שכ"ד שאסור באכילה לגל ומוקצה גמור הוא אסור בטלטול כמ"ש בפ"ק די"ט אין מולחין את ההלכים כו' ואפי' לר"י דאמר שוטתן כו' הייט בשנשחטה בי"ט ומשום דמימנע ולא שחיט ואפי' באיסור דרבנן כמ"ש בפ"ח דשבת אבל לא את הטבל כו' ואמרינן שם פשיטא ל"ל כטבל כו' וכ"ש באיסורי הנאה שאסור לטלטלו אף ע"י דבר אחר אפי' אינו אלא מדרבנן כמ"ש בפ"ב די"ט גבי שיורי כוסות ולפיכך ביצה שנולדה בי"ט אפי' מתרנגולת העומדת לאכילה אסור בטלטול וע' רשב"א בס' עה"ק ל"ו א' · וכ"ש בחמץ שאסור בהנאה מדאורייתא : גם · אע"ג שאמרו שם ה' ב' וש"מ לא אמרינן מתוך כו' מ' דלפי מה דקי"ל בפ"ק די"ט דאמרינן מתוך היה מותר לשרפו התם לפי מאי דס"ד דהבערה דוקא בי"ט אבל הפתח דומנו בי"ד הוי כדבר שאפשר מעי"ט ומ"ש בירושלמי פ"ב דשבת ולא בשמן שריפה אר"ח ולא אומרת שאסור להלית את הפור במדורת קדשים והיא דולקת והולכת בשבת כו' מהו להלית את התור במדורת חמץ מאן דיליף לה מנותר אסור ומאן דלא יליף לה מנותר מותר הייט להלית מעי"ט שיהא דולק בי"ט וכן משמע שם בהדיא ע"ש · ומ"ש כ"ה במקומו לאפוקי ממ"ש תוס' בפ"ק דכתובות ו' א' ד"ה מתוך · ומולא חמץ בתוך ביתו בי"ט דאמרינן בפ"ק דפסחים דכופה עליו כלי ולא שריך לשרפו משום מתוך הייט משום מוקצה דאסור לטלטלו דתוס' אזיל לשיטתם שכ' בפסחים שם דהוי לצורך היום מה שמבער וע' טור וש"פ דפליגי אם דוקא בביטלו אבל לא ביטלו כיון שעובר על ב"י מותר לשורפו וחשיב לצורך היום קצת כמ"ש תוס' שם ה' ב' ד"ה לא וי"א אף על גב דלא ביטלו דלא חשיב לה לצורך היום כמ"ש הר"ג וגם לא עבר בב"י כמ"ש תוס' כ"ט ב' ויסד"ה ר"א ומדסתם ב"ה ש"מ שסובר דאפילו לא ביטלו כדעת הרמב"ם פ"ג ופ"ש דלא כמ' מתוך רש"י שם ו' א' ד"ה כופה · ומיהו בכל כו' : ב יש מי שאומר · עפ"ז כ' ב"י כו' · כ"כ בשם א"ח ופא"ח ס"ל כדעת התוס' דאיסור שריפה אינו אלא משום טלטול וכיון שאינו אלא שבות מקילין בי"ט שני לצורך כמו שהתירו שבות בי"ט שני משום חולה שאין בו סכנה בספ"ב די"ט כמ"ש בסי' תצ"ו: ג נגו כו' · ירושלמי פ"ב הלכה ג' : דורסו · עמ"א וכ"כ בתה"ד וע' בגמ' שם י"א א' :

תמז א במשהו · מדלא יהיב שיעורא' הרי"ף ופ"ש וכתב הרשב"א שבדקו בספרים ישנים ומלאו כני' שכ' בהדיא במשהו : אפילו בהנאה · כמ"ש בע"ג ע"ד א' ליתני נמי חמץ בפסח אף ע"ג דכל מ"ש במתניתין אוסרין במשהו אפילו בהנאה וכמש"ש וי"ג שנפל לבור כולו אסור בהנאה ופ"ש ואף לשיטת רש"י דבמסקנא חמץ אינו אוסר היינו משום יבש ביבש וכמ"ש בס"ט ע"ש וע' בר"ן מש"ש : וצריך כו' ולא שני כו' · הוא מחלוקת בין הראשונים דרשב"ם כתב כמו שר"ת מתיר בפדיון בע"ג כמש"ש שפ"ג מ"ע ב' ה"ה בכל איסורין שבתורה שהביאו תוס' ביבמות פ"א ב' ד"ה טולן כו' ובזבחים ע"ב ב' בד"ה טולן כו' · וכ"כ במרדכי סוף פ"ק כס"ל וחמץ בפסח שאסור בהנאה כו' י"ל פריון להוליך כו' אבל לא באכילה כו' וכ"כ בהג"א שם בר"ס ולא התירו כו' וחמץ וכ"ד הרמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים וכ' הרז"ה שם שיש ספרים שני' שם כ"ז א' וכן היה ר"ת אוסר בכל איסורין שבתורה וקאי אפדיון וע"ז סמך רשב"ם שכ' דה"ה בכל איסורין כו' · אבל הרז"ה חלק עליו שם ובע"א שם וכן תוס' ביבמות שם ובזבחים שם והרא"ש בע"ג שם והר"ש בסוף ערלה והר"ן בע"ג שם ובפסחים שם דדוקא בע"ג שתופסת דמיה ולכן אמרו בפ"ב דפסחים כ"ז א' הני קערות כו' אסירי מ' דאסור לגמרי וע' ר"ן שם ועוד כ' תוס' ורא"ש שם והר"ש שם וצ"ל דדוקא פת שאין ממשות האיסור בעין כו' והרמב"ן הכריח דה"ה בשאר איסורין דהא דר"א בפדיון קילא ממכירה שאין נהנה שם כלל מן האיסור ובמכירה ודאי דה"ה בשאר איסורין כמ"ש בירושלמי הביאו תוס' ביבמות שם ובזבחים שם בקילור והר"ש שם דדוקא במקום שיש לחוש שמא ימכור לישראל הא בדברים שאין נקחין מן הא"י מותר וש"מ לפדיון · אבל הרז"ה והר"ן בע"ג שם כתבו דר"א לא שייך בדרשב"ג הא לחוד והא לחוד וכ"ד תוס' שם ושם וש"פ ועמ"ש בי"ד סי' קמ"ג · וכד"מ ערבובי דברים כאן שכתב שדעת הר"ן להתיר ועוד כתב שדעת המרדכי בפ"ב דפסחים לאסור ולא היה שמרדכי כתב שם לאסור במכירה · וכבר כ' הרז"ה וש"פ שאינו ענין זה לזה אלא שלפי מ"ש דלא התירו בפדיון אלא חבית בחבית כמו במכירת יי"נ ולפי שאוסר במרדכי מש"ש ה"ה שאוסר בפדיון אבל הרמב"ן ור"נ שם כ' דוקא ביי"נ אבל בשאר איסורין אף בדאורייתא דמיא לפתם יינם ועמ"ש בסי' תמ"ז ס"י ומ"ש כאן וצריך כו' ולא שני כו' ר"ל דאף לדעת המתירין דוקא בהנאה אבל באכילה אסור כמ"ש הרז"ה והרא"ש בשמו וכ"כ המרדכי ובג"א והג"מ אף לדברי הר"י שהביאו הרא"ש שם שמתיר אף באכילה דוקא בפת כנ"ל וכמש"ש דלא נאסר רק מחמת הגלה דאין איסור אכילה אוסרו מהא דתנור שהסיקו בכמון כו' וכ"כ רש"י בע"ז שם מ"ט ב' ובפתרי לך בהנאה כו' וז"ש וצריך לשרוף כו' ולא שני כו' ר"ל לאפוקי מהמתירין שא"ל לשרוף הכל אלא נותנו לא"י וביולא כו' : כירה כו' · כמ"ש ל' א' ושמואל אמר לא ישברו אבל משהי כו' ולפי מ"ש תוס' בע"א ע"ו א' ד"ה מכאן נלמד בין נטל"פ כאוכלין שמותר שלא נאסר מעולם משא"כ בקדירה שאינה ב"י שאף שהיא נטל"פ מ"מ מתחלה נאסרה א"כ יש לחלק כאן נ"כ דמ"ש בפ' כ"ש דמשני ליה דמתחלה לא נאסרה שקבלה היתר וע' בתוס' שם ד"ה אר"ה · והא דפסחים כו' לפי שבלע התירא · אבל לפי מ"ש התוס' בפסחים שם ד"ה לישהינהו כו' אין חילוק וז"ש בד"מ ס"ק ב' ונראה דמ"ג כו' וכ"מ בתוס' פ' כ"ש גבי קדירות בפסח כו' דאין חילוק בין שבלעו חמץ בשעת היתר או איסור : ודין תערובתו כו' אבל אם כו' · חולין ל"ו ב' אמר שמואל ל"ש אלא כו' ותו"ג דשמואל ס"ל כע"ג ע"ג ופסחים ל' דמין במינו במשהו וכ' התוס' שם ד"ה עד ל"ד עד שמגיע דהא קליפה בעי ואפי' כדי נטילה צריך כמ"ש בפסחים ע"ה נטף מרוטבו כו' · ותו"כ כ' בשם י"א כדי בקליפה כמ"ש שם נגע בחרסו כו' ושם חם לתוך צונן קולף ובחולין ק"ב אבל לאו בעי קליפה ושם ק"ז צונן בצונן הוא והי דקליפה לא בעי כו' ושם ר"א קולף כיון השחיטה רותח הוא ומ"ש ברוטב יטול · רוטב מתפשט יותר וז"ש כאן אלא קליפה או כו' שהם בחם כו' והתוס' דתא שם כל הדלוים וכ"ש בש"ע י"ד סי' ק"ה : בלא רוטב · דבלא"ה כולו אסור בשאר איסורין בפסים ובחמץ במשהו כמ"ש בפסחים שם חם לתוך חם אסור חם לתוך צונן קולף מ' דבריפא כולו אסור וע' בחולין ק"ח וע"ש בתוס' ד"ה טיפת כו': וכן אם · כמ"ש בזבחים ל"ו א' דקיק שנגע ברקיק כו' : ואין שם דבר כו' · כמ"ש בחולין ל"ו אוזי והאמר ר"ה גדי שצלאו כו' שאני חלב דמפעפע : לפי שאיני · עתוס' שם ד"ה אפי' תדע דבכ"מ כו' : ובדין ריחא כו' יש מקילין · דקי"ל כלוי בפסחים ע"ו ב' דרבא בפ' בתרא דע"ג ס"ו ב' ס"ל כוותיה כמ"ש הרי"ף בפ"ז דחולין ואע"ג דרוב פוסקים ס"ל דהתם יינם במשהו ושרי בבת היתא ובפסחים שם ס"ג משתברא כו' מה לי כו' ואם איתא הא ל"מ בגדי וגדי הוי מין במינו ואסור למ"ד מין במינו במשהו אפי' ריחא לאו מילתא : מהרי"ל סי' ר"ד : ויש מתירין · תוס' דע"א ס"ו ב' סד"ה רבא כו' וכ"כ מדברי הרי"ף שם שכתב דליתא לנא דרב דאזיל לשיטתו דס"ל דמין במינו בכ"ש ואנן קי"ל בנ"ש מ' דבחמץ קי"ל כרב · אבל בפסחים שם מ' כסברא הראשונה ממ"ש בתגלי הרודה כו' לרב נימא תנאי היא א"ל רב כו' והא שם שלא במינו הוא : ודוקא · כמ"ש בפסחים שם דבעין שתי קדירות אפי' רב סרי ואפי' מין במינו דבמשהו כנ"ל וכן פת צוננת ותבים סתומה וביולא בו דלר"ש שם לאו מילתא היא וע' בתוס' ע"ג שם : ב חמץ שנתערב כו' · אע"ג דקי"ל כרבי יוסי בלפני זמנו כמ"ש בסי' תמ"ג ס"א מ"מ כיון דליכא כרת אף לר"י כמש"ש כ"ח ב' ה"ה בשאר איסורים אפי' לר"י כמ"ש כ"ט ב' א"ר חמץ כו' שלא בזמנו כו' וה"ה לפני זמנו ובשאר איסורין קי"ל כר"י ור"ל דאמרי כו' תוס' בע"ג ס"ו ב' בד"ה רבא : ונטל"פ · כיון דבס' וע"ל ס"י : ג חטה שנמצאת · כנ"ל ומותר בפסח ואפילו להאומרים דתזר וניעור כמ"ש בס"ד כאן כיון דאינו אלא מטעם מולים כמ"ש בפסחים כ"ז א' וע"ש רש"י ד"ה לא שנו כו' · ודלא כהרמב"ם שכ' דחמץ הוא דבר שיש לו מתירין ועוד דטעם בדשיל"מ בטל · מרדכי ועי"ד סי' ק"ב ס"ד בהג"ה ומ"מ הוא דלא כהרמב"ם שמפרש מ"ש רבא במשהו משום דשיל"מ הא רבא בטעמא קאמר נ"כ ועוד וכי ר' יוחנן ל"ל דשיל"מ דלא בטל : אבל אם כו' · ואפי' להמתירין בס"ד ועמ"א ס"ק ז"א וכמ"ש בס"ד ע"ש : ושיהו · דכ"ש אינו מבשל כמ"ש בפ"ג דשבת אבל נותן לתוך הקערה ושם בגמרא דבכלי ראשון בשלה ובכ"ש כו' ושם מ"ח ב' ש"מ כ"ש אינו מבשל · ואף אינו מבליע כמ"ש בירושל' פ"א דמעשר הלכה ו' ובפ"ג דשבת הלכה ה' ועירוי ככלי ראשון הוא מיליה דר' יונה מן הדא א' שביסל בו וא' שעירה לתוכו רותח א"ר יוסי חמן כ"ח בולע כו' השיב ר' יוסי בר בון והתניא אף בכלי נחשת כן אית לך למימר כלי נחשת בולע משמע משום דעירוי ככ"ר הא כ"ש אינו בולע ואף שמשמע שם דכ"ח בולע אף בכ"ש י"ל דהיינו לס"ד אבל למסקנא משום דעירוי ככ"ר וע' בי"ד סי' ס"ע : ויש מתירין · כמ"ש הרשב"א בת"ה אף ע"ג דאין

מבשל

מבטל מ"מ מבליע ומפליט ממ"ש בחולין מ' ב' בית השחיטה רותח הוא כו' לא ליפחוף כפלי כו' ועיין תוס' ד"ה לא ולאין חמין יותר מכ"ש ואעפ"כ בולע ושם ק"א ב' שכין ששחט כו' וערש"י שם ולע"נ דבי"ד הכריע כסברא ראשונה מ"מ כאן כתב משום חומרא דחמץ וז"ש בפסח משא"כ קודם פסח דשוה לשאר איסורין כמ"ש בש"ג : אם היד כו' · כמ"ש בשבת מ' ב' יד סולדת בו אסור כו' אפילו בכ"ר ובירושלמי שם ושם מותר להפשיר במקום שהיד סולדת בו ואסור להפשיר במקום שאין היד סולדת בו כו' הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כ"ר לכ"ש א"ר"י כאן היד סולדת בו וכאן אין היד סולדת א"ר מנא כאן וכאן אין היד סולדת כו' וע' תוס' בשבת שם : אם נתערב כו' · כמ"ש בפ"ע דכלאים למר גמלים כו' אם רוב כו' מותר לערב עם פשתן ואינו חוזר וניעור וכן שם בס"ה וכמ"ש במרדכי פ"ב ונפסור ומה"ע בשר יבש כו' וכהגה שם חבית יין כו' וכמ"ש במרדכי שם ע"ש : ויש חולקים · כמ"ש בבכורות כ"ב הלוקח ליר כו' אבל לקדירה כו' וכיון דאיכא האי משהו מלא כו' וה"ה לענין איסור כמ"ש תוס' ד"ה יתיב וכמ"ש בסוף ע"א ע"ה א' וכדרך שאמרו בטהרות כו' וע' ראב"ן וכ"כ במרדכי פ"ב סימן תק"ל בשם ראבי"ה מטעם אחר דקודם איסורו אינו בטל כמ"ש בנדרים בפ' נערה אם מטבילין כלי טמא ליטהר יטבילו כלי טהור לכשיטמא יטהר עכ"ל · ול"ד לשאר איסורין דבטל קודם שיגיע לאיסור כמו בכלאי בגדים למר גמלים כו' ובכלאי זרעים אם נתערב א' מק"ד כו' דשם נתבטל אחר שיגיע האיסור אבל כאן בפסח אינו בטל כלל דאוסר במשהו · אבל עיקרא דדינא יש לו פירכא כמ"ש שם רבנן לא דרשי כו' אין בעלמא כו' וע' ר"ן שם ד"ה ומהדרינן אין בעלמא כו' ומקשו הכא כו' אלמא שם דוקא משום דאפקיה קרא אבל בעלמא ק"ו שבטלין כמ"ש זרועין וצומחין לא כ"ש : ונוהגין כו' ושיהו כו' · אף לש' הראשונה דיליף מכלאים כמ"ש בתוספתא שם והביאו הר"ש והרא"ש שם בזמן שהביא פשתן וטרף עמהן וטרפן זה בזה אבל שעושה חלוק מצמר גמלים כולו או כולו למר ארנבים ואורג בו חוט א' של צמר בגד זה וחוט א' של פשתן בגד זה אסור דפשתן ערוב אינו ניכר ונתערב כמו לא בלא משא"כ בחוט שעומד בפ"ע ואינו מתבטל וה"ה לאיסורין ועיין בי"ד סי' ל"ט ס"ו בהג"ה שפסק דחוזר וניעור ועמ"ש דוקא בגשים אבל לא כמשהו שכן מוכח בכ"מ : ה בשר יבש כו' · ויש חולקין · אליא בפלוגתא דס"ד וטע"ו : שלשה פעמים · ע' בתוס' דע"א ל"ג ב' ד"ה כשי · לכך פי' ר"ת דאז ודאי בהדחה שלישית נפלט הכל וכיולא בזה מצינו פ' התערובות גבי חרסן של זב כו' : אם לא · עמ"א ס"ק כ"א כ"ב : שהם בני יומן וכן בי"ד כו' · וכל זה חומרא דל"ע כר ל"ע מותר קודם שעה חמישית כמ"ש הרא"ש בפ' כ"ש ותוס' בחולין ק"ח ב' וכמ"ש בגמ' שם קי"א ב' וכמש"ל בסי' תנ"ב ס"א ועוד דשהם כלים אינן ב"י כמ"ש שם ל"ח ב' וע"ש תוס' ד"ה אי · וקי"ל נמי כו' ולכן כתב אבל בי"ע האחרון כו' וה"ה כו' משום דאינו אלא חומרא ודי להחמיר כאיסור דאורייתא משא"כ בי"ע האחרון וכן איסור משהו שהן דרבנן : ו מלח כו' · חולין קי"ב א' וע"ש תוס' ד"ה טהור כו' : משום · ע' בי"ע י"ד סי' ל"א ס"ב : ז בוסר שרבן כו' ראינו כו' · אפי' מחמת דוחקא כמ"ש שם קי"ב א' קילחי דלפתא שרי : דשתם סבין · כמ"ש רש"י שם ד"ה קישות כו' ע"ש ואף ע"ג דמותר בקישות לפי שהוא משהו ואין ניכר בו וכמ"ש רש"י שם ד"ה לפת משא"כ בפסח : אבל אם · כיון דמשהו מדרבנן : ח זיתים שנזהרו · כמ"ש שם בלגון ואפילו אינו ב"י כמ"ש בע"א ל"ע כ' : אפילו לא נזהרו כו' · מדשרינן בשפ"ב דע"א זיתים כבושים שלהם ולא חיישינן לגיעולי נכרים וכמ"ש כשמן ודבש שלהם למאי ניחוש כו' וע' בי"ד סי' קי"ד ס"ח וכן זיתים כו' · ובהג"ה שם אבל אם נכבשו כו' ועי"ד סי' קכ"ב ס"ג בהגהה ולכן אבל כו' ומש"ם : אם כו' · כמ"ש בחולין קי"ב א' ומגפין ליה ופי' דוקא לכתחלה וכן מ' ליסגא דגמ' אבל בדיעבד אף שנתנו בכלי שאינו מנוקב מותר כיון שיש מים : ט יבש ביבש כו' וי"א · ע"א ע"ד א' תנא מאי קתני כו' האי תנא תרתי כו' · הרי אלו למעוטי וכפירש"י שם וכ"כ הרא"ש שם אלא שכ' דה"ל להרים כמ"ש בערלה פ"ב הערלה והכלאים במאתים וה"ל להרים ולא אמרו אלא בתרומה משום גזל השבט ועבי"ד סי' ק"ט וכ' שמותר אף באכילה · אבל התוס' פירשו שם למעוטי כו' דלא תני להו אבל מ"מ אוסרין במשהו כמ"ש בב"ק ה' א' למעוטי מוסר ומפגל אף ע"ג דחייב עלייהו ורא"ה מדאמר למעוטי דבר שבמנין ולאו איסורי הנאה ור"ל למעוטי נבילה כמ"ש שם ובחולין ק' א' אמר שם דנבילה אינה בטילה משום דהוי דבר שבמנין וכן אמרו בירושלמי דע"ז שם · ולמה לא תנינן נבילה עמהן א"ר יוסי בר ר' בון לא מתני אלא דבר שאסור בהנייה נבילה מותרת להיתון הרי חמץ בפסח חמץ יש בו כרת ואלו אין בהן כרת והביא הרא"ב"ד ראייה ממ"ש בתמורה כ"ח א' מ"מ לענין תערובת קדשים דתני איסורי אכילה ואיסורי הנאה גבי הדדי ר"ל במתני' דתמורה שם ומ"ש בהתערובות אכילה דפסיק ותני איסורי אכילה לחוד ואיסורי הנאה לחוד ר"ל במתני' דע"א הנ"ל דלא תני אלא איסורי הנאה ומפני משום דבעי לפרושי איסור יי"נ פרים כל איסורי הנאה דדמיין לה כו' וגמטע שם מהגמרא ואיתא ברש"י אלא שפי' דקאי אפ"ב דע"א אלמא כי קתני איסורי הנאה ה"ה איסורי אכילה אלא דלא תני כנ"ל וגם איסורי הנאה ל"ק אלא דדמיין לה דוקא וע' ר"ן ורא"ש שם והרי"ף כ' דליתא להאי כללא דאמר שם למעוטי כו' דקי"ל דחמץ במשהו והר"ן כ' דשם למ"ד כר"י דלאחר הפסח אסור מן התורה אבל לדידן דקי"ל כר"ש הוי דשיל"מ דאפילו באלף לא בטיל וכמ"ש הרמב"ם עי"ד סי' ק"ב ס"ד ובת"ה ק"ז ב' האריך ופ' כסברא ראשונה וכן בתשובה סי' רס"ב ע"ש : י נותן טעם כו' · דלא חמיר מנבילה גוף האיסור עצמו כ"ש תערובתו · ר"ן וע' י"ד סי' ק"ג ס"ב דעד רובו מותר וה"ה כאן : ויש מחמירין · שם ס"ו א' הא מדקתני סיפא כו' מכלל כו' ר"ל ע"כ רישא לאו באיסור משהו דאל"כ לא הוה אמר בסיפא כנ"ל מותר דכ"ד שבמשהו נטל"פ אסור ובפסחים ל' א' ולמאי ליסהינהו כו' וליעביד שלא במינו אבל במינו לא דבמשהו אסור נטל"פ ולכן קאמר נ"כ ליסהינהו אחר הפסח · וסברא ראשונה ס"ל כמ"ש תוס' בע"ע שם והרא"ש ד"ה מדסיפא בנ"ע רישא נמי בנ"ע ובפסחים שם הטעם משום דאין מבטלין איסור לכתחלה כמ"ש התוס' שם ד"ה ליסהינהו · תימא לר"י כו' ומפרש הר' יוסף כו' ור"י תירץ כו' ולשני התרוצים דוקא שלא במינו מקילין לתי' ראשון תרתי לטיבותא משא"כ במינו דליכא אלא חדא לטיבותא נטל"פ וכן לתי' ר"י ע"ש וכ"ש תוך הפסח דמינו ושלא במינו שוין · וס' השנייה ס"ל דטעמא דמותר דאין כאן מבטלין כיון דכבר נטל"פ בקדירה ומה שאמרו בכל קדירה שאינה בת יומא כמ"ש התוס' בע"א ע"ו א' ד"ה מכאן ויש לתת הטעם מה ראו להתיר המאכל ולאסור הקדירה לפי שהקדירה היה בה איסור גמור תחלה אבל המאכל כו' וה"ה בקדירות של חמץ דהתירא בלע ולכך אמר וליסהינהו ואעפ"כ דוקא שלא במינו ולאחר הפסח : ובמקום שיש כו' אפי' · מהא דפסחים כנ"ל דמשהו הוא כמ"ש תוס' שם בד"ה הנ"ל ואסור במינו כנ"ל : יא בין כו' · ס"ל הא דרבא שאמר שלא בזמנו כו' הוא בפסים וז"ש בין שעבר הפסח על כו' · ומ"ש בין שנתערב בפסח כו' למד ממ"ש רבא בזמנו כו' ופי' הרמב"ם בפט"ו מה' מ"א וכן בס' המלחמות משום דהוי דשל"מ ושלא במינו אינו מינו כרב וז"ש בין שנתערב כו' וכ"ש בשנתערב קודם פסח ולדעת האומרים בחוזר וניעור כמ"ש בס"ד מ"מ לא גרע מאם נתערב בפסח וז"ש בין חמץ כו' · אבל כל הפוסקים חולקים עליו על מ"ש בחמץ שעבר עליו הפסח ונתערב אחר הפסח שצריך ששים וס"ל דבטל ברוב ועמ"א וערש"י שם ד"ה שלא בזמנו וד"ה אמר רב קדירות כו' · אבל בנתערב בפסח או קודם פסח בפחות מששים ודאי אסור כיון דעבר בבל יראה קנים ר"ש כמו בשוגיה וז"ל הר"ן וכי קנים ר"ש כו' פי' בין שנתערב קודם הפסח או לאחר הפסח

אלא באם נתערב קודם הפסח או בפסח בענין שעוברין בבל יראה דהיינו כזית בכא"פ כמ"ש הרפ"ג אסור לאחר הפסח אבל אחר הפסח אפשר דאפי' ביותר מכאן מותר ובלבד שירבה ההיתר מידי דהוי אתרומת ת"ל כו' ע"ש וזהו כפי שיטתו שפ' דוקא בכא"פ עוברים בבל יראה וע' מ"ש בסי' תמב. סעיף א' דתערובת חמץ עוברים משום בל יראה ואפי' אין כזית בכא"פ כמ"ש המ"מ בשם י"א והכ"מ רק שיהא בכולן כזית דאין היתר מצטרף לאיסור כמ"ש שם מ"ג ומ"ד ומשום טעם כעיקר נמי ליכא כיון שאין כעיקר כזית וע"ש ועמ"א סי' תמ"ב סק"א וכן פ' רוב הפוסקים וכן מ' מדברי הרמב"ם וכן מ' בגמ' מדאמרינן ואלו עוברין בפסח כו' ופי' הרמב"ם ורש"י בבל יראה ואף ע"ג דליכא בהו כזית בכא"פ דהכי אמרי אמריקן שם דרמי בי מי שערי וערא"ש שם וכמ"ש בגמ' שם מ"ד א' הנח לכותח הבבלי כו' וע"כ ה"ס לאו דלית בהו כלל דבהו א"א לומר אי בעייה כו' אי משהר כו' וע"כ דל"ל כלל כזית בכא"פ ואפ"ה אפי' לרבנן עובר בבל יראה דל"פ רבנן אלא בנ"ל ובא נ"ל משום דלא אכיל לכזית בכא"פ משא"כ בבל יראה כיון דלא בטיל בתערובות וכמ"ש הרמב"ם וש"ע סי' תמ"ב ס"א אף ע"ג דהרמב"ם פסק כרבנן ע"ש וכן הגמ' מליין על הרי אלו באזהרה אבן תנא ולא אריפא אלו עוברין : ובגאוות פס' כו' · כ"ה בהג"מ סוף ה' חמץ ומצה וכשיטתו שם דבכל האיסורין אמרינן יוליך הנאה לים המלח וגא כ' לאחר הפסח אלא דבתוך הפסח אסור באכילה דמ"מ טועם האיסור כמש"ש משא"כ לאחר הפסח אע"ג דנתערב קודם הפסח ועבר בבל יראה מ"מ אינו אסור אלא משום קנסא ודי בזה ע"ש שהביא ראיה מירושלמי דבכל האיסורין אמרינן כן וע' תוס' דיבמות פ"א ב' ד"ה טולן כו' אבל הרב לא פסק כוותיה אלא כאן ועמ"א : יב חמץ נוקשה כו' · כיון שלא עבר עליה בבל יראה וב"י מן התורה דאפילו אוכלו פטור כמ"ש שם מ"ג א' לר' יהודה האוכלו פטור וכן לר"א וכ"ש לחכמים כמ"ש שם תניא כוותיה דרב יהודה וכן סתם מתני' שם מ"ח ב' האוכלו פטור וע' ברא"ש שם ואע"ג דמ"מ צריך לבער כמ"ש שם שאור ישרף היינו מדרבנן וע' ר"ן שם וברפ"ג וע' בתוס' ריש פסחים ד"ה אור לארבעה עשר · ונראה לרשב"א כו' ע"ש · ואע"ג דתערובת חמץ נ"כ האוכלו פטור ומ"מ עובר עליה בב"י כמש"ל שאני התם דאיתי לכזית חמץ שם ולא בטל בפחות מששים משא"כ כאן שאינו חמץ כלל מן התורה וליכא למקנסיה · ורא"ה ממ"ש חמץ נוקשה כמשהו דשיל"מ כנ"ל דאם עבר עליו הפסח מותר אף ע"ג דעבר עליו מדרבנן · כמו חמץ נוקשה כיון דאסור למיכליה צריך לבערו ואפ"ה מותר · ולדברי ר"ת ברפ"ג אפילו ע"י תערובת לא עבר בב"י וב"י · ולפ"ז אם נתערב קודם הפסח בפחות מששים ועבר עליו הפסח מותר בהנאה ואפילו באכילה · אבל רש"י חלק עליו שם וקצת ס"פ אלא שרש"י ס"ל כדעת הרמב"ם דס"ל דאפילו תנוקשה עובר בבל יראה וב"י כמ"ש בס"ד הלכה י"א ואין בהן משום כו' · שהרי רש"י כ' על כל המתני' אלו עוברין משום בל יראה ותשיב חמץ נוקשה כמ"ש וע' תוס' שם · אלא שמרש"י אין ראיה שי"ל מ"ש אלו עוברין הוא דברי ר"א רק קשה הא אף ר"א ל"ק באזהרה רק ע"י תערובת אבל נוקשה בעיניה לא כדקאמר רב יהודה בגמרא שם מ"ג א' ואילו במתני' קאמר ר"א אף תכשיטי נשים אפילו נוקשה ע"י תערובת ולכן פסק הרמב"ם דאף נוקשה עובר לר"ס · אבל תוס' שם ד"ה ר' אליעזר כתבו דגרסי' ר' אלעזר בחד מינייהו או במתניתין או בגמרא · והגם שורש דין זה הוא בריב"ם בשם הרמב"ן וכ"כ הר"ן שם . ועיקר ראייתם הנ"ל ממה שאין עוברים עליה בבל יראה וב"י · אינו מוכרח שהרי הרמב"ן כתב שחמץ של ישראל בבית א"י אינו עובר עליו כמש"ל ואפ"ה אסור בהנאה ואפילו הלוה עליו והרשינו אם לא כדאמר מעכשיו ול"ע · ועמ"א · וכל זה אינו שוה לי דעכ"ל לחלק : והפידאר"ש · ע' ריב"ש שם : יש נמנעין כו' · אף דמותר להשהותו כמ"ש בסי' תמ"ב ס"ב וכן ניירות כו' מ"מ אסור לאכלו אף ע"י תערובת כמש"ש ס"ד דבר שנתערב כו' אע"פ שמותר כו' :

תמח א מותר אפילו · ירושלמי שם הביאו הרא"ש שם וגמ' ל' א' פוקו זבינו כו' ושם ל"א ב' חנות של נכרים כו' : ב לא כו' וגם כו' ושוב · דבע"כ אינו קונה רשותו כמ"ש בב"מ קי"א א' טעמא דפניכו כו' אבל אריסא אין שומעין לא פריך ואפילו בלא אמירה מסתמא ל"ק רשותו כמש"ש ל"ו ב' דשיתירא כו' ושם קי"ב א' וחולין קל"ט א' כל היכא דאיתו כו' וז"ש ושוב ר"ל לרווחא דמילתא אבל אם מקבל ישראל אע"ג דאיסורא הוא קני ליה כמ"ש בצ"ח מ"ב א' דילמא מגבה לה כו' וז"ש לא כו' וכן רשותו כמ"ש בפ"ו דלמאי נר ועו"נ כו' ואם מסבלו כו' וז"ש וגם לא כו' דרשות קונה מיד שחטן בו כמ"ש בכ"ב פ"ה א' ברשות לוקח כיון כו' : ג אפילו הניחו · ר"ל דלא תימא דלא שייך קנסא לר"ם ורא"ה מישראל שהרשין אלא א"י שאסור אם לא א"ל מעכשיו שם ל"א · מ"מ : ואם מכרו כו' · תוספתא וירושלמי פ"ב הלכה ב' : שמחוץ לבית · תה"ד ועמ"א ועמ"ש בסי' ת"ג שם"ה ומתורץ קושית ט"ז וטמש"ם : אע"פ כו' · שם ומביא ראיה ממ"ש בגיטין כ"ב בעי רמי ב"מ כו' ת"ש אף הוא כו' אלא כו' וע"ש רש"י ד"ה אלא לאו כו' : ובלבד כו' · תוספתא וירושלמי שם : בלי כו' · רמב"ם וכפי' על התוספתא מ"ש ובלבד כו' : או שימכרנו כו' · כפי' מהר"ם ואגודה בתוספתא עד שלמה לוקח במאתים קח במנה ואני אחזור ואקנה ממך אחר הפסח ור"ל אפילו אומר לו שיקנה ממנו ביוקר ויתן לו ריוח מותר כיון שמוכר לו בלא הערמה ועב"ח : אבל מתנה · כפי' הגמרא בתוספתא הנ"ל ובלבד כו' · ואף ע"ג דבכ"מ מהני משום חומרא דחמץ · הג"מ : ד רשאי · תוספתא וירושלמי שם : אבל לא · כנ"ל : ה חשין · ירושלמי בהפקירו וערא"ש ועמ"ש בסי' תל"ו ס"א בהג"ה : ו אסור להאכיל · ירושלמי פ"ב הלכה א' לא יאכיל חמץ טוס אפי' לכלבים כו' מה אנן קיימין אם לכלבו הכן איסור הנייה אלא אפילו לכלב אחרים ר"ל של א"י זאת אומרת שאסור להאכילו לבהמת הפקר : ז אסור ליתן כו' · ודוקא בחמץ וכמ"ש בירושלמי הנ"ל אם לכלבו הכן איסור הנייה וע' תוס' פ"ב דפסחים כ"ב ב' ד"ה ואבר כו' :

תנ ב ישראל שקבל כו' · דלא זכה בהו ואף בלא אמירה מן הדין מותר כמ"ש תוס' בע"ג כ"ב א' סד"ה לא יאמר · מיהו היכא כו' דדוקא נקט וכ"ש כאן ועס"ג : ג ישראל וא"י · כמש"ש בערלה לפרש"י ועוד סי' רל"ד ס"ג בהג"ה : ד ישראל כו' דה"ל כו' ואם כו' · ע"ג ס"ב א' מ"ט שגרו כו' ותקן מכרן כו' וע"ש תוס' ד"ה והתקן · מיהו תימא כו' : ואם קיבל כו' מותר · משמע אפי' הוא בעצמו וכדעת הרמב"ם שכ' ס"ם תמ"ג וכ"מ פשטא דגמ' בע"ג שם וע' תוס' שם ד"ה תקן · תימא כו' אבל בזה ניחא וע' ר"ן רפ"ה דע"ג שהביא ראיה מירושלמי וכ' שם בשם הרמב"ן דהא דמסקינן שם קנס שקנסו בתמרין ובי"ג דוקא בי"ג ובשביעית דתופס דמיו ואסברא ראשונה דתופס דמיו סמיך כו' ע"ש : ה יש · שם סברה ליסב כו' וע' גמרא שם ס"ס א' ל"ק הא כו' וה"ה כאן שאינו נוטל כלום בשביל החמץ שאף שאינו אופה כלל ישלם לו : וכן מותר · כלמד מהנ"ל אבל להשכיר לו שיכניס חמץ לתוכו אסור כמ"ש בירושלמי פ"ב הלכה ב' לא ישכיר ישראל את ביתו לא"י ליתן בתוכו חמץ ואע"ג שאמרו בפ"ק דפסחים ייחד לו בית כו' כאן איירי בתוך הפסח או בע"פ שכבר נאסר בהנאה וה"ל משתכר באיסורי הנאה כנ"ל וכ"מ בירושלמי שם דבתוך הפסח איירי בתוך הפסח מהו כו' והתניא לא ישכיר כו' ועט"ז ומ"א וע' ב"י בשם אגור · ול"נ דגם הסיא דפסחים פ"ק איירי בתוך הפסח כמ"ש שם ת"ר א"י שהכניס כו' וע"כ בתוך הפסח ועלה קאמר הפקידו כו' ייחד כו' למימרא כו' אלא דשם איירי שייחד לו בית שלא להכניס לו חמץ ומותר אף כשמכניס בתוכו כנ"ל וע"ז אמרו שם דא"י כי קא כו' למימרא כו' והתניא כו' דשם ג"כ שוכרו לבית דירה ואעפ"כ אסור והגאונים מפרשים דלא כפרש"י אלא ייחד לו בית שמשכיר לו

בית

בית אחר שלא בביתו וז"ש א"י שנכנס כו' ר"ל כיון שהוא עם החמץ שפקידו כו' אפילו בלא אחריות ייחד לו כו' בלא אחריות כיון שהוא בבית אחר וכן מ' בירושלמי שם חמצו של א"י בתוך הפסח מהו ר' ירמיה אמר מותר ר' יוסא אמר אסור והתניא לא ישכור את חמורו לא"י להביא עליו חמץ פתר לה בבא עמו והתניא לא ישכיר את ביתו כו' אית לך מימר בדר עמו אלמא אף למאן דמתיר אסור עמו בבית וז"ש כתה"ד ולמעלה סימן תמ"ח ס"ג שממון נכים : ו מותר כו' ע"א ס"ג אומר אדם למרזיו כו' : ויש מתירין · שם א"ר פפא כו' רב אשי כו' וגם ס' הראשונה כן אלא שסמך עלאו על מ"ש בי"ד : ואסיר · דלמא אתי למיכל כמ"ש בפ"ק דפסחים י' י"א וכמ"ש בירושלמי הנ"ל למאן דמתיר מוקים לה בבא עמו כנ"ל ואף רבנן ל"פ אלא משום דהוא עלאו כו' ועי"ל סי' תמ"ו ס"ג ס"ז וחתשו בקנס דוקא · ועוד דאין שליחות לא"י כמ"ש בב"מ ע"א ב' ואף דאין הישראל מכוין לקיומו מ"מ חייב באחריותו ועובר עליו ועוד דרוצה בקיומו כמ"ש בע"א ס"ד א' והלא רוצה כו' : ז אסיר · ע' מ"א : אבל משכיר · תוספתא פ"ב אבל בירושלמי תניא שאסור בין בבית בין בספינה בין בחמור וכ"פ הגאונים וכמ"ש בי"נ השוכר את החמור כו' שם פ"ב א' ואין חילוק בין י"נ לשאר איסורים אלא כדיעבד לתפוס את דמיו כנ"ל ואפי' לא בא עמו אסור כמ"ש בירושלמי שם וכ"פ בי"ד סי' קל"ג ס"א ע"ש וכ"פ בהג"ה לעיל ס"ה : ויש מתירין · ר"ל שחולק על הטור ופ"ע של' אסור להשכיר כו' אע"ג דבחמור מותר כמ"ש הטור משום דרוצה בקיומו ע"י דבר אחר כמ"ש בע"א נ"ב א' דקי"ל כמאן דאסר שם אבל התוס' שם ד"ה והאי מתירין בכה"ג כמ"ש א"ל התם כו' וז"ש בתוס' הנ"ל בפ"ד ופסקינן הלכתא כמאן כו' ולינו חולק עליו כמה שאסרו להשכיר שאפי' בחמורו אסור כנ"ל לכן כתב וי"מ לפחם כו' :

תנא א אפי' אותן כו' · טור ועסי' תמ"ד ס"ג : ומותר כו' · גמ' שם : ושוב לסוחרים כו' · פס"פ להרא"ש וטור כמ"ש שם ו' א' חמצו של א"י כו' ואפי' לא קיבל אחריות שא"ל לבערו וכמ"ש בסי' ת"מ ס"ב וה"ה כאן ועב"ח : ולא לשום כו' אפי' כו' · שם ושם וכמ"ש בזבחים נ"ה ב' ת"ר אשר כו' : ויש אוסרין · הרמב"ם שפ"ה לטעמו כיון דבשאר כלים צריך הגעלה כמ"ש הרי"ף והרמב"ם וכל הפוסקים ולמדו ממ"ש בסוף ע"א דברים שנשתמשו בהן בחמין כו' וכ"ש להסוברים דכלי שני בולע מסה דחולין ח' ב' כמ"ש בסי' תמ"ז ס"ג בהג"ה ואמרינן בזבחים שם בלוע בלא בישול כו' ובירושל' פ"א דמעשר ופ"ג דשבת תמן כלי חרס בולע וכ"כ הרי"ף והרא"ש וכמ"ש בס"ה ואם השמיש כו' · אבל ניחא דהם לא כתבו אלא אקערות שמשמישן ע"י עירוי להסביר נ"כ ע"י עירוי וכמ"ש תוס' בשבת דאלו ודאי נריכין הכשר כנ"ל וז"ש הפוס"ע אלא שעירה כו' וכ"כ הרא"ם בריש ה"פ בין קערות שעירו (בהן) לתוכן רותח אבל דברי הש"ע כמ"ש תמוהין ואינן אלא להרשב"א ועסי' תמ"ז ס"ג בהג"ה ועמ"א : ואפי' אם · פסחים שם : ומיהו · זבחים שם : אבל להגורים כו' · שם אלא קדירות של מקדש כו' ואם איתא יחזיר להגורים שוה אפשר אף בירושלים : כל כלי · פסחים ל' ב' כל הכלים שנשתמש חמץ בצונן משתמש מצה בצונן חוץ מבית שאור כו' כן הוא גי' הראשונים וכ' המרדכי לאו דבחמין אסור אלא משום שיפא דבית שאור אפילו נשתמש בצונן כיון שחמוצו קשה הוי כאילו נשתמש בחמין ואסור להשתמש אפי' בצונן וה"ה לכ"ד שתשמישו בחמין דלמא אתי לאשתמושי בחמין וכ"כ הר"ן נ"כ מסה דבית שאור כנ"ל אלא שפי' דבריתא אסור להשתמש בחמין וכ"כ הרמב"ם אלא שכ' הר"ן דוקא בחמץ משום דחריף כמו יי"נ והמ"מ כתב דנקט משתמש בצונן לאו דבחמין אסור אלא לרבותא שאם נשתמש בחמין אפי' בצונן אסור להשתמש וכתב הר"ן שלכן אמרו בקדירות בפסח ישברו ובחולין ק"ח ב' דהוא פינכא כו' אלא שהר"ן ומ"מ כתבו דוקא בכלי חרס וכגי' הרי"ף והרמב"ם והגאונים כל כלי חרס כו' והטעם לפי שאין לו תקנה בהכשר אתי לאשתמושי ועי"כ אתי לאשתמושי בחמין והרא"ש אינו גורס בצונן ומתיר אף בחמין ועי"ל סכ"ב וכאן פסק כפי גי' המרדכי שגורס כל הכלים כו' וכפי פירושו וכ"כ בי"ד סי' קכ"א ס"ה בהג"ה אלא שכ' דוקא בקבע אבל דרך עראי מותר וכמ"ש בסוף ע"א ומועלת כו' ולתתוך בה צונן · אבל אם נשתמש בצונן מותר אף בחמין לכל הגי' ופי' אף לדעת הרמב"ם ור"ן וצ"ל כמלחמות ואפי' בכ"ח שכתב הר"ן דוקא בחמץ דחריף כמו יי"נ אם מכניסו לקיום ואפילו אין מכניסו לקיום רק שהוא כ"ח ותחלת תשמישו בי"נ אסור כמ"ש בע"א ל"ג ע"ש אבל בשאר איסורין לא וכ"פ בי"ד סי' קל"ה ס"ה בהג"ה אלא שהחמיר בשאר כלים אם יש לחוש שפעמים נשתמש בחמין כיון דאפשר בהכשר וכ"ז בהדחה אבל בלא הדחה ודאי אסור כמ"ש בסוף ע"ג דברים שנשתמש בהן בצונן מדיחן כו' ואפי' להשתמש בהן בצונן כמ"ש בחולין צונן בצונן הוא נהי כו' וגם קי"א ב' שכין שחתך כו' וקי"ל כמ"ד הדחה בעיא ואסכין קאי כמ"ש הרא"ש בריש חולין פ"י ע"ש ואע"ג דלא בלע כלל כמש"ש ח' ב' דהתירא נמי כו' וכן בסכין טריפה לנחוץ בה אפי' למ"ד בה"ש צונן בעי הדחה ודוקא סכין בסירה לנחוץ מותר ועתוס' שם ד"ה סכין וכ"ז בדבר לח אבל בדבר יבש מותר וכמש"ש סי' ל"א ס"ב בהג"ה ועתוס' דע"ג ל"ב א' ס"ד והא : ב שהוא בלי כו' · טור בשם פירש"י : וכן, טור לפי' י"א : ואם · גמ' שם : ג סכינים מ:ע"לן · גמ' שם · ובפ"ק דחולין ח' ב' מצריך לסכין ליבון וכן בתוספתא דע"ג השפודין והאסכלאות והסכינין מלבנן באור ופי' ר"ת בתוס' דחולין שם ד"ה שליבנם ובסוף ע"א ע"ו ב' ד"ה אמר לחלק בין חמץ דהיתירא בלע ובין שאר איסורין דאיסורא בלע וכמו שחלקו שם בגמ' בשפודים ואסכלאות ע"ש וכ' הר"ן שכן דעת הראב"ד וכ' הה"מ שכן דעת הרמב"ם שבהלכות חמץ כ' הסכינין בהגעלה ובפע"ז מס' מ"א כ' בליבון ולכן בהלכות חמץ השמיט הא דשפודין ואסכלאות שצריך ליבון שלפ"ד גם הם בהגעלה ואין דרכו לכתוב מה שאין מפורש בגמ' · ועוד תי' ר"ת שם ושם לחלק בין סכין קטן לסכין גדול שצולין עליו בשר ותשמישו ע"י האור ומביא ראיה מן הירושל' סוף ע"ג שכין תוחבו ג"פ בקרקע ודיו ר' בון בשם ר' יהודה הדא דתימא בסכין קטנה אבל בסכין גדולה צריכה ליבון ותוס' דחו ראייתו דירושלמי איירי לחתוך בה צונן ובצונן אין חילוק בין תשמישו ע"י האור או ע"י חמין אלא ה"פ דסכין גדולה דרך להיות בה גומות ולכך לא מהני נעיצה ולא הגעלה ור' ברוך מיישב הראייה ע"ש ולפ"ז אפשר לומר דאין חילוק בין חמץ לשאר איסורים וכ"ד הרי"ף והרא"ש בפ' כל שעה שהביאו בריית' דשפודין ואסכלאות לענין חמץ וכ' הר"ן שכן דעת הרמב"ן דחמץ אין נקרא היתירא כיון שיש חמץ עליו משא"כ בקדשים שאין נקרא נותר קודם זמן איסורו וצריך לחלק בין גדול לקטן ווה אפי' לתירוץ ראשון דסכין קטן כיון שאין תשמישו ע"י האור א"צ ליבון כמש"ש בברייתא וכ"כ הרשב"א דלשלם בפ"ע א"צ לסכין רק הגעלה ומתקו מגמ' דע"א הסכינין שכן בתוספתא ליתא ובר"ן ות"ס אך ריב"ם כ' דאף קטן צריך ליבון שלפעמים מתקן הפתילה של חלב ומהפך בשר על גבי גחלים ור"ת דחה סברתו כיון שאין עיקר תשמישו ע"י האור וכ"כ הר"ן והאריך שבכל כלי הולכין אחר רוב תשמישו כמו כוסות וקיתוניות א"א שלפעמים יתשמשו בחמין אפ"ה הולכין אחר עיקר תשמישו ומדיחן וכ' ב"י דלפי מסקנת התוס' יש לחלק בין סוגיא דפסחים ובין סוגיא דחולין ותוספתא בין קטנה דלית בה גומות כו' · ודברי הש"ע לכאורה לא"ע דבי"ד סי' קכ"א כ' בין גדול בין קטן ואפי' לית בה גומות צריך ליבון לחתוך בה רותח וכאן כ' בשהם סכינים כו' ואח"כ כ' בפ"ז כלים כו' כגון שפודים ואסכלאות צריכין ליבון · ועיקר שפסק כדעת רי"ף ורא"ש שאין חילוק בין חמץ לשאר איסורין דאל"כ נסתר כל הסימן ולא שייך ליבון כלל בחמץ ואף שמחלק ר"ם בין קטן לגדול חושש שם בי"ד לפסק ריב"ם לחומרא בעלמא דהא כאן פסק כר"ת ור"ן כמ"ש בפ"ז כל כלי הולכין כו' ועוד שאף לריב"ם א"ל ליבון אלא תודו של סכין כמ"ש הרא"ש בע"א אלא לחומרא כ' כן משא"כ בסכין של חמץ דישראל אין דרך תשמישו ע"י האור אפי' בסכין גדול ולכן סתם כאן : וכלי ראשון כו' · שבת מ"ב האלפס והקדירה כו' ושם בגמ' סבר כו' דכלי ראשון כו' בפלה כו' ואסיק דכ"ר נמי לא בפלה ואי על האור א"א · ר"ן : אפי' · שם שהעבירן : רק · שם שהעבירן מרותחין וכמ"ש בירושלמי פ"ג דשבת ופ"א דמעשר וכמש"ל : וקודם · ספרי אך כו' מכאן שצריך להעביר החלודה : הלכך · הרא"ש בפ' כ"ש ונלמד נ"כ מירושלמי דסוף ע"א כנ"ל לפי' התוס' שם : והגדן · כנ"ל : ד ויש מקילין · ר"ל דמרדכי סוף ע"א כ' דאותן כלים הבלועות סיהר א"צ ליבון כ"כ רק אם הקש נשרף מבחוץ דסליק הליבון מעבר אל עבר ודי בכך כיון דהיתירא בלע די בהגעלה כמ"ש במעתין ואותו ליבון לא גרע מהגעלה ומפליט יותר מהגעלה וכ' ב"י לפי סברת האומרים דחמץ כיון שיש עליו איסורא בלע גם ליבון כזה לא סגי וצריך ליבון גמור וכ"פ בש"ע וד"מ בפ"ק ה' כ' ובתוא"ס כ' דחמץ מקרי היתירא בלע כמ"ש בי"ד סי' קכ"א וז"ש ויש מקילים אם כו' : ונוהגין כו' · כתב"ז הם ע"ש מ"ש ב"י בשם הג"מ שבעולם נהגו כדברי האוסרין שחמץ שוה לשאר איסורין : אבל דבר כו' · שהוא עדיף מהגעלה כנ"ל והוא שורף אף מה שבגומות כמ"ש בת"ס כי האש שורף הכל וכמ"ש בירושלמי הנ"ל : חצובה · שם במרדכי ועמ"א : ה כלים שנשתמש כו' · סוף ע"א דברים שנשתמש בחמין כגון כו' מגעילן כו' : אם תשמישן כו' · הרי"ף והרא"ש בפ' כ"ש ונלמד ממ"ש שם עץ פרור מגעילן ברותחין וכב"ר כבולעו כך פולטו מ' דוקא לפי שמשתמשין בו בכ"ר אבל דבר שנשתמש בכ"ש די בכ"ש : וכלי שמשתמשין כו' · כמ"ש בירושל' דשבת ומעשרו' שם ועירוי ככ"ר חיליה דר"י מסרא אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו כו' : אלא צריך כו' . כבולעו כך פולטו כנ"ל אבל כ"ר לא סגי בעירוי שאינו מבליע ומפליט רק כדי קליפה כמ"ש בפסחים ע"ו א' ולכן הצריך בסוף ע"א ליורה גדולה גרגפא ולא הכשירו בעירוי ודוקא בי"נ שהוא בצונן אמרו שם נעוה ארתחו וכמו שחילקו במאי דקונית פ"ב דע"א ובפרק כ"ש התם תשמישו כו' : כל הכלים · כמ"ש בפ"ג מירושלמי : ו כל כלי כו' · כנ"ל מסה דכוסות כו' : ויש מחמירין כו' וכן כו' ויש כו' · תוס' ע"ג שם ע"ד ב' ד"ה דרש שסוברים דוקא בידוע שלא נשתמש בהן רק בצונן וכן כ"ד ובשבת מ"ב ב' סד"ה אבל ובזבחים נ"ז א' : וקערות כו' · דטעם דעירוי אינו ככ"ר משום שמתקרר כמ"ש בפסחים ע"ו א' אדמיקר ליה כו' משא"כ כאן : ז ויש סי' · כנ"ל בכלי חרס : ח אחר כו' · כלי מתכות מפורש בסוף ע"ג ומפורשין בפרשה וכמ"ש שם וכלי עץ ואבן דינן ככלי מתכות לאפוקי מדעת רב האי שכתב שדינם ככ"ח וצריכין היסק בתנור והאיס ממ"ש בסוף ע"ג גת של אבן כו' ושל עץ כו' ושל חרס כו' אלמא אין דינם ככלי חרס ובספ"ה דכלים תנור של אבן ושל מתכות טהור וטמא משום כלי מתכות כירה כו' ועמ"ש בסי"ד וכמ"ש הראב"ן דילפינן איסור מטומאה כמ"ש בסוף ע"א ע"ס א' וגדה ס"ה כדרך שאמרו בטהרות כו' אבל בתוספתא זבחים תניא כלי אבנים אין טעונים מריקה ושטיפה אלא מדיחן ודחקו במרדכי לומר דהאי מדיחן ר"ל מגעילן ודוחק ועוד למ"ד מריקה בחמין משום הגעלה הוא וכמ"ש בזבחים : וכן כלי כו' · כמ"ש בחולין ספ"ק כלי עצם ככלי מתכות דמי : ט המנע"ר כו' נ"ב . יתבאר בסי' תל"ב ס"א : י סלים · ע' סכ"ז שפסק כסברא האחרונה וכ"ש כאן במליחה שמ"א ע' סי' תמ"ו ס"ו : יא מחבת . אע"פ שמטגנים בה כמ"ש בתוספתא דע"ג היורות ומחמי חמין ועיגני כו' מדיחן ברותחין : ויש מחמירין · עמ"א דלפעמים כו' והוי כתשמישו ע"י האור והרא"ם דחה סברתם דא"כ בקדירה נמי ליחוש אלא שמ"מ נחלוקים משקה בתבשיל רק שאגל הרוטן יבש ואין נקרא תשמישו ע"י האור : יב כל הכלים · מדאמרי' בפ' כ"ש לקתייהו ברותחין וכמ"ש שם ע"ד א' דהם מקצתו חם כולו · רשב"א : מיהו אם · הר"ן דחה דבריו דא"כ ה"ל גר' אפי למימר נ"כ לקתייהו בגורפא אלא דשני תשמישן יש לסכין א' באור ואותו תשמיש אין מגיע לקתא וא' ברותחין והוא מגיע נ"כ לקתא ודוקא בקדשים אמרינן בזבחים צ"ז ב' בישל במקצת כלי כו' וכמ"ש שם הא תרומה כ"ל אלא כו' וכ"פ בטור י"ד ובהג"ה סי' קכ"א ס"ו אבל מדברי התוס' בזבחים שם מ' דבכל האיסורין צריך הכשר בכל הכלי ע"ש והרשב"א גורס בפסחים מעייל להו ולקתייהו ברותחין ואהגעלה דלבסוף סמך ופרזלייהו בגורפא תולה לחומרא בעלמא כמ"ש הפוסקים ועמ"א · וס"ע והרב אולי לשיטתייהו שכ"י פ' בי"ד סי' קכ"א כהרשב"א שאף שלא נשתמש רק במקצתו צריך הכשר בכולו וכ"פ בש"ע שם ס"ו אבל בהג"ה פ' שם כדעת הטור שחולק עליו משום ככל"פ ואף שם סי' ל"ד ס"א וסי' ל"ח ס"ד בהג"ה דלא אמרי' חם מקצתו חם כולו מ"מ צריך לטעם דככל"פ משום דלא פסק כן אלא לענין זה שאינו פולט מאותו צד אבל לבלוע פ' בסי' ל"ב ס"ה שבולע וכדעת התוס' בזבחים שם שאם חם כולו שבולע בכולו ואין חילוק בין כלי מתכות אלא שבכלי מתכות חם כולו אף שאינו אל האור מקצתו כאחר ולא בכ"ך שם סי' קכ"א ס"ק י"ז וכמ"ש ק"ל לעיל סי' ל"ד כו' : אין לאסור כו' · משמע מדברי הטי"ד שם והרב שם אפי' נשתמש באותו צד שלא נגעל · דלא כמ"א : ואפי' כו' · דאינו חם כולו יותר מעירוי וז"ל ד"מ בשם או"ה לכתחלה טוב להגעילו דהרי נוגעין בה כל השנה בידים מלוכלכות ומיהו ע"י עירוי אף לכתחלה עכ"ל ואיתי רבים מקילים אף לכתחילה וטוב להגעילה לכתחילה כדעת או"ה וכ"ז דלא כמ"א · וכ"ז שלא נשתמש בכולה אבל נשתמש ודאי לא סגי בהכשר מקצתו כמש"ם וכמ"ש בזבחים שם בישל במקצת הכלי כו' אבל בישל בכולו ודאי לא סגי בהכשר מקצתו לכ"ע : יג כלי כו' אם · מדלא מצריך להסי' הקתא בפ' כ"ש . מרדכי : ואם קרמה כו' · משכין שיש בו גומות כנ"ל בס"ג וכמו ששם אין תקנה אלא בליבון : ואם כו' · ולכן אמרו ל"ת ב' קפייהו כו' והדר כו' דלא מהני הליבון דרך הטיט שאלא הפסק וכ"ש הגעלה ועמ"ש בסי' תס"א ס"א : יד כסוי כו' שמכסים · כמ"ש בפ"ב דמכשירין מרקן שמאה זיעתו טמאה ועיסה בכי יותן שבריכה שבבית כו' וילפינן איסור מטומאה כמש"ל ס"ח : ואם נתנוהו . שם ספ"ה הו ידים טמאות ומגיעה בקדירה טהורה אם הזיעו ידים הקדירה טמאה : טו כסוי · דתשמישו על ידי האור וע' מ"א : טז מרובת כו' ויש מחמירין · פלוגתייהו תלי' כמ"ש פרק כ"ש שם חוץ מבית שאור כו' ופרש"י אפי' על ידי הגעלה · וערוך ור"י וכל הפוסקים פירשו בלא הגעלה ועי"ל סכ"ב וה"ה למרוכה ואע"ג דהרא"ש בפסקיו כ' דרש"י מודה במרוכה בסה"פ לא כ' כן וכן כ' כל הפוסקים : אך כו' · מיהו כו' · ואם כו' · כנ"ל : יז תרף כו' וכן · ממ"ש שם הני אגני דמחווא כו' ודוקא שלמין בה תמיד כמ"ש בגמרא שם וכ"כ רי"ו ומרדכי אלא שמרדכי כ' דאין להקל מאחר שנהגו ככר משום דברים המותרים : ולא מהני · כמ"ש תוס' דדבר שנשתמש בכ"ר לא מהני עירוי שאין מפליט אלא כדי קליפה וכמש"ל בס"ה ועתוס' דע"א ע"ד ב' סד"ה הרם : והמנהג · עט"ז וכ"כ ב"י בשם כל בו ונלמד משכין שיש בו גומות וכמש"ל בס"ג : יח הנפה · ע"ס סי' תמ"ב מסה דסוף ע"א דליתא מנבבן דהיינו כמים ולפר וכ"פ בדבר הנדבק כמ"ש בזבחים ע"ט ב' וכמש"ם : ונהנו · כנ"ל בס' שקדם : אבל שקים · כנ"ל : וצריך · כמש"ם ולוי איח בה קטרי סרי להו : יט הרחת . ע' מ"א : כ השולחנות כו' · והוי כלים שמשמישן ע"י עירוי : כא חביות כו' מותרים בהגעלה או כו' · כמ"ש בי"כ בע"ג ל"ג א' הלכה למעשה ממלאן כו' ושם ע"ס א' הרוצה לטהרן מיד מגעילן ברותחין ואמרו שם ל"ד א' ובפ' כ"ש שם מ"מ מיי"נ וכ"ת חמץ כו' התם תשמישו כו' וא"כ בחמץ כדבר שתשמישו בצונן שוה ליי"נ ואע"ג דהגעלה לא מהני בכ"ח דוקא בתשמישו בחמין וכמ"ש הרא"ש במתני' שם ע"ד ב' דנעוה ארתחו בשל חרס דלא מהני עירוי בלא קליפה לכך טוה להגעילן דאז א"ל קליפה וכמש"ם ל"ג א' דאף עירוי מהני

בכ"ח

כל״ח וכ״ש הגעלה כמ״ש הרא״ש בפ״ג דשבת ס״י דהגעלה עדיף מעירוי דעירוי אין מועיל בדבר שתשמישו בחמין אף בשאר כלים ובירושלמי סוף פ״ב דפסחים הורי ר׳ אמי באלין גרבייא דכותחא ממלא אותן מים ג׳ ימים מעל״ע׳ וכ״ש הגעלה כנ״ל וכ״ד הג״א פ״ב דע״א סכ״ה בד״ה כתשמישו כו׳ : ובדיעבד · שם בהג״א וע׳ מ״א בשם המרדכי ומ״ש המרדכי כיון דהתירא בלע כו׳ ר״ל כמ״ש בפ׳ ג״ה סי׳ תרע״ז שמשערין כנגד כולו ולפי שלפעמים בולע ולפעמים פולט אין לעמוד על הדבר כו׳ ר״ל דאף אם ידוע כמה יולא ממנה מ״מ חוזר ובולע ונעשה הבלוע נבילה וחוזר ופולט משא״כ בהתירא דא״א נעשה נבילה כמ״ש תוס׳ בע״א ע״ו א׳ בד״ה נת · אבל בכלי של היתר כו׳ וכ׳ ב״י וכבר נתבאר דלרוב הפוסקים חמץ אין נקרא התירא ולכן השמיטו בש״ע · וכן נטל״ש ק״ל בסימן תמ״ז ס״י דאסור ועמ״א וע׳ תה״ד סי׳ ר״מ עש״ה : כב כל הכלים · כל סעיף הזה הכל לשון הטור וכגי׳ הרא״ש כל הכלים כו׳ משתמש בהן מלח ול״נ בצונן דאף בחמין מותר : אפי׳ של חרס · ר״ל אפי׳ לגי׳ הרי״ף דגרס כל כ״ח כו׳ משתמש בהן מלח בצונן ל״ד בצונן אלא משום שיפה דבית שאור אפי׳ בצונן אסור וכמ״ש המרדכי לפי גירסתי׳ : חוץ מבית שאור כו׳ אסור · כגי׳ הרא״ש כל הכלים כו׳ ול״נ בצונן אלא דמיירי בחמין : אבל אסור ללוש · עט״ז וכ׳ הרא״ש דאפשר כגי׳ משתמש מלח בצונן ומשום שיפה דבית שאור אף בצונן אסור וכגון ללוש בהן : וכ״ז כו׳ · כפי׳ הערוך וכל הפוסקים כמש״ל בסע״ז : אבל רשל כו׳ · כמ״ש בגמרא שם וכמש״ל בס״א והיינו לדעת הטור שחולק על מ״ש בסכ״א דדבר שתשמישו בצונן אף בכ״ח מהני הגעלה כמ״ש הטור שם ומדברי רב האי ירא״ה דלא מהני להו הגעלה לכ״ח אפי׳ לא נשתמש אלא בצונן כו׳ ע״ש . אבל לפי מה שפסק ש״ע בסכ״א דמהני הגעלה וכן בי״י״ל אע״ג דחריף ותקיף טובא ה״ה כאן וכ״כ במלחמות בהדיא שם דבית שאור ובית חרוסת דינם כמו בי״י״ל וע״ש ובר״ן שהאריכו שם : ואפי׳ לא כו׳ · כגי׳ הרי״ף וכנ״ל : אפי׳ בצונן · אבל הכ״ח ופר״ח הגיהו בטור וכתבו דל״ל אלא בצונן ולאפוקי מר״ח ורי״ף ורמב״ם כתב הטור דכ״ח שוה בזה לשאר כלים אבל דבריהם ל״ע דה״כ מאי ואפי׳ לא נשתמש כו׳ מאי רבותיה הא בשאר כלים ג״כ הדין כן ולמעלה שכ׳ אבל בצונן כו׳ הנ״ל ואפי׳ כ״ח וכמו שהתחיל כל הכלים אפי׳ כו׳ : והאידנא כו׳ · שם ברי״ף ור״ל אפי׳ שאר כ״ח אפי׳ לא נשתמש אלא בצונן כדין בית שאור של כ״ח : ותנור כו׳ · ואין מועיל היסק התנור שהסיקו מבחוץ כמש״ל בס״כ : ואסור · ר״ל דבר של מלח בעין אבל בקדירה אין איסור בדיעבד כמ״ש בי״ד סי׳ נ״ב ס״ח : כג בהיתוך וזכוכית · כפי׳ תוס׳ בע״א ל״ג ב׳ ד״ה קוניא שהקשה ר״ת על פירש״י שפי׳ שם וכפ׳ כ״ש בחיפוי אבר מי גרע מאם היתה כולה אבר שמהני הגעלה וכ״כ המרדכי בפ׳ כל שעה ועוד הקשו שם דאין משמע קוניא אבר כמ״ש בזבחים ס׳ סיד וקוניא וע״ש בתוס׳ דע״ג · ורמב״ם וטור פירשו כפירש״י וכן פי׳ תוס׳ בע״ג ע״ה ב׳ ד״ה ולגלגלא וכ״כ שם בש״ע י״ד סי׳ ק״כ ס״א ושם בסי׳ קל״ה ס״ו כ׳ כשני הפירושים וע׳ תוס׳ דכתובות ק״ז ב׳ ד״ה הני כו׳ : ויש מקומות · עמ״א וט״ז : כד ויש מקומות שמחמירים · עמ״א ס״ק מ״ז וע׳ גמ׳ דע״ג ע״ד ב׳ רבא כו׳ : כה כל כלי השתיה בין כו׳ · ע״ג ע״ה ב׳ : בין שהם כו׳ · כדרך לא זו אף זו : של זכוכית · ע׳ סכ״ו : בין שהם של עץ בין כו׳ · דברייתא הנ״ל בשל מתכת מיירי ושל עץ דינם כשל מתכת כמש״ל בס״ח : בין שהם של חרס · כמש״ל בסכ״ב דאפי׳ בשל חרס אם נשתמש בצונן מותר להשתמש אפי׳ בחמין : ואע״פ · כמש״ל בס״ג וס״ו : מיהו כו׳ · כנ״ל ס״ו בהג״ה וכ״כ במרדכי סי׳ תתמ״ד משום שפעמים מרתיחין בהן כו׳ : כו כלי זכוכית אפי׳ כו׳ · דבכה״ג צריך הכשר אפי׳ בצונן כמ״ש בע״ג ל״ג א׳ וע״ד ב׳ ואע״ג דהפוסקים חולקים שם אם מיירי בכ״ח דוקא או אפי׳ בשאר כלים מ״מ בשל חרס ל״פ וכלי זכוכית כשל חרס דמי כמ״ש למטה מ״מ א״ל הכשר דאינם בולעים כמ״ש בפסחים ע״ד ב׳ מאי נב דשיע וע׳ רש״י בשבת ט״ו ב׳ ד״ה בכלי זכוכית כו׳ ועי״ד סי׳ קל״ה ס״ח ולכן אפי׳ נשתמש בחמין א״ל הכשר כמ״ש בלב שם · ובהדיא תניא באבות דר״ן פ׳ מ״א כלי חרס בולע ואינו פולט כו׳ כלי זכוכית אינו בולע ואינו פולט כו׳ במקום חם חם במקום צונן צונן ואע״ג דאיבעיא להו בקוניא דשיע אם בלע ושפיר הוינן דמיירי שם לפי שהוא חיפוי מעט אבל כלי זכוכית שלם לא בלע · תוס׳ בע״ג שם ד״ה הנ״ל קוניא כו׳ וע״ש : ואפי׳ נשתמש כו׳ · ר״ל כדרך לא זו וא״ז דסכינים לקוס ניתר ע״י עירוי ואפי׳ בכ״ח וכ״ש הגעלה בכ״ח משא״כ בתשמישו בחמין כמש״ל : אין כו׳ · מדאיבעיא להו בקוניא וכן בי״י״ל ועי״ד סי׳ קל״ה ס״ח וע׳ ר״נ פ״ב שם בסוגיא : ויש שמחמירין · משום דהוי ככלי חרס הואיל ותחלת ברייתן מן החול כמ״ש בפ״ק דשבת וכן ק״ל שם במסקנא כתי׳ דרב אשי ואע״ג דתשמישו בצונן מ״מ פעמים משתמשין בהן בחמין ושורין בהן פתיתין של לחם מעל״ע וכבוש כמבושל · מרדכי בסי׳ תתמ״ה . וכמ״ש בסכ״ה בהג״ה דחוששין אף לתשמיש שאינו קבוע כנ״ל ולכן אפי׳ הגעלה לא מהני להו כמו בכ״ח כמ״ש בע״ג שם ובפ׳ כ״ש שם והתורה העידה על כ״ח כו׳ · תה״ד · וכן תניא בהדיא באבות דר״נ שאינו פולט ככלי חרס ומ״ש שם דאינו בולע היינו כמו כ״ח דרישא שבולע אף בצונן מיד אפי׳ אין מכניסו לקוס כמ״ש בע״ג ל״ג ב׳ כסי כו׳ ורא״ה ממ״ש ואינו פולט ומ״ש מלב דשיע לא קיימא במסקנא שם כמ״ש תוס׳ שם ד״ה שאני וכן משמע בתוס׳ דע״ג הנ״ל דהגעלה לא מהני שהקשו על רש״י שפי׳ באבר דא״כ אמאי לא מהני הגעלה ופי׳ בזכוכית רק שכתב דכולו של זכוכית לא בלע כנ״ל : וכן כלי בסף כו׳ · כמו הקוניא כמ״ש תוס׳ כנ״ל : אבל · ר״ל במקום בית יד וכיוצא במקום שאין תשמישו בחמין ועמ״א ואע״ג דלא אמרו חס מקנתו כו׳ אלא במתכת כמ״ש פסחים ע״ד א׳ מ״מ א״נ שמתכת מתחמם הזכוכית דבמקום חם חם כנ״ל : כז שפוד כו׳ · עמ״א : מיהו · שאין מבטלין איסור לכתחלה : ובן כו׳ ובן · עמ״א :

תנב א יש ליזהר להגעיל קודם שעה חמישית כו׳ · כ״כ התוס׳ בחולין ק״ח ב׳ ד״ה שנפל ובע״ג ע״ו א׳ ד״ה מכאן והרא״ש ומרדכי בפ׳ כל שעה דקודם שעה חמישית עדיין התירא הוא והוי נ״ט בר נ״ט דהתירא וא״ל לחוש לכ״ז ואף למ״ש תוס׳ בחולין ק״ח ב׳ בשם רש״י דוקא עלו אבל נתבשלו לא וע״ש בד״ה הלכתא כאן דהוי שלשה נ״ט מן החמץ לכלי ומן הכלי למים ומן המים לכלי וכ״ע מודים בזה וכמ״ש בסי׳ תמ״ז ס״ה בהג״ה מיהו כו׳ ואף שהחמיר שם לכתחילה לחומרא בעלמא שם דוקא משא״כ לאחר ד׳ שעות שאז דאיסורא והוי כמו קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב כו׳ דטעם שני הוא באיסור כמ״ש הרא״ש שם בשכ״ש וס״ה לכמה נ״ט שדוקא בהיתירא ורבא לא פליג עליה דאביי שם ק׳ י״א ב׳ א״ל רבא כי בלע כו׳ אלא בטעם ראשון וע״ש תוס׳ ד״ה אמר ועי״ד סי׳ צ״ה ולז צריך ליזהר כמש״ו אבל לדעת הרמב״ן שחמץ נקרא איסורא אף קודם זמן איסורו אין חילוק דאף קודם זמן איסורו צריך ליזהר וכ״כ הר״ן בפ׳ כ״ש על דברי תוס׳ הנ״ל קודם ד׳ שעות ואפשר לחלק כו׳ וכ״כ בתה״ד בית ד׳ רים ע״ד דאף קודם ה׳ צריך ליזהר בכ״ז כשיטתו דלא איקרי היתרא וכמש״ש דלא כמ״א ס״ק א׳ דהא באיסורא אין חילוק בין ב׳ נ״ט או יותר וע״ש קכ״ג ב׳ וע׳ רשב״א סי׳ רס״ב וכבר נתבאר בסי׳ תנ״א שדעת הרי״ף והרא״ש וש״ע כדעת הרמב״ן : אם הכלים · דשומן בחמין הוי טעם לשבח דלא שרינן בע״ג ל״ח ב׳ חמין אלא משום דפתם כו׳ תוס׳ ורא״ש ור״ל אע״ג שאמרו בחולין ק״ח ב׳ מבלע בלע מפלט לא פליט מה שבולע עכשיו כמו שפי׳ ר״ת שם בתוס׳ הנ״ל במים שהן לצוננין אין שייך בליעה אלא מתערב . שם : או אם כו׳ · ר״ל אם הכלי בן יומו כמ״ש תוס׳ שם אע״ג דהגעלה דכלי מדין בכלים ב״י הוו כא״ש בסוף ע״ג שם לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא תירצו תוס׳ שהיו במים ס׳ נגד הכלי : וכן אם מגעיל כו׳ · ר״ל אף לסברת רשב״ם שכ׳ תוס׳ שם כי היכי דאמרינן מבלע בלע מפלט לא פלט כ״ז שבולע וה״ה מפלט פלט מבלע לא בלע כ״ז שפולט וכ״ד ראבי״ה וכרא״ש פ״ב ס״ז ואף שדחו תוס׳ שם סברא זו היינו לפי׳ ר״ת שאינו פולט כלל בליעת עכשיו (נ״ל) לומר ג״כ להיפך אבל לסברת רשב״ם לומר כ״ז שטרוד לפלוט לא בלעי ודאי סברא אמיתית היא וכמ״ש הרא״ד בפ״ב דפסחים ומלינו סברא זו בכמה מקומות אלא מה שמחמירים הוא בכה״ג שהכלי שבליעתה מועטת ממהרת לפלוט מהכלי האחרת ואז בולעת וכ״ז שהן ב״י ואין במים ששים נגדם וכן בכל הסעיף הזה עד סופו מיירי בכה״ג דוקא דמחמרינן בזה משום פיר״ת שחולק על הרשב״ם ולדידיה פולט בכ״ע ואי הוי נקטינן סברא שדחאה תוס׳ אז היה מותר בכלי א׳ אם מגעילה בפ״א אפי׳ משהה הרבה מאוד אלא שסבר דחאו תוס׳ והכלל לסברת ר״ת אינו תקנה אחר ס׳ אלא כא נו כ״י או ס׳ ולסברת רשב״ם מהני אם אינו משהה הרבה : וכן אם משהה · לסברא הנ״ל דכ״ז שפולטת אינה בולעת אסור להשהות יותר משיעור פליטתה וכמ״ש הטור : ואינו משהה · ר״ל לפי׳ רשב״ם שם בתוס׳ מבלע בלע כו׳ כ״ז שהוא בולע אינו פולט וכשהוא שבע מלבלוע אז פולט וז״ש שם כי נייח הדר פליט ר״ל כי נייח מלבלוע אז הדר פליט ומשני כשקדם וסילקו קודם ששבע מלבלוע ואינו פולט כלל אף מבליעה אחרת דלא כפיר״ת שם וכ׳ רשב״ם שם ולכן צריך להשהות בהגעלה שעה גדולה עד כו׳ וכ״כ הרי״ף ורא״ש בפ״ב ורמב״ם וכ״כ א״ח בשם הרא״ד והקשה עליו ר״ת וכן הטור בשם ראבי״ה על הרי״ף מי יודע לשער כו׳ אולי ישהה לתוכה וחוזרין ובולעין לכן ירא שמים כו׳ קודם שעה חמישית כו׳ ר״ל דאז יכול להשהות הרבה בתוכה כדעת הרי״ף ורשב״ם : וכן כדי · ר״ל לסברת ר״ת דכ״ז שפולט אינו בולע ואמרינן בגמ׳ שם דוקא שנפל לתוך יורה רותחת דאז מיבלע כו׳ וה״ה לפולט כנ״ל ופריך שם ס״ס כי נייח כו׳ ר״ל מרתיחתו כשקדם וסילקו : אך רבים חולקים כו׳ · ר״ל כמ״ש סמ״ק דלא מהני בהגעלה יד סולדת בו אלא רותחים שמעלה רתיחה · ועמ״א וכ״כ ב״י בשם הכל בו וכנ״ל ס״ס כי נייח כו׳ · אבל נראה שגם רותחין א״ל כלל קודם שעה ה׳ דקי״ל יד סולדת בכ״ד בכ״ר אבל כאן הטעם של סמ״ק כמ״ש בחולין שנפל לתוך יורה רותחת וצ״כ לאו לאפוקי שאין היד סולדת דא״כ הכל מותר ועז״א אך רבים חולקין דס״ל דטעם הסמ״ק משום דכבולעו כרתיחה כך פולטו ברתיחה כן סובר ב״ה בפשט הש״ע וכן משמע בפרק כ״ם ל׳ ב׳ ברותחין ובכלי ראשון ויש לדחות דהא אמרי׳ בשבת האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין ושם שני ביד סולדת · אבל האמת יורה דרכו שפשט הש״ע כמ״ש בב״י בשם כל בו וז״ש שלא ינוחו כו׳ ואמר ג״כ ושלא יכנים כו׳ · וכמ״ש שנפל לתוך יורה רותחת ור״ל לאפוקי שאח״כ הרתיח וכנ״ל דשמא יבלע וכ״כ ב״י בשם כל בו ע״ש : וכן כדי · דא״כ והיורה ב״י או נאסר המים מהיורה שאין במים ס׳ נגד היורה דכולה משערי׳ כמ״ש בחולין ל״ו ב׳ פשיטא דבדידיה כו׳ : וסוף · שבלע מהכלים דהמים אמתהו בתוכה הרבה וכ״ש אם הגעיל תחלה והוא שאין במים ס׳ נגד הכלים וכן ב״י דאם אין ב״י הטעם פגום והוי נ״ט בר נ״ט דהיתירא אף שנטל״פ לכתחלה אסור מ״מ בכה״ג דהוי נ״ט בר נ״ט מותר אף לכתחלה וצריך שיהא ביורה ס׳ נגד כל הכלים ואז א״ל להגעיל בסוף וכן מ״ש בהג״ה לגעיל או אם יש כו׳ היינו במגעיל כלי א׳ אבל בכלים הרבה צריך ס׳ נגד כל הכלים דלא כרא״ש בפ״ב ס״ז שכתב דכל כלי כו׳ וכמ״ש הרשב״א בסי׳ רס״ג אע״ג שאמרו בפ״ב דערלה שתרומה מעלה כו׳ והערלה את הערלה כו׳ שם לעלות במאתים , וכן תרומה במאה אבל אם ניתוסף עד נ״ט אסור כמ״ש בירושל׳ שם סוף הלכה ד׳ גריסין שנתבשלו עם עדשים של חולין ואין בהם בנ״ט ריבה עליהן גריסין מין מעורר את מינו לאסור לא תהא גדולה מי״ל כמה דתימר בי״ל את רואה את ההיתר כמי שאינו אותו האיסור אם יש בו בנ״ט אסור וא״ל מותר והכא את רואה את ההיתר כמי שאינו אותו האיסור אם יש בו בנ״ט אסור וא״ל מותר ר״ל כאילו לא נתערב כלל וחוזר וניעור הרא אמרה ריבה עליהן גריסין של תרומה אסור וכמ״ש בבכורות כ״ב וכ״נ דמלא מא״מ וניעור וכ״כ תוס׳ בע״ג ע״ג א׳ דמ״ש שם ראשון ראשון בטל עד כדי נ״ט וכ״כ בבכורות שם ושאר מקומות ועי״ד סי׳ נ״ט ס״ו בהג״ה : ואם כו׳ שאז כו׳ · ולא מהני מה שיש ס׳ בתוך המים וכן לא מהני מה שאינו ב״י דנטל״פ בפסח אסור כמ״ש בסי׳ תמ״ז וכשיטתו מה שאין כן אחר ו׳ שעות שמותר נטל״פ וכן בטל בס׳ כמש״ש בס״ב : צריך ליזהר · ר״ל שיהא ס׳ במים או שלא יהיה ב״י אבל כל ההיתרים שאינו משהה כ״כ ולא ינוחו כו׳ אינו מועיל אם היו ב״י ואין ס׳ במים שסבר דחו בתוס׳ וכן הרשב״א בסי׳ רס״ג סברא זו דלעולם בולע ע״כ אין תקנה אלא כנ״ל והש״ע שכ׳ כן לרווחא דמילתא שאף להמתירין מ״מ צריך ליזהר כו׳ לכן טוב להגעיל קודם שעה ה׳ אבל לא לדינא : קודם שש · קשה להולמו ועט״ז ומ״א וצ״ע כו׳ : ב יש ליזהר . אפי׳ קודם ה׳ מטעם הנ״ל משא״כ כשאינו ב״י דב״י מותר שמקבל טעם פגום ושאינו ב״י גם כן מותר דמקבל נ״ט בר נ״ט דהיתירא משא״כ בשמניהם ב״י וכמ״ש תוס׳ בחולין קי״ב פד״ה הלכתא ועי״ד סי׳ צ״ה ס״ג בהג״ה אבל בש״ע שם נ״פ כן וכאן חשש להחמיר לכתחלה כדעת החולקים שם בהג״ה : ב לא יניח . אע״ג שאמרו בפ״ג דחגיגה ופ״ו דמקוואות של שמלאן כו׳ דוקא לטבילה ולא לרתיחה כמ״ש בפסחים מ׳ א׳ לא ליחלט כו׳ וז״ש אם מגעיל כו׳ : ה אין מגעילין · ע׳ פסחים מ״ה א׳ : מיהו · כנ״ל כבולעו כו׳ : ואין מגעילין כו׳ · כן פי׳ הרמב״ן מ״ש בחולין שם מיבלע כו׳ בחלב שבלע בבשר ואינו מפליט את הבשר ומים בעין הוא להיפך חומץ נומת הבשר ואינו מפליט כו׳ ע״ש ולפיכך אין מגעילין בשאר משקים רק במים אע״פ שאמרו בזבחים נ״ו ב׳ א״ת נ״ל כו׳ במים כו׳ הא אפילו במזוג וביין דוקא ולא שא׳ משקין ועוד דלא קיימא הלי תירוצא דרבה ב״ע כו׳ והרמב״ן גורס במלתיה דרבא אביי ורבא פליג ואוקים כאוקימתא אחריתא ע״ש ובזה מתורץ כלי מדין דאפי׳ ב״י ואין במים ששים כגון יורה גדולה כמ״ש סוף ע״ג ויורה גדולה כו׳ אפ״ה מותר דמים אין מבליע וא״ת קדירה בלוע מבשר נבילה ינעיל בתוכה דליר ורוטב מבליעין הם לפיכך אם נשתנה מראה המים מחמת פליטת כו׳ וז״ש כאן אם הגעיל הרבה כו׳ : מיהו בדיעבד · שהרשב״א בסי׳ תק״נ חולק עליו ממ״ש ע״ג כ״ט ב׳ נודות הא״י כו׳ ולדבריו יין אינו מפליט וע״ש : ו בשים · שאין יכול בליסה משום חמץ : ז נוהגין · ממ״ש בזבחים שם לשטיפה יתירתא ופי׳ תוס׳ בע״א ע״ו א׳ ס״ד מכאן חוץ משטיפה שצריכה בכל הגעלה וכ״מ לשון יתירתא :

תנג א והמנהג · וכ״מ בגמרא כ״ג א׳ אבל חיטי כו׳ ובירושלמי פ״ק דכ״ב לחיטי דפסחא כו׳ : וגם · שם : ומותר · שם קי״ד ב׳ : ויש אוסרין · מפני שהם מעשה דגן כמו דגן וגם יש מקומות שעושין פת מקטניות ואתי לאחלופי וגם פעמים תבואה מעורב בהן וא״א לבררו יפה לכך נהגו לאסור וסמך למנהג ממ״ש מ׳ ב׳ ר״פ פרי כו׳ א״ר איכא כו׳ וע״ש בתוס׳ ד״ה רבה ונראה לר״י כו׳ ואף שעדשים מין קטניות משום אחלופי כ״ש בזמן הזה שיש להחמיר : והמנהג כו׳ · כמ״ש בפסחים נ׳ ב׳ כבר קבלו אבותיכם כו׳ וירושלמי שם הביאו הרא״ש שם וכ״ד שידוע בו שהוא מותר ונהגו בו איסור כו׳ : מיהו כו׳ ובן כו׳ ובן . דבהא לא גזרינן וליכא מנהג : להשהות כו׳ · ר״ל אע״ג שנפל עליהן מים · ד״מ : ואנ״ס כו׳ · עיין לעיל סי׳ ר״ד ס״א והשבת כו׳ והסבר כו׳ שם : ב העושה כו׳ . וכ׳ הרא״ד והוא שיש בו כזית בכא״פ ובהלכות חלה כ׳ הרא״ד בעינן שיהא בו דגן כשיעור כרשב״א דפסק הלכתא כוותיה מיהו לא בעינן רוב דגן ור״ל כמ״ש בתוספתא פ״ב דחלה העושה עיסה מן החטים ומן האורז רשב״א אינה חייבת בחלה עד שיהא בו דגן כשיעור ואין אדם יוצא בו י״ח בפסח עד שיהא בו כשיעור ובירושל׳ שם פ״ג

הלכה

כמ"ש במ"ס לענין נ"ח ודוקא בכ"ח ושמ"ש בסי' תרע"ג ס"ג : ב י"א שמים · עמ"א : ואין להקל · שמ"מ מתחממין מחמת תיכורן לקרקע ועב"י : ג אין ללוש · פסחים ל"ו א' ושוין שאין כו' : אפי' · שם מ"ב א' : ולא במים · שם : בין בחמים · לפי' הרי"ף דמים הגרופין הייט שלא לנו והאיבעיא קאי ג"כ אשלא לנו : ויש חולקים · לפירש"י ספי' הגרופין מדוד כו' כנ"ל וא"כ האיבעיא לא קאי כלל אמים שלא לנו : וי"א דבשוגג כו' · דעבר מ' במזיד כמ"ש בפ"ב די"ט י"ז איבעיא להו עבר ואפה כו' ושם איירי במזיד כמש"ש ת"ש כו' ובלבד שלא יערים כו' שאני הערמה כו' ת"ש המבשל כו' והסברא הראשונה ס"ל דמלינו נ"כ עבר בשוגג כמ"ש בפ"ג דשבת איבעיא להו עבר ,והשה מאי וכפי' הרי"ף שם דאיבעיא להו על מלשמק ויפה אם אסור בשוגג ועיין תוס' שם ורא"ש מגליקות של א"י ולא חיישינן לכס"ג אבל רש"י והרא"ם דחו שם ואמרו משום דקרוב למזיד הוא וכ"ם להמפ' שלנו א"י בפנינו וערא"ם סכ"ז : ואפי' בלא כו' · כיון דיש מתירין אפי' במזיד כנ"ל : ד מים שלא כו' · ול"ד בתרי אלא ברוב כמ"ש בשא"ג והגה"מ וטעם כיון דרובו נוגן מתקרר וכמ"ש תוס' בשבת מ"ב א' ד"ה נותן · אלא נראה כמו שאומר ר"ת כו' : ה נותנין כו' ואפי' · שאבילאן ראיה לאסור ממ"ש בפ"ח דשבת ובגיטין מלח דלא מליח ובחולין אמרו מליח כרותח והוי כגילוס בחמין וכנ"ל בס"ג וכפ"ד דשבת ולא במלח שמוסיף הבל וכן בפ"ב דכ"ג מרחיקין את המלח מבוס חמימות ומ"ש שם בגמ' וז"ש כ"ס ואפי' בדיעבד כו' וכ"כ המרדכי וכנ"ל בס"ג אבל הרבה פוסקים מתירין והוכיח ראיותיהם הסיא דלא מליח ר"ל שמחוסר תיקון כמו דלא עפין והסיא דמליח כרותח אמרינן שם בהדיא דוקא שאין נאכל מחמת מלחו ועי"ד סי' ל"ח וסי' ק"ס וכן הסיא דשבת וב"ב שים מלח הרבה וערשב"א סי' רכ"ד דלא הוי כרותח אלא לשבליע ולהפליט כו' אבל להחם כו' · והר"ן מביא ראיה להתיר ר"פ כ"ס ממ"ש ותיקא במים ומילחא אסור משמע דוקא ותיקא המבשל ליה מחמע אבל לחם לא וכ"כ הרשב"א אלא שכתב שנוהגין להחמיר : ו כיון שיש . בגמ' שם אמרינן דוקא דאפים לה קמח וכ' תוס' דסוגיא זו פליגא על הסיא דזבחים שאמרו אע"ג דרובא תורו דל"ע ברוב דאורייתא וקי"ל כסוגיא דזבחים דטעם בפא"מ בכא"ס דאורייתא לחייב עליה כמ"ש בתוס' וכן פ' הטור בי"ד וז"ש הטוש"ע כיון כו' : וס"ם · שהרא"ב"ד בפי"ב מהל' מעה"ק אוסר בתבלין שכן מחמילין ומ"ם במנחות תיבלה כו' וכן בתוספתא וירושלמי פרק כ"ס יולאין במלה מתובלת איירי שתבלה לאחר אפייה אבל בירושלמי פ"ב הלכה ד' לא מ' כן שאמרו שם ר' סימון בשם ריב"ל אותו כזית שאדם יוצא בו י"ח בפסח לריך שלא יבוא בו משקין כו' והתניא יוצאין במלה מתובלת אע"פ שאין בו טעם דגן והוא שיהא בה רובה דגן סברין מימר מתובלת משקין · נאמר מתובלת שומשמין מתובלת אגוזים אלמא דמותר אף קודם אפייה דלאחר אפייה לא שייך משום מלה עשירה ובמש"ל בסי' תס"ב ס"ד וכ"כ הרהב"ד בהל' מלה פ"ו משום מלה עשירה אסור : ופלפלין · דאין נקרא תבלין כמ"ש תוס' בפ"א די"ט בשם תוספתא והפלפלין ה"ה כתבלין וע' תוס' דפסחים קט"ו א' ד"ה אמי כו' · והוא מחמם כמ"ש בנדה אכלה פלפלין ורא"ה וע"ם בש"ע בסי' קס"ט : וכן · כמ"ש בפ"ג דשבת ופרק ב' דב"ב :

תנו א שהוא ס"ג כו' · עירובין פ"ג : בינונים · כלים פי"ז : והוא · עירובין שם : וכן ישער כו' · כ"כ בתוספתא והביאו תוס' בעירובין ד' א' ד"ה נפן · תניא בתוספתא כו' וכן בסוכה ו' א' ד"ה נפן וס"מ וכ"כ הטור אלא שכתב שם הדרך מפני שלא יוכל לכוין כו' : למלאותו מקמח · לאפוקי מס' הרא"ם לשער אותו בדגן שהיה עשרון קודם טחינה וכמ"ם הרשב"א וכן אמרינן במנחות נ"ג ב' ס"פ כי קא כייל כו' וע"ם רש"י ד"ה לכמות כו' דע"כ לס"ד דמקשה בקמח משערינן רק דס"ד אף בשאור לית לן בה והפרכן לא הסיב נו אלא דאין משערינן בשאור : והמדה · כמש"ם פ"ו תניא א' גדושה כו' וע' רש"י שם ולרבנן כל המדות במחוקה כמש"ם ואין נ"מ דלר"ס המדה מחוקה : ושיעורה · רמב"ם בפ"ו מה' בכורים וכ"כ בפ"א דעדיות שכן שקל מלא בקמח מלרים : ולא ירחק · בכל בו נסתפק אם בקמח רפוי משערינן או בעטור וכ' כר"מ ומהרי"ל כ' שלא ירחק כו' שלא יכנם המים בכמה מקומות ויתחמץ בתבשיל ובתום' דמנחות נ"ג כ' ד"ה חסירה · מכאן פי' הר"ח דכשמודדין כו' : וטוב לומר · כמ"ם בפ' כ"ס כי מהספיתו כיפי כו' : ב אם ליש · ורא"ה משתי הלחם שבאות מלה ובילוסות שתי עשרונים וכן בלחמי תודה אמרו שאפשר ד' חלות ילא ועשרים עשרון הי' · אבל אין ראיה משם כמ"ם בפ' כ"ס ל"ו א' מ"ם מנחה' כו' ושם ל"ז א' אם אמרו כו' ובמנחו' ל"ז ב' מנחת נסכים מגבל' במים כו' ובפ' כ"ס ל"ו א' אין לשין כו' ולר"ג ישרף מיד וע' מ"א דאע"ג שאין כו' ולא אסרו אלא משום דמרוב גודלה א"א נעסוק בכל העיסה : ג אע"פ כו' · בי"ם של פסח כו' · פלוגתא דרב ושמואל ויש פוסקין כרב דהלכתא כרב באיסורי ויש פוסקין כשמואל משום דהל' למעשה אתא לאשמעי' ולאפסר דרב מודה ליה והרי"ף והרמב"ם פ' כהאוסרין וכ' הרא"ם שם דוקא לדידהו שהיו מפרישין חלה בשיעור אבל לדידן ד"ה אסור ומיהו נ"מ לי"ט ש"פ והר"ן כ' דכי"ע ש"פ ד"ה מות' דלא גרע מנהתו' שמודד הכנין לקדירתו אבל שתו' והג"מ כ' דגם כי"ע ש"פ אסור לדידן אלא יקח מאומד הדעת ועמ' תג"ז ש"א דיכול למעט מעשרון:

תנז א מפני כו' ומוטב · כמ"ם שם האי גפי דידן כו' : לכן כו' שישקו · כמ"ם בחלה שעושה עיסתו קבים ונגעו זה בזה פטורין מן החלה עד שישוכו : ואם א"א · עמ"א וכן אמרו בירושלמי פ"ב דחלה : שיתן כו' · שם דעבדן כר"א כו': וזהו הדרך כו' · מפני חשש תימון וכ"מ בגמ' דקא' דעבדן כר"א כו' : ואם היה כו' ואפילו · כמ"ם עד שלא נפן תורם מאחת על הכל · רק שיהיו סמוכין לפניו כמ"ם בי"ד בסי' שכ"ם ס"ב וכמ"ם ספ"ב דחלה ובנדה ז' א' דבעי מן המוקף ואע"ג דבבכורות נ"ג א' אמרו חלת ח"ל אוכל כו' וע"ם בתוס' בד"ה אוכל אבל בתוס' דנדה ז' א' ד"ה ומקפת כ' דוקא בעיסה שנילוסה ביחד והיתה כבר מחוברת הקילו בחלת ח"ל וכ"כ ב"ס בי"ד סי' שכ"ג ס"א ודוקא כו' : ואם לקח כו' או כו' ואם · והביא הרא"ם ראיה מפ"ג דחלה המוטל שאור מעיסה כו' כיולא בו זיתי מסיק כו' אם יש לו פרנסה כו' וז"ם ואם מכיר כו' ואם לאו כו' וז"ם לריך ליקח כו' ושם בתוספתא דחלה פ"ב ס"ז מביא קמח ממקום אחר כו' וז"ם או ילוס עיסה כו' : ב הליש עיסה · כר"א דרבי שם פסק כותיה ואע"ג דר' ילחק פליג עליה קי"ל הלכה כר' מחבירו · רי"ף שם וס"פ · והג"מ ומרדכי בשם ר"ת כ' מטע' אחר אפי' לא טבל הואיל ויכול לעכול דקי"ל כרבה שם בפלוגתא דהואיל דס"ל דאמרי' הואיל ושמעתי' כר"א אתי וקי"ל כר"א בכ"ל וערא"ם שם ודאי' דהל' כרבה ממ"שם א"ל רבה לר"ח לדידך כו' א"ל מדאורייי' כו' · אבל חלקו עליו וכ"כ הטור וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן דאנן לא קי"ל כן דהא אמרי' בפ"ק די"ט ד' א' אלא הכא בהכנה דרבה וכו' וקי"ל כרב שם וכ"כ הר"ן כיון דמחוסר מעשה לא אמרי' הואיל ור"ל כמש"ם פ"ב א' ועתו' שם ד"ה הלי כו' ובמיר ס"ד ב' ד"ה אמר אביי כו' ועתו' בפסחים ס"ט ב' ד"ה הלי כו' · וע"ם ל' ב' בסוגיא שם:שאם כו' רש"י שם:אינו יכמ"ם בפ"ב די"ט מעם' ושאלו את ר"ע עליה ועל החל' שנטמא' כו':ואינו רשאי כו'·כמ"ם בפ"ב דשבת:ואם שבת· כב"ב בפסחים שם דת"ק ל"פ עליה אלא לכתחלה אבל בדיעבד מודי ליה כמש"ם תפח תלטוש בלונן' תוס': ואם יש· בכורות כ"ד א' שלקנדס כו' : כהן כו' · רי"ף אבל ה"ם פסקו כתוס' דאף בכהן גדול מותר ע"י הואיל והרא"ם וה"ם כתבו דאפילו לא טבל או ליכא כלל כהן שרי ע"י ביטול ברוב כמ"ש בבכורות כ"ז א' וכ"כ הג"מ אלא דאנן קי"ל דוקא לכהן כמ"ש בי"ד וע' הג"מ פ"ג מהי"ט ה"ו וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ן דבעינן דוקא לכהן דמ"ם מבטל ברוב היינו שאם נתערבה כבר בכמותה לו בפחות ממנה כמ"ם בפ"ק די"ט דבאיסורא דרבנן מבטלין כה"ג וער"ד סי' נ"ט ס"ו : או גדול כו' · הרא"ם ותוס' דנדה ל"ב א' ד"ה והטבילוה וס"פ וכמ"ם רס"י בבכורות כ"ז א' בפי' הראשון וכ"ד תוס' שם ד"ה הלכך וכ"ה במתני' דסוף חלה וטבול יום אוכלה ובטבול יום דטומאה מגופו דבאיכה מגופו א"ל טבילה כמ"ש בבכורות שם ופירש הרמב"ם דמ"ש וטבול יום אוכלה קאי אחלה דאגוס ואיגה נשרפת אלא כשאין שם קטן או גדול שטבל וכמ"ש בבכורות שם ואי ליכא כו' דחלה שניה א"ל טבילה כמ"ש בבכורות שם ודלא כפי' השני שברש"י שם בשם שאילתות וכ"פ בי"ד סי' שכ"ג ס"ה ואף לפי' התוס' דקאי על השני' כ' דוקא במקומות הסמוכין וע"ש בבכורות וברא"ם כל הכשר וכן דעת כל הפוסקים כרמב"ם ורש"י כנ"ל וכן עיקר : וי"א שאין · עמ"א · ול"ע דהא בתרומה דרבנן סמכינן אחזקה וכמ"ש בפ"ב דכתובות הרי אתם בחזקתכם במה כו' : וי"א דמותר · ר"ל אע"ג דבשאר ימות השנה אסור כמ"ש בפסחים שם הא קא מפקע ליה מחלה ובירושלמי רפ"ג דחלה הרא אמרת שאסור לאדם לעשות עיסתו קבין ואף לת"ק דפ"ב דחלה שאמר מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטהרה כו' היינו לדידהו אבל לדידן מודה ת"ק לר"ע דאל"כ ישתכח תורת חלה · רשב"א וע' בירו' הנ"ל אבל בכה"ג מותר כמש"ם בפ"ג דפסחים הכ' ג' מתניתין בשנטמאת לאחר נגלגלה אבל אם נטמאת קודם נגלגולה יעשנה קבין · ויש לדחות דוקא בימיהם ולת"ק שאמר יעשנה קבין כו':

תנח א נוהגים כו' · אבל לא מדינא דהא מדינא היה לריך בי"ד שחל בשבת לאפות במ"ש וכמ"ם ר"ם מאוגן הובא במרדכי ספ"ק וכתב דאיתקש לפסח כמ"ש בפ' ע"פ אבל מלה אחר חלות לרשב"ע כו' דיליף מפסח וה"ה כאן אבל חלקו עליו דלא איתקש אלא לאכילה ורא"ה ממ"ש בפ"ב חלות תודה ורקיקי מיר שעשאן כו' וע"כ שאפאן בי"ג דאין מביאין בי"ד כמ"ם בפ"ק אין מביאין כו' וכ"ם לאחר זמן איסורו ובתוספתא י"ד שחל להיות בשבת מבערין הכל מלפני שבת ואופה לו מלה מע"ם ועוד תניא בתוספתא יולאין במלה ישנה ובלבד שנעשית לשם מלה ובירוש' פ"ב הלכה ד' מלה הישנה פלוגתא דב"ש וב"ה ר"ל כמו דפליגי בסוכה ושם פליגי בשעשאה שלשים קודם לחג וע' תוס' דסוכה ט' א' ד"ה סוכה כו' ושם אר"י ד"ה מכיון שלא עשאה לשם פסח דבר ברי הוא שלא דקדק בה אבל אם כוון אף מתחלת השנה כשירה כמ"ש בסוכה וכ"ש לת"ק דאקב"ם לא אסרי אלא קודם ל' יום וע' במרדכי שם וכן עיקר : שהוא זמן · כמ"ש פ' א' דכ"ע כו' משם כו' לא השמש כו' עמ"א : ובי"ד כו' · ע' בה"ג וכ"ה בתוספתא פ"ג י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ואופין לו מלה מע"ש : אחר · זכר לשאר שנים :

תנט א וכן יש · עמ"א : ולא יתקרב · כ"ס במקום החמה וערש"י שם ד"ס ולא בחמי חמה כו' דע"כ לרבותא נקט דאפילו הגרופין מן המוליאר אסר שם :
ב אפילו כל היום · שם מ' ב' קמח שנפל כו' אפילו כל היום כו' ודלא כר"ן בשם י"מ ע"ם : ואם הניחוהו כו' · דלא כי"מ שיעור מיל עם העסק ומ"ם וכל שעוסקין כו' היינו בשיעור מיל ובלא עסק אפילו כרגע מחמיץ · וליתא דהא אמרינן בפרק קמא דפסחים הב"ע בתלמיד הושב כו' מקמי דתחמיץ כו' · רשב"א סימן קכ"ס : ושיעור מיל כו' · כן כתב בתה"ד לפי חשבון עשרה פרסאות ביום · אבל הוא תמוה מאד ושגגה גדולה היא מאד דהא אמרינן בפרק מי שהיה דעשרה פרסאות הוא מע"ה עד נ"ס וא"כ י"ב שעות ביום בינוני לדידיה מע"ה עד נ"ה · וטעות גדולה הוא שכ"כ כל התוכנים שבתקופת ניסן ותקופת תשרי שאז ימים בינונים י"ב שעות מנץ החמה עד השקיעה ומע"ה עד נ"ה הוא פ"ו שעות וג"כ ידוע שהימים בימות החמה שוין ללילות בימות הגשמים וכן להיפך וכמ"ש במ"ר שלוים זה מזה כו' וזהו מנ"ה עד ש"ה אבל מע"ה עד נ"ה הוא יותר שסה שעות על הלילות וכ"ם באופקים הנוטים הרבה לצפון וכן בקו השוה שכל ימים ולילות שוות אינן אלא מנ"ה עד ש"ה אבל מע"ה עד נ"ה הרבה יותר היום על הלילה ועוד כמה קושיות עלומות יש ולאלתי לכותבן · ועיקר כדברי האומרים שהחשבון הוא מהנ"ה עד ש"ה ואין לזוז ממנה ועמ"א וכ"כ הרמב"ם בפירושו בפ"ג דפסחים מתני' כ' ששיעור מיל כ' חומשי שעה וכ"כ הרע"ב חח והרמב"ם אזיל לשיטתו שפסק בפ"ה מה' ק"פ כעולא אבל הוא תמוה דהא איתותב עולא וא"כ שיעור מיל נ' שמינית ולפסר שני' אחרת לו שם דלא איתותב · אבל בפי' במתני' א' פ"א דברכות כ' שמע"ה עד נ"ה הוא שעה ותומש והוא כר' יהודה ועוד סתירה אחרת ששם ס"ל די"ב שעות מע"ה עד נ"ה · ואין לך אלא כמו שכתבתי דהחשבון מנ"ה עד ש"ה י"ב שעות ומיל ג' שמינית ומע"ה עד נ"ה שעה ומחלה אבל שיעור זה מע"ה עד נ"ה אינו שוה בכל אופק וגם בכל זמן וגם החשבון של שעות זמניות בכל מקום אינו אלא מנ"ה עד ש"ה וכן נקראין שעות כי שעות שאמרו ודאי שיערו על יום בינוני שכן נקראים שעות כ"ד ליום וכבר אמרתי ס"ב שעות ביום בינוני הוא מנ"ה עד ש"ה ואע"ג שאמרו שמחלקין כל יום ליב"ם וכן הלילה מ"מ לאו על אותן שעות דברו אלא אגבו מחלקין כן אלא כמ"ש ואף גבי ק"ם כן הוא ודלא כמ"א ריש סי' נ"ח שכתב נ"ל דהכא לכ"ע מניק מע"ה והביא ראיה מתוס' נ' א' ד"ה נמאן כו' · ורא"יתו לענין ק"ם איגה כלום משם אבל הראיה משם הוא דחשבון ג' משמרות של לילה הוא עד ע"ה ובאמת לכאורה תוס' ס"ל דהחשבון מע"ה כמ"ש בפסחים י"א ב' ד"ה אחד כו' וזה עולה לשעה ומחלה כו' · אבל כבר סתרתי בגלא"ס תוס' דשם נ"ע דלא נקטו האמת דאיכא רק ד' מילין · אלא העיקר נראה דגם התוס' ס"ל דחשבון יב"ם הוא מנ"ה עד ש"ה אלא דמ"ם בתוס' שם ה' מילין וצ"ל ד' מילין · ותלמיד טועה הגיה בתוס' ה' מילין מפני שהיה סובר דשיטת התוס' הוא כשיטת הרמב"ם שד' מילין הוא שעה ותומש לפי חשבון מהלך אדם כו' והתוס' כ' שעה ומחלה ולכן הגיה בתוס' ה' מילין שהוא שמינית מי' פרסאות ושמינית יום בינוני הוי שעה ומחלה · וכן נמשך אח"ז בתוס' דריש ברכות ד"ה ביאת אורו כו' · אבל הוא טעות כנ"ל שהוא נגד מסקנא דגמרא הנ"ל אלא של"ל ד' מילין וכ"ה בתוס' דשבת ל"ה א' ד"ה תלתא · ד' מילין כו' וכ"ה בתוס' דפסחים ל"ד א' ד"ה ר"י · ד' מילין כו' . וס"ל לתוס' דמש"ם אדם מהלך י' כו' היינו מע"ה עד נ"ה כמש"ם · והוי ד' מילין שמע"ה עד נ"ה וממן ש"ה עד נ"ה · אינם בחשבון הי"ב שעות לשיטתם דחשבינן מנ"ה עד ש"ה כנ"ל · ולפ"ז נשאר מנ"ה עד השקיעה מהלך ח' פרסאות ליב"ם כנ"ל וא"כ עולה שיעור פרסה לשעה ומחלה · ולפ"ז א"ש מ"ש התוס' שמע"ה עד נ"ה הוי ד' מילין ועולה לשעה ומחלה כנ"ל · ושיטת הרמב"ם ג"כ נראה דודאי ס"ל דחשבון יב"ם מנ"ה עד ש"ה כמש"ל · אלא דמ"ם שמע"ה עד נ"ה הוי שעה ותומש הוא מפני שמפרש הסוגיא דפ' מי שהיה דלא כהתוס' אלא דר"י דס"ל דמהלך אדם כו' י' פרסאות היינו מנ"ה עד ש"ה וכן חשבון הי"ב שעות דמהלך כו' נ"כ מנ"ה עד ש"ה רק שהד' מילין בין הנץ ובין השקיעה הן לבד הי' פרסאות שמהלך אדם כו' וגמ' שם הרתי קפריך · א' דרבא ועולא שם אמרו שמע"ה עד נ"ה ומש"ה עד נ"ה ה' מילין ור"י דאמר ד' מילין · והב' דלאיכהו אמרי שהוא א' משהו ביום וקא חשבי מה שאדם מהלך קודם הנץ ואחר השקיעה נ"כ מהמ' מילין . ור"י לא קשיב מדאמר א' מעשרה ביום · ומ"ש א"ל ר"י אנא ביממא כו' ר"ל מ"ם שמהלך אדם כו' היינו ביום שהוא מנ"ה עד ש"ה ורבנן כו' דאינהו קשו וחשבו גם מה שאדם מהלך קודם הנץ ואחר השקיעה נ"כ בחשבון העשרה פרסאות ולפ"ז מדוקדק לישנא דגמ' שם א"ל ר"י אנא ביממא כו' ורבנן דחשבי דקדמא ותשוכא כו' וכן לישנא דברייתא דר"י א' מעשרה ביום הוי שפיר דומיא דמש"ם נמצא עובי כו' מששה ביום דקאי אמנ"ה עד ש"ה כנ"ל משא"כ לשיטת התוס' הנ"ל בברייתא דר"י א' מששה ביום וכן אינו מדוקדק לשיטתם לישנא דגמרא א"ל ר"י כו' אנא כו' דקחשבי כו' וכ"ז הכריחו להרמב"ם לפרש כנ"ל · ורא"ה לשיטת הרמב"ם מירושלמי ריש ברכות וז"ל שם דתני בשם ר' יהודה עוביו של רקיע מהלך נ' שנה אדם בינוני מהלך ד' מילין החמה מהלכת ת"ק שנה עד שהחמה מנסרת ברקיע מהלך נ' שנה אדם מהלך ד' מילין נמצאת אומר שעוביו של רקיע אחד

מעשרה כיום כו' ע"ש הרי מפורש בהדיא דהר' מילין קן נגד ט' פרשיות וכו"ל · ולפ"ז ניחא הכל · וגם הרא"ש שהביא מ"מ ממש"כ ב' שית דליליא ותרתי דיממא הוא לפי ת"ס תוס' דהמשמרות מסיימין כנ"ס אבל לפי מ"ש שהוא מקר מפורסם שהפסח שעות מסיימין כיום כיוני כנ"ס וכו"ל · מוכח נסיסך דמג"ה תשכינן וגם קושיית תוס' כנ"ל ד"ס נמלין מהורן כוס שר"ל לטעמיה דאמר ונוגרם עם כנ"ה ודאי דאורייתא היא אינה נגריזים כ"ת למתעגלים כמ"ש הרלת תבוך כו' זה השוכב באשמורת אחרונה וגם לר"י ל"מ נוהיקים ונכתר עמא כו' ואף זמנו מע"ס מ"מ שיעור של השעות תכיב גמ' כדרך כל השעות וכן בכ"מ אף זמנו עד לה"כ מ"מ החשבון של השעות עד פ"ה כמו פלג המנחה וכיוצא וכן מ"ם שעה ראשונה מאכל כו' ב"כ מג"ה דלא כמ"א ומ"ם כתעניות ד"ה ב' שכן מלינו כאתמל כו' אע"פ פרש"י פירש דחשבינן מן קומו ליממא אלא שכן דרך מלכים כן כמ"ש בפסחים ק"ז ב' אפי' אגריפס כו' וכבר סתר תוס' שם בד"ה שהיה כו' לפירש"י ומוכח דהתם שעות של המלכים אינו כפרש"י דל"ק כששה שעות לדידן כמ"ש תוס' שם : יש לחוש כו' · כמ"ש שם מ' ב' והוא דעביד טיף לכדי טיף אבל בלא"ה אסור אע"פ שאין שיעור מיל ביניהם משום שמצטרפין רק ס"ל דוקא בעסק קטן כמו ניקור שדומה לרוק ועמ"א : או שיהיה · כמ"ש למטה : ואחר שנתעסק כו' · וכמ"ש שם עברה ולשה מלוי ומסקיק דאסור וע"כ בלא שהה שיעור מיל דאל"כ בלא"ה אסור ולשאר פוסקים קאי אף אלשה נחמה : האוכלו פטור · כשהם מתני' שם דלא כר"מ דמחייב בשיאור ואע"ג דלענין עלם השיאור וסידוק קי"ל כוותיה דמתני' שנאוי כלשון חכמים : ואם המצה כו' · כנ"ל וכ"ז שעוסקות כו' : ג ומיהו · דהרמב"ם סובר דפלוגתא דעברה ולשה לא קאי אלא בחמי חמה וכמים הגרופין מרהכיא ראיה מאין טוהתין דדמיא לכו : ד אחר זמן · ב"י ועט"ז : לא יישפשם · אע"ג דבגמ' מחלק בין נפיסי או לא אבן לא נקיטי בזה : והכלים כו' · שסופא בכן הבלק שיעור מיל : ובי"ם מותר · עמ"א : ואם אין · כמ"ש בסי' תנ"ז ס"ב : או יתגם כו' · דראוי לאכילה ועמ"א : והעריבות שאפשר כו' · כמ"ש בפ' ע"ז דהכא סריקין כו' : ויש ליזהר כו' · כמ"ש בסי' המ"כ ובסי' תנ"א וכמ"ש תוס' בפסחים מ"ה א' ע"ש : ולא יתן כו' אבל · עמ"ש בסי' הנ"ג ס"ז : ה עבורה כו' · כנ"ל ס"ג : ו אם כו' : וירחיק · אע"פ שגלה בתנור הקמח כמש"ש מ' ב' לא נימתי אינם בקימחא דאכיבותא דילמא כו' :

תם א אין לשין · כו' כמ"ש בפ' כ"ם ל"ח ב' וכשרתם את המלות כו' וגם מ' א' בנ'קות כל א"י כו' מ"ע משום דלא עבד להו שימור דמעיסה ואילך וכו' בפני סימור וע"י א"י לא ומערבים אפי' א"י לשה בפניו · וכן תא"ו כמ"ש בגטין כ"נ הכל כשרים לכתוב כו' ופס ככל כשרין לכתוב והא לאו בני דיעה נינהו בגדול עע"ג כו' ור"י א"ש כשסייר מקום התורף וכו' הרי"ף שני הפירושים אהדדי דדוקא בשייר מקום התורף מהני גדול עע"ג אבל בתורף שהוא דאורייתא לא מהני וכ"ש בעו"ג דאף כשעומד לא מהני : ב הרא"ש כו' · עמ"א ואמרינן בפ' ע"פ מה דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה כו' . הרמב"ם בפ' כ"ס הכ"ו : ג הלש כו' וכן כו' · שם ו' א' הכא כו' : ד אין · כחכמים : אבל · דהטעם מפני שהאשה שוהה כו' וז"ש ומ"מ טוב כו' : ויש כו' בי · כמ"ש שוכין סריקין כמין כו' ופרש"י ד"ה עושין כו' : ה אין עושין כו' · רי"ו וכ"כ הרשב"א בשה"ק דלא כמ"א שכתב דכל הפוסקים כו' : ו אין להקל כו' · אין ליתן כו' · כמ"ש שם מ' א' לא ניתלע אינם הרי סיבולי כהדי כדי כו' :

תסא א תנור כו' דהמו · כמ"ש בסוף ע"פ וירה גדולה כו' : ושיהו ניצוצות כו' · ירושלמי סוף ע"פ : הלכך · עמ"א וכן אמרו בזבחים ל"ו א' כל יום נעשה ניעול נהבירו אע"ג שיש לדחות שמכוין לבלעו ועי"ש : ויש נוהגין כו' · הדבר הבלוע אינו יוצא וכמו ב' קדירות שנגעו זה בזה וכמ"ש בי"ד סי' נ"ב ספ"ה בריו"ה ע"ם : ובשיבשירו כו' · עמ"א א"נ הטעם כו' וכמ"ש בפ' כ"ם דילמא חיים כו' : ב ספקא · הוא הבוכיא ואמרו שם בוכיא הסיקו מבחוץ כו' ולי מליכהו כו' ר"ל נאפות בו בפני' ואע"ג דהסיקו מבחוץ הוא מותר לאפות בו ודלא כר"ל כמ"ש בפ"ד דיבמות וג"מ הלכה כר"ל בהני תלת כו' ואע"ג דהיכא בהד מהני ברייתא הת"כ וכן אין הלכה כר"י אע"ג דהכא מפרש טעמיה ממ"ש בפ"ד דיבמות וקאי הלוס כו' ועי"ף ור"ן : בין כו' בוביא · כנ"ל התנור ואלפס · שם ל"ז א' : אבל להדביקו כו' · וכ"כ הרא"ש בהמנות והביא ראיה ממ"ש לא ניתריך תרי סנולי כו' וכמ"ש שם ארמבגל ניה מתמע והרמב"ם פוסק אפי' הרמים ולכבוף הדביק וכמ"ש שם בגמ' ת"ס יוצאין כו' פ"נ שהרמים כו' אבל נר"י דקי"ל כוותיה כמ"ש שם הרי"ף אף הדביק ונכבוף הרמות ולמגין המן לכ"ע לא · והרא"ש ז"ל סובר דבגמ' אמרו בדיעבד והוא אומר לכתחלה וכ"כ פר"ח : ויש מי שאומר כו' · שלא ידבק דבר ויעכב האפייה כנ"ל : ד והוא שלא נימוחה · דשלא נימוחה קאי ג"כ אשרויס וראיה ממ"ש שם ל"ח א' כמחהו ונמנו אם מלה כו' : אם אפו כו' · כמ"ש בזבחים רקיק שנגע ברקיק כו' : כדי נטילת · כמ"ש בפ' כילד צולין נטף מרוטבו כו' יטול את מקומו וכמ"ש תוס' בפ' ג"ה : והשאר מותר · דהיתה לאו מילתא היא לכ"ע בדבר דלא שייך שמנונית כמ"ש בשר שמן שצלאו כו' וכמ"ש בסי' תמ"ז ס"א וראיה מתלות הודה שטוו ואפות המן עם מלה בתנור א' דלא מיגע במנחות נ"ד א' סיכא נאפות א' אחם רק שתי הלחם מרדכי פ' כ"ם : מצה שנתכפלה · ממ"ש לא ניתגם אינם הרי כו' : אוסרין אותה כו' · ר"ל אם האפייה תוך הפסח דבמשהו : אבל שאר · כמ"ש בחולין ק"ח א' ב' דאין יוצאה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב וע"ש בתוס' : רק מקום · כנ"ל לפי מ"ש רפי' תמ"ז ס"א אף בתוך הפסח אין לאסור אלא מקום דיבוקם ועמ"י : מצה נפוחה · כמ"ש הפת תלכום כו' ועיין בערוך :

תסב א מי פירות . כמ"ש בפ' כ"ם ל"ה ב' ות' א' ומנחות נ"ז : בלא מים · דעם מים מחמילין כמ"ש בפסחים ל"ס א' עיסה שנלושה כו' אין הייכין כו' אבל לאיסורא איכא וכם ל"ו א' אין לשין כו' וכס מ' ב' אין מתתין כו' וכס מ"ב א' שכר המדי והומץ כו' ואמרו שם בירושלמי והביא הרא"ש שם וכולהו ע"י מיא ובמנחות נ"ד א' אין מחמילין בהפוחים מפום כו' וכם נ"ז ב' אר"ל כו' מגבלה במים ובפירות : ומותר כו' . כמ"ש בפסחי' ל"ו א' יומא קמא כו' מכאן ואילך כו' וכ' הרא"ש דס"ל שפיר כרבנן דאמרי אין לשין רק דאיירי בלא מים : אפילו שהתה · כמ"ש ל"ט ב' והיקא שרי כו' וכנ"ל : אבל אין · כנ"ל יומא קמא כו' וכם נתם עוני פרט כו' ל"ק הא כ"ט ראשון כו' וע"ש ברא"ש דר"ל כוות ראשון : ב מי פירות · כו' מבחוי' · שם רנ"א ישרף כו' ואף חכמים אוסרין לכתחלה כמ"ש ושם הלכך כו' : ג ואף לבתחלה כו' . כהג"א פ"ה דע"ז סי' כ"ח ל"ה ומ"מ כו' : להתיר נצוק . דקי"ל נצוק חיבור כמ"ש בפ"א ע"כ א' אר"ה ניצוק כו' ושם ב' א"ל ר"ח לסנהו כו' ושם בתוס' ד"ה אלא ר"ח ופרש"י כו' · אמגס אם מסך יין כו' · אע"ג דהפוסקים חולקים על ר"ח בפסח דיינם דלא בטיל בס' מ"מ אם היה מים נתנית בטל בס' כמש"ש ע"ג א' יין במים כו' וגם כי אמא רבין אר"י י"ג כו' : ואע"פ בן אין כו' . כמ"ש בפ' כ"ס ל"ט ב' הא במילחא ומשחא · אע"ג דהמלח מתולדות המים ומחמיץ כמ"ש בפ"ז ולכן פי' בתוס' דכ"ם ל"ט ב' ובמנחות נ"ד א' חומץ האדומי שהשעורין שורין במים קודם ולא כפשט דליבנא דירושלמי שיש מים בחומץ : ד מי בצים ושאר כו' · כן משמע בתוספתא פ"ג ובירושלמי שם הלכה ד' דשאר משקין הוא בכלל מי פירות ואמר מי בלים לאפוקי מרש"י שמסתפק לפי שהעשה קושה ממנו אבל העיקר כיון שאינו מתולדות המים אין מחמילין וראיה שאין מכשירין כמ"ש בפ"ח דסנהדרין ועסי' תס"ז מ"ש שם : ובמדינות כו' · מפני חשש עירוב מים וגם

לחוס לדעת רפ"י שב' דסתיה דאין לשין כו' פליגי על מ"ד מי פירות אין מחמילין ופ"ל לרש"י דאף בלא מים מחמילין ורא"ל"ד בהשגות רפ"ה וכ' מ"ע שם ואני אומר זה מחלוקת ישנה היא כו' וגם רבותי ל"ע היו מלוקין בו כו' ושאר רבותי הצרפתים ל"ע היו נוהגין בו חומרא ואני אחריהן נהגתי חומרא לעצמי כו' : ואפי' לקטף · כרבנן שם דאמרי את שאין לשין אין מקטפין : ה הלש כו' · עכ"ל ואותן שאין מז' משקין : ו חטה כו' ובלבד · ירושלמי והביאו הרא"ש בפ' כ"ם סי"ג ר' שמואל ה"ל יין תוסס יסיב כי' שערי כו' ר"ח ס"ל דכם מזייף בסלא אתא שאלי' לר' מנא א"ל חייב אתם לבער ולגמ' דידן נ"ל דלית בהו מיא וכן אמרו בירושלמי רפ"ב על חומץ האדומי דרמו בי' שערי וכולהו כו' כנ"ל : ז יש . דתולדות המים הוא כמ"ש מסרפית מלח : קודם הפסח · דתוך הפסח לא מהני ועט"ז ומ"א :

תסג ב והוא שלא · שם אלא כתיא ומילחא וכפירוש הרא"ש שם : ג ברמל כו' · רמב"ם וכן פירש הרי"ף שם ת"ר אין מוללין כו' : וכן בשמוללין . שם ת"ר אין מוללין כו' שולא אמר כו' : החדשות · דזהו נקרא מלילה וע' ר"ן שם : אלא · שם רבא מתו ליה כו' וכפי' הרי"ף :

תסד א או שאר · זה כ' שטור במקום תרוסת דתר דיכא לכו וכמש"ו כיון שאינם כו': שיש בהן · הרא"ש ור"ן וכנ"ל סי' תס"ב : ואם · כחכמים כמו בפ' שמואל שם : ובשאר · כרב כהנא דר"א סבירא ליה שם כוותיה :

תסה א בשום פנים · ר"ל דלא ככע"ס שמתי' כלוט שוהה שיעור מיל דמ"מ לכתחלה אסור כמש"ל סי' תנ"ט ס"ב · טור · וכן מה שהתיר כ"ז שהתרנגולין מנקרין דומיא דדלף דמ"מ לכתחלה אסור : ולא חולטין · עכה"ג ומ"א : ובשעותנים · כנ"ל אין סורין כו' : ג אם שפשפו · דאית בה פרלי כמ"ש בפי"ד דשבת ואמרינן בפ' כל הבשר ואי אית בי' פילי אסור : והבי נהוג לענין כו' · ר"ל אע"ג דבשאר איסורין כ' פ"ע י"ד ס"ם ל"ח דאית בי' פילי אסור דוקא בגלוי רותח וכ"ס כתב בגלוי לוק כאן יש לנהוג כהפוסקים דס"ל אפי' בתי נוגן כיון דבמשהו וע' מ"א וראי' ממ"ש בע"ז ס"ס ב' ואם היו מבוקעות כו' שאני חטי כו' דאף בצונן אסור : ויש ליזהר כו' או רבן מחומץ · ר"ל שנפל עליו מים ונתחמץ ועט"ז :

תסו ב הנותן · גלמד מס"א : אבל כו' וכבר בטל · ר"ל אם כבר קודם שיבא לידי איסור וכיון דמילתא דרבנן הוא לא מחזקינן איסורא בכה"ג : ויש שמחמירין · דסתמא אית בהו ליזי כמ"ש פ"ב דשבת ק"מ ב' וע"ל ס"ס סנ"ג : ג שק כו' ויש אוסרים . ס"ל דכל מחמת מים שבו ודמה נרוק שהוא תולדות המים ומכשיר כנ"ל · וס' דאגוה מרמה לזיעת אדם שאין מחמין כמ"ש בפ"ס והיא נ"כ אין מכשיר כמו זיעה אלמא אינו תולדות המים מפת"כ ברוק וערש"כ דמכשירין ושם פ"ו מתני' ה' ומתני' ו' : ד יאחזו בידו . כמ"ש בירוש' מביאו הרא"ש בפ' כ"ם סי"ג חדא מן אלין דר' פדאי ס"ל גרבא דמישחא גו אוצרא דחיטי שאיל לר' בון א"ל זיל גרוף תותוי : ואם א"א כו' · כמ"ש בפ' כ"ל יקמוץ את מקומו : ודוקא כו' · עמ"א ס"ק ה' : ה הטל מתמיין · ירושלמי פ"ג סוף הלכה א' חד אמר בעבבין שרי מטננה אסור והורנה מיחלף א"ר חגניה בר' דר' הלל ואפי' נמ"ד בעבבין שרי בלוקמן משם שעות ולמעלן דעלא פיינא מגהון · אע"ג שנתבררע שעות מימם הכל הלחלוחית אינו עובר עד חום היום ועוד אמרו בירושלמי פ"ב בחרא דתרומות סוף הלכה ב' ר"י בשם רשב"י אם יאמר לך אדם שמנה משקים הם אמור לו הרי טל ומים מין א' הן ומנו אותן סנים כו' ע"ש וכן בקרא וימץ טלא הספל מים : וכן מי רגלים ומי כו' · כמ"ש בפ"ו דמכשירין מתני' ה' שהן תולדות המים : אבל דם והחלב · שהן מז' משקים ואין נכללים במים כמו מי רגלים ואיכך ולא אמרו בירושלמי אלא בטל כנ"ל ובחלב אמרו בפ' כ"ם יומא קמא כו' : וזיעת אדם · פסחים ל"ם ב' ספה על בשרו יבם ופי' אפי' זיעה על בשרו ועח"ם שם : ו ויאפנו · דלכתחילה אסור אפי' רגע כמ"ש בסי' תנ"ט ס"ב : ואם הוא מסופק . דספק דאורייתא הוא :

תסז א בשם כו' . מדאצטריך רבא לגזוזים : אלא מכרו · ני' הרמב"ם קבא קבא מי הוצי כו' ול"נ לישראל וקאי אמ"ש בתחלה לגזוזים לא"י אבל לישראל כיון שמודיעו מותר ככ"ע כמ"ש בפ"ג דדמאי מתני' ג' ר"י מתיר בודאי כו' : ב רבן זה · הלכך לא שאלו רבא אם נתבקעו · הג"מ וערא"ש שם : מבח ס"ס · כמ"ש בכתובות מ' א' : אבל לאבלו · כיון שיש לו מתירין לא מהני ס"ס כמ"ש בריש יו"ט ג' ב' וספיקא אסורה ואם נתערבה כו' · מרדכי בפ"ג דע"א ובי"ד סי' ק"י : ג חטים כו' אחזוקי כו' · כמ"ש בפ"ג דגיטין המלוה מעות כו' אע"ג דמיתה בכ"חת כמש"ס ובסוכה כ"ד א' : ד שנה כו' · דאחזוקי והולכין אחר הרוב וכמ"ש בגיטין שם המביא גט ושניהו כו' ושם בגמ' שרוב הולים לחיים : ה רבן כו' · כמ"ש בפ' כ"ס דאחמיץ במחובר וע"כ בכה"ג : ו חטים כו' · דאחזוקי כו' כנ"ל וכמ"ש בגיטין שם המניח פירות כו' אם אכלו כו' ומסקנא שם בגמ' מע"ע של בדיקה ופרש"י שם ד"ה מעל"ע כו' : ז ישראל כו' · דהוי כחמץ שנפלה עליו מפולת כמ"ש בפ' כ"ש וכמ"ש רש"י בפ"ח גבי השוסה ביתו אוצר ועוד דס"ס שמא לא נתחמצו ואת"ל נתחמצו שמא נתעפשו ולכן מותר להשהות כמ"ש בס"כ · רסב"א : ח הדבש כו' · דאחזוקי כו' כנ"ל ועוד דאפי' נתערב בה סולת אין איסור כמ"ש הרא"ש על הירושלמי הנ"ל ר"ח כו' כ"ל דכם מזייף בסולת כו' וחששא רחוקה שמא נתערב מים בדבש : מיהו יש מחמירין · שרגילין לערב בו סולת לתותו ולכך אמר בירושלמי דצריך לבער משום הדבש דלא כהרא"ש וכמ"ש תוס' בפ' כ"ס ובמנחות על חומץ האדומי משום דמחמלין השעורין במים תחלה ומחזקינן איסורא בכה"ג משום שמשתכרין בזיוף כמ"ש בע"א ל"ד ב' הסיא ארבא דמורייסא כו' דלמא איידי דזול אתי דשוו חמרא כו' וע"ש בתוס' ל"ב א' ר"ס מאולר · אבל אם לא ראהו מוכר כו' וכן כאן שמשתכרין בו : והאגנים כו' תלוי כו' · שהתלמים רגילין לערב בהם סולת לתותם · וענבים רגילין לייבשן בתנור אגב הפת או אחר שהוציאו הפת מן התנור ובמקומות שאין מערבין סולת ומייבשין בשמש מותר וע' בתוס' דע"א שם ד"ה כאי מלא כו' הלכך כו' כי יש מקומות כו' וכן משמע בגמ' קאי מלא כו' דמערבי בי כו' ר"ל שרגילין לערב משמע דבמקומות שרגילין דוקא : ולכן נהגו · כמו במגבים כנ"ל : וצוק"ר · שמערבין בו קמח : ובי"ט · אבל בשאר ימים אפי' אותן שאין מערבין אסור משום איחלופי : והמנהג · שמזייפין בסולת להעמיד מראיתו וכן מניחין על הסלור לחזור למראיתו : נעגלי"ך · כי שורין אותו במי שעורין : מיהו · דלענין מאכלו דרבנן לא מחזקינן איסורא בדיעבד : ט תבשיל · בפ' כל שעה מ' א' ת"ר אין נותנין כו' אר"ה לא נתבקעו כו' ושמואל אמר כו' וקי"ל כפ"ק דע"א בשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המיקל וכן כאן דהערובות משכו הוא דרבנן : או חטים · לאפוקי מרא"ם שאוסר בחטים לר"ס אפי' לא נתבקעו כלל כיון דאית בהו ליזי וכ"כ הג"א שם ד"ה וי"א כו' ומביא ראיה מפ' בתרא דע"א פ"ס ב' . ולא הוא דמסקנא דכ"ס מתחים קיי' משעורים והסיא בע"א אינה ענין לכאן ועוד מביא ראיה מהסיא ארבא דטבע בחישתא ולא אצרכוהו שם נתבקעו וכו' הר"ן שאינה ראיה דשם היו בהן מבוקעות וע"ל ס"ב וגם אין לומר דחטים אפי' נתבקעו מותרות דא"כ פימור דלחישה ל"ל · אבל בתוספתא פ"ג משמע דחילוק בין חטים לשעורין דתניא שם השורה חטים ושעורים במים ונתחמצו אסורות ר' יוסי אומר שעורים שעורים במים ונתבקעו אסורות ובחומץ כו' ותניא נמי בשם ר' יוסי משום סיפא ובחומץ כו' דאיכו קאמר לה כמ"ש בגמ' : התבשיל מותר . דבדרבנן הולכין לקולא כמ"ש בפ"ח דע"א ואע"ג

ואע״ג דעיקרו מדאורייתא כמ״ש בפ״ג דאמרי׳ שאני אומר הואיל וליתא ככה״ם אע״ג דעיקרו מן התורה · ר״ן : ואין המנהג כו׳ · שנוהגין כמר עוקבא ואין אנו בקיאין בשיעור התלוי לביקוע · ועסמ״ג ומרדכי · ול״נ טעם המנהג כמ״ש בפ״ב דנן זה כו׳ והרי״ף ס״ל דאף בכה״ג בעינן נתבקעו וכטובא דהרבה כמ״ש הר״ן שהיו שם מבוקעות כנ״ל וכן בתוספתא השורה שעורין כו׳ כנ״ל : י תרנגולת כו׳ · כמ״ש בע״א ס״ס ב׳ הסיח כריא דחיטי כו׳ · ובמרדכי פ״ב וכ״כ הרמב״ן שם מהירושלמי פ״ג דערלה על מתני׳ כגד שלבעו כו׳ והביאו במלחמות שם והר״ן בע״א שם ותוס׳ בע״א שם וז״ל א״ר תנאי כר נתתית מן אלפא שמעית קליה דר׳ יעקב בר אחא מתניתין כגד שלבעו בקליפי ערלה ידלק ,ותניין בעל הימנה כהכר ולרע בו את הבגד אסור בהנאה ותניין יי״נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה ותנן רשב״ג אומר ימכר כולו לנ״י חוץ מדמי יי״נ שבו א״ר בר אחא קשיתים מאן כדון תמן אין דרך ב״א ליקח יין מן העו״ג ברם הכא דרך ב״א ליקח בגד מן הא״י ולפיכך כל שאין דרך ליקח מן הא״י מותר בכל האיסורין וכן דעת הר״ם בערלה שם ותוס׳ זבחים ע״ב ב׳ בד״ה כולן וביבמות פ״א בד״ה כולן כו׳ אלא שהמרדכי הקשה דטפה שסביב החטה היא חמץ וכ״ל כמו יין ביין דאינו מותר אלא בי״נ דרבנן ולא בדאורייתא כמש״ם אבל במלחמות שם כתב דשאר איסורין אע״פ שאיסורן ד״ת מ״מ לסתם יינם מדמינן לכו דהא מחמירין בסתם יינם יותר מבכל איסורין שהוא במשהו ואמרינן בפ״ב דפסחים ופ״ב דע״א וכ״מ הא דאורייתא כו׳ כל דתקון רבנן כו׳ ודוקא בי״נ גמור שהוא מאיסורי ע״ג מחמרינן כו׳ וכ״כ הר״ן בע״א שם אלא שכתב דנפרין אפי׳ בסתם יינם דוקא חבית בחבית ולא יין ביין וע׳ מ״ש בי״ד סי׳ קמ״ב : שאינה נמכרת כו׳ · ר״ל א״ל לימר חוץ מהחמץ כו׳ וכמ״ש בההוא ארבא דחיטי בפ״ח דע״א הרה רבה לזבוניכו כו׳ בסתמא . מרדכי שם סי׳ תקי״א בשם הר׳ יחיאל מפריש ע״ש ובתוס׳ דחולין ל״ט ד״ה והלכתא כו׳ : ובמדינות אלו כו׳ · דס״ל דוקא בסתם יינם דרבנן תקינו וכמ״ש ע״ד א׳ הלכה למעשה כו׳ וע׳ מרדכי ס״ם תתי״א וש׳ התי״ל ואע״ג דבשאר דברים אין מחלקין בין סתם יינם לחמץ וכמ״ש שם ל״ד א׳ וכפ׳ כל שעה ופ״ת כו׳ כל דתקון רבנן כו׳ כאן נמ׳ מחלק בהדיא : ואם נמצאת ביום כו׳ · עמ״א וה״ה בס״ט בתבשיל שמלאו חטים ושעורים : יא אם נמצאת כו׳ · דאם אינה בקועה לד״ה מותר דמסתמא לא היתה במים דמשומרים הם ואם היתה בק״ח או בעיסה אינה ממהרת להחמיץ יותר מהעיסה דבקועה אינה חמץ אלא ממהר להחמיץ ממ״ש שם שורין בחומץ כו׳ · רא״ש שם : יסיר כו׳ · כמ״ש בפ׳ כילד צולין ע״ה ב׳ יטול את מקומו נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ כו׳ : ויש מי כו׳ · עמ״א · ועוד שהמים שבעיסה כו׳ ולפי מ״ש הרא״ש גבי בית שאור דליסה הוי כחמין שהוי כחמין עד רותח דאוסר בכולה כמו שכתב בחולין צ״ו ב׳ וק״ח א׳ ב׳ וכ״ש במלח אפויה : ומתירין כו׳ ואמרינן . כמ״ש בכתובות ע״ה ב׳ : ואם נמצאת · דדוקא ממקום למקום אמרינן כאן כו׳ אבל לא מזמן לזמן כמ״ש שם בטוחה בבית אביה דלא אמרינן הכא הוא דנולדו ובנדה נ׳ ב׳ המולה כו׳ ל״ש אלא כו׳ אע״ג דממקום למקום פליגי שם חזקיה ור׳ יוחנן דר״י סבר דבטומאה מחמרינן וע׳ תוס׳ שם ד׳ א׳ ד״ה ומי · וי״ל דחזקיה סבר דאף בטומאה לא מחזקינן ומ״מ מודה חזקיה לר׳ מונא כמ״ש שם ועמ״א ס״ק י״ח : אבל קודם · דמהכנס! כס׳ ואע״ג דלטעם הראשון של הרשב״א דנעשה כאן . וכאן יש לאסור אף קודם לפסח אין לחוש לזה כיון דליכא הוא וע׳ י״ד סי׳ ק״ה ס״ע בהג״ה ואם אינו יודע כו׳ וכ״ש כאן ומ״מ כדי נטילה צ״יך אף קודם הפסח דחשבינן ליה כחם במקום מגעו כנ״ל רק דבספיקו לא מחמרינן : יב אם מלגו כו׳ · דלא אמרינן אחר שהסירו התרנגולת כפ׳ה דלא אמרינן מזמן לזמן כנ״ל שהי׳ י״ח : ואם נמצאת כו׳ אין בו כו׳ · ז״ל הטור כיון שהמים מוגנין אין החטה נותנת בהן טעם ואפי׳ חמץ גמור שנפל לבור מותר מזה הטעם וכ׳ ב״י ואע״ג שמדברי הרא״ש בפ׳ כ״ש בססיא דפי״ח שנמצאת חטה בעיסה כ׳ ואין לחוש שמא היתה החטה במים כו׳ מ׳ דאם היתה במים אוסר בלונן התם מיירי בתוך הפסח דבמשהו וכאן איירי קודם הפסח ורצוס ממ״ש הטור שבמים לוגנין אין החטה נ״ט כו׳ ואי בתוך הפסח למה ליה נ״ט הא אוסר במשהו וז״ש ואין בו כו׳ שהמים לוגנים דלא כמ״א וכה״נ דלדידהו הל״ל והמים לוגנים וכ׳ זה ואין כו׳ משום שרולה לומר ויש מי שאוסר כו׳ וכ״ל דאין טעם לחלק בין תוך הפסח או קודם אם בולע בלונן או לא לכן כתב ואין בו כו׳ שהטעם שאין בולע בלונן משום דמשהו הוא לכן יש אוסרין בתוך הפסח וטעמו דס״ל כמ״ש ריב״א בתוס׳ דפסחים פ״ו א׳ ד״ה תנית וכ״ה דבעי ששים נגד הדחה רק דאיסורו דבר מועט משא״כ בתוך הפסח ומיירי אפי׳ בפחות מס׳ דלא כמ״א כנ״ל : ויש מי שמתיר · ר״ל כיון דמשהו מדרבנן מקילין בספיקו כמ״ש בשבת ל״ד א׳ ועירובין ה׳ ב׳ ושאר מקומות וכמ״ש הרי״ף בתבשיל שנמלא חטה כנ״ל כס״ע ואע״ג דרמ״א לא ס״ל כן כ׳ זה הדעת כאן משום שבלונן או בספ״מ סומך על דעה זו כמש״ו : ויש מי כו׳ · ר״ל הס״ם שמא אחר שהסיר התרנגולת נפלה ואת״ל שהיתה בתרנגולת שמא נתבשלה בתרנגולת כמ״ש בפי״א דאהלות תנן לענין עיכול כמה תשהה במעיו כו׳ ובעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותפרף וילפינן איסור מטומאה כמ״ש בסוף ע״א כלהך שאמרו בטהרות כך כו׳ וע׳ סי׳ תמ״ב ס״ט וכמ״ש הרי״ף בפ״ג דפסחים ש״מ דכל שהיא מטמאה טומאת אוכלין כו׳ אבל תוס׳ במנחות ס״ט א׳ והר״ש באהלות שם הקשו ממ״ש בבכורות ז׳ ב׳ דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה ותי׳ בשם ר׳ אתי דיש לחלק בין איסור לטומאה וכמ״ש בפ״ק דיו״ט ע״כ לא״ק ר״י אלא לענין כו׳ ובחולין פ״ו ב׳ לא אמרו ספק טומאה נעקר כו׳ ועוד הירלו דדגים קשים הם וכמ״ש במנחות שם שאני בשר דרכיך כו׳ שאני עצמות דאקישי ולכך אמרינן שם חטים שבגללי בקר כו׳ לקטן לאכילה מטמא טומאת אוכלין ואפי׳ למנחות רק משום שקריבנו לא לפחתך ועוד תירצו שמא שסיא דבכורות אתיא כריב״ב שאמר באהלות שם בעופות ובדגים מעל״ע ובלא שהה מיירי · והרלב״ן כ׳ דאף לת״ק שמא בלע סרג רגע קודם לגידתו ולא שהה שיעור עיכול וכמ״ש בחולין ע״א א׳ ותרס״י שם ד״ה מי לא עסקי׳ כו׳ ואין עיכול אלא מחיים כמ״ש בתוספתא שם והביאו הר״ש שם כלב שאכל בשר המת כו׳ מת אם לא שהה במעיו עד שהוא חי ג׳ ימים מטמא הבית טמא ובעופות כו׳ וז״ם מכח ס״ם וכדעת הרלב״ן : ולענין כו׳ · דמסקנת התוס׳ שם ור״ם שם דבין לענין איסור בין לענין טומאה בכל דבר שהוא שלם שניכר שלא נתעכל ולא נלעם כפיו כגון חיטים שלימים שבגללי בקר ודגים שלימין דלהכי נקט דג שבלע כשהוא שלם ועס״ם ומ׳ מתוס׳ במסקנא דלא חיים לגבי תירולים לכן פסק כאן בלינן או בספ״מ כש׳ דאמוגה דמקילינן בספיקא דמשהו כיון שהוא מדרבנן ובחטה שבורה בתרנגולת נקט למסקנת התוס׳ דהוי עיכול רק שהחם לספיקו של רלב״ן ומתיר בס״ם אבל בשלימה או בבשר כיון שאין כאן רק ספק א׳ וכוא בחמין ואין הספ״מ מחמיר כמ׳ התוס׳ וכמסקנתם כנ״ל : יג בת יומא · דאל״כ נטל״פ ומותר לדעת הס״ע בסי׳ תמ״ז ס״י · ב״י : בתוך הפסח · דקודם הפסח בטל כס׳ בתוך הבור · ב״י · ואף דלא מהני הבטלה בתוך הפסח כמ״ש בסי׳ תנ״ב ס״א בהג״ה ואף לדעת הס״ע דמתיר נטל״פ מ״מ בבת יומא לא מהני וא״ל כמ״ש מ״א בשם ד״מ שהגעיל קודם זמן איסור וירדו לתוך הבור בפסח ואע״ג דהוי נ״ט בר נ״ט מ״מ לכתחלה אסור כמ״ש בי״ד סי׳ צ״ה ס״ב בהג״ה מלבד שהדברים דחוקים בעלמן דמיירי בכה״ג חדא לדעת הס״ע שם אף לכתחלה מותר ואף לב״ה שם אינו רק משום מנהג ולכן מ׳ דמדינא אסור ועוד אף לדעת האוסרין שם בכה״ג דהוי נ׳ ל״ט מותר כמ״ש תוס׳ שילוי ע״א והרא״ש בפ׳ כ״ם וכמש״ל בסי׳ תנ״ב ס״א אלא דס״ל כדעת האומרים דכ״ז שהוא רותח משלט פליט מבלע לא בלע וכמ״ש שם ולדעת זו אף בתוך הפסח מותר להגעיל בה״ע רק שלא ינוחו מרתיחתן וכמש״ל שם : בשביל כו׳ · עמ״א : יד אם נמצאת כו׳ · עמ״א וכמ״ש בפסחים ע״ו א׳ טון לתוך כו׳ וע״ש : ואם אחר · דמליח כרותח דלוי כמ״ש בחולין צ״ז ב׳ ושני בקליפה כמ״ש בפסחים שם יקלוף את מקומו ואפי׳ למחמירים בגלי כדי נטילה ומדמי לנטף מרוטבו כו׳ שם במליחה מודו דסגי בקליפה · הרא״ש בחולין שם ועי״ד סי׳ צ״א וסי׳ ק״ה וכ״ש לפי מה שפירשו מ״ש בחולין קי״ב א׳ אבל גלי בעי קליפה דברותחא איירי דלא כמ״ש תוס׳ שם צ״ו ב׳ ד״ה עד ורש״י בפסחים ע״ו א׳ דבטוגן איירי וכ״ה בש״ע י״ד סי׳ צ״א דבגלי רותח מיירי וא״כ אף בגלי סגי בקליפה וע״ל סי׳ תמ״ז ס״א ומש״ם : ויש מחמירים כו׳ · הואיל ואיסורו במשהו ובכיבוש דוקא הוא דאיכא למיחש לאותו משהו · כל כו׳ בשם הראב״ד · וס״ל דהקליפה חוזר ואוסר דלא כמ״ש תוס׳ בחולין צ״ו בד״ה אפי׳ אלא שבשאר איסורים כיון דהאיסור הבלוע בקליפה אינו אוסר לפי שמתפשט בעומקו כמ״ש כאן ויש ס׳ מדה משא״כ כאן · וא״ת יעשה אותו עומק כגילה ויחזור ויאסור כמ״ש תוס׳ בד״ה הנ״ל ס״ל כמ״ש ר״ת שם ק״א בד״ה בשקדים · ואור״ת כו׳ : ואם נמלחו כו׳ · ר״ל ואינו יודע שמא נגע בחוץ ועמ״א וכמ״ש בי״ד סי׳ ק״ה ס״ט ואם אין ידוע כו׳ : ויש מחמירין כו׳ · עמ״א וכמ״ש בחולין צ״ו א׳ שאני תי״ב דמפעפע ומליח כרותח דלוי ואע״ג דאין יולא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כמ״ש בחולין ק״ח א׳ ב׳ ובתוס׳ שם ד״ה טיפת כו׳ כאן יש לספק שמא נגע בכולם ואוסר את כולם במשהו : העיקר לאסור כו׳ · דמדינא אינו אסור אף לסמג״יכן ס׳ במליחה מחמת שאין בקיאים דדוקא בדבר שפייך כי שמנונית משא״כ בחמץ כמ״ש בי״ד שם בהג״ה רק מחמת חומרא ולפיכך אין מחמירין בספיקא לאסור הכל שמא נגע בהם רק בקליפה שאסור מדינא ועמ״א : ואם רוצה כו׳ · דבלא״ה מתיר בש״ע לעיל ס״י ואף לב״ה שאוסר שם משום דאיסורא דאורייתא אבל באיסורי דרבנן לא וכל שכן כאן שאינו אלא חומרא בעלמא : טו תרנגולת כו׳ חותך כו׳ · כמ״ש בחולין צ״ו ב׳ ופסחים ע״ה ב׳ וכמ״ש הראב״ד בסי׳ י״ד שמעמיק כו׳ וכמ״ש שם : ויש אוסרין כו׳ · כי בימיהם לא היו מפספין את הטפוד כמ״ש בחולין ק״ח א׳ ועש״י שם ד״ה הלכתא כו׳ וס״ל היפוך הספוד הוא כמו דבר שמפעפע שאוסר את כולו כמש״ם צ״ז א׳ אבל אינו יולא מחתיכה לחתיכה כמ״ש שם ק״ח וכמ״ש תוס׳ ד״ה טיפת : וכן יש כו׳ · דס״ל דהפיכת הספוד הוא כמו ניער וכיסה שמתפשט בכל החתיכות כמ״ש א׳ ב׳ וע״ש בתוס׳ : טז העוף מותר · עט״ז ומ״א : והחטה כו׳ דלא כו׳ · דאין ללמוד איסור מטומאה · טור · ולכן אין חילוק בין שלימה או שבורה ועתוס׳ דבכורות ז׳ ב׳ ובחולין ע״ד ד״ה אמר רבא ונקט זה כתי׳ דתוס׳ דכל התירולים האחרים שם דחוקים מה שמחלקים בין שלימה לשבורה דא״כ מאי מקשי שם מעלמות דילמא שלימין הוו דבלעום ואף שדחקו שם בתוס׳ וכן תי׳ הרלב״ן דכדי טיפול לאור הוא דבר מועט וכן בתוספתא שם אמר בעופות כו׳ מיד רק תי׳ דיש להחמיר כריב״ב דבשל תורה הלך אחר המחמיר כמ״ש תוס׳ בחולין שם והג״א שם כיון דמשהו הוא אינו רק מדרבנן וכ״ש לאסור הגלוי כמו שמ׳ בטור אבל נ״ל דס׳ לחלק בין איסור לטומאה אינו דגם תוס׳ לא ס״ל במסקנא בזבחות · ורלוים שאצרו בחולין ק״ו ב׳ אבל מטמידין כו׳ ובקיבת כשירה כו׳ ועי״ף שם ותוס׳ ס״לי לחלק בין איסור לטומאה אלוי לשיטתייהו שמחלקים שם בין גלול לקרוס והעיקר כתי׳ שמחלקין בין קטן לרכים וכמ״ש שם בגמ׳ בהדיא ולכן דג אסור וכ״ש חטים דמרינן וז״ש שם חטין כו׳ לקמן כו׳ :

תסח א העושה כו׳ · עתוס׳ נ׳ א׳ ד״ה מקום כו׳ ונראה דאף כו׳ ורלויה ממש״ם ק״ח א׳ נימא כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה נימא כו׳ ועתוס׳ דע״א ה׳ ב׳ ד״ה והתנן : ואפי׳ · כמו לה״ה ועפי׳ תקמ״ב ס״א וכמ״ש למטה : ויש מי שאוסר כו׳ · כמו בה״ה כמ״ש במ״ק י״ב א׳ ומ׳ בפ״ד דפסחים ובמ״ק י״ג א׳ דע״פ שוה לחה״מ רק כחוטן דברים שחלקו חכמים ואף ע״ג שע״פ אין אסור רק מדרבנן כמ״ש ברים פסחים ב׳ ב׳ מ״מ גם בדרבנן אסור אמירה לעו״ג כמ״ש עו״ג שבא לכבות כו׳ ואף אם עשה מעלמו אסור כמ״ש עו״ג שהביא חלילין כו׳ ואמרו הבא מחוץ לתחום כו׳ ועוד דגם ח״ה י״א שהוא מדרבנן : ויש כו׳ · כמ״ש בכ״מ נ׳ א׳ איבעיא להו כו׳ · משמע דבאיסור דרבנן פשיטא להו דמותר ואף דבשבת אסור אף במידי דרבנן כנ״ל שאני שבת דעיקרו מדאורי׳ כמ״ש תוס׳ בהרבה מקומות ומת״ה אין ראיה כמ״ש תוס׳ שם ד״ה אבל כו׳ · ולסברת ראשונה י״ל דה״ה בע״פ דנ״כ בכלל מועד הוא ועוד י״ל דבכל איסור מלאכה גזרו אטו שבת : ד ההולך כו׳ · הכל לשון הרמב״ם ועתוס׳ שם נ״א א׳ ד״ה רבה כו׳ וס״ל להרמב״ם דסוגיא דחולין אידחי מקמי סוגיא דפסחים ומתני׳ כאין דעתו לחזור ומה שאכל ר״ז מוגרמת משום דפליג על רב יוסף כמש״ם א״ל מאן אמרה כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה יוסף כו׳ · אבל למסקנא דפסחים נ״ל כמ״ש בירושלמי שם והביאו הרא״ש שם כל חומרא שמחמת טעות א״ל לנהוג כחומרי המקום ור״ז סבר דבטעות הוא כמ״ש שם כנ״ל וז״ש ההולך כו׳ וכן מי כו׳ מ׳ דבתחלה מיירי כאין דעתו לחזור וע׳ רשב״א סי׳ של״ז ופיטת׳ בזה : לא יעשה · שם נ״ב א׳ וס״ל דאין דעתו לחזור הוה דלא כתוס׳ שם : וההולך כו׳ ונותנים כו׳ · מתני׳ שם : ואעפ״כ כו׳ לעולם · שם נ״א ב׳ וכתי׳ דרבא משא״כ במתראה בפניהם ופי׳ הוא דמתני׳ ה״ק לעולם אל ישנה כו׳ פר״ל שאל יתראה בפניהם כו׳ וז״ש ואעפ״כ כו׳ לעולם כו׳ : וכן מי · שם נ״א א׳ : והוא · שם כיון דחזינהו כשייה ואף ע״ג שהקפיד אביי היינו משום כיון דבלגמה הוא וכבר מלאוהו אוכל ליכא משום מחלוקת בין ת״ת שת״ח יודעין שברין היה עושה וע״ש בר״ן · ושיטת התוס׳ שם ובחולין לתי׳ הראשון והרא״ש בפ״ד דפסחים דמתני׳ לגדרין קתני והכל אחר מקום שדעתו להשתקע בין לחומרא כמו במתני׳ בין לקולא כמו בהני תרי עובדא ואף עפ״כ אל ישנה בפניהם אף להחמיר כמ״ש במתני׳ דוקא משום דאמרי כמה כו׳ הלא״ה צריך לעשות כמותן כיון דליכא איסורא דאורייתא ועתוס׳ שם נ״ב א׳ ד״ה ממקום כו׳ והיה דבישוב אסור כו׳ בדעתו לחזור דאי באין דעתו לחזור כיון שהגיע לישוב אף במדבר אסור דהכל אחר המקום שדעתו להשתקע ואפי׳ יצא משם כנ״ל כשלמא להרמב״ם דאפי׳ אין דעתו לחזור העיקר אחר מקום שילאתו רק שנותנים עליו חומרי המקום שהלך לשם מפני המחלוקת ועתוס׳ שם הטעם דמלאכה א״א בנגמה · ושיטה דחולין בטובדא דרמי בר תמרי צ״ל דאין דעתו לחזור הוה דאל״כ צ״ל לומר חוץ לתחום אפי׳ בתוך העיר בגלמה מותר כמעשה דרבה בב״ח וצ״ל אפי׳ אין דעתו לחזור לא נקבע כמותם עד הגיעו לישוב תוך התחום וז״ש בסי׳ תנ״ו ס״ג בני א״י כו׳ וכשיטת התוס׳ כנ״ל · וכ״ז שלא מסהיא דחולין · אבל אם : כנ״ל שהכל אחר המקום שרולה להשתקע · וכל כו׳ · מסהיא דחולין כנ״ל : ה אפי׳ כו׳ · לשון הרמב״ם וס״ל דמתני׳ במקום שנהגו לעשות מיירי ומפ׳ דחכמים מקילין מר״מ ולהתיר פליגי ולא לאיסור וכ״כ הראב״ד שם מלא״ק והכ״א אין עושין אלא ג׳ אומניות כו׳ וכמ״ש שם בגמרא ת״ש למ״א כו׳ ועושין כו׳ ור״ל עושין כו׳ כל הנ״ל שגומרין דוקא במקום שנהגו לעשות וז״ש מקום שנהגו אין כו׳ ודוק׳ לצורך המועד כמ״ש בגמ׳ שם וע׳ לח״מ · וכן הנ׳ אומניות דוקא לצורך המועד כמ״ש במ״ק י״ג א׳ · ופסק כרבנן ולא״ם רבנן אר״מ אלא בג׳ אומניות : ויש מקילין · שמפ׳ מתני׳ במקום שנהגו שלא לעשות ובגמ׳ ועושין כו׳ ר״ל אפי׳ שלא לצורך המועד וז״ש בגמ׳ מקום שנהגו אין כו׳ לצורך המועד כו׳ שני הוכחות דשלא לצורך המועד לא דלהרמב״ם לא שייך מ״מ מקום שנהגו אין · ונפסיטו׳ האיבעיא : ששלש׳ כו׳ · ודוקא לצורך המועד ולא היה צריך לכתו׳ לפי שסתמן לצורך המועד כמ״ש מ״ק י״ג א׳ וכ״כ הראב״ד שם בהשגות וכו׳ · שכן מוכח מתוספתא וז״ל התוספתא מקום שנהגו לעשות מלאכה בע״פ כו׳ אף במקום שאמרו שלא לעשות ג׳ אומניות עושין האיטין כו׳ : ואם והתחיל כו׳ ·

ור״ל

ור"ל במקום שנהגו שלא לעשות וסמך על רש' וגם עד חצות לא היה נ"ל אלא לאפוקי ממ"ש הרא"ש בשם ר"י דבזה כל היום מותר : ו דהיינו כו' · מ"מ לגי' הרמב"ם ופי' ושכ"ל מן הערוך : ז הרנגולת כו' · גי' הרמב"ם שם רישא בחש"מ והקושיא מאלם מתה כו' ועפי' תקל"ו ס"ד ור"ל דמ"ש ר' הונא תוך ג' למרדה קאי ארישא ואחש"מ ואחר ג"י לישיבתה קאי אסיפא וא"ד והמעיין ברמב"ם יראה שאין כוונתו כן שלא הזכי' כלל תוך ג"י למרדה ומ' שם הנס ברישא ובחש"מ דוקא שישבה ג"י שכ' תרנגולת שישבה כו' כמ"ש כאן וכ' ובמועד אין מושיבין אבל אם ברחה מחזירין אותה למקומה מ' דומיא דרישא אלא כ"ל ש"א היה גורס במלתי' דרב הונא תוך שלש' למרדה וכ"מ מהרי"ף שהשמיט מילתיה דרב הונא אלא שפסק כרב אמי והרמב"ם פ' כרב הונא : ט הזבל כו' · כשיטת הרי"ף דקאי גם א"ד שלא היה גורס כדברי רבא הא והא בחש"מ והרמב"ם השמיט' ולא כ' אלא גבי חה"מ וב"י תמה עליו והוא פשוט דגרים כגי' שלנו בגמ' ואע"ג הא והא בחש"מ כו' : יד ונהגו · שבת קכ"ט וכ' ונהגו לאפוקי מהרי"ף שכ' כיון דנשו ביה רבים כו' ועד"מ :

תסט א על שום בהמה · אפי' אינו גדי וטלה · רמ"ם לפירש"י שהשמ' שיאמרו שהקדישו לדמי פסח · ובין גדול או קטן · ב"י מהטעם הנ"ל · וכ"מ מהגמ' שם שלא הוציא אלא חטים ולא חילק בין בהמה לבהמה : בין · כתש"ם בשר זה מ' שחוטה : שנראה שהקדישו כו' · זהו לפי' תו' ודוקא גדי וטלה אבל לפרש"י משום שנראה שהקדישו לדמי פסח כנ"ל וכ"מ בירוש' פ"ז דפסחים ה' א' שאסור לאדם לומר לחבירו הא לך את המעות וצא וקח לי בהם בשר לפסח אבל אומר הוא לו הא לך את המעות האלו וצא וקח לי בהם בשר נגלות : אלא · רמ"ם שם : וגדי כו' אבל כו' · גמרא שם :

תע א הבכורות · תוס' ק"ח א' בד"ה רב ששת בשם מס' סופרים : בין כו' · בכור מאב · דקדים לגאולה ואמרו במדרש אחת פוינתה מעשרה רוקים ויולדה עשרה בכורים כולם מתו · בכור מאם דקדים לכהן וכמ"ש קדש לי כו' ויהי כי ישלח כו' ויהרוג כו' וכל בכור בני כו' : ויש כו' · כמ"ש בפסיקתא פ' בא ומת כל בכור בכור לאיש בכור לאשה בכור זכר בכור נקיבה הא כיצד איש בא על עשר נשים והיא יולדת י' בנים נמצאו כולם בכורי נשים י' אנשים באים על אשה א' והיא יולדת י' בנים נמצאו כולם בכורי אנשים כו' ר' אבין בשם ר"י בן פזי בתיה בת פרעה בכורה היתה בזכות מה ניצולה בתפלתו של משה שנאמר לא יכבה בלילה נרה ליל כתיב כו' : ואין המנהג כן · דהתורה לא נתנה קדושת בכורות לנקיבה : ב ואם חל · דאין מתענין בע"ש כס"ד דתענית : וי"א · כמ"ש בפ"ק דמגילה כיון שנדחה ידחה ואע"ג דבת"ב אס"ר ומביאין ראיה מירושלמי פ' ע"פ דאיפליגי על ר' שהיה מתענ' בע"פ אם מחמת שהיה בכור או אסטנים ולא איפשיטא כאם חל כא' בשבת : ונוהגין · שמיתת הבכורות בשון אביהם ואמם כמ"ש הנה אנכי הורג כו' למכה מצרים כו' וכן בפדיון ויהרוג כו' וכל בכור בני ואף ע"ג שאין האשה מצווה התורה פטרתה כמש שפטרה לבת מפדיון ואפ"ה י"א דמתענה ועמ"א בשם מהרי"ל וכמ"ש בס"א בהג"ה ואין כו' : ג האסטנים · כפי' האחרון של תוס' שם ק"ח א' ד"ה רב ששת וכ"ה בירושל' שם אסטנים הוה כו' וכן בפ' בתרא דמ"ס :

תעא א פת · תוס' שם וכמש"ז : משעה כו' בדי כו' · מתמע כו' ושם ק' ב' כאן קודם כו' ושם ק"ז איבעי' להו כו' ודעת הר"ן מתוך הבעיא לחומרא וע' תו' שם ד"ה דלמא כו' ות"ש רשב"ם כו' ועוד שם משום חיובא דמלה מודה וכ"כ מהרי"ל בכ' שלה וכמש"ל סי' תרל"ע ס"ג בהג"ה וכאן לא כ' הרב כלום משום דאין ל"מ כמ"ם בסי' תס"ב ס"ד בהג"ה נבמדינות כו' ובסי' תמ"ד ס"א אבל דברי הר"ן צ"ע דסוגיא בר"פ ע"פ דמנחה קטנה קאמר דקאמר שם רב ששת לאמר אפילו היינה כו' ובע"ש סמוך כו' והתניא כו' : אבל אוכל מעט כו' · רמב"ם וכפי' רש"י שם מיני תרגימא פירות וע"ש תוס' ד"ה מיני · ומיהו כו' : או ירקות · שם ר' יצחק מטבל בירקי : אבל לא ימלא · ר"ל ז"ש מטביל כלומר דבר מועט וז"ש מעט פירות כו' וכן משמע מהרי"ף ור"ל בזה קושיית התוס' ל"ט ב' ד"ה לא יאכל כו' וא"ת כו' ע"ש וז"ל הרמב"ם בפירושו שם וזה שמנעו אותו מן האכילה אינו אכילת לחם לבדו כי אין ברשותו לאכול לחם בלותו שעה ואסור לנו לאכול מצה ביום י"ד עד שיתחלכה בשעת המצוה אבל מותר לאכול הרבה משאר המאכלים : ואם הוא · כנ"ל בפי' ת"ע ס"ג רק שאין אינו כמו אסטנים ושם : ויין מעט כו' · תוס' דלא כטור שכתב שמות' אן רב או מעט ודעת הטור כדעת הגמ"ר שם בפי' ספ"ז על מ"ש שם ק"ח א' א"ר אגא אמינא לה כו' אע"ג דאמרינן דסורתא סעיד וכאן אמר שתם אם רצה כו' עם כוס דאסון ושני הוי טובא וז"ם תוס' שם ד"ה אלא כו' והא כו' : ב וקודם · תוס' בר"פ ע"פ ד"ה לא יאכל כו' : אבל מצה כו' · עיין במלחמות ספ"ג דפסחים וע' ר"ן פ"ג דפסחים שהקשה עליו וכ' דמירושלמי אין סכרת דכל היום אסור ע"פ · אבל אין דבריו מוכרחין וז"ל הירושל' פ' ע"פ הלכה א' א"ר"ל האוכל מצה בע"פ כו' תני ריב"ב אומר בין חמץ בין מצה אסור ר' סימון בשם ריב"ל ר' לא היה אוכל לא חמץ ולא מצה לא מצה מן הדא דר"ל ולא חמץ מן הדא דריב"ב ור' תלמידיה דריב"ב הוה לא תלמידיה דר' יעקב בן קורשי הוה אלא כגין דהוה בכור א"ר מנא א"ר יונה אבא הוה בכור והוה אכיל א"ר תנחומא לא מן הדא אלא מן הדא ר' אסטנים הוה כד אכיל בימעא לא הוה אכיל ברמשא כו' : וקטן כו' · עמ"א אבל קטן כו' והתורה אמרה והגדת לבנך : ויש נוהגין · כמו במלה כו' : ויש מחמירין · דקי"ל כרמב"י דאמר מטיהוריש כו' · כמ"ש בפ"א דפסחים דלמא אתי כו' : מצה שנאפה כו' · ע' תוס' דפסחים מ"א א' ד"ה אבל לא · ור"י מפ' כו' : ג אם התחיל · כשיטת הרי"ף דמפ' הא דאמר שם אבל פורס כו' קאי גם אע"פ שבוא דעה שלישית דלא כר"י ולא כר' יוסי וכמ"ש שם בירושלמי ר' יהודה בשם שמואל זו דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל דברי חכמים פורס מפה ומקדש ופליג אר' יוסי בר' חנינא שאמר הלכה כו' · ואמר קודם שעה עשירית דאפי' התחיל ביותר צריך להפסיק אבל אין ה"נ שאפי' התחיל באיסור א"נ אלא לפריסת מפה וקידוש ואפילו כהתחיל משתחשך כמ"ש במלחמות מ"ם שם וטין שאין מבילין כו' ר"ל אף ע"ג דפליגי מבע"י משתחשך מודי ואפ"ה אם הביא פורס כו' וע' רש"י שם ד"ה ואם הביא א"נ אין כו' וכן פסק הרו"ה ולדברי כולם אף אם התחיל באיסור : ומצוה להרחיק · כמ"ש בפ"ג ד"ם : ולגלח · כמ"ש בפ"ג דמ"ק י"ד א' : וללבוש כו' · כמ"ש בירושל' פ"א דקדושין סוף הלכה ד' ברא' להשתמש בחול אבל ברא' להשתמש ברגל מבילין לאמנע ותולקין ר' מנא אמר כלי רגל תולקין כלי שבת צריכא כו' ר"ל היה נספק ר' אבין פשטא ליה בין כלי רגל בין כלי שבת תולקין עיין סימן תקל"ט ס"א :

תעב א יהיה שולחנו כו' · עתוס' ק' ב' ד"ה שאין כו' : אבל לא · עתוס' ל"ט ב' ד"ה עד כו' ולומר הר"י כו' ועפ"ז ומ"א : ב יסדר · שזהו בכלל דרך חירות כמ"ש עבדא דמפיק כו' : ואפי' · תוס' שם ד"ה ואפי' · דס"ד כו' : ב לא ישה כו' · ע' תוס' שם ד"ה פרקדן ובנדה י"ז א' ד"ה אפרקד אבל הר"ן כ' דיש לחוש לשני הפירושים דאפשר דמניה' נקראים פרקדן וכ"כ הרמב"ם וטור וז"ל הערוך בערך פרקד בפס"ב דברכות ובפס"ב דנדה פרקדן כו' פי' השוכב על שדרו ופניו למעלה וכן פיר' ר"ה גאון וי"מ הישן על פניו משום דאתי לאתמומי ובנדה מפורש שגזירת תימוש הוא ודייקי אפי' בקידה וי"מ כו' מפ' אפורית קידה ובמנחות ל"ט ב' פרקודא הוה מפרקדה עכ"ל : ואין חילוק · ערשב"ם ד"ה והסבת ימין כו' וד"ה שמא · ורבותי וכו' וכ' הרא"ש וכ"מ לבין ב' הטעמים לאסור וכתב ת"ה דעבדינן כטעמא בתרא שמא יקדים

כו' דאמירה סכנתא כו' כמ"ש בפ"ק דחולין : ד אשה · כטעמא דשאלתות וכן הרי"ף ל"נ אלא גמלא : וכל הנשים כו' · עגכ"מ שכתב בשם הר' מנוח כלשון האחרון אבס חשובה שא"צ להתעסק בצרכי הבית בתיקון המאכל וע' בכתובות ס"א א' ועבא"ע סי' פ' ושם ס"י : דכתב דבזה"ז כו' · דאין עכשיו דרך חירות שאין המלכים עכשיו רגילין להסב וכן לפי' השאלתות שכ' דאשה א"צ הסיבה כו' : ה אפי' הוא · דסתם אב מלמדו תורה כמ"ש בפ"א דקדושין ל"א א' גלוי כו' : אפי' אינו · מדמפלי בשולי' דגברי דוקא: אא"כ · דלהכי שביק רבה לגו למיסמך : ות"ח · עתוס' בברכות ל"ח ב' ד"ה מורה ובב"ק מ"ח ב' ד"ה לרבות : ו כל כו' · שם מיסב אין כו' : וה"ל אם · ערא"ש שם ועש"ז ומ"א : ולכתחלה · מדאמרינן שם הכשמש שאכל כזית כו' משמע דיעבד ובמתני' לא יאכל כו' מ' כל הסעודה : ח צריך לשתות · שם שתאן בבת אחת כו' וערשב"ם ד"ה בב"א · וכ"ל כו' וערא"ש שם : ט שיעור כו' · שם ארבעה כוסות הללו כו' : לאחר שימזגנו · עתוס' שם ד"ה ואתי · לכך נראה כו' : אם רוצה · דבגמ"ה צריך רביעית יין חי כמש"ם וע' רשב"ם שם ד"ה לאחד חי : וישתה כו' · ע' ס"ז וכ"כ תוס' שם ד"ה רובא כו' · וכן מ' בגמ' דקאמר יצא מ' דיעבד : ואם יש כו' · שמפרש הספקא מכן כו' והוא כו' כמ"ש הר"ן שם שכל א' שתה רוב רביעית שהרי כלן חייבין בד' כוסות כמש"ם ת"ר הכל חייבין כו' : וי"א · שמפ' על כע"ס לבד וכמ"ש תוס' ל"ט ב' ד"ה לו ועוד דאמר בגמ' כו' א"נ כבניו כו' ומדקאמר רובא דכסא ול"ק מלא לוגמיו כמש"ם ק"ז א' ש"מ דוקא רוב כוס : וצריך · תוספתא שתאן כפוסין לא יצא · ר"ל הפסק כמ"ש בפ"ק דב"ב כפוסין אחרי וכמ"ש גבי מרור אבנן לחלאין יצא ובגלבד כו' וכן כאן בכה"ג ועפי' תרי"ב ס"י : כי שאינו · ירושלמי שם בפ' ע"פ ובפ' ה' דשבת ובפ"ג דשקלים ר' יונה שתי ד' כסי דלילי פסחא וחזיק רישיה עד עצרתא ר"י בר עילאי שתי ד' כסי דלילא פסחא וחזיק רישא עד חגא כו' ועכה"נ : כמצוה · ירושלמי שם ושם ושם א"ר מצוה לצאת ביין אדום שנאמר אל תרא יין כי יתאדם : אם אין · דטעמא מ"מ בעי דהא ר' יהודה דבעי אדום אמר צריך שיהא בו טעם ומראה כו' וערשב"ם ד"ה אל כו' : יב יוצאין · שם ושם ושם : יג ימסור כו' · ערשב"ם שם שפי' מ"ש במתני' ואפי' מן התמחוי אם לא נתנו לו ימכור כו' : יד ובבל כו' · מאותו הטעם של כוסות : טו תינוקות · שם : שהגיעו · כמ"ש תוס' שם ל"ט ב' ד"ה לא א"נ בבניו כו' · וכנ"ל : ואין · שלכתחלה צריך לשתות בב"א כמ"ש במלה כפי' תע"ה ס"א : ובכוס · שצריך ליתן עיניו בו כמ"ש בספ"ז דברכות : וכן · בכוס של קידוש ועי"ש ושם : טז מצוה · שם אמרו כו' :

תעג א ומברך · כמ"ש בערובין מ' ב' ועבה"ג : ואם חל בשבת · עתוס' בע"פ ק"ו א' ד"ה זוכרהו כו' : ואם חל · שם ק"נ א' : ואם שבת · דהבדלה טעונה כוס כמ"ש שם ובפ"ה דברכות והמברך צריך טעמם כמ"ש בפ' ע"פ ובפ"ח דברכות וכיון שהתחיל ההגדה אסור לשתות כמ"ש בין הכוסות כו' וכמ"ש הרמב"ן במלחמות והר"ן דלא כרז"ה שם ותוס' ק"נ ב' ד"ה רב אשי : ואין כו' ואם · עתוס' דחגיגה י"ח ב' ד"ה כנוטל כו' וז"ש ואין לברך כו' : ובע"ה · וכן דייק לישנ' דמתני' מזגו לו כוס ראשון וכן בכולם : ב ואינו · עסי' תע"ד מ"ש : ג ומ"ם · ירושלמי שם למה בשביל שלא ישתכר כבר משוכר הוא מה בין יין שבתוך המזון מה בין יין שלאחר המזון יין שלאחר המזון משכר שבתוך המזון אינו משכר ומהלא פריך משל קודם המזון ש"מ דקודם כמי משכר אלא שאין דרך לשתות הרבה קודם אכילה : ד מביאין לפני בע"ה · שם קט"ו ב' והלכתא כר"ה : קערה · עתוס' שם ד"ה למה : שלשה · כמ"ש בברכות ל"ט ב' ושבת קט"ז ב' הכל מודים בפסח כו' ובפ' ע"פ מה עני דרכו בפרוסה כו' וצריך עוד ב' שלימות ללחם משנה כמ"ש שם ושם הכל מודים בשבת כו' וה"ה לי"ט דבי"ט לא היה ג"כ יורד מן כמ"ש הרי"ף בפ' ע"פ וכן אמרינן ברים י"ט ב' ב' והיה ביום הששי כו' חול מכין לשבת חול מכין לי"ט כו' ועפי' תקכ"ס ס"א והוא דעת הרא"ש סוף פסחי' ושס"פ ומרדכי אבל דעת הרי"ף פ' ע"פ והרמב"ם בפ"ח מה' חמץ ומצה דא"צ אלא ב' מצות וכ"ד רמ"ע והרבה גאונים וכ"ד רמ"מ וכ"מ ליפסא דמתניתין הביאו לפניו מצה כו' וכן מ"ש לחם עוני משמע כן דאל"כ אין זה דרך עניות כיון שי"ל ב' מצות וגם י"ל תני מצה אלא כנ"ל ומברך המוציא וא"מ על הפרוסה ובולע שתיהן ולא הוי כעושה מצות חבילות כיון דברכות הוא כמ"ש תוס' שם ד"ה הכל · ואינן נקראין חבילות כו' ע"ש וכ"ד הרשב"א בתשובה וכן עיקר : מצה ומרור כו' · מתני' שם : וכרפס או כו' · שם הביאו לפניו מטבל כו' וכ' הר"ן כשאין שם ירקות אחרים וכמ"ש בגמרא שם ועמ"א : וחזרת או · מתני' שם מטבל בחזרת ועתוס' שם ד"ה מטבל כו' : ושני · מתני' שם : אחד זכר · גמר' שם : ונהגו כו' · והבשר נהגו כו' · כרבינא שם וכתב הר"ן דפליג אכולם וע' בר"ן ושם ק"ו ב' בשר זה כו' ונוהגין ביצה במקום בישולא וכ' הכל בו בשם ירושלמי שנהגו בזרוע וביצה ועב"י : ויסדר כו' · כמ"ש בפ"ג דיומא ל"ב ב' ועתוס' שם ד"ה עבורי ומפר"ת כו' : ונהגו כו' והביצה · בפיר"ח בתוס' שם ד"ה שני וכשתם מתני' דאינו דברים דא כבן תימא וכ"פ הרמב"ם : על הגחלים · כמ"ש שם ע"ה א' אתכו כו' ובע"א א"א דצריך שפוד של רימון : וה"ה צלויה · כבן תימא דסתם מתני' דע"פ כוותיה כמ"ש בפ"ז שם וכמ"ש תוס' שם ושם : ה אבל לא · מדלא תני אלא קלח : ואם אין · כמ"ש שם והא חזרת תנן ש"מ שקפיד על הסדר : ואם אין · כרב הונא שם שפסק כאחרים : וחרוסת כו' ואח"כ · שם קט"ז א' הלכך צריך כו' : אדום זכר · ירושלמי שם : ועושין · כמ"ש שם זכר לתפוח ופי' הגאונים ע"פ שנמשלו ישראל לתפוח וכ"ה נשאר כו' : ונותנין עליו כו' · שם תבלין כו' : ו נוטל ידיו · שם קט"ו א' ב' : ולא יברך · עתוס' שם ד"ה כל כו' ועמ"ש בסי' קנ"ח ס"ד דהעיקר שיברך על נט"י לרב' שטיבולו במשקה ע"ש : ויקח · מתני' מטבל בחזרת כו' כנ"ל : פחות מכזית · כיון דאינו טובל אלא להכירא ומברכין על פחות מכזית כמ"ש תוס' בפ"ב דסוכה בשם הירושלמי וכמ"ש בר"פ ו' דברכות ולא יטול כזית ועפ"ז : ומברך · גמר' שם : ואינו מברך אחריו · ר"ל אפי' אכל כזית וכנ"ל והוא ממ"ש קט"ו א' מעיקרא כו' בלא ברכה אלמא שברכה ראשונה פוטרתו וע' רשב"ם קי"ד ב' ד"ה שטיבולו כו' וע' תוס' קט"ו א' ד"ה והדר כו' דפליג על רשב"ם והר"י טוב עלם אבל הרא"ש שם מפרש כרשב"ם וקושית תוס' ממש"ם ב' דאגדתא והלילא הוה הפסק דוקא לענין נט"י אבל לא לענין ברכה דהא חבירים שעקרו לא הוי הפסק כשהגיעו מקצת חבירים ועתוס' ק"ב א' ד"ה ועקרו כו' וכתב בסדר הפסח דכ"מ לאלו הפי' לענין ברכה אחרונה ועתוס' ק' ב' ד"ה ידי יין כו' · ונראה דאזלי לשיטתייהו ובפלוגתא דסי' תע"ד וע' רא"ש שם סכ"ד ול"כ לי כו' דשאני בהמ"ז דהוי כו' אבל אם עמד כו' ועתוס' ק"נ ב' ד"ה רב · וא"ת כו' ולמאי דפרישית כו' וע' ר"ן וכ"כ ט"ז · ולפיכך פסק הש"ע יפה הוא לשיטתו אבל לדעת הר"ב שם גם כאן צריך לברך : ויקח מצה · כנ"ל מה עני כו' ואמר האמצעית כמ"ש בברכות ושבת שם פרוסה בתוך השלימה ועמש"ל בס"ד : ויתן חציה · שפתי אכילות שאוכל לשם מצה יהא בפרוסה : ויגביה · כמ"ש מצה צריך להגביה וע' הג"מ סוף ס' תו"מ ע"ש : ויאמר בלשון כו' · כמ"ש והגדת כו' : ואז יצוה · שם למה עוקרין כו' ועתוס' שם ד"ה למה כו' : ז מיד · ר"ל אחר עקירת הקערה תיכף כדי שישאל וכמש"ס וכאן הבן שואל כו' וכמש"ז : אם אין · גמ' שם : וכשהבן · שם קט"ו קט"ז פטרתן כו' : וכשמתחיל כו' · עתוס' קי"ד א' ד"ה הביאו כו' : וכשיגיע ללפיכך · מדרש ס"ע

ואמר

ואמר הם כדי לומר שירה על היין כמ"ש בערכין י"א א' והלל היא השירה כמ"ש שם יו"ד ב' ובפ"ד דר"ה ובפ"א דמגילה : ונוהגין לזרוק · כמ"ש בירושלמי ר"פ ע"פ מנין לד' כוסות כו' ורבנן אמרי כנגד ארבעה כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את כו' ע"ש : באצבעו · ע"ש אצבע אלהים היא : הבל י"ו פעמים · עמ"א : ויהיה הפת כו' · כמ"ש שם שעונין עליו דברים : ואז כו' · כמש"ש ק"ב ואם הביא כו' וכ' הרא"ש שם בשם הירושלמי מפני בושתו שהוא מוקדם בפסוק ומוקדם לברכה :

תעד

א שאין מברכין · כמ"ש שם ק"ג ב' מר זוטרא כריך כו' : והמנהג כו' · כדעת הרי"ף ולמד ממ"ש שם ק"ט ב' ארבעה כסי כו' ויש לו דין נמלך לענין זוגות וה"ה לענין ברכה והביא ראיה ממ"ש בחולין פ"ז ב' מ"ש מתלמידי דרב כו' הכי השתא כו' וה"נ דלא אפשר למקרי ומשתי בהדדי והרז"ה דחה ראייתו דוקא בדבר שהוא סילוק אמרינן כן כמו בה"מ וכיסוי הדם וראיה ממ"ש ק"ב א' חברים שהיו כו' ועתוס' שם ד"ה ועקרו ובחולין שם בתוס' ועוד שאם רצה לשתות בוחה כמ"ש בין הכוסות כו' ובמלחמות ור"ן ישבו דבריו דמשהתחיל ההגדה או אמר גאלנו אסור לשתות ועתוס' ק"ג ב' ד"ה רב כו' · וה"ל דאפילו אינו דבר של סילוק מפסיק רק דבר הקבוע תובה או קודם התחלת הדבר כמו טול ברוך ושח בין תפלה כו' אבל אחר התחלה ובדבר הרשות אינה הפסק כמ"ש בהלל ובמגילה פוסק ולכן אין ראיה מחברים כו' ומה שאין מברך בפס"ה על המרור כדעת ר"י שברכת המוציא פוטרתו : אבל ברכה כו' · שאין הוסח הדעת קובע ברכה לאחריו כמ"ש בפ' ע"פ נמלך אנא וכן פי' מ"ש שם כיון דאמריתו הב כו' עד שיברכו בפ"ה וא"ל בה"מ ובחולין ק"ז ב' והשמש מברך כו' וא"ל ברכה לאחריו ועתוס' שם פ"ז ב' ובע"פ ק"א ב' ד"ה כהכן יולאין כו' ואפי' להרי"ף ורמב"ם שמפרשין שם שצריך ברכה למפרע דוקא בעקירת מקום אבל בחד מקום לא · רמב"ן במלחמות ור"ן :

תעה

א ויקח המצות כו' ויאחזם · עמ"א · וכמש"ל בסי' תע"ג וכמ"ש בגמרא נקיט תרתי כו' : ויברך כו' ואח"כ · שדעת הראשון בתוס' דברכות ל"ט ב' ד"ה הכל שיברך המוציא על השלימה ועא"מ על הפרוסה לחם עוני אבל הכל על הפרוסה לא משום שאין עושין מצות חבילות חבילות כמ"ש פ' ע"פ ק"ב ב' ור' מנחם היה מברך הכל על הפרוסה ואומר שאין נקרא בכה"ג חבילות כמו בכוס של קידוש שמברך ברכת היין וקידוש וכן אם אין לו רק חזרת שמברך בפ"א ועל אכילת מרור בטיבול ראשון והר"י היה מפיק נפשיה מפלוגתא והיה עושה כמ"ש כאן וכ' הרא"ש בע"פ ובפסה"פ כסברא ראשונה וכ' ג"כ להוציא עצמו מפלוגתא כנ"ל ועבהג"מ ומרדכי : ואח"כ יבצע · כמ"ש ובלע חדא והפרוסה כנ"ל : העליונה · כמ"ש בסי' רע"ד : ויטבלם במלח · ירושלמי ומיס ליה במלחא : ואין המנהג · כמ"ש בברכות מ' א' לית דין כו' : ויאכלם בהסיבה · ע"פ ק"ח א' : ביחד כו' · שאם יאכל של המוציא תחלה · יצא גם י"ח וצריך בפרוסה כנ"ל כ"ח : ואם אינו · דצריך לאכול לכתחלה כל הכזית ביחד כמ"ש שם קי"ד ב' אבל לתנאין יצא דוקא דיעבד : ואח"כ · קט"ו א' : מצה ג' · ממש"ש קי"ז ב' כל חד כו' וכמ"ש בירושלמי פ"ג דשקלים הלכה ד' גבי תרומת הל' קופות נוטל מן הראשונה אע"פ שיש בראשונה חוזר לשניה נוטל מן השניה אע"פ שיש בשני' חוזר לשלישית שלמה שלישית חוזר לשני' כו' : בחרוסת · משום מרור וכן היה הלל ע"כ עושה : וי"א · שאין בו משום קפא כמ"ש בירושלמי כל דאית ביה נהמא לית ביה משום קפא וע' הג"מ : בהסיבה · משום מצה · דמרור אינו מעכב הסיבה כמש"ש מרור א"ל הסיבה וכן היה הלל ע"כ עושה : ומשבירך כו' כדי כו' · עמ"ז דהא להלל לא יצא אלא בזו וזוי הפסק : ד אבל כו' · כגון שאנסוהו כו' אע"ג דקי"ל כר"ז דמצות צריכות כוונה לא קי"ל כמ"ש רבא שם זאת אומרת כו' אלא כמ"ד התם כו' וערש"י שם ר"ן : כיון כו' אבל כו' · מדלא נקט בהאי גווני · שם : ז ונהגו · כמ"ש בפ' התודה דג' מצות בלות מעשרון א' : וכר כו' · דהואיל מבית האסורין צריך להודות כמ"ש בפ"ט דברכות ואמרינן בתודה שאם אפאן ד' מצות יצא א' לחמן וג' למצות : ועושים בהם כו' · כמ"ש בקופות השקלים והיה כתוב בהן א' ב' ג' לידע כו' : ואם שינה · כמ"ש מגילה כ"א ב' שני בקרא כו' שליסי שקרא כו' :

תעו

א ובכל מקום אסור · מתני' ספ"ב ד"ט וע' בה"ג : שלא יאכל · שהוא במקום פסח ואמרי' בגמ' ואחד אכלו לשם כו' ובע"פ קכ"א דלמ' אתי כו' ועתו' ק"ו ב' ד"ה דלמא כו' : או ישתכר כו' · כמ"ש בירושלמי למה בשביל שלא ישתכר כנ"ל : ויישן הוא · והגיה בתוספתא חייב אדם לעסוק בה' פסח כל הלילה : ב אפי' כו' · רבא בעי קומי ר' אמי אפי' בשר עגל א"ל אפילו בשר עגל אפי' בשר עוף א"ל אפי' בשר עוף סברין מימר אפי' בילה אפי' קוליים ר"י בר חנן אומר בלבד מן השחוטה : נוהגין כו' · וה"ל הטעם מפני שעושין אותו זכר לחגיגה וצריך לאכול ומה שאין אוכלין את הזרוע לפי שעושין אותו צלי כמש"ל בסי' תע"ג ואין אוכלין צלי ויולאין באפיקומן שאוכלין משום שליל · מדרש רבות קינות על פסוק השביעני כו' · השביעני במרורים זה י"ט הראשון של פסח דכתיב בו על מצות מרורים הרוני לענה מה שהשביעני בליל י"ט הראשון של פסח הרוני בלילי תשעה באב לענה הוי ליל י"ט הראשון של פסח הוא לילי תשעה באב : ויש נוהגין · ויש להביא סמך ממ"ש בפ"ה דברכות ואם בא לשתות כו' :

תעז

א לאחר · שם קי"ט ב' אין מפטירין כו' וע' רש"י שם : כזית · כמ"ש שם שיאכל כזית מצה באחרונה : זכר · שרש"י ורשב"ם מפ' שזהו עיק' אכילת' ומברך בתחל' כמו בחזרת והרא"ם הקשה א"כ יאכל עמה מרו' וחרוס' אלא זכר לפסח כו' : ויאכלנה · אף לדע' הרא"ם כיון שבזמן הבית הי' עיקר אכילתם : ולא · כנ"ל : ויהא זהיר. טבה"ג ואף לר"ע מ"מ לכתחיל' אסור כמ"ש בזבחים ל"ז ב' וע' תוס' בע"פ שם : ויקדים כו' · בשביל כוס ד' וע' בסי' תע"ב דלא כתוס' דמגילה שם : אם כו' · אע"ג דבפ"י הוי סילוק כמ"ש בברכות מ"ב א' וכן הא ונברך כמ"ש בע"פ ק"ג ב' מ"מ כאן לא הוי סילוק כמ"ש בברכות שם אגן כו' אע"ג דס"ל דהוי סילוק ועתוס' שם ד"ה אתכא : ואם כו' · כמ"ש בין שליסי לרביעי כו' ועתו' שם ק"ח א' ד"ה כולהו : ישול ידיו · כיון דאסח דעתיה כמ"ש בפסחים קט"ו ב' וע' תוס' ק"א ב' ד"ה כהכן : ויברך המוציא · וכאן נ"ל אתכא כו' דאפי' לא אסח דעתיה צריך לחזור ולברך אפי' אשתיה כמ"ש בפסחים ק"ג א' א"ל נ"ל כולי כו' וע' תוס' ק"ב ב' ד"ה יקנ"ה כו' ודעתו כו' וכ"ס כאן דלא מהני ליה אתכא כו' : ויברך בפה"ג כו' ואם לא כו' · היינו למ"ד בהמ"ז טעונה כוס אפי' ביחיד :

תעח

א שום דבר · כר' יוחנן שם דמוסיף אדשמואל שלא אסר אלא מיני בשר דאדרדיילא הוא מין עוף · ר"ן : ולא יאכלנו · כרב דשמואל ור' יוחנן מוספי אדרב וכמ"ש הר"ן : דלא עדיף · ר"ל דלא כתוס' שם שכת' הא דרב לא שייך במצה בזה"ז ומתני' דישנו הוא בפסח דוקא ועובדא דרבה בתענית ולמד מפסח אבל לדידן דקי"ל דכ"ז גם במצה וכמ"ש בס"ג וכ"ז הוא משום חומרא שלא יעקרו וע' רשב"ם שם כ"ס כאן דשייך נ"כ במצה : ב מי שישן כו' · הרשב"ם מפר' דקאי ארים' משום דקי"ל עובדא דרבה אבל הרמב"ם מפר' דרבה יחיד היה וה"ם מי שישן · ונ"ע דהא אביי נתגלגל שם בביתו וכמ"ש כי הוינן בי רבה הוה זגינן כו' : בני כו' · מתני' שם וע' בה"ג : וכ"ז אינו כו' · רשב"ם במתני' וכמ"ש אין מפטירין כו' שלא יעקרו כו' כנ"ל :

תעט

א ובפה"ג · כמ"ש בסי' תע"ד : וישתהו · כמ"ש בסי' תע"ב : ולא. ע' סי' תע"ד : מיהו · דבירושלמי מפרש הטעם משום שלא ישתכר משא"כ באותו הכוס : מצוה כו' · משום הלל במדרש תהלים והקורא' צריך שיהיו שלשה כדי שיאמר לשנים הודו : והגדול כו' · כמ"ש בסוטה כגדול המקרא את ההלל אף ע"ג דשמא דגמרא למעוטי קטן ע"ש : והגדול יכול כו' · עתוס' פ"ז דברכות מ"ז א' ד"ה והלכתא : ויכול לצרף כו' · ע' ס"ם ת"פ ויכול כו' : ונהגו כו' שנאמר · סוטה ל"ח ב' וכמ"ש סי' קפ"ג ס"ד :

תפ

א מתחיל כו' · מתני' שם וגומר כו' ובמתני' הקודמ' אמר עד חלמיש למעינו מים : ואינו אומר כו' · שם ובגי' רש"י ורשב"ם ת"ר רביעי כו' ושם בתוס' ד"ה ר' יוחנן · ורבינו חיים כו' · אבל ב"י כ' בסוף סי' תפ"ו שמ"ע בשם רמ"ע שלא לחתום בישתבח ויהללוך יאמר אח"כ וע"ש ברשב"ם ד"ה ור' יוחנן כו' ותוס' ד"ה מהודו כו' : וישותיהו · בלא · ובבר כנ"ל : ומברך · שם : ואם · כמ"ש בסי' תע"ב : ומברך · כמש"ש ק"ג ב' אנא נמלך אנא : וי"א שיש כו' · משום דלא לנו מדבר מחבלי משיח וגוג ומגוג כמ"ש שם קי"ח א' : ויכול לגמור · פ' כ"ל פ"ו א' דאכלי בארעא ואמרי באיגרא כו' :

תפא

א אחר ארבעה כו' · רי"ף וכפי גירסתו חמישי גומר כו' וכמ"ש למטה בהג"ה אלמא שאין רשאי לשתות אח"כ אומר עליו כו' והקשה עליו הרז"ה . וכן בתוס' קי"ז ב' ד"ה רביעי אי משום טעם מצה הא לא אסר שם קי"ט ב' אלא מיני מיכלא ומ"ש בין שלישי לרביעי לא ישתה מפ' בירושלמי שלא ישתכר ויפסיד הלל משא"כ אח"כ וכתבו תוס' לפי שמפרש בין שלישי לרביעי משום טעם מצה ניחא · והרא"ש כ' בשם הר"מ דגם לטעם הירושלמי ניחא כמ"ש בתוספתא חייב אדם לעסוק בהלכות פסח וכו"מ כל הלילה · ורמב"ן ור"ן כ' משום שלא יהא נראה כמוסיף על הכוסות ונראה כמתחיל בסעודה אחרת · ואפיקומן זכר לפסח שאין נאכל אלא על השובע : וכל המשקים · לכל הטעמים כנ"ל : ומי שהוא · כגי' הרי"ף כוס חמישי כו' וכמ"ש תוס' בשם הר"י טוב עלם ע"ם וכ"כ במלחמות בשם הראשונים ע"ש וא"א דר"ט קאמר דחמישי לשם תובה דמשמע שם דקי"ל כר"ט דשקלי וטרי אמוראי אליביה ואמרינן ארבע כסי תקינו רבנן וכן בכל דוכתא קי"ל ארבע כוסות : ב חייב · תוספתא כנ"ל : עד שתחטפנו שינה · לשון הרא"ש : וכל דין כו' · כמ"ש במ"ם והביאו הר"ן ר"ש בן יהוצדק אומר שמונה עשר יום ולילה א' יחיד גומר בהן את ההלל ואלו הן כו' וי"ט הראשון של פסח ולילו ובגולה כ"א יום כו' כשהוא קורא אותו בביתו א"ל לברך שכבר בירך כו' : רק · כמ"ש בפ"ט דברכות : שאר דברים · כמ"ש בפ"ב דשבועות : כי ליל · כמ"ש בפ' ע"פ :

תפב

א מי כו' · גמ' ק"כ א' וע' תוס' שם ד"ה באחרונה : מברך עא"מ ואוכל · לשון ס"ע וע' מ"א ודלא כרי"ף שכ' לברך ולאכול מרור אחר אותו כזית משומרת וכן הכריכה וכמו שהקשה עליו הרא"ש ממ"ש אין מפטירין אחר מצה אפיקומן שלא יבטל טעם מצה כמ"ש בגמ' שם וכמ"ש בס"ע לאטה ואינו טועם כו' ועמ"ש והשמיט בס"ע הכריכה דס"ל כמ"ש הר"ן בשם הרז"ה דאינו כורך כלל כיון דאינו אלא זכר היכא דאפשר אפשר כו' וכ"פ הרא"ש לדעת הר"י : וכשגומר כו' · הכל לשון הרמב"ם וכמ"ש הרי"ף וכמ"ש בגמ' מ' א' בליקות של א"י כו' ובלבד כו' מ"ע כו' ושם קי"ט ק"כ נימא מסייע ליה הסופגנין ואע"ג דדחי ליה לא קי"ל כהאי דיחויא : ואינו טועם · רמב"ם וכ"כ הר' יונה וכנ"ל : ומי שאין · כמ"ש תוס' בברכות בשם ר' מנחם וכנ"ל : וב' תשליסות · משום לחם משנה וכדעת הרא"ש דפרוסה בפסח להוסיף על שאר י"ט ולא לגרע ובמקום דלא עבדינן כמו בשאר יו"ט :

תפג

א מי כו' מקדש · כמש"ש ק"ו ב' וזמין דחביבא כו' · ואע"ג דמשנה הסדר נ"ל כה וע' תוס' ק"א סד"ה ר"י : שמברך כו' · שם קי"ד א' ובה"א מברך כו' וה"ה לפת דבמקום יין ושם בגמ' מפני כו' ד"א כו' והני טעמי שייך נמי בפת : ובוצע · ודוקא כאן שמברך על הפרוסה אבל בשבת וי"ט אחר לא כמ"ש רשב"ם ק"ו ב' ד"ה דחביבא כו' נם לא יפרום כו' ועמ"א : ומניח · כמו בכוס כמ"ש בסי' רע"א ס"י ועטון כו' : ומברך כו' · דלא שייך הכי טעמא והדרבא כאן שייך טעמי דב"ש וקידוש נמי תדירה ממצה : ואח"כ אוכל · דקודם מצה א"א דאסור לטעום קודם קידוש : וחסלק כו' גאל ישראל · לאפוקי מרא"ה שכ' שאין מברך גאל ישראל שלא נתקנה רק על הכוס · ולא היא כמ"ש שם קי"ז ב' פ"מ בה"מ כו' ארבעה כסי כו' כל חד כו' : ומברך כו' ואח"כ · שלא נתקן רק אחר ההגדה כמו אם היה לו יין וכמ"ש בשנים שמצה ומרור כו' ואף ברכת המצה היה ראוי לברך כאן רק כמש"ש קט"ו א' אחר שמילא כריסו כו' : בלא ברכה · ר"ל אע"ג דהפסיק בין הברכה בהגדה וע' סי' תע"ה : ובמקומות כו' וי"א כו' ול"נ · כמ"ש שם י"א כו' וי"א כו' ולהרא"ש כו' כיון שא"א בענין אחר וה"ם כאן ול"כ כיון שא"א לצאת ידי ארבעה כוסות · מ"מ :

תפד

א מאן כו' והדר כו' · אבל בתוך הסעודה לא כמ"ש שם חברים שהיו מסובים כו' וצריך בה"מ לדעת הרי"ף ואפי' אם הניח שם מקצת חברים אסור לעקור לכתחלה אא"כ לגורך מצוה עוברת כמש"ם : מברך לכל כו' · ועט"ז וכ"כ הרי"ף שם מהא דר"ה כ"ט וז"ש ושתי כו' ואכלי כו' וגל הכל מברך איהו : ואיהו כו' · כמ"ש בין שליסי כו' אין מפטירין כו' : ומברכי אינהו · כמ"ש בירושלמי דברכות והביאו הר"ן סר"ה כל הברכות שאדם פטור מוציא את הרבים י"ח חוץ מבה"מ דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך וע' בה"ג · ואע"פ שאמרו בפ' שלשה שאכלו אבל א' סופר וא' גור סופר מברך וגור יוצא שם שהסופר ג"כ נתחייב אלא שמצוה לחלק · ול"ע בר"ן ספ"ה שם : ואי לא כו' · עט"ז וכ"כ בטור ור"ל ממ"ש בפ"ג דסוכה מי שהיה עבד או אשה או קטן כו' ומיירי אפי' אין חייבים שכבר קראו דומיא דגדול דסיפא דמוציא אפי' כבר קרא דכל ברכת המצות אדם מוציא חבירו כנ"ל ולא הוציא בירושלמי אלא בה"מ וק"ש ותפלה : והדר אזיל כו' · לרבותא שא"ל לסמוך הלל לסעודה וכמ"ש בס"ם ת"פ וכ"ס לאחר הלל או קודם הכל כמש"ו : ולא אביל כו' · עמ"א : ולא יאכל · עמ"א ס"ק ג' :

תפה

א אמר כו' · עט"ז ועתוס' שבועות כ"ד א' ד"ה אלא · ור"י מפרש וכ"כ הרמב"ן ור"ן וריב"ש בסי' ל"ט וסי' של"ח וע' בר"ן ובמלחמות סוף פרק ג' דשבועות :

תפו

א שיעור בזית כו' · תליא בשיטת התוס' והרמב"ם לענין עירוב · דהרמב"ם פסק בפ"א מה"ע ה"ט דשיעור עירוב הוא ב' סעודות שהן י"ח גרוגרות והן כשהם בילים · והוא כריב"ב בעירובין פ"ב ב' וכמסקנא דגמרא שם דמתלה לחמוי · ורלייתו משום דסתמא דמתני' דפ' בתרא דפאה כריב"ב דתני שם אין פוחתין כו' מככר כו' והוא ב"ס כמש"ם במתני' ח' מי שיש לו מזון ב' סעודות כו' · והתוס' שם פ' ב' ד"ה אגב כו' פסקו כר"ם · ומביאים ראיה לדבריהם משום דסוגיא דגמ' בכ"מ כוותיה דקאמר כביצה לטמאה כו' ע"ש · ואינה ראיה דהרמב"ם מפרש מ"ש בכ"מ כביצה לטמאה כו' היינו בלא קליפתה ול"ד חני תליה ממנה כמ"ש פ"ב א' דלא שוו שיעורייהו להדדי · ולפ"ז תמוה מה שפ' התוס' כר"ם והוא נגד סתמא דפ"ב דפאה הנ"ל דאתיא כריב"ב כנ"ל · ונראה דמסתמא דפאה אין ראיה להרמב"ם ואדרבא משם ראיה להתוס' שפסקו כר"ם דלכאורה י"ל שם בליסנא דמתני' רפ"א ב' ידות כו' · דלמה לא תני שיעורים בהדיא ככר של ה' בילים ושלים אלא האמת בזה נראה דשיעורא דב' ידות דקאמר ר"ם אינם שיעור ב"ס לכ"ד אלא דהככר עלמו הוא שיעור לדאורייתא לבית המטנע משום דכתיב

והאוכל

והאוכל כבית ופו' וכמיקן שיעור אכילה והוי הככר הוא שיעור סעודה א' וזה פרס האמור ככ"מ דהיינו פרס הככר שכולו הוא ב' סעודות · אלא דבעירובין נתכוונו כולם לשקל ולכן קאמר ר"ש שיהיה ב' ידות ממנו ב' סעודות וכ"כ רש"י שם פ"ב ב' ד"ה חציה אע"ג כו' דבשיעור כו' ע"ש · וז"ש חציה לבית המנוגע כו' ר"ל דל"ת נמה לא תני שיעוריה כהדיה כנ"ל לכן קאמר חציה כו' כלומר דעיקר שיעוריה הוא חציה לבית כו' · וכזה מיושב ליסנא דמתני' י"א דפי"ז דכלים דאקדמיה שם ר"ש לריב"ב · והיינו משום דכאן הוצרך למיתני חציה כו' לאורויי דעיקר שיעורא דככר הוא לבית המנוגע ובעירובין הוא דאקיל ר"ש ומשני זה נקט ליסנא דב' ידות כנ"ל להכי אקדמיה ריב"ב לר"ש דלא נטעי למימר דקאי האי חציה כו' אריב"ב לחוד אי הוי תני לדריב"ב לבסוף · (מש"כ בפי"ז דכלים דלא מיתנייא שם פלוגתא דמתני' אלא אגב לא איצטריך למתני שם עוד פעם לחצי חציה כו' ולכן אקדמיה שם ר"ש לריב"ב ואתנייה אגב ר"י בר פלוגתיה) · ובהכי מתיישבת שיטת הטוש"ע סי' ת"ע שכ' דשיעור ב"ס הוא כשמנה בילים והוא תמוה שפסקו דלא כמאן ועמש"ס · אבל לפ"ז ניחא דשיטתם שפסקו כר' יהושע דריש מס' פרה דאמר שם האוכל כבית כו' פרס מג' לקב דס"ל כר"ש לענין בית המנוגע דהתלי ככר הוא סעודה א' אלא דר"ש הקיל לענין עירוב ולא הצריך אלא ב' ידות כנ"ל · ור' יהושע ס"ל דלעולם פרס הוא חצי ככר הנ"ל · והכי משמע להו להטוש"ע כיון דר' יהושע סתמא קאמר שם ולא שמעינן ליה בעירובין להקל וא"כ הוא ח' בילים כנ"ל · והנה לכאורה י"ל כשניא דעירובין שם דקאמר קשיא דר"ח אדר"ח כו' כאן דיהיב כו' דמאי פריך דר"ח אדר"ח נימא דהדר מתירוצא קמא דר"ח מחמת קושיא דאכתי נמר תשע כו' ולהכי תי' לא מכן מחלה כו' כמו בכ"מ ועוד מאי קמ"ל בהני תרי שינויי דהיכא דיהיב ליכי איטו מנכה אלא שליש והיכא דלא יהיב כו' · והענין בזה נראה דר"ח אמר מתחלה תירוצא קמא דלא מכן שליש לפי שהיה קשה לו רומיא דהני תרין מתני'. דפ' בתרא דפאה שם וכמו שהקשה בירושלמי שם וז"ל הירושלמי שם פ"ב הלכה ז' · הכא את אמר אין פותחין לעניים בגורן והכא את אמר אין פותחין לעני העובר ממקום למקום · ר"ל כיון דתני מככר בפונדיון שהוא חצי קב כמש"ש מד' סאין בסלע א"כ בתבואה שא"ל הוצאת האפיה היה צריך ליתן יותר ומשני · ר"ח אמר לא מכן שליש לגלה · ר"ל דמ"ש מככר בפונדיון הוא חצי קב פחות שליש שהחנוני משתכר על הוצאת האפיה דכיון שהחצי קב חטים נמכרים בפונדיון משתמא כשהחנוני מוכר הככר מנכה הוצאתו ולפ"ז מש"ש בתבואה חצי קב הוא באמת שליש יותר על שיעורא דככר בפונדיון הנ"ל וזהו תירוצא קמא דר"ח ממש · והא דלא תי' לא מכן מחלה היינו משום דר"ח פסק כר"ש ומפרש סתמא דפאה הנ"ל אליבא דר"ש ולכן תי' לא מכן שליש דלפ"ז ב' שלישי חצי קב שיעורא דככר הנ"ל הם ח' בילים והוא ממש כר"ש אך דבתר הכי היה קשה לר"ח עדיין הא ברייתא דתני וקרובין כו' דלא מיתרצא בתירוצא קמא דלא מכן שליש כמו שהקשו בגמ' שם אכתי נמר תשע כו' ותי' לא מכן מחלה ולפ"ז ניחא סוגיא דגמרא שם דמתחלה רצו לתרץ האי ברייתא דתני וקרובין כו' בתירוצא קמא ומחמת קושיית הגמרא אכתי כו' תירץ בתירוצא בתרא לא מכן מחלה · ושפיר פריך הני תרי שינויי דר"ח אהדדי ותי' הא דיהיב כו' ר"ל דכשנותן לעני א"צ לחשוב הוצאת העצים לכן שיערו שם באותו ככר בפונדיון וכה"ג דיהיב בעה"ב ליכי דאיטו מנכה רק שליש והא דלא יהיב כו' · ולפ"ז אתי סתמא דפאה הנ"ל כר"ש ור"ח ס"ל כותיה וכן ר"ה בירושלמי ס"ל כותיה שלכן תירץ לא מכם שליש כנ"ל לאוקמיה סתמא הנ"ל כר"ש וכמש"ש בגמ' הא דיהיב כו' ולכן פסקו התוס' שפיר כר"ש . ומה שהביא הרמב"ם ראיה מליבנא דגמ' שם מאן חכמים ריב"ב כו' דמשמע דהלכה כריב"ב לא מכרעא להתוס' משום דסתמא דפאה כר"ש והלכה כסתם משנה וכנ"ל · אבל עדיין ל"ע ממ"ש בעירובין פ' ב' קמ"ל דב' סעודות כו' ולריב"ב הוי גרוגרות שליש בילה ופסק הרמב"ם כותיה וכ"ש להתוס' דפסקו כר"ש וכזית פחות מכגרוגרות כמ"ש בשבת ל"א א' לאפוקי מגרוגרות כו' · וביומא פ ח' אמרו אין בית הבליעה כו' · ובכריתות י"ד א' אמרו אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים ועמ"א ועתוס' שם ד"ה אגב כו' · ומחמת זה כ' התוס' דלגבי עירוב קי"ל כר"מ ובגמ' נמי כו' אבוך כמאן עביד כר"מ כו' ע"ש · ושיעורא דר"מ איטו ידוע דבגמרא קאמר שם תרתי ריפתא כו' דנהר פקיתא · ואפשר לומר לשיטת התוספות דשיעורא דר"מ ור"י הנ"ל הוא י"ב בילים וא"כ הוי גרוגרות ב' שלישי בילה וכזית שהוא פחות מכגרוגרות הוי חצי בילה וניחא הכל · אך שיטת הרמב"ם עדיין תמוה שכ' בשיעור דגרוגרות הוא שליש בילה כנ"ל · ונראה דמה שפסק הרמב"ם ששה בילים שהם י"ח גרוגרות כדאמרינן בגמ' שם היינו עם הקליפות והוי גרוגרות לדידיה שליש בילה שעם הקליפה ומ"ש ביומא שם אין בית הבליעה כו' יותר מכבילה כו' היינו בלא קליפה כמ"ש שם בעירובין כמוה בלא קליפתה ועי"ז אמרו שוים הוא חצי בילה דהיינו בלא קליפתה ושיעור א' הוא אלא דלא הוי ח"ח ממש ולכן פסק גבי עירוב דב' סעודות הוא ששה בילים דלפ"ז הוי כזית פחות משליש בילה כנ"ל וגבי שיעורא דכזית כ' שהוא חצי בילה והיינו כמ"ש וכן הש"ע לענין עירוב כ' כהרמב"ם ולענין פסח כ' שכזית הוא חצי בילה ולמ"ש אתיא דברי הש"ע כאן על נכון בין לשיטת התוספות ואליבא דר"מ וכנ"ל ובין לשיטת הרמב"ם : ויאכלנו · כמש"ל בסי' תע"ה ס"א : ובירקות כו' · כמ"ש התוס' ביומא ע"ט א' ד"ה כותבת בשם הירושלמי צריך למעך חללה וכמ"ש בפ"ב דעוקצין עלי בצלים כו' אם יש בהן חלל כו' כמו פת סופגנין כו' ע"ש · ושם בבשר העגל כו' · אבל במנחות ל"ד מסקינן דבשר העגל שנתפח מדרבנן וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' אבות הטומאה ובפי"ד מהל' מ"א ולכאורה נראה לי דהא דרבה שם סיוייא הוא בשנוי דלא תיקשי על ר"ל אבל למסקנא כיון דסלקא ר"ל בלא"ס בתיובתא לא צריך לדחוקי ולומר מדרבנן וגם לומר דאין דימוי באיסורין וכר"פ המגיע סלקא בתיובתא אם יש דימוי או לא ואף שהכ"מ בשם הרי"ק נדחק בזה וגם מתורץ קושיית תוס' דמנחות שם ד"ה דמעיקרא כו' וגם לכאורה נראה כסוגיא בכמה מקומות דיש דימוי ברפ"ג דטהרות הרוטב כו' וש"מ אבל הר"ש והרע"ב כתב בפ"ג דטהרות מתני' ד' דאין דימוי וכתבו הסוגיא כפשטיה וגם הרמב"ן והרשב"א כר"פ המגיע דחקו לתרץ קושיית תוס' דמנחות כנ"ל ולא דחו אותה מהלכה אין בידי לשקול נגדם למעשה :

תפז א סדר היום כו' · פ"ב די"ט ת"ל י"ט כו' ועי' רש"י שם ד"ה מתפלל שבע כשאר כו' ובעירובין מ' ב' ד"ה כולל כו' ועמ"ש למטה וחותם כו' : וחותם · פסחים קי"ז ב' ועבה"ג : תוך כ"ד · כ"כ התוס' לשיטתן וכ"ה דברי השואל ברשב"א סי' ל"ה ועמ"ש בס' ר"מ ס"ב ועמ"א שם ס"ק ד' : אחרי כו' · הוא דברי התוס' ספ"ק דברכות דפסק לחומרא ולכן צריך לידע שהוא י"ט דאז תחילת ברכתו כהוגן דאל"כ אף שסיים כהוגן לא עשה כלום רק חתימתו לא היתה כהוגן ולזה מהני תכ"ד וטעמא של תוס' דפסקו לחומרא אף דאמרינן שם כ"א א' ספק כו' משום דהלכה כר' יוחנן שם דאמר ולואי כו' ופירש תוס' שם ד"ה ור"י כו' דבספק מיירי והטעם כמ"ש בסוף ר"ס דברכה שאינה צריכה איטו אסור אלא מדרבנן אבל בה"ג וש"פ כתבו שם ממ"ש שם מ"ט ק"ש כו' ש"מ דבכל ספק ברכות דרבנן לקולא ודברי ר"י מפרשים אפי' בודאי וכמ"ש בפ"ד דפסחים ובתורת כהנים וכמש"ם : ואם חל · עבה"ג ועי' רש"י שם ד"ה מתחיל וד"ה ואומר כו' : וחותם כו' · שם : ואין כו' · עמ"א ועפ"כ דשבת כ"ד ב' ועי' פ' ע"ש :

ב אין · עמ"א : ג שבת כו' ואפי' · כמ"ש לעיל בסי' רס"ח ס"ד : ואם אמר כו' · אע"פ שאין יעלה ויבא בשבת כמ"ש בשבת שם יש"כ שחל בשבת כו' כ"ש כאן וכן משמע ברא"ש ומרדכי שכתב בר"ח שחל בשבת שאין להזכיר של שבת ביעלה ויבא בר"ח ע"ש ושם :

מיהו אם כו' : שיש חולקים שאין להזכיר ועי' ע"ז ס"ק ב' בשם מהרי"ל וכתב ב"י לפיכך א"צ לחזור הואיל ופלוגתא דרבוותא וא"ל לכ"ז כיון שהזכיר פעם אחת כנ"ל : ד בליל ראשון כו' וכן · ירושלמי וכן בפ"ג דסוכה ופ"א דברכות ופרק ע"פ והביאו תוספות דברכות י"ד א' ד"ה ימים כו' ובתוספתא והביאו התוס' שם וכמ"ש פ"ב הלכה ע' והביאו הר"ן פ' ע"פ : וכ"ז כו' · כי לא נתקן לבקיאים כמ"ש בתוספתא פ' בתרא דפסחים בני העיר שאין להם מי שיקרא את ההלל הולכין לבה"כ וקורין פרק ראשון והולכין ואוכלין ושותין וחוזרין ובאין וגומרים את כולו ואם א"א להם כן גומרין את כולו וכן משמע בירושלמי הנ"ל שם ושם אם שמעה בבה"כ יצא כו' :

תפח א ומתפללין כו' וגומרין · כמ"ש בר"ה ל"ב ב' הראשון מקרא את ההלל : ומברכין · ע' מ"א וכ"כ המרדכי ועי' בתוס' דברכות י"ד א' דאין קפידא ועי' בסי' תרמ"ד : ואין כו' ודוקא כו' · ברכות שם ובפי' הרא"ש שם : ואם פסק כו' · סוף ר"ה ל"ד ב' ובמגילה י"ח א' ר"י נקוט דרב ביבי כו' וקי"ל כרב באיסורי : בראשון כו' · רפ"ג דמגילה : מן משכו · סוף מגילה : ומפטיר קורא בשני · כמ"ש בפ"ז דיומא שכ"ג קורא ביה"כ ובעשור שבחומש הפקודים ואמרינן שם ונייתי ס"ת אחרינא כו' חד נגרא כו' ועבה"ג וכ"כ תוס' שם : ומפטיר ביהושע · גמ' שם : ואין כו' וכן כו' · פ"א דתענית ועי' מ"ש בריש סי' קי"ד ומ"ש בסי' קי"ז ס"א : ונוהגין · ע' בתוס' פר"ה ל"ה א' :

תפט א וסופר הימים כו' · עבה"ג וכן ס"ל רבנן דבי רב אשי שם : כיצד כו' · לאפוקי מי"א שאינו סופר השבוע אלא בסוף השבוע ועי' בטור וב"י · ולאפוקי מי"א שבשבוע שכ' א"צ למנות ימי השבוע שעברה לומר ח' ימים אלא שבוע אחד ויום א' לבד וע"ש ושם : ב אם טעו כו'. כמ"ש בברכות כ"ז ב' שאני לבור כו' משא"כ כאן שא"צ לצבור : והמדקדקים כו' · כמ"ש בריש ברכות ובספ"ב דמגילה והא קי"ל דעד לה"כ כו' ולאפוקי מדעת התוס' במנחות ס"ו א' ד"ה זכר · דמ"ש כיון שהוא ספיקא דרבנן מ"מ איטו נכון שיכנים עצמו לספק דרבנן ומ"ש משום תמימות הא בזמן הבית לר"ה בלילה ואין להחמיר בזה"ז יותר · ר"ן : ג המתפלל כו' · היינו בה"ש שיולא בדיעבד כיון שהוא ספיקא דרבנן כנ"ל וכמ"ש בס"ד ופ"ל דברכה מעכב לענין זה שיחזור ויברך וכמ"ש בסי' ס' ס"ב לענין ק"ש וכמ"ש בירושלמי פ"א דברכות ועמש"ם · אבל הרד"א עלמו חזר בו וכ' אבל הרמב"ם כ' אם מנה ולא בירך יצא וכן עיקר ולפיכך כו' ואפשר דס"ל נמ"ע כדעתו הראבו"ה דהרמב"ם אין ראיה דשם איירי שיצא ידי ספירה וז"ש הרב בהג"ה אם היה דעתו כו' דוקא לענין הברכה אבל בסעיף ד' כתב דברי הרד"א כחזרתו ומק"ם אין ראיה כמ"ש הרשב"א דברכות לא כל ק"ש נתקנו וכמש"ם . ועי' ברשב"א סי' רל"ה שתמה מאד ע"ז וכ' שם שאחר כתב כן בשם רש"י וכ' הוא שלאו רש"י חתום עליו : שלא לצאת · ר"ל אף למאן דאמר מלות א"צ כוונה כמ"ש תוס' בסוכה ל"ט א' ד"ה עובר ע"ש : ד מי ששואל כו' · למ"ד מלות א"צ כוונה : וכשהגיע · כמ"ש בפ"א דברכות שלא יאמר אדם כו' ובפ"א דשבת לא ישב כו' וזהו לדברי התוס' דברכות ד' ב' ד"ה וקורא כו' ומור בסי' רל"ה אבל לפ"ד ב"י וכמ"ש בש"ע שם חצי שעה קודם כמו במנחה ה"ה כאן : ואפי' כו' . שם מפסיקין לק"ש ורמב"ם וראבי"ה ס"ל דספירה בזה"ז דאורייתא ואע"ג דאמימר ס"ל שהוא דרבנן רבנן דר"א ורבא דס"ל כאביי ע"כ ס"ל שהוא דאורייתא אבל התוס' ס"ל דל"פ עליה אלא אף שהוא דרבנן מ"מ כל דתקון רבנן כו' : מיהו כו' · כמ"ש הר"ן בשבת שם דאפי' לק"ש אם התחיל בהיתר א"צ להפסיק ממ"ש בפ' ע"פ רי"א אין מפסיקין לשבתות ועי' תוס' שם ק' א' ד"ה אין כו' וכ"ש לפי' רשב"ם ד"ה קולא כו' ואע"ג דאמרי' שם אין הלכה כו' אלא פורס כו' משום דקידוש במקום סעודה ומקמיה סעודה אתקין אבל בשאר מילי דאורייתא לא ועי' סי' רל"ה ס"ב והר"ן הויל לטעמיה שכ' בע"פ שם על מ"ש שם ושוין שאין כו' ואם הביא כו' ושוין קאי משתשיכה אבל שיפא ואם הביא מיירי מבע"י וכ"כ במלחמות בשם הראב"ד וכ"כ בטוש"ע לעיל סי' תע"א ס"ב דוקא קודם שעה עשירית ועמש"ם : ה אם כו' ושתק כו' · ע' רא"ש פ"א דברכות סי"ד וקשה הראב"ד כו' ונראה כו' משא"כ בכה"ג ולפיכך אף לדעת התוס' שם שפסק שבעיא לחומרא כאן ילא ועש"ג : ו אם פתח כו' · שם בגמרא ופ' רב אלפס לקולא : ארעתא · כפירש"י שם : או איפכא · כפי' הרמב"ם ועי' סי' ר"ט ס"א : אינו חוזר כו' · וכטור כתב בשם ראבי"ה שיברך והוא מדברי המרדכי פס"ב דמגילה וכתב דכיון דבשאר הבעיא בספ"ק דברכות ואזלינן לחומרא כמ"ש בפ"ג ספק אמר אמת ויליב כו' הכי נמי ספירת העומר דאורייתא חוזר ומברך וסופר וכתב ב"י וככר כ' שרוב הפוסקים ס"ל ספירה בזה"ז דרבנן לכן פ' דאינו חוזר ומברך ודברי ראבי"ה הן כשיטת ר' יונה שהביא הרא"ש בר"פ כיסוי הדם אבל הרא"ש חלק עליו וכן הטור"ד סי' כ"ח וכן בכמה מקומות פסק הרמב"ם וש"ע דלא יברך ולכן דברי הטור וב"י כאן תמוהים רק בסי' ס"ז כ' הרמב"ם והטוש"ע שקורא ק"ש בברכותיה וכבר נשאל הרשב"א סי' ש"כ ע"ז ע"ש שנדחק בזה וכתב דק"ש שאני שכך היתה התקנה ולאפוקי מדברי ב"י שכתב שדעתו כדעת הר' יונה וניחא ואפשר שזהו טעם של ראבי"ה נ"כ לפי הנוסחא שלהם שכ' לומר בספירה שהיום ומשמע מדבריהם שהוא סוף הברכה וכן משמע בדבריו הנ"ל שכ' שפתח בר' וסיים בה' ולא כ' וסיים ארעתא דה' ע"ש ובכה"ג סי' ס"ז חילק בין ספק אם הוא חייב באותו המלוה דאז איטו מברך כמו בש"ע בסוכה משא"כ בספק אם עשה המלוה כבר או לא : ז שכח כו' · מנחות ע"ב א' נקלר ביום כשר והתנן כו' ופ' כה"ג כסתמא דמנחות ור"ת פ' כסתמא דמגילה הואיל ותני לה בהדי הלכתא פסיקתא וכמ"ש בנ"ק ק"ג ובע"א ו' ועוד דקי"ל כר' ישמעאל דדחי שבת ור"ג וב"ד ס"ל כוותיה וכן ר' יוחנן וע"כ נקלר ביום פסול ועי' תוס' שם ס"ו א' ד"ה זכר · ובמגילה שם כ' אף לסתמא דמנחות ספירה דוקא בלילה דהנה עליה הכתוב תמימות וכ' שם כמ"ש בש"ע כאן : ח אם שכח · במנחות שם כ' בשם בה"ג שלא יספור עוד ותמהו עליו ובמגילה כ' כמ"ש בש"ע משום דבעינן תמימות : אבל אם · די"א דספירה בזה"ז דאורייתא כנ"ל ואמרי' בפ"ג דברכות ספק אמר אמת ויליב כו' ואע"ג דתוס' במנחות ורא"ש ס"ל שהוא דרבנן מ"מ כ' דאף בודאי לא ספר שסופר בשאר לילות דכל לילה מלוה בפ"ע · וכ"ז לדעת הפוסקים דבספק דאורייתא מברך ועמ"ש בס"ם תל"ט ועי' סי' ס"ז ומש"ם ול"ע : ט ליל שבת כו' ובמ"ש כו' · כמ"ש בפ"א דברכות כ"ב א' ובפ' ע"פ ק"ה ב' שאני בין טיולי כו' : אחר קדיש תתקבל · דקדיש שלפניה איטו שלם : וכשחל · דהכיעי איטו חל כמ"ש וי"ט שני אין מקדשין בבה"כ כמ"ש בסי' תפ"ז ס"ב וע"ש : יש לספור · דאפוקי יומא עדיף מטיולי יומא וראיה ממ"ש רשב"ם בפ' ע"פ ק"ב ב' ד"ה רב · א"נ כו' ולא אמר משום טיולי יומא וכ"ש כי"ט שני דרבנן ושבת דאורייתא. ול"נ ראייה ממ"ש בברכות שם וסברי כ"ש כו' שאני אלמא דחיק טעמי דכ"ש משום אפוקי יומא ואפ"ה בטיולי יומא הצריך להני טעמא ואע"ג דב"ש לא ס"ל הני טעמא דב"ה : י אסורי · כסתם מתני' דסוף ערלה ואע"ג דפליג עלה סתם מתני' דפ"א דקדושין הא אמרו שם מאן תנא כו' אלמא יחידאה ואינו סתם ור"ע ס"ל כר"א ובמנחות ס"ח ב' רבנן דר"א ורבינא ס"ל דאורייתא כח"ל ועי' בי"ד סי' רצ"ג ס"ג ועי' מ"ש ברמ"א ברורות שהעיקר דקיימא לן כר"א : אף בזה"ז · מנחות שם : בין כו' · מפורש בתורה : עד · מנחות שם כרבינא :

תצ א ומפטיר · וכנ"ל בסי' תפ"ח ס"ג : ומפטיר במלכים כו' · מגילה שם : ב ואם כו' וכן · שם : ואם לא · כמו בר"ח ברכות מ"ט ב' : ובמוסף כו' · תוספתא דברכות והביאו תוס' בברכות כ"ט ב' ד"ה עד והרא"ש פ"ג ס"ח והמרדכי וש"ע שם .

אלא כשמעיין כו' · עתוס' דר"ה ח' ב' ד"ה שהחדש ושם ל"ה א' ד"ה אילימא וברא"ש שם והכי איתא בירושלמי רב מפקד לתלמידוי כו' וה"ה בחוה"מ שמזכירין של מוסף כמ"ש בסוכה נ"ה א' ולאן דאית לן תרי יומי כו' : ג נוהגין כו' · מ"ש פי"ש הלכה ג': ה וזה הסדר · תוס' שם ופשוט הוא : ו בכל ימי כו' . תוס' שם וכמ"ש סי' תפ"ח ס"ב : ז בליל י"ט כו' · עמ"א ור"ל בכה"ג דאין אומו הפעם שכל כפי' תפ"ו ס"ג ס"יך כאן וע' ע"פ ק"כ ב' מגלל דכביעי כו' : ואומרים · דלא כי"א זאן שמזמנו שסכעו בים המצרים : ט ומפטירים · מגילה שם : ואין · כג"ש תוס' בשבת כ"ד ב' ד"ה ולית כו' דקי"ל כרב גידל : לא כו' · דאף לרש"י ורב אושם דפ' דלא כרב גידל מ"מ אין אומרים בשל פסח כמ"ש הרא"ש שם וז"ש לא כמאלע וע' רא"ש שם : ונוהגין · שמדבר בגאולת מצרים · וז"ל ד"מ כתב אבודרה"ם נהגו העולם לקרות בחג המצות שיר כו' שמדבר כו' ובשבועות רות שכתוב בו תחלת קציר ועוד שאבותינו שקיבלו התורה נתגיירו וכן רות נתגיירה ובסוכות קהלת מפני שכתוב בו תן חלק לז' וגם לח' כו' ואמרי' במ"ס סופרים בחמש מגילות מברך על מקרא מגילה ואפי' היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכ"כ מהרי"ל לברך כנ"ל אף אם אינה כתובה בגליון וכ"כ בהג"מ הלכות פ' בשם וכן המנהג דלא כמרדכי שכ' בפ"ק דמגילה לברך על מקרא כתובים עכ"ל ד"מ · וכ"כ ב"ח ולבוש ומנהגים ומט"מ לברך אף שאינם כתובים בגליון וכ"ש כשהם כתובים בגליון כש"ת וכן מנהג כל הראשונים וכ"כ מ"א · ומ"ש חוץ מקהלת ליתא דבשפ"ג דידים משקנת מתני' שם דכן נחלקו וכן גמרו בשיר השירים וקהלת שוין לטמא את הידים וכ"פ הרמב"ם בפ"ט מהל' אה"ט ס"ה שכל ה' מגילות מטמאין את הידים כש"ת וכ"כ הגמ"ר פ"ק דמגילה שכולן שוין לברכה וכן עיקר : בשבת · שהוא יום כיטופיא דאף בי"ט הוו נשרות כמ"ש בסוף ר"ה ל"ה א' :

תצא א מבדיל · ע"ס כאן ובטור כתב מתפללין ערבית כמו כמ"ש ומבדילין על הכוס כדרך שמבדילין במ"ש אלא כו' · ומ"ש מתפללין ערבית ברכות כ"ח א' · ומ"ש מבדילין · פסחים ק"ד א' אומר הבדלות במ"ש ומי"ט כו' ובמי"ט לחמ"ע וז"ש בין כו' : אלא שאין · שם נ"ג ב' אין מברכין כו' ואף עולא דפליג ל"פ אלא על יה"כ : ולא · עתוס' שם ק"ב ב' ד"ה רב כו' ובפ"ד די"ט ל"ג ב' ד"ה כי הוין בי כו' :

תצב א יש נוהגין · עתוס' דקדושין פ"א ד"ה סקנה · וע' בטור סי' תכ"ט שכ' בשם מ"ס ותלמידים מתענין בו כה"ב מפני חילול השם ג"י וכ' וכ"ל ההגו נ"י אחר הפסח קאמר כמו שרגילין באשכנז וכן אחר הסוכות מפני שהן ימי שמחה ושמא אקרא דאיוב ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' ועב"י שם וכ"כ הטור הטעם כאן וכ"כ הרא"ש בפ"א דתענית ועמ"א : ובמפטירים · עמ"א ותע"ג שבמ"ס כ' להתענות בניסן לפי שאין אנו נוהגין כמ"ש שמתי' להתענות בניסן בזמן שאין מזכירין בציבור כמ"ש בסי' תכ"ט ועוד שאנו נוהגין להתענות בציבור ואף למ"ס אסור : מיד · עמ"א : ועושין אותו כו' · תע"ג דבתוספתא דתענית תניא דאין קורין בתורה בתענית יחיד קהל שמקבלין תענית רבים מקרי ואף ע"ג דלענין פלגה אמר כשפ"א דתענית דביחידים דמי הייתו לפנות משבע ברכות של תיקון נביאים וכן שבעו עניתו בברכה הרא"ש שם ועיין סימן תקס"ו סעיף ב' :

תצג א נוהגין כו' כמ"ש בפ' הע"י פ"ג ב' תגא כולם : עד ל"ג · עכס"ג : אבל לארס כו' · כמ"ש שם ומ"ג א' ומארסין אבל לא כונסין : מי שקפץ · עפ"ד דפסחים נ' ב' מלי אריא כו' התם סי' כו' : מיהו מל"ג כו' · עס"ג : ב נוהגין · שבמדרש איתא שמתו עד פרוס העצרת והוא ט"ו יום קודם העצרת נשארו ל"ד יום ומקצת היום ככולו ח"ס ואין להסתפר כו' · ואמר בבקר כמ"ש ב"ד בסי' פל"ס ס"א דלא אמרי' מקצת היום ככולו עד שתכן החמה והביאו ראיה מספ"ב דמגילה וכן שומרת יום כו' ומ"ש נוהגים שלא להסתפר כו' הוא לשון הטור וע' בהג"ה : אא"כ · כמ"ש במ"ק י"ז ב' ומודים חכמים כו' : ובבריתות כו' · כנ"ל בטור שאומרים שאז כו' : ומרבים · כו' כמ"ש בסוף תענית שבו פסקו מתי מדבר : ואין להתספר כו' · כנ"ל משום מקצת היום ככולו : מיהו כו' · כנ"ל ממ"ש במ"ק י"ז ב' : ומי שהוא כו' · כמ"ש בפ"א דתענית י"ב א' מפני ס"ט שלנו היה : ג יש נוהגים כו' מיהו כו' · כי י"א כי ל"ג אינו להפסקה אלא לאותן ימים שא"א תחנון ז' ימי הפסח ו' שבתות וג"י ר"ח וי"א עד ר"ח אייר תקח ממנין הימים נשארו ל"ג ימים ועפ"ז ס"ק א' ב' ומ"א ס"ק ה' : ולא ינהגו · יבמות י"ד א' : וכ"ש · פ"א דעירובין מקולי ב"ש ומקולי ב"ה כו' : ד נהגו · כמ"ש בסוף מ"ק כ"ז ועיין כה"ג :

תצד א ביום · מפורש בתורה וס"ל דאינו תלוי במנין הימים בחדש כמ"ש בפ"א דר"ה עלרת פעמים חמשה כו' : אלא שאומרים · מ"ס פי"ט הלכה ד' : ומוסרים · פ"א דערכין ופ"ד דתענית : ומפטיר קורא · כמס"ל סי' תפ"ח ס"ג : ומפטיר כו' · מגילה שם : ג אסור להתענות · כמ"ש בפ"ד דסוכה כל העושה איסור לחג כו' וכפי' השני של רש"י ובירושלמי קורא לאסרו חג בנה דמועדא וז"ל הירושלמי פ"ה דע"ז סוף הלכה א' חברייא אמרו טעמא דר"י משום בריה דמועדא כו' א"ר יוחן קרא מסייע למה דאמרו חברייא וביום עשרים וארבעה לחודש נאספו כו' ולמה לא אמר בכ"ג משום בריה דמועדא אין תימר דהוה בשבתא לית יכיל דלא מתסב ולא מסבה לומא רבא תהר בשבתא ומה בה ולית ר' יוגא מקיל למאן דמעביר ליה מן אתריה א"ר יוחנן בר מריה אגא תסבתיה ולא הוה בשבתא וכפ"ב דחגיגה מעשה ומית אלכסא בלוד ובאו כו' ולכן כ' כאן : וא"א תחנון · עמ"א : ונוהגין לאכול · עמ"א : וצריכין · עמ"א :

תצה א כל מלאכה כו' · ביצה ל"ו ב' מתניתין כל שחייבין עליו כו' ובפ"ק דמגילה אין בין י"ט כו' הא לענין מכשירי כו' מתניתין דלא כר"י כו' אין בין כו' ובפ"ג די"ט כ"ח א' דרשינן ממך כו' ע"ס ושם ל"ז א' ורמינהו כו' ל"ק הא ב"ש הא ב"ה ושם י"ב ב' ואת"ל משנה ב"ש כו' דאי ב"ה כיון כו' ה"נ כו' וז"ש חוץ כו' וחוץ כו' · ואף ע"ג שגם שחיטה וביסול אמר שם כן כיאר הס"מ פ"א שכל מלאכה שהיא באכילה כגון שחיטה ואפיה וביסול אפילו עשאן שלא לאכילה אין לוקה וכל מלאכו' שאינן באכילה כגון כתיבה ואריגה כו' אפי' עשאן לאכילה לוקה חוץ מן הולאה והבערה אע"פ שאינן באכילה ואפ"ה אפי' עשאן שלא לאכילה אינו לוקה והטעם שהולאה שלריכה לאוכל ומשקה והבערה כמ"ש בירושלמי לא תבערו אם כו' ביום השבת הא בי"ט הרי דביום השבת מיותר והגריכו שם למתוך אף שעשאן שלא לצורך וז"ל הירושל' פ"ה די"ט הלכה ב' על מתני' דאין בין כו' לא תבערו אם בכל מושבותיכם ביום השבת בשבת אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר בי"ט אין תימר בדברים שיש בהן אוכל נפש אנן קיימין והכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם אלא כיני קיימין בנר של בטלה א"ר אבינא ותני תמן ב"ש אוסרין וב"ה מתירין : שלא היה כו' · כמס"ש כ"ח ב' ומגילה ז' ב' : ויש מחמירין כו' · כמ"ש בשבת קל"ד א' ת"ר אין מסננין כו' מ"ס מגיסה לגומרא כו' מ"ס מליסה כו' ועתוס' דמגילה ז' ב' ד"ה כאן כו' וי"ל כו' וע' תוס' דשבת קל"ז ב' ד"ה תולין אבל כו' אבל סברת הראשונה ס"ל כמ"ש הר"ן בפ"ק די"ט דאפי' אפשר מאתמול שרי אלא בדבר שעושה לימים הרבה אסרו חכמים בדבר שטוב מאתמול וזה שהתמירו במלח ותבלין וגרלה שזהו נ"כ ה"ס בפי"ט דשבת בחרדל וגבינה שג"כ דרך לימים הרבה ואפ"ה בדברים המפיגין טעמם מותר אפי' בלא שינוי ובלא מפיג ע"י שינוי וכן פירש"י בספ"ג די"ט הא דאין טוחנין קמח משום דאפשר מאתמול ואפ"ה מותר ע"י שינוי דלא כמ"א : כל שאינו מפיג כו' · כמ"ש בשבת שם והאמרי נהרדעי גבינה בת יומא כו' : מיהו אם כו' · כמ"ש בי"ט י"ד א' דכ"ע מיהת כו' כל התבלין מפיגין כו' ועתוס' דשבת ק"מ א' ד"ה הני פלפלי כו' מיהו במדוך של עץ כו' דלא אסרינן כו' : קצירה כו' · כמ"ש בריש י"ט משום פירות הנושרין כו' ושמיטה שם משום מתקן שובו כו' ובר"פ אין צדין ושחיקה במ"ק י"ב ב' ת"ל טוחנין כו' מ' דבי"ט אסור ובירושלמי פ"ה הלכה י' תני אין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין הבורר והטוחן והמרקד בשבת נסקל ובי"ט סופג את הארבעים והתנן בורר כדרכו בחיקו ובקטון ובתמחוי א"ר חנניה בר"ג היא כו' · מנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין ר' אחא בשם רשב"ל אומר כל מלאכה לא יעשה בהם עד ושמרתם את המצות כו' וכ"ש גירה וקצירה · תני חזקיה פליג ר"ל על מה שאמר ת"ק בדירה אך הוא לבדו הרי אלו מיעוטין שלא יקצור ולא יטחון ולא ירקד בי"ט : ב אסרום חכמים · ר"ל דלא כרש"י בר"פ אין צדין שאסור מדאורייתא משום דאפשר מאתמול ועדיפי טפי דלא תליא בהפרש בין אפשר ללא אפשר אלא במכשירי אוכל נפש לר"י כמ"ש כתיב הוא וכתיב לכם כו' מכלל דבת"ק עלמו אין חילוק ואמרו מוליכין סכין ובהמה אגל עבה אע"ג דבשבת לענין מילה אסור וכן לענין פסח וכן מלח דאין מפיג טעם התירו ע"י שינוי כנ"ל ס"ה אלא כמ"ש תוס' ורא"ש ור"ן שם לפי שאדם רגיל לעשות דברים כאלו באלו מיום א' לימים הרבה ודמי לעובדין דחול ואף ע"ג דיליף בירושלמי מקרא אסמכתא הוא אבל דעת הרשב"א שהוא מדאורייתא וז"ל בעה"ק ל"ז ב' ד"ה מלאכת עבודה אסורה בי"ט כמו בשבת שנאמר כל מלאכת כו' איזו היא מלאכת עבודה כל שאין בה צורך או"נ כחורש וזורע וגונה ואורג וכיוצא בהן ולא הותרה אלא מלאכת או"נ כו' ולא כל מלאכת או"נ התיר הכתוב שהרי אחר שהתיר מיעט שנאמר אך כו' אך הוא לבדו ולכם מיעוטין הן כו' ומסרן הכתוב לחכמים והם אמרו שהקוצר והתולש והדש והבורר והטוחן והמרקד והלד והחולב והמגבן והסוחט אסור וכן אסרו מדבריהם לרדות חלות דבש כו' ומפני מה מנו את אלו לפי שלא התירה התורה מה שדרך לתקן מהם לימים הרבה וכן לא התירה אלא תיקון דברים שאין ברשותו לא לעקור דבר מגידולו לפי שרוב הפירות נלקטין לזמן מרובה וכ"ש לידת בעה"ח שאינן ברשותו והוא צריך לטרוח כו' ועוד יש מלאכות ואפילו טלטולין שאסרו מדבריהם שלא יעשה כדרך שעושה בחול כמו שיתבאר עכ"ל : ג אין מוציאין · כמ"ש בספ"ג פרתו כו' · ומקרדין כו' בי"ט מ' דבי"ט קאי אשניהם ועוד דכל הנ' דברים דפליגי ראב"י וחכמים הכל בי"ט דלא כתי"ט ואמרו בירושלמי פ"ד די"ט והביאו הרי"ף ורא"ש שם אין רוכבין כו' בי"ט משום שביתת בהמתו אלמא דמלווה בי"ט ובהמה לא אמרינן מתוך דלא שייך לצורך : ד מוקצה כו' · כמ"ש בריש י"ט מכדי מאן סתים כו' אמרי כו' וכן דפריך שם במאי עסקינן לימא כו' אלא כו' מ"ט דב"ש מוקצה הוא אלמא דפשיט להו דמוקצה אסור וכן שם ד' א' אלא בתרנגולת כו' הוא ואמה אסורה רי"ף סוף י"ט ועפי' תק"י ס"י : ויש מתירין כו' · ממ"ש בסוף שבת ואף לוי סבר כו' כי הא דלוי כי הוה מייתי טריפתא ומייתי לאיה מי"ט לשבת ושם ואף ר"י סבר כו' ומי אר"י והא אר"י הכי הלכה כסתם משנה ותנן אין כו' · ר"י סתמה כו' ולא מפליג בין שבת לי"ט אלא ר"ג לבדו הוא מפליג להעמיד אוקימתא שלו ואנן קי"ל כאוקימתא אחריני שם ועוד מדפריך בפ' כירה ור' כר"ש ס"ל כו' ואם איתא הא ר' סתם בשבת כר"ש ובי"ט כר"י אלא לא קי"ל כן : אבל נולד כו' · נ"כ דלא כר"ג שאמר מאן דאית ליה כו' וכרבא פרק המביא ותוד שנשבר כו' ובסוף נוטל שמואל מטלטל כו' אע"ג דבסוף שבת אמרינן דשמואל סבר כר"ש שמאה וס"ם ס"פ נוטל ס"ל דפרסייתא אסור ועברא"ש שם שדחה כל הראיות מרבא אין ראיה דרבא אפילו במוקצה כר"י ס"ל כמ"ש ס"פ נוטל למימרא כו' ומשמואל אין ראיה דהא כר"ש ס"ל אפילו בנולד כמ"ש ספ"ק דשבת אלא כמ"ש תוס' שם דמחמיר על עצמו היה : וכל מוקצה כו' · כר"א בסוף המביא במתני' ל"ד וכמ"ש רש"י שם דפליגי בברירה ואנן קי"ל דברבנן יש ברירה וכמ"ש בפ"ה שם ל"ח א' דרש מר זוטרא הלכה כר' אושעיא וכמ"ש הרי"ף שם ואמרינן בירושל' ס"פ המביא והביאו תוס' שם מחלפה שיטתיה דר"א דתנינן תמן בש"א לא יטול אא"כ נענע מבעי"י ור"א לאו שמותי הוא אומר הוא כדבר שיש בו רוח חיים וה"ה לדידן דקי"ל שם כב"ה נ"ל שחילוק הנ"ל דהא שם אפי' לב"ה לא שני במכאן אני כו' כמ"ש שם י"ד א' וז"ש שאינו כו' : ומותר להבין כו' · עמ"א וט"ז וכמ"ש בספ"ג דעירובין ל"ט א' ועוד אר"י מתנה אדם כו' ועה"מ"ס ספ"א ה' כ"ד לפיכך כו' :

תצו א בגליות · עספ"ג דעירובין אתא סיילוה לרבה א"ל כו' : ומנדין כו' · עכס"ג : ב או שאר כו' · ודוקא שבות כו' · נלמד משם דהלא ל"ד עינא ול"ד לכחול אלא כל שבות וכמ"ש בפ' המלגיע דכוחלת משום שבות : אע"פ כו' אלא ע"י כו' אם אין כו' · שם בעא מיניה כו' · מהו לכחול כו' היכא דליכא כו' א"ל אסור אמימר שרא כו' מסייע כו' : בשני כו' חוץ כו' · שם אמימר שרא כו' א"ל אגא כנהרדעי כו' ואנן קי"ל כרב אשי שם ו' א' דל"ל דנהרדעי מיהא למידין ממנו לי"ט ב' של גליות · רי"ף : ג בני א"י כו' · ע"ל סי' תמ"ח ס"ד מס"ש :

תצז א אפי' במקום כו' · כ"כ הר"ז"ד בהשגות וז"ל שהרי היה ועוף שהתירו אינו אלא בביברים קטנים ואפ"ה דגים אין לדים והטעם מפני שהם מכוסים מן העין והקשה עליו הה"מ מה זה המים לקמן ס"ה ומי' הב"י דאמת המים צריך וביבר רחב הרבה ודלא כהרמב"ם שמתיר אף בדגים בביברים קטנים וכ' הה"מ שמפ' דרשב"ג פליג אף ארישא אדגים אבל דבריו צ"ע דא"כ הוה לאמרינן שם הלכה מכלל כו' וע' לח"מ שהרחיק בזה אבל דבריו תמוהים : ד אין משקין כו' · כמ"ש בסוף י"ט אין משקין כו' והא דפריך בגמ' שם נ"ל למימר משקין ר"ל למה נקט השקאה דוקא דלא כהר"ן שם שכ' דהשקאה מות' וז"ש הרמב"ם וש"ע לשון משקין ועמ"א : וכל שאסור כו' · גמ' שם מותרין למלאי כו' וליטעמיך כו' אלא כו' : ספק מוכן כו' · ל"ע דל"פ רש"י ותוס' שם על מילתא דר"ס משו' שלקט בי"ט ראשון אבל לכ"ע ספק אסו' בי"ט ב' וע' סי' תקי"ג ס"ו בהג"ה ועמ"א וכן במהרי"ל הלכות י"ט כ' בשמחת תורה לקחו בילים מן הח"י ומלאום בתרנגולת וגם עשה בכן שהר מאכלי' ואסר מהרי"ל את התרנגולת וכל הנעשה עם הבילים עד מולאי י"ט בכדי שיעשו משום ספק נולד : דהוי ס"ס · דמותר אפי' בדסיל"מ כדעת הרא"ש בתשו' כלל ב' ס"א שכ' דהא דאמרינן בריש י"ט וספיקה אסורה ואם נתערבה כו' מ' דקאי אספק וכה"ג קרינן בזבחים ע"ד א' ס"ס וכ' דוקא שספק א' נתערובות אבל ס"ס בגופו מותר והתיר שם בתרם משום ס"ס ועי"ד סי' ק"י ס"ט וסי' רל"ג ס"ג בהג"ה ומ"מ כל שהם כו' ודלא כמ"ש בסי' ק"י ס"ח בהג"ה י"א דהסיל"מ כו' והוא דעת מהר"מ שם שהביא הרא"ש ומרדכי סוף כל הגלמי' מהא דריש י"ט כנ"ל : ה מאחר כו' · כנ"ל ס"א : ו אווזים כו' · שם כ"ה א' ושם כ"ד א' ותניא הלד אווזין כו' וע' רא"ש שם וכ"ל דהא דקאמר כו' ולפ"ז כו' ור"ל דבבית ודאי מותר כנ"ל אבל אווזין כו' ושם ברא"ש ובע"ס כו' ואף לדברי התוס' כו' וז"ש בבית או בחצר : ז שאר · כו' · כפי' הרמב"ם דרשב"ג ומ"ש שם ה"ד מחוסר כו' קאי גם אחיה דלא כתו' שם ד"ה כל כו' מחמת אוקימת' דר' אשי והרי"ף השמי' הא דרב אשי וס"ל כפירש"י דאידי ואידי חד שיעור' והשמואל כללא הוא לכל : ח בתוך ע' כו' · עכה"ג ור"ל כמו שהם קורא הזוג לעיר כו' : ט וה"ה בגדולים כו' . ממס"ש כ"ה א' מרשב"א מודים כו' כר"א כו' מ' שמועיל זימון ועברא"ש פ"א סט"ו וכמ"ש ברפ"ג כחיה הא בה הא בתמה כו' : י וא"צ לנענע · לא כב"ש : אם זימן כו' · כמס"ש דזימנין כו' ובמטלטל כו' : ואם הוא כו' · דאיסור טלטול אינו אלא משום דמוקצה וכמ"ש בהג"ה ד"ה ואין אדם כו' אבל תרנגולת העומד' כו' אבל בא"ל אלא

לזוג אפי' זימן כל השוכך לא היה דעתו אלא לזוג אלא דסומך על מה שיברור ומגלה לינלי למפרע שבתחלה קמטלט! כו' : יב המוכרלים · דאל"כ ודאי איתפיסו הנ"א שם ד"ה וכגון ורש"י שם דודאי א"א שיעמדו על מקום א' מצומצם : אא"ב · רי"ו ופשוט וע"ש בגמ': יג ואפי' היו כו' · כשישת הכוס' נפסחים ע' א' והטור סי' תל"ט ספ' כמ"ד בכים א' מחלוקת וע"ש בש"ע ס"ג: יד ואם חוזין כו' · תוספתא פ"א : טו א"י כו' · כמ"ש כ"ד ואם אין במינו כמחובר כו' וה"נ שא"ל לידה וכן תוך הפתוס ואף ע"פ שלא זימן מבע"י דאין · כא"י צריך הכן כמ"ש בסי' תל"ח ס"ג ועיי' מ"א : טז השוחט כו' · כ"כ הטור ומ' שם אף נמאן דמתי' טלטול הבשר שכ' ובענין שלטול הבשר כו' ע"ש וכמ"ש בשבת קי"ו ב' בשלמא כו': יז אם כ' · שם קנ"ו ב' כי הא דלוי פו' וכירושלמי פ"ג די"ט הלכה ו' כגון קומי לוי מהו לראות את הטריפה בבית אפל אמר נאפוקי לגרה ר' אמי כשי שמעיק אין רואין את הנגעים בבית אפל שמעיק אין רואין את הטריפה בבית אפל אר"י בר בון לא מטעם הזה אלא שמא תמלא טריפה ויהא אסור לטלטלה : אבל כו' שלא ישקול · י"ט כ"ח א' : ולא · שם כ"ז ב' : ואם · שבת קמ"ח א' :

תצח א שמא כו' · רמב"ם : ועכשיו כו' · לטעם הרמב"ם דאין הטוחנין ת"ח : סיהו כו' · דבשעת הרחק יש לסמוך אמפרשים אג"ם דרש"י פי' משום דאושא מילתא והוי כשוכרא דחול ובה"ג פי' שמא ילך חוץ לתחום והרז"ה פי' משו' דהוי כעין רא"ים מומין בבכו' ולכולהו טעמי מותר עכשיו : ב יכול כו' · כגי' הטור בבהמה וסכין כו' : ואפי' נרי כו' · דבלא"ה לי"פ ב"ם : ואע"פ כו' · דנולאה באוכל נפש כתיקון א"כ עלמו ואין חילוק בין אפש' מבע"י או לא · שם : וה"ה שהשבח כו' · כגי' שלנו טבח וסכין ובודאי אין האיסור משום טבח : וה"ם כו' · אבל כו' · ירושלמי פ"א דשבת ופ"ג די"ט הלכה ב' ע"ש וכן משמע בגמ' כ"ה א' חוץ לתחום כו' מותר לישראל אחר : אא"ב · דאו אסור לאותו ישראל כנ"ל : ואם ספק כו' · כפי' רש"י בש"ם שואל תיפי' כו' וכמ"ש בפ"ד דעירובין מ"ה ב' ואב"א כו' וז"ש שהמוקצ' כו' ור"ל בכה"ג משום חוץ לתחום אבל ספק מוכן קי"ל דאסור כמ"ש בסי' תל"ז ס"ג והרשב"א הו"ל לשיטתו שם' כרש"י אבל לא קי"ל כן וז"ל המ"מ פ"ב הלכה ו' כ' רבינו וכל שפ' מוכן אסו' ודע שכל דין מוקצה ונולד בכלל זה והטעם מפני שהוא דשיל"מ או שרצו חכמים להחמיר בספק זה והרשב"א חלק ואמר שכיון שמוקצה ונולד מדבריהם הולכין להקל ולא מתברי' אלא כדבר שקרוב ליגע בבל תורה כגון ספק מיגור אבל שאר ספקות מותרין וכתב הה"מ שדבריו תמוהין דהא ספק בילה למה אסורה וכולה סוגיין דפ"ק דספק טלד נכתמי' ועוד דבריית' סתמא תניא ספק מוכן ר"ג כו' ונראין דברי רבינו שלא חילק וע' ר"ם תקי"ז ועמ"ש בסי' שכ"ה ס"ז וע"ש ס"ט ובסי' תקט"ו ס"ז ובסי' שכ"ה סט"ו ול"ע : שהמוקצ' הולכין כו' · נרא' לי שלמד ממ"ש בפ"ד דעירובין מ"ו ב' ואב"א הוי כו' ואף דקי"ל ספק מוכן אסור כבר כ' הרשב"א בעה"ק מ"ס ב' וז"ל זו שאמרנו שהמוקצה והנולד אסורין בי"ט לא מן התור' אלא מד"ס לפיכך הולכין בספקן להקל בד"א בדבר שאינו קרוב לבא לידי איסור תורה אבל אם היה קרוב לבא ליגע בבל תורה הולכין אף בספקו להחמיר כבל תורה כילד פירס מכמרות או רשתות לחיה או לעופות מעי"ט ולמחר השכים ומצא בהן חיה ועוף כו' הרי א"ו אסורין אע"פ שהן ספק מוכנים לפי שאם אתה מתיר כן קרוב הדבר לבאי' לידה שאסור' ד"ת ולפיכך החמירו בספיקם וזהו שיטת הרשב"א וכ' שיטת רש"י בפ' שואל אבל בסי' שכ"ה וסי' תקט"ו פ' כדברי רי"ף ורמב"ם ועמש"ל : ואם הביאם כו' · עירובין מ' א' : או אפילו כו' · פ"ו דמכשירין מתניתין ו' : ד בהמות כו' · עמ"א בשם ש"ך ויפה כתב דרשב"א הו"ל לשיטתו כמ"ש בס"ג שהולכין בספקו להקל ומפ' מתני' דס"פ שואל חייסינן שמא כו' כפירש"י וה"א דבריו שכ' כאן שמא מכערב כו' ותוך לתומם כו' : ביום שני · ע"ם וכן שם בספר עס"ק ליתא וכ"כ ש"ך הביאו מ"א ומ"ס מ"א דא"ח וס"ע לטעמייהו דס"ל ספק תוך לתחום לחומרא כו' · דברי שנגס כן דהא א"ח וס"ע העתיקו דברי הרשב"א כלשונו וכתב בס"ג שהמוקצה הולכין בספיקו להקל ואף שהס"ע סותר למ"ם בסי' תקט"ו אין בזה כלום כידוע : אם האם כו' · דבלא"ה אסור כמ"ש כ' א' ד' א' : והוא כו' · פ"ס דשבת: ובעינן כו' · טט"ז ועפ"ג דחולין : ואם היו כו' · אע"ג דבבילה אסור דלא שייך הכנה אלא בדבר האסור ביומו והוא כדעת המתיר שירי פתילה כיון שמותר ביומו כמ"ש ב"י בסי' תק"א בסופו דל' כד"מ שם ס"ק ב' וע' מ"א דלא שייך כו' · וכת' ועוד דלידה כו' ומטעם זה מותרין ביצי' שנמצאים בתרנגולת אפי' בי"ט שלאח' השבת כמ"ש בסי' הקי"ג ס"ז וכן מוכ' מסוגי' שם ב' ב' וע"ש ברא"ש ועתו' ד' א' ד"ה אלא · ועי"ל כו': ו אפי' אין כו' · שם מבית עניתהם וס"ל שזהו דברי ת"ק אבל בגמר' שם מוכח שזהו דברי ר"ע וכ"כ הרשב"א וע"ש בגמ' א' רב"א כו' והאן תנן מתני' כו' : אינו נוטל כו' · שם י"א ב' ג' דברים התירו כו' מצא"כ כאן וירושלמי פ"ג הלכה ג' תני אבל מביאם ע"ג טורו כיצד הוא עושה מסייר ממנ' אבר אחד ומביאו עמו : וי"א דאין כו' · כמ"ש בסי' שקדם בפט"ז דשב' קי"ו ב' בשלמא כו' ועמ"א : ז אם שחט כו' · רמב"ם ובפי' דקאי אכל בהמ' וס"ל דמ"ם אם שחט כו' אורחא דמילתא נקט שאין דרך לשחוט בריאה בשדה ר"ן וכתב שיש חולקים וס"ל דוקא במסוכנת וכן כתב הרשב"א בעה"ק : ח עוף כו' · דרשב"ל שם ס"ל מפני שצריך לחסמן כמ"ש משום ליכון כו' וע"כ צ"ל כן דמשום לבודקן ליכא חיוב · רא"ש : ט ואם כו' · שם ולפלנו כו' סד"א כו' : אלא כו' · שם ל"ו א' נבי אותו ואת בנו לר"י : יא ואפי' · הרא"ש שם ועמ"א ועפ"ה דב"מ ס"ט ב' : יב השוחט בהמה כו' · בכורות כ"ד כ"ה בעו מיניה מר"ה כנגדו בי"ט מהו כו' ועתוס' שם ד"ה וסיינו כו' עד ואת"ל דאי תולם כו' והרמב"ם מתיר בבהמה ולא בעוף והרמב"ן מתיר אף בעוף כיון שסופו לדחות ועמ"א : בידו · שם בגמ' אר"א אר"ל ל"ם כו' : יג השוחט את כו' · עתוס' שם ד"ה דהוה וערש"י שם ד"ה דסיינו אורחיה כו' : יד ואפי' היה כו' · ממ"ש שם אר"י ב"י לא שנו אלא שאין כו' וע' תו' דחולין ע"ט ב' ד"ה בין כו' וי"ל כו' ור"ל דאפילו בכמה דקירות מותר וע' רשב"א שם : טו ואם שחט כו' · ירושלמי שם סוף הלכה ג' בד"א בשלא שחט אבל אם שחט מוטב שיטול מאפר שהוסק בי"ט ואל יחפור בדקר ויכסה הברייתא אמרין שמ"ע דוחה למצות ל"ת : ומיהו עדיף כו' · ממש"ם ואל יחפור כו' משמע דוקא שאין לו דקר נעוץ וז"ל הב"י כתב הכל בו בשם הר' משולם שאם שחט מותר לכסות באפר כירה שהוסק בי"ט ולא יכסה בדקר עכ"ל וצ"ל דס"ק ולא יחפור בדקר ויכסה אבל אם י"ל דקר נעוץ ודאי עדיף טפי והכי אמרינן בירושל' אם שחט מוטב כו' ואל יחפו' בדקר ויכסה אלמא דבא"ל דקר נעוץ קאמר אבל אם י"ל דקר נעוץ עדיף וכ"נ מדברי הרא"ש והטור עכ"ל · ודבריו תמוהין דהכל בו כתב ולא יכסה בדקר משמע אפי' דקר נעוץ וכן הירושלמי בדקר נעוץ קאמ' דאמתניתין קאי דקתני ומודים שאם שחט שיחפור כו' ועוד דאי בלא נעוץ מאי מוטב כו' ר"ל אם י"ל אפר כירה אפי' בלא"ה אסור וגם הסברא פשוטה דאיסור טלטול קל מאיסור מלאכה שא"ל לגופה או מקלקל שהרי מתניתין נכרי שבא לכבות כו' אפי' בהפסד דליקה ואילו לטלטל מוקצה התירו כל הפוסקים אמיר' לנכרי כמש"ל סי' רע"ו ס"ג בהג"ה וכ"ם בי"ט דמותר לטלטל מוקצ' לצורך אוכל נפש כמש"ל סי' תקי"ח ואין משמעות בדברי הרא"ש וטור וכ"כ הרשב"א להדיא וז"ל בס' עבודת הקודש מ' א' שאם שחט ואין לו אפר כירה שהוסק בי"ט שמותר לכסות בו משום מצות כיסוי ולא עוד אלא אפי' י"ל דקר נעוץ ואפר כירה שהוסק בי"ט מכסה באפר ואינו מכס' בדקר נעוץ עכ"ל וכן השיגו ב"ח ומ"א : טז הבנים כו' · ע' רש"י שם ד"ה הכנים כו' וד"ה מכנים כו' ור"ל דלצורך גיטתו צריך הרבה אבל אם הכנים שהם די אפי' בקופה ועתו' שם ד"ה ואמר וא"ת כו' י"ל כו' א"נ י"ל כו' וז"ש כאן לכסותו בקופה כל צרכו : יז מכנים כו' · כל ב' סעיפים אלו הוא לשון הטור וכן בב"י שם שחילקו בין הסוא דכאן לספ"ו כנ"ל אבל הרשב"א שם חילק דכאן דוקא דיעבד כמו דקר נעוץ והם אפי' לכתחלה ולשון הגמרא דיקא כדבריו דכאן אמר הכנים רק לכסות והם אמר מכנים כו' ועושה כו' וכן נוטה תי' שני של התוס' שם : ואם הוא · רש"י שם ד"ה והוא וקאי גם אסעיף שקדם וכ"ה שם בגמ' והא קצביד כו' : יח אפילו כו' · שם בגמ' וליטעמיך כו' רמי כו' משמע דקאי אגמיל : ולערב כו' · ע' רא"ש שם וכמ"ש בחולין פ"ז א' : ודוקא כו' · שמפרש מ"ש רמב"י אמר כו' בעפר שאינו מוכן דאל"כ סולך אמרו בחול אמרי לנקר כו' בי"ט נמי ועפ"ג שם וע' פט"ז דשבת קכ"א ב' ותיפוק ליה כו': יט ויש לו כו' · רמב"ם מ"ש שם לא הוי בלבד כו' משמע דומיא דהוי דאפי' בעפר מוכן ובאפר כירה ועמ"א: לא יכבנו · אפי' י"ל אפר מוכן · רשב"א שם :

תצט ב אסור · ממ"ש ל"ד א' מולגין הראש כו' דוקא · ועתוס' שם ד"ה מולגין כו' וכ"כ שם במרדכי בשם בה"ג ע"ש : ג שנשתמה בי"ט · שם י"א ב' וכמ"ש למטה : ונוצות · ג"כ מה"ט כמ"ש שם : ד וכן אסור כו' · עמ"א וכמ"ש בגמ' שם שהם לא קא מוכחא כו' ובטור כ' פלוגתא בזה והכריע הטור מדלא פרי אלא ע"ג הטור כו' ע"ש וכן הרא"ב"ד נסתפק בזה והכריע הר"ן לאיסור דמוכחא מילתא ע"ש : ה מהמה כו' · שבת קכ"ד א' :

תק א אין · שם כ"ז ב': לומר · כ"ח ב': ובן. כ"ז ב': אלא כו' · שם: כפי כו' · כ"ט א': ומביא כו' · כ"ו ב' וקאי גם אמ"ש כפי החלקי' שאמרו שם כ"ט א' ועב"י : וי"א דוקא · מדקא' לחבירו אבל בשבת ק"נ א' אמרינן חבר נכרי וע' תוס' שם ד"ה אומר כו' ועתוס' ספ"ג די"ט כ"ט ב' ד"ה אבל כו' וכ"כ שם הרא"ש ור"ן ומ"מ ומרדכי ואף שבהגמ"ר כתב משום ראב"ן לאיסור מ"מ כתב הטעם משו' שמא ירבה בשבילו משא"כ כאן · ועיינתי בראב"ן שם שכ' אבל א"י אסו' וכ"כ בה"ג והוא מה שמביא הרא"ש שם ואם' משום מחוב' וביותא והוכיח המרדכי מדבריו להיפך דאין חילוק והביא ראיה מספ"ג דעירובין בליפתא דאתא כו' ופ"ד שם דיכרי דאתו למברכתא ואע"ג שבהגמ"ר שם דחה ראייתו דבריו דחוקים וע' ב"י סי' תקי"ז ועיין בש"ע ס"ס תל"ז סי"ז אבל מותר כו' וסי' תקי"ז ס"א ובמרדכי ספ"ג די"ט בתריכות: ב ואפילו בביתו · טור · ולמד ממ"ש כ"ט א' והנחתום כדי כו' הלא"ה אסור דלא כירושלמי שם תני רשב"א אף מפים אדם את עצמו בליטרא לידע כמה הגיע לו כהדא ר' מנא זבן תרובין דשמיטתא אתא שאיל לר' חזקיה א"ל נהגין רבנן כהדא דרשב"ג ועב"י ונר' לי שמירוש' מוכח להיפך שאמר שם ר"י בשם שמואל אפי' לתלותו בכף מאזנים מפני שעכברים אסור ר"ל שו"ם אין מגביהין א"ר' בר' בון לא מטע' זה ר"ל לא משום כן אמר אין מגביהין דבה"ג מותר אלא כגון דתנינן רי"א שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ וחכמים אומרים אין מגביהין בכף מאזנים כל עיקר הא תניא קדמייתא סבר מגביהין ר"ל דת"ק סובר שמגביהין דהייטו נגד כלי וקופיץ והכא"ג אמרי רבנן אין מגביהין · הא לתלותו בכף מאזנים מפני העכברים מותר תני רשב"ג אומר אף מפים אדם כו' כנ"ל וכיון דלא קי"ל כירושלמי דמפיק דמפני עכברים דמותר כ"ש דלא קי"ל כרשב"ג : ואפי' לשקול כו' · שם אי כרבנן כו' ואף קי"ל כרבנן ואע"ג דר"י פסיק כר"י אביי דחי ליה וע' בירושלמי שם שמפיק נ"כ לחלק בין בכור לי"ט מטעמ' דאין מגביהין בכ"מ כל עיק' אלא שאומר שם דאפי' ר"ת ור"ם כרבי אוסרין בי"ט ע"ם : ומותר כו' · כמ"ש טבח אומן דוקא : שלוקח · רא"ש ור"ן דלא כרש"י וכ"מ בירושלמי שאכתוב למטה וכמ"ש הרא"ש שם דליתני דבה"ג מותר ע"ם : אבל אם כו' · ירושלמי שם תני הטבח לא יהא שוקל בידו ומניח סידו כליטר' הוא אבל תוקע הוא בסכין ומוקן לזה ולזה : ג אפי' בסכין · שם מתוך וכן מדקאמר מותר לעם ת"מ' בכה"ג דאסור בבית יד : ה מותר למלוח · כו' · סובר הרמב"ם דשמואל ורב אדא פליגי ושמואל לא ס"ל הא דר"א ופ' כשמואל · מ"מ : וי"א כו' · עכה"ג ס"ק ל' : רק כו' · תוס' שם ד"ה מצרים כו' וערש"י י"ז ב' ד"ה שלא יערים כו' וה"ה כאן : ומותר כו' · משום דמפיג טעם כשמגלת מעי"ט וכמ"ש י"ד א' דמותר משום ה"ט : ו נוהגין כו' · הג"א שם ד"ה ומשום פסידא כו' ע"ם וכ"כ המ"מ פ"א בשם הרשב"א אבל לפי מ"ם דבמליח' מות' משו' דמפיג טעם היה אסו' כאן ואין ראיה ממליחה אלא שי"ל דראייתו ממה שפסקו למצות הרבה וא"ל אלא א' ועבה"ג שם וע' מ"ם בסי' תקס"ו ובהג"מ כ' משום דת"א לאכול בע"א מותר אפי' נשחטה מעי"ט וראיה ממ"ש שם נגלג עיסה מעי"ט מפרש ממנה חלה בי"ט וכ' אמנם אנו כתבנו דאין הכל' כרבה אלא כאבו' דשמואל וכ"פ בסי' תקי"ו ס"ג ומ"ם משום דת"א כו' כ"כ ראב"ן שם וא"ד נגלג כו' כ"ל דמשום כיסוי לא מימנע כו' דמותר לאכול בלא כיסוי משא"כ בחלה ומה"ט נ"ל דמותר לנקר הבשר בי"ט אף ע"פ שהוא כטורר כו' ואפי' נשחטה מעי"ט כיון דלא מצי אכיל בלא ניקור וכ' וז"ם שם ל"ו א' אין מגביהין כו' מ"ם תני ר"י לא נצרכה כו' וה"ם מ"ם אסור הא א"א לאוכלה בלא זה ומשני לא נצרכה כו' שזה דוקא ליתן לכהן אסור אבל נותן עיניו בזה ואוכל בזה אחר ומ' מדבריו דאלה לא מתקנא בנותן עיניו כו' ולכך מותר : ושוב כו' · כמ"ש במלח דאין מפיג טעם דמותר בשיטי שם י"ד א' :

תקא א אפי' אם · עתוס' שם ב' ב' ד"ה אין · ות"ת כו' וי"ל כו' וע"ש בגמרא ל' ב' מי דמי כו' : אם א"א כו' · כמ"ש הר"ן ומקשים הא מכשירין שאפשר לעשות מעי"ט הוא ותי' הראב"ד דכיון דא"א לבשל ולאפות בלא עצים עשו אותו כדיכת מלח שמות' ע"י שינוי ה"ה כאן ואע"ג שהר"ן כ' תי' אחר סתר אותו מהרמ"א ועבב"י : התיכות גדולות · עמ"ם בס"ב : ויש כו' · וכ"כ התוס' שם אלא שכ' דוקא ביד ול"ד דה"ה בסכין כיון שמשנה : ב עצים גדולים כו' · דדוקא לחתיכות גדולו' שהי' מלאכה רק טובדין דחול התירו אבל לחתיכות קטנות שאמרו בפ"ז דשבת מאן דשלית סילתי כו' לא התירו כיון שהוא מכשירין שאפשר לעשותם מעי"ט וע' במרדכי שם: ואפי' כו' · כן דייק הטור מלשון הרא"ם שאסר משום דהוי טרחא שלא לצורך ואב מלאכ' היא וז"ם כפ"ד אתיתא אגות' כו' וע' כאגו' וכ' ב"י ומיהו בתוספתא פ"ג מ' דסרי ביד דתניא לא יתן אדם אבן ע"ג בקעת כדי לשוברה אבל מכניסה בתור ושוברה : ג בשדה משלפניו · מדקאמר אין מביאין לא במקומם מותר וס"ל דמ"ם שם במתני' ומגבב משלפניו ל"ד בחצר ול"ק אחצר כלל : וכן כו' · מתני' שם : ואפי' · דלה"ק קרפף : ובלבד כו' · הרמב"ם ל"ג בגמ' הרתי לקולא אלא פ"מ דר' יוסי לקולא קאמר וכמילתא דר' יוסי לא איסתפקו כלל אלא בדר' יהודה וע' לח"מ וכתב הב"מ שכ"כ ג"כ ר"ח אבל כל הפוסקי' חולקים ופ' דספי כא' מהן : ו ואם הסיק בבלים כו' · פ"כ דשבת : ז שאבלם מעי"ט · וכ"ל בס' שקדם בשברי כלים : גם אין כו' · תוספתא לגוזים ושקדים עצמם אין מסיקין בהם בי"ט לפי שאינן מן המוכן ופי' ב"י או בשהן בלא קליפתן : ולפירים · כר' יוחנן בירושל' פ"א והביאו הרא"ש וה"פ שם וז"ל פירוש' ספ"ג דעירובין ופ"א די"ט רב הונא בשם רב הלכה כארבע' זקנים רב חסדא בעי מיחלפ' שיטתי' דרב תמן הוא עבד לה כ' קדושות

והכא

והכא עבד קדושה אתא דלאתפלגון סירי פתילה. סירי מדורה סירי שמן שכבו בשבת מהו להדליק בי"ט רב ור' חנינא תרוייהון אמרי אסור ור' יוחנן אמר מותר א"ר מני קומי ר' יוחן מה אכפן לה פתילה גבי בילה ר"ל מאי ענין פתילה גבי בילה שאמר שם למעלה דר' יוחנן מתי' בבילה שנולדה בשבת לאוכלה בי"ט וכן שנולדה בי"ט לאטול בשבת ור' חנינא אוסר ואמר שם א"ר בא אנא עובדא קומי ר' יוסא ובעא מיעבד כר' יוחנן כד שמע דרב ור' חנינא תרוויהון פליגן סרע מיני' דאיתפלגון סירי פתיל' סירי כו' כנ"ל ופריך כאן מה אכפן כו' ואמר א"ל מן מה דאנן חמיין דרבנן מדמי לסון הדא אמרה הוא הדא הו' הדא וא"כ אנן דקי"ל כרב בבילה ה"ה כאן אבל הרא"ש כתב משום דבירושלמי לא אסר משום הכנה אלא משום קדוש' אתא ולפ"ד היה לנו לאסור מ"מ בשני י"ט של ר"ה אבל המרדכי כ' דודאי סירושלמי אוסר משום הכנה וכמ"ש בשה"ת דר"ח דאמר בירושלמי משום קדושה אתא לטעמיה דל"ל הכנה כמ"ש בעירובין ל"ח ב' כי נח כו' ותי' רבה משום הכנה וכן בפ"א די"ט ד' א' נימא קסבר כו' אלא הכא כו' אלא דנמ' דידן אינו חושב זה הכנה כיון שגוף הפתילה ומדורה בטולה וכמ"ש התוס' בריש י"ט ב' ב' ד"ה והיה. אך תימא כו' ואפי' לדידן כו' אבל אינו מוכר' דרבה ור"ח אזלי לשיטתייהו דר"ח ל"ל לית ליה הואיל ולכן לית ליה הכנה ורבה דאית ליה הואיל אית ליה הכנה וז"ש בפ"ג דפסחים מ"ו ב' א"ל רבה לר"ח לדידך כו' א"ל מדאורייתא נורכי כו' ור"ל דל"ל הכנה ואף ע"ג דאנן קי"ל כהכנה דרבה ואעפ"כ מ' ברפ"ב די"ט דעירוב תבשילין מדרבנן י"ל משום דאמרינן הואיל:

תקב א ונהגו כו' · כמו שפופרת דמותר משום שינוי אבל בלא שינוי אסור מדלא פליג במפות עצמו · תוס' שם : והותר כו' · אגודה בשם סדר עולם : אם כו' · תוס' כ"ב א' ד"ה אין ול"ל דהוי פסיק רישי' : ודוקא כו' · משום הכבה : ובן כו' אבל מותר כו' · דאוסל בלא דפנות ע"כ מותר דאל"כ אפי' ממעלה למטה יהא אסור : וי"א דאפי' · ובזה מתורץ קושית תוס' מ"ש בספ"ד דשבת מניחין קדירה ע"ג קדירה כו' וכ"מ מדקאמ' וכן פורה וכן כו' ל"ל למיחשב כולהו אלא דחשיב אותן שצריך לאויר שתחתיו וע' תוס' בשם ר"ת מ"ש על ביעתא : ב אגודה כו' · וכן פי' הרי"ף וכן פי' הרא"ש פי' שני בשם הערוך : ומותר כו' · אע"ג דפסיק רישיה הוא כיון שאינו כיבוי גמור רק דומה לכיבוי וע"ש במרדכי שמתיר אפי' ליקח להאיר רק שכ' שנכון ליזהר : הואיל ואינו כו' . הא משין אסור דלא כרמב"ם וש"ע שכ' דוקא אגודה וע' במרדכי : ג אין סומכין כו' · דלא כסוגיא דפרק כל הכלים דאמר ב"ש היא אלא כמ"ש כאן משום דלא ליתנו עליה כו' . ומוקלה הוא לכ"ד · ר"ן · ואסור אפי' ביבישתא דלא כתוס' ורא"ש בשם ר"ת ע"ש וז"ש אבל מותר כו' · דלר"ת יבשתא מותר לכ"ד ולא אסו' לכ"ד : אבל מותר · ביבשתא שם : וכ"ש כו' אע"ג . שם חזי לכיסק גדול ול"ק אלא אגוסיק בו אבל לא אגלגלות ועמ"א : ד לדידן · אע"פ שאמרו ל"ד א' הכא בקדירה חדש' כו' מ"מ בשלנו מות' דכב' נגמ' תיקונם · ר"ן : ויש אוסרין · הרא"ש שם וכנ"ל : ואם לא כו' · ירושלמי דמ"ק ר"י בר' ישמעאל אורי מדוחק כו' · והביאו הרא"ש בי"ט שם :

תקג א או לבשל · ממש"ש באמת אמרו כו' וה"ה לכ"ד : או לשרות · ממ"ש כ"ה א' בהמה מסוכנת כו' מנע"י : לצורך מחר · שם לגי' הרי"ף ורא"ש ורפ"ב כדי שיאמרו כו' : אפילו הוא שבת · כגי' הרי"ף ורא"ש שם ורפ"ב שם וריש י"ט אין י"ט מכין לשבת : או י"ט · כגי' שלנו בגמ' : ואפי' בשני כו' · דמן התורה אינו אלא יום א' שהרי אמרינן דבמת אפי' בשני י"ט של ר"ה כחול שוויוהו רבנן כו' ולא אמרינן שכן קדושה אחת אלא לחומרא דומיא דבילה משום דלפעמים היו נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש אם באו מן המנחה ולמעלה והיינו מן הספק אבל ברוב שנים שבאו קודם מנח' היה יום ראשון קודש לבד וכ"ש מתקנת ריב"ז ואילך שלעולם יום ראשון קודש וצ' רש"י ריש י"ט ה' ב' ד"ה מי לא כו' וכ"כ הראב"ד בהשגות פ"א מס"ע אבל דעת הרמב"ם שם דאפי' לקול' קדוש' א' וכ' המ"מ שכ"ד הרשב"א והר"פ : וכ"ש שיבול כו' · כמש"ש כ"ה א' אא"כ יש שהות כו' כנ"ל וערש"י בפסחים מ"ו ב' ד"ה משום הפסד ממונו כו' וכן בגמ' שם ע"ש : וכן יבולה כו' · למדו ממ"ש י"א ב' מערים ומלא כו' ועתוס' שם ד"ה מערים כו' אבל כבר כתב הר"ן שם ובפ"ב דדוקא שם התירו הערמ' משום דהפסד באה לו מחמ' שמחת י"ט וכמש"ש התירו סופן משום תחילתן אבל בפ"ב אמרו ובלבד שלא יערים והרא"ש כ' שם טעם אחר ע"ש : ודוקא כו' · כ"כ תוס' שם ורש"י בפ"ג דפסחים מ"ו ב' ד"ה האופה וע"כ צ"ל כן דאל"כ ל"ל למימר הואיל ומיקלעי ליה אורחים יאמר הואיל ואילו רוצה יאכל מעט או יתן מעט לתינוק וכן מי שלא הניח עירובי תבשילין יבשל קדירה גדולה וימלא פורני פת ויאכיל מעט היום לתינוק ואפי' בבהמה הליה של ישראל היה אסור אם לא שא"א לכזית בשר כו' ואע"ג דקי"ל הואיל היינו למלקות אבל איסורא איכא כמ"ש בפסחים שם לרידך היילך אופין מי"ט לשבת כו' ואם איתא לדידיה קשה ל"ל לערובי תבשילין ואע"ג שאמרו מערים ומלא כו' קודם אכילה משום שמחת י"ט דאל"כ אתי לאמנועי כו' : דהוי הערמה · ל' הגמר' א"ל הערמה גדולה מזו : מיהו כו' · שם י"ז איבעיא להו עבר ואפה כו' ולא איפשיטא וספיקא דרבנן לקולא דמדאורייתא' קי"ל דאמרי' הואיל כרבה · ועוד דרב אשי ור"ל בר ילחק דתאוה לפשיטות' ש"מ דס"ל דמותר : או שתשה ריב"ש סי' רנ"ד : ב אבל צריך כו' · ערש"י שם ד"ה ממלאה כו' · אבל הרשב"א כ' דגבי בשר הטעם שיהא שגון הקדיר' יותר ולפיכך שם אפי' אח"כ שרי ולאו' משת דקי"ל כרשב"א ואע"ג שצריך לכל פת רדיה וע. יכה ואפיה בפ"ע ומכאן מוכח ג"כ דבמים אסור דע"כ ל"פ הרשב"א את"ק אלא משום שהפת כו' כמש"ש וע' מ"מ וב"י וז"ש כאן אבל כו' :

תקד א שאם ידוך כו' · כשיטתו בכ"מ שאומרי' מ"א ומ"א כלישנא בתרא וענפי' לסוטה שם על הקנקנתו' : אבל מלח כו' · כשמואל שם אלא דגם שמואל סבר דמלח בעי שינוי וכמש"ש רב אחא ורב ששת : או שידוך כו' · כמו שכתב שם במתני' והמלח בפך שלף לב"ש מותר בכה"ג וכ"ש לב"ה שמתיר אף במדוך של עץ : ולא את החרדל כו' · ר"ל אע"ג שאמרו בירושלמי השום והשחליים והחרדל נידוכין כדרכן מ"מ בריחים אסור מפו' עובדא דחול דהא פלפלין נידוכין נמי כדרכן כמ"ש בתוספת' והפלפלין כתבלין והביאו הרא"ש שם ותו' בשב' קמ"א א' ד"ה הני ואפ"ה ברחיים אסור משום עובדין דחול וה"ה לחרדל ועתוס' שם ושם והרא"ש שם : מיהו נוהגין כו' · עמ"א בשם סמ"ג וזה כ' לתוספת טעם אליבא דכ"ע אבל העיקר משום ס' התוס' דפ' כמתני' ופ' בפלוגתא דר"ה ור"ח לחומרא וכמ"ש הרא"ש שם וצריך ליזהר כו' וא"ל בשל סופרים כו' וע' הג"א שם ואין לזוך כו' ר"ל משום ס' התו' וכ"כ התו' בשבת קמ"א א' ד"ה הני ומיהו היכא דידע כו' ובסמ"ג והגהת סמ"ק כ' בתחלה דעת תוס' ואח"כ דעת רב אלפס וכתב זה הטעם שמביא מ"א משום ס' רב אלפס ע"ש : ב אפי' כו' אע"פ כו' · דהולאה כא"כ כא"כ עלמו וכמש"ל בסי' תל"ח ס"ב : ג ומותר לגרוד · כמו תבלין ומלח בכ"א ול"ד לחרדל ברחיים ועמ"א : מיהו כו' · שאין מפיג טעם וכנ"ל גבי מלח : וה"ה מצות כו' · עסי' שכ"א סי"ב בהג"ה ומש"ם :

תקה א שהיא עומדת לאכילה · כמו בתרנגולת בריש י"ט ב' א' ד' א' וכמ"ש בספ"ק דשבת עז לחלבה כו' ותרנגולת כו' דאל"כ הוי כבורר אוכל מתוך הפסולת · ר"ן וס"פ ולכאורה תמוה דהא בי"ט מותר ואפי' בשבת בכה"ג מותר אבל כבר פי' בתוס' שם דהוי מפרק ומשום דם משא"כ בעומדת לאכילה אוכל מאוכל : ובגנן שבא כו' או כו' · אבל כו' · כמ"ש שם משום דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי משא"כ בכה"ג דלא בעי לאוכל וערש"י שם קמ"ד ב' ד"ה לתוך הקדירה כו' וז"ש שמואל שם חולב אדם עז כו' ולא עזיו וכן ר"ח אמר סוחט אשכול דוקא דאמרו שם א"ר ירמיה כתנאי המחליק כו' אר"פ דכ"ע כו' וגי' ספרים שלנו וגי' רש"י ותוס' דכ"ע כו' לאו אוכל הוא והוא דלא כהלכתא ודחקו תוס' עצמן שם בד"ה דכ"ע אבל גי' הגאונים והסכימו הרשב"א שם והאחרונים דכ"ע כו' כאוכל דמי דס"ד דר' ירמיה שסחיטת הענבים ל"ט בפת ור"פ ס"ל דאין ל"ט בפת שהאור שורפו ואינו בא לאוכל לכך היה ראוי להכשיר אלא דפליגי במשקה ההולך לאיבוד אי מכשיר או לא וכן משקה העומד לגלתו לאו כאוכל דמי והיה ראוי להכשיר אלא דפליגי אם מכשיר או לאו אלמא מעט משקה הבא לאוכל כיון שאין מתערב באוכל לאו כאוכל דמי וע' בריב"ש סי' קכ"א ע"ש : וא"י החולב בהמה העומדת לאכילה או בסמת א"י דא"ל הכן כמ"ש בסי' תל"ח ס"ג · שמדברי הג"א סוף פ"ק דבילה מ' שאסור משום דהוי נולד כיון שחלבו לקערה כמ"ש בריש בילה וחלב כו' ואפ"ה לתוך הקערה כו' אע"ג דבטל א"י לית ביה משום הכן בטלד אין חילוק כמ"ש בס"ס תקי"ג ס"ז וסי' תקי"ו ס"א אבל הרשב"א מתיר דמוקלה אינו שהרי אף ישראל אפשר שיחלוב ע"י קדרה וכמו בילה דמותר בתרנגולת העומדת לאכילה אם לא משום הכנה דמאתמול גמריה לה משא"כ כאן כיון שגם ישראל יכול לחלוב לתוך הקדירה מוכן הוא ואף שעומדת לחלבה אין הכן בטל א"י כנ"ל ואין לאסור משום שמא יאמר לחלוב דהא מותר נומר לחלוב משום לער ב"ח ועמ"א ולכן אמר שם בהג"א ואם חלבו א"י כו' מותר לערב כבילה וז"ש כאן מיהו כו' · וכמ"ש בספ"ג דערובין ורפ"ק די"ט ואף ע"ג דפליגי רש"י ותו' ברפ"ג די"ט ופ' בסי' תקט"ו כתוס' דאסור התוס' כ' שם משום שמא יאמר משא"כ כאן דאין לרמותו אלא לגמרו מעלמן וכמש"ם ס"ב · ודברי הג"א ל"ע דחשיב נולד · תותים ורמונים יוכיחו שאסור לסוחטן ואם יצאו מעלמן מותרין במקום דל"ל שמא יסחוט כגון העומדין לאכילה וכן זיתים וענבים שנתרסקו מע"ם ואין הטעם דאסור לחלוב לקערה משום נולד אלא משום מפרק וכן סחיטה שאסור בי"ט ושבת וכמ"ש רש"י שם וס"פ ורא"ה ממ"ש בריש י"ט מסקין שזבו טעמא מאי כו' ואם איתא ל"ל דהא אסור משום נולד וע' תוס' שם ד"ה גזירה ותימא כו' ע"כ י"ל כו' · וגם משום שהא"י עשה מלאכה בי"ט דאסור אף במלאכה דרבנן כמו מתוך להתוס מ"מ כאן שרי לכתחלה לומר לו לחלוב :

תקו א אין מודדין כו' · כשמואל שם דהלכה למעשה אתא לאשמועינן וע' ברי"ף וע' תוס' שם ד"ה שמואל והרא"ש כ' דבזה"ז לכ"ה אסור דלא שייך עין יפה : ומותר · ירושלמי דפ"ג דשבת הלכה ב' תמן אמרין חמה מותרת תולדות חמה אסורה רבנן דהכא אמרין בין חמה בין תולדות חמה מותרת מתני' פליגא על רבנן דהכא לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה שנייא היא שהוא עושה תריך איזו אמר בקמח יאות וע' בתוס' די"ט ח' א' ד"ה בעפר כו' · ובשבת ל"ט א' ד"ה א"ב כו' : ב אין מרקדין כו' · עמ"ש בסי' תל"ה ס"ב ואסמכוה אקרא שם ועמ"א וכמ"ש שם : אבל אם כו' · שם ופוין כו' : וי"א דמותר כו' אבל כו' · רש"י שם ד"ה כ"ש כו' וכ"ד הראב"ד של"ד סונין אבל הרשב"א פי' לדידך דאמרת אין סונין כ"ש דאסור אבל לדידן מותר : ואם לא כו' · כפירוש הרא"ש דרב יוסף ור"א ל"פ דשינוי אגבא דמוכתא ל"ל אבל ע"ג השלחן נריך : צריך שינוי כו' · אבל בעה"ט והראב"ד והרשב"א פי' שא"ל שינוי כלל · מ"מ : ע"ג שולחן · ועתוס' שם ד"ה אגבא · ואפשר לפרש כו' · וכ"כ הרמב"ם והטור : וה"ה · תוס' שם דיש מתירין ומפרשין אפי' תחלת הרקדה ע"י שינוי וכ"כ הר"ן שיש גורסין כמה מהולתא דקקן בנהרדעא ואע"פ דלא קי"ל כוותייהו מ"מ בכה"ג יש לסמוך עלייהו ועתו' שם : ג ולהוליכה כו' אפי' · שם י"ב ב' : אבל עיסה כו' · ענה"ג והביא הרי"ף ראיה מסוגיא דפ' משילין ל"ד א' כותתים והרז"ה והרא"ש דחו שם בחלת א"י אבל כאן בחלת ה"ל פליגי כיון שיכול לאכול ואח"כ להפרים והרמב"ן כ' חדא דא"כ הל"ל הלם בח"ל ועוד דתליא בפלוגתא דר"י ורשב"א בשבת קמ"ב במעלין הואיל ויכול ליתן עיניו כו' : אלא אוכל · וכ"ה בירוש' הג"מ ע"ם וכמ"ש שם נותן עיניו כו' ואפי' למאן דאסר שם כאן סא"ל אפי' ליתן עיניו מודה : ואם רוצה כו' · ודמי למש"ם ח' ב' ל"ם אלא שאין כו' ובפ"ב מטבילין כלי ע"ג מימיו כו' כדה מערמת כו' וכ"ש כאן שאין רק מתשבה · וכמ"ש בפ"ג דפסחים הלם עיסה כו' ר"א לא תקרא שם כו' ואפי' עיסה תליה של א"י היה מותר או לאו דאפשר לחלק בלישה משא"כ כאן וע"ש י"ב ב' א"ר יהודה לא נחלקו ב"ש וב"ה כו' שמוליכין עם כו' · וכ"ש בכה"ג דאפי' אחרים מודו : ד המפריש כו' · מתני' פ"ג דפסחים וערש"י : ה מותר · כפי' תוס' שם ד"ה דנפישא כו' : ו אסור כו' · עמ"ש בסי' תל"ה ס"א בהג"ה : ט אפי' · עמ"א דלא כו' ועוד דמפורשות כו' וכ"ה בב"י בשם מהרי"א ובגמ' ערוכה היא שם י"ב ב' מי קתני כו' ולשולם כו' :

תקז א והיינו כו' · רש"י ד"ה פורני כו' : ובלבד · גמ' שם ועתוס' ד"ה ואין כו' וז"ש ובלבד דהיינו בגדולה ועבד"מ : ומחמין · גמרא שם : ב אע"פ כו' אם כו' · ר"ל דוקא בי"ט כמ"ש למטה אבל אם כו' : שלא יהיו · ערש"י בחולין ל"ט ב' ד"ה וליבטיל כו' : ובלבד · ריש י"ט שם : אבל אם כו' · שם והא קא כו' · ה"מ בדאורייתא כו' ועתוס' שם ב' ב' ד"ה והיה · אך תימא כו' אבל הר"ן כתב דאף בה"ג אינה מדאורייתא אלא בבילה דוקא דהא ביומה אינה אסורה אלא מדרבנן ע"ש : ד תנור כו' · אם אפשר כו' · מתני' שם ובגמ' ואם א"א כו' : שהוא מטלטלו כו' · וכן פי' הרא"ש שם דלא כרש"י שפי' משום תקוני מנא : אבל מותר כו' · מתני' שם : האש והאפר · כ"כ הטור וכ' ב"י אבל העפר לא שהוא מוקלה דלא כרש"י פרש"י אזיל לשיטתו שפי' משום תקוני מנא : אף על פי כו' · דאל"כ אפי' גריפה מותר : אבל אם יש · גמ' שם תני כו' · ואם א"א כו' א"ל רבא לשמעיה כו' : אע"פ · שם דביתהו כו' א"ל כו' : דחשיב מלטול כו' · עסי' תקי"ח ס"ג בהג"ה : ודוקא כו' אבל כו' · כנ"ל דאם א"א מותר : ואע"פ כו' ובשם כו' · כמש"ם כ"ג א' ולאי לעשן כו' · וכמ"ש בס"ה וזהו לגי' רש"י ות"פ אבל הרי"ף שם הגרס התם ליכא כיבוי ואסור כיבוי לצורך אוכל נפש : ו ודוקא · דהכא ל"פ רשב"א את"ק : ז ומותר לגבל כו' · עמ"א ס"ק ט"ז והם דברי המ"מ :

תקח א את האבנים · עמ"א : מפני שמחסמן · בגמ' שם לד א' ומפ' הרמב"ם דלגיסנא בתרא א"ל לחרסה ומ"ש שם הכא בקדירה חדשה ללישנא קמא דוקא ולכן בפ"ט מה' שבת ג"כ לא כ' קדירה חדשה אבל הראב"ד שם והמ"מ בה' י"ט בשם הרשב"א חולקים עליו ועמ"ש בסי' תל"ח ס"ח :

תקט א ודוקא כו' · ערש"י שם לח ב' ד"ה ספוד סנרלף וד"ה אסור לתקנו כו' : אבל כו' · שם ספוד סנרלם כו' : ונשבר בי"ט · שם וה"ק כאן כו' · וקי"ל כר"י כמש"ם דרשי' משמך כו' וערש"י ל"ד א' ד"ה ואין מתקנין כו' : ואין כו' · ערש"י שם ד"ה הל' כר"י כו' אבל הס"ע בריש סי' תג"ה לא כ' ואין מורין כן דלהרמב"ם מורין כר"י ועמ"ש בס"ב ולכן לא כ' הרמב"ם דאין מורין אלא פי' לגמרי כר"י וע"ש בפ"ח הל' ח' וכן ברי"ף מביא מ"ש שם כ"ח א' א"ל רבא לר"ח דרשינן כו' דלא כב"י ועמ"ש בס"ב : שפוד שרוצים כו' · שם ל' א' ואין מתקנין כו' · וכפי' הרז"ה משום תקוני מנא ופי' דנרלף שנעקם לגמרי דשוויה מנא הוא אבל נרלם שנעקם מעט ולכן שרי · ומ"א פי' באפשר לעשותו מאתמול והוא

כפירש"י שם אבל מהשהם ת' כמ"ש : ולא לשרפו · כמש"ש ל"ב מ"ש בשכין כו' · ועי'
רש"י שם ד"ה כפי כו' אם נריך כו' דלא כו' : אין משחיזין כו' · ואין מורים כו' ·
בר"א כו' שמא כו' · פסק כליפנא בתרא שם אר"י א"ש את האיזמל כשל עץ מותר כו'
כשיטתו לפסוק כב"מ כליפנא בתרא ושם מאן תנא דהשחזה עלמה אסורה כו' ר"ל דלאחדה
אף בשל עץ אסור דלא כר"י אבל במשחזת של אבן מודה ר"י שהוא עושה כלי דעשייה
כלי מודה ר"י דאסור כמ"ש שם ל"ב א' אין פותחין כו' רי"א כו' · ובגמ' שם מ"ש בשכין
דלא כו' והטעם דאף באוכל נפש עלמו מלאכה הנעשה לזמן מרובה אסור כמש"ל סי' תצ"ה
ס"ב וכ"ש במכשירין וכל שעושה כלי הוא לימים הרבה וז"ש בגמ' מעביר שכינא אפומא
דדיקולא ואפשתא דרחייא להדדה כר"י שהוא כמו משחזת של עץ ואמר ואין מורין כן
כדי שלא יעשה במשחזת של אבן אבל בכל מכשירי א"נ ס"ל דמורין כן ושם א' שכין שנפגמה
כו' פי' במשחזת של עץ ושם שכין שעמדה כו' נ"כ בשל עץ וכר"י וה"מ הוא כו'
דבלא"ה אסור לגמרי שהוא ישחיזנה במשחזת וכ"כ הרי"ף שכין שעמד דוקא אדיקולא
ואריחיים וכ"ז שנפגם בי"ט ועי' בר"ן שם וכן מ' בירושלמי פ"ה הלכה ב' אין משחיזין את
הסכין אבל משיאה ע"ג חברתה אר"ח דר"י היא אמר ר"י כשם שמותר ד"ס היא כדי
להעביר שמנונית שעליה והוא כחוכא דמתני לה אמתני' וכליפנא בתרא ומוקי מתני'
כרבנן ועמ"א ס"ק ה' · מאן תנא כו' אר"ח כו' וכשיטתם בירושלמי : ג עופות כו' ·
דמכשירין שא"א לעשות מאתמול הוא : והוא כו' · ר"ו בשם ירושלמי ועב"י וז"ש ויזהר
כו' והיינו קודם התפירה דאפשר לעשות מעי"ט ועמ"א : וכן נהגו · והוי אין חילוק בין
לשרוף או להתוך כמ"ש בס"ב אלא שנהגו דהמותר להתוך א"א מעי"ט · ד"מ · ועמ"א
ס"ק ט' : ד מותר להתוך כו' · כמ"ש ל"ח ל"ב חותמות שבכלים כו' ותוקע ואף
שבקרקע היה מותר אם לא משום סתירה בקרקע ואף בשבת מותר כמ"ש בסי' ש"ד
ס"ט : וכן יבולים כו' · דלשרוף מותר במקום שמותר לחתוך כנ"ל : ה מותר ללבן כו'
אבל כו' · עמ"א ס"ק י' י"א דליבון שקא בשרף מבחוץ הוא כמו הגעלה כיון שהלך מעבר
אל עבר וכהתורה בלע אף דבר שתשמישו ע"י האור שני כהגעלה משא"כ באיסורה בלע
וכמ"ש בסוף ע"ח : אבל אם כו' · כמ"ש אין מלבנין את הרעפים כו' דהוא מתקן מנא
וכן טעמא דהגעלה אבל כריכה מותר כנ"ל והוא כו' כמ"ש ואין משיגין אותן בלוגן כדי
להסמן ואם בשביל כו' וכ' הר"ן שם וס"ד לליבון רעפים משום דבשעת תשמישו כו' וכבר כ'
דכל שעושה כלי אפילו בא"א לעשות מעי"ט מודה ר' יהודה דאסור ועי' תוס' דפסחים ל'
א' ד"ה והאומר · א"נ כו' : ומותר · עמ"א : ו אין נוקבין כו' · שבת קמ"ו א' ת"ש
אין כו ועבה"ג : ז ומותר לטלטל · עתוס' ח' א' ד"ה אר"י ל"ש כו' ולא"ת כו' ורלוים
מדלקמן כו' פי' ממ"ש שם כ"ח ב' אתר גריפת כו' · וע"ש תוס' ד"ה גריפת כו' ·
ומכאן יש כו' ושם ל' ב' ד"ה אמר כו' :

תקי א מוללין כו' · ומש' מפ"ש י"ג ב' כילד מולל קאי אשבת אבל בי"ט א"ל שינוי
ועסי' פי"ש ס"ו ומש"ש : ב אם רוצה כו' · עמ"א דלא כרשב"א כו' ולמד
הרשב"א ממה שאמרו בנפה וכברה משום דחזיב חטאת בו ודחה הא"מ דבריו הא דפסולת
מתוך האוכל אפי' לאלתר וביד חייב חטאת ואפ"ה מותר ולא אמרו נפה וכברה אלא משום
דמחזי כבורר לימים מרובים ע"ש : בר"א כו' · שהרמב"ם מפ' מי איכא מאן דשרי על
ברירת הפסולת : ולווים · עמ"א : ג ואין מעמידין כו' · ירושל' ספ"א מהו לעמיד חלב
בי"וט אם אתה אומר כן אף הוא חולב ומעמיד מי"ט לחול ועי' רש"י בשבת נ"ה א'
ד"ה המחבן המעמיד חלב בקיבה וכן פי' הריב"ש סי' קכ"א : וה"ה כו' · כמו מעמיד שהוא
בורר כמ"ש בשבת שם · ועתוס' שם ד"ה והרודה · וי"ל דאסור כו' וה"ה כאן לפי שהוא
לימים הרבה וכמ"ש בירושלמי על המעמיד : ד מותר למלוח כו' · כמ"ש י"א ב' מולח אדם
כו' וכ"ש כאן שצריך לכל: ויש מרשירין דשם משום תאלמן התירו ועבהג"א שם ד"ה ומשום
כו' · ועגרא"ם שם משום דאין עיבוד כו' וזה מספים לס' דלשונה וגם י"ל דכאן לכ"ע
מותר כיון שרולה לאכלן כנ"ל : ה אע"פ כו' אלא כו' · כמש"ש א"ל כו' אמור רבנן כמה
כו' · וכמש"ו : ודוקא כו' · אבל בזוית לזוית · עתוס' שם ד"ה המביא כו' וי"ל דהתם כו'
וי"ל דלמה דפי' כו' : או מבית כו' · דבשבת מיירי נ"כ מבית לבית ול"ד כאותו בית כמ"ש
תוס' שם דהיינו יכול לאוליה לחוץ וכמ"ש בפ"ב ל"ו והכא תנן מסלין כו' התם מאי כו' הכא
תנן כו' אלמא דאפי' מבית לבית מיירי שם : ו וכן · כפי' שם :

תקיא א י"א כו' · דלפעמים · עמ"א ס"ק ג' : והוי כמו מרחץ · עתוס' בשבת
ל"ט ב' ד"ה וב"ה כו' · ואור"י כו' : ובמגמר · פ"ב די"ע כ"ב ב' וכתובות
ו' א' : ונהגו להקל · שהרי במתני' שאמרו מותר לעשות מדורה כו' לא חילקו בין קיר
גדול או לא וכן להחם חמין לרגליו אם לריך הרבה או לא וכן בכ"ד שמותר בי"ט : ב מותר
כו' · שם לרגליו וה"ה לידיו וכמ"ש בשבת שם אלא פניו ידיו ורגליו אימא סיפא כו'
ושם מ' אי הגיא כותיה כו' וז"ש אח"כ כו' · ואפי' כו' : אבל מותר כו' · כמ"ש בפ'
בתרא דיומא דמותר ברחילה ביה"כ משום דרכיתיה וה"ה כאן : אבל אסור · כמ"ש
תוס' ד"ה הנ"ל בשבת שם שאסור לעשות מן התורה שבעה"כ בי"ט משום רחילה כמו
בשבת ואמרו בעירובין פ"ח א' דאפי' ע"י טו"ב אסור לחמם לצורך קטן אפי' בשביל מילה
ואפי' בתם"מ אמרו בפ"ב דתק כל שאינו עושה כו' : אבל בשצריך כו' · כמ"ש
בעירובין שם נחים ליה אגב אימיה ואע"ג דלגדול אסור כמ"ש בספמ"ו דשבת וכל שכן
בישראל הטיפה כמ"ש בפ"ק דחולין ועכסי' תק"ג שבי"ט אף לגדול מותר : אבל בשים כו' ·
כמ"ש בשבת מ' א' ת"ר מרחץ כו' מעי"ט כו' מדאמר בשבת לת"ש רוחץ ובי"ט אמר
נמתר ע"כ לאחר שאמרו בחמין שהוחמו מע"ש ואפ"ה בי"ט מותר ועי' בתוס' שם ד"ה
אלא כו' פי' בקינס' כו' ושמא יחלק כו' ובירושלמי פ"ג דשבת וש"ב די"ט חמין שהוחמו
בי"ט וכן חמין שהוחמו מע"ש לשבת רב ושמואל חד אמר מרחין בהן פניו ידיו ורגליו
ותרנה אמר מרחין בהן כל גופו איברים איברים ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא
מן מה דאמר שמואל מרחין בהן פניו ידיו ורגליו רב הו אמר כו' וקאמר בי"ט ובע"ש
מ' דבעי"ט בכ"ע מותר וכן בתניא כותיה דשמואל לא הוזכר עי"ט : מיהו דוקא כו' ·
שבת שם ויולא ומתכסף כו' דוקא ובנתחמם מעי"ט איירי כמ"ש פקקו נקביו מעי"ט כו' :
ויש אוסרין כו' · דמ' שם דכל הגזירות שם היה אף בי"ט כמ"ש ומפרכו כו' וקאי אי"ט
שבשבת לא הוזכר זיעה שם ובפ' המביא אמרו להזיע וקודם גזירה וזיעה לא אסרו אלא
משום חמין שהוחמו מבע"י כמ"ש רש"י שם ד"ה ועדיין היו כו' ומ"ש ויולא ומתכסף
מפרשים כלגון וכמ"ש בתוס' שם ד"ה אלא · ומיהו בתוספתא גרים כו' ע"ש וע"ש שם
בתוס' ורש"י ול"ל מעי"ט · ומה דפלגינהו שם פקקו נקביו מע"ש כו' פקקו כו' ע"ש בתוס'
ד"ה למ"ש כו' וכ"מ בירושלמי פ"ג דשבת ועי' מרדכי פ"ב די"ט וס' האגודה ס"ל דגזירה
דזיעה היה משום שהיו רוחלין בחמין שהוחמו בי"ט : ג אדם כו' . ע' סי' שכ"ג ס"ד
ומ"ש : ד ואסור לסחוט · גמ' די"ט שם :

תקיב א אין כו' · פשיט שם ושם לכם כו' : ודוקא להזמינו לביתו אבל לשלוח
כו' אבל עבדו כו' וכן שליח כו' וכן ע"ג כו' · ממ"ש אין מזמנין וג"ק
אין מאכילין מ' מזמנין דוקא · הפ"מ שם וכ' וז"ש שם מרימר ומר זוטרא כי הוה כו'
ומיכר אלין האמירה נו מעלה ומוריד וה"ה לכל הנ"ל שמותר וכמ"ש הרא"ש דלזמן הפוע"ג
שהוא חשש ביקרו וירבה בשבילו ויבשל קדירה לכרס משא"כ בכל הנ"ל וכשיטתו כרפ"ג
דמ"ק בי"ע במזונות במזונות ממש ועגרא"ם שם אבל בשם הראב"ד כתב שם בשכר מזונות
וכ"כ הטוש"ע סי' תקל"ז ס"ד וכן פי' ר"י שם לאחר י"ט · וכן ע"ג כו' · אבל הרשב"א פ'
דאמירה מעכב מ"מ : ומותר כו' אבל לשאר כו' · מדברי הרא"ש הנ"ל דלא אסר ריב"ל
אלא לזמן כו' וחיישינן שמא יבשל קדירה לבדו כו' ר"ל אפי' אם מרבה בשביל קדירה
ואפ"ה אסור שמא יבשל קדירה לבדו מחמת שחפץ ביקרו וכתב דאם לא הרבה בשביל
הא"י אלא בקדירה שהוא מבשל בה ליכא חשש איסור והא ליכא למיחש בעבדים ושפחות
שבבית ישראל ור"ל שמותר להרבות בשביל קדירה מ"ש ברפ"ב ממלאה אשה קדירה בשר
אע"פ שא"ל כו' דלא כא"ת שכ' דמ"ש ממלאה כו' דוקא לצורך ישראל אע"ג שעושה לצורך
הוא אבל דעת כל הפוסקים אינו כן · ב"י · וכ"ה בירושלמי גבי כלבים בפ"ג דחלה הלכה
ע' ובעבית בי"ט מתני' דרשב"א דתניא אין עושין מי"ט למ"ט ותניא ממלאה אשה קדרה
בשר אע"פ שאינו אוכל ממנה אלא חתיכה אחת קומקום חמין אע"פ שאינו שותה ממנו
אלא כוס אחד אבל לאפות אינו אופה אלא נרכה רשב"א אומר אף ממלאת את התנור פת
מפני שהפת יפה בזמן שהתנור מלא וכ"כ הכל בו דהירושלמי מתיר במקום שאין לחוש
שמא ירבה בשבילו : וישראל האופה כו' · כמ"ש בפ"ג דפסחים בחלה לא תקרא שם כו' :
ב בני החיל כו' · אע"ג שאמרו שם ופליגא דריב"ל כו' מפ' הרמב"ם דל"ק לרב הונא
דל"ד לשם הר"ה אם לא היו אופים כל הפת לשם לא היו יכולין לאפות פת א' לתנו
לתינוק משא"כ בזמנו לא יגרע חלק הישראל שהרי משל ישראל נותן לו אלא דקאי אמ"ש
שם ולריה"ג דאמר כו' הני סופלי כו' בשבת מאי איכא למימר כו' אלמא מאי דאסור
לעשות מלאכה בשבילו בי"ט אסור לטלטל בשבילו בשבת ופליגא דריב"ל דאמר מזמנין
בשבת ומטלטלין בשבילו ואע"ג דאין מזמנין בי"ט כו' · מ"מ שם : אסור לבשל ולאפות
כו' · כרי"הג דסתם תנא כותיה עיסת הכלבים כו' וז"ש לבשל כמ"ש שם והא חזי לכלבים
תנאי היא כו' ולאפות עיסת כו' ושם כ' ב' א"כ מא"ל לכם לכם ולא כו' סברי נם כן
כר"י הגלילי וכתב הרי"ף וקי"ל סתם במתני' ומחלוקת בברייתא כו' כמ"ש בפ"ד דיבמות
והקשה הרז"ה מהא דא"ל אביי לר"י הני סופלי כו' ובהדיא תנן מטלטלין את הנבילה
לפני הכלבים ומתירין פקיעי עמיר ומפספסין ומהלקטין ונותנין מים למורסן ונותנין מים
לפני כו' אלמא כולהו דלא כר"י הגלילי ותי' הרא"ש דבטלטול ליכא מאן דפליג דהא
ב"ה אמרי לכם ולא לכלבים ואמרי מעבירין מעל השולחן כו' שהן מאכל בהמה אלא נ"ל
כת"ב רשב"ם והתוס' שם דסופלי לא חזי אלא ע"י תיקון אלא שלפעמים אוכלים הבהמות
ע"י הדחק · ופריך לר' יוסי הגלילי כיון שא"א לתקנו כו' ומה שפריך בשבת כו' פריך
אפי' לר"ע כיון שאין ראוי לבהמה אלא ע"י הדחק מוקצה היא וז"ש כאן אבל מותר כו'.
ואפי' הס"מ ופליגא כו' א"נ לכ"ו דתנן ק"ל כריב"ל ואע"ג דאסור במלאכה בי"ט מותר
בטלטול בשבת וי"ט וע"כ נ"ל כן דרמב"ם לא מפרש כפי' רשב"ם דאל"כ מאי ופליגא :
ג אבל אסור כו' · כיון דקי"ל כר"י הגלילי לא הותר שום מלאכה בשבילן והואיל מלאכה
גמורה היא ולא התירו אלא טלטול לבד · מ"מ · וכ"ה בירושלמי רפ"ה ר' יוחן בעי מהו
להוליך תבן מרה"י לר"ה ולא מתני' היא המוליך את התבן לא יפשיל את הקיפה לאחוריו
מתני' כמ"ד לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל מה צריכה ליה כמ"ד אין נפשות בהמה בכלל
כו' וכ"כ כל הפוסקים דלא התירו שום מלאכה בשביל בהמה וז"ש וכן אסור כו' וכמ"ש
הרא"ש מ"ש הני סופלי לחויתא כו' שלריכין תיקון ואסור לריה"ג כנ"ל · וזהו לשיטתו
ברפ' תקי"ח אבל לפ"ד הרמב"ם וש"ע שם מותר ועמ"מ פ"א ע"ש ולכן השמיטו בש"ע
ועתוס' דכתובות ז' א' ד"ה מתוך כו' : כי אם כו' · שבשב"ג אף בשבת מותר כמ"ש
בסוף שבת : ומותר להרבות כו' · אפי' אם אין לו כו' · כנ"ל וכ"כ מ"א ור"ל אם יש
לו ד"א ליתן מותר אפי' בקדירה אחרת כמ"ש שם עיסה אגיס של א"י כו' · ופי' הר"ן
דלא אסר אלא בעיסה מרובה שיש בה יותר ממילוי תנור דבלאו תנור מותר כרשב"א דאין
חילוק בין לצורך ישראל גמור או לצורך א"י וכמש"ל וכן הירושלמי כנ"ל ופריך שם בגמרא
מעיסת כלבים כו' ומשני הואיל ואפשר ופריך ומי אית ליה כו' והיה יכול לפקפות דהא
הואיל לא משני אלא לענין מלקות ולא לענין איסורא דאל"כ יהא מותר לאפות לצורך חול
וכמ"ש אינו נוקה אלא דעדיפא מיניה פריך דאף למלקות ל"ל הואיל ומשני אלא ל"ת כו'
וצ"ל כמ"ש הר"ן דבכה"ג אפי' איסורא ליכא ועי' בר"ן שם וע' לח"מ פ"א מהלכות י"ט
ומירושלמי הנ"ל דמוקים כרשב"א נ"ל דל"ל בכולה ופליג על אוקימתא דגמ' ומ"מ לדינא
ל"פ הגמ' והירושלמי וז"ש ואפי' אין לו כו' · דאם יש לו אפי' בקדירה אחרת שרי כגמ'
דידן ודוקא בכלבים אבל בעבדים ושפחות לעיל ס"א בהג"ה נ"ל פ' ראבי"ה שאומר נ"כ
דאפשר לפייסינהו אלא כשברת המרדכי דוקא באותה קדירה וכמ"ש בירושלמי ועי' ד"מ
ס"ק א' :

תקיג א דהיינו לשלשה · כמ"ש בגמ' אין מטלטלין לכסות כו' אבל בפי' רש"ס
ס"נ דאפי' לינע בכה"ג אסור שמא ינענע ועמ"מ כאן בס"ד : ב ספק כו'.
עמ"מ דיש מחלוקת אם נתערבה קאי אספק או אודאי דוקא ותליא בפלוגתא ס"ע וכ"ה בי"ד
סי' ק"י ס"ט ועמ"ש בסי' תל"ו ס"ו ועמ"א : ג שנתבשלה בשוגג . דוקא כמ"ש בספ"ב
דתרומות שלה תרומה שנפלה לפחות ממאה ואח"כ נפלו שם חולין אם שוגג כו' : אם יש
ס' כו' · ואע"ג דהשיל"מ אפי' באלף לא בטיל כמ"ש בפ"א ופ"ה דוקא מין במינו וכמ"ש
בנדרים נ"ח א' כ"ד שיש לו מתירין כגון טבל כו' ואמרינן פ"ג דחלה הטבל אוסר כ"ש
במינו שלא במינו בנ"ט ובנדרים שם א"ל אף אני כו' ובר"ן ד"ה אמר להם כו' ושביעית
נמי במינה כמ"ש שם ופ"ז דשביעית ושם נ"ב א' שהנודר מן הרבר כו' · ואע"פ שהוא
דשיל"מ כמ"ש שם נ"ט א' אר"ח שאני קונמות כו' ובירושלמי פ"ו דנדרים הלכה ח' שהיה
רפ"א משום ר' יהושע בשיל"מ כגון טבל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו להם חכמים
שיעור אלא מין במינו כ"ש ושלא במינו בנ"ט וכל שאין לו מתירין כגון כו' · אלין נדרים
מה אתה עביד לון כדשיל"מ או כדשאל"מ משתברא מ"ובדינן כדשיל"מ כו' תניין תמן
שהנודר ונתערב באחר אם יש בו בנ"ט ה"ז אסור הפתר מין בשאינו מינו כדשיל"מ ועי'
בתוס' לקמן ל"ט א' ד"ה ולבטיל כו' וי"ל דה"מ כו' · וכ"ז איירי בבילה קלופה אבל בשאינה
קלופה אינה אוסרת כלל כמ"ש בחולין ל"ז וכ"ה לתימרא דיהיב טעמא והא אמרי כו'
ועתוס' שם ד"ה בבילה כו' · וז"ש עם בשר ותבשיל משא"כ עם ביצים דמין במינו · אבל
בטור כתב בשם ר"ת דוקא כשהוא בעין אבל טעמו בטל בס' וכ"כ בהג"ה בי"ד סי' ק"ב
ס"ד : אבל אם כו' · עתוס' לקמן ל"ט א' ד"ה משום וצ"ל כו' והקדירה נתקנה כו' :
ד ובלבד כו' · ירושלמי ר"פ משילין ואע"פ שנגעים מותר במוקלה הי' הכ"מ שמא יתגלגל
ותס"ד כ' דלצורך דבר איסור אסור ועי' מ"מ בסי' ש"י ס"ו : ה ואם י"ש כו' · פרש"י
ד' ב' ד"ה מותרת בזה כו' וה"ה כאן : ו לפיכך כו' אבל כו' · תוס' בבכורות ח' א' ד"ה
לימוד כו' : אבל אם לא כו' · שם כמאי אוקימתא כו' וע' רש"י שם ד"ה אימא כו' :
ועו"ג כו' ודוקא כו' · כמ"ש בב"ק ק"ו ב' אר"א אין משלח כו' : ואסור מדאורייתא ·
שם כ' ב' בשלמא לרבה כו' ור"ל בי"ט שאחר השבת מיירי הברייתא ועי' סי' תק"ז ס"ב
אבל נפלו כו' : אבל בי"ט שני אפי' כו' · כמ"ש בריש י"ט ד' ב' והשתא דידעינן כו'
וערש"י שם ס' ב' ד"ה מי לא כו' : ז ואפי' בי"ט כו' · עתוס' שם ד"ה מנזור כו' :
ח ואם נולד כו' · כיון דאסור ביומו הוה הכנה וכמו עלים שנשרו בשבת :

תקיד א ואין מכבין כו' · עמ"א וכ"כ הר"ן ור"ל אע"ג דקי"ל כר"י בדבר זה לא
קי"ל כוותיה ועי' הר"ן שם וכ"כ הרא"ש דבדבר דלאו אוכל נפש ממש החמירו
טפי : וי"א כו' וכן בבית כו' · ממ"ש שם משום איבוד ממון ול"ק משום לורך כו' מ'
דוקא משום זה אסור אבל משום אוכל נפש אפי' רבנן מודו וצ"ל סי' תק"ז ס"ד וס"ס :
ב וכן אסור כו' · ע' סי' תק"ב ס"ב אגודה כו' הא אחר כך אסור וע"ש בהג"ה ול"ע
ועמ"ז : ומותר להוסיף כו' · כמ"ש בס"ג בהג"ה דהיינו כו' וכמ"ש בס"א ואע"ג שסם כ'
והוא שיהא לריך כו' זה נקרא נמי לריך : ג נר כו' קודם שידליקנה · לאו דוקא דאפי'
אח"כ

את״כ מותר דלא כב״י וש״ע ועמ״א וכ״ה בטור וכשיטת הרא״ש שמחלק בין זקיפת הנר דש״כ וכין גרם כיבוי דשט״ז דשבת דקי״ל דמותר דכשאינו נוגע בגוף הנר הדולק אלא עושה דבר הולה לה: ויש מתירין כו׳ · כשיטת תוס׳ שם דס״ל דבכ״ע מותר ולאיסור דשם אינו אלא משום דמיד כשה וע׳ ברא״ש שהקשה עליהם משפופרת וכן הרמב״ם מתיר וכשיטתו כמ״ש בר״ס תקי״ח וכ״ה להבערה וכמ״ש בפ״א אבל הראב״ד וש״פ חולקים עליו וכר״י בירושלמי וכמ״ש בסי׳ תל״ה ומסיים הירושלמי ר׳ נחום אחוי דר׳ אילא בעא קומיה דר״י מ״ל לא תאסור ולא תשרי וכ״מ בגמ׳ בפ״ב די״ט מפני שהוא מבעיר וש״ג דפסחים בחלה בי״ט וכפ״ב דשבת אין טורפין כו׳ י״ט עשה ול״ת כו׳ · וטעמו של הרמב״ם ממ״ש בפ״א דפסחים ש״מ מדר״ע כו׳ ובפ״א די״ט שמבשל גיד כו׳ אבל כבר תי׳ תוס׳ שם ושם: דהיינו כו׳ אבל כו׳ · כמ״ש שם ל״ב: ומותר · דקי״ל גרם כיבוי מותר כנ״ל: אבל אסור כו׳ · כמ״ש בשט״ז דשבת אסור לפתוח דלת כו׳: ד ושיורי · כנ״ל סי׳ תק״א: ה אבל של בה״כ · כמ״ש במתני׳ י״ב א׳ וכ״ה מתירין הותיל ולורך מנוה ושם ב׳ ואת״ל משנה ב״ש כו׳: ומותר כו׳ שהרי כו׳ · שהרי אינו להאיר רק לכבוד וכמ״ש בפ׳ ח׳ דברכות נ״ג א׳ ועתוס׳ שם: ולתקן הפתילות כו׳ · ע׳ ס״ם תרס״ז בהג״ה ואסור כו׳ ולכן כו׳: ט שאין בו כו׳ · דאל״כ הוי מסתפק ואסור · גמרא פ״ב א׳: י אבל אינו כו׳ · שם ל״ב מ״ם כשכין דלא דקמתקן מנא:

תקטו א או שמחוסר כו׳ · מתני׳ שם ומעשה בח״י א׳ ובגמ׳ שם ספק מוכן כו׳: אף למי כו׳ · ממש״ם ואם אין כו׳ והבא בשביל כו׳ משמע דבריטא אין חילוק וכ״מ בעירובין מ׳ א׳ ועמ״ש בס״ב ע״ש: ואפי׳ עבר כו׳. ירושלמי פ״ח דתרומות הלכה נ׳ מ״ט דר״א משום שהתחיל תני ר״כ אומר לא שהיה ר״א משום שהתחיל בהיתר אלא שרא״א הלטום כבלוע אף בשבת כן ופי׳ הר״ם לענין פירות הנושרין וקי״ל כר״י: ואפי׳ · גמרא שם ולישעמיך כו׳: ולערב כו׳ · שם: ובשני י״ט כו׳ · כמ״ש בספ״ג דעירובין ל״ט ב׳ ההוא בר טביא כו׳ וכמו ביצה שם ורים י״ט: ויש מחמירין · דס״ל דהטעם שלא יאמר ואת״כ אף בי״ט שני אסור מה״ט אבל רש״י מפרש משום שלא יהנה ובירושלמי דנדה והביאו תוס׳ בעירובין שם משמע כפי׳ רש״י שאמרו לא אמרו אלא קדירה עססיות כו׳ בכדי שיעשו מפני שהאית שבת עליו ויש לדחות והתוס׳ הקשו על רש״י מ״ם ממבשל בשבת בשוגג יאכל הא נהנה ממלאכת שבת ואף לר״י דאוסר א״ל בכדי שיעשו וערא״ש · ולכן לפי׳ תוס׳ אין ראיה מביצה ובר טביא דשם נעשה מאליהן ושם א״ל בכדי שיעשו דאף אם עשאו א״י אלא שאינו בשביל ישראל א״ל בכדי שיעשו כמ״ש בשבת קכ״א א׳ וז״ם כאן בכדי שיעשו בזמן הראוי לעשיה: ונוהגין כו׳ · והרא״ם כ׳ דלפי׳ תוס׳ לישראל אחר מותר בליל שני מיד ואת״ל אפי׳ בכדי שיעשו כמ״ש בריש ב״מ דאין אדם חוטא כו׳ מסת״כ לפי׳ רש״י ואת״כ לאחר בכדי שיעשו מותר לד״ה ובסמ״ק בהג״ה כתב דאפילו לאחרים אסור עד מ״ט שני וכ״מ מדלא חילקו כאן כמו בחוץ לתחום הבא כו׳ וערא״ש שרחה וכ׳ משום שעה מועטת לא רלה לחלק וכ׳ תה״ד דלצורך אורחים יש לסמוך ארא״ש ועתוס׳ שם ד״ה הבא כו׳ דמשמע כדברי הגהת סמ״ק וכ״כ בשבת קכ״ב א׳ ד״ה ואם נרלה כו׳ וכן מ׳ פשטא דמתני׳ שאסור לכל וכ״כ הרא״ש שם: אבל כו׳ · כמש״ם והיכי ליכול דתני איסי כו׳ א״ר ומאי קושיא כו׳ אלמא דכל שבבילה אסורה אסור גם כאן וכן עלים שנשרו: ושיעור כו׳ · כמ״ש בפ״ב דמכשירין היה בה ירק כו׳ בכדי שיבואו ממקום קרוב אלמא בעינן שיעור הבאה וכן בתלוין את״כ באו ממקום קרוב ופירש הרי״ף שם את״כ ממתין עד כדי שיבואו ממקום קרוב ובגמ׳ שם מאי ממקום קרוב כו׳ חיישי׳ שמא תוך כו׳ אלמא ממקום קרוב הוא תוך לתחום וז״ש ואם כו׳: ב אפי׳ אם כו׳ · כמ״ש במתני׳ שם מגודות כו׳ · וערש״י שם ב׳ ד״ה אם יש כו׳ ושם ג׳ א׳ פירות הנושרין ומתני׳ ספ״ד דפסחים ואוכלין מתחת כו׳ וע״ש בגמרא וה״ה לעשאן א״י לעצמו או בשביל א״י וכמ״ש בעירובין מ׳ א׳ חזנהו רבא דכמיפי אמר כו׳ וכ״ש כו׳ משמע אם נעקרו היום אסור אע״ג דלדעתא דא״י ומשום מוקלה כנ״ל: אבל לערב כו׳ · כיון שלקן לעצמו ובתוך התחום וכמ״ש בשבת קכ״א א׳ אם רוב א״י כו׳ ובפ״ב דמכשירין היה בה ירק כו׳ אלמא דלא בעינן בכדי שיעשו ולכן מותר בי״ט שני מיד אף לפי׳ תוס׳ די״ט ב׳ אינו אסור אלא משום בכדי שיעשו: ג אפי׳ אם כו׳ · שם מגודות כו׳ ובגמ׳ שם ספק מוכן כו׳ ושם אם יש מאותו המין כו׳: אבל אם ניכר כו׳ · שם ואם אין מאותו כו׳ תוך כו׳ ובעירובין מ׳ א׳ חזא רבא דכמישא אמר האי ודאי כו׳: ד א״י כו׳ ויש אומרים · משום הכנה כמו בבילה וכמ״ש בפ״א וסברא ראשונה סובר דהא דשני י״ט של ר״ה קדושה אחת אינו אלא משום גזירה דאגן בקיאין בקביעא דירחא וניקוס ונגזור הכנה דרבה לשבת · אבל הרשב״א כ׳ כסברא האחרונה כיון דהוו רבנן כיומא אריכתא לכ״ד שווינהו רבנן · וכ״ש לפי׳ תוספות דהכנה דרבה מדאורייתא כמ״ש בפ״ב ב׳ ד״ה והיה ע״ש: ולדידן כו׳ · יש אוסרין שלא יאמר להביא לשבת וכנ״ל · ויש מתירין דשני ימים קודם לא שייך שמא יאמר כמ״ש תוס׳ סד״ה ולערב כו׳ ואומר הר״י כו׳: ולענין כו׳ דיש להחמיר כו׳ · וכן פסק בש״ע לעיל סי׳ תק״ז ס״ב דהכנה דאורייתא ויותר חמור בשבת שאחר י״ט מבי״ט עצמו וכן בהג״ה בסי׳ תקי״ג ס״ו: ואף לטלטל כו׳ · ודאי מטעם מוקלה דמחובר מותר בי״ט שני כמו במחובר לידה בסהוא טביא וכן בילה ולענין טלטול אין חילוק בין ממילא או בשביל ישראל אלא למד מדברי הרי״ף שם והא דאמריך אם יש כו׳ אפי׳ לטלטלו נמי אסור משום דלא חזי לאכילה מוקלה הוא וכ״כ הרא״ש שם וכ׳ אבל הבא מחוץ לתחום כו׳ מותר בטלטול כיון דמותר לישראל אחר משא״כ כאן דנסיבין כדברי הגהת סמ״ק אם לא לצורך אורחים וז״ש מאחר דנסיבין כ׳ וחילוק זה מבואר במתני׳ דמפנין תרומה טהורה אע״ג דלא חזי אלא לכהן אבל לא טבל כו׳ דאסור לכל ואפי׳ אינו אלא איסור דרבנן כמ״ש בגמ׳ בטבל מדרבנן ואף דמאי לא התירו אלא משום דאי בעי מפקר כו׳: ה אבל מותר לטלטלן · כנ״ל ומשום מוקלה נ״כ לא נאסר כיון במדבריות ולנות חוץ לתחום דאין הא״י לריך הכן וכמש״ל סי׳ תל״ה ס״ג: בתוך ד״א · עירובין מ״ז ב׳ וירושלמי סוף מפילין א״ר זעירא הדא אמרה כלי שבא מחוץ לתחום משתשיכה מותר לטלטלו ר״ש בר כרסנא בשם ר׳ אחא ובלבד בד״א: או בתוך כו׳ · עירובין שם דכולא מבריכתא כו׳: מוקפת חומה · דבלא״ה לא הוי כד״א ורא״ה מפ״ב דר״ה כ״ד ב׳ וע״ש תוס׳ ד״ה לא והרא״ש בעירובין שם: או מבצר כו׳ · שסתמא הוקפה ולבסוף ישבה משא״כ בעיר דסתמא ישבה קודם שעיקר עשייתה לישיבה וע׳ בספ״ב דעירובין כ״ו א׳: ואחרים · גמ׳ די״ט שם: ולערב כו׳ · כמ״ש בשבת קכ״א א׳ א״י כו׳ את״כ באו כו׳ וכפירוש הרי״ף שם עד כדי שיבואו ושם בגמ׳ אמאי ה״ל ימתין כו׳ ועתוס׳ שם ד״ה א״י כו׳: ומותרין את״כ כו׳ · כמ״ש תוס׳ בעירובין בשם בה״ג ואע״ג דהה״ג ס״ל דא״ל בכדי שיעשו בתחומין כמ״ש תוס׳ שם ולכך מותר בי״ט שני כנ״ל והביאו ראיה דלא אמרו גם בתחומין ולערב כו׳ וממה אין ראיה דהחמירו כמ״ש ר״י וי״א דהא דמת איירי בהביאו דרך ר״ה וע״ל סימן שכ״ה ס״ח וסט״ו וש״ע כאן ס׳ דבעינן בכדי שיעשו מ״מ בהא סמכינן אדעת רש״י דאף במחובר מותר בי״ט ב׳: ו בעיר כו׳ · שבת שם ומכשירין שם: מחצה כו׳ · שם ושם: או שידוע כו׳ · ירושל׳ ס״פ כל כתבי אסופה דשמואל בי חורין א״ר יעקב בר אחא הדא לנורכו ולנורך ישראל מותר א״ר יונה שנייא היא שאין מטריחין על האדם לנאת מביתו: ז אם הוא כו׳ · אם כו׳ · דאמרינן כאן נמלא כאן היה כמ״ש בכתובות: ואם לאו אבור. כמ״ש בשבת שם מחלה על מחלה כו׳ וכשיטת הרי״ף חיישינן לחומרא ת״כ כו׳ ובעירובין שם מאי אמרת מחוץ כו׳ · מ׳ דאין ידוע: ח דבר כו׳ · דבתחומין דרבנן הקילו וע׳ ע״ז: ט ישראל כו׳ מותר כו׳ · עמ״א ואפי׳ לדעת רש״י ע״ש ועט״ז: אבל אסור

כו׳ · כמ״ש בס״ח: ודוקא כו׳ · כמ״ש בסוף י״ט בבהמות מדבריות דוקא לנות תוך התחום וע״ל סי׳ תל״ח ס״ג:

תקטז א לא תבואה · כת״ק ואף לסירושל׳ דמוקי דר״ש כר״ע הא קי״ל כריס״ג וכתב הרא״ש וכ״ל דגמר׳ כו׳ וגם כו׳ וע׳ בימ״ש פירושו ול״נ דע״ם ברא״ש שם וכנ״ל דטעמא דר״ש בחטים משו׳ גמר׳ משום דחזי כו׳ מאכל אדם מ׳ דרבנן אסרי כו׳ ע״ם: ב שהם ראוים כו׳ · שם וכ״ת חזי למימך כו׳: ובל כו׳ · וכ״מ בירושלמי שם תני משלחין חטין שהן מאכל עססיות פול שהן מאכל לדיות שעורין שהן מאכל בהמ׳ לא כן תני מש׳ ר״ש לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל אתיא דר״ש כשיטת ר״ע רבו כמה דר״ע אמר לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל וכן רש״א לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל ובר״פ המביא מהו להוליא תבן מר״י לר״ש ולא מתניתא היא המוליך את התבן לא יפשיל את הקופה לאחוריו מתניתא כב״ד לכל נפש אף נפשות בהמה בכלל מה לריכא ליה כמ״ד כו׳:

תקיז א ואם הוא כו׳ · שעם הא״י נ״כ מותר כמו בליפתא דמחוזא והכרי דמכרכתא ודלא כמש״ל בסי׳ ת״ק ס״א בהג״ה: דבר שבמינו · רפ״ג אר״פ הלכתא כו׳: או כו׳ · במתני׳ שם: אא״כ ניכר כו׳ · בעירובין ספ״ג חזנהו רבא כו׳: ובן כו׳ · דקי״ל ספק מוכן אסור · רפ״ג: אבל דבר כו׳ אפי׳ כו׳ בעיר כו׳ · עירובין שם: וכין קמח כו׳ · שנת שפט״ז קכ״ב א׳ נר הדלוק במסיבה כו׳ ועמ״א: וה״ה ליקח כו׳ · וא״ל דשמא כו׳ בש״ם קמח או עיסה דהוה מוקצ׳ והוי כגרוגרו׳ ולימוקים דאסור אף בשל א״י כמ״ש רש״י רפ״ג די״ט גבי מחובר וכמ״ש בפ״א דתולין בשותא דאין חזי לכוס ואף ע״ג דבשותא לא קי״ל כמ״ש הרא״ש שם היינו משום דלית בה תרתי דלא דחינהו בידי׳ משא״כ כאן דאית ביה תרתי וכמ״ש בפ״ג דשבת מ״מ מותר כיון שנגמרו בידי אדם וכמ״ש בפ״ג די״ט: וכן אם כו׳ · כיון שמותר ביומו וכמש״ל בסי׳ תל״ח ס״ס: ב ישראל כו׳ לא יפה עשה · כי אסור הקניה בי״ט אלא בלא פסיקת דמים כמ״ש אין פוסקין ושם ספ״ג ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח ושם ל״ז א׳ וכל שאסור אסור ע״י א״י אפי׳ בהש״מ דרבנן כמ״ש בפ״ב דמ״ק ואמירה שבות אפי׳ מבע״י מאיגרות דפ״א דשבת: אבל אם כו׳ · כיון שהולא בשביל א״י כמו בליפתא דמחוזא ושם בלא קניית דמים היה ואף שכאן עבר על שבות כמ״ש בירוש׳ פ״ה די״ט והביאו הרי״ף ורא״ש שם וכאן שעשו בין סוגנין כו׳ · ע״ש: אבל אם רגיל כו׳ · כמ״ש הרא״ש בשפט״ז דשבת סי״ב גבי ליקט עשבים כו׳ אם מעריס ישראל ורגיל לעשות דבריו בהערמה ע״י א״י ודאי אסור כמ״ש בב״מ ל׳ בהנהו תורא דגנבין ארמאי כו׳ א״ל הערמה כו׳: ג לומר · ספ״ג די״ט: וה״ה כו׳ · פכ״ג דשבת ומשילין הלשים כו׳ ושם בגמ׳ מאי אבל כו׳: ד אלא משער כו׳ · כפי׳ הרי״ף שם:

תקיח א ובלים · ירושלמי שם והביאו הרא״ש בפ״א ולא את המפתח וב״ה מתירין ובתוספתא והביאו שם תני ארשב״ג מודים ב״ש לב״ה שמוליכין כלים מלאים לנורך וריקנים למלאות על מה נחלקו על ריקנים שלא לנורך שב״ש אוסרין וב״ה מתירין יולא אדם במפתח שבאלבעו לר״ה ואינו חושש ודברי ב״ה היא: הצריכים לו כו׳ · דעת הרי״ף ורמב״ם וש״ע דאף שלא לנורך כלל מותר כפשטא דגמ׳ מתוך וכמ״ש הפוסק עולת נדבה כו׳ מתוך כו׳ וכמ״ש בפ״ק דפסחים גבי תמץ מתוך כו׳ וכן בגיד הנשה בי״ט שם וכפ״ק דכתובות לענין בעל ובתוספתא הנ״ל ריקנים שלא לנורך ומפתח שבאלבעו ובירו׳ פ״ה הל׳ ב׳ בנר של אבטלס תניי תמן ב״ש אוסרין וב״ה מתירין ובגמ׳ אמרו שבערה כו׳ ב״ש היא דלא אמרינן מתוך כו׳ דאי ב״ה כו׳ ה״ל כו׳ וכ״פ הרמב״ם גבי שבערה אפילו שלא לנורך כלל ותוס׳ מפרשים דוקא לנורך קלת דלהכי פריש במתני׳ קטן כו׳ ולכן אמרו התוספ׳ מ״ט לתול נוקה ואין טורפין את הקדשים בי״ט ומוגמר אסור שאינו שוה לכל נפש כ״ש שלא לנורך כלל ובירו׳ פ״א סוף הלכה ו׳ הד״א במפתח של אוכלין אבל במפתח של כלים לא וכא ר״א יתיב ומתני ומפתח דפלטרין בידיה פלפלין ה״ל בנוייה וכל הנ״ל יש בו נורך קלת · עולת נדבה כמ״ש שלא יהא שולחנך כו׳ וכן כולם וע׳ תוס׳ שם ושם: או שמתירא כו׳ כגון מפתח · סמ״ק מפרש הירושלמי הנ״ל משום שלא יגנבו ובתוספתא הנ״ל ריקנים שלא לנורך שבש״א וב״ה מתירין והיינו בכה״ג להחזיר כמ״ש בריטא שם שמוליכין כלים כו׳ על מה נחלקו כו׳ ור״ל בחזרה דלא כפי׳ הרא״ש שם וכ״כ רי״ו וכ׳ כמ״ש בירושלמי שלא יהא לבו דואג עליו ולא כרא״ש שם שלא הת׳ אלא לנורך אוכל נפש או נורך מלוה: אבל אבנים כו׳ · שם ליפלגו באבנים כו׳: ומיתר כו׳ · כפי׳ ר״ת שם קטן לטייל כו׳: ואם הניח כו׳ · ממ״ש שם דלמא בעירוב כו׳ ומסיק אלא מעפה כו׳ דמשמע דיש עירובי חצירות לי״ט וכ״כ הר״ן ומ״מ בשם הרשב״א וכמש״ם מתקיף לה רבה כו׳ מתקיף לה רב יוסף כו׳ אלמא דלכ״ע יש עירוב והולאה לי״ט כדמסיק רב יוסף וע׳ תוס׳ שם ד״ה דלמא כו׳ ומיהו כו׳ · אבל הרי״ף ורא״ש שם ורמב״ם כתבו שאין עירוב כלל לי״ט ממש״ם ע״ז ב׳ מפני שאתה אוסרו כו׳ וכ״ש לגי׳ ר״ת כאן אבל הר״ן דחה דאי׳ זו משום דרוב ההולאות א״ל עירוב: כל שיש כו׳ · כמש״ם דאבנים לא וערש״י שם ד״ה ליפלגו כו׳: ב אסור כו׳ · כמש״ל בסי׳ תקי״ב ס״ג בהג״ה אבל אסור ואמרינן לכם ולא לא״י לכם כו׳ ועמ״ש שם: אבל מותר כו׳ · דר״הר שלנו כרמלי׳ הן והוי שבות דשבות במקום נורך דמותר אף בשבת כמש״ל סי׳ ש״ו וע׳ בתו׳ שם: ג שאינו כו׳ · עתוס׳ שם ד״ה רבינא · וי״ל דשאני כו׳ וע׳ בפ״כ דשבת קל״ח ב׳ האי כיתניתא כו׳ ואם כלי כו׳ · וע׳ תו׳ שם ד״ה תליא כו׳ והרא״ש שם: אלא שומטו כו׳ · ל״ג המור בגמ׳ מותר לטלטלו וכגי׳ רי״ף ורא״ש שרי מידי כו׳ ופי׳ דקאי אשומטו דלמעלה: ולצורך כו׳ · עמ״א ס״ס תק״ט שכ׳ דוק׳ לסלקו מפני א״ל אבל לאכלו או להשתמש בו אסור וז״ש תוס׳ כאן כ״ח ב׳ בד״ה רבינא כו׳ וי״ל כו׳ דלאחר מלאכתו כו׳ דוקא אחר מלאכתו כו׳: ד אפילו בר״ה · עבה״ג דבד״ם הולכין לסקל · הרא״ש · והר״ן כתב דלא קי״ל כסוגיא דשם אלא כר״א ור״ם דלא מחלקין בין רה״י לר״ה: אבל סולם כו׳ · עתוס׳ שדחקו בזה אבל הרשב״א פי׳ בעס״ק אסור להוליך סול׳ של עלי׳ אפי׳ ברה״י ולא עוד אפי׳ להטותו בסוכך אחר מחלון לחלון אסור וכ״מ פשטא דגמרא וכזה מתורץ קושי׳ תוס׳ שם: ה להוציא כו׳ · שם רש״ה ל״ו ב׳: ו בהמה כו׳ · כפי׳ הרי״ף שם במסוכנת וד״ה ואפי׳ ר״י מודה ובחולה פליגי ר״י ור״ש וכמ״ש הרז״ה וקי״ל כר״י בי״ט כמ״ש בסי׳ תל״ה וע׳ בטור וכן דברי הרשב״א בס׳ עה״ק מ״ו ב׳ ע״ש: ז אם היא כו׳ · כר״י כנ״ל: ח הסכוכים כו׳ · גמ׳ שם והשמי׳ הרמב״ם וש״ע את ההגה שאמרו שם ומוקים הר״ן אף בבריאה אפי׳ לר״י ובתוס׳ דפ״ג דשבת מ״ס א׳ ד״ה ואם · מפ׳ ברעועה וכ״כ שם מ״ד א׳ ד״ה שכבר אבל הרמב״ם מפ׳ דלר״ש הוא ובבריאה דאסור בלא תגאי אבל לר״י לא מהני · ב״י · ותוס׳ בי״ט שם ד״ה אמר כו׳ כ׳ דלא קיימא כן במסקנא אלא אסוכה דמלוה וכ׳ דמתמ׳ איסור לא מהני תנאי וכ״ש לגי׳ הספרי׳ דל״ג בגמ׳ סיפ׳ אתאן לסוכה כו׳ וכ׳ הר״ן סוזו דרך הרי״ף וזהו דעת הרמב״ם שהשמיט נ״כ תנאי כאן דמהני וכן השמיט החילוק שבין עלי סוכה לנויין אבל לגי׳ שלנו לפירש״י לא מהני תנאי לעלי סוכה וכ״כ בסי׳ תרל״ח ס״א בהג״ה וע״ל סי׳ רע״ט ס״ד ותוס׳ בשבת שם חילקו בין סוכה לנר ע״ש והרמב״ן הביא תוספתא בי״ט שם אין נוטלין עלים מן הסוכה ואפי׳ בי״ט האחרון של חג אם אמר לכשתפלה אטול ה״ז מותר ומ׳ דקאי אסוכת החג

דלא

דלא כרש"י ואעפ"כ ס"ל דתניא מהני לגר שבת כמש"ם מן הירושלמי עמ"ש : וה"ה אם כו' · גמ' שם וס"ל דל"ש שמואל ורב מנשיא ורמב"ם וש"ע ס"ל דפליגי וס' כשמואל : אם דעתו כו' · ערש"י וכי תניא כו' לא כשליגהו כו' : ט בית כו' · ואפי' לר"י דאית ליה מוקצ' מדפריך לר"מ אמאי והא כו' ול"פ לרבנן ועבה"ג ודלא כתוספת שם ד"ה ונפחת :

תקיט א כדי כו' · כמ"ש שם התירו שופן כו' : אפי' בבית כו' · מדמודי כ"ש ול"ש אין חילוק בין בית לחנות דל"ל התירו כו' : מותר להחזיר · דלפתות בכ"ע מותר כמ"ש ברפ"ז דשבת דלא שידה כו' וכ"ש דאסרי כאן משום דס"ל יש בנין בכלים כו' כמש"ש כ"ב א' וע' תוס' בסוגיא שם ד"ה מ"ד כו' ובכל שידה כו' מיירי כאן ממ"ש אין בנין בכלים שם וכ"ה כרי"ף ור"ן לסריא דדוקא כחורש ועט"ז : ב תתיבות · כפי' ראשון בתוס' שם ד"ה וכ"ה סברי כו' וי"ל כו' : והוא כו' · עבה"ג וכמ"ש תוס' הנ"ל דלא התירו אלא משום כו' וכמ"ש בגמר' שם וכ"ה סברי משא"כ בתוקע כמ"ש בשבת מ"ו ב' · ואם תקע כו' · ומ"ש מ"א בשם מהרי"ל להתיר לפתות כתב ב"י לא לע דהא לא התירו בי"ט אלא משו' שמחת י"ט כמ"ש ס' י' וע' סי' ש"ח ס"ט וזה שבש"א אסור בציר מהלך שמא יתקע וכאן שרי אפילו במהודק משום דכאן משום שמחת י"ט משא"כ שם דליכא אלא משום התירו כו' : ג להתיר כו' · שם ל"א ל"ב : ד לקטום כו' · שם ל"ג ב' ע"ש :

תקכ א לכבד כו' · שם כ"ב ב' :

תקכא ב מותר כו' · מתניתין שם : או לבינים · גמר' שם ודלא כר' יצחק : ג ליתן · מתניתין שם :

תקכב ב ומוציאין אותו כו' · כליסנא בתרא משום דוחקא דליבורא אלמא אף בלא ביעתותא ודלא כר' אמי ואף ע"ג דליסנא קמא ס"ל משום ביעתות' כליסנא בתרא קי"ל ועוד דמילת' דרבנן הוא כ"ד הרמב"ם וכן הרי"ף השמיט מ"ש ובלבד שלא יכתף : ג מי כו' · מהא דקב הקטע וכמש"ל סי' ש"א :

תקכג א מסירים · כפי' הערוך ורמב"ם בהא דמקרדין וקי"ל שם כר"א ב"ע : אין מגרדין כו' · עתוס' שם ד"ה ושלם כו' ודוקא כו' ולפי' הרמב"ם א"ל לזה :

תקכד א ולא מגרשין · תוספתא והביאו תוס' ור"ן : ב שביב מרע כו' · גיטין ע"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה ותיזיל כו' :

תקכו א המוטל כו' · רש"י שם ד"ה אמר רבא כו' ור"ל דל"ת די"ט קאי אמת : לא יתעסקו כו' ואפי' כו' ואי כו' · כ"כ בה"ג וכ"מ בר"ה כ' א' אלא א"כ י"ט כו' אפשר בעממין : אפי' מת כו' ואפי' · דאפי' מר זוטרא דבעי אפשטי ל"ק אלא בי"ט שני מדקאמר רב אשי שהם ואף ע"ג דלא כו' ול"ק בי"ט שני ואע"ג דבפ' חולין קאמר ולא ידענא כו' סוגיא דכאן לא ס"ל כן וכ"ש לרב אשי : וכ"ז כו' אבל כו' · דשרי במתוך בין הולאה בין שבערה כמ"ש בפ"א ואף לדעת תוס' לצורך מלוה מותר כמו ש"ת ושריפת חמץ אבל הרבה חולקין על זה וכן הרמב"ן בספר תורת האדם ורשב"א ס' כ"כ אוסרין אפי' שהוצאה דהוי כלבנים שאין לומר בו מתוך ואע"ג שהוא מלוה שריפ' קדשים יוכיח וכ"כ הר"ן בז"ם יתעסקו כו' כל עסק : ושוב כו' · שאפי' לצורך חי אסור כמ"ש שם ל' א' : ב מת כו' · כמ"ש בפ"ו דסנהדרין : ג בשבת וביה"כ כו' אפי' כו' · כן משמע בר"ה שם שהקשו אמאי אמרו בעממין הא התירו שבות משום מעשה שלטול ע"י ככר ותינוק ונהוליאו לכרמלית · אפי' לר"י כמ"ש בפ' המלניע ותי' דהכא משום כבודו שלא יאמרו נתחלל עליו שבת או יה"כ וכמ"ש בפל"ג עשו לו ארון ותכריכין כו' בעומד באסרטיא כו' ולפיכך אפי' להוליאו כו' וע' תו' דב"ק פ"א א' כד"ה תומר כו' וע' פי"ט דשבת ברי"ף מ"ש בשם בה"ג מה שבי' בין שבות דאית ביה מעשה כו' והסכים עמו הרי"ף והקשו עליו הא מלינו לספק דהסיה שבכא דהוי בדרוקר' דשרא ר"נ לאפוקי לכרמלית ואינו לקברו ע"י עממין אסור בשבת ויה"כ ותי' דהתם משום כבודו שגם הוא אלנו כו' וכמ"ש בפסל"ג דשבת ש"ז לא יקבר בו עולמית כו' ע"ש : אפילו כו' · עמ"א ואפי' כדוד לא התירו כי אם טלטול ע"י ככר ותינוק : ד ולהצוב כו' · כ"ם מן גלימא ואסא דמ"ל כ"כ ודלא כהאוסרין בזה ממ"ש בפ"ג דמ"ק אין תופרין כו' וכ"ש בי"ט שני אבל ככר פי' שם הרי"ף ורא"ש ותוס' ור"ן דשם בבכיל לאחר המועד לצורך מתים שימותו וכמש"ל סי' ס"א : ואם אין כו' · ומשבירין כו' כמש"ז די"ט שני כו' וכ"ם הוא מן אשה כ"ם לקברות ישראל וכן להסכיר שלא יסריח : ואפי' אפשר כו' · כמ"ש כחול שוויהו כו' · ר"ן · ועוד דאם איתא דוק' במקום שא"א א"כ למה מתירין אפי' לא אפשטי : אבל באשכנז כו' · דא"ז פ' כמר זוטרא ור"ת החמיר משום דאמ' רבינא שם והאידנא כו' וכן יש אגליגו נ"כ במלאכת' ועוד שבשבת שם אסרו לפי שאין כו' ובמקום דאפשר עבדין כוותיהו ותום' דתו סברת' שאין נק' בני תורה כמו בגאבל כמו שהוא חי ונם מ"ם סיהודי' כו' דתו משום סיהודי' מעטים נכנסין מעלמן אין לנו : חוץ כו' · כיון שכבר נקבר : בר"א כו' · כמ"ש אין חופרין כו' כנ"ל וערא"ש שם : אבל כו' · רש"י שם ע"ש : ה החופר כו' · דכחול כו' ועמ"א וט"ז : ו ובי"ט שני כו' · כנ"ל דכחול כו' : ותוזרין כו' · כמ"ם בפ' בתרא דיומא א"כ אתה כו' : וכן כו' · דמלאכתן לסיתר ושרי שלא יגנבו כמ"ש בפ"ז דשבת ואפי' יש בית סמוך לחומה שמשתמר וא"כ ה"ל שלא לצורך כלל ואסור כמש"ל סי' ש"ח ס"ד מ"מ כיון שנטל כדי שלא יגנובו מטלטל לכ"מ שירל' וע"ש ס"ב : ז המלוים כו' · אבל כו' אם כו' · שאפי' בעדות החודש דוקא אינו יכול לילך מוליכין כו' : ח אם נודע כו' · כנ"ל כחול כו' ולא חילקו בין נקבר ביומו או לא כל שממהר קבורתו : ומותר · כנ"ל ס"ד : ט תינוק כו' · דסמכינן ארבי פ' הערל וארבנן כמו שסמכו באשת כהן כ"ם כאן : י נפלים כו' · דאינו מנהג של תורה וכמ"ש בב"ר שהקב"ה מעביר ערלתם ונותן ע"ג פושעי ישראל ומשום כך נהגו : ואסור כו' · כמ"ש בפ"ק דפסחים ובגדים שהיו מטילין לבור אלמא אין מלוה לקוברו : יא אין קורעין · דאינו מגרכי שמת וממ"ש במ"ק אין קורעין כו' ש"מ דבי"ט הכל אסורין : יב כשמת בליל י"ט כו' · עמ"א וט"ז :

תקכז א בקדירה בפ"ע כו' · כמ"ש י"ז א' ת"ר אין כו' נאמת כו' וכן לגי' הרי"ף ורא"ש שגורסין מי"ט לשבת נאמת כו' וע' רש"י שם ב' ד"ה שלא יערים כו' : אבל כו' וע"י כו' · מתני' שם : ומותר להניח כו' · כמ"ם בפ"ב דשבת ל"ד א' וע"ש תוס' ד"ה לא כו' : ב עירוב זה כו' · ירושלמי עירובי תבשילין כך הם פת כביצה ותבשיל כזית ואומר במ"י אמ"ה אקב"ו על מלות עירוב ומתנה ואומר בדין יהא שרי לן לבשולי ולאפויי מי"ט לחבירו ומי"ט לשבת ולמי שסומכין על עירוב זה עד מולאי י"ט האחרון ובלבד שיהא עירובו שמור עד מולאי י"ט האחרון אכלו או שאבד לריך לערב ביום טוב האחרון עכ"ל הירושלמי · והביאו הג"מ ומרדכי והא דקאמר מי"ט לחבירו פי' ראבי"ה כגון אם חל י"ט ע"ש ושבת ובגמרא ר"פ ב' ט"ו ב' אין אופין אלא על האפוי ואין כו' והא דקאמר ב"ה תבשיל אחד היינו בשביל תבשיל וכן מאי דקאמר בגמ' ל"ש אלא תבשיל כו' היינו אם אינו רולה כ"א לבשל : ואם לא עשאו כו' · דפשטא דמתני' וכה"א תבשיל א' וכן ליסנא דגמרא ל"ש אלא תבשיל כו' משמע דבתבשיל לבד שני ושם י"ז ב' וכה"א מערב בתבשיל אחד ועושה כו' ובש"א אין אופין כו' ועלה קאמר ב"ה מערב כו' ולא קי"ל כירושלמי הנ"ל ומה שהביא ראיה מותנא מייתי לה מהכא כו' ר"א היא ור' יהושע פליג עליה בירושלמי רפ"ב רא"א אופין כו' ור' יהושע אומר אופין ומבשלין על המבושל כו' ע"ש והגמרא לא חש להביא רק רישא דברייתא סמך על עירובי תבשילין וכתב תוס' ומ"מ תור"י לא מלאני גבי לעבור כו' וכן עמא דבר ובדיעבד סומכין על הר"י ושאר פוסקין אבל לכתחילה יעשה כר"ת ומה שהקשה עליו דר' יהושע פליג עלה מ"מ סתמא דתלמודא מייתי דר"א וצ"ל ראיה לדבריו ממ"ש כ"א כ"ב ס"ד אי דאנת כו' אלא אמר אביי כו' ותניא כו' ואם איתא מאי אריא אין סומכין אפי' אופין נמי לא אלא דאף לב"ה לריך נ"כ פת אבל דעת ר"י ור"ן ורמב"ם וש"ם דבתבשיל לבד שני וכ"ה לסריא בתוספתא שהשה תבשיל מעי"ט אופה ומבשל עליו לשבת ומטמין עליו את החמין ורפאין בגו מבוי לעשות תבשיל ולאפות ולבשל עליו ור"א שמותי הוא אבל ב"ה פליג לסריא כנ"ל ומ"ם אין טומנין את החמין כו' אפשר לומר דלרבותא נקט דאפי' חמין שהוא כעין תבשיל אפ"ה אסור וכן עיקר : ג בין בשופו · שם תנן אכלו כו' : ויש כו' · ירושלמי הנ"ל : ה או מעישן · כ' המ"מ שהוא ירושלמי פ"ו דנדרים : אפי' מין כו' · שם וקוליים האספנין כו' וכמ"ם בפ' תבית שהדתן כו' : וכן סומך כו' · עבה"ג : וה"ה שאר כו' · ירושלמי דפ"ו דנדרים הלכה א' ר' בא רב יהודה בשם דבית רב אחי תבילא אין בו משום בישולי א"י ויולאין בו משום עירובי תבשילין ר' יוסי בר' בון בשם ר"ה כל אוכל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי א"י ויולאין בו משום עירובי תבשילין אם בשלו כמ"ש בגמרא ואם ללאן כו' ונראה שתבילה פי' תפוחים מבושלים כנ"ל : ז מצוה על כו' · כמ"ש ט"ז ב' א"ד מי שלא היה כו' : מי ששבח · שם בהשוא שמיה : או נאנס · שם ט"ו ב' וע' רש"י ד"ה שלא היה לו כו' : או שהניח כו' · כל בו ונלמד מהנ"ל כיון שאינו פושע וז"ם וה"ה ע"ש כו' : אבל כו' · עבה"ג וכפי' הרא"ש שלא כדעת רש"י שם ד"ה לדידך · שאין כו' : ח אבל מי כו' אא"כ כו' · ערש"י שם ד"ה עד תתוס כו' : ט ואם דרך · מאבוה דשמואל ורב אמי ורב אסי לא הוו מכרזי ור' יעקב לא היה דרכו להניח עליהם : י המערב כו' · עירובין פ' א' : וכל מי כו' · דחד טעמא להו דלריך לזכות ע"י אחר וכל שידן כידו א"י לערב ע"י : יא צריך כו' . שם ע"ט ב' : יב חוזר כו' · ירושלמי הנ"ל : ולאשמוני ולארלוקי שרגא · שכל אלו א"א לעשות בלא עירוב · לאשמוני · כמש"ם כ"א ב' ואי דלא אנח ע"ת מ"ט דב"ה . ולאדלוקי · כמ"ם מי שלא הניח כו' · ומדליקין לו את הנר · מ' נר א' כדי חייו וע"ל סי"ט : ולפלוני ופלוני · כ"מ בירושלמי הנ"ל וכן בירושלמי פ"ב די"ט הלכה א' דר' אמר עלי ועל מי שלא עירב כו' ושם ר' חייא בשם ר' יוחנן נ"ל עלי ועל מי שלא עירב : ומי שאינו כו' · בין לטעמא דרבא כדי שיברור כו' בין לטעמא דרב אשי כדי שיאמרו כו' · לריך שיכין ויזלא בו : יג אע"פ כו' · עמ"א וכ"כ בשם ירושלמי דשבת קרובה שהירו ע"י עירובי תבשילין ולא שבת רחוקה וע' בריב"ש : יד אם הניח כו' · עט"ז ועת"ג"מ שדעתו דלי"ט אחרון מותר ולי"ט אחר אסור ודאי שיכול לערב לי"ט שני אלא שנסתפק ב"י אם יכול לערב לי"ט אחר נ"כ ובירושלמי הנ"ל נ"כ מ' ביכול לערב על י"ט האחרון אם התנה עליו אלא שכל בו כתב בשם ר' נתנאל להחמיר משום דמתני' קתני מערב י"ט משמע דוקא מעי"ט ועוד דאין שייך טעמא כדי שיברור וכולהו טעמי ועב"י : טו אא"כ כו' · גמ' שם תנן אכלו כו' לא דאית כו' : יז אותה עיסה כו' · הרא"ש נסתפק אם אותה עיסה או כל שרולה ופסק בש"ע לחומרא : יח אפה ולא כו' · כן מ' במתני' דקאמר לא יבשל בתחלה דבתחלה לכאורה מיותר : יט מי שלא כו' · כן דקדק ב"י מלשון הרמב"ם שלא הזכיר בנוסח העירוב אדלוקי שרגא וע' מ"א : ויש אוסרין · כמ"ש שם ומדליקין כו' וע' תוס' שם ד"ה ומדליקין כו' : כ ואפי' בביתם · כיון שלא עירב ס"ל לגביה כמו מי"ט לחול · ב"י · ובגמ' סתמא קאמר : ואפי' בביתו · מדקאמר למנ"מ לאקנויי כו' מ' דא"ל אלא לאקנויי וא"ל ד"א דאל"כ א"כ עוד נ"מ : ואם אין כו' · שם מילתא דר"ה ות"כ וכ' י"א משום דרי"ף ורמב"ם השמיטו וסברי דלית הלכתא כוותיה משום דרבא ואביי דחקו לתרץ בתירוץ אחר : לאפות · אפי' הוא עלמו דלאו דוקא מדליקין כו' וכ"ה בירושלמי שם דלא כי"ח · ר"ן · וכ"מ בתוספתא רפ"ב הרי שהכח ולא עירב ואחרים שעירבו מותרים לעשות לו ר"ל ע"י הקנאת קמחו · הוא עלמו שהכח ולא עירב מותר למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר ר"ל דהוא עלמו מותר לעשות לו : ואם הניח כו' . וכ"כ תוס' כ"ב א' ד"ה ומדליקין כו' וכן מ' קלת בירושלמי הנ"ל מדקאמר לאפויי ולבשולי : ומי שנתענה כו' · כיון שא"י לבשל לעלמו ועיקר העירוב בשבילו : כא אם נזכר · שם י"ז א' אין אופין מי"ט לשבת כגי' הרי"ף כאמת כו' וכנ"ל בס"א : וה"ה כו' · נלמד מהנ"ל : וי"א דאפי' כו' · כמ"ש מערים כו' · שם י"א ב' וע' תוס' שם ד"ה מערים כו' : כב אם נזכר כו' · שם ו' א' : וי"א כו' · כתב הר"ן שכ"ה בירושלמי וז"ל בפ"ב די"ט הלכה א' ר' חייא רבה עלה לגביהו אמרין ליה אנפיק מערבא אמר לון אית הכא טלופחין מן אתמול אמרין ליה אין הדא אמרה אפי' מין אחד ור"ל וא"כ דלא כהגא דברייתא דאף לב"ה לריך שני תבשילין אית הוה בהון תרדין הדא אמרה אע"פ שאין בהם כזית אית הוה בהון שיעורא הדא אמרה א"ל להתנות ור"ל וא"ל להתנות על עירובי תבשילין מי"ט לחבירו אלא סומך על תבשיל שיש לו מעי"ט אע"פ שלא סמך מעי"ט ומשני א"ר חסדא תנאי היה לו לר' חייא הגדול ר"ל שהתנה מי"ט לחבירו ואעפ"כ אמר אית הכא טלופחין מן אתמול וסברא ראשונה נראה שמפרש הדא אמרה א"ל להתנות ר"ל שא"ל לסמוך עליו מעי"ט א"ר חסדא כו' ר"ל דבאמת סמך עליה מערב י"ט והתנה שאם ישבת לערב יסמוך על התבשיל שיש לו מעי"ט וכ"ה שם במרדכי : כג אם עבר כו' · עבה"ג ועוד מדלתו שם רב אסי ורב נחמן בר ילחק ש"מ דשבירא להו דמותר : או בשוגג · כ"ש ממזיד וכמש"ם תנן המבשל כו' :

תקכח א י"ט א"צ כו' . ממ"ש שם ט"ו ב' ואי אתה כו' : ב אפי' אם כו' . ירושל' שם א"ר יוחנן הדא דאת אמר בשלא עשה לו עירובי תבשילין אבל אם עשה לו עירובי תבשילין מותר ר' יוסי בר ר' בון בעי ועירובי תבשילין מתירין את המחיצות של גליות · דוקא שם ו' א' : אבל · שם ט"ז א' :

תקכט א מצות י"ט כו' · דקי"ל כר"י וסתמא דגמרא בפ"ד דברכות כוותיה עשה ולא הזכיר כו' דלא שני דלא אכיל כו' : ואל · שם ט"ז א' : וצריך כו' · ת"כ מקרא קדש קדשהו וכמה אתה מקדשו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה וע"ש פ' אמור פרשה י"ב וכ"ה בספרי וכ"מ בגמרא שאמרו בפט"ו דשבת מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יוה"כ שאין בו כו' כבדהו בכסות נקיה הא בשאר י"ט לריך מאכל ומשתה וכסות נקיה וז"ם כמו בשבת כמ"ש וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד ולא הזכיר יום טוב ש"מ שבכלל שבת הוא ובניסם נאמר מקרא קודש : ואסור כו' · כמ"ש בריש ערבי פסחים וכמ"ש בפ"ג דאף ר' יוסי מודה בקביעות סעודה דאסור ממנחה ולמעלה מדקא' שם הלכה כר"י בע"ש והלכה כר' יוסי בע"ש וקאמר שם להפסקה ש"מ דבהתחלה מודה ר' יוסי דאסור והא דקאמר אוכל והולך עד שתחשך היינו בלא קביעות סעודה ושם משום שבת וי"ט כמ"ש שם בברייתא ע"ש : שוהו כו' · לשון הרמב"ם בפ' ל' מהלכות שבת ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים שבתורה זכור ושמור ושנתפרשו ע"י הנביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד איזהו כבוד כו' שימנע אדם מן המנחה ולמעלה מלקבוע סעודה כו' ור"ל עונג הוא בשבת עלמו וכבוד הוא בע"ש וכן כסות נקיה ע"ש וז"ם בשבת ענג וכי"כ כבוד לבד וכנ"ל : מיהו אם כו' · דאפילו אם הוא חול אין אסור אלא לקבוע

סעידה

סעודה וע' מ"א שכ' דמהרי"ל אזיל לשיטתו כו' · ודבריו צ"ע דהא אמרינן בהדיא בגמ' מט' שעות ולמעלה כו' צ"ק כאן קודם ט' כו' ודוקא בע"פ ס"ל להר"ן דסמוך למנחה גדולה דפסק הבעיא לחומרא ע"ש אבל הרב מיירי במי ששכח עד מנחה קטנה וכ"ה במהרי"ל וז"ל בקיצור נשאל ממהרי"ל על סעודה ג' בשבת ערב י"ט ושכחה עד אחר מנחה קטנה אם מותר או מצוה לעשותה בפת או במיני תרגימא והדעת נוטה לעשותה בפת אע"ג דהא דאמרינן הלכה כר' יוסי דוקא לאפסוקי אבל לאתחולי אסור מ"מ בהא בשבת עשה דג' סעודות דוחה לתיאבון שהוא מדרבנן דלאו הוה דאורייתא הל"ל להפסיק אפי' בע"פ והשיב דע דג' סעודות ג"כ דרבנן ומ"ש ג' היום אסמכתא היא וראיה מדפ' ר"מ דנשים חייבות בג' סעודות שאף הן היו באותו הנס כמ"ש הר"ן והמרדכי בפ' כל כתבי משמו וזה לא שייך כ"א בדרבנן וע' תוס' דפסחים ק"ח ב' ד"ה היו כו' ומ"ש דלא שריא לאתחולי ליתא אלא נ"נ אבל ס"ס חולקים אלא שהמרדכי מיישב דברי ס"נ ומסיק דיש להחמיר שלא להתחיל והיכא דאתחלי ולא עבד ג' סעודות כדאי הם הני רבוותא לסמוך עלייהו בשעת הדחק ובפת מלעשות במיני תרגימא ור"ל דלדעת התוס' אינו יוצא בכך כמ"ש בסי' רצ"א ס"ו : ומצוה ללוש כו' · ירושלמי פ"ק דשבת ר' חייא מפקיד לרב אי אתה יכול למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול שב יומא בשתא וכו' רא"ש בסוף ר"ה בשם ראבי"ה קבלתי שאלו ימים בין ר"ה ליוה"כ כ' המרדכי ריש ר"ה ואמר שבעה לפי שבר"ה לא היה צריך להזהירו שהכל נשין בבתיהן לכבוד י"ט : וחייב לבצוע כו' · שגם בי"ט לא היה יורד מן כמו בשבת כמ"ש תוס' ריש י"ט ב' ב' ד"ה והיה בשם מכילתא לא יהיה בו לרבות י"ט וכ"מ שם בגמ' ועתוס' שם : ולקבוע · כמ"ש בפ"ו דברכות ל"ש אלא בשבתות וי"ט שאדם קובע סעודתו על היין : ובגדי י"ט כו' · ירושלמי פ"ק דקדושין הלכה ה' האחין שחלקו חולקין מה שעליהן ואין חולקין לא מה שעל בניהן ושעל בנותיהן כו' ברלוים להשתמש בחול אבל ברלוים להשתמש ברגל מביאין לאמצע וחולקין ר' מנא אמר כלי רגל חולקין כלי שבת לריכה : ולא נהגו כו' · וכ"מ בירושלמי פרק בתרא דמ"ש הלכה ז' ויתודה בי"ט הראשון של פסח כדי שיהיה לו מה לאכול ברגל ויתודה בשחרית ע"כ מצוה לאכול : ב חייב כו' · וכל הנלוים אליו · מפורש בתורה ועבדך ואמתך כו' : כיצד כו' בפ' ע"פ : וחייב כו' · מפורש בתורה : ג אדם אוכל כו' לפי שאין כו' · כמ"ש בפ"ב דשבת ל' ב' כתיב ושבחתי כו' זה שמחה של מצוה ללמדך כו' אלמא קלות ראש איכה שמחה של מצוה ובירושלמי דמ"ק והביאו הרא"ש בריש מ"ק כלום אסרו כו' ופוחזין מדקאמר ופוחזין אלמא דקפיד ע"ז : ד חייבים כו' · כמ"ש בסוף קדושין סקבא כו' · ובסוכה נ"א ונ"ב מאי תיקון גדול כו' קרא אבכתו ודרש כו' עכשיו שעסוקין בשמחה כו' ע"ש :

תקל א חה"מ · ע' בטור או מד"ת או מד"ס וע' תוס' בחגיגה : ומותר במקצתן · ה' דברים דבר אבד ולרכי רבים ומעשה הדיוט ולרכי המועד ובשביל פועל שאין לו מה יאכל וכמ"ש לקמן · טור ומ"ש ולרכי המועד ר"ל לצורך אוכל נפש דמותר אפי' מעשה אומן כמ"ש בסי' תקל"ג אבל שאר לרכי מועד דוקא מעשה הדיוט כמ"ש בסי' תק"מ תקמ"א : לפי כו' · חגיגה י"ח א' ומ' דס"ל כמ"ד מלאכת חה"מ דאורייתא אסור דלא כתוס' ורא"ש ורמב"ם דקא' שהיה כו' להתיר דאל"כ הל"ל שחכמים אסרו כפי כו' כמ"ש בטור ורא"יתם דלאסור מדאורייתא ממ"ש בחגיגה שם אלא מעתה תנ האסיף כו' מכלל דתרווייהו כו' דת"ר כו' תניא אידך כו' תניא אידך כו' ובמ"ק י"א ב' לא מבעיא קאמר כו' ואע"ג דאמרו שם י"ב א' את"ל גרס כו' התם קאי על כוון מלאכתו שהוא מדרבנן וכן מ"ש במגילה כ"א כ"מ שיש מוסף ואינו י"ט כו' מ' דמותר בעשיית מלאכה כמ"ש בפ"א שם י"ט מלמד שאסור כו' י"ט לא קביעו עלייהו כו' ואמרינן בירושלמי ר' מ"ק לר"א בר ממל אילו היה לי מי שימנה עמי התרתי שיעשו במלאכה בחה"מ כלום אסרו מלאכה בח"ה אלא כו' משמע דמדרבנן · כ' הרמב"ן והרשב"א שכל מלאכה שאינה לצורך המועד ואינה דבר האבד אסורה מן התורה ושהיא דבר האבד מותר אפילו בטירחא יתירה או לצורך המועד מותר אפי' מלאכת אומן וחכמים אסרו קצת דברים מאלו וע"ז אמרו בירושלמי אילו מי כו' ובפ"ב דסוכה קרי לחה"מ י"ט שאמרו שם הכא בי"ט שני כו' דיקא נמי כו' וכן פי' שם לי"ק הא בי"ט ראשון הא כו' על חה"מ דאינו י"ט שני ספיקא הוא וכמש"ל סימן תרמ"ט ס"ה ע"ש וז"ש בת"כ פ' אמור פ' י"ב וכל מלאכת עבודה ס"ז בא ללמד על חה"מ שהם אסורים במלאכה יכול יהא אסורין במלאכת עבודה ת"ל הוא הוא אסור במלאכת עבודה ואין כו' · וערש"י בחומש שם שפי' על מלאכת האבד שמותר :

תקלא ב אפי' אם כו' · ר"ל אע"ג דלא שייך טעמא כדי שלא כו' מ"מ אסור כמ"ש שם אמר אביי יאמרו כו' · ואמר שם ושאר כל אדם אסורין מ' דכולם אסורין לבר מהנך דחשיב במתני' וע"ש י"ח א' מתיב ר"י כו' הני אין כו' · ואמרי' שם קטן הנולד במועד כו' שאין לך כו' · אלמא משום לאו דבית שאסורין דוקא שהוא בכלל השנויין במשנתינו הלא"ה לא וז"ש וה"ה למי שהיה כו' : ג אפי' אם כו' · שם בעיא ונפשטה וסתם ולא כ' אומן שאבדה וכן הסמיטוה הרי"ף ורמב"ם ורא"ש דס"ל לחומרא ועב"י : ד ולא היה לו כו' · שם י"ז ב' ועש"ז : ואפי' היה כו' · ירושלמי והביאו הרא"ש שם : שהתירו לו ברגל · רמב"ם ודלא כהרא"ש בשם ירושלמי וטעמו דגמ' דידן פליגא דאמרינן שם י"ד ב' דאזיל ופייסיה כו' ועוד דא"א לאוקמיה למתני' כאוקימתא דירושל' דאנן קי"ל כי מפיים לבעל דיניה שרינן ליה לאלתר כמ"ש הרי"ף ורמב"ם וע"ש ברי"ף על הא דאביי שם ט"ז א' אמר אביי היכי נעביד כו' ועיין במרדכי ריש פ"ג : ונשאל על נדרו ברגל · רמב"ם דלא כירושלמי ונלמד מהג"ל : ולא היה כו' · גמ' כנ"ל : והוא שלא כו' · גמ' שם א"ר לשוט כו' וכ"כ הרא"ש בשם הראב"ד שכן מ' בירו' וצ"ע דבירושלמי משמע להיפך וז"ל הירושל' שם תניא בשם ר"י הבא ממ"ה אסור לו לגלח ר"י כדעתיה דר"א אסור לפרוש לים הגדול מעתה כהן שילא ח"ל הואיל ויצא שלא ברלון חכמים אסור לו לגלח חד כהן אתא לגבי ר"ח א"ל כו' שמעון בר בא כו' משמע דר' מיירי שלא בח"ל והטעם כמ"ש דאסור לפרוש לים הגדול משום סכנה וגם משמע בירוש' דאין איסור ליצאת לח"ל אלא בכהן דוקא וכן שמעון בר בא כהן הוה כמ"ש בעובדא דבנתיה דמר שמואל פוק איטפיל כו' אבל בגמ' שלנו סוף כתובות לא מ' כן : ו ואפילו בפרהסיא כו' · דלא אסרו בתוספתא אלא במקום שלאחרים לאסור ועמ"א וע' רש"י ספ"ב ד"ה בתגלין : ז ודרכו לגלח · עיין רי"ף ורא"ש ספי"ט דשבת ונהגו כן ע"פ מ"ש בפ' בהעלותך והעבירו שער וערש"י שם ד"ה והעבירו כו' וא"כ ה"ל בכלל מ"ש במתני' הנזיר והמצורע כו' ואמרי' בגמרא אפי' היה להם פנאי כו' וה"ל שלא יעשו שהרי אין מגרפין אותו לכ"ד שבקודש עד שיגלח שם ועבי"ד סי' רס"ח ס"ב בהג"ה וי"א כו' : כל אדם מותר · לשון הרמב"ם וכ"כ הרי"ף וכ' המ"מ שאף שאמרו דוקא שפה המעכבת או אישטנים ס"ל להרמב"ם דעל אבל קאי ולא על חה"מ ודבריו צ"ע שהרי באבל כתב הרמב"ם בפ"ו שאסור לגמרי וע"כ צ"ל דס"ל דקאי על חה"מ וכ"ד הטור כאן ע"ש וכ"פ נ"י וס"פ וכדעת הראב"ד מהתוספתא וכ"מ בירושלמי שאמר שפה כנטילת לפרנים לכ"ד כו' וע' בתה"א ובב"י י"ד סי' ס"ל ובכ"מ ובי"ו כתב שהרמב"ם גורס כגירסתינו בגמ' ופ' דלא כר' אמי כמ"ש הרא"ש ודבריו צ"ע דהא לגירסתינו ר' אמי מפרש דבריו ועוד דרבי"ו דהוא בתראה ס"ל כוותיה דדוקא קודם אביי ורבא אין הלכה כו' בשלמא לגי' בה"ג ורא"בד דרבי"ו כע"ע אמר ועבי"ד סי' ש"ן שפ' כר' אמי ודברי הרי"ף י"ל כפי' המ"מ דמ"ש בשפה והנחה המעכבת לענין אבל אמרו אבל בח"ה מותר בכל ענין וכמ"ש לענין נטילת לפרנים וה"מ בימי כו' ובירושלמי שפה ונטילת לפרנים אית תניי תני ברגל מותר ובאבל אסור כו' רב אמר שפה כנטילת לפרנים לכ"ד וכזה דברי ש"ע אין סותרין ג"כ אבל דברי הרמב"ם צ"ע · ואחר העיון נ"ל עיקר דהרמב"ם מפרש כפי' הערוך ערך זוית וז"ל שפה מזוית לזוית הנחה כ"ש מעכבת פי' שפה עשויה מזוית לזוית כלומר אם לריכה כולה תקון שרי אבל מקצתה לא הנחה כ"ש מעכבת פי' אם עשה שפמו והניח מקצת שאינו עשוי מותר ליטלו כי מעכבתו באכילתו והיו לא בו ומש"ה שרי עכ"ל · ולפ"ז מ"ש ר' אמי שפה כ"ש מעכבת ר"ל אפילו לא גילח כלל לעולם מעכבת ולעולם מותר ופסק כרבי אמי וכמ"ש הראב"ד דבתראה הוא ואף הרא"ש מודה בזה דבשל סופרים הלך אחר המיקל וזהו דעת רב אלפס דלא כרא"ש שם ע"ש · ונראה הכי דעת הרמב"ם כאותו הנאמר באתרוגה : אפילו כו' · כמש"ל ס"ו וכמ"ש בסי' תקל"ד ס"א ובפרהסיא כו' וכ' ב"י דוקא בבגדי פשתן דניכרין לכל דלא כמרדכי והג"מ שם ומתורץ קושית ב"י וא"ל למה שתק שם בהג"ה והא דמותר כו' ועסי' תקל"ג ס"ד בהג"ה ומותר כו' שניכר והלא כמ"ש בר"ס תקל"ד : ומותר לחוף כו' · דאף גילוח מותר מן הדין רק כדי שלא יכנס כו' משא"כ בכה"ג ונזהלה מזו אף לנחס מרחץ מותר כמ"ש ספ"ק דע"א כ"א ב' כ"ש כה"ג וכיון שאין בו משום שלא יכנס כו' ורא"יה מהתרי להבא ממ"ה וכיולא אלמא אין בו משום מלאכה :

תקלב א מותר כו' · שם כ"ה הלכה כר' יוסי במועד ואף שאמרו שם ובגנוסטרא אסור כת' הרי"ף דקאי אאבל ולכן אמרינן שם הוה קאימנא כו' ר"ל דלא ה"ל סכין שם ולכן ל"ק ש"מ ד' דבסכין אסור וז"ש אפילו כו' ורא"יה ממ"ש בקפו שפה וכי היכא דשפה מותר בכ"ע ה"ה לגלרניו וע' ב"י : בין כו' · שם : אבל כו' · שמפרשים ג"כ אחה"מ וע' תוס' שם ד"ה ובגנוסטרי כו' : בין בסכין כו' · ע' רש"י ד"ה בגנוסטרי כו' ותוס' ד"ה ובגנוסטרא פי' בערוך כו' וה"ה לסכין עכשיו שדרך ליטלן בסכין וז"ל הגהת סמ"ק וכן עיקר דבעינן שינוי כמ"ש ובגנוסטרא אסור פי' במספרים ופי' ר' ברוך דה"ה בסכין שכן דרך ליטלן בסכין : אם לא כו' · שם בשם תוס' דלא גרע מהעברת שער של בית השחי והערוה דשרי וע' תוס' הנ"ל ושמעתי בשם הרשב"א כו' דקתני בירושלמי כו' ור"ל שער של בית השחי וערוה ומהר"ם חולק ופ' דוקא שמ"י תטול לה בסכין או במספרים אבל היא עצמה לא וכ"פ בי"ד סי' ש"ן ס"ו אבל כאן יש לסמוך אהמתירים מאחר שיש מתירים בכ"ע וע' ד"מ :

תקלג א אפי' כיון כו' · ממ"ש בפ"ב דו"ש השתא שלותי כו' ואם איתא הא נדרים ונדבות הוי כיון ושלותי אמרינן בפ"ו דשבת דחייב משום טוחן וערא"ש שכ' דוקא כדבר האבד כיון אסור אבל דבר שהוא לצורך אפי' כיון מותר : בין של כו' · שם כאידך ברייתא : ומיהו א"צ כו' · מדקאמר וכלבד שלא יערים דוקא שערמה אסור אבל כל שלא בהערמה שרי וע' רש"י שם ד"ה וכלבד כו' · וכמ"ש בפ"ב דו"ט י"ז ב' אבל מבשל כו' · וכלבד כו' : או אם כו' · דלא כאידך ברייתא דאתי כיחידאה ועמ"ש בסי' של"ה ס"ג : אבל אם כו' וה"ה כו' · דמ"ש מערים ושותה מן החדש שקרלו הערמה לפי שסבר הדם נרוע מן הישן וז"ש מערים משא"כ בפת חמה שהוא עדיף וע' כריס פ"ג דפסחים ובפ"ק דחולין וז"ש וה"ה כו' וכ"כ הראב"ד בהשגות : ב שהיבשים שבו כו' · טור וכן פי' הר"ן לגזיזא דאית בהו · לשון כשיפה פגים כמ"ש בסנהדרין ספ"ה מגזיזותיה דמר כו' וה"ל שנתייבשו ובכספו פגיהם כו' : ג פירות כו' · שם י' ב' ועברא"ש שם : ואם לקנן כו' · אבל כו' · שם ובר"פ וכמ"ש הרא"ש שם ע"ש וכמ"ש שם י"א א' גליפנא קמא פרא רבא למימלח כו' וליפגא בתרא ל"פ אלא משום דמיתזלא אגב אילנא : ואם הוא כו' · ע"ש ברא"ש ס"פ והקשה הראב"ד ז"ל ומ"ש כו' ותי' דשאני כו' · ופסק הטור כאן כאותו תי' וז"ש לקנותו כו' ועסי' תקל"ט ס"ו וע"ש ס"ה אם הוא כו' : ד ומותר לצודן כו' שניכר כו' · כמ"ש שם בספ"ב בתגלין וז"ש מיזל כו' שהוא פרהסיא · שם : אומנידם · הרמב"ם ומ"מ בשם הרמב"ן ולמדו ממ"ש שם לדי חיה ועופות ודגים כו' ולעיל מ' דאף בפרהסיא מותר דאמר מילד מיזל כו' : של חיות כו' · טור וכ"כ המרדכי והג"ל וצ"ל שלא היה גירסתם בגמ' ודגים אבל להרמב"ם אף בשל דגים אסור וע' מ"א ובירושלמי ספ"ב קיבלו עליהן חרמי טבריה ודשוי עכו וגרוסי ציפורי שלא לעשות מלאכה בחה"מ וכר' יוסי דמתני' · ניחא גרוסי ציפורי ודשוי עכו וחרמי טבריא ואינן ממעטין בשמחת י"ט לד הוא בחכה לד הוא במכמורת כו' אלמא מתני' בלידי דגים מיירי מדקאמר בחכה כו' וכמ"ש ותעשה אדם כדגי הים כו' כלה בחכה העלה יגורהו בחרמו ויאספהו במכמרתו כו' ות"י כלהון דמי לניידין דאחיד נוגה בחכתא כנים ליה בחרמיה כו' וכמ"ש בפ"ד דעירובין חרס שבין כו' ע"ש :

תקלד א שהתירו כו' ונשאל כו' · כמש"ל סי' תקל"א ס"ד : ובגדי קטנים · ירושלמי כגון קומי ר' יוסי בגדי קטנים מה הן א"ל כמי שאין לו אלא חלוק א' : ובעלת הבתים · מתני' וכל השולין מטומאה לטהרה פי' בכה"ג : ומי שאין כו' · הסמיטו הרי"ף ורמב"ם ורא"ש הא דאיזורו מוכיח עליו ועב"י אבל הטור כתב דוקא איזורו כו' וכ"כ הפוסקים וסמ"ק אוסר אפילו בכה"ג · שאין אגליטו איזור מוכיח ועט"ז וכ"כ תוס' בתענית כ"ט ב' ד"ה מי כו' : וכולם כו' · כ"מ בירושלמי שם תני משפחות ספרים אין מכבסין אותן כמי רגלים אבל מכבסין אותן בנתר ובורית מפני הכבוד ומ' אף בחה"מ וכ"מ בגמ' י"ז ב' ובתוספתא כל אלו שאמרו מכבסין במועד מותר כו' וצ"ל ג"כ בשתכבסו כו' וכמ"ש הרמב"ן וטוש"ע י"ד סי' ספ"ט : ובפרהסיא כו' · ממ"ש שם י"ח ב' לדידי חזי כו' : מיהו לא כו' ממ"ש שם דאית ליה תרי ומיטנפי שניהם מטונפים : מיהו כו' · כ"מ בירושלמי הנ"ל והטעם שכולם כחלוק א' דמי : והא דמותר כו' · בתוספתא רפ"ב כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותר לספר בתוך שלשים יום של אבל אע"פ שהתירו לו לספר לא יספר ברשות הרבים אבל מספר הוא בלנעה בתוך ביתו כל אלו שאמרו מכבסין במועד מותר לכבס בתוך שלשים של אבל אע"פ שהתירו לו לא יוליך כליו לכובס אבל מכבס הוא בלנעה בתוך ביתו והוא סותר למ"ש דאף בפרהסיא מותר ותי' ב"י דהתוספתא קאי על אבל וכ"ה במרדכי והג"מ שכ' אחר התוספתא ולמועד לא בעי לנעה כו' וכ"כ הטור בי"ד סי' ספ"ט כאבל וכ"כ בש"ע שם ובגליון בסי' ש"ל לא כ' לא הטור ולא הש"ע ואפשר דס"ל דקאי על חה"מ כמש"ל בסי' תקל"א אבל בכיבוס א"א דקאי על חה"מ כנ"ל אבל בתג"ה כ' שם והיא הוא אזיל לשיטתו דקאי בין בגילוח בין בכיבוס על שניהם ותי' דהתוספתא באינו רוחץ על הנהר כמש"ו דבמרדכי והג"מ כ' הטעם דמותר שאין מתכבסין יפה כמו על הנהר ע"ש : ב ולא נהגו כן · שם"ל כמ"ש המרדכי והג"מ בשם מהר"מ דאין הלכה כר' יוחנן דאביי ורבא לא ס"ל כוותיה ואע"ג דהפוסקים חולקים עליהם דאין מוכרח דחולקים מ"מ ה"ל דברים כו' כמ"ש בפ"ד דפסחים : ג מביאין כו' · עד סוף הסימן · לשון הרמב"ם וכגי' הגמ' שלפנינו :

תקלה א אפי' כו' · ירושלמי שם אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה ולא מדירה כאורה לדירה כאורה ולא מדירה כאורה לדירה נאה אבל מדירה נאה לדירה כאורה ובתוך שלו אפי' מדירה נאה לדירה כאור' שמחה לאדם שהוא דר בתוך שלו : ולא כו' · נ"ל לא כו' ור"ל שמ"ש אין מפנין בין כו' דירתו ממ"ש בירושלמי וכן כליו כמש"ש אין מביאין כליס כו' וע' רש"י בפסחים נ"ה ב' ד"ה לחלר אחרת : שאינם כו' · כמ"ש סי' תקל"ד ס"ג : ב"ש כו' ע"ל סי' תקנ"א ס"ב ובה"ג שם : אבל כו' · נמרא שם כפי' הג"י : ואם אין כו' · צ"ע דבגמ' מ' דאסור דא"כ הל"ל אין מפנין מחלר לחלר אבל כו' וכן אמר שם ובאמרת רישא אין מפנין כלל והתרלן לא השיב אלא לבית נכאותו חלר · ונראה שלמדו ממ"ש בכתובו' ע"ב ב'

מחלר

מתר כו' · אבל נ"ע דמשם שוכח לנוסף דאינו כתגר דבתגר אפי' בלא קונה מותר כמ"ש תוס' שם ד"ה אלא כו' ובירושלמי שם תגר שהרבים בוקעין בו ה"ה כמבוי מבוי שאין הרבים בוקעין בו ה"ה כמבוי וג"ל שאינו מצוים וכמ"ש הרמב"ם וש"ע בא"ע סי' קט"ו ואפשר דכה"ג מיירי גם כן כאן : ואם מתיירא כו' · שם וכנ"ל סי' תקל"ד וסי' תקנ"ם ס"ב וס"ג : ואפי' כו' · ירושלמי פ"ב הלכה ג' א"ר יוחנן אם הוכירך לגוני יהא סורקן כאל נכונך והאי משום בישות נופו לא הצריך בכה"ג דבלא"ה מותר כמ"ש בסי' תקל"ו ס"א ועבל"י שם בהג"ה אלא לבסוף ממונו משום דבר האבד דבריתי דבר האבד מותני' בירושלמי שם : ב יש כו' · כתב בגמון יש כו' שהרמב"ם השמיטו שסובר שגמרא דידן פליג על הירושלמי דא"כ ל"ל לאומר נבית שבתגר וקושית הגמר' מעיקרא ליתא דפשטא דמתני' כהירושלמי · מ"מ · ואין ראיה דא"כ הל"ל אבל כו' לביתו :

תקלו א לטייל או כו' · עיין תוס' שם ד"ה סוס כו' · ודקדק ב"י מדאמר בתגם משמע דלטייל נקרא צורך המועד ולכאורה כן משמע בגמר' לפי גירסתינו אפי' סוס הרוכב כו' ואי לצורך המועד מאי אפי' מי גרע מכל צרכי המועד שם : ולתקן כו' · הרא"ש שם וכלומר מתקודם : ומותר כו' אפי' בתגם · דלא כתוס' הנ"ל ומרדכי שכת' דאסור ומביא המרדכי ראיה מירושלמי הנ"ל גם' מקרם · דנראה דידן פליג מ"מ הרמב"ן נסוע דכ"ע כו' ודוקא מה"י · נח"ל כמ"ש בסי' תקל"ח ס"ד וכן הכא כו' וים לדחות ועב"א שם פ"ק ו' כגם רי"ו דמ"מ ביאתו לביתו לא סיתה לטייל ואפשר שז"ם ס"לא שלא ברשו' שאוכרת לחזור בתה"מ בוה ניחא נ"כ הירושלמי שהביא הרא"ש שם ואי"ל לומר שילא מה"י לח"ל וח"ם שהמרדכי דאסור לגאת ממקום למקום דהא אין יוצאין מדירה לדירה משום טירחא וכ"ש לגאת למרחקים אם אינו למצות או פרקמטיא בדבר האבד וג"ל כמ"ש לצוות כ"ע כו' כ"ש לגרותה והרב כ' בסי' תקם ס"א כ"ם להסיע כו' נסיעתו דלא ס"ל כוה שהמרדכי ומאין מסגין כו' אין ראיה רק לנסוע ממונו וכן ס"א כנ"ל : אפי' כו' · דבלא"ם אף בשבת שרי כמ"ש בשבת נ"ג ב' :
ה אין כו' · ע"ל סי' תפ"ח :

תקלז א מיהו בכל כו' · שהר"ב"ר הקשה דבכה"ג אפיקא דכל דבר האבד מותר ואפי' בטירחא ובפ"ק אמרינן אפי' טירחא אטו דאמרינן אפי' ערונה סתנים כו' ובפ"ב פליגי שמואל ור"ד מר חיים לטירחא ומר כו' ותי' דכל ענין זה נמסר לחכמים ולפי אכרתו התירו את ערתו כפי שראוי להתיר ועיין ב"י בפ"א על בריית' דמגלין גירקות כו' ע"ש : להפוך כו' · אבל שדה כו' · מתני' ב' א' וגמ' שם : שהתחיל כו' · לשון הטור והוא מתני' שם ו' ב' והרא"ש ופי' זרעים שלא כו' ר"ל בבית השלחין וכמ"ש הה"מ דכולה מתני' בבית השלחין וכ"מ מפירש"י שם וכ' הרי"ף דהלכה כרא"ש ואע"ג שהוא יחיד במקום רבים משום דרב יהודה שם דקאמר ואם היתה כו' כוותיה וכג"מ כ' משום דמשנת ראב"י קב ונקי והוא שיטת התוס' לפסוק כב"מ כראב"י ואין שיטת הרי"ף כן וע' תוס' שם ד"ה פרי כו' : ב אפילו כו' · כמתני' וגמ' שם כ' א' : שהוא ממשיכו כו' אבל כו' · לשון הרמב"ם וכתב ב"י כראה מדבריו לפתורה התג"א כמשסיכו או דולה אבל ליתא דבגמרא שם ד' א' אמרינן בשלמא מי קילון כו' גוירס כו' ר"א אמר כו' אלא ל"ד דלא שרי אלא מעיין ולהשקות דוקא וע' ב"י וע' מ"א : מן חבריכת · שם ד' א' : או כו' · מתני' כ' א' : מפני כו' · גמ' שם אמן תנא כו' :
ה ונתקלקלו · רמב"ם וטור וכ' הה"מ דר"ל דנסתמו לגמרי גא וכ"כ ב"י בשם הראב"ד דוהו כענין תרתי כמו בתחלת המים וצע"ם לומר : אבל אסור כו' · שלמדו מדין אמת המים דמ"ו ובפירש"י שם ד' ב' ד"ה שהם כו' וה"ה כאן וכ' ב"י בשם הראב"ד וכאן אי"ל עמוקה עשה כמו בתחלת המים דהתם בענין מקום לעבור בו מים בשפך אבל הכא מימיה עומדים ובמשנה הני רק הלא נסתם לגמרי כנ"ל וע' פ"ו : ו היתה כו' · לשון הרמב"ם והוא כפי' השני של רש"י והביאו הה"מ וכ"י וז"ל הה"מ פירש"י פיטור אחה וי"ט ואם היתה עמוקה כו' מותר להעמיקה כשיעור ראשון · א"נ אפי' לא חסר בה עדיין אלא טפח מעמיקה עד ששה ותסר וזה הגהון ברש"י שלנו וברש"י שעל הרי"ף ישנו שם וכן דעת רי"ף והרי"ף אזיל לשיטתו דס"ל דתה"מ הוא מדרבנן ופסק לקולא וכן דעת תוס' ורא"ם ופייעתם דתה"מ מדרבנן וע' סי' תק"ל דגם לסברת רמב"ן ניחא אבל כ"ז הוא מותר לצ"ם כפ"ה אף פיס לחלק לא נראה : ז ואם היתה כו' · רמב"ם וכן פירש"י אלא דלפירש"י בכל פרס הבעל הדין כן אבל ברמב"ם וה"מ אינו נראה כן אבל הטור וג"י פי' דקאי אזרעים שלא שתו כו' : ח כרי לאבלן במועד · כמש"ם י"א א' דמעיקרא אדעתא דאבילה כו' ואף לגיסנא כתרא מ"מ אדעתא דאבילה בעינן ועוד דשם לירד כלא"ה מותר משום שרומה לדבר האבד אלא משום טליחה הוא דקפיד משום הוא מלאכה וטירחא וכמ"ש הרא"ש שם בשם הראב"ד כתי' כ' וכן כ' ב"י אבל בלא"ה דוקא לצורך המועד כמ"ש הבשובות כו' לצורך המועד ולא תילקו אלא לענין פרהסיא : ט ואם ניכר · דתרתי כפי שעשייתו לכך וז"ם אסור כו' וגם היא ניכר וכן מ' בגמרא האי מאן כו' ס"ד כו' ומדקאמר האי כו' והדר קאמר ס"ד כו' מ' דתרתי בעי וכן בגנסי סגר בעינן תרתי ודלא כמ"ם המ"מ בתחלה וכ"כ בטוש"ע ח"מ סי' ער"ם : כגון כו' · טור ועתוס' שם ד"ה מוליא כו' וכ"כ ב"י וכגי' רש"י וכפירושו אבל גי' הרי"ף והרמב"ם והרא"ם זות לסיפך וכ"כ בטוש"ע ח"מ שם : יב אישות כו' · גי' תוס' ורי"ף ורא"ם כמתניתין ר"י אומר במקום ותכ"ת ובברייתא תניא כשאמרו בשדה הלבן כדרכו כו' וקאי את"ק · וכ"ו הוא כן לפי' גי' שלנו ג"כ וכתכמים : וי"א כו' . שגורס כמתני' כגירסא שלנו וכברייתא כשאמרו בשדה הלבן לא אמרו אלא בשדה לבן השמוכה כו' וכגי' הרי"ף אלא שלא גרס תיבת כדרכו בברייתא : יד ואם הבניכן כו' · כן פי' ב"י מש"ם ואם בא כו' : אף בשבת אפי' כו' · טור ופי' מש"ם ר"א בשבת כו' קאי אישא שלא היה סבר שבת כו' : ובלבד כו' · דכל שאסור לעשות אסור לומר לא"י לעשותו כמ"ש בפ"ב · ב"י : מסייען כו' בתה"מ · כגירסת ס"א היה סביר כו' עושה בשבת וי"ט ומסייעין אותו במועד ומוסרין לשם כו' וכ"כ בטור אלא שהטור פי' דמוסרין קאי גם אשבת וי"ט אבל פ"ע ס"ל דקאי אתה"מ לבד אבל בשבת וי"ט אין חילוק בין שהיה או לא וח"ם עושה בשבת וי"ט ר"ל מצלותו וע' פי' רמ"ד ס"ה וש"ע אחרת להרמב"ם דמפרש דברי רבי אשיפא היה סביר כו' ופי' בסבר שסוכרין אותו דלא כב"י אבל השמיט דין שבת וי"ט וכבר תמה המ"מ בזה : טו ואם אין כו' · השמיטו הא דאדם חשוב משום דרב לא ס"ל והלכה כרב ועוד דלתרא ליפנא לא סיימוה קמיה וכר"ם כו' : אפי' מוצא כו' · ממ"ם אדם חשוב שאני ואם איתא אטו ימות ברעב משום זה · ב"י : טז מי כו' יכול לבצרו · מעובדא דר' ינאי בגמ' ובירושל' שם על מתני' וכן מי שהיה יינו בתוך הבור א"ר זעירא לא אמר אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הבור הא בתחלה אסור מה אנן קיימין אם כשהגיע זמנו לבצור ולא בצר הוא חטא על נפשיה אם כשלא הגיע זמנו לבצור יביל הוא קאים אלא כיון קיימין כשהגיע זמנו לבצור הוא סבר דו יכיל קיים ולא קם כהדא ר"ש בי ר' ינאי קיימי כרמיה במועדא כו' : ולדרוך היין · אע"ג שבירושל' הנ"ל אמרו בתחלה אסור היינו כשיכול לתתקיים וע' בהר"ם ול"ע : ולעשות כו' · ממ"ם בגמ' שם ווסתין חביות כו' וע' סי' תקל"ח ס"א וכתב המרדכי אף למאן דאסר דוקא בחבית שלמה ווסתין מכפנים כדי שיתחזק היין והסבר אבל תקונו ודאי שרי דדבר האבד הוא וכ"ם למאן דמתיר : ובלבד כו' · כנ"ל :

תקלח א או ששכח · מדאמרי' ובלבד שלא יכוין כו' דאינו אסור אלא כיון במזיד : או נתעצל כו' · ירושלמי הנ"ל : בין קטנות כו' . ע' תוס' דפ"ק ד"ה

י"ך א' ד"ה א"נ ופי' ר"י כו' וכ"כ הרא"ש שם וכ"מ בפי' ע"פ ק"מ א' בפתא דאמר כו' וצ"ע : וה"ה ריבול כו' · כנ"ל ס"ס תקל"ו : אבל לא כו' . כנ"ל שם : ב ואם א"א כו' · מהג"ל שהתיר רב יוסף ביום אע"ג דפרהסיא הוא כיון דא"א בלילה : ד היו לו כו' · כת"ק וכמ"ד בין אקלושי כו' דהגיא טופיה : ה מי כו' · ירושלמי פ"ב הלכה ג' פרקמטיא אגורה פרי לטלטלא במועדא פי' להפכה : ו ב"ד מאברין כו' . רמב"ם וכן פירשו הגאונים · ועמ"מ : משמתינן כו' · ר"ל או משמתין או מלקין כו בזה"ב דסייע לת"ת כמ"ש בר"ם תג"ו וער"ן שם שפסקה דבהרבה מקומות מלינו שהיו מכרין בזה"ב וע' בי"ד סי' ש"ד סב"ג ושמ"ד ומלינו ג"כ מ"מ כמ"ש בפס"ג דפסחים המבשל כו' וסוף חולין וכרים קדושין רב מגיד כו' ע"ש ושמ"א שם פ"ק א' שהביאו וצ"ע דאין קפידא וכמ"ש בסוף קדושין ולינגדי מגיד כו' דשנא כו' וח"ם משמתינן כו' ר"ל או ובכל אדם :

תקלט א בין כו' · הרמב"ם ורא"ש וכ"מ בירושלמי פ"ב הלכה ג' הדא סיירתא סרי מיזבן מינה כו' והם אין ידע דלא מזבן והוא פתות כו' : ואפי' אם כו' · גמ' שם וכפי' תוס' שם ד"ה פרקמטיא כו' דלתבוע חוב גרידא א"ל שיהיה דבר האבד כי אינה פרקמטיא וע"ם וע' ס"ב מש"ם : מיהו כו' · דהרבה פוסקים מתירין כל פרקמטיא בלינעא ולתירתם מש"ם אין נוקחין בתים כו' והוקא הכי משום דלווסא מילתא ואיכא פרהסיא וכמש"ל בסי"ב בהג"ה ועמ"ם בס"ד וכב"י דבריות מרובה יש לסמוך אהנך פוסקים ווגיא לנמתת כו' וע' בס"ד : ב מי שהלוה כו' · תוס' הנ"ל וכנ"ל ולאיים ממ"ם אין כותבין שט"ח במועד כו' ודקאמר אם אין לו כו' משמע דריבא מיירי אף שלא לצורך המועד אבל הלואה מותר וכ"ם פרעון : ואצ"ל כו' · עמ"ת דאף במקום שאסור בכה"ג מותר : ג ויש מי שאוסר · טור · ולמד מהא דרבינא וח"ם וכ"ל כו' · דגבם לא מוכח דגם היתה הפרעון בסתורה וכמ"ש בס"א אבל ב"מ כ' דהטור למד משם דכל מו"מ של סחירה או בתחלה או בסוף אסור · ומ"מ לע"ע למה לא הביא עיקר הדין דבסוף אסור כנ"ל ס"א וי"ל דכ"ם הוא ואה"ל כיון שמקבל סחורה במועד פשיטא שאסור : וכן מותר לקבול כו' · ירושלמי וכגי' שהביא המרדכי קובלין לרשות כו' : ד אם יש כו' אבל כו' · תוס' והרא"ש שם מירושלמי אי ידע דלא מזבן והוא פוחת מן קרנא מזבן ואי לא לא יזבן ובירושלמי כתבה בלשון אחר וע' ריב"ש וב"י : ומ"מ אם כו' · ירושל' שם והביאו הרא"ש ע"ם : ונ"ל כו' · כמ"ש אין נוקחין בתים כו' או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל וכ' המרדכי ל"ד שאין לו מה יאכל בנמצט אלא אפי' אין לו בריות מותר מסוגיא דירושלמי ומדקאמר במתני' אין לו חוקא בכה"ג ועמ"י תקמ"ם ס"ג וע' מ"א סי' תקמ"ב : ה אם הוא כו' · ירושלמי שם הדא סיירתא סרי מיזבן מינה במועדא לא הוה ידע דסיירא אולתא ומוגלא שבידתא והוא הרין למכור : אפי' שלא כו', דהל"כ אף בלא סיירתא מותר כמ"ש בס"ע : ואפי' מעיר כו' · כמש"ל סי' תקל"ם ס"א בהג"ה ואפילו כו' : ותגר כו' · עמ"ח : ו מציאה כו' · שם"א בגמ' וכמ"ש הרא"ש שם בשם הראב"ד : ז יש מתירים · דבלאו"ה מותר כנ"ל ואין איסור אלא משום שנקנה לו והוי כפרקמטיא וכיון שאינה נקנה אלא לאחר י"ט מותר כמ"ש מקבלין קבולת במועד לעשות כו' : ויש אוסרין · משום הערמה ועפ"ז : ח א"י כו' · אף דבישראל אסור כנ"ל מותר משום דכמליל כו' כא"ם בע"א ו' כ' וכתבו תוס' שם כ' א' ד"ה ולפרוע דבוה"ז אפי' בספר כמליל מיקן וכן כאן כמ"ש שם וכותב כו' מפני שהוא כו' : ט מי שצריך כו' · כיון דע"כ קנה לצורך שהייתו הוא כפחות מן קרנא ובירושלמי הדא סיירתא כו' וכפי' הג"י בשם הרמב"ן ע"ם : אבל כו' · כמש"ל בס"ד : ואם הוא כו' · כמ"ם בס"ם : י מוכרי תבלין כו' · כפירש"י שם : יא ומותר לקנות כו' · דהשתא לעבור על לא תאה דאורייתא מתירין משום שלא יזלזלו וכמ"ש בפ"ב דשבת כ"ם הס"ג : יב ואבנים כו' · כ"ם גירסת רי"ף ורא"ם וה"ם : ודוקא כו' · מדפרש הני ואע"ג דפירות כו' אסור בלינעא אלא לצורך המועד התם דאומנתן בכך · מ"מ · ולהכי קאמר מוכר' שם · ועסי' תקל"ג ס"ה כל כו' אומניהן כו' ותוס' ורא"ם וה"ם חולקים וס"ל דהכולם בעינן צורך המועד וכמ"ם בס"ע מי שלריך כו' דוקא בכה"ג וכן הקשה מ"א ע"ם ואין נסקל : יג להלוך כו' · הוא כעין פרקמטיא וע' ב"י שם וע"ם מ"ם על מ"ם בגמ' שם הוא מסיק זוזי כו' ופי' פלגא כאגר כו' ע"ם : ולאותם כו' · כמ"ש בס"ד ע"ם : ומותר כו' · כמ"ם מקבלין כו' כנ"ל :
יד הלואה כו' · דכה"ג הוי פרקמטיא לר"ם ותוס' שם :

תקמ א בנין אפי' כו' · כ"מ שם במתני' שפ"א שפין את כו' · אבל לא כו' : או כותל כו' · תוס' שם ד"ה א"ר אבי כו' דפסידא דהלר כמו פסידא דגינה וערפ"י שם : ואפי' אינו כו' · כא"ם ב"י דהראב"ד ל"ג גר"ם הס"ם בירושלמי דכיון דמשום סכנה הוא מ"ל ר"ם או הלר : ב מותר כו' · כמש"ם י' ב' מוליא כו' דאין אסור אלא לצורך תשיס : ג סדקים שבגג · טור וג"י : ד בין כו' · שם ותאמרו קילא רבה כו' : אפי' מעי"ט · מדקאמר ובלבד שלא יתכוין כו' : בלא שינוי · גמ' שם : מפני כו' · גמ' שם : ובלבד כו' · מתני' שם : ה מותר כו' · שם ולמגני אוריא ופי' הטור אבוס : מעשה הדיוט · דכל שהוא לצורך המועד אינו מותר אלא מעשה הדיוט כמ"ש י' כ' ושם י"א א' ושם ס' א' וע"ל סי' תקמ"ד ס"ב והכלל דכל שלוכך אוכל נפש במועד מותר אפילו מעשה אומן ולכן מותר עשיית התנור וכיוצא בו כמ"ש למטה וקלירת תאים ועתינה וכיוצא כמ"ש בסי' תקל"ג וכן דבר האבד כמ"ש בסי' תקל"ח וסי' תקל"ז שפ"ו ואפר מקומות וכן משום אין לו מה יאכל דפועל כא"ם בס"ם תקמ"ב וכן לצורך רבים במועד כמ"ש בסי' תקמ"ד ס"ב אבל לצורך היחיד אינו מותר אלא מעשה הדיוט ושלא לצורך אף מעשה הדיוט אסור כמש"ם ע"ם : ו לישב או כו' · רמב"ם ור"ל ז"ש שם אלטבא ואקרפיטא וע' תוס' שם ד"ה אלטבא כו' : ז וה"ה כו' · ירושלמי פ"ב הלכה ב' מסיקין לפסין וקירות לצורך המועד : ובין כך כו' · מדקאמר בברייתא ובין כו' וקאי על מתני' ש"מ דמתני' בימות הגשמים : ח נוקרים כו' ופותחים · כרב יהודה ור"י ות"ק דאף בה סיכה מותר · הרמב"ם וכ"ד הגאונים : ומעמידים · מתני' : ומותר כו' · ובכן כו' · כיון דמלאכת אוכל נפש הוא מותר אפי' מעשה אומן ואין צריך שינוי כנ"ל · שם :

תקמא א מותר כו' · כפי' הרא"ש שם : ומותר כו' · כמו עווית לילות ועתוס' י"ט א' ד"ה ומווה דלא כפי' תוס' סי' פ"ו וע' סי' תקמ"ם ס"ג בהג"ה : ג מותר למעך כו' · ומותר להחליק כו' · וכן כ' פירושים הכ' תוס' ד"ה הכתוסי ועבל"י בשם סמ"ג וכמ"ש בפ' חולין מכסכסו כו' ובגדים ס"ב לריך לכסכם כו' ובזבחים ל"ד ב' כל כיבום כו' וע' רש"י שם והביאו התוס' ד"ה הנ"ל : ד אסור כו' · ממ"ם בס ד דפסחים שבן עולי רגלים כו' : וכן אסור · כמש"ל ר"ם תקמ"ג : טוחו כו' · כמ"ם בס"ם : ה דהדיוט · כהברי שניהם דכל מעשה מותר ור"ל שניהם דוקא דלא שייך כאן לחלק כנ"ל וכ"כ המרדכי והג"מ וה"ם וגם בריסא סתם אומן מותר וע' רא"ם : וכל אדם כו' · ממ"ם מאי מכליב · מ' דוקא :

תקמב א ודבר האבד כו' · כמו שהתירו לבעה"ב משום פועל ה"נ לפועל משום בעה"ב וכ"מ בריש פ"ב א"ו דבריס העושין כו' ומשמע אף בשכר ע"ש וכ"ם בתה"מ דקילא כמש"ם : ב כל מלאכה כו' . ממש"ם ואי סלקא דעתך שכר כו' דלא כרמ"ם . ב"י :

תקמג א אם נתן לו כו' · דאף בחול ובשבת מותר כמש"ם וכש"ח דשבת : ב או בשביר יום · טור וב"י דבתה"מ עלמו אין חילוק : ואף אם כו' · כמ"ם בשבת שם ופוסק עמו לשבות כו' וע"ל רמ"ד ס"ג :

תקמד א ודוקא כו׳ · כמ״ש ומגין שלא לא ילאו וגשו כו׳ וכתוספתא פ״ק חומת העיר שנפלה גודרין אותה נדרס ונפלה אין גודרין אותה אם היתה סמוכה לספר[?]סותרה ובונה כדרכה אלמא לא התירו אלא משום סכנה וש״ס אפי׳ לאגיה כו׳ ואלו כותבין כו׳ דכ״ז לרבי רבים הן לגופם וכת״ס הרמב״ם משא״כ בס״ת דאינו לרבי נוף דלא כמ״ש בסי׳ תקמ״ה ס״ב ואם הדקדק מרמב״ם שם אין מוכרח דה״ק דכל כתיבת ס״ת והנכתם הכל אינו לרבי רבים ככ״ל וו״ס אפי׳ בספר עזרה ומשמע דשולי הכל וקאמר אלו כותבין דוקא אלו אבל לא ס״ת: וה״ה דלשאר כו׳ · ממש״ש ו׳ א׳ דטעמא דיוצאין על הכלאים משום שכר פעולה כו׳: **ב** אפי׳ אם כוונו כו׳ · ירושלמי שם ומתקנים את המקולקלות במועד דבר שהוא לצורך המועד אבל דבר שאינו לצורך המועד אסור בשל יחיד אבל בשל רבים אפי׳ דבר שאינו לצורך המועד מותר כהדא דבני שומא אתפתחת במועדא ושרי לון ר׳ אבוהו מעבדיניה במועדת בטריח וכוונו לא סברין מימר ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד אמרין אין לא מתעבדא כדון לא מתעבדא עוד וכל זה מעשה הדיוט וה״ה מעשה אומן בשצריכים להם: אבל מותר כו׳ אפי׳ כו׳ · נמרא שם בורות שיחים ומערות של יחיד כונסין מים לתוכן אבל לא חוטטין כו׳ ואוקימנא בשאין צריך היחיד להם:

תקמה א יש אוסרין כו׳ · לשיטת הרמב״ם שכתב ואלו כותבין כו׳ משום דלרבי רבים הם כמ״ש בירושלמי ותוספתא אלו הן לרבי רבים דכן דיני ממונות דיני כו׳ ואגרות של רשות וכן כותב חשבונותיו משום דאינו מדקדק בכתיבתו והוי מעשה הדיוט דאף בשהיחיד לריך פותר כנ״ל בסי׳ שקדם ולפי זה היה מותר בכה״ג דהא לרבי רבים מותר במעשה הדיוט אף שלא לצורך המועד אבל לפי האוס״ין שאלת שלום וקמן בס״ס א״כ כל כתיבה מעשה אומן הוא ואסור וז״ש ונהגו כו׳ ועסי׳ ה׳ ששם כ׳ שאף בזה נהגו להחמיר אבל כיון שהמשום מנהג אין לתפוס על זה · ודברי תה״ד כאן ל״ע שמביא ראיה מן הרמב״ם לאסור ועב״י שתפס ג״כ עליו וא״כ אלו כ׳ הדעות הם דברי ת״ס וכ״י ועט״ז ומ״א אבל מדכתב כהג״ה הדין זה כאן משמע דאכתיבת ספרים קאי והוא דברי כל בו והחולקים הוא ב״י דכל בו כ׳ מותר לכניה ולכתוב ספרים בחגם כו׳ וכ׳ ב״י ונראה דלצורך רבים קאמר אלא דלא הזירו שלא לצורך המועד אלא בדבר שאינו מעשה אומן וו״ס ונהגו להקל כו׳: **ב** נ״ל כו׳ · דאיסורו הוא משום שאינו לצורך המועד כמ״ש ברמב״ם ומ״ש אפי׳ בספר העזרה פי׳ הריטב״א ספר שקורא בו כה״ג ביוה״כ: וכן בספרי כו׳ · שם בריטב״א ועט״ז ומ״א והוא כפי׳ תוס׳ ד״ה ואילו ושאר מפ׳ שהם דמשום דבר האבד מותר וע׳ ל״י: וה״ה שאר כו׳ · כמו שכ׳ הת״מ בשם הרא״ש דמשנתינו שאוסר בס״ת לצורך אחרים אבל לצורך עלמו מותר כמו בתפילין וכ׳ לח״מ וכן ספכים ב״י וכנ״ל דגם לפי׳ הרמב״ם דוקא משום שאינן לצורך המועד: **ג** על ירכו . ל״ד דהא מסקנא דגמ׳ בין כאן כו׳ וכן ברמב״ם וטור לא כתב כן ע״ש ועמ״א שהתק עלמו ול״ע: וציצית · רי״ו דלא כהג״א שכ׳ דוקא תכלת שהוא דבר מוטע: ואם אין כו׳ · רמב״ם ומ״מ בשם הגאונים דכדי פרנסתו דקאמר ר״י בכה״ג וכמו כל מלאכת אסור דמותר בכה״ג ולפ״ז ר״י לאתמורי אתא ועתוס׳ שם ד״ה ר׳ יוסי כו׳: או שיהיה כו׳ · כפירש״י ותוס׳ שם: ואם כתבן כו׳ · ירושלמי שם והביאו תוס׳ שם: ואינו אסור כו׳ · תוס׳ שם ד״ה וטווה מדלא הוכיר במתני׳ אלא הטוויה וכתיבה: **ד** וה״ה הכתבים כו׳ · נ״ל מהאי טעמא משום דדבר האבד הוא וכן לדברי הרמב״ם שמפרש משום שאין מדקדק בכתיבתן: **ה** ופסקי דינין · רש״י וכן מפרש בירושל׳: ומותר לכתוב כו׳ · מדמתירין להחזיר גרושתו בס״א: ויש אוסרין · כמו שפ״א בס״ו וממחזיר גרושתו אין ראיה וע׳ בסוף פ״ט דכתובות כ׳ במתני׳: ואפי׳ על כו׳ · דלא כפי׳ הרא״ש ותוס׳ משום דבר האבד אלא כפי׳ הרמב״ם משום דמעשה הדיוט הוא כנ״ל ודקדק הב״י מדמתם במתני׳: ויש אוסרין כו׳ · כפירש״י שם ד״ה ואגרות וכה״ג וע׳ תוס׳ שם ד״ה ואגרות כו׳: ונהגו להחמיר · עמ״א והמרא בעלמא כמ״ש בס״א: **ו** והלוה כו׳ · רמב״ם וטור דשלא לצורך אסור כמו כתיבת ספרים אבל לצורך מותר כמו גיטי נשים כו׳ דלרבי רבים הן וכן כאן · רמב״ם וכמ״ש הריב״ש דכ״ד שמודמן תדיר הוא לרבי רבים ממתני׳ וירושלמי הנ״ל ועב״י ועב״י במתני׳ שם: או שאין כו׳ · שם י״ג א׳: ומותר לכתוב כו׳ · כמו ספ״ח לצורך והא דלא תני במתני׳ בהדי אלו כותבים משום דאין מוכרין אלא לצורך המועד ולצורך המועד פשיטא דשרי תוס׳ שם ד״ה אין כו׳ ופשיטתם דפי׳ דמתניתין משום דדבר האבד הוא ולא משום לצורך ולכן לא תני וע׳ תוס׳ בח״ד וה״ה כו׳: אבל אין כו׳ · תוספתא פ״ב אין כותבין שטרי אריסות וקבלנות במועד ור׳ יהודה מתיר שמא יקדמנו אחר ופי׳ בסה״א בשקבל קודם המועד משום הכי שרי ר״י דקודם כתיבה שניהם חוזרים עד שירד לתוכה והלכה כת״ק · ור״ל דלקבל במועד לא הוי שרי דהא רבי יהודה ל״פ דאין כותבין ספ״ח במועד אלא דוקא בשלריך למועד כנ״ל: **ז** כל הדברים כו׳ · דהא מועד משום טירחא הוא כמ״ש בפ״ב שם וכפ״ד דפסחים ואין חילוק בכתיבה: ובלוחות כו׳ · דאף בשבת פטור: **ח** מי כו׳ · וכמ״ש תוס׳ דמתני׳ משום דבר האבד: וכן כו׳ · כמ״ש בתמורה י״ד ב׳ דלמא מילתא חדתא כו׳ מוטב כו׳ אלמא דאפי׳ בזמן שנאסרה הכתיבה בדברים שבע״פ מותר כה״ג ה״ה בחה״מ · הגהת סמ״ק סקל״ד: **יא** מותר כו׳ · עסי׳ תק״ט ס״ג:

תקמו א והארוס בבית ארוסתו · שזהו נקרא סעודת אירוסין · רב האי גאון · וכמ״ש בפסחים מ״ט א׳ במתני׳ וגמ׳ ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו וכן הא דפליגי שם סעוד׳ אירוסין רשות דברי ר״י כו׳ ואוקים שם בשבלוטות הוא נ״ל בבית חמיו כמ״ש בפ״ט דכ״ב השולח סבלונות לבית חמיו כו׳ ואכל שם סעודת חתן כו׳: בשעת אירוסין · עמ״א וכ״כ בריב״ש וכמ״ש ביבמות מ״ג ומארסין כו׳ ואין עושין כו׳ ושם מתקיף לה רב אשי כו׳ דילמא למעבד סעודת כו׳ והכי קיימא שם במסקנא וע״כ צ״ל דה״ק ליתא בסעודה: ומותר כו׳ · שאינו אסור אלא סעודה כמ״ש אירוסין בלא סעודה מי איכא כו׳: **ב** מן הנשואין ידו׳ והביאו התוספת שם ד״ה אבל כו׳: **ג** ולעשות סעודה · שם עיקר טירחא חד יומא וכ״מ בפ״ב דשולח חתן והשושבינים וכל בני החופה כו׳: **ד** מותר כו׳ · לא מבעיא מילה דאין נקרא שמחה כמ״ש בפ״א דכתובות אלא אף פדיון הבן: דאין נקרא שמחה אלא סעודת אסה וכן מפ׳ בגמ׳ מדאמר רב אשי ולא באשך ומ׳ דל״פ בדינא: **ה** והוא שתובל כו׳ · עבה״ג וכ״כ הת״מ · ול״ע מאי מודה ונראה שסמך על הירושלמי כדרכו ברוב מקומות היכא שהסוגיא פשוט שם יותר וע׳ ראב״ד בהשגות פ״ג דק״ש וכמ״מ פ״ח דשבת הלכה ב׳ וע׳ רשב״א רפ״ד דנדרים ושם רי״ת לא תסוד כו׳ תרין אמוראין ר׳ חגיא ורבי מנא חד אמר בשיד שהיא מתירתו בתוך המועד נחלקו אבל בשיד שהיא מתירתו לאחר המועד ד״ה אסור ותורגא אמר בשיד שהיא מתירתו לאחר המועד נחלקו אבל בשיד שהיא מתירתו בתוך המועד ד״ה מותר ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאמר ר׳ חגינא רבי יוסא בשם ר׳ יוחנן רבי יהודה כדעתיה כמה דרבי יהודה תמן אמר גרת שעה לרה כה״א הכא ניוול שעה ניוול הוי דו אמר בשיד שהיא מתירתו בתוך המועד נחלקו אבל בשיד שהיא מתירתו לאחר המועד ד״ה אסור ובהכי סלקא מסקנא שם דר״ח ור״י ס״ל כן ודלא כמו שחילקו בגמ׳ לענין פירשון אמר רבא״י כו׳: ומעברת שער מבית כו׳ · ני׳ הרי״ף ומעברת סרק על פניה וא״ד ומעברת סכין על פניה שלמטה ובירושלמי שם טולת שערה ולפרניה ומעברת כלי על פניה א״ר יודן אבוי דרבי מתניה בלשון נקי היא מתניתא ר״ל פניה שלמטה והאי נוטלת שער איכה תגלחת מדל״ק ומספרת או מגלחת אלא כגוף קאמר וכמ״ש תוס׳ במ״ק י״ח א׳ וכן פי׳ המפרשים מ״ש באבל והאשה מותרת בנטילת שער כו׳ אע״ג שהרמב״ם שם מתיר היינו משום סוגיא דהתולך שאמרו מה במקום שמותר כו׳ וע׳ בטור י״ד סי׳ פ״ל אבל כאן משום שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין והך גזירה נ״כ בלאו הכי וא״ת דקאי על בית השערה הא קאמר את״כ ומעברת כו׳ אלא על בית השחי ומדקאמר מעברת סכין וקאמר ונוטלת שערה ולפרניה מותר בין ביד בין בכלי כמש״ל סי׳ תקל״ב וו״ש בין כו׳: ומעברת סכין · טור וכגי׳ הרא״ש ומעברת סכין על פדחתה וא״ד כו׳:

תקמז א וה״מ אסור כו׳ · כמ״ש לפיכך כו׳ וזהו מתני׳ שם כ״ז א׳ ועבה״ג וכפ״ב דתענית י״ז ב׳ ל״ל עד סוף מועד כו׳ וע׳ רפ״י שם ע״ו כ׳ ד״ה כל הכתוב: **ב** כל כו׳ · ירושלמי שם איזהו עילור מזכירו בין המתים ואיזהו הספד שהוא עושה לו הספד בפ״ע הדא דתימר בישן אבל בחדש מותר איזהו חדש ואיזהו ישן חדש בתוך שלשים יום ישן לאחר שלשים יום והוא כשמואל דאמר מפני כו׳ ואף על גב דהלכתא כרב בא״סורי כיון דלחד ליסנא רב כהנא אמר כגי׳ הרא״ש ובר״ף ל״נ אלא רב כהנא לכך עבדין כשמואל שירושלמי כוותיה: **ד** מי שבאה כו׳ · דה״ל כחדש וכמ״ש הרא״ש הטעם דחדש שמותר מפני שהמרירות כבר הוא בלבו ואין בו תוספת מפני ההספד · ב״י: יראה לי כו׳ · עט״ז ומ״א: **ו** אין קורעין כו׳ · מתני׳ וכת״מ מיירי כמ״ש בירושלמי והביאו תוס׳ שם ו׳ ורא״ש ע״ש: שהם כו׳ · ירושלמי ותוספתא הנ״ל: וכן כו׳ · שם בגמ׳ מדפריך על מתני׳ פ״מ דאף בחה״מ: ועל קרוב כו׳ אפילו · מדקאמר חכם כו׳ הא אף באדם כשר חייב אפילו לא קאי בשעת יליאת נשמה וע״כ ל״ל דעל אדם כשר דוקא שידע בין מיתה לקבורה וחכם אפילו בשמועה ומדקאמר הכל בקרוביו ש״מ דה״ה בקרוב וז״ש ועל קרוב כו׳ ועל חכם כו׳ ועל אדם כו׳: ויש חולקים · דס״ל דמתני׳ בחול איירי: ונהגו כו׳ · ס״ל כדעת סברא דאבוכה אלא משום דבשאר מקילין אף בחול כמ״ש בי״ד סי׳ ש״מ ס״ו וס״ח בהג״ה וא״כ בחה״מ אסור דהוי כמו על שאר שאין קורעין גם׳ המקילין וע״ש: **ז** או כו׳ · ברייתא שם: **ח** מברין בחה״מ והוא כו׳ · טור ומפרש מ״ש במתני׳ ואין מברין ר״ל מברין ברחבה וכמש״ש בחכם הכל מברין עליו ברחבה ומשמע דבלאו רחבה בלא״ה מותר ובתה״מ איירי כנ״ל אבל ברמב״ם כ׳ שהם אין מברין כו׳: **י** ואם לא הוו כו׳ · כרשב״ג בברייתא דסתם מתני׳ כוותיה דרבי יהודה דמתני׳ הוא ת״ק דברייתא: **יב** אין כו׳ · דאין מותר אלא לצורך אדם או בהמה כמ״ש י׳ ב׳ אדעתא דחיותא כו׳:

תקמח א הקובר כו׳ · שם כ׳ א׳: **ב** במקומות כו׳ · כה״ג והביאו הרא״ש וכל הפוסקים דלא עדיף משבת אע״ג שאינו נוהג עולה והטעם כ׳ כה״ג דשבת אף שנאמר בו עונג לא נאמר בו שמחה ע״ש: אם כו׳ · שם כתב בטור דעולה: אם היה כו׳ · שהקשו על כה״ג מכתובות שאמר שם מכניסין את המת כו׳ ואי יום ראשון דאורייתא היאך מקילין ביום ראשון ותי׳ הרא״ש דאין אבילות מדאורייתא אלא יום מיתה וקבורה וכמ״ש בזבחים ק׳ א׳ רב מרי אמר כו׳ ושם קוברים ביום המחרת ולכך מותר בתשמיש ביום המיתה וכן יום הקבורה נדחה מפני שבעת ימי המשתה: הואיל כו׳ · כה״ג וכמ״ש י״ד כ׳ אבל אינו נוהג אבילותו ברגל פי׳ כו׳ אתי עשה כו׳ והוקא ביו״ט ראשון וה״מ אבל בי״ט אחרון ל״ל עשה כיון שהוא מדרבנן: ואבילות יום כו׳ · כמ״ש הרי״ף בספ״ב דברכות דיום ראשון דאורייתא ושאר ימים אפילו לילה הראשונה מדרבנן כמ״ש בגמר׳ מ״ט דר״ג קסבר כו׳ ובפ״ט דפסחים אונן טובל כו׳ קסבר אנינות לילה דרבנן כו׳ וכן בפ״ב דזבחים ס״ל לר״ש ורבי דאנינות לילה דרבנן ור״י ס״ל דאורייתא ומ״ש במ״ק שם אי אבלות דמעיקרא אתי עשה כו׳ לרווחא דמילתא אפילו למ״ד אנינות לילה מדאורייתא ומת בערב הרגל וז״ש בפ״ב דמונה מיו״ט השני כיון שאינו ביום המיתה הוא ג״כ דרבנן: אבל אם כו׳ · רמב״ם וכמ״ש בפ״ק די״ט מי לא מודה ריב״ז כו׳ ובפ״ב דעירובין ע״ש ושם: ויש חולקין כו׳ · דמ״ש אנינות יום ראשון דאורייתא לה״ס היינו לענין אכילת קדשים ומ״ש בברכות שם קסבר כו׳ ה״ק כיון דמדרבנן הוא לענין אכילת קדשים מקילין נמי לענין אבילות ובלא״ה לא היה מקיל וכן אנינות קודם שיקבר המת לענין שאסור בו הוא ג״כ מדרבנן ואין ענין לאנינות דאורייתא ודלייתא מדאמרינן בבכורות מ״ט א׳ ולענין אבל אינו כן דמ״ש הלכה כו׳ ואם איתא ביום ראשון שהוא דאוריי׳ ס״ל להחמיר בספקו וכן כל הקולות דמקילין באבל והא דקאמר אתי עשה לאו מדאורייתא אלא עשה דרבנן כמ״ש בר״ה בפ״ד מ״ט שבתון עשה כו׳ ולתפ״י שאינו אלא משום שבות וכן טבול יום הנכנס למחנה לויה עובר בעשה שאמרו בזבחים ג״כ מדרבנן כמ״ש בפסחים וברים יבמות: **ד** זה שאמרנו כו׳ · כתובות ד׳ א׳ ועתוס׳ שם ד״ה א״ר יוחנן והרמב״ן בסה״ס מביא ראיה מן הירושלמי ע״ש: מיתו כו׳ · אע״ג שנתתן שם אמרו הוא ישן כו׳ ומשוי שם מועד ותתן ככ״ל הא אמרו רב אשי אמר מי קאמינא כו׳ כיון דהקילו בה רבנן כו׳ ופי׳ הרא״ש משום דהקילו בה הרבה שהתירו להכניס המת לחדר כו׳ ובועל כו׳ משא״כ כאן ע״ש: **ה** אע״פ שאין כו׳ · ירושלמי פ״ג דברכות תני אם רצה כו׳ וכמו שפי׳ הרא״ש בברכות שם ופ״ג דמ״ק סי׳ ק״א ע״ש: **ו** בבתיהם · רי״ו וכמש״ש שיתה מלאכתו ביד אחרים כו׳ אלא דשם דוקא בקבולת שקבל קודם אבילותו ודלא כתו׳ שם י״ט ב׳ ד״ה ומלאכתו כו׳: מנין הימים · שם כ׳ א׳ שלשה ימים האחרונים אין רבים כו׳: **ז** וימי הרגל כו׳ הרי כו׳ · שם כ״ד ב׳: **ח** וא״צ כו׳ · ר״ל אף לשיטת הראשונה שבש״י שלריכין אסור עד הגילה כאן מותר כמש״ש הכל מודים בשחל שלישי כו׳ עד הערב וכפרש״י שם ופ״מ דכאן לאבה שאל מותר ביום ומ״ש סמוך לערב היינו לסברה הראשונה שם אבל לסברת האחרונה שם נ״ל דכאן מותר אף בבוקר וכמש״ש תוס׳ שם ד״ה שאסור ועמש״ש: ואצ״ל כו׳ · דבוה אף רבנן מודי כמ״ש שם: אבל בתוך הרגל כו׳ · שם י״ז כ׳: ואם חל כו׳ · שם: **ט** הא דרגל כו׳ · עתוס׳ שם ל״ג כ׳ ד״ה עד כו׳: **י** ואם חל כו׳ · שם י״ט כ׳ הכל מודים וכ׳ כה״ג דל״ד שלישי דה״ה שאר ימים לבר משביעי והא דנקט שלישי משום דלת״ק קודם שלישי הרגל אינו מבטל כמש״ש ועתוס׳ שם והרא״ש: מותר כו׳ אבל כו׳ · כפרש״י שם ד״ה שאסור כו׳ והקשו תוס׳ שם מ״ש מיום השביעי דאמרינן מקצת יום ככולו ומותר בגזירת שלשים ביום דאמרי׳ מגלח בערב הרגל ותי׳ הראב״ד שאני רחילה דאפשר בלילה וז״ש מותר לכבס ולא כו׳: ויש מתירין · כפי׳ דל״ד עד הערב אלא עד אחר תפלת כו׳: ולדידן כו׳ · ככ״ל ולהכי לא נקט יום א׳ או כ׳ וכן להכי לא נקט אלא רח״ס: **יא** ר״ה וי״ה כו׳ · שם כ״ד כ׳ אדבריה כו׳ אע״ג שאמרו שם אנא מסתברא אמרו כו׳ מ״מ כן הלכה כמ״ש בס״פ יולא דופן ע״ש: **יד** ומגלח כו׳ וה״ה כו׳ · ומש״ש הרי כאן י״ד לענין שבוע שלישית כמ״ש בי״ד סי׳ שצ״ט סי״ב: **יז** אלא שבשבת כו׳ · כמו בקובר ברגל אף שאינו עולה וכן כתתן: **יח** שמע שמועה רחוקה כו׳ · דא״ל לנהוג בדיני אבילות אלא לסימן בעלמא ונוהג בלילה וע׳ ברא״ש סי׳ ע״ו בשם הרמב״ן ודייק שם ממ״ש פ״מ אבל אסור בנעילת הסנדל ר״ל דאינו אסור אלא בנעילת הסנדל ע״ש: **יט** שמע כו׳ · ע׳ תוס׳ שם י״ז ב׳ ד״ה בשחל כו׳ וכן אוקימנן בירושלמי שם פ״ג הלכה ה׳ לחד אוקימתא דאמר שם חל יום השביעי שלו להיות בשבת מגלח ע״ש היך אפשר תיפתר שנגררתו חיה ונתייאשו מלבקשו כו׳ אית דאמרי שבתתה לו שמועה קרובה בשבת: אם כו׳ שאין הרגל כו׳ · כמ״ש כ״ד ב׳ הלכך יום א׳ לפני הח׳ כו׳ וכנ״ל סט״ז ואף שעלו קודם לשמיני עלרת י״ד יום איכה מבטלת גזירת שלשים הואיל ולא נהג גזירת ל׳ כלל וכ״ש כמי שלא ידע כלל ועוד שהם שמע ביום ל׳ אפ״ג דאמרינן מקצת יום ככולו ולא אמרינן לזה שהיא שמועה רחוקה ורחיה ממ״ש שמע שמועה קרובה בשבת ולמ״ש כו׳ וע״כ משבת הוא יום שלשים דאי

יום

יום כ"ש סילק נשפית במ"ש רחוקה הא עדיין גזירת שלשים עליו בתחילת ליל מ"ש ואף
כל הלילה ואמרו שם שמע שמועה קרובה במוצאי רגל ולמוצאי רגל כו' ואם איתא סילק
מסכתא לגהי לי כמת שבעה קודם רגל אפילו ברגל רחוקה היא נוהגת השברה ולי בתוך
שבעה אפי' לאחר הרגל קרובה :

תקמט א ובי' בשבת כו' · ז"ל הרמב"ן בתה"א והלכתא ומנהג הר"ע · ור"ל
הלכתא משום דאין הלכה כתלמיד במקום הרב דוקא מאביי ורבא
הלכתא כבתראי : ב אע"ג כו' · אין מתענין כו' · שבפ"ק דמגילה ה' ב' : מפני
שאע"פ כו' שבשניה כו' · תענית כ"ח ב' ודלא כירושל' שהביאו תו' בר"ה שם :

תקנ א הכל כו' · ר"ל אע"ג דבזמן דליכא גזרה רצו מתענין כו' פי' בשתה"א היינו
רצו רוב ישראל ונסכמו שלא להתענות אין מתענין רצו כו' ועכשיו כבר רצו
וקבלו עליהם ואסור כו' · ועתוס' פ"ק דמגילה ה' ב' ד"ה ורחץ כו' : מיהו כו' ואפילו
כו' · מדאמרינן בפ"ד דפסחים עוברות ומניקות מתענות כו' מ' דוקא ת"ב וכמו שלשה
תעניות הראשונות של גשמים ועפ"כ ואדרבא נומות אלו שוין לג' תעניות ראשונות וכירו'
פ"א הלכה ה' א"ר יוחנן כל תענית שב"ד גוזרין להפסיק אין עוברות ומניקות מתענות
בה כו' ותנינן עוברות ומניקות מתענות כדרכן בת"ב וכיה"כ כו' אתא רבי בא בר
זבדא רבי יצחק כו' ע"ש : ב צומות הללו כו' · דאין ת"ל בכלל אלא ת"ב בלבד כמ"ש
בפ"א מ' דשאר התעניות לא וכפ"א דמגילה שם אמרינן ורחץ כי"ז בתמוז ועתוס' שם
ד"ה ונקם כו' וי"ל דלא כו' אלמא שאר נומות אין דינם כת"ב וזה סתירה מוכרח דפי'
השני שם א"נ כו' הוא דחוק מדאמר שם רבי לא קך הוה מעשה כו' וכי סילק טעה הלא
זה סיפיהו של דבריו אדרבה בתחילה רצה לקובעו בעשירי ועוד אף לדברי רבי אבא
בר זבדא מאי ס"ד דרבי הא מתניתין היא בימי קדם זמן עצי כהנים ת"ב כו' ולפי'
הראשון ניחא דלגבריו נ"כ מתומרא כו' ועתוס' פ"א דתענית י"ג א' ד"ה וכל כו' ·
ובתוספתא פ"ב דתענית מה בין תענית צבור לתענית יחיד תענית צבור אוכלים ושותים
מבע"י משא"כ בתענית יחיד ת"ל אסורין במלאכה ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל
ובתשמיש המטה משא"כ בתענית יחיד · ולומות הללו אינן תענית צבור כנ"ל אין ת"ל כו' ·
והרמב"ן בתה"א כתב דמעיקרן של תקנה אסורין כולן אלא כיון דתליא ברצו אבותינו
לא רצו לנהוג בחומרות אלו וכו' מ"ש אלא ת"ב בלבד משום דהאי ברצו תליא והכיא ראיה
ממגילה שם שאמר רחץ בקרובה כו' שר"ל שעקר י"ז בתמוז לגמרי וביקש ג"כ לעקור ת"ב
דא"א טומר שרחץ והתענה דהא אפי' ת"ב ביקש לעקור וכמ"ש בפ"ק דר"ה ויזד ר"א
ורחץ אבל לפי תוס' הנ"ל אין ראייתו מוכרחת ומ"מ מ"ש דמתקנת הנביאים שוין לת"ב
דאין תענית נקבע על ציבור אלא כעין ת"ל בכל החומרות ע"ש שהאריך וכל דתקון נביאים
כעין דאורייתא תיקון דבריו נכונים והכתוב שקלן אהדדי צום הרביעי כו' עם ת"ב ואין
חילוק ביניהם אלא בזמן שאין גזרה · ונראה שרבי עקר הג' נומות מאלו החומרות לפי
שבימיו כתו ישראל מהגזרות כידוע כמ"ש וכמ"ש הגאונים וח"ש רחץ בקרובה כו' שהוא
עקרן מהדברים אלו וביקש לעקור גם ת"ב מאלו החומרות ולר' אבא בפ"ב שחל בשבת
מאלו הדברים ולא הודו : ג כל כו' · עכה"ג ולא הזכיר במתני' אלא ת"ב משום דשאר
ברצו תליא : ואם חלו כו' · כיון דמסקי' דמתענה ומשלים דינו כשאר תענית כמ"ש
בסי' תקס"ו ס"ח ע"ם דלא כאגור ולאו דוקא לאנשי מעמד שהרי הקילו להם שאין
מתענין כלל בשבי : ואם חופה וכו' · ע"ל סי' תקנ"ט ס"ט ומ"א שם ס"ק י"א וכ'
הר"ם הלוי כו' ועמ"ש סי' תרפ"ו ס"ב : ד בשבת כו' · כיון דברצו תליא ואין קובעין
וכמש"ל סי' תקס"ב סי"ב אבל תענית אסתר קבוע הוא כמ"ש הרמב"ם דברי נומות
וזעקתם וכן כ' הראב"ד : ומנהג כו' · דכבר קבלו עליהם כנ"ל :

תקנא א מילה שהיא כו' · ע"ל סי' תקנ"ט ס"ח שאף בט"ב עצמו מותר וכמ"ש
מפני שי"ט שלנו והותר להם לתלול בט"ב שנדחה כ"ש בשבת שחל ט' בתוכה
וכמו שהתירו בחמישי מפני כבוד השבת אף לגלהכבן כמ"ש בגמ' כגון מי שאין לו
כו' וה"ה כאן ועמש"ש : אבל בלא"ה כו' · לא מיבעיא בשבת שחל ט"ב בתוכה דמדינא
אסור דהא אף במכובסין אסור כ"ש בחדשים דהא שלשים מותר בכיבוס כמ"ש בפ' התולך
וכפ"ג דמ"ק אבל אסור בתכבוסת כל שבעה ואין שלשים אלא לגיהוץ ואסור לת"ק ולרבי
בחדשים כמ"ש בפ"ג דמ"ק כ"ש במקום שאסור בכיבוס אלא אפי' מר"ח כיון שנהגו לאסור
בכיבוס כמ"ש בפ"ג כהג"ה : אפי' כו' · וזו חומרא בעלמא אף אם היה אסור בכיבוס
מר"ח הא התירו לכבס משום כבוד השבת ולתה מ"ד אפי' בט"ב עצמו ולא יהא חמור מט"ב
שחל בשבת שאף אכילה דחמיר אמרו ומעלה על שולחנו אפי' כסעודת כו' וה"ם ומי שיש
לו כשולחן כו' : אם לא כו' · משום בלא אמרתו ולחומרא בעלמא : ב מר"ח כו' · יבואות
כי הגיה ססיא קודם דקודם ופי' מר"ח כמ"ש מר"ח ועד התענית כו' : של שמחה ·
תוס' שם ובירושלמי בפ' בתרא דתענית הלכה ט' אמר ריב"ל הדא דאת אמר בבנין של
שמחה אבל אם היה כותלו נוטה סותרו ובונהו וכן אמר שם בפ"א דתענית הלכה ח' ובגמ'
שם תנא בבנין בנין של שמחה כו' איזהו בנין כו' איזהו נטיעה כו' וה"ה כאן והוו שכ'
כגון כו' ובנטיעה כו' כגון כו' : או בגין כו' או מיני הדס כו' · כ"כ הרמב"ם ופי' דמ"ש
בית חתנות לאו משום חתנות אלא שדרך לצייר אותו וכן אבורנקי משום שנוטעין אותו
של הדס ומיני אהלים וכ' הר"ן מדקאמר בירושלמי אבל אם היה כותלו כו' משמע דלר"ד
ש: שמחה אלא כל שלנוי אסור והטור פי' דכותלו נוטה ר"ל אף בשל שמחה וכן פירש הרא"ש
בשם"א דתענית וה"ם ואם היה כו' אע"פ כו': ולצורך כו' · כ"כ הגאון מדכייללהו בהדי משא
ומתן ומה משא ומתן של רשות אף כו' : ואפי' בט"ב כו' · ירוש' דתענית וכתובות ושאר
מקומות : ג שבועכו' · אפי' · מסקנא דגמ' שם : ואפי' אין כו' . שם לעולם כו' · ובכאן
לו כו' : וכן המכובסים כו' · שם אבל אסור ללובשן ומ' אפי' ככס"ג : בין כו' · ר"ל
דל"ם דאין אסור אלא הגרסה דהא אמרינן כמ"ש לענין ניהוץ ומותר בסבדא ובספקיא
ובאגפליא ובכובע של ראש כו' משום דאלו אין בהם משום ניהוץ הא לאו הכי אסור אע"ג
דסבדא דבוקה בבשרו ואמרינן דבטלי קארי דבי רב ש"מ דהכל אסור : ואפי' משפחות
כו' · ר"ל אע"ג דבחש"מ מותר כאן אסור כמו באבל דאסור בתכבוסת ותניא בתוספתא
רפ"ב דמ"ק כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותר לספר בתוך שלשים יום של אבל כו' כל
אלו שאמרו מכבסין במועד מותר לכבס וכי היכי דתספורת אוקמינן בפ"ג דמ"ק לתכפוהו
אבליו דוקא ה"ה בתכבוסת ועי"ד סי' שפ"ט ס"א : וכיבוס שלנו מותר · ממ"ש וגיהוץ
שלנו כו' · ואין ג"מ מזה אלא לכיבוס שלנו ועדפ"י שם וכן פי' בתה"א בשם הגאונים : אבל
כו' וכלי כו' · שם : אבל אסור כו' · אף כיבוס שלנו דכלי פשתן כיון דכלי פשתן אין
בהם משום ניהוץ ואינו אלא כיבוס ואפ"ה אסור ללובשן וא"כ אף כיבוס אסור ואין לחלק
בכיבוס בין כיבוס חזק לקל וכ"כ הרמב"ן לסרית וטור וב"י ע"ש : ונהגו כו' · וכל החומרא
אינו אלא לסגית כנ"ל אבל ללבוש אסור מדינא ודברי הש"ע תמוהין שכ' וגמלא שכל כו'
ללבשן מיהא הא ללבשן לר"ס אסור אלא דלדעתם אסור בשאר מינים לסגית מדינא וכ"כ
הר"ן : שאינה ארץ כו' · כמ"ש בפט"ו דשבת ובפ"א דיבמות ועתוס' שם ושאר מקומות :
ועוד יש כו' · כ"כ נ"י בפ"ג דמ"ק אבל עיקר הפי' הוא ניהוץ הוא חומרא כמ"ש בכתובות
י"א ניהוץ שלנו כו' מעבר ניס חומרא וכ"כ הגאון : ואנו נוהגין כו' · עמ"ש בס"ז : אם
לא כו' · כמו שהתירו לכבס מפני כבוד השבת כנ"ל : אבל בט"ב כו' · כמש"ם לייט עלה
אביי כו' וכן מה שאמרו י"ם שלנו כו' דוקא בט"ב שנדחה וע"ל סי' תקנ"ט : וכן לכבוד
כו' · כנ"ל : ואסור ליתן כו' · מדאמר לא שנו אלא לכבס וללבוש ובוה אפי' על ידי א"י
אסור משום לביסה שמ"ש לסגית נ"כ בע"י א"י אסור : אבל קודם כו' · כמ"ש הרפ"ב דמ"ק
בחש"מ : ד ואם חל כו' · גמ' שם כיצד חל להיות באחד בשבת כו' : או בשבת כו' · ירושלמי
שם ס"ב שחל להיות בשבת שתי שבתות מותרות : יש מי כו' · עמ"א ס"ק י"ז וכ"ה בשמ"ג
ובטור : ודין מיום כו' · כמ"ש ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת וה"ה בע"ש כמש"ם ואם לא
כיבס כו' ואע"ג דלייט אביי היינו בשחל ט"ב בע"ש וכאן אף לכתחי' מותר והא דאמר
בחמישי דע"ם א"א למיעבד אלא בשחל בע"ש והז אסור ואפי' לתנא דברייי' לכתחילה אסור :
ונוהגין להחמיר כו' · עמ"ש בס"ט והא דלא נהגו ג"כ בכיבוס משום דאין נוהגין כו' כמ"ש
בסס ג דב"ב ובפ"ב דע"א : ה אסור כו' · ירוש' שם הדין קורא אסור ליה למעבד עבידתא
ומשמע דלכל אסור אף לא"י · כ"י : ו כלים חדשים כו' · מדפליגי בניהוץ ש"מ דבכיבוס אף
ראב"ם מודה דאין חילוק בין לבנים לצבועים ואמרינן שם ואת אומרת אבל אסור בתכבוסת
ור"ל אף בתכבוסת מים אף שאין בה משום ניהוץ וכ"ש בחדשים דלת"ק ור' הוא ניהוץ
אף בישנים · ובירושלמי איזהו ניהוץ כלי למר חדשים וכלי פשתן מגוהצים לבנים ר"ל דכלי
פשתן דוקא חדשים לבנים וכלי למר חדשים אף צבועים ואכן לא קי"ל כירושלמי בהא דאף
של שאר מינים אין אסור אלא בלבנים דקי"ל כר"א בר"ם דרבא פ"ל כותיה . מ"מ נמדין
מירושלמי דבחדשים לבנים אין חילוק בין פשתן לשאר מינין ואמרינן בהם משמתן כא"י
בכלי פשתן המגוהצים אלמא אית בהון ניהוץ ומ"ם כלי פשתן אין בהם משום גיהוץ היינו
בישנים לפי שדעם איכה יוצאת מהם וכל החילוקים שם בישנים אבל בחדשים הכל אסור
וע"ל ס"ג דאף כלי פשתן וכיבוס שלנו אסור מדינא : ואנו · כמ"ש בס"ג דאף כיבוס
נוהגין לאיסור כ"ש בחדשים דאסור במקום שמותר כיבוס : ז י"א כו' · כ"ם מכיבוס
דאסור אפי' לסגית : ויש להחמיר כו' · ר"ל אע"ג דבכיבוס אינו אסור אלא בשבת זו
ואפי' מנהג ליתא לדעת הב"ע כאן יש לאסור כמ"ש בירושל' פ"ד דפסחים הלכה א' ופ"ד
דתענית הלכה ו' א"ר זכייא דנהגין דלא למשתייא מן דאב עליל מנהגא שנו פסקו אבן
שתיה מ"ט כי השתות יהרסון כו' ע"ם ופי' ר' ניסים נאין מלשון או בשתי או בערב וכיון
שבשתי אסור כ"ם תיקון בגדים · טור · ושברת הראשונים שם · דבירושלמי אזיל לטעמיה
דאמר שם בפ' בתרא הל' ס' נשורתי נהגין חדשה שברייתי נהגין שבתה תוגין רבנן דעבריא
למנהג כרבנן דנשורי אבל אנן קי"ל בגמ' כב"ד שבתה ולפ' האחרונים י"ל דאע"ג דמדינא
מותר כיון דנהגו אסור כמש"ם ושם נשייא דנהגין כו' א"ר מנינא כל הדברים מנהג כו'
ועמ"ש בסי"ח ומזה נתפשט המנהג מ"ש בהג"ה לאסור מר"ח הכיבוס ושאר דברים : וה"ה
כו' · כמ"ש בכיבוס דאפי' לסגית אסור : וכן אומן כו' · וכמש"ל בס"ה : ונהגו כו' אבל
כו' וכן כו' · שבה"ם התיר לעבריות לכבס בגדי א"י שאיסור הוא משום שמחה משא"כ
בשל א"י רק משום מראית העין אסור אם אינו מפורסם שהוא של א"י כמ"ש בתוספתא
דב"מ פ"ה לענין ריבית וא"י שאמר לישראל הלך שבכך והלוה משותי כריבית מותר אבל
אסור מפני מראית העין כו' ישראל שנעשה לו לא"י אפיטרופוס אי שלשה מותר ללוות סימנו
בריבית ר"ל מן הישראל מפני שהוא מפורסם וחלק עליו הב"י ע"פ הירושלמי כמ"ש בס"ם
וכר"מ ס"ק נ' כ' ולפי טעם הירושלמי מנ"ל ללמוד תיקון בגדים חדשים דילמא דוקא שתי
אסור משום אבן שתיה אבל שאר תיקונים שרי ועפ"ז כתב כאן לסמוך בתיקון בגדים על
דברי הב"י וגם נהגו להקל בגלה"ס וכן כו' אלא משום מו"מ ואין זה כדאי לדחות דברי
הגאון והטור שלמד ק"ו משתי ועוד שאסור מטעם כיבוס כמש"ל וכן במרדכי כתב כל הג'
טעמים וז"ל אע"פ שאמרו כלי פשתן אין בהן משום גיהוץ אסור כו' ורש"ם כתב ופסק
דה"ה כלים חדשים דאסור ללובשן ואסור לתקן ולאגית ובירושלמי פרק מקום שנהגו הכי
גשי דנהיגי כו' וכיון דהשתי אסור כ"ם תיקון בגדים וראוי להחמיר בזה אפי' מר"ח דבפ'
התולך תניא קודם הזמן הזה כו' והיינו מר"ח אב וה"ה לתיקון בגדים חדשים דהוא נמי
בכלל מיעוט שמחה · וה"ם בין בשכר בין בחנם של"ת משום מכלא ואתן וא"כ בחנם מותר
אלא משום טעם דירושלמי ואפי' בחנם אסור וכ' ונהגו להקל כנ"ל דאין ללמוד משם אבל
לטעם הכיבוס אין להקל כמש"ל : ח ונוהגין · כמש"ל בסי' תכ"ו ס"ב : ט יש נוהגין
כו' · ויש שמוסיפין כו' · סי"ג בירושלמי הנ"ל דלא למשתי חמרא ולמיכל בשרא וע'
בפ"ג וכ"ה הגי' בילקוט סי' תרנ"ב ותנוי בפלוגתא הנ"ל דש"ו אבל הגי' דראשונים היא
עיקרית וכמ"ש הגאון ולכן אמר הגי נשי שהיא מלאכתן כמ"ש בכתובות וכ' השמעתא
דירושלמי שם הכל במלאכה ע"ש אבל עיקר הטעם הוא כמ"ש בפ"ג דב"ב תניא א"ר
בן אלישע מיום שחרב בה"מ דין הוא שנגזור כו' אלא אין כו' ונהגו בימים אלו שאפשר
לעמוד כזמן מועט ומתני' אסר בסעודת עט"ב והוסיפו על עצמן : ומותר · דאין אסור
אלא משום נדר כמ"ש בפ"ד דפסחים א"ל כבר קיבלו כו' וכן בירושלמי שם ופ"ד דפסחים
אעין דסטין הוו במגדל לבצים אתון ושאלון לר"מ תבריסון,דרבנן מהו מיעבד בהון עובדא
א"ל מכיון שנהגו אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש כו' בני מישא
כו' אתון שאלון לרבי א"ל אבותינו נהגו שלא לפרוש בים הגדול אנו מה אנו א"ל מכיון
שנהגו בכן אבותיכם באיסור אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש וכן כל זה אסור לנו
משום נדר · והנודר מן היין מותר בתומן כמ"ש בנדרים בי"ד סרי"ו ס"א : ויש כו' ·
כמש"ל בסע"ז : ומצניעים כו' · כמו בכיבוס דבטלי כו' : י יש מי כו' · כמ"ש בנדרים
נ"ב א' : ואסורין כו' · אע"ג דבל אלו מותר אף במקום שאסור מדינא כמו בעט"ב
מ"מ קבלו אבותינו לאסור כל מיני בשר ועמי' תקנ"ב ס"ב : ומותר כו' · דבכה"ג לא
קיבלו כמ"ש בהג"מ בפ"א מהלכות תעניות לענין תענית בה"ב שאירע בהן ברית מילה
ע"ם : ונוהגין כו' · כיון דהאבר למטעמיה לתינוק משא"כ בסעודת מצוה : ובלבד כו'.
דאו מדינא אסור כמ"ש בגמ' : יא כל מי כו' · כמש"ל בס"ט וכמ"ש בסוף נדרים פ"א
ב' דתליא בדברים כו' ופורץ גדר כו' כמ"ש בפ"ד דשבת ובפ"ב דע"א : ומותר כו' .
דטעם האיסור כמ"ש בפ"ג דב"ב משום ניסוך היין ולע"פ שרגלם ר"י דחויא בעלמא
ועיקר הטעם משום שאין גוזרין כו' כמ"ש תניא א"ר כו' כנ"ל : יב תספורת כו' · כמו
באבל דמשום אבילות אסרו כמ"ש בפ"ד דיבמות בין אבילות ישנה כו' וכמ"ש פ"ז תניא
לתספורת כילד אסור בגילת שער א' ראשו וא' זקנו וא' שפמו וא' כל שער שבו : יג ובוקן
כו' · כמ"ש בפ"ג דמ"ק שפה מורית לגוית הכוה כל שמעכבת ר"ע אמר ובשפה נמי
כל שמעכבת והלכה כר' אמי ועבהפ"א ובהרא"ש ועבי"ד סי' ש"ץ ס"א : יד אסור כו' ·
עתוס' בפ"ד דיבמות מ"ג א' ד"ה במקום כו' . אבל גי' כל הספרים הראשונים גם לספר
ופי' הר"מ דבשבת שחל ט"ב אסור אפי' לגדולים לכבס ולספר לקטני. תדע דהא בטלי
קארי דבי רב ואמרי' נמי דתינוקות של בית רבן בטילין בט"ב מקום שמותר כו' דבאבילות
מותר לגדולים לספר ולכבס לקטנים כמ"ש בפ"ג דמ"ק ומקרעין לקטן מפני כו' הגה"ם
לא ושם י"ד ב' ולפי אמרת כו' וע' י"ד סי' שפ"ט ס"ב וכן במועד אמרו בירושלמי בגדי
קטנים נמי כו' משא"כ כאן דאף מי שאין לו אלא כו' : מיהו כו' · משום דהוה רביתייהו
ואף כיה"כ מותר לגדולים לעשות נסם כל שהוא רביתייהו כמ"ש בפ' בתרא דיומא : טו יש
נוהגים כו' · כמו באבל וכמו שאסרו מלספר ולכבס וכל זה מגד הקבלה אבל מדינא אף
בעט"ב מותר כמ"ש בסוף תענית כל שהוא משום כו' : ויש כו' · עבה"ג וכ"כ הפוסקים
ובירושלמי פ"ד דתענית הלכה ח' אמר ר' אבינא סימנא מקל שקד אני רואה מה הלוז
הוה מטעם שהוא מוליא את נילו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך כו' ולכן נהגו
להחמיר בכמה דברים : ולצורך כו' ונראה כו' · דבכה"ג לא קבלו עלייהו ואף במקום
שאסור מדינא אסרו ובחמישי מותר מפני כבוד השבת ועוד דבכל רחילה שאינה של תענוג
רק למצוה מותר אף בת"ב כמ"ש כל חייבי טבילות כו' וע"ל סי' תקנ"ד : ונוהגין שלא
כו' · כמ"ש בפ"ח דתענית כל שהוא משום אבל כגון ט"ב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן

והנך ימים נמי נהגו משום אבל כמ״ש בפ״ד דיבמות שאני אבילות כו׳ : ואפי׳ כו׳ כ״א כו׳ · כמו כאבל כמ״ש בתענית שם והלכתא אבל אסור כו׳ אבל פניו ידיו ורגליו כו׳ : ויש מקילין כו׳ · כנ״ל דכל רחיצה שהוא למצוה מותר : יז טוב כו׳ · תוספתא יהירא היא דאינן חמורים מאבל יום שמיתה ואמרינן בפ׳ הרואה א״ל מת אביו כו׳ ודוקא בדאיכא אחר בהדיה דאל״ה מברך שהחיינו אף שהמ״א דחק עצמו אינו כלום וע״ל סרכ״ג ס׳ ב׳ : אבל על פריון כו׳ · כמ״ש במכילתא פ׳ בא והביאו רש״י במגילה ו׳ ב׳ : וכן בפרי כו׳ · כמו שכתב בירושלמי עתיד ליתן את הדין כו׳ ר׳ אליעזר הוה כו׳ ופי׳ בפרי חדש לענין שהחיינו :

תקנב

א בסעודה המפסקת שאוכל כו׳ · כמש״ל בס״ט : ואף משקים כו׳ · כמש״ש היה רגיל לשתות עשרה כוסות כו׳ אף דרשב״ג להקל אתא וביין מ״מ ה״ה לשאר דבר כמ״ש היה רגיל לסעוד בעשרה ב״א כו׳ ואף דאין הלכה כרשב״ג דקי״ל כרבנן דמתני׳ וסוגיא דברייתות וגמ׳ כרבנן מ״מ בזה לא מצינו דפליגי עליה · כ״כ הפוסקים : וכן לא כו׳ · ר״ל אע״ג דמדינא מותר כמש״ש אם היה רגיל לאכול כו׳ מ״מ מה שיוכל למעט עדיף כמ״ש כרבי יהודה בר אלעאי וז״ל הרמב״ם זו היא מדת כל אדם שאין יכולין לסבול יותר מדאי אבל כו׳ פת חריבה כו׳ כזה ראוי לחכמים לעשות או קרוב לזה כו׳ : ב אפי׳ בשר כו׳ · ר״ל דמדינא מותר כמ״ש מ״מ אסור מצד המנהג : ובשר עופות · דאין בו משום שמחה כמ״ש בפ״ק דחגיגה ח׳ ב׳ רב אשי אמר מוממתא נפקא כו׳ ואמרינן בסנהדרין ע׳ א׳ התם משום שמחה הוא כו׳ : ודגים · כ״כ בהג״א וכ״ה ברש״י שם ד״ה מליח כו׳ ודברי רש״י צ״ע · וליתא דמ״ש רש״י אחר פסקא כו׳ לא קאי על דגים : ג אפי׳ כו׳ · דהוא נמי נקרא שני מינין כמ״ש בפ״ז דב״מ שיתין מיני לפדא ועוש״י שם וכן בכמה מקומות אבל כ״ש הוא אין קפידא וע׳ מ״א וכ״ה בגמרא שם אם היה רגיל לאכול ב׳ תבשילין יאכל מין א׳ ומרשב״ג משמע לת״ק : וכן יש כו׳ · כ״כ כל הגאונים והפוסקים וכ״כ רש״י במתני׳ ע״ש · ולמדו מעירובי תבשילין · והרמב״ן חלק עליהם ואמר דבעירובי תבשילין הקילו וז״ש יש להחמיר . ולי נראה דמדינא אסור אמת דהקילו בעירובי תבשילין שאמרו שם ושוין בדג וביצה שעליו כו׳ דמשמע אע״ג דהן תבשיל א׳ מ״מ שוין כו׳ דאל״כ מאי ושוין כיון דמדינא הן ב׳ תבשילין אבל בשני מינים בקדירה אחת לא הוזכר במשנה מפני רוב פשיטותה וכן בברייתא דפליגא בדג וביצה אבל ב׳ מינין אפי׳ בקדירה א׳ נ״פ וז״ש אא״כ הוא כו׳ אע״ג דבע״ת הן ב׳ תבשילין : ותבשיל כו׳ · כמו בע״ת שאמרו בירושלמי דנדרים פ״ו הלכה א׳ כל אוכל שנאכל כמו שהוא חי אין בו משום בישולי א״י ויוצאין בו משום עירובי תבשילין וכ״ה בגמ׳ רפ״ב די״ט ואף הרמב״ן מודה בזה ע״ש : ואין חילוק כו׳ · כמ״ש בע״ת תבשיל זה צלי אפי׳ כו׳ ושם אם נלאן כו׳ וכן לענין נדרים הנודר מן התבשיל ואפי׳ כמבושל מדין הורה אף בצלי · כמ״ש ויבשלו את הפסח אלא דבנדרים כו׳ : ד מותר כו׳ · דתבשיל אמרו וכן בע״ת דוקא ואם נלאן מ״י כו׳ : ה נוהגים כו׳ · כמ״ש ספ״ק דכ״ב : ויש כו׳ · שם לחד מ״ד : ו ויש מחמירים · ירושלמי שם רב מן דהוה אכיל כל צרכיה הוה לבע פיסתים בקיטמא ואמר זו היא עיקר סעודת ט״ב לקיים מה שנאמר · ויגרס בחצץ שיני הכפישני באפר : ז נהגו כו׳ · כמו ר״י בר אלעאי כו׳ מקום ספל : ואין צריך כו׳ · דאין צריך לנהוג עדיין דיני ט״ב וכ׳ תס״ד דסעודה זו במקום אנינות כמ״ש ודומה כמי שמתו מוטל כו׳ ות״כ במקום אבילות ואונן אמרינן אינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ולא שותה יין ואנו שאין רגילין בהסיבה אין שפלות הסעודה ניכר אלא ע״ג קרקע וכמ״ש אבל כ״ז שמתו מוטל לפניו אינו ישן לא ע״ג מטה וקופה ולא ע״ג מטה כפויה ופי׳ בתה״א אלא ישן ע״ג קרקע וע׳ בי״ד סי׳ שמ״א ס״ה ועתוס׳ שם ד״ה אע״ג · אבל אבילות מנעלים גם אונן אינו חייב וע׳ בתוס׳ פ״ח דכתובות ואף לפי׳ הרמב״ן מ״ש שם כל שהוא מחמת ת״ב כו׳ ואסור ברחוץ ובתוספתא ואסור לרחוץ ולסוך פי׳ בסעודה המפסקת משם ואילך אסור ברחילה וסיכה ופ׳ כת״ק מ״מ מודה בשאר דברים שמותר כמש״ש דוקא רחילה וסיכה דהוא הנאה דלאחר שעה הוא ונראה כרוחץ לשמה ט״ב לכן לא הוזכר אלא רחילה וסיכה אבל שאר דברים כנעילת הסנדל וכיוצא מותר וכ״ש להרא״ש דפליג על הרמב״ן וע״ל סי׳ תקנ״ג ס״ב בהג״ה : ח יש ליזהר כו׳ · משום דהרבה פוסקים כ׳ דאפי׳ אכלו ג׳ ביחד לא יזמנו ולכן לכתחלה יש ליזהר שלא יבוא לידי כך · טור · ובהג״מ ובירושלמי גרסינן ולאו בעי ליה לשנויי אם היה רגיל לסעוד בין בני אדם סועד יחידי וגם שכתב ישב בדד וידום ע״ש והטעם של הפוסקים שלא יזמנו יחד אפי׳ נתחייבו משום דאמרינן ישבו כ״א מברך לעצמו הסיבו כו׳ וכאן אסור הססיבה כו׳ ואף לדידן צריך ישיבה בקביעות כעין הסיבה וכ״ז אסור כנ״ל : ט ומנהג כו׳ · קצת משמע בירושלמי הנ״ל רב מן כו׳ דא היא עיקר כו׳ : ונוהגים כו׳ · כמ״ש הרא״ש בפ׳ בתרא דיומא הטעם על אכילת עי״כ ע״ש בסכ״ב : ויש קצת כו׳ . שאמר שם ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שכר אלו ישראל שאוכלין ושותין ומשתכרין בעט״ב ואח״כ קורין איכה · (ע׳ ד״מ) : מיהו כו׳ · כמ״ש בגמ׳ וכנ״ל ס״ו : י מיהו כו׳ · כמ״ש בספ״ג דעירובין א״ל ר״י אי אתם מודים כו׳ : יא מי שקבל כו׳ · מפני שהנם וע״ל סי׳ תרכ״ד ס״ה בהג״ה : או ילוה כו׳ · דס״ל דלא נקרא יום זה אלא אם היום גורם כמו יום שמת אביו וכיוצא כמ״ש בהג״א פ״ק דשבת אבל רוב הפוסקים חולקים וכמש״ל סתקס״ח ס״ב בהג״ה והביא בתה״ד ראיה ממ״ש בפ״ק דתענית יחיד שקיבל עליו שני וחמישי של כל השנה כולה ואירעו בהם י״ט כו׳ ולא אמרו שילוה ויפרע וז״ש בהג״ה והגאונים כו׳ והביאו ראיה ממ״ש ומתענין לשעות וצ״ע דהא אמרינן והוא שלא טעם כו׳ · ונראה שהגאונים סמכו על הירושלמי דנדרים פ״ט הלכה א׳ מילתא דר״י אמר מתענין לשעות דר״א סריי בתעניתי עד דאסל פירקי עד דניחסל פירשתי מילתיה דר׳ יונה אמר מתענין לשעות ר׳ יונה הוה בצור ושמע דדמיך בריה דר׳ יוסי אע״ג דאכל גובנא ושתא מיא אסקיה ליה כל ההוא יומא מילתיה דרב אמר מתענין לשעות דרב אמר לוה אדם תעניתו ופורע א״ל שמואל וכי נדר הוא כו׳ ועברא״ש ובמרדכי ומ״מ אף לדברי הירושלמי דוקא בשלא קיבל תענית אלא לשעות וכמ״ש הרא״ש וכן משמע פשטא דירושל׳ וכן מ״ש לוה אדם כו׳ דליכא להתענות יום אחר ומ״מ לענין קיום נדרו שקיבל להתענות היום בזה עולה לו תענית שעות ולפשר דגם הגאונים כה״ג מיירי וכ״כ בש״ז וצ״ע ואף לפי׳ ראבי״ה שפי׳ שלא טעם כו׳ היינו בשיעור השעות שקיבל עליו הא קודם אף שאכל מ״מ אינו נחשב לתענית יום שלם שקיבל וכמ״ש בגמ׳ מיתבי אגסי כו׳ · ונראה שהגאונים מפרשין דוקא לענין ה״ל וכיוצא אבל כל שקיבל רק לצעורי מותר לאכול קודם הערב מפני מלוה וכיוצא וכמש״ש מיתבי אגסי כו׳ מ״ש דאמר ר״א ב״ל כו׳ :

תקנג

א אע״פ כו׳ · כמ״ש באיכה רבתי ר״י בן בתירא כו׳ והביאו הרא״ש ותוס׳ ספ״ג דעירובין וסוף תענית וש״פ : אא״כ קבל כו׳ · כמו שכתב בספ״ג דעירובין ואומר בפירוש לאפוקי אם דעתו שלא לאכול דאין זה קבלה : וקבלה כו׳ · וכ״כ בסי׳ תר״ח ס״ג בהג״ה ודבריו תמוהין מאד ושגגה היא דכ״פ הפוסקים אלא כדעתו שלא לאכול שמהר״ם והאבי״ה כ׳ דאף כה״ג אסור ואין ראיה מן המדרש דבבוקר היה ועבהג״מ וכ״מ מדברי הרמב״ם שאסור וע׳ בפ״ג דהלכות תענית ובהג״מ שם והפוסקים חולקים בזה אא״כ קבל אבל קבלה בלב לא מיירי אם הוא קבלה ודינו כשאר תענית ואף שהמ״מ כתב בשקבל עליו בפירוש והוציא בשפתיו כו׳ ס״ל דכל קבלה צריך להוציא בשפתיו אבל לדידן דקי״ל דאף קבלה בלב סגי כמש״ל סי׳ תקס״ב ס״ו ובי״ד סי׳ רל״ח ובח״מ סי׳ רי״ב לא גרע מכל קבלת תענית וכמ״ש ר״ת דכל נדר בלב סגי : ב ת״ב כו׳ · כמ״ש בת״ל אוכלין ושותין מבע״י כו׳ ואין קל הלילה אלא לענין מלאכה כמ״ש שם י״ב א׳ כשאמרו אסור במלאכה כו׳ וכשאמרו כו׳ משמע דבשאר דברים יום ולילה שוין ועתוס׳ שם י״ב ב׳ ד״ה מה כו׳ ואמרו אין ת״ל כו׳ ובפ״ד דפסחים אמרינן ובה״ש שלו אסור ואמרינן כל שהוא משום ט״ב אסור ברחילה ובתוספתא גם סיכה ולכל הפירושים בלילה מיהא אסור : ומותר כו׳ · דלא כהרמב״ן שפי׳ מש״ש כל שהוא משום ט״ב כו׳ דבסעודה המפסקת ואילך אסור ברחילה וסיכה כמ״ש בתוספתא כנ״ל וכתב דקי״ל כת״ק אבל הראב״ד פי׳ דקאי אחר שהפסיק וקיבל עליו איסור אבילה אסור בכל העינויין וי״ק כל שהוא כו׳ ר״ל שמפסיק משום ט״ב אסור וכל שאינו כו׳ אלא משום ת״ל שאינו. ט״ב ואע״ג שהפסיק באכילה מותר בשאר ואף לפי׳ הרמב״ן י״ל דהלכה כר״י בר׳ יוסי מדפסיק במתני׳ ואף שהרמב״ן הקשה ע״ז מ״מ המנהג כר״י בר״י וכן פשטא דמתני׳ מ׳ כן דאין אסור אלא בשר ויין ומדפרט הנך מ׳ דשאר מותר : עד בה״ש · ר״ל דא״ל תוספת כמ״ש הרמב״ן מדקאמר בה״ש אסור : ואם הוא כו׳ · דאסור היה סימן אבילות בשבת כמ״ש בפ״ג דמ״ק ואף מה שפוסק מבע״י הקשו בספ״ג דעירובין ואמרו אחרי אכל ושתה כל היום כו׳ משא״כ בחליצת מנעלים : מלבד ש״ץ כו׳ · כמ״ש בספ״ה דברכות מפני הטירוף וכדי שלא לנהוג בשבת עינוי אמר רק כו׳ : ונהגו כו׳ · משום שמחה כמ״ש בסי׳ תקנ״ד ס״א ותוספתא יתירה היא דהא אינו נוהג שום דבר מדברים הנוהגים בט״ב רחילה כו׳ כנ״ל : וכן · ע׳ סי׳ תקנ״ד סעיף כ״א :

תקנד

א ואם יש כו׳ · כמ״ש ובדברים הרעים כו׳ : ב ומותר כו׳ · ר״ל דל״ת דוקא קורא בלא פי׳ וז״ש וכן ללמוד כו׳ וכמ״ש ב״י בשם תשובת מהרי״ל ע״ש וראיה לדבריו בירושלמי פט״ז דשבת רבי ורבי חייא רבא ור״י בר׳ יוסי הוו יתבין ופשטין במגילת קינות עט״ב שחל להיות בשבת מן המנחה ולמעלה ושיירו בה א״ב אחד אמרו למחר אנו באין וגומרין אותה כו׳ ע״ש : ופרק כו׳ · כמו באבל וכמ״ש הרא״ש בפ״ג דמ״ק דמ״ש כמ״ש פ״י מ״ח שמת לו מת באין ויושבין לפניו ושואלין ומתנין לפניו בהל׳ אבילות כו׳ מ׳ דהוא אסור הייטו לישא וליתן עמהם מ״מ למדין מפה מדקא׳ בהל׳ אבילות מ׳ דזה מותר והתיר אף לישא וליתן לפניו וכן שאר דברים דאי׳ בפ׳ ההוא כולם דברי תוכחות וצער ומותר כמו איוב ועמ״א : ג יש מי כו׳ דמשמחי לב כתיב ועמ״א וכ׳ מהרי״ל דוקא גבי שבת אמרינן ודבר דבר הא הרהור מותר כמש״ש קנ״א ע״ש סי׳ רל״ט : ד מותר כו׳ · שהרי קורין בתורה וקורין ק״ש : ומותר כו׳ עמ״א: ה ואעפ״כ כו׳ · תוספתא פ״ג דתענית העוברות ומניקות מתענין בט״ב וני״כ כו׳ ושאר תעניות לא מתענות ולא שינהגו א״ע בתפנוקין אלא שאוכלות ושותות כדי קיום הולד וכן אמרו בירושלמי פ״א דתענית הלכה ס׳ : ו חיה כו׳ · עע״ז וכמו שהתירו אמירה לא״י בשבת וכן נעילת הסנדל לחיה כל שלשים יום וסיכה לחולה שאין בו סכנה ביה״כ מפני שהן דרבנן לא גזרו בכה״ג ה״ה כאן : ז רחיצה כו׳ · תענית י״ג א׳ : אפילו · פסחים נ״ד ב׳ : ח הלכך כו׳ · ואע״ג דתוס׳ שם הקשו דבסוף יומא מ׳ דאף למ״ד טבילה בזמנה לאו מצוה מותר לטבול כמ״ש מ״מ דרבנן קסברי רבנן כו׳ מכלל דת״ק דברייתא קמא ס״ל דלאו מצוה ואפ״ה מותר לטבול תוס׳ ביומא שם תי׳ דה״ק בשביל התפלה א״ל לטבול אבל בשביל טבילה בזמנה יש לטבול וע״ש ד״ה קסברי והרמב״ן תירץ דבעל קרי דשם דראוי לפני יוה״כ והוי שלא בזמנה ואינו מותר אלא משום תפלה וכן הלכה דטבילה בזמנה מצוה כת״ק דשם וכ״ש וכ״ה דפליגי אר״י בר יהודה וז״ש טבילה כו׳ ודלא כר״ח בן אנטיגנוס וכן דלא כתי׳ אחר דתוס׳ מפני טהרות דמ״מ קשה מבעל קרי וכ״ל כנ״ל : ט אם כו׳ · כמ״ש בפ׳ בתרא דיומא : י נוטל כו׳ · דלא אסרו אלא רחילה של תענוג כמ״ש מי שיש לו חטטין כו׳ ואמרינן כל חייבי טבילות כו׳ וההולך להקביל פני רבו עובר כו׳ כ״ש לתפלה ואין לך ידיו מלוכלכות שמותר יותר מזו שאמרו יד לענין כו׳ ואין לך מלמעטר גדול מזו שא״א ליגע וראיה נ״כ מירושלמי כמ״ש בס׳ י״א : יא לאחר שניגב כו׳ · ירושלמי פ״א דתענית הלכה ו׳ בת״ל רוחץ פניו ידיו ורגליו כדרכו בט״ב רוחץ ידיו ומעביר על פניו וגי׳ הטור על גבי עיניו ופי׳ כה״ג ואמרו שם בי״כ רוחץ ידיו ומקנחן במפה ומעביר את המפה על פניו ר״ל כמין כלים נגובים ומזה ראיה דמותר רחילת ידים בט״ב ויום הכפורים : יד ומותר לשרות כו׳ · גמ׳ פ׳ בתרא דיומא : טו סיכה כו׳ · לשון הרמב״ם אבל ביה״כ כ׳ בין סיכה שהיא של תענוג בין שאינה של תענוג והוא מירושלמי פ׳ בתרא דיומא ופ״א דתענית ביום הכפורים בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור בתשעה באב ובתענית צבור סיכה שהיא של תענוג אסור שאינה של תענוג מותר : אבל מי כו׳ · זה מותר אף ביה״כ כמ״ש בגמ׳ בפ׳ בתרא דיומא : טז נעילת כו׳ · עסי׳ תרי״ד ס״ב וסי׳ פ״א סט״ז מש״ש : יז אבל ומנודה כו׳ · ירושלמי שם ושם וכ״ה בגמ׳ פ״א דתענית ואע״ג דבפ״ג דמ״ק דחו דלמא אשארא ככר סברית הראב״ד שם דע״כ אנעילת הסנדל קאי וע״ש ברא״ש ועי״ד סי׳ שפ״ד ס״ב : יח יש מי שאומר כו׳ · עמש״ל סי׳ תרפ״ו ס״א : יט ויש אוסרין כו׳ · כמ״ש כאבל ברגל בפ״א דכתובות ובשבת פ״ג דמ״ק · וסברא הראשונה ס״ל דבדברים שבינו לבין עצמו קל מאבילות ועתוס׳ דיבמות מ״ג ד״ה שאני כו׳ ומפרש ר״ת כו׳ ולשון התוספתא סוף תענית ת״ב שחל להיות בשבת אוכל כו׳ ואין מונע מעצמו כלום בהדיא התיר הכל : כא יש מי כו׳ · כמ״ש בפ״ג דמ״ק לא יניח תינוק בחיקו כו׳ : כב ואפילו במקום · דליכא כאן משום היסח הדעת וכמ״ש למטה : ולא נהגו כו׳ · כמו בת״ל עד דתתפני כו׳ וער״ן פ״ד דפסחים ועמש״ל סי׳ תקנ״ה ס״א ע״ש : ונהגו להחמיר כו׳ · דטעם איסור מלאכה שמחמת מלאכה ישכח מהצער ותענית וכמש״ש תניא רשב״ג אומר לעולם יעשה כל אדם עצמו כת״ח כדי שיתענה וזה דוקא במלאכה שיש בה שיהוי : ולזלזל כו׳ · שנסתפק שם בתה״ד ועמ״א אבל הרשב״א כ׳ דדבר האבד מותר וכ״כ למטה בס׳ כ״ג וכמש״ש בתה״ד דודאי ת״ב קיל מחה״מ ועוד דהא אין איסור אלא מנהג : אם אפשר · דבה״ג אף באבל מותר כמ״ש ברפ״ג דמ״ק ולא אומרת כו׳ ת״כ כו׳ וכן כאן ע״י א״י : כד מאותה מלאכה · עתו׳ שם :

תקנה

א נוהגים כו׳ · ע״פ המדרש בלע אדרתו בזע פורפירין דיליה השליך משמים ארץ תפארת ישראל זו תפילין · אבל מדינא חייב בתפילין אע״ג שאמר כל מצות כו׳ ונתי דכמ״ע שאבל פטור כמו כפיית המטה דלא הודו לו וכן בשאר דברים מ״מ במל״ת ג״כ אינו חייב אלא אותן דחשיב שם ופרושי קא מפרש מה הן אסור כו׳ דוקא מה שאסור כל שנשה אסור בת״ב וז״ש דברים הנוהגים כו׳ דלא חמיר מלאמר שלשה דאבילות ישנה היא כמ״ש ביבמות ולכן מותר במלאכה כמו אין לו מה יאכל וכן מסיב לנוהל וע״ל סי׳ ל״ח ס״ו : ובמנחה כו׳ · דלענין דברים אלו הקילו במנחה וכמ״ש ריש פ״ט דבשחרית א״א קדוש וקדיש ובמנחה אומרים קדוש וקדיש וכן כ״ד שתלוי במנהג והטעם שאז הציתו אש במקדש כמש״ל סי׳ תקנ״ו ועבתוס׳ דקדושין ל״א ב׳ בד״ה אסתעייא כו׳ על טבילה כו׳ ואמרינן במ״ר תם עוקר כו׳ שבה נטלו ישראל איפופי שלימה כו׳ : ב יש מי כו׳ · להחמיר כר״י ורבנן דברי׳ ועמ״ש בסי׳ תקנ״ט ס״ג דבירוש׳ מ׳ דרבנן מודו ליה בזה : ויש לארם כו׳ · וימעט כו׳ · שאף בסעודה המפסקת אמרו ימעט כו׳ : ומוהו עוברות כו׳ · גמרא שם תניא אמרו ליה לר״י כו׳ א״ל אף אני לא אמרתי כו׳ :

תקנו

א ליל כו׳ כשרואה כו׳ · כמ״ש בפ״ד דפסחים וכיון שרואה מברך מיד ובכה״ג דכ״ע מודו : ואין כו׳ · כמ״ש בס״ס תקנ״ה וימעט כו׳ : ובליל כו׳ · כמ״ש בע״ס מי שלא הבדיל כמ״ש מבדיל כל השבת כולה ואף למ״ד כל היום במקום דלא אפשר

מודה · בה"ג · וכ"ד הרי"ף וכמ"ש בסי' רל"ט : ואין כו' · כמ"ש אבל לא על האור וכן בשמים דמשום נפש יתירה כמ"ש הוקא :

תקנז א מי שאבל כו' · למד ממ"ש בי"ב ס"ם תרי"ח ולא דמי דהא אמרינן בשבת שם ימים שאין בהם קרבן מוסף כו' ואין בהם הזכרה בבה"מ ול"ד לחנוכה דשם משום פרסומי ניסא ואם בא כו' וגם דקשיא :

תקנח א מפני כך כו' · ירושלמי שם בתשיעי הציתו את האור ובעשירי נשרף ריב"ל צ"ם תשיעי ועשירי ר' אבין צ"ם תשיעי ועשירי ר' לוי צ"ם תשיעי ולילי עשירי וז"ש ויש מתמירין כו' וכ"ז תומרא אבל מדינא מותר מיד אף דברים שאסור בשבת שחל ט"ב בתוכה כמ"ש מר"ח ועד התענית ושם כילד חל להיות בא' בשבת כו' וכתוספתא עבר ת"ב מותרין בכולם ובירושלמי שם ר"י בן אלעזר מן דהוה ט"ב נפיק הוי מכריז פתחין ספריא מלן דבעי ספר :

תקנט א חל כו' · שנקרא מועד וע"ל ר"ס רס"ו : ומבדילין כו' · משום שר"ל ואם שכח כו' אע"ג דאין הבדלה על הכוס וא"כ הל"ל להתיר מ"מ א"ל כיון שלמחר יבדיל : ומתפללים כו' · מ"ש ספ"ח בתפלת ערבית אין אדם שומע לחבירו מפני שהם מתפללי בלחישה : וכשמגיע החזן כו' · בירושלמי סוף מס' בכורים עד הפקיד' היו אומרי' קול נמוך מכאן ואילך היו אומרי' קול גבוה : ב מתפללים כו' · ואומרים כו כמ"ש שם שקורין ספר קינות בערב כו' וכ"ה באיכה רבתי : ומתחיל כו' · דאין צריך לומר לא ימושו מפיך דאסור בתלמוד תורה : ואם חל כו' · עט"ז ועוד דא"א לומר ומעשה ידינו כוננה דשעושה מלאכה בט"ב כו' : ולא כו' · שאינו מסדר היום ואסור : ולא כו' · שאינו זמנו : ג ליל כו' · מ"ש שם אבל מדינ' א"ל כמ"ש ר"י מחייב בכפיי' המטה ולא הודו לו ואמר רבא הלכתא כתנא דידן ולכך מקילין במטה כמש"ל · ובירושלמי שם מ' דמדינא צריך לנהוג כן דגרסינן שם ילות אר"י מ"ט דרבנן עשו כמי שמתו מוטל לפניו. וכ"ה ברי"ף · אינו לא כופה את מיטתו ולא ישן ע"ג מטה כפויה · כמ"ש במ"ק אבל כ"ז שמתו מוטל לפניו אינו ישן לא ע"ג מטה זקופה ולא ע"ג מטה כפוייה וכו' כמה"א אלא ישן ע"ג קרקע ובדאמרינן אינו מיסב וע"ד סי' שמ"א פ"ה · אלא דבגמ' דידן לא משמע כן דאמרינן צריך עוברות ומניקות כו' ואם איתא לדידהו נמי קשיא ועוד דבירושלמי משמע דל"פ אלא בסעוד' שמפסקת דאמר עשאוה כמי כו' והוא דוקא בסעודה המפסקת כמ"ש בטוכרא דר"י בר אלעא · וכמש"ל סי' תקנ"ב ס"ו אבל בט"ב א"א לומר כן דא"כ אמאי נוהג כל הדברים הנוהגים באבל והא אונן א"נ ועבתום' פ"א דכתובות ד' א' סד"ה בועל אבל לגמ' דידן מ' דקאי אט"ב דאמר עוברות ומניקות כו' ואי קן פורתא ליכב לא פריך · מיהו לדברי הרא"ש שכ' שנוהג כאונן ל"ד במ"ג אסור רק תגילת שגדל כי צריך לאסור אחר נרבי שמת אתי שפיר וקאי אט"ב ולכך נמי אינו חייב במ"ע שנוהג שאבל כי גם האונן אינו חייב כאן וא"כ מדינא אסור וכן כמ"ש שם ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו אלמא כאונן חשיב כל היום: ואין מדליקין כו' · מ"ר והביאו הרא"ש שם : ד וקורין כו' · גמ' סוף מגילה : ובל הקדישים כו' · לפי שבגמ' שם תפלתי : ולא פיוטים · עט"א : וא"צ כו' · כמ"ש שם ויש שמשנין את מקומן ויש שיורדין ממספליהן למטה · וכ' כתוס"א מקום שמשנין את מקומ' עשו אותה כשבת שניה כמ"ש בפ"ג דמ"ק ומקום שיורדין ממספליהם עשו אותה כשבת דאבילה וכן נהגו עכשיו וא"כ א"ל : ה ונוהגין לומר כו' · כמ"ש רפ"ה דברכות וכן מליצו כו' : ו אם יש כו' · כמ"ש בפ"ג דמ"ק אבל כל שלשה ימים כו' וע' מ"א : ז אם יש כו' · כמ"ש כל מצוה שקבלו עליהם כו' ולכן אין מלין בשעת קינות והספד ומברכין · טבה"ג : ואם אינה כו' · ע"ל סי' תרכ"א ס"ב מש"ם ועמ"א : ח בעל ברית כו' · כמש"ל ס"ט מפני שי"ט שלו הוא והתירו לכבס מפני כבוד השבת ומ"מ ל"ד לשם דשם נדחה משא"כ כאן ואמרינן נייש עלה אביי כו' וז"ש אך לא לבגים ממש : ט ט"ב כו' · הג"א פ"ג דמ"ק ספ"ד ד"ה והשיב כו' : נוהגים כו' · בתוספתא סוף תענית מתקנין מט"ב למוצאי ט"ב וכ' הרא"ש ומרדכי וש' מסוף היום ועוד דאסו' במלאכה אבל ממנח' ולמעלה מותר דומיא דקניבת ירק בי"ה ומפלגין באגוזים ומפרכסין ברימונים וע"ל סי' תקכ"ד סכ"ב בהג"ה ולא נהגו כו' : והולכין כו' · רפ"ב דתענית : ואם כו' · כמש"ל ס"א וס"ד :

תקס א תקנו חכמים כו' · שאין בונין לעולם אלא כו' ספ"ג דב"ב אין מסיידין כו' · ואפי' בסיוד אמה אחת כמ"ש ת"ר לא יסוד אדם כו' ומשמע דבכ"ע אסור ומש"ס ומסייד הייני עשה כפיס ואח"כ סיד ואז מותר ע"י סיור אמה אחת אבל הטור חולק על הרמב"ם וכת' דשתי הברייתות ענין אחד הוא ע"ש : ב ויש מקומות כו' · ערפ"ה דברכות : או כו' · עפ"ו דב"ק וסוף מידות : ג וכן גזרו כו' · סוטה מ"ח א' במתני' משבטלה כו' : ובל מיני זמר · שם בגמ' כל השותה בארבעה מיני זמר כו' : ובל משמיעי כו' · שם זמרא דנגרדאי אסור וערש"י ושם אודנא דשמע כו' ושם זימרא בביתא כו' : ויש כו' כמ"ש במתני' מבית המשתאות שנאמר בשיר לא כו' וכן בגיטין ז' א' ובגלת ליה מסכא בשיר כו' ובירושלמי הביאו תוס' שם והוי קאי ומיך בזימרא כו' ע"ש : ואסור לשומעם כו' · בסוטה שם אודנא דשמע כו' כנ"ל : שנאמר בשיר · קאי אלמעלה ונקט לשון מתני' דסוטה שממנו נלמד עיקר הדין : וכן לצורך מצוה כו' · עבי"ד דשבת : ד שלא להניח כלי · כלי שם ואמר שם וכן תני לוי במתני' וכמ"ש הרמב"ם דל"מ שלא נפסק הלכה כבריה פוסקין כאמורה שנזכר באחרונה : ושלא יניח כו' וכן כו' אבל של כו' · ממ"ש שם א"ל דומיא דכ"ג בנברי ותנן במתני' אף עטרות כלות ול"ל דכלילא לאו היינו עטרות וכמ"ש בפ"ו דשבת כלילא שרי ובמתני' שם ולא בעיר של זהב והוא עטרות כלות כמ"ש בסוטה שם ובכלילא הוא החילוק בין נברי לנשי וע' בתוס' שם שכ' בשם ר"ת דאינו אסור לכלה אלא עיר של זהב אבל הרמב"ן כת' תה"א הקשה עליהם דא"כ הא דאמרו בפ"ו דשב' ג"ד נאמרו באלעטא כו' אין בה משום עטרו' כלות הא כ"ד מותר ופי' דכ"ד שהוא של אגיסכא אסור והרבינא של גדיל הוא כמ"ש דוקא גדיל כלילא כו' והייני דתניא שהם אינו היא עטרות כלות עיר של זהב אבל עושה כיפה של מילת לא התיר אלא של מילת עכ"ל הרמב"ן שם בקיצור : ודוק' כו' · ממ"ש בשבת ולא בעיר כו' הא בתול שרי :

תקסא א ואינו רו ב כו' · דהשע' דאינו חשוב ראוי ברחוק יותר כמ"ש בנופי' : ב ובל כו' ב"ש · כמ"ש כ"ו ב' תנ"ה רי"א כו' : ג אם כו' ואם כו' · מדאמרינן הרואה ערי יהודה כו' ירושלים כו' והלא ירושלי' מכלל ערי יהודה : ד כל כו' · ממ"ש שם ת"ר ואלו כו' אלמא שחוגן חוין לאביו ואמו וכמ"ש שם כ"ב ב' באביו ואמו : ומשומר · הדין כן בכל הקריעו' כמ"ש שם כ' ב' כ"א א' · והראב"ד והרמב"ן הקשו עליו ממ"ש שם כ"ב ב' לא הוסוו כו' : ה היה כו' · ירושלמי הביאו הרא"ש פ"ג דמ"ק סי' ק"א וס"ט דברכות : וה"ה כו' · כמ"ש בירושלמי שם וכי תולה על דעתך שמועה שמלך כו' וכן בכל הראיות וציין רמ"ם פ"ט דברכות כצ"ל :

תקסב א דהיינו שלא כו' · ר"ל סוף שקיעה שניה ועתוס' סוף פ"ב דשבת וכמ"ש שם והוא שלא טעם . כלום עד שערב ועוד מפריך שם מיתיבי אבוי מאמר כו' ת"ש כו' אלמא שקעה החמה להשלים הוא ואמרינן בספ"ג דעירובין בר בי רב כו' תניא כו' ואי בשקיעה ראשונה לא היה אומר כדי שלא יכנס לשבת כו' ועמש"ל סי' רפ"א ס"ב ואף תחלת שקיעה שניה הא רבי יוסי ס"ל בה"ש כהרף עין משלים כה"ם דר' יהודה והלך מתחיל כה"ם דר' יוסי וקודם לכן יממא לר' יוסי כמ"ש ספ"ב דשבת וע' תוס' שם ד"ה אי אתם כו' : עד צ"ה · כ"כ הרא"ם שם וכ"כ המרדכי שם אלא דבגמ' פ"ד דפסחים איפלגו בת"ב אי בה"ם שלו אסור משמע דבשאר תענית ודאי מותר אלא שהמרדכי ספ"א דתענית סי' תמקע"ם כ' בשם ר' אלחנן דשברא הוא עד צ"ה וא"ת הא אף בת"ב איפלגו כו' וי"ל שאני עיולי יומא מאפוקי יומא כו' וכ"כ הג"מ פ"ד מה"ת אבל הר' יונה והרא"ם בספ"ב דשבת כתב דכה"ם בתענית יחיד מותר אפי' באפוקי יומא וכ"ם פשטא דגמ' דקאמר ספיקו כו' וע' בתוס' דע"א ל"ד א' כד"ה מתענין : דהיינו שיראו כו' · גמ' ספ"ב דשבת : או שהלבנה כו' · ירושלמי פ"א דברכות תני כל זמן שפני המזרח מאדימים זה יום הכסיפו זהו בין השמשות השחירו ונעשה עליון שוה לתחתון זהו לילה רבי אומר הלבנה בתקופתה שמתחיל גלגל חמה לשקוע ותחילת גלגל הלבנה לעלות זהו בין השמשות א"ר חנינא סוף גלגל חמה לשקוע ותחלת גלגל הלבנה לעלות · ר"ל דר"ח פליג ואמר דאין מתחיל הלבנה לעלות עד סוף שקיעת החמה ותנינא שם סייעתא ותני שמואל כן אין הלבנה זורחת בשעה שהחמה שוקעת ולא שוקעת בשעה שהחמה זורחת · ר"ל דאין זורחת בשעת שקיעתה אלא אם גמור שקיעתה · ואף שבתוס"א פי' הירושלמי לענין ב' השקיעות דת"ק סבר שקיעה ראשונה הוא בה"ם ור' חנינא אמר שקיעה שניה אין פירושו מכוון דהא אמר כ"ז שפני כו' והוא אחר שקיעה שניה כמ"ש בספ"ב דשבת אלא דהכל קאי על שקיעה שניה דליכא למ"ד דבשקיעה ראשונה שיעור ד' מילין יהיה הכל בה"ם אלא דת"ק סבר דהתחלת גלגל הלבנה לעלות הוא בה"ם שהוא תחילת שקיעה ור' חנינא אמר שהוא לילה שהוא סוף שקיעה ור"ל לעלות לגרות דעולה אף ביום : ואם רעתו כו' · כמ"ש שם מתענין לשעות ומתפללין כו' אר"ח הא דאמרת כו' וגי' ר"ח דאמר רב חסדא כל תענית כו' : וכ"ד מקצת רבוותא . כ"כ מרדכי וש' ראבי"ה כל תענית שלא שקעה כו' נראה דהיינו הטעות י"ז בתמוז כו' וכן מי שקבל התענית כפי' דשם תענית יום שלם אבל עש"ת אין רגילים לקבלם ולערת בעלמא קיבל עליה כמש"ם מיתיבי אבוי מאמר כו' התם לצעורי כו' ת"ש כו' ור"ל דאם קבל לצעורי בעלמא אף שלא השלים הוי תענית לענין עננו דכל שקיבל עליו לכתחילה שלא להשלים הוי תענית לענין זה שמתפלל עננו דהוי לצעורי בעלמא דדוקא אם קיבל עליו יום שלם ולא השלים דאינו תענית כלל אז אינו מתפלל עננו וכ"ד הג"א וכ' בר"מ דודאי דברי הפוסקים החולקים עליהם עיקר שהם רוב הפוסקים ומה שנוהגים להתפלל עננו משום כו' כמש"ז וכ"ל כו' : ב י"א שמי כו' · כמש"ל בס"א ממ"ש התם לצעורי כו' ודוקא בכה"ג דליכא תרתי לצעורי בעלמא משום תשובה ואין מקבל דאם קיבל בסתם הוא תענית שלם וכמ"ש הרא"ם בספ"ב שם וכספ"ג דעירובין וכמ"ש בהג"ה אבל מי כו' וכן כו' וכא"ם בגמ' התם כו' דמשמע דאינו תענית כלל וכיון שמקבל תענית ע"כ צריך להשלים : כיון שאין כו' · דמתענה מחמת הנדר כמ"ש בסוף נדרים וא"ל לקבל ועש"כ : והיהדר כו' · כנ"ל ס"א : ובן חתן כו' · דמתענה נ"כ רק לצעורי משום תשובה לכפר עונותיו כמ"ש בסוף ביכורים בירושלמי תניא חכם חתן נשיא גדולה מכפרת חכם מפני סיבה כו' וכי יגור כו' מה סבר מוחלין לו על כל עונותיו אף חכם שנתמנה מוחלין לו על כל עונותיו חתן וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה אלא שנמחלו לו כל עונותיו נשיא בן שנה שאול במלכו וכי בן שנה היה כו' : יתפלל כו' ואז כו' . משא"כ אח"כ דלא אמרו שאוכל ושותה ומתפלל תפלת תענית אלא בליל שקודם תענית אבל לא בכה"ג : וג"ל כו' · כמ"ש בירושלמי והביאו הרא"ם שם ותוס' בפ"ב דע"א מילתיה דר"י מתענין לשעות דאר"י הריני בתענית עד דאכול פירקין ופירש הרא"ם לענין זה דנקרא נדר וצריך לקיים נדרו אף דאינו תענית להתפלל עננו וכמש"ל בס"א ודלא כרש"י ר"ה לפמוסי כו' דרש"י לשיטתו שפירש כל מש"ם אינו תענית דאם רוצה לאכול ברשות בידו וא"ל לקיים נדרו וכן פי' מש"ם התם כו' : ג יחיד כו' · גמ' ספ"ג דעירובין ופי' תוס' שם ר"ל אם ירצה וכ' הרא"ם וכיון שקיבל בסתם וכל תענית שלא שקעה כו' ע"כ צריך להשלים : ד ת"ח כו' · כ"ש בגמ' שאמרו יפה תענית לחלום כו' דקרי לה תענית וכן מ"ש היושב בתענית בשבת : ואפי' · דהא אף בשבת מתענין : ה להתפלל כו' ולא כו' · הרא"ם שם · אבל צריך לקיים נדרו דלא כרש"י ומרדכי שם ואולי לשיטתייהו אבל לדעת הרא"ם שמפרש פירוש' דצריך לקיים נדרו כמש"ל בס"ב ס"ה כאן וע' בהגהת ב"י : מיהו י"א כו' · ורלוה מתענית חלום דבגמרא קרא תענית אלמא דמתפלל עננו ומ"ם אינו תענית לצאת ידי נדרו אם קבל עליו מקודם כמה תעניתים · ומ' הראבונה ס"ל דל"ד לת"ח דשם תמיה הוא דרמו עליה וכמש"ל בסי"ב משם הירושלמי דע"כ נמשך אחר הנשיא או הציבור אע"ג שלא קיבל וכ"ם בכה"ג וז"ם ולכ"ע כו' וע' תוס' שם בד"ה לן וכו' ר"מ כו' : ובנ"ל לנהוג כו' · ר"ל דאע"ג דלא קי"ל כהאי סברא מ"מ יש לנהוג כן בתענית יחיד וכמש"ל בס"א ונ"ל דדוקא כו' וכמש"ם : ו בש"ת · כן פי' ר"ח וכ"כ תוס' י"ב א' ד"ה כל כו' וכן מ' בגמ' בתפלת המנחה וכמ"ש בפ"ה דברכות ופ"א דע"א שואל אדם צרכיו בש"ת : או אחר כו' · רש"י שם וכע"א פ"ב דש"ל דאין זה דומה לשאילת צרכיו והוי הפסק בתפלה : הריני כו' · גמרא שם י"ב ב' אע"ג דקי"ל כשמואל דאין ת"ל בכלל מ"מ אם היה מקבל עליו בפירוש ת"ל היה צריך לנהוג לכך טוב לפרש כי היכי דלא אתי למטעי וכ"כ תוס' הנ"ל ד"ה כל ועב"י בסי' תקס"ג ועיל בס"ע סי' תקס"ח ס"ו : י"ר כו' · דאל"כ לא הוי שאילת צרכיו ואסור להפסיק ואף למפרשים אחר התפלה מ"מ הוי הפסק : ואם לא כו' · הרא"ם שם והתום' בפ"ב דע"א וכמ"ש בח"מ סי' רי"ב וי"ד סי' רכ"ח ודוקא בצדקה דדמיא להקדש וכן קבלת תענית אבל שאר נדרים לא וכמ"ש בי"ד ריש סי' ר"י וכמ"ש בשבועות שם תולין מקדשים לא ילפינן וברפ"ב דקדושין מה להקדש כו' ואף בזה פליגי הרבה פוסקים וס"ל דדוקא בקדשים ממש : והוא שיהרהר כו' · כמ"ש בסי' תקס"ג דלא עדיף כו' ודלא כמ"ש תום' בנ"א בשם ר"ת וכ' דמ"ם כל תענית שלא קיבלו כו' היינו לכתחילה ע"ש : ושוב כו' · הואיל ומחלוקת הפוסקים בפירושו כנ"ל · טור : ז וכן אם כו' · כגי' ר"ח ורי"ף יחיד שקיבל עליו ב' ימים וא"ז אפי' אכל ושתה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית כו' · וכפי' הרא"ם שם : ואם קיבל כו' · כפירוש המרדכי בשם ר"י על גי' ר"ת הנ"ל דקמ"ל דאע"ג שאכל כו' לא הפסיד ולא אמרי' שקיבל רצופים וז"ם אם לא כו' : ואז כו' · פ"ם הוא ונ"ל ואפי' הכי כו' ור"ל דלא אמרי' כיומא אריכתא וכחד יומא הוא וכמו שפי' הרוקח יחיד שקיבל עליו ב' ימים כו' אז מתפלל ב' הימים עננו לן בתעניתו אינו מתפלל עננו ר"ל אם יתענה הלילה שבין ב' הימים אינו מתפלל ביום שני אם התפלל ביום ראשון · אבל אין הפירוש כדבריו וכנ"ל דהא אף אם אמרינן דיומא אריכתא הוא מ"מ מתחייב בכל תפלותיו כמ"ש בפ"ב דשבת ואף להגאונים שכתבו דחיישינן לבולמוס מ"מ בכהאי גוונא לא מהוי כשקרן ביום ראשון מה שאכל בלילה שלאחריו וכמ"ש המרדכי דמ"ם יחיד שקיבל כו' למחר כו' קמ"ל דלא אמרינן שהפסיד התענית מ' דוקא מה שמתפלל למחר אבל ביום הראשון אף שאוכל בינתיים מתפלל אף בכה"ג : ח יש כו' · לגי' ר"ת ורי"ף הנ"ל וכפי' הרא"ם דקמ"ל דהוי קבלה לכולם ומדנקט ב"י זא"ז מ' קצת דוקא זא"ז או שמא אורחא דמילתא נקט : וכ"ד כו' · דבהג"מ ומרדכי כ' ונראה דשמואל מודה לרב דאם קבלו קודם תפלת המנחה דש"ד וכ"ש קודם לכן אבל רב ל"ל דשמואל וכן נהגו העם לנדר בשבת מקבלי תענית בה"ב והרמ"א סמך על סברתם בכה"ג וגם הרא"ם מסתפק בזה אבל לא כסברתם לגמרי כמ"ש בס"ו ולקמן בסי' תקס"ג : ט והתענה כו' · דקרי ליה שם תענית שעות ואמרינן שם והוא שלא טעם כו' כמ"ש בס"י : נמלך · גמ' שם ל"ל דאימלך אימלוכי : מפני שלא כו' · גמ' שם

א"ל

ס"ל תניי כו' ומם שתני סכת כו' : י כיצד כו' שהרי כו' . נשון סרמב"ם וכן פירש"י וי"א שנם זה כו' . כ"כ סרא"ם ותוס' בע"ת ס"ל ד"ה ס"ל מתענין כו' וס"ל דמיירי כו' ומ"ם דלסברת רבמוה דוקא כתמוייב יום שלם נריך לקבל קודם הלילה שלילה נ"כ הוא מכלל התענית לא"ם שלוכל ומוה וכמ"ש סר"ן מבתי"ב כלומו מתוייב נל שקבל מקודם הוי תענית ול"כ מתלי למרו שם נבי לן בתענית ושתי שבת כו' : בשן כו' או כו' . ברא"ם שם שני פירושים על מתענין לשעות וכלל בקבל מבע"י : יא אם קיבל כו' או כו' אינו כו' אבל כו' : ירושלמי מילתא דר' יוחנן ור' יוסי וכפירוש סרא"ם וע"ש בשם הרש"ל ס"ל מילתא כו' וגירושלמי כו' : יב תענית כו' . נמ' שם כ"ד ס' דכי נפיש כו' : וי"א כו' . דס"ל נפיש דוקא כמ"ש וכמ"ש גירושלמי פ"ב הלכה ס' ר' חלבו ס"ל נר' יהודה הנשיא סוף עמן ושערן עניל אמר ר' יוסה שדא למרה מתני הגיע תעניתה דתקן עכדיון לית לוון תעניתה נמה דלית נשיפה עמן וז"ם לון ס"ל נכבל ול"ד נבל מלוי כל ס"ל כמ"ם לון לעיל קנסוה נכבל : יג יש מי כו' . וכ"מ בפ"ג דמסכתדרי רי"ו . ור"ל שם כ"ם ס' הסיק ר"י משום ר"ם כו' מלמד שבי' בכוירות שמסכתת הוא משום שהשתה בדבר הרשות ושתום שם ד"ם הסיק כו' . וזהו לנל כדעת סרמ"ם שכ' המרדכי כשמו בפ"ד דפ"ק וכ"מ בספר הפלוח דתני' כדבר סרשות לנל כו' לשמכת ושבית רשים מש"ם שמרה פרה זו כרישי נזירם כו' וכן ס' בי"ד סי' רכ"ח ס"י וכח"מ סי' ר"ז ס"ם וכ"מ לסתפק לם סם מולקים . ולנ"ל עיין בשורהן דוולי סם מלוקים ורלוים מכר"מ ים נדחות דשם הוא לנ"ל ס"ק הר"ש דסבירה ליה דכל שתולה שלא נדעתו לנו לשמכת היה וכמ"ש בסיסדרין שם וע' סס"ם דניזר : אבל אם כו' . דעשה נזרו שלמו ונמיר בדעתים וכמ"ש בשוך מדרים סהוא נבדה ולשסר סניתה דשלמא כו' : וכן אם כו' . כמ"ש וירד ישראל נזר לם נתן תתן כו' : או כו' . כמ"ש וילד ישקב נזר כו'

לם יסיף לנלקים כו' וכתיב לשבר נזרת כו' :

תקסד א בין ציבור . ספסחים כ' ב' ותתן נבי כו' : בין יחיד . רש"י בתענית שם : ה"ז כו' . דקי"ל כר' מתיבתו כמ"ם בפ"ך דעירוכין : והוא כו' . נשון סרמב"ם וכלישנת ברתי כין לקולת כין לחומרת שכל מלוי בחיים : שינת קבע . נמ' שם סתם מתמנתם כו' : ולא שותה . כ"מ מתוכות סרא"ם ומתילת דברי המרדכי דשין מיוק כין בלילה לשתיה וכו' : ור"א כו' . דעשם מתלי שעדיין לו קבל התענית עליו וס"ם כוה וכ"מ נשן הגמ' דבריהם שם מניח עד מתי לוכל ושותה ותל"ל תמר ל"ם כו' מיו לוכל ולל"ק אבל נמר שעוהבו מו יפן לו ומו לו :

תקסה א בין יחיד המתפלל כו' . שבת כ"ד ב' ועי"ש שם : וכן כו' . מדפירש מיתני כו' ודתיק שם לא לשולם כו' ולא מתני בכה"ג : ולא יהרהם כו' . שזה נמי חשיב קיבוץ ברבה לעלמו מתמנה מוסף סברבה כמ"ם נירושלמי פ"ם דברכות על מ"ם בפ"ק דתענית כיחידים דמיתו וכה"ם ותמר שם משום שיטו משבע ברבה וע"ל סי' תקם"ו ס"כ : ולא כו' ואמר כו' . כמ"ם בפרק ד' דברכות לעולם ילימתף כו' :

ב אומרו בלא תתיבה . דלין יחיד קובע ברבה לעלמו כמ"ם : לאחר תפלתו . כמו נשבת וע"ל סי' רפ"ח ס"ו : ג י"א כו' . רש"י שם : אבל ש"ץ כו' . תוס' שם וכתב סמ"ם שלא יתענה ל' מן הקהל ותב"ם שבמי' הקם"ו ס"ב לין ס"ן כו' שתי שבת שתיו שלא תבצה בעלמה ונם לינו שלא מיחני בסיבור שברי בשעת תפלתי דשתם לתתענות כמו שסקשו תוס' בשבת ממ"ם לזוקף מר ולישרע וכשמ"ם שקשו מתמ"ם ירדו קודם מנת לא ישלימו מע"ע שתפלתו תפלת תענית מדע שברי שם ס"ם כ' בתי"ל ש"ן כו' וכ"ם שלין לומר ענינו בשביל ליבור : בכל תפלותיו . שבת שם ערבית ושחרית ומנחה כו' ותוספתא הביא רש"י שם שעמיס כו' וירושלמי פ"ב הלכה ב' תפי' יחיד שנזר עליו תענית נרוך לזכור מעין המאורע וה"ן לן לומרם כו' כלול שבת ויוהו . ומה שתמר רב הונא תפי' לכל ותמה כל הלילה למחר מתפלל תפלת תענית רבונה קמ"ל וכ"ם בלילה שלא לכל עדיין וכ' כה"ן ולכן בשיבן לקבל מבע"י ולא מני בלילה קודם התחלת התענית שתתענית מתחיל מבעבר ומ"ם לכ שלכל לו ישן לשבור לתלול ה"ם ולין כהן סזכרם בבהמ"ז וע"ש בלילה לתמר וע' כר"ן : ה"ה אין היחוד כו' . כמ"ם בפ"ק דר"ם מלמר שהשתף הקב"ם בס"ן לומת בלבור הוא : דדבר שבקדושה הם . ולין לחמר בשחוא מי' כמ"ם בפ"ג דברכות וע"ג דמנילה : אבל אם כו' . כמ"ם בג"ב פ"ב ה' מכדי פשוקים ניעו לקרי ולין שייך כלן

מם"ם : וכן כו' . עמ"ת ולנון רמ"ת דקתמר וכן לת משמע כן ול"ע :

תקסו א והוהם כו' . ירושלמי פ"ב ה"ב כ' : לעכו"ם ישראל . כ"כ בשור ועניות ולישים בירושלמי שם וכן בתוספי פ"ב הל' ב"ק וכן כרמב"ם : וקורים ויהל . בם"ם פי"ז הלכה ז' בתעניות ול"ם ו' תחרונות ול עשירת נשמים קורין ברכות וקללות לכל בתעניות לחרות קורין ויחל משה ומפטירין דרשו וכתב הרמ"ם בשוף מנילה וכ"ם ממתני' דמכני נמי מייני כו' לחרונות : בשחרית ומנחה בין כו' . נשן שמור ל"ת שכל תענית שיהרב נב' וס' שקורין שחרית ם' סיום וכמוחה ויחל דחדיר קודם כו' וכ"ע כ' שבתעניות שכתובים בשפוך דוקא קורין ויחל וכ"ם שר שלוח כתב שבכל מ"ע וכל תעניות שנוזרין ע"ל הנ"ל ונהנ"ם פ"ב ם' כ"ע לנד בפ"ב והכ"ן בפ"ק כ' מדאמרי' שם ימים שלכ"ע כתן בפ"ע ונהנ"ם פ"ב ם' כ"ע לנד בפ"ב והכ"ן בפ"ק כ' מדאמרי' שם מפלגי ביומא לענין רבעא דיומא מ' מ' שלא היו קורין בשחרית בפ' תענית בפ' ובכ"ב רב פלוגתי בתעניות של כ' וס' בשחרית קורין בפרשם דשבתא ומנחתא בפ' תענית ויש לחמוה על מנהגינו שקורין בם בשחרית ויחל עכ"ל . ועכ"ל ס' תקנ"ה . ויש לחמוה שלא כשוף מנילה מ' לסדיל כדרב רב שר שלוח ומנהגינו דאמרינן שם ובתעניות ל"ל הפפרה ליקרי מפטרת כו' משיע כו' ול"ת לומר שהר"ן מפרש כשירים"ם שם דס"ל נמי שהר"ן קורין בם' שבוע נרס"ם לין קורין כלל בשחרית ונכ"ם דברי רש"י דחוקים שהם כדבריו שלא היו קורין בשחרית כלל לא הוי ל"ל ליקרי מפטרת כו' ול"ל נמי קורין בשחרית ונם לין הקושיא שייך כלל נשם ודאי לא היו מסוקקים במנהג ותימה נדול על המפרשים לקרות בשחרית בם' דשבת שלא מתני' עירוכה לכל מסוקקין כו' וכן משמע בירושלמי שלין מפסירין תעניות בשחרית ולא ברי"ת בם"ם למעט ום"ם ריבעא דיומא כו' לשוקף שלין מפסירין בשחרית וכמ"ש שם ס"ם ול' ר"ם הקורא ום"ם ומפסירין כו' ובשחרית כו' : דרשו . מ"ם כ"ל ורש"י בתעניות שם ותוס' במנילה שם : דעין בשבת ומ"ם בפוף מנילה בם"ב נוסף כו' וכיעו בשחרית : וקורים כו' . עמ"ש בסי' תק"ב פ"ב : ואם מרעננים כו' . בירושלמי מסיק לסיפ' דאיתא שם ס"ב ובמה קורין . ר"ל בר"ת . ר' יוסף אמר ברכות וקללות כו' ר' יוחן קפוקפקה אמר קומי ר' יוסף בשם ר"י בן סי קורין בר"ת ר' יוסף אמר בשם ר"י בן זמי אף ס"ל לחת ס"ל תענית מן אנוך הוא מילתא ס"ל לחת לא אמר כן אלא כעין ט"ב ע"י דלעיל דהוה היש יתרא קורין בר"ת ובשאר מקומות קורין ברכות וקללות ומזה בירושלמי סיום כו' למעלה קורין בשחרית בפל תענית ובר"ת דחק את בירושלמי מן הלכה כפי שיטתו שפתח דמנחת דיוק מ' שלין קורין בשחרית בפל תענית ולף שכתבו לקרות נם בשחרית ס"מ מלי שתכא לעו בדפי רש"ת ע"ם :

ב ויש שתתחו כו' . ממם"ם שם"ל ניחודים למיתו וכן לעניו ויחל דבשחרית ס"ב תניא ס"ל נכנסין לנס"כ וקורין ממ"כ בתענית יחיד : והרא"ש כו' . שכ' דלא מכנסיה ס"ב ס"ל שכתבו הרמב"ן ז"ל ומשמע לכאורה דלא אפי' הרשה לשוה בכנסיה ומקבלין מיהה קבל תענית שמקבלין מיהה קבל רבים מקרי ויכולין לף לקבוע ברכה וכ"ם לקרות כתורה והיא הרשה משום שרי לשוה מעבד ברבה שתקבו נניחים מל ולא מער ומ"ם בירושלמי פ"ם דברכות וס"ל דתענית בניחה מריכן מעבד תענית כתר פיסחה לתון שיולן נרבי ס"ל לכו ועשו ובלבד שלא תעבו

נגדרים יש לסתיר בפניהם כ"ש כאן שהדינא הוא כן : וכן המנהג · וכן פ' כ"ד ס"ס ת"כ : בשניהם · כן הוא עיקר הדינא כנ"ל : ט אם אירע כו' · כמ"ש בפ"ק דמגילה : ואין כו' · שאף ע"ג אמרו שם שרבי רצה לעקור כהכ"ג : י רז כו' · שלא נדר אלא ניוך : יב ה"ז כו' · כמ"ש ואל ינהוג כו' ועסי' תקצ"ד ס"ג בהג"ה וע"ש שם בשם מרדכי בשם ראבי"ה :

תקסט א או כו' · ערש"י שם ד"ה על כו' על כו' : ואם ת"ח כו' · ירושלמי פ"ג הלכה י"ג ביומוי דרבי יוחנן גזרין תעניה' וגחית מטרא ברמשא סליק ר' מנא לגביה א"ל בגין דת"ח לחי מהו דנשתי א"ל אוריך שאח ימלכו לשפלים : ב יחיד כו' וה"ה כו' · כמ"ש בנדרים ס"ח א' ורבי יוחנן אמר וכבר כו' ר"ל וכנדר שעות · עיין שם :

תקע א יחיד כו' אם כו' · פ"ק דתענית יחיד שקיבל כו' אם נזירתנו כו' והקשו ממ"ש בנדרים ס"ו א' פותחין כו' · ותירץ הרמב"ן וש"פ דקבל דהכא בלשון קבלה דאינו נדר כמש"ש י"ב ב' וכי נדר הוא כו' ואף ללישנא בתרא' אמר לא יסא אלא נדר מ' דאינו נדר וכן אמרינן שם ומפסיקין בר"ח ובי"ט וכשקבלו עלי' ע"כ איירי דאל"כ לא הוי כלל תענית כמ"ש בתוספתא פ"ב מה בין ת"ל לתענית יחיד כו' ת"ל אין מפסיקין לי"ט הכתובי' במגילת תענית משא"כ בתענית יחיד · והרמב"ם מחלק דשם דאורייתא ולא בעי תיוב' וכאן מד"ס וכמ"ש בפ"א דר"ה ופ"ב דתענית לענין ימים שלפניהם וז"ש והרמב"ם כו' ואמר חנוכה ופורים דמגילת תענית נתבטל רק חנוכה ופורים ואמר בשקבל עליו בלשון נדר דבלשון קבלה גם הרמב"ם מודה כמ"ש ומפסיקין בר"ח כו' כנ"ל וכ"מ מדבריו בה' תענית פ"א שכ' דיחיד המקבל עליו כך וכך ימים אינו מתענה בר"ח כו' ע"ש אלא דלשון נדרו דתקו לשרש נדר ממש אבל הרמב"ן מפרש בלשון קבלה וכ"ה בירושלמי נדר להתענות ונמצאו י"ט ושבתות לוקה וא"ל התיר חכם נדר להתענות ונמצא י"ט של מגילת תענית ר' הושעיה ור' יוחנן תרווייהו אמר ר"י בשם רחב"א חד אמר מתענה ואינו משלים וחד אמר לוקה וא"ל התיר חכם אומא' כשנתו' וי"ט לכ"ע א"ל התי' חכם וצ"ל בלשון קבלה : מי שנדר כו' · כמ"ש בפ"ק דמגילה י"ט לא קבילו עלייהו וכ"ש חנוכה וכ"ש דבנדרי' הולכי' אח' לשון ב"א : אם אמר כו' · כמ"ש בנדרי' י"ח ב' סתם נדרי' להחמיר ופירושם להקל כילד כו' וכ"ד למש"ש כ' א' נדר בתרם כו' דהתם הלשון מסוגה ונתכון להפרים בלשון שישנו בו ב"א ולכן מתחרין משא"כ ברישא ובכה"ג : אבל ע"ב כו' והכי נהוג · עמ"א ס"ק ו' ז' : ב הנודר כו' · דנדרי' חלים על דבר מצוה אף שלא ע"י כולל כמ"ש בפ"ב דנדרים ובפ"ג דשבועות ושאר מקומות : ג אם נשבע כו' · דשבועה בכולל חל אף בדאורייתא כמ"ש בירושלמי והביאו הרי"ף והרא"ש בסוף פסחים ובפ"ג דשבועו' שבועה שלא אוכל מצה כו' ועתוס' בפ"ג דשבועות כ"ד א' ד"ה אלא : אבל כו' דאין כו' · נדרים שם ושבועות שם וירושלמי הנ"ל ושאר מקומות ובתוספתא פ"ב דתעני' אבא יוסי בן דוסתאי משום רבי יוסי הגלילי נשבע להתענות בע"ש ס"ז שבועה שוא ות"ג דלא קי"ל כן דקי"ל מתענין ומשלימין מ"מ ללמוד להכך וכן במגילת תענית הנשבע להתענות בשבת ה"ז שוא : אלא לוקה · שבועות כ"ט א' נשבע לבטל כו' : ואם נשבע כו' · נזיר ד' א' וכני' תוס' שם וכי מושבע כו' ובשבועות כ"ד א' בשלמא נר"ל כו' וע' ביומא ע"ד א' : אלא שמדברי הרמב"ם כו' · כמ"ש בפ"א ולהרמב"ם כו' וטעמו דצ"ל כמ"ש וצ"ע ביתם כו' ור"ח כמ"ש בפ"א דר"ה ופ"ב דתענית ר"ח דאורייתא הוא כו' · ושי' הראשונים ס"ל דלאו דאורייתא ממש אלא שמך מדאורייתא ועתוס' בתענית י"ב א' ד"ה ואם כו' ובכרכות מ"ט ב' ד"ה לא כו' שכ' שר"ח הוא ממגילת תענית וכ"מ במתני' דקתני אין גוזרין כו' ואם התחילו כו' ול"ק בשבתות וי"ט ש"מ דבהנהו אפי' אם התחילו מפסיקין שהן דאורייתא' ול"ק אלא ר"ח חנוכה ופורים ובתוספתא פ"ב מה בין ת"ל לתעני' יחיד ת"ל אין מפסיקין לי"ט הכתובין במגילת תענית כו' :

תקעא ב אא"כ כו' · דהא סיחדים מתענין אפילו קודם לכן ואח"כ וע"ל סי' תקצ"ה ס' י"ז : ומלמדי כו' · ירושלמי פ"ז דדמאי הלכה ד' ר' יוחנן אזל לחד אתר אשכח ספרא מטימוס א"ל מהו כן אמרו ליה ליים אמר להו אסור לך ומה אם מלאכתו של ב"ו אסו' של הקב"ה לא כ"ש : ג עיר כו' · תוספתא פ"ב :

תקעב א ואפי' בבמקום כו' · שם י' א' מ"ד ס"מ כו' :

תקעג א וכ"ש כו' · י"ח ב' א"ר אבי הסתא כו' וע' רש"י שם ד"ה אכתי כו' ותוס' ד"ה דאלו כו' : אבל לפניהם כו' · דהטעם דלא בטלו משום דתמירי אבל לפניהם ולאחריהם לא חמירי משאר ימים הכתובין וע"ל סי' תרפ"ו ס"ח ומש"ס : ור"ח · גמ' שם ופ"ק דר"ה : אבל אם כו' · דמדינא דגמ' יש להתענות בהם שהם הימים הכתובים במגילת תענית כמ"ש בפ"ב דתענית ואמרינן דבטלה בטלה חוץ מחנוכה ופורים :

תקעד א ודעתו לחזור · הרא"ש שם וכמ"ש בפ"ק דחולין י"ח ב' ע"ש : ב אפי' דעתו כו' · דומיא דסיפא ממקו' שמתענין דמיירי בדעתו לחזור כנ"ל והטעם דצריך להשתתף עם הציבור בצרתם : ומיהו כו' · וז"ש מתענה עמהן ול"ק מתענה דומיא דסיפא וכמ"ש בחולין קי"ז א' : ג לומר כו' · רש"י : ואפי' כו' · כן פי' ראבי"ה מ"ש ואל יתנהג כו' ואפי' שלא בפניהם דאל"כ היינו רישא ולא יתראה בפניה' וע' במרדכי : ד חזן כו' · ירושלמי ספ"א :

תקעה א שמתענים בא"י · עפ"ש : מתחילין כו' · שם אמר יחידים כו' ואר"ה יחידים כו' : וכל כו' · רמב"ם וכמש"ש ת"ר אל יאמר כו' : ודין כו' . מתני' שם אוכלין ושותין כו' וכמו תענית יחיד כמש"ש י"ב ב' : ב וכל העם כו' · ר"ל שאין מוליאין לרחובה של עיר וכן אין מוסיפין השש ברכות כמש"ש ט"ו ב' ואפי' בקמייתא ורמיכתי כו' אר"פ כו' ושם י"ג ב' בג' תעניות ראשונות דליכא כו' : ג עוד ג' כו' · הרמב"ם וטור וכרבי יוסי וכמ"ש הירוש' שם שמעון בר בא אמר אתא עובדא קומי ר' יוחנן והורה כר' יוסי כו' ע"ש : אא"כ כו' · כמש"ש באבל וכ"ש בת"ל דקיל כמש"ש : בעיר · שם : ומתפללים כו' ומתענים כו' · כנ"ל ושם י"ג ב' ואבל בעלמא מלתיתא נמי כו' : ד שמתריעין בהן בשופר · אע"ג דבפ"ג דר"ה אמרינן מקום שיש שופר אין חצוצרות מקום כו' אין ר"ל בתענית כפירש"י דהא אמרינן בפ"ק דתענית דבשופרות וכן אמרינן בירושל' קומי ר' יהושע תקעין ר"ל בשופר בתענית ר' יוסי בעי ויתקעון בחצוצרות ולא שמע מה דתני חצוצרות במקדש ואין חצוצרות בגבולין ומ"ש מקום שיש חצוצרות כו' היינו במלחמ' ר"ן בפ"ג דר"ה · וכ"ד כל הפוסקים ודלא כרש"י שם : בתפלת שחרית כו' · דע"כ בכל התפלות מוסיף דאל"כ מאי פריך שם י"ג ב' הכי קמצ כו' רק דבנעילה אינו אומר רק מה שנו כמו ביוה"כ בסוף יומא וע' בטור בסי' תקצ"ט : אותן כו' · דלכך מתירין עם חשיכה : המוכרות · כמ"ש מפני כבוד שבת : ואם יש כו' ואם יש כו' · הרמב"ם מפ' כ"ז אחמישי דלא כרש"י : ה ומיהו כו' · ירושלמי פ"א ותוספתא כפ"ב : ואסור · משום הולד וע' פ"ס תרי"ו : ו כבר כו' · גמ' שם וכרבן שמעון בן גמליאל דרבי יוחנן סבירא ליה כוותיה : ז אלא אם כן כו' · ירושלמי פ"א ופ"ד : אלא אם כו' · כמ"ש במ"ק כ"ג א' וע"ל סי' תקנ"א ס"ב בהג"ה ולצורך כו' : ח מתענים וזועקים · ל' הרמב"ם ומפרש כל הגזרות דנשמים ורעים רפ"ג הכל כפה ול"ע מ"ס מכל התרעה דשם דמפרש בשיפר וכמש"ל בסי' תקע"ו וכ"כ הרמב"ם לסדרא ובגמ' כלליהו עם שאר דברים כמש"ש ת"ר מתריעין על השלנו' כו' ולספרה כו' ומתריעין על הגובאי כו' וע"ש י"ד א' ועלא"מ שם : וכן אם כו' · הכל לשון הרמב"ם ומפרש פרש קרוב לו : וכן אם הגיעו כו' · גמ' שם וכגי' הרי"ף והרא"ש דל"ג אפי' : עד שיעבור כו' · כנ"ל פ"ו ובירושלמי פ"ג הלכה ב' אני מתריעין על הסאין בפרם כו' מעשה אפי' יותר מכאן יותר מכאן מעשה נסים ואין מתריעין על מעשה נסים : ט בר"א כו' · ירושלמי פ"א הלכה א' ואף דבגמ' ספ"א אמרינן דרבי פליג וקי"ל כרבי י"ל דלא פליג אלא לענות משנע של ברכה וכמש"ל סי' תקס"ו ס"ג מהירושלמי ע"ש : יחידים כו' ומפסיקי' · כנ"ל פ"א : ושוהין אח"כ כו' · כמש"ל ס"ג כבין ר"ח כו' והוא כמו ו' ימים אחר בה"ב של היחידים : כמו כו' · אמר כמו מפו' דבמהם חסר רק ה' ימי' : י ובגלל המטר · עמ"ש בסי' תקצ"ו ס"ד : יב א"א כו' · עמ"א וט"ז : יג אם כו' · עט"ז וא"א דנעמו מחמת קבלה דא"כ אפי' קודם נמי ואי' אלא כשנעמו מחמת תעניתם :

תקעו א בשם כו' · מתני' פ"ג דתענית על כל צרה שלא תבא כו' וכת' הר"ן דמתריעין היינו מתענין ומתריעין : כגון ע"ג כו' · שם עיר שהקיפוה כו' : או לנזור כו' · כ' סמ"ע שאח בשי הבגע"י א"ל לרב אתו חברי לבבל גזר תעניה' גזרו על הכבר כו' · ובגמ' שלנו הוא בלשון אמר א"ל לר"י אתו כו' ע"ש עד שירותא · גמ' ספ"א ל"ש אלא כו' : וכל הערים כו' · מתני' בפ"ג אותה העיר כו' ות"ק ומש' הרמב"ם דה"ה בכל הצרות ול"ג שם על אלו מתריעין בכ"מ אלא מיד ור"ל כדבר שצריך ג"י וכ"ה ברא"ש אלא שגורס שגיהם ועס"ה בהג"ה ומ"ש שם מעשה כו' תענית בלא התרעה · ומש"ש בגמ' י"ט ועל כולן אין מתריעין אלא בלותה סיפרכי' מפ' התרעה בפה דומיא דהתרעה דרישא דנשמים וכמ"ש בסי' תקע"ה ועיין בסו' ומשם מוכח דל"ג בכ"מ וכן בתוספתא פ"ב ועל כולן אין מתריעין אלא בלותה סיפרכיא היה בסוריא אין מתריעין בח"י בח"י אין מתריעין בסוריא וכן בגמר' הא שפתה ושפתה לא אלא שהר"ן ייסב ואמר דכ"מ דמתני' היינו בלותה סיפרכיא וכל א"י סיפרכיא אחת ואפי' עבר הירדן ואשקלון הואיל וכבשו אותה יוצאי מצרים אבל א"י וסוריא לא וכן שפתה ושפתה בשתי סיפרכיות אבל בסיפרכיא אחת מתענין ומתריעין בשופר ועס"ה בהג"ה והלח"מ כתב שהרמב"ם מפ' כפי' הר"ן דמ"ש בכ"מ היינו בלותה סיפרכיא כמ"ש בתוספתא וכנ"ל ומפ' כפי' הראב"ד מתריעין ולא מתענין היינו השכינות ור"ע היא ואמר על אלו דר"ל דעל אלו מתריעין מיד כמ"ש ברא"ש ועס"ה אבל ת"ק ס"ל דמתענין ולא מתריעין וח"ש מעשה כו' ונזרו תענית כו' ות"ק היא ודברוו דסוקים דרישא ר"ע וסיפא ת"ק · ויותר נראה כמו שכתבתי דל"ג בכ"מ וז"ש בתוספתא ועל כולן אין מתריעין אלא בלותו הסיפרכיא וכן בגמ' מפרש באותן מקומות שהגרס שם וסיטת הר"ן כמ"ש בס"א בהג"ה וסיטת הטור בפירש"י וכמ"ש בס"ו : אא"כ תקעו כו' · שאף בשבת תוקעין כה"ג כמ"ש בס"ג : ב חיו בה כו' · ברייתא שם וקצת מספר שקודם וכו' וכן לפי כו' : ואין הנשים כו' · מדקא' רגלי מ' לבד מנשים וטף כמ"ש רגלי הגברים לבד מטף ובירושלמי פ"ג הלכה ה' בחורי' אבל לא זקני' וכן גמ' שם מאות אלף רגלי שאם כו' ואין נשים וטף במניינם כמ"ש שאו כו' כל זכר לגלגלותם מבן כו' וכן זקנים כמ"ש בב"ב קכ"א ב' לא נגזרה כו' גמר ומעלה כו' ומ' שלא היו במנין שנא' וכל פקודיכם לכל מספרכם כו' וכמ"ש במדרש רבה שלבך נאמ' אך את מטה לוי לא תפקוד לפי שכל ששיו במנין כו' : ודוקא כו' · מדאמרינן בתוספתא הנ"ל היה בח"י אין מתריעין בסוריא ופי' הר"ן דשם מיירי שאינו בכל א"י דבכל א"י מתענין לפי שהיא הפרכיא אחת אבל ח"ל לא דהא איכא גבירה דגלות תגלגל עם הגלולין : ה והזו כו' · שם ואסברה בזמן כו' : וכן חיכוך כו' · ב"ק פ' ב' מתריעין על החיכוך כו' ל"ק כו' ומש' הרמב"ם דלא הוא קשה וז"ש והריב"ל כו' לא מבחון שנא' ויהי השחין אבעבעות פורח ר"ל מדקאמר פורח ש"מ דלא היה וא"ל לדחוקי כמ"ש רש"י שם וז"ש ה"ס בשחין פורח : ואם פשט כו' · מדקאמר ובאות על הצבור ור"ל בריבן ועפ"ג דמ"ק כ"ו א' : אבל חכוך כו' · ב"ק שם : ובאלו כו' · עמש"ל ס"א שגי' הרמב"ם מתריעין מיד וכן הוא גי' הרא"ש : ו שנשתלח' · גמ' שם כ"ב א' וכמש"ו : אלא נראית · כר' יוסי דעלו ברייתא וגמ' שם טותים וכמש"ו אוו כו' : בבה"מ אפי' הרחוקים · כ"כ הטור וכגי' במתני' בכ"מ וכמ"ש מעשה כו' ומפרש מתענין ומתריעין בכל מתריעין דמתני' ומש' בכ"מ אפי' הרחוקים וכמ"ש רש"י במתני' שם ד"ה מתריעין בכ"מ אם ירצו באספמיא מתריעין בבבל בבבל מתריעין באספמיא וז"ש בגמ' ועל כולן אין מתריעין אלא בסיפרכיא שלהם מפר' כפרש"י שם כד"ה בסיפרכיא באותו מלכות שהלכו שם מי בורות כו' ר"ל דלא קאי אלא שם קוד' לזה בברייתא שם אלא דהתוספתא קשיא לפי' דאמר שם מסברייתא הנ"ל ועל כולן אין כו' וחזר ושנה שם אחר שאר הדברים שאמי' במתני' על אלו מתריעין בכ"מ ואמר ועל כולן אין מתריעין עליהן אלא באותה סיפרכיא כו' ולדברי הר"ן ניחא וגם"ש בהג"ה · ול"ע על רמ"א למה לא הגיה כאן וכן למה לא חלק על דברי ש"ע בס"א וסי"ב ועל הס"ע קשה ביותר : ז רמש הארץ כו' · כמש"ו נחשים כו' לרעה כו' : אין כו' · אלא זועקין כו' רמב"ם וטור וכ"ה בגמ' : ח רק כו' · כמש"ל : ט אפי' לא נראה כו' · ברייתא שם כ"ב א' : ואפי' אינו כו' · גמ' שם כ"א ב' : מתענין ומתריעין · כנ"ל ס"א דמתריעין דמתני' היינו מתענין ומתריעין וכן כ"מ שאמרו מתריעין חוץ מאלל שבת דאין מתענין ולא מתריעין אלא זועקין כפה ועס"ג : ועל הגובאי כו' · ברייתא שם י"ט ב' : אבל על כו' · דלא כר"ש בן אלעזר שם כמ"ש שם י"ד וב"ק ס' ב' : ועכשיו כו' · הרשב"ד בתשובות : י ובשבת כו' · כמ"ש י"ד א' במאי אוקימתא כו' : יא ובא"י כו' · מתני' וגמ' שם : מפני כו' ובתיהם כו' · לשון הרמב"ם : יב כל עיר כו' · לשון הרמב"ם וכגי' שלנו בכ"מ וכמש"ל ס"א וע"ש : אבל מבקשים כו' · כמש"ש י"ט ב' ועל כולן אין מתריעין אלא בסיפרכיא שלהן ור"ל בפה כמש"ל והיפרכיא היא סביבותיה לפירושו : ובבה"מ כו' · ר"ל דמתריעין שאמור אלל שבת לא מתענין ולא בשופר אלא זועקין בפה וכמ"ש י"ד א' שופרות בשבת מי שרי ואם איתא דמתענין הנ"ל תעני' בשבת מי שרי כמ"ש בפ"ב אין גוזרין תענית על הציבור בר"ח כו' ואם התחילו כו' ומדלא נקט שבת וי"ט מ' אפי' אם התחילו מפסיקין וכמ"ש בתוספתא ת"ל אין מפסיקין לי"ט הכתובין במגילת תענית משמע דוקא לאלו וכ"ה ברמב"ם וכ"ז לאלו שנזכרים במתני' עיר שהקיפוה כו' והנזכרים בברייתא וכן יחיד כו' ומזונות וחיכוך אבל בשאר אפי' אין זועקין כמ"ש על אלו כו' וז"ש ולא זועקין כו' חוץ כו' עיר שהקיפוה כו' : יג אפי' על היחיד כו' · כגי' הרי"ף והרא"ש בגמ' שם מ"ר עיר כו' ויחיד הנרדף כו' מתריעין עליהם בשבת ועל כולן דאין כו' : או חולה כו' · כ"כ הר"ן וכפירוש מפני רוח רעה מפני שהוא חולה מהחלאים המסוכני' וכ' דמכאן לכל חולה שיש בו סכנה ועסי' רפ"ח ס"י וכ"ה בב"ק פ"ב מתריעין על החיכוך בשב' וע"ל ס"ס : וזועקין כו' אבל כו' · שם י"ד א' : אא"כ כו' · שמפרש מ"ש שם תנאי היא היינו ת"ק ורבי יוסי דלר"י ע"כ מתריעין אף בשופר כיון דפיקוח נפש הוא ות"ק ל"ס אר' יוסי אלא ר"י פליג את"ק והלכה כת"ק : יד התעניות אלו כו' · תוספתא ספ"ב העוברות והמניקות מתענין כפ"ב וביוה"כ ובשלש תעני' של צבור ר"ל האמצעיו' של מטר ושאר תעניות לא היו מתענות : ולא קטנים · במכ"ש דהא אף ביוה"כ אין מתענין כמ"ש בפ' בתרא דיומא : ומותרי' כו' · כמ"ש י"א ב' אין ת"ל בבבל כו' · ומפרש כמ"ש תוס' שם אין כו'

כו' וכמש"ש י"א א"ר אושעי' כו' א"ר עתיר' כו' וה"ש אין ת"ל כו' דאין לגם תעניות אלא על שאר דברים ובהם אין דינם כת"ל: מו ואומרי' אעפ"י כו' · ירושל' ר' תני שאם היו ב' דברי' כגון עציר' גשמים וגובייי כו' ר' תני כל הוה נפיק לתענית' כוה אמר קומיהון אחנא אע"ג דאית בליבן עקן סגיאין אין אנן אלא לאון דאתינן: מז ב"ד והזקנים · כמ"ש קדשו צום כו' אספו זקנים וכמ"ש בגמ' שם: ומסירין כו' · כמ"ש הלא זה צום אבחרהו פתח חרצובות רשע התר כו': ומתריעים · ע"ש דגם בשחרית מתריעין וצ"ל מתחננים וכ"ה ברמב"ם:

תקעז א בב"ה כו' · כמ"ש ובגולה מתריעין עליה וכמ"ש הטור מפני שהגשמים קשין לה ומש"ש שלא יהיה כו' · הוא תוספת טעם וכ"ה בטור וכן אם מטשטשין כו' כמ"ש ת"ר ונתתי כו' שכ"ז שהגשמים מרובים כו': ואם הענין כו' · שאין כו' · כמ"ש ת"ר עיר כו' ועל כולן יחיד כו' ר"א כו' וע"כ ל"פ אלא ביחיד אבל לצבור כ"ע מודים שאין מתענין וכ' הר"ן במתני' שם דכיון דכל התרעה הוא בה"ב כמש"ש י"ט ב' ולאיזהו מיד שאכן בה"ב וכ"ז שאין הסכנה בת יומא אבל עיר כו' שהסכנה בת יומא והיו צריכין להתענות רצופות שהענין נחפז ואין גוזרין על הצבור בכל יום אלא מתריעין וכמ"ש בתוספתא ובש"ע סי' תקע"א ס"ג עיר כו' והטעם מפני שצריך להתענות רצופין וז"ש בגמ' ועל כולן יחיד רשאי כו' אבל לא צבור וכ"ש נר"י: ואם היוחידים כו' · כת"ק שם: יהי רצון מלפניך כו' · פ"א דברכות: שאין כו' · פ' הכע"י: והם עמך כו' · לשון הפ' בפ' עקב: ואינם כו' · ברייתא בפ"ג:

תקעח א כשם כו' · כמ"ש בפ"א ת"ר מי שהי' כו' וביחיד איירי כמש"ל בסי' תקס"ט: ולא כו' · כמ"ש ומפסיקין כו' ובירושלמי פ"ג דתענית הלכה י"ג ובנדרים פ' קונם הלכה ג' ר' יעקב בר אחא מפקד לספריא אין אתא איתא מישאליכון אמרין לה בכל מתענין חוץ משבתות וי"ט ור"ח ותש"מ וחנוכה ופורים:

תקעט א בבל יום כו' · כמ"ש ואפי' בקמייתא כו' ורמינהי כו': אפר מקלה · כמ"ד השני: כדי להגדיל כו' · כמ"ש אמר רבי זירא מרים כו' · בדי שיבלמו · ר"ל לכך מניח אחר וכמ"ש בגמ' שם: לא היה שם כו' · גמ' שם: ומוסיף כו' · כמ"ש אומר לפניהם דברי כבושין: ואחר שגומר כו' · כמ"ש במתני' אומר לפניהן כו' עמדו בתפלה כו': ומעמידין ש"ץ כו' · מתני' וגמ' שם: ואם לאו כו' · גמ' שם: שבע כו' · שם בגמ' ומדקאמ' שם בהאי פירקא ש"מ דוקא בשבע אלו כנ"ל: כלומר כו' · רמב"ם וטור ול"ע למה כ' כמ"ד הראשון:

תקפ א אלו הימים כו' · כ"ג במגילת תענית: וטוב שלא כו' · כמ"ש הרא"ש כו' והתענינו ולא השלמנו מפני סי"ט כו' · ואף ע"ג דאם התחילו קי"ל דמשלימין כמ"ש ספ"ב דתענית שם ת"ל אבל בתענית יחיד מפסיקין אפי' התחיל כמש"ל: יש מי כו' · דימים אלו הוחדו לתענית כמ"ש במתני' וגמ' וכן בתוספתא כמש"ל סי' תקס"ח ס"ב ע"ש ועתוס' דב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו' ורא"ש שם ובפ' בתרא דמ"ש הלכה ג' והתלמידים מתענים שני וחמישי מפני חילול השם ומפני כבוד ההיכל שנשרף ועבב"י בסי' תכ"ט: ולעתיד לבא כו' · כמ"ש צום הרביעי כו' יהיה לששון ולשמחה וכמ"ש קרי ליה צום וקרי ליה ששון כו' וכן אמרו באותן י"ט הכתובין במגילת תענית והני נמי כו' וקי"ל כותיה וכמ"ש והפכתי אבלם לששון:

תקפא א נוהגין כו' · שהן ימי רצון ימי משה בהר לקבל לוחות האחרונות · רא"ש סוף ר"ה ומרדכי ריש ר"ה ועי' תוס' דב"ק פ"ב א' ד"ה כדי כו' בשם סדר עולם ובגמרא דתענית כ"ו ב' וב"ב קכ"א א' ורש"י שם ועיין בסדר עולם פרק ו' ומש"ש: באשמורת · קינות ב': לומר · שם · ע"ז ג' ב' ברכות ג' ב': מר"ח · רא"ש ומרדכי שם: מתחילין לתקוע · פרקי ר"א פ' מ"ו והרא"ש הביאו בשינוי לשון קצת: ויש מקומות · רא"ש ומרדכי שם: ועומדים · משום ד' ימים החסרים: ביום א' · ז"ל הר"ן בפ"ק דר"ה ויש לשאול למה אדם נידון בר"ה בשלמא שאר דברים כ"א בזמנו נידון דפסח זמן תבואה כו' כמ"ש בגמ' · ותי' דבר זה למדנו ממ"ש בפסיקתא בשם ר"א בפ' דרשו ה' בהמצאו בכ"ה באלול נברא העולם וזהו מ"ש בגמ' ר"א אומר בתשרי נברא העולם על בריית אדה"ר נאמר שבו נגמר בריית העולם וגרסי' תו התם נמצאת אומר בר"ה נברא אדה"ר שעה ראשונה עלה במחשבה שניה נתייעץ עם מלאכי השרת בג' כנס עפרו בד' גבלו בה' רקמו בו' עשאו גולם בז' זרק בו נשמה · בח' הכניסו לג"ע · בט' נצטוה · בעשירי סרח · באחד עשר נידון · בי"ב יצא בדימוס א"ל הקב"ה אתה סימן לבניך כשם שעמדת לפני בדין ביום זה ויצאת בדימוס כך עתידין בניך להיות עומדין לפני בדין ביום זה ויוצאין בדימוס וכל זה אימתי בחדש השביעי באחד לחדש ולפ"ז מ"ש בפ"ג כמאן מצלינן האידנא זה היום כו' על ילידת אדה"ר קאמרינן אבל בכ"ה באלול תחלת בריאת העולם היא ולכך נהגו בברצלונא וגלילותיה להשכים באשמורת הבוקר בכ"ה באלול כו' עכ"ל בקיצור לפ"ז נהגו במדינותינו ביום א' יום בריאת העולם לפי שכ"ה באלול אינו יום מוגבל בחרו יום השבוע וכתב עוד הר"ן שם ומיהו ה"מ כר"א אתאן אבל לר"י הדק"ל וצ"ל שרלה המקום לזכות את ישראל ולדונם בימי רצון כו' · ואפשר שמר"ח התחיל הקב"ה לרצות למשה וביוה"כ נתרצה לגמרי ובהכי אתי שפיר דנקטינן כר"י ולפ"ז אין מקום לקום בכ"ה באלול כו' · ויש מקומות שמקדימין כח' באלול ויש סמך למנהגן לפי שבו התחילו מ' יום כו' כנ"ל · ובזה פליגי המקומות · מקומותנו ס"ל כסברא ראשונה וכר"א ומקומות שכ' בש"ע ס"ל כסברא שניה וכר"י וסוגיא דגמ' כ"ז א' כר"א אבל תוס' שם ד"ה כמאן כו' ס"ל דהלכה כר"י ע"ש והר"ן תירץ קושייתם וכתב י"ל דכי מנינן לתקופה כר"י לאו משום דס"ל כוותיה אלא לפי שבו התחלת לגמית אילנות ופירות שנמשכין אחר החמה התחילו למנות ממנו · ולי נראה משום דתקופת ניסן מתחיל בתחלת הלילה דבאמת אין נ"מ בין המנויים וכן נ"ל לתירוץ הר"ן דלא כתוס' ח' א' ד"ה לתקופות כו' וכ' והדבר תימא כו' והניחו בתימא וזש"ש י"ב א' חכמי ישראל כו': ואם חל כו' · משום ד' ימים החסרים מעי"ת ולפי טעם הנ"ל משום ה' ימים של ימי בראשית משא"כ בחל ר"ה ביום ה' שיום שני של ר"ה ביום ו': ואבל · מ"ק כ"ג א': מלבר · שם כ"א ב' (עתוס' ד"ה מכאן כו'): וידקדקו · תענית ט"ז א': שיתפלל · כמו בתעניות: וישהא בן · חולין כ"ד ב' ושם א' בלוים לעבודה וימים אלו דוגמת עבודת הלוים כידוע שהם ימי הדין: גם · יומא כ' א' והטעם משום פת בסלו יבמות ל"ז ב': מיהו · תענית ט"ז א' ויהבו ביה רבנן כו' משמע שאף בימיהם לא היו נמצאים בכל ושם ב' לא מיעט אלא את שאינו הגון: רק שיהא · ברכות ל"ה א' תרומות פ"א: אבל אם · ב"ק ל"ד ואסור להספים על הגיאון: ויש מקומות · ירושלמי מגילה סוף פ"ב מי שהתחיל במצוה כו' והביאו תוס' בחולין כ"ט א' ד"ה ומירק כו': כל היום · ברכות מ"ב ב': נוהגין כו' · ירושלמי פ"ב דתענית סוף הלכה ב' ופ"ח דנדרים ר' יוחנן לייס כל ערובת ריש שתא: והמדקדקים · פסיקתא פ' אמור על פסוק ולקחתם לכם ביום הראשון והלא חמשה עשר הוא ואת אומר ביום הראשון ר' יסבב ור' יהושע דסכנין אומרים בשם ר' לוי משל למדינה שהיתה חייבת ניפס למלך והלך המלך לגבות בתוך עשרה מילין יצאו גדולי המדינה וקלסו אותו והתיר להם שליש מדמוסיא שלהם חזרו ויצאו פטרובוליא וקלסו אותו והתיר להם שליש אחר מדמוסיא שלהם כיון שנכנס למדינה יצאו אנשים ונשים וטף וקלסו אותו א"ל מלכא מאן דאזל אזל מן הכא ולהלן חושבנא כך בער"ה גדולי הדור מתענין והקב"ה מוותר להם שליש מעונותיהן ומר"ה עד יוה"כ היחידים מתענים ומוותר להם שליש אחר ביוה"כ הכל מתענין אנשים ונשים וטף והקב"ה א"ל מאן דאזל אזל ומן הכא ולהלן חושבנא ומיה"כ עד החג כל ישראל עסוקין במצות כו' והביאו במרדכי ריש ר"ה וכ"ה בתנחומא והביאו הטור ואמרינן בפ"ק דרשו ה' בהמצאו אימת כו' ושם שב בינתיים כו' ועסי' תר"ב ועמ"א ס"ק ט': וכל ארז כו' · תענית י"ב א' ועמ"ש בסי' תקס"ב ס"ב: ואין קורין · רא"ש ומרדכי דתענית פ"א בשם תוספתא דתענית פ"ב: ואם חל · הג"מ פ"א מה' תענית ועמ"ש בסי' תקס"ח ס"ב בהג"ה וסי' תרפ"ו ס"ב בהג"ה: ורבים נוהגין · מספרא פ' אחרי מות: ג ואין תוקעין · פסחים ק' א': ד מכבסין ומסתפרין · ירושלמי פ"ק דר"ה ומ"ר א"ר סימון כתיב כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו' ר"ח בר חנינא ור' הושעיה חד אמר איזו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שי"ל דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן אלא לובשין לבנים ומתעטפין לבנים ואוכלין ושותין ושמחים ויודעין שהקב"ה עושה להם נסים והביאו הרא"ש שם ומרדכי שם והג"מ וטור: ויש נוהגין · ברכות כ"ב ב': ויש מקומות · תענית ט"ז א': ונוהגין · סנהדרין ל"ה א' ברכות ו' ב' שבת קנ"ו ב' ר"ה ט"ז ב':

תקפב א בעשרת · ברכות י"ב ב': ואם טעה · שם מאי הוי עלה וע"כ לענין דיעבד קמיבעיא להו דהא ל"פ אלא בדיעבד דהא ר"א יצא קאמר ושם והלכתא כרבה · הרא"ש ור"פ דלא כראבי"ה: או שהוא · תוס' ורא"ש שם בשם ירושל': אם הוא · שם ל"ד א': ואם הוא · שם וכפי' תוס': ואם לא נזכר · שם כ"ט ב': ב אם אמר · שם י"ב א' וכפי' ופסק הרי"ף: ותוך כ"ד · כ"כ בתשובת הרשב"א סל"ה בדברי השואל ועי' תוס' שם ד"ה לאו ומיהו כו' וכתב בכה"ג סי' ר"ט בשם הפוסקים דכ"ע מודי בזה לתוס' דבעינן בתוך כ"ד אלא דלדעת הרי"ף שפסק לקולא א"צ שידע שהוא י"ט וכן סתם בסי' ר"ט וכאן ולדעת תוס' צריך שידע וכמ"ש בסימן תפ"ז ס"א ומ"א דחק עצמו בסי' ר"ט שנה שם סתם כדעת תוס' מכח דקדוקים שאין בהם ממש לכן כתב כאן נ"ע כו' · ולית': בשבת כו' וה"ה כו' · דהא מעין שבע הוא: והותם · שבת כ"ד ב': ד יש נוהגין · תוס' ברכות י"ב ב' · ושם ל"א א' כתבו ולכך נהגו העולם כו' וכן העתיק בש"ע בסי' קי"ג ס"ב והוא עיקר: וצריכין · שם גמרא ל"ד א': אם לא · תוס' שם י"ב ב' ובודאי שלא עדיפי מהבדלה שתיקנו נביאים ואנשי כה"ג וכן ענינו ועל הניסים ועי' תוס' שם שכתב והביא ראיה לדבר כו' וכן כתובות במרדכי שם · א' שהרמב"ם כ' שיש מקומות שנוהגין שלא לאומרו כלל מכלל דפשיטא דאין מחזירין · ב' שהראבי"ה מפרש מ"ש ר"א אמר אפי' אמר כו' יצא לא לענין דיעבד אלא ה"פ הבא נימלך אומרין לו שכך יצא בהאל הקדוש כמו בהמלך הקדוש והכיון כא' טובים ורבה פליג עליו דעדיף המלך הקדוש ודוקא לכתחילה: ג' מדאמרינן שבת כ"ד א' ימים שאין בהם קרבן מוסף א"ל אמרו אין מחזירין אותו וכ"ש האך דלא אתמרי בגמרא כלל וזו הראיה אחרונה אין עליה תשובה: ואפילו לא · רא"ש פ"ד דברכות סי"ד וגמרא שם כ"ט ב': וה"ה אם לא · שם תוס' י"ב ב': ו אומר · עירובין מ"א: ז אם חל · רא"ש סוף ר"ה וגמרא שם כ"ט ב' ועי' בירושלמי שם: ח אינו אומר · רא"ש שם וגמר' שם ל"ב ב' · וכמ"ש אפשר מלך יושב כו': וכן א"א והשיאנו · הרא"ש שם ותניא ח' ב' (וי"א) אבל בירושל' פ' הרואה אמרו שאפי' בר"ח שמואל אמר צ"ל והשיאנו רב אמר צריך להזכיר בו זמן וכהי דבר"ח לא קי"ל הגם כרב לא קי"ל: ובתפלת מוסף · גמ' שם ושם: וזוהמין · במדרש והביאו המרדכי ריש ר"ה לעולם ה' דברך נצב בשמים קיים דברך כשם שהתקנת עם אדם כשם שדנת אותו ברחמים כך אתה תרחם הדורות הבאים אחריו לעולם לא כך גזרת על אדם כי ביום אכלך ממנו מות תמות א"ל ושמא פרשתי יום שלי כך יום משלי אמרתי היום אני נותן לו תשע מאות ושלשים שנה ומניח לתולדותיו ע' שנה לפיכך אמר דוד רצון העולמים אלמלא דנת אדה"ר בשעה שאכל מן האילן לא חיה אפילו שעה אחת והתקנת עמו ברחמים כך התקנת' עמו שאתה דן את בניו ברחמים ועמ"ש בר"ס תקפ"א בשם פסיקתא: ט אע"פ כו' · סוף ר"ה ל"ה א' משום דאוושי וכפי' הערוך והג"מ פ"א מה' תפלה בשם תוס' לשון השמעת קול וכמ"ש בפ"ז דברכות ופ"ד דכתובות ופ"ז דב"מ ופ"ג דחולין והטעם משום דאין רגילין בהם לכך מרימין קולם אבל הרמב"ם והרי"ף וש"פ מפרשים כפירש"י שם כמ"ש בפ"ד דעירובין וריש נדרים וכן עיקר: ולהשוותם כו' · כמ"ש בפ"ג דברכות כ"ד ב' ולפי' הערוך הנ"ל לכן מוציא י"ח בר"ה ויוה"כ לפי שמגביהין קולם ומטעין זה את זה ולכן יוצאין י"ח בתפלה כלהם אלא שבכולן אין סומכין על הש"ץ שצריך לישמע מפי הש"ץ מלה במלה כמ"ש תו' דברכות כ"ט ב' ד"ה טעה כו' וש"פ וכמ"ש בסי' קכ"ד ס"י וכמ"ש בירושלמי סוף ר"ה ר' אדא דקסרין בשם ר"י והוא שיהא שם מראש התפלה: ונוהגין כו' תכתב · כי מש"ש שלשה ספרים כו' היינו לחיי ע"ה כמ"ש תוס' שם ודלא כהר"ן שכתב לעה"ז ולדיקים ורשעים בדינן דהא אמרינן ואדם נידון בר"ה וגזר דין כו' אלמא אין החתימה אלא ביוה"כ ומתני' בכל אדם מיירי וכן מש"ש תנוקה שאירע בה קרי כו' אדם כו' · האלינו הגמ' בכל אדם אלא דחיי עה"ז שוין בכל אדם אלא דאע"פ שנכתב אם חוזר בעי"ת נקרע הגזר דין ונכתב ונחתם ביוה"כ לטובה וזהו התועלת דאינו נחתם עד יוה"כ וז"ש שב בנתיים כו' וזה שמבקשין בעי"ת וכתבנו כו' ליקרע גזר דין ויכתבנו לחיים ולכן אין לאומרו ותחתם אלא תכתב:

תקפג א יהא · כריתות ו' הוריות י"ב: דהיינו · רש"י: יאמר י"ר · אבודרהם: שירבו · כפי' רב האי גאון הביאו במרדכי ריש ר"ה ובאגודה הקשה על פירושו הביאו בט"ז אבל רש"י בכריתות שם פירש והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי וה"ש בהג"ה ויש נוהגין כו' וכ"כ במרדכי ריש יומא בשם הגאונים ואוכלים בשר שמן כו' וכל מיני מתיקה כדי שתהא השנה הבאה עלינו מתוקה ושמינה וכ"כ בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים כו' ע"ש וכ"כ רוקח אבל בהוריות שם פירש"י הכל משום דגדלי מהר: סלקא · רב האי כתב תאלתיתו וש"ע כתב לשון הטור: ויקראו · אבודרהם: ויש נוהגין · כפירש"י שם קרא בשביל שהן מתוקין וכנ"ל: תפוח · ע"ש ופריו מתוק לחכי וכמ"ש כריח שדה ומתרגמינן חקל תפוחים והיה בר"ה כידוע: ואומרים כו' · אבודרהם כשיטתו שיאמר י"ר כנ"ל: וכן · כנ"ל: ונוהגין · נחמיה ח': ב אוכלים ראש כו' · כמש"ז ולכן ראש ושל כבש: והולכין אל הנהר · לזכור את העקידה כמ"ש במדרש והביאו ילקוט ס"ס ל"ט וכי מאחר שאין דרך מרובה למה נתעכב ג' ימים אלא כיון שאמטו לשטן הלך ונעשה לפניהם כנהר גדול כו' ובא אברהם במים וז"ש אשר נשבעת כו': שלא לישן · ירושלמי האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה:

תקפד א אין · ל"ב ב': ונוהגין · ע"ש שנענה ר"ע · תענית כ"ה ב': על הסדר · ר"ל לאפוקי דעת הכל בו שמדלגין בכ"מ שמזכיר חטא: ואם הוא · ירושל' הביאו הרא"ש פ"ז דברכות: ומאריכים · נחמיה שם: ב מוציאין שתי · תוס' מגילה ל"ב ורא"ש שם וגמ' ל"א ב' כמ"ש בפ"ז דיומא: קורין ה' · כ"א א': וה' פקד · ל"א א': ואם · כ"א א': ומפטיר · תוספות ורא"ש כנ"ל: ומפטיר ויהי · ל"א א': וישי · דוגמת כ"ג ביו"כ כנ"ל: ג בני אדם כו' · ירושלמי הביאו המרדכי שם ועיין מ"ש בס"ס קל"ה: ד מלין · ונחים ל"א א' אגל פסח וה"ה לשופר ועבה"ג:

תקפה א צריך · עי' רא"ש סוף פסחים סמ"א וע' בה"ג: ונוהגין כו' · מ"ר ריש פ' שופטים רכ"ג א"ר יצחק שני דברים בימינו של הקב"ה צדקה ותורה צדקה דכתיב צדק מלאה ימינך תורה דכתיב מימינו אש דת למו שני דברים בידו ואלו הן הנפש והדין הנפש דכתיב אשר בידו נפש כל חי והדין דכתיב ותאחז במשפט ידי כו' · לשון הרוקח ויזכור צדקתו בקריאת התורה שמניחם בימין להטיב לנפש בעת משפט וזהו שאמר

נתהלים פ"ט צדק ומשפט כו' אשרי העם יודעי תרועה כו' ובפסיקתא ר"י בר נחמני בשם רשב"ל פתח עלה אלהים בתרועה בשעה שהקב"ה עולה ויושב על כסא הדין בדין הוא עולה ובשעה שישראל נוטלין שופר ותוקעין הקב"ה עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים כו' ע"ש ברוקח וז"ש צדק ומשפט כו' שמאל כלל עם ימין וז"ש גרי בידך ומגך נידי כו' נ"כ כנ"ל ע"כ רוצין לבטל הדין במקום התורה : ב קודם · פסחים ז' ב' וירושלמי : יברך · ירושלמי : ואין · ר"ה כ"ט א' : אע"ה מברך · כמ"ש בספ"ג כל הברכות כולן כו' וע' הג"א שם ד"ה כגון כו' וברכת המצות כו' אפי' כו' וכ"ש בבה"ג שתוקע עליו בשבילו : התוקע · ר"ל נאפוקי שמה"ד דהשומע דוקא מברך : שתי ברכות · ר"ל נאפוקי ממהרי"ו שכתב דאינו מברך שהחיינו וכמ"ש ב"י בשם מ"כ וע"ש · ול"נ דאין ענין לדברי הרמב"ם דהתם מברך בשביל השומע וכ"כ בכ"מ פ' י"א מהלכות ברכות בשם הרמ"ך הג' · ויליף הרמב"ם מהעושה סוכה לעצמו כו' סוכה מ"ו א' וע"ש בתוס' ורא"ש : ויתקע · ר"ה ל"ד א' : ושוב · זכריה נ' : אם התחיל · ירושלמי היה קורא בתורה ונסתתק כו' והביאו הרא"ש פ"ג דמגילה ס"נ וכ' ומכאן דקדק ראבי"ה התוקע כו' : והוא כו' ואפי' · תוספתא פ"ב דמגילה והובא בירושלמי שם רפ"ד מעשה בר"מ שקרא מיושב נבהכ"נ של טבעין ונתנו לאחר ובירך עליה ואמר בירושלמי שם זה קורא וזה מברך ר"ל בתמיה ומשני רב הונא בשם ר' ירמיה מכאן שהשומע כקורא כו' : ד אחר · כן משמע בר"ה ל"ב ב' : ואם · ברכות ל"ד א' : בי המתחיל כו' · ירושלמי ספ"ק דר"ה ופ"ק די"ט וכמה מקומות מכיון שהתחיל במצוה אומרים לו מרק ובגמרא ספ"ו דברכות הואיל וכ"י התלה בתחונה מביע כו' והגאונים אמרו משום דלכתחילה יתקע המברך : נוהגין · מדרש טח"ו ע' רא"ש פ"ג דמגילה סכ"ה ה"ה כאן וע' תוס' דברכות ל"ד א' : ה התושל · פסחים ל' ב' ומאותו הטעם נ"כ נתקוע לכוונה :

תקפו א שופר כו' · ע' תוס' שם ד"ה של יעל כו' ומיהו נראה כו' ולכך שכתבו שם ומיהו קשה קצת כו' לכך היה נ"ל כו' כבר דחאה הרא"ש שם והפוסקים לסברא ראשונה וכן ס"ס : מצותו · ר"ה ט"ו : וכפוף · כ"ו ב' : ובדיעבד · שם א' (ותוס' הנ"ל ד"ה של יעל) : ומצוה בכפופים · שם ב' דהא דאמרינן במתני' של זכרים ושל יעל ל"ד אלא בכפופים ופשוטים תליא וכמ"ש א"ר לוי מצוה בר"ה כו' הוא דאמר כר"י כו' כמה דכייף איניש כו' : ושל כו' · שם א' : וכן קרני כו' · שם וע' תוס' שם והטעם כיון שאינו חגוג וכמו קדחו כזכרותו ועשה ממנו שופר · ר"ן : וכן שופר · כמ"ש בסכת כ"ח ב' לא הוכשרו כו' והקשה הר"ן על זה דהא אמרינן שם מאי הוי עלה דהתם כו' אבל כבר פירש רב האי גאון בתשובה דס"ד למילף אהל המשכן לטיפך מאהל דמת להכשיר שם עור בהמה טמאה אתך שנלמד מת מק"ו וע"ש בר"מ בהג"א : ב הגזול כו' · ירושלמי רפ"ג דסוכה שופר של עו"ג ושל עיר הנדחת ר"א אומר כשר תני ר"ה כשר תני ר' הושעיא פסול הכל מודים בגזלה שהוא פסול מה בין שופר ומה בין לולב אר' יוסי בלולב כתיב ולקחתם לכם משלכם לא כאיסורי הנאה ברם הכא יום תרועה יהיה לכם מ"מ · אר"א תמן בגופו הוא יוצא ברם הכא בקולו הוא יוצא ויש קול אסור בהנייה מה פליגין בגזל משוסה אבל אם גזל ושיפהו דמים הוא חייב לו וקי"ל כנמ' שלנו דבשופר של עו"ג יצא כמ"ש כ"ח א' ואף דבעיר הנדחת אמרינן שם דלא יצא משעמא אחרינא הוא משום דכתית מיכתת שיעוריה ולאו משום איסור הנאה וא"כ ה"ה בגזול ודלא כהג"א בר"ה ד"ה שופר כו' · ב"י וכ"כ הרא"ש שם וס"ס : אפי' לא כו' · ממש"ש מה בין לולב לשופר התם כתיב ולקחתם לכם משלכם כו' והוא דוקא לפני ייאוש דלא כפי ייאוש אלא משום מה"ב : ג תקע · ע' בה"ג וכמ"ש בשופר של עיר הנדחת ואסרה דמשה לנולב ושגל של תקרובת ע"ג לחלולה שאין לכם ביטול ועמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ג : וכן בשמשמשי · ר"ן וה"מ מגמרא ע"א ל"ב : ויש שמתירין · כתירוץ ר"ת בתוס' וכמ"ש בע"א מ"ו א' כי אתא ר"ד אמר במשרה כו' ולא א פשטה אבל הר"ן שם כתב דמ"מ איפשטא כסוכה ל"ג ב' ואין אסור אא"כ עבדו בי"ש דהוי נראה ונדחה דלא איפשטא שם ועמש"ל סי' תרמ"ו ס"ב דהרמב"ם ס"ל דאף בנראה ונדחה איפשטא הבעיה דלא הוי דיחוי · אבל תוס' אולי לשיטתייהו דס"ל דלא איפשטא כלל ושם דוקא משום דבידו לתקן וע' תוס' שם א' ד"ה נקטם כו' ושם ל"ב א' סד"ה כאתרה · וא"ת השמע כו' ולפי דברי תוס' בהא דסי' תרמ"ו ס"ב דוקא דאמור מעיקרא וכ"ד הר"ן כנ"ל והרב לא הגיה שם כלום : מע"ם · שם מ"ו א' וע' תוס' שם : ד שופר · ר"ן ומ"מ ע"א נ' א' ויבמות ק"ד א' : ה אדם אחר כו' · משום סקנת ב"א מתסכין מתקיעתם · כל כו וכבי' הרי"ף והמאור מותר לתקוע לו כו' אבל בי' הרא"ש וס"ס כו' ספרים שלנו לתקוע בו כו' : אבל אם כו' · נדרים ע"ז כ' וע' בתוס' ר"ה וכמ"ש הר"ן ורא"ש שם דרבא ל"פ אאביי אלא באומר הנאת המצות לאו ליהנות ניתנו אבל באומר ישיבת כו' דהא כיון שפירש לאסור על עצמו כמו שאוסר על עצמו לזרוק צרור · ליש אף שא"ל הגאה כו וכתב הר"ן הא אם אמר קונם סוכה עלי מותר ליסב ישיבה של מצוה כיון שלא פירש כנ"ל וז"ש כאן קונם לתקיעתו כו' שפי' להדיא לתקיעתו ועוד כ' שם וא"ת הא נדרים אין חלין ע"ד שאין בו ממש וי"ל כגון שאמר קונם סוכה לישיבתה אבל בתוס' כתב שאפי' אמר קונם ישיבת סוכה עלי כיון שמזכיר החפץ ותלויה כמ"ש ספ"א י"ג בתוס' ואמר יאסר פי כו' וכ"כ הר"ן · שם דנעשה כאומר קאמר וכ"ש בי"ד ר"ס רי"ג וע"ש בהג"ה שאומר דבור כו' וכ"מ מדברי תוס' הנ"ל שהביא הר"ן ישיבת סוכה כו' וס"ה כאן נ"ל תקיעת שופר זה עלי וע' ב"י בסי' רל"ט שם וא"ת מדרבנן אסור אף אם לא הזכיר החפץ כמש"ם י"ר א' וכן כתב הר"ן שם ספ"א : ו אם לא כו' · ירושלמי שם ר' אבא בר זבידא בשם ר"ז והוא שסתמו אבל אם לא סתמו כשר שכל הקולות כשרין בשופר : מינו כו' · בפסיקתא רבתי ילמדנו רבינו שופר שניקב וסתמו מהו כך שנו רבותינו אם מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר מ"ט דכתיב וה' אלהים בשופר יתקע מה שופרו של הקב"ה הוא שלם אף שופר של ר"ה יהא שלם · רוקח ר"ס ר"נ ע"ש : אין לתקוע · כי יש כמה פירושים על הירושלמי הנ"ל · תשובת הרא"ש : לאחר שתיפה כו' · ממש"ם והוא שנפחתה כו' הא לא"ה כשר וכה"נ והאי א"א שלא יעכב בשוחו נקוב · תוס' שם בד"ה ניקב כו' ע"ש : ואם סתמו כו' · כ"ה דעת הרמב"ם דר"ל לאסיפא דמתני' קאי והס"ע פ' כדעת הרמב"ם ובפשטות הדחק כתוס' ורא"ש הרמב"ם ממ"ש בירושלמי שם שופר שנסדק ודיבקו פסול למי נצרכה נר"נ דיבק שברי שופרות פסול עוד היא דר"נ ניקב וסתמו ר"ח בשם ר' יוחנן דר"נ היא דתניא ניקב וסתמו בין במינו בין שלא במינו אם היה מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר ר' נתן אומר במינו כשר שלא במינו פסול ומדהוצרך לאוקי מתני' שלא במינו וכר' נתן ש"מ דאסיפא קאי ורבנן פסלי בכ"ע וכן דיבק כו' נ"כ שלא במינו הוא כדבק כפירש"י אבל תוס' הקשו ע"ז דהא במילתי' דת"ק מפורש בירושל' שם אם מעכב כו' וכ"ה בתוספתא נהרים כדבריהם וא"ל דל"נ לה הרמב"ם אבל הם פירשו דר"נ אריסא קאי וכמו שמפורש בברייתא שם דת"ק אמר בין כו' ור"נ אמר במינו כו' ולפ"ז לעולם כעיקן שנשתייר רובו דבלא"ה הוי כניטל והירושלמי הנ"ל פ"ל לתוס' דה"ק אף ר"נ היא וכ"ש לת"ק ומשום דברישא אמר למי נצרכה כו' ר"ל דלרבנן כיון דס"ל דמעכב את התקיעה פסול ל"נ למימר נסדק כו' דיבק שברי כו' אבל נר"נ נצרכה כיון דמכשיר במינו אפי' מעכב מדבק במינו הוא כמ"ש הרא"ש וכ"ש לפי' הרמב"ן שדבקו כאור עד שנדבקו קצותיו ופריך מסיפא ניקב וסתמו כו' דהיא דברי ת"ק דברייתא הוא ואמר ר"ח בשם ר"י דנם זה דר"נ הוא ואמר דתניא ניקב וסתמו בין כו' שלא במינו פסול ר"ח בשם ר' יוחנן כיני מתני' אם היה מעכב את התקיעה פסול וא"ל כשר ר"נ הוא כדקס"ד דר"נ אין מחלק כלל בין מינו לשלא במינו אם היה מעכב וה"ה בר"ח כו' כיני מתני' ואזיל לשיטתיה דבעי לאוקמי מתני'

כר"נ · והבריתא עיקר : ח י"א כו' · רא"ש בשם י"מ וכ"כ הר"ן בשם ר' יהונתן : אא"ם הדקו · ר"ן בשם הראב"ד דהטעם משום שהולך ומתרחב הסדק משא"כ כהדקו : ונשתייר כל כו בשם הראב"ד דלא שוה לנסדק לרחבו כמו שהקשו תוס' ד"ה נסדק וע' ברא"ש : לצד הפה · הוא כסברא הראשונה בסעיף שלאחריו וכדעת רש"י : וי"א · דרובו כסוכו · מ"מ וכדעת תוס' ורא"ש ור"ן בשם הראב"ד דמשום הכי ל"ק ונשתייר כו' דוקא לכל ארכו אלא דס"ל דרובו ככולו וכמ"ש שם בניקב והוא שנשתייר רובו אבל דעת תוס' וס"פ דוקא כל ארכו ממש וכ"כ ברוקח וכתב וכמו נגררת דפסיקתו לרחבו ברובה ולארכו אפי' לא נשאר אלא משהו למעלה ולמטה כשר : ואם דבקו כו' · הרא"ש שם לפי"מ וכ"ז שלא כו' · וטעמו מדתנן במתני' שופר שנסדק כו' דיבק כו' משמע דרישא נ"כ בנסדק כולו דוקא דומיא דשברי שופרות : אפי' אם · כדעת רש"י וכ"מ בירושלמי הנ"ל דקאמר למי נצרכה נר"נ דוס נקרא במינו כנ"ל אלא דרמב"ן מפרש שחיממו באור ועיין ברא"ש : ויש מי · כדעת רמב"ן שם דפליגי במתני' בנסדק כולו וא"מ לנשתייר כברייתא : אפי' חממו · כדעת רמב"ן ואפי' רש"י ל"פ עליה בזה : ט במיעוטו · הרא"ש שם וירלא דמיירי כו' וכמו נקב לעיל בירושלמי : לצד פיו · רש"י וכל הפוסקים : דהיינו · נדה כ"ו א' : ובשנשתייר כו' · ר"ל ולא סתמו וכנ"ל ס"ז : אפי' אם · רא"ש שם ותוס' שם סוף ד"ה ניקב · ולא סתמו כלל כשר כו' : ויש מכשירין · ר"ן ומ"מ בשם בע"ה ורי"ג : י אפי' אם יש · מהוסיף עליו כ"ש כמ"ש למטה וכמ"ש בר"פ משום השופר אחד כו' וזה הטעם נ"כ לשופר בתוך שופר כו' : יא אפי' היה · כמ"ש בפרה דפסול אע"ג דאית ביה השיעור וע' רא"ש שם אבל נפחו והב וכ"כ התוס' שם : יב בין הפכו · כפי' הרא"ש ור"ן ע"פ הירושלמי : וה"ה אם · ירושלמי ופי' הר"ן אפי' בדיעבד : יג אם נשאר · כ"מ בתוס' ד"ה ארוך ובגמ' שם בנסדק לרחבו כנ"ל וכ' הטעם דהוא כניטל : יד אבל אם · כן משמע בגמ' שם מ"ד מין במינו כו' : טו המציירים · דלפעמים משתנה קולו בשביל זה : אבל מותר · דאף אם ישתנה קולו נ"ל כמ"ש וכמ"ש בסי' י"ד נרחו כו' : יח אם נתן · תוס' שם ד"ה נפחו : יט הרחיק · הרמב"ן בפירושו דבמקום הנחת פה פסול משום דמפסיק בין פה לשופר : כא וע"י א"י · עירובין ס"ח א' וכפי' הרי"ף בפ"ש דשבת : כב אם א"י · לאנ"א דוקא בכה"ג לפי שאינו מוקצה הואיל שמותר לישראל אחר ומותר בטלטול כמש"ל סי' תקס"ו ולכן מותר ג"כ לתקוע דמצות לאו ליהנות ניתנו לפי' רש"י דאוסר משום שלא יהנה ממלאכת י"ש וגם לפי' תוס' דאוסר משום שלא יאמר ליכא למיחש שיהנה ויעשה מצוה בעבירה אבל המרדכי מתיר אפי' במוקצה מכח דפ"ג דפסחים כמש"ם למטה : וה"ה אם · דמוקצה מותר במצות פסחים מ"ח א' יטול לא יביא כו' וכן אין פסול משום מצוה בעבירה כמו שופר גזול מרדכי פ"ג דסוכה ועמש"ל בסי' תרנ"ה :

תקפז א התוקע כו' · רמב"ם וכן משמע מפירש"י דלא כהרא"ש שם : וכן התוקע · לא חילק כאן הרמב"ם מדלא חילקו בגמרא כאן : ב וכן אותם · בגמרא כ"ח א' הכא בור מקום כו' וכמ"ש בס"א אותם כו' : ג השומע · מחלוקת בירושלמי ובפי' הרמב"ן הביאו הרא"ש פ"ד דר"ה ס"ח וכן הסכים הרשב"א כהאי פירושא דאי כפי' הראשון דאמתני' תקע בראשונה ומשך כו' קאי א"כ אפי' תקיעה ראשונה לא עלתה לו דהא הפסיק בינתיים וכמ"ש בסי' תק"ן ס"ח וע' מ"א בשם הפוסקים דהלכה כסברא ראשונה וכמ"ש הרמב"ם וס"פ דקי"ל בכ"מ כמ"ד שהוקבע בגמ' בתרוגה : וי"א · ערא"ש שם : וה"ה · דלסברא ראשונה שהוא ת"ק דירושלמי הגמ' דבור מיירי שאין שיעור תקיעה ולר' אבא אפי' יש בו שיעור תקיעה :

תקפח א זמן · מגילה כ' ב' כל היום כו' זה הכלל כו' ור"ה ל"ד א' וכ"מ א' ותרתי תלת נקט במתני' וה"ה לכל הוך דזמנם ביום : ואם היה · כמ"ש שם בהג"ה : ב וי"א דדוקא · ירושלמי פ"ב דברכות ר"י בשם ר' יוחנן אפי' שמע כל היום יצא והוא שמשמען על הסדר וכפ"ב דמגילה הלכה ב' ופי' הרא"ש בפ"ד דר"ה ס"י בשם ראבי"ה כיון ששינה הסדר לא יצא כלל אף תקיעה ראשונה משום דהפסיק וזה טעמו של ר' אבהו שהולך לתקן קשר"ק קש"ק קר"ק משום הפסק קול אחר ולא משום הפסק שהיה שאין הפסק שהיה מעכבת דקי"ל כר' יוחנן כנ"ל וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן וכמש"ל סי' תק"ל ס"ח : ג שמע · בבי' תוס' שם ע"ש : ד היה זה · ירושלמי דברכות שם ופ"ב דמגילה שם : ה י"ש כו' · דמש"ם ב"ד דאקרא' מ"מ ב"ד סמוך כא"י בעינן · רמב"ם וס"פ · ורש"י ורא"ש וטור כתבו ב"ד של כ"ג בעינן וכולם חלקו על הרי"ף שמפ' כאיזו ב"ד מופלג וע' רא"ש : ואסור כו' · ע' תוס' דשבת ל"ו ד"ה הא ר"י כו' ור"ה הא ר"ש כו' · ונפקא מינה מדין זה לכולי עלמא בין לפסק ש"ע בסי' תנ"ה ס"ד בין לפסק הרב שם :

תקפט ב אפי' מדבר כו' · דהא מברכין על השמיעה ולאו בר חיובא הוא וכמ"ש הרא"ש דבשמיעה תליא : דכיון דאינו · ע' רא"ש שם ס"י : אבל שומע כו' · חגיגה ב' ב' גיטין מ"ח א' ואע"ג דאמרינן הכלם לא יתרום מפרש בירושלמי משום ברכה ואחר א"י לברך נהם וכמ"ש בהג"א ליש תונין בר"ה ובא"ז כתב הכלם כו' ואין אחר כו' אבל כו' ואע"פ שכ' שם מיהו א"י אם ה"ס כו' מ"מ כבר כתבו כל הפוסקים דס"ה כאלם והוקא כשאחר נ"כ נתחייב ולכן כאן יוכל לתקוע לכתחלה להוציא רבים י"ח כה"ג דאחר יברך וע"ד סי' א' ס"ו וש"ך שם ס"ק י"ב ומשום הכי תנן דלא יתרום משום דאין מצוי אחר שיתחייב : ג אשה · קדושין ל"ג ב' ור"ה ל' א' : ו אע"פ כו' · ע' בה"ג ואע"ג דשתם מתני' דלא כותייהו מ"מ מעשה רב כמ"ש בחגיגה ט"ז ב' וכן מיכל ואשתו של יונה בעירובין צ"ו : וכן אחר כו' · רא"ש בשם ראבי"ה דלא בכטל השיעור ואע"ג דהוי שבות מ"מ בכה"ג מותר כמו שהתירו להן סמיכה אע"ג דאקפו ודייקו מ"מ דמי לעבודה כ"ש כאן דאינה מלאכה וע' מ"ש בסי' רנ"ד ס"ה ובחולין פ"ד כ' משמע דאיכא איסורא לתקוע בשביל נשים שהוא שבות וע' תוס' שם סד"ה תקיעות כו' אלא דלמירוץ הראשון של התוס' האיסור הוא בהולאה אבל ראבי"ה ס"ל דכ"ז הוא כר' יהודה אבל לר' יוסי הכל מותר כמש"ש ור' יוסי נמצמיס כו' וז"ש ברא"ש דר"ה שם וראבי"ה כ' כיון כו' ומיהו נמי נכולית כו' אבל מ"ם וכן נ"ל דלא גריע כו' ל"ע וע' תוס' דחולין פ"ה א' ד"ה נשים כו' : אבל אין כו' · רמב"ם פ"ג דהלכות ציצית דלא שייך אמר ליטו דלא אמר תנוכה פריך בפ"ב דשבת : והמנהג · הוא דעת ר"ת ר"ה ל"ג דאע"ג שפטורים מ"מ יכולים לברך דאל"כ מאי אמר רב יוסף עבידנא יומא טבא לרבנן הא מפסיד הברכות של כל המצות ואמר הברכות וכפרק ע"פ מאן אמר אגדתא כו' ול"ק אלא ממה שמוליא ול"ק היאך מברך וסברא הראשונה ס"ל דאין ראיה מסומא דמ"מ חייב מדרבנן ולכן מברך כמ"ש בפ"ב דשבת והיכן נוגו כו' וז"ש בפרק ע"פ קסברי מלה בזה"ז דרבנן כו' ובפ"ג דמגילה מודה ר"י דסומא פורס על שמע ומוליא וע' מ"ש בסי' י"ז ס"ב : אבל אחרים · כמו בברכת הלחם שם כ"ט כיון שהוא רשות כ"ש כה"ג וע' ד"מ : אבל אם · שם וע' הג"א שם : ז ודוקא כו' · ע' תוס' דנדרים ל"ס ב' ד"ה אוכשיה לגו כו' : אבל אם אמר · שם ל"ה ב' כנ"ל ול"ז ב' : ואם אמר · כנ"ל בסי' תקס"ו : ח וכן התוקע כו' · עמ"ש בסי' ס' ס"ד : ט מהלך · ירושלמי ל"ש אלא בעובר אבל בעומד הוקש כיון והביאו הר"ן וז"ש מהלך כדרך הו כו' :

תקצ ג יש אומרים · כתב בלשון י"א דהראב"ד ס"ל דשיעור תקיעה כשלש תרועות דת' בנות וכשיעור שברים דבבא א' שברים דבבא א' הוא נ"כ כג' תרועות דתרועה הוא ג' קולות קטנות שנקראים טרומיטין וכן שבר אחד ומשלם ג' שברים דבבא א' ע' טרומיטין וכן תקיעה א' וכתב ט' שם במסקנא אמר אביי כולה ודלמי פליגי בו'

בתחלה תנא דידן כו' אלא כל א' אזיל לשיטתו כו' ע"ש · ולפי שכתבתי אין חילוק בכל התקיעות בין דתשר"ת או תש"ת או תר"ת והרמב"ם כתב תקיעה כמלא תרועה ושיטתו נכונה כפי' דגמרא וז"ש תקיעות דכולהו כבי כו' דלפירש"י א"א לאוקמו : והם נקראים טרומיטין · ירושל' שם איזו היא הרעה ר' חנינא ור' מנא חד אמר אכן טרימוטא והורגא אמר תלת דקיק : ולפ"ז כו' · ע' תוס' שם ד"ה שיעור כו' : וי"א דאין לחוש כו' · דהא בסדר דתם ת עבדינן כמ"ד גנוחי גנח ולידיה שיעור תקיעה כג' גניחות כמ"ש בגמ' שם ואין לחוש לאריכות השברים כג' כחות וז"ש ובלבד כו' ר"ל שלא יעשה כג' גניחות ובתשר"ת אין לחוש אם מאריך יותר רק שלא יהא כג' גניחות וג' תרועות · הג"א שם : ומיהו אם כו' · ממש"ש תקע בראשונה ומשך כו' · תוס' שם וש"פ ואף לכתחלה ממ"ש תקע בראשונה ופי' הרא"ש שם ס"ח וש"פ דלהכי קאמר תקע בראשונה דאי לאו הכי הוי ידעינן דמשך כשתים הא אין שיעור לתקיעה למעלה כו' : וכן בתרועה כו' · שלכן אמרו בתוספתא תקע והריע וחזר והריע ותקע אין בידו אלא אחת ולא קאמר רבותא יותר שאף בתרועה אחת בהרבה בה שהוי הפסק וכמו שהיו סבורים חכמי מגנצא לפי סברתם שאסור להוסיף בהם וע"ל ס"ו וס"ח : וכן שברים כו' · דהא שברים תרועה היא : י"ב · כ"ל י"ח ולאו דוקא אלא יותר מי"ח השברים יותר מתרועה : ד ג' שברים · ר"ן ורא"ש שם סי"ח ואף בדיעבד לא יצא אלא בהס"ג כמ"ש ברא"ש בעובדא דמגנצא וראיה ברורה מתוספתא הנ"ל וחזר והריע כו' · ואם איתא הכל נחשב לתרועה אחת כמו ומשך בשניה כו' לסברת הראשונה דס"ו וקי"ל כסברא זו שהסכימו כל הפוסקים לסברא זו : וי"א שא"צ כו' · ר"ן וסמ"ג ומרדכי בשם ר"ת בתשובה וש"פ משום דגנוחי וילולי לא עבדי אינשי בנשימה אחת : והוא שלא כו' · כפירש"י בסוכה נ"ג ב' : וי"א כו' · אע"פ שאין דרך לעשותם מ"מ תרועה היא וצריך לעשותן כאחת · הרא"ש שם וש"פ וראיה ממ"ש בסוכה נ"ג ב' כמאן אזלא כו' וה"ה לשברים ותרועה לרבנן אבל ר"ת ס"ל כפירש"י שם ד"ה ולא כלום כו' וז"ש והוא שלא ישהה כו' · הג"א בר"ה שם ד"ה ול"נ כו' : וירא שמים · דלר"ת אסור לעשות בנשימה אחת כמ"ש במרדכי ור"ן : דמיושב כו' · אבל איפכא לא דבמעומד אנו עושין כר"ת הכל קשר"ק לצאת מכל ספק כמ"ש בתוס' ורא"ש שם וע"ש ומשום קר"ק וקש"ק א"א לעשות יחד : ה אם כו' · ירושלמי שם תני עשאן בנפיחה אחת יצא ותתני ג' של ג' הכא שלא יפחות כו' וכן מ' בגמרא כ"ח א' ת"ש תקע כו' ואמאי תסלק כו' פסוקי כו' ודוקא בתקיעה שאין ניכר לפי שאין שיעור לתקיעה אבל כה"ג דניכר סלקי לכ"ע : ויש מי כו' · כ"כ הטור ורי"ו בשם הרא"ש והרא"ש כתב כן בתחלה אבל אח"כ כתב ומיהו בירושלמי כו' כנ"ל אלא שבתוספתא תניא תקע והריע ותקע בנשימה אחת לא יצא והביאה ב"י · אבל תיבת לא ע"ש בתוספתא ואמאי הוא שאמרו בירושלמי תני כו' · דאל"כ הוי פריך מינה בירושלמי וכמ"ש הפוסקים בכמה מקומות בכה"ג : ו אם האריך כו' · כפי' הרמב"ן והירושלמי והרא"ש שם ס"ח : וי"א · כפירוש הראשון שם והכריח הרשב"א כפי' הרמב"ן דלפי' הראשון אפי' תקיעה הראשונה לא עלתה לו כמ"ש בס"ח וסברא שניה ס"ל דלא כמ"ש בס"ח וכגי' שלנו בתוספתא וכמ"ש הרשב"א תקע והריע והריע ותקע אין בידו אלא אחת ר"ל סדר הראשון דאין פשוטה שלאחריה עולה לכאן ולכאן והיינו הך דמתני' ומשך בשניה כו' דג' של ג' בעינן ומ"מ הסכימו כולם לפסק הרמב"ן בס"ח וא"כ גם כאן סברא ראשונה עיקר וכן הסכים הרא"ש וש"פ : ואם תקע כו' · כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ד היה כו' וכן ממ"ש כ"ח א' פסוקי כו' אבל היעלה לכאן או לכאן עולה ועתוס' שם ס"ה בשיעור : ז אם טעה כו' · פסק בזה כדעת הרמב"ן בעובדא דהביא הרא"ש · ומ"ש הרא"ש עליו ומ"ש שיחזור שבר אחר ויריע משמע מדבריו שא"צ לעשות ג' שברים בנשימה אחת · דברי הרא"ש תמוהים דזה לא עלה ע"ד כלל דהא אמי' והוי כתרועה שנחלקה לשנים ואינה כלום כו' אלמא צריך לעשותן בנשימה אחת וכשיטתו שתוקעין שברים ותרועה בנשימה אחת כמ"ש הרא"ש וכמ"ש בס"ד ולענין דינא אין מחלוקת בין הרמב"ן להרא"ש וז"ש כאן אם נזכר מיד כו' ר"ל שלא הפסיק בנשימה ואף הר' יואל התנו חלק עליו וס"ל דתרועה אף שלא נגמרה הוי הפסק מ"מ הרא"ש הסכים לדברי הרמב"ן וכן עיקר ועמ"א ס"ק ז' וכל דבריו אינן נכונים מ"ש ירלה כו' כבר כתבתי שאין דעת ב"י כן שא"כ סותר למ"ש בס"ד וכ"ש מ"ש ואף בתקיעות דמיושב כו' דבריו תמיהין דאין חולק בזה אלא בשברים ותרועה בנשימה אחת וכמ"ש בס"ד ובתה"ד : ואם לא כו' · וטעמו דכ"ז שלא נגמר הוי קול בעלמא כמו נתקל בשברים משא"כ בנגמר התרועה שהוא קול שלם תרועה שלימה והענין כיון שנגמר נראה שמתחיל שברים אחר והוי כמו שנחלק לשנים וכ"ל דדמי למ"ש בתוספתא והריע וחזר והריע כו' כמ"ש בס"ח משא"כ בלא נגמר התרועה נראה שעדיין עסוק בה שהרי התרועה לא נגמר וחוזר לשברים : אבל אם כו' · מהא דהתקיף רב עוירא ל"ד א' וכמ"ש בס"ח אם הפסיק כו' או שהפסיק כו' וירוש' הביאו הרא"ש ס"י ותוספתא' הביאה הר"ן בשם הרמב"ן תקע והריע כו' כנ"ל משא"כ בתשר"ת שהוא מעין הקול ולא נגמר וע' ברא"ש וחולק בזה על הרמב"ן שס"ל דאף בתשר"ת הפסיד : ח אם כו' או כו' ע' בה"ג גמר' ותוספתא וירושלמי הנ"ל טור בשם הרמב"ן : וכן כו' · תוספתא תקע כו' אין בידו אלא א' כנ"ל וכתב הטור שאף הרא"ש מודה בזה דהרא"ש לא אמר אלא בתשר"ת שהתרועה של השבות הוא מעין התרועה שיש לו לתקוע אח"כ אבל בתר"ת שנגמר התרוע' מה שמריע אח"כ הוי הפסק : או שתקע אחר התרועה כו' · טור לדעת הרמב"ן · וכן משמע דעת הרשב"א שהכריח כסברא הראשונה דס"ו כמש"ש ועמ"א ס"ק י' שמחלק : או לאחר כו' והפסיק כו' · כמ"ש בתוספתא הנ"ל והריע וחזר והריע שברים תרועה היא וכ"ז דעת רמב"ן וכ"ד הרא"ש והרמב"ן בעובדא דמגנצא וכ"כ הרא"ש שם ס"י בשם ראבי"ה דטעם דר' אבהו משום הפסק קול אחר וכמ"ש הר"ן בשם הרמב"ן אבל דעת ר"ת משום הפסק שהיה ואינו אלא לכתחלה' דהא קי"ל כר"י שמע ט' כו' והביא דתוספתא גורס הרשב"א כנ"ל ומ"מ הסכימו הפוסקים לפסק הרמב"ן : אם תקע כו' · כ"כ הטור בשם הרמב"ן וכ"כ הרמב"ן בעובדא הנ"ל כמ"ש ברא"ש אבל יש חולקים כמ"ש בטור וכן ר' יואל חולק על הרמב"ן וכתב שהרי אם ישהה בין תקיעה ז' לח' או בין ח' לט' חוזר לראש ויתקע כל תקיעות השעה ה' שיסתור הכל והב"ח השיג עליו דהא קי"ל כר' יוחנן וכ"כ הרמב"ן בעצמו שם כמ"ש הרא"ש אבל שני השקשר"קים כו' וכ"ש לר' יוחנן כו' · אבל סתירת ר' יואל נכונה כמו למ"ד השהה חוזר לראש הפסיד הכל ה"ה בהפסיק בקול אחר דבזה מודה ר"י כנ"ל וכמ"ש הרא"ש בשם ראבי"ה ור"ן בשם רמב"ן · והרמב"ן מודה בהפסיק לר' אבהו דסותר הכל מדלאמר שהרי לא שהה כו' ואפי' לר' אבהו כו' וכן משמע בגמ' דקאמר שמע ט' תקיעות ול"ל דסדר ברכות לא הוי הפסק כיון דתקינו רבנן · אבל הרמב"ן ס"ל דלא הפסיד טעמו כמ"ש הר"ן בשמו דהא דקול אחר דמפסיד משום דפשוטה לפניה ולאחריה בעינן עיין שם משא"כ כה"ג ודוקא שהיות מפסיקות לסתור את כולם כנ"ל :

תקצא א יתפללו הציבור בלחש כו' · גמרא ר"ה ל"ד ב' א"ל לדבריך למה לצבור כו' ואע"ג דאמרי' בפ"ד דברכות הני תשע דר"ה כו' דמשמע לכאורה בכל תפלות וכ"ד הרז"ה אבל בירושלמי פ"ק דשבועות גרסינן ר' יעקב בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה בי"ט של ר"ה בשחרית בש"ה שמונה ובה"א שבע במוסף בש"א עשר וב"ה אומר תשע ר"ל אם חל בשבת ומ"ש בפ"ד דר"ה הני מתקי' מ"ע כו' ונעביד בראשון כו' ה"ק לימרו בשחרית תשע וליתקע שם ועיין ר"ן וכ"ד כל הפוסקים וכן פירש הרא"ש והר"ן גילו' אבל דעת הגאונים שאין הצבור מתפללין בלחש אלא שבע כמו בשחרית וכן הסכי' הרמב"ן וכ' דת"ש הלכה כר"ג בברכות של ר"ה ויוה"כ היינו במלכיות זכרונו' ושופרו' לבד דאוושי וכ"ה בירושל' א"ר הונא לפורנא בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באלין תקיעתא דר"ז ור' חסדא הוו יתבי באלין תקיעתא מאן דצלי אתא לגותי' קם רב חסדא א"ל ר' זעירא ולאו כבר מלינן א"ל מצלי אנא והדר מצלי דנחתון מערבאי ואמרי בשם ר' יוחנן הלכ' כר"ג באלין תקיעתא ור"ל שהתפללו שחרית וחזר ר"ח וצלי מוסף בלחש והקשה ר"ז בשלמא שחרית שהן ז' אין הש"ץ מוציא אבל מוסף שהן ט' הש"ץ מוציא ולמה ליה להתפלל ותירץ לו שאין הש"ץ מוציא אלא באלין תקיעתא במלכיות וזכרונות ושופרות לבד כנ"ל · ר"ן ודלא כרז"ה הנ"ל ועיין שם שהאריך וע' ברא"ש שם ועיין במלחמות טענות של הרמב"ן ותשובתם עיין שם שהאריך מאד אבל עתה אין נ"מ בכ"ז שא"א יכולין לכוין לצאת בברכת הש"ץ : ושליח צבור כו' · גמרא שם כדי להסדיר כו' : ב המנהג פשוט · רא"ש שם וע"ש הטעם ועט"ז : והמנהג הפשוט · כ"מ בגמ' שם ל"ה א' כיון שאמר כו' דיעבד דוקא וכפרש"י וכ"ש לפר"ת דאפי' דיעבד לא יצא: ואין אומרים פסוקי כו' · רא"ש שם וע' תוס' א' ב' ד"ה שהדם ועוד פי' מתכשם כו' ואפילו ר"ת מודה בזה וע' במרד' שם וירושלמי הביאו הרא"ש פ"ד רב מפקד לתלמידיו לאדכורי במוספין ועולת החדש ומנחתה ושני שעירין לכפר ושני תמידין כהלכתן וכו' שם ס"ל מלבד עולת כו' משמע נ"כ שאין לומר פסוקים של מוסף ר"ח : אלא · תוס' שם ורא"ש שם בשם הירושל' : ג צריך לומר · כמ"ש בתוס' הנ"ל א' ב' וער"ן : וגם · ב"י דלא ככל בו משום דלא לזלזולי בי' כמ"ש בעירובין מ' א' : ד אומרים · ר"ה ל"ב : ג' מהם · שם א' ב' וע"ש רש"י ד"ה ומתחיל בתורה עד מתני' וע"ש ברא"ש בשם מ"ס : ואם רצה · רא"ש שם וכן משמע מדקאמר אין פוחתין כו' וכ' הרא"ש ואע"ג שאמרו כנגד מי הל"ל אמרו כפ"ב דמגילה כמנין הקרואים ואפ"ה אמרו מוסיפין עליה' : מיהו אם · גמרא ל"ה א' וע' תוס' א' ב' ד"ה אלימא ור"ת פי' כו' וש"ע שהמיטו כמ"ש בב"י שהרמב"ם ס"ל כפירש"י אבל הרא"ש והטור אף שחולקים על ר"ת במה שכ' דלא קאי אפסוקי מוסף ועשי' רש"ת ס"ד בהגה מ"מ בזה משלימין במה שסובר כפי' רבותיו של רש"י וכ"ד הרב : ה אין · שם ל"ב א' : וא"א · שם ב' : ו יש קורין · רא"ש שם : והרא"ש · שכתב כיון דקי"ל כר' יוסי תרועה שאין עמה כלום כו' ה"ה לתקיעה משום דכתיב הגלגרום לא גריעא : והר"ן כו' · בשם הרא"ה דבספרי יליף מהאי קרא מלכיות זכרונות ושופרות מלכיות אני ה' אלקיכם זכרונות והיו לכם לזכרון שופרות ותקעתם · וכן מ' בירושלמי פ"ד כגון קומי רבנן מהו להזכיר של ר"ח בר"ה א"ר יעקב בר אחא בשם ר' יוסי העובר לפני התיבה ביום טוב של ר"ה השנה א"צ להזכיר של ר"ח חודש ואתיא כר"ת דאמר זכרון א' עולה לכאן ולכאן מעתה יבטל ר"ח בתפלה כיון שאמר בסוף שופרו' וביום שמחתכם ובמועדיכם ובר"ח יצא וע' ברא"ש שם : ועקידת · נדרים ל"ח א' : ח לא · ע"ז ד' ב' :

תקצב א מחזיר כו' · ותוקעין · ר"ה ל"ד ב' וכפי' רב האי דכולהו שפיר בין שברים בין תרועה וע' תוס' ל"ג ב' ונראה שיש קצת ליתן טעם כו' וע' ר"ן : למלכיות כו' · רי"ף ותוס' · והטעם כמ"ש רב האי שכול' אתא לדיכא ועיין ברא"ש וכ"כ הר"ן ועיין מלחמות שסתר דברי ר"ה גאון : ועכשיו כו' · לכאור' היה נראה בכ"א קשר"ק קש"ק קר"ק כמ"ש תוס' שם וכ"ה מעיקר דינא אלא לפי שכתב ר' יואל דכל שהפסיק בקול אחר הפסיד הכל כמ"ש בהסי' תקץ א"א לעשות כן דא"כ היתה קש"ק קר"ק בין קשר"ק ראשון לשני וקי"ל שצריך לשומען על הסדר וכמש"ל סי' תקפ"ח ס"ב וזהו טעם של הראשונים שלא תקנו אלא סדר א' ולא ג' קשר"ק שלא יהא הפסק ותוס' הנ"ל סוברי' כמ"ש הרמב"ן ובה"ע ס"ס תקץ דלא הפסיד : ויש אומרים כו' · כן התקין ר"ת וכשיטתו דאין הפסק קול אחר מפסיד רק השהיה לכתחילה ואע"ג דר' אבהו התקין תשר"ת תש"ת תר"ת לכתחילה אבל בדיעבד יוצאין בתשר"ת דקי"ל כר' יוחנן אפי' בתשע שעות יצא וה"ל דקושיית הגמרא ודלמא יללי כו' לאו משום הפסק אלא שהיה לכתחילה דוקא בדיעבד א"ר יוחנן דיצא אבל הפסק אינו פוסל וכגי' בתוספתא' כגי' שלנו תקע והרי' ותק' והרי' ותקע כו' וז"ש בירושלמי והוא שישמע על הסדר' לאפוקי כה"ג אבל ראבי"ה והרמב"ן וש"פ ס"ל משום הפסק וע' ר"ן ורא"ש ומ"מ מנהג של ר"ת נכון יותר דלא סתרי אהדדי כמו במנהג הרי"ף וע' בר"ן ור"ת כו' ואמ' מוטב שיחוש לספקות ולא ניחוש להפסקות : ונהגו · ע"ש זה היום תחלת מעשיך שם כ"ז א' ואדר"ל שילא בדימוס · אגדה כנ"ל ועכ"ז מרמז השופר לכך אומרים אחר השופר ושם ט"ז א' יאמרו לפני בר"ה מלכיות כו' ובשביל זה ג"כ אומרי' אחר סיום כל ברכה ומזה הטעם אומרים אפי' בשבת : וארשת · תענית כ"ז ב' ת"ר אנשי משמר כו' : ואפילו בשבת · כנ"ל : ב יחיד · ר"ה ל"ד ב' : אלא . כל בו · ורש"י שם כ' לסיפך ורא"י' שכל בו אינו מובן ואדרבה מ' לסיפך דכליבו' נתקן אחר הברכו' ויחיד שלא להפסיק אומר אחר כל הברכו' אלא יש למצו' טעם ע"פ מ"ש שם ט"ז למה תוקעין כו' כדי לערב' כו' ומזה הטע' ג"כ ביחי' מקודם ואל"ל פעם שני כי זהו רק בשביל הסדר : ג לא ישיח כו' · רי"ף ורא"ש וכמ"ש שח בין תפלין כו' וכמ"ש ברשב"א דברכות דאין להפסיק באמצע ההלל והטעם משום דהברכה קאי על כולו וכמ"ש תוס' שם שמזה הוכיח ר"ת דמברכין על ההלל אפי' בימים שאין גומרין את ההלל וע"ש בתוס' ובספר המאור חלק על הרי"ף והביאו הר"ן דבריו ע"ש ושם : מיהו · ברכות מ' א' : ואם שח · רי"ף ורא"ש שם מגמ' דברכות י"ד א' בהלל כו' : וא"צ לומר · ברכות מ' א' : אם לא · שם ולצורך גדול דוקא ועמ"א : ד זה כו' · כנ"ל :

תקצג א ברכות · ר"ה ל"ד ב' וכפי' רא"ש שם ותוס' ל"ג ב' : ב וכן · שם : וה"מ כו' אבל · ר"ן · שהרי שותרין זא"ז : אבל כו' · כמ"ש שם ל"ד ב' ולקמן ר"ס תקצ"ה מי שאינו כו' ובגמרא שם פשיטא כו' · וע' תוס' ורא"ש ודלא כרש"י ממתני' שם מי שבירך כו' : וכן שהרן · ממתניתין שם מי שבירך כו' משא"כ בסדר הברכות עצמן שמעכב וכן התקיעות כן פי' הר"ן לחד פירוש' ובתקיעות אסור' בירושל' כמ"ש בסי' תקפ"ח ס"ב :

תקצד א יחיד · גמרא שם : אבל יחיד · שם : ויש חולקין · ר"ן ע"פ הירושלמי שאמרו כל הברכות אף ע"פ שיצא מוציא חוץ מבה"מ וק"ש ותפלה ובכה"מ אמרו בגמ' שלנו ברכות מ"ה ב' בר"ח כשמיעה סופרים כו' כ"כ הג"א פפ"ב בר"ה כגון · חוץ כו' ואם כו' :

תקצה א מי · גמ' שם : מיהו · ירושלמי שם במקום א' תוקעין ובמקום א' מברכין אית תניי תני הולך לו אצל התוקע אית תניי הולך לו אצל המברך מאן דאמר הולך לו אצל התוקע בשאין ביום כדי לתקוע מאן דאמר הולך לו אצל המברך בשיש ביום כדי לתקוע ואף שמסיק שם דאיכא דפליג אף בשאין ביום שהוא הולך אצל המברך לא קי"ל כן דהא גמר' שלנו לא ס"ל כן כמ"ש בש"ע : דכל היום · מתני' דמגילה סוף פ"ב :

תקצו א לאחר כו' · תוס' ל"ג ב' בשם רב עמרם ורא"ש וש"פ : ויש מקומות · הוא כמנהג שכתבו תוס' שם עשר לאחר תפלה אלא שמשלימין מה שחסרו בתפלה ב"פ תשר"ת תש"ת תר"ת : ולאחר שיצאו · רא"ש אבל מעט' דמגילה ותוס' כ"ט ב' ד"ה לדיית מהא דכיסוי הדם ע"ש ול' א' ד"ה וביבנה וע' תוס' דחולין פ"ד ב' ד"ה תקיעת לתי' הב' א"כ כו' ועמ"א וכ' הרמב"ן כו' וכ"כ תוס' שם לתי' הראשון : אבל קטן כו' · גמר' ל"ג א' ולא חילקו בין הגיע לחינוך ללא הגיע אלא בשבת כמ"ש

כרי"ף

ברי"ף: אפי' תניא. ר"ל כשיטת תוס' דהגיע לחיטך הוא חמור וע' תוס' שם ובערכין שם וכלים דלאמרי ברי"ף וכ"כ הרמב"ם ורא"ש וש"פ דאין חילוק ביניהם אלא בשבת דוקא והוא כגי' תוס' שם ד"ה הגיא וגי' אתרא הכתוב בספרים כו' דלפ"ז אין הדקדוק של הגמרא ממ"ש אין מעכבין הא לכתחלה כו' אלא ממ"ש בי"ט כו' וכ"ה דברי הפוסקים וז"ש אפי' הגיע כו': ומותר כו'. ודלא כהראב"ד בהשגות שכתב דוקא אין מעכבין בי"ט אבל מהעשקין אפי' בי"ט לא ואין כן דעת הרמב"ם וש"פ וכנ"ל דבי"ט אין חילוק וכנ"ל. ובשבת בזה"ז שאין תוקעין פליגי ר' אפרים והרמב"ן וע"ש ר"ן והרמב"ם פי' בשבת שבת דעלמא דוקא. והראב"ד פי' בשבת שבת ער"ה והרב המאור דין בשבת ס"ל כר' אפרים הנ"ל: כל היום. ר"ל לאו דוקא שיעור התקיעות כדי לחנכם במצות דהא אף בשבת תוקע:

תקצז א אוכלים ושותים ושמחים. ירושלמי פ"ק דר"ה והביאו הרא"ש סוף ר"ה ואמרינן בד' פרקים בשנה כו' וער"ה אלמא בד' פרקים אנו מרבין סעוד' וכן כתוב בנחמיה ח' אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' וגו'. ונאמר שם היום קדוש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו אל תבכו וגו': ואין מתענין בראש השנה. שכתב בו מקרא קודם ואמרינן בתורת כהנים קדשהו במאכל ובמשתה וכסות נקיה וזה שאמרו בפס"ז דשבת מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד זה יו"כ כו' ונקרא ג"כ חג בכסה ליום חגנו כו' ונאמר אכלו משמנים כו' כי חדות כו' ושלחו מנות לאין נכון לו ופשטיה דקרא. למי שהיה בדעתו להתענות וכירושלמי פ"ג דתענית מתריעין ולא מתענין שכן בר"ה מתריעין ולא מתענין ונקרא מועד ערכין י' סוטה מ"א וירושלמי פ"ק דר"ה הנ"ל וע' במרדכי ורא"ש: ולא בשבת. שאפילו פ"ב אמרינן בתענית כ"ט ב' פ"ב שחל כו' כ"ש תענית נדבה שם: ג התענה. ואם היה כו'. עיין כ"ז בתס"ד שם: י"א דמצוה. עיין ברא"ש שם:

תקצח א ר"ה שחל. דימים שא"א בהן א"א אותו שהוא לדוק הדין על מ"ר ע"ס: וי"א. כיון דאיקרי מועד כנ"ל: וכן אנו. דאנו א"א ביום שא"א תחנון אם היה אף בחול כמ"ש הטור בסי' רל"ב בשם מנהג אשכנז ואף שנם פ"ע פ' שם כן כאן ס"ל כשטת הטור כאן בשם רב עמרם שאומרים משום שהוא יום דין ורצוי לאמ' ל"ה. ולי נראה מטע' אחר משום שאלה בספרי' נפתחים בר"ה ואמרינן בר"ה י"ג א' היכי עביד רא"א כותבו כו' ריב"ח כו' ואמרינן בערכין ח' ב' פשטיה דקרא כו' במאי קמפלגי בדר"א וריב"ח דהתמר כו' אבל מנהגינו כנ"ל:

תקצט א ליד. ר"ל אף ע"פ שאומרים בו ותגינת הרגל ואינו לא חג ולא רגל מ"מ אומרים אותו כמ"ש בסוף פ"ק דחולין כ"ו ב' י"ט שחל כו' מ"ט כו':

תר א ביצה. טה"ג ובעירובין ל"ט א': וכן מה. שם ב': וכן מה שנתלש. נלמד מהנ"ל וע' תוס' ורא"ש פ"ג דביצה: ב בקידוש כו'. להוציא נפשיה מפלוגתא משום שי"א שא"א שהחיינו משום דקדושה א' היא כנ"ל ס"א: ילבש. פ"ט דברכות: או כו'. פ"ג דעירובין ומברך על הראיה וכן מפורש בירושל': ואם אין כו' עב"ז. שכן הכריחו שמ"ג אומרים שאם מחמת ספק ה"ה כבא"ר י"ט של גליות ואם מחמת מנהג ב"ד כשהיו באים מן המנחה ולמעלה מיום שני היו מונין והוא העיקר ועתוס' דר"ס ה' ב' ד"ה מי. לכך נראה כפי' ר"ת כו' וי"ל דה"ם כו'. וערב"ם ס"י וע' תוס' דמנחות ק' ב' ד"ה שני כו' ונראה כו'. ג אם חל כו'. דאז אומרים לכ"ע כנ"ל ואע"ג דהס"ג פ' ואם אין כו' כ' בב"י דהעולם נהגו שלא לברך בשופר: וי"א כנ"ל:

תרא א ומפטיר קורא. עיין מ"ש סי' תקפ"ד ס"ב: ומפטיר. מגילה שם: ובמוצאי ר"ה. פסחי' ק"ד א': כמו בס"ש. בפ"ק דחולין כ"ו ב': אלא שאין. מתוס' דפסחים ק"ב ב' ד"ה רב: ועל. גמ' שם ל"ג ב' ל"ד א': ב אף בא"י כו'. אע"ג דאנן בקיאין בסוד העיבור ולא יתרע לנו דבר שנצטרך לעשות שני ימים כי אנו קובעין ע"פ החשבון מ"מ צריכין לעשות כמנהג אבותינו כמ"ש בפ"ק דבי"ט לענין שני י"ט של גליו' הזהרו במנהג כו' דלמא כו' ומזה הטעם ה"ה נר"ה בא"י דאע"ג היה ג"כ גזלה מותרת וכמ"ש שם ה' ב' מי לא מודה כו' ושם ו' א' א"ל ולימיב מר האידנא כו' א"ל רב מרדכי כו' ועיין רא"ש שם פ"ד ובמלחמות שם:

תרב א ומתענים כו'. בפ"ק דר"ה י"ח ב': א בבל הימים כו'. כמ"ש בר"ה שם י"ז ב' שב בינתים כו' ושם י"ח א' והכתיב דרשו ה' ובפי"ב דיבמות: ואומרים כו'. ע"ש שמנה ר"ע כמ"ש בפ"ב דתענית וקבעוה משם ואילך לדורו' כמ"ש בכל כו: מלבד בשב'. כמ"ש בירושל' דשבת ס"פ ואנו קשרים הני אסור להגוע נרביו בשב' ר' ועירא שאל לר' חייא בר בא מהו מימר רענו ופרנסנו א"ל טופס ברכות כך הוא: ואפי' אם כו'. דאף בר"ה ויוה"כ שאסור בתחנון אומרים אותו: ואומרים בכל יום כו'. כמ"ש ביומא פ"ז א' וע' רש"י ד"ה תפלתי כו' וד"ה אנא כו': מלבד כו'. מפני שעתידין לומ' כ"פ במנחה וערבית והוא י"ט ג"כ: ואין כו' ואין כו'. כמ"ש בר"פ הרייני' וכאן נפרעים ממנו ומכל העולם כולו וכן פוגם החרם גדול כמו פוגם השבועה וכמ"ש בהגה דבי אליהו ללמדך שהחרם הוא שבועה והשבועה הוא חרם ורא"ה ממ"ש בעכן חרם בקרבך ישראל כו' והענישו כל ישראל עליו: אין מקדשין כו'. כמ"ש במ"ש דדוקא בשהוא מבוסם ובשמחה ובמדרש במוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה כו' והביאו הג"מ וע"ל סי' הרכ"ד ס"ה בהגה ואוכלים ושמחים כו' והעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יוה"כ כדי שמצוה זו תכריע לכף זכות: ושבת שבין כו'. דלא כמהרי"ל שכתב דאין לאומרו משום שנאמר בו ומשפטיך תהום רבה ואנו אומרים אל תבא במשפט עמנו וע"ל שכ' באדרבה שיש לאומרו כמ"ש בערכין ח' ב' פשטיה דקרא במאי כתיב כו':

תרג א אף מי כו'. רא"ש סוף ר"ה ומרדכי וש"ס מירושלמי ר"ח מפקיד לרב אי את יכיל למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול ז' יומי בשתא וכ'ראבי"ה קבלתי שאלו הן ז' ימי חול שבין ר"ה ליו"כ דבשבת וי"ט א"ל להזהיר ולמדו מזה לפת של עו"ג: ויש לכל א' כו'. כנ"ל שב כו': ולכן כו'. כמ"ש בכריתות כ"ב ב' ובאבות דר"נ פרק ל' ר"מ אומר כל העובר עבירה אף בספק מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו בודאי כיצד אדם חטא ונודע לו חטאו מביא חטאת בסלע ושתירית לאיפה בפונדיון ספק חטא ספק לא חטא מביא אשם בשתי סלעים:

תרד א ולהרבות בסעודה כו'. כמ"ש בכתובות ה' א' אלא מעתה יוה"כ כו' וערש"י שם ד"ה שחל כו' ובב"ר פי"א א"ר תנחומא טורדא הוי ברומי בערובת צומא רבא והוה תמן חד חייט כו' והביאו תוס' בכתובות שם וחולין פ"ג א' והרא"ש בפ' בתרא דיומא וש"פ ועתוס' שם ובחולין קל"ג א' וע' תוס' שם ד"ה לגר כו' ושם ל"ה ב' רב נחמן כו' ושם ק"י א' אפקינהו כ"ע כו': ואסור להתענות. כמ"ש בפ"ו דפסחים מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כו' ופי' הרשב"א בתענית חלום דבלא"ה אסור להתענות בשבת וי"ט כמ"ש בירושלמי ועמ"א: ג אין נופלין כו'. כמ"ש בפ' השוכר את הפועלים: גם אין כו'. שאינו יום גרה: ומזמור לתודה. שאין מביאין קדשים לבית הפסול כמ"ש בפ"ה דפסחים וס"ב דר"ע: גם אין כו' ויש מקומות כו' מתוקתם כמ"ש באחרונים דפליגי אם הלילה ג"כ יו"ט או דוקא ביום ועיין של"ה ומ"א הביאו והעיקר

שאין המצוה להרבות אלא ביום ונמ' ערובה היא בכתובות ה' א' ועיין רש"י שם ד"ה אינ' ליה כו':

תרה א מה שנוהגים כו'. משום דרכי האמורי וע' הרשב"א סי' של"ה: ויש כו'. עיין רש"י סוף פ"ח דשבת פ"א ב': ונוהגין כו'. ששמו גבר וע' ספ"ק דיומא: זכר כו'. עיין בפרק הנזקין: ולוקחין למעוברת כו'. דקיימא לן עובר ירך אמו הוא דרבי יוחנן דסבירא ליה בתמורה כ"ה א'; עובר לאו ירך אמו הוא אתותב שם וכן הסוגי' בספ"ב דגיטין וכן ברפ"ה דב"ק פרה שהזיקה גובה מולדה מ"ש כו' וכן במתניתין דערכין ז' א' וע' רש"י שם ד"ה אין ממתינין כו' ובגמרא שם פשיטא גופה היא כו' ועיין תו' דב"ק מ"ז א' ד"ה מ"ש כו' וכ"פ הרא"ש שם וכת"ה נ"ג א' ובמאמר' הבית שם דלא כרא"ש ור"ת וע' תוס' דסנהדרין פ' ב' ד"ה עובר כו'. ומ"א כתב משום דשני גופים מתכפרי' בכפרה אחת כמ"ש במנחות בכל הקרבנות נבר ממנחה שלא' נפש ואינו נרא' דלא דמי לנדבה: ובודרין כו'. עט"ז ומ"א וכמ"ש בפ"ק דע"א: ונהגו כמ"ש והמליך בנדקה פרוק: או לפרותן כו'. עמ"א ועט"ז וע' בפ"ק דחגיג': ויש מקומות כו'. כמ"ש ברפ"ב דתענית: ולהרבות כו'. כמ"ש הגה זה נוס אבתריהו כו' שלא פרוש נרעב כו' כל הענין שבת קנ"ו ב' ר"ה ע"ז ב': ויש להסמיך כו'. כמ"ש רפ"ג דזבחים ופ"ו דברכות: וזורקין כו'. עיין פ"ז דחולין:

תרו א עבירות כו'. עמ"א בשעת מחילה כו' והוא גמרא דיומא פ"ז ב' א"ר"ג כאן כו': וילך כו'. עמ"א מ"ש בשם ב"ח והוא גמ' שם אנא שם נא כו' התלתי ויפר כו': מיהו יאמר כו'. תנחומא ואם הלך לרצותו ולא קבל עליו מה יעשה א"ר יוסי בן דורמסקית סימן זה יהא מסור בידך כל היום שאתה מרחם על חבירך יש לך מרחמים ואם אינך מרחם על חבירך אין לך מרחמים ומה יעשה א"ר שמואל יביא עשרה בני אדם ויעשה שורה אחת ויאמר להם קטטה היתה ביני ובין חבירי והלכתי לרצותו ולא קיבל עליו והקב"ה רואה שהשפיל עצמו ומרחם עליו כו' וע' מ"א ס"ק ב' ואם כו' והוא כפירש"י שם רב שאני ואף הרי"ף מודה לדינא: ואם הוא רבו כו'. הרי"ף שם כפירושו מש"ס רב שאני ועמ"א וכמו ר"ח לגבי שם: והמוחל כו'. סוף פ' החובל ושם: אם לא כו'. שם ומפרש מש"ס כי היכי דליזל ולגמור כו' משום טוכתו של רב דלא כפירוש רש"י שם וכבר תמה ב"ח עליו מנ"ל לפרש דלא כרש"י: ואם כו'. ירושלמי ס"פ החובל סוף הלכה י' א"ר יוסי הדא דתימר שלא הוציא ש"ר אבל הוציא לו ש"ר אין לו מחילה עולמית: ב אם מת כו'. עיין מ"א ס"ק ו' ומ"ש בשם יש"ש כן עיקר כמ"ש עד שיתכוין נביים והברי מ"א תמוהין שכתב שתפר לאביו כו' וצ"ל לאמו: ונהגו. שם תרי עובדא דרב ועירובין ל"ד א' ונדרים נ"ה א': ג תקנה כו'. תנחומא אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כל הכעס הזה למה כו' א"ל אתה אמרת הנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים כו' א"ל ממך למדתי שאמרת את מחתות החטאים האלה בנפשותם א"ל אני אמרתי בנפשותם ולא באבותם: ד יכול כו'. לאפוקי מר"ע שכ' בשעה שביעית קודם מנחה וליתא דעיקרו משום יה"כ: לטבול כמ"ש במדרש תנחומא פ' ואתחנן יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה פ"ה נקיים כו' ועה"ש: וללקות. ע"ל סי' תר"ז: ואינו כו'. עפ"ג דברכות וכ"כ תוס' שם כ"ב ב' סד"ה וליח: וא"צ כו'. כי טעם הטבילה ע"פ מדרש הנ"ל שישראל נקיים כמ"כ כמ"ש הרא"ש כנ"ל. ועיקר פירוש נקיים מכל חטא כמ"ש בפרקי ר"א והובא ברא"ש שם ומ"מ מדמין כל מה שיוכל כמ"ה ועיין ס"ס תר"י: משום קרי. לא משום דר' ינאי דא"א כזה"ז וע' רפ"ד דבכורות: וה"ה דדשלת כו'. עיין רש"י דברכו' כ"ב ב' ד"ה וליח הלכתא כו' ועמ"א ס"ק פ' ואם נכנס כו' והוא נעיה רפ"ב דגיטין ולקולא ומ"ש ורפאו כו' בפ"ג דטהרות ומ"ש וכ' הרר"י כו' הוא ממתני' הנ"ל ומ"ש שם מ' שתה כו' הוא בפ"ג דברכות אליבא דר"י ולחד מ"ד ומתניתין דפ"ח דטהרות משמע כהסיא מ"ד: כי כו'. פ"ג דמ"ק: אע"פ כו'. כמ"ש ביו"ד סי' שפ"א ס"ה בהג"ה ולעיל סי' הקמ"ח ס"י בהג"ה: טבילת כו'. ע' ביו"ד שם ס"ה בהג"ה דאף במקום שאסור מדינא אמרו דלא אסו' אלא ברחיצה של תענוג ואמרו כל חייבי טבילות כו':

תרז א צריך כו'. שם מ"ר מצות כו': ויחיד כו'. שם: בי"כ. עס"ה בהג"ה: א"צ כו' טור וכר"ע שם פ"ו ב' וכמש"ש פ"ז ב' לא אמרן אלא דלא אמר אבל כו' וע' מ"א ס"ק ס': ב ואם רצה כו'. שם ת"ר עבירות כו' ראב"י או' כו' ולדברי שניהם מפרש החטא וכ"ש דקי"ל בס"ד כראב"י: ואם מתודה כו'. הכל דבר א' ור"ל אם מתודה בלחש ורלה לפרש הרשות בידו וכן לפרש אבל בקול רם אסור לפרש כמ"ש בהג"ה: נכון כו'. דהרמב"ם פסק כריב"ב דפלוגתא דת"ק וראב"י מ' כריב"ב וכן אף לר"ע נכון לפרש מדפליגי על עבירות שלא שנה עליהן כנ"ל והטור פסק כר"ע דהלכה כמותו מחבירו ושם מיירי בלחש רוצה לפרש לכן נכון כו' ומהא דפלוגתא דר"י ור"נ אין ראיה כמ"ש כמ"א דודאי ל"פ בפלוגתא דתנאי אלא איכו מיירי לפרסם לב"א בקול רם אבל התנאי ריב"ב ור"ע בלחש לפני המקום וז"ש בהג"ה: אבל כו' בקול כו'. כמ"ש בסוטה ל"ב ב' מ"מ תקנו תפלה כו' ובפרק ה' דאבות וביומא כ"א א' ומשתחוים רווחים וערש"י שם ד"ה משתחוים ובספ"ה דברכות: ע"ה בסדר כו'. רוקח וכ"כ המרדכי: ג ויחזור כו'. מהנ"ל וכי מטא ס"ך כו' ר"ן וע' רפ"ד דיומא ל"ט ב': ועיקר. גמרא: ד עונות כו'. ע' ספ"ו דגיטין ס"ז א': ה בתפלת כו'. ערש"י שם ד"ה אינו חותם אבל לא גרם לה כו' וכ' הרא"ש בשם רב עמרם מי שחותם בוידוי במנחה טועה ושמא כ' דלפירש"י שפי' כפי' הראבון דכ"מ שזוקק א"כ יש לחתום וכתב ומוטב שלא לחתום כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא ובלאו הכי אין לחתו' דהא רש"י סתר פי' הראבון וכ' אבל ל"נ כו' ועוד שאף לפי' הראבון אינו הוכה ודוקא בתפלות יוה"כ כמ"ש כ"מ שזוקק לשבע כו' והילך יקבע ברכ' במנחה לעצמה ואף בתפלת יוה"כ אינו רשאי לחתום בוידוי אלא כש"ץ שאומ' באמצע ואינו קובע ברכה בשביל הוידוי אלא כמ"ש רש"י שם שמשנה הנוסח ממקדש ישראל ואומר האל הסולחן וז"ש ר"ע מי שחותם כו' טועה דלא אמרו אלא בש"ץ וביוה"כ אבל בתפלת י"ח לא וכ"ש לפי' הגאונים והבה"ס שכתב ואין הש"ץ כו' ועמ"א ס"ק ז' כתב של"ה כו'. ספיר' דמ"ש מצות וידוי יוה"כ עם חשיכה לא קאי אשל ערבית אלא עם כניס' היום וז"ש ואע"פ שהתוד' קודם כו' ואע"פ שהתודה ערבית קאי אוידוי של תפלת ערבית ובתוספתא מפורש להדיא ואע"פ שהתודה קודם שיאכל וישתה צריך שיתוד' לאחר שיאכל וישתה שמא אירע דבר קלקלה בסעוד' ואע"פ שהתודה לאחר שאכל ושתה צריך שיתודה ערבית ואף ע"פ שהתודה ערבית כו' ועיין הר"ן. אבל בירושלמי אמרו מצות הוידוי עיה"כ עם חשיכה עד שלא נשתקע במאכל ובמשתה אע"פ שהתודה בערבית צריך להתודות בשחרית אע"פ כו': ואין כו'. שאין נאומרו באמצע ועוד שאף שיחי' אינו אומרה אלא מפני שמא כו'. הרא"ש: ו כל הקהל כו' שמתוך כו'. ר"ל דאין מלקות בזה"ז כמ"ש הרמב"ם רפט"ז דסנהדרין וע' בכ"מ ולח"מ שם: שמתוך כו'. עיין בפ"ק דברכות ז' א': ונהגו כו'. כמ"ש הרמב"ם שם דמלקות במקום מיתה עומדת וכמ"ש בפ"ק דסנהדרין וע"ש מ"ג ב': והמלקה כו'. מכות כ"ב ב' במתניתין לפי נידסקינו שם: שלשה פעמים כו'. נגד מכות המשולש אבל לדינא דגמרא אינו אומר אלא פ"א: ונהגו כו'. עמ"א: ויקח רצועה כו'. דמתניתין שם: ע"ד שנאמר כו'. גמ' שם עמ"א: והנלקה לא כו'. במתני' שם: פניו כו'. עמ"א וט"ז: יה"ב. דמכפר אף עכשיו אף בלא שעיר ועתוס' דשבועות י"ג ב' סד"ה

דעבר

דעג' בשם תוספתא וכ"ה בירושלמי סוף יומא וע"ש באריכות: אינו מכפר כו' · כריתות ז' א' וכר' יוחנן אביי ורבא ושם אלא שבין דאמר יכפר כו':

תרח א אוכלים ומפסיקים כו' · כתובות פ"ג א' וע' רש"י שם ד"ה לא כו' · ובפ"ד דפסחי' ובה"ש שלו אסור וס"ה דיומא פ"א ב' תוספת עינוי כו' וע"כ קודם בה"ש: ותוספת כו' גמ' שם וע' תוס' דר"ה ט' א' ד"ה ור"ע · וגמא משום כו' אבל הרא"ש בפ"ד דברכות ס"ו כתב דע"כ ליכא שיעורא מדאמרינן דהאי תוספת יה"כ דאורייתא וכמ"ש בפ"ג ומסתמא לא היו אוכלין עד הלילה ממש כי אין יכולין לצמצם כו' ע"ש (ועמ"ש בסי' רס"א ס"ב): שומעו כו' · ספ"ב דשבת כרבה וכר"י וכמ"ש ר' יוחנן הלכה כר' יהודה לענין כו' וע' ביומא פ"ז א': ב ה"ה בבל כו' שם: ודוקא כו' · שני' הראשונים בשבת שם דוקא בדרבנן אבל בדאורייתא לא וצ"ע ולא היא וכו' הר"ן שמיחלפא הסוגיא אבל לפי' שם לאפוקי דבר המפורש וכמ"ש הר"ן בשבועות דמה שאינו מפורש בתורה קרי' דרבנן ועי"ד סי' רל"ט ס"ו וע' בפ"ק דקידושין ל"ד ב' וע"ל סי' שמ"ה ס"ו: ואם יודע · יבמות סוף הבע"י: ברבים להוכיחן כו' אבל ביחיד כו' · מהא דערכין ט"ז: רק פ"א · מהא דספ"ה דשבת והא דאמר לא מקבלי מינאי ש"מ שהיה צריך ברבים להוכיחן לכך היה הגור שפטור: מאחר שיודע כו' · הוא תירוץ הראשון של ר"ן ששם לא הוכיחם כלל ואולי ישמעו והתי' השני דמשים שלא יהיה להם פתחון פה חייב להוכיחם פ"א וכתי' הראשון כתבו תוס' בשבת שם: עד כו' · ר"ל כרב ושמואל שם לכ"א כדאית ליה אבל לא כר' יוחנן דאין הלכה כמותו במקו' שניהם וע' רי"ף פכ"ב דשבת: ג אם הפסיק כו' · כמ"ש בספ"ג דעירובין כיון דאמר זמן קבליה עליה כו' הא קודם לכן מותר וכמ"ש באוכל רבתי והביאו תו' שם ד"ה לו והרא"ש בפ"ח דתעני' סי"ד: וע"ל סי' כו' · אבל בהג"ת פ"ג מהל' תענית כ' דהוי קבל' וכ"ש בש"ע בסי' תקס"ב ס"ו לענין קבלת תעני' וע' מש"ש: ד בעיה"כ כו' · עיין תוס' בפ"ח דכתובות ס' א' ד"ה אלא כו' · וי"ל דבעיה"כ כו' ובחולין פ"ג א' ד"ה ובדברי כו' ואור"ת דבשאר כו': וכן אין כו' · עיין בפ"ח דיומא וע' בספ"ח דנדרי' ס"ג ב' עיין שם:

תרט א מותר · שמותר לחול הוא מכין ואף ביה"כ עצמו התירו קניבת ירק כדי להכין סעודתו: וי"א כו' · דהא הטמנה בדבר המוסיף הבל אסור מבע"י משום גזירה וכו' ראוי לאסור אף בדבר שא"מ הבל הא אמו הא וכמ"ש ריש י"ט אלא משום כבוד שבת וו"ש הרא"ש בשם רב עמרם שאין טומנין את החמין אלא לכבוד השבת כו':

תרי א ואם יש כו' · כמ"ש שם תנא כו': ואם חל כו' . בירושלמי פ"ד דפסחים הלכה ד' פסק הלכה כרשב"א: ומברכין כו' · כמ"ש בפ"ז דברכות ולשיטתו שפסק דנס ביה"כ מברכין וע' בפ"ג דשבת כ"ד: ב יש מי כו' · כמו בשבת משום שלום בית' שם · אבל כל הפוסקים חולקים עליו וכמ"ש בפ"ד דסוכה קסבר מנהג נביאים והשתא מנהג נביאים ל"ש כה"ג ואף לפי' ר"ת בפ"ב דברכות י"ד א' כאן דמקום שנהגו כו' וע"ל סי' רס"ג ס"ס: ד נוהגים כו' · הרי"ף והר"ש ס"ע מהא דפט"ז דשבת כבדהו כו' ופ"כ יש לכבד בכ"ד שנקרא כבוד כיון שא"י לכבדו באכילה ושתיה וכמו שמכבדו בכסות שנקרא כבוד כמ"ש בפט"ז דשבת וכן בנרות כמ"ש באורים כבדו ה' ומתרגמינן בפנסייא יקרו: ואם כו' · שבת ספט"ז ועמ"א ס"ק ד' ויש למחות כו' וע' בשל"ה וכן עיקר: יש אומרים כו' · שבת קי"ד א' זה יה"כ שאין בו כו' · ור"ל דתניא כה"כ מקרא קדש קדשהו כו' וכאן שא"א כבדהו במה שאפשר בשבת בכסות כו': יש שכתבו כו' · כמ"ש נקיים כמ"ש וכו' איש א' לבוש בדים: וגם הוא כו' · וע' בפ"ב דתענית ע"ז א':

תריא א יה"כ כו' · מפורש בתורה ועניתם כו' בערב מערב כו' וביומא פ"א ובפ"ד דפסחים ואפי' בת"ל אין חילוק אלא במלאכה כמ"ש בפ"ח דתענית: ואין חיוב כו' · שם ע"ד א': ב בל כו' וכל שאסור כו' · דקי"ל יש עירוב והוצאה ליה"כ ממ"ש בפ"ג אי אתה מודה שמערבין לגדול ביה"כ כו' · רי"ף בפ"ק די"ט ודבריו צ"ע גדול דשם בעירובי תחומין מיירי · ועוד הביאו ראיה דכן מסקין בכריתות י"ד א' דהא דרפרם ברותא היא ועתוס' שם וע' בפ"ק די"ט י"ב א' ובתוס' שם ד"ה ליפלגו כו': לקנב · פי' הרשב"א והר"ן וא"מ מפשו דר"ל להדיח וכמ"ש בירושלמי שם יה"כ שחל להיות בע"ש אין תוקעין בע"ש אין מבדילין כו' א"ר שמואל אחוי דר' ברכיה ויבדיל שכן הוא מתיר להדיח כבשים ושלקות · א"ר יוסא בלום הוא מותר להדיח כבשים ושלקות לא מן המנחה ולמעלה ויבדיל מן המנחה ולמעלה מ"ג גר אין כאן כום אין כאן כו' וכן הוא בתוספתא ספ"ג דשבת מפצעין באגוזים ומפרדים ברמונים ומדיחים בכבשים ביה"כ עם חשיכה ואינו חושש שהוא כמתקן מקודם לחול ור"ל כמש"ש קודם לזה מפצעים באגוזים ומפרדים ברמונים ומחתכים *בנבילה משבת לאוכה שבת אבל לא משבת למ"ש מפני שהוא כמתקן מקדש לחול אבל ביה"כ התירו כמ"ש בגמרא מפני עגמת נפש ור"ל כמ"ש הרשב"א שלא יצטרך לתקן בערב ויצא נפשו עגומה עליו וכ"ה בפ"ד דפסחים הלכה ד' יה"כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסיר ר"א אמר מותר ר' יעקב בר אחא בשם ר"א מ"ט אמרו מדיחין כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה מפני הסכנה שנייא היא שבת יה"כ שחל להיות בשבת שנייא היא יה"כ שחל להיות בחול התיב ר' חגיא חברין דרבנן מתני' פליגא על ר"א יה"כ שחל להיות בשבת חלות מתחלקות לערב שנייא היא שע"י שהוא דבר קל שמא יסרח ויאכל התיב ר' פנחס מתני' פליגא עלה דר"א יה"כ שחל להיות בשבת שבתון שבות ובחול שבתון שבות אם בחול אתה סובב בשבת לא כ"ש ל"ל דלא אפי' דברים שאת מותר לעשותן בחול את סובב עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות כו' ע"ש ועמ"א ס"ק ב' פירש"י כו' וי"ל כו' · אבל בתוספתא הנ"ל מ' להדיח שלא התירו בזה אלא להכין למוצאי יה"כ שהרי אמרו שם שבשבת מותר לאותו יום אבל לא למ"ש · ומ"ש ור"ן שהתירו כו' ע"ש וכ"ל ור"ן פי' שהתירו כו' · שב"ז כ' ר"ן ומ"מ ורשב"א הנ"ל ורלאייתם מירושלמי ותוספתא הנ"ל וכן עיקר שאין עליה תשובה: בשחל להיות בחול · רמב"ם · וכרב הונא שם וכו' המ"מ דהוא בתרא נגד ר' יוחנן ות"כ · ול"ע שהרי בפ"ז דברכות פסקו הרי"ף ורמב"ם כר' יוחנן נגד רב הונא וכ"פ כל הפוסקים וע' בתוס' שם מ' ב' ד"ה ור' יוחנן כו' דדוקא מאביי ורבא הלכה כבתראי וע' ברמ"ם פי"ט דשבת · ומ"ש דת"כ אדרבה ת"כ דר"י · ונ"ל שלא היה נורס ת"כ דר' יוחנן כו' עד א"ר יוחנן וע"כ ע"ש שם אלא ת"כ דר"ה יה"כ שחל להיות בחול מפצעין כו' וז"ש המ"מ והביא כוותייהו וגם בירושלמי פ"ד דפסחים הלכה ד' מוקי מתני' דשבתון שבות על קניבת ירק וכמ"ש שם יה"כ שחל להיות בשבת מהו להדיח כבשים ושלקות מן המנחה ולמעלה רב אמר אסור ר"א אמר מותר כו' התיב ר' פנחס מתניתא פליגא כו' ל"ל דאפי' דברים שאת מותר לעשותן את סובב עליהן בשבת ואיזו זו הדחת כבשים ושלקות ופי' הר"ן וכמ"מ בשם הרמב"ן והרשב"א שזו היא קניבת ירק ועמש"ל: והאידנא כו' · שם כיון דחזא דקא כו': אם נפלה כו' · ממ"ש שבת קט"ז ב' אבל לא משבת ליה"כ וע' רש"י שם: ונשתרבב כו' · אגודה שם וכתב אפי' קודם מנחה ואצ"ג דלפצוע אגוזים דוקא מן המנחה ולמעלה כאן לא שייך זה:

תריב ג אבל כו' · תוספתא פ' בתרא דיומא שם וגמ' פ"ב: ד וי"א · כריב"ב דתני לה בגמ' וחכמים כו': וי"א · תוספתא וטור בר"ש דסוגיא דש"ס בכ"מ כוותיה טומאת אוכלין בכביצה: שותקות · שם רי"א ב' בלים שותקות כו' · אכ"א כבילה ומחלה שותקות: ו ואם אכל כו' · כמ"ש בפ"א דמגילה ז' ב': ואסור כו' · ר"ל אצ"ג דאמרינן בפ"ב דברכות י"ד א' טועם ואין בכך כלום הינו כמ"ש שם אכילה ושתיה קביל עליה כו' משא"כ כאן וע' בפ"ז דחולין בשאלת תרומה טעים כו': ט שתה כו' אבל כו' · מתני' וגמ' שם: י שתה מעט כו' · תוספתא שם ועמ"א ס"ק ה' שכתב והעיקר כמ"ש הב"ח כו' · ודבריו דחוקים מאד ע"ש ודברי ר"ו עיקר שבששותה הרבה שוכר דעבונו והתורה אמרה אבל לא תעונה: וי"א כו' · הוא מתני' ערוכה בפ"ג דכריתות י"ב ב' דשיעור שתיה כשיעור אכילה פדי אכילת פרס וכ"ה בברייתא בגמרא שם י"ג א' ודברי הרמב"ם הם שגגה גדולה ואפשר לומר דהרמב"ם מפרש דר"א דפליג בכריתות שם ואמר אם פסק כה או אם נתן כו' חד טעמא לתרווייהו כיון דנתן מעט מים הרי לא שתה רביעית בכדי רביעית ואנן קי"ל כר"א כמ"ש שם י"ג ב' וסובר דה"ה בכ"מ · אבל ליתא דדוקא שם דכתיב ושכר כמש"ש: מותר ליגע כו' · יומא ע"ז ב' דלא כי"מ שדחקו שם בתינוק קטן שאין יכול ליטלו בעצמו והביאו ראיה מפ"ק דפסחים דאף חכמים ל"פ אלא משום דהוא עצמו מחזר כו' שאני התם שמותר בשאר דברים לא כדיל ועתוס' דע"א ו' ב' ד"ה מנין כו' דלא אסור אלא בנזיר דכ"ע שתי אמרא כו' וכמ"ש ביומא י"ד א' · ועוד נראה לי דוקא בנזיר משום דסחור סחור לכרמא כו' והוא מבקש שיתן לו משתמא למשתי קבעי כמ"ש תוס' שם אבל אם נדור משאר דברים מותר ליתנו לו כ"ז שלא אמר בפירוש שיאכלנו וכמ"ש בתוספתא ספ"ב דמאי ע"ה שאמר לחבר תן לי ככר זה ואוכלנו יין זה ואשתנו לא יתן לו שאין מאכילין עקרות לע"ה היה נדור מן הככר וא"ל תן לי ואוכלנו אבטיח וניקר וא"ל תן לי ואוכלנו יין ונתגלה וא"ל תן לי ואשתנו לא יתן שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו כיוצא בו לא יושיט ישראל אבר מן החי לב"נ ולא כוס יין לנזיר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אלמא נקט בכולם ואוכלנו חוץ מאלו שנים · והרשב"א והר"ן ומ"מ כתבו ב' טעמים על קניבת ירק דאסור קודם מנחה א' משום דלמא אתי למיכל אבל מן המנחה ולמעלה דומה כמי שיש לו פת בסלו ולפ"ז אסור כאן ועוד טעם אחר ב' משום דקודם המנחה נראה כמתקן לצורך היום ואצ"ג דבירושלמי דפ"ד דפסחים הלכה ד' הנ"ל משמע כטעם הראשון שם שאמרו שע"י שהוא דבר קל כו' ליתא דהיינו לר"א שם אבל לפי מאי דקי"ל כרב כמ"ש בסי' תרי"א ס"ב א"ל לזה אלא טעמא משום סכנה כקושיית הירושלמי הנ"ל וכמו שאסרו בכל שבת בתוספתא הנ"ל וקי"ל כרב כנ"ל ואצ"פ שטעם של ר"א לכאורה ברור כיון שהטעם משום סכנה מה לי בחול כו' מ"מ הא מסיק שם דאמטו' אקרא שבתון שבות וכן בגמ' שלנו משמע דלאו משום טעם הראשון ועמ"א:

תריג א ואפי' · פסחים ל"ד כ': ידיו · כגי' הרי"ף: או רגליו · תוספתא וירושל' שם וספ"ק דתענית נטנפו רגליו מטבילן במים ואינו חושש: או שאר גופו · תוספתא אם היו רגליו מלוכלכין בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו כליו ומזה הטעם ה"ה לכל גופו · הג"מ · ובתוספתא שלנו כ' ידיו אבל הוא ט"ס: או כו' שלא כו' · גלמד מהנ"ל: ב נוטל כו' · ע' תוס' שם וע"ל סי' תקנ"ד ס"י ומש"ש אבל בירושל' פ"ב דברכות אמרינן דבי"כ וט"ב אסור רחיצה אא"כ חולה שיש בו סכנה וז"ל א"ל דלא יסתי ימות אין בעי אפי' בט"ב כו' אפי' ביה"כ וכ"כ הרמב"ם בפ"ז מה"ת ה"ח וכ"כ מ"ע שם בשם הר"ם שאין רחיצה כלל ביה"כ וט"ב אלא כמש"ש ואם היה מלוכלך כו' ובצואה רוחץ כדרכו כו' וכן עיקר: ג אם הטיל כו' או עשה כו' · הכל ע"ד הנ"ל שלא אסרו כו' וכמ"ש בפ"ג דיומא זה הכלל כל המסיך כו' אפי' ביה"כ דאריסא קאי ואמרינן שם בשלמא רגלים כו' מצוה לשפשף וע' תוס' ישנים ביומא שם שפי' אפי' הטיל ולא שפשף משום הסון ע"ש כר"ה משום כו' באתרוכה: ולכן כו' · ירושלמי שם ושם: ד מי כו' · כנ"ל ובירושלמי שם ושם מתיר במגעלים לאסטנים וע"ל ס"ס תרי"ד: ונהגו כו' · ע' בספ"ב דברכות ט"ז ב' וע' תוס' שם ד"ה אניסות כו' וי"ל כו' וה"ה כאן אף למ"ש הרא"ש כאן בשם ר"י דשאר עינויין הם מדרבנן והב"ח כתב דאף נאון לא התיר באסטנים אלא בהם לגלוך על פניו: ה ההולך לבה"מ · שם רב יוסף הרא כו': או לצרכי מצוה · גלמד מהנך · כ"י: להגביה כו' · רש"י וע"ל סי' פ"א ס"ד מש"ש: אלא עד כו' · עמ"א: ו הא דישרי כו' · משום דרחילה שאינה של תענוג אינו אסור: אבל כו' בספינה · דהתירו כאן לשמור פירות ואלו בספינה אסרו בפ' חולין אף לצורכא מדרבנן דוקא ע"י הערמה ועמ"א במדקדק מת"ש במברא דתגדד כו': ח וכ"מ דמותר כו' · למד ממ"ש בפט"ו דשבת הכי ליעביד ליקף קא מפיש בהלוכא לעביר זימנין דמתווסן כו' וכאן לא חששו לזה וא"כ כשאר הסברא דלעבור ולא ליקף ואין מוכרח ועמ"א: ט אבל כו' · שם: ואסור כו' · ר"ל אף שמדינא דגמרא מותר בכה"ג מ"מ יש לאסור שמא כו' וכמ"ש שם איפכא אמרת כו' ועב"י ורי"ף שיש ני' אחרות עס"ו: הרוחץ כו' · גלמד מסיכה שם ועמש"ל: י כלה כו' · דסוגיא כר"א וע' מ"א ס"ק י"ב שכתב ולצ"ג כו' · ובודאי כאן בגמ' משמע כפי' הפא"ש שם וכ"כ בש"ע י"ד: יא מי כו' · דהא לא פרי בסוף יומא רק משום תפלה במקום שא"א להתפלל בלא טבילה כמש"ש פ"ח א' הגלוי היא כו' ורצינהי כו' ל"ק הא כו' משא"כ בזה"ז כמ"ש בפ"ג דברכות: יב בזה"ז כו' · עתוס' פ"ב די"ט י"ח ב' ד"ה כל כו':

תריד א ואפי' אינו כו' · ר"ל אצ"ג דבאבל אמרו בפ"א דתענית י"ג ב' ואם לעבר כו' כאן אסור כמ"ש בירושלמי דפ' בתרא דיומא ופ"א דתענית ביה"כ בין סיכה שהיא של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אסור בט"ב ובת"צ סיכה שהיא של תענוג אסור שאינה של תענוג מותר: אפי' כו' · דאל"כ מאי קמ"ל אף אכילה מותר: ב סנדל · מתני' שם: או כו' · גמ' שם ושוין כו' דכ"ע כו' אבל ביבמות דוקא של עור או עץ מחופה עור כריב"ל בספ"ו דשבת וז"ש או כו' אפי' ר"ל אם הוא של עור או של עץ מחופה עור וכמס"ו אפי' של כו' ועסי' ש"א ס"ו ומש"ש: אפי' של עץ כו' · הנה שיטת רש"י דר"מ ור"י פליגי בקב הקיטע במנעל ולאו מנעל כמ"ש בסוגיא דשבת ובסוגיא דיבמות ואצ"ג דביומא אמר רבא דכ"ע מנעל כתב הרז"ה בספר המאור דהסיא פליגא ואצ"ג דרבא עצמו קאמר ביבמות מדרישא ר"מ היינו לטעמייהו דאמוראי קמאי אמר וכתב הרז"ה דהואיל ופלוגתא הוא נקטינן בכולהו לחומרא בחליצה דלאו מנעל הוא וביה"כ דמנעל הוא ודלא כריב"ל דנפק בסנדל של שעם · וקשה עליו דהא רבא נפיק בדיבלי · ורש"י שם גזהר מזה וכתב בד"ה מנעל כו' אבל כו' · ושיטת התוס' דל"פ בזה הסוגיות ופלוגתייהו בהא נוגרין דלמא משתמיט כמ"ש ביומא · ומ"ש בשבת שם אמר שמואל ר"מ היא כו' · תליא נמי בהא אי נפיל אין ראוי לחליצה כמ"ש גדול שא"י להלוך כו' · ומ"ש ביבמות שם במחופה עור ור"ה ס"ע כיון שמחופה עור מיהדק · אלא דקשה מ"ש ביבמות שם באנפיליא של בגד אמאן לרבנן הא והאי מיהדק ותי' דודאי המקשה סבר דפליגי במנעל ולאו מנעל דהא לא כן מקשי אנפיליא אמאן תרמיה אבל לבתר דתריץ רבא דאף ר"מ מודה באנפיליא א"כ לזה ועכ"ז בתוס' דיומא והרשב"א תי' שהבוא קושיא והסיא פירוקא דיבמות הכל אליבא דאביי שאמר ביומא דפליגי בהכי ולכן אתא רבא ומשני מדרישא ר"מ דה"א לומר דאנפיליא אתי כרבנן דוקא כנ"ל · ושיטת הרמב"ן דשמואל ור"ה בשבת ס"ל כאביי דפליגי אם הוא מנעל אבל רבא דקאמר שם מאן לא כו' אזיל לשיטתיה ביומא ומ"ש ביומא דכ"ע היינו ר"מ ור"י אבל רבנן פליגי עלייהו והיינו ריב"ל רבנן דלא הודו לו וקיימא לן כוותייהו לכן נפיק ריב"ל וכל הני אמוראי ורבא עצמו ביומא שם וכן סוגיא דיבמות דאמר עור דוקא ואמנעל מתם ומינייהו נהו שם תרסיותיו של שעם כו' ומ"ש ביבמות מדרישא ר"מ ל"ד דה"ה ר"י אלא לאפוקי מדרבנן כמש"ש סיפא רבנן והיינו רבנן הנ"ל ולפי שבדברי

*) אולי צ"ל כבילה

ר"מ

ר"מ טוכר כבריא נקט ר"מ וכן מ"ש במתופס טור ור"ס היינו ריב"ל וכוותיה קי"ל כנ"ל · ושיטת הרשב"א מדקאמר רבא בשבת אמילתיה דר"ס ולא אמילתיה דשמואל דאף ר"י הוא נ"ל והאי כדברי התוס' דר"י אוסר לתלון משום דנפיל אא"כ מתופס טור כנ"ל אבל בסנדל של סיידין כיון דשל קש הוא מיהדק שפיר ואף לאו פירושא דשל עץ מ"מ אית ליה תוך ולא נפיל ולכן הוצרך לאוקמי כריב"ל וכדברי הרמב"ן וכנ"ל ובזה מתורץ היאך נפקי כהו לר"ס הא משתמיט וקי"ל כר"י וריב"ל לא אשכחן דפליג עליה בהא אבל לפי מ"ש שפיר דלא אסר ר"י אלא בסנדל ושל עץ דוקא וכן אביי דאוקים פלוגתייהו בהא הוא מנעל סבירא ליה נ"כ דטעמא דגזרינן דלמא נפיל אלא דבמלבוש ל"ג דא"כ כל מלבוש נגזור ודכ"ע ס"ל דגזרינן אלא דפליגי אם הוא מנעל אבל כמה דמיהדק אף שאינו מנעל מותר ולכן נפק אביי בדהולי ורבא ס"ל דאפי' במנעל פליגי · ואין להקשות דמ"מ מאי פריך שם ושוין כו' והתיק אביי שם הא לאביי בין לר"מ בין לר"י אסור לצאת לר"ס ביוה"כ די"ל כיון דקאמר ושוין משמע כתר טעמא ולכן קאמר אביי משום כתיתין ורבא אמר משום מנעל · ובזה ניחא מ"ש ביבמות שם קא סקיטע מני ר"מ הוקא ר"מ ולא ר"י אבל של שעם וסיב אף ר"י ואפילו הוקא רבנן לבד והיינו ריב"ל כנ"ל וקי"ל כוותיה ול"מ בזה דבשעם וכיוצא מותר לצאת לר"ס בשבת ויוה"כ · ומ"מ כל הוכחתם של הרמב"ן והרשב"א מאוקימתא דרבא בשבת אינו מוכרח דבירושלמי ביבמות שם אמרו ר"א בשם ר"ח ואפי' הוא של עץ כשר מתניתין מסייע לר"י סנדל של קש שמא מדרס ואשה תולנת בו דברי ר"ע אבל חכמים לא הוזו לו נמדרס ולכן נאמר רבא בשבת מתירולא דר"ס ולפ"ז לכ"ע מנעל הוא והא דנפיק רבא י"ל כמ"ש רש"י כנ"ל וע' במלחמות שם : אבל של גמי כו' · שם ר"י נפיק בדהיטני וכ' הרא"ש מין גמי ו"מ נקט כו' : או של בגד · שם דבר"ס כרך סודרא כו' וביבמות ק"כ ב' נמימרא דאנפליא לאו בגד כו' ורמינהי אחד מנעל וסנדל ואנפליא כו' א"ר לא קשיא כאן כו' ס"ל מסתברא כו' ובירושלמי שם ובם אית תניי תני יוצאין באנפליא ביוה"כ אית תניי תני אין יוצאין א"ר"ח מ"ד יוצאין באנפליא של בגד מ"ד אין יוצאין באנפליא של עור : אי של שאר כו' · יומא שם : אפי' לצאת כו' · ר"ל אע"ג דביבמות שם אמרו אבל מטייל הוא באנפליא בתוך ביתו ל"ד אלא משום ריבא דאמר לא יטייל ואורחא דמילתא נקט מי שרוצה לטייל בתוך ביתו וחושש שלא ישנפו רגליו כגון לב"ח וכיוצא דאם לא כן היה לו לתרץ ביומא שם דמ"ש ושוין כו' לר"ה קאמר וכן מ"ש נפיק בי' כו' מ' אף לבה"ל · רא"ש שם ורשב"א בפי"ב דיבמות ע"ש · ואע"ג דבתוספתא ריש פרק בתרא דיומא תנן ואפי' באנפליא של בגד הסיא פליגא וכר"מ והסוגיא דיבמות שם אליבא דאביי דלר"מ אפילו באנפליא של בגד אסור · והרשב"א כ' שם והתיא תוספתא דיומא הנ"ל משבשתא היא כיון שלא הובאה לא בגמ' ולא בירושלמי ע"ש : ומותר כו' · כן למד בה"ס ממ"ש בפ"ז דמותר לצאת במנעל קרוע ומסתמא ר"ל קרוע למעלה וכל שכן בכה"ג · ומ"ש הא"ז הוא בירושלמי פ"ג דמגילה הלכה ב' הדא אמרה דאתגייר אנטונינוס כו' ואית מילין אמרין דלא אתגייר אנטונינוס דהו אותו יוצא במנעל פתוח ביוה"כ · מה את שמע מינה אפילו ילפי שמים יוצאין בכך : ומ"מ · שם נסתפק בלשון המרדכי ורוצה לדקדק מלשונו דאסור וצמ"א : ג התיה כו' · כנ"ל דסוגיא דגמרא שם כר"א : כל שלשים יום · ערש"י שם ע"ג ב' במתני' ר"ס תנעול וע' בספ"ח דשבת קכ"ט א' עושין מדורה כו' ופירש שם כל שלשים יום כמ"ש שם נחוה שלשים יום כו' לטבילה : והחולה כו' · שם סבור מינה כו' ובחולה שאין בה סכנה ע"כ איירי מדסבור לחלק ונ"ל דהלנה סכנה לו ואף להרמב"ם דאסר שם לפי גירסתו מ"מ כאן מותר כמו סיכה : וכן מי כו' · דאין אסור אלא של תענוג וע' בפ"ו דשבת ס"א א' ובה"ש למטה : ד ואם ירדו כו' והוא אסטנים כו' · ירושלמי יומא שם ותענית שם ר' יצחק בר נחמני סליק גבי ריב"ל בגליל נומא רבא נפיק לגביה לגיס סוליסיה א"ל מהו הכין א"ל אסטנים אני כו' ע"ש · ומכאן כ"ש למי שיש לו מכה ואף אם נאמר דנעילת הסנדל אף שלא לשם תענוג אסור כמו בסיכה מ"מ כה"ג מותר · וכ' הרשב"א ביבמות שם דדוקא משום סכנה דאסטנים כמ"ש בירושלמי שם חד תלמיד מן דר' מנא הורי לחד מן קריבוי דנשיאה מלבש סולייסי' א"ל אן מן הדא א"ל מן דריב"ל א"ל ריב"ל אסטנים הוה ובתוספתא פרק בתרא דיומא לא ינעול אדם סנדל ויטייל בתוך הבית אפי' ממטה למטה ורשב"ג מתיר וכן היה רשב"ג אומר אם היה רגליו מלוכלכות בטיט וגלוולים מדיחן במים כדי שלא ימנפו רגליו את בגדיו ור"ל מטעם זה הוא גם כן מתיר בנעילת הסנדל בכה"ג וכ' הרשב"א שם דמש"ס אסטנים ר"ל מלוכן ומפוקן מחמת הלגה וכמו שהתיר ר"א לחיה וצמ"א דלא כלבוש וכ' שם דהיתא תלמידא דס"ד לאתיר משום דמנעל שא"ל עקב הוא וא"ל דלא כן ומה דנפיק ריב"ל משום סכנה הוא דנפיק וע' רשב"א שם וצמ"א ס"ק ה' ומ"ש פי' אים כו' ואם נטנפו כו' כ"ז כ' הרשב"א שם להדיא בפי' הירושלמי והתוספתא כנ"ל · ומ"ש דאין כל אדם כו' ע' רמ"ס בספ"ב דברכות וכ"ד סי' שפ"א ס"ג :

תרטו א ואסור כו' · כמ"ש בפ"ק דשבת : וכן כו' · שם · ואפי' באלנות דרבנן לו לאו דחמירא ליה מגזה אסרינן כל מה שבגזרה כמ"ש בפ"ק דכתובות וכ"ס כאן :

תרטז א שאין תוששין כו' · שם : ומותר לומר כו' · כ"כ הטור בשם ר' יהודה וצמ"א מ"ש בשם ב"י וכ' ולכן נ"ל דוהאי כו' ולזה נתכוין הטור כו' וכ"ה בסג"מ פ"ג ס"ב וז"ל שם וכ' רבינו יהודה שמותר לומר לא"י לרחוץ התינוק אפי' בחמין שהוחמו בו ביום דא"ד כל מידי דרביתייהו ל"ג רבנן וחמין ושמן רביתייהו דא"ת חמין ושמן ששתאי אמי בילדותי הן עמדו לי בזקנותי ועוד דשחם תינוקות חולין הן אצל חמין והוי כמו חולה שאין בו סכנה דאומר לא"י ועושה וכ"כ סמ"ג וב"ה דברי הטור וכ"מ שמחנכין כו' · והר"ן חולק ע"ז : אבל כו' · כנ"ל ס"ס תרי"ב : ב קטן · כגי' הרי"ף בר"ס בן ח' וט' מחנכין בן י' וי"א משלימין מד"ס בן י"ב מדאורייתא ובדר"ל בן ט' וי' מחנכין בן י"א משלימין מד"ס בן י"ב מדאורייתא ובדר"י בן י' וי"א מחנכין בן י"ב מדאורייתא בתינוקת וכן י"ג מדאורייתא בתינוק אבל ר"ה ור"נ אין מחלקין בין תינוק לתינוקת וכן לר"י אין מחלק בתינוק והשלמה מדרבנן בין תינוק לתינוקת ופסק הרי"ף לענין השלמה דאורייתא כר"י דקי"ל כפ' יוצא דופן דתוך הפרק כלאחר הפרק וככתובות כ' א' דאמר אביי כו' אבל לענין חינוך והשלמה אין הלכה כר' יוחנן אלא כר"נ · ובשיטה זו מש"ה תנן כו' בשלמא כו' לא כפירש"י לפני שנה קודם השנה שהוא שתים אלא שנה ממש וה"ק לפני שנה דהכרין דהיינו שנת י' לר"ה ושנת י"א לר"נ ולפני שנה לחולה ושנתים לבריא · א"ל ר"י כו' לפירקן · היינו י"ב וי"ג לחולה ולבריא · ושם א"ל רבנן מאי חנוך כו' · ולר"ה קודם י"ב כמו לר"י וי"ג לחולה ולבריא דר"ה מחלק גם כן בהשלמה לחולה ולבריא כמ"ש בן עשר ובן י"א אבל ר"נ דאין מחלק כתב הר"ן דה"ק לפני שנה בהשלמה ולפני שנתים בחינוך לחולה ובריא · ולי נראה דהכל בהשלמה ובשנת י"א וה"ק לפני שנה בתינוקת ולפני שנתים בתינוק אבל לר"נ ולר"י קאי הכל אפירקן דתינוקת הבריא · אבל בחולה שבן י' וכן בתינוקת · וכמ"ש אר"ח ל"ק כו' ושם בשלמא לר"ה ור"נ כו' ולשיטת רש"י בקטנה בת ח' ובת ט' מחנכין ובת י' ובת י"א משלימין מדרבנן והיינו בת ח' ובת י' לבריאה ובת ט' ובת י"א לחולה וכן בתינוק בן ט' לחינוך וי"א להשלמה לבריא וכן י' וי"ב לחולה משא"כ לשיטת הרי"ף הנ"ל דבהשלמה אין חילוק בין חולה לבריא וכן ל"א דפסקו כר"י לשיטת רש"י בן י"א וי"ב מחנכין בתינוק ובת י' וי"א בתינוקת דלעולם ב' שנים לפני הפרק מחנכין וא"כ חילוק בין חולה לבריא וע' ברא"ש · ולרי"ף אין חילוק בין זכר לנקיבה לעולם בן י' וי"א ולא ביאר הרב לפי שלא פסק כהי"א רק לענין השלמה כנעזר כתום כו' : מחנכין · עמ"א ס"ק ב' פרש"י כל כו' · והוא בנזיר כ"ט א' : וה"ה כו' · כנ"ל : וי"א כו' · כר' יוחנן שם וכ"פ תוס' בכתובות שם מהא דאביי שם : וכ"ש כו' · ממ"ש אין מענין משמע בכל עינוי וקאמר אבל כו' : אבל אם כו' · מתני' בספ"י דיבמות : ואפי' כו' · כמ"ש בנזיר שם הלכתא חופפין שמא בשרו סיכה דבטל לאמר זמן דספיקא דאורייתא : אין כו' אפי' כו' · דלא כפירש"י וע' מ"ש בסי' תרכ"ד ס"ה בהג"ה שם ואין לנהוג כו' :

תריז ב ופניה כו' · עס"ג : ד יולדת כו' · בספ"ח דשבת וע"ל סי' ש"ל ס"ד ול"ע : אם אמרה צריכה כו' · אבל הר"ן כ' דאפי' בשתקה וכמ"ש הרי"ף בפי"ח דשבת וס"פ : ויומים אלו כו' · כגי' בפ' הדר נימרו ליה לשו"נ ניחס אבב אימיה · וע' תוס' בגיטין שם דלא כ"כ בפשיטות וברמ"ב פ"ו דכ"ק שם שפ"ו כתב בהדיא לספק ולע"ג צ"ל ולדברי בס"ע כ"כ הלשון לא משמע כן :

תריח א אפי' תוא א"י כו' · שם פ"ד כ' אבל מלעיזין כו' כמ"ש הרא"ש פי"ד בשם ריב"א וסיה ריב"א גורס כו' אין אומרים כו' שלא יהיו גלמסו' כו' דלא כרש"י שם ד"ה ע"ש בניס כו' וע' ר"ן שם : שאומר כו' · ר"ל אפי' לגי' אי לא אכילנא מייתנא וע' ביו"ד סי' ק"ל ס"ג בהג"ה וכ"ם לגי' ספרים שלנו : ואם החולה כו' · עתוס' שם בשם ר"ח וקי"ל כוותיה : ב רופא כו' · שם כגי' הרי"ף ורא"ש פשיטא ספק נפשות כו' : וה"ה כו' · שם תנן כו' פשיטא ספק כו' : ואפי' קצתן כו' · שם נגירסת הרי"ף ורא"ש דפריך חולה אומר צריך כו' פשיטא ומשני מן דאמר כו' בעותי כו' קא משמע לן לב כו' ולא אמר מ"ד קים טפי כגי' אבל הר"ן כתב ממ"ש ע"ס בקיאין ס"מ שהולכין ע"פ הבקי יותר וכ' לספק אם בקי יותר שנחלק עם שנים אין הולכין אחר השני' כמ"ש בפ"ק דע"א הנשאל לחכם כו' גדול בחכמה ובמנין כו' אלמא בעינן תרתי חכמה ומנין ובפ"ק דיבמות כי אמרינן אזל בתר רובא כו' מהדדי טפי ע"ש · ועיין מ"א ס"ק ד' ה' וכוח דעת הרמב"ן וסתר סברת הר"ן וע' בטור וב"י : ד אם שנים כו' · רמב"ם ורמב"ן וס"פ דלא כרש"י פ"ד ב' ד"ה אבל מלעיזין כו' וכ"ד השאלתו' וע' ברא"ש סי"ג ובשאלתות דר"א כו' וכ' הרמב"ן כו' ומיהו כיון כו' וכן נ"ל כו' · וכ"כ הר"ן : וה"ה אם כו' · שם חסורי מחסרא כו' : ולא חיישינן כו' · כן הקדק ממ"ש הטור דין זה אף ע"ג דנלמד מכ"ש כמ"א : ה אבל אם כו' · דהאן נ"ל לב יודע : ו אם הרופא כו' · שם ע"ס בקיאין : מיהו כו' · שם מפני שהוא ספק כו' וכל כו' : ז כשמאכילין כו' · כריתות י"ד א' : בשני כו' · פחות מכשיעור וע"ל סי' תרי"ב ס"א : יבדקו כו' · ע"ס ס"ט : ח וישהו כו' ולפחות · כו' ע"ס ס"י : ואם כו' · שם אם נתיישבה דעתה כו' ושם עד שיאמר די : י חולה שאכל כו' · פ"ג דשבת ל"ח א' :

תריט א ליל יוה"כ כו' · כריתות ו' ב' : ונוהגי' שאומר כו' · לגי' ר"ת הוא משום דהא"י בפ"ג דנדרים ויוה"כ נקרא ר"ה כמ"ש בערכין י"ב א' ולגי' הראשונים משום דבהתרת נדרים כתיב ואם הניא כו' וה' יסלח לה והיום יום סליחה ועמ"ש נמס"ה וע' בראב"ן סוף פ"ג דעירובין : ואח"כ אומ' כו' · עפ"ב : ונוהגים כו' · לגי' הראשונים דאין נשאלין לנדרים אלא לצורך היום כמ"ש בסוף שבת וגי' הראשונים היא עיקר כמ"ש הרא"ש ועמ"א : וממשיך כו' · עמ"א : ואומרים אותו ג"פ כו' · וכן אומר הש"ץ כו' · לגי' ר"ת משום דדרך דברי חכמים כ"ה מגל זו כו' ונפלה אומרים אע"ג שבטלן שמא יעבור ולא ידע שבטלו וכמ"ש בנזיר כ"ג ובקדושין פ"א אבל לגי' הראשוני' ונפלה על הנדר וכמ"ש בנדרים כ"ג ושם ע"ז וכ"ש לא שכר והרמב"ם בפי' ספ"י דנדרים ואומר ג"פ כמ"ש בטוש"ע י"ד סי' רכ"ח ס"ג וע' בירושלמי פ"א דנדרים הלכה י' והזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה וע"ש וגי' ר"ת קשה לכולמו שיבקש סליחה על עונו' שיעשה לאבא וצ' ברא"ש : ואל ישנה כו' · כמ"ש בב"מ פ"ג ובירושל' שם ואת אומרת מנהג מבטל הלכה ושם פ"ו לעולם אל ישנה כו' ובפ"ד דפסחים אפי' להקל מהלכה וע' ברי"ף בפ"ד דפסחים בשם ירושל' כל הדברים תנו אותן כמנהג כו' דוקא במנהג חשוב כמ"ש בירושלמי שם במ"ש אחר דהתפני סברא לאו מנהגא וכמ"ש כמ"ש ובגמ' ר"פ ע"פ מלי אדרי' כו' התם סימן ברכה כו' ופי' הר"ן כיון דלא תמיר איסורה א"י לומר מקום שנהגו כב"ש ועי"ש דמנהגא כזה לאו כלום הוא וער"ן שם וברא"ש ובב"ק ק"ו ב' ובפ' בתרא דתענית כ"ח ב' ובפ"ג דמנחות ובפי"ב דיבמות אם יבוא אליהו כו' וכמ"ש פי"ד ונהגו העם כך שאין הלכה נקבעת עד שיהא מנהג כו' : ב בליל כו' · מ"ר סוף פ' ואתחנן : ג אומר ויכולו · כמ"ש בפט"ו דשבת ע"ס : וא"א א"ס כו' אבל כו' · מהא דירושלמי הנ"ל שכ' · בסי' תר"כ אבל הסליחות כיון שהוא באמצע הברכה וכשתי בתול אומרים אותו ס"ל כעופם ברכה משא"כ באבינו מלכנו · שם : ד צריך כו' · כמ"ש ולאכן ותור כו' ומכילתא ופר"ח שם : ה יש כו' · במדרש הנ"ל מה מלאכי השרת אין להן קפיצין אף ישראל עומדין כו' ובפר"א רלה ס"מ שלא מצא חטא בישראל ביוה"כ ואמר רבון העולמים י"ל עם אחד כמ"ש מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביוה"כ מה מלאכי השרת אין להם קפיצים כך ישראל עומדים על רגליהם ביוה"כ מה מלאכי השרת אין בהם אכילה ושתיה אף ישראל כן ביוה"כ מה מלאכי השרת שימת שלום ביניהם אף ישראל ביוה"כ כן מה מ"ס נקיים מכל חטא אף ישראל כן ביוה"כ · רמ"ש סכ"ד : ו ומי שאינו כו' · דטעם היתר השינה משום שלן שם לצורך מצוה מותר ליסן נ"כ כמ"ש בפ' בתרא דמגילה ות"ח ותלמידיהם כו' ביתא דרבנן וכירוש' שם ריב"ל אמר ב"כ וב"מ לחכמים ותלמידיהם רבי חייא ור' יוסה מקבלין בגו כנישתא רבי אמי מפקיד לספריא אין אתא בר נש גביכון מהוכלך באורייתא הוון מקבלין לי' ולתמרי' ולמטי כו' וכפ"ק דפסחים שם כ"כ וכ"מ מהו שיהו צריכין בדיקה מה נריכה ליה שכן מכניסין שם בעיבורין וכר"ח וכן בגמ' פ"ק דכ"ב ועיין' נפורים התם כו' וע' כהג"מ פי"א מה"ת :

תרכ א טב לקצר · תוס' ישנים משום דצריך להתפלל מנחה כו' וע' בפ"ד דברכות כ"ח א' : כדי כו' · ע' סי' רפ"ו ס"ד וע"ש בס"א ואין כו' ואם כו' :

תרכא א בפרשת א"מ · מתני' שם וגמ' : ואם חל כו' · שם פ"ג : ומפטיר כו' · כ"ס בתוספתא פ"ג דמגילה ביוה"כ קורין באחרי מות ומפטירין בעמור שכתובים הפקודים ומכאן ראיה לפסק רב עמרם והגאונים ועמ"ש בסי' תפ"ת ס"ב : ומפטיר בישעיה · גמרא שם : ב מילה כו' · דתפלה שחרית קודם שהוא תדיר משא"כ מוסף ועמ"ש בסי' תקפ"ד ס"ד : ג מברכין כו' · כמ"ש בפ' ע"פ ובפ"ח דברכות המברך צריך שיטעום ואין נותנין לתינוק כמ"ש בספ"ג דעירובין ותוס' חולקין ע"ז ואומרים דבדבר שאינו קבוע לא חיישינן להכי והקשו עליהם מהא דפ' תולין והר"ן ייסב ואמ' דלמא יזרע כל שתא וצ"ל סי' תקכ"ט ס"ז וכי"ד סי' רס"ה ס"ד וע' תוס' דשבת קכ"ט א' ד"ה וליתן כו' ובעירובין מ' ב' ד"ה דלמא כו' : וי"א כו' · עמ"א כיון כו' · וכ' בר"ן שם דלכך נותנין לתינוק כל השנה משום ימי התענית ע"ש וכתב ובקטן הה"נ ליכא חששא : ד במוסף כו' · ע' בפ"ז דיומא ע' : ונוהגין כו' · שם ס"ו א' במתניתין אבל בגי' הספרים שלכן ל"ג אבל בירושלמי הקרובים היו נופלין ע"פ הרחוקים היו אומרים בשכמל"ו : אבל שליץ כו' · כמ"ש ברפ"ה דברכות : ה סדר כו' · דרב פסק שם כחכמים ואף ע"ג דאמר שם סהוא דנחית כו' וכן שתם מתני' כר"מ מ"מ לא שבקינן הא דרב משום שהוא גברא ואף רבא ס"ל כרב כמש"ש שבקת כו' ומשו' דיהיב טעמא למילתי'

לא אהדרי' אבל לכתחלה ס"ל כחכמים וכן ס"ל לסוגיא דגמ' שם דפריך פשיטא כו' וע' רמב"ן בתה"א וברא"ש שם :

תרכב א למנחה אומר אשרי כו' עפ"א דברכו' : ובא לציון · עבפ' בתרא דסוטה : וא"א כו' · דבשבת אומרים עפ"י המדרש וגניזות שותי שכר כו' : ואני כו' · כנ"ל סי' רצ"ב ס"א : ואין אנו כו' · ע"ל סי' ק"מ ס"ב לאחר שיאמר כו' וכן כו' והוא ע"פי מ"ש בספ"ד דברכות כמה ישהה כו' וכן כאן אבל במנחה א"צ שספסיקו בקריאה : ב וקורין שלשה · רפ"ג דמגילה : ואם חל · כמ"ש בשבת כ"ד ולית הילכתא כו' אף להפוסקים כרב גידל : וא"א על כו' · והוא נגד הגמר' דשבת שם · אבל בהגמ"ר שם כ' בשם ר"ש בר ברוך דאינו דומה שבת דקריאת התורה והפטרה בשבת במנח' הוא משום קדושת שבת לכך אומרים על התורה כו' ועל יום כו' אבל קריאת התורה והפטרה במנחה דיוה"כ אינו אלא משום תענית כמו בכל תענית ורא"ה לדבריו שהרי בשבת שתורה מיוה"כ אין אנו מפטירין במנחה : ג אם חל כו' ובמדינות כו' · ע"ל סי' תקל"ח : ואומרים א"מ · עשאוהו כגרדף בפ"ג דתענית · ריב"ש · קודם שתתימה משא"כ לאחר נעילה מה דהוה הוה : ד אין נושאין כו' · רפ"ד דתענית : ובהן כו' · כיון דאינו אלא משום גזירה :

תרכג א לנעילה כו' · כנ"ל בסי' סקדם : ג זמן כו' · סוף יומא א"ר תפלת נעילה כו' תנאי היא כו' ואין הלכה כרב אלא כהסיא כרייתא ערבית מתפלל שבע רהבנ"א כו' דסוגיא דגמ' בפ"ה דברכו' כהסיא ברייתא' וגם בירושלמי כ"ד דברכות ופ' בתרא דתענית פליג ר' יוחנן ארב וגם איתותב רב שם וכל האמוראין השיבו שם על רב וסייעו לר' יוחנן וממתני' דרפ"ד דתענית וע' ברא"ש סוף יומא ואמר שם א"ל כי תחזי שימשא בריש דיקלי כו' מתלפתא שימשא דרב כו' ע"י דהוה רב מאריך בצלותי' כו' אלמ' לר' יוחנן זמנה בשמשא בריש דיקלא ולא יאריך : ואומר · עפ"ק דר"ה : ג אבל בוידוי כו' וה"מ · שב' כ"ד ולית הילכת' כו' אבל כרב גידל הלכ' וע"ש בתו' וכן בוידוי דמיא לדרב גידל משא"כ בפ"ן וע' במרדכי : ה והמנהג כו' · שאף בשחרי' אין נ"כ וע"ש קכ"ח סמ"ד בהג"ה : ו בסוף כו' · עתוס' פ"ה דברכות : ותוקעי' כו' · ע"ש עלה אלהים בתרוע' שלכך אומרים ז"פ ה' כו' :

תרכד א מתפללין כו' · כרהב"נ והלא כרב וכנ"ל : ג מבדילים · פ' ע"פ : ואין מברכים כו' · הטעם של הבשמים ע' ברשב"ם פ' ע"פ ק"ב ב' ועברפ"ב די"ע ע"ז א' ברש"י ד"ה נשמה כו' : ד וי"א שמברכים כו' · דזה אור אחר הוא וכמ"ש בפ"ח דברכו' וע' מ"א ס"ק ד' : ה ישראל כו' · עמ"א וכמ"ש בגמ' שם וסותר למ"ש בס"ד : ומיהו כו' · ברכות נ"ב ב' מאי שבת כו' והתניא כו' ובאור ששבת שבת ויוה"כ סוין ועבה"ג : י"א להבדיל כו' · דהוא אור ששבת ועפ"ז : וי"א שאין כו' · כמש"ש אור של ב"ה כו' : ואוכלין כו' · כמ"ש במדרש בת קול יוצאת במיוה"כ ואומרת לך אכול בשמחה כו' ועתוס' ספ"ו דשבת : יש מהדרי' כו' · כמ"ש בר"ה כ"א א' רבא היה רגיל כו' : ויש לזה התרה · עמ"א : ואין לנהוג כו' · כמש"ש רב נחמן יתיב כו' ובירושלמי פ"א דחלה הלכה א' תמן חשין לגומא רבא הרין יומין א"ל רב חסדא למה אתם מכניסין עצמיכ' לספק סכנה חזקה שאין ב"ד מתעצלין בר אבוי דשמואל בר רב יצחק חש על גרמיה וצם תרין יומין אפסיק כרוכיה ומך ר"ל שנפסקו בני מעיים שלו וגם מדינא אין לצום כמ"ש בריש י"ט דאנן בקיאין בקביע' דירחא רק משום דשלחו מתם הזהרו כו' משא"כ ביוה"כ שלא היה מנהג מעולם ועברש"י שם ה' ב' ד"ה מי לא מודה כו' : מי שמתענה כו' · ר"ל אע"ג דבר"ה כה"ג צריך להתענות לעולם משום שי"ח שמלוה להתענות אבל כאן אין מלוה כלל כנ"ל : א"א תחינות כו' · משום דהוי' י"ט כמו יוה"כ במקלת כמ"ש במדר' על פ' ולקחתם לכם ביום הראשון כו' מכאן ואילך כו' וכם ימי תגול' הבית וע' בפ"ק דמ"ק ובפ"ב דשבת : והמדקדקים כו' · ע"ל סוף סימן תרכ"ה :

תרכה א בסוכות כו' · כר"א שם י"א ב' ואע"ג דר"ע פליג עליה ולכאורה ר"י שם ס"ל כוותיה מדהולך ללמוד מפסוק אחר וכן כל האמוראים שם אבל בירושלמי שם מ' דגם ר"י ס"ל כר"א דגרסי' שם א"ר יוחנן כתיב באספך מגרנך ומיקבך מפסולת שבגורן ושביקב את עושה לך סכך רשב"ל אומר ואיד יעלה מן הארץ אמר רבי תנחומא דין כדעתיה ודין כדעתיה ר' יוחנן דו אמר עננים מלמעלה היו דו יליף לה מאספך רשב"ל אמר עננים מלמטן היו דו יליף לה מעננים כו' ע"ש וכן בב"ר פליגי שם בפי"ג ר"י ורשב"ל ר' יוחנן אמר אין עננים אלא מלמעלן שנא' ואתו עם ענני שמיא רשב"ל אומר אין עננים אלא מלמטן שנא' מעלה נשיאים מקצה הארץ כו' ע"ש ועתוס' שם ד"ה בפסולת כו' וכן בת"א מתרגמינן אדי במעלת ענני כו' וכן איתא בכמ"ר בכמה מקומות ומהן שם אמר הקב"ה לאברהם אביהם אתם אמרת והשענו תחת העץ חייך שאני פורע לבניך שנא' פרש ענן למסך הרי במדבר בארץ מנין כתיב בסוכות תשבו שבעת ימים לע"ל מנין שנא' וסוכה תהיה לצל יומם כו' וכן במכילתא פ' בשלח ע"ש ובפרש"י בריש סוכה ב' ב' ד"ה הוא : מצוה הבאה כו' · מכילתא פ' בא ושמרתם את המצות רבי יאשיה אומר אל תקרא כן אלא ושמרתם את המצות כשם שאין מחמיצין את המצות כך אל יחמיצו את המצות אלא אם באת מצוה לידך עשה אותה מיד והביאו רש"י במגילה ו' ב' וביומא ל"ג א' וע' פ"ד דנזיר כ"ג ב' ובב"ק ל"ח ב' ובהוריות י"א וש"מ מקומות :

תרכו א י"א שאם כו' · תוס' שם והוכיחו ממ"ש שם ד' א' היתה גבוה מעשרים כו' אלמא דאין סכך שגבוה מעשרים פוסלהו הואיל והולין צילתה מרובה מחמתה וכן שם ע"ו המקרה סוכתו בשפודין כו' אם יש כו' · ואע"ג דשם חבטה לא מהני כיון שניכרין כ"א בפ"ע · ומ"ש שאם האילן כו' בכל ענין כו' כ"מ בתוס' שם שאמרו שם והא דלא מהני כגון כו' וכ"מ מהגמ' שם דקאמר כאילו עשאה בתוך הבית וכן מדקא' שם ולא בסוכה שתחת סוכה ולא כו' ובסוכה בתחת סוכה כ"ש דמיפסלא אם העליונה ותחתונה צילתה מרובה מחמתה כמש"ש ועוד דמשני בשחבטן והסכך כשר רבה עליו ואם איתא אפילו בשהאילן צילתה מרובה כשר כיון שהסכך כשר רבה ע"כ צילתה מרובה מחמתה : בענין כו' . תוס' שם ושם ע"ו ב' ד"ה והא : וי"א כו' · שכל מה שתחת האילן כמאן דליתא דמיא ומה שהביאו תוס' ראיה מהולין לאו ראיה היא כמ"ש ר"ת בתוס' שכ"ל דסכך למעלה מעשרים לאו סכך פסול הוא ורביה ממ"ש בריש עירובין מקלת סכך למעלה מעשרים כו' אע"ג דאי סקלת הוי חמתה מרובה מצילתה ומה שהביאו ראיה ממ"ש המקרה כו' לא מיבעיא לפי' תוס' שפי' שם והא א"א לגמלם ותירץ כמעדיף שע"י כן האויר ממולא שבלא סכך פסול איכא שיעור וז"ש כאן אבל אם העגפים כנגד כו' וכן תי' דנמרא שם אם היו נתונים שתי כו' וז"ש כאן או שהסכך הרבה כו' שהוא כמו שם שהסכך הוא על כל הסוכה והוא הרבה כו' · אלא אפי' לפירש"י שם כנגד כ' המרדכי דאם השית סכך כשר על הפסול מקרי עירוב וז"ש כאן וכן אם הגיח כו' · ודברי תוס' צ"ע שפס ד"ה והא אפשר הקשו על רש"י ומיהו קשה כו' ופי' פירוש אחר כגי' ר"ת ור"ת וכאן הביאו ראיה מפי' רש"י שם ולפי' כאן לא קשה על רש"י שם וצ"ל דשם הוא אחר שכתב כאן פי' ר"ת דלמעלה מעשרים לא מקרי סכך פסול וא"כ יש לפרש כאן כראב"ה : בין שהאילן כו' · ר"ל שלא כדברי הרז"ה שכ' דוקא שהאילן קדם וכיון שנתן מקלת הסכך ועדיין חמתה מרובה מצילתה ועם האילן נעשה צילתה מרובה מחמתה נפסלה ואע"ג שריבה אח"כ אינו מועיל שהפסול עשה לו ומה שריבה כמאן דליתא דמיא ובכה"ג

לאיירי הגמרא אבל אם הסוכה קדמה מודה לתוס' וכתב הרשב"א שאין נראה דבריו דהא הגמ' סתמא קתני ורהיה מדפריך גמ' והא קמצטרף ומוקים בשחבטן ולא קמשני בכה"ג ואף שהתוס' שם הרגישו ותירצו דה"נ מאי נמימרא לאו סברא פשוטה היא נמצא הפוסקים וכ"ש לדברי רז"ה שהיה יכול לתרץ נגזור דילמא קדם האילן לסכך כמו שתירץ עכשיו ניגזור כו' · וכ"ש בשהאילן צילתה מרובה מחמתה דפסול בכל ענין אף אם הסוכה קדמה דלא כר"ת שמכשיר אף בכה"ג ולכן פי' שם י' א' פירס עליה סדין מפני החמה כו' שמייכשת הסכך כו' וע' תוס' שם ודייק נ"כ מהאמרינן שם י"א א' הדלה עליה כו' וסיכך ע"ג כו' משמע דוקא במתחילה הדלה דאי לא נתני נסיפוך והקשה עליו הרשב"א הא שם מיירי בשאין הסכך כשר לגדו מרובה מחמתה לבדו ואין הסכך כשר רבה על הפסול מדקתני סיפא ואם היה הסיכוך הרבה כו' וקושייתו איני מבין · אבל אין ראיה לפי' ר"ת דהא ע"כ מתני' דשם מיירי בשאין המחובר צילתה מרובה מחמתה דאל"כ היאך אמר ואם היה הסיכוך הרבה הא לא מהני בכה"ג מדאמר רבא נ"ש אלא כו' ואוקימנא שם בשחבטן אבל לפי' תוס' הנ"ל וכמ"ש הרז"ה היה ראיה משם אלא דר"ת לא נחית לחלק בהכי בין שהאילן צילתו מרובה או חמתו מרובה דס"ל בעיקר דינא כראבי"ה כל שמצטרף סכך פסול הוי כאילן צילתו מרובה וכיון דשם קתני הדלה כו' דוקא קודם ה"ה כאילן שצילתה (מרובה) ושם בדינא דרבא ס"ל כפי' ראבי"ה דשם האילן קודם כמ"ש העושה סוכתו כו' אבל הרז"ה חלק עליו בזה כיון שהאילן צילתו מרובה ומתני' דהדלה כו' מפרש הרשב"א הדלה כו' ר"ל על הסכך וסיכך על גביו ר"ל או סיכך ע"ג ותרתי קתני וערו"ן כ"ו וז"ש כאן ובכ"ז לא שני לן בין כו' והיא דפירס עליה סדין פי' כפירש"י פס ומ"ש בתשובת הרשב"א סי' קל"ו והביא ראיה מהדלה כו' כבר דחה כנ"ל וכן היא דמנימין דחה כמ"ש לקמן : מיהו אם כו' · גמרא שם ודברי מ"א כאן ס"ק ד' צע"ג : ב אבל מותר כו' · שם י' פירס עליה סדין כו' נ"ש אלא כו' וכ' דוקא דלנוי ה"ל טפלים ובטלי גבה אבל לנורך הבגד לא וכ' והכיא דמנימין שם דודאי אף ברטיבא אסור אלא דרב אשי סרי שלא בשעת אכילה ושינה ואמר דאיסקלא כי ינכסו שלא יאמרו דשביק לה אף בשעת שמשתמשין בה באכילה ושינה אבל כי רטיבא ל"ל הכי שאין דרך להשתמש שם מחמת שמנטף מן הבגד אלמא מהני סילוק ואף שכתב הרשב"א שם שי"ח עליהם וס"ל הכל שלא לנורך הסוכה כשר ואמר לנאותה לרבותא דאע"ג שהוא לורך הסוכה והירושלמי מסייע לכן דאמר אבל שלא מפני הנשר כשרה אבל הרשב"א שם השכים למעשה כסברת ראבי"ה וכ"מ בגמ' דקאמר פשיטא מפני כו' מ"ד וכ"ק דמפני הנשר ממעט לנורך הבגד דכשר אע"ג שדחה שם ואמר דא"ל למעוטא דוחק הוא ואף לסברת האתרוגים יש להוכיח קצת ממ"ש לכי יבשה והא צריך ליטול קודם לכן דאחר כך אף אם יטול יאמרו מ"מ ואין מועיל מה שנטל וכן לסברתו של מנימין שאף ברטיבא יאמרו מה מהני נטילתה : ג העושה כו' · רש"י וכ' הטור אף לדעת ראבי"ה כיון שאפי' יטל נגד הפסול נשאר כשיעור כנ"ל בס' שקדם : וכן כו' ואין בזה כו' · ע"ל סי' תקי"ט בט"ז ס"ק ג' וכ"מ ממתני' שאמר מסלקין כו' : ולא כו' · כנ"ל : רק שיזהר כו' · שם ולא בסוכה שתחת הבית ועמ"א :

תרכז ג ויש מכשירין כו' · דקי"ל שם י"ט ב' דשיפוע אוהלים לאו כאוהלים דמי וסברת ראבי"ה ס"ל דמ"מ מדרבנן אסרו כמו שאסרו בקינופות אע"ג דלא נביהי עשרה משום דקביעי ה"ה כאן ועתוס' שם ד"ה ובלבד כו' : ד ואם כו' · דמתני' דשם מפני הנשר ע"כ בתוך ד"ט איירי ומדשם ואמר ואם אינו מ' דכל שאינו לנוי פסולה כסברת הראשונה שכתב בסי' תרכ"ו ס"ב ועש"ס תרכ"ט : ויש ליזהר כו' · עע"ז וכמ"ש שם י"ד א' בני סדינין מצטרפין וה"ה כאן :

תרכח א ויש בינירם כו' · כשמואל שם דסוגיא שם כותיה דבני מערבא כותיה דאם א"ל י"ט כ"ש דאין צריך לקבל כרים וכסתות דהא נדירה לא חזיא · רשב"א וערא"ש ובפי' הרמב"ם והסכים עמו הראב"ד : אפי' אם כו' · כגי' תוס' שם ט' ב' ד"ה כא · וגרים ר"ת התחתונה כו' :

תרכט א אע"פ שגידולו כו' · כגון עורות כו' רש"י שם במתני' ובגמ' שם ד"ה כי תניגה כו' ועתוס' שם ד"ה וגידולו כו' וביאר הרשב"א ז"ל דגידולי קרקע הן שני מינים א' כגון הגומח מן הארץ ואין בכלל זה בע"ח כמ"ש לענין ברכה ונדרים וע' בפ"ו דברכות מ' ב' ונדרים נ"ה ב' והשני דבר שהוא גדל ע"י הארץ ולאו גומח ממנו וכן ב' מינים וכל שכתבה התורה פירות ובע"ח כגון במעשר כולל שניהם ויליף כל ג"ק אבל כל שלא כ' אלא א' לא אתי איידך מיניה והיינו דקידושין דקאמר אי כתב נאן כו' ואי כתב רחמנא גורן כו' וכן הסיא דב"מ וכן פריך כאן אי מה תגינה בע"ח ר"ל בע"ח בלחוד ולמסקנא דיליף מגורן לא אתי בע"ח מיניה : שאינם מקבלין כו' · כמ"ש בפ"ד דשבת ולא אמרו עבודין כו' : או מיני כו' · מתני' שם ט"ו א' בשפודין וגמ"א ס"ק א' : וכן אין כו' · דוקא גידולי קרקע בעינן דומיא דפסולת גורן ויקב וז"ש שם תקרה שאין עליה מעזיבה ומש"ש י"ג א' ואי אשמועינן הני תרתי כו' ר"ל דה"א בלא מעזיבה דוקא · רשב"א וע"ש : ד סיבכה כו' · עלח"מ · וכ"ד הרי"ף שכתב לא דייק ולא נפיק כשר אלא שדברי הרמב"ם כותרים זא"ו והר"ן פ' לקולא וכ"פ הרשב"א וכל הפוסקים כיון דמידי דרבנן הוא ע"ש ולא פסיל אלא דדייק ונפיק : ה בתבלי כו' · ירושלמי והביאו הרא"ש שם : ו במחצלת כו' · קנים וקם שם במתני' כגי' הרא"ש · שיפה ונמי בברייתא שם לד"ס : בין כו' · כר' ישמעאל בר יוסי שם דסתם מתני' כותיה דלא חילק · הרא"ש וס"ל דברייתא בגדולה איירי דאל"כ מתני' דלא כמאן דלא כפירש"י שם : דהיינו כו' · מדקאמר שם לא נחלקו כו' על מחצלת של אופא כו' : במקום כו' · שם י"ד וט"ו : ז יש להסתפק כו' · נסתפק אם הוא בית קיבול לפי שעשוי למלאות וכמש"ש י"ב ב' דמקבל טומאה ופסול ואע"ג דבת"כ פ' שמיני אמר דסולם טהור וכן בתוספתא דכלים שם הסליבות על גבי ירכותיו משא"כ בירכותיו נקובין נקבל ראשי הסליבות אלא שבפ"ו דכלים תנן תחתית הגורפים טמאה ושל נפחים טהורה ופי' הרמב"ם דשל נפחים הוא בית קיבול העשוי למלאות וע"ש בפ"ב דכלים דין ג' וברא"ב"ד שם · ודברי הרמב"ם צ"ע שהרי בפ"א דסוכה פ' דחילים נקבות פסולה ואע"פ שהוא עשוי למלאות מקבל טומאה כו' אבל הר"ש שם אמתני' דתחתית פי' כלי שנותנין תחת רגלי הגורפין והנפחים ע"ש וכן רש"י בסנהדרין ס"ח א' פי' דר"א וחכמים פליגי בבית קיבול העשוי למלאות ולרבנן טהור והתוס' שם ובסוכה שם הקשו עליו וע"ש · אבל מה שכתב בש"ע אם מותר להניח כו' לא כ"כ בתשובות רמב"ן שם ובתשובות רשב"א סי' קל"ה אלא אם מותר לסכך בסולמות עצמן אבל בת"ה ס"ל שם כ' השאלה אם מותר להניח הסולם כדי לסכך ע"ג הסולם וכתב בתשובה דאף לסכך בסולמות עצמן מותר משום דפשוטי כלי עץ הוא והביא ראיה מת"כ כנ"ל וכמ"ש הרשב"א בפ"ק דסוכה והנכון כמ"ש ר"י שכל פשוטי כלי עץ שראויים למדרם וייחדן למדרם מקבלין כל טומאה שבעולם ואפי' לסוית אב הטומאה כמ"ש בב"ק ובבכורות ונדה וסוכה ושבת ושאר מקומות אבל בלא"ה אם כן משמשין את אדם ותשמישי אדם מדאורייתא טהורים אבל מקבלין טומאה מדרבנן ואי לא טהורין אף מדרבנן והיינו הסולם דממעט בת"כ הואיל והוא משמש האדם ואינו משמש תשמישי אדם וע"ש פ' ו' וגם אינם מיוחדים למדרם אלא לעלות ולירד בהם וכן לתירוץ האחר של תוס' דמה שכן רחבים קלא ורהוי להניח דבר עליהן גזרו טומאה מדרבנן דדמו לבית קיבול וכ"מ בגמרא דבבכורות וכמה מקומות כאותו סברא מ"מ בסולם לכ"ע טהור כנ"ל מת"כ והתוספתא דשם מדרבנן קאמר אע"ג דיליף מקרא לתשמישי בעלמא היא מדקאמר השולחן ושולחן טהור מדאורייתא כמ"ש בפי"ח

דמנחות וע' תוס' שם ל"ו ב' ד"ה ולדברי כו' ובסוכה ס' א' ד"ה מסברתו ובב"ב ס"ו א' ד"ה ופאי ובעירובין ל"א א' ד"ה בפשוטי כו' ועבי"ד סי' קל"ח סל"א ושוכר שב"י כיון דתה"ד לא מכשיר לסכך ע"ג הסולם אלא משום דשוכר סולם טהור אבל נראב"ד שמתפקק א"כ מודה ה"ה לאסור · אבל לא דק דתה"ד לא כתב אלא נרווחא דמילתא שאף בסולם עצמו יכול לסכך אבל אף לדעת האוסרין ע"ג ודאי מותר כמש"ש סי' נ"ח וכש"ע לקמן כס' ח' וכתב אע"ג דקי"ל כר' יהודה בסוכה כ"א ב' כיון דאמוראי שם שקלי וטרי אליביה מ"מ הא כ' הרא"ש שם דטעמא דקבע עיקר כמו שמסיק בירושלמי שם ועתוס' שם ד"ה שאין כו' וכן פ' כש"ע לקמן ס"ס תר"ל ס"ג ואף שיש לתרץ דהטיא דה"ה לא קשיא שאף שבת"ס כ' דוקא לפסק הרא"ש שפסק משום קבע לא ראה דברי הרשב"א שהוא פסק כמ"ד לפי שמעמידה בדבר המקבל טומאה והקשה שם מהא דאמרינן העושה סוכתו ע"ג האילן כשרה אע"ג דאילן פסול לסכך ותור הקשה על פירש"י שפירשו שם אבל סיכך ע"ג המטה כשרה שמנע יתידות מבחוץ ולא סמך הסכך עליהן אלא למיפרא וכ' אלא הנכון כמ"ש הרמב"ן דסומך סוכתו בכרעי המטה שכפה מטתו והכרעים למעלה וסיכך עליהן שנתן סכך ע"ג הכרעים ה"א מפני שאין לו קבע שאומרי' עמוד ונעשה מלאכתנו שאינה עומדת לכך שמשמשה כפויה וה"א מפני כו' ואמר אביי ל"ש אלא כו' ר"ל שנתן המטה כדרכה ונעץ יתידות עליה וסמך הסכך על היתידות אע"ג שמטלטלת עם המטה כשירה לר"ה למ"ד שאין לה קבע הרי עומדת כדרכה ולמ"ד מפני כו' דוקא שסמך הסכך עצמו ע"ד המקבל טומאה אבל שמעמידין כשירה דאל"כ הא כל דפנות הסוכה צריך להעמיד על הארץ וז"ש העושה סוכתו בראש האילן קרקעיתו של סוכה וכמ"ש רש"י שם וע"ש שתי' קושית תוס' על רש"י שם וכ"כ הר"ן ולפי זה הא דס"ח ל"ק אבל הא דס"ס תר"ל קשה ומ"מ תירץ דשם בדיעבד וכאן אוסר לכתחלה ודוחק ועמ"א ס"ק ט' : ולכן אין כו' · דמיפשט פשיטא ליה דאסור וכדעת תוס' דבית קיטול הוא וכמ"ש בר"ת וכסי' קל"ה כתב בהדיא דאסור כו' וכ"כ מהרי"ל דאסור לסגיה שום כלי כו' וז"ש כאן אפי' לסגיתו על כו' ומ"ש בר"ת שהרשב"א כ' להדיא דאסור היינו מדמסיק אבל הר"ש כ' בסי' שמסכה תחתיה כו' כנ"ל וכן תמה שם על הרמב"ם כנ"ל : וה"ה בכל כו' · כמ"ש בספ"ק דסוכה דכל המעמדת מדרס אין מסככין בהן אפי' נ"ל נדנסא · וכל זה לדברי רשב"א אבל ל"ע על מהרי"ל שבתשובה סי' פ"ו לא כתב כן וכ' דהלכה כרבנן ואף להפוסקים כר"י אותו טעם שא"ל קבע עיקר כמ"ש הרא"ש ע"ש : י ואם קצרם לסכוך כו' · כרב מגפיה דהקלא וטרית אליבי' : עד שיעשה כו' · כת"ק : כגון שירוש · כר' יוחנן : יא מסככין בפשתן כו' והוא כו' · עמ"ז ס"ק י"ב ופ"ב דטהרות מתני' ו' וכן בהרבה מקומות : יב אע"פ שפסולים כו' · רש"י שם ד"ה ופוסלין : וכל מה כו' · מהג"ל : אפי' מן הצד · גמ' שם י"ז א' במתני' : יד לכתחילה · ממ"ש לא מסככין מ' לכתחלה : טו וכל חבילה שאינה כו' · גמ' שם : יז אבל חבילה כו' · כמש"ש י"א א' וכ"ש לפי' הרשב"א שפי' דמחובר נפקי נ"כ מהאי קרא תעשה ולא כו' וכ"ש מחובר דלא נעשה בו מעשה כלל אף נשם דירה וסיינו דפריך התם מאי איריא משום כו' וע' תוס' שם י"ב ב' ד"ה אין מסככין · ומהא כו' · אבל י"ל דמהא ליכא לאוכוחי מידי דהא גם שם י"א א' שמתא קתני או שקלן כשירות ואמרו בגמ' וצריך לנענען : יח וכן אמרו כו' . ע' תוס' שם ב' ד"ה השפכן כו' : ונהגו שלא כו' · דילמא אתי לסכך כענין שלא יהא משר יורד ובמ"ש ר"ת שם והוא שעשאה נגל וע' ברא"ש שם · ובהג"א כתב משום כיון דהאידנא מסככין במיהם נהם בהו כמי איכא גזירת תקרה : יט וי"א שסוכה כו' · עמ"ש בסי' תרכ"ו ס"א : או שהוא שרוי כו' · עמ"א ס"ק כ"ה ובמש"ל בסי' תרכ"ו ס"ב · אבל הטור סתם לפי שכתב זה לדעת ר"מ כמ"ש כדי להנין או כו' ולדעת ר"ת שכל שאינו מסייע בהכשר סוכה אינו פוסל והוכיח הרשב"א והר"ן כסברא ראשונה ממ"ש שם מ"ד ה"ה לנאותה כו' אורחא דמילתא ואי לפיר"ת לאו אורחא דמילתא היינו כל כך נוסרין עד שתשוב חמתה מרובה מצלתה ועוד דקאמר שם דלא לימרו קמסככו כו' ואם איתא אמאי יהיו סבורין שיהיה הסוכה חמתה מרובה מצלתה בלא הדין וכן סתם לעיל בסי' תרכ"ו ס"א כסברא ראשונה :

תרל א כל הדברים כו' · היינו לדעת הרא"ש שכ' דטעם דקבע עיקר אבל לפסק הרשב"א והר"ן לדעת שאנפס כולן פסולין לדפנות בסומך עליהן אלא באותן שאין ראוין לסכך בהן או אותן דאין פסולין אלא מדרבנן ופי' הרשב"א שם וכולן ר"ל אפי' לא סתירן כיון שאינן פסולות אלא מדרבנן וכ"כ ר"מ בשם א"ז וכ' וכן מייתי לה התם מן הירושלמי ובירושל' פ"א סוף הלכ' ו' כ' להיסוך ר"י בשם ר"ח בר חנינא וסכות' על הארון את הפרוכת מיכן שהדופן קרוי סכך מכאן שעושין דפנות בדבר שהוא מקבל טומאה וכה"ג שני' בירושלמי מכאן שאין עושין כו' וכן נראה כיון שקרוי סכך אבל אין ראי' משם דשם הוא כשיטת ר' יאשיה בגמ' ז' ב' : וא"צ כו' · כיון דא"ל שיהו גדולי קרקע נ"ל גדילתן : ה"ה לא כו' · ככ"ל פי' הרכ"ש סי"ד ותד טעמא נהו אבל אותן שנוסרין עליהן אין פסולים אלא לסכך שנוסרין על השולחן · רשב"א : או דבר כו' · כמש"ש סי"ב כהג"ה וכל מה כו' דייניק כו' : ב דפנות הסוכה כו' · כרבנן וכריב"ל בליסנא בתרא ודרבא דרב כהנא עביד טותיה : אע"פי כו' · כמ"ש בפ"ק דעירובין : ואם השפה והקנה כו' · ככ"ל אבל בירושל' פ"א דסוכה הלכה א' ופס"ק דעירובין איתא דאינו מתיר משום דלא נעשה לכך ועמ"א וי"ל דס"ל דגמ' דידן פליג על הירושלמי דאמרינן בפ"ק דעירובין דוקא בפתחי שימאי ולא מהני בשלא נעשו ועוד שם במחיצות דכ"ע ל"פ כו' וע"ל סי' שס"ב ס"ג ול"ס נכ"ע משום מחיצה : ומה שנהגו כו' · ר"ל דא"ל סקנה שע"ג וכ"ש עגולה דא"ל דהא נרב שפת עגולה לא מהני נל"ס אף דלא קי"ל כוותי' : לנוי כמ"ש עשה סוכה נאה שם : ג הוו כו' · דקי"ל כריב"ל בכ"מ : וגם בזה כו' · מדאמר רבא מילתיה אחר סוכה העשוי' כמבוי ש"מ דאלטולו קאי : וי"א כו' · כיון דאיכא שיעור דופן ע"י לבוד א"ל ל"ס דא"ל ל"ס אלא להכלים נשיעור דופן ומאי דאפסקיה מבו' דבעי לאסוקי' למילתיה ולחלק בין שתי דפנות דעריכן וס' הראשונה ס"ל כיון דליכא ז' אלא ע"י לבוד אינו דופן בלא ל"ס דהא בכל הסוכה לא מהני לבוד בפתים כהלכתן כו' דאל"כ למה אמר ושלישית אפילו טפח הא ד"ט בעי דהא לבוד מהני' מעליים' הוא ועוד בשתי קנים סגי כמ"ש הו' שיעמיד הא' פחות מג' והב' פחות מג' ויהיה כ"א חלי טפח ומשהו ול"ל ל"ס ועמ"א ריש סי' ועמ"ה ולכן צריך ל"ס וז"ש אבל אם כו' : ד ברא"א כו' · עתו' שם ד"ה סיכך ע"ג מבוי · וא"ת ומבוי כו' וי"ל דלשלם כו' ואמרינן בגמ' א"ה לתני כו' אלמ' כה"ג מהני טפח שוחק אע"ג דדופן השלישית לא מהני כלל לענין הסוכה : ה רק שלא כו' · דלשיעור הסוכה לא מהני ל"ס אף ע"ג דמהני לשבת דהא"כ מאי קולא דדופן השלישית דאתי הלכתא וגרעתי' כו' הא דופן שלם הוא ועוד למה לי לטפח כיון דיש לו ל"ס ולענין שבת סגי בקנים כ"ש רק שתהא בריאה כדי לקבל דלת כ"ש ואפי' של קש ולפי"ז בקרנו' נ"כ לא מהני דהא בעינן שתי דפנות דעריכן כמ"ש מ"ש התם כו' ועברי"ף וצריך שלא יהו בכל הקרנות ל"ס ועמ"א : ובלבד כו' · שם דופן סוכה כדופן כו' ועפ"ק דעירובין וע"ל סי' שס"ב ס"י : ו ויש כו' · לפי' נ"י ור"נ אמר באמצע הגג מתוקת אבל על שפת הגג ד"ה כשירה וע' בה"ג : ז ואין להתיר כו' · לדעת הר"ן דוקא במקו' שמותר לטלטל בשבת בלאו כגון במבוי שתום כמ"ש תוס' הנ"ל ובפסין דוקא לעולי רגלים או אפי' דאורייתא לדבר מצוה היכא דלא שכיחא מיא וכמ"ש בעירובין כ"א א' וכמ"ש בהג"א שם אבל מדברי הרי"ף שסתמי' שם דיני פסי בירות וכאן כתבה נ"ל דס"ל כדעת תוס' שם ד"ה סיכך ע"ג פסי כו' והרא"ש מיקל יותר דאף בלחי מועיל אף במבוי מפולש מזה הטעם' ומתוך לשון הרמב"ם וש"ע משמ' דס"ל כדעת הרא"ש ומ"ש כאן ואין כו' ר"ל דוקא כשהפסין כר"ה ועמ"א · ודקדקו מדקאמר ע"ג מבוי וע"ג פסי בירות ול"ק כעין פסי בירות ועל שתי מחיצות ועבר"ן : ח מפני שהיא כו' . פי' שהאכסדרה היא ב' כותלים זה נגד זה ומקצתן מקורה וסמוך לקירוי על קצה האחד סיכך ופצימין לאו בפתו' מג' כפירש"י אלא בשם פצימין שנים נראה כ' א' מכאן וא' מכאן ע"י אותו הפצימין אמרינן פ"ת יורד וסותם וכזה מתורץ קושית תוספ' שם ד"ה אתוי לי' וא"ל לדחוקי כמ"ש הרא"ש שם דעביד לי' ל"ס ג"כ ורב כהנא לטעמיה דבעי נמי ל"ס ומדאורייתא סגי בהכי דל"ס חשיב מחיצה בכ"מ ולא בעי טפח שוחק אלא מדרבנן וכיון דנראה מבחוץ מהני ע"ש וכן מש"ש א"ל לא סבר מר כו' מ"ש יש לה פצימין כשירה לא שייכא לשמעתין דיש לה פצימין הוא מטעם לבוד ואין לה פצימין הוא מטעם פ"ת : אבל אחרים כו' · כפי' תוס' שם דאכסדרה ב' מחיצות דבוקות אבל זו נגד זו לא אמרינן פ"ת כמש"ש א"ל מודינא לך כו' ובגד הג' סומך כמנין שהסכך נוגע באכסדרה ופצימין כפירש"י כשמוכין בפחות מג' זה לזה ומשום לבוד ובאין פצימין אע"ג דבעלמא מהני כאן לא מהני כמ"ש בגמרא ורבא א"ל ע"כ כו' ונגראה מבחוץ כו' צריך נמי ל"ס כתירוץ הראשון שברא"ש שם וע' בטור · ונראה שהרמב"ם מפרש כפי' הרי"ף בספ"ע דעירובין שאכסדרה יש לה ב' מחיצות וכמ"ש תוס' בשם ר"ת ור"ת וכאן אע"ג שלא סמך הסכך אל כותל האמצעי ואין לסוכה אלא שתי דפנות מועיל פי תקרה כיון שיש לה פצימין ולאביי לגיסנא קמא אף בלא פצימין ולזה הקשה לו רבא לדידך דאמרת כו' אע"ג דל"ל אלא ב' מחיצות וא"כ אפילו הפתיח דופן האמצעי א"ל מודינא לך בהסית כיון דמפולש מעבר אל עבר משא"כ כאן דמהני הדופן דאמרינן פ"י פ"ת ולרבא לא מהני והוי כמבוי מפולש וז"ש מפני שהית כו' שהרי כו' והאמצע כו' : ט היו כו' אפי' כו' · שם כרבנן וכפי' הספרים דל"ג ומאי קמ"ל דמשלשלין ואמרינן דופן סוכה כדופן שבת ובשבת קי"ל דאין מחיצה תלויה כו' ועתוס' ורא"ש שם : יא עושים כו' · שם כ"ג א' : שיקשור כו' · עמש"ל בסי' שס"ג ס"ה : יב יכול כו' · עירובין מ"ד : ואפי' בי"ט כו' · שם ופרש"י שם ד"ה אלא אדם כו' ור"ס בדופן שלישי ותוס' ד"ה פקק כו' : יג המסכך כו' · כר' יהודה דשקלא וטריא אליביה וכמ"ד מפני שא"ל קבע דכן מסיק בירושלמי ותוס' שם :

תרלא א סוכה שחמתה מרובה כו' · כפירש"י שם ועמ"מ : ב ויש מתירין כו' · הר"ן שם נסתפק בזה : ג דרך כו' · לשון הרמב"ם וכמ"ש בירושל' הכ: אמר' נריכין שיהו הכוכבין נראין מתוכה ר"ל מדאמר כשירה מ' דיעבד דוק' ר' לוי בשם ר"ח בר חנינא כוכבי חמה שנו ופי' הרמב"ם כוכבים הגדולים הנראין אפי' ביום כמ"ש בפ"ב דשבת וצ"ל מ"ש בברייתא ת"ר אין כו' אפילו לכתחלה : ה והוא כו' דהיינו כו' · שם אמר רבא מנא אמינא לה כו' וע' רש"י שם ד"ה ותני עלה ה"ג לה כו' וצ"ג אין כו' אבל הרשב"א והר"ן כתב דאין למחוק הספרים ומ"ש אין בהם פותח טפח אעליונות קאי ואין ביניהן אתחתונות קאי טומאה תחת אחת מכן ר"ל תחת התחתונות ומ"ש הא מאי כי כו' דוקא שיש פותח חלל טפח למטה לאהכנס שם וכ' וי"א דה"ה דאם יש בגג העליונות יותר מטפח שצריך שיהי' ג"כ באויר שבין התחתונו' כאותו שיעור שיהיה ראוי לאהכנס שם וצ"ג דכל שיש בין התחתונות טפח סגי וכ"מ בגמ' דקאמר אין ביניהן טפח ולא קאמר שיעור עליונות אלמא דלעולם בטפח סגי וזהו שאמרו דהיינו כו' אבל הרמב"ם וש"ע סבירא להו כסברא ראשונה וזה שאמרו והוא שיהיה כו' ועיין כ"מ : אפילו חמתה כו' · רש"י שם דבור המתחיל קנה ובתוספות שם ד"ה קנה : ו אע"פ שעשה כו' · דאל"כ הרי דינה כן ומאי קמ"ל : ח ואין בהם ד' כו' · כמ"ש שם י"ז הסכך פסול פוסל באמצע בד' וכמש"ל בריש סי' תרל"ב ושם ת"ש סככה כנסרין כו' ומודה ר"מ שאם כו' בשלמא למ"ד כו' ולאן קי"ל כמ"ד באמצע בארבעה : ואין בהם כו' · שם י"ד פני פריכן מנסרפין כו' בשלמא לשמואל כו' מאי מנסרפין מנסרפין לארבעה : ותניה כו' · דקי"ל בפ"ק דעירובין כר"פ ועתו' שם ד"ה פרוץ כו' : ודוקא כו' · שם י"ז ב' י"ח א' : ט שיעור כל המסכרים כו' · וה"ם מספקת · רמב"ם וטור : אפי' תנסרים כו' · כמ"ש שם הגיחא לרב כו' אלא לשמואל כו' ועב"ש ד"ה סיפא כו' וד"ה בבטולי כו' וכן תוס' שם ד"ה ר"מ כו' ולאן קי"ל כשמואל כמש"ש הרי"ף י"ד מדמפרש ר"פ מילתי' ועוד דר"מ ור"י הלכ' כר"י כמ"ש בפ"ד דעירובין ולרב בכל נסרים כשר נר"י ושם פליגי ר"ה עם ר"ח ורבה כר"ה אלמא דהלכתא כשמואל ועיין תוספות שם דיבור המתחיל הפכן כו' : ויש מי כו' · כמו שכתבו הרמב"ן והרשב"א והר"ן דמתניתין איתוקמא בשאין בו ארבעה דלא כרש"י ותוספות שכתבו שהם תקרה כאית בה ארבעה ומשום הכי פריך לשמואל דהא בסוף כ"מ ק"ז מלינו שהם תקרה שאין בו ד' ועוד דאי לית בה ד' מאי מהני נוטל אחת וכ"ת כפירש"י דהא דומיא דמספקת להכשיר כל הסוכה לא ואף למ"ד סכך פסול בד"א מודה שאין ישנים תחתיו וכ"ש למ"ד באמצע בארבעה למה מותיב מברייתא לקמן י"ח א' ולא מותיב ממתני' ועוד דסברא מהופכת שתקרה העשויה מכבר כשר במספקת אפי' יש בה ד' והרוחי' מאן מוכח אלא בלית בה ד' מיתוקמא ומאן דס"ל גזירת תקרה בד' גזר כאן אף בפחו' מד' דודאי, אף בפחות מד' מקרין אלא כ"ד דתנילן לשיטך כמו לתקרה לא גזרו בכן אבל בשים בכן ד' שקרובי לתקרה יותר משיטך גזרו בכן בעשויה תקרה מכבר למאן דגזר כאן אין סילוק בין ד' לפחות מד' כיון שנתוכן בקירוי הבית נעשו קרובין לתקר' וזה דפריך הגיחא לרב דלר"מ ל"ל גזירה כלל ה"ג לא גזר אלא לשמואל דלכ"ע אית להו גזירת תקרה בד' ה"ה כאן אף בפחות מד' ד"ה פסולה ומשני שיפ' בביטולי כו' דלב"ה מיתקנא בהכי אף תקרה הישנה ולב"ש לא מיתקנא אלא בנוטל אחת כמ"ש בתחלה וכן לר"מ אליבא דר"ה וכל תיקונם הוא לעשות אותם כבתחלה שלא נעשו תקרה וכן כל הסוגיא מיפרשא בהכי וזה דעת הרמב"ם · ויש עוד דרך אחר' אף לפירש"י ותו' וכדע' הראב"ד דפ' כרב דהלכת' כותי' באיסורי וכ' והא דר"פ מפ' מילתיה דשמואל לא מכרעא דהדרך האמוראי' לפרש והא דסוגי' דבארבע פסול משו' דקי"ל כר"מ בגזרותיו וכאן משום גזיר' תקר' הוא והכל לדרך א' שלה כמ"ש הרשב"א דלרב דר"י לא גזר כלל או הלכה כרב בגזירותיו אבל לשמואל דר"י נמי גזר אלא דפליגי בשיעורן נ"ל הלכה כר"מ והדרינן לכללא ואין נ"מ שם אבל כאן נ"מ דלרב והלכה כר"מ בקמייתא ה"ה בבתרייתא ולדעת הראב"ד צריך אף לפירש"י כאן שלא יהא ד' דאף ר"מ דמכשיר בנוטל אחת דוקא בת"א מלומלמות וכן פ' הרב רבי יונה והרשב"א ז"ל כרב וכר"מ אלא שלפירושם לא מהני אלא נוטל אחת ודוקא אין בהם ד' כנ"ל : י ואם היה כו' או שהגביה כו' · כפירש"י וכמ"ש בירושל' שם והביאו הרא"ש שם אלא שתחל' דבריו הי' לה גג ל"ע : וי"א כו' · כפי' תוס' שם ומ' מדבריו שהרמב"ם הנ"ל לא ס"ל כן דלא כב"י : וצריך שיהיה בה כו' · כשיעור סוכה שיתבאר בסי' תרל"ג ס"ח ותרל"ד ס"א וקמשמע לן דלא כמפרשים דא"ל אלא בקרקעיתה ז' על ז' וכל שהוא גבוה י"ט סגי אפי' טפח העשירי כלה עד טפח ברוחב קמ"ל דלא ועתוס' שם ד"ה העושה כו' דלא כרשב"א ור"ן ות"מ שכ' שכל השיפוע א"ל שיהיה רק ט"ז לבד הטפח · אלא הכל לפי גובה הכותל כגון אם הכותל גבוה י"ח טפחים או צריך שיהיה השיפוע כ"ב ומחלה והרחיק מן הכותל י"ד ומחלה זה אם הרחיק מן הכותל טפח ואם הגביה מן הקרקע טפח והכותל גבוה י"ז או השיפוע כ"ב ומחלה ויותר והרחק הוא ע"ז וכן הכל לפי הכותל והרחק : גם צריך כו' · בשני הענינים הנ"ל שכתבתי הוא עשרה טפחים העליונים משיפוע : ואם כל כו' · מידי דהוה

אפסל

לפסל היוצא מן הסוכה שם ותמרינן נמי בפ"ז דתענית מתני' כ' כל שימושי תלוים כו' טומלא כאוהל כו' הרמ"ם :

תרלב א סבך פסול כו' . תנ"י דקי"ל כרב כתוספתי כיון דרבנן דכו רב ס"ל כוותיה ושוה לרבה לן כלן דין דוסן עקומה בלי כיון שלף בתמצע כה"ת וכמ"ם ותמרי לי בר מינה כו' וסוגיות דנמרת בכל מקום דתמרין דוסן עקומה כשם"ם ר' מ"ם ו' כ' ועירובין ר' כ' וכן מדפריך שם ר"ד כ' ר"ד לית ליה כהו תרכעה כו' לעולם כו' מן הגד כו' וע' תום שם ד"ה לו כו' : ומותר לישן תחתיו . ממ"ם שם ומוזה ר"מ שם ים כן נמר לעכר כו' ותע"ג דקלי נמי לים כו תרכעה עיקרי לתלן כו תרכעה דפליגי ביה קלי וכמ"ם תום שם ר"ד ר' ד"ה ומוזה . ועוד משום דעיקר ומוזה כו' וע"כ ס"ל כמ"ם רש"י ם"ח ס' ד"ה שלין כה . וה"ת בנפרים כו' ס"ם וכתום שם ר"ד ר' ד"ה ומוזה . ומיהו בנמר תרכעה כו' וע"כ ס"ל משום לין כו תרכעה וכ"ל וסם וחו פלוגי כו וכן דברי הרי"ף והרמ"ם לף שרכתה מולקים ע"ז : דהיינו כו' ע' רש"י בתוכ' ס' ר"ז ס' ד"ה שלוך : ודבר זה הל"מ . שם ו' ר' ושירוזין ר' כ' : ומיהו אין כי' . שם ר"ד ס' ר' : אבל בסוכה קטנה כו' . שם ר"ז ר' נהי דלף שוו כו' בסוכה קטנה כו' ושם ר"ח ס' בסוכה קטנה נקיים כו' ודיו לחויר כמ"ם בפ"ג : וישנים תחתיו ומצטרף כו' . שם ר"ש ס' ב' אויר בין כו' . שם ר"ד ס' מה שלו אינה שכך כו' ולמר ממי נהי דלף שוו כו' ושם ר"ח ס' תמר מהני חויר כו' וקי"ל כמ"ד לקולא כמ"ם רש"ז דשכחוס ובפ"ד דחולין : ומצטרף כו' . שם ר"ש ס' : ודוקא כו' אבל בלא"ה כו' . דמל"כ למ"ד אין לנוד כתמצע סילוך מכסירין ללחם מרוכה מחמתה ושוכה עמיה כמ"ם סוכה המדובלת כשרה וע' רש"י שם ד"ה עמיה כו' וכן שם ר"ש ס' ר' רבב"ח מ"ר יוחנן לף ללרכה כו' ומסתע דלף כמיעוטא דנשים כשוכה יתחתיו דמתר נידון כשוכה וע' רש"י שם ד"ה לף"ל רבי אלנה כו' וכן מדמדמה לניע הגרוך אמצטרף ושם טוענין נס כשים אצ אידך . רבב"ח ועתוס שם ר"ח ס' ד"ה אין כו' : והא כו' . רמ"ם שם ותוס' ר' ס' ד"ה לויר כו' מיהא דפסל היוצא מן הסוכה : **ג** סבך פסול כו' . נמי' שם הלכך ט' : וה"ט כו' . שם ר"ח ס' : אם יש כו' . תום' שם ר"ש ס' ד"ה לולו כו' ומיהו היכא דאיכא כו' :

תרלג א סוכה כו' . כתי"ח ותע"ג דדרש רבה כך רב יוסף שם ר"ח ס' וי"ו תיוב לפשוטיה כמ"ם למעלה לף קי"ל כרבה כר"ם מדאביי ורב יוסף שם ר"ח ס' ג' דלף שרית לף כילת תחנים וכר"ח שם ס"ו ס' רבא שרית לרב אחא כרהלף כו' וכן שמואל בתריתי ניסני עליו ואתמרינן נר תנוכה שבירתה למעלה כו' ושרי"ה : בין כו' . ר"ל דלף כרבה ור"ו דלף כרבה דהוה בתרת ובתר תריסב"ח ותע"ג דאין לסכה כתלמוד ה"מ היכא שהרב שעב דברו כו' ושרי"ם פ"ע דסבה ונ"כ סוגיא דנמ' כוותיה כמ"ם שם ר"ח ס' כמתני' כו' ולמאי מעמא דר"י דסוכה דירת קבע בעינן וכן שם כ"ח ס' ואע"פ ר"י לעשויה כו' וכפ' ר' ס' מיכא ביעייתו לי דיכולה כו' ותיול לעיולי דר"י ס"ל דירת קבע בעינן ורבנן לעשוייהו כמ"ם הרי"ף וכן מבוי לף שהקפה על רבת קבלה מיעה כמ"ם ז' כ' תמר מבוי כו' ולף שהחה תום שם לף נתו המפרשים בסברתם דח"כ למה לחוקמיה מבוי ר"ח בשיפה הא לף פליגי ר"י ורבנן בזה לף הלכתא כר"י נס כרבנן ליה הלכתא ול"כ כמתני' : אבל כו' אפי' כו' . עירובין נ' : **ה** אפי' מהאצטבא כו' . עמ"ש : ו על האצטבא כו' . כמ"ם משום דוסן עקומה וע"ל סי' תרל"ב ס"ח : **ז** אפי' אם כו' . ר"ל דלא כרי"ז שכ' בפ"ם כנה כה עמוד מיירי כתוך ד"ח בלבנים ולף"ם שכל רבת כיון שנטוי שלף חלק רשות לעלמו ולאלבה מיירי שהיו נטוי שברה ולכן עליו הרמ"ם דעמוד מיירי חוץ ל"ח ושכור מבוי לחבשיר משום עד למוך ושכל רבת כן פירש"י שם וכן פי' שם הריטב"ח וכן שם תום' כ' כריו"נ ז"ח ולף ים כו' ולף"ל הלכתא נטוחה :

תרלד א סוכה כו' . שם ר' ג' ותמר בירושלמי ע"ב הלכה ח' וכתב כדי שולתו עשה ונגמר' ע"ז ר' ה"ת קמ"ל שיעור משך כו' : ולענין גודל כו' . כמ"ם כ"ז ר' מלמד שכל ישראל כו' ולף ר"ח לתלוה ובתיב ולעיל נודל כו' : בא היא כו' . שם ז' ר' ותלן ק"ו דלא כרבי ותע"ם בפ"ח : **ד** מי מי כו' . שם ר' ג' דמתרמי פליגי ושפק שם כ"ם ותע"ג דלוקים לרי תלוה דשמעיה ל"ל דל"ם כלבני דשמעיה דל"ם משום דיר קבע דהא קי"ל ר"ח ג' לגלי דשמעיה שמא ישכך ול"כ כיון דהלכה כב"ש בסוכה קטנה ס"ה לנדולה דתלן שמעת לתרוייהו והרי"ה ור"ם מולקים ור' רשב"ם :

תרלה א אבל כו' . כמ"ם : ואם הנדריש כו' . עמ"ש וכמו שחילקו שם ר' ג' בין בנה לעכבת כנגד דוסן דתמצי דכשר כולה כמ"ם בפי' תרל"ג ס"ה : ואם חקק כו' . דתמרינן דוסן עקומה כמ"ם התם לרוחיה לנחוק כו' : ואין לעשות כו' . נלמד מכ"ל וחמ"ם ר"ח ג' לפי' ספמית כו' ול"ק שלף היה עשוקה לתון פי חקרים יוכד וכוחה לגלף נרחב ד' כמ"ם בפ"ח דשבת ול"ב ע"ב הסכך קידש לנדשות ומ"ם רש"י שם בתמני' ע"ז ד"ה מלמעלה כו' מיירי קודם שסיכך ולא רלה לפרש לגלף סדר תרינהו לו עשה קודם :

תרלו א בגופה . ר"ל דלא בבה"ג שכתב לפי' הכניס לתוכה כוי מידום ואם כן ליכא סוכה שאין מכניס לתוכה . דבני הרמ"ם וכן כתב הריטב"ח בשם ירושלמי : ואפי' . תע"ז דלא פליגי לתרלי :

תרלו א בן כו' . ירושלמי שם תני בשם ר"ש מי שלף עשה סוכתו בערב הרגל אל יעשנה ברגל ותתני ב"ק נשלה סוכתו ברגל יקימנו ברגל קנס קנסו ר"ש שלף עשה סוכתו מערב הרגל אלמא דשלינו כתנוד ותע"ג דבגמ' לף משמע כן מ"מ לדינא ל"ם ירושלמי דרבנן בב"ע מתירין : אפי' בסוף כו' . כמ"ם שם ורבנן ס"ק רחמנא כו' וע' ם"ו ועי' תום' שם ד"ה כל כו' : **ב** וכן יוצאין כו' . ק"ו שלחוה וכ"ם כלן ים לו חלק בה והשתא הוה שלול לו דש"ד בן נשחתה ומשלול מני אחר כמ"ם כמשכיר בערכין ב"ח ושוקר לף מני לחר דקי"ל כרחב"ש בכדיים מ"ו ס' ועי"ש ד"ה כל כהוצה כו' ר"ל דח"ח שיהיה כולם שוחתין ומ"מ קרא בין שוחתין בין שלולה ולכן לחרו לך למעוטיו שלולה ול"ק למעוטי שוחתות ולכילות דשיעורם שלולה מ"מ שיעורות חויב ועריב"ם פי' שמ"ר : **ג** ומיהו לכתחילה כו' . וכן בקרקע מדחמר מכשירין משמע דיעבד וירושלמי רפ"ג לחו היה גזולה פסולה כל שכנכם לעוף סוכתו של חבירו שלא מדעתו כסדה נמליאל ונע שניר לי' משלמת נו שוקת שבר הפב"ע ול"ל מלן שדה לף : מיהו בדיעבד כו' . ר"ל לף של נב דירושלמי שם לחר דפסולה ב"ל כזה לף ק"ל כירושלמי שלא כמכשיר בנמרת דיון : ובן לא כו' . כמ"ם ג' : אבל אם כו' . רש"י שם ממ"ם כ"ז ב' דנזולה לף לרבנן פסול. וה"ה כו' . כן פי' תום' שם ד"ה אבל כו' ונ' הל"ל לף מדרבנן :

תרלח א בין כו' . ממ"ם ר' ג' דילמא מן הלד וכ"ם נרפעות שלמן כמ"ד בפ"ד דיש דתמירי מוניו : מפני כו' . שם מ"ו ב' : ואפי' נפלה כו' . ע' תום' רפ"ד דיש ג' ב' ד"ה אבל כו' וה"ה ק' ר"ח ממ"ם בגמרת שם הכת כסוכה טופת כו' וקאמר שם ושוין בסוכה החג כו' : ולא מהני כו' . כפירש"י שם סיפא לתלן בסוכה דעלמת כו' אבל רמב"ן ור"ן שם לף כן ופ"ל כו' רע"ם ס"ד וסי' תקי"ח ס"ח ממ"ם : ואם אחר כו' . ממ"ם מנין שכשם שחל כו' ותניגה לאחר שכשרים לת מניגתו ח"י לכשרים עוד ועכ"ם דתניגה ח' כ' : אבל אם כו' . כמ"ם שם כתניגה וע' תום' דפ"ד דיש שם ד"ה הל"ל ותירן ד"ח כו' : וב"ז כו' . דקי"ל כרבה מנהדרין מ"ז כ' : ב אפי' נפלו . הלכן תמרו שם מסוס דתכלתלף כו' ולף שני מ"ם כפ"ב דשבת מסוס ניזוי

בגיטולין וע' בגמ' שם: ח ודוקא כו' · פתוס' שם ד"ה הולכי כו': ואע"ם כו' · ע' תוס' שם ד"ה וחייבין כו': וההולכים לכפרים כו' · כנ"ל הולכי דרכים כו' · ויש לדחות דשם מיירי שמוצא סוכה במקומו ח"ש ותע"ג דיש לחלק כו': י והמשמשין כו' ואם כו' · כלומר מהג"ל :

תרמא א בין כו' · דלא כירושלמי פ"ג דסוכה ופ' כתרא דברכות שמוקיקו לברך בין לעצמו בין לאחרים אבל בגמרא דמנחות דקף לעצמו אינו מברך : כשעושה כו' · גמ' שם לעצמו ועתוס' שם ד"ה העושה כו': ואם לא כו' · גמרא שם א"ל לכשיכנס ליסב בה מברך שתים : ואם בירך כו' · שם :

תרמג א להרמב"ם כו' · כמ"ש בכמה מקומות כל המצות כולן כו': ואין נוהגין כו'. והביא הרא"ש מירושלמי פ' כתרא דברכות נתעטף לומר אקב"ו להתעטף בציצית אלא אע"ג שכבר נתעטף מברך כיון שיש שיהוי ומסכת המנוס כ"ז שהוא משוסף ועתוס' ל"ט א' ד"ה עובר כו' וכן בסוכה ועוד דמ"ש תשבו בסוכות היינו הסיבה וכן ברכת ליסב בסוכה ואע"כ נקרא שפיר עובר לעשייתן אחר הסיבה וראיה לדבריו ממ"ש רפ"ב דמגילה ר"א אין ישיבה אלא כו' ובירושלמי ספ"ב דסוכה כתיב בסוכות תשבו אין תשבו אלא תדורו כמה דאת אמר וירשתם אותה וישבתם בה אלמא דישיב' על העיכוב: אבל בגמ' משמע כדברי הרמב"ם שאומר נכנס ליסב בה ומה שהקשה מציצית הא"ב דגם גבי ציצית צריך קודם העיטוף וע"כ נתעטף ל"ד אלא משום דאמר בתחלה העוטה ציצית כו' וכמ"ש בתפלין פ"ג דמנחות מאימתי מברך משעת הנחה ועד שעת קשירה וכן מה שהקשה א"כ יברך קודם הכניסה אינה קושיא דצריך סמוך כמ"ש בתפלין אחר הנחה קודם קשירה וז"ש נכנס שכבר נכנס ליסב קודם הסיבה: ג בשאר כו' · כמ"ש נכנס ליסב מ' תיכף · הרא"ש: ונוהגים כו' · כנ"ל סי' תרל"ט ס"ח סילוק ראוי שיתחיל הסעודה וראוי' ממה דאפלינו סוכה וזמן אזהו מהן קודם אלמא לאחר ברכת היין או לחם וז"ש אבל בשבת וי"ט כו' :

תרמד א שחרית כו' · דמברכין בשעת הלל וכמ"ש בס' ע"פ אפשר ישראל מטלין כו' והלל הוא אחר שחרית כמ"ש בפ"ד דר"ה : ונוטלים כו' · פ"ג דערכין ופ' בתרא דתענית : ומברכים כו' · תוס' בפ"ב דברכות ופ"ד דסוכה : בין כו' · ר"ל אף ע"ג דבר"ה מחלוקת ביחיד ולציבור לענין הברכה כמש"ל בס' תכ"ב ס"ב ובתוס' שם : ואין כו' · גמ' שם ורא"ש : ואם פסק כו' · סוף ר"ה וכר' יוחנן ופ"ב דמגילה ע"ש: ב בהלל · רפ"ב דמגילה :

תרמה א לולב שנפרדו כו'. לשון הרמב"ם וכפי' הרי"ף: ומ"ש · דכשר בדיעבד דוקא מ' : ב נפרצו כו' · רי"ף ורמב"ם : וכ"ש אם כו' · הוא פירש"י במתני' : וכן אם כו' · כן מפרש הטור מ"ש תרות פסול · ב"י : וכ"ז ברוב כו' · תוספתא פ"ב לולב עשוי כמין תרות או שנפרצו רוב עליו פסול וזה משייע נ"כ לפי' הטור על תרות ולפי' הרי"ף על נפרצו שאדמה אותם בתוספתא וז"ש הרי"ף והרמב"ם ופ"ע כעלי' התריות ר"ל כעין תרות : ועדיין הלולב כו' · דבלא"ה אפי' בתיעוטן פסול כמ"ש כלילי הר הברזל ל"ש אלא כו' וכל שאינו מטוס הוי אופתא ועדיין הלולב כו' ר"ל שיעור הלולב וערשב"א ור"ן שכ' וכן בהדס בעינן שיהא כל שיעורו עבות ואם נשרו מקצת העלין פסול שאין שמו עליו שאין נקרא עבות וכן הדין בלולב שאין שמו עליו ונקרא אופתא כמ"ש בגמ' כנ"ל וכו' ואין ללמוד מהא מערבה: ג בריית כו' נחלקה כו' · כן פי' הרי"ף והרמב"ם מ"ש נחלקה התיומת וברוב העלין כמ"ש הרא"ם והג"ה ובירושלמי שם משייע להם ר' מלוך בשם ריב"ל נחלק האמצעים כמו שנפרצו העלין אלמא דבכל העלין איירי וברוב כמו נפרצו וז"ש בס"ג והביאו הרא"ש בשי ר"פ נחלקו התיומת כשהוא נבלא דהולא כו' כשהוא דמתאים כו' או כנפרצו עליו דמי או כו' וכ"כ הרי"ף ה"ס כאילו נפרצו העלין ופסול והוא לשון ירושלמי וכן מ' בגמ' מדקבעינהו אחר נפרצו ונפרדו וכמו נפרצו ברוב ה"ה נחלקו ספיסולין משום נפרצו כנ"ל וכמ"ש הרשב"א שכל הפסולין בעלין הוא ברובן דהייני' כאילו נפרצו וכמ"ש בערבה נפרצה כו' ושנשרו מקצת עליה כשרה וה"ה לכל הד' מינים שהולן שוו בפסולן אלא שמוסיף בכל אחד שאין לו עלין בחבירו כגון באתרוג חזזית וכן בהדס ונקטם נשירת מקצת העלין בערבה לפי שהוא שכיח בה יותר וכן במוסה התני בה ובברייתא תני בכל הד' מינים: היו עליו כו' · זה פי' הרמב"ם מ"ש כאי נוליבא דשליק כתר הולא כו': או שבל כו' · והו פירש"י על מיפרא כנ"ל : וי"ם לומר כו' · הוא דעת רש"י שהביאו הגה"ת סמ"ק ואינו כרש"י שלפנינו וז"ל סמ"ק שם נחלקה התיומת כו' פי' רש"י שתי עלין העליונים שבם השדרה כלה וכתב בהג"ה שם שהאמצעיות אע"פ שכל עלה ועלה שלם בעצמו כמו שאר עלי הלולב שכל א' וא' כפולה לשתים כו' נפיק נולבין המצויין בימינו רובן פסולים שרובם אין שתי עלין האמצעיות מחוברין יחד והוא פרש"י שלפנינו וכתב ועוד פי' הקו' פי' אחר נחלקה התיומת דהיינו עלה האמצעית שדרכו להיות כפול כשאר עלין נחלק לשתים לפ"ז לולבין המצויין בימינו רובן כשרים כיון שעלה האמצעי שלם ומיהו יש מקלתן שעלה האמצעי נחלק ברובו ומ"מ יש להכשירן לפי פי' הקו' דפי' דוקא כשנחלקה עד למטה מן העלין כדפי' בתוס' ר' יהודה עכ"ל והוא כמ"ש ברש"י שלפנינו על פי' הראשון נחלקו זה מזה כו' שלמטה מהם וע"ש ד"ה נחלקה כו' · וכ' בתו"ס שלה נחלקה התיומת רבו בו פתרונים הולך אני נוהגים בו · תשובה דיש לנהוג כפי' אחר שברש"י כמ"ש בהגהת סמ"ק דעלה האמצעית כו' עד למטה מן העלין וכה"ז הוסיף להקל דבעי נחלק גם השדרה עד העלין שלמטה הימנה וכ' בה"ז דעל פרש"י אני סומך הלכה למעשה · וכ"ה ברש"י שלנו כפי' הראשון ונסדקה השדרה עד כו' ובהג"ה כאן לא העתיק אלא כמ"ש בהגהת סמ"ק : מיהו כו' · כי יש כו' · הוא הרשב"א ור"ן ומ"מ שפי' נ"כ כלשון הב' שברש"י והקשה הרשב"א והא אמרינן דוקא דעביד כי המניק וי"ל דהתם שנסדק מיעוטו דהיינו גרתאו וכאן דנחלק רובה ועוד י"ל דאפי' מיעוטה פסול דומיא דנקטם וכי אמרינן שם כשנסדק לרחבו דשם כשר במיעוטו עד דעביד כי המניק ולפ"ז ראוי לחוש לארכו אפילו במיעוטו וטעם לפי שמתרבה הסדק במיעוטו וכן חוששין בעלי הנפש וכ"כ הר"ן ולעיקר דינא חוששין דוקא שנחלק רובו וכמ"ש הר"ן על פי' השני ואין זה כמשמע אלא שראוי לחוש ולהחמיר ומ"מ כ' כתי' הראשון ויש מי שפי' נחלקה התיומת שעלה האמצעי עליון שבכולם כו' ואין פסול אלא ברוב עלה ולא במיעוטו אלא שהרשב"א והר"ן ומ"מ תופסי' לדינא כפי' הגאונים ופ"ע בכל העלין כנ"ל ולכן הסמיט בהג"ה דעת זו ברוב עלה לפי שלדעתם אף שתופסים לפירוש רש"י ברוב מ"מ אין סוברין כמותו ולדעת סמ"ק וא"ז דוקא שנחלק טלו אלא שכ' דעת שמחמירין לחומרא בעלמא אבל לדינא יש להחמיר כפי' הרשב"א דברובו דבכל פסול רובו כטלו והוא פשוט לדעת הרשב"א ור"ן ומ"מ ושל מקצתו אין להחמיר כלל כמ"ש הר"ן שאין זה כמשמע שפי' סדוק כסימנק על רחבו דאין דרכו ליסדק כהמניק לרחבו וכמ"ש המ"מ כנ"ל : ואם אותו כו' · כן כתב בכל בו מ"ש כאי נוליבא דשליק כו' · וכמו שפי' הרמב"ם על התיומות לפי שיטתו : ד או שאין לו הרבה כו' · זה פי' רב שר שלום על מ"ש דשליק כתר הולא כו' : ה לולב שיבש כו' · כ"כ הרשב"א יבש כל שיבשו רוב עליו אע"פ שהשדרה לח אין זה הדר וכן לסיפך ויש שכתב איפכא ויש שכתבו דוקא שיבשו שניהם והראשון נראה נכון ואין מצוי שיהיה שדרה יבש והעלין לחין וכ"כ הר"ן והי"מ השני הוא דעת הרא"ב"ד שהביא הרא"ש וכפי' הגי' בירושלמי יבשו העלין מהו כו' ומ' דאיפסקא שם לקולא ודעתו שכל הפסולין כמו נקטם ראשו הוא בגוף הלולב בשדרתו כמו בהדס ותלקו עליו הרשב"א והרא"ש ור"ן ממ"ש ל"ב ב' אמר וכו' ולולב ארבעה וכו' שדרו של לולב כו' אלמא נוף הלולב אינו שדרתו ואינו דומה להדס וז"ל הג' שם גירו' יבשה ליבשו וכו' שעלה העליונה והוא התיומת העליונה לפרש"י וכו' מה בין זה לנקטם ועש"ז וכ' הרא"ש וכיון שנפרצו רוב עליו פסול כ"ש שיבשו רוב עליו ומ' דעיקר יבש דמתניתין קאי על השדרה וז"ש הטור לולב שיבש שדרתו או כו' וכאן בהג"ה אבל בס"ע תופס פי' הרשב"א שכל הפסולין דמתני' הכל בעלין והוא הנקרא לולב כנ"ל ועוד כמ"ש שיבש שדרה ולא עלין אינו מלוי ולפיכך השמיטו : ושיעור כו' וי"א כו' · כמ"ש כאן בכוס ברש"י דבכורות ומ' הראבו"ה הקשה עליהם הא רבנן פליגי כאן בכוס ודוקא גבי ריאה פ"ל דשיעורה כדי שיהא נפרכת בציפורן משום דלא שליט בה אוירא כמ"ש בפ"ג דחולין וראיה מירושלמי שאמר לא שמתים יסלטיה ואע"ג דטעמא משום הדר כמ"ש בגמר' סירושלמי סימנא בעלמא דנקט והסכימו להראב"ד הרשב"א והרא"ש ור"ן ומ"מ וכל הפוסקים ועט"ז וכ"מ שאמר שאין כו': ו נקטם ראשו דהיינו כו' ואם כו' · תוס' והרא"ש כתבו לכאורה משמע בשני העלין העליונים ונקטו דה"כ ל"ל למימר נטלה התיומת פסול ותרו ופי' רוב עלין העליונים וכ' עוד ב' תי' לקיים פי' הראשון שי"ל נקטם גרע שאינו הדר ועוד נקטם צריך דוקא שניהם וברשב"א ור"ן ומ"מ כ' שעלה העליון האמצעי שנקטם וכ' ב"י דאפשר דל"פ שהתו' והרא"ש מיירי בלולבין שאין בשני עלין ויש לולבין שהם אין בג' עלין ובהו איירי הרשב"א ור"ן ומ"מ באמצעי שבהם ולפי שנראה לב"י דוחק התירוצי' האחרונים של תוס' והרא"ש שנקטם יהא גרע מנטלה וכן התי' השני דדוקא בשניהם דלא היא דיש שנפסלו במ' כנ"ל לכך כתב בס"ע כתי' הראשון, אבל הרא"ש כ' שהתי' הראשון הוא דחוק וכ"כ הרשב"א והר"ן כ' הפי' והסכימו לפי' הזה שכתבו כיון שלא אמר נקטמו עליו כמו בנפרצו ואמר ראשו משמע ראשו של הלולב העלה העליון · והמ"מ לא הזכיר אלא הפי' הזה שכתב רבו בו הפי' והנכון שנקטם ראש העלה העליון שבו כלה הלולב וכ' הם שבקטימת כ"ש מיפסיל ש"מ דוקא ברוב העלה העליונה כמו שאר הפסולין אבל הסכימו שנקטם אפי' כ"ש מיפסיל כמו באתרוג מחוסר ועמ"ש בס"ט : ודוקא כו' · עמ"א ותמה שדברי המרדכי י"ל אהדס אבל במנהגי' ודאי קאי אלולב ע"ש אבל בה"י חולק נ"כ עליהם וכ' דלא כסבנת כ"י ומנהגי' ותור"ם אלא אהדס ע"ש וע"ל סי' תרמ"ו ס"י ומ"ש שם : ז ואפי' לא כו' · ר"ל קושית הרשב"א הנ"ל בס"ג דבשלמא נפסק ס"ט שם דמפרש ברוב העלין ל"ק אבל לפי מ"ש בהג"ה אמר כאן ואפי' כו' בעלין וכמ"ש הרשב"א דנחלקה דוקא ברובו וכאן אפילו מקצתו וכ"ש לפירש"י שפי' בכולו ולפי' שמחמירין אף במקצתו נ"ל כתי' שנסדקה לרחבו כנ"ל שם : ח יש לו כו' · כפי' רש"י שם : או שנצמת כו' · כפי' תו' ורא"ש שם בג' סערוך · והרשב"א כ' קוץ כפירש"י וי"ג כוץ וכפי' תוס' שניהם פסולין מספיקא והרי"ף גורס שניהם קוץ כוץ · ודוקא כו' · כמ"ש אבל נמתניו ברייתי' וה"ס כאן סדרכן כן וז"ש כמו שדרך כו' : אבל הרשב"א כת' שרא"ם שבל' העליונה אפי' כפוף כ"ש מיפסיל וכן כל הפסולין יבש וסדוק כי סימנק וכיוצא בהם שעשו אותו כתומתו של אתרוג שכל הפסולין פוסלין בו במשהו לפי שאינו הדר וכן כאן בראש העלה העליונה וז"ש נקט' ראשו וכנ"ל בס"ז וכ"כ הר"ן וכמש"ל שכל מ"ש בלולב קאי אעלין ולא אשדרה שלא כדעת הראב"ד :

תרמו א הדס שנקטם כו' · כמו שפסק שם שמואל כר"ט ולקמן פ"י מביא מחלוקת לפי שב' שטיטם הראשונים אלו שם לשון הרמב"ם ותש"ג הוא לשון הטור ונמשך כאן אחר לשון הרמב"ם אבל שאר הדינים : נשרו רוב כו' · נ"כ לשון הרמב"ם כנ"ל · ופי' שמ"מ שר"ל בכל קן וקן וכמ"ש בס"ד שלא כדעת הטור כדברי הרמב"ם שכ' דדעת הרמב"ם אפי' בקן א' שני ותמה עליו הב"י ע"ש : ב לפי שהוא כו' · גמר' שם: או שליקטן כו' · אבל ני' סמ"ע ברמב"ם שליקטן אחר לאבילה ר"ל מי שא"ל לאכול בו שים לו אתרא וכמ"ש בגמ' שם ועט"ז ומ"א · והסמיכו הסוגיא דשם דלאפוקי אומת כו' משום דלאמריק שם ותיפשוט ניה מהא כו' דר"פ נופא כו' · מ' לא אמריק לחומרא אפי' דהוי מעיקרא הוי דחוי כמו כעי' דר' ירמיה כיון דלחומרא שוה לקדשי' ובקדשים אפי' דחוי מעיקרא הוי דחוי כמ"ש בס"ע דפסחים ובפ"ח דקדושין ופ"ג דזבחים ופ' כתרא דכריתות ושאר מקומות וכיון דבמסקנא איפשיט דדחוי מעיקרא לא הוי דחוי א"כ ע"כ אפי' לקולא אין דחוי אבל מצוה וא"כ ה"ס לגירסה וגרסה דהא דר"פ נראה וגרסה הוא ועתוס' שם שדחקו בזה : וביום ראשון כו' · דטעמא דפסול משום הדר שלכן בירוקות כשר ולכן אמרו בכ' וג' מקומות מגמר הוא וכמ"ש גבי תווית ס"ל כמ"ש תוס' בשם ירושלמי דתוזית אינו פסול אלא בי"ט ראשון אבל אנן לא קי"ל כן וכמש"ל סי' תרמ"ט : ג ופסול אפי' כו' · כמש"ש י"ב א' הדס שוטה לסוכה וגם בקרא כ' בין עץ שמן לתמרים ועוד מדכ' הדס ועבות אלמא אינו עבות ואמרי' שאינו עבות פסול · מהרי"ק : ואיבא כו' · ואין זה כלום : ויש בי כו' · עיין מהרי"ק ש"א שדקדק מדברי רש"י שכ' תרי ותד שני עלין בשוקן א' ועלה א' דלמטה כו' משמע דוקא בכה"ג הא אם הוא למעלה מן השנים אפשר שהוא כשר לרש"י ועיקר הסותר שלמד פי"ל כדעת בעל השלמה דס"ל דמותר לברך אם חסר לו אחד מן המינים וכתב כ"ז להסותר שכ' לאודיעו על אותן המקומות אם יש ללמוד שום היתר עליהן של שמברכין וכו' אפשר שסומכין על בעל השלמה הנ"ל כשצ' הדחק או נ"כ על דקדוק דברי רש"י הנ"ל עם בעל השלמה יחד · וכצירוף שני הטעמים אלו יש לסמוך בשעת הדחק וכמ"ש בפ"ב דחולין בלו ונסמוך על דברי ר"ת כו' אלמא דמצרפינן שני סברות אע"פ שאינן שוות וכ"ש בשעת הדחק · אבל כתב ומ"מ כל זה רחוק בעיני וסותר דבריו ממ"ש בפ"ג דמנחות ד' מינים שבלולב כו' ל"ש אלא כו' · וכתב וגם בעל המחבר עצמו לא סמך על דבריו וכתב שם בתחלת דבריו שאלו נבהל על זה ע"ש · וככתבי מהרא"י נ"כ כתב דקדקתי בכל הספרי' ולא מצאתי שום צד היתר אפי' בדיעבד ורוצה לדקדק מדברי הר' אפרים במרדכי פ"ג דברכות והביאו הטור בסי' רנ"ז ומהרי"ק שם סתר דברי האומרים כן וכתב אדרבה מדבריו יש ללמוד לאיסור ועב"י בסי' רנ"ז שהביאו בקיצור ואין שום סמך בדבריהם : ה למצוה כו' · ממ"ש הפשתא עבות בת שלשה כו' · ובלא עבות כולו מסכת סוכה : ולעיכובא כו' · כמו בנשרו מקצתן דכשר כמו בערבה וכמ"ש בתוספתא בלולב וכמש"ל בסי' תרמ"ה ס"ג : ואפי' אינו כו' · ר"ל אע"ג דניכם דוקא ברובו בעינן כמ"ש בס"ח שם הטעם משום הדר אבל כאן משום עבות דהא סתמא אמרינן נשרו מקצת עליה כשירה ואפי' ברובו : ו שיעור כו' · כמש"ל בסי' תרמ"ה ס"ה וכאן לא כתב בהג"ה כלום משום דשם לא כתב רק לקיים המנהג שסמכו בשעת הדחק מש"כ כאן שמשיעורו של הראב"ד הוא לקולא : ח יבשו כו' · כפירש"י שם דעל שלשה הדסים קאי : וי"א כו' · כפי' הרא"ש שעל הדס א' קאי וג"ע שלפי פי' צריך שיתייאר שלשה קינין וכב"א עלה א' לא ובראשון · וע' רש"י בב"מ כ"ד א' ד"ה עלה כו' אבל דבריו תמוהין : ט יש פוסלין · מדאמ' לחין · ויש מכשירין כיון שרינו כלח ולאק לחין אלא למעוטי יבשין : י נקטם כו' · דמ"ש שם ועלתה כו' דוק' לת"ק אבל אנן קי"ל כר"ט כנ"ל : ויש פוסלין כו' · שמפ' מ"ש ר"ט קטומין אינו פי' שנקטם ראשו אלא כמ"ש בת"כ פ' אמור ר' ישמעאל אומר פרי עץ הדר כו' ואפי' שתי דליות וא' שאינו קטום ר"ט אומר כו' וכן בירושלמי שם וז"ל כמילתיה דר"י ואפי' אלא ושתי דליו' כו' ר' אבא בר ממל בעא קמי ר' אמי כמה דר' ישמעאל מרבה בהדס ירבה בשאר כל המינין א"ל מיסבר את סבור על דר"י הדר והא תניין רע"א אפי' שלשתן

קטומים

קטומין ליה כ"ע אתר אחי אלא היכו מוד' על קדמייתי' ר' חני בשם קתי ר' יוסף מה
בא ר"ש לסוסף על הכתי ר"י ג"ל ר"י לא סבר קטום הדר ור"ש סבר קטו קטו הדר ·
ושמעון אר' לבא ור' חני היו סבורים שקטום הוא שבטה וכן הענפים העליונים והרכי'
של התמר וכן שבח התמר והן הלולב שאלו"י וקבלו ר"ע קטומים כי כ"ד שנשבר בשעת
רך נקרא קטוף ור"ל הענפים הרכים שנקצצו כשהם רך לקטוף ואחר שהיה קטומה
אלא שנשברה מן הגזע וכ"ד שנשברה בקצה הוא טפל כו שבירה וע"ז הביב לו ר' אחי
אלא סבור למעלותא ס"ב מאי אחי דקאמר ר"ש על ג"ר"ש דוקא שנשתן קטומן
ואינו מודה לר"י ואחת הקטומה בקצה ב"כ כ' אחי והביב ר' יוסף הלברוש קל' לולוח
וכן שלן הגזע שלם אלא שקטוף אחרה מכלן ומכלן ויחשבו כשני הדסין ול' שלשה
קצו כל הגזע שלם עם שתיהן וז"ש בגמ' מד ולא קטוף לו שהיה שלן שנים בכה"ג
שיהא כולו עטוח לבן לחרי האחרת' שיהי עוטה וכ"כ הרא"ש והרמב"ן בשלמות
הקצה עליה דל"ב למה בהדס יותר משל כל המינין אלא כשרב"י ורבי"ף ולפיכך
מכשיר ר"ש בהדס שהרוו בשניו ושוד דקל' כיוצא לשאול שהיה הדס שלן בשניו : ולא מיקרי
כו' ממ"ש ועלתה ותמרה תיכף שוזה אלא אלא בשן עלמו ולא"ג דכלוכ נקצה
לשון קלי על השניו שם השניו עוזין למעלה נקראין לשון מסל"ב בהדס וברבה
שלשתיהן לשם שכך הוא שלן לשם שניו נקרא לשון ומשון ברא"ש : יא אם כו' עמ"ש :

תרמז א ערבי כו' · כל ס' זה הוא נזיון הרמב"ם ור"ן ולו דוקא על נחל אלא
שמו הוא ערבי נחל כמ"ש וזוכ כו' נלך כו' · וכמ"ש בגמ' שבועות
על הכחל ר"ל מין זה לשפוקי לשפשם שבגילה בהרים כמו שכ' שם והן שמו כו' · והן
ד"ת שעלה כו' · לשפוקי לשפשם ול"ד שכחל והוא שממרו ולאפי הים כו' כמ"ש ב:
בעל כו' ולאפי ל"ד שרבי ל' נמקום לו כר"י שהים ס"ל כבר"י, שרשלום שבשבילי
והחורש לשמיטה נקנה לשוטפי לשפשם כנ"ל : ויש מין ערבה כו' · שם והלח כפרים"
שחלק בין טוטח לנד ל' לו נ' נזדון אלא לפי שהן קנים ודומה לנחל :
ב שנשרו · זה נפרט להדס וערבה לכל ספרוסים : והרמב"ם · כתו בהדס דכשניסס
נקטם פי' שעד והדר הוא ל"ש כתו בהדס אבל ס' שלשה ס"ל דל"ד הדס בשבעה חופין
עלו ואין הקטימה ניכרת כו והדרו בשנותו :

תרמח א ושישיר כו' · דשלן ל"ת נשר משלנין דשם משיתיהם הוא משמשם
אלא כמ"ש ברש"י בן משם כשב"ל שי שיחנקו כו' ושיחם לפירי כמו הדם נכבר ולא
כתב בשב"ם בר"י בן משם כשב"ל שי תרמ"ו ס"ו : ויברוח ע"י כו' · ברמב"ד חוזל
לשיטתו כמ"ש הת"ת דאין נקב במשלש שובל אלא בתשרון ועל רש"י בתשרי · ד"ם ניקב
כו' וס"ל כסי"ם כמ"ב ושמ"ה : ואתרוג כו' · ול"ת שיהיה בו ליחה שם ורואים ממ"ם
בתשרון שיהן שבול משום יבש ותמוז בכ"ב ס"ם יפן משל שתקף : ב אתרוג שעיקב
כו' · כפירש"י דמשיפול קלי אלא והנית ברמב רואים מירושלמי שם ניקב ולא פיגם מבפנים
כאב כי הא דתנן ניקב ולא תאב כ"ם כאב וכ"ם לשמברב' בריפא ניקב ותאב כ"ם שהן
כ' דברים ג"ב ניקב בלא תשרון שבול ותשרון כ"ם שבול ורואים ממם שיומו שם שבוצי
לשרשות ותמרו אי ניקב כו' וניקב קרום של מוח לף בלא תשרון בריפא משום דקרום
לשול' קלי והוי ניקב כשלו ושול רואים ממ"ם מיפול כוכמו שבול וכמ"ם בם"ת ומשום
תשרון לגמרי דתשרון כ"ם שבול אפי אין משלש : ו"א דגם כו' · כמ"ם ברשב"ם
דלריפא קלי דמליון בגמ' בריפא ושול דוחק גדול הוא שיהא נקב כאשר ולא יפא
תשרון כ"ם ופי' שתם · דניקב ואשר כ"ם הן כ' דברים ל"ם לעשר מהם דלא"ל שהם
אשר בלא ול"ו כמו נשדק כו' ושול דשם ניקב בריפא וכשפוא שתמא שהני בריפא
בשבעים ושיפא כלומו משלש ולהני חזר בשיפא ניקב כו' לשלות דבכה"ג בכ"ש בשר :
ונהגו להשיר כו' · כמ"ם ל"ל שבידא דפי דפי ואין תשרון גדול מבשרים שבן שדעת
הוא"ל ובריותו הוא בשר ושול דמליון שם לשרשות ושכיתו הוא : ושלין מ"ו ב"ה
אבל דתשרון מכתון ושבול ובשר קיים בשר ול"ם מיפו כו' · ול"ו לפ' הרמשונה
ב משלש "ם כו' · כמו מכני הפשוט וכ"ם בשיפשר דאפי' בנשדק בשיפן מלר זה
לגר זה דברייתו שם בריש שלשת ושבילו בר"ם שם פ"ג מתני' ד' תשרון שבשרן ותשבו
בכוש לומו מיבור שלין מיבורי שדם מיבור כו' לתשרון שתשלב' שבור ולפו הוסם שתא תשר
ול' בר"ם ושבל' דתשלב לא שתלב לשמרי שלא לריפא כו' והדם דריפא קלי מפירד ושפרן
ושבל שלני נתלן ול' ושבור שיפו בשר · ומכאן רמיה לשבול בתרומה ר"ם בשיפן
תשרון בשל נתלן בלא"ל שבלו לשרשות ושבלו בשר · ושבל דשם ניקב כלשהו בשבלו
בשבלו לשרשות ושבלו בשר · ושבל דשם ניקב כלשהו בשבלו לשרשות ושבלו בשר ·
ב משלש "ם כו' · כמו מכני הפשוט וכ"ם בשיפשר דאפי' בנשדק בשיפן מלר זה
לגר זה דברייתו שם בריש שלשת ושבילו בר"ם שם פ"ג מתני' ד' תשרון שבשרן ותשבו
בכוש לומו מיבור שלין מיבורי שדם מיבור כו' לתשרון שתשלב' שבור ולפו הוסם שתא תשר
ול' בר"ם ושבל' דתשלב לא שתלב לשמרי שלא לריפא כו' והדם דריפא קלי מפירד ושפרן
ושבל שלני נתלן ול' ושבור שיפו בשר · ומכאן רמיה לשבול בתרומה ר"ם בשיפן
תשרון בשל נתלן בלא"ל שבלו לשרשות ושבלו בשר · ושבל דשם ניקב כלשהו בשבלו
בשבלו לשרשות ושבלו בשר · ושבל דשם ניקב כלשהו בשבלו לשרשות ושבלו בשר ·

תרמט א אבל גזל כו' · דשם ס"ר יותנן אלא לאחר ייאום כו' · מ' דם"ל בייאום
קני וכ"ק ס"ח ב' פריך ר"י לר"ל ואי ס"ד ייאום קני כו' ובן שם קי"ד
ס"ל בייאום קני ושם ס"ו ס' תאב שולא מעין לייאום שיהו קונה וכן בניעין כ"ד ס' ס"ל
לשולא בייאום לא קני וס"ל דכ"מ ס"ל לשולא דקני רק לגבי שקדם שיהו כשר לשקרבה
משום מזה שכאה בעבירה ושם בעבירה לכה בעיניה לכה לעיניה דשולא בניזק ולהזות
ושוד קבה דחריך שם לשולא מבריית נגב והקדים ושם במרובה פריך ר"י ור"ל מינה
לייאוך וכתן ס"ל לתרץ כמו שאתי שם שקדושה בעלים בבית נגב לחם כן מלי פריך
לשולא אלא דכ"מ ס"ל לשולא ור' יוחנן בייאום כדי לא קני אלא בשקדם ס"ל דקני משום
דהוי ייאום ושיהו השם משיקרת מוען ושבחת שקדם כמ"ם בב"ק פ"ו ס' וכן שהיא דכ"ק
ק"ל כשיהו השם משיקרת משכח ושבחת שבחין כמ"ם פ"ו ב' ושל דחריך שהם
אבני לגבה קבלנו ולא מגזל כו' ס"מ ייאום לא קני משום מזה שכאה בעבירה כמו שכ'
בשהיה והוא שם"י השקדם קני משיק כיה לא קני אלא בשקדם ס"ל דקני משום
בעבירה ושבחת שבחין כשיהו בשל שבחת שבחין כשיהו בשל שבחת שבחין כשיהו בשל
ס"ו בכ"ש והו שמעת דשולא בניעין ושוד דאיה שהם דחריך בשהיה ולקיעתו בשיהו
משעה ולקיעתו בשיהו השם ר"ל שאתן בתוהה וקרא השעה אלמא דאי קני לא הוי
מעה השה בעבירה אבל השתא אלא קני אלא משתא שיהו השם שעשה לוה לשלוח ושוד
אמרי שם אבל גזל עליה כי דקאמר בשיהו השם וכן בשוד דמשלחת עבדו רבן תקנתא
כו' דקני אלא הוי משה השה בעבירה משום דקני לה בלא משה שהיה וב"ב בה"ג דה"ל
משה השה בעבירה בעבירה כו' · ומ"ם משהה גזלה המכרי רבן ה"ג מתני' ד' תרגול עליה ושלל בהו
קנסו בשיהו משעה ס"ב לוה שי שלי קשבר שלה ס"ל אבל ואתי"ל כו' כמ"ם בגמ' שם ושוד
דשלין ב' דברים ושל שיר הדחת משום השכחת שיעורים ולא שלין משום משה השה
בעבירה ובירושלמי השוכה שם תני ר"ח ולקחתם לכם משלכם ולא הגזל. תמר ר' לוי זה
שאת שבל לוה גזל למ"ד לא' שכיבר לא השלשון תשחיר ל' ומשלח שהיו ב' ומשלח שלו תמרו לו
לזה שעשה סניגורו קשיגורו · ושלישי דל"ח הוקא ביום לשון ולר"ע אפי' בשאר ימים
משום משה השה בעבירה · אם שלינן בשלשו משום לכל שם גזל ושיפא דמים הוא
חיב לו ר"ל ולכם קרין ואין כו משום מ"ב ו"ק כגון גזל כו' ושתם' ב' ל' ד"ח השוא
כו' ל' ל' ד"ח משום כו' ור"ח הת"ח : ושהו לא כו' · ממ"ם בכ"ק ל"ד ב' ומ"ב לא שלשר
רבה"י התם הוא שלשין בהכא כו' תע"ג דקאמר בשיהו בשמ"ם : ויש בי כו' · לפי ייאום
מיירי דלאחר ייאום לא משר אף ביום שהשלין חלא משום משה השה בעבירה כמ"ם שם
בשלמא כו' ושלי לוה דיהיה הוא שלא דשם ייאום לאחר ייאום ושלמ"ם בגמ' בייאום ושיהו השם שם
בשני מוכרי ום"ל לא"ח ה"ה קודם ייאום ליפא משום מה"ב דתמרו בירושלמי שעשה
מיגורו קשיגורו כל"ל משל"ב שהוא לא גזלו ומה שקדמה ל"ל לשמר בגמרא ייאום ושיהו
רשות התם משום ושם השלין השניהן לכם וכמ"ם כלן תוך משום השלין ושיין כמ"י שם ד"ה
וקקדא כו' וקשבר ייאום שלין בידה כו' וא"כ קני כו' · מ' לפ' הרמשונה דייאום לא קני ל"ל
לפ' משום מ"ב שלא משום לכם וכזה ניחא דשמעתא סוכה גזלה מלך ס"ל דס"ל מה"ב
דשל ע"ב בעניו דלא קני דחל"ב הוי לך וכשר כמו גזל עליה שלא דמשום מה"ב היה
כשר לגחזים וכזה משלין קשיות תום ל' ל' ד"ה משום כו' ושהמיה לקמן כו' ושהו
דוקק דנמ' אמר בהדיא לגוליה לא הגזול ואין משר שלא ביום השלין כמו שאל ומשום
מה"ב משר כל השיפים ושוד לך דסוכה ל"ל שלא ליפא כן שמר כמו שהשלין ושיין ב"ב מ"ד
זה כו' · נמ' שם: ואין מיזוק כו' · ר"ל דשמעי' בשם"ז דשרכין מקרקעי דח"ל כשמלשלין
דח"י דמי דוקא לעניין חמשים דילף מדהם שלין מוכא שלין שלא בזמן שהיובב עובב
ודוקא בארץ ישראל כשהם שהיה חבל לעניין שהר שהרים לפן מילוק כמו שכתב בשם"ת
ס"ח מ"ב ובסוס"ע מ"ם כו' · ל"ב ס"ח ס"ם כלן לשיטת שהשלין ושיין ב"ב מ"ד
ל' : לולב כו' · ר"ל לע"ע דלכתחילה משום לשוגזו כמ"ם בפ"ק כשר ע"י ל"י : כמו
כו' · כמ"ם בפ"ק דסוכה וב"ד דמשות ולפ' ניסות ושלין היו כשרים בל"י לפ'
דמשעיהו שם : ב והמוזר הנאה כו' · כיון דאסור בהנאה לפו לכם קרינן ושרש"י
ל"ה ל' ד"ה לפ' שלין בם דין ממון כו' ומה ל"ל על שבידה ועל עיר הנידחת דלשלות
כו' · משום שאר יומים כמ"ם משם, שם ד"ה לפי אבל שבל כיום דחשן חשר משום לכם

וה"ה כאן אע"ג דיהבי לי' במתנה מ"מ אסור כמ"ש בנדרים ל"ד ב' ואינו שלו ואם קדש בכן אשה אינה מקודשת וכמש"ש מ"ז בעי רמי בר חמא ת"ש המקדש כו' אלמא אי אסור כהנאה אינה מקודשת · שם : או מלולבו כו' · ר"ל אע"ג דיכול לאתשולי עליה מידי דהוי אתרומה טמאה אע"ג דיכול לאתשולי עליה וסתמא קתני משמע אפי' בן כיד ישראל : ג של ישראל · כמ"ש באשירה דמשה וה"ה של ישראל דאין לה ביטול כמ"ש בע"א נ"ג א' ר"ש בן מנסיא כו' : אבל של כו' · כמ"ש בסוכה שם וכן בשופר בר"ה ובסנהד' ביבמות אבל בחולין אמרו דלא ילא ושם מיירי בשל ישראל : ביום ראשון כו' · כמש"ז ודוקא כו' : ודוקא כו' אבל כו' · דהא אין לה ביטול כמ"ש בע"א מ"ב ב' גזירה דילמא כו' · וה"ש ודוקא כו' : יוצא בדיעבד · אבל לכתחלה לא דאיבעיא להו בע"א מ"ז א' המשתחוה לדקל כו' ועתוס' שם ד"ה מי מאיס כו' אבל הכא כו' ר"ל דשם הוא כמו לאחר ביטול דהא לרבנן הרי בלא ביטלו וכ"כ הרש"א וכ"ה בר"ן שלמד מהג"ל וכן נ"ל באיבעיא דשם אשירה שביטלה נ"ל נפי' זה דמיבעיא לכתחלה אם מותר דדיעבד אפי' לא ביטלה מותר במקום דמהני ביטול ותוס' בסוכה תי' בע"א : וע"ל סי' תקפ"ו · דשם כ' ויש מתמירין כו' והוא דעת ר"ת בתוס' דסוכה שם דהיכא דאמרינן לא ילא מיירי קודם ביטול ואפי' דעו"ג והאמרינן ילא לאחר ביטול ודוקא דיעבד והא דאיבעיא בע"א שם באשירה שביטלה לענין דיעבד ובשביטלה כו"ע דלא שייך דיחוי כמש"ש ועלתה בו תמרה כו"ע מאי ופסיקא לחומרא אבל בשביטלה בעו"ע ילא בדיעבד : ד נטות הצעירים כו' · דאין הקדש לעו"ג · כמ"ש בע"א נ"א ב' ע"ג שהיה לה גינה כו' ועי' בי"ד סי' קמ"ב סי"ג דשם פסק שאסור וכמ"ש שם מ"ד ב' רבה בר שלא אמר גנובתיה מהכא כו' נוי מיהא איכא ובטור שם כתב ב' דעות ושם הראשונה סובר שכן מותרין שאין עובדין אותה ולא נוי נעשו אלא כעין התקרובת ואינו נאסר כיון שאינו כעין פנים שהגניבה הוא התקרובת ואין זה כעין פנים וכמ"ש בר"פ ר' ישמעאל שם וכ"כ רי"ו כאן וכ' השור וי"א דלא גרע מנוי והכי מסתבר וכ"ש בש"ע שם כנ"ל : ואפי' האילן כו' · כמ"ש שם מ"ח א' איזו אשירה כל כו' רש"א כו' · ואפי' לת"ק אמר שם העמיד תחתיה וביטלה כו' כ"ש שלא היה כלל תחתיה · שם : ה כל אלו כו' · לשון הרמב"ם : מפני שמוזן כו' · כמ"ש שם ולר"ח קשיא מהמיתין כו' וכן כל המומין הוא משום חסר או הדר וס"ל להרמב"ם דהדר אינו מיפסיל אלא בי"ט ראשון כמ"ש שם דבי"ט שני לא בעינן הדר תוך מאכילת עכברים דמאיסי טפי לחד לישנא ואף בזה פסק הרי"ף לקולא ומ"ש בר"פ בשלמא יבש הדר כו' ההיא סוגיא פליגי כמ"ש הראב"ד ולגרוסא דמילתא הוא דקאמר דיבש ל"ק טולי' אתי רי"ל הדר בעינן טולי יומא אלא כו' אבל אנן קי"ל כר' חנינא וכן אמרו בירושל' אמתני' דעלתה בו חזזית כו' ר' ילחק בר נחמן בשם שמואל אמר כל הפסולין אין פוסלין אלא בי"ט ראשון בלבד ור"ל מחזזית ואילך שפסולין משום הדר וחסר וכתב תוס' דהירושלמי פליגא על סוגיא דידן וס"ל דהדר אינו פסול אלא בי"ט הראשון בלבד אבל לפי מ"ש ל"פ : או מפני כו' · כשמואל שם וסייעיה רבא דהוא בתרא ודלא כמ"ד דאמר קפסיק ותני כו' אלא בין גזול ובין יבש בי"ט ראשון בלבד וכאן לא נחית לאיפלוגי בדין ההדר וסמיך על מ"ש שם כרין דנקטוהו עכברים : ויש פוסלין כו' · כר' יוחנן דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן כמ"ש כפ"ד דעירובין וכן כל הפסולין משום הדר כמ"ש לקמן אבל אם היה יבש או כו' וכמ"ש רב אמי יבש פסול כו' גזול פסול כו' ודוקא בחסר אמרינן שם דבשאר ימים כשר וכן כל הפסולין משום חסר אבל הפסולין משום הדר קי"ל כמ"ש בר"פ בשלמא יבש כו' וכן ר' אמי כנ"ל אלא נ"ל דוקא בחסר מכשרינן בשאר הימים והוא דעת תוס' והרא"ש : ומותר ליטול כו' · כמ"ש בפ"ק דפסחים ופ' בתרא דבכורות ואע"ג דבפ"ב דכ"מ לא אמרינן כן התם משום דמחסר ליה וע"ל סי' י"ד וסי' תל"ז : פירוש כו' · בליסנא קמא · ור"ח ורי"ף ורא"ש וכל הגאונים פוסקין כליסנא בתרא : עד שיסור כו' · כיון דאינו פסול בגופו דהא חסר כשר אלא משום דמאיס כשאינו מלוי מותר משא"כ בפסול בגופו כגון פסולין דהדר וז"ש אבל אם כו' וכתב בהג"ה ול"ד לעגביו מרוכין מעליו שאינו ניכר המיעוט ונראה שלמד ממה שאמר המתני' תיקון בעגביו כו' יותר מבשאר פסולים וע"ל סי' תרמ"ח סי"ד וכהג"ה נזכר בזה וכו' ולא חסר כלום משא"כ בחסר אפי' בשאר ימים אבל נראה דהרא"ש שם פליג : ומותר כו' · כ"כ הרשב"א דהא דר' חנינא שם איירי בכה"ג אבל בלא"ה כולה אתקצאי כמו עלי סוכה שאסורין אפי' היותר מהכשירו וכל שכן כאן שהוא גוף א' דלא כרא"ש שם : והפיסול כו' · דבירושלמי לא קאמר אלא בחזזית וכוללא בו אבל רישא דמתניתין אסור לעולם : משום ע"ג · מדהוצרך לאוקים שם ל"א ב' באשרה דמשה ועל כרחך ביום שני עסקינן כמו שכתבו תוס' שם דכור המתחיל באשרה כו' וכנ"ל ס"ב ועיין תוספות ל"ה א' דכור שמתחיל לפי כו' וי"ל דנקט כו' : או כו' · משמע אף תרומה טמאה וערלה דלא כפי' רש"י ותוס' משום לכם אלא כיון דלית בה היתר אכילה או דין ממון כתותי מכתת שעוריה שכן מהגשרפין סוף תמורה כמ"ש הרשב"א והר"ן ע"ש ושם ומ"א לא ע"ש · וכזה מתורץ קושיית תוס' דל"ל למימר כתותי כו' הל"ל משום היתר אכילה ולפי זה ניחא דטלטו משום כתותי כו' : או מפני שאינן מינן · ממ"ש הדם שוטה לסכך ול"ק לשאר ימים : או שהם חסרים כו' · דטעמא דאסרי כו' דכתותי כו' · ותסרין השיעור : וחזזית כו' · וה כ' לשיטתו ועתוס' ד"ה קפסיק כו' וברא"ש אבל להרמב"ם דוקא ביום ראשון וכמ"ש בירושלמי ולהרמב"ן שיטה אחרת דודאי יבש וחזזית וכל משום הדר וחסר בזמן הזה שאין ז' הימים אלא מדרבנן אוקי נוסבין והוא דר' חנינא אבל מתני' מיירי במקדש שכל ז' ימים שוין אין חילוק בין יום ראשון לשאר ימים חוץ משאול וגזול לסד מ"ד אבל שאר דברים אין חילוק וז"ש קפסיק כו' דמתני' איירי במקדש שמא"כ סוגה שם בראשונה היה לולב כו' ועד שם לא איירי בתקנת ריב"ז ולמ"ד מה"כ אין חילוק רק בשאול כמ"ש במתני' לפרוא מפני שאמרו אין אדם כו' ולמ"ד אף גזול קאי ג"כ אגזול כמ"ש בברייתא שם לכם להוציא את כו' אבל דר"ח וכן דירושלמי קאי אבזה"ז וגם אגזול דשמואל לשיטתו דס"ל דגזול אף במקדש כשר כמ"ש בגמ' אבל למאן דפוסל פסול אף בזה"ז משום מה"כ אבל שאר הפסולים פסול אף בזה"ז וכמ"ש הרמב"ם וס"ל בזה"ז כהרמב"ם רק בגזול פוסק כר' יוחנן וכן סתם בש"ע ברים סי' זה כל כו' · ויש מי כו' וכן שאול כו' : והעושים כו' · כמ"ש מ"ג ב' אנן לא ידעינן בקיבועא דירחא ופירש הרשב"א שם דר"ל כאילו לא ידעינן משום דאמרינן בפ"ק דר"ע שלחו מתם הזהרו כו' הרי אנו כמנהג אבותינו כו' שלא היו יודעין בקביעא דירחא ורא"ה שהרי לדידן נ"כ לא דחי י"ט ראשון שבת כמו להם משום דאנן לא ידעינן בקביעא דירחא וכמ"ש ברים פ"ד ובשביל זה אף לדידהו לא דחי כיון דלדידן כו' כמש"ש וכמו שהם מספיקא היו נוטלין ולא מברכין כן אנחנו ואף לדעת י"מ דוקא לאחמיר עבדינן כוותייהו ולא להקל אין זה להקל כיון שנוטלין וכתב הרי"ף בפ"ק דמגילה דה"ש דשופר שדחינן משום טעמא דרבה נ"כ משום דלא ידעינן בקביעא דירחא וכ"כ הרשב"א בסוכה שם וכתב שלכן לא דחינן מילה משום טעמא דרבה כיון שאינו ברור ע"ש ובר"ן במגילה שם · וגם מדברכינן אי"ט שני אע"ג דספק לא מברכינן מברכינן משום כי היכי דלא נזלזלי כ"ש שלא יברך כי היכי דלא ליזלזלו ול"ד לספירה דשם הוא מדאורייתא משא"כ כאן וער"ן פ"ס : ואם יש כו' · דשלא מדעתו הוא נ"כ מפסולי י"ט ראשון ור"ל במתנה דוקא ועמ"א : ו בשעת הדחק כו' · ממ"ש ל"א ב' אין שמת כו' · ונוטלין משום שלא תשתכח כו' כמ"ש דאף פרים או רימון אלא משום זימנין דנפיק חורבא משא"כ בפסולין דהיכא דאיכא כשרים כו' ולהכי מברכין כיון דלזכר : ויש מכשירין כו' · מהג"ל ומ' שהיו מברכין דהל"כ היאך מייתי ר"י ראיה מהם הא אדרבה מהם ראיה לסיפך וע"כ ראיה ר"י שהיו יולאין בהם דמירושה אין ראיה משום דפסולין לא היו מוריסין והלא רחוי לעשות כליס ושאר דברים · רמב"ן · ומדקאמרי רבנן אין ענה כו' משמע דבשעת הדחק מודים לר"י דכשר וכתב הרמב"ם דוקא לולב ולא מין אחר וטעמו ממה שכ' שהיו מוריסין את לולביהן משמע דוקא לולב : ויש מקילין · פ"ה בערבה וכמ"ש הריטב"א וכל האגודה קרויה לולב או שהיו שאר המינין מצויין דהא לר' יהודה בכל המינין מכשיר ואף לס"ד דאתרוג לא מ"מ בשאר מינין מכשיר וקאמר לולביהן ודוקא בג' המינין דלא כתיב הדר כפירוש מקילין בשעת הדחק אבל אתרוג אף בשעת הדחק לא דהא קפיד קרא ודוקא יבש דמשום הדר אבל כל שבגופו כגון חסרי השיעור כו' כנ"ל אף בשעת הדחק פסולין · שם · וכ' הדס משום דג"כ אינו מלוי משא"כ בערבה דמלויה ועיין במרדכי : ואע"ג דהחסר כו' · דטעמו דכשר משום דשירי מלוה הוא וכשר כמו נרדומי אווג ונרדומי ליליה אבל כה"ג לאו חסר מיקרי וכמש"ז :

תרנ א שיעור כו' ושדרו כו' · כר' יוחנן דקי"ל כותיה : באמה כו' · כר"ט דשמואל פסק שם כותיה : ושיעור שדרו כו' · כפרש"י שם דלשון והשאר משמע כאו הכך ספחים וכ"ש לספרים דגרים בהדיא וטפח ללולב : ויש מי שאומר כו' · ממ"ש בנדה כ"ו א' חמשה שיעורן טפח כו' משמע דטפח של לולב הוא לאותן טפחים : וי"א אין כו' · שכן מפרשי' כפירש"י כנ"ל וסוברי' דהיא דנדה פליג על שמואל והוא תיובתיה ולא שמיע ליה הברייתא וגם כן פליגא עלוי שאמר שם סדרו של כו' : ב אין להם כו' · מכאו' מ"ב א' : ויש כו' · וז"ש סדרו של לולב צריך כו' ול"ק שהם סדרו של לולב ד"ט וכן במתני' כדי לנענע ול"ק ד"ט וכן בנדה שם :

תרנא א מצות כו' · כר"י ור"ש · ור"ע ס"ל יחידאה לגבייהו ושמואל פסק כר"ש : ובמקום כו' · מדאמר שם ולידרוש לנו כר"ע משמע דקי"ל כר"ע אלא משום הידור מלוה לא דלה נסתי' להדיא ובודאי אי לא ס"ל כר"ע ור"ע לא היה מתיר ולא מספיד אותם שלא ירלו התלמידים וכן ר' ישמעאל ס"ל כותיה כמש"ש חזר בו ר"י ופי' שחזר בו ממ"ש בתחלה ג' הדסים אלא דסני בהדס א' שאינו קטום ולא אמר שנים קטומין אלא להידור מלוה דלא כפירש"י שלדבריו הדר בכתריי' ול"ל שלא אמרה ולא שחזר וע' ר"ן : בקשר גמור דהיינו כו' · קשר הנאמר בשבת וי"מ ממ"ש שם האתר אגדו כו' וקי"ל דבשבת בעינן ב' קשרים מהא דפ"ז דשבת ועמש"ל סי' ש"ז : ויכול כו' · דלא כר"י דר"י לטעמיה דס"ל לולב לריך אגד ואנן לא קי"ל כותיה דרבנן פליגי עליה שם י"א ב' : דמין כו' · שם : ויש מי כו' · כ"כ המרדכי אבל לא כת' כן אלא שקושר פ"א ואח"כ כורך כו' ומתוך קך הוא כאלו ב' קשרים זה ע"ג זה וע"ש וכהג"א וטעמו ממ"ש בפ"ז דשבת והוא שקשרן והקשו הא בגלא"ה חייב משום קושר ופי' בקשר א' וע"י ב' תפירות או שהוליא שני ראשיהן לגד א' קיימא בקשר א' כמו בב' קשרים · וכ"ד רש"י בשבת ל"ד א' ד"ה כריכה כו' אבל הרא"ש חלק עליו שם ומפרש בב' קשרים וע' מרדכי שם וש"ס : ויש לקשור כו' · כמ"ש במדרש ההדס דומה לעיני' והערבה כו' : וישפיל כו' · ואע"ג דלקיחה ע"י ד"א הוי לקיחה כמש"ש ל"ז א' מ"מ לכתחלה במקום דאפשר לא עבדינן : ב ישול כו' · שם דסני תלתא כו' : ג אמר כו' · דכאן משום חביבותא וכתר ימין ושמאל דעלמא אוליכן : וי"א כו' · כמ"ש בתפילין ובשבת ושאר מקומות : ואם היפך יצא · ר"ל אפי' בשאר כל אדם דלא כי"מ שם מ"ב א' כשהפטו ככה"ג · ריטב"א שם : ושולט כו' · מנחות שם : ד אדם כו' · ע' ב"י בשם רוקח ול"נ כמ"ש ביבמות מי כתיב ותגלה כו' וכ"כ מ"א : ה יברך כו' · כמ"ש כל המלות כו' וכמ"ש כיון דאגבהה כו' : או כו' · כמ"ש כגון שהפכו · אבל א"ל לזה כמ"ש בפ"א דפסחים דמ' שמברך אחר שכן בידו וילא בכן ואין לברך קודם שלקחן כמ"ש בפ"ג דמנחות מלימתי מברך כו' וגם שהיפוך אינו מועיל כיון שמברך על הלולב והן מלויות לפניו אין מעכבין זא"ז כמש"ל סי"ב וכיון דאמר בגמ' דמברך בלולב אחר שילא ולא תשכח לה היכי עבדינן אנן ועל זה היותר טוב יכוון שלא ללאת בו ואף למ"ד מלות א"ל כונה כמ"ש תוס' שם ל"ט א' וע' כר"ן שם : ויברך מעומד · דגמרינן מספירה וע' ברא"ש סוף פסחי' : ולא יברך כו' · כמ"ש בסוכה שם ל"ט אלא כו' ור"ל דלא אין בו מלוה וע' בתוס' שם ל"ט א' סד"ה עובר לעשייתן · ומ"מ לא נגמרי כו' ומשגטל ענרה כבר כו' ושם מ"ה ב' ד"ה אחד כו' : ז אם עשה כו' · כפי' תוס' שם מדמייתי ראיה מאווג מ' בכה"ג איירי ועמ"ש נמשה : ואם כרך כו' · ממש"ש כי גדליתו הושענא כו' ורבה ל"פ אלא משום לנאותו : או שבירך כו' · מהא דספ"ד דפסחים דבכך ידיה בשירתו כו' : י"א כו' · משום דהריטב"א ור"ן פליגי וכ' דבלולב לאו משום חלילה אתינן עלה דנ"ל קרא לפסול בחלילה אלא משום לקיחה תמה וכל שהוא לנאותו או שפל בידו בטל לגבי לולב והוי לקיחה תמה ע"ש : ונהגו כו' אבל כו' · היינו לדעת הר"ן דבטל לידו וכנ"ל אבל לדעת תוס' משום חלילה אין חילוק דהא אמרינן בסוף עירובין ובזבחים דאפי' נימא אחת חוללת במקום בגדים וכן ביד אמרו שם דוקא שלא במקום עבודה וכן הני איבעיות שם רות עפר כו' : ח ינענע כו' · כמ"ש שם קטן היודע כו' אע"פ שאינו יודע לקרות הלל ובספ"ד דברכות הסכים נלאת לדרך כו' ובירושלמי רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומנענע כד מברך עליה ואומר כו' : ומנענעים כו' · ע' תוס' שם דכתיב אז ירננו כו' : וי"א כו' · לכפול כל הנענועין ויש טעם לדבר : ט מוליך הלולב כו' · דאל"כ למה הלריכו שיהא יולא מן ההדס טפח כו' : וכן לכל כו' · כמ"ש שם למי שארבע כו' למי כו' : וההולכה כו' · המרשים כאן טור בשם גאון טעם כי הגאון כתב שא"ל לנענע ותולק על הר"ן הנ"ל ודעת הרמ"א כאן דלא כש"ע שכתב הולכה אחת ומנענע ג"פ וכן הובאה אחת ומנענע ג"פ ובד"מ כתב פ"ק ת' בשם מהר"א שמוליך ג"פ ומביא ג"פ בכל לד ובאותן ההולכות וההובאות יכשכש העלין : ומטין כו' · דאל"כ לכל לד שמנענע לא הוי דרך גדילתן ועוד שזה שירי מלוה הוא : ויש מדקדקים כו' · כמו בשתי הלחם ול"ד לכל שאר הנענועים כיון שאינו מהפך ממש : י יקיף כו' · כמ"ש כל פינות כו' : יא צריך לחבר כו' · כמ"ש במדרש מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח כו' ויקשרו כו' ואף שאין עושים באגודה לחברם לריך וכן במנחות כ"ז א' ד' מינין שבלולב כ' מכן כו' וכן ישראל כו' : וכל הנענעים כו' · כמש"ש זאת אומרת שירי מלוה ושם והא מדאגבהה כו' וכן בפ"ק דפסחים כנ"ל וכ"ש בסדרן וז"ש וכל כו' ובאיזה כו' : יב אבל נוטלן כו' · ממ"ש לא יביא פרים כו' משמע אבל הלולב נוטלו וגם לחורבה ליכא למיחש דד' מינין זיל קרי בי רב הוא : בין כו' · דלא כדעת הג"א שם ד"ה ודוקא כו' שאמר דחסר ילפינן מולקחתם לקיחה תמה וכן הד' מינין שמעכבין זא"ז וכי היכי דחסר כשר בשאר ימים ה"ה דאין מעכבין זא"ז וע' תוס' שם ברים ד"ה בעינן הדר כו' לכך נראה כו' ובתוס' דמנחות כ"ז א' ד"ה ולקחתם כו' ובסוכה ל"ד ב' ד"ה שתהא כו' : ובלבד כו' · רא"ש וטור לפי' אבל יש לו ר"ל לפניו דלא כרמב"ם וש"ע : ויטול הלולב כו' · כיון שמזכירין אותו בברכה לריך שיהא סמוך לברכה כמ"ש בתפילין כנ"ל : ודעתו כו' · שפוטר את כולן אע"פ שנוטל כ"א לבד כמו תש"ז שפוטר תש"ר וז"ש ואם שח כו' כמש"ש שח מברך שתים כו' לכ"א כשיטתו : יד משום בל תוסיף · בספרי מנין שאין מוסיפין על לולב ועל ציצית ת"ל לא תוסיף כו' · ואע"ג דע"כ הספרי כר' יהודה אבל לרבנן האי לאורי' כו' כמ"ש בסנהדרין מ"מ לכתחלה אסור : טו לא יטול כו' · כמש"ש ניקוט תרי או תלתא כו' פרי א' כו' וה"ה ללולב אבל בהדס אמרי' שם חזר בו ר' ישמעאל ומכשר אף בחד ולא אמר שלשה אלא להידור מלוה כנ"ל אלמא דיכול להוסיף וכ"ש בערבה דלא נתנה תורה

קצבה

קלנה ואמר ערבי אלא דמיעוט שתים ובהכי סגי אבל עפי ס"ד כמ"ש בג' עדים ומגין אפי' מאה ה"ל עדים וע' תוס' דר"ה כ"ח ב' ד"ה ומנא כו' ובסוכה ל"ז ב' : ויש מי כו' · כמ"ש אין מוסיפין עליהם וכנ"ל סי"ד והדס שוטה מין אחר כמ"ש בעזרא וע"ל סי' תרמ"ד דלמ"מ כל שלנוי אף מין אחר מותר ולא ס"ל להגאוני' כן אלא כדעת תוס' והריטב"א פ"ג דסוכה שם וכמין אחר אסור לכתחלה משום דאתי למסרך ולפ"ז אין ראיה מאגד הלולב ועתוס' דר"ה כ"ח ב' ד"ה ומנא כו' : ויש מתירין · דלאו מין אחר הוא דהא גדילי בערונה אחת ובענף אחת אלא שהתור' פסלה ולא גרע מהיב ועיקרא דדיקלא דלא הוי בל תוסיף כמ"ש ל"ו ב' א"נ לפי הטעם דאתי למיסרך ל"ע וכן נתקשה שם בריטב"א ע"ש :

תרנב א מצות לולב כו' · סוכה מ"ג א' מ"ה ב' : וכל היום כו' · מגילה כ' ב' : ומ"ם כו' ונוטלין כו' · פסחים ד' א' וכ"מ זריזים כו' : וזמנו כו' · מגילה כ' א' אין כו' מגלן כו' : והמדקדק כו' · סוכה מ"א ב' : ב ואם התחיל כו' · ממ"ש בפ"ק אין מפסיקין לסכתות וא"נ שהיא דאורייתא כמ"ש :

תרנג א שנחלקו כו' · סי"א דמברך עליו כמ"ש בפ"ו דברכות מאן דמורח באתרוגא כו' וי"א שאינו מברך דעיקרו לאו לריח עבידא וכמ"ש בפ"ח וכ"כ תוס' בפ"ו שם : ב עבר כו' · ע"ל סימן תר"מ ס"א בהג"ה :

תרנד א מצוה כו' דאל"כ מאי קמ"ל כמ"ש בי"ט י"ט ב' : ונוהגין כו' · גלמד מהנ"ל :

תרנה א א"י דמותר לטלטלו כמש"ל סי' תקט"ו ס"ה ומלות לאו ליהנות ניתנו ועט"ז וע"ל ס"ם תרס"ד ולא אמרינן דהוי מה"ב כמ"ש בריש סי' תרמ"ט ואמרי' נמי עבר ומיעטו כשר ובפ"ג דפסחים אמרינן דנסבים באין מן המוקלה וע' במרדכי ריש פ"ג :

תרנו א אם קנה כו' · כפי' תוס' שם והרא"ש : ויש מי כו' · וכ"כ הר"י בש"ס וכ"מ בירושל' פ"ק דפאה רב הונא אמר למלוה עד שליש כו' א"ר אבין אפי' למצוה אחת ר"ח בשם רבנן דתמן מהו שליש לדמים היאך עבידא לקח אדם מלוה מצא אחרת נאה הימנה עד כמה מטריחין עליו עד שליש תני ר"י זה אלי ואנוהו כו' אנוהו לפניו במצות אעשה לפניו לולב נאה כו' : משליש מלנו · אבל הר"ן והר"י שם כתבו שליש מלבר : ומי שאין כו' · ממ"ש אלא מעתה כו' : אפי' כו' · מדחשיב רבותא הא דר"נ בספ"ג דסוכה : ודוקא כו' אבל כו' · דאפילו שבות דשבות לא התירו במקום הפסד כמ"ש א"א כנה כו' וכ' בספ"ב די"ט כי קא מיבעיא לי משום איבוד ממון כו' וכן שכח ארנקי בחלר ודכוותיה :

תרנז א כדיני · ירושלמי לא סוף דבר לנענע אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד כשורה ומנענע :

תרנח ב ואסור ממ"ש מ"ב א' מ"ד הואיל כו' וע' רש"י שם ד"ה קמ"ל משא"כ כאן דאף לאנשים לא חזי · ושם ובשבת קל"א א' אלטריך קרא למישרי טלטול וע' רש"י ד"ה אלטריך כו' · ובתוספתא ספ"ב ריש"א י"ע הראשון של חג שחל להיות בשבת כיון שילא י"ח בו אסור לטלטלו וכן בירושלמי סוף פ"ג האיתו בארץ אסור לטלטלו א"ר זאת אומר' שאסור בהנייה דאל"כ תורת כלי עליו הדם לטריות בו וכן כולם וח"ס אבל האתרוג כו' וכמש"ל סימן תרנ"ג : ואסור כו' · כמ"ש בספ"ב די"ט פתוסי כשא כו' : ג ואפי' אמר כו' · בתוספתא ספ"ב אא"כ נתנו לו במתנה גמורה ובגמרא שם מ"ו ב' לא ליקני איגם כו' ואם איתא ליקני לי' בכה"ג וע' ברא"ש : ד אפי' נתן לו כו' · אע"ג דפליגי באלטלית רשב"ג וחכמים ומודים חכמים בשאר מקומות דחזרת דמים הוי מורה כמ"ש משום דלנטורס כו' כאן הכל מודים דאינה תורה כמ"ש בכ"כ שאין שקנו אתרוג אם יכול כו' : ואפילו נאגם בידו · כמ"ש באלטלית ואבדה כו' וכמו שם כיון דלנטורס קמכוין דוקא קאמר ואינו מועיל כן כ"מ דדוקא קאמר דאינו מועיל וכ"ם כאן : ובן כו' · דאומדן דעתו דוקא בזמן מצותו וע' רשב"ם בב"ב קל"ז ב' ד"ה ואם נאו כו' ושם קל"ז ב' מידי דחזי ליה קאמר ועמ"א ס"ק ד' וכ"כ הרשב"א סי' אלף וכמ"ש בגמ' שם : ומותר כו' · עתוס' שם קל"ז א' ד"ה כל מתנה כו' וא"ת כו' וגר"י גרס' דלא כו' ובסוכה שם ד"ה היכי וא"ת כיון כו' ועוד כו' : ה נתנו לו סתם כו' · בסוכה שם ומעשה כו' ונתנו כו' קמ"ל כו' · ואף ע"ג דנתנו סתם כמ"ש ונתנו כו' ואמר קמ"ל כו' דאמרינן דעתו כנ"ל כמ"ש בש"ע : וצריך להחזיר כו' · ממ"ש לא ליקני איגם כו' כנ"ל : ומיהו כו' · שם נתנו לר"א ב"ע כו' וער"ן : ויש מי כו' · כמ"ש בגיטין דמתנתו מתנה ובשם שקונה מד"ס כן מקנה מד"ס : ו ואם תופס כו' · ב"מ ז' א' האי סודרא כו' הג"א"ס לא וכן כאן : ז ודוקא שלא כו' · כמ"ש בש"ע מה כו' וכ' המ"מ בשם הרשב"א כיון שידעו בשעת שלוחו ראוי ליחלק וע"ד כן נקחוהו אמרינן יש ברירה בשעה שנוטל נוטלת כולו שלו כמו שותפין שנדרו הנאה זה מזה שנכנסין לחלר שאין בו דין חלוקה דאמרינן יש ברירה שכשלקחוהו ע"מ כן שבשעה שכ"א מהן נכנס יהיה מקום דריסתו שלו וכן בלולב כיולא וא"ל להקנות ובכ"ק ל"א ב' פי' הרשב"א בשם ר"ח משימסור לו דליו · נטלה והאוכל הדבר משמשר לו הרלוי שהבור עומד ברשותו ומשל עלמו הוא דולה וז"ש שם ואודי לטעמייהו כו' כמ"ש בנדרים דבאין בו דין חלוקה פליגי ואמרינן דהנגבר הדבר בשעה שמשתמש שנולו הוא שלו : ח האחי' כו' ואף ע"פ כו' · לשון הרמב"ם · כני' בגמרא שם : מפני שבל שאין כו' · מ"מ שם וז"ל הר"ן וכ"ת אפילו יש שם אתרוגים אחרים אמאי פלג ליה כמ"ש בפ"ה דב"מ וי"ל דהכא באחים שאין מקפידים זה על זה ואפילו נטל זה טיפה אין מקפידים בכך אבל בשאין לשם אלא פרים או רמון ודאי מקפידים שרולין לקיים המלוה כמוהו : ט מה שנוהגים כו' · משום ברירה כנ"ל בס"ז ועמ"מ וע' רשב"א סי' ת"י באריכות : ועובין כו' דהדרי' כו' · ע' לעיל סי' תרנ"ו ומ"א ס"ק ז' : וכל כו' · עמ"א :

תרם א נוהגים כו' · כ"ה כאגד' והביאו בילקו' תהלים ס"ס תנ"ג "צ"ט · אבל ל"ע שם שאמר סדר ההקפה כל ישראל גדולים כו' · ואין ההקפה בבהמ"ק אלא בכהנים דאין זר נכנס בין אולם למזבח וכמ"ש בהדי' בפ"ד דסוכה : זכר כו' · פ"ד דסוכה ומקיפין את הס"ת שהיא נאמרת לנו במקום מזבח כמ"ש בסוף מגילה תינה בזמן שבהמ"ק קיים כו' : ומוציאים ז' כו' · דבירושלמי אמרינן שההקפות זכר ליריחו ביום ז' ז"פ ושאר ימים פ"א ועושין זכר לשבעה סופרות ואף שם הי' בכל יום כן עיקר הערבה אינה אלא ביום ז' · וסברא האחרונה שביום ז' היו טולס מריעים : וההקפות כו' · כמ"ש בפ"ו דזבחים : ובשבת כו' · עמ"א וע' בסוכה מ"ג ב' וכ"ס לדידן דלא איקלע וכ"ש למ"ד בלולב דאין הלולב ניטל בשבת : ואין מוציאין כו' · כיון שאין מקיפין · ד"מ : ב וי"א שהי כו' · עיין בגמ' שם ופסק הרמב"ם כמ"ד בלולב וכן מנהגינו כמ"ד בלולב דלמ"ד בערבה לא הייתו מקיפין אלא ביום הז' כמ"ש מ"ד א' דערבה לא עבדינן שבעה זכר למקדש ולכן אין להקיף אלא בלולב · ר"ן · וסברא הראשונה ס"ל כמ"ד בערב' שהרי מ"ד בזקיפ' איתותב שם ל"ל אע"ג דערבה לא עבדינן זכר למקדש כל ז' ההקפה עבדינן שאין ההקפה תלויה בערבה ולהרמב"ם והר"ן נ"ל דאע"ג דמסיק דבנטילה לא בהקפה רק חיבוט ויענוע כמ"ש הריטב"א ורב יוסף איתותב אבל למ"ד בלולב לא איתותב : וביום שביעי כו' · הוא למ"ד בערבה וע"ל סי' ס"ג וע' ב"ח בשם רש"ל : מי שאירע כו' · דכתיב ושמחתם לפני ה' אלהיכם

שבעת ימים ועתוס' מ"ה א' ד"ה תקעו כו' והוא בשעת הקפה וע' ב"ח : ג יש מי כו' · עט"ז וכ"ה בטור · ונראה למ"ד בערבה עושין אף שאין יכול לעשות כמו במקדש שמקיפין בלא ערבה כנ"ל וכמ"ש ב"ח ה"ה שאומרין הושענא בשבת אבל למ"ד בלולב שלריך לעשות כמו במקדש ושם אומרים בשעת הקפה כמ"ש במתני' שם וזהו ראיית רש"י שכתב שמי שאין לו לולב לא יקיף וראיה משבת שאין מקיפין ור"ל אלמא לא עבדינן אלא כמו במקדש :

תרסא א בליל י"ט כו' · דזמן עתה לא קאי אסוכה שכבר ילא מאתמול דלא גרע מסע' עשיה שהרי נתכוין למלוה ול"ד לאחר עשיה · ול"ד ליקנה"ז דהבדלה טעונה כוס ורלוי לסמוך לנפס"נ וע' ברא"ש וע"כ נ"ל כן דאל"כ תליא פלוגתא דאביי ורבא ביקנה"ז בפלוגתא דרב ורבה"ח כאן ועט"ז ועמ"א :

תרסב א ביום שני כו' · כמסקנא שם ואף רב כו' והיכן נוגו כו' וכן בפ"ב דשבת ואביי ורבא שם : ב אינו כו' · כמש"ל סי' תרמ"א : אא"כ כו' · כמ"ש בספ"ג דעירובין זמן כל שבעה כו' · ואף כזרכנן כמ"ש בנר חנוכה ומגילה :

תרסג א וביום ראשון כו' · דאין לקרות בפ' שלישה מעגיינה וע' תוס' דמגילה כ"ב א' ד"ה שאני כ"נ א' ד"ה כיון ורא' ממה שהלריכו לדלוג וכמש"ש ואם איתא למ"ד דולג כו' שאני כו' אלמא דעדיף לדלוג : וי"א כו' · כמו במעמדות : ובא"י כו' · כ"ה בתוספת' פ"ג דמגיל' בשני בשלישי וביום השלישי ברביעי וביום הרביעי בחמישי וביום החמישי בששי וביום הששי בשביעי וביום השביעי · ומכאן ראיה גם' הש"ע בח"ל דאין קורין יום המחרת : ב שבת כו' ונוהגין כו' · ע"ל סימן ת"ל ומה שכתבתי שם :

תרסד א ביום שביעי כו' · כמש"ו לפי שכתב כו' ועט"ז ס"ק א' וכ"ה בטור וכמ"ש בפ"ק דר"ה נסכו מים לפני כדי כו' וקי"ל כת"ק דניסוך המים אינו אלא שבעה ולכן עושין במקלת כיה"כ ועושין נ"כ כמו י"ט כמ"ש במתני' פ"ד דסוכה שהיו מרבין בשמחה מיד התינוקות כו' וכל ימי הדין הוא י"ט הר' פ"קים בשנה וכמ"ש במדרש ובירושלמי פ"ק דר"ה איזו אומה כאומה זו שיודעת אופיה כו' : וא"א נשמת · עיין רשב"ם פ' ע"פ ק"ב ב' סוף העמוד ד"ה ושמואל אמר · ומה שאין כו' : ואומרים מזמור לתודה · כמ"ש בפ"ג די"ט י"ט ב' : ואומרים כו' · כנ"ל : כתבו כו' · שאו נגמר דין של האדם נ"כ עם המים שהמים חיים לעולם ואמרו עשרה דברים נקראו חיים כו' וכתיב ונשו הגלגלים סר ללם מעליהם : בצל הלבנה · שהיא ממונה על המים והם מתרבים ומתחסרים כחסרונה ותוספתה : ויש מי כו' · כמ"ש בפר' בתרא דהוריות ובפ"ק דכריתות : ויותר כו' · כמ"ש בפ' ע"פ ע"ש : ויש נוהגים כו' · עמ"א ובמדינתנו כו' וכמ"ש בירושלמי הנ"ל נוכסין לגנים כו' : ומרבים תחנונים כו' · כנ"ל : ב ואין מברכין עליה · דקי"ל כריב"ל אף נגד ר' יוחנן מסת דרפ"ד דמגילה ורב ורלב"ל עבדו עובדא כוותיה : ונהגו ששמש כו' · שם מ"ג ב' ערבה שלוחי ב"ד כו' וע' רש"י שם והקשו עליו הריטב"א והר"ן דהל"ל ערבה ליתא אלא בכהנים ועוד דמאי פריך האידנא נמי דהאידנא נטילתה בכל אדם וכהנים עתה אינן זריזים יותר מישראל ומה שפי' רש"י ויטלוה שלוחי ב"ד תדא דאין זה דומה למקדש ועוד למ"ד בנטילה היתה בכל אדם אלא שהחקפה היתה בכהנים ע"כ פירשו כיון ששלוחי ב"ד כו' היא מזומנ' וא"ל לחזר אחריה ולא חיישינן לדרבה ופריך האידנא נמי דעכשיו נ"כ הוא ע"י שלוחי פרנסי הקהל זכר למקדש : ג יש מי כו' · כמ"ד בלולב : ולא נהגו כו' · כמ"ד בערבה ונוטלין גם הלולב אגב שאר ימים שא"א ולאח כל סדעות : ד שיעור כו' · דקי"ל כר"ם נגבי ר"נ באיסורי : מיהו כו' · ע"כ כו' · כמ"ש הוי מתנאה כו' וכ"כ רש"י שם : ושיעור כו' · כמ"ש לריכה שיעור כו' ולא הקילו אלא בטלין ולאבא שאול מחד קרא יליף ללולב וערבה וז"ש וכל כו' : וי"א כו' · כפי מ"ש חביט כו' : ה אבל אם כו' · כפירש"י שם משום היכרא וכן משמע בגמרא מדאמרינן מ"ד ה"מ היכא דלא אגבהיה והדר כו' : ו וי"א כו' · דס"ל ר"ח ור"י הרי נגבי חד נגד רב אמי והיינו היכא דאגבהיה והדר אגבהיה דשלם קאי · רא"ש : ז יש מי כו' ואם כו' · כמ"ש המ"מ בפ"ז דכמין אחר לאו בל תוסיף הוא לרבנן כמ"ש בפ"י דסנהדרין ומ"מ לכתחלה אסור כמ"ש בפ"ג דסוכה ל"א א' ארבעת מינין כו' ובאותו המין אגא שאינו ראוי למצוה מותר לכתחלה כמש"ש ל"ו ב' כשיב ועיקרא דדיקלא לר' יהודה אבל באותו מין וראוי אף עובר עליו משום בל תוסיף וכמ"ש בשני תפילין בפ' בתרא דעירובין וכמ"בנן מתנה אחת שנתנן במתן ארבע בזבחים וברי"ה אלא כל שלנוי בין מינו בין שאינו מינו מותר לכתחלה ולזה הוכר רבוי ההדס ואגד הלולב אף במין אחר לרבנן הואיל ואגודת הלולב לרבנן אינו אלא משום ואנוהו ועמ"ש בסוף סי' תרנ"א דדעת הגאונים דמין אחר אף לנוי אסור אלא משום כיון דאגד הוא שלא כדרך גדילתן אין חוששין כיון דבלא"ה אינו אסור אלא לכתחל' כנ"ל · וכ"ד הרשב"א בתשו' ע"ש דבאינו עובר משום בל תוסיף וכ"ד הרמב"ם : ואחר הנענוע כו' · כמ"ש בפ"ג דר"ה דלעבור בזמנו לא בעי כונה כו' וכל שעברה מלותו הוי שלא בזמנו כמ"ש שם בסוגיא : ואע"פ כו' · כמ"ש בכ"מ שם שהרמב"ם חזר בו וכתב שאין עובר משום בל תוסיף וכ"ד הרשב"ד שם בהשגות ע"ש : ובת' עוד כו' · כמש"ל ואינה ניטלת כו' ופירש"י משום היכר : והמנהג כו' ויותר כו' · כנ"ל : נ"ל דלאחר כו' · משום היכר כנ"ל : ח יש מי שאומר שהושענא כו' · ע' סי' כ"א ס"א בהג"ה ושם ס"ב כמ"ש הרשב"ד מהא דפי"ו דשבת : ט יש מי כו' · כמ"ש באתרוג שם מ"ו ב' לכולי יומא אתקלאי : ונהגו כו' · כמ"ש בעירוב הואיל ואתעביד כו' ואע"פ שעברה מלותה : יא אם חל כו' · כמש"ל סי' תרנ"ה ע"ש : מיהו אם כו' · אפילו לא נוה שיקון בשבת וכמש"ל סי' רמ"ד ס"ג וס"ד ועמ"ש שם :

תרסה א ואפילו נפסל כו' ובשמיני כו' · שם : ואפילו חל כו' · דל"ל מיגו דאתקלאי בס"ש כיון שאין איסור אלא מחמת יום שעבר דאל"כ לעולם בתשיעי אסור וכן בילה בב' י"ט של גליות וכן למתירים בשבת וי"ט ושני ימים של ר"ה ואמרו בעירובין ל"ח ב' אלא מעתה כו' ולאו משום שבת וי"ט אמרינן שם וריש י"ט דקי"ל כמ"ד שתי קדושות הן : ויש כו' · כמ"ש שם ושם משום הכנה כיון שהיה אסור ביומו וסברא ראשונה ס"ל דכאן לא שייך הכנה ועמ"א :

תרסו א ואם רוצה כו' · ממ"ש הישן בשמיני כו' · דלפירש"י פריך על דאגן יתבינן אבל הרשב"א כתב דכל שעושה מפני תקנת חכמים ל"ל בל תוסיף כמ"ש ע"פ התורה אסר כו' ותדע שהרי אמרו תוקעין ומריעין כשהן כו' ולמד מ"ד חד מדא"ת ושנים מד"ס וכן י"ט שני וכן משום בל תגרע כמו י"ט של ר"ה ושל חג שחל בשבת וכתב הרשב"א בפ"ג דר"ה והריטב"א בפ"ג דסוכ' בפשיטו' שישנים בסוכה בשמיני וכן עיקר דלא כמרדכי : גמר כו' · כפי' הרי"ף דלא כרש"י והוא אזיל לשטתיה כנ"ל וכן פי' כל הפוסקים דלא כרש"י שכולם פירשו כפי' הרי"ף דלאתשיעי קאי :

תרסז א ואם כו' · ירושלמי פ"א די"ט סוף הלכה א' ר' ירמיה בעי עיטורי סוכה מה כן חזר ר' ירמיה ואמר כל שבעה כן במלין ע"ג סוכה מיכן והילך בהכינן כן א"ר יוסי כל שבעה קדושת סוכ' חל עליהן מיכן והילך קדושת י"ט עליהן מה אתא מישאול י"ט שחל להיות ע"ש וכמ"ד שתי קדושות הן · וש"ם הוא

וה״ל מה אתא מיסרא י״ט שחל כו׳ דנמעלה מזה אמר ר״ס בשם רב הלכה כר׳ זקנים ר״ח בעי מיהלפא שיטתיה דרב תמן כו׳ שירי פתילה כו׳ וע׳ רמ״ס פ״ק דיוס טוב ס״ח אלא שכ׳ שם בשם הר׳ ברוך דירושלמי ל״ל הכנה אבל לדידן אסור בשירי פתילה משום הכנה וזהו טעם האוסרין כאן אבל הרא״ש ס״ל דכאן לא שייך הכנה ועמש״ל בס״ס תק״ח ועמש״ל בסי׳ תרס״ח : יש כו׳ · ע׳ פ״ה דכ״ב ; ואסור כו׳ · רפ״ב די״ט : ולכן כו׳ · כמו שאלת השמן דפצ״ו דשבת :

תרסח א שמיני חג כו׳ · כן הגירסא ברש״י ותוס׳ וכל הספרים דלא כרש״ל : ואנו כו׳ · דלענין התענית תשלומין דראשון הוא וכמ״ש פ״ט כ׳ כן על ז׳ של פסח ולא נהגינן כן הואיל והוא כתשלומין מילי דהוי אחה״מ כ״ש כאן דהוא רגל בפ״ע ומ״ש דלא מליט כו׳ כשכ׳ מ״ח אמרינן י״ט האחרון של חג וכן בהרכה מקומות ואמרינן בערכין ובסוף תענית שמנה ימי החג כו׳ : ב שחרית כו׳ · כמו בט״ח כח״ל וע׳ בסי׳ תרס״ע : ובמקום כו׳ · מגילה שם : ימתחילין · שהוא ומן המעברות ועמ״א וכ״כ רש״י שם וכן לפי גירסתו בגמ׳ שם מאת כו׳ : ומבריז כו׳ · ע״ל סי׳ קי״ד ס״ב :

תרסט א וקורים כו׳ · מגילה שם : ובשני כו׳ · ע׳ בטור : ובשלישי כו׳ · כמש״ל : וקורין כו׳ לפי כו׳ ונוהגין כו׳ · כמ״ש בריש מדרש קהלת ויעש משתה לכל עבדיו א״ר ילחק מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה : ואין איסור בדבר · ע״ל סי׳ רפ״ב ס״ב : אע״ג ד״א כו׳ · כמ״ש במנחות ל׳ א׳ שמנה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן ופי׳ יחיד ת״ח כמ״ש בפ״ק דתענית י׳ א׳ ב׳ אבל רש״י ותוס׳ וכל המפרשים פירשו שאין מפסיק לשנים וכמש״ל סי׳ תכ״ח ס״ו :

תער א ואסורים · שם : אבל מותרין · אע״ג דתגיא ועכשיו י״ט · י״ט הכתובים במגילת תענית אין אלא בהספד ותענית ולא בעשיית מלאכה דאמרינן במגילה ה׳ ב׳ וסכתיב במגילת תענית כו׳ וא״ר לא נגרכה כו׳ ר״ל דסכתיב בקרא ולא נגרכה במגילת תענית אלא משום דסם עשאום י״ט לכל ככל לימים הכתובים במגילת תענית דאין חילוק ומפני ה״מ בהספד והענית אבל כו׳ ר״ל דמה שעשאום י״ט במגילת תענית אינן אלא בהספד והענית אבל מלאכה דאינן מחמת מגילת תענית אלא מחמת הכתוב בקרא יום א׳ כו׳ כמ״ש בקרא : וי״א שאין · טור · משום דברים המותרים כו׳ כמ״ש בפסחים נ״א א׳ וב״י חולק עליו וכ׳ ה״מ במקום שיש טעם לאיסור ודאיה לדבריו מירושלמי הביאו תוס׳ ורא״ש שם תני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבידתא במפוקי שבתא לאו מנהגא עד דתתפני סידרא מנהגא וח״ש וי״א כו׳ ונתנו טעם כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה · הגהות תשות אלל הגמ״ר · והשמיט מ״ש הטור גם אם י״מ שנהגו כל היום אין להקל · דבזה ודאי אין טעם והאחרונים כתבו הטעם כמו ר״ח דאמר בירושל׳ הנ״ל תני כו׳ : ב ריבוי הסעודות כו׳ · ונוהגין לומר · מרדכי והג״א בפרק מקום שנהגו בשם הר״מ : וי״א שיש קצת כו׳ משום דבאותן הימים כו׳ · כפסיקתא רבתי והובא בילקוט מלכים סי׳ קפ״ד וכן אתה מולא במלאכת המשכן אמר ר׳ חנינא בכ״ה בכסליו נגמרה מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן כמ״ש ביום הוקם הראשון באחד לחודש תקים את המשכן והיו ישראל מלמלמין על משה לומר למה לא הוקם מיד שמא דופי אירע בו והקב״ה חשב לערב שמחת המשכן בחודש שנולד בו ילחק דכתיב לופי ועפי עונות וא״ל שוב אבוכ כו׳ ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה בו המלאכה אמר הקב״ה עלי לשלם מה שילם לו הקב״ה חנוכת חשמונאי כו׳ · וע׳ מ״א בשם מדרש פ׳ בהעלותך ומגילת תענית ועמ״ר פ׳ נשא פי״ג קפ״ח א׳ וכ״פ בים״ס פ״ז דב״ק סי׳ ל״ז וכתב שכל ששהה כדי ליתן שבח למקום או לפרסם הנס או המלוה שכל סעודת מלוה ורלוס ממ״ש שם דרב איקלע לבי ישוע הכן וע׳ תוס׳ שם ואמרינן בפ׳ ג״ס דרב לא נהנה מסעודת רשות וכן מדאמר בגמ׳ ועשאן י״ט וכן במגילת תענית וקבעום י״ט כו׳ ע״ש שהאריך וח״ש ונוהגין כו׳ ואו כו׳ : ואין מתענין · כנ״ל ס״א וכמ״ש בפ״ק דר״ה מעשה וגזרו כו׳ וא״ל נאו כו׳ כ״ש כה״נ :

תרעא א צריך כו׳ · דאמרינן שם הוהיר בנר כו׳ ופירש״י שם ד״ה בנים בנר שבת ותנכה וכ״כ הטור : ואפי׳ עני כו׳ · דאמרינן בפ׳ ע״פ ולא יפחתו כו׳ ואפי׳ מן התמחוי ופי׳ רשב״ם שואל או כו׳ ואמרינן בגמ׳ מן התמחוי פשיטא לא נגרכה אלא נר״ע כו׳ תנא דבי אליהו אע״פ שאמרו עשה כו׳ אלמא דבר מועט לכבוד שבת צריך לשאול על הפתחים שואל או מוכר כנ״ל ואמרינן שם דקידוש קודם לכבוד היום וכבוד לילה ואמרינן בשבת שם דנ״ח קודם לקידוש היום ש״מ דמוכר כו׳ : ב ואפילו רבים · תוס׳ דלא קאי אמהדרין דא״כ לא הוי היכר וכ״כ הרמב״ם דכן נהגו : וי״א · כ״כ הרמב״ם להלכה ונראה שכן הוא דעת הרי״ף מדהביא מימרא דרבב״ח א״ר׳ שני זקנים כו׳ כנגד פרי החג כו׳ דמעלין בקודש ואין כו׳ דלהלי טעמא לא חיישינן להיכרא דימים הנכנסין או היולאים שכ׳ התוס׳ שם · וכ״מ בגמרא שם חד אמר כו׳ וחד אמר טעמא כו׳ דנ״מ בכה״ג כנ״ל ומסקנא דב׳ זקנים כמ״ד דמעלין בקודש כו׳ ; וכן המנהג · כ׳ בד״מ בשם מהרא״פ דלדידן שמדליקין בפנים ויודעין כמה בני הבית אף הוס׳ מודי ועוד כיון שמדליקין בפנים אין נחוש לטפח הסמוך לפתח כ״כ כמ״ש בס״ז בהג״ה ויכולין להדליק כ״א במקום מיוחד והולכה היכרא וח״ש ויזהרו כו׳ וע״ש בהג״ה : ג בשביל שנים · הטור כתב נבי נרות מליל ב׳ ואילך לפ״ד שכתב כדעת התוס׳ בס״ב ואפי׳ רבים כו׳ ולכן לא פירש כפירש״י למהדרין אחר שאנו עושין כמהדרין מן המהדרין וגם לא פי׳ כפירוש תוס׳ לפי שאנו מדליקין בבית אבל ס״ע שהעתיק בס״ה לשון גמ׳ ותוס׳ כתב בשביל שנים כלשון גמ׳ : ד בשורה בשוה · עמ״א : מאחר שבל · שכן פירש בעל העיטור מלא קערה כו׳ במקורבות זוקא ולף להטור פחולק עליו כאן מודה כיון שמובדלות כמחולה וע׳ תה״ד : אפי׳ בנרות של · עמ״א : ה הסמוך לר״ה · כפי׳ תוס׳ שם שהבריתו מהא דס״ג וכבר נזכר רש״י מזה כנ״ל ועוד הכריחו מהא דס״ח : ו מניחו למעלה · מרדכי : ומצוה כו׳ · דלא שבקין פשיטותא דרבא משום דחייה בעלמא · הרשב״א והר״ן וס״פ דלא כרי״ף ורמב״ם שהשמיטו : ואם הניחו · כן מוכח ממ״ש בסמוך אבל כו׳ : ואפי׳ לקחה · דלהכי ל״ק ימעט כמ״ש בעירובין כ׳ א׳ מנוי דרבנן כו׳ משום דימעט משמע בעוה דנוקה כו׳ וע״ש : ההדלקה כו׳ · כן העתיק בב״י בשם תוס׳ · וליתא בתוס׳ שלנו אלא דלכאורה משמע כן ממ״ש בתוס׳ כ״ב א׳ סד״ה נ״ח · כדמוכח לקמן ור״ל כמ״ש כ״ג א׳ עששית כו׳ וע׳ תוס׳ שם ד״ה מככה כו׳ אבל בריש סוכה סד״ה דאורייתא כתב ואפי׳ למ״ד כו׳ ולזה כיוונו נ״כ בתוס׳ דשבת ול״ד לעששית כו׳ שהקשו וא״ת כו׳ · דשם מונחת במקומה : ז ואם אין · דלא אמרו משמאל אלא משום מזוזה כנ״ל : ומיהו כו׳ · כ״מ בדברי מהרא״פ הנ״ל בס״ב : וס״מ המנהג כו׳ · וכ״כ מהרי״ל ותה״ד וכ״כ המרדכי והטור אלא שאין ראיה מהמרדכי והטור לפי שבימיהם היו מדליקין בפתח הבית כמ״ש בטור בס״ס תער״ב · ד״מ · וח״ש אה״כ כו׳ וכנ״ל בס״ב : וס״מ יהדר · בגמ׳ שם ובשעת הסכנה כו׳ ולריך כו׳ וערש״י ד״ה לריך כו׳ : בכותל דרום · זכר למנורה וג״כ משום סידור כמ״ש בהג״ה ומסדרן כו׳ · וכתב בתה״ד משום דקי״ל הלכה כרבי מחבירו וכן ס״ל לרש״י כמ״ש בר״פ בכ״ב דשבת ובפי׳ התורה אבל הרמב״ם פסק כרבי בסולין וכר״א ב״ש במנורה וכ״ד הסמ״ג וטעמו דקי״ל כרבי מחבירו וכן סתם דמתניתין דמנחות שם כרבי כמ״ש תוס׳ שם ל״ו א׳ ד״ה כל נ״ה ב׳ ד״ה מורה כו׳ וכ״פ הרמב״ם שם כהמתני׳ והעתיקו הרמב״ם שם הלכה ח׳ אבל במנורה פסק כרא״ש משום דסוגיא דמגילה כ״א ב׳ כוותיה · אבל הראב״ד שם השיג עליו וכתב דהא מתני׳ דתמיד כרבי וכ״כ תוס׳ במנחות ל״ח ב׳ ד״ה מדכתיב כו׳ והרמב״ם בפי׳ שם כתב דלא קי״ל ככך מתניתין : ומדליקין · דאיה מהגג

בלילי פסחים שנתקן על הכוס ואומרין בב״ה משום פרסומי ניסא כמ״ש בירושלמי בענין ברכה הסמוכה לחברתה והרי אחר גאלנו שניה שאם שמעה בב״ה יצא : ואין אדם · שאף אחר שיש לה שני פתחים כו׳ ועוד שהרי אמרו בר אינש וביתו : ואם רוצים · ע׳ מ״א מיומא פ״ג קרא ומרק כו׳ וגם דוקא משום שהיה לריך למהר לקבל הדם וח״ם ואם רולים למהר דוקא ואף שהאחר אינו אלא מלוה בעלמא שם ג״כ שמירוק אמרו בחולין פ״ב יכול לא מירק כו׳ ועמ״א : ח והם בבית אחד · כן משמע ברש״י ד״ה אפי׳ מרות כו׳ דלא כמ״א שכתב משמו להיפך : ומיהו כו׳ · כ״כ בטור בשם ספ״ת וחלק עליו דכיון שמדליקין בפתח יש היכרא לשוכרין ושכין וכ׳ בד״מ דבימיו היו מדליקין בפתח הבית וכ״כ בר״ו מסא״כ לדידן שמדליקין בפנים משם וח״ש משם כו׳ :

תערב א אין מדליקין כו׳ לא כו׳ ולא כו׳ · לשון הרמב״ם לגבי היכא סוף שהוסיף המחבר מדברי הטור כמ״ש למטה · וכ״ל דעת בה״ג ורשב״א ור״ן כתבו שמותר להקדים וע״ם יוכיח וע״ם ושם בארוכה : סוף שקיעה · כ״כ הטור וכ״כ הרא״ש בפ״א דתענית על מ״ש כל תענית שלא שקעה כו׳ וכמ״ש בברכות ואגב אורחא קמ״ל כהנים אימת כו׳ כדתניא ובא השמש וטהר ביאת שמשו כו׳ · אבל ברשב״א ור״ן משמע בהדיא שהוא תחילת השקיעה אלא דמשמע שם בשקיעה שניה עמ״ו · וע׳ במרדכי ספ״ב דשבת שכ׳ דלשון משתסקע מוכח שהוא תחלת השקיעה כמ״ש בפ׳ הפועלים משיפסקו עד שיפסקו כו׳ וכן עיקר ועמש״ל בסי׳ רס״א ס״ב בארוכה : ויש מי · א״מ ורלים מהבדלה : ב חצי שעה · רי״ף : הלכך · שם לשיעורה : וכן יכול · שם בפירוש הרי״ף : ומיהו ה״מ כו׳ · כיון דאיכא תירוץ אחר בגמרא · תוס׳ שם : ואם עבר כו׳ · כמ״ש בפ״ב דסוכה ועוד אר״ח מי שלא כו׳ ותב״א אין כו׳ : ובלילות האחרות · כמ״ש עושין סוכה בחה״מ כו׳ וכן כאן דכל לילה גם בפני עצמה כמ״ש שם ניסא בכל יומא איתא ול״ד לספירה דכתיב תמימות :

תרעג א ואע״פ שאין כו׳ ואין · שם שמנים שאמרו חכמים אין כו׳ מסכסכת בהן : ומיהו · שם ושמן זית כו׳ ופי׳ תוס׳ בג״ה מדאמר אביי מריש כו׳ ועתוס׳ ד״ה מריש כו׳ : ואם אין כו׳ · כמ״ש דליל נהורא טפי : אם אינו · כנ״ל בסי׳ תער״ב ס״ב וכן יכול כו׳ והודא טעמא דר׳ ירמיה כמש״ו לפי כו׳ : ואפי׳ תשמיש של · דהא״כ אורה טעם הנ״ל וכ״מ ממ״ש נר ביתו וכ״א נר כיתו כו׳ ואם איתא יעשה נר א׳ ושולה לכאן ולכאן ויניח על שולחנו כמ״ש בשעת הסכנה כו׳ : ויש מי · עט״ז דוקא בתשמיש ערלוי ולכאורה משמע כן בטור אף שכתב ול״ג נא״ת הרא״ש ז״ל והרא״ש מתיר בתשמיש ערלוי וט״ז אזיל לשיטתו שבס״ק ג׳ הגיה ברא״ש אבל נראה טעמו דמתיר ממ״ש מטעם שהוא תשמיש דחול : ונוהגין להדליק · שם ולריך נר אחרת כו׳ : ויניחנו מרחוק · כנ״ל בסי׳ תרע״א ס״ב : יותר ארוך · מטעם הנ״ל : אם נתערב · כתנא דניטרא קניעום · בפ״ק דו״ט וכ״ס בי״ד סי׳ פ״ו ס״ג וכאן מדליקין אותו במנין אע״ג דאינו במנין רק משום שהוא קודש ולא בעלמו דהכי אמכתן אפי׳ לקולא בפ׳ הערל פ״א ב׳ בתתיכות חטאות שמתה בשל טהורות דתעלה וכ׳ תוס׳ שם ד״ה דברי הכל כו׳ דלא שייך כו׳ ועט״ז שחולק ע״ז וכמ״ש בתוס׳ שם דאולינן אחר מה שהיה אחר הביטול וכ״כ בש״ע י״ד סי׳ ק״א ס״א ואפי׳ את כו׳ : ב הדלקה · הוא לשון ש״ע בעלמו ול״ע וע׳ ט״ז שכתב דה״ל כיון שהדליק קיים כבר המלוה וא״ל יותר : ואפי׳ בבתה כו׳ · דהא״כ היה אסור בשבת בשמנים ופתילות שאמרו חכמים מטעם דכבתה זקוק ושמא יכבה בכה״ג ויפסע כמ״ש רש״י שם : וכן אם כו׳ · כן מוכח מגמרא שם מדמתירין להדליק בשמנים שאמרו כו׳ ולא חיישינן בכה״ג : ג נר של מתכת · דאינו מאוס כמ״ש פ״ג דשבת מ״ד א׳ : ושל זכוכית · ע׳ בתוס׳ דסוף פ״ג דברכות כ״ה ב׳ ד״ה גרף ורא״ש שם ולעיל סי׳ פ״ו ס״א וכן משמע בגמ׳ דע״ה ל״ג במתני׳ דקוניא לפי׳ ר״ת שם ד״ה קוניא : ד אין · מ״ש :

תרעד א ודוקא להדליק · כפי׳ ראשון בתוס׳ שם ד״ה מאי הוה עלה דקי״ל כרב : ויש מתירין · כשמואל וכתי׳ שני בתוס׳ שם : אא״כ · גמרא שם גזירה שמא לא יכוין כו׳ : ונרגו · תוס׳ שם : ב ויש מי כו׳ · סה״ת · ואזיל לשיטתו בס״א אבל לסברא ראשונה בס״א דביזוי מלוה אסור גם זה אסור שמלות מבטלות וא״ז כמ״ש הר״ן שלכך אפילו תשמיש של קדושה אסור להשתמש בפני נ״ח ואע״ג שהטעם שם משום ביזוי מלוה כמש״ש בגמ׳ וכי נר קדושה כו׳ וכי דם כו׳ ועה״ן ולעיל סי׳ תרע״ג ס״א :

תערה א שהרואה כו׳ · כ׳ כן לדידן דמדליקין בפנים · ב״ח ומ״א · ולאו מדוקדק לשון במקום הנחתה כו׳ דהנ״ל לניסך הדליקה בחוץ והכניסה כו׳ · ונראה בזמן הטור שהיו מדליקין בפתח הבית ומ״מ אם הדליק בפנים יצא שהרי לא עשו כדין הגמ׳ בלא״ה : ג ויש מי כו׳ · כ״כ בעה״ס וכמ״ש בירושלמי הנהיגו שיהא קטן קורא את המגילה כו׳ · והוא כדעת ר״י במגילה י״ט ב׳ וכמ״ש שם בגמ׳ דבקטן כה״ג מיירי וע׳ תוס׳ שם ד״ה ור״י כו׳ · ונראה טעמו שפסק כר״י מכח קושיית תוס׳ שם וס״ל דסוגיא דברכות פ״ג דבן מברך לאביו וסוגיא דפסחים דר״ס ור״י דאמרי אגדתא כו׳ כולהו כר״י וכא דאינו מוליא בהלל ס״ל כמעת ה״ג דהלל דאורייתא אבל תוס׳ שם הו׳ דמיירי שהקטן אבל כדי שביעה דהוי כמי חד דרבנן וכ״כ במרדכי שם וכן הו׳ בתי׳ שני בברכות כ״ו א׳ בר״ה ור״י ועוד הו׳ שם דבהמ״ז שאני כו׳ ע״ש ומהא דפסחים הו׳ דסומא שאני שנתחייב כבר ועדיף מקטן וכמ״ש הר״ן בקדושין ספ״ק בשם אגדה דלא היו סומים מתולדותם אבל בתוס׳ דר״ס ל״ד א׳ ד״ה הא כו׳ לא כ״כ ומשמע דס״ל כדעת בעה״ס הנ״ל שכ׳ שם ומיהו יש לדחות דרבות יכול להוליא בר חיובא דרבנן כמו קטן המברך לאביו ועולא״מנין שבעה ומוליא אחרים י״ח במגילה לר״י כו׳ ע״ש שכ׳ לכן אמרו אגדתא וכן לכן קאמר ר״י בפ״ג דמגילה כל שלא ראה מאורות כו׳ משמע הא ראה פורס אע״ג דפוטרו מכל מלות כו׳ אלא לפי דפריסת שמע מדרבנן יכול להוליא ולפי מ״ש בתוס׳ דמגילה הנ״ל דשאני סומא שהיה כבר מחוייב לכאורה לא היה קשה מהא דמגילה אבל ליתא דמשמע מדברי ר׳ יהודה דקא׳ דא״י לפרוס משום דלא נהנה מאורות וכן פריך בגמ׳ שם לרבנן מ״ט ומשני משום דר״י ומשמע אבל בשאר מילי דרבנן מודה שיכול להוליא אף שלא ראה מאורות וע״כ ל״ל כמו שכ׳ תוס׳ בר״ה שם · ומיהו בסומא אין נ״מ לדינא דקי״ל דלא כר״י דסתם מתני׳ דפ׳ החובל דלא כוותיה כמש״ש וכן הסוגיא דפסחים הנ״ל דלא כוותיה ממש״ש דסומא פטור מלומר הגדה דוקא והקדקו שם מהא אמר אגדתא בי ר״י ולא דקדקו על קידוש וס״ד בכל הפנה ועוד אפקינן שם דאפילו בהגדה חייבים וכ״פ המרדכי בפ״ב דמגילה ע״ש ואין נ״מ אלא בקטן :

תרעו א ואם לא בירך · עירובין מ׳ ב׳ : ב ויברך כל · ר״ל אף שעשה וסתייעו לריך עובר לעשייתן כמ״ש בפ״ב דמגילה נ״ש אלא לאחרים כו׳ כל המלות טוען כו׳ לפיס מאי כו׳ : ג וגם אין · ר״ן וטור וע״ש בר״ן אבל במרדכי לא משמע כן וע״ש וכ״כ דעת רש״י : ואם אח״כ · עירובין שם : ה יתחיל · במרדכי כתב שידליק משמאל לימין כמ״ש בזבחים כל פינות כו׳ : ויברך על התוספ · מהרי״ק · ואין לו טעם ורוח שזה אינו רק למהדרים מן המהדרים ועיקר המלוה ויברך על הרבות וע׳ סי׳ תרע״ד ס״א בבה״ס וגם משום פינות לימין ובעל עיקר המלוה טפח הסמוך לפתח אלא העיקר שיתחיל בנר הסמוך לפתח בין מדליק בימין הפתח או בשמאל ויברך כל הליגות עליו ובזה מדליק ומברך תמיד על סמוך לפתח ועל עיקר המלוה ועמ״א בשם רש״ל אבל מ״ש שיניח בספור לא נראה :

תרעז א אע״פ · כמש״ל סי׳ תרע״א ס״א : וי״א · כמ״ש מיהו בזה״ז כו׳ : ג י״א שאע״פ · מרדכי והוא חולק על מש״ל בסי׳ תרע״ו ס״ג ועט״ז שם :

אם

אם רוצה · כמו מהדרין ואינו רוצה לצאת בשל אשתו : ד הצריך · כנ״ל סי׳ תצ״ב ס״ב : יש · ע״ד סימן ל״ט ס״ו ול״ע :

תרעט א בע״ש · הוא דעת בה״ג בשי׳ רס״ג ס״י : ומברך · עמ״א בשם ת״ה ועתוס׳ דפ״ק דיבמות ו׳ א׳ ד״ה שכן . ונראה נר״י כו׳ ואפ״ה ס״א דדחי · אבל ברשב״א ור״ן משמע דוקא משתפקע חמה או קודם · ע״ש :

תרפ א בלילי׳ כפרש״י שם ק״כ ב׳ : ב בערב שבת · כפי׳תוס׳ שם : ויש · דאמרי׳ שם נר שע״ג טבלא כו׳ וכמש״ש הרא״ש לפי׳ הערוך וע״ש תוס׳ ד״ה פתח :

תרפא ב מדליקין · ברכות נ״ב א׳ אפוקי יומא כו׳ אע״ג דברכת היום עדיפא לב״ה מתדיר וכ״ש לגבי תדיר וכ״ש לשני תי׳ אחרונים שבתו׳ דשבת כ״ג ב׳ ד״ה הדר · ועוד כו׳ · והט״ז הקשה דהא עדיף לב״ה תדיר מעיולי יומא וכ״ש מאפוקי יומא · ואשתמיטתי׳ דברי תה״ד וש״ע סי׳ תפ״ט ס״ט וכשהל י״ט האחרון כו׳ וע׳ מש״ש וכל דברי ט״ז כאן דחויים עיין עליו :

תרפב ג אין אומרין · עתוס׳ במגילה ד׳ א׳ ד״ה פסק . משום דאמרו חכמים כו׳ :

תרפד א ומתחילין · דהכא נעשה על ידם · טור : וי״א · מבואר : ביום שני · וי״א · תליא בפלוגתא דלעיל סי׳ ת״ד ס״ג ע״ש ומעשה ש׳ הראשונה שאין לקרות שלא מענין היום כמ״ש ברפ״ג דמגילה שאני התם דאפשר כו׳ וש׳ שניה ס״ל דמיום המחרת איכא שלא מענין היום וכ״כ תוס׳ סוף סוכה נ״ה א׳ ד״ה אתקין ע״ש · ורא״ה ממעמדות שהיה דולג בבראשית וקורא יהי רקיע ובתוספתא׳ פ״ב דמגילה משמע כסברא ראשונה : וקורין פרשה · כדי לסיים בנרו׳ טור וע׳ בפסיקתא דפ׳ בהעלותך : ב ומפטיר · תוס׳ דשבת כנ״ל : ג ואם טעה החזן · ואם טעה · מדאמרי׳ שם אין משגיחין בחנוכה :

תרפה א הסמוך כו׳ · ו׳ ב׳ ורשב״ג סבר כו׳ : עד · כ״ט ל׳ : ומוציאין · שם : ובשלישי · כר׳ ירמיה ל׳ ב׳ . רי״ף . דהלכה כר׳ ירמיה דנסדר הפטרות כו׳ וכ׳ שם סיתא מכי תשא כו׳ וכן כל הסוגיא כולה שם כוותיה ועמ״ש ס״ב : ב בשבת שניה·מתני׳ וגמ׳ שם תנן בשניה כו׳ וקי״ל כרב:מוציאין כו׳ באחד · כר׳ ירמיה דר׳ יצחק ואביי ס״ל כוותיה ותניא כוותיה דאר״י ר״ח טבת ואדר שחל כו׳תל להיות בתוכה כו׳ חל להיות כו׳ת״כ דאביי כו׳ · ואף ע״ג דאביי קאמר כוותיה דר״א סרי הדר ביה כאן: ומפטיר · בריי׳ שם : ג בשבת שלישית · ירוש׳ שם אין מפסיקין בין פרה להחדש וסימנך בין הכוסות כו׳ : ובשבת ד׳ · כמ״ש כל שסמוכה לפורים והיינו לאוקפין . ע׳ רש״י : באחד · כנ״ל : ומפטיר · שם : ד בשבת חמישי · שם כל שסמוכה כו׳ : ומפטירי שם : ה חל · מתניתין : ומפסיקין · מתניתן : שתהא · ברייתא : ו היום · ר״ה כ׳ א׳ סוכה מ״ג ב׳ · וירושלמי ר׳ סימון כו׳ דלא אתא ערכתא בשבתא כו׳ הביאו תוס׳ שם ד״ה לא ירושלמי פ״א דמגילה סוף הלכה ב׳ א״ר יוסא לית כאן חל להיות בשני ולית כאן חל להיות בשבת חל להיות בשני לומא רבא כחד בשובא חל להיות בשבת לומא רבא בערובתא : בשחל ר״ח · כנ״ל : ובשחל כו׳ · מתני׳ חל להיות בתוך כו׳ : וי״ו בו . גמרא שם ולא פליגי הא כו׳ : ז י״א שפרשת זכור . שם י״ח אתיא זכירה כו׳ ומאלי כו׳ : ופרשת פרה · בתוספות שלפנינו ליתא לא בברכות ולא במגילה י״ז ב׳ וכן באשרי פ״ו דברכות ליתא אלא זכור ונסחא משובשת נזדמנה לו : לפיכך כו׳ למקום · שם כ״ג ב׳ מתני׳ אין קורין בתורה ואין כו׳ :

תרפו א בחנוכה ופורים כו׳ . ר״ל ואע״ג דאמרינן בפ״ק דר״ה י״ט דחנוכה ופורי׳ לא בטלה מגילת תענית ה״מ להימים עצמן ולכן מתענין י״ג באדר · עפ״ו · וא״ל לזה דפורים דברי קבלה הוא ודברי כו׳ כמ״ש שם י״ט א׳ וז״ש מגילה ה׳ לא נדרכה כו׳ ר״ל דלענין הספד ותענית הם ימי פורים לכל ואף במלאכה הוי ס״ד שהן לכל אבל משום שלפניהם ולאחריהם לא ולכן ל״ק משום לאחריהם ואף לפניהם אי איקלע מילתא ובטלוה לניקנור כמ״ש בתענית י״ח א׳ וע׳ מרדכי בשם רשב״ט שכ׳ דמדבלליניהו בירושלמי שאמרו בכל מתענין חוץ משבת וי״ט ור״ח וחנוכה ופורים ה״מ דכולם שוין וכ״מ ברז״ה ובר״ן פ״ב דתענית ואע״ג דבירושלמי מ׳ דגם לפני פורים יש לאסור מפני יום שלפניהם הירושלמי פליג אגמרא וס״ל דדברי קבלה אינן כד״ת · ועיין תוס׳ שם י״ח א׳ ד״ה רב כו׳ · והרי״ף חולק בספ״א דמגילה ואוסר לפניהם ולאחריהם ומ״מ בלפני פורים כתב שאסור בהספד להודיע וטעמו משום תענית אסתר וכ׳ שם ואע״ג דר׳ יוחנן פסק כדלא למספד כר״מ לא קי״ל כוותייהו דהא רב אשי קאמר שם כל שלאחריו כו׳ והוא כר׳ יוסי וז״ש כאן בש״ע לפניהם ולאחריהם · אבל הר״ן בספ״ב דתענית פסק כר׳ יוחנן · ודברי הרי״ף הנ״ל במגילה שם ל״ע שכתב דלפניהם ולאחריהם אסורין בהספד והו דלא כרב אשי וכן בירושלמי פריך על יום נקנור לית הוא עצמו מפני שהוא יום שלפני י״ד ומשני להודיעך שהוא אסור בהספד והביאו הר״ן בתענית שם ונראה שאינו דברי הרי״ף וכ״כ הר״ן שם : ב ואם חל · כמ״ש בתענית כ״ו ב׳ : ותענית זה כו׳ · דלא כר״ת שכ׳ דתענית קבוע הוא וכ״כ הראב״ד דז״ש דברי הגאונים כו׳ · וליתא דהא בימיהם היתה מ״ט הכתובים במגילת תענית ובירושלמי הנ״ל לית הוא עצמו כו׳ שלפני י״ד כו׳ שהוא אסור בהספד אלמא אף בגלא״ה היה אסור בהספד ותענית וא״ל בהספד להוד כמ״ש הר״ן בספ״ב דתענית דליסנא . דירושלמי לא מ׳ כן מדקאמר להודיעך כו׳ וכן קשה על הרא״ש שכ׳ בש״ת ולמאי דפרישית לעיל כו׳ · ומ״ש דברי הגאומות כתב הר״ן שכבר כו׳ דקאי על ד׳ צומות וה״ק שקבלו עליהן לעשות שמחה כמו שקבלו דברי הצומות מכבר ומיה כתב הר״ן דזעקתם קשה דד׳ הצומות אינן זעקה ותפלה וא״ל דקבלו צום ומשנבנה בה״מ בטלה כמו שבטלו ד׳ צומות או דא״כ ל״ל ליום ניקנור הא בגלא״ה הוי ששון ולשמחה כמו בד׳ צומות וכמו דפריך בפ״ק דר״ה על ג׳ בתשרי : כגון כו׳ · דהא אין מתענין אפי׳ בראשונות ואחרונות כמ״ש בספ״ק דתענית ולא אמרו אלא בת״ב וביה״כ כמ״ש בפ״ד דפסחים ופשיטא לחולה שאין כו׳ : ואפי׳ · דאף בד׳ תעניות אמרו בר״ה י״ח ב׳ רצו אין כו׳ רק משום ופורץ גדר כמ״ש הרמ״בן : ויפרעו ואח״כ · שתעני׳ זה אינו קבוע כמ״ש במס׳ סופרים שהיו מתענין אחר פורים מפני נקנור ותבריו וע׳ ר״ן שם : אבל שאר · כמ״ש בתענית י״א א׳ : ואם חל · דבעל הברית מותר אף בשאר תענית אף שאינן נדחין חוץ מת״ב כמש״ש י״ב א׳ ועירובין מ״א א׳ דהר״א ב״ל כו׳ וכתבו תוס׳ בר״ה י״ט א׳ ד״ה אסורין דוקא נע״ב דחמיר אבל בשאר תענית א״ל להתענות כלל מדקאמר לפניהם ולאחריהם מותרין ולרבנן בלא הש״לשה וע״כ בי״ט אף בכה״ג אסור וכן אתן ביום חופתו וע׳ במ״א סי׳ תקנ״ט ס״ק י״א בשם ר״ש הלוי ע״ש :

תרפז א מתנין כו׳ ואם . שם : ב ק״ו לשאר · פ״ק דפסה״ ופ״ק דקדושין : שאין · רמב״ם : כדי צרכו · כ״כ הכל בו · אבל הרמב״ם וש״ע השמיטו דס״ל דוקא במת מצוה · וכן משמע לכאורה מדקבעי רבא מ״מ ומ״מ איזה כו׳ ואי בכל מת קאמר ע״כ מקרא מגילה עדיף שדוחה עבודה ומת אינו דוחה עבודה · אבל י״ל דלכאורה קשה דהקדי׳ שם ת״ת ועבודה לנדחים מפני מ״מ מפני הבעיא ובאיזה מת קמיבעיא אם במ״מ דוקא לא הל״ל ת״ת ואם בכל מת לא ה״ל להקדים עבודה אלא דהבעי׳ דוקא במ״מ כנ״ל אבל הדר דפשטה גדול כו׳ ה״ה בכל מת וכמ״ש בברכות י״ט ב׳ בא בטהרה כו׳ ולכן הקדים ת״ת ואף שאמרו שם דוקא מפני כבוד ת״ת היינו בהספד אבל בקבורה ה״ה לכל אדם . ומיהו נראה לי דוקא בהתחילו דלא גרע מק״ם וכמ״ש שם בברכות י״ט א׳ ולא נדחי׳ מקרא מגילה לגמרי אפי׳ א״א לקרא׳ אח״כ דלא כמ״ש בהג״ה וכמ״ש גדול כבוד הבריות שדוחה ומשמע לגמרי וכמ״ש בברכות שם וש״מ בפסח ומילה דדחי לגמרי וציין מ״א וכן הבעיא שלו לדחות לגמרי דהא הבעיא שלו מדדחי עבודה והם דחי לגמרי ועוד מדבעיא ליה פרסומי ניסא עדיף וזהו דוקא לדחות כמ״ש תוס׳ בשבת כ״ג ב׳ ד״ה הדר כו׳ והרא״ש שם דאיכא פרסומי ניסא כו׳ : ובל זה כו׳ · כ״כ הר״ן שם דמ״ש שמבטלין עבודתן כו׳ היינו שיכולין להשלים אח״כ העבודה כיון שהיא דאורייתא ודבריו תמוהין דא״כ הא דבעי רבא שם מקרא מגילה ומ״מ כו׳ ר״ל כיון דשניהם דוחין עבודה ות״ת ואם איתא הא ע״כ מ״מ עדיף דדוחה עבודה לגמרי וכסנהדרין ל״ה א׳ ותנא קבורת מ״מ דוחה שבת כו׳ וכן לשאר מצות וכמש״ם ולמול כו׳ ונקט אלו אע״פ שיש בכן כרת וכ״ש לשאר וה״ה למגילה : אבל אם כו׳ · נתירוץ הב׳ דתוס׳ בפ״ו דפסחים ובפ״ק דנזיר דקידוש על היין דבר תורה ואמרינן בפ״ב דשבת שנ״ת דוחה אותה והוא דלא כמ״ש כאן ור״ן ס״ל כתי׳ אחר וכמ״ש הרמב״ם ומד״ס לקדש על היין כו׳ :

תרפח א אפילו אינן כו׳ ואפי׳ כו׳ · כמ״ש בירושלמי הטעם שחלקו במוקפין מימות יהושע ב״נ כדי לחלוק כבוד לא״י שהיתה חריבה באותן הימים ולא יהיו עיירות המוקפות בח״ל חשובות מהם וע׳ ר״ן : ואפי׳ אם הם בח״ל · מדאמרינן לריב״ק כשושן כו׳ ומדריב״ק כשמע לרבנן דהא ל״פ אלא בזמן · ושם ה׳ ב׳ ר״א קרי בהולל כו׳ ואמרינן בפ׳ בתרא בבבל היכא כו׳ ובע״פ הוא יוסף אים הולל הוא יוסף הבבלי ובסוף כתובות נקטינן בבל כו׳ תרגומא הולל · ובירושלמי פ״ק דמגילה תרב ונעשה של עו״ג מהו בו אין קורין בחולה קורין ר״ל אם בח״ל קורין אע״ג שלא היה בו ישראל כ״ש בא״י וע׳ ר״ן · אבל אין פירושו מכוון וז״ל הירושלמי שם תני הסמוך לכרך והנראה עמו ה״ה כיוצא בו ר׳ אייבו בר נגרי כגון הדא חמתא כו׳ תרב הכרך ונעשה של עובדי גילולים איתא תמי בו אין קורין ובחולה נו קורין · ר״ל אם בתוך לכרך קורין דהא שם לא מחמת חומה דהא אמרינן בערכין והובא בירושלמי שם כל שהוא לפנים מן החומה כו׳ וא״כ אף שבטל החומה קורין כ״ש בתוכה · ולכאורה מזה ראיה לפי׳ תוס׳ דבעל ברכין אע״ג עשרה בטלנים דזה היתה הבעיא שנעשה של עובדי גילולים אבל י״ל דה״ל שרובה עובדי גילולים דנטלה קדושת החומה וע׳ תוס׳ דכתובות מ״ה ב׳ ד״ה על כו׳ ואפשר לפ״ה הירושלמי דהוא לשון פשיטות בו אין קורין אבל בחולה נו קורין מדלא נקט להיפך בחולה לו קודם : ואפילו אין בהם · ממ״ש שם כרך שישב ולבסוף כו׳ וע״כ כאין בו עשרה בטלנין מדאמר ככפר · תוס׳ ס״ד כרך · והרמב״ן ורשב״א חולקים על זה ע״ש : או שישב כו׳ · ממ״ש ה׳ ב׳ ולא שור אינר ועתוס׳ הנ״ל וא״ת נקמן כו׳ ובזה מתורץ קושייתם : אבל בסתמא כו׳ · ממש״ש ומי מספקא לי׳ מילתיה דטבריא כו׳ ודלמא מספקא ליה אי ישבה ולבסוף הוקפה ושם והא רבי בטבריה הוי כו׳ : ב ובלבד כו׳ · הטור כתב אגרתא וכן פי׳ הר״ן בפ׳ השני וטעמה משום דמליין הגמרא עד כמה שם ב׳ ב׳ קודם שפי׳ שגראה וסמוך הן ב׳ דברים אלמא הכולה קאי אבל רש״י פירש שם אסמוך וגזהר מזה וכתב שם בדיה נידון סמוך אף ע״ג כו׳ וכן משמע מלשון ש״ע שהיפך דברי הטור · ועוד למד הטור ממ״ש מחמתן לטבריא וטבריא בעמק הוא כמ״ש בפ׳ ע״ז דשבת וש״מ ותמתן בהר כמ״ש בפ״ה דעירובין וע״כ קאי אגראה כמש״ש ג׳ ב׳ ועוד ממש״ש בשלמא גראה אע״פ כו׳ אלא סמוך כו׳ ולכאורה קשה דקאמרי ליה מאי קאמרי ליה אלא דקשיא ליה כיון דאינו סמוך הוא עד מיל ע״כ סמוך סמוך לעיר מיד ממש והילך אפשר שאינו נראה אפילו יושבת בשיפוע או בעמק ומשני שיושבת בנחל ר״ל גיא שוה בעומק שהוא שמקולת יורד כנגדו שאפי׳ העומד סמוך לה ברחוק ד״א אינו רואה אותה : ג וכרכים . שם בגמרא יליף פרזו כו׳ : ד כרך כו׳ · והגאונים הורו שלא יקרא אלא בי״ד דאזלינן בתר רובא דעלמא והוי ספק דבריהם לקולא אלא שלא תיבטל ממנו בודאי מקרא מגילה יקרא בי״ד ופטור מט״ו · מ״מ ור״ן · ור״ל כיון שבי״ד יוצא בדיעבד וכמש״ל שזהו טעמו של הרמב״ם שכתב ולא יברך כו׳ · וכמשנה למלך האריך בחנם בזה וכתבו הגאונים אע״ג דאמרינן דחזקיה קרי כו׳ מדת חסידות היה ועוד דוקא בא״י שהיו עריה ידועות בשעת התקנה מחמת בתי ערי חומה כו׳ ול״ל דגרסי׳ בגמרא הולל דבית גנימין ועמ״ש בש״ת : ולא יברך . כ״כ הגאונים ממ״ש בפ״ב דשבת ספק דדבריהם כו׳ · והגה הרי״ף בפי״ע דשבת בשם רב האי גאון והרא״ש שם וכן הריב״ש סי׳ ר״כ פסקו דאף ספק דאורייתא אין מברכין ופי׳ הסוגיא דשבת שם ודאי דדבריהם דבר שניתקן מדבריהם מחמת ודאי בעי ברוכי אבל ספק דדבריהם ר״ל דבר שהם תקנו מחמת ספק כגון דמאי לא בעי ברוכי ורבא פליג דכיון שהם תיקנו אפי׳ מחמת ספק בעי ברוכי אבל שאר ספק אף בדאורייתא אין מברכין כמ״ש הרי״ף והא״ש בפי״ע דשבת גבי מילה והא״ש בפרק כיסוי הדם גבי כוי ועיין ר״י בפ״ג דברכות ור״ן בפ״ב דשבת ופי״ט שם ורמב״ם פ״ו מהלכות סוכה ופ״ג מה׳ מילה ותנוכה וראב״ד וצ״מ ולח״מ שם ובפ״ג מס׳ מילה וראב״ד שם וכ״מ הביא שם תשובת הרמב״ם ותורף דבריו כנ״ל ורא״יתו ממ״ש בסוכה פ״ד מיתב יתבינן ברוכי כו׳ וכ״כ בפ״ו מס׳ סוכה כנ״ל והטעם שהברכה אפי׳ בשל תורה הוא דרבנן כמ״ש בפ״ב דברכות ושם פ״ג ספק קרא כו׳ כיון שהוא מדרבנן א״ל וע׳ ברא״ש שם בשם בה״ג · וראב״ד ותמי לוניל ור׳ יונה בפ״ג דברכות והביא דבריו הרא״ש בחולין שם ס״ל מדס״ל לרבא דוקא משום דרוב כו׳ הא בכל ספק דאורי׳ כגון דמאי מברכין וכן יו״ט ב׳ וכן בכל ספק אף שלא מחמת תקנה ושם בק״ש מפני שהיא עיקרה מדרבנן ומש״כ בברכת המזון כיון שהמזון היא מדאורייתא וסוכה שאני דסתרי אהדדי כמ״ש הרי״ף שם · אבל בש״ע פסק כדעת הרי״ף ורמב״ם ורא״ש כמש״ל סי׳ י״ז וביו״ד סי׳ כ״ח וסי׳ רס״ה · והרמב״ם בפ״ב מהלכות מגילה ותנוכה חזר ממ״ש בתשובה דרבא פליג אאביי ושם ס״ל דנ״פ אלא שהוסיף ולכן ס״ל דאף תקנה מחמת ספק דאורייתא א״ל ברכה אבל כאן שהספק בשל דבריהם לכל השיטות א״ל ברכה ומ״ש הראב״ד גרבא ספק אחר אף בדרבנן מברכין ר״ל דבר שתיקנו רבנן על ספק כמ״ש הוא עצמו בפ״ו דסוכה ופ״ג מה׳ מילה : כי אם בי״ד · דאף בני כרכים יוצאין בדיעבד בי״ד כמ״ש בירושלמי בפ״ב דמגילה הלכ׳ ג׳ בן עיר מהו שיוליא בן כרך י״ח ייבא כהדא כל שאינו מחוייב בדבר כו׳ בן כרך מהו שיוליא את בן עיר י״ח ייבא כהדא כו׳ הכל יוצאין בי״ד שהיא זמן קריאתה וכן שם פ״א הלכה א׳ ה׳ ד׳ ולכן מברכין בי״ד אף לכתחלה כמ״ש תוס׳ וש״פ בברכה שמסופקין אם בפס״א או בפס״ע וכמ״ש בפ״ו דברכות שקפץ ר״ע ובירך מעין שלש וא״ל ר״ג למה אתה כו׳ : ה בזמן קריאה · של יום · וע׳ בה״ג וכפרש״י שם ומכאן ראיה לר״ת וב״ה בפי׳ תרל״ב ס״א וי״א דאף כו׳ ודלא כהרא״ש שכתב דהכל תלוי בליל י״ד ודחקו מדמפ׳ גמרא דין בן כרך שיפא דמתני׳ ולא מפרש רישא וכן הרי״ף מליין בן עיר שהלך לכרך א״ר ל״ש כו׳ · אבל כבר דחאו הר״ן משום דפרוז בן יומו מפורש בקרא והרי״ף מליין פסקא דמתניתין ורמיה מדאמרינן בירושלמי שם בן עיר שעקר דירתו ליל ט״ו נתחייב כאן וכאן וכ״ש בן כרך וע׳ ר״ן : ונתעכב · כפי׳ הרי״ף ממ״ש שעתיד לחזור : ואם הוא · ירושלמי שם מפרשי ימים והולכי מדברות קורין בארבעה עשר : ו יום ט״ו כו׳ · והשמיט מ״ש שואלין ודורשין כו׳ דס״ל דלאו דוקא בשבת אלא לרבותא אבל הרמב״ם כתב דוקא בשבת וכ״כ תוס׳ שם ד״ה פורים ואשתמיטתיה זה לבעל לח״מ : ארא מקדימין · כמש״ש ה׳ א׳ כרב : ונובים

שם ד' ב' הוא"ל כו' שעיניהם כו' : וביום כו' קורין · ל' ב' בפורים כו' וגם לכל מפסיקין כו' וע' רש"י שם ד"ה הא כדאיתא כו' וקי"ל כר' ירמיה כמש"ל סי' תרפ"ה : ואין עושין · ירושלמי פ"א וסעודת פורים מאחרין ולא מקדימין ויעשו אותן בשבת לעשות אותו ימי משתה ושמחה כתיב את שמחתו תלויה בב"ד ילא זו שמחתו תלויה בידי שמים · ורי"ב"א הקשה ממ"ש בפ"ד ל' א' עשייה וזכירה כו' וע' רש"י ב' ב' ד"ה אשכחן כו' ובמ"א וע' פר"ח שדחהו · ולי נראה שגירסת הרי"ף היתה כגירסת הספרים שישנים ר"א מקדימין כי היכי דתקדום זכירה לעשייה ושמואל כו' כתמיסר קדמי וזכירה לעשייה ובפרש"י שם ד"ה פ"ג כו' : ז המפרש כו' · וז"ל הרו"ה פ"א תניא בברייתא המפרש והיוצא לדרך קורין בי"ד כו' והי"ה לי"ב וי"א וכדאי ר"ע לסמוך עליו בשעת הדחק ובירושלמי מפרשי ימים והולכי כו' כנ"ל פ"ה הא דאפשר הא דלא אפשר וכ"כ מרדכי והג"מ : ואם א"א כו' · ירושלמי כל המדם כשר לקריאת מגילה מ"ט והתם אשר נהפך כו' ובלבד עד ט"ו ולא יעבור כתיב · מרדכי והג"מ : ומיהו אם · גמרא י"ט א' בן כפר שהלך כו' : ח בן עיר · ירושלמי הנ"ל כל המדם כו' ובלבד עד ט"ו ומשמע אף לבן עיר :

תרפט א נשים ועבדים · תוספתא פ"ב דמגילה · ובנוסחא שלנו נשמט נשים וט"ס הוא וע' בסוף פ"ג דר"ה כ"ט א' לענין שופר : משוחררים · רמב"ם · אע"ג דס"ל דנשים חייבים ומוציאין משום שהיו באותו הנס מש"כ עבדים פטורים שלא היו כו' ול"ד לנשים,כמ"ן דלא כשור ומ"א : ומחנכים כו' · ירושלמי פ"ב בר קפרא אומר צריך לקרותה לפני אנשים ונשים וקטנים שאף הן היו באותו הנס ריב"ל עביד כן מכנס בניו וב"ב וקרי לה קומיהון · והביאו הג"מ וש"פ ואינו אלא חינוך כמו בכל מצות ועמוס' י"ט ב' ד"ה ור"י מכשיר קטן כו' וי"ל כו' : ב חרש · בנוסחא שלנו לא כ' חרש ברמב"ם וכן בנוסחא שלפנינו וכן בה"ח וסמ"א וכ"ה בירושלמי שם א"ר מתנא דר' יוסי היא כו' ר"מ אמר לית כאן חרש כאמגרם ליסבא היא מתניית : וי"א שהנשים · תוספתא שם נשים ועבדים וקטנים פטורים ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן וכתבה בה"ג · ומ"ש במגילה ד' א' נשים חייבות כו' היינו לשמוע וכ' במסמע מגילה כמ"ם במרדכי והביא ראיה מירושלמי הנ"ל צריך לקרותה בפני כו' · וגם בירושלמי הנ"ל ריב"ל עבד כן מכנים ב"ב וקרי כו' ומגהות' ערכין שם ומגילה שם · וסבר' דאמגה ס"ל דסיפא תוספתא לאו דמגלה היא דגמרא פליג על התוספתא שסברי ריש' הכל חייבין אמרינן בגמרא דאתי לאתויי נשים ושילך תני בסופא פטורין והא ע"כ דומיא דרישא היא : אין מציאות · תוספתא הנ"ל ואין מוציאות כו' כנ"ל ומ"ש בערכין הכל כשרין כו' לאתויי נשים ר"ל להוציא נשים · וכ"כ בנ"ת רות פ"ח כ' ומ"ר אבא נשים חייבות במקרא מגילה אבל כן אין קורות לאחרים אבל חייבות לשמוע מפי המברך כו' : וי"א · כני' בה"ג במשמע מגילה ומתוספתא וירושלמי הנ"ל : ג אנדרוגינוס · תוספתא שם · והרמב"ם השמיטו דאזיל לשיטתו דס"ל לית הלכתא כתוספתא מאחר שאמר' נשים מוציאין אנשים י"ח וכ"כ הכל בו וכ"כ הוס' ד' א' דלא כבה"ג ומ"ח אבל מה שהשמיט הרמב"ם אליו עבד לנ"ע לפי מ"ש מפותרין : וי"א · כמ"ש בר"ה כ"ט א' מ"ש לאחרים כו' : ד השומע · כמ"ש כ"ח א' : ה מקום · פ"ל כרב אשי ה' א' וס"ל דלשיטתא אלא דמ"כ אין הלכה כר"א מסה הר"י דפ"ב וע' פ"ם הר"ן · וקוי זה כמ"ש בסוף ר"ה יחיד שלא בירך אין חבירו כו' וע"ש בר"ן וכ' שם ומיהו ה"מ בשיודע אבל בשאינו יודע חבירו מוציאו דהא שלשה דברים מוציא בירושלמי מן הכלל ק"ש ותפלה וכה"מ ואמרינן בברכות פ"ז שנים שאכלו כו' אבל אחד סופר כו' : ו מנהג ירושלמי הנ"ל :

תרצ א בין כו' · ירושלמי שם מה לשעבר הא כתיב' לא והתניא מעשה בר"מ שקרא מיושב בבה"כ של טבעין כו' כיני מתני' מותר לקרותה עומד מותר לקרותה יושב · וכן כולה מתני' ע"כ לכתחלה קראה א',קראה שנים יצא ובגמ' אפי' עשרה קורין וע' ר"ן : אבל לא · ירושלמי שם זה שהוא עומד לקרות בתור' מפני מה הוא עומד מפני כבודה או מפני כבוד הרבים אין תימר מפני כבודה אפילו ביני לביניה כו' : ואסור . תוספתא הביאו הרי"ף ורא"ש פ"ג סי' א' וה"ה למגילה מטעם שאמרו שם שאין אדם כו' : ב אפילו · מתניתין : ואפילו · ברייתא שם : והשומעים · שם כיון דהניכה כו' : ג אבל אם · מת"ם ואפי' למ"ד מאיש יהודי כו' ומשמע דאפילו לעכב מדפריכין מינה שם אלא דכתב פסוקא כו' ותי' הרשב"א דדוקא באמצעיתה דנראה כספר שיש בו טעות אבל כשחסר תחלה או סוף הוי כספר חסר : ואפילו באמצעה · ג"כ מכח קושיא הנ"ל : אבל ביותר כו' · מדאמרינן במקצתה : ד מי שתופס · עמ"ז : וכן · מטעם הנ"ל : ולכן אותן כו' · כנ"ל דקריאה מקצת ע"פ דוקא דיעבד דלא כהג"מ : ה ואפי' פח · ברכות · י"ד א' פוסק כו' אלמא אין מפסיק בקריאה דאין מפסיק אלא הברכה לא המצוה כמ"ש וכן בתפלה : מיהו · כמ"ש בס"ג ולא יפסיק כו' שאסור כו' כ"ש בבה"כ : קרא פסוק · גמרא שם וע' רי"ף ורא"ש שם בשם ירושל' : אלא כיצד · גמרא שם ת"ר הגמיע כו' : ט הורה כו' · הרמב"ם פסק דלעז יוני לכל כשר כרב ושמואל והרי"ף השמיט מ"ש לעז יוני לכל כשר · וע' ברא"ש שם שכתב הטעם שהשמיט משום דאינהו ס"ל כרשב"ג ולא קי"ל כן אלא כרבנן · ודבריו תמוהין ואינן מובנים לאמורה דהא ר' יוחנן פסק בפ"ק שם ט' ב' כרשב"ג אלא דיש לומר דלא קי"ל כרב ושמואל דפסקו אף במגילה כותיה וכן סתמא דסוגיא שם א' דלא כרב ושמואל דקאמר שם אי רשב"ג הא אוכא כו' אלא ל"ק כאן במגילה כו' ורשב"ג לאתמורי אתא וכן ס"ל לר"פ ורנב"י שם והא דפסק ר' יוחנן הלכה כרשב"ג משום דס"ל לר"י דלא פליג רשב"ג אלא בשאר ספרים ולא במגילה וע' במלחמות והר"ן דחה דבריו וכתב דלהכי השמיטו משום דיוני כשר בכתב ואגב זכרו וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ס"ת וכן פ' רמב"ם כאן כרב ושמואל וכ"פ הרו"ה וכ' שמ"מ שכ"פ הרבה פוסקים · ומ"מ דברי הרמב"ן נכונים דודאי סוגיא דשם ס' א' דלא כרב ושמואל וכנ"ל וכן בירושלמי שם מה בין ספרים למגלת אסתר א"א שהספרים נכתבים בכל לשון ומגילת אסתר אינה נכתבת אלא אשורית אבל הרמב"ם ס"ל כרב אמי שם וכמ"ש תוספת שם ד"ה כאן כו' וקי"ל כרב אמי : אבל אין · גמ' שם : וכיון שלא · ירושלמי וכמ"ש למטה : אבל אין שנגה היא דמתני' שם עד שתהא כתובה אשורית ועלה אמרו בגמרא שם דכתיב ככתבם וכן גם ט' א' ל"ק הא בגופן כו' במאי אוקימתא בגופן כו' עד שיכתבנו כו' ובתוספתא שם עד שתהא כתובה אשורית בלשון עברי כו' : י מי שיודע · שהקשו והא אמרינן בפ"ק ט' א' דבמגילה אינו יוצא רק בלה"ק ופי' ללועזות שאינן מכירין בלה"ק כמו בפ"ק דמכות הנהו לעוזי כו' ומפני שאינן יודעין התירו להם בקושי כדי שידעו ידיעה ממש וגם כן יוכלו לקרות בעצמן · וכ"ה בירושלמי רפ"ב דמגילה סוף הלכה א' ר' אבהו בשם ר"א יודע אשורית ויודע לעז יוצא באשורית ור"ל רק באשורית דבאשורי' נלאת בה אף אם אינו יודע כלל יוצא בה · בלעז יוצא בה בלעז · יודע אשורית ויודע לעז מהו שיוצי' אחרים בלעז · ר"ל שהאחרים אין מכירין רק לעז ייצא בהדא כל שאינו חייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן כ"ה הנוסח' המדוייקת וע' ר"ן ומ"מ שכן פסקו הרמב"ן והרשב"א וכ"ה בסוטה בריש פ' ואלו נאמרין ר' לוי בר חיתה אזיל לקסרין שמע מלין קריין שמע אלוניסתון ר"ל בלשון לעז (ובערוך כ' שהוא לשון יוני) בעא מעכבתון שמע ר' יוסי ואיקפד אמר כך אני אומר מי שאינו יודע לקרות (אשורית) לא יקרא' כל עיקר הסיב ר' ברכיה הרי מגילת אסתר היה יודע לקרות אשורית ולעז אינו יוצא אלא אשורית ר"ל שם

אתה מגיב ממי שאינו יודע ליודע וספיר עבכה כו' ע"ש · וכן עיקר כי פשטא דירושל' משום שיודע ג"כ בלשון אשורית וכן פשטא דמתני' דקרי להו לעוזות וכן מדקאמר והלועז כו' ופריך בגמ' והא לא ידע מאי קא' ואף לאותן שדחו הירושלמי ופירשו דירושלמי מיירי שכתובה בלשון אשורית דלא כגמרא דידן וכמ"ש למטה מ"מ מדידהו נשמע לדידן היכא שכתובה בלשון לעז והגמרא שלנו דקאמר וקראן כו' כמתורגמן המתרגם יצא ור"ל בלשון תרגום וכמ"ש למטה · ודאי הפי' כן אבל מ"מ אין ראיה מזה דדוקא מקלתה יצא כמו שיולא במה שקורא בע"פ ואף דבירושלמי לא משמע הכי דפריך שם היאך יולא בתרגום ומשני שמואל כדעתיה כו' ר' אבוה כו' משמע דלר' אבוה לא יצא בזה · וי"ל דגמרא דידן פליג בזה דהא לא פריך בלשה מתרגום · אלא ס"ל דגמרא דידן ס"ל כשמואל דזו הברייתא השמיע הסופר כו' דשמואל היא כמ"ש בירושל' ולפ"ז קי"ל כשמואל וזהו שכרח שי' דילא : אבל לפרש הירושלמי כמו שפי' ולחלק דאם כתובה בלעז אף ר' אבוה מודה לא נסירי כנ"ל דהא ודאי דהירושלמי פליג אגמ' דידן ומכשיר ללועזות אפי' כתובה אשורית אבל מ"מ ס"ה לדידן אם כתובה בלעז כנ"ל : וי"א שיוצא · שמע' הירושלמי דמיירי בכתובה אשורית וקורא בלעז וכנ"ל דס"ל לירושלמי דאפ"ה יולא ודוקא בשאינו מכיר רק בלעז כמ"ש הר"ן כתבו' שלמעלה תני בירושלמי שם תני שמואל טעה. והשמיט פסוק אחד ותירגמו המתרגם יצא אף אמרינן בכל לשון לא יצא ולא אמרת הכין שמואל כדעתיה דאמר היתה כתובה כהלכתה הלועז יולא בה בלעז ר' אבהו בשם ר"א יודע כו' כנ"ל ומוכר הירושלמי דמתני' ה"ק על פה לא יצא בכל לשון כו' ג"כ שכתוב' אשורית וקראה תרגום בכל לשון דהוא נמי ע"פ ותי' שמואל כדעתיה דס"ל כתובה כהלכתה ר"ל בלה"ק וקראה בלעז יצא כיון שתרגם מתוך הכתב דלא כגמרא שלנו ומתניתין לאו משום ע"פ רק משום שאין מכיר בלעז ואמר כתובה כהלכתה לרבותא אבל הא דתני שמואל הוא אף לגמרא דידן כמ"ש למטה · ור' אבוה פליג עליו וסובר דבכה"ג שכתובה אשורית וקרא בלעז אינו יולא בה אלא דוקא שאינו מכיר בלה"ק וע"ז קאמר יודע כו' מהו שיוליא כו' כהדא כל כו' · נמלא לפי הגמרא שלנו דס"ל שאף למי שאינו מכיר בלה"ק אפ"ה בה"ג אינו יולא דהוי ע"פ אינו מוליא אחרים ג"כ וז"ש הרמב"ם וש"ע בס"ט אבל אם היתה כו' וכיון שלא יצא כו' והירושלמי דסוטה הוא למ"ד ק"ש אינה נאמרת רק בלה"ק ומדמי למגילה בכה"ג שלמעלה אמר שם רבי אומר אומר אני ק"ש אינו נאמר' אלא בלה"ק מ"ט והיו הדברים האלה ר' לוי כו' כנ"ל · וכ"מ שם בירושלמי דס"ל דמש"ס ע"פ לא יצא בכל לשון כו' היינו שכתובה אשורית וקראה תרגום כו' דהוא נמי ע"פ כנ"ל דאמר שם למעלה והוא שתהא כתובה בלעז ר"ל מ"ש אבל קורין אותה ללעוזות בלעז · מה אנן קיימין אם בשהיתה כתובה אשורית ותירגמה בלעז הדא דתנינן בכל לשון · ור"ל הא אמר ברישא דלא יצא בכהאי גוונא אם בשהיתה כתובה לעז ותירגמה אשורית . ר"ל אפי' תירגמה אשורית הרי הוא דתנינן מה בין ספרים למגילת אסתר אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילה אינה נכתבת אלא אשורית · תיפתר שהיתה כתובה גינגטון ר"ל יוני וכמ"ש בגמרא דיוני כשר תני שמואל כו' · ונראה דקושיא על שמואל נמי לאו משום ע"פ דגם בתחלה הוא סובר דלאו ע"פ הוא. כמ"ש אם כו' אם כו' אלא משום דאינו יולא בלעז רק גינגטון וכמ"ש בשהיתה כתובה בלה"ק וקראה בלעז זהו בכל לשון ואינו כשר אלא יוני וקרא בלשון הקודש כנ"ל ופי' הר"ן תמוה דאם קושייתו היה מפני בע"פ ה"ל להקשות מרישא קראה ע"פ ועוד דמאי משני מ"מ ע"פ הוא אלא ודאי דידע דמקלתה הוי כמתוך (הכתב) כמ"ש בגמרא שלנו אלא מלשון אחר פריך דס"ל מ"ש אבל קורין כו' דוקא בלעז יוני כנ"ל וכמ"ד מעיקרא בגמרא שלנו וע"ז תירץ שמואל כדעתיה כו' וכמסקנא דגמ' דבכל לעז איירי מתניתין : ואם כתובה · ברייתא דשמואל הנ"ל טעה כו' ותרגומו כו' אף שכל המגילה קראה בלה"ק ולר' אבהו דוקא בשאינו מכיר בלה"ק וקרא כל המגילה בלשון אחר ולגמרא דידן דוקא שכתובה באותן הלשונות דאל"כ הוי ע"פ וכן יש לפרש גמרא שלנו שם ת"ר השמיט כו' וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם כו' דלפי' רש"י כ"ז בפת יתר הוא · אבל הפי' הוא שקראן בלשון תרגום לפי שהיו מבינין התרגום ע"פ לכך נקט כה"ג יצא דאותו מקצת שהשמיט הוי ככתובה כיון שלא השמיט רובה וז"ש כמתורגמן כו' דאל"כ דברים שבכתב אסור לאומרן בע"פ להוציא רבים י"ח לכ"ע וע"כ איירי אף במבינים לה"ק דאל"כ הנ"ל ברייתא דמטוספתא קך מ"מ ש"מ דאם כתובה מקצת תרגום וה"ד לקרותן כה"ג וכן י"ל אף לר' אבהו וה"ה ל"פ אלא אשמואל אבל לא אתתני שמואל דכה"ג מודה ר"א כנ"ל ולפי' זה סיוע להרמב"ם דיולא כנ"ל : יא יש לבחות כו' · משום דלסברת האוסרה אינו מוליאן י"ח כמ"ש בירושלמי הנ"ל יודע אשורית כו' כהדא כו' וז"ש אע"פ שכתובה כו' דאי לאו הכי אף לסברת שנים אינו מוליאה שכן מפ' בירושלמי הנ"ל ועוד משום האחשתרנים בני הרמכים שאינו ידוע הלעז כמ"ש בגמ' מאי האחשתרנים כו' וע' בריב"ש סי' שפ"ח ס"ל שלא ע"ש : יב הואיל ולא · גמרא שם ס"ד מתנמנם כו' : אבל אם · ירושלמי שם ר' מנשה הוה יתיב קומי ר"ז ואיתנמנם א"ל חזור לך דלא איכוונית : יג לצאת י"ח · כמ"ד מצות צריכות כוונה ומתני' נלאת י"ח : וכן כו' · שם : ולא יפסיק · ירושלמי שם והורסה ובלבד שלא יפליג עלמו כו' : יד הקורא כו' ואם · ר"ה כ"ט א' : אין כו' וי"א · ירושלמי שם אין מדקדקין בטעיותיה ר' ילחק ור' חגגא כוון יתבין קמי דרב כו' ומפ' דוקא בכה"ג דהא קי"ל צריך לקרותה כולה וטעות שהגנין משתנה כאלו לא קראה ואמרינן אמו אנן האחשתרנים כו' כו' ש"מ דמשום קלת תיבות דוקא משום דאיכא קריאה כו' ושם השמיט הסופר אותיות כו' וקראן כו' הא לא קראן לא : טו ודוקא · ניר' הרי"ף בשי' למימריה : ולכתחלה כו' · ובהג"מ תמה ע"ז דהא בגמרא אמרינן מ"ט טלוהו כו' וזה לא שייך בתאם מאות איש ואפשר שמנהג זה נתייסד ע"פ מ"ש ר' ילחק בר' יהודה לקרות פ"פ ותלת פסוק באחריה בנשימה אחת וכ' הג"מ שכן נהגו ואף שמ"מ הנ"ל להתחיל רק מן איש מ"מ חמש מאות איש הוא ענין א' אבל הג"מ סתר זה מהגמ' הנ"ל וכתב שכן פסק ר"ל גאון ועמ"ז : טז צריך שיאמר · רא"ש בשם ירושלמי ובנוסחתינו חסר קלת : וצריך שיאמר · ירושלמי שם : יז מנהג · דנקראת איגרת כמש"ש י"ט א' וע"מ"ש בסי' תרל"א ס"ב : וכשיגמור כו' · שם ל"ב א' תוס' ס"ד נוללו · אבל לאחר כו' : חוזר וכורכה כו' · דלא כמ"א בשם שס"י וע' בכ"ס שאין ממש בדבריו וז"ל במהרי"ל פעם א' פתח הקורא ברכה שלא הרב אחר הקריאה טרם שכרכו אגרת המגילה וגער בו מהרי"ל והשתיקו עד שכרכו אגרת המגילה לכרך א' והניחו לפניו ואז חזר והתחיל ובירך וכן הלשון חוזר וכורכה ומברך עכ"ל ובעל מ"א לא ראה את ספר מהרי"ף רק מ"ש בכה"ג בידוע והחילוק של שס"י אין לו שחר : יש שכתבו כו' · וכהבו הג"מ ומרדכי משום שמחה ולעורר התינוקות שישמעו קריאת המגילה · ובסוטה ל' ב' ר"נ אומר כסופר הפורס על שמע כו' וכ' הגאונים מכאן נהגו לומר פסוקים של גאולה כל הקהל ביחד כגון בברכה ק"ש שהש"ץ מוליאן וכשמגיע למי כמוכה ומלך אומרין כולם ביחד בקול רם ולא אסור משום דברים שבכתב כמ"ש בתענית כ"ח א' אר"י ובי יחיד כו' אלא כולן נכנסין וקורין אותה ע"פ כקורא את שמע : עוד כתבו · במדרש מחה תמחה את זכר עמלק אפי' מעל עלים ואבנים : ושם רשעים ירקב · ירושלמי ומ"ר בר הוה מפי אסר הגלה כו' : ואין לבטל · עפ"ר דפסחים כ"א א' וריש פ"ז דב"מ וירושלמי,שם ומ"ש ס"ס י"ד : יח מגילה כו' · כרב אסי מדתם רב לגר"א : לחזור כו' ואם כו' · רש"י שם וכר' יוחנן שם י"ט הקורא כו' דמשמע שאף ביחיד יולא אתי ככ"ע · והרי"ף וש"ם חולקין

ע"ז · וע' תוס' שם ובתוס' דקדושין מ"ט ב' ד"ה הוא כו' וע' רא"ש שם ושם ורש"י שם אבל הרשב"א הכריח כדברי הרי"ף ממ"ש בירושלמי כל שאמרו ידחה ליום הכניסה ובלבד בי' מ' לעיכובא וכ"מ דהלכה כרב וע' מ"מ : ויש להסתפק · אע"ג דחייבין במגילה דבכה"ג נ"כ חייבין ומספקא בפ"ג דברכות אם חייבין מדאורייתא ולפ"ה אמרו שם בפ"ז דאין מזמנין עם אנשים ועי"ן וטור : ואם קראה אותה בצבור כו' · כל בו בשם הראב"ד דאמרינן בירושל' על המקדימין ובלבד בעשרה וז"ל דבזמנה א"צ והטעם משום דהלן קוראים כמ"ש כאן וע' ירושלמי פ"א הלכה ה' · וכש"כ כיון דאין אמר רב וכן לתפלה כו' ועתוס' שם וש"מ שפי' שאם יש בכה"נ עשרה שהיחיד השומע בחוץ אם יכול לענות קדיש וקדושה והקשה הר"ן בפ"ג דר"ה היאך מוקים רב למתניתין דשם וכן מי שהיה עובר אחורי בהכ"נ ושמע כו' ואמרי' בפ"ק דמגילה הרב תם לדר"א כנ"ל והצריך י' אפי' בזמנה וע"ש בר"ן שהסק בזה אבל לפ"ז מיחה אבל כ"ז הוא לדעת האומרים מ"ש בעשרה הוא לעיכובא אבל ר"ע חולק ע"ז וכנ"ל : ובשהיחיד · תוס' שם · לאפוקי ממ"ש המרדכי בשם ר"ג דלא יברך משום דר"א וס"ל דאף בדיעבד לא יצא דקי"ל דרב אסי לא אמר אלא לכתחלה כנ"ל :

תרצא א על הגויל או כו' · בס"ת · שם על הספר ובגמרא שם מנלן אתיא כתיבה כתיבה כו' ואזיל לשיטתו שפסק בפ"א מהלכות תפילין דס"ת אינו נכתב כ"א בגויל או בקלף וכ"פ בש"ע י"ד סי' רע"א ס"ג וכמ"ש בירושלמי פ"ק דמגילה וצריך שיהא כותב על הגויל במקום שיער ועל הקלף במקום בשר ואם שינה פסול משמע דלא כשר אלא אלו וכן אמרו בפ"ק דמ"ס ובב"ב י"ד א' א"ל בגויל שלם בקלף בכמה כו' ומ"ש בשבת ע"ט ב' דתנא דבי מנשה כו' ואוקמוה בס"ת הוא יחידאה היא : ואם כתבה כו' · וכ"פ בס"ת ואין ר"ל בכל א' לאוד דפסול קנקנתוס במתניתין ומשמע שאינו דיו וה"ה לס"ת כמ"ש בשבת ק"ג ב' כתבה שלא בדיו כו' · ובירושלמי פ"ק דמגילה הל"מ שיהו כותבין בדיו וכן מי עפצים משמע בגיטין י"ט א' שאינו דיו אלא בגניזה יפה שאינו הוא דיו וקא משמע לן אף שאינו נמחק כמ"ש בעירובין י"ג א' ואפ"ה הכי מותר ופסק כר"י משום ר' מאיר שאמר לכל מטילין כו' · כמ"ש פרק א' מהלכות תפלין וזהו לשונם כיצד מעשה הדיו מקבלין העשן של שמנים כו' ושורהו במי עפצים וכיוצא בו וכותב בו שאם תמחקנו היה נמחק וזהו הדיו שמצוה מן המובחר לכתוב בו סת"מ ואם כתב שלשתן במי עפצים וקנקנתוס שהוא עומד ואינו נמחק כשרים אם כן מה מיעטה הלכה שאמר למשה מסיני שיהיו כתובים בדיו למעט שאר מיני צבעונים כגון סלקום וירוק וכיוצא בהן שאם כתב בסת"מ אפילו אות אחת בשאר מיני צבעונים או בזהב הרי אלו פסולין וכן כתב הרא"ש בהלכות קטנות וז"ש כאן כתבה בשאר כו' וזה לשונו בפירושו לפרק שני דסוטה ראיתי בארץ ישראל מרחיקין כתיבת ס"ת באחד ממיני הדיו נקרא בערבי חיב"ר אלא בדיו ממש והנה טעה בפסק הלכה מן הגמרא שהדבר האחרון האמור בגמרא בזה הענין מ"ש בכל מטילין קנקנתוס חוץ ממסכת סוטה שבמקדש וכתב המעתיק שם אמר המעתיק ראיתי נבאר מהו חיב"ר כפי שפירשו הגאונים החיב"ר הוא הדיו של עפצים ומטילין בתוכו הקנקנתוס והוא מין ממיני העפר המשחיר ואינו נמחק וכן כתב ר"ח ז"ל כו' עיין שם : וצריכה שרטוט · על כל שטה ושטה דלא כלבוש ומ"א שנהגו כידם דבתפלין דאין צריכין שרטוט אמרינן כן כמ"ש בתוספות דגיטין ו' ב' בדיבור המתחיל אמר ר"י כו' ואם תאמר דאמך כו' ואומר ר"ת כו' וכן בהג"ם אבל מזוזה וכל דבר שצריכה שירטוט על כרחך על כל שיטה בעינן ועיין שם וברא"ש : ואין העור כו' · אזיל לשיטתו שפסק דאף מזוזה אינה צריכה עיבוד לשמה ואף על גב דבס"ת קיימא לן דצריך עיבוד לשמה כמו שאמרו בגיטין נ"ד ב' וכן פסק בפרק עשירי מהלכות ספר תורה ובפרק א' מהלכות תפילין סבירא להו דלא אמרו אלא בספר תורה וכן תפילין דאיקרי תורה כמ"ש בשבת כ"ח ב' וק"ח א' אבל שאר דברים כגון ספרים ומזוזה אף על גב דדינם כספר תורה לא ולמד ממ"ש במנחות מ"ב ב' תפילין יש כו' ספרים ומזוזות כו' ובפירוש רש"י שם דבור המתחיל תפלין כו' ודבור המתחיל ונקחין כו' ואין לנו מספרים אלא מגילה ועיין תוספות שם דבור המתחיל תפילין כו' וכן פירש הרמב"ם כו' עיין שם ולמד עוד ממ"ש בסנהדרין מ"ח ב' תנאי היא דתניא כו' ופסק כתנא קמא וכרבא וכפירוש רש"י שם וכמ"ש בפרק שני מהלכות תפילין ואף על גב דאית בהו שי"ן כמו שאמרו שבת כ"ח ב' אלא לעורן והאמר אביי שי"ן כו' והוא הדין כאן במגילה וכן במזוזה ואף על גב שבמנחות מ"ב ב' אר"י אמר רבי עשאה כו' כתנאי והוא פסק כשמואל כמו שאמרו בפרק ראשון מהלכות ציצית פסק כסוגיא דסוכה ט' א' ובית הלל לית להו דר"י כו' שאני התם כו' וסוגיא דמנחות כבית שמאי : ויש אומרים שצריך · הוא דעת רבינו תם שכתב במנחות שם דבור המתחיל עד כו' אומר רבינו תם דהלכה כרבן שמעון בן גמליאל דסוגיא דהניזקין כוותיה והא דפריק גמר הדין דפליגי אביי ורבא כו' רבינו תם ור"ח פירשו דרבא כרבן שמעון בן גמליאל דבעי עיבוד לשמה ועל כרחך הזמנה לאו מילתא דאם לא כן אפשר בחיתוך עור ובתיקונים קטנים כו' וכן כתב בסנהדרין שם עיין שם וכן פסק במזוזה ועיין סימן ל"ב ויורה דעה סימן רפ"ח : ב או על · זהו דיפתרא כמ"ש בגמרא שם : או שכתב · גיטין מ"ה ב' : ודינה כספר תורה כו' · מרדכי והגהות מיימוני בשם רבינו תם וכמו שאמרו הר"ן בשם הרמב"ן דמגזירה שוה דכתיבה גלמד דבעיקר הכתיבה דינה כספר תורה וכתב ואמת גלמד אף תקון הכתיבה כמו שירטוט דינה כספר תורה וכתב ספר גלמד אף דבר שאינה גופה כגון התפירה דינה כספר תורה והקילו בה לפי שאינה גופה ממש בתפירה בשלשה חוטין כו' ולכן אמרו שהקורא פושט כאגרת שהיא דבר שאין מגופה שלכן אמרו הקורא את המגילה עומד כו' מה שאין כן בתורה ובפרק קמא דמגילה בירושלמי מה בין ספרים למגילת אסתר שהספרים נכתבין בכל לשון כו' משמע הא לכל דבר זה וזה שוין · ושם פרק שני סוף הלכה ב' כתוב אחד אומר ספר וכתוב אחד אומר אגרת הא כיצד קל הקילו בתפירתה כו' משמע דדוקא בתפירתה הקילו ולא בשאר דבר : לענין היקף גויל · מנחות כ"ט א' ל"ד א' : והשוטרות התגי"ן · שם כ"ט ב' : ותליית הדי"ן · שם : וקופי"ן · שבת ק"ד א' : וכל גופות כו' · שם ק"נ ב' : ובחסרות ויתירות · מנחות שם ועיין תוספות שם דבור המתחיל אבל יתירות כו' וכמ"ש כ"ט א' ל"ד א' אפי' קוצו של יו"ד ועי"ן פ"ב דמגילה : גם צריך · מגילה י"ח ב' לימא מסייע ליה כו' מיתבי אמר רשב"א כו' · ובירושל' פ"ד דמגילה הלכה א' ר"ז בשם רב חננאל אפי' רגיל בתורה כעזרא לא יכתוב מפיו וקורא כמ"ש בברוך כו' והתניא מעשה בר"מ שהיה באסיא ולא היה שם מגילה כתובה עברית וכתבה מפיו וקרייה אין למדין משעת הדחק וי"א שתים כתב כתב את הראשונה מפיו וכתב את השניה מתוך הראשונה וגנז את הראשונה וקרא בשניה : ולהוציא כל תיבה כו' · מנחות ל' א' וע"ש תוס' ד"ה ומשה כו' וכ"כ המרדכי בה"ק סי' תתרל"ז מכאן יש להוכיח דסת"מ הסופר צריך להוציא בפיו כו' · וכ"כ כל הפוסקים וכ"פ בטוש"ע י"ד סי' רע"ד ס"ב ומשמע דאף שכותב מתוך הכתב דהא ס"ת א"א לכותבה שלא מן הכתב ומ"ש בסי' ל"ב ס"ל"א אם אינו כו' תפלין שאני ועמ"א שם והוא דעת הרי"א שדייק מלשון הסמ"ג שכתב ואסור לאדם אחר לסקרות לסופר אא"כ חוזר כו' ול"ד דלרבותא נקט אע"ג דכשאחר מקרא אותו ל"ל לטעות כמ"ש בברכת כהנים א"מ צריך כמו שמצינו במשה אע"ג דהקב"ה אומר מ"מ משה חוזר ואומר וכ"ד כל הפוסקים שלא חילקו וכ' סת"מ אע"ג דס"ת צריך מן הכתב : ועושין · דנקראת איגרת : וצריכה כו' · ב"ב י"ג ב' וע"ש תוס' ד"ה ועושה · נראה לר"י דגרסינן ועושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגלול עמוד וכן גי' הגאונים שם י"ד א' כל הספרים נגללין לתחלתן ושם ב' ספר עזרה לתחלתו נגלל ובירושלמי פ"ק דמגילה הלכה י"א ועושין עמוד לספר בסופו לתורה מכאן ומכאן לפיכך גוללו הספר לתחלתו והתורה לאמצעיתה וכן במ"ס פ"ב וכידים פ"ג רי"א שבסוף אינו מטמא עד שיעשה לו עמוד וע' ר"ש שם והרא"ש ואף לרשב"א דמקיים גי' הספרים ומחלק בין מדביק כו' מודה דבספרים לאוד עושה עמוד בסופה כו' : וי"א שא"צ כו' · ער"ן פ"ב ושברא דאשונה ס"ל דהוא דבר שבגופה ודינה כס"ת כנ"ל וס' אחרונה ס"ל דתגין לאו מגוף הכתיבה כמ"ש במנחות שמלאו להקב"ה קושר כתרים כו' ע"ש וכל שאינו מגוף אינו מעכב ולא אמרינן דנקראת ספר מדאצטריך למילף על הכתיבה בקומוס כו' על כו' מג"ש דכתיבה כתיבה ולא יליף מספר וע' ר"ן והרשב"א אבל בספ"ב דשבת מ' דבלא זיונין אינו אותיות כלל וער"ן ובמרדכי פאדווא וע' מ"ש בסי' ל"ה ס"ג : גם נהגו · ע' ב"ח וכ"כ פ"ז ס"ק ב' והוא תמיה גדולה ולע"נ : ב שחלק ע"נ כתב כו' · ל' הטור וכפירש"י שם ועי"ן ומרדכי שם : ואם לא · ירושל' פ"ג הל' ח' עשרת בני המן ומלכי כנען כו' למצוה או לעכב כו' עבר ר' בא בר זבדא ושאליה ליה ואמר בשם רב לעיכוב : ד צריך להאריך · לשון הטור ומשמע מדבריהם כלשון ראשון בכתיבתה מדקתני בסי' הזה בדיני כתיבה : בכתיבתה וי"א · רא"ש ור"ן : וצריך כו' · ירושל' שם אר"י בר בון צריך שיהא איש בריש דפא ואת בסופה שנין ונמית כהדין קונטרא ר"ל כמין ב' שבלין של כיס ושוש מכ' לבדין כמו מסקולת הבנאים וע' במ"ס שם · ומ"ש בריש דפא ר"ל בריש שיטה ובסוף שיטה ודלא כי"מ בריש דפא בריש העמוד דהא"כ מה בא ריב"ב להוסיף אדר"י בשם רב דאמר שם עשרת בני המן כו' ושירת מ"כ כו' אריח ע"ג כו' · ומזה נמשך מה שכותבים עשרת בני המן בעמוד בפ"ע ובאותיות רבתות · ושיבוש הוא דהא לא נמסר לנו לכתוב עשרת בני המן באותיות רבתא · אלא העיקר דמש"ם בריש דפא היינו בריש השיטה כנ"ל · וריב"ב הא גופא קא"ל דאי מדר"י בשם רב ה"א כיון דמחלקה עשרת בנ"ה מכל השירות והושוה לשירות מ"כ לענין שנכתבו שתיהן לבד אריח ע"ג אריח כו' כנ"ל וכמ"ש בגמרא א"כ לגמרי נשוויכהו שלא לכתוב בתוך עשרת בנ"ה התיבה שלפניה כמו בשירת מלכי כנען שמתחלת מלך כו' וז"ש ריב"ב צריך כו' איש בריש כו' וכנ"ל בריש שיטה ובסוף שיטה כעין כיס וכ' שבלין כנ"ל ובשאר אותיות המגילה : ו ומפני שיש בה · דרש"י ותוס' פי' א' באמצעיתה וב' בתלקי' הרביעית ורא"ה ממ"ש במכות ט' ושלשת שיהו משולשין כו' · ורי"ף פי' שנים נקטות ורא"ה ממ"ש בעירובין נ"ז שלשה כפרים המשולשין כו' וכן בבכורות ל"ח גבי מומין וע' פ' הערל פ' ע"ש וכן פי' הרמב"ם אלא שפי' ג' חוטין בכל תפירה כמו עגלה משולשת ועז משולשת כו' וע"ש בתרגום וע' ברא"ש שם ובתוס' וע' בתוס' דבכורות ל"ט א' ד"ה שיהו כו' : ואם אין כו' · כמ"ש בב"ב קס"ב ב' מסייע כו' ולא תתמה כו' · מרדכי והג"מ פ"ב ס"ק ס' והטעם דצריך שיהא כולה תפורה מראש עד סוף שיהא ספר אחד לבד שיור התפר כמ"ש בטוש"ע י"ד סי' ער"ס ס"א וכמ"ש בגיטין ס' א' ספר שחסר אפי' כו' ופי' הרא"ש שאין תפורה עמו וכמ"ש שם ס"ד ובירושלמי פ"ג דמגילה תיפורה הל"מ וכ"כ הרמב"ם פ"ב המגילה צריכה שתהא תפורה כולה עד שיהיו כל עורותיה מגילה אחת : אבל אם · שכשירה משמע דיעבד : והתפירה כו' · מ"ש פ"ב הלכה י"א : ז בראש היריעה ובסופה · ירושלמי פ"ק דמגילה צריך שיהא משייר מלמעלן ומלמטן וכן פירש"י והרי"ף והרא"ש : ובמשהו שני · טור : ח לא יצא · שם וכ"כ הרי"ף ורמב"ם ורא"ש וטור דלא כר"ן : אבל היחיד כו' · רמב"ם אבל הרי"ף ורא"ש וטור כתבו דיצא : ודוקא · רש"י שם ד"ה הכתובה כמ"ש רשב"א סי' ש"ע דנקראת ספר ואינה נקראת איגרת אלא לענין תפירה כנ"ל : ט מגילה שהיא כו' וכן כו' · אע"ג דס"ת נפסלת בניקוד כמ"ש במ"ס פ"ג הלכה ז' ספר שפסקו ושנקדו כו' אל יקרא בו וכן אם כ' ברכות כמ"ש במגילה ל"ב א' כדי שלא יאמרו ברכות כו' מ"מ כאן אינה נפסלת דלא גרע מחסירות ויתירות אבל לכתחילה אסור כמ"ש מרדכי והג"מ : י אם אין כו' · טור כמו לולב היבש שיוצא בשעת הדחק כמ"ש בפ"ג דסוכה אין שעת הדחק ראיה · ובירוש' פ"ב הלכה ג' בין כמ"ד כולה בין כו' ובלבד מספר שלם אם היתה כתובה חומשין אין קורין בה ברבים א"ר תנחומא מפני ההדיוטות וז"ש הטור חומשין וכמ"ש בגיטין לענין ס"ת : בלא ברכה · שם כמו לולב כמ"ש בסי' תרמ"ט ס"ו : יא אם · כמו בשופר שאמרו בירושלמי פ"ג דסוכה מה בין שופר כו' הכא בקולו הוא יוצא ויש קול אסור בהגייה ע"ש :

תרצב א הקורא כו' · כ"א ב' ל"ש אלא כו' : שלש כו' : ששבביום כו' אע"ג דעיקר זמנה ביום כמש"ם מ"מ כיון שבירך בלילה יצא דלא גרע מאם בירך אסוכה ולולב בשעת עשייה וכן לכתחילה יש לברך בלילה ומש בירך בלילה אינו מברך ביום כמו בסוכה כמ"ש שם מ"ו א' : וי"א · דעיקר קריאתה ביום כמש"ש אלהי אקרא יומם כו' ושם כ' ב' כל היום כו' מנלן דכתיב והימים כו' ובלילה ל"ק וכן שם א' אין קורין כו' אע"ג דבגמרא אמרו כי קתני אכיום מ"מ מדלא תני אלא ביום וכן בני כפרים לא היו קורין אלא ביום ובתוספתא פ"ב קראה בלילה לא יצא י"א אר"י מעשה בריב"ג שקראה בלפורי בלילה א"ל אין שעת הסכנה ראיה : ואחר כו' · ירושל' פ"ד מעשה בר"מ שקרייה כו' ונתנה לאחר ובירך עליה כו' זה קורא וזה מברך מכאן שהשומע כקורא כתיב אשר קראו לפני המלך כו' : ולאחריה נוהגין · מתני' וגמ' : אם לא · תוספתא פ"ב : ונהגו · ממ"א : ואין כו' · כל בו בשם ירושלמי והוא בפ"ד הלכה א' והוא בנוסחא שלנו משובש וג"כ משמע שם דלא קאי אלא אתורה אר"ש ב"א למדו ברכת כו' : ד מי שהוא כו' · דמפלג המנחה הוא לילה אף לק"ש כמ"ש ר"ת בברכות ב' א' וכן לקידוש והבדלה כמ"ש כפ"ד שם ודוקא למי שנוהג תמיד כר"י שם וע' פר"ח שהאריך ודחה דבריו : אבל · ע' מ"א בשם ה"ה :

תרצג א אומר ואתה קדוש · שסמוך אחר פסוק אלהי אקרא כו' וכל המזמור נאמר על אסתר כמ"ש רש"י ד' א' · כלבו והג"מ ומרדכי : ואם כו' ויתן לך · כמו בשאר ימות השנה : וקורין כו' · דאפוקי יומא מאחרינן ליה כמ"ש בפ"ח דברכות ובפ"י דפסחים : ב אומר כו' · תוספתא פ"ג דברכות כל שאין בו מוסף כגון חנוכה ופורים ערבית שחרית ומנחה מתפלל שמנה עשרה ואומר מעין המאורע בהודאה ואם לא אמר אין מחזירין אותו והביאו הרי"ף ורא"ש בפ"ב דשבת : וא"א · דיום ט"ו לפרזים אינו אלא מחמת מגילת תענית להספד ותענית כמ"ש שם ה' ב' וכמ"ש לעיל : ובליל י"ד · ע' רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית וע' רי"ף שם כגון תענית ומעמדות חנכה ופורים כו' : ג ואין נופלין כו' וא"א כו' · דאסור בהספד ותעניות · שם ה' ב' : ד ואע"פ שאין · ירושלמי פ"ד הלכה ב' והביאו הרי"ף הרי פ' עמלק א"ל שנייה היא שהיא סדורו של יום וכמ"ש בהפטרה בגמ' ל"ג ב' · תוס' ורא"ש : ואין המנהג · כנ"ל : בשיש מילה כו' · כמ"ש ס"ז ב' ושם זה מילה כו' · ול"ע דאף עבודה דרבים מאחרינן וזמנם בבקר כ"ש מילה דאינה אלא משום זריזין כו' וכ"כ פר"ח :

תרצד א י"א שיש כו' : ומאחר · ירושלמי פ"ק דשקלי' סוף הלכה א' שלש תרומות נאמרו בפרשה כו' וע"ש פ"ב הלכה ד' והטעמו עליהו כו' מכאן שאדם חייב לשלש שקלו כו' ע"ש ועפ"ק דברכות ותו' דמגילה כ"א א' ד"ה הקורא : ואין חייב כו' · כמ"ש בפרש' מגן עשרי' כו' ומ"ש בירושל' פ"ק הלכ' ה' ז' ב' שערות שם בשבכ' נקן פ"ם : ב אין משנין כו' ואין מדקדקין כו' · בגמרא שם א' מנהג

מנהג

מנחת פורים לפורים מנחת העיר לאותה העיר ואין מדקדקין בדבר אבל לוקחין את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן והמותר יפול לכיס של צדקה ר׳ אליעזר אומר מנחת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אא״כ התנה במעמד ר״ר יעקב שאמר משום ר״מ ורשב״ג מיקל ופירש״י ואין מדקדקין לומר דיים בפחות אבל לוקחין כו׳ וכ״כ בהג״א דפ״ק דמגילה אבל הרמב״ם פי׳ ואין מדקדקין בדבר ר״ל כל הפושט יד כו׳ והשמיט מש״ם אבל לוקחין כו׳ והוא כגי׳ הרי״ף והרא״ש שם מנחת פורים לפורים ואין מדקדקין בדבר ואין העני רשאי ליקח כו׳: ודוקא כו׳ אבל כו׳ ע׳ תוס׳ שם ד״ה ר״א כו׳ ופ׳ כת״ק והרי״ף והרא״ש כ׳ שם דלית הלכתא כוותיה אלא כרשב״ג דמיקל דר״מ אזיל לשיטתו כמ״ש וקי״ל כמתני׳ דשתם שם באחרונ׳ אם שהגיקה פטור כו׳ וכ״ש לגבי אמוראי דלא מוקמי כלל למתני׳ כר״מ ועוד דבמתני׳ ללבוש לו אדום קי״ל כר״י כמש״ם בפ״ק שם ובפ״ק דע״ז ׳ וגי׳ שלנו ל״ע שמתחיל בדברי ר״א ומסיים בדברי ר׳ יעקב שאמר משום ר״מ וגי׳ הרי״ף נכונה וה״ש דר״מ אזיל לשיטתו ׳ וז״ל ירושל׳ פ״ק דמגילה הלכה ד׳ אין מסגין במעות פורים הא שאר כל המעות מסגין אלא כל המעות עד שלא יתנו לגזברין את רשאי לשנותן כו׳ ועי״ד סי׳ רנ״ט: ג אין מדקדקין ׳ כו׳ נ״כ כגי׳ הרי״ף וכ״ה בירושלמי שם: ד במקום שנהגו ׳ ניעין פ״א א׳ ועט״ז ות״א: במקום ׳ פ׳ כתולין קל״ד כ׳:

תרצה א מצוה ׳ שם ז׳ ב׳ כי נפיקנא כו׳: ובסעודה כו׳ ׳ שם ולא הוה אספר כו׳: ב חייב כו׳ ׳ שם מיחייב איגש כו׳ ור״ל בין נקמת המן לגדולת מרדכי והוא מ״ש גדולה נקמה שניתנה כו׳ ואמרו גדול׳ דעה וכיון שניטלה הדעה לא ידע כו׳: וי״א ראב״ע ׳ ע׳ בפ׳ בתרא דפסחים ובפ׳ בתרא דיומא יתהלך במישרים כו׳ ׳ כל בו וע׳ בהג״מ פ״ב: ואין להתענות ׳ מגילה ה׳ ב׳: ונוהגים לעשות כו׳ ׳ עמ״א פ״ק ה׳ בשם ת״ה ונמשכין ברוב עד המנחה ואמורין להתחיל קודם מנחה: וכשחל ׳ ע׳ סי׳ רמ״ט ס״ב מצוה להשכים כו׳ וכ״ש בהה״נ: וחייב במשתה כו׳ ׳ שנאמר את שני הימים כו׳ ׳ ד״מ בשם מנהגים ׳ אבל בגמרא ה׳ ב׳ מ׳ דמשתה ושמחה לא קאי אלא אבל א׳ ביומו וע׳ רש״י שם ד״ה לא נגרכה כו׳: וי״א ראם ׳ תוספ׳ סוכ׳ מ״ה א׳ ד״ה מיד התינוקות כו׳ ויש ללמד כו׳: ג ואם התחיל כו׳ ׳ כמו בתפלת נעילה אע״ג דלרב ביומא פ״ז ב׳ ות״ק פ״ח א׳ דמתפלל בלילה וע׳ רא״ש שם בשם ירושלמי מ״מ מתפלל של שבת כמ״ש בפ״ב דשבת יו״כ שחל בשבת כו׳ ואע״ג דרב לא ס״ל דריב״ל לא מחמת לילה: דבתר תחלת כו׳ ׳ שעיקר דכל שמשכה קודשת שבת או שחלה מזכירים של שבת ולכן מתפלל בליל שבת שתים של שבת וכן מזכיר בבה״מ של שבת כמ״ש בתוספתא וכן בנעילה מזכיר של שבת הוא״ל ועדיין לא התפלל מעריב ועדיין קודשת שבת מש״כ מתפלל כמ״ש שתים שכבר התפלל ברא׳ של חול ולפ״ז אין חילוק בין התחיל דאפילו לא התחיל כנ״ל ׳ ולפי הירושלמי דגומר בלילה י״ל דהוליך בתר התפלה אבל בגמרא דידן בסוף יומא דאף להתחיל בלילה פ״ד מדאמר אין עוכלין וכנ״ל: ויש כו׳ ׳ כמ״ש בפ״ד דברכות טעה ולא התפלל מנחה כע״ם כו׳ בשבת מתפלל כמ״ש שתים של חול ובפרק ע״פ גמרו הוא דאשון מברך עליו כה״מ ואמרו בתוספתא דברכות שמזכיר של שבת בבה״מ אע״ג דשעורת חול היא אלמא בתר השתא אזלינן וס׳ ראשונה ס״ל דל״ד לתפלה דליכא אלא לתשלומין ומן מנחה עבר ומבדיל בראשונה אבל בה״מ מברך על מה שאכל מבע״י וכיון דאכתי לא נגי של חול אומר מעין המאורע ׳ מהרי״ל סי׳ כ״ו ור״ל בזה לתרץ קושיא שהיה של הרא״ש שמקשה מתוספתא הנ״ל דשאני התם שכבר חל שבת משא״כ כאן כ״ז שלא התפלל עדיין קודשת שבת עליו: ונוהגין ׳ וכ״ה ש״ע בסי׳ קפ״ח ס״י: ד מנות בשר ׳ כמ״ש בפ״ק די״ט בה״א אין משלחין כו׳ וע׳ רש״י שם: ויש לשלוח ׳ כמש״ם ימי משתה ושמחה ומשלוח כו׳ וקאי אכולהו ואמרו שם ימי כתיב: ואשה כו׳ ׳ כמש״ם ר׳ א׳ וע׳ פר״ח:

תרצו א והעושה ׳ פסחים נ׳ ב׳ וככ״מ שיש כגון עבירה: ומותר לעשות כל מלאכת מצוה ׳ בפ״ק דשקלים בט״ו קורין כו׳ ומתקנין כו׳ ואפי׳ בכרכים מפני שהוא מצוה כמש״ם בגמרא ומנין שאם לא כו׳: כגון לכתוב ׳ מתניתין י״ז א׳ היה כותבה ׳ ואע״ג דבירושלמי מוכח משם דמותר בעשיית מלאכה היינו דלא קבלו עלייהו י״ש ממש אבל משום המנהג מותר כמ״ש בגמ׳ ה׳ ב׳ ואבא״ל לעולם נהוג ורבי נטיעה כו׳ משמע אבל אי הוי י״ש אף של שמחה אסור: וכן מותר ׳ כנ״ל נטיעה של שמחה וכן פסקי הלכות מטעם זה פקודי כו׳: ד כל ׳ שלא אמרו בפ״ג דמ״ק אלא שבת ורגלים ודמי למעגות ומטפחות: ומ״מ ׳ חולק על ש״ע בסעיף ה׳ ׳ וטעמו מדאמרינן שם ב׳ שמבטלין עבודה שהיא דאורייתא כ״ש מגילות דרבנן שהיא דוחה ואע״ג שבסי׳ תרפ״ז ס״ב כתב דוקא לנקדים אבל לדחות לא הא כתב שם מצוה דאורייתא: מניין כו׳ ׳ כיון שיכול לקיים שתיהן וכמ״ש בפ״ג דמ״ק שבת ראשון כו׳: וי״א שאין ׳ שנאמר בהן משתה ושמחה ואמרו ה׳ ב׳ ימי הפורים כו׳ לא נגרכה אלא לאסור בהספד ומדמי למקוננות ׳ ות״ש שם ג׳ ב׳ ודיחיד קל כו׳ כ״ש כו׳ ׳ ולכאורה אינו מובן וע׳ תוס׳ שם ד״ה כ״ש כו׳ שדחקו בזה והגריים דחוקים דלא הוזכר כלל מגילה שם וגם לא שייך כ״ש דאין ענין לו ועוד הא קאמר חנוכה אלא כפשטיה לענין הספד קאמר שאע״פ שכ׳ בו משתה ושמח׳ ופריך דכי היכי דמבטלין עשיה מפני ת״ת ה״ג לזכירה דהא איתקש להדדי ועיקרו עשיה וכמש״ם ב׳ כ׳ ובפסוק הזה של משתה ומשפחה נזכרי׳ ונעשים כתיב וכמו שמבטלים לזכירה ה״ה לעשייה וכמש״ם ז׳ ב׳ גנה ולא אתו רבנן כו׳ אלא דלא שייך לומר שמבטלין עבודה דכל היום זמנה של עשייה משא״כ בקריאה דזריזין כו׳ אלמא דלא אידחי משתה ושמחה של פורים אלא מפני ת״ת בפניו וכמש״ם כבוד תורה מפני כבוד תורה לבד: ואפי׳ ׳ כדעת תוס׳ שאף יום ראשון הוא מדרבנן שלא אמרו אנינות יום א׳ דאורייתא אלא בקדשים ומעשר והביאו ראיה מפ״ק דכתובות ד׳ א׳ שרוחין האבלות מפני התופה ובכבורות מ״מ ולענין כו׳ דקי״ל הלכה כו׳ ואפי׳ יום ראשון וע״ל סי׳ תקמ״ח ס״ב וי״ד סי׳ שנ״ט סי״ג: אבל דברים ׳ שאף בי״ט נוהג כמ״ש בפ״ק דכתובות: ואע״פ כו׳ ׳ כמ״ש בפ״ג דמ״ק ולכן לא תשיב עם רגלים: ה אם חל ׳ כנ״ל: ו ויש מי ׳ כמ״ש בפ״ב דסוכה אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה: אבל אין ׳ מדין שאילת שלום שאסור עד י״ב חדש כמ״ש בפ״ג דמ״ק: אא״כ בהל ׳ דאין נותנין לאדם בע״כ ׳ שם: ז דלא אתי עשה כו׳ ׳ ריש פ״ג דמ״ק ומ״ש בפ״ה ולמתרת כו׳ היינו שיקרא בביתו: וכ״ש כו׳ ׳ וכ״ל דדוקא כו׳ ולכן ׳ עמ״א ול״ע: מותר לישא ׳ שלא אמרו אלא מועד ויליף שם מקרא ושמחת בחגך כו׳ ואף למ״ד שאין מערבין נ״ש פליו לריכא ׳ ד״מ: וכ״ש שמותר ׳ דאף במועד מותר כמ״ש תוס׳ שם ד״ה מפני ביטול דקי״ל כרב אשי הדרים בפ״ק דחגיג׳ בתנך ולא באשתך כו׳ וצ״ל דלא חשיבי שמחה כי אם סעודת אירוסין לבד: מה שנהגו כו׳ וכן ׳ כמ״ש בפרק הגוזל בתר׳ דמותר ללבוש כלאים להעבי׳ כו׳ כיון שאין מתכוין להנא׳ לגיסה וכ״ש למפרשי׳ שם כדי להתנכ׳ שיסברו שהוא נכרי ולמדו מדברי תוס׳ דסוכה הנ״ל וח״ש וכן כ״א כו׳: וי״א דאסור ׳ שכת׳ דבשלמא ממון אתייב למחול׳ משא״כ איסורא וגם בלבישה להעביר כו׳ הרמב״ם ופ״ע י״ד סי׳ ק״א ס״ה לוסר וע״ש ובס ס״ו בהג״ה:

תרצז א יום י״ד וט״ו כו׳ ׳ כמש״ם ו׳ ב׳ הא לענין הספד ותענית כו׳: אבל שאר ׳ כמ״ש תוס׳ שם ד״ה ור״ת מדקאמר לענין הספד ותענית משמע דשאר דברים כגון משתה ושמחה לא דאל״כ הל״ל משתה ושמחה ותפילה פ״מ הא: וי״א ׳ שפי׳ מ״ש הא לענין כו׳ קאי ארישא קראו את כו׳ נתעברה כו׳ דאל״כ היאך ס״ד דהפרשיו׳ יהיו נוהגים בב׳ אדרים לעולם וכ״ה בירושלמי שם מתניתין כשעברו ואח״כ קראו אבל אם קראו ואח״כ עברו לא הוא מתני׳ לא אמרה כן אלא קראו את המגילה באדר ראשון ונתעברה השנה קורין אותה באדר שני אלמא דבכה״ג דוקא מיירי שקראו ואח״כ עברו בו ביום ׳ אבל הר״ן שם מפרש דס״ק דאף בכה״ג מיירי וכלישנא דירושלמי: וי״א שחייב ׳ שמפרש לענין הספד ותענית היינו משתה ושמחה דתליא זה בזה כמש״ם ה׳ ב׳ משתה מלמד כו׳ שמחה כו׳:

BETH HA-MIDRASCH Ausgeschieden